

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

100169 2258

V

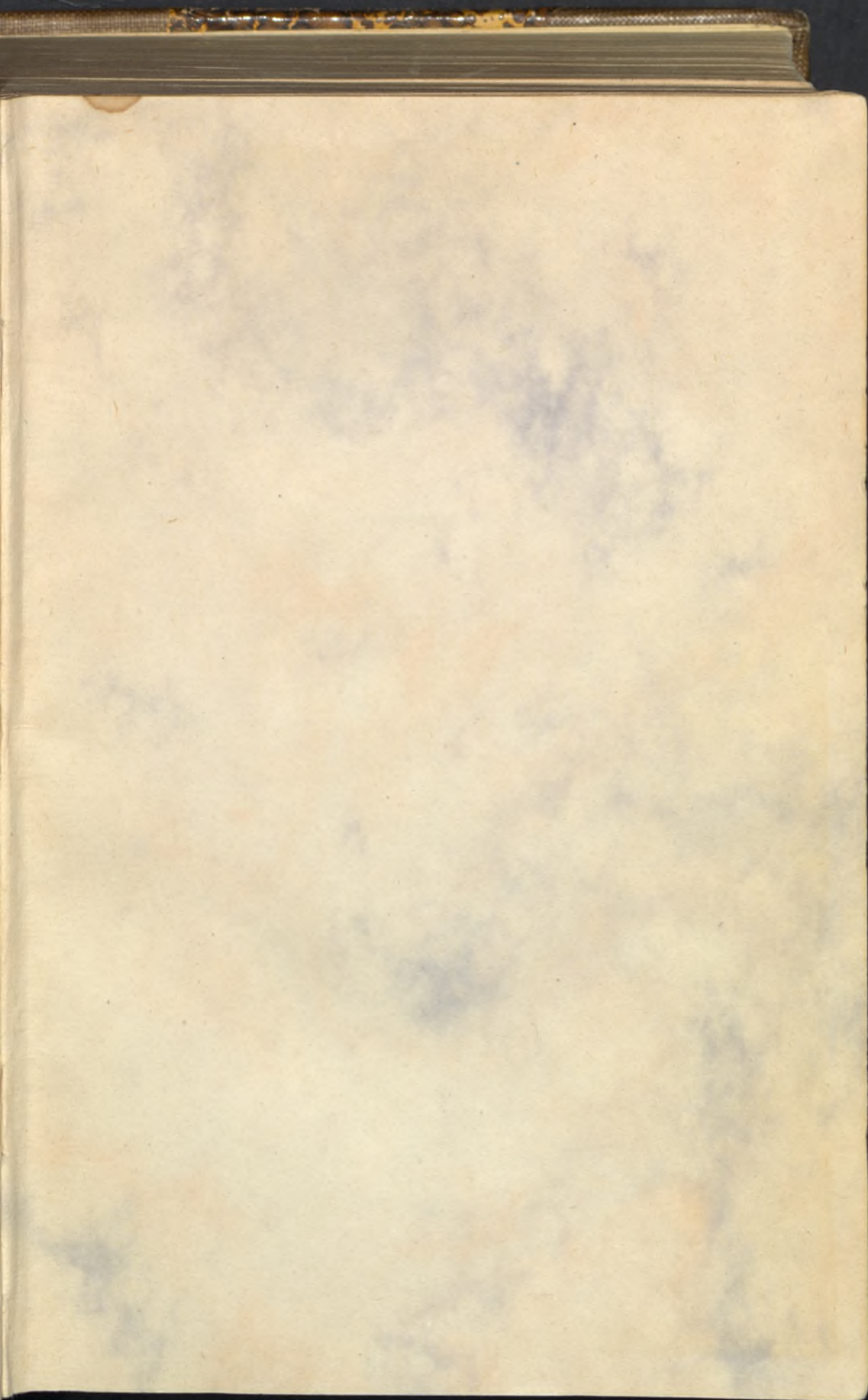

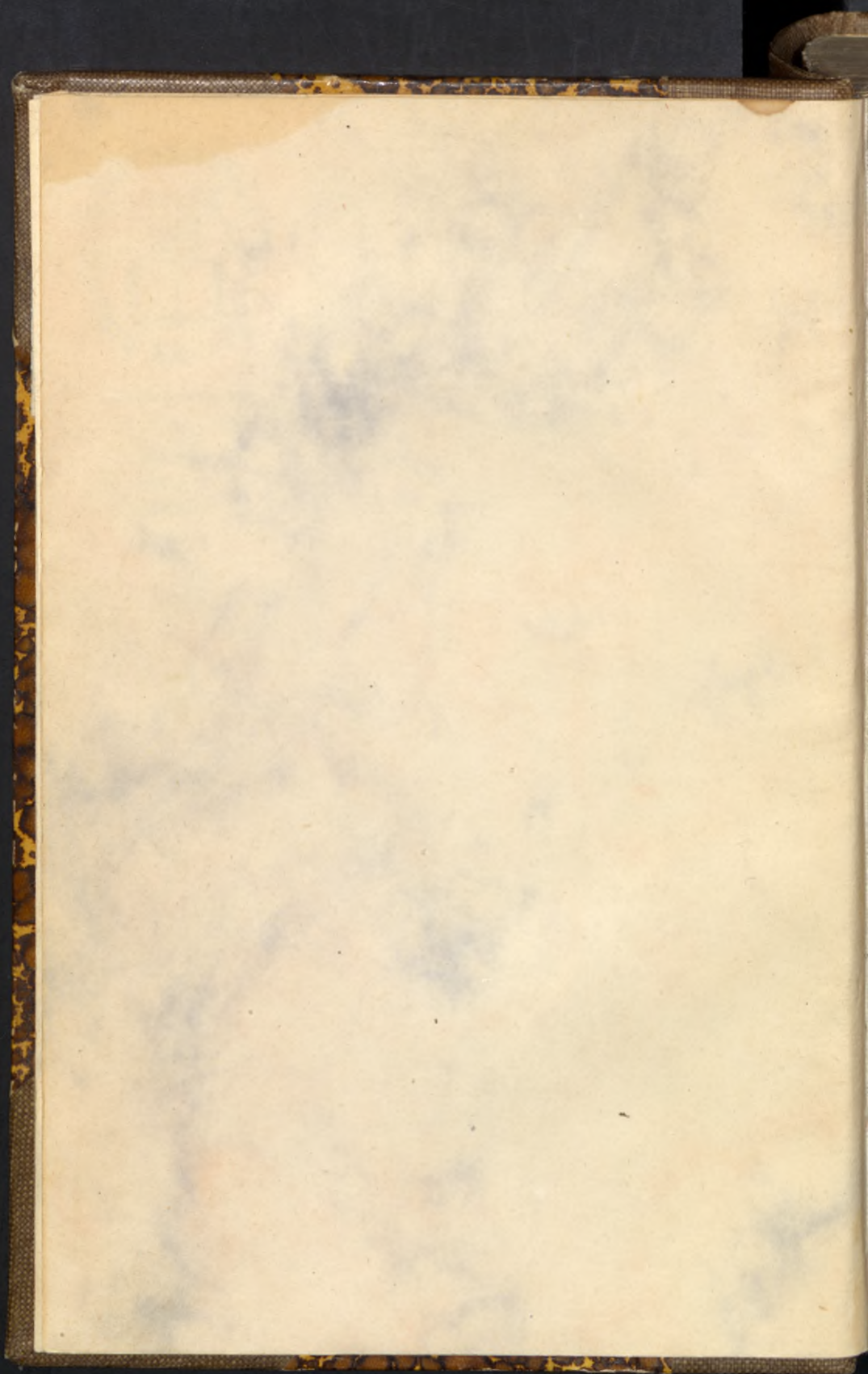
Allmänna Sektionen

Hist.
Sv.
Saml.
Ex. A

ze. A

Ex. A

Hv
S
Lund

BIDRAG

TILL

SKANDINAVIENS HISTORIA

UR

UTLÄNDSKA ARKIVER

SAMLADE OCH UTGIFNA

AF

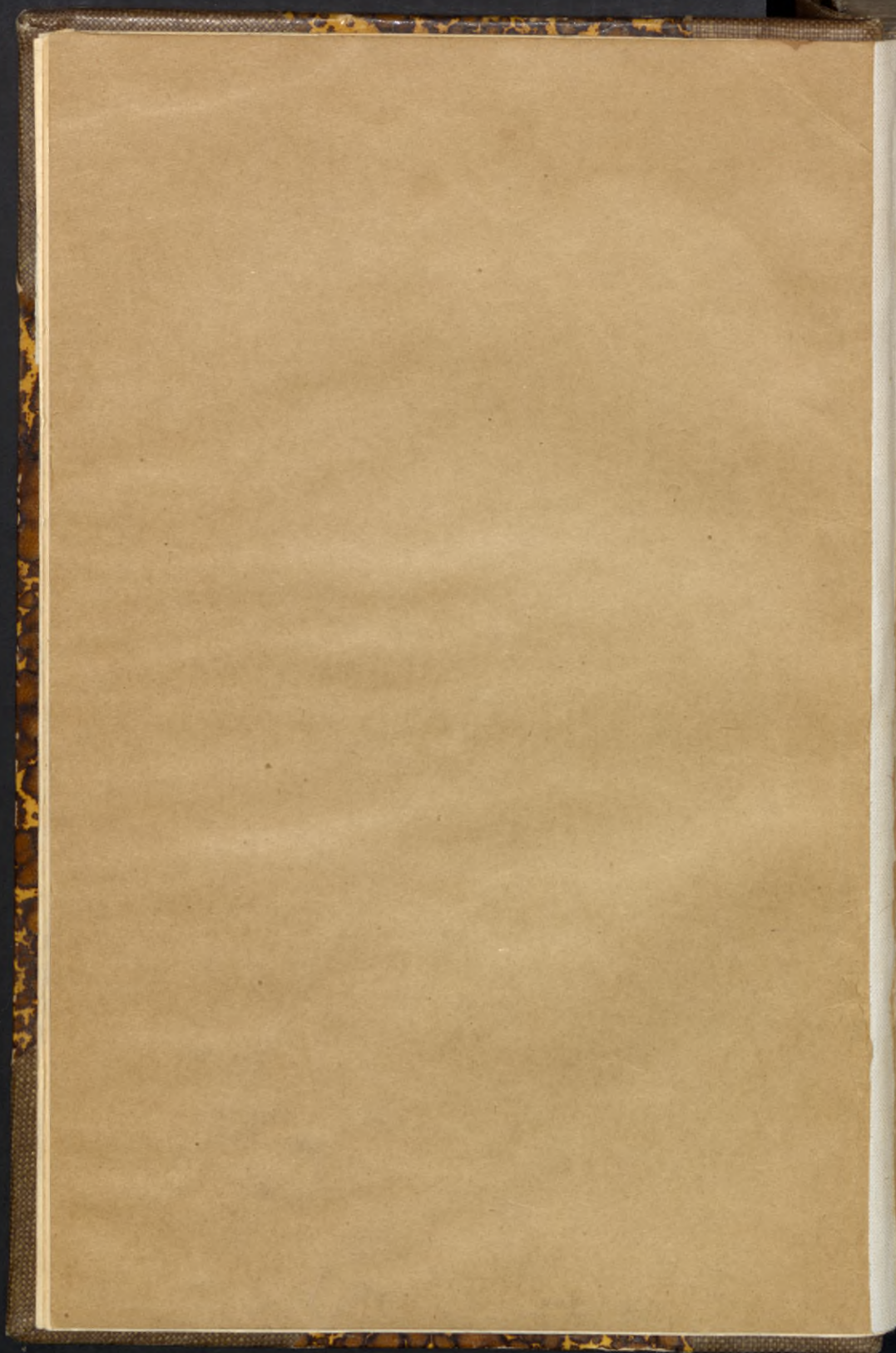
CARL GUSTAF STYFFE.

FEMTE DELEN.

*Sverige under de yngre Sturarne, särdeles under Svante Nilsson,
1504—1520.*

GÖTEBORGS
STADSBIBLIOTEK

P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG.

Ex. A

BIDRAG

TILL

SKANDINAVIENS HISTORIA

UR

UTLÄNDSKA ARKIVER

SAMLADE OCH UTGIFNA

AF

CARL GUSTAF STYFFE.

FEMTE DELEN.

*Sverige under de yngre Sturarne, särdeles under Svante Nilsson,
1504—1520.*

STOCKHOLM, 1884.
KONGL. BOKTRYCKERIET.
P. A. NORSTEDT & SÖNER.

SVERIGE

UNDER

DE YNGRE STURARNE,

SÄRDELES UNDER SVANTE NILSSON,

1504—1520.

Innehåll.

	Sid.
Förord.....	I.
Inledning och Öfversigt.....	VIII.
Riksföreståndarevalet 1504.....	X.
Den inre förvaltningen.....	XIV.
Finanserna, s. XIV, förlänningar s. XVIII, slottslänen s. XXII, utskrifningar s. xxv, bondefreder s. xxvi, strandvård, örlogsflotta s. XXVIII, härjningar, krigsfångar s. XXXI, åtgärder för odling s. XXXII, lagstiftning, särskildt för handel och bergverk s. XXXIV, lagskipning s. XXXVIII —XL.	
Myteriet af Tyska legotrupper i Kalmar och krigsrörelserna på vå- ren 1504.....	XLI.
Underhandlingar med Danmark om stillestånd 1504.....	XLV.
Hr Svantes resa till Finnland, freden med Ryssland 1504.....	XLIX.
Stilleståndstiden Juni 1504—Juni 1505.....	LIII.
K. Hans i Kalmar 1505, fruktlösa underhandlingar till Mars 1506.....	LVIII.
Fortsättning af Danska kriget 1506, Kalmar stads återtagande.....	LXX.
Hemming Gadd i Kalmar. Försök att återtaga Borgholm, infall i Bleking och Halland våren 1507.....	LXXX.
Danska flottan vid Åland i Juni, anfall mot Kalmar på hösten 1507.....	XCVII.
Svenska riksrådsmöten på hösten 1507.....	CVI.
Krig och underhandlingar med Danmark 1508.....	CXII.
Fördragen i Helsingborg och Köpenhamn 1509. Tillståndet i Kal- mar län och Finnland. Åbos plundring.....	CXXIX.
Underhandlingar med Lübeckarne. Omkastning i Sveriges politik genom mötet i Vesterås 1510.....	CXXXIX.
Kalmar slotts och Ölands återtagande 1510.....	CXLVI.
Åke Hanssons död 1510. Fiendens infall i vestra Småland och Vestergötland Jan. 1511.....	CLI.
Sjökriget 1511. Danska härjningar på Öland.....	CLVIII.
Inhemska oroligheter, försök att afsätta Svante Nilsson på hösten 1511. Hans död d. 2 Jan. 1512.....	CLIX.
Rådslängd.....	CLXVII.

Förord.

Med slutet af femtonde seklet inträder en vigtig förändring i beskaffenheten af källorna för Sveriges historia, ity det är från den tiden som den hufvudsakligen stöder sig på de handlande personernas bref och offentliga handlingar. De inom en del af klostrens murar på latin förda anteckningarne upphöra, eller befatta sig, såsom Vadstena klosters minnesbok, ej mer med de politiska händelserna — det torde likväl icke vara utan anledning, att ett blad, som upptagit anteckningar för senare hälften af 1506 och en del af det följande året är borttaget, likasom ett för 1466—67; det var den tidens sätt att utöfva censuren. Fransiskanerna på Ridderholmen i Stockholm hafva likväl för åren 1501 och 1502 lemnat en liten efterskörd.

Äfven de mer populära berättelserna på vers, i den s. k. Stora Rimkrönikan, hvilka tid efter annan blifvit fortsatta, och för flera perioder innehålla en både pålitlig och målande framställning af de yttre händelserna, afbrytas med år 1496, midt under berättelsen om det Ryska kriget; men likasom till fortsättning kommer från Dansk sida en rimmad berättelse om Danska krigståget till Stockholm och statshvälfningen 1497.

Först mot periodens slut, då händelserna blefvo af en allvarigare, ja upprörande, karakter, kommo pennorna åter i rörelse. Det finnes en berättelse på Tyska om det Danska anfallet på Stockholm 1518 och om Stockholmska blodbadet hafva funnits flera.

Det är också vid denna tid, som den yngsta fortsättningen af Stora Rimkrönikan, omfattande åren 1452 till 1520, blifvit författad. Den synes vara skrifven utan kännedom af de berättelser från senare hälften af 15:de seklet, hvilka redan funnos, och är mycket knapphändig, så att den afhandlar Svante Nilssons regeringstid på omkring 200 rader, hvarvid den endast om Åke Hanssons död, Prins Kristierns infall i Vestergötland 1511 och Svantes sista stunder har några särskilda uppgifter.

Till åldern kommer dernäst Johannes Magni, den siste katolske ärkebiskopen i Upsala, hvilken, såsom han sjelf säger, år 1540 på nio månader skref sin bekanta Gothorum Sveonumque historia, under det han i norra Italien afbidade det stundande allmänna kyrkomötet. Han var född i Linköping 1488, således på sextonde året, då Svante

Nilsson tillträdde styrelsen, och hade ett lifligt sinne, så att han nog kan hafva tillegnat sig de intryck, som dennes personlighet och tidens händelser gjorde på de lägre klasserna, hvilka han genom sin börd tillhörde; men han hade sedan vid mognare år kommit i beröring med flera framstående personer, särdeles af det andliga ståndet, och enär han sjelf i följd af sin ställning hade utpräglade hierarkiska tänkesätt, saknar det icke sin märkvärdighet, att han om Sturarne fäller så fördelaktiga omdömen, oaktadt alla tre stått i ett så spändt förhållande till hans företrädare på ärkebiskopsstolen. Hvad han berättar om sjelfva händelserna lider af den bristen, att ordningen stundom står i uppenbar strid med deras verkliga tidsföljd, och är påtagligen i hast nedskrifvet ur minnet, — han synes endast haft för sig den förenämnda korta rimkrönikan — och hans karakteristiker hafva dessutom nog mycket formen af en Romersk panegyrik, men innehålla flera uppgifter, som icke kunna vara tagna ur luften, och från andra håll bekräftas.

Olaus Petri var nio år yngre, likasom Johannes Magni son af en handverkare, och född i Örebro. Hvad han om Svantes tid kunnat från sin barndom minnas var icke betydligt; men han hade ett mer vetenskapligt sinne; under det han var anställd vid domkapitlet i Strängnäs och var Stockholms stads sekreterare, hade han tillgång till handlingarne och kunde dessutom lätt skaffa sig muntliga upplysningar, under det han skref. Men så utmärkt hans arbete både i det hela och särskildt för de nio sista åren är; i afseende på Svantes tid innehåller det blott ett magert utkast, hvilket han icke fått tillfälle att komplettera och utarbета, såsom redan synes deraf, att det upptager blott omkring 2 octav-sidor, hvaremot han för en lika lång period 1463—1471 kunnat använda 46.

Äfven Danmarks litteratur, hvarifrån man snarast skulle kunna vänta några upplysningar till Sveriges historia, är för den sista medeltiden lika torftig. Den enda skrift, som kan anföras, är det s. k. Chronicon Skibyense, hvilket fått detta namn deraf, att en handskrift år 1650 påträffades inmurad i Skiby kyrka på Seland; författaren var den i reformatidens historia bekante Paulus Eliæ, karmeliter-munk i Köpenhamn och slutligen kanik i Roskilde. Den behandlar Danmarks historia under K. Hans och särdeles Kristiern II:s regering; men den innehåller särskildt för Sveriges historia mycket litet.

Det samma gäller om den sista fortsättningen af Danska Rimkrönikan, hvilken först utgafs år 1533, och är skriven ej långt förut. Den har någon likhet med vår egen Rimkrönika om samma tid, och innehåller blott några rader, om mötet i Kalmar 1505 samt Åke Hanssons död, som angå vårt förevarande ämne.

Ojämförligt omständligare är den historia öfver K. Hans, som Jens Svaning, under namnet Petrus Parvi Rosefontanus, år 1560 utgaf i sammanhang med en vederläggning af en mängd i Johannis Magni

förenämnda arbete förekommande yttranden och berättelser om Danmark. Han hade dels medan han var i K. Kristiern II:s tjänst, dels genom en tillfällighet kommit öfver en mängd handlingar, hvilka han infläat i berättelsen, och har dessutom begagnat sig af muntliga uppgifter, men utan att iakttaga den varsamhet i afseende på namn och tid, som vid sådana källors begagnade är nödig, hvarigenom arbetet blifvit uppfyllt af fel, hvilka väl till en del kunna med någon möda bortrensas, men kasta en misstanke äfven på de andra uppgifterna, hvilka icke kunna af säkrare källor bestyrkas.

Här till kunna ännu läggas de uppgifter och berättelser särdeles om förhållandet till Lübeck och de öfriga Wendiska städerna, som finnas i den något kortfattade Lübska krönikan af H. Bonnus och den utförligare af Reimer Kock, af hvilka den senare, ehuru han skref först samtida med Svaning, dock äfven i afseende på de första åren af 16:de seklet derigenom förtjenar förtroende, att han rådfrågat och uttryckligen åberopar dels anteckningar och dels muntliga uppgifter af äldre personer, t. ex. i afseende på Sten Stures död.

Härmed hafva vi nämnt alla de samtida källorna, med undantag af de handlande personernas egna bref och skrifter. Men i det hänseende är Svante Nilssons regeringstid rikare än någon föregående. Man har visserligen för 1490-talet tvenne copieböcker, den ena föranstaltad af ärkebiskopen Jakob Ulfsson, den andra af biskop Magnus i Åbo, och båda innehållande sådana bref och handlingar, hvilka det legat i deras intressen att bevara; men riksföreståndarens, gamle Hr Stens egna registratur, hvilket borde hafva varit det viktigaste, saknas.

För Svante Nilssons tid finnes ej blott en dylik copiebok, — börjad vid den tid, då han emottog styrelsen, men upptagande äfven några äldre viktigare handlingar, och sedan ehuru ifrån år 1508 med betydligt förminskad fullständighet fortsatt till kort före hans död, — utan ock en mängd concepter af hans utgångna bref och kungörelser i regeringsärenden samt en stor mängd bref och ansökningar till honom ända från 1498 till hans död.

Äfven för sonens tid finnes en dylik copiebok samt en samling bref, hvilken dock ej är mer än en fjerdedel så stor som fadrens och omfattar blott de första åren till år 1517. Antalet af dessa lösa papper går till omkring 1800 nummer, men är i verkligheten dock något större, emedan ett par concepter stundom äro skrifna på samma blad.

De båda copieböckerna hafva af ålder varit förvarade i Riks-Archivet och äro i sin helhet tryckta i Handlingar rörande Skandinaviens Historia, Svantes i Del. XIX och XX, Sten Sture d. y. i Del. XXIV. De öfriga papperen förvaras sedan en längre tid tillbaka i K. Danska Geheime Archivet; man vot icke, huru de kommit dit, men att K. Kristiern II bortfört handlingar från Vängarn^o), der fru Kri-

*) Ett pergamentsbref af år 1535 i Riks-Archivet.

stinas morbroder bodde, och kunde sätta i fråga, att papperen år 1517 eller 1518 blifvit dityfda, med afseende på den fara, som i händelse af en belägring skulle hota dem på Stockholms slott. — Under de senare åren hafva dessa handlingar varit efter hand utlånade från Geh.-Archivet till Riks-Archivet i Stockholm, för att der afskrifvas, och utg. har varit i tillfälle att der begagna så väl en stor del af originalerna som de tagna afskrifterna.

Den förste, som egnade dessa papper någon uppmärksamhet var Langebek, hvilken i en år 1758 utgifven afhandling i Videnskabernes Selskabs Skrifter Deel VII, under titel af »Historie om de Norske Bergværker» i sin helhet aftryckte flera tillhörande handlingar, men utan angifva betydenheten af den samling, hvarur de voro hemtade.

Det skulle sedan dröja till den tid, då Geijer utgaf första delen af Svenska Folkets Historia, innan det gjordes något bruk deraf. Det skedde uti Danmarks politisk-militaire Historie under Unionskongerne af F. H. Jahn. Den går till 1513, och en stor mängd data äro derur hemtade samt flera dokumenter meddelade i sin helhet. Men emedan samlingen icke är i den bästa ordning, en stor del af brefven utan årtal, concepterna nästan allesammans utan någon slags tids- eller ortsbestämmelse, var det särdeles innan de förenämnda copieböckerna eller registraturerna voro tryckta, ingen lätt sak att begagna dem. Det skedde ånyo först genom framlidne Prof. C. F. Allen i de åren 1864 och 1865 utgifna två första banden af det tyvärr oafslutade verket: De tre nordiske Rigers Historie 1497—1536, hvilket dock egentligen behandlar de svenska sakerna, som ej stå i samband med Kristiern II:s historia, blott i förbigående.

Under det Allen var sysselsatt med att utarbета detta verk, hade en stor del af samlingen blifvit af trycket utgifven af D:r Edvard Grönblad i hans »Nya källor till Finlands Medeltidshistoria», Köpenhamn 1857. Alla concepter och bref, som på något sätt angå Finland eller der bosatta personer äro deri med ytterst få undantag upptagna, — äfven några, som strängt taget icke egentligen höra dit, — och på det hela så mycket omsorgsfullare återgifna, som utgifvaren städes kunde jämföra originalerna, och dessutom hade tillfälle att i afseende på svårare ställen rådföra sig med personer, fullt hemmastadda i tydningen af den senare medeltidens ofta mycket vårdslösa skrifstil. Endast eller hufvudsakligen i afseende på tidsbestämningen lemna dock arbetet åtskilligt öfrigt att önska.

En mindre, men väl den viktigaste, delen af dessa papper är jämte andra i K. Danska Geh.-Archivet förvarade förhandlingar mellan de tre nordiska rikena, tryckta i B. IV af Geheime-Archivets Aarsberetninger. Till en del är det samma traktater, hvilka förut efter de i Svenska Riks-Archivet fordom förvarade exemplaren voro tryckta i Hadorphs Bihang till Rimkrönikorna.

En regerings egna handlingar äro i allmänhet det viktigaste slaget af källor för den politiska historien. Men för den här ifrågavarande tiden skulle de dock, äfven om man hade dem fullständiga, af särskilda skäl lemna mycket öfrigt att önska. Antalet af dem, som på en gång förde pennan och svärdet var denna tiden ej stort, och emedan nästan för hvart bref måste sändas ett särskildt bud, tillät sig ofta brefskrifvaren att förknappa brevet, emedan det som utlemnades — och det var ofta det för efterverlden intressantaste — bättre kunde framställas af brefbäraren »med munnen». En sträng hushållning med papperet har stundom också bidragit att förkorta brefven; ty man tog icke gerna till större papper än som ansågs oundgängligt, och om det icke räckte till, lade man ofta till en liten remsa, hvarpå det nödiga tillägget skrefs, stundom ända till 3, 4, sådana remsor eller s. k. »kalfvar», kunde förekomma. Ändtligen var riksföreståndarens vistelse på platsen, der viktiga saker förekommo, en anledning till betydliga luckor; ty i sådant fall skrefs ingenting derom, så framt han själf ej fann skäl att göra dem till föremål för ett bref eller en kungörelse. Räkenskaper eller andra handlingar, hvarur viktiga numeriska uppgifter kunna hemtas, finnas nästan inga, hvarken i Sture-samlingen eller på annat ställe i behåll.

Emellertid, så ofullständig också samlingen är, har utgifvandet af de för den politiska historien på något sätt upplysande styckena så mycket mer ansetts af behofvet påkalladt, som andra fullt samtida berättelser saknas, och de efteråt skrifna framställningarne icke utan kontroll kunna antagas som trovärdiga. Ty värr, äro de öfriga handlingar till Sveriges historia, som utg. dels i det Danska Geh.-Archivet dels i de Nord-Tyska archiverna lyckats finna, för denna tiden icke särdeles många, hvarigenom man i allmänhet icke har fullt samma tillfälle att se, huru händelserna från Dansk sida framställes. Det finnes för K. Hans tid icke något fullständigt registratur, blott en liten brefbok för de på latin utgångna brefven, hvilka icke mycket beröra Sverige. Först under Kristiern II:s tid blir materialet något fullständigare, och det är väl sannolikt, att i de smärre Hansestäderna, t. ex. Reval och Rostock, nya bidrag till de nordiska rikenas historia för denna tid kunna anträffas; men det är knappt att hoppas någon så rik skörd, att den öfvervigt hvad handlingarnes antal angår, som nu ligger på Svenska sidan, derigenom kan betydligt rubbas.

Vid urvalet ur Sturiska brefvexlingen, har utom sjelfva innehållet författarens politiska betydenhet varit bestämmande. Riksföreståndarens egna bref och kungörelser hafva, för så vidt de angå politiska ärenden, naturligtvis blifvit i främsta rummet upptagna; men som de till största delen blott finnas i mer eller mindre ofullständig conceptform, hafva alla sådana blifvit förbigångna, som icke innehålla så mycket faktiskt, att tiden för deras utfärdande kunnat bestämmas, och äro grunderna under sjelfva brefven alltid angifna, så vida det icke genom

allmänt kända förhållanden eller jämförelse med det närmast stående brefvet är tydligt. Concepterna äro icke alltid fullt autentiska, enär datum och andra anteckningar om deras verkliga utfärdande saknas, och är derföre alltid särskildt anmärkt, om handlingen blott föreligger i concept, hvaremot i afseende på de till Sturiska brevexlingen hörande originalbrefven utg. ansett vara nog att i öfverskriften tillfoga bokstäfverna: D. G. A. för att utmärka hvar de finnas. Anmärkningar om försegling, hvilken i allmänhet finnes mer eller mindre bibehållen, har ansetts onödigt att tillägga, emedan det blott varit ett litet handsigill, tryckt på papper i ett hörn af brefvet, och den sällan är nog tydlig för att gifva någon upplysning af vigt. Är handlingen af den beskaffenhet, att den fordrat flera sigiller, är sådant särskildt anmärkt.

De grunder för utgifning af äldre handlingar, som i föregående delar blifvit följda, hafva med någon modifikation äfven här blifvit iakttagna. De allt efter beskaffenheten mer eller mindre utförliga rubrikerna hafva äfven här blifvit använda, ehuru största delen af brefven icke i denna samling äro skrifna på något så främmande språk som den gamla Neder-Tyskan. Häfdeforskaren har så mycket material att genomgå, att det syntas vara en fördel, om någon anvisning om det väsendtliga af innehållet meddelas. Oftare än i föregående delar har utg. ansett nödigt att förändra eller tillsätta interpunktion, emedan mängden af brefven icke utgått från lika öfvade kanslikskrifvare, och det icke sällan skulle möta svårighet, att utan något slags biträde af utgifvarens föregående bearbetning fatta meningen i en skrift, der periodbyggnaden är mycket olik vår tids samt användningen af stor och liten bokstaf, äfvensom af skiljetecken, icke följer någon regel. Uppenbart uteglömda bokstäfver eller ord hafva, för att lätta begagnandet, ofta blifvit tillsatta inom hakar, och smärre lakuner uti handskriften, förorsakade af råttor eller nötning, hafva stundom på samma sätt blifvit utfyllda.

Det är möjligt, att en och annan af dessa tillsatser är onödig eller till och med strängt taget oriktig, emedan utg. blott afsett att göra det faktiska tydligt; men de kunna icke gerna vilseleda språkforskaren, då de alltid äro tydligt betecknade. Öfriga lakuner äro angifna genom punkter, hvilkas antal någorlunda stå i förhållande till de bokstäfver som felas.

I allmänhet har ingen bokstaf, hvars bibehållande kan vara af ringaste intresse, vare sig för språkforskaren eller historikern, blifvit utlemnad; men fördubbling af *f* och *s* i början af stafvelser har utg. ansett onödig; likaså har långt *j* t. ex. i början af orden blifvit satt i st. *f*. kort *i*, och stundom tvärtom, enär man ännu begagnade dessa bokstäfver utan åtskilnad. Endast prickarne i bokstafven *ö*, har utg. någon gång t. ex. i Erik Trolles bref, tagit sig friheten att utan vidare tillsätta, när ingen tvekan kunnat uppstå, att det blott var af glömska, som de blifvit utlemnade. I afseende på upplösning af vissa

förkortningar i slutet af orden kunde utg. någon gång hafva varit frestad att använda särskilda tecken; men då till och med tryckta böcker på svenska från samma tid finnas, lärer den yttersta noggrannhet i denna punkt icke vara af särdeles betydelse.

Det är några af dessa bref, som äro svåra att läsa, i följd af bristande öfning hos skrifvaren; men det är flera, der svårigheten kommer af ett öfvermått af öfning, likasom af göromål, det är Hemming Gadds, hvars sammanträngda stil är lätt att igenkänna och alltid blifvit på sitt ställe anmärkt. Som antalet af de bref, han i eget eller andras namn uppsatt ej är obetydligt, kan man likväl studera sig in i hans handstil; men på några ställen är äfven innehållet genom uttryckets korthet svårt att fatta; genom förnyad jämförelse med originalet hoppas likväl utg. att hvad som verkligen står skall vara riktigt återgifvet.

Den inledning, innehållande en öfversigt af den förevarande periodens historia, hufvudsakligen på grund af de meddelade handlingarne, hvilken blifvit bifogad föregående delar, har utg. i denna del ansett sig böra fortsätta, men icke utsträcka längre än till 1512, dels derföre att boken redan utsvällt till ett betydligt omfång, dels ock emedan Sten Sture den yngres tid redan af Olaus Petri är rätt utförligt behandlad och Prof. Allen så noggrannt genomforskat och i förenämnda verk så fullständigt framställt allt hvad som sammanhänger med K. Kristiern II:s historia, att han till och med ånyo granskat och rättat äldre aftryck af handlingarne, samt de nya bidrag till den här förevarande periodens historia, hvilka utg. anträffat och afskrifvit i nord-tyska archiver äfven af honom varit begagnade.

Inledning och Öfversigt.

De yngre Sturarnes regeringstid utmärker sig genom en ständig både inre och yttre oro, hvarunder Svenska folket med vexlande lycka kämpade för sin sjelfständighet, och de alltmer framträdande tecknen till en nära förestående upplösning af de politiska formationer, som gifvit den senare medeltiden sin särskilda karakter.

Unionen med Danmark och Norge, tillkommen af tillfälliga förhållanden, under förutsättning af rikenas likställighet men hvilken ingen af unionskonungarne, om ej Kristoffer, förstått att iakttaga, blottade sin verkliga natur, då det öppet sattes i fråga, att Sverige skulle betala en årlig tribut; den siste unionskonungens uppenbara trolöshet och oerhörda grymhet hade den verkan, att hans regering icke kunde upprätthållas mer än en vinter, och ingen Svensk vidare ville höra talas om unionen.

Hierarkien, som för bibehållandet och utvidgningen af sin världsliga makt gång på gång satt sig i spetsen för sammansvärjningar för unionens återställande, hvilket folket i allmänhet kallade att indraga främmande konungar i landet, förlojade derigenom alldeles sitt egentliga fötäfte, folkets förtroende, och dess förnämsta yttre stöd, Almarstäks slott, blef enligt formligt beslut nedrifvet, och ärkebiskopen afsatt samma år som Luther började sin reformation. Andra biskopar, som tagit Danskarnes parti hade sedan 1520 och 1521 samma öde, att af bondehärar inspärras. Saken var redan så förberedd, att ingen af K. Gustaf I:s reformer mötte mindre motstånd än den, att göra slut på biskoparnes världsliga myndighet.

Äfven riksråds-aristokratien, som egentligen bestod af några få adliga slægter och gjorde anspråk på, att tillsammans med biskoparne uteslutande bestämma om riksstyrelsen samt med en af dem utsedd riksföreståndare dela statens inkomster, skulle gång på gång erfara, att den icke var mäktig

nog att utan främmande bistånd genomdrifva sin vilja. Den måste hösten 1511 uppgifva försöket att afsätta riksföreståndaren, och då den vid hans kort derefter inträffade död på egen hand valde en ny riksföreståndare, lyckades denne icke att i någon del af riket blifva erkänd, utan magten tillföll den aflidnes knappt 20-årige son, hvartill riksråden slutligen också genom Hemming Gadds bemedling (N:r 502) förmåddes att samtycka, ehuru de nyss förut ingått ett slags sammansvärjning att försvara sin förmenta rätt att då konung ej fanns förordna om regeringen.

Dessa händelser visa också, huru det förhöll sig med det skäl, de missnöjde rådsherrarne nyligen anförde, att de fruktade, det allmogen skulle af leda vid kriget intaga K. Hans; ty Sturarnes bibehållande vid magten betydde för allmogen försvarandet af rikets sjelfständighet, skulle också kriget derigenom förlängas. Huru oduglig denna månghöfdade, öfver hela riket spridda, korporation var, då det behöfdes enhet och kraft, visade sig slutligen efter den olyckliga träffningen vid Bogesund 1520, då knappt något försök att leda försvarsanstalterna från dess sida gjordes, hvarföre också Gustaf Vasa efter sina första framgångar under det följande året genast vid mötet i Vadstena af adeln och de ofrälse stånden fick uppmaning att emottaga kronan.

Riksföreståndaren, hvars förnämsta uppgift det var att värna rikets sjelfständighet, och som icke kunde hålla sig uppe, utan att vara vald eller formligen erkänd äfven af de lägre stånden, kunde icke undgå att snart komma i hemlig eller uppenbar strid med riksrådet, då det hade en sådan förman som ärkebiskop Jakob Ulfsson. Likväl dröjde det länge, innan han kom till en så skarp skriftvexling med Svante Nilsson som med gamle Sten Sture. Men de brukade uppenbart hvar och en sina finter för att motarbeta den andre. Svante Nilsson plögade, för att undgå ärkebiskopens deltagande, utsätta rådsmöten i Vadstena, dit han visste, att ärkebiskopen, som ej kunde rida, icke skulle komma; denne åter ville vintertiden gerna hafva rådsmöten i Enköping, dit han kunde åka och der han hade flera sina anhängare i närheten, Hr Svante underlät icke att gifva menigheterna del af sina åsikter och låta dem få tillfälle ett ytra sin bestämde motvilja mot all undergifvenhet för K. Hans »och hans afföda», ärkebiskopen tog sig åter den friheten att någon gång mot riksföreståndarens vilja eller utan hans vetskap sammankalla rådsmöten, äfven innan det kom till en uppenbar brytning emellan dem.

Men det har nog också förekommit hemliga stämplingar, dels vid rådsmötena, dels utom dem. Svante Nilsson fick ej sällan (N:r 105, 106, 127, 136, 153, 238, 362) varningar och underrättelser om sådant, ehuru de äro alltför litet tydliga och bestyrkta, för att förtjena särskildt anföras; en gång blef en skrivare häktad för det han bestyrt en hemlig brefvexling med fienden, men togs i försvar af till en del just de råds-herrar, hvilka man snarast kunde misstänka för hufvudmän (N:r 273, 287). Det anföres i en allmän kungörelse ett yttrande af K. Hans, att »så illa kunde det icke gå, han hade ju tre goda vänner i Sverige» (N:r 131, 132); sådant var ryktet här hemma, i Lübeck åter sade man, och det anföres som ett faktum af Reimar Kock, att Svenska biskopar togo penningar af K. Hans.

Särskildt måste riksföreståndaren vara noga på sin vakt då det blef fråga om underhandlingar med Danmark; ty det hörde till den Svenska riksrådspolitikken, att söka sitt stöd i unionens återställande, och det kunde lätt hända, att äfven frågan om Sveriges sjelfständighet genom ett kort, otydligt uttryck kunde tagas i anspråk för afgörande af »de tre rikernas råd». Väl var freden på båda sidor om gränsen efterlängtd, men utsigten för en lycklig utgång dock ringa, emedan K. Hans aldrig ville uppgifva sina anspråk, och om Hr Svante stundom »uppehållit sändebudens afresa», har K. Hans också någon gång fördröjt deras återresa, tilldess kanske både reskassa och tålmod var slut; — det var måhända också derigenom, som de förleddes att åtminstone en gång betydligt öfverskrida instruktion och fullmagt. Till ombud vid dessa besvärliga beskickningar, hvilka nästan alltid gälde någon Dansk ort, måste man oftast välja sådana, som vid resan hade ett personligt intresse, och det är sannolikt, att de valde i allmänhet gillat de fördrag som de afslutit; men det bör erinras, att den fullt skrifkunnige denna tiden hade ett betydligt öfvertag öfver den mindre litterärt bildade och att besegling af en handling blott innebar ett vittnesbörd om det faktiska, icke ett gillande af innehållet i alla dess delar, hvilket gäller så väl om traktater, som riksråds-beslut.

Riksföreståndarevalet 1504.

Rikets yttre ställning, i förhållande till sina båda närmaste grannar, var vid Sten Stures död ganska brydsam.

Med Ryssland var det sexåriga stilleståndet af d. 25 Mars 1497 redan utgånet föregående vår, och höfvidsmannen på Viborg, Erik Turesson, hade på sommaren 1503 ännu icke godt hopp om dess förlängning, utan hemstälde, att riksförståndaren icke skulle afskeda sina Tyska legotrupper; man underhandlade om ett förbund med Lifländske Orden och Sten Sture sjelf satte i fråga att resa öfver till Viborg¹⁾. På vintern hade väl sannolikt utsigterna till fred förbättrat sig; men det är knappt troligt, att underrättelse derom hunnit öfver till Sverige.

Med Danmark hade visserligen skriftväxling börjat om ett fredsmöte, men ännu icke hunnit till öfverenskommelse om tid och ort, och ehuru man under vintern kunde i de öfriga delarne af Sverige vara någorlunda trygg, var det ej så i gränsorterna, hvarken i sydvest, der fästningen Bohus låg alldeles inpå gränsen, och der tvenne byar, Surte och Skårdal, belägna midt för fästningen öster om elfven, under unions-tiden blifvit lagda under det närbelägna fästet, ej heller i sydost, der Danskarne innehade Kalmar slott, hvaremot staden hade Svensk besättning.

Äfven Öland med Borgholms slott hade kommit under Danmark på det sättet, att höfvidsmannen, ridd. Nils Bosen, som var infödd Svensk, af släktförhållanden blifvit indragen i det parti, som uppsatt K. Hans på thronen. Hans svärfader var den gamle Arvid Trolle, hvilken öfvergifvit Sverige vid uppresningen 1501 och bosatt sig på sin svärfaders Ivar Åxelssons forna borg Lillö i Helgeå, ej långt från n. v. Christianstad, af hans söner stadnade den ene, Erik, qvar i Sverige, en annan Joakim, i Sverige kallad Jakob, blef deremot Dansk undersåte och ärfde Lillö — på det sättet blefvo alla slägtens gods för densamma bevarade. Af ungefär samma anledning gick äfven Abraham Eriksson (Gyllenstjerna) öfver till Danmark, han ärfde nämligen fädernegodset Demstrup på Jutland, hvilket han ofelbart hade mist, om han stadnat här; men han kom emot slutet af sin lefnad tillbaka, stod i godt förhållande till Sten Sture d. y. och dog i början af år 1514 (N:r 432). Äfven Nils Gedda, en bror till Svante Nilssons första hustru, gick i Dansk tjenst, men stod fortfarande i godt förhållande till Hr Svante²⁾.

¹⁾ Erik Turesson till Hr Svante Nilsson, dat. Viborg d. 18 Juli 1503, Grönblad, s. 146. Svenska riksrådets bref till Erik Turesson af d. 9 Oct. 1503 i föreg. del s. 348, hvaraf man ser att den sedan såsom Dansk sändebud till Ryssland bekante Mäster David nu begagnades för brevväxling mellan Sverige och Ordensmästaren.

²⁾ Hans bref, dat. Borkholm d. 8 Juni 1504, hvori han begär moderns förläning, Trosa, Vesterljangs och Vagnhärads socknar, utan tvifvel för dags-

Emedan K. Hans indrog till kronan och sedan bortför-länte eller rent af bortsålde Svenska undersåtars gods inom Danmark³⁾, blefvo äfven de inom Sverige belägna gods se-qvestrerade, som tillhörde dessa herrar, så länge de voro i Dansk tjenst (N:r 434). Nils Bosons innehades under tiden till en del af Peder Turesson⁴⁾ och Abraham Erikssons af ridd. Åke Hansson (N:r 313).

Den politiska ställningen fordrade naturligtvis, att riksföreståndareplatsen så snart som möjligt blef besatt, och kan man derföre och med afseende på Hemming Gadds särskilda intresse i saken, taga för gifvet, att han genast efter ankomsten till Stockholm begifvit sig till ärkebiskopen, hvilken det tillkom att som den främste ledamoten i riksrådet sammankalla de närmast boende rådsherrarne. Dessa sammanträdde också i Upsala den 2 Jan. och utfärdade kallelse till ett större riksmöte för val af ny regent, hvilket skulle sammanträda i Stockholm den 21 i samma månad⁵⁾ och den 30 Jan. kunde riksrådet i kungörelse till Kopparberget, och sannolikt till andra landsorter säga, att de nu varit tillsammans med menige friborne, frälseman, borgmästare och råd i Stockholm samt alla köpstäders och allmogens fullmäktige sändebud »öfver riket» och valt ärlig och stränge riddare herr Svante

verken till Gäddeholm. Sture-Saml. — Svantes bref, dat. Sigtuna d. 9 Dec. 1504, svar på ursäkt, hvarföre han ej kunnat komma på Hr Svantes bröllop, Skand. Handl. XIX: 17. Senare bref ang. en hans tjenare, som blifvit Svensk fånge, men fått komma att vårda honom under hans sjukdom. Sture Saml.

³⁾ Erik Turesson säger i sitt uppsägelsebref till K. Hans af d. 25 Juli 1502, att hvarken han eller hans syskon njöto någon del dem tillhörde i Danmark. Grönblad, s. 143. De skulle således varit indragna redan före 1497, men ej återlemnade, Svantes egna gods blefvo indragna 1503.

⁴⁾ Peder Turessons bref, dat. Stegeholm d. 30 Nov. (1506). Sture Saml. N:r 399.

⁵⁾ Rasmus Ludvikssons excerpter, tryckta i Script. rer Svec. III: 85, innehålla korta latinska uppgifter både om det föregående mötet i Upsala, der det nya mötet »pro principe eligendo» utsattes och om Svante Stures val å Sancte Agnetas dag, hvilken egentligen infaller å d. 21 Jan.; men 8:de dagen derefter inföll en annan Agnetas dag, hvilken också står i kalendariet för Upsala stift under namnet Agneta secunda. Kungörelsen till Kopparberget om valet, hvilken Hr Svante funnit nog märkvärdig att i första rummet införa i sin copiebok eller registratur, är dock icke utfärdad förr än den 30 Jan. och likväl säger riksrådet, att de nu valt riksföreståndare. Icke finnes det heller i behåll något bref af den nyvalde, som är af tidigare datum än d. 2 Febr. 1504; det är utfärdadt i Upsala och angår gränsen mellan Yttre och Öfra Hodal, tryckt i Skand. Handl. XXIX: 58 o. Dipl. Norv. III: 744. Att valet icke skett så tidigt som d. 21 Jan. synes ock bestyrkas af Hr Svantes fråga till framl. Hr Sten Stures fogde på Kastelholms slott, då det öfverlemnades, om han hade låtit något komma af slottet sedan kyndelsmessan, hvaremot han snarare skulle hafva nämnt den i Finland mycket fråde Henriksmessan, som är d. 19 Jan., och således den uppgifna dagen för hans val mycket närmare. Skand. Handl. XIX: 82, 83.

Nilsson till höfvidsman samt lofvat honom trohet, hvaremot han lofvat och svurit, att han ville hålla alla rikets innebyggare vid lag och rätt samt gamla goda sedvänjor, — och är detta den enda fullt pålitliga uppgift om valet. Då rådsherrarne 1511 ville afsätta Hr Svante påstodo de, att den särskilda försäkran, han hade afgifvit vid valet skulle uppställt ett hinder för honom att indraga förlänningar⁶⁾; men denna försäkrans verkliga lydelse är obekant, och som sådana indragningar flera gånger förekommo och nämnas i brevexlingen, vore besynnerligt, att icke också denna försäkran, blifvit åberopad, — så att derom är vanskligt att döma; men att förhandlingar derom förevarit och tagit ej obetydlig tid, är troligt. De rådsherrar som utfärdat kungörelsen voro, utom de båda biskoparne vid Mälaren, Hemming Gadd samt två Hr Svantes personliga vänner Bengt Ryning på Al eller Grensholmen och Johan Månsson (Natt o. Dag) på Göksholm samt Folke Gregersson på Åkerö, alla bosatta i Upland, och kan man redan deraf sluta, att kallelsen icke hunnit i tid spridas till aflägsnare delar af riket, samt att följaktligen Johannes Magni har rätt, då han säger, att vid valet ej tillgått efter gammal lag och sedvänja. Stockholms slott blef kort efter valet öfverlemnadt till Hr Svante och snart derefter också Vesterås slott, de enda i det egentliga Sverige, hvaröfver Sten Sture personligen hade disponerat.

Emedan särdeles till Finnland kungörelsen om valmötet knappt lärer kunnat framkomma, sände den nye riksförståndaren genast dit öfver tvenne pålitliga frälsemän, Josef Pedersson, som sedan skref sig till Djula i Södermanland och i flera år var fogde på Åbo slott samt Bengt Bengtsson till Fly, nu Flyhof, i Kinne härad i Vesterögötland⁷⁾, hvilka medförde riksrådets bref om valet, att meddelas biskopen, de båda lagmännen och höfvidsmän eller fogdar på slotten. Ett landsting blef också genast sedan de kommit dit öfver utlyst att hållas i Åbo d. 3 Mars, och dervid blef det medförda brefvet på rådhuset uppläst för de tillstädeskomne »frilborne, frälsemän, köpstadsmän samt bönder och bokarlar af Åbo län», hvilka alla godkände valet, hvarom ett bref af biskopen och lagmännen genast utfärdades. Medan den ene

⁶⁾ Skand. Handl. XX: 252.

⁷⁾ Han har med utsatt bostad beseglat ett salubref på Bronäs, nära Lidköping, d. 9 Juli 1506. Sigillet saknas; men Anders Bengtsson i Fly, som påtagligen var hans bror, har beseglat ett bref d. 23 April 1507 med tre snedrutor i skölden. Ture Jönsson skref från Falem d. 10 Aug. 1508 till Hr Svante, att hans gamle tjenare Bengt Bengtsson var död och härads höfdingtjensten i Vadsbo derigenom ledig, hvarjämte han haft härads godset i Kinne härad i förlänning (N:r 222).

af ombuden, Josef Pedersson, höll sammanträden med menigheterna, i grannskapet af Åbo och gjorde provisoriskt aftal med slottsfogden, reste Bengt Bengtsson ända till Viborg och erhöi af dervarande höfvidsman Erik Turesson ett lika gynsammt svar. Josef Pedersson hade redan före slutet af månaden hunnit tillbaka och till ärkebiskopen aflemnat de till riksråden ställda brefven⁸⁾; men den slutliga uppgörelsen om de slott, som innehades af Sten Stures fogdar, och andra ärenden fordrade, att Hr Svante personligen snart kom öfver till Finnland.

Den inre förvaltningen.

Finansernas tillstånd tryckte djupt sin prägel på Svante Nilssons regering. Ehuru det någon gång under unionstidens förhandlingar talas om rikets drätsel, fanns i verkligheten icke någon statskassa, kronan egde väl en mängd gårdar och några slott; men det var öfver allt blott otillräckligt förråd af dugliga gårds- eller fästningsinventarier, och af en flotta, som för ett rike sådant som Sverige är så ytterst vigtig, fanns ej ett spår. Den som emottog styrelsen skulle sålunda vara beredd att uppsätta all sådan materiel, som felades, för att vid förekommande behof försvara sig och riket mot både in- och utländska fiender, och dertill underhålla en talrik krigarskara, hvilken till stor del måste tagas utifrån, och saknade han de därför nödiga medel, kunde han blifva utsatt för svåra förödmjukelser och faror.

Den nye riksföreståndaren var visserligen hvad man kallar en stor godsegare, han hade Ekesjö hofgård i Vestra härad i Småland, Ekenäs och Ulfåsa i Östergötland, Gäddeholm eller numera Tureholm och Hörningsholm i Södermanland, med en stor mängd underlydande bondgårdar, hvilket allt han dels ärft efter sin fader ridd. Nils Sture, dels bekommit med sin nu mera aflidna hustru Iliana Gädde, eller åtminstone fick under sin disposition, då svågern formligen gått i Dansk tjenst, och som tillföll hans omyndige son, då denne efter ett par år dog; han innehade nästan som arf efter sin fader eller farfar Vestra härad och Södra Vedbo i Småland, omkring sätesgården Ekesjö. Han hade med Ulfåsa

⁸⁾ Brefven, dat. d. 3 Mars—1 April 1504, tryckta af Grönblad, s. 155—183.

fått Bobergs och kanske äfven Aska härad⁹⁾, hade under K. Hans tid fått Ståkeborgs län och vid uppresningen Örebro län, hvarunder den tiden ej blott hela Nerike med Nora bergslag, utan äfven Värmland och Dal lydde. Efter valet till riksföreståndare fick han genast mottaga Stockholms slott, hvarunder lydde den största delen af Upland och Södertörn med Öknebo och Hölebo härader af Södermanland; äfvenså Vesterås slott med Vestmanland och Dalarne, likasom det vidsträckta Åkerbo härad, som varit ett särskildt län och ännu hade sin egna fogde. De tre gamla Norrländska landskapen tyckas också hafva direkt lydt under företrädaren; de hade en s. k. stadge, d. v. s. betalte en viss årlig summa, hvilken bönderna sins emellan hade fördelat, och var fogdens befattning således föga besvärlig, hvarföre Tierp, Gästrikland och Helsingland lydde under samma fogde. Af Finnland hade sydvestra delen, Kastelholms och Åbo län, lydt direkt under Sten Sture; men det förra blef en lång tid bortförlänt; det senare ställdes under förvaltning af en fogde, som lemnade öfverskottet till Stockholms slott; både Raseborgs och Tavastehus län blefvo om ett par år ställda på en årlig afgift. Korsholms län eller Österbotten, som Fru Ingeborg vid första uppgörelsen fått behålla kom redan samma år under Hr Svantes egen förvaltning, och på samma gång äfven Vadsbo, det nordligaste häradet i Vestergötland. Söder om Mälaren var i öfrigt under Hr Svantes tid det mesta bortförlänadt, så att utom de redan omnämnda distrikter, som lydde under hans egna gårdar, han knappt hade något mer än Vestbo och Sunnerbo härad, hvilka också utgjorde ett särskildt fögderi, dit Östbo, när det blef fråga om extra gårdar, räknades (N:r 116).

Skatterna voro i hufvudsaken troligen allt sedan Engelbrekts tid oförändrade, såsom man kan sluta deraf, att ansökningar om nedsättning så sällan förekomma. Endast Östbo härad ser man gång på gång fordra frihet från erläggandet af 5 tunnor smör, hvilka blifvit pålagda, då Hr Eggert Krummedike hade länet, d. v. s. omkring år 1450. Sten Sture d. ä. skall kort före sin död hafva lofvat att med riksrådets bifall frikalla skattebönderna från förhöjningen; men det blef sannolikt ingen förändring utaf (N:r 267, 390). Några allmänna extra gårdar förekommo sällan, vi känna blott en s. k. skeppsskatt, hvilken med riksrådets bifall utskrefs vid under-

⁹⁾ Det förra plögade enligt Arvid Trolles anteckningar alltid ligga under Ulfåsa. Räkenskap för uppbörd af Bobergs och Aska härader för 1511—1514 finnes i Danska Geh.-Archivet, utaf tvifvel ditkommen med Sturiska brefvexlingen. Af N:r 479 synes, att Aska härad år 1517 hörde tillsammans med Bobergs.

rättelsen om Kalmar stads återtagande i Nov. 1506 dels för den utblottade ortens proviantering, dels för utrustning af skepp följande vår, för hindrandet af fiendens härjningar¹⁾. Den utkräfdes dock egentligen först under våren 1507 (N:r 115, 116, 122, 124). En mindre kostgård torde väl ock hafva blifvit utskrifven, då riksföreståndaren kom för att hålla ting i en aflägsnare provins (N:r 26) eller ett större unionsmöte förestod (N:r 200); men det mellersta och norra Sverige synes mycket litet haft känning af sådana bördor, så mycket ock de sydligare landskapen särdeles Kalmar län och Varend voro af gårdar besvärade. Om beloppet af statsinkomsterna är icke lätt att att göra sig en föreställning; man har till och med svårt att få reda på de grunder, hvarefter gårderna denna tid utgjordes²⁾. Så mycket är likväl genom jämförelse med den näst efterföljande tiden alldeles tydligt, att tillgångarne voro otillräckliga, för att under ett nästan oafbrutet krigstillstånd möta de dagliga behofven för ett vidsträckt rike.

Olyckligtvis var den nye riksföreståndaren ingen god hushållare, han omgaf sig gerna med mycket krigsfolk och hade gjort sig känd för sin frikostighet, särdeles mot krigsmän. Han hade redan under Ryska kriget åsamkat sig skulder, som ännu året före hans död icke voro fullständigt betalda³⁾, och han hade som det synes ingen synnerlig kredit.

Redan strax efter anträdet af regeringen kom han i ett svårt bryderi för öfvertagandet af inventarier och besättningsgarne på ett par af de viktigaste orterna, och det var hans lycka att flera slott voro bortförlänta. Det var troligen för sin treding af inventarierna på Stockholms och Vesterås slott, som Sten Stures enka, Fru Ingeborg, fått den förenämnda anvisningen på uppbörderna af Österbotten och Vadsbo. I Stockholm låg dessutom en betydlig trupp af Tyska ryttare under befäl af Ernest van Mynden, hvilken Sten Sture hade värfvat, kanske med afseende på det krig, som tycktes hota med Ryssland, och för att betala dess lön, underhåll och afresa

¹⁾ Hr Svantes kungörelse till, Finnland, dat. Stockholm d. 15 Nov. 1506. Grönblad, s. 288.

²⁾ Vid bevillningen af Varend 1507, hvilken motsvarade »skeppsskatten» uti kustprovinserna, lades 12 skattebönder i hvar gård och som vanligt det dubbla antalet landbor; men hvad som skulle utgöras i hvarje gård, är obekant (N:r 124). Vid slutet af Hr Svantes Registratur är en uppgift om en gård »efter riksens stadga», enligt hvilken antalet skulle vara blott 6 skattebönder eller 12 landbor, hvarjämte alla artiklarne uppräknas; men tiden är ej angifven och hvad orten angår är der blott en anteckning, om en rest af en bonde i Bjälleberg, Viste härad, och skulle den således gälla Vestergötland. Skand. Handl. XX: 296.

³⁾ Fredrik Korffs skrifvelse, dat. Narva am avende nativ. Marie (d. 7 Dec.) 1511. Orig. i Sture-Saml.

måste man betala den ansenliga summan af 9,400 mark. En dylik trupp af mindre storlek låg i Kalmar, som det kostade 5,000 mark att blifva utaf med. Visserligen dömde riksrådet Fru Ingeborg skyldig att betala hvad dessa ryttare kostade, emedan Herr Sten hade lejt dem ⁴⁾, men hon hade inga penningar att tillgå, och så måste Hr Svante åtaga sig likviden. Vid uppgörelsen med Fru Ingeborg d. 24 Oct. 1504 afdrog Hr Svante likväl såsom billigt var en god del, 4,000 mark, och för att göra sig betald för resten, 10,400 mark, återfick han Österbotten med Vadsbo; Fru Ingeborg afstod åter sina anspråk å en treding af inventarierna på Åbo slott ⁵⁾.

För att hjälpa Hr Svante i dessa svårigheter måste Riksrådet träda emellan och utfärdade för Stockholms stad d. 15 Juni 1504 ett förläningsbref å Gästrikland, hvarest staden för ett lån af 3,000 mark egde att genom sin egen fogde uppbära kronans inkomster, till dess att summan var betald. Mot slutet af året gjordes ett fäfängt försök att få ett nytt lån af borgerskapet, som då dessutom hade att fordra för de nyssnämnda ryttarnes underhåll (N:r 25). Den följande hösten lät Hr Svante genom tvenne af de mest ansedde rådsherrarne, Erik Turesson och Erik Trolle, i tysthet höra sig för hos Stockholms magistrat om ett lån; men det lyckades, oakadt flera sammanträden höllos, ej uppdaga någon tillgång (N:r 54, 55). Den förstnämnde hade nyss försträckt Hr Svante 1300 mark mot pant af uppbörden i Korsholms län; de blefvo inom året betalda genom dervarande fogde ⁶⁾. För att få utländskt kläde åt knektar, som utgjorde garnison på slotten, måste Hr Svante gifva borgare i Stockholm, som gått i borgen för betalningen, anvisning å kronans uppbörd af både Kopparberget och Helsingland ⁷⁾. Förhållandet fortfor ännu 1508, men synes sedan hafva något förbättrats och lemnar förklaringen på den lamhet, hvarmed Danska kriget, särdeles belägringen af Kalmar slott, fördes, äfvensom på användningen af förläning för tillfälliga tjenster.

⁴⁾ Domen, dat. Stockholm d. 8 Oct. 1504. Skand. Handl. XIX: 19—21 omtalar dock blott 8,000 mark för Ernst von Myndens trupp; skilnaden kan endast bero derpå, att Hr Svante måste betala deras öfverfart till Tyskland eller Lifland.

⁵⁾ Skandin. Handl. XIX: 21.

⁶⁾ Grönblad, s. 251, 285.

⁷⁾ Erik Jansson m. fl. borgesmän begärde d. 20 Dec. 1505 Hr Svantes anvisning till fogden i Helsingland. Hr Svantes d. 8 Maj 1506 utfärdade anvisning för Nils Bese, slottsfogde, jämte en mängd namngifna borgare i Stockholm å skatten af Kopparberget och Helsingland för betalning af Engelskt, Leidiskt och Hagenskt kläde, som han mottagit af dels Svenska dels Tyska köpmän, hvilka ligga der i staden. Originaler i Sture-Saml.

Förläningar voro denna tiden mycket eftersökta, icke så mycket för den bestämda inkomstens skull, som för de tvenne tjänstbarheter, som åtföljde förläningen, så vidt ej förbehåll dervid var gjordt. Den ena var dagsverkena, hvilka i anseende till bristen på arbetare behöfdes för skötseln af alla större sätesgårdar, och förläning å minst en socken ansågs nästan nödvändig för hvarje större possession; ty antalet af dagsverken var nu icke mer än 1—3, högst 6, å hvar bonde. Det är de sedan 1540 s. k. jordeboksdagsverkena.

Den andra var fodringen eller hästeloppet, hvilken då så litet af landet var uppodladt, och inga foderväxter odlades, var mycket välkommen för alla, som höllo ett större antal hästar⁸⁾. Men då höskörden var klen, löstes den med en afgift, som stundom kallas landredspenningar (N:r 237).

Ansökningar om förläningar, och särskildt å fodring, inkommo esomoftast, och det var ej lätt att hålla reda på dessa senare, att inga förvecklingar uppstodo, särdeles emedan den egentliga s. k. kungsfodringen icke utgick oftare än hvart tredje år (N:r 49), och rådsherrarnes samt presterskapets landboar gjorde anspråk på att vara därför fria (N:r 240) samt fogden dessutom kunde hafva uppburit lösen i penningar dertill, utan att riksföreståndaren visste om det, i hvilket fall en uppresning kunde vara nära att utbryta (N:r 238, 242). Rådsherrar ansågos framför andra berättigade till förläning å något härad, stundom å flera. Det skulle vara som ersättning för besväret med rådsmötena, och hvad som en gång bortgifvits under en biskopsstol eller sätesgård var ej lätt att få igen. Då ett län blef ledigt, var det genast flera som sökte det, och fiendskap, som förde till obehagliga uppträden, blef stundom deraf följden. Biskop Brynolf i Skara, som byggde Leckö slott, hade för detta ändamål fått Kinne, Kållands och Skånings härader, med omkring 80 kyrksocknar. Då hans efterträdare Vincentius år 1505 underrättade om sitt val, begärde han genast samma förläning, emedan han tagit alla den afidnes svenner i sin tjänst (N:r 35). Han tyckes dock blott hafva fått det sistnämnda, som ligger invid biskopsätet, men i samma bref, hvori han tackade för den förläning som han fått, begärde han å nyo Kålland och Kinne härad, af hvilka han sannolikt också fick Kålland, enär det ej vidare förekommer i någon ansökan (N:r 39). Men då en verldslig rådsherre hade sin sätesgård i närheten af biskopens slott,

⁸⁾ Emedan fodringen för de verldsliga här nämnes, kan också anmärkas, att Alvastra och Vreta kloster åren 1513 och 1515 genom skriftligt påbud ålade sina landboar, att hvar och en årligen skulle hålla två hästar en natt åt biskopen i Linköping (N:r 418).

uppstod en täflan, med afseende på förläningen. Det var just i Källand som lagmannen Ture Jönsson hade sina båda sätesgårdar, Lindholmen och Falem, och troligen hade derigenom den bittra striden mellan Ture Jönsson och biskop Vincentius uppkommit (N:r 297, 298, 303), hvilken år 1510 så utvecklat sig, att den föranlät riksföreståndaren att kalla dem båda inför riksrådet. Ture Jönsson hade åtminstone begärt, att af den förre biskopens förläning få »det lilla Kinne härad» såsom han kallade det, ehuru det innehöll minst 25 kyrksocknar; men det var också en annan rådsherre, ridd. Trotte Månsson af Eka som begärt och sannolikt fått löfte derom (N:r 48). Sedan denne fått Ståkeborgs län, har det troligen tillfallit Åke Hansson, efter hvars död 1510 biskop Vincentius åter begärde ej blott detta, utan äfven Gudhems och Barne härad (N:r 318). En dylik anledning hade sannolikt tvisten mellan biskop Ingemar i Växjö och Nils Ryning, hvilken Erik Trolle på allmogens begäran förlikte å landstinget år 1505 (N:r 50). Men kort derefter hade Erik Trolle sjelf en uppenbar tvist med biskop Ingemar om Kinnevalls härad, hvarifrån han sökte med våld uttränga biskopen; — det var hans befastade gård, Bergqvara, som låg biskopens Kronoberg för nära (N:r 66, 86, 99); båda täflade de också om Allbo härad, hvilket blifvit ledigt genom riksrådet Bengt Rynings död (N:r 56) och måhända gifvit anledning till den nyss förlikta tvisten med brodern Nils Ryning.

På samma sätt uppstod några år senare en tvist mellan biskop Matthias i Strängnäs och ridd. Nils Boson (Grip) om Rekarne, ett den tiden ännu större område än nu för tiden, hvilket biskopen fått för sin beskickning till Danmark år 1504; men då Nils Boson år 1508 återkom från Borgholm, der han varit Dansk höfvidsman, tyckte riksföreståndaren, att resan kunde vara betald och lemnade Nils Boson länet. Bönderna, hvilka äfven fingo del af det kif, som häraf uppstod emellan de förnäma herrarne, ville ej hafva någondera, utan begärde att få stå under riksföreståndaren, hvaröfver biskopen vardt mycket förgrymmad, understöddes af ärkebiskopen och ville på länge ej gifva efter (N:r 225, 228, 256, 257, 269).

En och annan gång hotade dylika kollisioner att blifva af obehagliga följder för riksföreståndaren sjelf, hvilken sannolikt icke heller var utan skuld, emedan han nog lättsinnigt gaf löften, som han sedan icke kunde hålla, och icke behandlade de mest framstående män med tillräcklig uppmärksamhet. Så blef Åke Hansson en gång gäckad i sitt förlitande på ett löfte, men han var nog klok eller modest att icke lägga det vid sig. Han var, som bekant, en riddare

utan fruktan och tadel, och hade redan af Sten Sture blifvit utnämnd till höfvidsman öfver Vestergötland, ehuru under Svantes tid han synes fått lagmannen Ture Jönsson och biskop Vincentius satta vid sin sida (N:r 91), hvilket sannolikt hämmat hans verksamhet, heldst ingendera af dessa herrar var utmärkt för stort mod och krigserfarenhet. Troligen har han haft hela den sydöstra, större delen af Vestergötland⁹⁾ med Vartofta och Kind i förläning, och hade på Ettaks kungsgård som ligger vid Tidan i det förstnämnda häradet, sin egentliga bostad, ehuru han skref sig till Bjurum. Sedan Öresten och Elfsborg blifvit förstörda, fanns intet slott inom provinsen, hvarpå han kunde stödja sig, och han begärde därför i början af år 1505 att få Örebro slott och län, för underhåll af den stora styrka, som han samlat omkring sig (N:r 31). Men Svante ville icke lemna honom det — kanhända ansåg han det för det centrala läget särdeles viktigt — och då de på sommaren samma år efter det misslyckade unionsmötet i Kalmar träffades i Kronobäcks kloster, fick han i stället muntligt löfte om Vesterås slott.

Det var i sjelfva verket oklokt, om det ens var allvarligt menadt, dels därför att Åke Hansson, såsom förhållandena voro, var omistlig för försvaret af sydvestra delen af riket, dels emedan Svante så mycket räknade på Dalkarlarne, hvilka också ville stå under riksföreståndaren, och därför borde han sjelf bibehålla Vesterås slott, hvarunder Dalarne hörde; men Åke Hansson gjorde sig så viss på löftet, att han efter hemkomsten skaffade sig ett stort parti oxar, som han skickade dit upp och begaf sig sjelf på väg med en mängd af sina svenner, hvarom han under resan genom ett bud skriftligen underrättade riksföreståndaren¹⁰⁾. Men denne, som förut fått en skrifvelse i ämnet, den han lemnat obesvarad, tog nu saken mycket illa och skref till sin fogde i Vesterås, att han skulle »väl förvara klinkan» på slottet (N:r 52). Denna farhåga var fullkomligt onödig; ty Åke Hansson hade väl med sig omkring 100 beridna svenner; men de voro ej fullt be-

⁹⁾ Att han jämte Vartofta haft Gudhems och Redvägs härader, är tydligt af N:r 327, som visar att de vid hans död hörde till samma fogderi. Mark omtalas på sådant sätt i N:r 328, att det är troligt att det genom hans död blifvit ledigt. Det hade hört under Örestens slott, som Hr Åke fått af Sten Sture i förläning, och dit hade äfven Kind lydt. Emedan biskop Vincentius genast efter hans död begärde Kinne, Barne och Gudhems härader, är sannolikt att han äfven haft dem alla tre. Lindorm Brunsson begärde vid samma tid också Barne härad (N:r 321). Om det forna Elfsborgs län saknas underrättelser.

¹⁰⁾ Åke Hanssons bref, dat. Köping d. 20 Sept. 1505, Skand. Handl. XIX: 97, jfr s. 99.

väpnade. Svante skref honom till, att sådana frågor som öfvertagande af slottslofven icke kunde behandlas utan hans personliga inställelse på ett rådsmöte, som just vid den tiden hölls i Stockholm, och han reste också genaste vägen dit, utan att passera Vesterås. Då Nils Claesson till Vik kort derefter dog, fick han i stället enligt sin begäran (N:r 61) Rumlaborgs län i Småland, som gränsade till hans förlänning i Vesteragötland (N:r 275) och efter ett par år fick han äfven det egentliga Örebro län (N:r 174, 175), d. v. s. utom Värmland och Dal, med bibehållande af det förra länet.

Svårare var den konflikt, som år 1510 och 1511 uppstod med ridd. Erik Turesson (Bjelke), höfvidsman på Viborg, som efter all anledning var den dugligaste mannen af alla Hr Svantes samtida, och hvilken derföre troligen på Hr Sten Stures förslag fått den svåraste posten sig anförtrodd. Anledningen var obetydlig, indragning af förlänningen å Åtveds socken, som låg med sina dagsverken under hans sätesgård¹⁾ Häradssäter, hvarjämte hans svåger Nils Bese hade mist någon förlänning, som troligen icke heller var betydlig, och det säges, att äfven några af dennes egna gods blifvit honom frantagna. Hr Erik var deröfver mycket misslynt, och han som alltid yrkat på ett manligt uppträdande mot Danskarne, skref i Juli 1510 ett bref, hvori han alldeles ogillar förbindelsen med Lübeckarne och åberopade riksrådets beslut att betala Danmark en årlig tribut, samt slutade sitt bref med den hotelsen, att om honom eller hans svåger skedde något förfång på den del de hade uti Åtvedabergs grufva, kunde de blifva föranlättna att återkalla sin trohetsförsäkran²⁾. Han erhöll intet svar på detta bref, och med anledning af en riksrådets vid jultiden utfärdade kallelse till ett rådsmöte under fastan 1511 skref han å nyo till riksföreståndaren, att det blefve honom omöjligt att komma, emedan denne utfärdat förbud att släppa någon öfver vid Vaddön, hvilket troligen kunde vara föranledt af förenämnda hotelse och en plan, som de mot Svante fiendtliga rådsherrarne vid denna tiden haft att afsätta honom, hvarvid ingen med mer utsigt kunnat komma i fråga att intaga platsen. Men emedan Hr Erik sedan i slutet af April eller början af Maj dog³⁾, afvändes för en tid faran.

¹⁾ Då Sten Sture d. y. besökte Finland, sedan han blifvit erkänd som riksföreståndare, utfärdade han på Croneborg (Tavastehus) d. 30 Sept. 1512 bref å kronenes förlänning Atvedhe sockn för Erik Turessons enka, Fru Gunhild Johansdotter.

²⁾ Erik Turessons bref, dat. Viborg d. 18 Juli 1510. Skand. Handl. XX: 287—291. Nytt bref, dat. Pyttis d. 2 Mars 1511. Grönblad, s. 511.

³⁾ Clemet Hogenskilds bref, dat. Åbo d. 10 Maj 1511. Grönblad, s. 521.

Den af Sten Kristiernsson (Oxenstjerna) under sommaren 1511 företagna uppresning hade sannolikt ock sin närmaste anledning i något mer eller mindre obestämdt löfte om förläning å Vändels socken i Upland.

Hvarje förläning, äfven för enkefruar, åtföljdes visserligen af skyldighet att vid behof uppsätta krigsfolk; men både antalet och tjenstetiden voro obestämda, så att det egentligen berodde på länsinnehafvarens goda vilja, och rådsherrarne läto sig åtminstone under Svantes tid ej kommenderas utan formligt beslut af riksrådet. Sedan Margaretas tid känner man blott ett exempel, att antalet af det krigsfolk, som en förläningshafvare skulle utrusta varit bestämdt; det är i kungörelsen om utrustningen af en här för återtagandet af Kalmar stad i Juli 1506 (N:r 77).

Det var någon tillsyn vid sjelfva uppådet, såsom man ser af ansökningar om befrielse eller ursäkter, hvarföre de ej kunde finna sig, men huru oeffterrättliga mängden af de rusttjenstskyldige voro att verkligen fullgöra sin pligt, derom lemna rapporterna från befälhafvarne öfver Svenska besättningen i Kalmar 1506—1510 mångfaldiga exempel, (N:r 95, 132, 142, 195, 218, 239, 277).

Deremot är det väl sannolikt, att Hr Svante någon gång indragit förläningar för dem, som försummat sin rusttjänst; han har till och med fråntagit härads höfdingar sin tjänst derföre, att de icke hörsammat uppåd till krigstjänst, och ehuru häradet någon gång protesterade i så skarpa uttryck som att den utnämnde »skall aldrig föra vår lagbok» (N:r 145), ansågs regentens rätt i detta fallet i allmänhet för gifven och i K. Gustaf I:s tid synes någon fråga om förslagsrätt ej mer förekomma. Det var ett sätt att öka den alltför obetydliga styrkan af rusttjenstskyldiga, kanske ännu mer att förbättra deras vilkor; ty det var nästan blott frälsemän som utnämndes.

De viktigaste förläningarne voro naturligtvis slottslänerna, framför andra Viborgs, hvilket också omfattade hela den sydöstra hälften af Finland, d. v. s. det Svenska Karelen, med det s. k. Borgå län eller Östra Nyland, som till största delen hade Svensk befolkning, och fästet Nyslott, hvilket väl hade sin särskilda kommandant, men denne tillsattes af höfvidsmannen på Viborg. Dessutom funnos i Finland: Raseborgs län, hvarunder vestra Nyland lydde; det var bortförlänt till Tönne Eriksson (Tott), efter 1506 mot en afgift ⁴⁾, samt Tavastehus, eller Kronoborgs, hvilket innehades på lifstid af Fru Ingeborg, men efter hennes död i slutet af år 1507 indrogs, och mot en år-

⁴⁾ Grönblad, ss. 255, 272, 429, 510.

lig afgift⁵⁾ af 1000 mark lemnades till ridd. Åke Göransson (Tott). Satagunda hörde icke dit, men var förlänt till Fru Ingeborg mot en summa af 1,500 mark⁶⁾. I det egentliga Sverige var det nu mera blott 3 eller 4 slottslän, som voro förlänta, det var Nyköpings, blott södra hälften af det nuvarande, det innehades af Sten Kristiernsson (Oxenstjerna), Ståkeborgs, eller som det redan begynt skrivas Stegeborgs län, hvilket Hr Svante sjelf haft, men hvilket under hans regering innehades af Trotte Månsson till Eka och omfattade omkring östra hälften af Östergötland, med undantag af Östkind, som låg under biskopens slott Rönö; samt Ståkeholms eller Stegeholms med Tjust, Kinds och Ydre härader i Småland; det innehades först af ridd. Nils Claesson till Vik samt från början af 1506 af ridd. Peder Turesson (Bjelke), hvilken också emedan inkomsterna af länet voro otillräckliga en tid hade både Uppvidinge härad (N:r 410) och Östbo (N:r 136). Med Kalmar län var det egna förhållande, att det oaktadt slottet till 1510 hade Dansk besättning, nästan oafbrutet lydde under Svensk styrelse. Lägger man härtill Bergqvara, som tillhört Arvid Trolle, men då denne vid uppresningen 1501 tog parti för K. Hans blifvit intaget af Hr Svantes svenner och efter hans död år 1505 återlemnades åt sonen Erik, med vilkor, att det skulle vara ett kronans öppna slott, så har man uppräknat alla kronans fästen, som för den tiden voro i stånd.

Biskoparne hade hvar sitt slott och någon derunder lydande förläning af kronan. Det till Almarna Ståk lydande s. k. Ståks län bestod af tre härader, biskoparne i Strängnäs, Linköping och Skara hade föga mindre eller till och med ännu större; men ärkebiskopen hade derjämte Vesterbotten.

Huru stor besättningen var på dessa slott, vet man egentligen icke. Några bestämmelser om skyldighet att hålla ett visst antal synas aldrig till i förläningsbrefven, och innehafvarne hafva likasom med flit undvikit att vidröra den frågan, då de tillskrefvo riksföreståndaren. Tillfälligtvis känner man deremot antalet af Danska besättningar, den som vid seklets början funnits på Stockholms slott var vid 900 man, hvilket för den tiden betydliga antal till en del väl också var ämnadt att biträda med försvar af stadens torn och murar; likasom sedan det antal, Nils Boson hade på Borgholm år 1508, blott 72⁷⁾, men då det år 1510 uppgafs, togos der

⁵⁾ Grönblad, s. 355, 371, 380.

⁶⁾ Grönblad, s. 218.

⁷⁾ En nominal-lista, insänd till K. Hans jämte uppsägelsebrefvet af d. 2 Juni 1508. Danska Geh.-Arch. Aarsberetn. IV: 345.

minst 133 fångar (N:r 330). Den styrka som Danskarne mellan 1506 och 1510 hade på Kalmar slott, var 100 till 120. För Kalmar stad kan man beräkna den reguliera styrkan till högst 300 man, under den tid Hemming Gadd var såsom han sjelf uttryckte sig i höfvidsmans ställe, och Nils Bröms, som under honom hade befälet öfver den Svenska truppen säger, att sedan Hr Svantes egna svenner farit bort, hösten 1508, blefvo blott qvar 200 man, hvilket var för litet till stadens försvar (N:r 220).

Till besättning på en fästning fordrades folk med särskilda färdigheter, helt olika dem som för den vanliga rusttjensten kommo i fråga, och gamle Sten Sture hade derföre införskrifvit Tyska legotrupper, som till en del kommit öfver Estland och Lifland. Han hade haft 500 man Tyskar uti Viborg vid krigets utbrott 1495, och vid hans död lågo såsom nämndt »Tyska rytters», såsom de vanligen kallades både i Stockholm⁸⁾ och Kalmar; men det var ofta oregerligt folk, och ehuru de då ett anfall hotade icke kunde umbäras, var det ej rådligt att ensamt åt sådana främlingar, hvilka gerna bytte om tjenst efter högsta anbudet, anförtro så viktiga platser, utan att vid sidan af dem hafva en motsvarande inhemsk styrka. I Kalmar stad lågo Tyska trupper ej blott under vintern 1503—1504, utan från dess återeröfring 1506 åtminstone till 1510, och likaså på Borgholms slott, efter dess återtagande (N:r 358, 424).

I spetsen för sådana legotrupper stod vanligen någon Tysk adelsman, stundom ock en person af ringare härkomst, som var dess kapten, med hvilken årskontrakt uppgjordes (N:r 210), hvarvid vilkoren plägade vara, att manskapet skulle hafva 24 Lübska mark och 6 alnar Leidiskt kläde på man, ersättning för skada, liden i tjensten och underhåll under sjukdom; dessutom förbehöllo de sig egen krigsrätt för smärre förseelser och fritt rövveri i fiendens land, hvilket då de blott hade att försvara en fästning, icke var af praktisk betydelse, men är betecknande för tiden.

Skjutvapnen voro af flera slag, af hvilka en del påtagligen voro smidda, såsom skerpentinerna med 2 eller flere kamrar⁹⁾, sedan bortlagda föregångare till nu brukliga vapen;

⁸⁾ Ärkebiskop Jakob skref d. 30 Mars 1504, att Ernst van Mynden, kapiten för de »rytters» i Stockholm ligga, varit hos honom och beklagat sig, att borgarne icke längre ville hafva dem liggande i staden. Grönblad, s. 175.

⁹⁾ Inventariet för Ståkeholms slott af d. 15 Jan. 1506 upptager blott 4 stenbössor samt 4 större och 4 smärre skerpentiner. Skand. Handl. XIX: 165. Bestyckningen på ett fartyg, som var taget från Danskarne uppräknas i N:r 404, deribland voro också många med flera kamrar, särskildt 12 skerpentiner med 64 kamrar.

men deras storlek och beskaffenhet i öfrigt äro otillräckligt bekanta, ej heller känner man deras härkomst. Vid Borgholms belägring 1510 hade man äfven mörsare, som man fått af Hanseaterna (N:r 312). Till projektiler användes ofta stenkulor; jernkulor under namn af lod brukades också; stembössor och lodbössor omtalas såsom skilda slag, de största kallades hufvudstycken; men så starka kanoner att man kunde dermed nedskjuta fästningsmurar hade Hr Svante icke, utan voro belägringar egentligen riktade på uthungring och någon gång på stormning. Gamle Sten Sture hade en gång skaffat sig större kanoner än vanligt, de uppväckte då Jakob Ulfssons fruktan, att de voro ämnade att användas mot hans borg Stäket; under Svantes tid omtalas icke en gång något förslag att skaffa sig större. Det svåraste bekymret var att få krut, icke så mycket för konstens skull, som för materialets; ty salpeter var svårt att få (N:r 132), man måste under Vasakonungarne för detta ändamål lägga beslag å jorden under alla ladugårdar. Salpetertillverkning förekom denna tiden blott vid större gårdar, t. ex. Svartsjö kungsgård (N:r 121), och Vik samt kanske vid de städer, der något slott fanns. Hemming Gadd, som dock hade mycket svårt att få salpeter, lät göra sig en krutstamp i Kalmar, medan han hade befälet der (N:r 101).

Vid hotande anfall måste man taga sin tillflykt till utskrifningar af manskap, och i första rummet af städerna, och som det var en vanlig pålaga, hade hvar stad en liten rustkammare af harnesk och vapen. För försvaret af Kalmar stad måste både Stockholm och Söderköping, och troligen alla städer i mellersta och sydöstra delen af riket ¹⁾ tidtals hålla något antal väpnade. Man vet, att vid första uppbådet, 1506, fordrades 24 man af Söderköping, men af Växjö blott 3 (N:r 77). Linköping plögade utrusta 10 man vid dylika uppbåd (N:r 231). Söderköpings borgare klagade en gång för Hr Svante, att underhållet af deras manskap i Kalmar kostade dem 50 mark i månaden och hotade utarma staden ²⁾.

¹⁾ Biskoparne lade sig stundom genom bref ut för stiftsstäderna, då utskrifning drabbade dem för hårdt, så biskop Vincentius för Skara, då derifrån fordrades 24 man för mötet i Kalmar 1505 (N:r 39), samt ärkebiskopen för Upsala, han begärde år 1510 en nedsättning från 18 till 10 (N:r 304) och 1511 befrielse (N:r 335). Strängnäs hade våren 1504 fått sig ålagdt att utgöra 12 man, hvarifrån borgarne sjelfva i biskopens frånvaro sökte befrielse (N:r 13).

²⁾ Söderköpings besvärsskrift, dat. dom.p. Martini, men utan årtal. Blott hälften af borgarne kunde bidraga, af herr- och prestegårdar fingo de ingen hjälp. Sture-Saml. N:r 529.

Äfven bergsmännen hafva stundom sändt ett ej obetydligt antal väl beväpnade män till häst till Kalmar (N:r 182, 195); man vet icke huru de blifvit utrustade.

Allmogen, hvilken såsom Geijer säger alltid var svår att röra utom till omedelbart sjelfförsvar, kunde icke påräknas utan den mest hotande fara eller då det gälde deras egen landsort, och krigets bördor måste drabba bönderna så mycket mer ojämt, som gränsorterna utom uppbåden äfven hade en ej mindre svår tunga af inqvarteringar. Det var särdeles den sydöstra delen af Småland, som denna tiden mest utsattes för krigets oro och besvär, enär allmogen stundom för ett falskt rykte blef uppbådad att möta vid gränsen, såsom tvenne gånger hände Värendsboarne i början af Hr Svantes regering, hvarvid sagesmannen Erik Trolle berättar, att han ena gången de voro samlade vid Tingsryd räknat öfver 1000 skyttar med armborst, och de öfriga med yxor och spjut (N:r 50).

För att i hvad på dem kunde bero minska olägenheterna af kriget föreslogs år 1505³⁾ från någondera sidan af gränsen, att innebyggarna i de närmaste landsorterna, nämligen Bleking och Göinge härad å Danska sidan, samt Möre, Varend, Sunnerbo och Vestbo härad å den Svenska, skulle förnya en öfverenskommelse, att upprätthålla freden sins emellan, och vissa artiklar eller bestämmelser blefvo för detta ändamål skriftligen uppsatta, hvilka för Bleking och Göinge härad antogos å Hjortsberga landsting i den förra landsorten troligen i början af Aug. 1505 (N:r 47), och för de Svenska gränsorterna vid landsting i Växjö d. 15 Aug. s. å., i närvaro af Biskop Ingemar samt ridarne Erik Trolle och Nils Rynning, alla tre rådsherrar bofasta der i orten, och en Svenska riksföreståndarens förtroendeman Per Månsson (Stjerna).

För att så vidt möjligt undvika allt sken af landsförraderi eller olydnad, stadgas i första punkten af dessa artiklar, att hvart landskap skall skatta till sin landsherre; men gör

³⁾ Till det i noten s. 65 anförda beviset, att brefvet icke är af år 1510 utan af 1505, kan läggas att Erik Trolles fader Arvid Trolle aflidit i Febr. detta år, och är derföre troligt, att Bergqvara just då blifvit till honom öfverlemnadt, hvilket också bestyrkes dels af den förut omtalda begärlighet, som han 1506 visade att få Kinnevals och Allbo härad i förläning, dels af Hr Svantes yttrande i bref till Biskop Ingemar af d. 9 Sept. 1507 om Bergqvara hus, att »det är antvordit Hr Erik i rätt slottslofven». Skand. Handl. XX: 188. De i Erik Trolles bref omtalda »artiklar», som blifvit upplästa i Växjö, stämma mycket väl äfven till titeln med det ur Svantes copiebok hemtade, i Skand. Handl. XX: 293 tryckta, dokumentet och särdeles med dess postskriptum, ehuru det står efter ett bref d. 28 Juli 1510; ty det är inskrifvet på sista bladet i boken, efter flera tomma, och troligen på förhand.

någondera ett fiendtligt infall i den andres land, skola de icke följa honom längre än till gränsen, ett stadgande, som har stöd i Svenska landslagen; och få de veta derom på förhand, skola de varna sina grannar; förbrytare skola icke tagas i försvar; hvar och en står fritt att för handel fara in till den andre; rotmästare och fjerdingmän tillsättas i hvar socken, hvilka tillse, att hvar man har sina vapen i ordning, och ingen utom dem och fogden eger rätt att uppskära budkaffe, hvilken kringbäres af bönderna sjelfva, med underrättelse, för hvad ändamål det sker.

För att förekomma uppkomsten af landsstrykare, hvilka lätt kunna bilda röfvareband, stadgades, att legofolk icke längre än lag säger skulle vara utan husbonde, hvarmed fogde och länsman skulle hålla tillsyn, och om något »parti» ville gå i någondera lagsagan, att stjäla eller göra annat ondt, skulle alla hjälpa till att sådant straffa. Dessa artiklar blefvo af Erik Trolle insända till riksföreståndaren med begäran, att han till nästa landsting i Växjö d. 7 Oct. ville låta dem veta, om han ville godkänna dem, hvilket han troligen också gjort, emedan han låtit inskrifva dem i sin copiebok (N:r 50).

Då kriget å nyo utbröt 1510, väntades ombud vid Hjortsberga landsting d. 9 Aug., från »de besworne härads» Värrend, Möre och Göinge härad (N:r 308). Också beslöto »Blekingsfararne» att icke betala skatt, förr än de fingo fred (N:r 312).

Allmogen i Göinge härad och andra orter i Skåne hade derefter flera bud till Växjö, för att få en sådan fred, som det var mellan Värrend och Bleking, och då de styrande icke kunde gå in derpå utan riksföreståndarens tillstånd, slöto bönderna ändock en sådan öfverenskommelse om fri samfärdsel, med samtycke af ärkebiskopen i Lund och flera herrar i Skåne, hvarom Biskop Ingemar underrättade riksföreståndaren (N:r 329). Landsfreden mellan Värrend och Bleking förnyades på Hjortsberga landsting d. 13 Maj 1520⁴⁾.

Under Sten Sture d. y. förekommo dylika öfverenskomelser mellan Dal och Viken eller norra delen af Bohuslän⁵⁾.

Utskrifningar af allmogen hade under de föregående oroliga tiderna icke sällan förekommit, och man höll s. k. mantalsting eller mantalsskrifning (N:r 124, 347) för uppteckning af de vapenföra, hvilket denna tiden utmärkte alla som hunnit 15 år, när behof deraf på förhand kungjordes. Särdeles långt utom det egna området ville dock allmogen icke gå,

⁴⁾ Hvitfeldt, Danmarks Riges Hist. under K. Hans (qvart-uppl.) s. 220, der det är ett tryckfel: Värmland i st. f. Värrend.

⁵⁾ Lignell, Grefskapet Dal I. ss. 126—131.

och det var endast i följd af Hr Svantes personliga bekantskap, som allmogen i Vestra härad och Södra Vedbo lät förmå sig att tåga till Kalmar; dessa härader hörde nämligen till hans län, hvilket hans förfäder länge innehaft (N:r 118, 148, 160). Varend, som ligger närmare, vägrade att sända en dylik contingent till Kalmar, för att der utgöra en del af besättningen, och ville hellre gå man af huse, om en landshär inbröt (N:r 124, 128). Hemming Gadd afstyrkte också att inkalla de aflägsnare boende i Varend, då Danska flottan hösten 1507 låg vid Kalmar och yrkade, att de som kommo skulle få hemlof, så snart den afseglat (N:r 161). Vanligen begärdes vid utskrifning hvar tredje eller fjerde man med fyra eller till och med sex veckors kost, armborst och 6 tolfter pilar (N:r 260, 343).

Strandbygderna särdeles utefter egentliga Östersjökusten hade, så länge sjöfarten var öppen, ett tungt åliggande att hålla strandvård (N:r 159, 354, 365) på holmar och klippor, hvarifrån tecken gafs genom antändning af vårdkasar, högar eller staplar af torr ved, som för sådant ändamål höllos i beredskap. Det var dessa talrika, då en fiende visade sig, alltid antända bål, som gifvit den Svenska skärgården vid Östersjön den sedan vikingatiden bibehållna benämningen Bålgårdssidan (N:r 273). Sådant strandvård var äfven på Finska sidan anbefald⁶⁾; men det synes af omständigheterna vid plundringen i Åbo 1509, som den varit försummad. Emedan de Danska kaparne egentligen falkade på köpmansskeppen, och i Bottniska viken icke många sådana kunde väntas, tyckas de sällan hafva dit utsträckt sina ströftåg.

I intet hänseende var kronans svaghet kännbarare än i saknaden af en örlogsflotta, och den var så mycket svårare, som Hanseaterna oakadt förnyade försök icke kunnat förhindra, att Danska sjömagten tidtals beherskade sjöfarten på Östersjön. Men hvarje höfvidsman på ett slott vid sjösidan, hvarje biskop och förmögnare man, som bodde nära kusten, måste denna tiden hafva åtminstone något fartyg, och utan beväpning för man icke hvarken till lands eller sjös. Ett försök gjordes också redan hösten 1505, då Hr Svante utsände sina skepp, att dermed förena några köpmansskepp från Stockholm samt bemanna dem med sina egna och Hemming Gadds

⁶⁾ Hr Svantes kungörelse, troligen blott till Småland från Mars 1504, tryckt af Grönblad, s. 231 o. ff. efter concept, och orätt hänfördt till 1505, vid hvilken tid det var stillestånd. I st. för »xi (11) tolfte pil och xi vikne kost», bör läsas vi (6) på båda ställena, s. 235.

⁷⁾ I Josef Pederssons bref till Hr Svante, dat. Åbo slott d. 25 Mars 1105, säges, att han enligt befallning skulle hafva sitt bud ute i skärgården och hålla stark strandvård. Grönblad, s. 230.

svenner, hvilket, då Danska flottan sällan eller aldrig var samlad utan låg spridd, för att passa på köpmansfartyg, lyckades så väl, att de togo två Danska örlogsskepp med bestyckning och besättning och gjorde det tredje odugligt⁸). Ett större försök gjordes på höstsidan 1508 att återställa den afbrutna handelsförbindelsen genom att låta Hr Svantes egna och flera rådsherrars skepp under ridd. Trotte Månssons befäl åtfölja de till en eskader förenade Svenska köpmansskeppen (N:r 215, 217). Då man på Gotland fick veta, att de Svenska skeppen lupit ut, sökte både borgare och bönder att bringa sina redbarheter i säkerhet (N:r 243), ehuru der plägade vara en hufvudstation för Danska sjömagten. Vid sjökrigets utbrott 1510 synes en dylik convoy för köpmansskeppen varit i fråga (N:r 311); men de fartyg, som från Kalmar följde de Svenska sändebuden till Lübeck voro ej mer än 9 eller 10, och Lybeckarne måste sedan convoyera sändebuden hem. Riksföreståndaren sökte väl att efter hand genom nybyggnad och inköp öka antalet⁹); men det saknades de första åren penningar; äfven skepp som af Svenska undersåtar blifvit tagna från fienden inköptes och användes (N:r 404), hvilket med afseende på den fullständiga bestyckningen troligen var fördelaktigast. Då förbundet med de Vendiska städerna år 1510 var afslutet, uppgjordes med en köpman i Lübeck, som plägade föra befäl öfver deras flotta, att han skulle efter värdering lemna två eller tre fullrustade krigsskepp (N:r 323).

Sonen Sten Sture d. y. som naturligtvis ärfde allt sådant hvad fadern efterlemnade, fortgick på samma sätt att öka antalet (N:r 473, 491), och Severin Norrby berättade år 1519 för K. Kristiern, att Hr Sten hade 25 skepp i sjön (N:r 492). Han hade redan strax i början af sin regering efter Danskt exempel utfärdat kaparbrief, egentligen mot Holländarne, hvilka under det föregående sjökriget tagit parti mot Lübeckarne, och derföre också gjort Svenska sjöfarten skada; men det försorsakade särdeles höfvidsmannen i Kalmar, Johan Månsson, mycket obehag och blef troligen genom hans bestrifvande återtaget (N:r 425).

⁸) Riksföreståndarens kungörelse, från hösten 1505, såsom synes deraf att mötet i Kalmar i Juni detta år omtalas såsom nyss förut inträffadt. Tryckt af Grönblad, under 1506, s. 281. I de uti Script. rer. Succ. III: I, 85 införda Rasmus Ludvikssons excerpter står väl under 1506, att Hr Svante utskickade örlogsskepp att försvara köpmännen, men om en sjöstrid det året finner man intet i handlingarne. (Jfr N:r 85).

⁹) Grönblad, s. 230, 455, inköp s. 318, 368.

Då kriget å nyo utbröt år 1517, omtalas en träffning med Danskar vid Narva bro¹⁰⁾, hvilken man i öfrigt icke känner, men troligen var det en sjöstrid, och år 1519 lågo Svenska fartyg åter i Finska viken, der de utanför Reval hade någon strid med Holländare (N:r 492). Ännu på våren 1520 hafva Svenska fartyg visat sig utanför Danzig, med kaparebref af Fru Kristina, Sten Sture d. y:s enka, egentligen afsedda på Holländska köpmansskeppens rika laddningar (N:r 504). Naturligtvis kunde dock Sten Sture d. y. flotta icke mäta sig med den Danska under Severin Norrby; men så enherskande, som i början af seklet var den numera icke.

Om sättet att föra krig är, hvad sjelfva konsten angår, för Svante Nilssons tid icke särdeles mycket att säga, emedan kriget till lands nästan inskränkte sig till belägringar, hvilka komma att särskildt omtalas, och ströftåg inom det fiendtliga området, utan egentligt motstånd, samt tillräckliga underrättelser dessutom fattas. Hvad som af tidens krigshändelser egentligen faller inom det moraliska och statsrättsliga omdömet sfer, är i det hela mera bekant, ty om också uppgifterna mestadels komma från den anfallnes eller den Svenska sidan, äro de så väl bestyrkta, att man icke har skäl att tvifla på deras riktighet.

De band, som katolska kyrkan under sina bättre dagar kunnat lägga på menliga lidelser, hade förslappats, sedan det visat sig, att kyrkans mest uppsatte medlemmar kunde tillåta sig att begagna dem för tillfredsställandet af en låg egennytta, och detta hade naturligtvis en menlig inflytelse på mängden, som särdeles i dessa tider mera leddes af yttre auktoritet än af inre öfvertygelse; men så förblindadt var dock icke det moraliska medvetandet hos de nordiska folken, att de gillade den barbariska grymhet, hvartill krigen mest genom de främmande legotrupporna och kaparne efter hand urartade. Det bevisas ej blott af de nyss omtalade bondefrederna, utan ock af alla både från det Svenska och det Danska riksrådet utgångna skrivelser om stillestånd eller fred, äfvensom af traktaterna sjelfva. Det är också ej det Danska folket, utan de första Öldenborgska konungarne, som bära ansvaret för de många i Danskt namn föröfvade illbragder; ty man känner flera exempel, att de anbefallt och belönat sådana, inga att de förbjudit eller bestraffat dem.

Den förre riksföreståndaren Sten Sture hade icke tillåtit

¹⁰⁾ I den s. k. »Elenchus pugnarum cum Danis per centum annos» efter en handskrift från 1520-talet ur Linköpings Bibliotek, tryckt i Handl. I: 90 o. Script. rer. Svec. III: 1, 33.

härjningar¹⁾, och efter hans död följde den nya regeringen till en början samma grundsats; men då Danskarne på våren 1506 förnyade sina sköflingar i Kalmar sund, skref Sten Kristernsson, som då var höfvidsman, att »vi hade varit för blyge i vintras, att vi icke ville bränna något för dem» (N:r 69), och vid Svenska anfallet på det befästade Lyckeby 1507 synes man hafva velat öfva vedergällning för de nyssnämnda härjningarne, staden blef plundrad och bränd; för häradet deromkring togs blott gislan, och det gjordes skattskyldigt till Sverige (jfr 154). Derefter brände 1507 Danskarne en stor del af Åland²⁾ och begingo ännu värre grymheter i Finska viken, der de höggo hand och fot af folket på de många skutor, som de der uppbringade, innan de kastade dem öfver bord (N:r 155). Huruvida de hade särskild befallning derom, är väl icke bekant; men saken öfverensstämmer med den föreskrift K. Hans d. 28 Aug. 1497 hade gifvit sina befälhafvare om sättet att »straffa» de bönder i Västergötland, som icke ville underkasta sig hans välde, och med Henrik Krummedikes hotelser 1501³⁾. Vid plundringen af Åbo 1509 samt infallet i Västergötland och tillgränsande del af Småland 1511, aktades hvarken kyrkor eller andra helgade orter, vid senare tillfället tvärt emot de försäkningar, K. Hans och hans son nyss gifvit, för att förmå innebyggarna att förhålla sig stilla (N:r 349, 429). Klagomål öfver truppersnas tygellösa framfart äro från olika håll bestyrkta (N:r 356, 370).

Krigsfångars behandling var oftast humanare än man af krigssättet i öfrigt skulle kunnat vänta, ehuru Hemming Gadd klagar, att landboar, hvilka Danska kapare tagit på hans gård vid Rönö slott och Arkö⁴⁾ fingo på Gotland arbeta som Ester och Hakar d. v. s. som trälar (N:r 170). Men i allmänhet blefvo de inquarterade i städerna, der de visserligen egentligen skulle⁵⁾ betala för sig (N:r 62, 78), men om

¹⁾ H. Gadd till Danska riksrådet i Skåne, dat. Kalmar d. 7 Maj 1504; klagar att Danska skepp brännt vid Kalmar sund, tillfälle vore att vedergälla det i Aveskår och Lyckaa, men han hade derom ej fått befallning, och Sten Sture hade ej tillåtit något sådant. D. Geh.-Arch. Aarsberetn. IV: 317.

²⁾ Den nye höfvidsmannen Nils Eskilsson skrifer d. 21 Juli 1508, att 120 gårdar der på landet voro förbrända, hvaraf han ingen skatt det året kunde få. Grönblad, s. 366.

³⁾ K. Br. till Henrik Krummedike m. fl., dat. Kalmar d. 28 Aug. 1497. Tryckt i Danske Magazin III Række B. II: 25. Jfr uppgiften om Krummedikes hotelser i föreg. del N:r 196.

⁴⁾ Att Alekian är det nuvarande Arkö, synes af en anteckning i en Linköpings domkyrkas papperscodex, hvori kringliggande holmar uppräknas.

⁵⁾ Sten Turesson (Bjelke) till Hr Svante, dat. Köpenhamns slott d. 5 Sept. 1507, med begäran om snar utlemning af Danska konungens svenner

de kunde något handtverk torde hafva biträdt sina yrkesbröder. Vid längre stillestånd förbehölls dem alltid att få sin frihet, så länge stilleståndet räckte (N:r 221), och Hr Svante gaf fångar stundom frihet att sända ombud till Danmark, för att utverka sin utlösen (N:r 62, 74, 78). Ringare personer plögade utvexlas, fånge mot fånge (N:r 232, 332), men för de förmögnare fordrades penningar eller blef det en grannliga fråga att finna en like till börd och värdighet (N:r 359). En dansk väpnare, Peder Moltke, som sedan blef höfvidsman på Lyckaa⁶⁾, måste år 1511 förbinda sig att betala den betydliga summan af 2000 mark (N:r 387); men K. Hans öfverlät åt honom 24 Svenskar, som voro fångna i Danmark, att af deras lösen skaffa sig ersättning⁷⁾.

Tidens oro och de svårigheter af flera slag, som kriget medförde, förhindrade naturligtvis framstegen i odling och särskildt regeringsmaktens verksamhet för landets förkofran. Men det saknas dock icke exempel, att den ingripit äfven i sådant, som enligt sträng kanonisk rätt, det skulle tillkommit biskoparne att sjelfva reglera. Den märkvärdigaste åtgärd af detta slag är riksrådets beslut af d. 15 Oct. 1504, hvari det uppmanar Hr Erik Turesson, höfvidsman på Viborg och Olofsborg, och hans efterträdare samt andra, som förläningar få i Finnland, att befordra uppbyggandet af flera kyrkor och prestbol, emedan såsom biskop Laurens anmält, särdeles i Savolax och Karelen, socknarne voro så vidsträckta, att böndernas antal kunde vara 12 till 1300 i en socken och somliga hade 15 mil och än mer till sin kyrka, hvarföre de sällan kommo dit, kanske en gång på 3 å 4 år, ja till och med aldrig, och voro följaktligen okunniga som Lappar och hedningar⁸⁾.

En annan sådan åtgärd var riksföreståndarens med ett par rådsherrars d. 20 Mars 1504 i Vadstena utfärdade kungörelse, att nunneklostret vid Kalmar, som flere gånger blifvit af fienden plundradt och brändt, skulle förenas med Skenninge nunnekloster, hvilket var af samma orden, och det för-

i utbyte mot hans egna, emedan underhållet eljest skulle blifva honom för dyrt. Grönblad, s. 334.

⁶⁾ Han har som sådan utfärdat ett intyg d. 21 Aug. 1514.

⁷⁾ Hadorph. Bihang till Rimkrönikan, s. 433.

⁸⁾ Tryckt i Åbo Tidningar 1789 s. 337 o. ff. Årkebiskop Jakob skref d. 4 Aug. 1516 till Sten Sture d. y. och begärde, att han skulle tillskrifva Hr Åke Göransson och Tönne Eriksson, att de icke förhindra delning af en socken, som hade 1400 bönder och der presten hade 20 mil i socknebud, enär bönderna ville bygga nytt prestebol och ersätta kronan för dess skatt. Grönblad, s. 655. Men man kan deraf ej med säkerhet sluta, att han haft någon särskild anledning till sin påminnelse.

ras landboar till det senare utgöra sina utskylder, samt att nunnorna skulle ditflytta. Det säges i brevet, att ärkebiskopen och riksrådet förut öfvervägt, att klostret aldrig kunde blifva i lugn på förra stället, det låg nämligen utanför stadens murar.

Äfven till skolorna har regeringen nu så vidt man vet för första gången börjat sträcka sin omsorg. Arboga hade, likasom flera städer, der intet biskopssäte fanns, inrättat sig en skola, och som staden låg på gränsen mellan Strängnäs och Vesterås stift, samt skolan följaktligen kunde vara till gagn äfven för det förra stiftets innebyggare, och skolgossarne eller som de kallades djeknarne i Arboga skola ville enligt tidens sed söka understöd genom s. k. socknegång inom det närbelägna Närke, hvilket åter kunde blifva till förfång för skolan i Örebro⁸⁾, drogs saken inför riksrådet; men riksföreståndaren befalde genom ett bref af d. 3 Sept. 1506 sin fogde på Örebro slott att förorda djeknarne i Arboga hos bönderna i Närke, att de der måtte »gå efter Guds almosa» (N:r 87).

De kungliga rättigheterna i förhållande till kyrkan, vid tillsättning af regala pastorater, af föreståndare för hospitalerna (N:r 80, 279), hvilka alltid voro andliga, ehuru inrättningarne ansågos tillhöra kronan⁹⁾ och andra tjänster, hvartill konungen hade patronatsrätt¹⁾ har riksföreståndaren ännu opåtaladt utöfvat; till och med hans förord till påfven har såsom vanligt blifvit begärdt af nyvalda biskopar (N:r 35), äfven sedan det bland de andliga icke var någon hemlighet, att Hr Svante var inbegripen i den bannlysning, som utgått öfver Hemming Gadd²⁾.

Några nya grundsatser i afseende på allmän lag och lagskipning förekomma under denna period icke, om man icke skulle dit räkna den till periodens slut hörande processen

⁸⁾ Kort förut hade Henning Gagge, fogde på Örebro slott, d. 17 Maj 1505 i bref till Hr Svante begärt, att han skulle sända dit en skolmästare. Orig. D. G. A.

⁹⁾ Mellan Sten Sture d. y. och Biskop Brask blef en tvist då den senare indrog en del af tienden, den s. k. spetala skäppan, som var anslagen till Söderköpings hospital (N:r 429, 431).

¹⁾ I Hr Svantes collationsbref för Magister Jens Jonsson å dekanatet i Skara, dat. Stockholm d. 16 Maj 1505, begagnas uttrycken: förlänar och presenterar å cronones vägnar. Jfr N:r 72.

²⁾ Hr Svantes svar till Johannes Olavi, electus i Åbo, dat. d. 11 Nov. 1506. Skand. Handl. XX: 40. Han kallas Fadher såsom släktnamn i en utanskrift å bref af d. 24 Juni 1507. Grönblad, s. 320. Arvid Kurk, electus i Åbo, begärde Hr Svantes förord till påfven i bref af d. 3 Aug. 1510, och tackade därför, äfvensom för annat bistånd hos påfliga stolen d. 23 Aug. 1511. Grönblad, s. 479, 530.

mot ärkebiskopen Gustaf Trolle, hvilken är ett förebud till den fullständiga förändringen i kyrkans förhållande till staten och den stigande makt och betydelse, som kronan inom kort skulle vinna.

En lagförklaring förekom angående en punkt i Landslagens Ärfdabalk, hvilken likväl är mer märkvärdig för den obekantskap, Riksrådet dervid förrådde i afseende på de åberopade lagtexterna och deras tillkomst, äfvensom den tvekan, som riksrådet dervid visade i afseende på sin rätt att stifta lag, än i sjelfva saken; ty beslutet blef icke af synnerlig påföljd. Twistefrågan gälde, om en brorsdotters dotter borde dela arf med en systerson, och hade uppstått vid ett arfskifte i Skara 1506, hvarvid exemplar af Landslagen åberopades, som utsträckte arfsrätten till syskonbarns barn, men hvilket tillägg i somliga lagböcker saknades. Lagmannen Ture Jönsson, som sjelf var närvarande, underrättade skriftligen riksföreståndaren, att saken blifvit hänskjuten till riksrådet, men yttrade sig emot den nämnda utsträckningen af arfsrätten, såsom något ovanligt (N:r 80). Målet förekom derefter först vid ett riksrådets möte i Stockholm d. 4 Juni 1507. Båda parterna företedde dervid »några lagböcker» till stöd för sina olika anspråk; och de närvarande rådsherrarne, nio till antalet, deraf 3 lagmän, funno saken så tvetydig, att de uppskötö den till ett talrikare möte och satte arvet i kvarstad, tills målet af menige rådet, friborne och frälseman och några af allmogen blifvit afdömdt; dock fick den närmaste arfvingen, systersonen, under tiden behålla de köpegods, som han tillhandlat sig af sin moster, efter hvilken arfvet fallit (N:r 139). Den slutliga domen föll vid ett talrikare besökt rådsmöte i Stockholm d. 10 Nov. 1507; men deri omtalas inga flera deltagare än de 4 biskopar och 8 verdsliga råds-herrar, som utfärdat brefvet; deremot betraktas frågan icke längre, såsom gälde den ny lag, utan åberopas två vittnen, båda mycket ansedde män, att ett slikt ärende blifvit afdömdt af riksrådet och alla lagmän i Kalmar några år förut i enlighet med de lagböcker, hvilka utsträckte arfsrätten till »femte man», och här kallas »den medelste lagen», hvaremot de andra, der det saknades, kallas Björkö-Lagen, och blef med det samma förordnad, att derefter den förra skulle följas (N:r 172), hvilket dock ej skett; ty i de handskrifter af den Nya lagen, K. Kristoffers, som derefter kommo i allmänt bruk, fanns nämnda tillägg icke.

Vid sidan af lagen fortgick regeringens verksamhet att till förmån för vissa orter inskränka och reglementera handeln. För hållandet af marknader å landsbygden erfor-

drades redan särskildt tillstånd³⁾ (N:r 206), och städer sökte regeringens biträde för undertryckande af »landsköp», som var dem till förfång (N:r 382) eller togo sig sjelfva en sådan rätt (N:r 427). Då Skara vid riksföreståndarens besök år 1505 fick bekräftelse å sina privilegier, upptages rättigheten, att å landet uppköpa så mycket säd och boskap, som borgarne behöfde, med uttryckligt förbehåll att icke drifva landsköp. Stadens af K. Karl gifna och nu bekräftade privilegium, att i Lödöse tullfritt in- och utsegla, skulle vara ett medel att gifva dess köpmän en ersättning för den dryga landtransporten, men som troligen icke mycket begagnades (N:r 30). Den inskränkning, som till förmån för Stockholm år 1502 blifvit gjord för de norr derom belägna sjöstäderna, i det handeln å utrikes orter dem förmenades, blef också 1505 förnyad (N:r 46). Den hade föranledts af tidens politiska förhållanden, och af samma orsak gaf regeringen uppstäderna i Östergötland frihet för sina köpmän, att i Söderköping direkt handla med främmande som ditkommo, sedan de legat der i 14 dagar. Söderköpings borgare klagade deröfver vid riksdagen i Arboga 1517, men i riksföreståndarens resolution svaras, att denna frihet blifvit beviljad för den svåra kostnad, uppstäderna hade af kriget, och att den först sedan det upphört kunde återtagas (N:r 456). Enligt Tälge-stadga af 1493 (Del. IV, N:r 108) borde i Söderköping hafva varit en sex veckors frimarknad för främmande köpmän, hvarunder de kunde handla med hvem som helst. Denna frihet har förmodligen åter blifvit upphäfd, ehuru derom inga tydliga bevis finnas.

Krigstillståndet föranledde särskilda åtgärder för att i möjligaste måtto betrygga handeln. Hr Svante trodde sig kunna vinna ändamålet med temporära förbud för köpmansfartygs utsändande, förr än särskildt tillstånd dertill gafs, hvarom i privilegierna för Raumo af år 1504 ett särskildt förbehåll finnes⁴⁾. Förmodligen ville han genom convoyer söka betrygga dem, och hafva för Stockholm sådana förbud blifvit utfärdade (N:r 123). Man sökte i öfrigt begagna de första veckorna på våren, innan de Danska kaparne lagt ut (N:r 67, 123) eller de sista på hösten (N:r 53), hvarunder Danskarne hade svårt att förfölja Svenska fartygen inom skärgården. Man underhöll på det sättet särdeles öfver Reval förbindelsen med Tyska köpmännen, stundom sändes också

³⁾ En ansökan af Vadsbo härad att få hålla en frimarknad vid Biersethre aas, dat. Feghrö S. Eriks dag, utan årtal, men påtagligen från tiden 1504—1511, finnes i Sture-Saml.

⁴⁾ Arvidssons Finska Handl. Del. I: 199.

fartyg till Danzig och Lübeck, hvilka lyckligt hemkommo; men den södra delen af riket hade så länge Kalmar var i Danskarnes händer mycket svårt att förse sig med de nödigaste handelsvaror; till och med salt och humle måste äfven långt efter stadens återeröfring skickas norrifrån dit (N:r 223).

Den enda viktiga förändring i den ekonomiska förvaltningen, som tillhör de yngre Sturarnes tid, gälde myntet. För en nödstäld regering var det en vanlig utväg att småningom förändra myntfoten, och hade för att utöfva kontroll öfver myntningen deputerade af magistraten i Stockholm varit förordnade att taga prof af hvar smältning, hvilket Svante visserligen förekom dermed, att han flyttade myntverkstaden upp på slottet⁵⁾; men hvad han i längden icke kunde förekomma, var, att myntets försämring märktes och alla varor följaktligen stego i pris. I traktaten med Danmark år 1509 räknas redan 13 mark penningar på en mark lödig i st. f. 11 mark, som under gamle Hr Sten Stures tid varit det högsta. De missnöjda rådsherrarne klagade i Sept. 1511, att både kronan, ridderskapet och kyrkan genom Hr Svantes myntförändringar förlorade hvar femte penning af sin årliga ränta, hvilket visar en ytterligare försämring⁶⁾. I slutet af 1509 var myntningen förmodligen af brist på silfver afbruten, och en skriftvexling om en ny myntordning mellan riksföreståndaren och ärkebiskopen å bane, hvars resultat dock sannolikt icke varit af betydighet (N:r 285, 292),

Men just vid den tiden gjordes en upptäckt, som för framtiden lofvade bättre tillgång på myntmaterial. Det var nämligen vid år 1510, som den i sin början mycket gifvande silfvergrufvan vid Sala började bearbetas. Bönderna i orten, hvilka hade ett rätt betydligt åkerbruk, öfvergäfvö till en stor del detsamma, för att i stället drifva silfvertillverkning, så att biskopen i Vesterås, då han d. 2 Jan. 1511 begärde att få del i grufvan, kunde påstå, att han blott fick 3 à 4 pund, d. å. 12 till 16 tunnor, korn i tionde, i stället för att han, »innan berget fanns», fått 5 till 6 läster, hvilket åtminstone enligt det sedan i K. Gustafs Is tid gällande beräkningssättet skulle vara 240 till 288 tunnor. Också hade riksföreståndaren icke dröjt att begagna sig af upptäckten, för att förbättra sin ställning; ty redan d. 21 Maj 1510 kunde hans fogde i Vesterås Sander Arendsson insända några stycken silfver såsom prof och berätta, att så väl grufvan som den nybyggda

⁵⁾ Enligt riksrådets besvärsskrift öfver Svante Nilssons regering af September 1511. Skand. Handl. XX: 261.

⁶⁾ Skand. Handl. XX: 260, 261.

hyttan voro vigda⁷⁾). Som kronan hade en erkänd rätt till grufvor, särdeles för de ädlare metallerna, och af dem tog afrad eller tionde in natura, behöfde den icke deltaga i grufbrytningen, utan fick hvar tionde bår af den uppfordrade och bokade malmen. Men det var ej blott biskopen i Vesterås, som önskade få del i vinsten af det nyfunna silfverberget, han förnyade sin begäran derom (N:r 351), och hade verkligen någon grund för sina anspråk, emedan han ett par år förut d. 12 Nov. 1507 fått ett riksrådets bref å rätt till tionde af grufvor inom biskopsdömet, så att bergsmännen, såsom orden lyda, borde »ståde honom in med sig i bergen med någor par»⁸⁾). Äfven ärkebiskopen och biskop Matthias i Strängnäs, hade dylika önskingar. Men Hr Svante synes icke haft benägenhet att minska den tillökning i inkomster, som han kunde vänta af grufvan, hvilket skulle blifva följden, om delegare funnos, som icke underkastade sig någon afgäld till kronan. Frågan förutsatte dessutom en reglering af de nya förhållanden, som på orten uppkommit, och han hade just ett möte i Vesterås med bergsmännen för detta ändamål, då döden öfverraskade honom midt under förhandlingarne d. 2 Jan. 1512. Sonen upptog densamma, så snart han blifvit erkänd som riksföreståndare. Han infann sig då i Vesterås, och hade dit instämt bergsmän både från Kopparberget och det gamla Silfverberget, och efter samråd med dem samt några närvarande rådsherrar utfärdade han d. 8 Aug. 1512 privilegier och bergsordning för »dem som bruka Salabergs grufva», hvaraf de viktigaste punkterna⁹⁾ voro, att orten fick en torgdag i veckan, »likasom andra köpstäder i riket», att domsrätten och styrelsen vid grufarbetena förbehölls hans fogde jämte sex män, som fogden jämte bergsmännen egde att välja, och att allt silfver, som erhöles, skulle säljas till myntverken i Stockholm och Vesterås (N:r 409). Det synes, som hade det varit afsigten att utesluta främmandes intrång; ty utom det att bergsordningen blott talar om bergsmän och kronans fogde, är en särskild punkt (§ 25), som påbjuder, att ingen skulle

⁷⁾ Sanders bref, dat. Vesterås tredje dag pingst 1510. B. Ottes bref, dat. crastino circuncisionis (d. 2 Jan.) 1511, Langebek, Om de Norske Bergværker, i Danska Vidensk. Selsk. Skr. VII: 373, 378.

⁸⁾ Kröningssvärd och Lidén, Diplomatarium Dalecarlicum. Del. I, s. 205. Riksföreståndarens sigill tyckes verkligen hafva blifvit fästadt under beslutet, ehuru han icke var personligen tillstädes; men det är numera otydligt.

⁹⁾ De märkligaste punkterna i öfrigt äro: § 1, som lofvar s. k. bergsfrihet eller fristad för förbrytare, utom i fyra uppgifna fall, samt § 27, som säger, att »efter riksens stadga skole alla hafva skog till grufdriften, såsom öfver all bergslagen sedvana är.»

tillvålla sig någon del i grufvan efter denna dag, och de »eldar» (lotter) i grufvan, som voro tagna i beslag, upphöra. Men den unge riksföreståndaren hade icke kunnat motstå rikets kansler biskop Matthias, utan några dagar förut förlänt honom »en hel eld» i grufvan, att bruka som alle de andre eldar omkring gå på berget efter skift¹⁰⁾, och det följande året fingo både ärkebiskopen och biskopen i Vesterås sin vilja fram och domkyrkan den del som Vesterås kloster dittills haft. Emellertid har nog kronans inkomst af grufvan bidragit, att myntväsendet åter blef regleradt, hvartill den bekante domprosten, sedan biskopen i Linköping Hans Brask torde hafva väsentligt medverkat; men den nya myntfoten blef, att den präglade marken förhöll sig till den vägda, som I till 16, hvilket under hela Sten Sture d. y. tid var det vanliga. Derigenom förenklades beräkningen i förhållande till det Danska myntet, som var mycket gängse i södra Sverige och hvaraf denna tiden präglades 16 skillingar på marken. Det var vanligen något sämre, men ännu mer det i Visby präglade Gutniska eller Gunniska mynt, som var gångbart i Östergötland och en del af Småland, och uttrycket »stakkota mark», som i handlingar från dessa trakter förekommer, har utan tvifvel derpå afseende; ty tre mark sådant mynt räknades på en Svensk.

Lagskipningen har väl i det hela fortgått på hittills öfligt sätt, men dock på sina ställen lidit svåra afbrott genom den redan inrotade vanan att betrakta häradshöfding- och lagmanstjenst såsom annan kronans förläning. Väl hade menigheternas rätt att uppsätta förslag till dessa tjänster icke ännu fallit i glömska (N:r 145, 222, not, 355); tvärtom förekommer exempel på ett lagligt val till Norrfinne lagsaga år 1506; genom en nämnd af 6 frälsemän och sex bönder. Likväl blef en annan, som de ej hade föreslagit, utnämnd¹⁾.

I verkligheten var dock förslagsrätten redan på väg att försvinna, den var också genom omständigheternas magt förändrad derigenom, att skrifna lagböcker nu kommit så allmänt i bruk, att häradsallmogen begagnar uttrycket »föra vår lagbok» i st. f. att vara häradshöfding i orten, och det var troligen ofta svårt att finna flere bland häradets jordegare,

¹⁰⁾ Bref till dem som bruka kronans sölfberg Salaberg, dat. Stockholm tisd. efter Jacobi apostoli (d. 27 Juli) 1512. Biskop Ottos tacksägelse i bref af d. 3 Sept. 1513, Langebek anf. st., tryckt äfven hos Grönblad, s. 603.

¹⁾ Biskop Laurens i Åbo bref derom till riksföreståndaren, dat. Kustö d. 3 Mars 1506. Arvidsson, Finska Handl. VII: 70, Grönblad, s. 258. Dom-bref af Henrik Stensson, såsom lagman, då han höll ting med Finska rätten i Vemo onsd. efter S. Knuts dag (d. 14 Juli) 1507. Afskrift i Ivar Flemings Jordebok, Linköpings Bibliothek.

inom hvilka man hittills plägat hålla sig, som kunde läsa, så att man väl deraf kan förklara, hvarföre häradsallmogen, då den skriftligen vänder sig till riksföreståndaren med ett förslag, blott har en eller två att sätta i fråga, och man kan icke förtänka riksföreståndaren, om han i sådana fall icke fästade mycket afseende vid förslaget. Så snart en häradshöfding-tjänst blifvit ledig, ser man också förord eller ansökningar inkomma om dess erhållande, hvarvid tjenstgöring, nämligen i falt²⁾, dels återopas (N:r 104, 109, 222), dels utlofvas. Häradsboarne komma ofta först sedan utnämning redan skett (N:r 251, 355), hvarvid de egentligen klaga, att den nyutnämnde icke bor inom området³⁾; men riksföreståndaren tyckes alltid hafva vidhållit sin utnämning.

Häradshöfdingens lön tyckes icke hafva varit betydlig, och är det väl derföre, som stundom flera härader, t. ex. hela Dal och kanske också hela Närke⁴⁾, blifvit hopslagna till en domsaga. I allmänhet var den bestämd i penningar; men i Vestergötland utgick den i korn, troligen en skäppa d. v. s. $\frac{1}{6}$ tunna af hvar bonde, hvart fjerde år; väl säges det, att Hr Svante lofvat häradshöfdingarne vid landstinget i Skara 1505, att den s. k. häradsskäppan skulle erläggas till dem årligen (N:r 42); men det är obekant, huru dermed förhöll sig. I Kinne härad hade häradshöfdingen vanligen det s. k. häradsgodset, som var 5 gårdar, troligen nybyggen på häradets allmänning; men redan Sten Sture d. ä. hade bortförlänat det till en annan; det begärdes nu af tjenstens innehafvare (N:r 222, 224).

Äfven högt uppsatte män kunde bibehålla häradshöfding-tjänst, så länge de lefde, hvilket tyckes förutsätta, att derpå något var att förtjena. Hr Svante var häradshöfding i Bankekind, emedan hans sätesgård Ekenäs der var belägen; men den som skötte gården var också hans domhafvande⁵⁾.

Det hände likväl också, att tjenstens innehafvare underlät

²⁾ Germund Larssons bref, dat. Åbo d. 6 Oct. 1504(?). Grönblad, s. 211.

³⁾ Erik Kuse, som bodde på Almy i Österrek och var häradshöfding der, har hållit ting vid Öklette i Åkerbo h. Vestmanland d. 4 Maj 1517.

⁴⁾ Nils Krumme på Tädene kallar sig häradshöfding på Dal i ett synebref om rågången mellan Arenäs (nu Årnäs) och Kinne härads allmoge af d. 8 Sept. 1509. Jfr N:r 251. Karl Bengtsson kallas häradshöfding öfver Närke i ett salubref af Peder Olofsson i Gyminge till Risaberga kloster, dat. S. Eskils dag 1505.

⁵⁾ Johan Ulf kallar sig domhafvande i Bankekind å Hr Svante Nils-sons vägnar i ett synebref, utfärdadt onsd. efter allhelg. (d. 4 Nov.) 1506. Ett annat bref, der densamme med utsatt bostad kallar sig häradshöfdingens domhafvande, men der dennes namn ej är utskrifvet, dat. d. 1 Juli 1512, finnes i Rääfs Diplomatarium; det stadfäster ett köp af 5 stänger jord i Vimarka för 10 »mark stakkotha» i skillingmynt.

att skaffa sig vikarie, och då låg tjensten nere, såsom i Handbörds härad, Kalmar län, der Peder Turesson egentligen var häradshöfding, emedan hans sätesgård Kråkerum ligger i närheten; men som han aldrig kom dit, var vid Hemming Gadds besök⁶⁾ våren 1507 ting ej hållet på två år (N:r 136). Besynnerligt är också, att under hela den tid ridd. Nils Boson efter uppresningen var Dansk höfvidsman på Borgholm och således icke kunde förrätta lagmansembetet i Östgöta lagsaga, någon ny lagman icke omtalas, utan han sommaren 1508 kunde helt enkelt återtaga embetets utövning.

Den högsta lagskipningen, som enligt lag tillkom konungen och råfsteting, utövades dels vid allmänna rådsmöten, hvarvid särdeles upptogs mål angående rådsherrarne sjelfva och deras enkor (N:r 188, 433), dels af riksföreståndaren under hans resor med tillkallade rådsherrar och andra gode män, dels ock genom domare, af riksföreståndaren utnämnde för att ransaka i landsorterna i särskilda mål, särdeles i sådana, för hvilka i senare tider en s. k. riddare-synerätt skulle erfordrats. Man hör dervid någon gång en »konungsdomhafvande», men icke mer något råfsteting omtalas⁷⁾. Stämningar till parter, att infinna sig för att svara å viss persons käromål, blefvo ej sällan af riksföreståndaren utfärdade⁸⁾.

Myteriet af Tyska legotruppern i Kalmar och krigsrörelserna på våren 1504.

Svenska regeringen hade under de egentliga vintermånaderna icke kunnat egna mycken uppmärksamhet åt den aflägsna landsort, som under hela det första årtiondet af det

⁶⁾ Af Hemming Gadds bref d. 24 Okt. 1507 synes, att han hela den dagen hållit ting i Norra Möre och hade ännu öfver 100 bönder, hvilkas mål han följande dag trodde sig kunna afgöra. (N:r 165).

⁷⁾ Knut Eskilsson r. lagman i Upland satt d. 18 Febr. 1508 för rätta på rådstugan i Upsala med Jon Jonsson, fogde på Stockholms slott på »thenne tiidh konungs doomhafvande på Hr Svante Nilssons vägnar», Knut Karlsson underlagman, Michel Eriksson samt borgmästare och råd i Upsala ang. en »röörgangh» mellan Färnebo sokn i Gestringeland och Vaala härad, hvarom Knut Eskilsson förut ransakat på lagmansting på Öön i Gestringeland d. 12 Jan.

⁸⁾ Hr Svantes stämningar till Fru Sigrid Eskilsdotter (Banér) att möta Anders Pedersson af Ekeberg, dat. Stockholm d. 6 Nov. 1504 och d. 15 Juni 1507. Fyra stämningar, utfärdade af Hr Sten Sture d. y. d. 29 Aug. 1514, de tre att svara Johan Månsson och hans syster Kristina, Sigge Larssons enka.

16:de seklet var den egentliga skådeplatsen för kriget mellan Sverige och Danmark; de Danska trupperna både på Kalmar slott och på Öland hade också efter all anledning varit så svaga, att de måst hålla sig stilla; men just från den orten mötte Hr Svante om ej den värsta faran, åtminstone det obehagligaste motståndet, vid sitt anträde af regeringen.

Den kom från en tysk legotrupp, egentligen ryttare, hvilken Sten Sture hade tagit i sin tjänst och inqvarterat i Kalmar i slutet af September 1503. Från anförarne för denna trupp, riddaren Hemming Passow och Henning Quæde, erhöll Hr Svante i början af Mars 1504, då han jämte Hemming Gadd och Sten Kristiernsson uppehöll sig på Örebro slott, ett bref, dat. d. 25 Febr. som innehöll, att en stor Dansk styrka var i antågande för att proviantera Kalmar slott, hvarföre de enträget begära undsättning, och ifall han snart kommer dem till hjälp, hoppas de kunna intaga slottet; derjämte ursäktade de sig i korthet för en olycka, som skett med de svenner, hvilka Hemming Gadd haft liggande der i garnison (N:r 1). Den som fått uppdraget att framföra brevet var en borgare i Kalmar, hvilken naturligtvis borde kunnat lemna närmare underrättelser. Emellertid svarade Hr Svante helt kort, att han skulle komma dem till hjälp med både vapen, proviant och folk, samt att han skulle obrottsligt hålla hvad dem af Hr Sten Sture blifvit lofvadt; om hvad som händt Hemming Gadds svenner ville han vid sin ankomst ransaka (N:r 2). Derjämte utfärdade Hr Svante en kungörelse, naturligtvis dock blott till den sydöstra delen af riket, med uppmaning, att allmogen skulle hålla sig färdig, att vid tillsägelse bryta upp, för att afvärja det från Blekingssidan väntade infallet; men frälsemännen voro förmodligen redan uppfordrade att möta; ty flera voro sedan i början af April samlade i Kronobäck. Längre fram har han, förmodligen från Vadstena¹⁾ utfärdat en ny kungörelse, att hvar fjerde man skulle 14 dagar efter påsk d. v. s. d. 21 April infinna sig i Kalmar²⁾. Men då han d. 24 Mars hunnit till sin gård Ekeshö, tyckes han hafva erhållit underrättelse, att det icke var någon fara för ett anfall från Blekingssidan; ty han sände då tvenne frälsemän, Bengt Abjörnsson till Händelö, och Lasse Birgersson, med uppdrag att med Hemming Passow och Henning Quæde samt Nils Bröms, som var anförare för den Svenska besättningen jämte borgmästare och råd öfverlägga, antingen man skulle

¹⁾ Hr Svante har i Vadstena tisd. efter S. Gertruds dag (d. 19 Mars) 1504 utfärdat skyddsbrief för klostret.

²⁾ Grönblad, s. 231, hvarvid jämföres anmärkningen s. XXVIII.

göra ett anfall på Öland eller tåga till Bleking (N:r 3). Det blef dock ingenting utaf dessa förslag, ehuru det varit en sträng vinter och således ännu kunnat vara tillfälle (N:r 10). Då Hr Svante med Hemming Gadd hunnit till Kronobäck, kom Nils Bröms dem till mötes och af honom lærer väl kunnat erhållas en fullständigare underrättelse om tillståndet under den föregående vintern, och särskildt om den Tyska legotrupperns uppförande och förehafvanden; men Nils Bröms hade hört till Sten Stures trognaste och verksammaste tjänare under den inbördes fejden år 1497 och hyste mycken betänklighet vid att nu gå i Hr Svantes tjänst, hvartill han endast af Hemming Gadd lät sig öfvertalas, och har som den senare flera år derefter yttrade för Hr Svante, »icke uppenbarat för honom alla lägligheter» och derigenom föranledt, att Hr Svante med Hemming Gadd begåfvo sig in till staden, hvilket om de känt förhållandena icke skett (N:r 229). Hvem som egentligen haft öfverbefälet i Kalmar under vintern är obekant; men det är sannolikt, att en eller flera rådsherrar varit förordnade i s. k. slottslofven, ehuru de lemnat orten, och Nils Bröms, som blott hade en underlägsen Svensk styrka under sitt befäl och en underordnad plats, hade derföre sannolikt haft ganska svårt att reda sig med de öfvermodiga Tyskarne. Man har inga rapporter från de föregående månaderna; men då Tyskarnes anförare Hemming Passow ett par år senare genom Stockholms magistrat sökte utkräfvä en rest på den fordran, han påstod sig ega för det han försvarade Kalmar från d. 29 Sept. 1503 till d. 7 April 1504, berättade Svante, då han derom underrättades, deras bedrifter. Ehuru hela Möre utgjort en kostgård för trupperns underhåll och borgarne i Kalmar derför ansträngt sig mer än de tålde, hade Passow, naturligtvis utan att dertill hafva tillstånd eller befallning af Sten Sture, uttagit en brandskatt på Öland, hvilken utom kostgården steg till 13 eller 1500 mark. Dessutom hade Tyskarne ej blott ihjälslagit 14 Hemming Gadds svenner, deribland en hans egen kusin, utan ock plundrat hela huset, hvori dessa bodde, och till bevis på, huru de farit fram, hade i ett Passows skepp, som blifvit af Hemming Gadd qvarhållet, funnits en mängd husgerådssaker, till och med qvinnokläder, hvilka påtagligen voro röfvade.

Det synes som hade visserligen en del frälsemän och åtminstone ett par rådsherrar redan infunnit sig i Kronobäck, men dock var det antal beväpnade, som stod till disposition för att besätta staden ännu otillräckligt, och både Hr Svante och Hemming begåfvo sig på god tro till Kalmar, sedan de haft ett möte med den Tyska trupperns ombud. På hvad

punkt detta hållits är icke alldeles klart, sannolikt vid Berga, men väl att stora fordringar från Tyskarnes sida blifvit framställda ej blott på den lön, som de hade att fordra, hvilket Hr Svante på förhand lofvat dem, utan ock betalning för kanoner, som K. Hans hade lemnat qvar, två månaders sold för deras kosthåll o. s. v. Men man kom dermed icke till något resultat, Hr Svante ville icke lofva dem mer än som i kontraktet var upptaget, och följande dag fick han ett deras bref, hvori de klagade öfver Hemming Gadds skarpa ord samt att de icke fått något tydligt svar. Hr Svante lät då tillskrifva dem ett bref, men hvilket synes hafva blifvit lemnadt åt Bengt Knutsson på Stäffö och Clemens Hogenskild att muntligen meddela dem. Deri erbjudes dem en rund summa som betalning, hvilken det förmodligen öfverläts åt underhandlarne att bestämma, ifrån 1000 ända till 4000 mark, samt ersättning för deras öfverresa till Tyskland, i händelse man icke kunde komma öfverens med dem om fortfarande tjänst (N:r 4).

Vi känna icke något närmare till förhandlingarne vidare än att Hr Svante, då han kom in till staden för att personligen med dem underhandla, möttes af ett fullkomligt uppror, hvarunder knektarne både från tornmuren och alla gatuumyningar riktade mot honom de kanoner, Hr Sten Sture till stadens försvar der qvarlemnade, hvilket förutsätter att mötet hållits på torget, samt att de dervid öfverljuddt skreko, att de ville ihjälslå alla borgarne med deras hustrur och barn, derest de icke innan solnedgången nästa dag fingo 4000 mark. Svante hade då intet annat att göra än gå in på deras fordringar, ehuru han icke hade så mycket penningar, utan måste låna af kyrkor, kloster och borgare, hvarvid äfven monstanser, kalkar och patener måste tillgripas³⁾.

Det uppgjordes sedan, att Hemming Gadd med ridd. Nils Claesson till Vik, Peder Turesson och väpnaren Johan Arendsson till Sjöholm, alla fyra rådsherrar, skulle jämte borgmästare och råd i Kalmar af Hr Svante mottoga staden »i rätt slottslofven» (N:r 17), och blef väl den Svenska besättningen något förstärkt, men dock otillräckligt, särdeles bland borgerskapet icke voro öfver hundra vapenföra män (N:r 6). Ej blott staden, utan hela orten deromkring var mycket ut-

³⁾ Svantes bref till magistraten i Stockholm d. 17 Febr. 1507. Skand. Handl. XX: 86—91. Jfr Riksrådets klagomål af Sept. 1511. Anf. st. XX: 262, hvaraf synes att kyrksilfret ännu icke var betaldt. Af Biskop Matthias bref af d. 13 April 1504 synes, att då Hr Svante nyss skrivit honom till han ännu icke kunnat betala hela summan (N:r 5).

blottad på lifsmedel, och af krigsmateriel var särdeles krutförrådet otillräckligt (N:r 11).

Krigsrörelser hade under vintermånaderna hvilat; men de återupptogos å båda sidor, vid vårens annalkande. Hr Svante hade under resan till Kalmar d. 22 Mars utfärdat en kungörelse till Norge, hvori han tackade dess innebyggare för den välvilja, de visat hans troman, Nils Ragvaldsson af Åby, mot allas deras fiende Henrik Krummedike, Knut Alfssons mördare, och uppmanade dem att lemna honom bistånd; han hade blifvit erbjuden att få trupper med sig, men afböjt det, emedan han ej ville betunga dem; gränslandet Dal var honom förlänadt, och innebyggarna i Jösse härad i Värmland, som ligger omkring vägen öfver Arvika in i Sollöer, hade fått befallning att vid behof komma dem till bistånd⁴⁾.

Då sjön blef isfri, hvilket synes hafva dröjt ovanligt länge, kom också Jöns Holgersson i början af Maj till Kalmar sund, der han som vanligt härjade och brände (N:r 10); äfven kom en liten transportflotta med lifsmedel till slottet, och var den styrka, som Hemming Gadd hade, oaktadt ifriga försök för svag att hindra denna att inlöpa; en förstärkning af garnisonen synes hafva vid samma tid kommit landvägen (N:r 10, 11).

Vid denna tiden, då den reguliera krigsstyrkan i denna orten var så svag, uppstod på landsbygden en fricorps eller trupp snapphanar, hvars hufvudman hette Ebbe Koppe och lärar varit bonde i Södra Möre. Han skall hafva börjat att under den föregående belägringen af Kalmar⁵⁾, d. v. s. på våren 1503, hvar han kunde komma åt, lägga sig i försåt för dem som voro i konungens tjenst, och fortsatte han dermed nu under våren 1504, gick med ett följe af 20 man in i Bleking och grep der ibland andra vägvisaren för den trupp, som kom in på Kalmar slott. Hemming Gadd och de andra Svenska rådsherrarne skrifva om honom d. 12 Maj 1504, att han gjort mera hofverk (krigsbragder), sedan busken vardt grön, än alla våra Tyskar och ryttare gjorde under hela vintern, då bättre tillfälle var (N:r 10). Derefter förekom icke något dylikt »parti», emedan det genom den förut omtalade bondefreden, som slöts följande sommar, blef förbjudet, att uppsätta sådana.

⁴⁾ Tryckt efter conceptet i Danska Geh.-Arch. Aarsberetn. IV: 313.

⁵⁾ I Rasmus Ludvikssons excerpter anföres under år 1504 om bonden Ebbe Kop, att han under Kalmar belägring och dessförinnan tågade med 80 man och nedgjorde konungens fogdar samt att dennes anhängare före belägringen icke vågat gå utom Kalmar. Script. III: 1, 85. Detta måste syfta på den föregående belägringen 1503; ty i brevexlingen finnes Ebbe Kopp ej nämnd efter 1504.

Underhandlingar med Danmark om stillestånd 1504.

Skriftvexlingen med Danmark om ett fredsmöte hade oafbrutet fortgått. Redan d. 20 Jan. hade det Danska riksrådet från Lund utfärdat ett lejdebref för Hemming Gadd, electus i Linköping, att med två andra Svenska rådsherrar och inalles med 30 personer komma till Halmstad och, om de så önskade, infinna sig hos K. Hans; och i denna lejd fanns alls ingen tidsbestämning och således icke heller någon begränsning af lejdetiden. Den 11 Febr. utfärdade åter det Svenska riksrådet fullmägt för biskop Matthias i Strängnäs och ridd. Bengt Ryning att omkring d. 17 Mars sammanträda på 8 dagar med Danska riksrådet eller dess fullmäktige och med dem afgöra alla ärenden för återställandet af freden mellan rikena, och finnes häruti åter ingen bestämning af orten. Dessa de båda riksrådens åtgärder voro tydligen beslutna oberoende af hvarandra; men då de Svenska rådsherrarne några dagar senare voro samlade i Mariefred för Sten Stures begrafning, affärdade de derifrån d. 18 Febr. kaniken Verner i Linköping med ett nytt bref, hvori de ursäktade Hemming Gadd, som var förhindrad att komma, utan han finge gisslan, och begärde ett nytt lejdebref för de utsedda ombuden af K. Hans. Men då Hr Verner framkom, var denne icke hemma, och så dröjde det till d. 10 April, innan Danska rådsherrar från Lund kunde afsända de behöriga lejdebrefven, hvarjämte de då i särskild skrifvelse underrättade om anledningen till dröjsmålet, och begärde, att Hemming Gadd, skulle komma till det möte, som nu var utsatt att hållas i Åhus, och hvarför lejdetiden var utsträckt till pingst. Troligen hade båda de Svenska ombuden jämte flera rådsherrar, hvilka rest riksföreståndaren till mötes i Kronobäck, gifvit sig å väg redan i Mars. Biskop Matthias kunde d. 12 April skriva från Bergqvara och hade således ej mer än 4 1/2 mil i rät linie till Danska gränsen, och 10 till Åhus. Sändebuden hade till och med de krigsfångar med sig, hvilka när stillestånd eller fred blifvit afsluten skulle utlemnas; men Svante fruktade ej utan skäl, att »det var stäldt på en förhaling» och sade, att ombuden i sådant fall skulle strax igenkalla fångarne. Sedan lejdebref framkommit, kunde de Svenska ombuden ånyo gifva sig på väg till den utsatta mötesplatsen och genom bref från Lästa, som ligger vid sjön Salen, nära nu varande jernvägen, underrätta det Danska riksrådet, att de d. 3 Maj ville vara på utsatt ställe; men då de kommo dit, funno de inga underhand-

lare sig till mötes, utan fingo genom tvenne Skånska adelsmän, som voro i konungens hof, en riksrådets skrifvelse, med inbjudning att komma till Köpenhamn, der rådsherrarne nyss samlat sig, och nya lejdebref, med afseende på denna förändring, voro både af konungen och riksrådet dem tillsända.

Fullmagten lade intet hinder i vägen och blef förslaget derföre genast antaget; men biskop Matthias hade genom Hr Verner fått den underrättelsen, att man redan i Köpenhamn visste om, att några rådsherrar under resan talats vid om den frågan, huruvida man skulle kunna gifva K. Hans en »viderkännelse» eller ersättning för förlusten af Svenska thronen, och han fruktade att en sådan fordran skulle af Danskarne komma att framställas; men riksföreståndaren, hvilken han meddelade sina bekymmer (N:r 5), svarade, att hvarken han eller någon af de rådsherrar han hade hos sig skulle gå in på något sådant utan menige allmogens samtycke. Biskop Matthias hade också yttrat sin farhåga, att Danskarne icke hade något förtroende till honom, emedan de nödvändigt ville, att Hemming Gadd skulle komma med. Men Svante rådde honom att icke bekymra sig derom, utan blott följa den instruktion som var dem gifven, och Hemming svarade sjelf det Danska riksrådet, att de utsedda ombuden voro nog förfarne i dylika saker, så att hans närvaro icke behöfdes, men att man i Sverige af några personers missöden fått misstroende, så att någon af oss icke så lätt kunde komma på lejd⁶⁾. Vi veta icke, på hvilka han egentligen syftade; men att Knut Alfsson är en af dem, är sannolikt. Hr Svante hade dessutom i bref till Matthias anfört, att han sjelf skulle resa öfver till Finnland och Hemming Gadd kunde icke umbäras.

Om underhandlingens gång veta vi blott, att Svenska ombuden till en början fordrade, att återfå Kalmar slott och Borgholm, emedan de litade på den försäkran, både Hr Svante och Hemming Gadd, oberoende af hvarandra, gifvit dem, att hamnen vid Kalmar var så tillstängd genom försänkningar, att det var omöjligt undsätta slottet (N:r 11), och de voro färdiga att resa sin väg, då Lage Urne återkom med de fartyg, som fört både nytt folk och proviant in på Kalmar slott, de kunde då ej längre vidhålla sin fordran⁷⁾, och ser man häruti en anledning, hvarför Danskarne så långt framskjutit mötet.

Traktaten var färdig d. 18 Maj och deri bestämdes, att

⁶⁾ Grönblad, s. 184. Brevet är skrifvet omkring d. 15 April 1504, såsom synes af N:r 5 och 6.

⁷⁾ Excerpt ur ett bref från Bengt Ryning till Hemming Gadd, dat. Malmö d. 21 Maj 1504. Script. rer Svcc. III: I, 85.

stillestånd både till lands och vatten skulle börja d. 17 Juni och räcka till d. 1 Juli 1505. Ett möte skulle samlas i Kalmar 14 dagar före midsommar 1505, och sluta 8 dagar efter denna dag, om det ej med alla tre riksrådens samtycke förlängdes, hvarjämte fred tillförsäkras deltagarne under hemresan; konungen skulle lemna Kalmar slott till ridd. Nils Gädde, och i händelse af hans frånfälle till en annan infödd Svensk man, och skulle belägringen alldeles uppgifvas och Nils Gädde af Svenska riksrådet inom d. 17 Juni till slottets underhåll få Kalmar stad och alla de län, som plägade ligga till slottet. Om de tre rikenas råd inom föreskrifna tid icke antingen till »minne eller rätt» kunde åtskilja den tvedrägt, som är mellan K. Hans och Sveriges rikes råd, skulle slottet åter komma till K. Hans, staden och länet till Svenska riksrådets hand. Nils Boson skulle behålla Borgholms slott och län under stilleståndet till K. Hans hand, om Gotland skall endast i händelse konungen kan komma öfverens med Svenska riksrådet tvistefrågan underkastas de tre riksrådenas dom. K. Hans skall personligen infinna sig på mötet, och om honom blefve »forstacket», så att han icke kunde komma, skulle hans son Kristiern möta i hans ställe för de tre rikenas råd »om alle saker och skyllinger, som K. Hans hafver till Sveriges rikes råd eller de till honom och derom lida eller umgälla antingen till minne eller rätt, hvar på sin sida, efter som de tre rikenas råd samdräktligen emellan honom och Sveriges rikes råd vilja förefinna». — Detta är allt hvad traktaten innehåller om den domsrätt, som den tillägger de tre rikenas råd, och om man jämför den med likartade förhandlingar just i Kalmar från K. Kristiern I:s tid, hvilka biskop Matthias borde hafva känt, emedan han hade dem i förvar, t. ex. den i Vadstena år 1455, befinnes den nya oförsvarligt knapphändig, då den icke ens något bestämmer om de dömandes antal, eller om enstämmighet fordras eller om den procedur, som skulle iakttagas. Icke heller hade det tillåtits K. Kristiern att inkomma å förhandlingsorten, och då det medgafs K. Hans, borde åtminstone antalet af hans följe varit begränsadt, likasom det alltid plägade ske i lejdebrefven för sändebud, hvilka denna gången icke kommo i fråga. — För öfrigt lofvades frihet och säkerhet för alla gode män i dessa tre riken, som å någondera sidan deltagit i kriget, med deras medhjelpare, och skulle de likaså återfå sina gods, som de nu i fiendevis hafva mist, och särskildt nämnas Knut Alfssons barn, ehuru deras gods voro konungen tilldömda. Det var sista gången K. Hans medgaf något sådant, likasom det var enda gången han i ett stillestånd uppgaf sin rätt, att uppbringa fartyg på sjön.

Han lät genast derom underrätta Danzigsboarne, hvilka förut på hans begäran afhållit sig från handel på Sverige (N:r 14). Biskop Matthias var mycket ifrig, att som Hemming Gadd kallar det »hålla sin dagtingan vid makt» (N:r 16), och skref till riksföreståndaren, att han i Kalmar vunnit dervarande rådsherrar för sin åsigt (N:r 15). Men Hemming Gadd skref, att han och flere med honom der nere tviflade, att det kunde ske utan fara, och var särdeles emot det stora mötet, som följande år skulle hållas i Kalmar, emedan hela orten på flera mils afstånd genom det långvariga kriget var så utblottad, att der icke kunde underhållas så mycket folk, som skulle komma till ett dylikt »herrehof», utan att antalet på förhand inskränktes, och hvad allmogen i Kalmar län, hvilka stilleståndet närmast gälde, tyckte derom, fingo de snart tillfälle att yttra sig. Emellertid var för den stora allmänheten de fördelar, som genast vunnos påtagliga, och i Kalmar stad var det en så kännbar brist på allt som till försvaret fordrades (N:r 11), att befälhafvarne väl också kunde önska ett stillestånd.

Ett möte så väl för denna som flera andra viktiga sakers afgörande hade blifvit inkalladt till Stockholm. Det sammanträdde vid pingsttiden, d. 26 o. ff. Maj, och dervid hade infunnit sig ej blott rådsherrarne, utan ock andra friborne män från Upland och Södermanland och ombud från Dalarne, hvarjämte borgmästare och råd samt de 48 af menigheten i Stockholm voro tillkallade (N:r 12).

Det synes, som hade biskop Matthias i sista stund framkommit; ty d. 15 Juni har han jämte öfriga rådsherrar, som i mötet deltagit, utfärdat fullmagt för de herrar, som af Hr Svante emottagit Kalmar stad i rätt slottslofven, att öfverlemna densamma till Nils Gädde (N:r 17). Rådsherrarne i Kalmar hade yrkat, att denne skulle sjelf infinna sig i Stockholm och der afgifva sin försäkran, innan han skulle få mottaga staden och länet (N:r 15), men måste nöja sig med, att han d. 10 Juli i Kalmar skriftligen afgaf sin ed, att hålla innebyggarne i staden och länet vid Sveriges lag och goda gamla sedvänjor samt iakttaga stilleståndsvilkoren, eller stå derför till rätta inför K. Hans och de tre rikenas råd; och på denna försäkran, som hvarken nämner Svenska riksföreståndaren eller riksrådet⁸⁾, blef förmodligen å samma dag staden till honom öfverlemnad. Äfven utgick ett riksrådets bref till innebyggarne i Kalmar län, med befallning, att de enligt stilleståndsbrevets lydelse skulle visa Hr Nils Gädde lydnad samt till

⁸⁾ Tryckt efter Hr Svantes copiebok i Skand. Handl. XIX: 62.

honom erlægga utskylderna; men det torde händt å mer än ett ställe, att allmogen ansåg sig derigenom vara »lemnad i fiendens händer», såsom det hette i ett bref från Östra härad (N:r 20, jfr N:r 194). Emellertid kunde Hemming Gadd i bref till en vän förklara, att ingen brist skulle finnas, att ej fördraget var på vår sida fullgjordt (N:r 19).

Hr Svantes resa till Finnland, freden med Ryssland 1504.

Bland de ärenden, som förevarit på riksmötet i Stockholm i Maj och Juni 1504, var sannolikt förhållandet till Ryssland; men som ingen Finsk rådsherre var närvarande, och således ingen som hade full kännedom om ställningen, hade man velat försäkra sig, att höfvidsmannen på Viborg ridd. Erik Turesson åtminstone till nästa rådsmöte, i slutet af Augusti, skulle komma tillstädes⁸⁾, och derföre för honom utfärdat ett formligt lejdebref (N:r 18). I sammanhang dermed stod äfven uppgörelsen med Fru Ingeborg; ty hon innehade ännu ej blott Tavastehus, som hörde till hennes enke-säte, utan äfven Kastelholms och Åbo slotts besättningar hade förpligtelser till henne, tills uppgörelse om inventarierna skett. Hon hade derföre d. 5 Juni varit inkallad för Riksrådet, som hade sitt möte i Gråbrödra klostret (N:r 12), hvarvid man synes hafva i godo kommit öfverens om slottens öfverlemnande.

Sedan riksmötet var slut, begaf sig Hr Svante på väg vid början af Juli⁹⁾. Han åtföljdes af rådsherrarne Knut

⁸⁾ Någon särskild anledning till fara för Erik Turesson är icke bekant; ty att K. Hans tillskrifvit honom ett bref, som är dat. först den 16 Dec. 1504, hvori det säges, att han nu uppsagt honom trohet (Skand. Handl. XIX: 46), kan icke förvilla, heldst hans uppsägelsebref, dat. d. 25 Juli 1502, ännu finnes i behåll. Grönblad, s. 136. Vål var det något groll med Holger Karlsson (Gera) för angreppet på hans gård Björkvik under det inbördes kriget 1497, hvilket fortlefde ännu 1514 (N:r 433); men det kan icke hafva varit tillräcklig anledning.

⁹⁾ I den berättelse om Hr Svantes resa till Finland, som efter hans copiebok är införd i Skand. Handl. XXIX: 81—88, står väl, att han rest fredagen efter Visitationis (d. 5 Juli); men emedan ett originalbref finnes af Jon Jönsson, slottsfogde i Stockholm, till Hr Svante, hvilket är dat. d. 3 Juli, Grönblad, s. 193, är påtagligen något misstag på förra stället, kanske efter skrifvet i st. f. före. Afresan skulle i sådant fall hafva skett d. 28 Juni. Det bestyrkas ock af ett bref af Didrik Hansson af d. 16 Juli, som visar, att de medtagna lifsmedlena redan tagit slut, hvilket varit väl tidigt, om resan varit anträdd så sent som d. 5 Juli. Grönblad, s. 193.

Eskilsson (Banér), Sten Turesson (Bjelke), Erik Johansson (Vase), Kristiern Bengtsson (Oxenstjerna) och Trotte Månsson till Eka. Äfven Hemming Gadd skulle hafva varit med på resan; men han var ännu upptagen i Kalmar, emedan slottet icke kunnat aflemnas, och då han sedan blef ledig, insjuknade han i »bröstvärk och skörbjugg», så att han måste en lång tid hålla sig vid sängen, dels på Rönö, dels i Söderköping (N:r 19, 22).

Första besöket gälde Kastelholm på Åland, dit ankomsten skedde d. 14 Juli; men då tvenne åtföljande frälsemän, Clemet Hogenskild och Josef Pederson, utsändes i en båt, förmodligen för att gifva besättningen till känna riksföreståndarens ankomst, och nalkades slottet, fingo de genom kanonskott anmaning att »lägga utaf». Då sedan Hr Svante låtit lägga i land utom skotthåll, kommo likväl genast fyra af besättningen emot honom, deribland en Hr Eskil, som troligen tjänstgjorde både som prest och skrifvare, och begärde de »skriftlig förvaring» om deras slottslofven, hvilket de ock genast fingo, under riksrådets sigill; men ehuru riksföreståndaren med tre af sina förtroendemän sände besättningen sitt qvittens, ville de icke släppa honom upp på slottet förr än följande dag, då de sjelfva begärde, att han skulle komma dit upp, såsom han ock gjorde. Ridd. Erik Johansson fick emottaga slottet med ett mycket obetydligt inventarium, emedan Fru Ingeborg låtit undanföra det bästa och mesta af den krigsmateriel, der funnits.

Den 20 Juli skedde ankomsten till Åbo slott, hvarest fogden var Didrik Hansson, som redan förut vid Josef Pederssons besök svurit den nye riksföreståndaren trohet och lemnat 1000 mark, som det tyckes till en del i förskott på skatteuppbörden¹⁾. Han öfverlemnade naturligtvis genast slottet, och på frågan, om han hade låtit något bortföra från slottet, nekade han; han hade väl i början af Februari fått flera Fru Ingeborgs bref derom; men han hade blott efter hennes anvisning satt en del bössor och annat afsides på slottet. Hon hade i ett af dessa bref bland annat sagt, att hon icke lemnat ifrån sig andra slott än Stockholms och Vesterås', hvilket också är sannolikt. Hr Svante hänsköt till rådsherrarne, sedan hennes bref blifvit upplästa, om han vore skyldig lemna henne sin treding af slottsinventariet, hvilken fråga de besvarade med nej, och förklarade, att hennes treding skulle sättas afsides på slottet, under lås och bom; men vid en d. 30 Juli företagen förnyad behandling af saken utaf

¹⁾ Grönblad, s. 174.

biskopen, de båda lagmännen och en af de rådsherrar, som åtföljt Hr Svante på resan, Sten Turesson (Bjelke), samt 8 friborna män från orten, anfördes blott det skäl, att man icke var viss på fred med Ryssland och att det var mycket tvifvelaktigt, om sådan krigsmateriel och proviant kunde komma fritt öfver sjön, enär det dagligen spordes att K. Hans' folk togo skepp från Finska orter²⁾. Emedan det fordrades af Fru Ingeborg, att hon skulle betala alla de Tyska ryttarne, som hennes affidne man hade inkallat i riket, kan man icke förtänka henne, att hon gjorde sin rätt gällande till öfver-skottet å slottsinventarierna³⁾. Saken blef som nämndt, sedan i godo bilagd.

Före sin afresa från Åbo höll riksföreståndaren d. 29 Juli burspråk med friborne män och allmogen från Åbo län och Satakunda, hvilka alla lofvade honom trohet.

Ifrån Åbo reste Hr Svante till Raseborg och Karis prestgård, för att möta Erik Turesson, men då underrättelse ingick, att denne icke kunde komma, återvände han och sände brodern Sten Turesson samt domprosten i Åbo Henrik Venne till Viborg, för att med honom öfverlägga, samt utfärdade en kungörelse, hvari han, särdeles vid anfall af Ryssarne eller andra fiender, ålägger innebyggarna i Finnland och på Åland att rätta sig efter Erik Turesson i allt som han befäller. Det synes likväl af en kungörelse som Hr Svante på hösten utfärdade, att de slutligen sammanträffat⁴⁾. Under vistelsen i Finnland, synes Hr Svante hafva utskrifvit en hjälpeskatt, åtminstone i sydvästra delen⁵⁾.

Medan Svante vistades i Åbo, hade en kanik i Upsala, Jöns Laurensen, återkommit från Novgorod, dit han blifvit sänd med förslag om fredens förlängning, och berättade, att sändebuden blifvit väl mottagna och fått det besked, att när framdeles nya sändebud komme dit, som visste hvem som vore rikets föreståndare, »då kan ske, att fred göres»; emellertid

2) Skand. Handl. XXIX: 88. Jfr Grönblad, s. 199.

3) Besynnerligt är, att det blott talas om Fru Ingeborgs treding och icke om Hr Stens egna arvingars rätt, då det är fråga om inventarier, men att hon ensam gjordes ansvarig för skyldigheten att betala de Tyska trupperna; enligt föregående praxis hade en enka visserligen gjorts ansvarig för skulderna, då hon öfvertog lösörena i sin helhet, hvarå exempel äro anförda i föreg. del, s. CI. Men utredningen efter Sten Sture var mycket invecklad i anseende till anspråken, att han skulle ansvara för statens skulder, och så sent som 1511 lade Stockholms magistrat beslag å hans qvarlätenskap i staden. C. G. Nordins utdrag ur stadens Tänkebok. U. B.

4) Grönblad, s. 208, 213, å hvilket senare ställe Hr Svante säger, att Hr Erik Turesson varit honom »till ordhæ».

5) Grönblad, s. 215, 219, jfr 253.

skulle vägen stå öppen emellan Novgorod och Viborg för både köpmän och sändebud⁶⁾.

Nytt kreditiv synes genast blifvit, förmodligen enligt Erik Turessons förslag, uppsatt för Krister Claesson (Horn), en son till den förenämnde lagmannen, och Sigfrid Andersson, hvilka också d. 14 Sept. 1504 i Novgorod erhöilo ett nytt »fredsbref» på 20 år, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af 1497, endast med det tillägg, att om krig skulle utbryta mellan Ryssland och Lifländska orden, Sverige icke skulle göra denna något bistånd⁷⁾. Ryska sändebud kommo följande året genom Finland öfver till Stockholm, för att af riksföreståndaren och hans rådsherrar samt ärkebiskopen emottaga stadfästelse af fredsslutet⁸⁾.

Om de anspråk, Ryssarne senast 1501 gjorde på Savolax, Jäskis och Euräpä samt elfvarne i Österbotten, är nu ej mera tal, tvärsom upptagas, likasom i den föregående traktaten, än Sester (Systerbäck) och Kainu haf⁹⁾ såsom gränsliniens ändpunkter, enligt den Nöteborgska freden, och det kan icke vara tvifvel underkastadt, att med det senare något omtvistade namnet nu förstods »norra hafvet», såsom det i den gamla Svenska texten öfversattes. Men det gränsmöte som vid jul-tiden 1506 skulle hållas för reglering af gränslinien blef på obestämd tid uppskjutet, emedan Ryssarne voro upptagna af strid med Pohlen¹⁰⁾,

⁶⁾ Det föregående om Finska resan hufvudsakligen efter anteckningar i Hr Svantes copiebok. Skand. Handl. XXIX: 81—88.

⁷⁾ Efter Svantes Registratur tryckt i Skand. Handl. XXIX: 32—35. Råmärkena: »a Sesther flumine usque ad mare Kajno», såsom i handskriften står, hvaremot i 1497 års traktat står: mare Koen.

⁸⁾ Grönblad, ss. 222, 228, 237, 244, Hr Svantes bref af d. 21 Okt. 1505. Skand. Handl. XIX: 88.

⁹⁾ Kainu, såsom Österbotten stundom kallas på Finska, är det forn-nordiska Kvæmir, Qvæner, som ännu användes i Norska Finnmarken om der boende Finnar, Qwensæ, Qvensjön, det namn hvarmed K. Alfred, då han efter Norrmannen Ottars berättelse beskref den nordligaste delen af Europa, be-tecknade Norra Ishafvet, således Kainu haf. Patajoki, det sista råmärket enligt Nöteborgska fördraget, hvarifrån gränsen går »norr i hafvets», är den nu s. k. Patsjoki eller Pasvig elf, som utlöper från Enare träsk, hvarest så långt några skriftliga underrättelser om dessa trakter gå, d. v. s. sedan 16:de seklet, gränsen varit; ty att någon bestämd lokal utmed Norra Ishafvet skulle bestämmas, var ju oundgängligt, och dessutom lättare att angifva än någon midt in i det obebodda landet belägen ort.

¹⁰⁾ Erik Turessons bref, dat. Viborg d. 2 Jan. 1507. Grönblad, s. 304.

Stilleståndstiden Juni 1504—Juni 1505.

Det ingångna stilleståndet blef å ingendera sidan strängt iakttaget, och förhållandena voro till en viss del sådana, att det icke kan läggas Svenska regeringen något annat till last än brist på förutseende. Kapare fortsatte ännu i slutet af Juli sitt indrägtiga värf i Finska viken, man tog dem för att vara i Danska konungens tjänst, och hyste derföre ej stort förtroende till det ingångna stilleståndet; men det är möjligt, att de »sjötjufvar och röfvare», om hvilka biskopen i Åbo d. 3 Febr. 1505 skrifver, att de nu två somrar å rad gjort den landsorten stor skada på skepp, gods och folk¹⁾, icke alla varit Danska, utan privata äfventyrare, särdeles man icke finner, att Svenska Riksrådet anfört något klagomål deröfver. Emellertid tyckes den allmänna meningen i landet varit ogynnsamt stämd för ett sådant möte, som i traktaten var bestämdt, och Hemming Gadd, som ännu var sjuk, yrkade i bref till riksföreståndaren, att det skulle inställas och blott ett mindre antal ombud mötas; han ansåg, att om K. Hans ej ville gå in derpå, hade han någon hemlig plan dermed, hvilken dock ej närmare angifves (N:r 22). Då riksrådet i början af Oktober sammanträdde i Stockholm, kunde Hemming Gadd ännu icke komma tillstädes, och beslutet blef, att mötet skulle besökas; men för att lugna sinnena utfärdades d. 14 Okt. en kungörelse, att särskilda möten skulle hållas i landsorterna, hvarvid alla frälsemän, fyra borgare af hvar köpstad och två bönder af hvart härad skulle vid jultiden samlas i Enköping, Strängnäs, Linköping, Växjö och Skara, för att genom några af rådsherrarne få närmare meddelande om ställningen²⁾.

Men riksrådet tyckes hafva glömt den provins, dit de framför andra behöft skicka sina ombud, nämligen Kalmar län, hvarest missnöjet med traktaten utan tvifvel var störst och tvister lätt när som heldst kunde uppstå; ty besättningen på slottet skulle ju underhållas af länets innebyggare, och det kunde icke med någon rimlighet begäras, att dessa skulle visa stor tjenstvillighet mot en Dansk trupp, hvilken i årtal varit dess fiende, och Nils Gädde var visserligen till börden Svensk, och hans egenskaper enligt Hemming Gadds ömdöme mycket lofvande (N:r 16), men han var icke sär-

¹⁾ Skand. Handl. XXIX: 88. Biskop Laurens i Åbo till Riksrådet, dat. Åbo d. 3 Febr. 1505. Grönblad, s. 221.

²⁾ Grönblad, s. 212.

deles känd der å orten annorlunda än som en anhängare af K. Hans. Om han sålunda vid vinterköldens annalkande behöfde ved till slottet, kunde han icke räkna på att få det förr än vid den tid då vinterskatten erlades, ty på annan årtid kunde icke dylika artiklar utan största svårighet lemnas. Sannolikt var detta anledningen, hvarför Nils Gädde i slutet af sommaren lät nedbryta de skärmar af timmer, som före stilleståndet blifvit uppförda utanför stadsmurarne, samt föra virket på slottet och der använda det till bränsle eller annat ändamål³⁾; men han eller hans tjenare sökte sedan utsprida det rykte, att det vore borgarne sjelfva, som gjort det, så att dessa måste derför ursäktas sig hos riksföreståndaren (N:r 23, 24). Längre fram klagas också, att han borttagit stenkistor eller försänkningar, som Svenskarne gjort framför slottet, hvilket också de ansågo vara emot stilleståndet, emedan deri står, att staden likasom slottet skulle vid stilleståndets slut återställas, som de voro förut.

Kort före eller efter dessa händelser hade K. Hans i bref till Svenska Riksrådet anført klagomål öfver några af allmogen i Kalmar län, som icke velat erlægga skatt till Nils Gädde. Riksrådet svarade derpå d. 22 Okt, att de derom icke fått någon kännedom, men att det stridde mot den föreskrift, allmogen erhållit att efter sin yttersta magt fullgöra öfverenskommelsen, och att det kunde bero på den stora fattigdomen i orten. Deremot framstälde de å sin sida klagomål öfver att skärmar och försänkningar vid Kalmar icke blifvit lemnade sådana de voro. Danska riksrådet svarade i följd af tillfälliga hinder vid brevexlingen först d. 2 Jan. 1505, att om Nils Gädde något felat i förenämnda fall, skulle han derför svara inför de tre rikenas råd och begärde dels, att Arvid Trolle och andra gode män, som mist något gods i Sverige, skulle få det åter, dels att Svenska riksrådet skulle strängeligen tillskrifva Kalmar län om utgörandet af deras utlagor⁴⁾.

Men innan denna skrifvelse framkom, hade Svenska regeringen fått ännu vigtigare anledning till klagomål och begynte få öppna ögon för de skadliga följderna af det slutna fördraget. Den från Sten Stures tid bekante Nils Ragvaldsson var bosatt på Åby i Bohuslän, men hade fått Åle och och Bjärke härader öster om Göta elf och nyligen hela Dal i

³⁾ Borgarne säga, att Danskarne bortfört hvar stock dit upp (N:r 24); Erik Turesson hade fått den underrättelsen, att de skerner i Kalmar voro opbrende, niderbrotne och en del äro opsatte... Grönblad, s. 226. Texten är på detta ställe bristfällig.

⁴⁾ Danska riksrådets bref, dat. oct. b. Stefani 1505. Skand. Handl. XIX: 64.

förläning af riksföreståndaren. Han hade förut byggt sig ett klippfäste, kalladt Olofsborg, vid sjön Bullaren, hvarifrån han sannolikt beherrskade norra delen af Bohuslän, och ehuru om honom eller hans fäste ej något nämnes i stilleståndsfördraget, är der tydligt stadgadt, att hvar god man, som bor inom de tre rikena och varit med i kriget, skulle vara för sin person säker under stilleståndet. Det oaktadt hade han blifvit utan bekant anledning förrädiskt öfverfallen af Otto Rudh, höfvidsman på Bohus, en del af besättningen nedgjord, och slottet antändt, men sjelf hade han lyckats rädda sig, och derefter hade hans hustru, som förmodligen vistades på Åby, med barnen blifvit öfverfallen af Söffrin Skåning⁵⁾ och hade måst lemna en förskrifning, för att få sin frihet (N:r 83).

Enligt en berättelse, som finnes antecknad ett halft sekel efter händelsen, men i hufvudsaken stämmer med sängen i orten, har Otte Rudh sjelf julaftonen kommit dit med ett tillräckligt antal beväpnade, hvilka då de närmade sig Olofsborg hade tagit hvita skjortor utanpå rustningen, på det att de icke skulle märkas, då de tågade öfver den snöbetäckta marken, och hade han ställt sitt tåg så, att han ej kom fram, förr än man kunde antaga, att besättningen hunnit blifva väl plågad af julölet och insomnat. Företaget lyckades, och Otte Rudh kunde obemärkt klättra uppför den enda gångstig, som ledde upp till fästet, hvars besättning blef antingen nedhuggen eller tagen till fånga, med undantag af slottsherren sjelf, hvilken tagit sin tillflykt till tornet, der han in på följande dag försvarade sig med att kasta tegel och andra stenar ned på de anfallande, tills han slutligen fann för godt att hoppa ned på den snöbetäckta isen, dit ingen kunde följa honom, och lyckades således undkomma⁶⁾. Han vistades sedan troligen på Götala kungsgård, nära Skara, hvilken han hade i förläning; ty biskop Brynolf skrifver så om honom, som hade det varit hans närmaste granne, och Brunsbo ligger blott $\frac{1}{8}$ mil från Götala; han berättar i Mars, att Nils Ragvaldsson var ganska sjuk, men vid ett fritt mod och hoppades, att allt

⁵⁾ Biskop Brynolf sände från Skara d, 20 Jan. 1505 en af sina svenner till Hr Svante för att underrätta, huru sig förlupit är om Nils Ragvaldssons hustru och svenner (N:r 27). Fru Mätta säger i ett bref till Hr Svante af d, 5 Febr. 1507, att Sören Skaaning borde straffas for den store forrädelse han gjorde på Hr Knut (Alfsson) og på Nils Ragvaldssons hustru. D. G. A.

⁶⁾ Enligt Svaning skulle han blifvit fången; men sängen i orten har den ofvan anförda uppgiften, hvilken bekräftas af handlingarne. Jfr Holmberg, Bohuslans Beskrifning I: 101. Uddevalla 1842. Nils Ragvaldsson kallas af Svaning: Rautzen, tryckfel för Ravitzen (jfr N:r 384), hvaraf åter hos Hvitfeldt och de nyare intill Allen blifvit: Nautzen. Holberg har dock varit nog försigtig att ej upptaga det rådbräkade namnet.

åter skulle blifva bättre (N:r 32); men i slutet af Juli eller början af Augusti har han ⁷⁾ dött (N:r 49, 51).

Längre fram på vintern gjorde Otte Rudh i Febr. eller Mars ett nytt brott mot stilleståndet, i det han tillfångatog Nils Ragvaldssons fogde i Ale härad, med fem hans tjenare (N:r 32).

Dessutom ingingo redan vid jultiden underrättelser, att K. Hans förehade rustningar och ämnade komma till Kalmar med stor magt (N:r 26). Hr Svante hade under Januari varit vid landsting i Skara och hade der (troligen af Nils Ragvaldsson sjelf) fått kännedom om Otte Rudhs angrepp på en af hans förnämsta förtroendemän, och då han vid resan derifrån d. 11 Febr. 1505 hade ett möte, med sju rådsherrar i Vadstena, hvaribland Hemming Gadd och Bengt Ryning, visade sig äntligen, att Svenska regeringen sökte afvända olägenheterna af det ingångna stilleståndsfördraget.

På Danska rådets begäran om uppmaning till allmogen i Kalmar län ett erlægga sin skatt svarades nu, att det hade riksföreståndaren tidt och ofta försökt; men efter det angrepp med mord och brand, som Otte Rudh begått mot Nils Ragvaldsson, hans hustru och barn, hade allmogen fått en förökad motvilja mot att ytterligare bidra till Kalmar slotts befästande eller bespisning, och var den dessutom genom två års missväxt samt långvarigt krigstillstånd så utblottad, att der icke fanns någon tillgång på lifsförnödenheter för den mängd menniskor och hästar, som kunde komma att församlas vid ett sådant möte; i sjelfva Kalmar voro ej 2, 3 personer, som hade mer än de sjelfva behöfde, och föreslogs derföre förlängning af stilleståndet. Man utfärdade till och med lejdebref för Danska ombud, som för denna fråga kunde sändas till Stockholm. Af Danska riksrådets svar är blott så mycket i behåll, att man ser, att det Svenska rådets bref framkommit d. 4 Mars, men man kan taga för gifvet att det varit afböjande.

⁷⁾ Hans enka, Ottilia Ottesdotter (Römer), som mist sina och mannens gods i Norge, hvilka senare K. Hans år 1508 skänkte till Otte Ruth (N:r 197), synes hafva bosatt sig i Skara, sedan hon blifvit beröfvad alla mannens förlänningar, till och med Götala gård, hvilken Hr Svante förlänade först till Matts Kaffe, derefter till Torkel Jonsson, som var vald till biskop i Oslo, men undanträngd af K. Hans och derföre sökt understöd i Sverige, oaktadt hon enligt hvad hon sjelf i bref till Hr Svante uppgifver hade hans skriftliga löfte, att hon skulle få behålla alla förlänningarne sju år efter mannens död (N:r 83). — Det sätt, hvarpå Ottilia nämner Nils Krumme, såsom en den afidnes slägting eller barndomsvän bekräftar den i föreg. del anförda uppgiften om hans härkomst; ty denne var gift med Estrid, dotter af Ragvald Nilsson till Välinge, och således sväger med Nils Ragvaldsson.

K. Hans hade under tiden genom tvenne bref af d. 19 och 23 Febr. påmint Svenska riksrådet att tillhålla Kalmar läns innebyggare fullgöra sina skyldigheter mot Hr Nils Gädde, men fick till svar blott en hänvisning till det bref, som riksrådet erhållit ⁸⁾).

Det är icke sannolikt, att Kalmar läns innebyggare vidare lemnade några utskylder till Nils Gädde; men Svenska regeringens skildring af tillståndet i länet har, ehuru det nödgade K. Hans att sjelf bestå proviant för besättningen i Kalmar, sannolikt också ökat hans förhoppningar för ett lyckligt resultat af hans planer mot Sverige, hvilka nu redan så tydligt trädt i dagen, att äfven på Sveriges aflägsnaste punkt de kunnat fullständigt genomskådas. Han hade från hela Danmark och till en del äfven från Norge utskrifvit krigsfolk både af förläningshafvare och köpstäder med ett halft års proviant (N:r 26, 38), att infinna sig vid den tid då mötet i Kalmar skulle hållas, och Erik Turesson, höfvidsman på Viborg, skref d. 13 Mars till Hr Svante, att han hade införskrifvit Skottar och Engelsmän, som är godt örlogsfolk, att han skulle lägga en del af sina skepp på norra sidan, vid Skäggenäs, det smalaste stället i Kalmar sund, och en del söder om Kalmar, hvarigenom han finge Svenska rådsherrarne i klämman, och tillstyrktes derföre, att man till Danska riksrådet skulle sända någon skrifvelse med ett säkert bud, för att derigenom få veta, med huru stor styrka K. Hans ämnade infinna sig ⁹⁾).

Andra underrättelser bekräftade hvad Erik Turesson berättat ¹⁰⁾. Till Kalmar slott hade bland annat kommit så stor förstärkning, att borgarne allvarligt fruktade för staden och erbjödo sig att underhålla den krigsstyrka, som Hr Svante kunde vilja sända dit (N:r 33).

Först fram emot medlet af April, sedan denna underrättelse ankommit jämte Danska riksrådets afslående svar å förslaget om stilleståndets förlängning, synes Hr Svante allvarligt hafva tänkt på det förestående mötet i Kalmar. Han föreslog då ärkebiskopen, att man skulle sammankalla riks-

⁸⁾ Skand. Handl. XIX: 70—81. Danska Geh.-Arch. Aarsberetn. IV: 319.

⁹⁾ Grönblad, s. 226, 227.

¹⁰⁾ Ett bref från konungens systerson, K. Jakob IV af Skottland, dat. Edinburg d. 5 April 1505, svar på en skrifvelse som redan d. 5 Febr. framkommit, innehåller i något förtäckta ord en bekräftelse på Erik Turessons tanke; ty den uppmanar till mildhet och öfverseende, ibland annat i följande ord: »Ceterum clemenciam tuam ac animi virtutem laudamus et veneramur, qui rebelles Suecios, subditos tuos, pia castigatione ad officium reuocare, quam duriori vindicta ad majus scelus impellere malueris». Danska Geh.-Arch. Aarsberetn. I: 52.

rådet för frågan, om det utsatte unionsmötet skulle besökas eller icke (N:r 34), och blef riksrådet ändtligen för detta ärende inkalladt till pingsten, som inträffade d. 11 Maj. Resultatet blef, att man skulle infinna sig på mötet, och rustad både till lands och vatten; men emedan tiden var så nära för hand, hunnos rustningarne icke med.

Man vände sig också först nu till andra vänskapliga magter, för att förekomma de värfningar af manskap, som K. Hans redan ett halft år bedrifvit. Till Danzig åtminstone sändes ett särskildt bud med en skrivelse, hvari man under rättade om de öfverträdelser af stilleståndstraktaten, som K. Hans redan begått, och hans rustningar för att med all den magt han kunde åstadkomma besöka det till den 24 Juni utsatta fredsmötet i Kalmar, och begärdes med anledning deraf svar, huruvida Danzig på sitt område tillåter samling af ryttare, samt utförandet af skepp, harnesk och skjutvapen, Sverige till skada (N:r 38).

K. Hans i Kalmar 1505, fruktlösa underhandlingar till Mars 1506.

I början af Juni 1505 har sannolikt samlats i Öresund, utanför Köpenhamn, ett ovanligt stort antal fartyg, från alla delar af Danmark, rustade såsom till ett krigståg, och efter några dagar lagt ut derifrån, på det att K. Hans samt hans Danska och Norska rådsherrar som de förde ombord skulle enligt traktaten med Sverige af d. 18 Maj 1504 vara i Kalmar vid d. 10 Juni, och 14 dagar derefter eller sjelfva midsommarsdagen hölls der i hamnen en münstring, hvarvid visade sig, att antalet af krigsfolk, som de medförde steg till omkring 2,600 man, fördelade som det synes på 57 olika fartyg, hvaraf de Danska städerna hade utrustat 1,021 man¹⁾, de sju Danska biskoparne 420, och klostren på Jutland och öarna 63 man²⁾; af de verldsliga herrarne hade Jens Holgersson på Visborg det största antalet, 140 man, Tyska trupper voro ett lika antal, de flesta från konungens mäg, Markgrefven eller Kurfursten Joachim af Brandenburg, 124 man, och ett

¹⁾ Af dessa voro 76 från Malmö, 47 från Landskrona, 22 från Ystad, 21 från Lund och 10 från Trälleborg.

²⁾ Klostrena i Skåne hafva, likasom de Svenska klostren, den tiden varit fria för utskrifning.

mindre antal från Braunschweig-Bevern³⁾. Men i hela flottan var blott ett enda Norskt skepp, och då 8 dagar senare åtminstone tre Norska rådsherrar, nämligen ärkebiskopen af Trondhjem, prosten i Oslo, Jon Pålson, och den rike ridd. Nils Henriksson af Österått vid Trondhjemsfjorden, samt dessutom den bekante Danske ridd. Henrik Krummedike af Valen, höfvidsman på Holbækshus, hade tillkommit, och med den sistnämnde troligen äfven de Halländska städernas contingent, läser man, särdeles med tillägg af besättningen i Kalmar, icke kunna beräkna hela den vid slutet af Juni samlade styrkan till mindre än 3,000 man.

Den 24 Juni — man valde under medeltiden gerna de stora kyrkliga festdagarne för sina möten — var äfven från Svensk sida ansedd som den egentliga mötestiden (N:r 38); men de Svenska ombuden hördes dock ännu icke utaf. Redan dagen derefter, d. 25 Juni, lät K. Hans på rådhuset i Kalmar nedsätta en domstol af 24 rådsherrar, de flesta Danskar, och i närvaro af sändebud från K. Jakob af Skottland, konungens systerson, hans måg kurfursten af Brandenburg⁴⁾ samt Hertigarne Baltasar och Johan af Meklenburg, lät han en af sina rådsherrar ridd. Nils Högh framträda och uppläsa den förenämnda traktaten af d. 18 Maj 1504, med tillhörande fullmägt af Svenska riksrådet, samt tillspörja domstolen, om den ville döma Svenska rådsherrarne såsom de der af motvilja och ohörsamhet mot sin förpligtelse uteblifvit (in contumaciam), och att rättegången skulle genast fullföljas. Utan svårighet biföll domstolen detta förslag och instämde på grund af inlemnade handlingar afidne riksföreståndaren Sten Stures arvingar, nuvarande riksföreståndaren Svante Nilsson, riddarne Nils Claesson (till Vik), Sten Kristjernsson, Trotte Månsson (af Eka), Erik Turesson (Bielke), Åke Hansson (Tott), samt Tönne Eriksson (Tott), Erik Johansson (Vase) och Peder Turesson (Bjelke)⁵⁾, med alla deras anhängare eller medbrottsliga.

³⁾ Genom bristande uppmärksamhet vid korrekturet har icke uti listan (N:r 40) kommit att blifva satt i st. f. 100) både för Jens Holgerssons och Markgreffvens trupp.

⁴⁾ På grund af det felaktiga aftrycket af domen hos Hvitfeldt har man i nyare tider trott, att äfven Kurfursten sjelf varit tillstädes; men detta strider mot uttryckena i Svanings öfversättning och Svenska riksrådets kungörelse till Kalmar län, knappt en månad efteråt, som blott omtalar främmande sändebud (N:r 43). Af Riedels Novus Codex diplomat. Brandenburg. synes dessutom, att Kurfursten d. 14 Juni 1505 var i Köln an der Spree (Berlin) och d. 15 Juli s. å. i Neuss (vid Rhen). Section A. IX: 257, B. VI: 196. Ett längre besök i Kalmar under mellantiden var med den tidens sätt att färdas knappt möjligt.

⁵⁾ Oriktigt upptagas Erik Johansson och Peder Turesson icke som riddare; likaså i kejserliga bekräftelsen af domen, dat. d. 13 Nov. 1505. Danska

Stämningen blef sedan å de tre följande dagarne efter föregående signaler genom pipor och basuner (N:r 131) uppläst å torget och i alla gathörn. Anklagelsen gick ut på sammansvärjning och uppresning samt lasteligt tal, och ansvars-påståendet var såsom för majestätsbrott. Ingen kunde naturligtvis besvara anklagelserna, och d. 1 Juli eller den sista mötesdagen afkunnades alltså domen, hvilken tillerkände K. Hans Sveriges rike, hvori han genast borde återinsättas, och de anklagade rådsherrarnes jämte deras medbrottsligas gods, både löst och fast, tilldömdes honom. Dessutom bestämdes, att Drottningen framför allt borde återställas i besittningen af sitt lifgeding, och de verldsliga herrarne förklara slutligen de anklagade förlustiga all den heder, de friheter, privilegier och nådebevisningar, som de någonsin erhållit af någon herre och konung, samt skyldiga till straffet för majestätsbrott⁶⁾.

Det storartade och kostsamma skådespel, som K. Hans tillställt, för att ådagalägga både sin magt och sin rätt, hade en väsentlig brist, möjligheten att bringa domen till utförande, hvarförutan hela tillställningen var förfelad; men K. Hans förstod icke, att mellan det sublimes och det löjlige är stundom blott ett steg.

Det var endast en punkt i domen, som skulle varit utförbar, om den icke till en stor del redan varit utförd, indragningen till Danska kronan af de Svenska herrarnes gods, och den enda kända följden var, att några af dessa blefvo sålda⁷⁾; men sådant hade i alldeles likartade fall skett förut, och i detta hänseendet var den således onödig.

icke heller kunde denna s. k. rättegång utöfva någon särdeles stor moralisk verkan, emedan Kalmar-boarne icke

Geh.-Arch. Aarsberetn. IV: 320. Namnlistan är påtagligen upprättad med afseende på de deri upptagna herrars egenskap som godsegare i Danmark, icke på deras brottslighet. Tønne Eriksson var ej rådsherre och född Dansk.

⁶⁾ Domen, hvaraf originalet nu synes vara förloradt, är tryckt af Svaning på latin, hvarifrån Hvitfeldt öfversatt den samma. Dagen efter domens afkunnande utfärdade K. Hans en kungörelse till Norge om rättegången, hvori han uppmanar till motstånd, om något anfall sker från Svensk sida, och hvori han också nämner Hemming Gadd bland de Svenska herrar, som blifvit stämde att stå till rätta och dömda, men det stämmer icke med domen. Ibland domarne var också Ebbe Strangesen, känd genom mordet på Påvel Laxman tre år förut.

⁷⁾ I Danska Geh.-Archivet finnas några bref om gods, tillhöriga Nils Claussøn till Vik, men seqvester å hans gods hade skett långt förut (Del. IV. N:r 184); K. Hans gåfvobref till ridd. Henrik Knutsson (Gyllenstjerna) af d. 9 Oct. 1506 å hans arf å hustruns vägnar efter Hr Lage Brock. K. Hans bref af d. 25 Jan. 1507 å Hr Nils Claessøn's gods i Össiö sogn och ett K. Hans salubref af d. 5 April 1510 till Jens Munck på fyra gårdar i Skowlöse, Önestedt s. Gyding härad, konungen tilldömda efter Hr Nils Claesson »med mere the Swenskis gods».

voro mycket talrika och dessutom icke gynnsamt stämda för K. Hans⁸⁾. De fästade sig blott vid, att den på gatorna upplästa stämningen var för riksföreståndaren och rådsherrarne försmädlig, emedan de så offentligt utropades för trobrytare (N:r 131).

Mera intryck gjorde den hämnd, K. Hans utkräfd på borgmästare och borgare i Kalmár för det de tre år förut uppgifvit staden till Sten Stures här, sedan de likväl uthärdat en belägring i nära två månader. Hvilka juridiska former dervid begagnades är icke bekant, men att han låtit på ett grymt sätt⁹⁾ afrätta några af dem (N:r 43) och sedan beröfvat deras enkor och barn deras egendom (N:r 131), hvilket var att uppenbart bryta den säkerhet, hvarpå de enligt stilleståndsfordraget kunde räkna.

Hvad i öfrigt den stora rättegången angår, voro icke en gång de former, som under K. Kristierns tid varit föreskrifna, dervid iakttagna; ty i traktaterna af 1472—1476 äro särskilda procuratorer nämnde, här fick en af domarne tillika uppträda som K. Hans sakförare, och då Hr Sten Stures arfvingar blifvit antastade, för att komma åt de gods han egt, men hvilka nu gått i deras händer, är tydligt, att man nu likasom mot Laxmans arfvingar tillämpat Romerska lagen, hvilket var bokstafligen att bryta emot den försäkran, som K. Hans vid sin kröning afgifvit i Sverige.

Då de Svenska rådsherrarne så sent som i medlet af Maj afgjort, att de skulle rusta sig, för att besöka det utsatta mötet och någorlunda kände, med hvilken ovanligt stor krigsstyrka K. Hans skulle komma, var det helt naturligt, att de blefvo först sent färdiga. Alla förläningshafvare och frälsemän blefvo uppbadade, och af städerna utskrefs ovanligt mycket manskap¹⁾. Men såsom denna tiden var vanligt kommo ej alla, som voro uppbadade, och då man kände den stora bristen på lifsmedel i Kalmar län, är sannolikt att flera derföre uteblifvit. Erik Turesson, som först d. 11 Juni fick brefvet, att han skulle besöka mötet, svarade genast, att han icke kunde

⁸⁾ Af de samtida eller närmast lefvande historiska författarne är det ingen mer än den Danska rimkrönikan, som omtalar den så mycket på yttre uppseende beräknade rättegången i Kalmar. Reimar Koch berättar blott, att K. Hans der öfvat sitt vanliga tyranni, låtit halshugga borgmästaren och några andra, samt steglat eller rådbråkat en.

⁹⁾ I en P. M. för M. Verner, kanik i Linköping, att föredraga för konungen i Polen, uppsatt af biskop Matthias, säges: »civitatem, locum videlicet conventionis spoliavit ac quosdam de civibus rotari, quosdam vero decapitari fecit. Skand. Handl. XX: 14.

¹⁾ Brefven för år 1505 äro i Sture-Saml. helt få; men då af Skara kunnat utskrifvas 24 varaktige män (N:r 39), kan det tagas för gifvet, att af flera andra städer ännu större styrka varit utskrifven.

komma, emedan han väntade Ryska sändebud, och Biskop Laurens i Åbo ursäktade sitt uteblifvande dermed, att emedan riksrådet beslutit, att alla de som kommo till sjös skulle »i en flotte resa inom skärs», kunde han icke använda sin bartse, och han saknade dessutom styrmän, kunniga om den farleden²⁾.

Emedan de flesta rådsherrarne utan tvifvel samlats i Stockholm och derifrån skulle segla först österut, samt sedan följa kusten af Södertörn i sydvestlig riktning, förbi Landsort, tills de utanför inloppet till Bråviken fingo taga en rent sydlig riktning är så mycket troligare, att de kunnat hafva svårighet af komma fram, som sydlig och sydvestlig vind midsommarstiden äro de herrskande i dessa trakter³⁾. De sände dels före afresan dels under vägen tre ridande bud till Kalmar, för att anmäla deras förfall, men att de dock så snart möjligt vore skulle komma (N:r 43).

Huru länge de varit på väg⁴⁾, är obekant, det talas blott i allmänhet om flera veckor, men först omkring d. 5 Juli hafva de flesta hunnit in till klippan Jungfrun i norra delen af Kalmar sund, midt för n. v. Oscarshamn, och det var just vid denna tid, som K. Hans lemnade Kalmar, dit de då blott ansågo sig hafva en dagsresa qvar. De fortsatte likväl ej resan dit, utan sökte först genom kustboarne erhålla under rättelser och synes Hr Svante sjelf lagt i land vid Gaddenäs, en udde nordost om Strömsrum, der han snart sammantråffade med ridd. Åke Hansson⁵⁾, hvilken redan i början af Juni varit färdig att resa (N:r 39) och långt förut med en ansenlig trupp framkommit landvägen till Kalmar, men då han hörde hvad som händt de olyckliga borgarne, icke velat rida in i staden (N:r 44). En del af rådsherrarne lade sedan sina fartyg vid det söder derom belägna Pataholm, andra närmare Mönsterås

²⁾ Erik Turessons bref, dat. Viborg d. 12 Juni 1505. Biskop Laurens i Åbo d. 12 Aug. s. å. Grönblad, s. 238, 243.

³⁾ Enligt de dagböcker öfver väderleken, hvilka blifvit förda vid fyrrarne och vid Nautisk-meteorologiska bureaun bearbetats, är stiltje eller motvind för den som vill segla norrifrån till Kalmar alldeles öfvervägande emellan d. 15 Maj och 15 Juli.

⁴⁾ Knut Eskilsson (Banér) ridd., har i Stockholm söndagen före S. Hans (d. 22 Juni) 1505 utfärdat qvitto till Nils Claesson i Vik å 200 mark Danska för de gods i Skåne som han och hustru Kristina Eriksdotter sålt till den senare; men då man vet att den förre denna tiden var sjuklig och den senare dog några månader senare, är sannolikt att de på grund af sin helsa undandragit sig resan till Kalmar. Skand. Handl. XIX: 101.

⁵⁾ Sammanträffandet med Hr Åke Hansson vid Geddenäs och Kronobeck omtalar Hr Svante i ett bref af d. 24 Sept. 1505. Skand. Handl. XIX: 99, 100. Det ligger omkring 3 mil från Kalmar. Att flera af rådsherrarne haft något samtal der, synes af deras bref från Växjö af d. 26 Mars 1506. Skand. Handl. XIX: 145-148.

(N:r 43), förmodligen fördelade de sig, för att lättare få kvarter; men hufvudkvarteret var Kronobäcks kloster⁶⁾, som låg ej långt från stranden, söder om Mönsterås.

De samlade rådsherrarne stadnade här ett par veckor, hvarunder de till en början sysselsatte sig med frågan, om att söka förlängning af stilleståndet genom en beskickning till Kalmar, der några rådsherrar ännu troddes vara kvar (N:r 45). Men det hade ingen annan påföljd än att man fick närmare reda på hvad som passerat och på tillståndet i staden. Nils Gädde var ännu kvar såsom höfvidsman på slottet, och man antog i Kronobäck, att staden enligt fördragets innehåll skulle vara i våra händer (N:r 44).

K. Hans hade under tiden jämte sina rådsherrar återkommit till Köpenhamn, der han ännu någon tid hade dem samlade. Han hade vid mognare öfvervägande funnit, att domen i Kalmar var icke fullt betryggande, och han skulle derföre söka kejsarlig bekräftelse. För tillfället fanns det visserligen ingen kejsare; ty Maximilian I hade ännu icke antagit annan titel än den af Romersk konung; men det fortlefde några oklara föreställningar om de gamla Romerska kejsarnes magt, och ansågs, att denna äfven utan kröning öfvergått på det Tyska rikets öfverhufvud. De Danske riksråden kunde icke motsätta sig sin konungs ifver, ehuru det i sjelfva verket var att uppoffra Danska rikets sjelfständighet gent emot det Tyska riket, utan affärdade d. 16 Juli en skrifvelse, hvari de begärde stadfästelse af domen och förbud för Tyska undersåtar att handla med Sverige⁷⁾. K. Maximilian eller hans kansler behöfde icke lång besinnings-tid, utan utfärdade först d. 13 Nov. 1505 en bekräftelse af domen, med förbud för alla det Romerska rikets inbyggare att göra de deri

⁶⁾ Riksrådets bref, dat. Vadstena d. 15 Jan. 1506 omtalar de artiklar och punkter, som begripna voro nu sist i Kronobäck. Skand. Handl. XIX: 121. Stockholms magistrats bref till Hr Svante af d. 26 Juli 1505 (N:r 45), är svar på ett bref, dat. Kronobäcks kloster.

Det föregående brefvet från Stockholms magistrat, N:r 41, om hvars datum utg. vid tryckningen var tveksam, måste vara af d. 15 Juli, emedan deri omtalas, att slottsfogden var hemkommen af Vesterars prestamot och af ett ridd. Nils Stures bref, af 1488, tryckt i E. M. Fants Diplomata Svecana. Diss.-Acad. Ups. 1805, och i Diplom. Dalekarl. I: 140, synes, att prestamot i Vesterås var d. 10 Juli. På senare stället står: perssemätz tidh, pa Sancti Knutz konungz dagh; men det är otvifvelaktigt fel för: prestemots.

⁷⁾ Riksrådets bref, tryckt af Hvitfeldt, med den felaktiga dateringen onsdagen efter Dionysii apostolorum 1505, hvilket måste vara: divisionis i st. f. Dionysii, emedan det var utfärdadt af alldeles samma personer som sutto till doms i Kalmar och man icke kan antaga, att de fyra Norska råds-herrarne stadnat kvar till fram i Oct., då Dionysii dag infaller.

nämnda något bistånd, och sedan d, 2 Oct. 1506 ett öppet bref, hvarigenom alla uti den åberopade domen i Kalmar uppräknade män, deribland den affidne riksföreståndaren, förklarades i akt⁸⁾.

De Svenska rådsherrarne synas snart hafva fått del af det af Danska riksrådet fattade beslutet att vända sig till K. Maximilian; ty i det förslag till instruktion för sändebud till Danmark, som ännu finnes i behåll⁹⁾, erinras, att man med all aktning för kejsaren, med hänsyn till den sjelfständighet riket af urminnes haft, icke kunde erkänna honom som domare öfver sig (N:r 44). Man utsåg tre rådsherrar, Sten Turesson (Bjelke), Ture Jönsson och Nils Eskilsson (Banér), att resa till Danmark för att på nytt underhandla om stillestånd, men det dröjde med den erforderliga lejden, så att rådsherrarne innan den framkom redan lemnat orten. Den 7 Aug. var Hr Svante tillbakommen till Stockholm (N:r 46).

Innan rådsherrarne åtskildes, hade de gått i författning om förvaltningen och försvaret af Kalmar län, hvilken en af dem, Sten Kristiernsson, åtagit sig, hvarom en kungörelse så till länets innebyggare som till angränsande landskap utfärdades (N:r 43).

Uppdraget var icke lätt, men troligen hade Sten Kristiernsson på förhand varit beredd derpå, så att han tagit med sig allt det förråd af krigsmateriel, som på Nyköpings slott kunde umbäras; sannolikt har han äfven fått en del frälsemän med deras tjenare sig till biträde (N:r 57). Danskarne hade nu ej blott besatt Kalmar stad och bemäktigat sig dess egna krigsmateriel, utan troligen också de kanoner, som stodo qvar der sedan Sten Stures tid och egentligen tillhörde hans arfvingar.

Allmogen var till en början honom ej obenägen, och den aflemnade till honom de kronoutsylder för det förflutna året,

⁸⁾ Bekräftelsen, dat, Passau d. 13 Nov. 1505 är efter originalet tryckt i Danska Geh.-Arch. Aarsberetn. IV: 320. Aktsförklaringen, hvilken K. Hans enligt Svanings uppgift lät trycka och är den första kungörelse i verldsligt ärende, som blifvit här i Norden utgifven, är omtryckt af Svaning och sedan af Huitfeldt, quartuppl., s. 236—242.

⁹⁾ Det dokument, som är tryckt under N:r 44 är väl icke det som antogs vid mötet, (Skand. Handl. XIX: 121), särdeles emedan det är på latin, och öfriga kända instructioner från den tiden äro på Svenska, men att det är uppsatt för detta möte är deraf sannolikt, att det så mycket hänföra sig till de i Juni och Juli passerade händelser. Det förutsätter, att Kalmar stad ännu var i Svensk hand och att således Nils Gädde ännu hade befälet, hvilket icke var fallet, då saken senare kom till förhandling inför riksrådet (N:r 57). Det innehåller så mycket af den föregående traktaten, såsom att mötet skulle hållas i Kalmar och afgörandet lemnas åt de 24 ombuden, att det är anledning, att anse det utgåen från Biskop Matthias.

som Nils Gedda förgäfves infordrat (N:r 82). Hvad honom nu närmast ålåg var, om icke att återtaga Kalmar, åtminstone att förekomma det den dervarande Danska garnisonen fick tillfälle att göra något öfvervåld på landsbygden deromkring och i allmänhet så vidt möjligt skydda landsfolket inom länet. Han besatte för detta ändamål, troligen efter föregången rådplägning, en liten kyrka kallad Hossmo¹⁾, som ligger vid strandvägen från Brömsebro, nära en mil sydvest om staden, och redan 1471 varit begagnad som en utpost att bevaka kommunikationen mellan Kalmar och Danska gränsen²⁾. Sannolikt har äfven kyrkogårdsmuren, som på ena sidan ännu är rätt hög, tjent som en förskansning, då man hade större styrka än som kunde användas i kyrkan.

Sten Kristiernsson gjorde i medlet af Aug. ett hastigt besök vid Brömsebro och uppkastade der en förskansning på den holme, der Brymsehus legat, samt begärde af Hr Svante en förstärkning af 300—400 man för ett tåg in i Skåne (N:r 49), men reste kort derefter sin väg, och befålet öfvertogs af Påfvel Kyle. Från Kalmar hördes de första månaderna intet utaf, men frampå hösten, troligen i November, gjorde Joachim Trolle, som nu öfvertagit befålet, ett ströftåg in i Södra Möre, sköflade Påfvel Kyles gård Barkerstorp, och gjorde ett fruktlost anfall på posteringen vid Hossmo (N:r 56, 57).

Sten Kristiernsson, som under hösten bevisat ett råds-möte och der fått löfte om förstärkning, återkom först fram emot medlet af December till Hossmo och skref till riksförståndaren, att alla frälsemäns tjenare och köpstädernas folk nu farit sin väg, så att han och Påfvel Kyle voro ensamma om att försvara orten, och finge han ej före jul svar på sin begäran om undsättning, skulle han aflägsna sig, hvilket han också synes hafva gjort³⁾.

¹⁾ Han har derifrån d. 18 Aug. 1505 skrivit till Hr Svante, utan att omtala det såsom en nyhet, att han slagit sig ner der (N:r 47).

²⁾ Den är en rektangelformig byggnad, mestadels af sandsten, utom det halfrunda korutsprånget omkring 70 fot lång och 31 fot bred, hvälfd och försedd med ett högt loft öfver skeppet samt ett ännu högre öfver koret, hvarå tornet är uppfördt. Till dessa öfvervåningar leda trånga trappor inuti väggarne, och är hvardera öfvervåningen eller loftet försedd med en hög och smal öppning, som kunnat begagnas som skottglugg för åtminstone ett par skjutvapen. Derjämte finnes å vestra gafveln en rund glugg, egentligen för att hålla utkik på vägen. Uttrycket »ligga på kyrkan», som flera gånger förekommer om vakthållning der visar, att det var den nämnda öfvervåningen, som egentligen begagnades.

³⁾ Sten Kristiernsson till Hr Svante, dat. Vimberby onsd. efter S. Pals troligen (d. 28 Jan. 1506), hvori han säger sig vara på väg till Hossmo samt att isen till Öland bär. Sture-Saml. N:r 499.

Enligt beslut, som troligen blifvit fattadt på hösten, begaf sig Hr Svante med en del af rådsherrarne och särskildt biskoparnes folk i medlet af Jan. på väg till Kalmar; och uppehölo de sig först några dagar i Vadstena, som sannolikt var mötesplats för frälset der å orten. Men mot sjelfva Kalmar kunde man af brist på artilleri ingenting uträtta. Som sundet var belagdt med stark is, gjordes i stället ett försök att om icke återtaga Öland, åtminstone proviantera der, hvarför Hemming Gadd satte sig i spetsen. Biskoparnes och de andra rådsherrarnes folk inqvarterades i Kolstad, en by öster om Borgholm, Hr Svantes egna svenner förlades i Södra Motet, allmogen var välvillig och lemnade en gård, ej blott i varor, hvilka förmodligen väl behöfdes för krigsfolkets underhåll, utan ock i penningar; men Hemming Gadd klagade för Hr Svante öfver krigsfolkets olydnad, och det enda som uträttades var⁴⁾, att en del af Nils Bosons svenner togos till fånga (N:r 63, 65). Hr Svante sjelf gjorde ett tåg in i Bleking, der han indref en kostgård (N:r 65, 110). Båda företagen afbrötos snart, kanske egentligen med afseende på det möte för fredsunderhandling, som i medlet af Februari verkligen kommit till stånd.

Efter domen i Kalmar och den besynnerliga ansökningen till »kejsaren» skulle man kunnat vänta, att alla förslag från Svensk sida om underhandlingar skulle blifva förkastade och en strid på lif och död i dess ställe inträda; men raka motsatsen inträffade. K. Hans var inom en månad färdig att utfärda nytt lejdebref, hvaraf från Kalmar en afskrift sändes till Svenska höfvidsmannen i den kringliggande landsorten (N:r 47), och af hans krigsföretag höras på mer än trefjerdels år så godt som intet. Man vet blott, att han sändt tre bref till Lübeck och deri på grund af domen i Kalmar förbjudit Hansestäderna all gemenskap med Sverige. Det ser verkligen ut, som det icke var utan grund, hvad som berättades, att konungen, för att förmå sina rådsherrar till den stora demonstrationen i Kalmar, måst lofva dem, att de icke mer skulle behöfva utrusta någon här (N:r 49). De i Skåne bosatta rådsherrarne, hvilka merändels skötte underhandlingar med Sverige, voro ganska välvilliga att anskaffa lejdebref, åtminstone tre blefvo af K. Hans utfärdade, innan en sammankomst slutligen egde rum. Svenska rådsherrarne kunde icke nöja sig blott med sådana af K. Hans, utan ville hafva

⁴⁾ Olof Jonsson skref från Vesterås slott d. 17 Mars 1506, att allmogen der i orten var ganska glad åt underrättelsen derom. Dipl. Dalekarl. I: 198, efter Langebek.

försäkran både af honom och K. Kristiern samt Danska riksrådet, och man var ändå så grannlaga eller försigtig, att man ej förr än efter tre år skickade någon, som var nämnd i domen. Flera personer kommo i fråga, men ett par hade förhinder, Sten Turesson och Ture Jönsson åtogo sig slutligen vid jultiden att ånyo resa som ombud, och till dem utsågos tvenne nya, Domprosten Hans Brask i Linköping och Bengt Abjörnsson af Händelö. Hemming Gadd hade biträdt med uppsättning af instruktionen, innan rådsherrarne reste utaf på tåget till Kalmar, och ärkebiskopen lät utskrifva fullmagten, hvilken är dat. Upsala d. 7 Jan. 1506. Men innan sändebuden i Vadstena åtskildes från de öfriga rådsherrarne, och fullmagten således skulle lemnas dem med alla sina sigiller försedd, hade man funnit, att den innehöll en så oinskränkt rätt för ombuden »att öfverväga och afhandla dessa tre rikens bästa», att man ansåg rådligast gifva dem föreskrift, att icke framlemna densamma, derest de icke kunde blifva ense med Danskarne, och ärkebiskopen, som jämte biskop Otto i Vesterås mycket pådrifvit denna beskickning, måste sedan i bref till Hr Svante och de honom åtföljande rådsherrarne erkänna, att »om det icke komme till en god dagtingen, då är det nyttigt, att så sker»⁵⁾.

Uppdraget gälde, att dels ursäktas Svenska rådsherrarne, för det de kommit för sent till det i Kalmar utsatta mötet, hvarvid ock den väntade Ryska beskickningen skulle omtalas, men någon fruktan för den stora krigsstyrka, hvarmed K. Hans uppträd, nämnde man icke. Hufvudsaken var, att föreslå stillestånd på några år eller åtminstone intill nästa Michaelis (d. 29 Sept.), med rätt att under tiden »njuta arf och eget i alla tre rikena», och att fordra igen Kalmar och Borgholm, dock icke att göra det till ett oundgängligt vilkor; men att inlåta sig på något erkännande, att K. Hans hade någon rätt till Sverige eller mottaga något påfligt bref, som

⁵⁾ Ärkebiskopens bref af d. 30 Jan. 1506. Skand. Handl. XIX: 138. Med fullmagten är visserligen det besynnerliga förhållandet, att ärkebiskop Jakob säger i bref af d. 8 Jan. 1506, att han låtit skrifva och besegla »thet machtbref efter biskop Mattis utkastning» (concept); också är den införd uti Svan-tes copiebok och dat. Upsala d. 7 Jan. (anf. st. s. 130); men derefter talar också Biskop Matthias i bref från Risberga af d. 12 Jan. att han skulle besörja ett sådant magtbref, efter ett beslut i Örebro; men detta måste hafva fattats på ett möte före julen, och biskopens åtgärd blott bestått uti att kringlämna originalet, för att få de tillhörande sigillerna, samt ditsätta rikets klämna; ty af biskop Ottos bref af d. 10 Jan. synes, att han fått befallning sända sina svenner till Hr Svante öfver Rekarne, och han har således nu rest genaste vägen till Vadstena. Anf. st. s. 118, 120.

kunde innehålla en bekräftelse derpå, var dem strängeligen förbjudet ⁶⁾).

Under vistelsen i Vadstena ankommo de väntade lejdebrefven från Danmark, men emedan de icke utsträckte lejdetiden längre än till medlet af Februari, måste nya begäras, och i den skrivelse, som derom d. 20 Jan. utfärdades från Vadstena, erinrade man de Danska rådsherrarne, att de voro alla af samma tungomål och nästan allesamman befryndade, så att de borde skifta godt sig emellan och icke söka hvarandras skada med mord och brand, som nu och förr skett för Danmarks konungars skull, dem på ingendera sidan till någon fromma ⁷⁾.

De begärda lejdebrefven blefvo ombuden sedan enligt begäran tillsända på gränsen, förmodligen till Markaryd i Sunnerbo. K. Hans, hvars lejdebref är dat. Abramstrup d. 9 Febr. hade visserligen utsträckt lejdetiden till midfastan, d. 23 Mars, men inskränkt antalet till 20 personer; men både K. Kristiern och de fyra Danska rådsherrar, som med ärkebiskop Birger i Lund på förhand utfärdat sitt lejdebref, försäkrade sändebuden, att äfven om K. Hans ej ville hålla dem sådan lejd, skulle de dock kunna tryggt återvända till Sverige. Den utsatta mötesplatsen var Malmö; men då de Svenska ombuden, hvilka i medlet af Februari framkommo till Lund, der ärkebiskopen och förmodligen flera af de utsedda Danska rådsherrarne hällre vistades, blefvo de der uppehållna i tre veckor, hvarunder de väl kunde förmärka, att rådsherrarne sjelfva hade stor benägenhet för fredens bibehållande, men de ville icke inlåta sig på någon formlig underhandling; man förebar brist på instruktion, och lät förstå, att man väntade att K. Hans skulle komma öfver till Lund ⁸⁾, och att de der personligen kunde få tala med honom. Först när de Svenska ombuden sade sig beslutna att afresa, fingo de sig meddelade tre vilkor, hvilka K. Hans uppställt för fred: Sverige skall antingen åter erkänna honom sjelf såsom konung eller hans son, Kristiern, eller ock årligen betala honom en viss summa penningar (Nr: 65).

⁶⁾ Den handling, som är införd i Skand. Handl. XIX: 131—136, kan knappast vara något annat än den slutliga redaktionen af Hemming Gadds förslag, såsom synes af ett uttryck i sista punkter: »af min gissning», hvilket är utmärkande för honom; men det hufvudsakliga af innehållet måste det väl innehålla, då det blifvit infördt i Hr Svantes copiebok, om ock biskop Matthias något förändrat formen.

⁷⁾ Skand. Handl. XIX: 137.

⁸⁾ K. Hans har verkligen ej långt efter sändebudens afresa d. 18 Mars 1506 i Lund utfärdat ett förbud för borgarne derstädes samt i Vä och i Malmö att besöka hvarandras torg. Langebeks diplomatarium, efter en copiebok i Malmö Rådhus-Archiv.

Sådana vilkor för ett stillestånd kunde icke verka någon förändring i beslutet, utan afreste de världsliga herrarne tro- ligen redan d. 4 Mars, och sedan de framkommit till den Svenska gränsorten Markaryd, skrefvo de d. 9 i samma månad ett bref till de rådsherrar, som voro samlade i Kalmar, att de först dagen förut fått deras skrifvelse, ehuru den var dat. i Ljungby d. 23 Febr. med föreskrift att de skulle återvända, om de icke kommit till någon »bestandelig ände» med Dan- ska riksrådet. Hans Brask har icke undertecknat detta bref, förmodligen, emedan han hade stadnat qvar, för att emottaga ett skriftligt svar af de Danska rådsherrarne. Detta är dat. d. 5 Februari i Malmö, och skulle de alltså, emedan det var den i lejdebrefven bestämda mötesplatsen hafva rest dit in, och det innehåller, att de der varit till möte med de Svenska ombu- den, men icke förmärkt dem hafva någon fullmagt till att bringa en sådan tvist, som nu var mellan rikena, till full- komligt afgörande. Om Svenska regeringen ville ånyo sända de samma eller ock andra ombud af riksrådet till Malmö, antingen 14 dagar före pingst (d. 17 Maj) eller ock 14 dagar efter midsommar (d. 8 Juli) och i tid derom underrätta, ville de likväl utverka nya lejdebref, som ombuden »kunde vara förvarade med», både af sin gamle och sin unge herre och sina medbröder, samt sända några af dem till ett sådant möte för att bringa tvisten till slut; men om detta icke lyckades, skulle, såsom orden lyda: »deras nådige herres rätt och dom »vara oförsummad i alle måtto». Om de tre vilkor, som han uppställt, nämnes här icke; men de anförda orden voro till- räckliga⁹⁾.

Riksföreståndaren och de rådsherrar, hvilka under vintern legat i trakten af Kalmar, hade vid Vårfrudagstiden ett sam- manträde med de nu från Danmark återkomna ombuden i Växjö, hvarest de erhöilo muntliga meddelanden, som visade, att de Danska rådsherrarne fått kännedom om de förhandlingar, som Svenska rådsherrarne sins emellan haft vid Gaddenäs föregående sommar, och det synes, som hade de af K. Hans framställda punkterna der varit föremål för öfverläggning, hvil- ket likasom ett föregående meddelande af samma slag på våren 1504 visar, att K. Hans hade sina anhängare inom riks- rådet, som antingen der gingo hans ärenden eller åtminstone icke iaktogo den tystlåtenhet, som lagen dem föreskref. Råds- herrarne ansågo de framställda vilkoren samtliga så orimliga, att hela underhandlingen tydligen icke kunde vara tillstald i

⁹⁾ De i Malmö samlade rådsherrarnes bref, dat. d. 5 Mars 1506. Skand. Handl. XIX: 143. De Svenska ombudens af d. 9 Mars. Anf. st. s. 141.

annat syfte än att vinna tid eller att förhindra Sverige från att under vintern göra något infall i Danmark, der mycket liten krigsmagt hade funnits till hands. Skrifvelser i denna syftning, troligen uppsatta af Hemming Gadd, utfärdades dels till de öfriga rådsherrarne i Upland eller öfra Sverige, till dem i Vestergötland och i Finnland¹⁰⁾, dels till Dalarne, hvilken senare, i stället för den förrådade hemligheten från riksrådets förhandlingar, redogjorde för de händelser, som hade sammanhang med kriget, likasom för de tre vilkor, K. Hans uppställt för erhållandet af fred (N:r 65, 68).

Fortsättning af Danska kriget 1506, Kalmar stads återtagande.

Under sjelfva underhandlingen med de Danska rådsherrarne hade vapenskiftet varit afbrutet; men man beredde sig å båda sidor att åter börja striden. Sändebuden, som återkommo från Danmark, visste att berätta om fyra stora örlogsskepp, som K. Hans hade under utrustning i Köpenhamn, och detta gjorde Hr Svante orolig för en del af sina svenner, hvilka med hans egna och andra Svenska fartyg seglat ut på senhösten, och han var derföre angelägen att sjelf komma upp till Stockholm, för att söka utrusta så många af egna och andra rådsherrars och slottshöfdingars skepp som möjligt.

Före sin skilsmessa från orten hade han allmogen samlad både i Möre och Värend, troligen häradsvis, och gaf dem dervid del af de fordringar, som K. Hans framställt såsom vilkor, för att han skulle hålla fred, särskildt den tribut han begärde, och försäkrade bönderna, att det »skattegäldet» skulle de gifva med skarpa spadar, bolyxor (bredyxor) och Dalpilar¹⁾ och kunde de vara färdiga att följa Hr Svante hvart han ville, men önskade, att han skulle skona Ronneby, emedan sedan Kalmar gick från riket, det var enda orten, der de kunde få salt, humle, fisk och kläde samt penningar till skattens erläggande (N:r 65).

¹⁰⁾ Riksrådets bref, dat. Växjö d. 26 Mars 1506. Skand. Handl. XIX: 145.

¹⁾ Hr Svante till Erik Turesson, Jönköping d. 4 April 1506. Skand. Handl. XIX: 157.

Det var också mera skäl att anfälla de vestliga delarne af Skåne och Halland, der det var lättare att komma fram, och der man kunde låta adelsmän, som hade säte i riksrådet, få någon kännning af krigets olägenheter samt en tillrättavisning för den skymfliga behandlingen mot de Svenska råds-herrarne under den s. k. rättegången i Kalmar.

Som likväl den styrka Hr Svante hade med sig, hvilken han förlagt på fodring i Östbo och Vestbo, icke var tillräcklig, skref han till Åke Hansson, att han skulle uppbåda frälsemännen i Vestergötland och möta i Jönköping samt sedan taga befålet äfven öfver den förenämnda truppen och genom Sunnerbo göra ett infall i Halland och Skåne. Åke Hansson hade för tillfället, såsom den tiden brukades i denna aflägsna gränsort, på kort uppsägning slutit stillestånd både med Per Lycke på Varberg och Otte Rudh på Bohus; äfven Knut Knutsson till Morlanda, höfvidsman på Akershus, hade haft bud hos honom och föreslagit stillestånd. Han kunde således vara trygg för den vestra och sydvestra gränsen och anmodade genast biskopen i Skara att utrusta sina svenner samt frälsemännen i Vestergötland, att de skulle möta i Falköping d. 5 April, och om han finge 700 à 800 man med sig, hoppades han kunna utföra uppdraget. Hr Svante lemnade den största delen af sin egen trupp under fodermarsken Bengt Erikssons befäl och skref till rådsherrarnes svenner, egentligen de tre biskoparnes vid Mälaren, att de skulle möta Hr Åke i Sunnerbo d. 8 April. Åke Hansson hade fått underrättelse, att det var herredag i Köpenhamn, och der borde naturligtvis de förnämsta Skånska herrarne vara, och han ville derföre i deras frånvaro helsa på sätesgårdarne och ställa sitt tåg rakt på Helsingborg.

Om planens utförande finnes ingen annan underrättelse än den korta uppgiften af Johannes Magni ²⁾, hvilken tyckes syfta härpå, att Hr Svante med eld, svärd och plundring farit igenom Halland och Skåne och utan någon förlust fört sin här tillbaka, fullastad med byte, och att han sedan återvändt till öfra Sverige, men lemnat åt Åke Hansson att oroa Danskarne. Det är i handlingarne ingenting, som ovilkorligt hinder, att Hr Svante kan hafva på några dagar deltagit i ett sådant tåg; ty först d. 22 April har man ett bref till honom

²⁾ Johannes Magni säger uttryckligen, att händelsen inträffade året innan Åke Hansson intog Vallen och Laholm, och skulle det således vara 1506; men å andra sidan talar han om Åbos plundring, som skedde 1509, och planen mot Varberg, hvilken sannolikt tillhör 1508, i det föregående. Sådant händer lätt den, som blott ur minnet, efter 30 år skall uppteckna hvad han upplefvat.

från Åke Hansson, dat. Sköfde — förmodligen är det staden af detta namn, — och han nämner ingenting om hyad som passerat (N:r 67); men sannolikare är dock, att Åke Hansson anført detsamma, och att förblandningen uppstått deraf, att Hr Svante nyss varit med i de orter, hvarifrån taget utgått, och anordnat detsamma.

Den farhåga för de utsända fartygen, hvilken föranledt Hr Svantes önskan att snart komma åter till Stockholm, var redan i medlet af April aflägsnad; ty fartygen voro åtminstone till stor del hemkomna (N:r 67); men emellertid har Svante vidhållit planen. Han skref ej blott till biskop Laurens i Åbo, att han skulle utrusta sitt skepp, utan ock till hans domprost, att söka drifva på sin förman; men som biskopen fruktade, att en af de kapare, hvilken K. Hans hade i sin tjänst, vid namn Johan Brockenhusen, skulle åter komma i de Finska farvattnen, tyckte han det ej vore rådligt, att den ringa styrka der fanns att möta honom, skulle dragas derifrån³⁾. De Svenska rådsherrar, som så nyss haft sina svenner i 3 å 4 månader i fält, torde icke heller varit villiga att genast åter utrusta dem till sjös, och någon samverkan i denna rigtning omtalas ännu icke.

När sjön blef öppen, började Jöns Holgersson sin vanliga verksamhet, men hade detta året blott måttlig lycka. Strax i början miste han 2 skepp i skärgården utanför Tjust, hvilka togos af bönderna der i orten; i harmen deröfver lät han bränna Pata by och Strömsrums sätesgård, som tillhörde Fru Ingeborg, samt 15 gårdar i Ryssby socken, der han också plundrade kyrkan; gjorde derpå ett fruktlöst anfall på Hossmo kyrka (N:r 75, 76); men då han seglade ut derifrån, miste han sitt största skepp med, såsom det säges, 320 man om bord, hvilket framställes såsom ett försynens straff för gräsliga grymheter öfvade vid Pata (N:r 69, 70, 75). Äfven förölyckades ett köpmansfartyg, som Danskarne tagit, i närheten af Stäflö, men blef af stället egare Bengt Knutsson och några af ortens bönder taget af grund och bergades, hvarvid man får höra, att det vid delning af bytet kommit i den treding, som K. Hans fått på sin lott (N:r 73). Det var således det vilkor, hvarpå han antog sina kapare. Fram på sommaren lågo 3 konungens och ett par Jöns Holgerssons skepp vid Öregrund, och Stockholms magistrat begärde Hr Svantes befallning, huru man skulle skydda den s. k. »Bottneflotten» eller de fartyg från Norrlands och särdeles Norr-

³⁾ Biskop Laurens och Pável Scheels bref, båda dat. d. 21 Maj 1506. Grönblad, ss, 263, 265.

bottens stränder, som snart väntades komma ned (N:r 85). Huru dermed gick är obekant; men längre fram på hösten berättar Hr Svante, att han haft sina egna skepp ute för att freda köpmännen genom sjön och att omkring 20 skepp kommit hem från Danzig, Riga och Reval, lastade med humle, salt, vin, kläde och lärft, samt att han väntade från Lübeck sin egen holk och en skön flotta med honom⁴). K. Hans var på sommaren detta år i ett mycket spändt förhållande till Lübeckarne, så att de Danska köpmännen blefvo af dem utvisade, han deremot lät qvarhålla Lübecks köpsvenner i Danmark (N:r 70, 79, 81), och i Kiel, der konungen i Juni 1506 hade ett möte med flera Tyska furstar, till en del för att bilägga striden, rönte Lübeckarne blott förödmjukelse och beslöto derföre att fortsätta handeln med Sverige.

Det syntes på sommaren 1506, som skulle Sverige också kunna erhålla någon bundsförvandt, ehuru det icke hade någon furste med släktförbindelser. K. Alexander af Pohlen, som var i strid med Ryssarne, hitsände ett ombud vid namn Leonard Heredianus, hvilken ankom till Stockholm i Maj, och ett rådsmöte blef till d. 12 Juni inkalladt, mest för besvarandet af det bref han medförde. Tiden var likväl så knappt tilltagen, att biskop Laurens i Åbo ej fick kallelsen förr än den utsatta dagen var förliden, och i följd deraf hade endast några af de närmast boende infunnit sig⁵). Sändebudet medförde ett memorial, som han skulle uppläsa och sedan meddela riksråden. Det innehöll en framställning af Pohlens förhållande till Ryssland under de sista åren, hvori särskildt framhålles, att konungen vid en beskickning, som han jämte landmästaren af Lifland haft till den nyss aflidne storfursten af Ryssland, med kännedom om det gamla förbundet mellan de båda rikena⁶), velat innesluta Sverige i det fördrag om fred, som emellan dem kunde aftalas, men att Storfursten, »förmodligen i förtröstan på några medhjelpare, som han hade, att göra Sverige skada», icke velat gå in derpå.

Konungen önskade att få genom särskildt sändebud höra Svenska regeringens tankar om sättet och vilkoren för en samverkan mellan alla tre staterna mot Ryssland, och väntade

⁴) Hr Svantes kungörelse af d. 13 Nov. 1506. Skand. Handl. XX: 45.

⁵) Biskop Laurens bref af d. 20 Sept. 1506. Arvidsson VII: 73. Grönblad, s. 282. Hr Svantes bref till Åke Hansson, tryckt efter concept, som saknar både adress och datering af Grönblad, s. 297. Det var skrifvet, medan ett möte, som »var beramadt mest för sändebudet af Polen», påstod, men omtalar mötet i Kiel såsom afslutadt, och är N:r 81 eller Hr Åkes bref af d. 15 Juli utan tvifvel svaret derå.

⁶) Såsom sedan visade sig, menades dermed traktaten med K. Erik af år 1419.

flera furstars sändebud till sig, då han efter midfastan skulle resa till Litthauen, hvarest äfven ett Svenskt ombud skulle vara välkommet.

Rådsherrarne tyckas hafva ansett sig för fåtaliga att genast besvara ett så ovanligt förslag, och blef frågan derföre uppskjuten, men Hr Svante lärer genast hafva sändt ett ombud med ett artigt tacksägelsebref.

Först vid nästa rådsmöte d. 2 Oct. blef formligt beslut fattadt om besvarandet af det Pohlska förslaget, och kaniken i Linköping Magister Verner fick i uppdrag att framföra svaret. Det innehöll dock blott en förklaring, att Sverige var benäget för ett sådant förbund, men till en början begärde man få del af den föregående af konungen återopade traktaten jämte hans tankar derom. Men derjämte fick sändebudet uppdrag att framlemnna en skrift om förhållandet till konungen af Danmark under de båda sista åren och särskildt om domen i Kalmar, mot hvilken han skulle högtidligen protestera, så väl inför konungen af Pohlen, som andra christna furstar och stater, hvar han fick tillfälle⁷⁾.

Sändebuden reste tillsammans och voro ännu i medlet af December ej komna längre än till Reval, och först i April hade Hr Verner företräde hos den nye konungen af Pohlen, Sigismund I.

Underhandlingen bedrefs icke med någon synnerlig ifver, emedan Sverige för tillfället hade någorlunda lugnt på Ryska sidan och alla dess krafter behöfdes för kriget med Danmark, men fortgick ännu 1509, och kanske ända till Hr Svantes död. Pohlske rikskansleren, ärkebiskop Johan af Gnesen sökte genom bref från Rom till Sten Sture d. y. år 1515 åter väcka den till lif. Men för tillfället hade den ingen annan påföljd än att K. Hans derigenom fick en anledning att sjelf träda

⁷⁾ K. Alexanders kreditiv med tillhörande memorial, Hr Svantes preliminära bref och Riksrådets svar, med memorial, äro tryckta i Skand. Handl. XX: 1—16.

⁸⁾ Verners bref, dat. Reval d. 12 Nov. och 9 Dec. 1506 samt Nyköping d. 10 Sept. 1507, då han nyss återkommit. Leonard Herdianus till Hr Svante, dat. Krakau d. 10 April 1507. Grönblad, ss. 287, 291, 306, 338.

⁹⁾ K. Sigismunds kreditiv för Johan Kycknez att underhandla med Sverige d. 16 April 1509 jämte »Commissio propria Regiæ Majestatis» läser på Platt-Tyska finnas i Grefve Falkenbergs samling på Brokind. Hist. Handl. III: 413, Stockh. 1863. — Allen anför i De tre nord. Rigers Hist. I: s. 667 utdrag af ett bref från en landsflyktig Svensk af år 1518 eller 1519, som innehåller en berättelse om förhandlingarne, hvilken dock knappt är fullt riktig, och hvori uppgifves, att en öfverenskommelse eller kanske snarare ett förslag från Pohlen innehöll, att fyra Svenska rådsherrar skulle komma dit öfver till Pohlen, för att afsluta en traktat vid pingsttiden 1512, men att Hr Svantes död kommit emellan.

i underhandling med Pohlen, som började med ett giftermålsförslag för hans son och slutade med en enkel vänskapstraktat år 1509 (N:r 436).

Man hade fruktat, att K. Hans efter mötet i Kiel med förstärkning af Tyska hjälptrupper skulle anfalla Sverige; men det dröjde ännu ett år, innan någon frukt af hans diplomatiska ifver visade sig, och än mindre påföljd hade hans med mycken ihärdighet fortsatta underhandling med Ryssland; ty ehuru den nya storfursten förklarade sig vilja bekräfta det med fadern ingångna förbundet, och mästern David ärligen reste öfver Narva mellan Köpenhamn och Moskva, samt någon gång skall hafva låtit undfalla sig hotelser om förestående Ryska infall, lyckades det Erik Turesson att bibehålla grannsamjan.

Den enda framgång, som K. Hans detta året hade, och den var snart öfvergående, var, att Möreboarne tvungos att underkasta sig. Men det berodde efter all anledning mindre på någon särdeles kraftutveckling från hans sida än på Sten Kristiernssons försumlighet. Han hade då han tog emot länet haft stora planer (N:r 49), och på sin riddareära lofvat allmogen att försvara dem till land och vatten (N:r 82); men det saknades honom ihärdighet och pligttröhet, så att äfven hans vän och beskyddare Jakob Ulfsson måste erinra honom om hans skyldighet att då en fiende kunde väntas resa till Nyköpings slott, som han hade sig anförtrodt (N:r 368). Han hade redan på hösten och vintern varit borta en lång tid, nu hade han icke varit der sedan April, och då fienden i medlet af Maj härjade kusten, uppehöll han sig uti Östra härad (N:r 69), som ligger längst bort från sjön, förmodligen blott för någon skatteuppbörd; ty i sådant var han mycket nitisk. Han uppbar skatten ej blott för det år han innehade länet, utan äfven de betydliga återstoderna sedan det föregående, hvilka de skattskyldiga icke velat lemna till Nils Gädde, samt dessutom en del på förskott; och hans svenner hade icke gjort annat, sedan han reste, till fram i Augusti än sysslat dermed (N:r 82). Då han nu skulle försöka att uppresas allmogen för att möta fienden eller bevaka kusten (N:r 69), men ej var väl liden i orten (N:r 90), är nog troligt, att han misslyckades och därför icke ville återvända dit. Han tyckes hafva ansett sig hafva gjort nog med att hafva begärt undsättning (N:r 66) och derom hade han också fått Hr Svantes löfte (N:r 71); men ännu i medlet af Juli fick han emottaga skarpa påminnelser, både af Påvel Kyle och en annan frälseman i orten, Erik Bengtsson på Strömsnäs. Han insände dessa bref till Hr Svante, och de synas

hafva gjort sin verkan, så att denne kunde taga hans bref såsom en afskeds-ansökan¹⁾.

Emellertid hade Joachim Trolle, såsom höfvidsman i Kalmar, lyckats att förmå Möreboarne att såsom det heter »köpa sin fred af honom», hvilket förmodligen egentligen betyder, att de lofvat honom brandskatt, och riksrådet, som var samladt vid midsommartiden i Stockholm, beslöt derföre en uppmantrande skrifvelse till Möreboarne, med löfte om snar uppsättning (N:r 76), samt en verklig utskrifning af frälsemännen från det öfriga Småland och Östergötland, samt åtminstone ett par köpstäder²⁾. Antalet steg dock icke till stort öfver hundra man, och som Sten Kristiernsson, som var närvarande, icke kunde förmås att fara dit ned, uppdrog man befälet åt Peder Månsson på Säby i Södra Vedbo (N:r 77), hvilken Sten Kristiernsson sjelf, innan han lemnade orten, hade föreslagit till befälhafvare öfver den lilla truppen i Hossmo (N:r 66). Han var af den lägre adeln, hade som ung varit i Nils Stures tjenst och sedan biträdt med förvaltningen af hans län, men hade ej anseende nog för ett högre befäl, hvarföre också i kungörelsen derom blott talas om de gode mäns folk, och icke om herrarne sjelfva.

Peder Månsson reste snart dit, men skall ej hafva kommit längre än till Högsby, 7 mil från Kalmar, och blott sjelf tredje, såsom Hemming Gadd berättar (N:r 90). Han skref också en rapport till Hr Svante, utan både ort och datum, men hvori han berättade, att hela Möre nu gått fienden till handa, och tillstyrkte, att en stor magt skulle skickas dit ned till sjös, om icke den landsorten skulle gå alldeles förlorad, samt att Sten Kristiernsson borde tillhållas att komma dit för att ordentligt lemna ifrån sig länet (N:r 82).

Riksföreståndaren hade redan före medlet af Juni skrifvit till Hemming Gadd, som nu vistades på Rönö, och anmodat honom antaga ett antal »soldenärer». Han hade nyss förut haft ett dylikt uppdrag, och svarade, att det gick nu mera icke så hastigt att samla sådana som förra gången, emellertid försäkrar han om sin tjenstvillighet (N:r 72). Troligen har brevet äfven innehållit något i afseende på Kalmar län, hvarom det kortfattade svaret icke upplyser; men på rådsmötet, der ärkebiskopen och biskop Matthias voro tillstädes, kunde icke blifva tal om Hemming Gadd; ty det var dem troligen genom ryktet bekant, att han var nära att bannlysas, och först

¹⁾ Skand. Handl. XX: 34—36, efter afskrifter i Hr Svantes copiebok.

²⁾ Formen för brevet (N:r 77) är sådan, som om det utgått från riksrådet. Bref om uppåd plögade eljest Hr Svante sjelf utfärda. (Jfr N:r 182).

d. 2 Aug. underrättas man af ett Hr Svantes bref till Sten Kristiernsson, att Hemming Gadd åtagit sig befalet och var skickad med allt sitt folk dit ned, äfvensom med det folk Riksrådet samfaldt ditskickade. Det erinrar derjämte om riksrådets begäran, att Hr Sten skulle låta sina »bössor och värjor» stadna qvar, på det kyrkan i Hossmo icke skulle blifva utblottad, och lofvar honom skadeersättning³⁾.

Men det gick med Hemming Gadds värfningar icke så hastigt, som Hr Svante hade trott, ehuru han derpå var förberedd, och dessutom behöfdes det åtskilligt af krigsmateriel, som Hemming Gadd icke hade i förråd på det lilla slottet vid Slätbaken, utan att alldeles utblotta detsamma. Troligen har han t. e. nu först låtit tillverka den lilla bysseborg eller artilleripark, bestående af ett dussin hjulbössor, som han hade med sig till Kalmar. Det är troligt att han just för dessa och andra förnödenheters anskaffande begifvit sig till biskopsgården Munkeboda, vid nuvarande Norsholm, för att vara den gamla Vånga bergslag närmare. Han vistades der ännu d. 15 Sept., då han skref till Hr Svante, att han just som han skulle stiga till häst fått besök af Peder Månsson och påminner om utskrifning af en kostgård i Östergötland, för härens behof, och borde Östgötarne så mycket mer bidraga dermed, som de icke kunde sjelfva gå ut, enär de ännu hvarken hade slutat sin bergning eller sått sin råg (N:r 89).

Det är troligt, att han också för provianterings skull måst uppskjuta sin ankomst till Kalmar-trakten, tills skörden var inbergad; ty mycket sådant kunde han icke föra med sig. I senare hälften af September har Hemming Gadd åtagat. Åtminstone hans egen väg har gått genom Östra härad⁴⁾, och före d. 5 Oct. hade han kommit till Högsby. Han har således följt Stångån och dess sjöar samt passerat Vimmerby in i Ämmå-dalen, der ännu landsvägen från Linköping till Kalmar stryker fram. Har han, såsom troligt är, fört med sig sina kanoner, har nog hans resa icke kunnat gå mycket fort, om också hela hans styrka varit till häst. Men han hade före afresan redan sändt tvenne bud till Hossmo, för att hålla modet uppe hos besättningen och erhålla under rättelser derifrån. Utom Sten Kristiernssons hade äfven några af Hr Svantes egna, Biskop Ingemars och Påvel Kyles sven-

³⁾ Brefvet, dat. Köping sönd. efter Olai 1506. Skand. Handl. XX: 38.

⁴⁾ Han säger i brefvet till Hr Svante (N:r 90), att han talat med allmogen i Njudung och fått löfte, att den skulle göra honom bistånd, men att Peder Månsson, sedan han for derifrån, sändt sin karl dit och befallt dem ingen svara utan honom, och är mycket förargad deröfver, emedan det hörde till hans län, hvilket blott kan åsyfta Östra härad.

ner legat der; men tjensten var långt ifrån eftersökt, en del rymde derifrån, andra blefvo sjuka, och den egentliga fördelen var, att man hade ett säkert förvaringsrum för proviant och annan materiel. Hans Örjansson hade jämte öfriga svenner skrifvit till Hemming Gadd, att de icke ville stadna längre än till d. 29 Sept., då provianten ansågs taga slut (N:r 88), och en ibland hans första åtgärder måste således blifva att ditsända en trupp, den var 74 man, men hufvudsakligen för att anskaffa och ditföra proviant; ty till besättning ansåg han 20 man vara nog (N:r 90).

Påvel Kyle till Barkerstorp, hvars nit och tjenstvillighet Hemming Gadd alltid berömmar, hade kommit till mötes i Högsby, och med honom, som bäst kände orten, har han utan tvifvel aftalat nödiga åtgärder för att vinna befolkningens biträde; så mycket nödigare, som naturligtvis proviant, särdeles foder för hästarne, måste anskaffas på stället.

Till det vid kusten midt för Borgholm belägna Ålem, hvarest påföljande Britesmessedag d. 7 Okt. också var kyrkmessedag, och dit således mycket folk kunde väntas, afsände han 80 man, med sin fodermarsk och några borgare från Kalmar, och skref allmogen till, att han ville lefva och dö med dem och ej fara från dem förr än kriget blefve slut. Finge han godt svar, skulle de derifrån rida till Ljungby prostgård, som ligger nära Hossmo, något längre in i landet, för att stöta till det öfriga folket. Lyckades det icke vid Ålem, der allmogen troligen haft påverkan af Nils Boson på Borgholm och andra »onda stämplare», ämnade han söka få allmogen i det öfre landet, som han nyss passerat, med sig. Han hade icke ännu annat folk än det han sjelf antagit, ehuru en del voro värfvade i Hr Svantes namn⁵⁾; ty af den utskrifning af frälsemän och borgare som riksrådet midsommartiden beslutit, hade ännu icke blifvit någon påföljd. Troligen har Hemming Gadd ej heller varit angelägen att få andra med än sådana, på hvilkas lydnad han kunde räkna. Han ville derföre icke, särdeles innan han fått höra, hvad svar som allmogen i Ålem lemnade, rycka fram med hela sin styrka, på det allmogen icke genast skulle få se, huru obetydlig den var. Ryktet hade förstorat den till 3 å 4000 man, och deraf kunde han också draga någon fördel.

Ställningen i sjelfva Möre var rätt betänklig; ty Joachim Trolle hade lyckats draga en del af allmogen till sig. Den

⁵⁾ Deraf förklaras motsägelsen, att Hemming Gadd sjelf säger (N:r 274), att han intagit staden på sin bekostnad och Svante i kungörelsen derom, att staden blifvit intagen med hans och Hemming Gadds folk. De Tyska ryttare, Hr Svante nyss sändt, voro ej ännu framkomna.

svåra inqvartering, som bönderna förra vintern haft, hufvudsakligen af biskoparnes svenner, det ringa resultatet af deras fälttåg, hade icke stämt dem fördelaktigt, och Sten Kristiernssons regemente hade uppväckt förbittring. Hemming Gadd säger, att han lemnat ett ondt rykte och ville knappt tro hvad om honom berättades (N:r 92).

Men vid underrättelsen om Hemming Gadds ankomst började sinnesstämningen förändra sig. Madesjöboarne, som bo närmast gränsen mot Varend, läto helsa honom, att de ville »gå man af huse», och då Jöns Holgersson, som låg i sundet med 4 skepp och 300 man, ville tvinga Möreboarne att lemna proviant till slottet, samt för detta ändamål stämde dem mangrannt sig till mötes, ville de ej komma, utan sände blott 4 man af hvardera häradet. Han hade dessutom, strax han kom, låtit nattetid gripa prosten i Ljungby, och fordrade nu för honom 100 oxar, liksom för presten i Dörby 60 oxar, i lösen utaf bönderna, hvilket under nuvarande förhållanden icke var fördelaktigt.

Hemming Gadd och Påvel Kyle utlyste nu också ett ting med bönderna i Möre, att samlas d. 15 Oct., troligen vid det $\frac{3}{4}$ mil vester om Kalmar belägna Dörby, som var landets gamla tingsställe. Det räckte från kl. 10 f. m. till kl. 5 e. m., hvarunder många klagomål framfördes, särdeles mot Sten Kristiernsson, och ehuru Hemming Gadd, såsom han sjelf trodde, var så väl känd der i orten (N:r 90), måste Påvel Kyle med all sin egendom gå i borgen för honom, att han ej skulle skilja sig från dem förr än fejden var slut, och båda högtidligen förpligta sig att stadna. Men sedan gifvo alla de närvarande med uppräckta händer tillkänna sitt samtycke och lofvade trohet.

Under hela tiden hade ett antal af 80 man af den Danska besättningen legat i nästa by, der de afbidade slutet af förhandlingen, och gingo sedan i tysthet derifrån; men Hemming Gadd trodde, att om den icke slutat som den gjorde, afsigten varit att såsom han uttryckte sig »lysa tingsfrid med oss». Han var icke heller derpå oberedd; ty han hade med sin »byseborg», 11 stycken med hjul och kärror, och hans karlar sköto 10 eller 12 glädjeskott med lodbössor (N:r 92).

Särskildt hade Hemming Gadd måst lofva, att han skulle »hålla fienderna inne», så att de hvarken till lands eller sjös fingo tillfälle att göra Möreboarne någon skada, och det enklaste sättet att hålla detta löfte var, att så snart som möjligt intaga Kalmar och det genom stormning. Staden låg vid denna tiden på fasta landet, nordvest om slottet, hvarifrån den var skild med en vattengraf, och afståndet var ej större, än att

man kunde från slottet tala till dem som voro i närmaste delen af staden. Den var omgifven med murar, hvilka omslöto en något aflång rundel af omkring 1000 alnars genomskärning, men utan graf. Några torn höjde sig öfver murarne, särdeles vid stadens portar. Hvilka åtgärder Hemming Gadd på förhand vidtagit känner man ej; men sannolikt har han haft sitt högqvarter i Ljungby; ty den föregående rapporten är från Hossmo, och han hade på förhand sagt, att han ej ville ligga der. Det enda man vet är, att han på morgonen d. 23 Oct. från sjelfva Kalmar kunde till riksföreståndaren berätta, att staden nu var intagen; hans svenner hade på natten stigit öfver muren vid Garpetornet, som låg å stadens nordvestra, således den från slottet aflägsnaste sidan, striden fortgick ännu, då han skref, mången tapper man hade stupat, dock mest af fienden, andra, särdeles af borgarne, gáfvo sig fångna ⁶⁾; men staden var nu åter fri.

Hemming Gadd i Kalmar. Försök att återtaga Borgholm, infall i Bleking och Halland våren 1507.

Underrättelsen om Kalmar stads befrielse väckte naturligtvis en så mycket större glädje, som man med skäl varit missnöjd, att den utan nödvändighet blifvit öfverlemnad till fienden och förbittrad öfver det sätt, hvarpå denna godtrohet blifvit af K. Hans besvarad ⁷⁾. Hemming Gadd vann derigenom en stor popularitet, till motvigt för den förföljelse, hvarför han af sina ståndsbröder var utsatt. Vål var befrielsen ofullständig, så länge fienden innehade slottet; men dess läge var sådant, att en stark besättning i staden kunde så noga iakttaga hvad der förehades, att det välde öfver den kringliggande landsorten, som slottets höfvidsman nyss utöfvat, nu mera var tillintetgjordt, och till en utgångspunkt för nya eröfringar kunde det ej mer användas. Hemming Gadd kunde derföre hafva dubbelt skäl att glädja sig öfver den lyckliga utgången af sitt företag, om också icke den uppmaning, han genom Hr Svante stälde till biskoparne, att

⁶⁾ Hemming Gadds rapport d. 23 Oct. 1506. Skand. Handl. XX: 56.

⁷⁾ Äfven blef biskop Matthias synnerligt glad deröfver och trodde det nu vara bättre utsigt, att få ända på kriget, emedan fienden ser, att hans falska list icke hjälper eller har något bestånd. Bref till Hr Svante d. 20 Nov. 1506. Skand. Handl. XX: 66.

de skulle hålla tacksägelse derför i alla domkyrkor, med förböner, att vi måtte kunna behålla staden, blef af dem alla så välvilligt mottagen ⁸⁾.

Men eröfringen medförde också för honom mer än någon annan stora bekymmer och svårigheter, och hans enda biträde var ännu alltjämt Påvel Kyle. Staden var, såsom han sjelf säger, gräslig att se, hälften var afbränd, deribland både stadskyrkan och munkklostret ⁹⁾, den var nästan alldeles utblottad på lifsmedel, hvilket ej berodde på någon föregående afspärning, utan på den allmänna bristen i orten och allmogens obenägenhet att på något sätt understödja fienden; stadens befolkning hade också smält mycket tillsammans ¹⁰⁾.

Den föregående höfvidsmannen i orten Sten Kristiernsson hade ej blott vid Hemming Gadds ankomst dragit sina svenner derifrån (N:r 98), utan ock låtit bortföra sina hakebössor, som han haft i Hossmo, ehuru riksrådet begärt, att han skulle låta dem stadna, och hvad annan materiel, der fanns och som kunnat komma efterträdaren till nytta, hade han slumpat port. Lyckligtvis kunde besättningen i Hossmo kyrka nu mera indragas. Det värsta var att han också tagit med sig länsräkenskaperna, ehuru han uppburit en del af skatten i förskott, så att Hemming Gadd, som ville hafva ledning af dem vid den följande uppburden, måste anlita riksföreståndarens biträde, för att vinna rättelse (N:r 92, 137) och om det lyckades, dröjde det åtminstone i tio månader.

Besättningen var till en början så fåtalig, att de måste vaka hvar natt (N:r 95). Efter ett par veckor synes likväl ett kompani Tyska ryttare, under Jakob van Nürnbergs befäl, som Hr Svante afsändt i medlet af Oktober, hafva ditkommit landvägen ¹⁾. De blefvo inqvarterade hos borgarne

⁸⁾ Skand. Handl. XX: 59.

⁹⁾ Den s. k. Munkeporten å stadsmuren, som låg nära slottets sydvestra hörn, hade deraf sitt nam.

¹⁰⁾ Ett ej obetydligt antal synes genast hafva blifvit som fångar bortförda och inqvarterade i andra Svenska städer. Biskop Matthias skref d. 20 Nov. 1506 från Strängnäs, att dit hade 4 dagar förut kommit 14 fångar från Kalmar, mest handverkare, hvilka heldst begära att få tjena i deras yrke, och Hr Svante svarade d. 29 i s. m., att han gerna såge, att de tjenade gode män här i riket, med vilkor att de ej gjorde något förräderi med bud eller stämplingar. Skand. Handl. XX: 65, 66.

¹⁾ Hr Svante säger i kungörelsen om skeppsgården till Åbo stift af d. 15 Nov. 1506, att han för en månad sedan sändt dit ett ganska skönt tal folk, Hr Electus till undsättning (Grönblad, s. 288), hvilket åter i samma uttryck förekommer i brefvet till Mälar-städerna; men i den allmänna kungörelsen af s. d., som är skriven i copieboken, nämnes ej denna sändning. I dess ställe står der, att staden blifvit intagen af Hr Electi och hans eget folk

(N:r 98), men gjorde stort bekymmer vid provianteringen, så att Hemming Gadd måste låta dem fara öfver sjön till Öland, för att der hos bönderna söka skaffa sig hvad de behöfde, till dess en utskrifven gård hann inkomma (N:r 97, 100). Men de voro strängt förbjudna att dervid öfva något våld, och troligen lät Hemming Gadd en del af sina egna svenner följa med vid dylika expeditioner²⁾.

Riksföreståndaren hade vid underrättelsen om Kalmars intagande genast sammankallat de närmast boende rådsherrarne, hvilka voro samlade i Stockholm d. 13 Nov. och dels beslöto ett uppbåd af förläningshafvare och frälsemän samt köpstädernas folk »för att återtaga slott och län, som riket med rätta tillhörde»³⁾, dels en allmän gård af lifsmedel, närmast för Kalmar stads undsättning, men också för utrustning af skepp på våren, till beskydd för våra köpmansskepp, och kallades den derföre skeppsgården. På förhand sändes en liten undsättning både af manskap och proviant från Stockholm, hvilken framkom i början af December (N:r 101). Ifrån Öland blef det snart någon tillförsel af allehanda lifsmedel, hvarmed Nils Boson såg genom fingren (N:r 107).

Det var dock ej blott lifsmedel och manskap, som för Kalmar-ortens försvar behöfdes; ty der var ännu sämre bestäldt med tillgången på egentlig krigsmateriel. Till och med på järn var sådan brist, att Hemming Gadd måste bryta loss hvad som kunde finnas uti de afbrända husen i staden, för att deraf göra pilar, och måste han så väl nu som sedan flera gånger, medan han var i Kalmar, begära Hr Svantes bemedling hos ärkebiskopen, biskop Matthias samt Fru Magdalena på Vik, Nils Claessons enka, för att få litet krut eller salpeter, och till och med derföre anlita Fru Mätta (N:r 95, 128, 129).

Oaktadt dessa betydliga svårigheter, lät ej Hemming Gadd afskräcka sig, utan lät efter hand förfärdiga allehanda

Hemming Gadd hade i ett bref af d. 26 Oktober bedt honom icke sända några ryttare, hvilket ytterligare förklarar i ett P. S., som är infördt under brefvet af d. 3 Nov., hvarest uttryckligen säges, att man ännu icke hört utaf ett tal folk, som skulle vara under vägen dit (N:r 95), och påtagligen är detta P. S. föranledt af den omtalade sändningen. Skand. Handl. XX: 44, 47, 60. Den 12 Dec. skrifer H. Gadd: »det är ett sällsynt parti de Tyske, i hafve sändt hit» (N:r 103), så att det är alldeles tydligt, att de Tyska ryttarne icke varit med vid stormningen. Jfr N:r 97.

²⁾ I det bekanta svaret till riksrådet af d. 27 Nov. 1506 säger H. Gadd, att han fått dess bref, just som han skulle skicka 200 beväpnade öfver till Öland, för att skaffa proviant. Skand. Handl. XX: 29—33.

³⁾ Hr Svantes kungörelse till frälsemän och förläningshafvare i Upland och Södermanland, att vara färdiga vid första vinter, senast d. 9 Dec., dat. d. 15 Nov. 1506. Skand. Handl. XX: 49.

krigsredskap, särdeles med afseende på en plan att storma slottet, så snart det blef så stark vinter, att isen deromkring kunde bära, hvilket tycktes komma att dröja. Han lät derföre genast bygga sig ett par espingar, hvardera för 60 man, anskaffade andra båtar och lät sitt folk nattetid hålla vakt äfven till sjös, men kunde ej hindra, att ett stort skepp den 11 Dec. kom med proviant och nytt manskap in till slottet. Det hopp han förut, på grund af besättningens fåtalighet och brist på proviant, gjort sig, hade gått så långt, att han två gånger uppfordrat slottet (N:r 95).

Hans uppåd till allmogen i Handbörds härad, att få manskap derifrån, misslyckades en gång, emedan ett rykte kommit ut, att både han och Hr Svante voro afsatta (N:r 106, jfr 110). Han såg häruti ett verk af en af sina förnäma fiender; ty ryktet kom från Peder Turessons fogde, men i stället för att lägga det mycket vid sig, sysselsatte han sig ständigt med planer att göra fienden afbräck samt för sin del sätta dem i verket, och särskildt att efter slottets stormning gå öfver till Öland.

Han meddelade Hr Svante en stor plan för ett allvarligt anfall på det egentliga Danmark, hvarvid hufvudhären icke borde gå genom Kalmar län, som var utblottadt, utan genom Vestergötland och vestra delen af Småland, der på flera år icke varit något krigståg, hvarunder dock från Kalmar län skulle kunna göras ett särskildt infall med 2000 skyttar till häst och fots, för att dela fiendens krafter och uppmärksamhet (N:r 101, 102). Åke Hansson hade också erbjudit sin tjänst för ett infall i Skåne och trodde sig lätt kunna på Bohus uppgöra om stillestånd med Prins Kristiern, som ej hade mer än 200 man⁴⁾.

Hr Svante hade i början af December varit uppe i Dalarne och hållit landsting i Tuna, hvarvid han talat om förhållandet till K. Hans och Kalmar stads återtagande, samt erhållit försäkringar, att Dalkarlarna skulle med all den magt, de åstadkomma kunde, skynda till hjälp, när han det begärde, samt att de aldrig skulle erkänna någon annan herre, hvarom kungörelser till de andra landskapen utgingo⁵⁾. Svante tyckes hafva tillbragt julen i Vesterås och strax derefter hafva uppbrutit i spetsen för frälsmän och förläningshafvare i mellersta Sverige med deras svenner för att tåga mot Danska gränsen; ty målet har ännu icke

⁴⁾ Åke Hanssons bref, dat. i Gäsene härad d. 10 Dec. 1506. Svantes svar, dat. Vesterås d. 22 Dec. Skand. Handl. XX: 76, 78.

⁵⁾ Skand. Handl. XX: 70.

varit fullt bestämdt⁶⁾. Afgörandet skedde i medlet af Januari, och från Linköping, som passerades, skref Hr Svante med rådsherrarne den 21 Jan. till Åke Hansson och till frälsemännen i Vestergötland, med befallning att uppsäga stilleståndet och sysselsätta fienden, så att han icke får tillfälle att förstärka sig österut⁷⁾. Åtminstone Svante sjelf har tagit en omväg öfver Skärstad och Svartarp⁸⁾, som ligga i närheten af Jönköping, så att han först vid medlet af Februari framkom till Kalmar, der han då länge varit väntad (Nr 111, 112).

Det råd Hemming Gadd gifvit, att hellre anfalla från Vestergötland, emedan i Kalmar län skulle blifva svårt att få proviant, bekräftades snart. Emot Kalmar slott kunde ingen ting uträttas, emedan vintern varit så mild, att sundet gick öppet, och det dröjde ej länge, innan en ny undsättning med åtskilliga förnödenheter ankom, hvilken man väl försökte men ej kunde hindra, emedan en försänkning, hvilken Hemming Gadd föranstaltat, hade misslyckats (Nr 112), och de fartyg man från Svensk sida hade att tillgå voro för obetydliga⁹⁾.

Något bättre lyckades ett tåg in i Bleking, som företogs omkring d. 20 Febr. och man använde sjövägen, hvarigenom man icke behöfde så mycket stöta Möreboarne, hvilka ville bevara grannsamjan. Erik Trolle, Johan Arendsson till Sjöholm, Bengt Knutsson af Ståflö och Nils Bröms voro i spetsen derför med sitt egna folk och Hr Svantes svenner, hvilka sannolikt anfördes af den sistnämnde. Anfallet gälde i första rummet Lyckå hus, en obetydlig befästning, hvars egentliga höfvidsman, Nils Gädda, låg sjuk i Ronneby; men åarne voro uppsvälda och broarne upprifna. Det lyckades likväl några Hr Svantes svenner att simma öfver med hästarne och reparera en bro så mycket, att de öfriga kommo öfver. Så väl fästet, som staden blefvo derefter, dock icke utan en hård strid, intagna samt afbrända; men det höga vattenståndet i åarne hindrade från planen att fortsätta tåget till Ronneby. Lyckå län, åtminstone Östra härad, måste lofva trohet; prosten, som hade tagit sin tillflykt till Ramdala kyrka, men blef gripen,

⁶⁾ Stockholms borgmästare och råd till Hr Svante d. 6 Jan. 1507, svar på en skrifvelse, att han skulle begifva sig »med i landet mot Kalmarna eller »annonstedz i then egen». Skand. Handl. XX: 79.

⁷⁾ Skand. Handl. XX: 94, 96.

⁸⁾ Han har från förra stället d. 1 Febr. skrifvit ett bref till Åke Hansson, att uppsäga dagen med den unge kungen (Skand. Handl. XX: 97) och från Svarthetorps prestegård d. 2 Febr. ett skyddsbref för Skeninge nunnekloster.

⁹⁾ Rådsherrarne i Kalmar till öfriga Svenska riksrådet, dat. d. 13 Mars 1507. Skand. Handl. XX: 99.

och 12 ombud afsändes till Hr Svante för detta ändamål¹⁾, och häradet var sedan någon tid skattskyldigt till Sverige (N:r 154).

Derjämte förehades, sannolikt både före och efter tåget till Bleking, expeditioner till Borgholm, för hvilka Erik Trolle stod i spetsen. Då närmaste målet dermed var att proviantera, hade Hr Svante utskrifvit ett bref om en kostgård och en penninghjelp, hvare efter all anledning Danskarnes fördrifvande varit framhållet såsom ändamål, och var allmogen för saken mycket benägen, men både bönder och svenner fördrade, att Hemming Gadd skulle komma dit (N:r 113). Hela den styrka, som Erik Trolle hade med sig var 111 man, de flesta, om ej alla ryttare, hvilka måst lemna sina hästar på fasta landet, hvarföre de voro oroliga att snart komma tillbaka, för att se om dem. För att kunna något uträtta mot slottet, begärde Erik Trolle, att få en förstärkning till inemot dubbla styrkan jämte krigsmateriel, och är sannolikt, att tillfälle ej var att efterkomma denna begäran, medan tåget till Bleking var för hand, och att Erik Trolle samt Nils Bröms derföre med en del af sin styrka gått till sjös och landstigit nära Lyckå, der de sammanträffat med den öfriga expeditionen²⁾.

¹⁾ Jfr Svantes bref till Åke Hansson, hvilket i copieboken är dat. Kalmar månd. e. hvite söndag (den förste i fastan = Invocavit) eller d. 21 Febr. 1507, samt de i Kalmar samlade rådsherrarnes bref till biskopar och rådsherrar af d. 13 Mars s. å. Skand. Handl. XX: 97—101. Enligt det förra hade infallet skett 8 dagar förut, således omkring d. 13 Febr., i det senare säges, att sedan rådet och folket återkommit, hade man skrifvit till Danska riksrådet om stillestånd, hvilket skedde d. 28 Febr. I Script. rer. Svec. III: 1, 86, finnes åter en uppgift, att Lyckås eröfring timat måndagen efter hvitesöndag 1506, hvilket årtal enligt kungörelsen från Växjö af d. 26 Mars s. å. (N:r 65) måste anses vara felskrifvet för 1507, och skulle dateringen i sådant fall motsvara d. 21 Febr. 1507, eller den dag då förstnämnda bref är utfärdadt. Jfr följande not, hvaraf synes, som kunde det sist angifna datum vara det riktiga.

²⁾ Utgifvaren har hänfört samtliga de af Erik Trolle conciperade och utskrifna bref om Öländska expeditionen (N:r 113, 114, 117 och 119) till år 1507, ehuru då de alla 4 sakna årtalet, det kunde sättas i fråga om ej de två första, hvilka äro af d. 18 och 19 Febr., hörde till år 1506; ty hade det varit 1508, skulle snarare Otte Rud än Nils Boson varit nämnd, och Hr Svante var båda dessa åren för de pågående underhandlingarne med Danmark icke så nära, som breffen förutsätta. Dessutom anföres i N:r 113 en begäran af allmogen på Öland, att Hemming Gadd skulle komma dit, hvilket icke skulle varit det rätta uttrycket 1506, då han, enligt N:r 63, d. 14 Febr. var der. H. Gadd nämner i brefvet af d. 14 Febr. 1506, att han hade med sig ärkebiskopens, biskop Ottes och Hr Trottes svenner, samt att Nils Eskilsson var med honom, och ingen annan. Erik Trolle nämner blott Nils Bröms, och de andra voro sannolikt detta året ej med; men en svårighet möter deruti, att Hr Svantes bref af månd. näst hvite söndag (d. 21 Febr. 1507) uppgifver, att båda dessa varit med på expeditionen till Lyckå i Bleking, hvilken skulle

Derefter afhöres ingenting från Borgholm förr än närmare medlet af Mars. Erik Trolle är då åter i spetsen, hvilket är märkvärdigt, då det gälde att belägra ett slott, der hans svåger Nils Boson var höfvidsman; men det förklaras derigenom, att Hemming Gadd den tiden ansåg denne ej vara obenägen att gå öfver (N:r 106, 107), hvilket han fann bestyrkt deraf, att allmogen på Öland under vintern fått fara med sina varor till Kalmar. Anfallet kom oföväntadt och gick ut på, att genom antändning af höstackar, stallar och andra träbyggnader, utanför sjelfva slottet, förstöra äfven detta, derigenom att vinden dref lågorna deråt. Kifvenäbbet, ett slags utanverk framför slottsporten, afbrändes, och elden kom öfver i sjelfva porten och taket å förborgen, men släcktes med våta sängkläder. Besättningen var under branden förhindrad att begagna andra försvarsmedel än stenkastning. Händelsen synes inträffat omkring d. 10 Mars. Någon materiel för en ordentlig belägring var icke att tillgå, och sedan gården blifvit indrifven, hvilken till en del bestod af hö, gick truppen vid medlet af Mars tillbaka till Kalmar (N:r 119); men Hemming Gadd var icke belåten med utgången, utan ville, om han för sina 60 svenner fick något biträde af Hr Svante, försöka ett nytt anfall (N:r 120), hvilket dock ej synes hafva blifvit utaf.

Planen att under vintern äfven från Vestergötland göra ett infall i Danmark hade mött den svårighet, att väderleken varit så blid och regnig samt vägarne följaktligen uppblötta, broarne kanske bortflutna; men så snart marken upptorkat, gjorde Åke Hansson med vanlig hastighet ett infall i Södra Halland, der han å en och samma dag med storm intog och afbrände den befästade sätesgården Vallen, hvilken tillhörde Henrik Krummedike, men nu icke af honom beboddes, samt det $1\frac{1}{4}$ mil derifrån belägna Laholms slott, hvares befälhavare, Maurits Jeppsson, blef fången, hvarefter Åke Hansson med sin trupp återvände till sin hemort³⁾.

hafva egt rum 8 dagar förut, och synes svårigheten endast derigenom kunna lösas, att dateringen i Svantes copiebok är oriktig, d. 21 Febr. i st. f. d. 28, hvilket är så mycket mindre underligt, som datum i concepterna nästan alltid lemnades ute, och stämmer, på detta sätt rättad, dateringen med brefvet till Riksråden i öfra Sverige af d. 13 Mars. Att Erik Trolle med sina svenner på Bergqvara var borta, säger biskop Ingemar i ett bref, dat. Kronoberg sabbato quatuor temporum (d. 27 Febr.) 1507. Skand. Handl. XX: 114.

³⁾ Johannes Magni omtalar sjelfva händelserna, men såsom vanligt utan tydlig tidsbestämning. Att Maurits Jeppsson sommaren 1507 var Åke Hanssons fånge, berättas uti ett dennes bref af d. 29 Aug. och Svantes svar af d. 4 Sept. 1507 (Skand. Handl. XX: 148, 150), i hvilka fråga är att utvexla honom mot Sten Turesson (Bjelke). I Richardssons Hallands Historia läses i

K. Hans hade allt sedan mötet i Kalmar icke haft någon större krigsmagt samlad, utan satt sin förhoppning på andra, tvifvelsutän också kostbara, men nu mera något förrostade vapen, såsom medel att betvinga Sverige. Det ena var den bannlysning, med hvilken påfliga bullor, särskildt en af d. 20 Jan. 1506, hotade ej blott Hemming Gadd, utan äfven riksföreståndaren, om efter trenne varningar icke Linköpings biskopsstols inkomster öfverlemnades till den af påfven utnämnde administratör⁴⁾, hvartill sedan d. 21 Aug. s. å. kom en af denne utfärdad fullmakt för K. Hans att tillvarata hans rättigheter⁵⁾. Bullan blef likväl icke af någon synnerlig verkan; biskoparne torde väl snart nog hafva enskildt fått kännedom derom, särdeles K. Hans var så intresserad för dess spridning, att han lät ärkebiskopen i Lund kungöra densamma i tryck; men de vågade icke låtsas derom, och då den på våren 1507 en helgdagsmorgon fanns anslagen på domkyrkodörren i Linköping, blef den, emedan riksföreståndaren var i handlingarne nämnd, af domkapitlet eller dess förman genast nedtagen, innan många kommit att få kännedom derom (N:r 135). Ärkebiskopen, som af gammalt hade godt öga till Hemming Gadd hade redan 1504 ett par gånger erinrat riksrådet, dels på sommaren, ehuru han då var sjuk, dels på senhösten, att han borde tillhållas att begagna sig af stilleståndet, att söka sig confirmation på sitt val, på det stiftet icke skulle genom hans förvällande taga skada, och åtminstone ett bref till Hemming Gadd uti denna riktning har verkligen d. 24 Nov. 1504 blifvit utfärdadt; men hvori han får förhoppning om underhåll af kronans ränta⁶⁾. Onekligt

beskrifningen öfver Halmstad följande: »Uti Stadsens Tide register, som följer med Privilegie-Boken står antecknat, at åhr 1507 fredagen för Cristi Hemmel-färdsdag (d. 7 Maj) skulle the Svänke under Svante Sture brändt Halmstad, Laholm och Wallen.» Men denna anteckning är från år 1672, eller något tidigare, och icke en gång sjelfva det hufvudsakliga för orten kan vara fullt riktigt; ty Hr Svante var i början af Maj i öfra Sverige (N:r 134), sannolikt i Arboga; (bland hans concepter finnes ett af honom der utfärdadt dombref, dat. d. 8 Maj 1507) och hvad Halmstads afbränning angår, är det att märka, att Svenska Riksrådet följande vinter satte i fråga, att der skulle ett stort unionsmöte hållas. Skand. Handl. XX: 265. Någon gammal anteckning torde likväl hafva funnits, hvilken med utläggning blifvit införd i Privilegie-boken.

⁴⁾ Bannlysningshandlingarne med den slutliga domen af d. 22 Aug. 1506 och fullmagten, efter originaler, tryckta i Danska Geh.-Arch. Aarsberetn. IV: 300—305, 324—330; men bullan af d. 20 Jan. 1506, hvilken ärkebiskop Birger kungjort och Hemming Gadd åsyftar, finnes ej deri. Jfr Celses Bullarium, p. 212.

⁵⁾ Han kallar sig deri: »Jacobus S. Clementis ecclesie presbiter cardinalis, Arborensis nuncupatus, ecclesie Lincopensis perpetuus administrator.»

⁶⁾ Skand. Handl. XIX: 68.

är, att saknaden af en förman i kapitlet kunde vara skadlig samt att det var åtskilliga förrättningar, deribland den katolska confirmationen eller fermelsen, hvilka endast af en biskop kunde förrättas; men det var till påfven och icke blott till Hemming Gadd, som riksrådet bort vända sig; ty det var alldeles påtagligt, att den gjorda utnämningen blott åsyftade att skaffa Spanska kardinalen inkomsterna af stiftet, och det enda medel var, att bjuda honom penningar, på det han skulle afräda, hvilket Hans Brask sedan använde; men om Hemming Gadd dermed skulle få confirmation på sitt val, var mycket tvifvelaktigt, särdeles det med alla medel skulle motarbetas af K. Hans. Emellertid lyckades det ärkebiskopen att d. 5 Oct. 1506 förmå hela det samlade riksrådet att till Hemming Gadd affärda en skrifvelse, som gick ut derpå, att han skulle uppgöra med domkapitlet om att besörja sin kyrka med en god man, som dertill vore passande och afstå från alla biskopsstolens inkomster, hvilka skulle förvaltas af några gode herrar, som domkapitlet dertill kunde utse, den till godo, som rätteligen komme till biskopsdömet, hvaremot han skulle få ersättning af kronan. Han skref dem genast till ett utförligt svar, hvori han lofvade att utan ytterligare påminnelse skaffa ett slut på frågan om confirmationen, så snart det komme till fred eller stillestånd mellan rikena, men han erinrade också derom att Kalmar stads återtagande, som mycket borde dertill bidraga, skett på hans bekostnad, och att det var för de trogna tjänster han gjort rikets herrar och infödde män, som rikets fiender motarbetat honom i Rom. Om biskopsstolens inkomster nämnde han intet uttryckligt, men tog allmogen i Möre och Dalarne samt öfriga Svenska landskap till vittne, huru troget han tjent Sveriges rike⁷⁾. Då i Linköpings domkapitel fråga sedan uppstod om seqvestrering af biskopstionden, skref riksföreståndaren efter Hemming Gadds begäran (N:r 105) dem till och förestälde dem, hvilka olyckor deraf skulle kunna blifva följden, om man betoge Hemming Gadd de medel, hvilka han dagligen och efter sin yttersta magt använde till rikets bästa, och åberopade, att Dalkarlarne vid landstinget begärt, att »Hr Electus skulle hållas i välmagt», emedan han, likasom förut biskop Kettil gjorde, hade afvärjt rikets förderf af utländska herrar. Han afrådde derföre kapitlet alldeles från dylika förslag, och lofvade deremot att sjelf lägga sig vinn om, att »domkyrkan komme till en god stadge»⁸⁾. Domkapitlet, som säkerligen icke heller så gerna

⁷⁾ Skand. Handl. XX: 26—33.

⁸⁾ Hr Svantes bref, dat. Kalmar d. 1 Mars 1507. Skand. Handl. XX: 33.

såg, att inkomsterna skulle gå utur riket, lät tillsvidare saken bero, åtminstone så länge Hr Svante lefde⁹⁾.

Viktigare var den högtidliga appellation till den Påfliga stolen, som Hemming Gadd å egna och Hr Svantes vägnar d. 14 Febr. 1507 å rådhuset i Kalmar i vittnets närvaro öfverlemnade till en notarius publicus (N:r 138), och hvaröfver denne sedan i vanlig ordning uppsatte sin attest. Hemming Gadd gör i inledningen en kort historisk framställning af K. Hans' förhållande till Sverige, i ungefärlig öfverensstämmelse med riksrådets år 1501 utfärdade proklamationer om skälen för hans afsättning, för att dermed visa, huru litet förtroende han i sjelfva verket förtjente, och framhålles derföre särdeles skarpt hans nära förbindelser med de schismatiska Ryssarne; hvad sjelfva hufvudsaken angår, säger han sig hafva blifvit ordentligt vald, i öfverensstämmelse med ett påfligt bref, men hvilket han icke behöft använda, att K. Hans derefter till påfven Alexander VI skrifvit ett »promotorial» till hans förman¹⁾, men sedan, då han fick veta, att Hemming var ibland de rådsherrar, som ville afsätta honom, genom falska berättelser stämplat mot honom i Rom, för att störa honom i hans lugna besittning af biskopsstolen, deri understödd af Cardinalen Jacob Arborensis, hvilken säges hafva af påfliga stolen utverkat några bref och bullor i sådant syfte, och såsom det berättas, skulle ej blott Hemming sjelf, utan ock den afidne riksföreståndaren Sten Sture och den nuvarande Hr Svante

⁹⁾ Biskop Brask skref d. 21 Nov. 1513 till unge Hr Sten Sture om den svåra summa, han och hans kyrka var »til athers för Doctor Hemmings vpbyrd i xi aar af stictid», hvilket då han tillträdde i början af år 1501 visar, att han måste hafva uppburit biskopstionden äfven för 1511, churu han då var hela året i Lübeck. Skand. Handl. XXIV, s. 11.

¹⁾ Uppgiften, att han hade ett slags recommendation af Alexander VI, bekräftas af ett uttryck i hans bref till Hr Svante af d. 15 Jan. 1501, der han med afseende på kapitlets uppskof med valet, förmodligen för att invänta kungens ankomst, berättar, att han förelagt dem att följande dag gifva svar och tillägger: »Thy jach acktar göra fwth och fasth then dell, pawen mik forlænth haffwer.» Jfr Del. IV: s. 257. Med afseende på sannfärdigheten i frågan om rekommendationen af K. Hans kan anföras, att den samma omtalas uti en af Örnhiälm bevarad förpligtelse af Svenska riksrådet att försvara Doctor Hemming Gadd mot K. Hans, som förföljer honom såväl i Rom som här inrikes. Den är utfärdad af biskoparne Brynolf och Ingemar samt Matthias och Otto, hvilka båda blott kallas electi, Sten Sture, som ännu icke återtagit titeln af riksföreståndare, samt 13 andra världsliga herrar, ibland dem Erik Eriksson, hvilket tyder på medlet af October 1501, då i det närmaste samma namn finnes uti Riksrådets kungörelse eller intyg, huru det tillgick vid branden i Stockholm och deras truppers inryckning, dat. d. 21 Oct. 1501 (Del. IV: 281). Jfr Örnhiälm, afskrifter af Kyrko- och Klosterbref, Rer. Upsal. Vol. III, i K. Vitt. Hist. o. Antiqv. Akad. Någon anledning att betvifla dessa uppgifter, hvilka i påfliga kansliet kunde kontrolleras, finnes således icke.

deri vara omnämnda, emedan de skulle hafva medverkat till valet, hvaremot han så mycket mer protesterar, som ingen af dem blifvit stämd eller hörd, hvilket var alldeles emot den kanoniska rättens grundsatser.

Emedan K. Hans såsom ombud för den Spanska kardinalen låtit sprida bannlysningsbullen med en kungörelse af ärkebiskop Birger, är det sannolikt, att åtminstone biskoparne fingo autentisk kännedom derom. De hafva också sannolikt deraf tagit sig anledning att utestänga Hemming Gadd från deltagande i rådsmöten, och vid mötet i Enköping i Dec. 1507, då det beslöts att de skulle sända sina svenner i fält, gjorde de det förbehåll, att Hr Svante »för bannmålets skull» icke skulle låta dem komma i beröring med Hemming Gadds, hvarom biskop Matthias uttryckligen påminde (N:r 180). Ärkebiskopen skref ock sedan, i början af 1509, att han ville sända sina svenner hvart Hr Svante önskade, men icke till Kalmar, utan tvifvel af samma anledning (N:r 259). Efter det föregående påfliga brevets lydelse skulle bannlysningen hafva drabbat riksföreståndaren lika väl som Hemming Gadd; men det vågade man icke sätta i fråga. Jakob Ulfsson hade dessutom, då han af consideration för K. Hans undertryckte korstågsbullen under kriget med Ryssarne 1496 visat, att han kunde behandla äfven påfvebullor efter sitt personliga tycke.

Hemming Gadd grämde sig väl emellanåt öfver den förföljelse, hvarför han var utsatt (N:r 102), och särskildt öfver Jakob Ulfsson, såsom den egentliga hufvudmannen därför. Hans ställning var också osäker; ty hans förra tjänst, prostembetet i Linköping, hade intagits af Hans Brask, och att räkna på underhåll af kronan var, särdeles för dem, som icke hörde till de förnåma slägterna, mycket vanskligt, såsom slutligen han också på sin ålderdom fick erfara (N:r 502); men stundom tog han äfven saken från den löjliga sidan och skämtade öfver hela bannlysningen (N:r 138). Också märkes icke någon synnerlig verkan deraf bland de verldsliga stånden, ehuru rykte derom kom ut.

Det andra af de diplomatiska medel, som K. Hans använde att betvinga Sverige, var den kejsrerliga aktsförklaringen, hvarvid han likväl, då den i sig sjelf ej åstadkom den ringaste verkan i Sverige, men deremot kunde öfva något inflytande i de till Tyska riket verkligen hörande sjöstäderna, måste räkna på Lübeckarnes inflytande. Han hade vid sammankomsten i Segeberg d. 7 Dec. 1506 med dem slutit en preliminär fred, hvarvid deras ombud, förmodligen med någon hänsyn på nämnda aktsförklaring, förbundit sig, att om de icke lyckades med sina bundsförvandter att förmå Sverige

till fred, skulle all handel för framtiden vara förbuden, intill dess att Sverige erkände K. Hans för konung, och blott det gods Lübeckarne hade liggande i Sverige skulle det tillåtas dem att hemta derifrån.

Också ankom redan i medlet af Jan. en person med ett bref till Hr Svante och riksrådet, som sades vara från rådet i Lübeck, och han passerade genom Vestergötland, hvarifrån Åke Hansson befordrade honom vidare (N:r 108).

Budet träffade efter ett par dagar Hr Svante och en stor del af rådsherrarne i Linköping, och befanns brefvet väl affattadt i den för Hansestäderna brukliga form under d. 12 Dec. 1506 af »borgmästare och råd»; men stadens namn var utelemnadt, det omtalade öfverenskommelsen i Segeberg och erbjöd bemedling²⁾. Så väl Hr Svante, som sedan Hemming Gadd, funno det tvifvelaktigt, om det var utgånet från Lübeck, budbäraren togs i förhör och erkände, att han hade uppdrag från K. Hans till de Tyska köpmännen i Stockholm, att de icke skulle taga emot något Svenskt gods på sina skepp, samt att han skulle skaffa honom en lista på de Tyska köpmännen i Stockholm. Något särskildt uppdrag från Lübeck hade han icke, men ett bref till ärkebiskopen, med hvilket han fick resa till Upsala, i sällskap med riddaren Sten Kristiernsson, som skulle hålla honom qvar på Salesta, till dess att ärkebiskopens skrifvelse härom ankom. Emellertid fann man för godt att besvara brefvet³⁾. Någon direkt verkan hade det icke; men man tog det som ett tecken, att K. Hans önskade väl icke fred, men några månaders stillestånd (N:r 110), och vände sig för detta ändamål med en skrifvelse till Danska riksrådet, som är dat. Kalmar d. 28 Febr. 1507. Men till en början måste lejd utverkas af befälhafvarne i de närmaste delarne af Danmark, hvarigenom sändebudet skulle passera, den beviljades för en resa till ärkebiskopen i Lund, att gälla intil 8 dagar efter påsk, d. 11 April⁴⁾. Sändebudet, som var en yngre andelig man, Erik Svensson, dekan vid domkapitlet i Linköping, nära förbunden med Hemming Gadd, blef icke färdig att afresa förr än fram efter medlet af Mars⁵⁾

²⁾ Brefvet är infördt i Hr Svantes copiebok. Skand. Handl. XX: 91.

³⁾ Hr Svantes bref till ärkebiskopen och likaledes till Åke Hansson d. 5 Febr. 1507 samt till Biskop Ingemar d. 28 Febr. s. å. Skand. Handl. XX: 93, 96, 117.

⁴⁾ Höfvidsmannen på Sölvesborgs slott Tyke Krabbes och Nils Gaddas lejd för dekanen i Linköping (H. Erik Svensson), båda dat. Rotneby d. 8 Mars 1507. Skand. Handl. XX: 105—108. Jfr 131, 134, hvaraf det synes att namnet var Erik, och således densamme, som H. Gadd förordat i N:r 72.

⁵⁾ Biskop Ingemar till Hr Svante, dat. Kronoberg d. 16 Mars 1507, hvari han säger sig gilla brefvet, hvaraf han fått en afskrift, och sänder sitt

och hade fått sig förelagdt det tal, han muntligen skulle hålla inför de Danska rådsherrarne, hvilket i korthet gick ut på att för tillvägabringandet af ett stillestånd på 3, 4 eller 6 år föreslå ett vänligt möte, hvarom begärdes ett svar. Det medförda brefvet motiverade denna begäran med att erinra, huruledes det Svenska riksrådet, alltsedan fejden begyntes, flera gånger sändt några medbröder, för att tillvägabringa fred eller stillestånd, och hemstälde till de Danska rådsherrarne sjelfva, hvars fel det var, att ej så skett; den dom som Danmarks och Norges råd afsade om Kalmar stad och Sveriges rike var ej tillbörlig, då Sveriges råd eller fullmäktige icke voro tillstädes; med mord, rof, slag och brand hade riket och dess innebyggare sedan tidt och ofta blifvit hemsökta af Jöns Holgersson och andra, hvaraf intet annat kunde följa än hat och ovilja emellan folken samt för kyrkan, kronan, ridderskapet och den menige man i alla tre rikena en stor skada. Man såge derföre gerna, och grannarne vid sjösidan delade denna åsigt, att genom några få fullmäktige från båda sidorna all tvist mellan rikena blefve bilagd; men om, det Gud förbjude, ej så ske kunde, fordrade man, att Danska män, som blifvit fångne i Sverige på Stockholms slott och andra ställen samt på hedersord frigifna, skulle före påsk återkomma. Slutligen begärdes, att sändebudet icke skulle kvarhållas, såsom det sist hände i Kalmar, hvarvid dock Hr Svante särskildt tackar ärkebiskop Birger för det han afstyrt hvad som varit tillämnadt med detta hans sändebud, som förmodligen under mötet i Kalmar 1505 varit nära att få dela borgarnes öde. Skrifvelsen, hvilken innehöll väl bittra sanningar, mera passande till svar på domen i Kalmar, än till att göra den enwise K. Hans stämd för fred, hade naturligtvis blifvit honom meddelad, för att inhemta hans vilja (jfr N:r 305). Den framkallade väl ett något snävt och öfvermodigt svar, som gick ut derpå, att allt hvad K. Hans gjort var i sin ordning, då han och hans gemål blifvit utdrifna från land och län utan rättgång, och punkten om de på god tro frigifna fångarnes skyldighet att återvända, afspisas med den anmärkningen, att man ej visste, med hvad redlighet de voro gripne, och att Svenska riksrådet borde allvarligt öfverväga påfvens bann samt kejsarens akt och hvad förderf deraf kunde öfvergå Sverige; kriget skulle icke komma att upphöra, med mindre än K. Hans »komme till sitt rike igen»; men om Svenska

---

sigill till Hr Electus, att tryckas under denna och flera beslutade skrivelser. Han hade nämligen varit kallad på ett rådsmöte i Kalmar, men ej kunnat komma, för att ej försumma vinningen af krisman, som skulle ske vid påsken.

riksrådet ville sända några af sina medlemmar såsom ombud till det möte, som skulle hållas med Hansestäderna i Nyköping på Falster d. 24 Juni, skulle de få kungens lejd, hvarom icke kunde de också komma till Malmö 3 eller 4 veckor senare ⁶⁾).

Sändebudet hade blifvit längre uppehållet än man väntat, emedan det fordrades tid att få de Danska rådsherrarne samlade, och han återkom vid den 20 April, sedan Hr Svante likasom de fleste rådsherrarne lemnat orten. Hemming Gadd, som hade i uppdrag att bryta brefvet, skref derom, att ehuru ingen framgång vore att vänta af underhandlingen, emedan »fienden jämt harpar på det gamla», det likväl kunde hafva sina fördelar, att hafva ett ombud vid mötet på Falster, för att få höra, huru det sig förlöper. Men beskickningen hade medfört den fördelen, att Erik Svensson kunde meddela åtskilliga underrättelser om de hemliga stämplingarne, och Hemming Gadd sjelf hade den personliga tillfredsställelsen, att ärkebiskop Birger till sändebudet haft det yttrandet, att »om »electus af Linköping förer detta örlig för sitt rätta fädernes-» »rike, gör han som en kristen danneman och är intet straf-» »fandes» (N:r 132). Det innebar tillika hans åsigt om hela striden.

Hemming Gadd var efter Hr Svantes afresa under de fyra följande månaderna mest lemnad åt sig sjelf. Hans förhoppning att snart kunna intaga äfven slottet, genom stormning, hade gått om intet derigenom, att vintern, långt ifrån att med stark is belägga sundet, emot vanligheten blef så blid, att förstärkningar från sjön ett par gånger kunde komma in. Emellertid hade han låtit bygga en s. k. blida, en stor kastmaskin af trä ⁷⁾, med hvilken man kunde kasta stenar af ett halft skeppunds tyngd och derutöfver; men byggmästaren hade icke rätt förstånd på saken, så att man till en början icke kunde rigta kasten, som man ville, och måste man derföre begära, att Hr Svante skulle skicka dit en Mäster Hans, målare i Söderköping, att bringa henne i gång (N:r 132). Emellertid synes den snart hafva kommit i ordning; ty under den stora bristen på krut omtalas under den nästföljande tiden ofta användning af slungsten (N:r 127) eller »sten och pilar», såsom det enda medel man hade, att hålla fienden ifrån sig.

⁶⁾ Svenska riksrådets bref, dat. Kalmar d. 28 Febr. 1507. Skand. Handl. XX: 102. Artiklarne s. 108. Danska riksrådets svar, dat. Lund d. 7 April 1507, s. 131.

⁷⁾ Vid belägringen af Borgholm 1510 behöfdes för blidan en lina, minst tumtjock, längden var 100 famnar; kanske den var beräknad på, att en del skulle förvaras för framtida behof (N:r 326).

Det visade sig snart nödvändigt att från sjösidan söka afstänga tillträdet till slottet, och gjordes såsom nämndt genast försök med försänkningar, hvartill mest stenkistor användes. Men på den yttre sidan var djupet för stort, ej heller var det skäl att för all framtid förderfva farvattnet, utan ville Hemming Gadd i stället använda ett slags flytande batterier. Redan i början af Juli var en s. k. präm färdig (N:r 142) och under sommaren byggdes ännu en. De voro hopfogade af fotstjocka ekbjelkar, hade dubbla väggar och voro försedda med tak af samma material. Dimensionerna i öfrigt äro icke bekanta, men efter en eller annan reparation voro väggarna ofvan vattengången famnstjocka; mellanrummet var fylldt med torrt ekvirke, och taket var 3 fot tjockt⁸⁾. Då de lades ut framför lönnportarne på slottet, voro de förankrade med jernlinor (N:r 281), fästade kring stora stenkistor, men senare ville man skaffa sig från Avaskår två vanliga ankare och kablar (N:r 192).

Derjämte hade Hemming Gadd ombestyrat återuppbyggandet af skärmar eller träförskansningar, utanför murarne på sjösidan åt slottet till, dels på fasta landet, dels på en holme, kallad Munkholmen (N:r 110), som förmodligen låg på södra sidan om staden utanför Munkporten, men nu mera genom utfyllningar är landfast⁹⁾.

För erhållande af virke till dessa arbeten lemnade ortens skogar ännu god tillgång, och Hemming Gadd måste stundom resa ut på landet, för att bestyra om huggning eller inköp (N:r 163). På eganderätt till skogen gjordes dervid knappt afseende, och det är ej troligt, att här funnits någon kronopark, ehuru den Danske kommandanten på slottet år 1510 fordrade att få virke från slottets skogar (N:r 289). Jern, bly samt framför allt krut måste requireras från andra

⁸⁾ H. Gadd skref d. 22 Sept. 1507, att prämen som reparerades skulle blifva famnstjock ofvan vattengången (N:r 159). Otte Rudh beskref prämen för K. Hans d. 22 Juni 1508, efter sina spejares berättelse (N:r 211.)

⁹⁾ Jfr en karta öfver Gamla Kalmar och Qvarnholmen 1647(?) införd i Löfgren, Kalmar och dess stift i Småland, H. 2. Kalmar 1830, hvarvid anmärkes, att den i afseende på stadsplanen blott är ett förslag, och att ej heller de vattengravvar, hvarmed staden derå är omgifven, någonsin blifvit till sitt fulla djup upptagna. En annan karta öfver Gamla och Nya Kalmar upprättad 1653 finnes hos Sylvander, Kalmar stads och slotts historia II: 3, Kalmar 1865. Några derå upptagna små dammar, hvilka till en del ännu i dag finnas kvar, visa ungefärligen, huru långt man hunnit med fästningsgravvarne. En annan äldre karta, som Sylvander infört i samma del, med titel: »Kalmar stads Befästning 1585», har nästan intet annat intresse än som ett förslag, utom det att det visar de gamla stadsmurarnes och tornens ungefärliga läge. En större karta öfver Kalmar och dess omgifning af år 1611 finnes i Krigs-Arkivet, i original.

orter, Stockholm eller Söderköping, och särdeles den sistnämnda artikeln föranledde de mest enträgna böner och påminnelser (N:r 128, 129).

Provianteringen mötte ofantliga svårigheter. De gårdar af matvaror, som dels inkommit från länet, dels blifvit på hösten utskrifna och på vintern inkommit från Östergötland, voro slut i April (N:r 127, 132). Då måste Erik Trolle med biskop Ingemar underhandla med Värendsboarne om en gård (N:r 124), och medan Danska flottan på sommaren var borta på Ålandsresan och kommunikationen sålunda öppen, lyckades man äfven få uppbära skatten på Öland (N:r 149); men det var på sitt sätt en fördel, att besättningen då var af så ringa antal.

Äfven krigsfolkets aflöning, som utbetaltes 2 gånger om året, förorsakade bekymmer, och Hemming Gadd måste då betalningsterminen nalkades, först utverka 14 dagars anstånd och sedan vända sig till Fru Mätta, emedan knektarne hållit sina möten och hotade att lemna tjensten, hvarigenom han skulle blifva reddlös att försvara staden. Han skämtade dervid mycket öfver sina motgångar (N:r 138), och antingen det skedde genom Fru Mättas bemedling eller icke, tyckes det, som den erforderliga summan hade kommit.

Den största svårigheten under hela den tid, som Kalmar stad och slott voro likasom två fiendtliga läger, var att det vintertiden var jämförelsevis lätt att få en tillräcklig styrka för stadens försvar, då faran var mindre och bondens lador och visthus någorlunda fyllda, då kommo länsinnehafvare och frälsemän åtminstone för en kortare tid dit; men såsom bönderna ej utan skäl klagade, reste de sin väg, då man bäst behöfde deras hjälp.

Redan i början af Maj voro alla frälsemän utom en enda bortresta, och Svante sjelf hade dragit sina inhemska svenner¹⁾ derifrån (N:r 132). Soldenärerna hade till stor del rymt, då provianttillgången minskades (N:r 127). Under tiden lågo sju fiendens skepp i sundet, hvaraf en del tillhörde biskopen och klostren på Seland, och försöktes landgång der och hvar (N:r 128, 129).

Strax efter Hr Svantes afresa gjordes utfall från slottet, medan sjöfolket gjorde försök att med smärre fartyg, s. k. espingar, landstiga, ty stränderna äro i allmänhet grunda, men ehuru »svarta konsten var borta» och man ej hade annat än

¹⁾ Han skulle enligt N:r 130 hafva sändt dit ned 300 hästar utom fotgängare med däkenen i Linköping, förmodligen tidigt på året, då de öfriga riksrådens svenner voro der.

slungsten och pilar, lyckades man drifva fienden tillbaka, och då sedan skeppen seglade norrut, sändes 60 ryttare under Nils Bröms befäl efter dem på strandvägen, för att vara allmogem till hjälp, om de försökte göra »landgång».

Men man kunde när som heldst vänta, att fienden skulle återkomma, och det var derföre nödigt att göra sig försäkrad om biträde af en talrikare styrka. Biskop Ingemar och Erik Trolle hade redan i detta syfte talat med allmogen i Varend vid det landsting, som hölls i Växjö d. 7 och 8 April, och hade dervid, ehuru med svårighet, fått det löftet, att om K. Hans komme för att belägra Kalmar, skulle bönderna utrusta ett tal folk till dess undsättning, och blef i följd deraf mantalet uppskrifvet i de särskilda orterna »så att man skulle veta att säga antalet af skyttar af hvart härad», hvilka skulle hålla sig i beredskap (N:r 124).

För att inverka på sinnen i det öfriga riket, måste man använda ett upprop från dem, hvilka saken mest gälde, nämligen innebyggarne i Kalmar och Möre, hvilka inkallades till ett landsting, som hölls vid Mortorps kyrka, 3 mil sydväst om Kalmar, å Korsmessedag d. 3 Maj 1507. En mängd af allmogen från tillgränsande orter, ej blott af det öfriga Kalmar län, utan och från de Danska gränsländer, var dervid tillstädes och från Aspelands och Handbörds härad så många, att dessa härader kunde räknas hafva deltagit i beslutet. Hemming Gadd hade med sig Påfvel Kyle och Bengt Eriksson (Slatte), de enda frälsemän, som nu mera funnos i Kalmar. Han förde naturligtvis sjelf ordet, och måste hans tal göra så mycket mera intryck, som han i hög grad egde ordets magt, och det här var för allas ögon, huru han, oaktadt hans kropp af ålder eller sjukdom var nedtryckt (jfr N:r 274), bekräftade sina ord med sina gerningar. Sjelf hade han likväl sedan så mycket att göra, att han måste lemna åt presten på stället och länsmanen i orten, att uppsätta en proklamation eller skrifvelse till riksrådet och »alla dem, som samlas vid Eriksmessan i Upsala» (d. 18 Maj); men det var naturligt att skriften skulle innehålla erinringar ur det tal, som Hemming Gadd hållit. Han hade omtalat det försök, som riksrådet nyligen gjort med en beskickning till Danmark, att åstadkomma en vänlig sammankomst, för biläggandet af den blodiga striden, och det svar som Danska riksrådet nu åter lemnat, att de vilja hafva K. Hans hit in i riket igen; men utom de skäl, som föranledt hans afsättning och hvilka till en del upprepas, hade denna orten sedan erfarit och bevittnat nya prof af hans trolöshet och grymhet, hvilka de omtala, samt erinras särskildt rådsherrarne, att om de en annan gång skola

underhandla, bättre taga rikets, allmogens och köpstadsmännens bästa till vara och icke underkasta sig K. Hans eller hans afkomlingar eller göra oss skattskyldiga under ett annat rike, och begära de slutligen en förstärkning med folk, skepp och vapen, ju förr desto hellre, hvarvid de söka inskräpa, att om den orten en gång till går ifrån riket, den svårligen skulle kunna återtagas (N:r 131, 132).

Danska flottan vid Åland i Juli, anfall mot Kalmar på hösten 1507.

Riksföreståndaren begaf sig enligt de närvarande råds herrarnes beslut i medlet af April från Kalmar till öfra Sverige, för att vidtaga några anstalter till försvar mot Danska flottan och särskildt för undsättning till Kalmar. Hans resa gick öfver Eksjö hofgård, der han passerade d. 21 April (N:r 130) samt vidare troligen öfver Örebro till Arboga, hvarest han d. 8 Maj sammanträffade med Ture Jönsson, och har med honom och en frälseman från Västergötland³⁾, som knappast var rådsherre, samt borgmästare och råd utfärdat ett dombref⁴⁾. Före sin afresa från Kalmar hade han låtit utgå en kungörelse om de lyckade krigsföretagen i Kalmar trakten, hvilken gjort ett fördelaktigt intryck på allmogen, och den på hösten utskrifna s. k. skeppskatten hade i följd deraf åtminstone i Vesterås län utan svårighet blifvit utgjord (N:r 121, 122).

Han hade också för afsigt att fullfölja den föregående höst fattade planen om utrustning af ett antal skepp, hvarom riksrådet d. 14 April skrifvit från Kalmar till Erik Turesson »med andra gode män och qvinnor i Finnland». Hr Svante skref också under resan d. 21 April och upprepade samma begäran⁵⁾.

³⁾ Peder Bengtsson (Gylta) upptages väl i Ugglas Rådslängd som rådsherre vid år 1491; men som det finnas dombref, der 26 verldsliga rådsherrar nämnas och icke hans namn förekommer, hvarken det året eller något följande, synes det mer än tvifvelaktigt.

⁴⁾ Domen, dat. lögerdagen nest efter helge kors dag invencionis 1507, tilldömde en borgare såsom rätt bördesman $\frac{1}{4}$ i en gatubod, som var testamenterad till kyrkan och klostret, med rätt att lösa de andra tre fjerdedelarne efter uppskattning. Concept. D. G. A.

⁵⁾ Riksrådets bref, dat. Kalmar d. 14 April 1507. Hr Svantes bref också till Erik Turesson, dat. Eksjö hofgård d. 21 April s. å. Skand. Handl. XX: 123, 128.

Men kommunikationen var så trög, att intetdera af dessa bref i tid framkommit; Hr Svante besvarar d. 8 Juni Erik Turessons bref, hvori han hade begärt underrättelse, huru tåget till Kalmar föregående vinter hade aflupit, hvilket i de föregående brefven mer än 1½ månad förut varit omtaladt. Man fick också i Finland snart annat att tänka på; ty de Danska kaparne hade redan i början af Maj med fyra fartyg visat sig utanför Stockholm⁶⁾, der de gjorde någon skada med härjning⁷⁾. Fogden i Stockholm höll just då på att upptackla Hr Svantes skepp, och är väl troligt, att is här kunnat hindra, ehuru det varit öppet vid Kalmar. Derefter voro dessa samma eller andra Danska fartyg vid medlet af Maj i Döderhults och Misterhults skär, norrut från Kalmar; men på förra stället voro 12 Hemming Gadds svenner för att skydda hans jakt, som der låg, och på senare stället blefvo de med förlust tillbakaslagna, emedan bönderna voro på sin vakt (N:r 136), och omtalas i öfrigt icke att detta året någon skada skett på Svenska sidan. Men i Finska viken hade blott två Danska fartyg med 60 mans besättning redan vid samma tid kunnat göra seglatsen vådlig; enär de vid Nargö utanför Reval på våren tagit 12 Finska fartyg, hvarvid de på ett grymt sätt ombragte folket; men en ansedd köpman Hans von Eken hade sprungit i sjön, då de togo hans skepp, och på det sättet räddat sig. Erik Turesson lät vid underrättelsen derom utskicka två sina skepp och anmodade Fru Ingeborg, jämte biskopen och fogden i Åbo samt Tönne Eriksson på Raseborg att med sina skepp möta vid Sandhamn, nära n. v. Helsingfors, och i stället för att som han ämnat gå öfver till Sverige, begärde han nu hjälp af Hr Svante⁸⁾. Han ville till och med uppbåda frälsemän och borgare; men Tönne Erikssons skepp var det enda som kom till mötes, och fienden aflägsnade sig, som det sades, till Gotland. Men hans svenner invecklade sig så med en skeppare från Kampen, som de misstänkte för att segla i K. Hans' ärenden och derföre fasttogo, att några af dem blefvo kvarhållna i Reval⁹⁾.

Men Viborg var en alltför aflägsen ort, för att derifrån leda försvarsanstalterna mot de Danska kaparne. Vål hade

⁶⁾ Stockholms magistrat till Hr Svante d. 10 Maj 1507. Grönblad, s. 308.

⁷⁾ Troligen vid »Stigesund», som ligger utanför Vaxholm. Jfr Skand. Handl. XX: 166.

⁸⁾ Erik Turessons bref till biskop Johan i Åbo, dat. Viborg d. 27 Maj 1507. Grönblad, s. 314.

⁹⁾ Erik Turesson till riksrådet, dat. d. 21 Juli 1507. Skand. Handl. XX: s. 166.

de sjöfarande, som voro hemma vid den östra delen af Finska viken, genom bevakning vid Nargö blifvit betryggade; för de vestra delarne hade det blott det gagn, att Reval, som nu var deras egentliga stapelort, derigenom kunde hållas tillgängligt för dem, som redan hunnit i dess närhet¹⁾. Men när en Dansk eskader om nio skepp under Severin Norrbys befäl²⁾ i Juli 1507 visade sig utanför Aland, var det litet hopp att få undsättning från Viborg, dit afståndet är fyra gånger längre än till Stockholm. Det var Sten Turesson, som här fått befälet; men troligen hade han icke haft det öfver ett år, och det gamla inventarium var fattigt. Han vände sig helt naturligt till sin bror, med begäran, att som kungens folk plundrade och brände der på landet, skulle han komma till undsättning; men budet kom ej till Viborg förr än d. 21 Juli, och vid den tiden var Kastelholm, sannolikt dagen förut³⁾, både intaget, plundradt och afbrändt samt Sten Turesson och hans hustru fångna. Huru dervid tillgått, vet man egentligen icke; men Hr Svante ansåg, att det berodde derpå, att Sten Turesson hållit för liten besättning och räknade det honom till last, att icke starkare motstånd blifvit gjort⁴⁾. Omkring $\frac{1}{8}$ af landets gårdar hade blifvit afbrända, de öfriga hade måst gifva en brandskatt af 1500 mark.

Underrättelsen om olyckan kom snart både till Stockholm och till Åbo, och från båda hållen skyndade man att komma till undsättning, hvilket gick så mycket lättare, som den fiendtliga flottan nu var borta, och från båda kom äfven anspråk att förse landet med en ny styresman⁵⁾. Om samma nit visats ett par veckor förut, är sannolikt, att olyckan kunnat förekommas; men man vet icke ens, om någon hjälp då blifvit begärd.

¹⁾ Erik Turesson säger i bref af d. 21 Juli 1507, att Danskarne tagit bort öfver 30 skepp från de vestra delarne; men från Viborgs län blott en liten skuta, hvars besättning räddat sig. Grönblad, s. 322.

²⁾ Blott hos Svaning finnes anförarens namn; men synes denna uppgift, emedan andra omständigheter äro riktigt uppgifna, förtjena förtroende.

³⁾ Rasmus Ludvikssons anteckning, att det skett tisdagen efter S. Jakobs dag (d. 27 Juli), är troligen misskrifven i st. f. före denna dag, d. 20 Juli. (Script. rer. Svec. III: 1, 86); ty i Josef Pederssons m. fl. bref från Åbo slott af just den förstnämnda dagen uppgifves, att d. 22 hade de haft sitt bud på Aland, och då afseglade fienden. Skand. Handl. XX: 137.

⁴⁾ Hr Svantes bref eller kungörelse till Åland, efter odat. concept tryckt af Grönblad, s. 330.

⁵⁾ I Mickel Erikssons bref, dat. Stockholm d. 8 Sept. 1507, berättas, att Didrik Hannson var ditskickad från Finnland med 50 af Hr Svantes egna svenner (på Åbo slott), 50 biskopens, 30 Erik Turessons, 28 Fru Ingeborgs samt dessutom ett ouppgifvet antal från Tönne Eriksson och andra frälsemän. Grönblad, s. 331.

Hr Svante hade redan afrest på väg till Kalmar och emottog underrättelsen i Vadstena. Man hade på rådmöte i Stockholm i början af Juni förordnat tre rådsherrar, nämligen Erik Trolle, Nils Eskilsson och Bengt Arendsson att jämte tre fräsemän i hans frånvaro besörja försvaret i öfra Sverige (N:r 144). Men ingen af dem var tillstädes, utan lagmannen Knut Eskilsson, som troligen blifvit inkallad att vara i deras ställe, var den som först underrättade riksförståndaren om hvad som händt och tillika orsaken, hvarföre den fiendtliga flottan så hastigt lemnat Åland, som var, att ett kungens bref hade ankommit och blifvit högt uppläst på flottan, innehållande sträng befallning, att eskadern d. 5 Aug. skulle vara i Köpenhamn, och att då ville konungen med den mesta magt till häst och fots han kunde, draga öfver land, för att undsätta Kalmar slott⁷⁾.

Underrättelser från flera håll sammanstämde, att K. Hans nu på allvar ville försöka att till en början återtaga Kalmar, och sedan förmodligen med biträde af de hemliga anhängarne i Sverige sätta den för mer än två år sedan fälda domen i verket. Redan på våren hade han, dels genom sin måg kurfursten af Brandenburg dels genom egna bud, låtit kungöra aktsförklaringen i Hansestäderna, men hade i Danzig fått det svar, att utan konungens af Pohlen befallning brydde man sig ej derom (N:r 169).

Han hade nyligen haft ett möte med de Vendiska städernas ombud i Nyköping på Falster, och der i närvaro af Skotska och Franska sändebud slutit fred med de Vendiska städerna, hvilka dervid måste förpligta sig, att med eget bud söka förmä Sverige att underkasta sig, samt ej blott sjelfva afhålla sig från all handel med Sverige, utan ock att med beskickning förmä Danzig, Riga och Reval att förfara på samma sätt, samt till och med medgifva Danske utliggare

⁶⁾ I Hemming Gadds bref af d. 17 Maj 1507 finnes ett uttryck, hvilket utg. tog som ett bevis, att Hr Svante vid den tiden var vid gränsen mot Bleking: »I ridher nw sa lankth söder, som jach redh nar in til Brömssabroo &c.» Första bokstafven är visserligen otydlig, och man kunde taga den för ett chiffretecken, om något enda sådant exempel i Hemming Gadds många bref förekomme. Brefvets datum och årtal bekräftas af följande nummer; men då Hr Svante d. 8 Maj, såsom nyss är nämndt, var i Arboga, hvilket bekräftas af N:r 134, kan utg. ehuru en resa på 8 dagar från Arboga till Blekingegränsen väl icke äfven den tiden var utförbar, icke utan andra bevis påstå, att den skett, särdeles man vet, att Hr Svante d. 4 Juni var i Stockholm (N:r 139), utan tror, att tecknet I syftar på någon annan.

⁷⁾ Knut Eskilssons bref, dat. Stockholms slott d. 26 Juli (1507). Grönblad, s. 326. En skipman (båtsman), som blifvit kort förut fången i Finska skären och hört det på flottan, men sedan lyckats undkomma, hade berättat det.

visitationsrätt å deras skepp, för att kontrollera verkställigheten.

Det blef, då ryktena om det Danska anfallet bekräftades genom Knut Eskilssons bref, nödigt att samla all den styrka som var möjligt. Hr Svante och de rådsherrar, som åtföljde honom uppmanade d. 4 Aug. rådsherrarne i öfra Sverige att med det snaraste komma till Kalmar med sitt folk (N:r 147), Hr Svante sjelf uppmanade allmogen i sin fosterbygd att skicka till Kalmar ett godt tal folk till d. 12 Aug. (N:r 148), och Hemming Gadd för ut i länet och hade samlat med sig åtminstone 800 eller 900 man (N:r 149). I Möre skulle hvar vapenför man, öfver 15 år, gå ut, man gjorde förhuggningar på vägen från Brömsebro, och Hr Svante skref till slottslofven i Stockholm, att 3000 bönder voro samlade⁸⁾.

Då Hr Svante framkom till Kalmar, omkring d. 19 Aug. (N:r 151) och kunde inhemta underrättelser från sjelfva Danmark, visade sig, att den af Knut Eskilsson erhållna underrättelsen icke var ogrundad, om också anfallet blef något uppskjutet. Kalmar slott var hårdt ansatt, och Hemming Gadd hade, såges det, velat använda de bönder, som han fått med sig, att storma, men de kunde ej förmås dertill (N:r 149). Han hoppades förmodligen på dess kapitulation, då han sedan d. 15 Aug. föranstaltade ett samtal mellan kommandanten och Peder Jakobsson, Hr Svantes kansler, som kommit före honom till Kalmar (N:r 150).

De rustningar, som K. Hans förehade, voro likväl icke så farliga. Han hade visserligen 18⁹⁾ eller 20 skepp i sjön (N:r 141), men landmagten var obetydlig, och Erik Turesson, som från sin afägsna vrå af verlden stundom kunde meddela goda underrättelser, skref i Juli, att hela hans styrka var icke öfver 1400 man, ondt och godt¹⁾. Hans adel och prelater ville ännu icke anstränga sig för sin konungs hersklystnad, och han hade, oaktadt ryktet emellanåt haft att berätta derom och han förmodligen sjelf hotat dermed, ingen verklig lust att underkasta sig krigets besvärligheter, hvarom han af slaget vid Hemmingstedt fått någon erfarenhet. All den landmagt²⁾ han kunde umbära hade han lemnat till Henrik Krummedike, hvilken efter Laholms slotts afbränning hade fått befälet i Södra Halland, och 300 man till hjelp, för att kunna reda sig mot Åke

⁸⁾ Grönblad, s. 329.

⁹⁾ Biskop Ingemars bref af d. 4 Sept. 1507. Skand. Handl. XX: 184.

¹⁾ Skand. Handl. XX: 170.

²⁾ Åke Hansson skref d. 22 Aug. 1507, att det var intet värdt med den landmagt K. Hans hade hitom Sundet, och Hr Svante bekräftade i svaret från Kalmar af d. 4 Sept. denna uppgift. Skand. Handl. XX: 144, 146.

Hansson³⁾, och som Peder Lycke på Varberg, förmodligen på befallning, uppsagt stilleståndet, ville de tre rådsherrar, hvilka hade försvaret på denna sida sig anförtrodd, icke åtyda kallelsen till Kalmar, och Hr Svante lät dervid bero⁴⁾. Någon krigshändelse på denna sidan höres icke utaf, och emedan alla tre rådsherrarne på hösten kunde vara på rådsmöte i Stockholm, är sannolikt att vapenhvilan, om ej formligen förlängd, åtminstone fortfor.

Anfallet på Kalmar blef uppskjutet en månad, förmodligen af det skäl, att en hjälptrupp som väntades från Brandenburg dröjde. Den Danska eskader, som bränt på Åland, hade väl vid medlet af Augusti kommit förbi Ölands södra udde, utanför Avaskär, men sedan den fått underrättelse genom ett bud till Öland om tillståndet i Kalmar, seglade den till Hanö bugten, utanför Sölvesborg, sände bud till Köpenhamn och afbadade sedan i farvattnet mellan Ölands södra udde och Utlängan Jöns Holgerssons ankomst⁵⁾.

Denne erfarne sjöhjelte hade fått i uppdrag att föra undsättning till Kalmar slott och eröfra staden, och han hade troligen hela den Danska sjömagten med sig (N:r 188). När han framkommit vet man icke⁶⁾, men att han omkring midten af September låg der i flera dagar under oafbruten strid⁷⁾. Hamnen var efter omständigheterna väl förvarad genom försänkningar och de båda pråmarne, hvarifrån nu naturligen kunde skjutas med kanoner. Hr Svante hade några dagar förut uppgifvit sin styrka till 1200 man, hofmän (ryttare) och köpstadsmän, förutom bönderna⁸⁾, hvilka förmodligen voro

³⁾ Biskop Ingemar skref d. 2 Sept. 1507, att K. Hans var hos Fru Edla på Vordingborg och var vid ingen magt, den styrka han hade var sänd till Halmstad till värn emot Åke Hansson. Skand. Handl. XX. 182. Då ett rykte föregående vår var utspriddt om ett förestående infall af K. Hans, hade Åke Hansson afvisat det med den anmärkningen, att »Fru Edle tager honom väl then resen af». Anf. st. 76.

⁴⁾ Biskop Vincentii, Ture Jönssons och Åke Hanssons bref, dat. Skara d. 16 Aug. 1507, Hr Svantes svar af d. 4 Sept. Skand. Handl. XX: 141—144.

⁵⁾ Hr Svante till Josef Pedersson och slottslofven i Åbo, dat. Kalmar d. 24 Aug. 1507. Kungörelsen till Mormesse marknaden i Vesterås, troligen af samma dag. Skand. Handl. XX: 138, 182.

⁶⁾ Af Hr Svantes bref till Stockholms stad af d. 4 Sept. 1507, synes att fienden ej ännu var ankommen; men af Hemming Gadds till Hr Svante af d. 22, att han redan någon dag förut afseglat, ehuru han ej var långt borta. Skand. Handl. XX: 179, N:r 189.

⁷⁾ Ture Jönsson åberopar d. 10 Oct. Hr Svantes yttrande i sitt föregående bref, att »fienden dageligen manglede med honom till landz och vattem», hvilket då Ture Jönsson skref från Falem vid Väneren, och brefvets datum ej uppgifves, väl kan syfta på händelser i medlet af Sept. Skand. Handl. XX: 226.

⁸⁾ I brefvet till Stockholmsboarne af den 4 Sept.

till en del förlagde på strandvakt utefter kusten. Fienden låg kvar i sjön åtminstone till mot slutet af Oktober, så att man icke kunde vara säker för honom, men huru många anfall han verkligen gjort, är obekant.

Danskarne hade 5 fänikor, troligen till en del af den trupp som låg på Öland, hvaröfver Nils Boson synes hafva fört befälet, jämte en hjälptrupp från kurfursten af Brandenburg, hvilken var den för landkrig bäst utrustade, med »knipkeror, hellebarder och luranger (spjut)». Afsigten var att tränga sig emellan den Svenska hären och stadsportarne, hvilket dock misslyckades, och Svante berättade sedan för riksrådet, att han derunder väl förlorat några hästar, men ingen enda man ⁹⁾. Men undsättningen till slottet hade lyckats.

Så snart fienden hade aflägsnat sig, måste man vara be- tänkt på förstärkning både af befästningarne och proviant- förrådet; ty det var att vänta att han skulle återkomma. En särskild svårighet låg deri, att hvad man skulle kalla den stående hären denna tiden var kavalleri, och i trakten af Kalmar var det missväxt på hö (N:r 165), det är sannolikt att man låtit den beridna styrkan patrullera utefter sundet; dels för att förekomma härjningar, dels för att lättare få foder åt hästarne. Detta torde ock vara en anledning, hvarföre både Hr Svante och senare på hösten äfven Hemming Gadd mycket uppehölo sig på landsbygden ¹⁾, der dessutom alltid var något att uträtta för anskaffande af byggnadsmaterial, timmermän och öfvade skyttar samt uppsigt med strandvak- terna. En af Hemming Gadds första åtgärder var att slå sex stycken hål på stadsmuren åt sjösidan (N:r 159), utan tvifvel skottgluggar för kanoner; men då Hr Svante höll ting någorstädes i närheten af staden, ämnade han också begifva sig dit, och var redan »stöflad och sporråd», med hästarne för dörren, då ett klagorop uppkom bland borgarne i staden: »nu vill Electus rida sin färde», och han afstod derföre från att resa (N:r 159).

En förändring i afseende på den Danska styrelsen på Öland hade i början af hösten inträffat, som i mer än ett hänseende var af vigt för Sverige. Nils Bosons ställning hade varit mycket obehaglig, särdeles sedan Kalmar återkom-

⁹⁾ Hr Svantes bref till riksrådet af d. 27 Oct. 1507. Skand. Handl. XX: 200—205. Man kan ej tydligen se, om den strid som deri beskrifves icke kan vara den, som i medlet af Sept. utfäktades, hvilket i sjelfva verket är troligt.

¹⁾ De bref, som finnes denna tiden från Hemming Gadd till Hr Svante efter hans ankomst, äro dat. Kalmar d. 27 Aug., 22 Sept., 2 Oct., vid hvilka tider således denne varit utom staden.

mit under Svensk lydnad; ty allmogen på ön ville icke veta utaf något Danskt öfverherrsskap, hade sin handel på Kalmar, och gáfvo hellre sina utlagor till Hemming Gadd och hans utskickade än de frivilligt lemnade dem på Borgholm, och hade de ofta efter Hemming Gadds ankomst sina utskickade öfver till Kalmar, för att begära hjälp att fördrifva den Danska besättningen från ön. Hemming Gadd var också mycket benägen för att göra dem till viljes, ehuru försöket på våren hade misslyckats. Men den brandskada, Nils Boson dervid led, hade säkert varit kännbar, och han hade mist ej blott lagmansröntan i Östergötland, utan ock inkomsterna af sina Svenska gods, hvilka voro seqvestrerade och bortförlänta. Han hade på sommaren skrifvit till K. Hans en, som det synes upprigtig, framställning af stilleståndet både i Kalmar och på Öland, och sagt rent ut, att han icke tilltrorde sig att försvara slottet, om icke kungen ditsände ett tal folk, som får stadna qvar öfver vintern, honom och landet till hjälp, hvaregenom han också hoppades, att allmogen skulle kunna förmås att utgöra sin skatt och icke lemna den till de Svenske (N:r 149). Konungen efterkom i det fallet hans önskan; men truppens anförare var den välbekante Otte Rudh, som lemnat Bohus, då den unge K. Kristiern hösten 1506 emottog regeringen i Norge (jfr N:r 84), och det var lätt att förutse, att de icke i längden skulle komma att trivas tillsammans, Ungefär samtidigt härmed hade ärkebiskopen och några råds-herrar af någon anledning, som icke är fullt klar, men troligen på svågern Erik Trolles förslag, kommit på den tanken att tillkalla Nils Boson för en öfverläggning om en fredsunderhandling med Danmark²⁾, och detta har säkert blott bidragit att försvåra hans ställning, särdeles när det blef bekant, att han på samma gång erhållit lejdebref af riksrådet, att senare på året komma öfver till Sverige (N:r 156). Både Hr Svante och Hemming Gadd voro troligen aldeles främmande för detta förslag, hvilket måhända var åtföljdt af en förespegling, att man skulle utan manspillan återvinna Öland; Hr Svante måste derföre sedan utfärda ett särskildt lejdebref (N:r 168), ehuru hans namn var insatt i det förra. Först i början af Oktober kom ett rykte till Kalmar om Nils Bosons förestående öfvergång; och Hemming Gadd ville till en början ej tro det (N:r 161, 162, 163), men längre fram uppstod med Fru Anna Trolle, Nils Bosons hustru, en hemlig brefvexling, hvars föremål man icke känner, men af Hemming Gadd be-

²⁾ Svenska riksrådets bref till Nils Boson, dat. Däfvensösund d. 3 Sept. 1507. Geh.-Arch. Aarsberetn. IV: 334.

rättas i sammanhang med en plan att göra ett anfall på Öland, hvilket dock icke blef utaf. Otte Rudh hade här snart tillryckat sig den egentliga makten, pålade bönderna ej blott att skiftesvis hålla strandvakt hvar natt, vid sidan af hans egna svenner, utan han utskref också gårdar, den ena på den andra, använde ett slags torture för att indrifva dem, samt uttog skjutshästar för ett följe af 40 man; det märkvärdigaste var, att han äfven inkallade bönderna för bevakning af slottet, der man skulle trott, att Nils Boson, så länge han bibehöll befattningen, ville vara enrådande. Allmogen var alldeles öfver sig gifven öfver hans tyranni och sände ett par gånger bud till Hr Svante med begäran, att han skulle komma dit öfver, att uppbära de insamlade skattebidragen³⁾, och Hemming Gadd tillstyrkte, att man skulle göra ett försök att återtaga landet eller hjälpa dem som det önskade att flytta derifrån (N:r 165, 170). Otte Rudh syntes äfven vilja taga någon befattning med befälet på Kalmar slott, och begärde af Hemming Gadd lejdebref, dels för att tala med en Grote Kort, förmodligen en kapten för Tyska legosoldater, hvilka bevakade slottet, dels för ett samtal med Hemming sjelf; men förslaget synes hafva strandat derpå, att Otte Rudh icke ville svara för Jens Holgerssons m. fl. kapare, och med mindre han fick en sådan säkerhet, ville Hemming Gadd icke inlåta sig med honom; men Otte Rudh visade sin sinnesart, derigenom att han helt enkelt tog bort några ord uti lejden. Hemming Gadd ville icke sätta sig emot sammanträdet, för den händelse, det kunde blifva något godt resultat deraf, och det skulle hållas vid S. Gertruds kyrka, ett stycke norr om staden; men det synes icke blifvit utaf.

Med vinterns annalkande minskades faran för ett anfall från sjösidan; allmogen blef då fri från sin vakthållning, och både Hr Svante och efter honom Hemming Gadd lemnade Kalmar. Båda hoppades på vintern, hvilken afskar möjligheten för den Danska flottan att uppträda i Kalmar sund och deremot öppnade utsigt på en isläggning, som kunde lätta operationer både mot Kalmar slott och mot Öland.

³⁾ Hr Svantes bref till riksrådet, dat. Kalmar d. 27 Oct. 1507. Skand. Handl. XX: 202.

Svenska riksråds-möten på hösten 1507.

Under tiden hade i riksföreståndarens frånvaro i öfra Sverige hållits rådsmöten och fattats viktiga beslut, hvilka till sin syftning voro riktade mot hans egen regeringsmyndighet, men vid hvilka man dock sett sig nödgad att använda hans namn, emedan de dessförutan varit ogiltiga.

Anledningen, eller kanske rättare förevändningen, var ett bref från Lübeck och de öfriga Vendiska städerna, hvilket i slutet af Augusti ankom till Stockholm med en skuta, som i öfrigt gick med barlast, och innehöll det ett anbud att bemedla fred mellan Sverige och de andra nordiska rikena, samt en underrättelse, att särdeles Lübeck fått ett strängt bref och vid stor plikt af Romerska konungen blifvit förbudet att hafva någon gemenskap med Sverige. Budet blef såsom vanligt i riksföreståndarens frånvaro sändt till ärkebiskopen, hvilken på sommaren gerna vistades på Almare-Stäk, och han sammankallade genast de båda närmaste biskoparne från Strängnäs och Vesterås samt af världsliga rådsherrar Knut Eskilsson på Vångarn, Erik Trolle på Ekholmen, Sten Kristiernsson på Salstad och Trotte Månsson på Eka, att sammanträda i Dävensösund, hvilket ligger något öfver en mil vester om Stäket, vid segelleden till Strängnäs och Vesterås, samt således med ett par timmars rodd eller segling kunde besökas af de flesta. De sammanträdde här d. 3 Sept. och beslöto de att sammankalla ett allmänt rådsmöte i Stockholm å S. Birgitte dag, d. 7 Okt., hvartill rådsherrarne skulle föra med sig så många köpstadsmän och bönder, som dem tycktes, samt att äfven med ett särskildt bud sända Nils Bosson på Borgholm en inbjudning, att deltaga i en öfverläggning i detta ärende, och att för ett längre besök i riket gifva honom lejdebref, hvilket är utfärdadt i alla biskoparnes, riksföreståndarens samt tolf af de förnämsta rådsherrarnes namn (N:r 156), ehuru det är tämligen säkert, att flera af dem, kanske hälften, hvarken voro tillstädes eller ens så nära, att deras samtycke skulle kunnat infordras, och man åtnöjde sig med att vidfästa 8 sigiller⁴⁾. Kaniken Verner i Linköping, som nyss återkommit med bref från en beskickning till Pohlen, åtog sig att öfverföra bref och lejd till Borgholm, likväl med förbehåll, att han

⁴⁾ På handbrevet, hvilket förvaras i K. Danska Geh.-Archivet äro sju sigillen, de tre första i rött, det är de tre biskoparnes, de andra i grönt vax, de närvarande världsliga herrarnes.

derom finge först underrätta riksföreståndaren, för att erhålla hans bifall⁵⁾, och medförde han således också bref till honom. Han framkom först så sent, att Hr Svante fick brefvet på morgonen d. 19 Sept., under pågående kamp, och det besvarades på det sätt, som under dylika förhållanden kunde af honom väntas. Han såge hellre än någon, att fred kunde med eller utan främmande hjälp vinnas, och ville göra allt hvad han kunde därför; men om han tillade, att han för sina åtgöranden önskade ej blott riksrådets, utan ock den menige mans bifall, var detta så mycket mer berättigadt, som riksråden uppmanat honom taga med sig så många friborne, köpstadsmän och bönder af den landsorten, som han tyckte. Men tiden ansåg han icke vara lämplig, hvarken för honom sjelf, som omöjligt kunde lemna den landsort, der han var, till pris för fienden, emedan det i anseende till den ringa makt som var att tillgå, såsom han uttryckte sig, »skulle gå fast skröplige till, om han ej vore tillstädes», ej heller kunde rådsherrarne i Vestergötland komma, emedan de icke hade stillestånd; om de Finska herrarne kunde komma, visste han ej; men han ansåg dessutom den tid, som fordrades för sammankallandet af ett sådant riksmöte icke vara så beräknad, att den räckte till. Nils Boson skulle när han komme gerna få lejdebref, med all den säkerhet som kunde fordras. — Men Nils Boson hade ingen brådska hvarken att uttaga det nya lejdebrefvet, hvilket ej utfärdades förr än d. 1 Nov. (N:r 68) eller att begagna sig derutaf; ty han reste först till Köpenhamn, för att tala med K. Hans, förmodligen för att laga, att han kunde komma ifrån den besvärlige medhjelparen och sin odrägliga ställning. Först sedan han på hemvägen hunnit till Hurfva, knappt 2 mil nordost om Lund, skref han d. 13 Dec. till K. Hans ett bref, hvori han visserligen förklarade, att det ej vore hans afsigt att skilja sig från Borgholm, utan att han ville hålla det till konungens hand, men meddelade honom nu en afskrift af det bref, han från Svenska riksrådet erhållit, och tillade, att han hoppades, konungen ej ville, att han med hustru och barn skulle komma i obotlig skada (N:r 176).

Så liten påföljd hade detta brådstörtade företag, att midt under brinnande krig tillkalla för rådplägning en af fiendens befälhafvare, och ehuru riksföreståndaren icke vägrade att meddela honom lejd, är sannolikt, att han sett företaget med missnöje, ehuru det, som det sedan visade sig, väl blott var

⁵⁾ Verners bref till Hr Svante, dat. Nyköping d. 10 Sept. 1507. Grönblad, s. 338.

⁶⁾ Danska Geh.-Arch. Aarsberetn. IV: 334.

ett sätt att hjälpa Nils Boson att komma tillbaka till sitt gamla hem och till sin forna magt och värdighet i Sverige, och utgick sannolikt från slägtingarne.

Men kort förut hade Hr Svante fått underrättelse om ett tillämnadt infall i Varend, hvarvid Bergqvara hus, som tillhörde Erik Trolle, med förbindelse att hålla det såsom ett kronans slott, skulle tjena som stödjepunkt, och hade, sadet det, en Dansk der nyligen blifvit satt till portvakt. Joakim Trolle skulle för detta ändamål förkläda sig till bonde och ditkomma med en trupp, klädd på samma sätt, och skulle porten för dem hållas öppen; men om Erik Trolle hade kunskap derom visste man icke. Han var sväger med Nils Boson, och kunde man väl förmoda att båda förslagen hade något sammanhang. Biskop Ingemar hade d. 2 Sept. sändt en skrifvelse derom från en sin vän, som bodde nära gränsen, och hvilken fått sina underrättelser från Sölvesborg; men han hade knappt gifvit sig tid att höra efter, huru det förhöll sig med uppgiften om den Danske portvakten på det å mindre än en mils afstånd belägna Bergqvara⁷⁾. Hr Svante skref genast till der varande slottsfogden och befalde honom att taga portvaktaren i försvar och söka utforska, för hvad orsak han kommit dit⁸⁾. Hvad resultatet blef af undersökningen är obekant, och om det rykte, som gick om ett tillämnadt infall, hade någon grund, var planen förmodligen beroende af utgången af anfallet på Kalmar.

Men för Varendsboarnes trohet var ingen fara; ty väl var det förbud K. Hans utfärdat mot försäljning af salt i större partier än skäppetals, kännbart för dem, hvilka köpte sina förnödenheter i Ronneby; men då K. Hans låtit förljuda, att om Varendsborne ville gifva honom en årlig skatt af 100 oxar eller 200 Rhenska gyllen, de skulle få hafva fri handel med Bleking och Skåne, och Biskop Ingemar tillsporde dem derom på landsting, svarade de nej, och han sjelf ansåg det ej heller rådligt (Nr 164).

Med rådsötet gick det mycket riktigt, såsom Svante förut sagt, det sammanträdde ej förr än öfver en half månad senare, och det kungjordes då, att det skulle räcka till Mårtensmesan (d. 11 Nov.). Hr Svante kunde det oakadt icke komma, och ärkebiskopen föreslog, att han för sådant fall skulle sända

⁷⁾ Biskop Ingemars bref är dat. Kronoberg d. 2 Sept. 1507. Det åberopade brefvet är dat. d. 31 Aug. s. å. på Blengstorp, ett namn som nu mera icke finnes kvar, men troligen utmärker en prestgård; ty brefvet förråder tydligen en studerad man, kanske en biskopens studiekamrat. Skand. Handl. 183—188.

⁸⁾ Hr Svantes bref till B. Ingemar, dat. Kalmar d. 9 Sept. 1507, och till »välbördogh sven Göstaff oppaa Berqvara hus» af samma dag. Anf. st. s. 188, 189.

någon förtroendemän, att meddela riksrådet sina tankar, huru »man bäst skulle skilja de Hanseatiska ombuden ifrån sig» (N:r 166); men tiden var dertill för knapp, och hade dessutom redan ett par dagar före detta bref Jon Jönsson till Gladö, som hade befälet på Stockholms slott, blifvit af rådsherrarne anmodad att i hans ställe vara tillstädes vid förhandlingarne och magistraten i Stockholm likaledes blifvit tillkallad. Man beslöt sedan till och med att låta borgerskapets 48 deputerade vara tillstädes (N:r 167); men några andra representanter af de ofrälse stånden omtalas icke.

Riksföreståndaren hade insändt ett särskildt memorial med afseende på underhandlingarne. Han betonar deri, att det vore rådligt göra sig underrättad om, huruvida Hanseaterna hade någon fullmakt af K. Hans, att de alltid sökte sin egen fördel, att riket icke hade något godt af deras förra fredsmäkling, och erinrar, att det beslut, som skulle fattas, borde samtyckas äfven af dem som voro utanför riksrådet, under uttrycklig förutsättning, att »frälset, köpstäderna, Dalarne och några af menige allmogen» nu voro representerade. Som han fått höra, att en del voro sinnade, att för att få fred betala K. Hans en årlig summa, frågar han, hvarifrån den skulle tagas, huru riket skulle försvaras, sedan kronans tillgångar blifvit på sådant sätt uttömda, huru slotten skulle byggas och folket underhållas, om kronan och ridderskapet skulle allena draga den tungan. Slutligen förhåller han rådsherrarne, att de lemna Öland och Kalmar slott åt sitt öde; fienden hade nu besatt dem med allehanda folk, hvilka från endera sidan kunde, när dem tycktes, komma den andra till undsättning, hvaremot »vi för skepps- och magtlöshets skull» icke kunde något göra, och borde derföre, innan mötet åtskildes, öfverläggas, hvad på vintern kunde företagas ⁹⁾. Det svar rådsherrarne gäfvo på detta bref, äfvensom det betänkande öfver den politiska ställningen, hvilket de vid mötets slut d. 12 Nov. tillsände riksföreståndaren, voro till en del besynnerliga.

Hanseaternas sändebud, svarade man, hade icke något annat att meddela än brefvet, och man ämnade blott säga dem, att man gerna såge, om de kunde verka något för fred eller stillestånd; hvad tributen till K. Hans anginge, hade derom ofta varit taladt redan i Hr Stens tid, ehuru intet beslut ännu var fattadt, men frågan, hvar den summan skulle tagas, hade rådsherrarne nu funnit vara mycket klar; det var af kronans inkomster, och ridderskapet behöfde icke derför något tillskjuta; i afseende på den tredje punkten, om Kal-

⁹⁾ Skand. Handl. XX: 205.

mar slotts och Ölands återtagande, visste de intet råd, utan önskade Hr Svantes återkomst för öfverläggning derom.

I frågan om fredens återställande hade man uttänkt tre vägar; den första var rättegång, vare sig verldslig, men då kejsarens dom redan gått oss emot, var den tillstängd, eller ock genom andlig myndighet, under påfven; men den var mycket kostsam, utgången osäker, och man fruktade deraf få både skam och skada.

Den andra vägen var krigets fortsättande, det var vådligt för både samtid och efterverld och för alla stånd betungande, fienden kunde från flera håll göra oss skada; både vid Kalmar och vid Vestergötlands gräns hade han stor magt samlad, kungen hade nu fria händer för Hansestäderna och ett besvuret broderskap med andra konungar och furstar, hvar emot Sverige hade ingen bundsförvandt att påräkna.

Endast den tredje vägen att få ände på kriget återstod, den var genom underhandling, ehuru vi ofta genom en sådan blifvit bedragna, i afsende på Gotland och andra frågor. Ärkebiskopen hade derföre blifvit anmodad att inleda en sådan, emedan han hade fått ett bref från K. Hans ¹⁾.

Af en helt annan ande var det yttrande, ridd. Erik Turesson (Bjelke) hade till rådmötet insändt, och flera momenter, hvarvid riksrådet från början fästat stor vigt, voro deri bragta i sin rätta dager; i afseende på Hansestädernas anlitande instämde han med riksföreståndaren, de ångrade redan den fred, som de ingått, och komme icke länge att afhålla sig från handel med Sverige; under tiden kunde man väl från Reval få salt och humle, hvarpå riksrådet hade lagt vigt, i nödfall kunde man väl ock taga ett eller annat Hanseatiskt eller Holändskt skepp och lemna ersättning för laddningen; kejsarens akt vore mycket litet farlig, om man icke ville underkasta sig den, hvilket deremot kunde hafva den vådliga påföljden, att kejsaren i framtiden ville bestämma öfver Sveriges krona; med bläck och papper skulle man ej vinna Sveriges rike, sju landsherrar hade i sista kriget varit framför Lübeck, och staden hade likväl ingenting förlorat; med inbördes endragt kunde nog också Sverige hålla ut någon tid, tills K. Hans slutligen ledsnade vid kriget; sjelf ville han med sitt lif och sin yttersta förmåga hjälpa dertill; kunde fred vinnas utan skada och vanära, såge han det heldst; men att taga en utländsk herre eller dess afföda; — bättre då en uppenbar fejd än hafva en öfvermäktig, lömsk och ohuld herre ²⁾.

¹⁾ Skand. Handl. XX: 203—215.

²⁾ Skand. Handl. XX: 219—224. Ordet »hemelig» motsvarar det Tyska heimtückisch, lömsk, och förekommer i »Gamla ordspråk på latin och svenska

Det är sannolikt, att detta manliga tänkesätt, som uttalades uti Erik Turessons skrifvelse, delades af flera af de närvarande, framför andra Åke Hansson, som under det mötet påstod skref till Hr Svante, att han på hemresan ville träffa honom antingen i Örebro eller annorstädes (N:r 171), hvilket förutsätter, att denne icke tagit den genaste vägen ill Stockholm, då han i början af November lemnade Kalmar (N:r 170). Men det var vanligen de andliga herrarne, som formulerade besluten, och man kan icke taga sådana handlingar för trogna uttryck af de beslutandes åsikter.

Innan rådsherrarne åtskildes, hade de förehaft ett par andra viktiga ärenden, såsom domen i en arfstvist, hvarigenom afgjordes, att arfsrätt skulle utsträckas till syskonbarns barn, och att biskopen i Vesterås skulle få del i alla grufvor inom biskopsdömet, hvilka beslut förut på sina ställen äro nämnda. Det sistnämnda beslutet är dat. d. 12 Nov. och Hr Svantes namn står der också; men påtagligen är det insatt under förut-sättning af hans bifall, utan att han var för tillfället tillstädes.

Ett särskildt på sitt sätt märkligt förord gäfvo rådsherrarne för Sten Turessons fru, Anna Bengtsdotter (Sparre), att hon enligt svågern Erik Turessons önskan skulle få behålla mannens förläning, särdeles den hon hade under sin egen gård, Råvelsta. Det var förmodligen blott Simtuna härad, kanske något mer. Det märkligaste är, att så snart det blef in-draget, hade ärkebiskopen på förhand understödt Ture Jönssons begäran, att han skulle få det i förläning³). Troligen blef det tills vidare som det var; men fick Sten Turesson det genast tillbaka, då han kom hem (N:r 238) och i det bref till Fru Anna, hvori Hr Svante yttrar sig öfver denna riksrådets skrifvelse, vidrör han blott frågan om Kastelholm och Åland och hennes svenners tilltag att uppbära sommarskatten och föra den med sig från landet, hvarför skulden väl också till en del faller på Fru Anna, emedan hon strax hade blifvit frigifven af Danskarna⁴).

Sedan de flesta hemrest, lärer också d. 18 Nov. hafva beslutits en skrifvelse till Danska riksrådet, men hvilken icke blef färdig att afgå förr än efter nästa möte.

utg. af H. Reuterdaahl, Lund 1840, der det återgifves dels med ignavus, dels med improbus, och af utg. öfversattes med misstänksam.

³) Jakob Ulfssons bref af d. 3 Sept. 1507, Ture Jönssons bref, dat. Fålem d. 10 Oct. 1507. Han begärde blott ett af de härader Sten Turesson hade. Skand. Handl. XX: 225, 227. Denne hade år 1497 haft Simtuna å egna och Torstuna å sin mors vägnar (anf. st. XVIII: 186); men det senare har han ej mer haft (Jfr N:r 366). Jon Jönssons bref, d. 10 Febr. 1508. D. G. A.

⁴) Hr Svantes bref d. 17 Dec. 1507. Skand. Handl. XX: 229.

Mot slutet af detta år afled Sten Stures enka på Tavastehus⁵⁾. Hon hade varit en modig qvinna, som i Aug. 1501 beredt sig på att försvara Nyköpings slott mot K. Hans (jfr Del. IV, Nr 186); men då på hösten 1504 man fruktade för Ryssarne, hade hon på Riksrådets önskan, att hon skulle hafva något biträde, uppgjort med ridd. Folke Gregersson (Lilje), att han för händelse af nytt krig med Ryssarne skulle komma henne till hjälp; men utan någon anledning infann sig Hr Folke först följande midsommar, och då han kom på 3 mils afstånd, sände han för sig ett bref, hvori han uppfordrade henne att lemna honom slottslofven. Fru Ingeborg skref då till Erik Turesson, såsom öfverbefälhafvare i Finnland, för att begära hans råd, och kallade sedan sitt folk i borgstugan, hvarvid de alla, då de fingo underrättelse om saken, förklarade, att om hon ginge in på denna begäran, fordrade de sitt afsked, och med Hr Folkes följe, högst 5 man, kunde hon ej vara hjälpt. Vid återkomsten klagade Hr Folke för riksrådet, men Fru Ingeborg svarade, att hon hade mottagit slottslofven af Hr Svante, och inför riksrådet fått ärkebiskopens löfte, att alla försäkringar hon hade, skulle henne hållas, och det blef dervid⁶⁾.

Genom Fru Ingeborgs död återföll Tavastehus län, och derigenom skulle väl Hr Svantes finanser förbättras; men för tillfället verkade den snarare motsatsen, emedan inventarierna skulle lösas af arfvingarne; måhända hjälptes det dermed, att en af dem fick emottaga slottslofven⁸⁾.

Krig och underhandlingar med Danmark 1508.

Utsigterna för ett vinterfälttåg voro så till vida olika det föregående året, som sjön tidigt frös till, så att man vid Kalmar icke hade att befara något besök af Danska krigsfartyg. Men till den stora inqvarteringen af krigsfolk under föregä-

⁵⁾ Didrik Hanssons bref af Åbo d. 18 Dec. 1507. Grönblad, s. 352.

⁶⁾ Fru Ingeborgs bref till Hr Svante, dat. Kronoborg d. 17 Juli 1505. Hr Svantes svar af d. 9 Oct. Fru Ingeborg till riksrådet, dat. Taustehus d. 9 Nov. 1505. Skand. Handl. XIX: 92—96, 108.

⁷⁾ Grönblad, s. 355—357.

⁸⁾ Sten Kristiernsson, Åke Hansson och Åke Örjansson, ridd., utfärdade i Stockholm oct. nativ. virg. gloriose (d. 15 Sept.) 1508 bref om sitt samtycke till afl. Fru Ingeborgs gåfvobref å Vænissö på Kollensö till biskopstolen i Skara. Den förstnämnde hade varit gift med hennes brorsdotter Kerstin Eriksdotter, de båda senare kalla henne i brefvet sin faster. Fru Brita Tordsdotter, Erik Ottessons enka, gaf d. 22 Sept. s. å. sitt samtycke till mosterns nyssnämnda gåfva. Det var hennes dotter i första giftet, med Johan Kristiernsson (Vase), som var Ture Jönssons hustru.

ende året hade kommit missväxt, och tillförseln till staden af lifsmedel var följaktligen så knapp, att Hr Svante måste åt borgarne öfverlåta skatteuppbörden af s. k. ätande varor eller victulier, med undantag af hö och hafre, i Södra Møre (N:r 177), och kanske af hela länet (N:r 193). Hemming Gadd, som merändels måste draga försorg om proviant åt den större krigsstyrka, som fram på vintern kunde förväntas, måste derföre tillgripa alla möjliga utvägar. Sjelf begaf han sig i början af December ut på landsbygden, och var under jultiden i Östra härad, det nordligaste i länet, för att innan han återvände få med sig de matvaror, som erlades der i skatt; men här hade den förutnämnde Peder Månsson uppburit en del af skatten, hvarpå Hemming Gadd hade räknat; ty det var en betydlig del af detta härad, kallad Bäckседа fjerding, hvarpå Per Månsson utan hans vetskap hade skaffat sig Hr Svantes förläningsbref.

Sedan Hemming Gadd hållit ting i Östra härad, för uppbörden, begaf han sig sjelf till Vestra härad och sände en Hr Svantes fogde in i Södra Vedbo, för att förmä allmogen der hjelpa med en kostgård till Kalmar, och Peder Månsson reste till Varend, dit Hemming Gadd förut i Hr Svantes namn skrivvit ett bref om en kostgård, hvilken nu skulle infördras (N:r 178). Men blott en del af hvad som begärdes kom verkligen in (N:r 193), och Hemming Gadd hade sedan, då förstärkningar af manskap inkommo till Kalmar, ofantlig svårighet med provianteringen. Ibland annat måste han låta sina svenner göra ett ströftåg till Avaskär⁹⁾, der några Tyska köpmän togos till fånga; men sedan de lemnat en läst torsk och annan fisk samt salt, blefvo de satta på fri fot (N:r 191). »Den fasta, jag hade i år, skref han sedan till Hr Svante, den glömmmer jag aldrig.»

Riksföreståndaren hade, förmodligen efter ärkebiskopens önskan, kort före jul hållit ett rådsmöte i Enköping, hvarvid beslöts, att biskoparne och ridderskapet skulle utrusta sitt folk, och andra frälsemän i Upland, Södermanland och Östergötland blefvo uppfordrade att, vid förlust af sin frälserätt, vara honom följaktige på ett tåg till Danska gränsen. Efter juldagarne begaf sig Hr Svante¹⁾ såsom vanligt, när någon fara för fienden eller unionspartiets öfvervigt hotade, upp till

⁹⁾ Avaskär var beläget helt nära gränsen, der sedan Kristianopel anlades, och blott vid krigstider af någon betydighet, då handeln på Kalmar var hämmad.

¹⁾ Fru Mätta hade i bref, dat. Stockholm d. 2 Dec. 1507 tillstyrkt honom att hålla sin jul i Vesterås. Grönblad, s. 349.

Dalarna, och höll d. 2 Jan. 1508 landsting i Tuna med bergsmännen och några fullmäktige af hvar socken. Han tillsporde dem om de tre af K. Hans uppställda villkoren för erhållandet af fred, och svaret blef, såsom man kunde vänta, att de aldrig skulle underkasta sig någotdera. Bergsmännen, som också voro ett slags frälsemän, utrustade ett stort antal ryttare, hvilka följde med på tåget (N:r 182) och sedan deltog i försvaret af Kalmar (N:r 195).

Åke Hansson hade fått befallning, att uppbåda frälsemännen i Vestergötland, för att möta i Jönköping, dit en kostgård också borde infordras, men den synes hafva blifvit afstyrd. Afsigten var att göra ett infall i Halland med hufvudstyrkan, och Åke Hansson hade skaffat sig underrättelse, att det rykte, som han förut meddelat om en stor förstärkning, som skulle kommit dit, var ogrundadt. Per Lycke, höfvidsmannen på Varberg, hade nyss plundrat en fattig prest i Mark och vägrat att komma till samtal eller göra något stillestånd²⁾ med Hr Åke, så att i det hänseendet han såg intet hinder, och han hade sina svenner förlagda allestädes utmed gränsen (N:r 183, 184). Att Hr Svante d. 30 Jan. varit i Kungssäters³⁾ socken, nära gränsen mot Halland, är bekant, och afståndet derifrån till Lindhof, der Nya Varberg låg, är icke mer än 2 mil, så att hvad af Johannes Magni omtalas, om ett hans tåg till Vardberg och att han afstått från att anfalla, emedan han fann staden nyligen vara så väl befästad med vallar och andra skyddsvärn⁴⁾, icke kan till-

²⁾ Olaus Petri har antecknat, att K. Hans jultiden 1508 lätit bränna upp Nya Lödöse, och att Hr Svante kort derefter lätit afbränna Vä, och, då det är säkert bestyrkt, att den senare händelsen tillhör Febr. 1508, några dagar förr eller senare, skulle den förra hafva timat under den föregående julen. Men då man har tre bref af Åke Hansson af Jan. 1508, utan någon skynt af oro för anfall från Norsk sida och om höfvidsmannen på Varberg ej något vidare anföres, och då Svenska riksrådet i Mars ifrågasatte, att ett talrikt unionsmöte skulle kunna sammanträda i Nya Lödöse, är det påtagligen orätt. Det sannolikaste är, att Olaus Petri under 1508 råkat införa den uppbörstning af Nya Lödöse, som timade 1502, hvilken han ej på sitt ställe nämner; ty det finnes en anteckning, hvilken i det följande skall anföras, påtagligen gjord i Vestergötland eller af någon för den orten särskildt intresserad, hvori branden i Lödöse 1502 anföres omedelbart före berättelsen om infallet 1511.

³⁾ Han har d. 30 Jan. 1508 utfärdat frälse- eller adelsbref för Håkan Karlsson i Byrcheryd, gifvet i Kongesättra sogn vdi Mark sönd. n. f. kyndersmesedagh 1508. Skand. Handl. XIX: 177. Orig. på Kafås.

⁴⁾ Hans ord äro i Lib. XXIII c. XVIII, pr. (Script. rer. Svecic. medii ævi III: I, 40). Primum igitur belli impetum in propinquum Vardbergie oppidum movens comperit illud ob Sueticæ potentie terrorem noviter vallo et propugnaculis communivisse, quocirca ex eo loco progressus totam Hallandiam et Schoningiam cæde, flamma et direptionibus conculcavit &c., hvil-

höra någon annan tid. Men helt kort måste också besöket inom Danska gränsen hafva varit, emedan Hr Svante jämte nio verdsliga rådsherrar, deribland Åke Hansson, d. 9 Febr. 1508 var uti Räftele prestgård⁵⁾, som ligger minst 6 mil österut från Kungssäter, på vägen till Kalmar; enär tvårvägar utmed gränsen denna tiden icke funnos, kan likväl deraf icke dragas någon slutsats i afseende på fälttågsplanen. Men emedan här utfärdades kallelse till ett rådsmöte i Vadstena d. 5 Mars, med afseende på en underhandling med Danmark, är tydligt, att sändebud derifrån ankommit med underrättelse och lejdebref för ett fredsmöte, och är möjligt, det haft den verkan, att man icke velat göra något infall inom Danska gränsen.

Deremot hade österut ett sådant skett. Trotte Månsson till Eka hade redan i Jönköping skilt sig från den öfriga hären, och gjort ett infall i Skåne, der han uppbrände den lilla staden Vä⁶⁾, som låg i Villands härad, $\frac{5}{8}$ mil sydost om Kristianstad, jämte några herrgårdar, som han passerade; men hvilken väg han tagit är obekant, och han har i början af Mars också begifvit sig på rådsmötet i Vadstena, utan att på återvägen närma sig Kalmar, såsom meningen varit (N:r 190). Men några af de öfriga rådsherrarne eller åtminstone deras svenner tyckas hafva varit någon kortare tid der (N:r 185), och fråga var att storma slottet; men det blef icke utaf (N:r 265, not). Hr Svante synes denna vinter icke hafva varit der⁷⁾.

Den fredsunderhandling, hvarom på hösten 1507 så mycket blifvit både taladt och skrifvet, hade, såsom vanligt vid utförandet icke gått hastigt, utan ett riksrådets bref till Dan-

ket torde vara en i författarens manér utförd combination med händelserna vid östra änden af gränsen mot Danmark. Lemningar af vallar och grafvar vid Lindhof äro aftecknade hos Richardsson, Hallands Beskrifning.

⁵⁾ Lejdebrevet för Nils Bosen är utfärdadt der. Jfr N:r 185, not, 186.

⁶⁾ Att Vä med några herrgårdar afbrändes, berättas af Olaus Petri och bekräftas af N:r 198, samt ett bref af K. Hans å 10 års frihet för staden från dess årliga skatt, för den skada den nyligen lidit af Svenskarne, dat. d. 28 April 1508. Skand. Handl. XXXV: 475. Med afseende på den här föröfvade grymhet, att midt i vintern afbränna en obefäst stad, kan erinras om det svar, Hr Svante gaf Sten Kristiernsson, då han år 1506 yrkade på vidtagandet af dylika repressalier, att man framdeles skulle »vedergöre in oppaa them igen»... medhen the ændelige ju saa welix hæffueth (N:r 71).

⁷⁾ Af Hemming Gadds trenne bref till Hr Svante af d. 6—10 Mars 1508 (N:r 188—190) synes, att de ej nyligen träffats; ty i annat fall hade han ej behöft hvarken omtala, att han fått af Påvel Kyle veta, att Nils Bosen skulle komma till mötet i Vadstena, ej heller så uttryckligt inskärpa behovet af stillestånd.

ska riksrådet, hvilket var dateradt Stockholm d. 18 Nov., således några dagar efter det egentliga mötets slut, hade först vid medlet af Januari kommit till Vestergötland, för att af Åke Hansson vidare befordras till ärkebiskopen i Lund (N:r 183). Men K. Hans var förmodligen genom ett Jakob Ulfssons bref förberedd derpå, och då budet d. 27 Jan, framkom till Malmö, blef både Danska riksrådets svar och kungens lejdebref samma dag utfärdade för ett fredsmöte i Köpenhamn d. 2 April⁸⁾.

Den vid underrättelse härom i Räftele utfärdade kallelsen hade utgått till biskoparne och blott de verdsliga rådsherrar i mellersta Sverige, som icke varit med på det tåget, och biskop Otto hade särskildt blifvit anmodad, att han skulle vara färdig att efter mötets slut resa som ombud till Danmark (N:r 185). Ärkebiskopen, som äfven blifvit kallad, kunde för menföres skull icke infinna sig, utan sände två kapitelsmedlemmar i sitt ställe, medförande hans sigill, att tryckas under fullmagten (N:r 186, 187); men biskop Matthias kunde såsom kansler vid ett dylikt tillfälle icke gerna saknas. I öfrigt kom der ingen, som ej varit med på tåget, utom Knut Eskilsson (N:r 188). Äfven voro ombud från Stockholms stad, två af rådet och två af menigheten, och likaså några från Dalarne inkallade⁹⁾ och troligen några frälsemän utom riksrådet. Nils Boson hade ändtligen infunnit sig, på lejd för ett följe af 24 personer, utfärdad i Räftele, och meddelade, att Danmarks innebyggare af alla stånd voro benägna för fred (N:r 199). Troligen har han vid detta möte erhållit löfte, att om han återkomme såsom Svensk undersåte, han ej blott skulle återfå sina gods och sitt lagmansembete¹⁰⁾, utan kanske också någon förläning.

En instruktion för underhandlarne uppsattes, hvilken visserligen gick ut derpå, att ett unionsmöte af 12 ombud från

⁸⁾ Danska riksrådets bref, dat. Malmö d. 27 Jan. 1508. Skand. Handl. XX: 242. Lejdebrefvet hos Hadorph, s. 404. Det svenska riksrådets bref är icke i behåll.

⁹⁾ Stockholms magistrats bref till Hr Svante af d. 28 Febr. 1508. Svensk Hist. Tidskr. I: 399. Diplomatarium Dalekarl. I: 207. Knut Eskilssons och Biskop Ingemars sigill finnas under fullmagten.

¹⁰⁾ Det enda bekanta dokument från hans långa tjänstledighet är en dom af Erik Slatte i Forss, härads höfding i Kind, Johan Ulf, i Hanekind och Olof Lax, domare i Åkerbo härad, nämnde med 12 oväldige dandemän af Bengt Abjörnsson, som i lagmans stad skickader var i Hr Nils Bosons frånvaro i Östergötland, att åtskilja en träta mellan Nils Beses arfvingar och hans syster, hustru Kristina, såsom egande i Vygby, nu Viggebyholm, samt egarne till Sundby i Grebo socken i Bankakind d. 14 Juni 1508. Orig. på Sturefors, afskrifvet i B. E. Hildebrands Saml. till Svenska Diplomatarium i Vitt. Hist. o. Antiqv. Akad.

hvardera sidan skulle sammanträda antingen i Kalmar, Ny-Lödöse eller i nödfall i Halmstad, och att båda parterna skulle gilla det, hvarom de 24 sig förena, samt att stillestånd skulle både till lands och vatten bestämmas till en eller två månader efter mötets slut; att så väl Hr Svante som K. Hans skulle infinna sig i närheten af underhandlingsorten; men det lemnas ombuden rätt att antaga andra förslag till fred, utan att någon begränsning af uppdraget uttryckligen angifves¹⁾. Fullmagten för Biskop Otto och Erik Trolle utfärdades d. 16 Mars, den inskränkte mötestiden till 14 dagar ifrån det de kommit till samtal. Ombuden funno K. Hans till en början omedgörlig; men den 17 April var saken uppgjord på så sätt, att stillestånd skulle inträda d. 1 Maj, dock att af- och tillförsel både till lands och vatten skulle stå såsom hittills; mötet af de tre rikenas råd skulle hållas i Ny-Varberg d. 17 Juni, och stilleståndet till lands inträda d. 1 Maj och räcka blott till 8 dagar efter midsommar, om så vore att vid samma möte ej fred eller stillestånd blefve beslutet. Inom 4 veckor efter påsk, d. v. s. d. 21 Maj, skulle konungen för sina utliggare i sjön hafva kungjort stilleståndet.

Det afslutna stilleståndsfördraget motsvarade icke de förhoppningar, man derom gjort sig, ehuru ombuden icke kunde sägas hafva i mer än en väsendtlig punkt öfverträdt sin instruktion; men K. Hans var så belåten med dem, att han i lejdebrevet för mötet i Varberg insatte, att om de icke dervid blefve befullmäktigade ombud, de likväl skulle hafva säkerhet för 100 personer å samma vilkor som de förra. Efter all anledning var det mest efterlängtadt i Kalmar län, emedan man der med den tidens sätt att uppsätta och underhålla krigsmagten utan jämförelse hade mest lidit deraf. Till och med Hemming Gadd hade under mötet i Vadstena två gånger skrivit till riksföreståndaren och bedt honom skaffa stillestånd på något år, så att man finge något anderum (N:r 189, 190). Men sedan ombuden afrest, började han frukta, att det kunde gå som 1504, då just den orten genom stilleståndsfördraget lemnades till pris åt fienden, och allmogen var alldeles förtviflad af oro derför (N:r 194). Riksföreståndaren, som efter mötet i Vadstena begifvit sig till öfra Sverige, måste derföre, redan innan sändebuden återkommit, hvilket drog något långt ut²⁾, skriva en särskild kungörelse till innebyggarna i Kalmar län, hvori

¹⁾ Instructionen för Biskop Otto och Erik Trolle, tryckt i Skand. Handl. XX: 263—265.

²⁾ Åke Hansson skref från Örebro d. 4 Maj 1508, att Biskop Otto samma dag väntades komma dit, utan tvifvel på återvägen (N:r 200).

han på det kraftigaste försäkrade dem, att hvarken de eller andra Svenska undersåtar skulle, så länge han lefde, öfverlemnas i Danska händer (N:r 199).

Det betänkligaste var, att ombuden till det blifvande unionsmötet kunde gå längre i sin eftergifvenhet än de borde, och hvad K. Hans hade för anspråk, det var ju ingen hemlighet. Han hade redan förra hösten försökt att förmå Värrendsboarne att betala en årlig skatt, och de voro mycket uppbragta af ryktet, att de skulle nödgas att »sjelfva köpa sig fred» (N:r 164, 173), och att han skulle vidhålla sina fordringar var säkert, likasom att Jakob Ulfsson och de råds herrar, som stodo under hans inflytelse, skulle vara benägna för en årlig tribut, om de kunde derigenom slippa ifrån krigets besvärligheter. Riksföreståndaren utsatte troligen derföre rådsmötet, att hållas i Tälge d. 28 Maj, på det att de råds herrar, som bodde i Östergötland och Småland, skulle kunna komma lättare dit sjövägen, hvilket i anseende till den rådande foderbristen var af vigt. Men Södertälge var den tiden en så obetydlig ort, att rådsherrarne måste vara beredda på att få bo i tält under mötena, hvilket särdeles Jakob Ulfsson fann besvärligt. Med afseende på ärendets vigt och den försäkran han i ett föregående bref gifvit Dalkarlarne, tog sig Ilkväl riksföreståndaren den friheten, att inkalla ej blott fyra ombud från Dalarne, dem han erinrar om de åsichter, han af dem, såsom han sjelf säger, tre gånger på Tuna landsting förnummit (N:r 203), utan äfven ombud från flera lagsagor och köpstäder, deribland Stockholm (N:r 209), för att hos de rådsherrar, som blefve utsedde till ombud, kunna inskärpa, hvad det öfriga folket tänkte i saken, och för all säkerhet för han sjelf till Eriksmessan (d. 18 Maj) i Upsala, der en stor mängd från olika landsorter var samlad och med uppräcka händer försäkrade, att de hvarken ville hafva K. Hans in i riket igen eller hans son, icke heller gifva dem eller deras afkomlingar någon skatt, utan bemöta dem på samma sätt, som deras förfäder gjort på Holaveden och Brunkeberg, då Danske härar sökt intränga sig i riket (N:r 209).

Om mötet i Tälge är icke något vidare bekant än att det var besökt äfven af ombud från flera städer och landsorter i mellersta Sverige och att det dröjde blott till d. 1 Juni, innan fullmagten utfärdades. Den har blott 7 rådsherrars namn, deribland riksföreståndarens, ärkebiskopens, biskop Ottos och biskop Johannis i Åbo, hvarjämte Stockholms stads sigill blifvit tryckt derunder. Men dessutom hafva sannolikt de flesta af dem, som på ett föregående möte blifvit

föreslagna till ombud³⁾, varit närvarande, för att deltaga i öfverläggning om den instruktion, som de borde erhålla. — Bland de utsedda voro Trotte Månsson af Eka och Åke Hansson; men ingendera infann sig; den ene har troligen icke kunnat lemna Ståkebørgs slott, medan en ansenlig fiendtlig flotta låg utanför i Östersjön, den andre, som ej heller kan antagas hafva varit benägen för K. Hans, synes likväl hafva nedskickat sitt sigill att tryckas under fördraget⁴⁾. En af de i Västergötland bosatte rådsherrarne, Nils Claesson till Storda, fick inträda i stället för någon som hade anmält förfall, men ännu en annan uteblef, Bengt Arendsson på Ekolsund, förmodligen för sjukdomsförfall, så att antalet icke blef fullt. I följd af den påtryckning, som de utanför riksrådet stående deltagarne i mötet i Tälge utöfvade, fingo ombuden föreskrift, att icke antaga något af K. Hans tre vilkor, men på 2 à 3 terminer skulle han kunna få en viss summa, om han återlemnade Öland och Kalmar slott⁵⁾.

K. Hans, som på våren varit i Holstein, begaf sig i god tid derifrån, för att sjelf kunna vara tillstädes vid det i Varberg utsatta mötet med »hans otrogna och ohörsamma undersåtar», såsom han uttryckte sig (Nr 205). Det är sannolikt, att mötet börjat vid utsatt tid, och i sådant fall har det räckt i nära 14 dagar, ty beslutet är af d. 30 Juni. Att K. Hans derunder ifrigt bearbetat de Svenska ombuden, är utaf sjelfva beslutet tydligt; ty det är formuleradt alldeles efter hans hufvud. Sverige borde erkänna antingen honom sjelf eller sonen för konung, och om man icke ville det, åtminstone anföra grunderna för honom sjelf och gode män, hvarför det icke ske kunde, och har han säkerligen redan på förhand med dem afhandlat den frågan. Slutet blef blott, att ombuden måste lofva, att de skulle med andra sina medbröder, Sveriges riksråd och dess innebyggare förarbета, att antingen K. Hans blefve åter erkänd eller ock hans son, eller ock att de skulle gifva honom under hans lifstid en årlig summa af

³⁾ Axel Posses bref till Hr Svante, dat. Thun onsd. n. före S. Urbani (d. 24 Maj) 1508, innehåller att han d. 22 fått kallelse till rådmöte i Tälge d. 28 Maj och att sedan resa som ombud till unionsmötet i Nya Varberg, men ursäktar sig för han icke kan komma på det förstnämnda. D. G. A.

⁴⁾ Han talar i brefvet till Hr Svante af d. 5 Juli 1508 (Nr 213) i sådana ordalag om ombudens återkomst, att man omöjligen skulle kunna sätta i fråga, att han varit med, om ej hans sigill finnes under traktaten.

⁵⁾ Instruktionen finnes icke i behåll, men Hr Svante skref till Johan Månsson (Natt och Dag): »Haffue vij oc tesliges giffuit them i befalingh om en summe peninge vth ath giffue ij (2) eller iij (3) reiser, oppaa thet at »krononis sloth Calmarna och Borgholm motthe frij och qwith komme till »richet igen.» Odateradt concept i D. G. A.

kronans ränta, hvars belopp det skulle bero af gode män att bestämma, likasom hvad säkerhet därför han skulle hafva, och hvad tjenst Svenske män skulle göra honom, såsom deras rätta herre och konung. För dessa medgifvanden, hvilka voro mera förödmjukande än för tillfället farliga, vann Sverige på papperet ett stillestånd intill Martini (d. 11 Nov.), under hvilket Danska utliggare i sjön icke skulle göra någon skada å Sveriges inbyggare i Svenska eller Finska skären eller annorstädes, utan de vilja bruka af- eller tillföring med köpmansvaror, men derom förbehöll sig konungen sex veckors tid eller till d. 15 Aug. för att underrätta sitt folk, en inskränkning, hvilken dock icke i fördraget gjordes för fasta landet.

För slutligt afgörande eller antagandet af konungens närgångna fordringar skulle sex Svenska rådsherrar, tre andliga och tre verldsliga, infinna sig i Malmö vid Mickelsmessan (d. 29 Sept.) och några af Danska riksrådet ditsändas, för att uppgöra om den nämnde summan, jämte »förvaringen» eller säkerheten därför, desslikes om tjenst och andra artiklar. K. Hans förbehöll sig uttryckligen, att bibehålla Borgholm med Öland och Kalmar slott, så att han för den ifrågasatta årliga afgiften icke ens gafs förhoppning om någon motsvarande fördel⁶⁾, och hvad som var det värsta, att, i följd af den föregående underhandlingen den Danska flottan just samma dag, som stilleståndet slöts, fick större frihet att öfva fiendtligheter; ty så illa hade Biskop Otto och Erik Trolle motsvarat det erhållna förtroendet,

Men denna underhandling hade icke mycket inverkat på krigshändelsernas gång, och de yttre förhållanden, som först bragt den samma å bane, hade sedan så mycket förändrat sig, att man äfven före mötet i Varberg väl kunde förutse, att det ej skulle dröja länge, innan Hansestäderna åter komme i fejd med K. Hans. Redan i Febr. hade det kejsrerliga förbudet mot Lübecks handel på Sverige blifvit återtaget, och i Maj afslog Rådet i Lübeck hvarje underhandling, som gick ut på den Segebergiska traktatens vidmagthållande i detta hänseende. De svårigheter, Hemming Gadd haft under vintern för underhåll af den stora krigsstyrkan hade minskats, ehuru det ännu var knappt förråd på de viktigaste krigsförnödenheter; men Johan Magnusson (Natt och Dag), som sjelf var

⁶⁾ Då de sändebud, som togo hemvägen genom Vestergötland, och det var sannolikt alla, i Sexdråga sammantråffade med Åke Hansson, skref han derom till Hr Svante, att han ej kunde annat förmärka än att de alla voro honom och riket välvilliga och sade kort nej till kungens eller hans sons intagelse (N:r 213).

ledamot af riksrådet och troligen satt med i slottslofven (N:r 182), förde befålet öfver Hr Svantes egna svenner och hade för deras underhåll fått sitt särskilda förråd, hvarur understöd någon gång kunde erhållas (N:r 204), och Hemming Gadd kunde nu med full trygghet lemna befålet till honom, då han behöfde resa ut å landsbygden. Utsigterna att intaga slottet genom uthungring syntes dock icke vilja förbättras. Den stora prämen hade visserligen blifvit reparerad och förstärkt, hvarvid, af brist på annat torrt virke, timret i en gillestuga i Ljungby måst tillgripas, och allmogen från norra delen af länet hade blifvit uppbådadt till förstärkning, emedan både Otte Rudh och Jöns Holgersson redan i början af April hotade anfalla; men då den senare med 7 stora skepp kom och lade sig framför slottet, kunde besättningen icke förhindra honom att d. 2 April undsätta detsamma (N:r 193, 196, 200).

I slutet af April, sedan underrättelse om det i Köpenhamn ingångna stilleståndet kommit, dels genom särskildt bref från de Svenska ombuden, dels genom ett bref, som kommandanten på Kalmar slott, Örjan Kock, medförde från Köpenhamn, aftalades en särskild öfverenskommelse om vapenhvila mellan Hemming Gadd och hans underbefälhafvare samt Kalmar stad å ena sidan samt tvenne kapitener för Danska örlogsskepp, Severin Norrby och Junker Willem, och förenämnde Örjan Kock å den andra, om fri sjöfart utefter kusten och handeln mellan fasta landets innebyggare samt Öländingarne, jämte flera ordningsreglor för krigsfolkets uppförande under stilleståndstiden.

Otte Rudh var för tillfället frånvarande; men hans underbefälhafvare på Borgholm, som efter några dagar blefvo underrättade om aftalet, förklarade, att de till hans återkomst ville iakttaga detsamma. De nämna företrädesvis Örjan eller Jörgen Kock, och då han efter stilleståndets afslutande varit i Köpenhamn, borde han onekligen bäst veta, hvad meningen var med det dunkla uttrycket: att afföring och tillföring både till land och vatten skulle stå såsom hittills. Men då Otte Rudh efter medlet af Maj återkom, förbjöd han all handel, ingen skulle få komma till Öland, utan hans särskilda tillstånd, och på Hemming Gadds skriftliga föreställningar, samt begäran om uttrycklig förklaring, huruvida han ville hålla stilleståndet eller icke, svarade han d. 25 Maj, att han var vred på Severin Norrby och de andra, som utan hans fullmagt uppgjort det nämnda aftalet, och ville blott iakttaga det stillestånd, som K. Hans sjelf upprättat; men först en månad senare, skref han och begärde förhållningsreglor (N:r 211), ehuru den för stilleståndet bestämda tiden då var

nära utgången⁷⁾. Hemming Gadd ansåg sig då ej heller bunden, utan flyttade prämen in på sin vanliga plats framför vattuporten på slottet, der han låg förankrad med jernkettningar och stenkistor, och Otte Rudh ansåg derigenom undsättning från sjösidan omöjlig (N:r 207, 211).

Den alltid vaksamme Åke Hansson hade under tiden beredt sig en fördel och fienden en motgång, på ett sätt, som var dem alldeles oförväntadt. Borgarne i Halmstad, Falkenberg och Varberg hade fruktat hans besök och derföre bragt sin redbaraste egendom, som de trodde, i säkerhet på den lilla af sandreflar omgifna ön Anholt, belägen midt i Kattegat. Men Åke Hanssons svenner skaffade sig några små fartyg, båtar, skutor och espingar, förmodligen i det vid Göta elfs utlopp belägna Askims härad, gingo dermed i slutet af April öfver till Anholt, och fingo både silfver, penningar och annat, hvarmed de lyckligt återvände (N:r 200). Den Danska sjömagten var icke tillräcklig för att bevaka äfven Vesterhafvet, hvarest blott höfvidsmännen på Bohus och Varberg höllo ett och annat skepp i sjön.

I öfrigt var det äfven vid denna tid tämligen lugnt vid rikets vestra gränser. Herluf Hyttefats uppresning och Biskop Karls fängslande samt den för Danskarne ofördelaktiga stämningen i Norge hade visserligen icke undgått den Svenska riksföreståndarens uppmärksamhet. Han erhöll under rättelse derom dels af Ture Jönsson, som hade gods och slägt i Norge, dels af Arvid Siggesson, nu mera kyrkoherde i Mora, och någon gång från sin fogde i Värmland; men det finnes icke något spår, att han begagnat sig deraf på annat sätt än att han berättade derom i sina proklamationer, hvori han väl också måhända någon gång framställde Norges ställning sämre än den i verkligheten var⁸⁾, men så vidt de inkomna berättelserna finnas i behåll, synes det, som han blott återgifvit dem, på sin höjd med något starkare uttryck. Det är väl sannolikt, att de missnöjde i Norge önskade erhålla hjälp från Sverige, och det berättas om den gamle ärkebiskop Gaute, att han vid den tid, då den verldsliga magten tillät sig så svåra ingrepp i hierarkiens frihet utropat: »skola ej

⁷⁾ Förhandlingarne mellan Hemming Gadd och Otte Rudh samt deras underlydande på våren, från d. 29 April till d. 25 Maj 1508, äro efter samtida afskrifter tryckta i Geh.-Arch. Aarsberetn. IV: 336—343.

⁸⁾ I kungörelsen af d. 21 April 1507 (N:r 130), talas om att den unge kungen utgifvit en ny beskrifven lag. Det syftar på en lagförklaring, utfärdad på ett rådsmöte i Oslo d. 13 Mars s. å. angående straffet för olydnad mot hans befallningar samt landsförräderi. Tr. af Jahn, Danmark under Unionskonungarne. Kbhvn 1835, s. 584.

de Svenske nu uppvakna; ty nu är det tid att skilja Dan-
skarne från Norge?» (N:r 202). Men Hr Svante tyckes hafva
ansett sig hafva nog mycket med försvaret på de sidor, hvar-
ifrån verkliga angrepp hotade, och de rådsherrar i Vester-
götland, hvilka skulle biträda Åke Hansson vid försvarsan-
stalterna, hafva säkert icke uppeggat honom till några åtgär-
der mot Norge, hvarigenom det lugn, de i allmänhet genom
särskilda stillestånd försäkrade sig, kunde störas, och Kristiern
synes också hafva fruktat att gifva gäsningen i Norge någon
ny näring genom den verkan, Svenska infall kunde förorsaka.
Han bemötte ock derföre Åke Hansson med mycken upp-
märksamhet, och då en gång en misshällighet år 1507 höll
på att utbyta angående ett skepp, som höfvidsmannen på
Bohus tagit, försäkrade han Hr Åke, att om han sände något
bud med bref, skulle brefbäraren kunna fara i Norge, till
och ifrån, lika trygg, som han rede lika lång väg i Upsala
domkyrka⁹⁾. En särskild påstöt till en inblandning i de
Norska förhållandena fick Hr Svante genom en Norsk ande-
lig, Thorkel Jonsson, som blifvit vald till biskop i Oslo och
erhållit påfvens stadfästelse, men det oakadt blef undanträngd
af K. Hans, som insatte en Dansk i hans ställe, hvarigenom
Thorkel föranläts att söka understöd här i Sverige. Han
blef också vänligt emottagen och fick Götala kungsgård,
bredvid Skara, i förläning. Hr Svante och riksrådet befallde
derefter befälhafvarne i Vestergötland d. 5 Febr. 1507 att
om de funno lägligt, uppsäga stilleståndet, och om de också
kunde göra electus af Oslo någon hjälp, såge man det gerna.
Då oroligheterna på våren 1508 inträffade, begaf sig Thorkel
i sällskap med fogden i Värmland, Olof Björnsson, upp till
gränsen på Edaskog. Enligt hvad han sjelf berättar, kommo
allmogens bud från Sollöer der emot och begärde hjälp, och
man kan deraf sluta, att då de båda sedermera med en liten
trupp tågade dit in, var det icke på Hr Svantes befallning,
hvilken ingendera åberopar. På allmogens enträgna begäran,
lemnade de också qvar »något folk att betröste allmogen med»,
till dess de kunde få riksföreståndarens skrifvelse, och de
försäkrade, att han skulle få all menigheten med sig (N:r 201,
202). Men det var just vid den tid, då stilleståndet var slut-
tet, och utsigtorna för ett verksamt deltagande från Sveriges
sida förminskades så, att Thorkel fann sig föranlåten att på
sommaren lemna Sverige och söka en uppgörelse med K.
Kristiern (N:r 222).

⁹⁾ K. Kristierns bref till Åke Hansson, dat. Akershus d. 25 Juli 1507.
Geh.-Arch. Aarsberetn. IV: 333.

¹⁰⁾ Skand. Handl. XX: 95, 97.

Vi hafva sett, att det första af Erik Trolle och Biskop Otto afslutna stilleståndet i följd af obestämdhet i uttrycken blef föremål för olika tydningar; men ännu värre var, att genast efter den nya stilleståndstraktatens afslutande kriget änyo skulle utbryta och fortsättas i sex veckor. Med skäl kunde Svante redan strax efter ombudens afresa till Varberg bereda allmogen i Småland uppå, att deras biträde torde komma att behöfvas för Kalmar stads försvar (N:r 209) och det dröjde ej länge, innan 10 Danska skepp med 500 mans besättning visade sig i skärgården, utanför Södermanland, plundrade och brände Svantes egen gård, Hörningsholm, och flera bondgårdar på Mörkön (N:r 215, 218). De härjade derefter i Raseborgs län samt plundrade kyrkan i Borgå och afbrände staden d. 4 Aug. samt vid samma tid några adelns sätesgårdar der i trakten¹⁾.

Efter underrättelsen omsådana fiendtligheter befallde äfven Hr Svante, att af- och tillförsel till Kalmar slott skulle så vidt möjligt förhindras (N:r 215, 218, 219), hvilket dessutom var bokstafligen i enlighet med traktaten. Men befälhafvarne i Kalmar hade haft stora svårigheter genom brist på lifsmedel, penningar och ammunition (N:r 207) samt slutligen äfven på folk. Hemming Gadd förmådde väl allmogen till en liten kostgård (N:r 219); men emedan han så mycket anlitat både borgarne i Kalmar och bönderna der i orten, hvilka måhända efteråt ångrade sig, att de icke kunnat motstå hans öfvertalningsförmåga, hade han nu blifvit impopulär (N:r 220) och var ofta frånvarande. Men borgarne i staden voro just genom de grymheter, K. Hans der år 1505 begått, så mycket mer nödsakade att anstränga sig till det yttersta, att staden icke ännu en gång skulle falla i hans händer, som de tydligen visste, hvad öde dem i sådant fall förestod; de underhöllo de Tyska ryttarne, och då den Svenska truppen under Johan Månssons befäl blef utan proviant, måste de äfven för en kortare tid åtaga sig densamma, hvarigenom de blifvit alldeles utblottade (N:r 223). Frälsemännen hade väl fått anmaning att sjelfva infinna sig eller ditskicka sina svenner (N:r 216); men de voro mycket tröga att efterkomma densamma, och besättningens styrka nedsjönk derigenom till 200 man. Man hade också sett sig nödgad till ett särskildt stillestånd mellan slottet och staden, hvilket skulle räcka till d. 21 Aug.; men Otte Rudh, som nu mera hade öfverbefälet äfven öfver Kalmar slott, kom dit och fordrade af- och till-

¹⁾ Erik Turessons bref af d. 14 Aug. 1508. Tr. i Skand. Handl. XX: 209, 210.

försel till slottet, hvilken fråga genom särskildt bud måste underställas riksföreståndaren (N:r 220).

Slutligen uppstod i början af September ett myteri bland Hr Svantes inhemska svenner, emedan de icke på länge fått ut hvarken lön eller det kläde, de skulle hafva, och derigenom voro halfnakna, men nu för att komma derifrån ville taga den jakten, som Hr Svante ditsändt för att användas på platsen. Både Nils Bröms, som nu sedan Johan Månsson rest upp till rådsmötet (N:r 218) förde befälet öfver dem, och andra gjorde sig vid ett allmänt möte, som hölls d. 10 Sept. all upptänklig möda, för att öfvertala dem att stadna, och jakten kunde de dessutom icke få använda, utan mot sträng förpligtelse att afemna den i Stockholm; men de ville icke gå in på hvarken det ena eller det andra. Hemming Gadd hade redan utskurit budkaflar, för att inkalla allmogen af hela Möre till ett lands- ting d. 14 Sept., för att förmå några af allmogen att komma in till staden i de afviknas ställe (N:r 229); men då fann Erik Bröms på, att vid ett nytt möte säga dem: han hade nu redan legat der på det tredje året, men han ville likväl stadna ännu 14 dagar, och om icke inom den tiden penningar och kläde ankommit, skulle han också resa sin väg och följa de öfriga, antingen till lands eller sjös. Detta förslag verkade, och de flesta stadnade qvar (N:r 230). Det synes, som hade den väntade sändningen af penningar och kläde verkligen om några dagar kommit.

En ny svårighet uppstod, särdeles för Hemming Gadd, då mot slutet af Oktober Nils Bröms ville ovilkorligt resa sin väg, och ingen annan frälseman var der, som kunde eller ville öfvertaga befälet öfver Hr Svantes svenner. Sjelf var han såsom det hette i höfvidsmans ställe, men han kunde icke taga den omedelbara befattningen med kommandot öfver krigsfolket under handgemänget, emedan det var oförenligt med hans andliga värdighet, och han skref derföre i eget och Kalmar-boarnes namn ett mycket gripande bref till Hr Svante, för att förmå honom att sända en efterträdare, och lägga omsorgen om stadens försvar mera vid sig, emedan de fruktade att i annat fall, efter alla sina uppoffringar, blifva lemnade till pris åt fienden. Enskildt skref han med samma bud och

2) Johannes Magni skrifer visserligen om honom vid år 1501: infulam galea, baculum gladio, togam pelta commutans, tam formidabilis erat inimicis &c., hvilket i hans rhetoriska språk icke får tagas efter bokstafven. I Hemmings bref finnes intet som syftar på, att han ens gick beväpnad, ännu mindre, att han tillerkände sig någon stor erfarenhet i krigssaker, men blir det fråga om en convention, kan väl hända, att han låter förmärka någon tanke om sin öfverlägsenhet (N:r 207).

tillstyrkte, att Nils Bröms till uppmuntran och belöning skulle få någon förläning, som blifvit honom lofvad (N:r 239, 241). Då stilleståndet nalkades sitt slut, fingo frälsemännen åter anmaning att infinna sig eller ditsända sina svenner (N:r 234, 248, 250); men det dröjde länge innan någon kom, och lyckligtvis var efter sjöfartens upphörande icke heller någon fara.

En convoy för Svenska köpmansskepp hade denna höst varit utsänd. Troligen var det de från denna resa återvändande fartygen, hvilka i början af November ankommo till Stockholm och der utanför i skärgården tagit ett skepp tillhörande ärkebiskopen i Lund, hvilket såsom repressalier togs i beslag, men rönte den uppmärksamhet, att riksföreståndaren underrättade Hansestäderna om orsaken och personligen sysselsatte sig med granskning af bref, som derå anträffades (N:r 246, 247).

Förberedelserna till ett nytt möte hade sedan början af Juli varit å bane, ehuru Danska sjömagtens uppförande strax efter traktatens afslutande vände tankarne i annan riktning. Redan d. 4 Juli, då de Svenska ombuden lågo i Sexdräga, 2 mil sydost om Borås, utfärdade de till befälhafvarne i Kalmar en skrifvelse, hvori de underrättade om stilleståndet och dess vilkor, såsom de blifvit aftalade, och lofvade fri seglats med af- och tillförsel till Finnland, Kalmar stad och andra orter på Sveriges strömar, men underlåto att beröra det förbehåll, som K. Hans tillagt, att hans utliggare i sjön först inom d. 15 Aug. skulle hafva erhållit befallning att rätta sig efter stilleståndsvilkoren. Derjämte uppmanade de sina medbröder, med hvad rätt eller befogenhet³⁾, säga de icke, att de strax skulle kalla till sig några friborne män och åtta odalbönder från den landsorten, samt med dem begifva sig upp till Stockholm, der de borde inträffa senast d. 24 Aug., för att med riksrådet öfverlägga om de tre punkterna, hvarpå K. Hans skulle få svar d. 29 Sept., samt huru Kalmar stad och län skulle försvaras, om det icke komme till fred⁴⁾. Riksföreståndaren, som i början af Juli varit i Dalarne, emottog ombudens bref d. 13 Juli, just då han passerade Dalelf-

³⁾ De rådsherrar, som voro ombud i Varberg, skrefvo d. 28 Juni 1508 till Hr Svante, att de gifvit allmogen i Sunnerbo härad, hvilka på vintern utfäst sig att lemna 120 oxar, det svar på deras klagan öfver sin fattigdom, att de skulle få anstånd med hälften till nästa år (N:r 212). Vi kunna icke säga, af hvad anledning denna gård blifvit pålagd, men ett slags böter var det (jfr N:r 237), ej heller hvad rätt rådsherrarne hade till sin åtgärd.

⁴⁾ Brefvet, staldt till Hemming Gadd, Johan Månsson och andra frälsemän (militares), som ligga i Kalmar, har blifvit tryckt efter en afskrift i Geh.-Arch. Aarsberetn. IV: 348, hvilken skulle kunna anses vara en bilaga till Ake Hanssons bref (N:r 213), om icke dateringsortens namn vore så förvidret, att hans skrivare icke bör misstänkas därför.

ven, och antog förslaget om rådsmöte⁵⁾ d. 24 Aug.; men mer för att öfverlägga om försvaret än om fred, och särskildt att göra rådsherrarne föreställningar för det ringa intresse, de visade Kalmarortens försvar, samt förmå dem att biträda med utsändning af convoy-skepp (N:r 215, 218). Han utskref efter ankomsten till Vesterås egna kallelsebref för nämnda rådsmöte (N:r 222). Men ett bref, som riksrådet skrifvit till Erik Turesson i Viborg, framkom först d. 10 Aug. och som fiendens skepp, efter hvad han trodde, ännu senare lågo kvar i skärgården utanför Åbo, var inga utsigter, att de Finska rådsherrarne skulle komma till mötet⁶⁾. Det synes som äfven de öfriga ej så hastigt blifvit samlade; ty först d. 22 Sept. afläto de ett svar till Danska riksrådet, hvari de säga, att de med friborne, fräsemän, köpstadsmän och någon allmoge af hvarje lagsaga öfverlagt om de tre artiklar, som K. uppställt; men att den menige man icke kunnat så hastigt bevekas för de härjningars skull, som efter stilleståndet skett, och Danska riksrådet borde derföre laga, att sådant ej mer förekom, på det allmogen måtte hinna att glömma dem; rådsherrarne kunde derföre ej nu skicka ombud till Malmö; men om nya lejdebref komme, skulle de ju förr desto hällre infinna sig. Man skulle af motiveringen tro, att saken vore på en obestämd tid uppskjuten, och den är påtagligen dikterad af ett annat parti än det som fattade beslutet; ty fullmagt för tre ombud, nämligen domprosten Hans Brask, Erik Trolle och Bengt Abjörnsson till Handelö, blef på samma dag utfärdad, och innehöll att hvad de inom 14 dagar efter sammanträdets början beslöte, skulle vara giltigt. Men Varbergiska traktaten bestämde sex, och då det var fråga om att göra riket skattskyldigt, fordrades en noggrann instruktion, och med den kunde man icke så lätt komma till rätta.

K. Hans infann sig på utsatt dag med några rådsherrar i Malmö; men då den förenämnda skrifvelsen var besluten blott en vecka förut, kom icke ens den fram, ehuru man

⁵⁾ Hr Svante hade, då han återkom från Dalarne, stadnat några dagar i Vesterås och kallat några rådsherrar tillsammans, hvarvid fråga uppstod om ej rådsmötet hellre borde hållas i Arboga, hvarigenom de rådsherrar, som bodde i Vestergötland, af hvilka fyra varit utsedda till ombud i Varberg, kunde lättare komma tillstädes; och ärkebiskopen som derom underrättades, afstyrkte det väl icke, men rådde dem att åtminstone icke förkorta tiden, och borde de gode herrar af hvar lagsaga taga med sig friborne män, köpstadsmän och bönder, som dem tyckte »ther til fälte vara». Jakob Ulfssons bref. dat. Upsala d. 21 Juli 1508. Grönblad, s. 362.

⁶⁾ Erik Turessons bref till riksrådet, troligen svar på deras skrifvelse, som voro samlade i Vesterås, och således knappt utfärdadt tidigare än d. 22 Juli, är dat. Viborg d. 13 Aug. 1508. Skand. Handl. XX: 265.

väntade flera dagar. K. Hans ansåg derföre nödigt att vidtaga åtgärder för krigets fortsättande, förbjöd utförsel af lifsmedel, och gjorde en utskrifning af krigsfolk från köpstäderna, för att läggas i landvärn mot Sverige (N:r 235, 236).

Det Svenska riksrådets bref kom dock något senare fram till Lund, och ärkebiskop Birger, som alltid var villig att befordra fredsverket, utfärdade der jämte tre andra Danska rådsherrar d. 16 Okt. den begärda lejden för 60 personer; men utsatte mötet, förmodligen på kungens befallning, på det man skulle få fred under vintern, till S. Katerinas dag, d. 25 Nov., hvilket varit väl knapp tid, äfven om sändebuden varit färdiga att genast afresa, den blef det ännu mer derigenom, att förslaget till instruktion för sändebuden skulle först å nyo granskas och stadfästas, och således ett nytt rådsmöte hållas, för att derom besluta ⁷⁾. Hr Svante skref till ärkebiskopen, att han skulle komma till Stockholm; men denne svarade, att is började hindra segelfarten, och som han ej »var stark till att rida», föreslog han Enköping till mötesplats. Det var d. 8 Nov., och han var då på Skog kloster, men for derifrån genast till Arnö. Riksföreståndaren gjorde åter en invändning mot en resa till Enköping, och föreslog i stället, att de skulle mötas på Stäket (N:r 244—246), och Erik Trolle, som ansåg sig behöfva 14 dagar för att rida till Markaryd, föreslog i första rummet, att den Danska ärkebiskopens bud skulle få med sig en skrifvelse, med begäran om ny lejd, hvilken skulle sändas emot dem, till förenämnda Markaryd, och några af de närmast boende borde derföre komma tillsammans med ärkebiskopen och riksföreståndaren, särdeles som både han och kamraterna ville hafva alla »artiklar» beseglade, innan de reste (N:r 249).

Det nya rådsrådet hölls i Stockholm d. 22 Nov., och dervid beslöts en skrifvelse, hvilken sändebuden vid sin framkomst skulle öfverlemna till det Danska riksrådet, och hvari allvarligt vederlades dess påstående, att Svenskarne varit sjelfva skulden till de härjningar, som skett under stilleståndet; ty Peder Turesson hade så snart han kom hem till Stäkeholm, afsändt ett bud med bref från K. Hans om det afslutna stilleståndet till dennes »utliggare», hvilka träffades utanför Gotland; men bönderna, som förde budet, blefvo kvarhållna der en månad, och »utliggarne» begåfvo sig, sedan de fått detta bref, in uti Finska skärgården, att bränna

⁷⁾ Af ärkebiskopens bref till Hr Svante, dat. Arnö d. 13 Nov. 1508, synes, att den var uppsatt vid mötet i Stockholm i Sept. Skand. Handl. XX: 279.

och plundra, och de Finska rådsherrarne hade under det riksrådet vid Bartolomei tid samlades för att öfverlägga om Varbergiska recessen skrifvit dem till, att de för dessa fiendtligheter voro hindrade att komma. I afseende på klagomålen, att man vägrat fri af- och tillförsel för Kalmar slott, erinras, huru Otte Rudh ogillat den dagtingan, som blifvit ingången af Jörgen Kock, Severin Norrby m. fl. samt att han tagit ett skepp i en hamn invid Kalmar, hvilket af K. Hans' egna folk fått löfte om säkerhet, och ehvad som anförts om det »de i Kalmar» hade fått från Avaskärs borgare, var det redeligt köpt och betaldt. Brevet är hållet i en ton, som icke vittnar om någon eftergifvenhet⁸⁾ och det är derföre så mycket mer skada, att man icke vet något om den instruktion för sändebuden, som vid detta möte blifvit uppsatt.

Erik Trolle har förmodligen rest kort derefter direkt ned till Östergötland, der kamraterna bodde, den ene nära Norrköping, den andre i Linköping, och han hade d. 30 Nov. hunnit till Vadstena, der han några dagar måste vänta på dem (Nr 225); men vid medlet af December böra de hafva framkommit. K. Hans, som under julen uppehöll sig på Vordingborg, utfärdade derifrån d. 29 Dec. 1508 ett cirkulär till sina höfvidsmän på slotten, att han nästa sommar skulle personligen tåga in i Sverige, med all den magt, han kunde åstadkomma, alla frälsemän skulle derföre utskrifvas, och hvar tjugonde man af allmogen⁹⁾. Måhända var detta påbud åtminstone till en del tillkommet för att inverka på dem.

Fördragen i Helsingborg och Köpenhamn 1509. Tillståndet i Kalmar län och Finnland. Åbos plundring.

Man hör derefter ingen ting af de Svenska sändebuden, förr än de d. 14 Jan. 1509 på Helsingborgs slott afslöto en ny traktat med K. Hans och hans rådsherrar om ett stillestånd, som skulle räcka till midsommar och gälla både till lands och sjös, endast med förbehåll för ut- eller tillförsel med köpmansvaror, d. v. s. handeln med Hansestäderna, lika-

⁸⁾ Svenska riksrådets bref, dat. Stockholm d. Cecilie virg. 1508. Tryckt af Grönblad, Nya källor, s. 385.

⁹⁾ K. bref till höfvidsmannen på Stegehus, Anders Bille, dat. femte dag jul 1508. Tryckt i Jahn, Danmarks Hist. under Unionskongarne, s. 581.

som i Varbergiska traktaten, men likväl med den fördel, att som nu inga »utliggare» funnos i sjön, det blott var nödigt bestämma, att »Hemming Gadd och andra, som ligga i Kalmar», före d. 2 Febr. skulle hafva underrättelse derom. Uttryckligen hade K. Hans förbehållit sig fri af- och tillförsel till Kalmar slott, likasom till Öland och Borgholm, hvilka han under stilleståndstiden skulle innehafva. Men det viktigaste var bestämmelsen om ett nytt möte i Malmö, dit sex fullmäktige af Svenska riksrådet, tre andliga och tre världsliga, skulle sändas före midsommar, för att ovilkorligen antaga en af de tre »artiklar», hvilka innehållas i Varbergiska traktaten, dock, utan att om summans belopp ännu var något annat utsatt än att den skulle vara tillbörlig.

Men K. Hans sökte vid sidan af traktaten genomdrifva ännu hårdare vilkor, ehuru de voro sådana, att de kunnat göra densamma om inte. Han utfärdade två dagar efter traktatens afslutande ett lejdebref, hvori han för de Svenska fullmäktige vid det förestående mötet, med ett följande af intill 300 personer, lofvade säkerhet att komma och vara i Malmö, till dess de fullgjort »kontraktet», och att derefter obehindradt resa derifrån. Han skulle således hafva rätt att kvarhålla dem, till dess att de fullkomligt rättat sig efter hans fordringar, och det ehuru fråga var om att bestämma beloppet af en penningssumma. Hans förbittring mot Hemming Gadd gick nu så långt, att han gaf sändebuden en särskild codicill till traktaten, en s. k. »utskoren skrift», hvars tillvaro icke omtalas i traktaten, men möjligen då man hade originalet framför sig, kunde anas af tecken och utskärningar i kanten af pergamentet¹⁾, och som var af innehåll, att han i afseende på honom icke ville vara bunden (N:r 263).

Riksföreståndaren, som tyckes hafva tillbragt julen i Vesterås²⁾ hade, då det dröjde så länge, innan man fick höra något utaf sändebuden, i medlet af Jan. 1509 begifvit sig å väg till Kalmar-trakten, »med ett skönt tal folk», i tanke att det skulle vara godt tillfälle att återtaga slottet, och sände till sitt efter förfäderna ärfda län i Ekesjö-trakten en anmäning, att der skulle utrustas hvar tredje man, för att komma honom till mötes i Kalmar vid medlet af Febr. (N:r 260). Han hade också uppmanat rådsherrarne, åtminstone bisko-

¹⁾ Då originalet hvarken i Danska eller Svenska archivet nu mera finnes i behåll, kan man icke veta, om den ens på detta sätt var angifven.

²⁾ I förteckningen öfver pappershandskrifterna på Säfstaholm, uppr. af H. Forssell, anföres ett bref, dat. Västerås d. 4 Jan. 1509, hvarigenom han på lifstid förlänar Thorsella stad till Hr Nils Boson. Hist. Handl. Del. VII. Stockh. 1870.

parne, hvilka på hösten icke varit anlitade (N:r 248), att nu ditsända sina svenner (N:r 259).

Enskilda tvister bland stormännen föranledde denna tiden stundom obehag både för regent och ringare undersåtar. Den spänning, som Nils Bosons förläning å Rekarne föranledt, är redan förut omnämnd.

Till de olägenheter, hans återkomst medförde i förhållandet till biskop Matthias, kom nu en uppresning af bönderna i Tjust mot höfvidsmannen på Ståkeholm Peder Turesson, hvarför Nils Boson troligen icke var främmande; ty det var hans landboar, som mest deltog deri, och anföraren kallade alltid honom sin herre och sade, att han skulle hafva slottet. Peder Turesson måste anropa riksföreståndaren om hjälp och begärde, att han skulle komma dit, hvilket ärkebiskopen visserligen afstyrkte, men hvilket han dock gjorde (N:r 258, 259, 266). Då han derefter i medlet af Februari³⁾ närmade sig Kalmar, var äfven der oroligt, ehuru som det synes saken inskränkte sig dertill, att allmogen hade haft möten och uppsatt en klagoskrift öfver de svåra gästningar och gårdar, hvarmed de varit betungade. Det var en följd dels af de många durckmarscher och inqvarteringar, särdeles af rytteri, som under flere år egt rum, och dels af den missväxt på hö, som nu å andra året inträffat. Likväl synes Hemming Gadd hafva lagt det mycket vid sig och fordrade undersökning (N:r 261, 264, 266). Han hade ett personligt intresse för »denna fagra ort», såsom han kallade den, och hade för densamma uppoftat sig, så att det var naturligt att det skulle gräna honom. Han var nämligen född i Hossmo.

Emellertid kom underrättelsen om stilleståndet riksföreståndaren till handa, troligen i början af Febr., och var han till en början tveksam, om han skulle antaga det, i anseende till det särskilda tillägg K. Hans gjort i afseende på Hemming Gadd (N:r 263), och han ville försöka ett anfall på Öland; men Hemming Gadd afstyrkte det mycket bestämt; att bryta stilleståndet vore, sade han, utan föregående beskickning »andra till ett åtlöje», och för anfallet på Öland vore dåliga utsigter, i anseende till isens osäkerhet, Otte Rudhs vaksamhet och bristen på hö; för ett anfall på Kalmar slott saknades nu mera all materiel (N:r 265). Då Svante sedan kom till orten, hölls ett möte mellan dem båda i Vidby, eller nu Vedby, en mil nordvest om Kalmar, hvarvid det uppgjordes, att Hemming åtminstone för en tid lemnade befålet till Johan Månsson (N:r 268), och han begaf sig derefter till

³⁾ Han har i Misterhult d. 14 Febr. 1509 utfärdat ett bref om marknader för Vestervik. Tryckt af Sivers, s. 66.

Rönö⁴⁾, der han sedan hufvudsakligen uppehöll sig (N:r 274, 278, 301, 302), tills han följande somnar åter visade sig i Kalmar-trakten vid tiden före slottets återtagande och derifrån begaf sig till Lübeck.

Ett hinder för stilleståndets fortfarande var derigenom aflägsnadt, — emellan Kalmar slott och stad var dessutom i Jan. slutet ett särskildt stillestånd (N:r 261); men ett väsendtligt hinder för det stundande mötet i Malmö var det vilkor, K. Hans inskjutit uti lejdebrevet, och de Svenska rådsherrarne, hvilka omkring d. 11 Mars voro till ett ringa antal samlade i Arboga (N:r 270), beslöto genast att aflåta en skrifvelse till Danska riksrådet, hvori förklarades, att ingen god man vågade på denna lejd besöka det utsatta mötet, emedan han icke skulle få begifva sig derifrån, förr än en af de framställda tre punkterna vore alldeles fullgjord, och begärdes alltså, att få en ny säker lejd för de sex ombuden, med deras följe, så att de kunna fritt förhandla, tala och besluta om dessa tre rikens gagn och långliga bestånd, Svenska kronans slott och land, samt enskilda personers rättigheter⁵⁾.

Derjämte beslöts, att ett nytt rådsmöte för samma fråga skulle hållas i Stockholm d. 20 Maj, då man med säkerhet kunde vänta, att ordentliga lejdebref skulle vara komna. Skrifvelser derom utsändes genast, och Jakob Ulfsson, som icke sjelf kunnat resa till Arboga, var så nitisk för saken, att han redan d. 24 Mars skref till samtliga i Finland bosatta råds-herrar en anmaning, att icke försumma att besöka detta möte (N:r 271). Emellertid dröjde de väntade nya lejdebrefven från Danmark, och rådsrådet torde därför blifvit uppskjutet eller fördröjdt, så att först d. 10 Juni, då blott 14 dagar återstodo, den knappaste tid som ansågs nödig för en resa till Malmö, fullmagtsbref blefvo utfärdade för biskop Otto i Vesterås, domprostarne Hans Brask i Linköping och Henrik Venne i Åbo, riddarne Erik Trolle samt Peder Turesson

⁴⁾ Johan Månsson klagade i bref till Hr Svante, af d. 27 Febr. 1509, att Hr Electus bortfört något af materielen, ehuru enligt hans löfte i Vedby, allt borde hafva lemnats kvar (N:r 269). Men någon ovilja af yrkesmän kunde han ej undgå. De öfriga rådsherrarne hade redan i Sept. 1507, då man hoppades, att slottet skulle kapitulera, förhållit Hr Svante, att han antingen icke skulle afgöra något derom, förr än han kom tillsammans med dem, eller åtminstone icke lemna det åt Hr Hemming. Skand. Handl. XX: 192.

⁵⁾ Till bevis, att denna begäran icke var någon tom undflykt af Hr Svante, såsom hans motståndare år 1511 insinuerade, kan anföras hvad Erik Turesson derom skrifver till Hr Svante, att han fann denna åtgärd »ganska rådlig; ty ingen den som förnuft och sinne hafver ville gifva sig till den resan och i sådan våda, och undrar mig storligen att någon ville ingå på en så svår artikel». Bref, dat. Viborg d. 29 April 1509. Grönblad, s. 423.

(Bjelke) och Nils Eskilsson (Banér), som föregående år blifvit höfvidsman på Kastelholm, med rätt, att på tid och stad, som K. Hans och Danska riksrådets lejdebref innehåller, besluta om att årligen af Svenska kronans ränta utgifva »ett stycke» penningar i K. Hans' lifstid. Fullmagten är utfärdad af fem biskopar och 12 verldsliga rådsherrar, hvilka alla be-seglat densamma; men riksföreståndaren har icke låtit sätta sitt sigill derunder, ehuru hans namn är insatt i texten⁶⁾. Huru många af rådsherrarne, som verkligt gillade det fattade beslutet, kan man icke veta; men några dagar senare voro flera andra⁷⁾ helt säkert tillstädes vid afgörandet af en vigtig rättegång (N:r 276). Att i sjelfva fullmagten insattes det af konungens tre alternativer, hvilket skulle få antagas, visar redan, att många af dem icke hade ett obegränsadt förtroende för ombuden. Också hade dervid blifvit fästadt ännu det vilkor, att K. Hans skulle återställa Kalmar slott och hela Öland, hvarigenom det kunde blifvit någon rimlig grund för att medgifva en årlig afgift. Den kungörelse om denna herredag, som riksföreståndaren genast utfärdade, åtminstone till Kalmar län (N:r 277) är, tyvärr, förlorad; men det finnes intyg af fyra rådsherrar, hvilka jämte honom deltagit deruti, hvaruti vilkoret uttryckligen omtalas i en offentlig kungörelse d. 2 Mars 1510, så att det icke finnes ringaste anledning att betvifla dess sanning, särdeles hvarken i de missnöjde råds-herrarnes många anmärkningar mot Hr Svantes regering eller i något af biskoparnes bref någon antydning finnes derom.

Men ombuden reste icke genast⁸⁾, utan synas hafva några dagar afbidat de nya lejdebrefven, hvilka, ehuru de redan i Mars blifvit begärda, icke kommit. K. Hans hade på våren varit i

⁶⁾ Originalen finnes ännu i K. Danska Geh.-Archivet, med alla sigillerna, utom hans. Danska Geh.-Arch. Aarsberetn. IV: 352.

⁷⁾ Uti öfverskriften till denna dom N:r 276 är möjligen en misräkning på rådsherrarnes antal; ty Erik Abrahamsson var måhända ännu icke i rådet, ehuru han både upptages som domare och som vittne. Jon Jönsson hade i Hr Svantes ställe varit tillkallad i riksrådet i början af Nov. 1507, och i traktaten med Lübeck af d. 14 Oct. 1509, N:r 234, nämnes han uttryckligen som ledamot af riksrådet. Nils Claesson till Stola hade varit tillkallad till mötet i Varberg, och måste derefter anses som rådsherre.

⁸⁾ Den 15 Juni voro Hr Erik Trolle, Peder Turesson och Nils Eskilsson ännu qvar i Stockholm (N:r 276) och i en förlikning af d. 19 Juni mellan Hr Sten Kristiernsson och väpnaren Svessin, angående ett löst tal, som denne haft mot samme Hogenskild, hvilken förenämnda dom gäller, nämnes också Nils Eskilsson som närvarande. Men i Svenska riksrådets bref till det Danska af d. 8 Juni 1510 säges, att K. Hans redan d. 22 Juni skulle hafva mottagit deras skrivelse om sändebudens afresa, hvilket måste tydas så, att de redan voro på väg, ehuru de uppehölo sig något i Stockholm, — de tre ombuden bodde norr om Mälaren, den fjerde i Åbo, — eller ock afsåg uppgiften tiden, då brefvet kunde beräknas komma fram. Grönblad, s. 457.

Slesvig, och de Danska rådsherrarne hafva utan tvifvel skrivit till honom derom; men han tyckes icke hafva varit så angelägen om ett stillestånd på sommaren, då kriget genom kaperierna nästan underhöll sig sjelf. Först sedan midsommaren förgått, och stilleståndstiden var slut, lät han förmå sig att utfärda nytt lejdebref, hvilket var stäldt på »förhandling om att fullgöra de föregående recesserna samt fri och säker hemresa, huruledes också förhandlingen måtte aflöpa; men han inskränkte deremot antalet å personalen från 300 till 100. Både konungens och riksrådets lejdebref äro vid samma tid utfärdade, d. 28 och 29 Juni, i det närmaste lika lydande och utan all tidsbegränsning. Efter yttranden i samtida bref borde ombuden hafva kommit fram i början af Juli ⁹⁾. I Jens Holgerssons läger på Gotland trodde man sig också redan i April veta, att K. Hans icke ville hafva stillestånd längre än redan var bestämdt (N:r 273), och hvad som berättades om hans yttrande, att »han ville hit till riket eller dö der om», bekräftas af hela hans underhandling, endast med den inskränkning, att han icke personligen utsatte sig för någon fara. Det är alltså K. Hans, som då han icke genom det först utfärdade lejdebrefvet lyckades få rätt att kvarhålla de Svenska sändebuden, till dess de förbundit sig till hvilka vilkor, det behagade honom att bestämma, med flit uppsköt mötet och fördröjde dess avslutande, till dess att hans utliggare på sjön hunnit uträtta sitt förelagda hvärf.

Från Finland ingingo på våren oroande underrättelser, hvilka måhända inverkat på underhandlingen med Danmark. Uppeggad af Mäster David och kanske andra Danska konungens utskickade, hade Ryska tsaren redan tre gånger sändt ombud till Viborg, och fordrat en ny gränsreglering, ehuru Erik Turesson hade hittills genom kloka föreställningar lyckats att afvända faran för ett fredsbrott; men nu hade d. 25 Febr.

⁹⁾ Hr Svante skriver d. 26 Juli 1509 till Tönne Eriksoon på Raseborg, att då Riksråden sist voro samlade i Stockholm sex af rådet blifvit sända till Danmark om fred och uppslag mellan rikena, »och, tilläger han, hafve vi ännu ingen svar igen fanget», hvaraf synes att de länge sedan voro afresta. Ärkebiskop Jakob skriver d. 29 Juli, att han väntar dem åter inom 14 dagar, och d. 11 Aug. att han hvar stund och timme väntar »bud och tidende» från dem. Grönblad, ss. 429—431. Ehuru rådsherrarne 1511 anklagade Hr Svante för att mötet som skulle stått d. 24 Juni ej blef af förr än vid Laurentii (d. 10 Aug.) och Åbo derföre blef skinnadt (Skand. Handl. XX: 258), kan således derpå icke fästas annat afseende än att de ansett, att sändebuden skulle hafva rest på de gamla lejdebrefven och afbidat nya vid gränsen. Men huru skulle K. Hans hafva kunnat lofva att genast underrätta sina utliggare, så att för stilleståndets inträdande äfven till sjös ingen anståndstid behöfdes, om han icke på förhand gifvit dem tillkänna, när de skulle upphöra?

kommit nya sändebud till Viborg, som ovilkorligt uppsade stilleståndet eller freden, derest icke Ryssarne genast finge igen en landssträcka utefter gränsen, hvilken Erik Turesson anslog till 14 mils bredd och 150 mils längd, af Viborgs och Nyslotts län, jämte det sistnämnda slottet, och sedan sändebuden reste, hade Ryssarne tillfångatagit mycket folk samt hvad de hade med sig, »och, sade han, om han hade hämnats det, då vore det begynt». Ryssarne hade nu slutit fred med Tatarerna och Litthauen, äfven Lifländska ordens ombud lågo i Moskva för att sluta fred, så att de hade sina trupper lediga för att som de hotat infalla i landet, om de ej finge det med godo. Tillståndet i Finland var icke heller gynnsamt för att utrusta någon större styrka till försvar; ty förra året hade åtminstone i sydvästra delen varit missväxt och pest, och på penningar var sådan brist, att man måste låna af den handkassa, Fru Ingeborg lemnat efter sig, för att hjälpa Hr Svante med 500 mark¹⁾.

Då en stor del af statsinkomsterna, så väl af Tavastehus och Raseborgs län, hvilka voro som det hette ställda på afgift, som af Åbo slotts län, till en del gingo ur landet, kunde der icke någon betydlig krigsstyrka påräknas, och anmodade därför Erik Turesson genast biskopen i Åbo att ofördröjligen sända en skicklig man af domkapitlet, »som kunde bra latin och tala för sig», samt en duglig verldslig man, hvilka kunde resa som ombud till Ryssland²⁾.

Biskopen skref härom d. 12 Mars och sände Hr Svante Erik Turessons bref, hvarjämte han bekräftade uppgiften om nöden i landet; men instämde i förhoppningen, att Ryssarne genom en beskickning torde kunna bringas till förnuft. Likväl blefvo de första sändebuden afvisade vid gränsen, men en skrifvelse blef likväl afsänd till Storfursten³⁾, och den synes hafva haft åsyftad verkan, så att Erik Turesson sedan kunde på sommaren resa öfver till Sverige. Följande vinter reste hans måg, höfvidsmannen på Raseborg, Tönne Eriksson (Tott), ärkedjeknen i Åbo, Magister Påvel Scheel, väpnaren Clemens Hogenskild och borgmästaren i Viborg, Herman Larsson, hvilken sistnämnde troligen förstod Ryska, öfver till Novgorod, der Storfursten då uppehöll sig, och hade de der-

¹⁾ Josef Pedersson till Hr Svante, dat. Åbo slott d. 10 Dec. 1508. Åke Göransson, dat. Kronoborg d. 2 Jan. 1509. Grönblad, ss. 392, 404.

²⁾ Erik Turesson till Biskop Johan, dat. Viborg d. 28 (ej 23) Febr. 1509, till Hr Svante d. 16 Mars s. å. Biskop Johans af d. 12 Mars. Anf. st. ss. 409—416.

³⁾ Erik Turessons bref från Viborg d. 29 April 1509. Grönblad, s. 423. Han var icke med vid rådmötet i Juni, men ärkebiskop Jakobs bref, dat. d. 11 Aug. 1509, tillstyrker Hr Svante att hålla ett rådmöte, »medan Her Erich Turesson er her opp». Grönblad, s. 430.

vid tillfälle att inför honom vederlägga Mäster Davids berättelser. I början af Mars 1510 blef en 60-årig fred afsluten, med samma vilkor som den föregående, endast med det tillägg, att Sverige i händelse af krig icke heller skulle understödja Pohlen mot Ryssland. Gränsen från Sester till Kaino haf skulle enligt Nöteborgska fredsslutet genom ett möte efter tre år regleras⁴⁾.

I Kalmar-trakten började fiendtligheter strax efter mid-sommar, och Jens Munk på Lyckå sökte draga Möreboarne öfver på Danska sidan, hvaremot Johan Månsson, såsom han säger, predikade och hade fått en proklamation från riksföreståndaren till text (N:r 277), men på Norska sidan fortfor det särskilda stillestånd, som befälhafvarne i gränsorterna sins emellan afslutit (N:r 279).

Företagen till sjös hämmades sannolikt något till en början derigenom, att Jens Holgersson, som sedan 1487 haft befälet på Gotland, just i Juli detta år lemnade det ifrån sig⁵⁾ och flyttade till sin sätesgård Glimminge i sydöstra delen af Skåne.

Det är från denna förändring, som man har att förklara både uppskofvet med härjningarne och fredsunderhandlingarne. Först i slutet af Juli eller snarare början af Augusti blefvo 16 Danska krigsfartyg synliga uti Ålands haf, och hufvudanfallet var riktadt mot Åbo. Anföraren var Otte Rudh⁶⁾, hvilken förut gjort sig känd för sin rofgirighet⁷⁾, men icke som sjöman, och troligen af lystnad efter det rika byte, som väntade, åtagit sig befälet. Anfallet skedde vid midnattstid mellan d. 2 och 3 Augusti. Besättningen på Åbo hus, som ligger vid utloppet af ån, $\frac{1}{4}$ mil från domkyrkan, stadens medelpunkt, tyckes hafva slumrat. Den egentliga slottsfogden, Josef Pedersson, var bortrest redan i Maj⁸⁾

⁴⁾ Josef Pederssons bref till Hr Svante, dat. Åbo d. 2 April 1510. Grönblad, s. 450. En af sändebuden hade kommit hem till Åbo d. 30 Mars. Traktaten, tryckt i Skand. Handl. XX: 271—279, uppgifver ej dagen.

⁵⁾ Inventarium på Visborg, öfverlemnadt af Jens Holgersson till Laurens Schinkel d. 21 Juli 1509. Danske Magarin II, 146—149.

⁶⁾ Så uppgifves både i bref från Nädendals kloster till Vadstena af d. 10 Oct. 1509 (Arvidsson VI: 119) och uti den samtida berättelsen uti den nedannämnda gamla, Finska biskopskronikan, hvilken slutar just med denna händelse och innehåller starka uttryck för den sinnesstämning, deraf väcktes. Svaning nämner såsom anförare blott Severin Norrby och Tileman Gysel; Paulus Eliæ har väl ingen uppgift om Åbos plundring, men räknar alla tre bland de förnämste sjöröfvare, som K. Hans hade i sin tjenst; namnet å den sistnämnde är hos honom Tile Giitzill. Jfr Rördam, Monumenta historiae Danicæ I: 28.

⁷⁾ Jfr Allen, De tre nordiske Rigers Historie, Del. I, s. 673.

⁸⁾ Josef Pedersson till Hr Svante, dat. Stockholm d. 12 Maj 1509. Grönblad, s. 427.

och Sander Arendsson hade i hans ställe på enskildt uppdrag åtagit sig befålet⁹⁾. Några föregående varningar omtalas icke, utan kunde fienden öfverfalla stadsboarne alldeles oberedda. Likväl framryckte fienden, när han väl kom fram, under trumvirflar och trumpetskall samt ett förfärligt härskri, så att stadens innebyggare nog blefvo uppväckta. Fienden stannade qvar öfver 4 dagar, hvarunder i första rummet domkyrkan beröfvades alla sina dyrbarheter; äfven alla de enskilda husen genomsöktes och plundrades på allt, som var af något värde¹⁾ och blefvo några af borgmästare och råd samt prester och annat folk ihjälslagna. Då fienden afseglade, medförande omkring 200 af borgarne som fångar, hotade han att återkomma och afbränna staden, om ej innebyggarne hade 12,000 mark att bjuda honom i brandskatt; men han hade utfört sitt värf så grundligt, att han nog visste, att det ej lönade mödan att komma åter.

Hufvudstyrkan synes derefter begifvit sig till den motliggande Svenska kusten, der 16 skepp härjade och brände gårdar å öarne samt den nya staden Öregrund²⁾; men norr derom utsändes genast budkaffe, och strandvård anordnades i Norra Roden. Af de Danska fartygen stannade blott sex stycken vid Hangö udd och Nargö, i inloppet till Finska viken,

⁹⁾ Hans första rapport är förlorad; men i ett postscript, tryckt af Grönblad jämte brevet af d. 30 Aug., klagar han öfver brist på en god bösseskytt och tillägger, att om han haft en sådan, fienden skulle bättre tullat, när de förde bytet genom ån; men viktigare hade varit att hålla efter dem, när de kommo in i ån, hvarigenom åtminstone stadsboarne blifvit uppväckta. Sander skref också sedan d. 17 Sept. till kanslern, herr Peder, och begärde hans bemedling, att ej olyckan skulle läggas honom till last, och säger sig icke hafva haft någon befallning (fullmagt), hvilket nog kunde vara en svårighet vid disciplinens handhafvande. Grönblad, s. 443.

¹⁾ Biskop Johans bref till Hr Svante, dat. Kustha slott d. 16 Aug. 1509. Gröndlad, s. 434. Chron. episc. Finland. ed. Porthan Opera Selecta, I: 589 innehåller utförlig och pålitlig berättelse om händelserna i Åbo. Olaus Petri berättar väl, att staden blef bränd, men ehuru Sander Arendsson i brevet af d. 30 Aug. säger, att »fienden skinnade staden med mord och brand», kan det blott gälla något enstaka hus, redan af det skäl, att långt efteråt talas om brandskatt, och Sander skrifver sjelf längre ned i brevet: »här är hvar port och gatubodar uppslagne» och de som sluppe, rymde ut på landsbygden och bygga der. Grönblad, s. 139.

²⁾ Öregrunds uppbränning omtalas i sammanhang med sköfvingen i Åbo i Riksrådets bref af d. 8 Juni 1510 och Sander Arendssons bref af d. 30 Aug. 1509; försvarsanstalterna uti Roslagen i Bengt Månssons bref från Väddön af d. 13 Aug. som omtalar härjning på den sydost derom belägna Singön med »Brännholmen» och begär undsättning med några svenner, samt Staffan Henrikssons odat. bref, svar på Hr Svantes, som ankommit d. 13 Aug., då budkaffe gick utmed sjön, mellan Öregrund och Gäfle, och han med Mickel Eriksson (till Finnerånger) besatte Hollnäs udde. Grönblad, ss. 432, 433, 439, 457.

hvarifrån några gjorde ett besök å Nyländska kusten, der de plundrade Ingo kyrka och prestegård d. 25 Aug.³⁾

Derefter afhöras inga fiendtligheter, och det af dubbel anledning, den ena att Lübeckarne på allvar rustade sig, den andra att stillestånd ändtligen d. 17 Aug. blifvit afslutet i Köpenhamn och K. Hans förbundit sig att kungöra detsamma för sina utliggare i sjön, och ålägga dem att genast rätta sig derefter. Det viktigaste af fördraget var, att Sverige åtog sig den årliga tributen af 12,000 mark Stockholms mynt, hvarje midsommar, hvilka jämte en summa af 1,000 mark för Drottningen skulle erläggas till K. Hans genom hans fullmäktige på Kalmar slott, antingen i penningar, efter en kurs af 13 mark på en lödig, eller i koppar och jern, efter fastställda priser, intill dess att Svenska riksrådet beramar ett möte i Svenska skären med honom och hans båda rikens riksråd, för att erkänna honom eller hans son som konung öfver Sverige. Ville de hafva ett sådant möte, skulle de gifva det tillkänna före jul, och på det mötet skulle förhandlas om alla saker, mellan konungen och Sveriges innebyggare, om Kalmar slott, Borgholm och Öland, hvilka orter K. Hans skulle behålla, med obehindradt tillträde för af- och tillföring, till lands och vatten; på samma sätt skulle Sverige också behålla Kalmar stad och län. Ett särskildt tillägg är, att Svenska kyrkor och kloster skulle behålla sina gods och räntor på Öland, ännu märkligare är att om det komme till fejd mellan K. Hans och Lübeck, skulle under tiden Lübeck icke hafva någon tillförsel från Sverige, d. v. s. att handeln skulle upphöra. För händelse, att K. Hans dör, skulle hans sons rätt till Sveriges rike ej dermed på något sätt vara förkränkt, och om föreskrifna punkter ej från Sveriges sida hållas, den rätt och rättegång, som K. Hans har emot Sveriges rike, vara oförkränkt.

Det viktiga förbehåll, som stod i sjelfva fullmagten, att tributen var blott för K. Hans' lifstid, var alltså i tysthet utelemnad, och det vilkor, som var formligen föreskrifvet, att Kalmar slott och hela Öland skulle återställas, ersatt med ett stadgande i motsatt rigtning.

Derjämte lemnade sändebuden en särskild förbindelse, att hos Svenska riksrådet utverka, att om det komme till fejd mellan K. Hans och Lübeckarne, alla deras skepp och gods skulle inom Svenska området sequestreras för Konungens räkning⁴⁾,

³⁾ Tönne Erikssons bref till Sander Arendsson i Åbo, dat. Raseborg d. 26 Aug 1509. Grönblad. s. 436.

⁴⁾ Förpligtelsen, dat. Köpenhamn d. 19 Aug. 1509. Geh.-Arch. Aarsberetn. IV: 353.

och på dessa vilkor ingingo ombuden, med full vetskap, att ett sådant krig var att förvänta. Det bör ej lemnas oanmärkt, att denna traktat är frukten af det föregående fredsmötet i Varberg och särskildt af stadgandet, att hälften af ombuden skulle tillhöra det andliga ståndet, och man kan svårligen värja sig för den misstanken, att K. Hans så velat hafva det, emedan han trodde dessa vara lättare att skrämja eller att muta⁵⁾; men man får icke antaga, att alla sändebuden varit ense, ehuru de beseglat fördraget⁶⁾, hvilket är det till innehållet så väl som sättet nesligaste, som någonsin blifvit från Svenska sida ingånget. Men dermed är också den enformiga raden af nästan onyttiga möten för en tid afbruten.

Underhandlingar med Lübeckarne, omkastning i Sveriges politik genom mötet i Vesterås 1510.

Hemming Gadd hade dragit sig undan från krigsteatern och innan han lemnade Kalmar ombestyrt, att tvenne yngre ståndsbröder skulle resa till Rom, för att der bringa hans sak till slut (N:r 278, jfr 266). Det synes till och med, som han tänkt på att sjelf resa dit (N:r 274); ty han hade ännu i början af följande året icke uppgifvit hoppet att blifva erkänd som biskop i Linköping (N:r 290). Men till rådsmötena kunde han icke komma, och det hade tillräckligt synt på de sista årens förhandlingar med Danmark, att denna öfverlägsna förmåga icke stått till riksföreståndarens tjänst vid instruktionernas uppsättning. På sommaren 1509 var det fråga, att han skulle komma upp till ett rådets möte; men de tre biskoparne vid Mälaren, som åtminstone låtsade sig frukta att blifva »besmittade» af bannlysningen, skaffade honom ett lejdebref, af sådant innehåll, att han icke kunde komma (N:r 278). På längre afstånd från biskopsstolarne hade man ingen känning af denna fara, allmogem i grannskapet af Rönö hade erbjudit sitt biträde, om Jöns Holgersson skulle verkställa sin

⁵⁾ Reimar Koch skrifver derom, utan uppgift om källan, och utan tvifvel efter hvad han hört i Lübeck berättas: Idt is ock in der Schwedenn entschuldunge gewesen, dath de koningk mitt velem gelde de bischoppe vnd etliche van dem adell im ricke Schweden tho sick gekofft, datt se wedder lofte vnd eede, tho vordarue eres vaterlanndes, vm eres egenn genuttes sodane recess vnnnd vorschriunge mitt dem koninge van Dennemarcken hedden angerichtett. Script. rer. Svec. med. ævi III: I, 254.

⁶⁾ Den man på grund af hans senare handlingssätt år 1520 snarast skulle vilja fritaga är Nils Eskilsson (N:r 515, 516).

hotelse att anfalla Rönö slott (N:r 278) och andra rådsherrar i orten⁷⁾ skydde icke att jämte honom vid Larsmessan i Söderköping d. 9 Aug. 1509 uppträda på burspråket, för att låta den talrikt församlade allmogen ej blott få underrättelse om den politiska ställningen, utan ock få tillfälle att uttala sin mening derom. Den hade på länge icke hört något meddelande från regeringen, och var deröfver misslynt. Rikets herrar, sade de, höllo många möten, men läto ingen veta, hvad som beslöts, och annorlunda hade föregående höfvidsmän gått till väga. Nu sades det, att herrarne sjelfva voro tveksamma eller oense, om K. Hans skulle komma till riket, och som bönderna ej visste, hvad han gjort dem emot, funno de ej annat än gå största magten till handa. Men så snart de hört »membranen» eller det på pergament skrifna brefvet sig föreläsa, hvilket Hemming Gadd hade uppsatt i eget och de andra herrarnes namn, voro de alldeles omvända och gáfvo, säger Hemming Gadd, alla de löften, man någonsin kunde begära. Men herrarne måste också å sin sida lofva bönderna, att stanna hos dem och »sjelfva hålla vid magt de bref, som de förkunnade», hvilket hade den påföljd, att Hemming Gadd icke så snart kunde efterkomma en kallelse till riksföreståndaren, hvilken ankom, just som han skulle gå till »burspråket» (N:r 280, 281). Men att han nu kommit regeringsmaktens säte närmare, har säkert varit af stor inflytelse å de följande politiska händelserna.

Naturligtvis måste riksrådet efter sändebudens hemkomst från Köpenhamn sammankallas, för att få del af den viktiga traktaten, och om den godkändes, vidtaga sina åtgärder, för åstadkommande af den årliga tributen. Mötet var utsatt till medlet af September, och innan det hann att komma till något beslut, inträffade den viktiga händelsen, att kriget verkligen utbröt mellan de Vendiska städerna och Danmark. Redan i början af året hade bref ankommit från Lübeck med förslag om förbund mot Danmark, och åtminstone två gånger hade nya bref kommit⁸⁾.

⁷⁾ De voro riddarne Trotte Månsson, höfvidsman på Ståkeborg, det slott, som bevakade inloppet till Söderköping, och Holger Karlsson af Björkvik samt Bengt Abjörnsson till Händelö, utanför Norrköping, hvilka åtnjoto mycket anseende der i orten, och Nils Bese till Ekhult, också en ansedd man, som senast varit fogde på Stockolms slott.

⁸⁾ Erik Turesson till Hr Svante, dat. Viborg d. 16 Mars 1509. Hr Svantes bref till ärkebiskopen d. 14 April omtalar, att under Distingen kommit ett bref och nu ett nytt. Ärkebiskopens bref till Hr Svante d. 29 Juli 1509. Grönblad. ss. 415, 422, 430. Det sistnämnda innehåller svar på en Hr Svantes fråga, om beskickningen från Lübeck; ärkebiskopen tyckte, att budet skulle kvarhållas, tills våra sändebud till Danmark hemkommit, hvil-

I början af September skall äfven en sekreterare från Sverige hafva kommit till Lübeck, och som der sades, var det för att begära hjälp⁹⁾, men snarare för att inleda handelsförbindelser, hvilka nu en längre tid varit nästan afbrutna, hvarigenom god afsättning af den tidens vanliga köpmansvaror i Sverige kunde påräknas. Om afsigten just var, hvad Lübeckarne ville låta påskina, att i egentlig mening undsätta Sverige, må lemnas derhän; men visst är, att Lübeckarne kort derefter utrustade sina bästa skepp under befäl af tvenne rådsherrar, Berndt Bomhawer och Herman Messman, hvilka d. 14 Sept. utlupo från Travemünde och brandskattade i förbifarten på Bornholm, och skola befälhafvarne å de Danska skeppen, som återkommo från Åbo och Finska viken enligt Lübeckarnes berättelse vid ryktet om denna utrustning blifvit så förskräckta, att de icke seglade i öppna sjön hem till Köpenhamn, utan togo vägen genom Kalmar sund, hvartill Otte Rudhs snikenhet dock också kan hafva bidragit.

Redan d. 22 Sept. kom den Lübska flottan, 19 segel stark¹⁾, till Vestergarn på Gotland. Det var, såsom den tiden var vanligt, starkt bevärade köpmansfartyg, med 2,100 krigsmän om bord, deribland 100 ryttare, så att hela besättningen med båtsmännen utgjorde 3,000. Någon krigsförklaring hade ännu ej utgått, men Laurens Schinkel, den nye höfvidsmannen på Gotland, hade på förhand fått underrättelse om dem, hade antändt vårdkasarne, besatt stranden med krigsfolk och allmoge och tog emot dem som fiender. Fem man, hvilka blifvit sända i land, för att köpa färskmat, höns och lamm, lät han taga till fånga, hvarför Lübeckarne sedan på Karlsön öfvade repressalier med att också taga fem män med sig. Efter två dagar seglade de öfver till Svenska skärgården; men ett mindre fartyg, som blifvit qvarlemnadt, för att kryssa under Gotland, blef d. 29 Sept. stormdrifvet i land och taget, hvarigenom Schinkel af höfvidsmannen²⁾ och besättningen derå fick nyss anförda underrättelser, hvilka han sedan meddelade K. Hans (N:r 283).

Den Lübska flottan kunde, med hänsyn till den förbindelse, de Svenska ombuden i Köpenhamn nyss afgifvit, icke

ket Hr Svante kanhända också gjorde; men skickade under tiden ett särskildt bud, som kom öfver Warnemünde till Lübeck.

⁹⁾ Reimar Koch i Script. rer. Svec. III: I, 254.

¹⁾ Reimar Koch uppgifver blott 18, men tillägger, att det var nya skepp, några af 300, andra af 250 lästers drägtighet, och så utrustade med skytt och folk, som aldrig någon flotta i Östersjön varit.

²⁾ Schinkel kallar honom i brefvet till K. Hans »Mattis Veyner, eders nazd tienere»; Reimar Koch säger, att han hette Hans Wagener, och att K. Hans lät rådbråka honom.

inlöpa till Stockholm, utan lade sig i någon hamn i skärgården, och sände bud in till staden, att begära lejdebref för befälhafvarne, och ett sådant blef efter riksrådets beslut genast d. 26 Sept. utfärdadt, som gaf dem rätt att när de behagade med ett obestämdt antal af personer, skepp och gods inkomma till Stockholm (N:r 282). Att de på Gotland blifvit mottagna såsom fiender, äfvensom den föregående brandskattningen på Bornholm, blef väl snart i Stockholm bekant; men det var i friskt minne, huru litet hjälp man haft af dem, då de förut lofvat sitt biträde, och flere af de förnämste rådsherrarne, bland dem Erik Turesson, som denna höst uppehållit sig i Sverige, hade en afgjord motvilja mot att förlita sig på Lübeckarne. Det kunde därför icke blifva allvarlig fråga om något annat än ett handels- och sjöfartsfördrag, hvilket afslöts d. 14 Okt. (N:r 284) och ehuru det icke medgifver något annat än hvad som är ett oundgängligt vilkor för all handel mellan nationerna, stod det i verkligheten i strid med de förbindelser, som sändebuden till Danmark nys hade ingått³⁾. Två dagar förut hade likväl riksrådet slutbehandlat frågan om den årliga tributen till Danmark och fastställt grunderna för dess utgörande. Omkring 21 procent utaf inkomsten af alla förlänningar skulle för detta ändamål erläggas; biskop och lagman i hvarje lagsaga skulle hafva uppsigt öfver uppbörden, och vid slutet af julen skulle de sammanträda för att granska räkenskapen; i de större lagsagorna skulle äfven andra friborne män tillkallas och biträda, hvilka redan nu utnämndes; äfvenså bestämdes de priser, hvartill de under uppbörden förekommande varor skulle beräknas⁴⁾. Ärkebiskopen meddelade derefter ett förslag till en ny stadga om myntet; ty med särskildt afseende på den stora utbetalning, som förestod till K. Hans, fann han det nödigt, att det blefve regleradt (N:r 285). Men i öfrigt är ingen ting bekant om verkställigheten af det förenämnda beslutet. Det var, säger Reimar Koch, ingen som ville samla eller utgifva de 13,000

³⁾ Erik Turesson hyste sådan misstro till Lübeckarne, att han före sin afresa skriftligen anmodade de tre i beslutet derom deltagande biskoparne, att förekomma fördragets utlemnande, innan en motsvarande förbindelse eller genparten af fördraget från Lübeck hade ankommit. Ärkebiskop Jakobs bref till de ännu samlade rådsherrarne, dat. Almarstak d. 26 Oct. 1509. Grönblad, s. 441. Den Lübska flottan låg kvar i skärgården till d. 30 Oct., blef på återfärden öfverfallen af en storm och en del blef väderdrifven till Danzig, der två fartyg förgingos. Alla de andra skola enligt en samtida berättelse (N:r 294) hafva slutligen kommit hem. Ratifikationen på den Svenska handelstraktaten är dat. Lübeck d. 29 Nov. 1509.

⁴⁾ Skand, Handl. XX: 282—285.

mark⁵⁾. Meningen hade troligen från början hos en del varit, att de skulle utgå af hvad som var kronan behållet; men det befanns snart vara alldeles otillräckligt.

Mot slutet af året har en beskickning afgått till Danmark, hvaruti åtminstone en af de förra sändebuden, nämligen Hans Brask deltagit; man vet blott derom, att de Skånska rådsherrarnes och konungens lejdebref kommit dem till mötes, då de i slutet af November hunnit till Hamneda i Sunnerbo, samt att de då voro färdiga att resa in i Danmark (N:r 286). Ändamålet var utan tvifvel att underrätta, huruvida Svenska regeringen ville besöka det till midsommar 1510 ifrågasatta mötet »och fullgöra de artiklar», som i den föregående traktaten af d. 17 Aug, blifvit bestämda, hvilket borde ske före julen. Troligen har unionspartiet för tillfället varit det rådande; huru svaret var affattadt, är obekant.

Men en motsatt åsigt hade dock redan på hösten någon gång gjort sig gällande, hvarpå den förenämnda handelstraktaten är ett bevis, och då kort derefter K. Hans sände sin sekreterare, Jens Kristiernsson, med ett riksrådets kreditiv⁶⁾ för att fordra, att Lübeckarnes skepp här skulle kvarhållas, hvarom sändebuden till Danmark hade gifvit ett halft löfte, svarades, att Lübeckarne fått lejdebref, innan sändebuden hemkommit, att dessa i det hänseende icke haft något uppdrag, och att man för den nyttiga tillförsel, Lübeckarne gjorde, icke kunde förvägra dem tillträde till våra hamnar och strömmar⁷⁾.

Ett ännu mer afgörande steg tog riksföreståndaren längre fram emot vårbrytningen, sedan det visat sig, att den olycka, som träffat Lübeckarnes flotta på hemvägen icke var så farlig, att den brutit deras kraft eller ändrat deras plan, att undandraga sig det tvång K. Hans sökt pålägga dem, och att man således kunde påräkna deras biträde mot dennes kapare. Hemming Gadd hade i slutet af Jan. 1510 fått riksföreståndarens kallelse; han har säkert icke länge dröjt att efterkomma densamma (N:r 290) och verksamt understödt honom vid förberedelserna till den omkastning i Sveriges yttre politik, som snart bragtes till väga. Riksföreståndaren uppehöll sig i Februari 1510 i Vesterås, troligen med anledning af den nya upptäckten af ett silfvermalmlager vid Sala

⁵⁾ Han har af misstag infört den Köpenhamnska traktaten af 1509, med den bifogade anmärkningen under det föregående året.

⁶⁾ Tryckt i Geh.-Arch. Aarsberetn. IV: 353, men efter concept, som är utan datum.

⁷⁾ Svenska riksrådets bref till det Danska af d. 8 Juni 1510. Grönblad, s. 458.

(N:r 292), och voro der vid början af Mars jämte honom församlade rådsherrarne: Hemming Gadd, Åke Hansson, Trotte Månsson, Johan Månsson, hvilkas tänkesätt icke kunde vara föremål för någon tvekan, Nils Boson, hvilken så nyss uppsagt K. Hans sin lydnad, i följd af den dåliga behandling han rönt, och Sten Kristiernsson, hvilken aldrig försummade sig, då någon omhvälfning var å hane:

Frågan gälde att komma ifrån den skattskyldighet under Danmark, hvilken de sex ombuden vid mötet i Köpenhamn låtit förmå sig att erkänna, utan att det vilkor, som dervid var af Svenska riksrådet bestämdt, att K. Hans skulle återställa Kalmar slott, Borgholm och Öland, blifvit riket i recessen tillförsäkradt, och de sju ofvannämnda herrarne förbundet sig d. 2 Mars 1510 genom en formlig förbundsakt, att derest icke af nämnda sändebud, som afslutit traktaten, kunde företes tydliga bevis, att slott och land skulle genast återställas, när penningarne betalades, skulle de församlade med andra goda infödda Svenska män, som i förbund med dem inträda vilja, våga lif och välfärd, för att mot deras uppenbare fiende K. Hans afvärja rikets skada och aldrig tillåta, att en sådan afgift, oss alla till vanära och åtlöje, erlägges, och åberopas det, att allmogen öfver hela riket med uppräckta händer afsvurit K. Hans och all hans afföda, heldst han ännu vinnlägger sig om att indraga i riket sina svurna bröder, de grymma och otrogna Ryssarne, och derföre har sin häröld, Mäster David, alla år på stämplingar hos dem⁸⁾.

Ture Jönsson afgaf d. 24 Mars en särskild försäkran att tillträda förbundet, hvilket kan anses som ett tecken, att ingen stark opposition deremot af biskoparne och de öfriga rådsherrarne var att befara, och den gamle Jakob Ulfsson, som på våren flera gånger skref till riksföreståndaren, höll god min i dåligt spel, så att om tributen ej mer i denna tids handlingar är allvarlig fråga. Men K. Hans fordrade i bref af d. 10 Mars, att Svenska köpmän icke blott skulle afhålla sig från tillförsel till Lübeck, såsom verkligen uti sista recessen var föreskrifvet, för händelse af krig, utan han ville äfven förmena dem handel med Rostock, Stralsund och Vismar, såsom Lübecks tillhängare, till dess det blefve bättre förhållande mellan honom och de Vendiska städerna, och hotade, att i annat fall de finge skylla sig sjelfva, om de rå-

⁸⁾ Både »bebindningsbrevet» och Ture Jönssons förklaring, att han slutit sig dertill, äro efter originaler ur Sture-Saml., tryckta i Danska Geh.-Arch. Aarsberetn. IV: 355—358.

kade ut för hans kapare: men Danzig, Riga och Reval samt städerna vid Vesterhafvet kunde de deremot besöka⁹⁾.

Svenska skepp blefvo också sedan tagna ej blott utanför Warnemünde utan ock på segelleden till Riga samt införda i Visby hamn, hvilket jämte det att Svenska kyrkor och kloster förmenades att få sina räntor från gods på Öland, såsom utlofvadt var, och att dessutom bönderna der alldeles utarmades, i Svenska riksrådets skrifvelse till det Danska af d. 8 Juni anfördes såsom skäl, hvarför man icke kunde hafva något förtroende till recessen, och ville lemna den aftalade summan, med mindre att det på ett nytt samtal kunde åstadkommas ett bättre förhållande¹⁾. Ärkebiskop Birger och tvenne andra Danska rådsherrar tillstyrkte, då de d. 13 Juli 1510 till K. Hans insände detta eller ett liknande bref, att de tagna skeppen skulle återsändas och det förskingrade godset ersättas (N:r 305).

Hvad svar K. Hans gifvit på detta bref, är obekant, och har det i hvad fall som heldst knappt något inverkat; ty Svenska regeringen hade nu gripit sig an, att gå offensivt tillväga, och kunde så mycket hellre göra det, som Lübeckarne d. 21 April formligen förklarar krig mot K. Hans, och ungefär vid samma tid ingått underrättelse, att freden med Ryssland var betryggad.

Samtidigt med detta fredsslut kom äfven uppmaning från Lübeck att deltaga i kriget genom en af rådsherrarne, Herman Messman, med hvilken Hr Svante hade förbindelser, och hvilken blifvit utnämnd till den ene af befälhafvarne öfver Lübeckarnes flotta, hvilken skulle utlöpa i början af April (N:r 296). Då emellertid inga fiendtligheter till lands afhördes, och underrättelser ingingo, att sinnesstämningen i Danmark var afgjordt fredlig (N:r 294), företogs ingen ting, som innebar en brytning af stilleståndet, hvilket skulle räcka till midsommar. Ake Hansson, som fritt underhandlade med ståthållarne i angränsande Danska och Norska provinser, begärde likväl särskildt tillstånd att utan misstanke få skrifva till K. Hans, för att begära utlemnandet af ett par fogdar, som rymt till Danmark med hans penningar (N:r 295). Det var fråga om ett rådsmöte först i början af Maj (N:r 297—299), hvilket var sammankalladt till Tälge, men både på Hem-

⁹⁾ K. Br. dat. Kallundeborgh dom. Lætare 1510, enligt anteckning i Hr Svantes copiebok, mottaget af Hr Svante i Vesterås d. 5 April, eller 6:te dag påsk, såsom det säges i Riksrådets bref af d. 8 Juni. Skand. Handl. XX: 285. Grönblad, s. 459.

¹⁾ Grönblad, s. 459.

ming Gadds och ärkebiskopens förslag (N:r 301—303) blef det uppskjutet och hölls först i början af Juni i Stockholm, hvarvid det förenämnda brefvet till Danska riksrådet beslöts. Sannolikt har dervid varit en stark brytning, då man till en början icke ville betaga K. Hans allt hopp om betalning af tributen, men sedan fattade beslut om krigsrustningar²⁾; ty riksföreståndaren har kort derefter ej blott utskrifvit folk från städerna (N:r 304), utan ock begärt, att rådsherrarne skulle utrusta sina svenner, hvilket också skedde under loppet af Juli månad. Ärkebiskopen skref nu till Hr Svante, att han ogera såg, att deras gamla vänskap skulle brytas³⁾.

Kalmar slotts och Ölands återtagande 1510.

Riksföreståndaren, Hemming Gadd och flera världsliga rådsherrar synas vid medlet af Juli hafva med sina svenner samt en mängd folk⁴⁾, utskrifna från städerna i mellersta Sverige (N:r 344), hafva ankommit till Kalmar, der man genast anordnade en mera verksam belägring af Kalmar slott samt derefter äfven af Borgholm. Det förra hade icke i tid blifvit tillräckligt försedt, och nu mera kunde icke lätt någon undsättning från sjösidan komma, emedan Lübeckarnes flotta kryssade i södra Östersjön; icke heller var från landssidan

²⁾ Det tal mot Danskarne, hvilket Hemming Gadd skulle hafva hållit vid ett rådsmöte, i närvaro af en beskickning från Hansestäderna (tryckt i Script. rer. Svec. III: 1, 43—67), kan icke hafva blifvit hållet tidigare än vid detta möte, emedan Hemming Gadd på flera år icke varit med i riksrådets möten, förr än vid det särskilda mötet i Vesterås 1510, men d. 19 Maj 1510 lofvat Hr Svante att komma till Stockholm (N:r 302). Man känner icke i öfrigt, hvilka som deltagit i mötet, och är troligt, att ärkebiskopen, just derföre att Hemming Gadd var med, icke skulle kommit dit. Ett bref från Lübeck var d. 28 Maj afskickadt från Kalmar (Johan Månssons bref af denna dag, tryckt af Grönblad, s. 454), men några ombud voro ej tillstädes. Kanske hölls det först i Kalmar, sedan Lübeckarne kommit.

³⁾ Ärkebiskopen skrifver d. 28 Juli 1510, att han fått hem ett sitt skepp från Finland, och att det genast skulle afgå med hans svenner, men han visste icke hvart; ty Hr Svante hade blott löslige sagt i Stockholm att, »fare ho som ville», hvilket häntyder på starkt motstånd vid förslaget framställande på rådsmötet. Skand. Handl. XX: 291.

⁴⁾ Längre fram ankom förstärkning af ärkebiskopens, biskop Ottos och Hr Erik Turessons folk, enligt bref af Bengt Eriksson (Slatte) förut Hr Svantes fodermarsk, nu slottsfogde i Stockholm, dat. d. 10 Aug. 1510. Grönblad, s. 481. Sedan beskickningen till Lübeck afgått, voro af rådsherrarne i början af Aug. blott Peder Turesson och Bengt Abjörnsson kvar.

något anfall till förmån för de belägrade att vänta, enär det krigsfolk, K. Hans hade, behöfdes till försvar mot Lübeckarne och allmogen i närmaste gränsprovinser den 9 Aug. på lands-
ting i Hjortsberga så bestämdt förklarar sig för fred med Sve-
rige (N:r 312, jfr 308). Genom stenkistor och smärre far-
tyg var inloppet afsperradt och nya förskansningar anlades
eller reparerades på holmar och fastlandet utmed sjösidan,
till hvilkas besättande man väntade få tillhjälp af allmogen,
så snart den brådaste skördetiden var öfver (N:r 307). Hr
Svante synes hafva rest fram och åter mellan Kalmar och
Borgholm; men omkring d. 20 Aug. har Kalmar slott kapi-
tulerat⁵⁾. Huru dervid tillgick, och hvart besättningen tog
vägen, är icke bekant. Johan Månsson, som förmodligen
ledt belägringen, behöll också befälet på slottet.

Kort efter riksföreståndarens och rådsherrarnes ankomst
till Kalmar hade de sändt ett bud till de Hanseatiska skep-
pen, som då lågo vid Bornholm, och föreslagit, att de skulle
komma in i Kalmar sund, hvilket dessa, emedan vinden var
god, också gjorde. Då de passerade Ölands södra udde, ville
Lübeckarne der landstiga; men det afstyrdes af det Svenska
sändebudet med löfte att krigsfolket skulle få en skänk för
brandskatten⁶⁾. Sedan Hanseatiska flottan inkommit till Kal-
mar, aftalades med befälhafvarne, hvilka dertill synas haft
fullmagt från rådet i Lübeck, ett försvars- och anfällsförbund,
hvarom Hr Svante lemnade magistraten i Stockholm under-
rättelse, så att det kunde kungöras der på S. Gertruds gille-
stuga d. 5 Aug. (N:r 310).

Då Lübeckarnes flotta afseglade från Kalmar, åtföljdes
den af nio Svenska fartyg och sex Svenska herrar, bland dem
främst Hemming Gadd och riksföreståndarens son Hr Sten
Svantesson samt riddarne Sten Kristiernsson, Nils Boson,
Åke Örjansson (Tott) och Holger Karlsson, hvilka skulle i
Lübeck med alla de förbundna städernas ombud formligen
afsluta den påbörjade förbundsunderhandlingen. De Svenska

⁵⁾ Den enda uppgiften är Reimar Kocks ord: »Idt hedden ock in dus-
sem sommer, dewile de Lubischen in der see und in Dennemarcken rumo-
reden, de Schweden dat sloth vnuud stadt Calmeren gewonnen», hvilket en-
ligt hans föregående framställning syftar på tiden före d. 23 Aug., då Lü-
beckarnes flotta kom hem. Script. rer. Svec. III: 1, 256. Men den 15 Aug.,
då Jens Munk skref från det närbelägna Avaskär, visste han icke att derom
var fråga, ehuru han fick underrättelser från en frände, som var i Johan
Månssons tjänst, och sändt sina spejare nära in på slottet (N:r 312). Vid
Mormessemarknaden i Vesterås (d. 8 Sept.) kungjordes Hr Svantes bref om
slottets eröfring (N:r 314). Olai Petri uppgift om tiden är således oriktig.

⁶⁾ Reimar Kocks berättelse, hvilken bekräftas på sitt sätt genom Hem-
ming Gadds bref, N:r 317.

skeppen hade en trupp af Hr Svantes svenner ombord, och dessa deltego både i de härjningar, som Lübeckarne gjorde å Blekingska kusten och på Låland, likasom de sedan fingo dela de motgångar, som förorsakades af deras legotrupper, hvilka stodo under den bekante Claes Hermelinks befäl, men icke längre under hans lydnad, än som öfverensstämde med deras egna tycke. Han hade också redan vid utseglingen från Kalmar förbjudit unge Hr Sten, att gifva dem några penningar, förr än man finge se, huru de uppförde sig. Svenska truppen skall under befäl af en riddare ⁷⁾ hafva på egen hand stigit i land samt plundrat och brändt på Låland, och de Lübska båtsmännen följde exemplet och anföllo ett kloster⁸⁾. Den Lübska berättelsen omtalar icke, att de härvid funnit något motstånd, men Henrik Krummedike, som d. 10 Aug. fått befälet öfver hela Danska flottan, skrifver d. 20 Aug. från det närbelägna Nyköping på Falster, att konungens folk varit till slags med de Lübska och Svenska, ihjälslagit en del af dem och tagit omkring 20 till fånga, utan annan skada än att Åke Brahe blef illa sårad⁹⁾.

Lübeckarnes legotrupper, de s. k. ryttarne, hade icke tagit del deruti; ty de hade vägrat att vidare landstiga och tvungo befälhafvarne att inom ett par dagar återvända till Travemünde, dit flottan inkom d. 23 Aug. De uppförde sig icke bättre der, och de Svenska svennerna voro särskildt utsatta för deras fiendtlighet och roflystnad, kanske af förargelse öfver, att gratifikationen för brandskatten uteblifvit. Det hus, hvari dessa voro inqvarterade blef kringrändt, och då de, oberedda på sådant, af brist på pilar, måste gifva sig, blefvo

⁷⁾ Förmodligen Sten Kristiernsson, hvilken var ej blott den främste till åldern, utan ock den mest stridslystne. Att Hemming Gadd förde befälet vid plundringen af ett kloster, såsom Johannes Magni berättelse antyder, är redan i sig sjelf osannolikt och vederlägges af Reimar Kock, som hade bättre tillfälle att få reda på saken.

⁸⁾ Johannes Magni säger, att det var ett Birgittiner-kloster på Låland, som plundrades och brändes af Lübeckarne, till vedergällning för Danskarnes härjningar i Finnland. Reimar Kock har samma uppgift med tillägg, som skulle kunna vara grundade på annan källa; men emedan icke heller han har ortens namn, synes saken misstänkt. Hvitfeldt, som utan tvifvel hade väl reda på, att det enda Birgittiner kloster som kunde åsyftas var Mariebo, säger att det var Halsted kloster. I de äldste Danske Archiv-Registraturer B. III, hvarest ett långt register öfver Mariebo klostres bref finnes, är intet, som tyder på någon olycka vid den tiden.

⁹⁾ Bref till hans hustru, Fru Anne, dat. Nyköping tisd. n. fore S. Bartolemeus d. 20 Aug. 1510. Danske Magazin, III. Række. B. II: 150. Ett rykte, som mot slutet af September hunnit fram till biskopen i Växjö, berättade åter om två fältslag mellan Lübeckarnes ryttare och kungens folk, hvarvid de förra förlorat 400 man, men ändock behållit platsen (N:r 319). Jah'n har tagit fasta på den förra uppgiften, men ersatt den senare med en egen.

de mot tro och lofven plundrade på harnesk, värjor, och hvad annat, som de hade, samt åter innestängda (N:r 317). Lübeckarne måste laga, att de måtte få pålitligare folk i Travemünde och flyttade ryttarne i stället in till staden; men slutligen måste alla borgarne gripa till vapen, för att drifva dem ut, innan deras tjenstetid var utlupen.

De Svenska sändebuden måste länge stadna i Lübeck, till en början för att afbida ombud från de öfriga Wendiska städerna, Hamburg, Rostock, Stralsund, Wismar och Lüneburg, hvilka särskildt inkallades till en Hansedag. Efter långa förhandlingar var traktaten d. 17 Sept. färdig att be-seglas, den gälde ett försvars- och anfallsförbund, tydligen riktad mot K. Hans, med ömsesidig förpligtelse, att icke utan båda parternas samtycke avsluta hvarken stillestånd eller fred, och med förbehåll, att om någon eröfring gjordes af slott eller land, det skulle öfverlemnas till den parten, för hvilken den ligger bäst till (N:r 316). Men blott staden Lübecks sigill sattes under traktaten, och de öfriga togo ringa verksam del uti striden.

De Svenska herrarne hade utsigt, att ännu någon tid nödgas stadna i Lübeck; ty sedan den Hanseatiska flottan lemnat sjön, var det allför äfventyrligt att gifva sig ut med deras små fartyg, och måste de dessutom förse svennerna med nya vapen. De kommo derföre i behof af penningar, och ett lån af 1500 Lübska mark försträcktes dem också af staden Lübeck (N:r 315), hvilket ännu var obetaladt, då Sten Sture emottog riksföreståndareembetet (N:r 408). K. Hans hade också utrustat några skepp, för att passa på dem vid återresan, men Lübeck och de andra Wendiska städerna beslöto då att ledsaga dem hem, och afsände för detta ändamål 12 stora skepp, hvarefter hela flottan natten mellan 5 och 6 Okt. ankom till Kalmar, der anförarne sedan afbidade Hr Svante (N:r 322). Men Hemming Gadd, hvars sak ännu icke så länge Hr Svante lefde synes hafva blifvit afgjord i Rom (N:r 301), hade stadnat i Lübeck och blef kvar der till medlet af år 1512, för att under tidens brydsamma förhållanden be-vaka Sveriges intressen. Han var der mycket väl upptagen (N:r 408), och är han den förste ständiga resident hos en främmande magt, om man undantager de ombud, som redan förut underhållits vid påfliga stolen, ibland hvilka han också är en af de första.

Samtidigt med angreppen mot Kalmar slott vid medlet af Juli har sannolikt man börjat afspärra Borgholm¹⁾, för

¹⁾ Brefvet N:r 309, som är af d. 4 Aug. 1510 och ifrågasätter, att allmogen i Norra Motet skulle få komma hem, kan svärligen åsyfta något an-

hvilket ändamål allmogen i Norra Motet var uppåddad (N:r 309). Den förre höfvidsmannen Otte Rudh hade af ånger öfver sina missdåd vid Åbos plundring och kanske andra tillfällen begifvit sig på pilgrimsfärd och lemnat befålet till sin bror, Knut Rudh. Belägringen säges hafva blifvit anordnad af Hemming Gadd, hvilket är sannolikt; men dessutom var riksföreståndaren sjelf sällan långt borta, och såsom underbefälhafvare nämnes en Bröms, men om det var Nils eller Erik, måste lemnas derhän, samt Erik Abramsson Lejonhufvud²⁾. Längre fram kom också Måns Gren dit (N:r 326). Man synes egentligen hafva lagt an på att antända fästningen och hoppades att för detta ändamål kunna begagna ett par stora höstackar, som funnos i närheten, och hade dessutom samlat en stor hop enris; ty på skog var redan den tiden brist. Lübeckarne hade strax i början lemnat ett par mörsare och folk, som kunde göra fyrbollar. Äfven stormstegar, så stora, att 3 man i bredd kunde bestiga dem, voro tidigt i ordning (N:r 312) och gjorde man sig redan i Augusti godt hopp om framgång³⁾. Efter Kalmar slotts kapitulation kunde man också lättare få biträde af allmogen på fasta landet, särdeles af Möre (N:r 324). En utrustning gjordes i slutet af September af åtta skepp för att undsätta slottet, men den blef enligt Svanings berättelse om intet derigenom, att skeppen råkade möta den Lübska eskader, som i början af Oktober åtföljde de Svenska sändebuden till Kalmar. Först fram på hösten, sedan förhoppning om antändning af slottets trävirke visat sig alldeles felslagna, gjorde man också försök med en blida eller kastmaskin; men det var troligen brist på lifsmedel, som slutligen tvang besättningen att vid vinterns inbrott uppgifva slottet. Det skedde först d. 24 Nov. i Hr Svantes egen närvaro, då 133 knektar och några Danska adelsmän gäfvo sig fångna (N:r 330). Reimar Kock säger, att mycket gods, som Otte Rudh genom sitt rövveri hade samlat, dervid också föll i Svenskarnes händer.

nat. Svanings berättelse, att belägringen räckt 18 veckor, d. v. s. att den skulle börjat icke omkring midsommar, såsom han tillägger, utan omkring den 22 Juli synes i hufvudsaken vara riktig.

²⁾ Svaning.

³⁾ Jakob Ulfssons bref af d. 6 Sept. 1510. Grönblad, s. 485.

Åke Hanssons död 1510. Fiendens infall i vestra Småland och Vestergötland i Jan. 1511.

Medan Sverige vid Östersjön lyckades återvinna de delar af riket, hvilka i flera år varit föremål för kostsamma och blodiga strider, drabbades dess vestliga delar af ett olycksfall, hvars följder väl icke genast, men redan inom några månader skulle visa sig.

På riksföreståndarens befallning hade Ture Jönsson och Åke Hansson d. 9 Aug. 1510 skrifvit ett bref till K. Hans, uppsagt stilleståndet och afsändt brefvet till borgmästarne i Halmstad, med skriftlig anmodan att befordra detsamma, samt tillagt den försäkran, att stilleståndet skulle gälla, med 14 dagars uppsägelse. Brefven voro daterade Skara, och troligen skrifna med biskop Vincentii vetskap, men om der också hela frälsehären från landskapet var samlad, är obekant; snarare skulle man tro den allmänna mötesplatsen varit en östligare ort, Ettak vid Tidån, der Åke Hansson hade sina svenner; ty tåget har utan tvifvel gått utefter Lagan och öfver Markaryd, emedan de inryckte i Skåne, förbi Örkeljunga, som ligger der vägar från Halland och Sunnerbo sammanträffa med vägen till Helsingborg, två mil från gränsen, såsom Rimkrönikan uppgifver. Troligen hade höfvidsmannen på nämnda slott, Tyke Krabbe, enligt Åke Hanssons ridderliga sätt också erhållit ett uppsägelsebref, men åtminstone hade han fått befallning af konungen att vara på sin vakt och hade samlat en stor del af de Skånska frälsemännen, och är det enda gången, då deras deltagande i detta krig omtalas. Åke Hansson hade icke underlåtit att skaffa sig onderrättelser; men en bonde, som han för detta ändamål använde, berättas hafva missledt honom och i stället underlåtit Tyke Krabbe om Åke Hanssons företagande.

Sammanträffandet skedde d. 27 Aug. en qvart mil vester om Örkeljunga, der marken är kuperad och vägen till Helsingborg följer en bäck med till en del branta till en del

⁴⁾ Danska Geh.-Arch. Aarsberetn. IV: 358. Brevet träffade K. Hans i Nyköping på Falster d. 21 Aug.

⁵⁾ Svaning, som i öfrigt föreställer sig, att valplatsen låg i Halland, beskriver den sålunda: Inter utrumque exercitum sylva erat Succis pertransunda et in ea vallis profunda fraudi admodum accommoda, per quam vadous rivulus defluebat. Magnus Matthiæ uppgifver ort och tid noggranare; men har af namnet »Fantehule» låtit förleda sig att begagna det latinska ordet spelunca, bergshåla, klyfta, hvilket icke motsvaras af naturbe-

sumpiga omgifningar. Utsigten var särdeles, då marken var mer skogbeväxt, inskränkt, och innan Åke Hansson kom till den olyckligt ryktbara Fantehåla, som nu är en kärräng nedanför en dalsluttning, hade han att passera mellan bergkullar, i skydd af hvilka ett bakhåll lätt kunde dölja sig. Åke Hansson hade med sin trupp gjort skriftermål i den närbelägna kyrkan; men var oberedd att så hastigt möta fienden, så att han då han plötsligt fann sig omringad, icke såg annan utväg än att spränga fram och befalde sin trupp att följa. En häftig strid började och såsom Danskarne erkänna, ådagalades å båda sidor mycken tapperhet; men förmanen för ärkebiskop Birgers svenner vid namn Lasse Frost, som varit i Åke Hanssons tjänst och således kände honom, rände sitt spjut genom sin forne herre, hvarefter han genast föll af hästen och dog. En frälseman, Brynte Bertilsson (Liljehök) af Upplo och Marquard Guldsmid, borgmästare i Skara, nämnas bland de stupade. Ture Jönsson, hvilken nu hade högsta befälet, gaf genast om ej tecken åtminstone exemplet till flygt, och större delen af truppen lyckades det att återvända samma väg, som den kommit genom Sunnerbo, der folket blef mycket nedslaget öfver hvad som händt, och många hade svårt att tro, det den tappra Åke Hansson hade stupat (Nr 313). Tyke Krabbe visade sin fallne motståndare den äran, att hans lik fördes till Helsingborg och der med mycken högtidlighet begrofs i Dominikanerklostret, Lasse Frost blef af K. Hans gjord till adelsman, och en tagen Svensk fana blef under ett slags triumftåg förd till Vårfrukyrkan i Köpenhamn.

Man väntade i Vestergötland strax efter underrättelsen om Åke Hanssons död ett Danskt infall från Halland (Nr 318); men K. Hans hade tillräcklig sysselsättning för sina värfvade trupper på Östersjösidan, och allmogen i Skåne ville sluta en dylik fred med Varend, som Blekingsboarne hade, hvarom flera bud gingo mellan de båda landskapen (Nr 329). Äfven Prins Kristiern gjorde min utaf att vilja förlänga det stillestånd, som under Åke Hanssons senare år nästan oafbrutet fortfarit, och Peder Lycke på Varberg yttrade sig mindre bestämdt; men lofvade dock, att handelsgemenskapen öfver gränsen tills vidare skulle fortfara ⁶⁾.

skaffenheten. Script. rer. Suec. III: I, 147. Svenska Rimkrönikan är i Klemmings uppl. Stockh. 1867, 68, något fullständigare än de äldre, emedan ett par rader, hvori texten varit defekt, blifvit alldeles uteslutna, och en i det hela sämre afskrift blifvit följd.

⁶⁾ Ture Jönsson till Hr Svante, dat. Skara d. 6 Dec. 1510. Danska Geh.-Arch. Aarsberetn. IV: 359.

Hr Svante, som fick del af denna skriftväxling, synes hafva tagit förlusten af en man, sådan som Åke Hansson, alldeles för lätt. Det var ett stort län, som blifvit ledigt och dermed kunde hans nu adertonårige son, Hr Sten, som på sjötåget till Lübeck lærer hafva visat goda anlag, försörjas; men biskop Vincentius och andra tiggde om delar af det vidsträckta län, som Åke Hansson haft, utan känsla för de pligter, som dermed följt (N:r 318, 321).

Saken hade varit mindre betänkelig, om Hr Sten fått taga sitt residens på Ettak eller någon annan ort i Vestergötland, der en betydligare truppstyrka kunnat hållas samlad samt fått någon bepröfvad och ansedd krigsman till råd och biträde; men biskop Matthias och Tönne Eriksson (Tott), hvilka å Hr Svantes och arfvingarnes vägnar utredde dödsboet efter Åke Hansson, stälde så till, att Ettak, hvarest alla inventarierna lära tillhört den affidne, blef alldeles utblottadt (N:r 327), och Åke Hanssons svenner blefvo redan i början af Oktober uppskickade till Hr Svante i öfra Sverige (N:r 321). Det fanns i hela det vidsträckta landskapet, hvars ytterkanter till en stor del voro riksgräns, dels mot Danmark, dels mot Norge, numera icke ett enda slott, om man icke vill räkna biskopens nyss befästade gård Leckö, hvars läge likväl gjorde det mer lämpligt till en tillflyktsort än en stödjepunkt för försvaret. Man kan ej undra, om allmogen genom dessa förhållanden blefvo nedslagna, särdeles, som de icke en gång fingo se sin nya herre. Kristiern hade redan på hösten sitt bud inne på östra sidan om elfven och lät hålla ting med der belägna fyra häradar. Ture Jönsson påstod i bref till Hr Svante, att om han icke så snart kommit dit, skulle de hafva gått öfver på konungens sida, och erinrade om nödvändigheten att betrygga landsortens försvar genom ditsändandet af en större krigsmagt⁷⁾. En underrättelse från en borgare i Ny-Lödöse om ett combineradt anfall från fyra olika håll in i Vestergötland synes också före årets slut hafva kommit honom till handa (N:r 331).

Hr Svante hade efter Borgholms intagande, i December kommit upp till Vadstena-trakten⁸⁾, der han tillbragte julen. Om det var för att vara vestra gränsen närmare eller af annat skäl, är obekant. Af en anmodan till slottsfogden i Stockholm att ditsända apotekare och fältskär (N:r 333) skulle man tro att han varit sjuk, hvilket bekräftas deraf, att han

⁷⁾ Ture Jönssons nyss anförda bref.

⁸⁾ Han har der d. 2 Jan. 1511 utfärdat frälserätt för sin lifstid å all den jord, som Domprosten Hans Brask med arf eller köp lagligen tillfallen är.

sedan undergick en helsokur⁹⁾, hvilket till en del förklarar hans lamhet i försvarsåtgärderna. Likväl utfärdade han före årets slut befallning till städerna, att de skulle sända sitt krigsfolk, så att det senast för tjugonde dagen kunde vara i Skara (N:r 335). Men då flera rådsherrar d. 2 Jan. 1511 voro samlade i Upsala, dit ärkebiskopen utan tvifvel inkallat dem, och skrefvo till rådsherrarne i Finnland om ett allmänt rådsmöte i Stockholm i början af fastan, hade de ännu icke fått underrättelse om farans vidd¹⁾, och sedan nämnda utskrifning ankommit, tyckte ärkebiskopen, att Hr Svante kunde »begå sig med de gode mäns hjälp i städerna der nere» (N:r 335) och vet tydligen icke utaf någon uppfordring till frälset. Men d. 13 Jan. 1511 skref biskop Matthias, att han sänder sina svenner till hjälp, utan att nämna något påbud²⁾.

Det befanns snart, att den förenämnda uppgiften, att anfäll från flera olika håll förestod rikets sydvästra delar, var i hufvudsaken väl grundad. Redan d. 5 eller 6 Jan. skref biskop Brynolf till Hr Svante, att han lidit stor skada på sitt folk³⁾, och att goda råd voro dyra, om icke hela landskapet skulle komma i Danska händer (N:r 334). Troligen har det varit någon sammanstötning med trupper, som lågo utmed Göta elf. Den 13 Jan. hade också Ture Jönsson, som nu skulle vara landets främste man, uppgifvit allt motstånd och dragit sig undan bakom Billingen, till Sköfde, men skref till Hr Svante och bad, att han skulle taga med sig 200 eller 300 skyttar från Vadsbo och komma till landstinget i Skara d. 21. Allmogen i 8 eller 10 häradar hade lofvat honom, att när Hr Svante komme, skulle de gå man af huse. Han väntade då också, att Holger Karlsson skulle komma från Östergötland till hjälp. Ännu hade likväl ingen större truppstyrka kommit in i provinsen; men underrättelse hade erhållits med en prest från Mark, att 2000 ryttare(!) väntades till Varberg, och hotelser

⁹⁾ Fru Metta skref till honom i ett bref, dat. Svartesjö månd. n. före Johannis ante portam Latinam (d. 5 Maj) 1511: rader jach eder oc beder, at i icke thaga for mange yrter till eder, vthen alenest then getemelk; ty hon gör eder best. Rimkrönikans ord, hvarmed berättelsen om hans död inledes, äro: aff siwkdöm ledh jag myken mödha.

¹⁾ Brevet är tryckt hos Grönblad, s. 508; men efter en afskrift som Josef Pedersson inskickat, och man kan således icke af några sigiller sluta, hvilka som deltagit, men deremot att åtminstone han ansett, att saken var Hr Svante obekant.

²⁾ Brevet, dat. Strängnäs octava epiphaniæ d. 13 Jan. 1511 (D. G. A.) innehåller i öfrigt intet af vigt.

³⁾ Troligen har han redan varit i färd med att packa in, för att sätta sin person i säkerhet på Leckö, der presten i Örby ville söka honom (N:r 337); men mot slutet af månaden var han på Torssön i Väneren (N:r 339) och på väg till Amnehärad (N:r 342).

hade kommit både till Kind och Mark, att derest innebyggarne icke lemnade stora kostgärder, de skulle utsätta sig för plundring och brand. Många bref med dylika hotelser synas hafva blifvit spridda i provinsen, hvilka, enär ingen öfverd styrka eller ens någon frälseman fanns, som ville sätta sig i spetsen för ett motstånd, gjorde sin verkan, då fienden några dagar senare verkligen inbröt. Så fick Åse härad, som ligger utmed Hunneberg och Vänern, ungefär vid samma tid ett bref ifrån Gamla Lödöse, med anmaning att skicka dit några ombud, för att svärja »K. Kristiern» trohet; i annat fall skulle 6000(!) ryttare d. 15 Januari komma tågande genom häradet, och skulle straffa alla dem, som icke ville gå honom till handa (N:r 336). Naturligtvis är antalet mångdubbladt; ty hufvudanfallet skedde från ett helt annat håll.

Det var d. 20 Jan. som den i Varberg samlade hufvudhären under Kristierns befäl inbröt i Mark⁴⁾. Den bestod af Danskar och Skottar, samt troligen äfven Tyskar, utan tvifvel blott ryttare, hvilka efter legotrupperns vana foro illa fram hvardt de kommo. Likväl synes K. Kristiern hafva sökt att någorlunda skydda bönderna, åtminstone har han utfärdat åtskilliga skyddsbrief, hvilka respekterades (N:r 474); men flera adelsmäns gårdar, deribland Ture Jönssons båda sätesgårdar Falem och Lindholmen, ytterst på halfön Källand vid Vänern, blefvo afbrända. Det egentliga målet var landskapets dåvarande hufvudort, Skara, der Kristiern låg öfver i flera dagar, lät uppsöka och uppbryta alla domkyrkans gömmor samt uttaga hvad som fanns af något värde (N:r 339). Han tvang slutligen staden att erlægga en dryg brandskatt, och sköflade äfven biskopens gård Brunsbo, innan han d. 30 Jan. aftågade.

Riksföreståndaren hade under tiden omkring d. 21 ankommit till orten, åtföljd af sin son Sten och en liten styrka; men något landsting kunde denna gången icke blifva utaf. Lagmannen Ture Jönsson höll sig ännu alltjämt kvar i Sköfde, der också en af rådsherrarne i orten Axel Posse och några frälsemän hade infunnit sig, och riksföreståndaren hade med dem en öfverläggning, hvaraf resultatet blef, att unge

⁴⁾ I Palmschiölds Saml. i Upsala Bibliotek finnes i affdeln. Topographica N:r XLIV, vid slutet af Skara Biskopskronika, p. 731 följande anteckning, hvilken afskrifvaren (ärkebiskop H. Spegel?) troligen funnit i någon gammal skrift; »MDII combusta est Ludosia. Anno Domini DXI intravit Rex Christiernus Vestgotiam et taliavit civitatem Scar[ensem] ad V talenta argenti, et eodem tempore cremavit curias nobilium; intravit Markiam dominica die post octavam epiphanie et fugavit omnes nobiles cum Domino Episcopo ad Vadzbo, demum ad Vermelandiam.»

Hr Sten skulle med den krigsstyrka, som var att tillgå, stadna i norra delen af landskapet, och innebyggarna i öfra Sverige anmodas om understöd, hvilket också skedde genom en allmän kungörelse, utfärdad i samtliga innebyggarnes i Västergötland namn (N:r 338). Det är möjligt, att Kristiern häraf föranleddes att taga vägen åt Jönköping, der han inträffade först d. 2 Febr. och stannade i 6 dagar⁵⁾. Hans trupper plundrade derunder i och rundt omkring staden, hvilken endast genom en svår brandskatt räddades från att blifva förstörd. Allmogen i orten hade icke kunnat förmås att göra motvärn.

K. Hans hade sändt en annan här, under Tyke Brahes befäl, som skulle tåga genom Sunnerbo och Östbo; men den kungörelse af K. Hans, hvilken den medförde, var icke utfärdad förr än d. 10 Jan., och då hären bestod både af ryttare och fotfolk, är sannolikt, att den icke så snart som beräknadt var kommit fram. Kungörelsen hade innehållit löfte, att om blott innebyggarna ville utgöra den skatt, de voro pligtiga Sveriges krona, skulle krigsfolket icke göra dem någon skada; men de blefvo det oaktadt utsatta för svåra plundringar och annan misshandling, sådan som plögade öfvas af fiendtliga härar, när icke sträng manstukt handhafdes (N:r 349, 390). Från Jönköping spriddes rykten, att Prins Kristiern hotat hemsöka särdeles städerna och biskopsgårdarne i Östergötland samt Vadstena kloster, och hade Holger Karlsson derföre besatt vägarne öfver Holaveden eller åtminstone den vanligaste, utefter Vettern. Men Kristiern återvände d. 6 eller 7 Febr. söderut och utfärdade kungörelse till åtminstone både Östbo och Vestbo, att om de lemnade gengärder emot hans folk på uppgifna nattlägersställen, skulle dem ingen skada ske. Biskop Brask fann dock, då han tre år derefter var på visitationsresa genom dessa trakter, att till och med många kyrkor och kyrkogårdar blifvit oskärade, och allmogen sade sig aldrig mer vilja sätta förtroende till Kristierns löften (N:r 429). Troligen har han tagit vägen utefter Nissan genom Vestbo, emedan denna ort icke förut var utplundrad. Något egentligt eröfringståg har detta fälttåg ej varit; man hade ingenstädes ens försökt att organisera en Dansk styrelse.

De åtgärder, som i öfra Sverige skulle vidtagas, beslötos på ett rådsmöte i Vesterås d. 5 Febr. och gingo ut på utrustning af hvar tredje man (N:r 343); de kommo naturligtvis för sent, då fiendens återtåg från Jönköping vid samma tid började. Man åtnöjde sig med att hålla mantalsskrifning i

⁵⁾ Anteckning i Jönköpings stads äldsta tänkebok, anförd i Skand. Handl. XXXII: 431. Jfr N:r 341.

socknarne (N:r 347). Äfven på Norska gränsen var fråga om en dylik utrustning (N:r 348); men då i de södra gränserna vårlossning vid den årstiden när som heldst kunde väntas, blef icke något uppbrott utaf. Man måste också snart vara betänkt på att bevaka Östersjökusten (N:r 354), i Östergötland hade redan de i följd af Kristierns infall sammankallade mötena med allmogen också afsett bevakning ej blott af Holaveden, utan ock af sjösidan. Berättelser om K. Kristierns framfart i Vestergötland och Småland uppeggade Östgötarne till uppoffringar, och de lofvade att gå man af huse, så många som till sina 15 år komna voro. Men allmogen klagade, att inga hofmän (krigsmän) funnos i landet och begärde särskildt, att riddaren Holger Karlsson, som bodde på Björkvik, sydvest om Söderköping, men denna tiden mycket vistades hos Hr Svante, måtte få stadna i Östergötland (N:r 356).

På Norska sidan var, sedan sjön blef öppen, faran för anfall minskad, emedan man äfven här måste vara vaksam på kustorterna; ty de Vendiska städerna hade sina utliggare i Kattegat (N:r 385). Prins Kristiern hade visserligen någon tanke på att befästa Elfsborgs klippa, och lät för sådant ändamål afmätta densamma (N:r 357); men det blef icke utaf. Han hade också låtit kungöra, att han skulle uppbära sommarskatten i Vestergötland, och den unge Hr Sten måste derföre begifva sig dit ned, hvarvid han d. 15 Juni hade en sammanträffning med besättningen på Bohus, som måhända gått öfver elfven för att fouragera; men emedan han öfverlät åt brefbäraren att derom afgifva muntlig rapport till fadern, känner man ingenting derom. Han var nog orolig för Prins Kristierns förenämnda hotelse; ty han hade icke tillräcklig inkomst att underhålla en stor styrka; men lofvade att, skulle det också kosta hans lif, ville han »försvara skatten», ehuru han snart lärt sig inse, att han af Ture Jönsson icke kunde vänta något biträde (N:r 363. Ett möte mellan Hr Sten och Prins Kristiern lærer efter förenämnda träffning hafva egt rum vid Bohus⁶⁾, och ett stillestånd dervid blifvit ingånget; men man känner intet vidare derom än att det icke blef hållet.

⁶⁾ Man har derom blott följande rader uti ett Sten Sture d. y. bref till ärkebiskop Birger, efter odateradt concept infördt i hans copiebok under år 1517: »huat hans nade loffuade och tillsagde mich i en (!) tall, vij sammen vore vid Bohus, är oppenbare forkrenget och ecke hollet, som thenne copie aff hans egit breff, her innelweth, clarlige uttrycker.» Skand. Handl. XXIV: 106.

Sjökriget 1511. Danska härjningar på Öland.

Viktigare voro såsom vanligt Danskarnes företag till sjös, särdeles emedan Lübeckarne hade detta året mycken svårighet att komma i gång med sina rustningar, kejsaren och andra furstar ville med afseende på olägenheterna för handeln på Östersjön stifta fred och deras egna bundsförvandter visade så stor likgiltighet eller vanmakt, att Danska flottan nästan utan motstånd kunde hemsöka dem. Först d. 26 Juli blef Lübeckarnes flotta färdig att utlöpa; men dessa ville dock ännu icke gifva efter eller afstå från förbundet med Sverige, hvilket från Svensk sida synes hafva varit ifrågasatt (N:r 362), sannolikt i sammanhang med de underhandlingar, som leddes af ärkebiskop Birger (N:r 359). I början af sommaren beherrskade Danska flottan under Jöns Holgerssons befäl fullständigt farvattnet mellan Kalmar och Lübeck, så att Johan Månsson måste tänka på att sända ett bref öfver Riga, för att få det fram till Lübeck (N:r 360). Det lyckades likväl med ett bud öfver Stralsund, och Hemming Gadd kunde sedan underrätta rådet i Lübeck, att det icke var vårt fel, att de icke fått någon underrättelse från Sverige, enär man utrustat ett präktigt fartyg med 24 mans besättning under befäl af Staffan Sasse; men det hade, genom förräderi säges det, blifvit taget af Danskarne (N:r 365, jfr 360).

Det var naturligt, att man under sådana förhållanden skulle åter känna någon oro å de Svenska strandorterna. Det sades, att K. Hans hotat hemsöka Östergötland, och man tänkte der på försvarsanstalter (N:r 361). I Kalmar län hölls af allmogen ständig vakt vid stranden, åtminstone sedan Danska flottan visat sig i sjön. Johan Månsson lät sina knektar understödja dem, och hade, såsom han uttryckte sig, låtit dessa göra en kyrkeväg, att »skjörbjuggen skall icke förgå oss här nedre». Det var naturligtvis, på det de skulle komma fram den genaste vägen utefter hafsstranden. Staden var dessutom väl förvarad, och Hr Svantes bössor, som fått stadna kvar efter belägringen, voro upplagda på tornen och kring muren, innebyggarne voro beslutna att försvara sig till det yttersta. Också blefvo fiendens försök att göra landstigning i grannskapet af Kalmar, både norrut vid Skäggenäs och söderut vid Hagby, afslagna, och blott en enda gård blef på förra stället afbränd (N:r 365).

Afven på Öland hade man redan tidigt på sommaren börjat rusta sig både med bössor och andra vapen (N:r 360).

Men då den Danska flottan vid midsommartiden kom söder ifrån in i Kalmar sund, kunde man på den långsträckta öppna kusten icke göra nog kraftigt motstånd, utan gjorde fienden landstigningar i landets Södra Mot, der 14 socknar till stor del afbrändes; men landsfogdarne samlade folket, grepo och slogo ihjäl väl 150 man af fienden, hvarefter de gáfvo sig till skepps igen, der de sedan förhöllo sig stilla; den brandskatt de genom en tillfångatagen bonde begärt af slottsfogden, med afseende på det Norra Motet, blef aldrig utkräfd⁷⁾. Det var flera af skattebönderna på Öland, som i följd af den osäkerhet, hvarför de voro utsatta, länge tvekade att åter uppbygga sina gårdar (N:r 426—428).

Men sedan Lübeckarnes flotta kommit ut, blef den Danska så upptagen i sydligaste delen af Östersjön, att all fara för Sverige derigenom upphörde. Endast enstaka Danska skepp kunde denna sommar visa sig i skärgården utanför Upland och Södermanland, och i Finska viken syntes blott de tre skepp, som förde Mäster David till Narva; men man hade åter mycken oro för Ryssarne⁸⁾.

Inhemska oroligheter, försök att afsätta Svante Nilsson på hösten 1511. Hans död d. 2 Jan. 1512.

Riksföreståndaren hade af ett rådsmöte, som hölls i Stockholm dagarne före midsommar varit hindrad att infinna sig, såsom han eljest brukat, på de nu hotade ställena, och han var ej okunnig om en plan, att afsätta honom, hvarom ryktet var spridt öfver landet. Men den ende, som med afseende på verklig duglighet och förmögenhet kunde komma i fråga att intaga hans plats, höfvidsmannen på Viborg, Erik Turesson (Bjelke), hade dött i slutet af April eller början af Maj⁹⁾, och det är sannolikt, att ett rådsmöte, som af riksrådet varit utsatt att hållas i medlet af Maj¹⁾ af denna anledning blifvit uppskjutet eller afbrutet, så att ingenting derom är bekant. Ett så

⁷⁾ Reimar Koek säger, att K. Hans gifvit befallning, att afbränna och alldeles föröda hela landet. Ett sådant råd gaf sedan Severin Norrby år 1519 K. Kristiern (N:r 492), men det finnes ingen skriftlig befallning i behåll.

⁸⁾ Skand. Handl. XIX: 170, 175. Grönblad, s. 523—534.

⁹⁾ Klement Hogenskild skref från Åbo d. 10 Maj, att han blifvit häftigt sjuk efter påsk (d. 20 April), och var såsom ryktet sade redan mällös. Grönblad, s. 522.

¹⁾ Electus Arvid Kurks bref, dat. Åbo d. 1 Maj 1511. Grönblad, s. 518.

viktigt dödsfall måste naturligtvis göra deltagarne i planen ²⁾ något brydsamma, och det är ingenting som antyder att den kommit offentlig till tals vid rådsmötet i Juni; men Sten Kristiernsson började dervid en öppen tvist med riksföreståndaren, så att de skildes åt som ovänner. Den synes hufvudsakligen hafva gällt förläning å Vendels socken, som ligger nära Sten Kristiernssons stamgods Salesta i Upland; men man vet ej visst, om han haft den förut och riksföreståndaren velat indraga förläningen och gifva den till en annan, eller det var han som fordrade den, hvilket senare är det troligaste.

Nog af, riksrådet hade funnit saken tvistig och uppgjort en förlikning intill nästa herredag. Sten Kristiernsson reste från mötet, utan att taga afsked af riksföreståndaren, och begaf sig till Nyköping, der han var höfvidsman och egentligen bodde. Strax han kom hem, höll han vapensyn både med sina svenner på slottet och borgarne, dock utan att dervid hålla något tal, som uppenbarade sönderingen; men han tog derefter borgarne med sig på slottet. Sina landsfogdar hade han förut inkallat, och är troligt, att han icke funnit sinnesstämningen i orten gynnsam; ty man har en pålitlig uppgift om motsatsen, åtminstone hvad landsbygden angår, hvarest nyligen hade varit ett upplöpp (N:r 364). Oaktadt fienden när som heldst kunde väntas utanför Nyköping, lemnade han i början af Juli orten och begaf sig till Salesta, hvarifrån han skref ett bref till ärkebiskopen, uppfyllt af svåra beskyllningar mot riksföreståndaren, bland annat att en dennes tjänare, Olof Valram, i Roden samlade några af hans svenner under sitt befäl, förstärkte sig med allehanda löst folk, och att de sagt sig jämte andra Hr Svantes tjänare vilja gästa Salesta, hvaremot de icke hade visat sig, då fienden brände i skärgården och framkastade till och med, att de »lågo i mordstig» för honom. Ärkebiskopen meddelade brefvet till Hr Svante, med tvenne egna skrivelser, hvori han nog uppenbart tog Sten Kristiernssons parti, och erinrade om öfverenskommelsen, att en fullständig förlikning

²⁾ Något direkt bevis, att Erik Turesson var i fråga, finnes väl icke; men ärkebiskopens åtgärd att utan Hr Svantes vetskap sammankalla de Finska rådsherrarne, äfvensom andra omständigheier, måste hafva väckt dennes misstanke, så att han enligt hvad Erik Turesson sjelf i bref af d. 2 Mars 1511 klagade förbjudit öfverfarten vid Vaddön, (Grönblad, s. 511). Den nära förbindelse, som Hr Svante under sina sista år ingått med Holger Karlsson (Gera), hvilken merändels uppehöll sig hos honom (N:r 356, 361, 373), kan också hafva berott på hans fruktan för Erik Turesson; ty det var alltsedan 1497, då den förres gård Björkvik på Sten Stures befallning sköflades (N:r 433) af Erik Turesson, icke godt förstånd mellan dem.

skulle uppgöras på ett nytt rådsmöte, hvilket var utsatt till d. 13 Juli. Svante svarade icke utan skäl, att det var honom oväntadt, att ärkebiskopen och andra rådsherrar skulle hålla med Sten Kristiernsson, hvars förebräelser han vedergäldade med den, att denne låtit fienden ostraffadt härja vid Oxelösund, utanför Nyköping; sina fogdar hade han visserligen tillskrifvit, att de icke skulle göra Sten Kristiernsson för när; men grepe Sten till vapen, skulle också han, såsom orden föllo, »tillbörligen dertill tänka»³⁾. Någon sammanstötning synes icke genast hafva inträffat; ärkebiskopen rådde Sten Kristiernsson att begifva sig till Nyköping, men rykte kom ut bland allmogen om Sten Kristiernssons stämplingar, och en hotelse, han fällt, att innan julen utsträcka sin duk 20 alnar längre, hvarmed han menade att öka sin trupp med ett motsvarande antal (N:r 371). Han hade också, förmodligen från vestra Tyskland, inköpt en mängd »sköna hästar»; men skeppet, hvarpå de fördes, togs af Danskarne i Vesterhafvet på sensommaren eller på hösten 1511 och fördes till Köpenhamn (N:r 385).

Det förenämnda mötet, som var utsatt till d. 13 Juli, hade icke blifvit utaf, dels emedan Hr Svante icke var frisk, dels emedan han icke var benägen för ett möte, der Sten Kristiernsson skulle vara tillstädes. Rådsherrarne höllo dertill ett möte i Bockholms sund, sannolikt i medlet af Aug., hvarvid Holger Karlsson och Jon Jönsson voro närvarande å riksföreståndarens vägnar (N:r 373); men i afseende på Sten Kristiernsson kom man dervid icke närmare en uppgörelse; deremot utfärdades här en kallelse till allmänt rådsmöte, som skulle hållas i Strängnas d. 21 Sept. och hvartill två »gode män» af hvart härad tillkallades, med uppgifvet ändamål att söka få fred (N:r 372). Ärkebiskopen tillstyrkte derefter Hr Svante att infinna sig å detta möte och låta all tvist med Sten Kristiernsson anstå till 14 dagar efter mötets slut (N:r 373).

Sten Kristiernsson kunde icke bära den framgång han haft hos åtskilliga af de andra rådsherrarne; utan dröjde knappt 8 dagar, innan han gjorde verkliga upprorsförsök. Han infann sig i Tierp söndagen d. 17 Aug., hade med sig 60 hästar från Vändel, hvilken socken han således troligen sökt bemäktiga sig, sade till den församlade allmogen, att riksrådet afsatt Hr Svante, och ville han kännas vid häradet; men bönderna sade sig icke vilja lemna något svar, förr än

³⁾ Både Sten Kristiernssons och Hr Svantes bref äro införda i hans copiebok och tryckta i Skand. Handl. XIX: 170—176, det förra dat. d. 8, det senare d. 9 Juli 1511.

de hört sig före, och vägrade honom skjuts. Han for derifrån till Elfkarleby, och tog der den lax, som tillhörde riksföreståndaren å kronans vägnar, samt sände sin fogde att kännas vid Gästrikland (N:r 374).

Hr Svante har tagit saken med ett lugn, som skulle varit tadelvärdt, om Sten Kristiernssons försök medfört någon fara; men han åtnjöt så litet anseende, att hans uppviglingar fortgingo länge utan någon påföljd (jfr N:r 376). Likväl tog Stockholms stad sig deraf anledning att sända en af rådmännen, som nyss varit uppe i Dalarne, med en skrifvelse stäld till hela biskopsdömet, således äfven till innebyggarna i Vestmanland, hvari säges, att Sten Kristiernsson utan all orsak satt sig upp emot riksföreståndaren, far omkring landet, fordrar, att allmogen skall hylla honom för herre samt gifva honom skatt, och säger mycket för dem, som icke finnes med sanning, och enär deraf kunde komma mycken olycka, uppmanas de att förhålla sig stilla (N:r 375). Derefter höres ingenting utaf Sten Kristiernsson, förr än han på sin resa till den förenämnda herredagen i Strängnäs, mot slutet af September, mötte en riksföreståndarens fogde vid Flötsund, och hvarvid han öppet för honom sade, att de andra herrarne i riksrådet skulle på mötet afsätta Hr Svante, och att denne aldrig mer skulle blifva hans herre (N:r 379).

Vid rådsrådet i Strängnäs infunno sig efter hand utom biskopen på stället, de båda andra biskoparne vid Mälaren, samt 3 prelater och 17 verldsliga rådsherrar, af hvilka knappt flera än en tredjedel torde kunna räknas till riksföreståndarens vänner. Men det är sannolikt, att utom rådsherrarne äfven infunnit sig en stor mängd utom riksrådet stående frälsemän; ty den ofvannämnda kungörelsen inkallar från hvar hrad två »gode män», hvilket i tidens språk betyder frälsemän. Riksföreståndaren var ännu d. 28 icke kommen (N:r 380), men infann sig sedan och torde hafva strax personligen bevisat ett sammanträde, hvarvid han erbjudit sig att vilkorligt nedlägga höfvidsmansdömet; men förhandlingen fortsattes sedan skriftligen.

Riksrådet har dervid meddelat honom en lång lista på »de skäl, hvarå de samtycka till nämnda anbud», af hvilka det förnämsta synes vara, att Hr Svante, då han valdes till höfvidsman besvurit några punkter, hvilka innehållit, att han skulle rätta sig efter riksrådet, och emot dess vilja och råd hade riket under honom kommit i förderf samt många af adeln mist sina gods i Danmark och Norge derigenom, att han försummat eller förhindrat fredsmöten, särskildt det, som skulle stå i Kalmar 1505, det som skulle stå i Malmö d. 29

Sept. 1508, och det som var utsatt till d. 24 Juni 1509, att de gode män, som rest till sådana möten blifvit beröfvade sina förläningar (förmodligen afser det biskop Matthias och Rekarne) och dessutom derföre lidit smälek i tal och svar, att han försämrat myntet och dragit det undan den bestämda kontrollen, att han betungat adelns och kyrkans landboar med gästning, fodring och gengärder, att han olagligen af- och tillsatt häradshöfdingar, låtit Hemming Gadd behålla Linköpings biskopsstols inkomster emot riksrådets beslut, samt utan ersättning tagit monstranser, kalkar och »disker» (patener) från kyrkorna i Kalmar län och på Öland, samt att han återtagit många köpegods, som han sålt, och tillegnat sig mången mans arfvegods.

De båda sista punkterna kunna numera icke, så vidt bekant, hvarken bevisas eller vederläggas, ehuru just i sådana frågor en senare tids handlingar pläga finnas, som lemna upplysning; endast i ett par Erik Turessons bref, hvilka redan i fråga om förläningarne blifvit åberopade innehållas dylika klagomål⁴⁾. Det var dock mycket, som en fogde denna tiden kunde tillåta sig, utan att dertill hafva sin herres befallning. De öfriga äro till sitt hufvudsakliga innehåll i det föregående vidrörda, till en del grundade, till en del åter obilliga, emedan t. ex. behofvet af en kostgård under krig icke alltid kan förutses, och lagen om inkallandet af en nämnd för hela Östgöta lagsaga, som sträckte sig från Kolmården till Brömsebro, vid hvarje sådant fall icke den tiden kunde strängt följas, och rådsherrarne blott åsyftade, att deras samtycke skulle inhemtats, hvilket också mötte stor svårighet⁵⁾.

Den i statsrättsligt hänseende viktigaste anmärkningen var den, att han förändrat slottslofven, men den är så kort affattad, att man blott kan förmoda, att han låtit fogdarne på de slott, som stodo under hans egen förvaltning, Stockholm, Vesterås, Örebro och Åbo afgifva en försäkran, att i händelse af hans död hålla slotten till sonens hand, och icke till de fyra rådsherrars, som plägade vara förordnade att hafva detta förtroende.

Det offentligen kungjorda ändamålet med mötet var att få fred, och det var emedan Hr Svante stod i vägen för råds-

⁴⁾ Erik Turessons bref af d. 18 Juli 1510 o. 8 Mars 1511. Skand. Handl. XX: 287 o. ff. Grönblad, s. 511.

⁵⁾ Då en hjälpeskatt år 1508 uppbars i Finland och fogden på Korsholm, hvarunder hela Norrbotten plägade lyda, kungjorde Hr Svantes bref derom, förbjöd ärkebiskopen, som hade skatten af Vesterbotten i förläning, vid sin visitationsresa bönderna att erlägga gården, så framt de icke finge hans skrifvelse derom. Grönblad, s. 422. Jfr N:r 219.

herrarnes fredsplan, som han skulle aflägsnas; dock ville de för ingen del hafva K. Hans eller hans son, det räkna de tvärtom »till evig skada och förderf för oss alla, om så ske skulle, att den menige man, som ledes vid kriget tager honom in igen», hvilket de säga sig frukta, om kriget förlänges. Att rådsherrarne sjelfva skulle vara benägna derför, kunde icke komma i fråga, deremot anse de oundgängligt att betala K. Hans den årliga tributen, på det han skulle gifva sig till freds, ehuru Hr Svante då det först kom i fråga anfört starka skäl deremot och understöddes af Erik Turesson ⁶⁾.

Man känner i öfrigt af förhandlingarne blott, att Hr Svante vägrat att gå in på rådsherrarnes fordran, att han genast skulle nedlägga sitt embete, men erbjudit sig att göra det på våren vid ett möte, hvarvid äfven frälsemän utom Rådet samt köpstadsmännens och allmogens ombud skulle vara tillstädes. Mötet räckte åtminstone i tvenne veckor, och innan det åtskildes, var en förlikning ingången och Hr Svante fortfarande erkänd som riksföreståndare ⁷⁾, hvartill en hufvudsaklig anledning torde varit, att man icke kunde komma öfverens om någon annan; men Lübeckarne trodde, att ankomsten af 14 deras skepp på en gång till Stockholm gjort »biskoparnes plan» att få fred om intet ⁸⁾. Förtroendet till Lübeckarnes vilja och förmåga att uthärda med kriget hade verkligen varit rubbadt, och någon samverkan från Svensk sida hade icke heller egt rum, Hr Svante hade i Juli velat taga rådsherrarne

⁶⁾ Rådsherrarnes besvärsskrift och replik äro, i omvänd ordning, infästade i Hr Svantes registratur, der hans svar på den förra också är infördt, men defekt. Skand. Handl. XX: 249—265.

⁷⁾ Riksföreståndarens och riksrådets (3 biskopar, 9 riddare, 2 prelater och 4 väpnare) frälsebref för domprosten Hans Brask å alla gods, som han med något laga fång bekommit. dat. Strängnäs d. 4 Oct. 1511. De ledamöter, hvilka ej upptagas uti det i Skand. Handl. XX: 251 dokumentet äro Mag. Christoffer, domprost i Upsala, Hr Göran, ärkedjekne i Strängnäs, Axel Posse och Bengt Abjörnsson till Händelö. Är infördt i Hans Brasks copiebok i Linköpings Bibliotek, hvaraf början är tryckt i Östergötlands Fornminnes-Förenings Handlingar, H. 1. Linköping 1875. Ett dombref af två biskopar och domprosten Hans Brask och sex verldsliga herrar, dat. Strängnäs d. 8 Oct. 1511, ålägger Peder Bragdes (Brabes) arfvingar ersättning till en prebenda i Strängnäs domkyrka, som den afidne stiftat. Pappersdokument i Riks-Archivet.

⁸⁾ Reimar Koch skrifver efter berättelsen om sjöslaget d. 14 Aug. 1511: Inn dem herust hebben de van Lubech xiiij schepe vthgereth mith alles so se wustenn, datt in Schwedenn nodich was, vnnde suluigen weren ock wylkamen, wennthe de artzebischof mitth den anderen bischoppenn, welck alle tidt den Dehnenn vm geldes vnnde ehres geneths willen datt rycke Schwedenn vorraden, hedden byna datt gemehne folck auerradeth, dath se mith dem koninge woldenn eine sonen mackenn, auerst do dusse schepe quemen, wurd it anders, vnnd wolde der bischoppe arbeit nicht gelden. Script. rer. Svec. III: 1, 257.

med sig till Kalmar, för att med dem rådpläga om krigsplanen; men det blef om intet genom den inbördes söndringen. Men Lübeckarne hade under den tid deras flotta var ute i sjön bestått sig bra, och äfven på återressan från Stockholm sent på hösten hade de den framgång mot den Danska eskadern, som var utsänd för att passa på dem, att K. Hans förlorade 11 skepp med sitt bästa sjöfolk, Lübeckarne blott ett⁹⁾. Det var dock andra förhållanden, som snart gjorde Hemming Gadds bemödanden fruktlösa; genom osäkerheten på Östersjön började handeln under dessa år att draga sig från dem till Hamburg¹⁾ och hade de dessutom lagt sig för vidt ut, då de ville utestänga Holländarne från Östersjön.

Sten Kristiernsson hade åtminstone till en början gjort sig stor förhoppning på mötet i Strängnäs; men icke haft den tillfredsställelsen, att hans klagopunkter mot Hr Svante ens funno den uppmärksamheten, att de blefvo omnämnde i råds herrarnes skrift, och är deraf troligt, att de voro ogrundade. Hr Svantes ställning hade också befunnits fastare än han trott; men då en annan frälseman i Upland, Bengt Laurens-son af Frötuna, som af riksföreståndaren fått den förenämnda Vendels socken i förläning, i medlet af Oktober ditsände några svenner, för att uppbära årets skatt, och Sten Kristiernssons fogde fick höra det, uppbadade han alla sin husbondes och Gustaf Kristiernssons (Vase) landboar der i orten samt öfverföll och utplundrade dem (N:r 383, 384).

En annan gång lät Sten Kristiernsson sina landboar anfalla en Hr Svantes fogde, som tingade förmodligen om skatteuppbörd i Olands härad i Upland; men bönderna måste då ehuru sannolikt mycket öfverlägsna till antal taga sin tillflykt till Salesta gård, som var omgifven med grafvar (N:r 381). Då Hr Svantes fodermarsk Bengt Eriksson jämte förenämnde Bengt Laurens-son sedan belägrade Salesta, fingo de den 10 Nov. ett ljungande bref från ärkebiskopen, emedan sådant icke borde ske utan riksrådets samtycke, och särskildt varnade han dem för att gästa eller betunga hans presterskap (N:r 386). Huru saken aflopp är obekant; då råds herrarne i början af följande året valde Erik Trolle till riksföreståndare, var Sten Kristiernsson verkligt med²⁾; men var sedan en af de förste, som mot sina forne beskyddare understödde den unge Sten Sture (N:r 399).

⁹⁾ Reimar Kock, anf. st.

¹⁾ Tratzigers Chronica der Stadt Hamburg. Hrsgeg. von Lappenberg. Hamb. 1865, s. 253. Uppgiften anføres äfven af Hvitfeldt.

²⁾ Fullmagten för ombud till mötet i Halmstad, dat. Arboga d. 19 Jan. 1512. Jahn, Danmarks Hist. under Unionskongerne s. 586. Jfr Danska Geh.-Arch. Aarsberetn. IV: 366.

Då Hr Svante d. 16 Nov. 1511 på Stockholms slott firade sin sons bröllop med den sedan så berömda Kristina Nilsdotter (Gyllenstjerna), voro både ärkebiskopen och Erik Trolle, således de förnämste af motpartiet, jämte flera andra rådsherrar närvarande, och Hr Svante för sin vanliga titel (N:r 388).

Men förlikningen var blott ett stillestånd, och Hr Svante fick från sina tjenstemän rapporter, som visade, att han måste vara på sin vakt. Till Kopparberget kom ett riksrådets bref i början af November ditsändt af biskop Otto i Vesterås; men som Hr Svantes namn ej stod deri, blef det icke uppläst³⁾. Kort före jul skref fogden på Vesterås slott Sander Arendsson⁴⁾ till Hr Svante, att biskop Otto rest till Enköping för ett möte, som der skulle hållas med andra herrar deromkring, och hvarvid fråga troddes blifva om att inställa det rådsmöte, som riksföreståndaren utsatt att hållas i Vadstena, om Viborgs slott m. m., hvarföre Hr Svante borde skriva dem till och göra sin ursäkt, för att betaga dem tillfälle att sätta sig så mycket på tvären (N:r 389).

Oordningar hade också förekommit vid Salaberg, der dessutom de nya förhållandena fordrade upprättandet af en särskild styrelse på platsen, och Hr Svante inkallade derföre till nyårstidan i Vesterås bergsmännens ombud, troligen både från det gamla Sölfberget och Kopparberget, hvilkas bergsordningar skulle tjena som förebild, och från det nyfunna silfverberget, och förhandlingarne voro redan började, då Hr Svante fick ett slaganfall, och måste föras ut i fria luften; men man hann icke att enligt tidens sed sätta ett brinnande ljus i hans hand, innan hans lif var utslocknadt, d. 2 Jan. 1512.

³⁾ Hans Jeppssons href till Hr Svante, dat. Kopparberget d. 11 Nov. 1511. D. G. A.

⁴⁾ Brefskrifvaren är troligen samme Sander, hvilken redan år 1500 såsom ung varit i Hr Svantes hus (jfr Del. IV: s. 252) och som år 1504 i Maj skref till honom från Ståkeborg (Sture Saml. 645) samt 1506 från Örebro slott (N:r 87) och år 1509 förestod fogdens ställe på Åbo slott samt följande året kommit till Vesterås, så att han tjenstgjort på alla de slott, som Hr Svante dessa år haft under sin egen förvaltning, utom Korsholm. I ett af brefven till Hr Sten skrifver han sitt namn: Sander Andersson (N:r 401) och som dessutom Fru Mätta i bref till Hr Svante, dat. Vesterås d. 8 Febr. 1511 talar om honom med uttrycket: »min son Szander», (tryckt af Langebek, Hist. om de Norske Bergværker, Vidensk. Seisk. Skrifter VII: 379), är högst sannolikt, att han var son af hennes första man den Norske rådsheren Anders von Bergen, hvilken också haft gods i Upland och kanske var född der. Han förer dock icke dennes vapen, utan en ranka med ett par blad.

Rådslängd 1504—1520.

(Jfr Del. IV. ss. CCCXV—CCCXXX).

- Nils Claesson till Vik (Dansk l. dubbel Sparre) ridd. 1473—1505.
- Knut Eskilsson (Banér) till Vängarn, ridd. R. R. 1476—1515.
- Sigge Laurenssohn (Sparre) till Skofteby och Ågård 1477—1509.
- Johan Bese till Häradssäter 1486—1505.
- Erik Trolle på Ekholmen, ridd. 1487—1520, 1529.
- Nils Boson (Grip) till Vinäs ridd., lagman i Östergötland, 1488—1501, 1508—1520, död 1522—26.
- Bengt Ryning på Grensholmen ridd. 1491—1505.
- Sten Turesson (Bjelke) på Råvelsta ridd. 1494—1520.
- Påvel Kyle på Barkerstorp 1495, deltog troligen i de rådsmöten som höllös i Kalmar 1507—1510, lefde 1513 (N:r 422).
- Henrik Bidz till Nynäs ridd., lagman i Norr-Finne lagsaga, 1499—1505.
- Ture Jönsson (3 rosor) ridd., lagman i Vestergötland 1499—1529, död 1532.
- Klaus Henriksson (Horn) till Åminne, lagman i Söder-Finne lagsaga 1499—1520.
- Sten Kristiernsson (Oxenstjerna) till Salesta, ridd. 1501—1516. (Hans första hustru var Fru Ingeborgs brorsdotter).
- Erik Johansson (Vase) på Rydboholm, ridd. 1501—1520, d. 8 Nov.
- Nils Eskilsson (Banér) till Djursholm och Årsta 1501—1520, mördad d. 16 Dec. 1520.
- Nils Ryning till Lidhult i Varend, ridd. 1501, deltog i ett par rådsmöten 1504 och 1505, lefde 1510.
- Bengt Arendsson till Ekolsund 1501—1523, lefde 1530.
- Johan Arendsson på Sjöholm, lagman i Södermanland 1501—1523.
- Johan Månsson (Natt och Dag) till Göksholm, höfvidsman i Kalmar, 1501—1520.
- Knut Eriksson (Kurk) till Lauko, lagman i Satagunda och Österbotten, 1503—1523, lefde 1535.
- Peder Turesson (Bjelke) till Kråkerum ridd., lagman på Öland, 1501—1520.
- Erik Turesson (Bjelke) ridd., höfvidsman på Viborg, 1500—1511.

Åke Hansson (Tott) till Bjurum, ridd. höfvidsman i Vestergötland, 1504—1510, d. 27 Aug.

Karl Larsson (Björnlår) på Frötuna i Upland, ridd. 1504, 1505.

Folke Gregersson (Lilje) på Åkerö, ridd. 1504—1507.

Trotte Månsson af Eka, höfvidsman på Ståkeborg, 1504—1512, d. 20 Mars.

Kristiern Bengtsson (Oxenstjerna) på Steninge 1504—1520.

Axel Nilsson Posse till Tun 1504—1529, död 1551.

Erik Jönsson (3 rosor) af Säm 1505, 1506.

Nils Claesson till Storda eller Stola 1508—1529, lefde 1531.

Bengt Abjörnsson till Händelö, lagman i Tiohärad 1506—1520, d. 8 Nov.

Jon Jönsson af Gladö (halft lejon) 1507—1517.

Holger Karlsson (Gera) ridd. på Björkvik 1510—1541.

Sten Svantesson, redan i Mars 1512 kallad Sten Sture (N:r 394) 1510 såsom ombud vid traktaten med Lübeck, sedan riksföreståndare.

Åke Göransson (Tott), höfvidsman på Tavastehus 1512, halshuggen d. 28 Nov. 1520.

Axel Matsson (af Vinstorp-släkten) på Hellekis 1512—1520.

Måns Green till Tidö, höfvidsman på Ståkeborg, 1512—1520, d. 8 Nov.

Henrik Erlandsson (Båt) af Fyllingerum 1512—1527.

Lindorm Brunsson i Bronäs af Forsstena-släkten 1512—1520.

Tönne Eriksson (Tott), Fru Ingeborgs brorson, höfvidsman på Raseborg och sedan på Viborg 1512—1520, mördad af Junker Thomas på Åbo slott 1522.

Henrik Stensson (Renhufvud), lagman i Norr-Finland 1507—1520, mördad 1522.

Erik Abrahamsson (Lejonhufvud), ridd. höfvidsman på Örebro slott och öfver Vestergötland, 1512(?) till 1520, d. 8 Nov.

Knut Lindormsson (Vinge) på Rossvik och Sjögerås 1517, stupade i träffningen vid Bogesund d. 19 Jan. 1520.

Bengt Gylta på Torp och sedan på Påtorp 1517—1520.

Erik Kuse i Almby, lagman i Södermanland (N:r 502), död 1520, d. 8 Nov.

Erik Ryning på Grensholmen och Tyresö 1517—1520, d. 8 Nov.

Knut Bengtsson (Sparre) af Ängsö 1520, död 1522.

Knut Nilsson (Dansk Sparre) till Vik 1520.

Hemming Passow riddare och Henning Quede, höfvidsmän för i Kalmar liggande Tyska legotrupper, till riksföreståndaren Hr Svante Nilsson; emedan underrättelse ingått från Bleking, att Arvid och Joachim Trolle samt Axel Brahe med en stor styrka ville undsätta slottet med lifsmedel, borde han med all den magt, han kan åstadkomma, skynda dem till undsättning, och i sådant fall hoppas de snart kunna intaga slottet; utan deras skuld hade mellan deras och herr Electus' Hemming Gadds knektar en olycka skett, dat. d. 25 Febr. 1504. D. G. A.

Wnnsen willigenn dinst maich vnnsen hogestem vermogen, ghenedige lieue herre. Wy donn jwer gnadenn tho wetenn, dat wy hebbenn tiedenge ghekregen wt Bleickenn, dat dar Arut(1) Troll vnde Jaichem Troll vnnde Asgell Brade, die hebbenn versamelt en grotte somm wan folcke vnnde willen dat sloit tho Calmeren mit ghewalt spissenn. Ducht nu jwer gnadenn, ghi sulges stadenn willet, maich syck jwe gnade vnfertoget mit aller maicht he here fogenn, wat ghi vp brengenn konnen. Werhoiffen wij it also myt denn luden maichen, dat irer nicht fell wieder tho huse komen schall, vnde willen, willt Goit, en gude deichtenge vnnde fredenn maichenn. Her maich jwe gnade ernstlichen vp ferdaicht sin, dan quemet so fern, dat sy dat sloit entseittenn, so en darff jwe gnade nicht dencken, dat sloit inn kurt tho kriegenn, dan kumpt jwe gnade so tidengenn, dat wi sulgess wetten mogen, werhoiffenn wi in kurt dat sloit tho kriegenn vnndt willenn also bi jwer gnaden donn, dat jwe gnade vns dancken schall. Her sy jwe gnade in ghewarnet vnnde gennslichenn mit dem aller erstenn vp ferdaicht, dat ghi in kurt willet bi vnns synn. Auch ghenedige lieue herre, is her ein vngherait geschenn mit her Electus knichten. Wes die schulde synt, schall jwer gnade wall tho wetenn werden, dat die schulde vnsser nicht en synt. Her mede sy jwe gnade Gade dem almeichtigen befallen, ghesunt, sallich, tho longen tiden

in synem gottlichen dinst. Ghescreuen in der stat Calmeren
vp dinstdaich naich dem sondaich dar hiittet Invocafft in jar
xv^c vnde iiij.

Hemmyngk Paissawe, ritter vnde,
Henneyneck Quede, hoifftlude, intsvnders
liegende im Calmerenn.

Utanskrift:

Dem ghestrenngen herren vnde herren Swantenn Niegel-
senn, rittder Swiedenn Riches vorstender vnsenn gunstigen
lieuen herren dinstliche ghescreuen.

2.

Riksföreståndaren Hr Svante till den Tyska legotruppen i
Kalmar; med anledning af ett dess bref, om en Dansk
här, som sadet vara kommen till Ronneby och skulle
hota staden, vill han skynda till hjelp; emellertid
hoppas han på deras tjenst, och skall obrottsligt hålla
hvad dem af affidne Hr Sten Sture blifvit lofvadt; om
olyckan som skett med Hr Electi svenner skall han
vid sin ankomst låta ransaka, dat. Örebro (troligen i
medlet af Mars 1504.)

Mynen vryntlichen grwth vnde wess ich gudes vormach.
Ersamen gestrengen actebaren leuen stalbroders Her He-
mingh Passow, rytther, Henningh Quæde, hoffuith-
lude der gemenen knechten bynnen Kalmaren. Ich voge
jw tho wethen, dath ich jwer breff entfanghen hebbe mith
Gudmwn Jonsson, borger tho Kalmarne, in jegenwerdheit
her electus to Linc[oping] vnde her Sten Cristiernsson, rytter
vnd höffuitzman to Nyköpwngh, hir wp den borgh Örebro
vorgadderth. So vorneme ich, dath etlicke heren to Danmerk
skolen kamen sin tho Blekwnggh, bet Rotneby, mith etlicke
reyseners vnde sollerie, Kalmarne sloth tho entsetten mith
were, spiss wnd volck tho hylpe, offth se konen vnde mogen,
so bin ich aller dinge reyde vnd will tho jw kamen in de
hilge drevallighetz namen, jw vnde der stath Kalmarne tho
troste, dat gy gen noth hebben skolen, mit Gudhes hylpe,
der vorlateth jw aller dinge vrij wp, vnde so mith jwer leue my
beuisen, dath gy my vryntliken danken skolen ane twiffwell.
So bidde ich jw gar vlitliken, dath gy jw so lempen willen
mith jwen trwen denste, deme rike tho dem beste, alse vramen

krigis kneecten horth to donde, dar ich offth rikess radh gen twiffwell upp hebben. Wath jw to sekth iss van Hernn Sten Stwre in Goth gestorffwen, sall jw wngbreckligen holdhen worden sin ane twiffwill wp wnse aller ere wnde gude trwe. Vorth mer also gij to kenne geuen van den wnberade gesken iss tysken jw wnde her electus knechte, wnde menen dath ith by jwen skwllen nikth to kamen iss, mach woll lichth so sken wesen, also ich hore, so hebben se dath ersten beginth, dat ich mith den allen besten slithen wnde vogen will, wann Goth giffth, wij tho hope komen moghen. Ich vormoge my, dath her electus werth sig dar in fynnen lothen mith allen limpen in so dane wise, dath alle dinge geflegen verden tho den besten also vorgescruen iss, dar ich to helpen will mit liff wnde mackth wnde alle tith jw beste besorgen wnde wethen, de wile ich leuen kan, dat Goth kenne, deme ich jw beffele to ewige tidh.

Concept af Hemming Gadds hand i K. Danska Geh.-Arkivet. De sperrade orden äro öfverstrukna, förmodligen derfor att de skulle sättas i utanskriften, och i stället står blott: "mene knechten", men för dessa kunde icke de före namnen stående hederstitlarne behållas, och troligt är att ett bref till anförarne i den ursprungliga formen afgått, kanske också ett särskildt till knecktarne, efter samma concept.

3.

Riksföreståndaren Herr Svante till höfvidsmännen för den Tyska legotruppern i Kalmar Hr Hemming Passow och Henning Quede, att han sänder tvenne adelsmän att med dem samt Niklis Bröms och rådet i Kalmar öfverlägga, antingen man skulle anfalla Öland eller tåga till Ronneby, dat. Ekesjö d. 24 Mars 1504.

Mynen vryntlicken gruth wnde wess ich gudhes vormach altidh forscreffwen, Ersamen, actbaren, leuen, hwllen, trwen, Her Hemingh Passow, ritter, Henningh Quede, höffuitludhe vor de gemenen knechten tho Kalmaren. Ich voge jw to wethen, dath ich hebbe gesanth disse edle twe mann Benkt Abiorsson, Lasse Birgerjson, dess rikess trwe inwanerss, myne trwe denere, tho jwer leffthen Niclis Bröms wnde borge-mesters, ratlude, mith dem mene man to Kalmarne, mith jw gwden rath tho delen, wath wij ersten anslan willen, offth bether iss ersten tho Olandh, offth tho Rotnby wns belangen, wath se jw voregeuen werdhen in disse sake wnde etlike andre, dar se in befalingh hebben, mogh jwer leffthen vullen-

kompliken tho vorlathen, offth ich syluess in persone by jw were. Her mede Gade befallen to ewigen tidhen. Gescreuen to Ekesiöö dominica Judica Mdiij.

Efter conceptet i K. Danske Geh.-Arkivet, der Hemming Gadds utkast också förvaras.

4.

Riksföreståndaren Hr Svante till Hemming Passow och Henning Quede samt knektarne i Kalmar, svar å deras skrifvelse; han hade dagen förut gifvit deras ombud mycket tydliga besked, att den skriftliga försäkran de fått af Hr Sten Sture på deras årstjenst skulle obrottsligt hållas, och hade han erbjudit sig att betala deras kosthåll; Hr Electus hade i afseende på sina svenner, som de ihjälslagit, bedt dem på bästa sätt förlika saken; hvad Hr Sten Sture skulle hafva lofvat om kanoner, tagne från K. Hans, och 2 månaders sold, kände han ej; men erbjuder en rund summa och kostnadsfri öfverresa till Tyskland, om ej kontraktet förlänges, samt sänder ombud för vidare uppgörelse (omkring början af April 1504).

Mynen vryntliken gruth wnde wess ich gudes vormach to allen tidhen, Ersamen, actbaren, hullen wnde truwen Hemming Passow ritther, Henningh Quede, hoffwizlude, mith den menen knechten ysswnder tho Kalmeren. Ich hebbe jwen breff entfanghen wnde vorstan, dar in gi scriffwen gen vorstentlik antworth hebben gekreghen mit den kneekten gisteren, do se by my weren, swndher spotske worde, spe wnde spitighet von her Electus tho Lincöping, alsoe gij to kenne geffen. So moege gij vor war wethen, ersamen knechten all to samen, dath de jwe sendebadhe van my nikth geskedhen sin ane vorstentlig antuorth, syndher by all beskeydh, hebbe ich en voreholden wp myn rytterlike ere, loue wnde gude trwe, dath ich wolde jw alle holdhen by segell wnde breff, de in Goth gestorffwen herr Sten Stwre jw gegeuen heffth wp jw jarss densthen, wnde dath in dath erste, dar na bath ich jw tho, jwen kost wnde teringh betalen als wem de borgerss bynnen Kallmarne synder gene namaninghe binnen der stath oph buthen landis, wnde dar en bawen ich jw weddher geuen allen dath gij von jwer eghen börss wthgelekth hebben redelelike wise, witlige skulth, tho jwer notdorph, beth her Sten by jw wass tho Kalmaren to disser tith. Dith bath ich jw tho mith jwen allen sendebadhe, gisteren er middaghe, offth se rekth seggen willen, wy se my vorstan konden.

Vorder, also gi scriffwen van herrn Electus, so segge ich jw op myne gude trwe, dath ich dess nikth horth hebben, syndher dath he sprack van sinen kneecten, de em aff geslegghen sinth, wnde bath syluesth tho dat lasthe all ding vligen in dat besthe, na jwen eghen willen wnde bogær, dath eme vorantwarligh were vor Goth wnde vrame lude. Anner worde weren da nikth gesakth wp myne rytherlige trwe. Iss ith jw annerss vorgewen, so hebben se her Electus replicken nikth vorstan. Vorthmer, alsse gij och tho kenne geuen van em manch solth tho hebben, wnde de hoffuith stycke wnde byssen K. H[ans] vorlossen leth vor Kalmare stath, dath jw her Sten skolde tho seggen, dath my wnwitliget is, wnde ij (2) mandh solt vor jw kosth wnde teringh, so segge ich jw noch tho, also ich gesteren to sedhe, dath ich will jw holden alles, dath her Sten jw loffweth wnde tho sagth heffth, sine breue by aller makth ane twiffwell, dath gij my danken skolen, wp ij (2) iij (3) offth iij^M (4000) dusementh mark, op korter tith botalen, skole wij gen misbar thysken wns hebben, kiiff offth wngenykth wnde dar en bau[en j]wjen kosth tho betalen alswemen, dar gi bynen der stath skyllogh sinth, tho guder nöye vnde botalingh ane twiffwil, so veren gy jw uch beuisen willen mith my wnde der cronen tho Sweden, also eren werth iss, wnde gudhen krigis knekte hörth tho don, dar ich gen twiffwell wm hebbe, wan gy my was gudhes tho seghen, wnde wan jw densthe wte iss. Kone wns nikth vordregghen, so will ich ju mith skepe, kosth wnde vitalie so beskyken in Dydisker lant to wesen, dath gij my alle denstliken danken skolen, hir wp hebben gen twiffwill. Wnde wan ich wnde gij tho hope kamen, wnde gij my wath gudes tho gesäkth hebben, so will ich jw don alle de vorsekringe vnde vorwaringh, jw to boskyth wnde boskerm, von allen anfall wnde wnberath bynnen denstes vnde buten, de wile gij hir in deme lande sinth wnde de Crone denen van Sweden, also gij syluest bogeren, mith breffwe wnde beseglinghe, thoborlicken mit allen willen, gy dorffwen gen twiffwell hebben, wath ich jw wnde den jwen tho segge, loue wnde bebreffwe, ith soll jw geholdhen werdhen wp myne gude trwe wnde loue. Her mede sint Gude bofalen alle sinen to ewigen tidhen. War ich jw beste wethen kan, do ich altith gerne. So sende ich jw disse edle, myne trwen, godhen mans, Benkth Kwtsson wnde Hogenskill wnde vordhermer vorhalinge vmme jwer boger van her Niels Clawsson wegen vnde her Pether

*) Den bestämda summan har troligen vid utlemning af sjelfva brefvet blifvit satt i st. f. den nog betydliga latitud, som conceptet anger.

Twrsson. Wath wnse sin dar inne iss, dar inne wy in allen vorscreuen stycken wath se jw to segghen wp mynen wegen, moge gy jw vullenkompligken wp vorlathen, ane twiffwell, dat Got kenne, den ich jw saligh wnde swndh bofale to ewigen tidhen.

Concept af Hemming Gadds hand i K. Danska Geh.-Arkivet, med ett litet hål i midten af brevet.

Biskop Matthias till Hr Svante, svar å ett bref om Kalmar stads inlösande från Tyska ryttare och underhandlingen med Danskarne; är särdeles bekymrad, att de fått kunskap om en föreslagen "vederkänneelse", dat. Bergqvara d. 13 April 1504. D. G. A.

Matthias Dei gracia
episcopus Strengenensis

Sincerissimis nostris dilectione et salute premissis. Kære herra bror och besynnerlig gode wen. Wii finge edher scriffwile i dag med waar tianare Dalokarlen, i hwilke i scriffwe, horlediss sig forlopit ær om Kalmarna stad och om the summo peninga, the rytter haffwa alla redo faath, och æn somth til baka staar, thil hwilke i begære raad, hwar the tagass skolo eller horo for[næmp]de summor skolo warda betalada. Kære herra bror, alswordog Gudh giffwe edher nogon god raad ath faa saadano sommo, som æn nw wtgiffwoss skal æffther thet riket saa stor machther oppaa liggher. Nær Gudh fogher, i kommo i tall med the werdoxte fædher och ærlig gode herrar, menoga rikesens raad, kan Gudh giffwe, ath ther fins nogon god raad til betalningen, och som i scriffwe i then kalff, om wii fornomo nogon forhalning i then dægtingen med the Danske, ath the icke kwnne draga til fredz æller opdag &c. thaa skolo wii igen kalla strax waara faangher med oss. Kære herra brodher, wii ære ganska bedröfwad i then befalning och dægtinga, i oss med Sweriges raad befalad haffwa, hwro hon sig forlöpa wil. Wii fructodo nogogod skulde paa oss stæmplas, thet icke befalad war, och ath nogod thet lönligit i bland tal med oss war, och hælst om then wedherkännilse, ær for them oppenbaredh, som i sælff merke kwnne, aaff the breff, her Werner edher oc her Electus tilscriffwer. Wii fructo oss wara baade köpta och saalda för en wii fram kommo, och ther fore ath wii icke

saadano skadleg dægtingan göro welie, skal en annan æffther kommo, tess maeth haffwandes ath göro. Thetta bedio wii kerlega, i welia hemelega wedher edher haffwa, saa lenge wii alwarlega kwne forfara, hwad her om i sannind ær. Togh welio wii oss i thenne befallning saa haffwa och beffwisa, baade om the faangher, om icke til opslag komber, som i oss tiltroth haffwa. Edher her med alswoldog Gudh, Sancte Erich koning och alla Sweriges rikis patroner befallandis med lif och siæl til ewig tidh. Snarlige scriffwit paa Berqwara sabbato Qvasimodogeniti Anno Domini Mdiiii, vndher waart indsigle.

Utanskrift:

Nobili ac generoso viro strenuoque militi Domino Swantoni Nielson militi, regni Swecie gubernatori, amico nostro sincerissimo.

6.

Hemming Gadd, utvald biskop i Linköping, till Hr Svante, om det ringa antalet af vapenföra män i Kalmar, behofvet af dess förstärkning, äfvensom af lifsmedels ditsändande, dat. Kalmar d. 17 April 1504. D. G. A.

Hemingus Gad,
Electus Lincopensis.

Sincerissimis nostris dilectione, reverencia et salute premissis. Verdug herre fader, haffue wij talat i dag medh borgmestara, raad oc menighet her i staden, at weta, hurw mykiit folch the haffua, vij motte sla vaar liit til, oc finne i sanning, at the ære ganst föge, ey öffwer hundradha värectuge eller [som] nogra vern göra kwanna, medh halte, kröpta oc lampe oc oferdoge tiil harnisk oc veria ære her inne viid iij^c (250). Ty bidhe vij ider ganske ödmiw[gli]ge, kere herre fader, aluarlige fortенke thenne stad oc landzende, som alla störste mact oppa ligger aa the legligheth nw paa färde är, som Benct Abiörnsson ider vnderuisandes varder, saa sænder jag idert herredöme thenne min swen Anders Maansson för fogate i then stad, Swen Knutsson waritt haffuer, ödmiw[gel]ige bediandes, at i ville haffua ord tiil almogen för mich oc honum, som jac inthe twiffle, i gerna göre vele, thet jag gerna medh min trotienist förskylla vil oc medh almogen,

hiit skickandes Swen Knutsson medh spisning oc kostgerdh. Kenna Gud, at thet ær ganska twnt opwme banereth, saa at mich hisnar hwar then tiid jag gaar aff hollet, ödmiwge bidiendis, at i vendiit mich ecke tiil onda, thet [jag] elager min briist, som nw saa för. Förgether ecke Pawel Kyla, som jag ider sade i gaar. Ther ligger maect oppa. Hwar jag kan vara idert tiil vilia oc tienist, sculle i finne mich veluilog tiil, dag oc nat, hwar behoff görs, effter mina maect oc formage, thet Gud kenne, then jag ider medh liiff oc siel salwg oc swnd tiil ewiig tiid befale. Raptim Calmarnie iij feria post Quasimodogeniti Mdiij. Sub nostro signeto

Utanskrift:

Nobili generoso ac strenuo militi, Domino Swantoni Nielson, regni Sweecie gubernatori, amico et patri nostro sincerissimo.

7.

Olof Björnsson, fogde i Värmland, till Hr Svante om tillståndet på Dal, dat. d. 18 April 1504. D. G. A.

Min tro tyænyste medh skriuelsse, ma i vedhe kere herre, som i skreue mygh tiil om thenne lantsendhe Daal, tha ma i vedhe, thet jak er nu aff steth faren medh the suene, som jak hauer, ok hauer Niels Rawylsson xx karlle på Dal, oc the ere ingh faryn i Wyghen effter Suöryn Skoningh, oc vil jak oc vara på then annyn syen, so at i skulle fonghe ther godhe tydenda aff, oc blyuer jak på Dal, intyl jak fonger eder skriuelsse, oc hauer Niels Rawylsson seeth i [o:en] bondhe tiil fogyt, som heder Hans Persson, oc nöghes almughen ther inthet medh oc velle almughen töghe til edher. Beder jak eder gerne, kere here, thet i skriuer mygh tiil, om jak skall anamme then lantsendhe oc wysse hans party aff, oc ma i vedhe, at thenne Oleff Arvysson er dödh, oc hauer jak annamyt then soken, som i forlenthe hanom, oc komer ther vel skrivelsse tiil eder om then soken, tha ma i vel lade thet so sto, til jak komer tiil edher, oc er her inghen anen tyende en myn dreng kan eder vel vndervijse, oc vil jak vare på edert gavn oc beste, som i tro migh tiil, so at thenne lantsendhe skal vare forudhen al fare. Her medh

eder Gudh befalendes oc sancte Erick kongh. Skrivith pa Dal thorsdagh ncest effter sancte Tyburci dagh.

Oleff
Byörnsson eder fogyt

Utanskrift:

Velbördigh herre, her Suanthe Niellsson, Suerikys forstondere, ödmöghelighe s[endes] thette breff.

8.

Biskop Matthias och ridd. Bengt Ryning till Svenska riksrådet, om Danska riksrådets förklaring, att underhandlingen måste framflyttas till pingst, och ämna de derföre resa till Köpenhamn, der desse äro samlade, dat. Åhus d. 4 Maj 1504. D. G. A.

Debitis reuerenciis et honore ac sincerissima in Domino salute premissis. Werdigste, werdige fäder, erlige herrer oc gode men, kere bröder oc besynnerlige gode wener. Werdes ider herredöme wele weta, at sidan wij ider herredöme tilkenne gaffua aff Werend, huruledes wij then gamble oc ynge herre jemwæl oc Danmarcs raads beseglda leyder fangit hade med her Werner, gaffue wij oss nu hiit til Åwes, oc strax wij her kome finge wij for[scri]fne Danmarcs rads breff, huilkit wij senda ider herredöme tess copian her inneluct, oc war clarliga vttryct i thenne nye lejder, at the ingelunda kunde giffua them oss til orda eller dagtingen innen pinxdaga, epter the ære swa nys til sammen kompne, oc then gamble leyden forstreckes ey offuer then dag. Therföre acte wij nu taa for:ne nye leyder i god forwaring komma kunna, giffua oss in til Köpnehaffn til forhandling med them, epter ty wij ellegis ey til samens komma kunne, saa at brysten scal ey finnes hoss oss, oc wij icke sculle haffua farit thenne wæg paa swor kost, tæring oc vmack til forgefues. Then almectug Gud werdis giffua oss paa baade sidor thet forhandla och beslutta, som riken matte komma til gagn oc bestand oc thenne scada oc forderff motte stylles oc forstöttes, som nu for ögon warit hauer paa alle sidor. Ider herredöme almectug Gud oc Sancte Eskil befalendes. Ex Åwes Anno Domini Mdiij die spinee corone Domini.

Matthias eadem gracia episcopus Strengnensis.
Benedictus Ryning, miles.

Utanskrift:

Reuerendissimo reuerendisq[ue] in Christo patribus et dominis, domino Jacobo, Archiepiscopo Vpsalensi, strenuisque militibus ac militaribus, regni Suecie consiliariis, amicis et fratribus sinceris.

9.

Arkebiskop Jakob till Herr Svante om ett förestående råds-möte, de Tyska ryttarnes betalning och Fru Ingeborg (Tott), dat. Upsala d. 10 Maj 1504. D. G. A.

Jacobus miseratione diuina archiepiscopus
Vpsalensis etc.

Sincerissimis nostris dilectione et salute premissis. Kere besynnerlige gode wen, wij finge i afftes eder scriffuise, nyttigt ware, at wij ofortöffuat komme til mötis oc tals sammen för the wordende ærinde, i om scriffue. Epter Ericx messe ær swa nær i hender, wele wij strax then hyciid ær öffuerfaren, giffue oss heden, huar eder sidhen tækkis, i Stocholm eller ther nagers nær ware til tals, tha rette wij oss gerne epter eder scriffuise. Som i begære, at wij skole biwde the gode men til her om kring bo om forne möthe, swa ar thedt lempeligest, at i thedt sielffue göre för nagre merchelige saker, som wij tha wele eder wnderwiise, oc rette the siug mere epter edhers scriffuise æn wore. Som i scriffue om the rytters, swa war thedt sagt i Stocholm, at the skulle ware lönte in til pindage, thedt skal haffue sig ganzze behændelige ther om. Nær wij komme tilsammens, wile wij gerne dele war gode radh med eder om tæsse oc andre ærinde. Wij förnumme i dagh aff nagre, som komme fra Stocholm, at Frw Ingeburg kom fra Swartesiö oc mötte them i gar ey lagnt fra Alesten, oc henne fölgde Tönne Ericson. Therföre ware mykit nyttigt, at i ofört[öffu]at skyndede eder tinget for the saker skul, i wæl wethe. Huar wij kunne ware eder til gode oc kerlig göre wi altiit gerne. Eder her med Gud befallen-dis. Ex Vpsalia x die mensis May Anno Domini md quarto, nostro sub signeto.

Utanskrift:

Strenuo ac generoso viro domino Suantoni Nielson in Ekesiö militi, regni Suetie gubernatori, amico nostro charissimo.

Svenska rådsherrar i garnison i Kalmar jämte stadens innebyggare underrätta riksrådet om ortens utblottade tillstånd och begära enträget så väl lifsmedel och krigsmateriel som förstärkning af manskap till stadens försvar, särdeles emedan fiendens sjöfolk redan bränner å sjökanten och K. Hans väntas komma med en landshär, dat. d. 12 Maj 1504.

Vore ödmiwcha verskylla helsan försend medh Gudh. Verdugiste, verduge feder, erlige herrer, strenge riddare, bröder oc synlerlige gode vener, Wij fögom iders herredöme til vetandes, at wij ære i thenne landzenda oc Calmarne ganska illa oc hardeliga bekymbrade medh richesens fiende, the oss offwer handen æra medh stoor, swaar mact, bade i skipin oc slotet, saa wij engen tillfelle haffua i nogra motta her lengre duelias för mactlösa sculd. Stoor wakan oc alla dagha arbeyde, wtan kost oc tæring, oc alla andra behöffwing, ther oss fattas innan mwrs, wij oss, staden oc Sueriges riches crona i thenne landzende medh veria oc förswara sculom. Oss ær ont holla oc wacha hwar nat oc dag medh thomman maga, medhen inthe findz för peninge falt her i byn, ey heller paa mene landiit i Möre eller ther i nest grensin. Saa ær thet wt pockat, skattat oc gest i thenne tiid aff them her legat haffua för oss, thet jemer ær at höra aff then fatiga almoga, her dagliga indkomer oc elaga sin briist. Saa haffua the rytters sist her wp foro inthe forgæthet thet igen war, bly, poluer, piil, lodh; her och plat inthe ær offwer, iij (3) eller iiij tollatorn medh hollandes, thet noget vært scal vara, oc thet folch her ær inne ganske olydoge för kostlösa sculd. Som ider herredöme ey wndra kwnne, ære wij borgmestara, raad oc menighet ganst saa wtarmade, at wij plat inthe formaage tiil vaar daglige födha, hustrw oc barn, æn sider holla i kost alles iders herredömes swena, som wij her tiil giort haffua kerliga gerna, medhen wij orkadom oc nogot sielffue hadom innan slotna döra, thet wij enga lwnd lengre förmaagom. Saa sigie wij eder herredöme alle her i staden ære, andelige oc verdzlige, riddara oc swena, medh then mene man aluarligan tiil oc oppenbare forkynna medh tesse vaar scriuilse, at wij vilia vara oförswmade her vdinnen, om thenne stad oc landzende, i saa motthe, at om wij ey faa oförtöffrat eth mectigt taal folch tiil wnsetning, spisning, poluer, bly, piil oc andra behoffwing, som wij behoff haffua i tesse richesens swara bestalning, tha scal bristen ey finnas hoos oss i noger motthe, om noget obestand henda kan, thet wij ey mact haffua, som vaar gode vilie ær at forsvara thenna stad oc landzende,

som i oss befelt haffue oc fulkomlige tiil troo, æ medhen vij haffue nogen deel medh at göre, oss behoff görs. Æn om vij faa hielp tiil förlossing, som oss loffuat oc tilsact ær aff ider, kere herre höuidzman, oförtöffrat, vilia vij vindleggia oss thet yterste, Gud giffwer oss naden tiil, affweria thenne stadz oc landz fordarff, oc ther pa vaga liiff, gods oc mact oc alla vore velferd. Slotet ær paa nyt bespisat, tog tiil motta, the vore fiende tiil dropelig skada, medh dödhe men oc sara, ferst folch wpkomet, sollenera mest oc nogre Tydzsker; ty maa i sielff kwnne tenckia, at wij ære ey mectoge förswara skermana, stadzmwren oc tiil vatn, naar behoff görs, om vij vort ram bese kwnne tiil vort besta oc vore fiendes argasta. I dag komo tiil slotet medh spisning xi (11) espinga oc en skuta medh hombla, malt oc miöl, then stora slangan gik lös oc v (5) espinga ginom skotne oc ther oppa i hel slagne medh the andra j (half-)slanger, vij haffua, skerpen-tinar oc hakabösser, xxxi (31) karla, them vectaren sielff iij (3: 4:de) i kyrketornet görlige reknade oc aff tornet ropade. Then malt skvtan motte leggja tiil bacha, iij (3) reser ginom-skoten medh j (3: en half-)slanga. Her Niels Boson ær her i siön medh oc Jöns Hollingerson, oc brenna ther oc hwar i skæren medh kwngens folch, xv (15) skiip, smaa oc stoor. Förlathe them thet Gud, her lage i vinters, alle saman, thetta med got mak bestelt haffua motte, tha isin bar, bade senkia hampnen igen oc tagit vare, at ferst folch ey inkomit haffdhe. Ebbe Koppe var i Bleking, sielff xx (20:de), ij (2) mil paa hin sida Lyckaa oc grep iij (3) karla, en som var ledsagare tiil thet folch her in kom pa Calmarne, oc haffwer wollit mange mans fördarff her i Möre medh mord, roff, slag oc brand. Ebbe Koppe haffwer giort mer hoffwerch, sidan buskin vart grön sielff xx (20:de), en alla vore Tydzsker oc rytters gorde, ther bathre tilfelle var i vinthers, tha alla isa baro. Öffwer Skane oc Blekwng lather kwng Hans rödia vega oc wpfærda alla broa, ther han viil indraga, tiil land vndsetia Calmarna slot. Oss tycker raad wara, at i varin her vdinnan aluarlige förtencthe medh eth mectugt taal folch oförtöffrat gesta honum hema tiil hans, her nest grensin, saa bliffwer han hema medh siith folch, oc vij faa god friid eller nogre andre wpslag. Wtan saa sker, tha ær wtan twikan ey twiffuel, at han forhalar oss til thet han see sith ram. Saa ære vij illa angersbytte, at wij ey raadh togo i tiidh oc tima. I alle thenne för för[scriff]ne article verdens iders herredöme aluarliga tiil sinne gripa oc granth göm giffua, huat var brist ær her i stadin oc thenne landzende, saa at thenne vaar scriuise oc tilbud ey försymes i nogen motta, vij vilia wara wtan

efftertaal i alla motto. Oss hoper, Sweriges riches mact ær saa mectug, at wij varde jw vndsatte i tiid oc tima medh thet aldra första wtan ijlan eller skotzmaal, som nw aldra största mact paa ligger, thet Gud kenne, then vij ider herredöme medh liiff oc siel tiil ewiig tiid befala. Raptim ex Calmarnia xij Maj Mdiij.

Sub nostris sigillis

Richesens raad, andeliga oc verdzliga, nw i richesens tienist i Calmarna, oc Borgmestara, raad oc menighet ther sama stadz.

Utanskrift:

Reuerendissimo reuerendisque in Christo patribus et Dominis diuina miseratione archiepiscopo et episcopis, Domino Swanthoni Nielson, gubernatori, ceterisque militibus et militaribus, regni Swecie consiliariis, fratribus et amicis sincerissimis.

Original, med spår af 4 sigiller, i K. Danske Geh.-Arkivet.

11.

Hemming Gadd till Hr Svante om den ytterliga bristen på allt hvad till försvaret erfordrades, Hemming Passows missöde vid utskeppningen och Danskarnes förluster vid undsättningen till slottet, dat. Kalmar d. 12 [Maj 1504].

Verdigh herre fadher. Wij hawe alle samfelth scriffweth idhers herredöme til, hurw all tingh her ære belegghin i Kalmar, sa mik alle ene ey behoff görs ther ythermer idher til biudha. I ma fulkomplige retthe idher epther the war scriffwile. Wy haffde giorth en bom medh saman lesna masther, ther fiendene komo saman badhe aff nordan och synnan. War makthin sa stor, wij kwnne honum ingelundh forswara, ey hawe wij oc mykith folk spilla latha, och ær ey radh. Gud for sin nadhe giffwe oss snar trösth och hielp. Annars ære wij bortha, stadhin och landith med. Her ær dog inthe, ther wij medh göra skulom, ey heller math eller ööll, ey sa goth som eth egh ær her æn nw kommith, wtan thet Pedher Magonsson skaffadhe til idhre swena, och ær thet gansth fögha. Haffdhe wij then dell, wij pa holla skullom, thet skulle inthe skadha. Sa ær her innelykth copier aff the

breff, Danmarks radh mik til skreff, teslikis myn genswar.*) Jach skreff biskop Mattis til, her Benkth Ryningh och her Wærnar, och gaff thöm well feth fore, ath her stodh well til, folk nog, fetalie, bysser och wærie, oppa thet the skulle frandelis beryktat i thet möthe, the nw besökie. Jach skreff oss hawa wij (7), ther wij hade inthe. Her Hemming Passow och hans draffwanthe hawe misth allth thet the til siöo sendhe. Hans skip la pa redhen och skulle inskepas, sama dagh fiendene komo bade synan och nordhan, och thet Lybiske skipith war alt til ladith pa thet nestha. Wij matthe sama nath latha koma gozsith in pa holman igen och hawe huggith skipin i sank her i Systhra ström. cc (200) wore aff fiendene in pa holmen. Ware gaffwe sig i moth thöm och slogo thöm til batzs och finge döde men och sare. Sielffwe inbyrdis fordarffwade the v (5) karlla medh theris egith poluer. Her ær ey ower j ($\frac{1}{2}$) twno poluer och en ferdunge igen. The ære inge rese kompne sa tiil slottith, the haffwe jw sath panth for farthen (?) medh then hel-slange och badhe j (half-) slangor; x (10) xii (12) xx (20), xxx (30) döde men och sare, the hawe jordath i Glöminge nesth ower i Ölandh ower lxvij (67) men, sollenera och rytterss, wtan thet sarth ær! Wij kwne ey tilkoma medh en ferdungh poluer, hwat dellas (?) pa all holl. Her ær hwaske bly eller järn, æn ær her eth fath salpether, thet warde wij tagha, sa ær her inthe swawell, nar wij hawe salpetridh. For warss herra dödz skull, lather oss fa hielp til folk, och thet wij skulom holla oppa, sidhan skule ware fiendher ey glædhias aff war ofall. I skulin hörath i sannindh, wij wilie oss inthe förgætha i alle thy oss bör göra pa rikesens weghna, nesth Gudhz hielp, then jach idher befaller och myn beste gode wen . . . all barn och jomfrwr til ewig tidh. Scriffwith i Kalmara xii . . .

Original, egenhändigt, i K. Danska Geh.-Arkivet. De båda sista raderna äro mycket utplånade. Namnteckning saknas.

*) Danska riksrådets bref och Hemming Gadds svar, som är af d. 7 Maj 1504, tryckta i Danska Geh.-Arkivets Aarsberetn. IV, 315—317.

12.

Anteckning om deltagarne i herredagen i Stockholm från d.
17 Maj till d. 5 Juni 1504.

Item anno Domini mdquarto oppaa Sancti Erics affthen kom myn herre fra Kalmarna op til Stocholm och hadhe tha effter verdigste faders erchebispens samtyckia forscreffuit eth herremöthæ, skullæ sthaa i Stocholm om pingxdaganæ, tha forsamblades tith tesse effterscriffne wærdogiste, werdoge fæder, erlige herrer oc godhæ mæn Richesens Raadh, erchebiscop Jacob i Vpsala, biscop Otte i Westeraarss, Her Knwt Eskilsson, her Sthen Twresson, her Erich Trolle, her Folke Gregersson, her Sthen Cristiersson, her Erich Johansson, her Cristiern Bantsson, her Trotte Moensson, riddere, oc her Karl Larsson, Doctor Ragwald, erchedegne i Vpsala, her Yrien Nielsson, erchedegen i Strengnæs, Bænth Arendsson oc Nielss Eskilsson, wepnere. Waaræ ther oc til stædes allæ fribornæ mæn i Vplandt oc i Södermannælandt, tessliges Cristoffer Olsson, bergxfoget paa Koperberget, Stig Hansson, Hans Jeppesson, domere, Knwt i Gylle, foget i Dalana, Moenss Nielsson oc Göstaff i Daglösa, Kopperbergx mæn oc Sölffbergx mæn. Item waaræ ther och forsambladhe borghæ-mæstere, raadet oc xlvij (48) aff menighethen i Stocholmss stadh.

I thessæ forscriffne werdogxte, werdoge fæders, erlige herres oc godhæ mænss nærwæra vort Fru Ingeborg, her Sthen Stwres efterlefferske, kalladh til Graabrödra closter oppaa helge likame affthen.

Original eller samtida afskrift i Sture-samlingen i K. Danska Geh.-Arkivet. Dylka anteckningar finnas i H. Svantes i Riks-Arkivet förvarade Registratur, men för andra möten. Jfr. Handl. rör. Skandin. Hist. XIX: 18, 47, 50.

13.

Strängnäs stad till Herr Svante, söker befrielse från en utskrifning af 12 fullrustade, emedan dess antal af skattskyldiga är så litet och der nyss varit ryttare inqvarterade, dat. d. 22 Maj 1504. D. G. A.

Waar fattighe ödhmiwke hilse och thro tjänisth nw oc altidh forsendh medh Gwdh. Kære herra, maa edhert erligha herradöme vetha, thet vi fingom edher scriffuilse i gaar om affthen, sua ludende, thet i ære begærinde vt af vaar stadh

Strengenæs xii velferdogha män medh harnisk, arborsth ok godha vario ok ther til koosth ok pæninga paa een tidh ath bliffua i rikesins tjäniste moth edhra ok alles var rikesins fienda, ok som i scriffue, om vi hade noken skotzmaal her i moth, tha skulde vi senda nokra fulmectogha aff vara medhborgara nw til Stocholm ok the skotzmall ther for edher ok for the godha herrar flere som ther nw forslade ære thet forklara, tha kenne thet Gwdh, at vi fattighe træla ok vnderdana haffwe aldrigh roo eller lisa huarken nat eller dagh badhe vinther ok sommar for skiwtresor, som vi altid sitiom i væghin fore badhe til landh och vathn, ok ther til swara gesthning, ok vi ære swa ganska faa i Strengenæs som allan tungan skole dragha. Somth haffwer domkirkionas herrar ok prelater i forsuar, ok een stoor deel haffwer clostrit borta i sina hæghn ok frihet fra stadhin, som vi fatigh men haffuæ ingen hielpp aff til noken twnga. Ty kære herra, hafue nw vi ingen skotzmall, effther thet ath then godhe herran biscopp Mattis ey nw ær tilstædha, som vi fattige ære forlenthe paa rikesins væghna, thet han motte mana ith goth ordh for os, elles ok om swa kunde vare, thet edher erlighet vilde se mildeligha til var fattighdom for then godha herrans skuldh ok vi motte framdelis comma honum til naken hielpp for thet omak som han nw haffwer, huilket edher besth ær til velia ok til kerlighet, effther vor fattigha ytersta maeth, thet veliom vi althith gerna göra medh een godh velia, ok ær var godha thro til edher, at i icke vele vetha vorth fordarff. Ty bedbie vi edher werdogheth alle ödmiwklige for Gudz skul ok for vaar fattighe tjänisth ok bön skul, badhe borghamestare, raadh ok menigheet som byggia ok boo i for:na Strengenæs, at i giffue os ther ith goth swar oppa medh tessa samma breffwiszara, som ær Pedher Erichsson borghamester ok Per Manszon, var medhborgher, swa at vi fattigh menfa vethe, huat edher ær til kerlighet, som vi kunne os effther rettha. Hermedh edhert erligha herradöme Gwdh befalend ok Sancte Erich kunwnggh til ewigh tidh. Scriffwit i Strengenæs odhinsdaghin næsth ffor Sancti Urbani dagh Vndher edher verthz incighle, som ær Anders Jonszon, borghamestare, Anno Domini mdquarto.

Vii fattighe vnderdana
i Strengenes som forescriffwit star

Utanskrift:

Erligh ok velbyrdogh herra Her Swante Nielzson, Sweriges rikes forstonder, vor kære herra ödmiwklige tilcomendes thettha.

Postscriptum:

På en lös sedel (skalf):

Item kære herra, huldomb vi först the x (10) rytthere som i os tilscreffue i monga veker Item huldomb vi nw senasth then stora hopin som i vel vethe i iij nætther, ok sidhan spisade vi them vth til skips, badhe medh öll ok math effter vara ythersta math, thet kenne Gudh, tha the fore aff byn, tha vare monge fattige men i byn, som icke hade ith stykke brödh at stinga i munnen paa sigh.

14.

K. Johan till borgmästare och råd i Danzig om det med Svenska riksrådet afslutna ett-åriga stilleståndet, hvarunder handeln med Sverige, som de förut icke velat tillåta sina köpmän, åter kunde stå dem öppen, dat. Köpenhamn d. 27 Maj 1504.

Johan van Gots gnaden tho Denmargken, Sweden, Noruegen, der Wende &c koningk, Hertoch tho Slesswigk ock to Holstenn, Stormarenn vnd der Dithmerschen, Greue &c

Vnse sunderge gunste touoren, Erszamen, leuen, besunderenn. Wy fugen jw to wetenn, dat vnnses Rykes Radt tho Sweden ere sendebaden by vnns gehat hebbenn, vnd mit ennen ouereinkamen synt, twisschen vnd den tho Swedenn, ein jarelangk innen dage tho stande. Welen nhu Juwe medeborgere, kopmans vnd kopgesellen wes bote innen gnanntem vnsem ryke to Sweden tho erlangen vnd to erweruen, mogen se konlich dar henn reszen vnd wancken. Furderer juwes angekereden flytes, dat gy juwen kopluden innen Swedenn to reszende vnd to szegelende nicht hebbenn wolt tolaten, Jw gutlick bedancken vnde einzodant vmme jw to erkennende gnediglich willen erfunden werden. Datum Copenhagen ame Mandage innen denn pingsten Anno xv^o quarto vnder vnsem signete.

Originalt i Danzigs Rådhus-Arkiv.

Biskop Matthias till Hr Svante, tillstyrker ifrigt antagandet af den uppgjorda öfverenskommelsen om ett unionsmöte i Kalmar följande år, dat. Kalmar d. 6 Juni 1504. D. G. A.

Mathias Dei gratia
episcopus Strengnensis.

Sincerissimis nostris in Domino dilectione et salute premissis. Kere her Svante, broder oc besynnerlige gode wen. Som wij gaffuo ider at kenna strax wij gaffuo oss paa heemferden fraa Köpnehaffn, hure sig then dagtingen war forlophen, ther wij vtsende paa wore, swo hopes oss, at i the war breff haffua fangit. Sende wij oc i gaar hædan fraa Calmarna wort bud oc breff wp til ider oc the andre goda herrer rikens rad, ludendes om samma ærende, huilke wij formode ider faa innen sex daga. Bidie wij oc tycker oss fulleliga rad wara, at i oc the goda herrer wele wara ther vtinnan aluarliga fortencte, at swodan dagtingen motte fultgöres paa wore sido, epter ty nest Gudz hielp hon ær Sueriges rike oc ider til nytto oc bestand oc i ingen motte förnær, som wij personlige yterligere forclara wele, ner Gud föyer, wij til ider komma. Wij haffue nw varit her i Calmarna hoss her Electus oc her Niels Claesson oc the andre gode men, her liggie, oc kungiort them, huruledes al deel sig forlöpen ær. Taa ære the wel til fridz, at saa skeet ær, man wij kunne ingelunda komma ther til, at her Niels Gedda maa nw strax anamma slottit, swo wel til ider oc Sueriges rikens radz hand, som til konung Hansses, til thet herremöte, oc late bestaa om staden, swo lenge han kommer til ider eller raadit, at han taa maa anamma ther stadin oc lænit, som tilbör, epter dagtingen, wtan wele jw endeliga, at han scal forst op til ider oc swo komma tilbaca igen. Ther med scal tiden förlöpa, at then frid, som eendels vtropat ær til land oc watn epter Sancti Botulphi dag, icke holles scal, oc ther med dagtingen oc thet menige besta forstyres, huilkit, som wij gisza kunne eendels skeer for Calmarna læn sculd. Legge wij oss oc nw win om, paa thet wij icke plat træde fraa dagtingen, at thet motte staa i en felig dag emellom them nu paa slottit liggia oc wore her vte, til tess the faa ider scriulise. Om wij kunne kommat ther til, wij icke thet ænnw wete. Therföre tycker oss ganzse nyttugt oc radeligt wara, at i oc the gode herrer, raadit, eller i alena, om the icke saa hastict forsambles kunna, wele biuda the gode herrer til her i Calmarne, at the oförtöfwret, at the (!)

forne dagtingen fultgöre, som i sielff merkia kwnne, wij aff ære oc rædelighet plictuge ære, epter ty idert oc alles theres herredömes mactbreff vid degtingx breffuit vidherhengt ær. Om i haffue nagon mistancka ther vtinnan eller nagor anners wille ider tilbiuda æn som talat oc giort ær, taa wele wij nest Gudz hielp swo göra ider vnderwisning paa alle puncter, ner Gud föyer, wij komme til ider, oc i huat act oc mening thet giort ær, at thet scal ider behaga swo giort wara. Tyckes oc the gode herrer her, oc thes likes then werdige herren biscop Ingemar, at gansze nyttugt ware for rikit scul, at it menigt herremöte sculle nw strax berammes, antigia i Svderköping eller annerstadz, ther the goda herrer aff Finland oc andre beleyelig wore, oc swo for[scriff?]uit, at her Aruid Trolle oc her Niels Bosson komma ther til, huilkit wij haffue eendeels fornummit, at the thet gerna göra, oc taa owerwæga, huruledis wij wele thet ærende företaga i then dagtingen i Calmarne scal staa, antigie til minne eller rett eller til feydæ, oc ther taa motte komma en kerlig förening emellan Suenske men, at the sig icke atskildes, ee hwat the wille slaa paa, entig til frid eller feijd. Huat ider her vdinnen tycker nytugt wara, setie wij in til ider oc flere the gode herrer, bediendes jw kerliga, at hijt motte komma snarligen fulmectug bud oc breff, at then dagtingen icke forstyres eller tiden forlöper, wore ære oc rædelighet för nær. Her med ider Gud befalendes oc Sancte Eric konung med lijff oc siel til ewig tijd. Ex Calmarnia Mdiij die corporis Christi.

Utanskrift:

Generoso viro strenuoque militi, Domino Suantoni Nilsson, regni Suecie gubernatori, amico nostro in Christo sincerissimo.

16.

Hemming Gadd till Hr Svante, om det aftalade fredsmötet; Kalmarortens utblottade tillstånd, Nils Gädda och Ebbe Koppe, samt hans egen ställning, dat. Kalmar d. 10 Juni 1504. Egenhändig. D. G. A.

Verdig herre Fadher, om i aldelis jw wilia sa ske skall, som nw dectingat ær, thet jach ey besinna kan, tha tenker til, ath strax scriffwa Danmarks radh til medh alle the godhe herrar, ther oppe ære, jw aldelis erkebiskoppen, ath widh Kalmarna och i byn ær alstinges sa wthgestet, ther fins in-

gen beradh pa mange mile nær, helsth til sa dana herre hoff, och sware makth, hær koma skall pa alla sidhor, och ther fore sæther thöm fore ey koma starkare æn til sa mykith folk, som i beleffwe ther fore benempna. Annars ære i ey forwarath eller flere her sökia och swara skola, i thet möthe, om sa hendha kan, thet beleffwas, thet æn nw obeseth ær, Her ær mykith i sighia, Gudh giwe idher thet radh, i lengdhen gangligith ær och oss alla medh then mene man. Her Nielss Klawson vare nw [til] nytthe hoss idher, han haffwer en dywpa hetthe i brysth radh, Thet sigher jach idher i sannindh. Jach fornymer aldelis, ath biskop Mattis will halla sin dectingan widh makth. Alswoldog Gudh giwe, thet ær wtan fara, æn sa ske skall, Mik twiflar fasth, och flere her nidre, som i fa well höra, tog ær all ting in sath til idher herredöme. Item om her Nielss Gedda, han ær gansth krank aff the pocker, och ær stor skadhe om tolkin karll, ther ma warda en myndogh man wthaff, rikith til bestandh. Gud giwe, han hadhe sin handh igen aff K. H[ans]. Thet ware hær nesth tidh. Herre fadher, tenker til ho i warth forbundh intrædhen ære, the pa then annen sidhen forsamlas nw sa manghe, tha moth oss, och K H[ans] medh waro. Tenker hwath ther aff födhas will, radh ær ath i holle idher och the idher hwille thro men widh makth, æ hwat a koma kan. Wordher thet ey annarss medh mik æn thet ær nw, jach ær sa læth som en fiedher pa myn foth, thy jach hawer fortærth och inthe til ökath sa mykith jach ægher. Her Æbbe Cope biudher mik thienist medh alle the jach haffwer, och will wne mik eth stycke aff hans kapa, medhan skoghen ær grön hær nidhre i landith, wæll fa wij stalbrödher pa badhe sidhor. Jach weth mik inghen radh i wærdhen, alth thet jach pa hopades och til sakh war, ær mik i fra wænth. Tog ær myn godha stor thro til idher, ath i latho mik ey aldelis for-dærffwas, æ hwar i wile mik haffwa, will jach wara. Jach will wara sa arm och rik, i mik haffwa wilin. Jach skall göra idher myn thro thiensth full, æ hwem thet leth eller lywft ær. Then tidh jach annath tenker eller besinnar, wthan thet idher til thiensth och wndherdanligheth koma kan medh alle idhre wener, tha lathe mik aldrig Gudh leffwa helbrigdhan. Halss och lifff skall wara osparth och alth thet jach ægher, sa her epher som her til, thet lather idher fulkomplige til. Gudh mik sa hielpe, then jach idher beffaller til lifff och siell. Scriffwith i Kalmarne [die] lune infra octavas corporis Christi Mdiij

Hemingh Gadh,
idher thro swen.

Utanskrift; likasom i nästan alla följande:

Sin kære herre fadher, her Swanthe Nielson Riddare,
Swergis Rikes forstandara.

17.

Svenska riksrådets fullmagt för fyra rådsherrar samt borgmästare och råd i Kalmar, hvilka af Hr Svante emottagit staden i rätt slottslofven, att enligt stillestånds-brefvets lydelse öfverlemnna den samma till Hr Nils Gädde, dat. Stockholm d. 15 Juni 1504.

Vij Jacob, med Gudz nade erchebiscop i Vpsala, Mathias i Strengnes, Otto i Vesterars, med samme nade biscopar, Suante Nielsson, Sueriges rikes forstandere, Knut Eskilson, Eric Trolle, Sten Turesson, Folke Gregersson, Sten Cristiernsson, Karl Larensen, Cristiern Benctsson, Trotte Moenson, riddere, oc Jörgen Nielsson, erchediekne i Strengnes, Sveriges rikes rad oc men, Giöre witerligit, at wij haffue befalet oc fulmaect giffuit oc med thetta wort wpne breff befale oc fulmaect giffue werdug fader i Gud her Hemming, electo til Lincöping, erlige oc velbyrdige men, her Niels Claeson, her Peder Turesson, riddere, oc Johan Arendson wepnare, wore kere medbröder, borgemestare oc rad i Calmarna, som jac Svante Nielson Calmarna stad i rett slotz lowe antwordade, taa jac tædan nw senest drog, at the maa oc scole honum antworde erlig man oc strenge riddere her Niels Gedde, Sveriges rikes infödda man, Calmarna stad oc læn, epter then dagtinges breffs ludelse, som nw giord ær i Kiöpnehaffn emellan oss oc högboren förste konung Hanss, at hollet oc igen antwordat epter dagtingeness innehallilse mic Suante Nielson paa Sueriges rikes wegna, oc om mic her forinnan forstackit [warder], the aff oss, som al Sueriges rikes slotz loue tilstaar, wid hans danneswens æ[re oc] rædelighet, som tilbørlighit ær, vtan alt argelist, [il]gefunder eller helperede, oc ner swodan antwordning giort ær, som for[scriff]uit staar, giffuer jac for[næmn]de Swante Nielson oc wij alle paa mene Suerigis rikes radz wegna for[næmn]de her Electus, her Niels Claesson oc alle andre, som jac Calmarna stad som for[scriff]uet staar antwordet oc befalet haffue[r], frij, ledug oc löss for alt ytermere tiltal om for[scriff]ne befallning oc stadz lowen i alle motte. Tesse til ytermere wisso oc högre forwarning late wij witerlige

henge wor secret oc incigle nedan for thetta breff. Datum Holmie Anno Domini Mdiij die sabato, quarta decima mensis Junii.

Concept i K. Danska Geh.-Arkivet.

Svenska riksrådets lejd för ridd. Erik Turesson (Bjelke) till ett rådsmöte, som skall börjas vid d. 24 nästk. Augusti, dat. Stockholm d. 18 Juni 1504.

Vij Jacob med gudz nade erchibiscop i Vpsala, Mathias i Strengnes, Otto i Westerars, medh samma nade biscopta, Suante Nielson, Sueriges rikes forstandere, Knut Eskilson, Eric Trolle, Sten Turesson, Folke Gregersson, Sten Cristiernson, Karl Larensen, Eric Johansson, Trotte Moenson, riddere, och Jörien Nielson, erchidiekne i Strengnes, Sueriges rikes rad oc men, nw församlede her i Stocholm, göre alle witerligit, at wij haffwe lowat oc tilsagt oc med thetta wort opne breff lowe oc tilseye erlig man oc strenge riddere, her Eric Turesson med hans tjänare frij oc felige leyde, at han med them maa frij oc felig komma hijt til mötes medh oss oc the wore kere medhbrödre, Sueriges rikes rad, som taa her forsamlende worde i Stocholm wid Sancti Bartolomei tijd nestkommende, oc her medh samma hans tjänere frij oc felige wara swa lenge saadant möte ent oc for[slitet] ær, at sidan frij oc felige medh skep oc haffwor, hwat han eller the helzt medh sig haffua, hädan igen koma [i] hans oc theris behald igen före oss oc mene Sueriges rikes rad oc for alle oc hwar besynnerligh, som for [wor] oc rikit scul wele oc scola göra oc late, vtan alt hinder, arge list oc hielperede i nagre motte, wed [wore] ære, cristelige gode tro oc sanning. Tess til vitnesbyrd oc större forwaring henge wij wor incigle nedan fore thetta breff. Datum Holmis Anno Domini Mille-simoquingetesimo quarto in crastino Botulphi abbatis.

Original å pergament i Riks-Arkivet, med några smärre lakuner. Siggillerna bortfallna.

Hemming Gadd till slottsfogden i Stockholm Jon Jönsson, att underrätta Herr Svante om hindret för hans resa till Finland samt om det nu i Holstein rådande missnöjet med K. Hans och erinra om den upprättelse, de Tyska ryttarne böra göra för skadan å Hemmings svenner, dat. Rönö d. 29 Juli 1504. D. G. A.

Hemingus Gadh,
Electus Lincopensis.

Sinceris nostris dilectione et salute premissis. Kere broder oc sinnerlig gode wen. Teckes ider vele vetha, at al then deel, vaar kere herre fader haffwer oss tilbudit, haffue vij fult oc fast giort i Calmarne medh her Niels Gedde, saa at nest Gudz hielp engen brist scal finnas pa vaar side, at dectinges breffuit ær jw fwlt giort paa vore sida. Komo vij för otta daga sidan hiit tiil vor gord Rönö medh ganst stor kranedom oc haffue legat plat sengledes en maanat oc æn nw baade aff bröst verch oc skörbiug, huar fore bidie vij, om ider stedz nogre bwdh offwer tiil vaar kere herre fader, at i ville göre vore ordsect, beuisandes honum vaar store misfal, at vij ey til honum koma kwnne, som han oss tilbödh. Senne vij tiil ider Hans Scriffuare, borgare i Lincöping, bidiandes ider kerlige, at i wille wara honum behielpighe tiil, om behoff giordes, at wort skiip motte koma hiit til oss. Vij haffue giort honum fulmyndog oc metogge tiil at lata komat hiit, om thet icke fractat ær. Kom i thenne daga hiit en skepare aff Lypecha oc seger for viiss tidende, at kwngens broder i Lanthoosten medh alla the riddersmens men ther boo haffua ganst stor ouilia til kungen för the iij^e (300) tusendh gillene, the wt scole giffua nw om Mikelsmessa nest komandes. Gaffue Gud, at saa i sanningen vore. Ær thet sacha, at ider stedz budh wtoffuer tiil Findland, tiil vaar herre fader, at i ville ecke glöma röra om then stora skada, vij finge paa vore fatige swena i Calmarna, at the rytters motte nogen forwandling ther fore göre. Ider her medh almectog Gud befallandes. Scriffuet paa war gard Rönö Sancti Olai dag Anno Domini M^dquarto. Sub nostro signeto.

Utanskrift:

Erlig velbyrdog oc velffornumstog man Joan Jönsson, Fogathe paa Stocholm, vor besönnelrig gode ven.

Njudungs Östra härad till Hr Svante, säger sig hafva fått Riksrådets bref, om lydnad och skatt till Hr Nils Gädde, och klagar att så blifva lemnade i fiendens händer; men Per Månsson vilja de lyda och i öfrigt rätta sig efter Hr Svantes vilja; utfärdadt vid tingsstället Hvetlanda, troligen i Aug. 1504. D. G. A.

Allis wore ödmigh tro tiensthe nw och all tyd til forene send medh, som nw forsammeth ær hwed Hwedhelan. Kære herre och hössman, som wii haffue fornw meth wdi eder scriffuelsse och flere werdweke fædders och herrer, som oss haffue til skriffuit, swa wii skul sie her Niels Gæddh wor trowtiensthæ och göre hanom wor skatth, hwghet wii nw ingen lwnæ göra wil för en wii wethæ oss yder mere forwareth, for die wii haffue nw skatthet til Calmere saa længhæ, wij haffue inthet ighen wdhen dödhe men och saare, som wij haffue fath ther, thet bethre oss Gud i himerne ricke. Thet wij skulle swa antwordes in i allis wares fiendhes hendher, thet klaffwe wii haskeligh for Gud och eder och bedis annen hielp och trösth en dhet, i antworde oss swa i fiendde hender. Per Mangsson willæ wij ware hörugh och lydweke om all skath och wdhs skyl och all then del han warder oss til seendes i edrå fraa ware. Scriffuer oss edher willi til, then wil [wii] gierna efther föllie, thet nesthe Gud giffuer oss naden til. Her med eder Gud befalendis och Sancte Erich konungh.

Ture Eskilsson, prest i Villstad, till Hr Svante, anhåller att, för den svåra gästning han haft, särdeles vid framlidne Hr Stens resor under de båda nästförlidne åren, han skall få bekräftelse å Hr Stens bref å skatteuppbörden af sin socken och en gård Högåsen. Troligen i Aug. 1504. D. G. A.

Myn ydmöcheligh tjänistæ til forine medh worum herre, Jhesu Christo. Maa i wæthe, kære her Swanthe, ri[g]sens forstandher, thet myn ymöcheligh bön ær til edher och store tro, ath her Stens breff, Gwd hans sæl nade, maatha bliffue widh makth, som han gaff mik paa myn soken och paa en gardh, som ær Höghaassa, till engebole (Jak haffuer ingen engeboligh til myn gardh), for then store kosthwid, som her Sten och rigsens raad och fleræ de gode mendh, som honum

æpther fwlde nw i tæssæ thw aar, som forlidne ær, som forst ær, nor hand drogh aff Hallan och wp till Sweriges, tha foræde jak honum forsta nathan iij^c (o: 250) skeper korn fored. All myn skaffthe haffra toffz aff myn ladæ och saa mögid höö, som jak athæ, i the two næther, hand laa hem til myn. The andræ nathæn forede jak honum ij^c (o: 150) skæper korn, som iak will skythæ mik till her Steen Kristersson och her Aache Hansson, ath Steen han kallede formarsken till sigh, lange Kristiærn, och spwrde hwad som foryd war; tha sagde hand som scriffuid stor i the godhe herres næ[r]warende, forwthan myn kosth, och sagde her Steen Kristiærn[sson] till her Steen: herre thet ær swarret (!) Nw i sisth, ther drothningen wdh for, som edher well wetherlich ær, tha foredes wth aff myth ægith x^c (o: 450) skæper korn, och alt thet foor och hö, jak athæ. Ther medh fik jak stoor skadæ paa myn boskap och paa myn sky[r]dh, och köpte jak höö for xx (20) Lybske mark, och körde jak lang wegh, ther jak kwne faa köpid, thet halp mik ganskæ föge. Bedher jak edher for Gudh skwld och eder store wærdugeheth och myn store mothgangh, som myn ögon wanskas, jak sæ ganskæ litid och alderdomenth gangær mik paa hændher, jak formaa ey saa brwcha æller til rade, som jak giorde en stwnd. Forthy iak sither poo en stor lanns wegh, saa fasth söghe the nw till myn, som jak maatthe bæthæ, ath edher wærdughet wilde wnde mik myn sokon, som jak först fik i konghe Hansses tidh, sidhen Steens tidh, Gudh hans sæl nadhe. Bedher jak edher for Gudskwldh, ath i willæ giffuæ mik her eth goth swar paa, och haffuær jak wndherwisth myn tiænere nogra ordh ath wndherwisa edhers wærdugeheth, som jak will ey scriffua, som hand skal edher sigia. Alsom megtwge Gwdh edher beffallendes.

Thwre Eskilsson,
prest i Wialstadh.

Utanskrift:

Högboren [herre] och förste her Swanthe, rigesens forstandher, ydmygelegh sendes thetta breff.

Hemming Gadd från sjuksängen till Hr Svante, lyckönskar till att så hastigt hafva blifvit herre öfver hela riket, och afstyrker det ifrågasatta stora mötet af alla tre rikenas råd i K. Hans egen närvaro, hvori han ser »ett förtäckt stycke», dat. Söderköping d. 22 Aug. 1504. D. G. A.

Mina ödmiche oc veluilige trotienist nw oc altiid forsent. Verdog herre fader. Nw i samma stwnd fiich jag iders herredömes scriuilse medh thenne her ider tienare her i Suderöping paa mina soota sæng, som han ider sielff vnderuisa kan. Jag mich achtede til Lincöping oc orkadhe ey længer æn hiit för min dödh, oc i thet nesta haffwer tagit alla mina redha, som jag vill bade giffua oc taga. Gud kenne, huru hugswalelig the breff mich vaaro, i mich sende för manga handa sacker sculd, tog engen större æn then, at i nw ære en fulmechtog herre offuer Sueriges riche, medhan i haffue the slot inne, ther jag mykiit i miströst war, at ey saa clarlige til gangh sculle haffua. The snediighether, the haffua bruchet mot ider, kwnne i vel komme viidh at lönas igen, Man tiil min persones wphellilse oc velferdh, som i scriffue, ær mich inthe twiffuel vdi, idert herredöme drager vel til minnes, huat min gamble herre, hans siel Gudh nåde, then jag min hand ræcht hadhe, oc i medh honum samfelt paa Longengen, wtan for Wpsala, nogra faa daga för Stocholm bestallades, mich loffuadhe oc tilsadhe. Mich hopes, thet ider ecke forgæthet ær, huat mich ther aff her tiil dagx viderfarit ær, ær ider vel viterliget. Nw haffwer jag racth ider min hand för en trotienare. Mich hopes, i vele see oc skodha min trotienist, swara arbeyde, sorg oc liifs fare, jag fatiig man haffuer hafft, sidan thenne feydh beginthes, oc recker mich lifuit, om Gud saa föger, scole i min trotienist altiid finna wtan twiffuel. At fölgia idra swena wp tiil thet möthe paa thenne tiidh, kenne Gud, ær ecke i min mact, ty jag hær ligger tiil sengx, en siwcher man oc Gudz fange. Saa snart Gud giffuer mich nogra mact oc helbregda, sa viil jag vara hoos ider. Gud kenne, then man ær ey wnder sool, jag heller viil vara hoos æn hoos ider. I oc the verdoge feder ther wppe kunne yterlige nog besinna, huat i then dactinge behoff görs, i Calmarne staa scal, mich for wtan. Man taga vij oss ecke till vara i tiidh oc tima, eth fortecth stycke varder oss tilbudhet. Huat foga oc lempa ther tiil finnas kan, at thet aff sattis, at mene iij (3) richenes radh, oc kungen in persona ey forsamblades i Calmarne, tychte mich ganst raadeligit vara, wtan nogra faa fulmectoge paa alle sidher, oc thette sculle nw be-

stelles aff thet möte, nw forsamblis, medh eth myndogt budh tiil Danmarcs riches raadh, giffuandes them nogra sacher före, för huat sadana machh i Calmarna stadh ey bemötes kan, ty stadin wtarmader ær oc landit i monga dagxleder wp til Holauedhen, oc nogra andra sacher, the godhe herrer kunne besinna, ther uppe ære. Vil kung Hans thet ecke paa gaa, wtan aldellis koma personliga, tha ma i sielff kunne tæncke, huat ther vnder ær. Jag hade vel mang andhre ærende scriffua, thet i min mact ecke ær för min swora siwchdom sculd. Nar Gud fogher, jag komer tiil ordh oc tala medh ider, viil jag göra ider en vnderuisning i alle ty, jag arme man besinna kan eller forstaar. Nat oc dag ider redebogen medh min trotienist, saa lenge jag liffwer. Saa hielpe mich Gud oc alt hellogt ær, oc ey sannara, badhe tiil liiff oc siel, then jag ider befaler tiil ewinnerlig tiid, swnd oc starch sparandes tiil lychesamt regement offuer thette fatige riche, sa lenge i liffue. Raptim Sudercopie in octava assumptionis Marie Anno Domini Mdquarto, Sub meo signeto.

Hemingus Gadh,
Electus Lincopensis.

Postscriptum å ett särskildt blad:

Item verdog herre fader, ær jag ödmiw[keli]g bönfalldes in tiil ider, om then fatige man her Twre i Wielstadha. I vethe vel sielffue oc sage, huat kost oc tæring han hade tha vij ther vore oc offta oc monga sinnom til forende. Herr Sten, hans siel Gudh nadhe, forlenthe honum sin sokn oc ther paa haffuer hans breff, för sadana kost oc tæringh at beholla, til tess han kome sin skadha effter, oc bödh almogen engen swara wtan honum, oc som jag forstaar, haffwer Nils Krome forhindrat honum oc faar ey tess heller han noget aff then fatugdom, the wtgöra sculle. Bider jag ider ödmiw[keli]ge kerlige gerna, at han motte niwtha min scriuilse got aat, thet jag forskylla viil, saa lenge jag leffuer. Item Sander, ider fogathe paa Stegeborg, haffwer fariit medh mich som ærlig tro danneswen. Hadhe jag varit hans fader, han hade [ey] bætre k[wn]ne giort mot mich, ther jag ider ganst kerlige före tacke[r] oc honum tesliges. Iterum valete felicissime.

Utanskrift:

Nobili ac generoro viro Strenuo Militi, Domino Suantoni Nielsson, regni Suecie gubernatori, invictissimo, amico tamquam patri suo sincerissimo.

Åke Hansson (Tott) till Hr Svante, att förekomma nedbrytning af skärmar, som blifvit uppförda för belägring af Kalmar slott, dat. Frootorp i Närke d. 6 Nov. 1504. D. G. A.

Myne ödhmyke welwiliēgh helssen nw och altidh kerlighe sendes til forne medh Gud. Kere herre, frende och godhe, besynnerlig wen, tekkis idher wiliē withe, ath jach kom nw hiit op wnder Tiiffwedhen i dagh, och haffwer jach ingen tiidhēnde hört aff Vestergötland annet en ther staa alt wel til, och taledhe jach medh een dreng, som kom fraa Calmarna, och wisthe han siē mek for sanningh, ath borgherene brythe siēlfve skermerne nidh, hwar fore, kere herre, tykthe mek raadhelighet ware, at i skynde eth wist bwdh ther hedhen, ath wnderwise them, ath the skermer staa wbrytne. Haffwe the faath noghen skadhe paa theres hws eller gaardha, thaa ære i vel myndigh och Swerigis riike til ath widherlegge them syn skadhe igen, til hwilkidh i kwne ytermera och bethre tenkie siēlf ther til en jach idher til scriffue kan. Siidhen, kere herre, bidher jach idher ganske gerne, at i ekki take mek til mystykkes, ath min leghligheth war mek ey saa, ath jach kwne bliffwit ther hoos idher effter idhers begeren. Kenne Gud, jach hadhe ganske gerne voreth ther nær idher, och hwar som helst ther i mek begere, ther skule i altiidh finne mek redheboghen vilie vare. Vil noghre sigie mek annet paa, thaa bidher jach idher, ath i vel gere for then godhe troo, jach haffuer til idher, och sether ther ingen loffue til. Ther i lothe mek, ther hoppes mek, at i skule finne mek igen. Thette kenne Gud och alle Sweriges patroner, them jach idher befaler medh liff och siel til ewigh tiidh. Bidher jach idher, kere herre, at i helssen then erlighe godhe quinne Fru Mettæ medh mange godhe nether paa mynæ vegna. Tektēs idher biwdhe mek til idher vilie, effter honum retter jach mek altiidh gerne. Iterum valetē. Raptim ex Frootorp feria 4:ta infra octavas Omnium Sanctorum, meo sub signeto, anno Domini mdiij.

Aake Riddere
Hansson

Utanskrift:

Erligh welbyrdigh man och strenge Riddere, her Swanthe Nielsson, Sweriges riikes forstandere, sin kere herre och frende, ödhmyghelighe oc ker[li]ghe.

24.

Borgmästare och råd i Kalmar till Hr Svante om skärmens nedbrytning och virkets uppförande på slottet genom Hr Nils Gåddas tjänare, hvarom man förut skrifvit, men med en skuta som förlist, dat. d. 10 Nov. 1504. D. G. A.

Ware ödmiwka welweliga tro tjänist och kerliga helse nw och altidh til foren med Gud. Kære herre, wele ider erlighet vethe, ath vy scriwe ider til i sisth, oc hawe vy fornommitt, ath i hawe the scriwelse inte fangith, for ty her gar rüchte, ath skutan och folket blewe forgangen, som brewith var oppa &c. Sa ma i en nw vethe, ath her Niels Geddes tjänara hawa broteth allan skermen nedh och draget och förth pa slotteth hwar och en stock, och nw vil her Niels Gedde och hans tjänara vika skullen fran them och sigia, ath borgarena hawe reweth skermen, huikkith the kwnne ikke bewisa och icke skal fynnas i sanninden, men nar Gud föger, ath i och the gode verduge fæder och herrer, rikesens radh, komme hith, tha skal thet vel fynnes och bewises, ho honum hawer reweth och bortdragith. Ingen tidende hawe vy nw synnerligen ath scriwa ider til, bidie vij ider ödmiwkligan och kerligen, ath i vele rama tenne fatige stadz och alles vare beste, thet ær alles vore store tro til ider. Al then del vy hawe ider lowath och sacht, thet velie vy ider troligan holla medh liff och macht epter alles vare yterste formage, sa framt vy bliwe ikke fran ider trengde medh maeth och i moth var vilia. Her med ider Gud alzmectigh ewinnelig beffalendes. Scriwet i Kalmar pa Sancte Martens affton vnder varth stadtz insigle anno Domini Mdq^o

Borgamestere och radh
i Kalmarne, idre fatige
tro tjänara ok vndersate.

Utanskrift:

Erligh och velbyrdugh herre och strenge riddare her Swante Nielsson, Sweriges riges forstandare, war kære herre ok höwetzman ödmichligen.

Erik Jönsson och två andra borgare i Stockholm till Hr Svante, svar på hans genom Jon Jonsson framställda fråga om tillgång på penningar och om den inestående betalningen för ryttarnes underhåll, dat. d. 26 December 1504. D. G. A.

Wara ödhmywka, veluilige, vnderdanige, kerliga tro och helse nw och altidh foresend medh Gudh. Keraste ärlige herre. Schal eder herredöme vitterliget ware, ath wij til talz ware annan dach jule medh eder fogit Joan Jönsson, i huilket thaal han oss lot forstande behemelige edher scriffwelse, ok ther medh giorde oss eth hemeliget spörsmaal, om wij hanum nagre godh rad segie eller vnderuisse kunne pa edra vegna til swa mykit edre tienere her matte worde medh lönte. Wij söghte raad fram och ather, tha kunne ther ey raad til finna i nagre matte. Hade wij kunnet ther til nagre raad funnit, skulle ey aff ware vegne thet ware forswmet i nagre matte pa edra vegna, som nw ey raad til ær, som Joan Jönsson edher herredöme thet clarlige vnderuisse kan ytermere æn vij thet scriffuendhæ ære. Item kere ärlige herre, nw for nagra faa forlidne dagha fore julen, wore wara borgera och menichet nagre til taalz medh Joan Jönsson och oss om then rytthara kost, som the til achters ære. Kenne thet Gud, wij gaffue thöm the besta ord och thaal fore, wij kunne, ath the skulle giffue thöm til fredz, huilket Joan Jönsson edher herredöme thet medh annat mera vnderwisia kan. Kere herre, then deel, ther i oss, fatige men, haffue vmtroth, wele wij beschode ok trolige forware, som oss aff ære och rette til bör, swa ath ey twijffuel eller briist schal vti finnes. Ey ytermere haffue wij edher herredöme tilscriffue æn eder her medh alzmechtigh Gud ewinnelige befalendes. Hastelica aff wor stad Stocholm annan dagh jula om afftonen vnder vort stadz signetum anno Domini M:^{mo} D:^{mo} 4:^o

Eric Jenson,
Anders Suensson,
Raval Jonsson,
eder herredömes tromen.

Utanskrift:

Erligh och velbördigh man her Swante Nielsson, Riddere i Ekiesöö, Swerigis rikis forstander, vor kere herre och höff-
uetzman, ödmywkliche sendes.

Åke Hansson till Hr Svante, om K. Hans stora stridsrustningar för mötet i Kalmar, om Abraham Erikssons (Gyllenstjerna) återresa till Danmark, afsändning af riksrådets bref till Danska rådet och uppbörd af en kostgård för Svantes förestående besök i Vestergötland, dat. Skara d. 3 Jan. (1505). D. G. A. *Jfr Nr 23.*

Myne ödhmyke welwilieghe helssen nw och altiïdh kerlighe sendes til förne medh Gud. Kere herre, frende och besynnerlig godhe ven, tekkis idher withe, at jac haffwer stedight hafft myn bwdh i Danmarch, och teskelikes haffwer jach och taledh medh them, som aff Danmarch ære kompne, och kan jach intet annet förfhare en kongen samler ene groffan makt bode i Danmarch och Norie aff herener och köpsteder, teskelikes och akter segh komme til then herredagh medh ene stoore makt. Saa är mek och wnderwisst, at then gamble kong skal ware siwgh i the pochker. Hwad ther är om, weth jac ey til skels, man her nest jach biwdher idher til, vil jac forfareth ther for innen och biwdhe idher til ther om ibland andra ærende. Sidhen kere herre, tekkis idher withe, ath effter thy at Abram Erichsson fek ekki then leydhe, som han var begerende aff idher, tha wil han ingeledis giffue segh wp at landet, thaa rodde jac honum, at han skulle forlathe segh paa then deel, som riken är giordh i mellom, hwilket han ey ville, wthan lath mek forstaa, at han ville strax nidh at Danmarch igen. Kere herre, saa om the breff, som i antwordhedhe Anders Erichsson, at han skulle fare til Danmarchss Raadh, thaa tekkes idher withe, at strax Anders Erichsson kom nidh, thaa bleff han siwk aff pestilentia och haffwer siidhan stadigt hollit thet widh sengena. Thaa sende han breffwen til mek och skynde jach them ofor[tö]uit astadh medh een godh man i Kindh, som heter Lasse Skwme,*) och formodher jac honum dagligha igen. När han kommer igen, wil jach strax skynde honum wp til idher. War jac och nw her til tals medh thenne werdheghe herre bijscopen, om then kostgherdhen, moth idher skal göres, thy bodhe jac idher ganske gerne, at i wille sende her niidh een idher eyen swen, som for[skrif]ne kostgerdh kwnne wpbere aff almoghen. Her medh idher Gud och sancto Erico be[fallen]des. Raadher och biwdher offwer mek effter idhers eyen wilie och helsser then erlighe, godhe quinne, Fru Mette medh mange godhe

*) Danska riksrådets bref, utfärdadt i Lund d. 2 Januari 1505. Skand. Handl. XIX: 64.

nether paa myne vegne. Raptim ex Scaris in octava Johannis ewangeliste.

Aake Riddere
Hansson

Original i Kongl. Danske Geh.-Arkivet. Saml. til Danske Kongers Historie.

27.

Biskop Brynolf till Hr Svante, med afseende på brefvet om hans förestående ankomst till Skara d. 16 Jan., hvilket blifvit kungjordt på landstinget och allestädes i landet, dat. Skara d. 20 Jan. 1505.

Brynnolphus Dei gracia
Episcopus Scarensis

Vore wenlige och kerlige helse altið fersænde med Gud. Kere herre brooder och synnerlige gode wen. Maa i wetha, ath wii finge i jafftes eder herredömes scriffuelse, i huilke wij forstoode, hwrw eder ther wppe lidher, oc thet i haffwe allestädes fonget good och hwgnelig swar, Gwd alzmecktog ok alle Sweriges patroner thess loff ware. Som wii och forstoode aff samma eder scriffuelse, thet i akte nest Gudz hielp at wara her i Scara pa mandag nw nest komande, som ær mandagen effter Conversionis Pauli, som thet breff och lydde, thet i haffde scriwet menighe almogen her tiil, hwilketh wij och kynnade och læthom læse for then almoge her sammankommen war tiil thætte Landzting, och framsathom alle saker, tiil tess Gud föger, i hiit komme tiil fornæmnde tiid, ath i moge sielfwe wara wtoffwer the och anner ærende, som fore kunne komme. Kere brooder, wij bedie ider kerlige, at i wilye och akte thet swo, ath i kunne tha komme tiil samma tiid, effter thet nw kynnatt ær och æn jw mer kynnatt bliffwer wm menighe landet, at i wilye tha komme. Hurw sig forlopet ær wm Niels Rawalsons hwstrw oc swene, weth thenne eder swen Peder Matz[son] eder herredöme wnderwise. Engen tidende ær her nw a færde, ther stoor makt wppo ligger at scriffue i thenne rese, wten hwar wij kwnne och formoge wara eder herredöme til brodherligh wylie oc kerlig, skule i oss altið finne welwilioge i alle maathe effter wor yterste makt. Eder her med then almektog Gud ewinnelig befallandes tiil liff och siell. Ex Scaris in 2:a feria proxima post dominicam lxx:^{me} (Septuagesime) Anno Domini Mdquinto. Nostro sub signeto.

Utanskrift:

Ærlig och welbyrdog herre, strenge ridder, her Swanthe Nielsson, Sveriges riiges forstaandere, wor kere broder och synnerlige gode wen.

28.

Riksföreståndaren Hr Svantes kungörelse till Småland; med anledning af de Dansk-sinnades stämplingar att väcka inbördes osämja, påbjudes att alla skola vara hans troman Per Magnusson lydige, och den som utsprider K. Hans' bref straffas som förrädare, dat. Örebro d. 22 Jan. 1505.

Jach Swante Nielsson i Ekesiö, riddere, Sueriges riiches forstandere, helsser eder alle, andelige och werdzlige, clercherij, friiborne, frelsesmen, köpstadzmen, bönder och menighe almwge, som byggie och boo i Warendh, i the x (10) häradz-lag], Calmarna leen och menige Smalandh wenlige med wor herre. Kere wenner, i dannemen alle sammen, är mich tiil wethende wordet, at her Niels Boosson, her Niels Gedde och flere kwng Hansses parthii wtsende sin breff och bwdh tiil eder, hiit och flere stadz i riichet, och achte ther medh at göre twädrecht, owelye och osämie i blandh almwghen, aff huilket som(!) matte komme mekit langleget onth, skadhe och forderff aff &c, huar fore, kere wenner, beder jach eder alle och paa riichesins wegna strengelige bywder, at i ware thenne myn elskelige och riichesins tro man Per Mang[nu]sson lydoghe, hörwgh, reetradige och fölgachtige, nar behoff kan göres, och han eder pa myne oc menige richesens wegne tiilsigiandes wordhder, om naken wrangwiis man ther nedre wilde nakon split, trädrecht [o: twädrecht] och osämie begynne. Wi are här oppe alle i the helge trefalloghetz nampn endrechtelige saa offuer enss med Koperbergsmen, Sölffbergsmen, Jernbergsmen, Dalenæ och menige Sveriges almwge, och the med oss, at hwar kwng Hans eller hans parthij wlye bywde sich her in i riichet, röffue, skynne, brenne kirkier och closther och mördhe, som the tilforen giort haffue, tha welye wij sadane skadhe och forderff alwarlige affwærie medh liiff och macht, huar behoff kan göres. Ware thet sake, som Gud forbywde, at nakon ther nedre i then landzendhe are tiil siich annamede sadane breff och lathe them læse och for-

kynne, worder han thermedh befwnnen, tha skal rettes offuer hanom effter Sweriges lag, som offuer then, som siit eget fädernis riiches skaade och forderff wil wethe. Her wdinnen bewiser eder med eder fädernis riiche i alle matte som tro danne men bör at göre, ther mich engte pa twiffler, i gerne göre. Huar jach kan wethe alles eders beste och bestondh gör jach altiid gerne, sa lenge jach leffuer, thet Gud kenne, Hanum eder befallendes och Sancte Erich koning med liiff och siel thil ewig tiid. Hastelige scriffuit pa Örebro torsdagh for Sancte Pawalss dag wnder myt indzgle.

Concept i K. Danska Geh.-Arkivet.

Knut Eskilsson, lagman i Upland, till Hr Svante, att han hade enligt aftal kommit till Örebro, men först samma dag Hr Svante afrest och var för svag att fara efter, men påminner om ett bref, han skulle uppläsa vid Distingen och under tingen i Roslagen, dat. Örebro d. 25 Jan. 1505. D. G. A.

Myn ödmiwke kärliche helsse nw och altiid forsend med war herre. Kere herre och höffuisman, som i taladhe med mik i Henemora, at jak skulle koma tiil edher til Örebro, tho kom jak her strax epther thet i wore aff dragne, sama dagen, och hadhe jak gerna strægt epter eder och hadhe myn makth warit stoor, for thy jak ær ganske grangh [o: krank]. Kere herre, som i vel vithe, ath jak taladhe med edher i siist, at jak skal wara nw i Distingen i Opsale for mangh merkelige ærende skul, ther koma fore for the werduge fæder och erlige godhe herre, ther forsambladhe bliffwe, tho loffwadhe i mik edhert breff, at jak skulle latha læse for almogen i Distingen och ther jak tingher epther Distingen i Rodhe. Ville i sendhe mik thet, tho vil jak thet gerna kwngöra for almogen, och haffuer jak icke annat forfunnet medh menighe almogen, vtan the ære eder ganske veluilioge. Kere herre, gör jak altiid gerna huad edher villie ær. Hermed edher then æwege Gud och Sancte Erich konungh beffalandis bodhe tiill liiff och siæl. Scriffuit i Örebro Sancte Pawels dagh anno domini Mdv.

Fiik jak Olaff Baggis kapeseck Heningh Gagge, och then fiik jak from een tiwff. Ther ær inne hans kiortil med selfwer ther vti war och eet paar hoser och een skiordha,

ther wer icke annat inne then tiid jak fik honum, for thy
tiwffwen vnslap then tiid jak lat wæra epter honum.

Knwt Eskelsson
riddere

Utanskrift:

Myn elskelige kere herre och höffwisman Her Swante
Nielsson i Ekesiö med ödmiwkt sendis thetta breff.

30.

Riksföreståndaren Hr Svante stadfæster för Skara borgare de
privilegier, som de af K. Karl och andra Sveriges kon-
ungar och herrar erhållit, särdeles å tullfrihet i Lödöse,
dat. Skara d. 2 Febr. 1505.

Jac Swanthe Nielsson i Ekesiö, ridder, Sweriges riges
forstondere, gör allom witherligt, thet jagh aff sönnerligh gwnt
och godwilia swa oc paa thet at kronenis köpstadh Skaræ ma
thess ythermere forbetres oc wedh macht haallis, tha haffuer
jach med thessæ werdøge fædre erligæ herrer och godhæ
mæns Rikesens Radh nw nærwarendes ja och samtycke stad-
fæsth oc beleffuit oc medh thette myt opne breff stadhfæster
oc beleffuer allæ the priuilegia och friheter, som högboren
förstæ konwngh Karl, Gud hans siæl naade, med flera fram-
farnæ Sweriges riges konwnger oc herrer for:ne Skaræ borgere
her thil naadhelige wnth oc giffuit haffuæ, sönderligæ, at the
mwghæ tholfri seglæ af oc til i Lödhæse köpstad oc mwghæ
köpæ segh korn, fææ oc andræ æthandæ waræ paa landz-
bygden oc annorstadz, swaa mökit the behoff haffuæ til theris
eghit behoff och oppæhællæ, togh swaa, at the ther innen
engen olaglighæn landzköp göra eller driffuæ, oc skullæ the
allæ andræ theris rætt hæ bescreffne priuilegia niwthæ, brvkæ
oc beholla swa effter thenne dag som her til. Thy for-
biwder jach allæ, e huo the hælst ære eller wara kwnnæ, som
for myne oc rikesins skuld wilia [oc] skullæ göræ oc lathæ,
besönderligæ allæ kronenis embetzmæn, for:ne Skaræ borgere
her emoth pa for:de theris priuilegier oc friheter at hindræ
eller hindræ lathæ, mödhæ, qwelie ellir i noker mottæ ofor-
retthæ wedh myn oc rikesins strengæ hæmpd oc plicth. Giffuit
oc scriffuit i Schara oppaa kyndelssmessæ dagh, vnder myt
indzgle, anno domini mdquinto

Original-concept i K. Danska Geh.-Arkivet.

Åke Hansson till Hr Svante, begär att för underhåll af det myckna folk, han till rikets tjenst samlat, få Örebro slott och län, dat. Ettak d. 7 Febr. 1505. D. G. A. Skadadt. *Jfr Nr 23.*

Myne ödhmyke &c. *lika med Nr 23.* Som ederth herredöme wel fortenker, ath jach satte in for iderth herredöme i Stocholm och flere Rikessins Raadh om naghert ytermera hielp oc bestand moth tesse store och sware wthlegningh, ther jach for rikessens skyl wti kommen ær, hwilket jach och nw personlig lot idhert herredöme forstaa medh noghre faa ordh, togh saa, at jach ekki wille bekymble(!) heller bewale(!) idhert herredöme i thenne idhers reyse, fryktendes, at mek skulle nogher annen deel tenkis til, ther eij i min akt war, hwar fore, kere herre, ær æn nw min ganske store troo oc kerlighe böön til idher, at idhert herredöme wille werdiges at offuerwegha thenne kost och stoore tering, ther mek nw fore skulle staa, om i wore myn tienist begerende paa thenne reyse til Calmarna, om jach skulle idher fylia med mykidh folk, wtan saa med skel, at idhert herredöme wille ware fortenkt och giffwe mek eth got swar med thenne myn dreng om Örebro sloth, paa hwilket jach mek myket her til forlatidh haffuer. Ther fore haffuer jach whsath al then deel, som jach kwnne samla oc lööne folk fore, idher oc riket til tröst och bestandh, oc i saa dana akt, ath nær riket behooff giordis, thaa wille jach flyth saa, ath thet skulle ingen brist finnes [hoos] mek i noghre mothe, hwar fore kere herre, wtan edhert herredöme wil nw ware her [om be]tenkte, som i mek tiith oc offte loffwet oc tilsagth haffwe, thaa driffwer m[in nödh] til ath giffue een parth aff mith folk oorloff, wtan jach wil holle . . . . skadhe, hwilket jach nödhigth gör, thet kienne Gud. Item kere herre, bidher jach [idher ger]ne, ath i ekki forakte mek i nogher mothe, och jach scriffuer idher saa yter [lige min] wylie til. Kenne Gud, at jach nödhgess thet at göre. Ekki gör jach thet oc i annen . . . . Jach formodher, at idhert herredöme wel besinne kan, ath jach wil jw . . . . yterlighe her effter som her til waare thette mit fedhernis riike och i ære, och en ytermera, om jach kan woghendes liiff, gootz oc al anner welferdh for mith fædhernis rike som een godh man byr ath gere, thet kienne Gud och alle Sweriges patroner, them jach idher befaller med liiff och siell til ewigh tiidh. Radher och biwdher offwer mek som öffuer

idher troo tienere. Raptim ex Etagh feria sexta proxima post
Dorothee, meo sub signeto, Anno Domini mdquinto.

Aake Riddere
Hansson

32.

Biskop Brynolf till Hr Svante, med afseende på det förestående fredsmötet; Nils Ragvaldsson är sjuk, hans fogde i Ale härad, sjelf sjette, tillfångatagen af Otte Ruth, dat. Skara d. 21 Mars 1505. D. G. A. *Jfr Nr 27.*

Brynnolphus Dei gracia
episcopus Scarensis.

Venlig och kerlige helse altid forsænd med Gud, Synnerlige gode wen oc kere brooder. Wij finge nw for nogre dage eder herredömes scriffwelse, i huilke i læthe oss forstaa, at i haffwe tiilscriffuet the werdogxte, werdoge fæder, ærlige oc goode men, Danmarks Raad, wm then dagx forlængelse. Alzmechtog Gud giffwe eder swo dana swar i gen, the ther kwnne nyttog wara til longliget bestand, oss oc alt menige riichet. Kere brooder, tycker oss ower alt nyttigest wara, at timelige forhandlades, hwrwledis thet möte skall besökes, oc hwat framsetes skall på richesens wegna, oc wm i personlige thet möthe besökie skwlen, at then kost oc tæring, som tiil swodana möthe behöffwes, alwarlige och manlige tiltænkes i tiid. Engen synnerlige tidende ære her a færde i thenne tiid, wten her ær æn alt i godo maathe i thenne landzende, wten Niels Rawalsson ær nw ganzke kranckelig, oc haffwer Otte Rwth gripet honum fron, siden eder herredöme hæden drog, hans foogete nider i Alehäred, sielff wite. Ær tha likawell Niels R[awalson] well wiid eth friith moodh, hopenes, at thet skall æn bætre bliffwe baade med hans hælse oc æner ærande. Eder herredöme her med then alzmechtog Gud oc Sancte Brynnolph ewinnelige befalendes. Helser wore kere syster frw Metthe pa wora wegna, litle her Sten oc allen hopen med munga M:de goda næter. Snarlige scriffuit i Scara ipso sancto die parasceus Anno Domini Mdv. Nostro sub sigillo.

Postscriptum å en liten remsa ("kalf"):

Maa i wetha, kere broder ær [o: at] Michel Brymbs ær pa Bohwss oc haffuer rækt Otthe Rwth handen. Ær thet

æcke sketh med edert minne, tha ma i rettha eder ther effter.
Iterum valete.

Päder Turesson (Bjelke) ridd. till Hr Svante, om den stora förstärkning, som kommer till Kalmar slott, hvilket sätter staden i fara, derest icke Hr Svante sänder dit ett tal folk, hvilket borgarne ville underhålla, samt om Nils Bossons hårda styrelse på Öland, dat. Kråkerum d. 24 Mars (1505). D. G. A.

Myn ydmygelige, welwillighe tro thienisthe altiit for-screffuen, kerligh medh Gudh. Kære herre, maa i wiidhe, ath ther kom i [o: ett] tall aff kongins folk thil Calmerne, som Giærmund Jonson wed ether ydermere at vnderwise en jag scriffuer ether tiill. Her Niels Gedde wille lagt them ind pa borgerne, och the wille ingelundhe haffue them. Lass Torbersson screff migh til, at ther er en nw iij skjib til baghe medh kongins folk och scylle til Calmeren. Kære herre, wthen her kommer i tal folk ner oc annamer staden pa ethre weghne, eller ære i skild weden. Borgerne wille gerne holle ether folk ther paa, at Danske men scylle icke komme ind paa them. Her haffuer warid Öninghe och sagt for migh, at her Niels Boesson haffuer lagt skat paa them, at the scylle hielpe koningen medh iij^e [o: 300] fede oxer om Sancti Hans dag tiidh. Skall thet landet bliffue lenge i hans werge, thaa bliffuer thet ödhe, saa mange garde, som myn sösken och jag haffde ther, them haffuer han lagt ödhe alle sammen. Kære herre, huad ther hender opp i landet, thet lönligt scylle ware, thet wed her Niels Boesson saa wel som i wydit. Bether jag ether ydmygelige, ath thet bliffuer icke wiiterligt, ath jag scriffuer ether tiil. Kære herre, kand jag noget anned fornimme som [ma]gt paa liger, thaa wil jag gerne biwde ether tiil. Her medh ether then [als]mectigste Gudh be-falendis oc sancte Eric kong til ewig tiid Skriffuit i Krogerum [ann]end dag paske.

Peder ridder
Thursson

Utanskrift:

Erligh och welbyrdigh herre her Swanthe Nielsson, Sue-rigis riges forstandere, syn kere herre ydmygelige.

34.

Ärkebiskop Jakob till Hr Svante, svar om ett rådsnöte, för öfverläggning om Danska riksrådets bref och frågan, om det utsatta unionsnötet skall besökas, dat. Upsala d. 15 April 1505. D. G. A. *Jfr N:o 9.*

Jacobus miseratione Diuina
archiepiscopus Vpsaliensis etc.

Sincerissimis nostris dilectione et salute premissis. Kere besynnerlige gode wen. Wij finge nw strax eder scriffuise, som ær daghen næst epter Sancti Tiburcii dagh, medh the breff, Danmarckis radh hinget scriffuit haffue, oc at i ther före scriffue nyttigt ware, at the werdige fæder oc erlige herrer aff radit komme til orde sammens at öffuerwæge, om thet herre möthe j Calmarna besöchies skal. Huilcket oss och tykker radeligit ware, at swa sker, besynnerlige the gode herrer och men tæss ære mektige oc starke, wij ære kranke oc formaghe föghe. Tækkis war herre, at bætre wordher, wele wij gerne benale oss til Stocholm, som i ære begerende, oc ær stædit ther beqwæmist. Huar wij kunne wara edher til wilie oc kerlig, göre wij altið gerne. Eder her med Gud befalendis. Ex Vpsalia in crastino Tiburcii Mdquinto. Nostro sub signeto.

35.

Vincentius Henningsson till Hr Svante om sitt val till biskop i Skara, hvilket han i hopp om Hr Svantes välvilja antagit, begär alltså företrädarens förläning, särdeles han redan tagit dennes folk i sin tjenst, lofvar trohet och manskap, å kronans vägnar, för samma län, och begär slutligen ett skriftligt förord till Påfven, samt presentation till dekenedömet i Skara för Mäster Jöns Jonsson, hvilken domkapitlet valt, dat. Skara d. 30 April 1505. D. G. A.

Myene ödmygkelige oc kerlige helse altid welwilyelige försænde med Gud. Kere herre, effter the horde oc syrgelige tidender, som then goode werdoge herren domproesten och menighe Capitulum i Scara eder herredöme nw tilbywde med werdelig man her Benct i Hualstade, canic i Scara, wm min kere, nadoge herres, werdoge faders i Gud, her biscop Brynnolph[s] framlidelse aff thenne syndoghe wærlð, Gud almektog hans nades siell med alle cristne siele millelige forse i sine ewinnelige glæde, swo effter thet the goode for:de herrer korade och wtwalde mic owerdog i for:de werdog faders

stad igen, tha gaff jac mith samtycke ther tiil, stoorlige mith hop och tröst haffwendes tiil eders herredömes goodhet oc infödde ærlighet, at eders herredöme werdoges wilye wara mich swo til fulhælle, som eder herredöme war for:de werdog fader som en good ærlig herre, for huilket hans nade i sin yterste tiid lath eder herredöme innerlige tackæ. Och wu eders herradöme wille sæthe then tröst oc liith til mich, som i sathe tiil hans nade, thaa skall eder herredöme fornimme i alwarlig rönning, at jac wil wara eders herredöme redeboogen tiil al gonst, wilye oc kerlige forskylling. Kere herre, jac bider eders herredöme kerlige, at jac maa nywthe the forlæninger swo wsplitate, som for:de werdog fader them haffde, som ære Kollen, Kynda hæråd, Skonings hæråd oc Scara stad. Jac wil, nest Gudz hielp, wara then som thet skall fortyene, warandes eder ærlighet oc Sweriges rige tiil al tröst oc bestand effter min yterste makt med raad oc snille, thet Gud forbywde, at mich noget aff for:de forlæninger skulle wryckies. Tha kan eder herredöme well formerkie, at thet wore thenne fatige kyrkie oc mich tiil en stoor forswagning oc gentrædelse, effter thenne margfollelige twnga, som mich paa hænderner falne ære baade med Romersche bekostning oc med swore bygning som Leckiö i staar, aff huilket thenne landzænde nw haffuer sin enkorlige tröst oc staar nest Gudz och eder herredömes hielp med en snarheeth at komme tiil en good oc tröstelig fastheth. Swo skall oc Gwd wethe, at jach nödogt akter offwergiffue folket, som jac haffuer alt samman tiil mich anamath effter for:de werdoge faders jordförilse, wtan hællre wil jac thet ökie effter min yterste makt, eder herredöme oc Sweriges rige tiil tröst oc tryghet, som nw alle störste makt wppo ligger. Ty, kære herre, werdens wilye giffue mich her wppo eder hugnelige swar med thenne for:de breffuisare, och siger jac eders herradöme igen med thetta mith breff paa min troo, ære oc sanning hulskap, manskap oc trooheth oc al then deell, som jac eders herradöme plictog ær pa Sweriges croone wegna for for:de forlæning, som jac thet akter yterligere eders herradöme tilsigia med hand oc mwn, ner i thet aff mich personlige begerandes ær. Swo bider jac eders herredöme werdoges wilye scriffue til wor helgaste fader pawen i Rom i mins wærffs fræmilse, som thet tilbörliget ær. Swo haffue the goode herra, Capitulum i Scara, næmpd oc wtwald werdelig man, Mester Jens Jonsson, cancelleren, tiil dechededömet i gen. Thy bider jac aastwndelige eder herredöme wilye presentera honum ther tiil oc werdens aname for:ne wall oc wtæmpning i then akt, som hon gyord ær, eder herredöme synnerlige tiil wilye oc

bestand, swo wæl, som wore kyrke tiil tröst oc ære. I maghe fulkomplige sætie eders liith pa honum, at han ær oc akter wara eders herredöme for en troo oc ödmywg capellan. Eders herredöme her med then alzmehtog Gud ewinnelige befalandes. Werdens wilye helse eder erlige husfrwe med mange M (1,000) goode næter pa mina wegna. Ex Scaris Anno Domini Mdv in vigilia ascensionis Domini. Meo sub signeto.

Vincentius Heningi,
electus Scarensis.

Utanskrift:

Erlig oc welbyrdog herre, Strænge riddere, her Swanthe Nielson, Sueriges riges forstandere, kerlige oc ödmywgelige tilkommendes thetta breff.

36.

Bengt Knutsson af Ståflö till Hr Svante, om godtyckliga och våldsamma åtgärder af höfvidsmännen på Borgholm och Kalmar, dat. Tuna d. 3 Maj 1505. D. G. A.

Myn ömykth, troo ok tiænesh ider nw ok altiith forsænth medh Gudh. Veta maa i, kære herra, at ther woro nokor Öninghe vppo Ölandhe ok hawffde thy förth ider then skath, som i ladhe vppo i woress. Item the sama bönder, som ider fördhe skathen, thoo ville her Niels latha gripa tøm, thaa haffwdhe thy fatighe men ena skutho ok ville haffwa syn boskap vthij skuthone. Item kære herre, hendhe thet sigh saa, at fogthen sende vth two kara, ok skulle latha gripa tøm, tha sloghoo thy i hæl then ena karen, ok then annan sprongh siælf i syön. Thaa wnkomo bönderne ok flyde in til Twna læn, ok lath jak gripa tøm for then sak, saa at sex dande men woro mik godho före, at thy skulo stoo til rættha, om i eller riksens radh vppa(!) her vppa eska. Item kære herra, skreff her Nils mik til, hulkit han skulle mik klagha for ider ok alth riksens rodh, for the sama bönder, at jak ville ekke tøm sända honum igen til at st[e]yla eller forderffwa. Ithem kære herra, at gor her for rykthe nidre, at konungen skulle be-manna Kalmaren saa, at Swenske men skal en en tiidh stoo ther vtan före, laatha thy dande men ok ider vener i Kalmaren æro, at i skulle tagha vel til förende then tiidhen wara, ok vetha maa i, kære herra, at all then nyia skerman han ær

nider brythin ok ær draghin in vppa slotheth, ok haffwa thy gripith bönder vtoff Möra ok nokro vtoff Siwedhe ok lakth töm i torneth ok i hæktilse. Bider jak ider kære herre, at i vil vel göra ok bethenk mik nokoth for myn hæsth ok för thet jak lænthe ider i Kalmaren, hulket myn kærligh bön til ider ær, ok ær her ingen annen tiandhe end som jak haffwer nw scriffwit ider til. Her medh ider Gud befallandes ok Sancte Erik konungh. Scriuith i Twna die sancte crucis.

Bent
Knwzson

Utanskrift:

Erligh ok welbördigh herre hö[fv]izman i Sweriges rike kärlich sendes thetta breff.

37.

Arvid Siggesson, kyrkoherde i Mora, till Hr Svante, ursäktar sig hvarföre han ej kunnat efterkomma kallelsen att med några bönder från Dalarne infinna sig, och klagar, att han af ett parti vid Kopparberget blifvit utskriken som "en herrehyllare", men försäkrar om sin tjenstvillighet, dat. Mora d. 5 Maj 1505. D. G. A.

Mynæ ödmykelige helse och wilighe tyenste altydh sände medh war herre. Kære herre, wilie i wytha, ath jach fych ider scriffuilse om helge torsdagh, lydendes, thet jach skulle komma til ider med nogre bönder til Westeraarss hæden aff Dalene. I samme dage fych jach Knwtz i Gylle scriffuilse, ath i ware faren aff Westeraars til Stocholm, och ath jak skulle strax bestelle een man nedh aff thenne sokn, sa talede jach medh thenne almoge och bestelte then man a stadh. Jach hade gerne och faaret medh til ider. Gwd weet myne forfal, som mich ære mangfallelige pa hender. Thy al then barningh, jach skal alth aaryth haffwa, mych til godho, then skal jak nw i thenne tydh tagha til wara, och synnerlige ær mych annet til forfangh, ath jach syther i lyffis faar medh thenne almoge. Thy al then twnge, them kan hænde, tha wændes al skyllen pa mych, epter thet som Knwt pa Högen och nagre flere pa Berget, som longlig owilie haffua til mych, haffua prædiket och sakt fore tesse Dalekarle, sa ath jach heter inthet wtan een herrehyllare och lackaræ aff them, och segye, ath jach ær hiith wpskykkat at forradha almogan.

Ther med brygger han mych myken mystankæ och owilie wppa. Thy kære herre, beder jach ider ödmykelige, ath y werdoges wylie scriffua mych ider wilia tyl, ær nagen then deel i myne formoge, ther jach kan waara ider til nytthe eller gagn medh i thenne landzænde, antige medh raadh eller daadh eller noger then deel, jach kan bestelle ider til wylie, tha skal jach legge mych ther win om medh lyff och makt, som ider tro capellan, sa lenge jach magh lyffua, thet sa mych Gudh hwld ware. Ider herredom her medh then alzmetigste Gudh och Sancte Erik konung med lyff och syel ewinnelige be-falendes. Scriffuit i Mora mandagen epter helge kors dagh inventionis Anno &c. quinto.

Ider herredomes ödmyke
Arwijdh Siggesson.

Utanskrift:

Erligh och welbyrdogh riddare Här Swanthe Nielsson,
Sweriges rikets forstandare, medh al ödmykt kerlige sendes.

38.

Svenska riksrådet till borgmästare och råd i Danzig om de öfverträdelser af stilleståndet, K. Hans låtit göra genom nedbrytning af förskansningarne uti Kalmar samt mord, rof och brand, om den utrustning med ett halft års kost han i hela Danmark befalt och hans värfning af ryttare utrikes, för att med all magt besöka det till d. 24 Juni utsatta fredsmötet i Kalmar, i anledning hvaraf begäres svar med sändebuden, om Danzig tillåter samling af ryttare samt utförandet af skepp och krigsmateriel, Sverige till skada, dat. Stockholm d. 14 Maj 1505.

Vnsenn vruntlickenn gruth tho vorenn, Ersamen leuen heren, guden gunren vnd truwe nabere. Alsz jwer erlicheijt woll wijtlyk ys, wo wij in grote twijste, vejide vnd twedracht gekamen syn myt deme hochgebarenn vorstenn vnde herenn, koninck Hans tho Dennemarken, vormyddelst merklyke orsaken, de jwen allen erlicheiden wol wijtlyck syn, so hebbe wy in dessen vorleden tydenn geschykket etlyke von vnnsen ledematen rykes rades, geystlik vnd werlyk, in Dennemarken, vpslagenne vrede ene wyle tijdes beth tho sunthe Johannis baptisten nu negest kamende tho makende, vnde bynnen der tijdt de gemene man to lande vnd watere frygh vnd velych

varen bynnen rykes vnd buthen, wor se wolden vnd mochten vnd dar bauen wns gesecht, geswaren vnd vtgespraken, dat vnse gebuwethe, scharme vnd schantzen to Kalmer scholden also bostande blyuen vngebreklyck, alsz se do stunden vnde vp gebuwet weren, vngeschanferet ane twiuell, dat vns so nicht geholden ijs, vnde vordermer myt morth, branth, slach vnd roue etlijke gude mans hyr bynnen rykes in dessen veligen dagen vnde vpgeslagenen vrede jamerliken vtgepucket synt, dat wy vns nenerleije wysz vor hapeth hadden, syne vorstlike gnade vnde de synen an de vnseren vorhalten scolden hebben, tegen syne koninkleke bosegelde breue vnde hantstrekkyng, de vns gegeuen syn, vngebreklik to holdende, vnde dar bauen so gelauet, dat desse dre rykes raath, Sweden, Norwegen vnde Dennemarken, scholden tho hope kamen to enen vruntliken dage vnd gemothe bynnen Kalmeren in vorbonomedert tijdt sancte Johannes baptisten. So ys vns nu warafftigen vorgekamen, wo syne gnade hefft auer gantze Dennemarken en vth both myth eynes haluen jares kost vnde ene grothe vorsameling rüters vth allen landen in geropen, sodane vruntlike mothe myth aller macht to bosoken, na vnserer gyssinge, nen bestanth vth volgen kan. So ys vnse vruntlike begere van Jwer ersamen wysheyth tho wetende, effte gy sodane vorsameling rüters, schepe, bussen, harnesch vnde were dorch vnde ouer jwe stede, lande vnd strome kamen lathen wyllen, vns to schade vnd vngevalle. Des wy en boscheden antwert myth dessen vnseren jegenwerdygen baden krygen mochten van jwen gemelten ersamen wijsheijden. Gade almechtich to seligen, sunden, langen tijden geluckseliges regimentes bouelen. Gegeuen thom Stokholme amme verden dage in hyllegen pynxste feste vnder vnseren itzwelker ingesegell, na vnser aller vorhete angedrukket, anno millesimo quingentesimo quinto.

Consilarii Regni Sweciae pronunc
in Sthokholmis constituti.

Utanskrift:

Denn Ersamenn Vorsyhtigenn vnnde Wolwysenn Borgermeysteren vnde Radtmannenn Der Stadth Danske, vnseren bsunderen gunstigen vrunden, guden gunnes vnde truwen nabers.

Originalt i Danzigs Rådhus-Arkiv, med lemningar af 8 sigiller.

Vincentius, utvald biskop i Skara, till Hr Svante, sänder med Hr Åke Hansson 30 svenner till häst till Kalmar, men borgarne i Skara kunna ej utrusta något folk för så lång resa, utan vilja gå man af huse, om något påkommer; begär Kållands och Kinnehärad, särdeles för byggnadens fortsättning å Leckö, dat. Skara d. 1 Juni 1505. D. G. A.

Venlige oc kerlige helse altiit forsænde med Gud. Kere herre. Jac tacker eder herredöme kerlige for then forlønning, som i mich betenckte. I thet förste wil jac wara then thet skall forskylle med eder, eder oc riichet til tröst oc bestand, effter min fatige formage. Kere herre, som eder herredöme med the werdoxte, werdoge fæder, erlige herrer oc goode men, richesens raad, mich tiil scriffwe, at jac wille betröste thet herremöthe, som beraamet ær i Calmarne, med mith folk, swa sänder jac eder med erlig oc strenge riddere her Aache Hansson xxx (30) mine swener med hæst oc harnisk, som mich hopes fult skule göre for gode karle, hwar i them haffwe wilye. Screff oc eder herredöme, at Scara stad skule wtgöra xxiiii (24) wæraktuge men. Haffwer jac nog arbetet ther wm, men the fatuge men formaage æckie komme wth noget thet folk, ther noget bestand kunne med fylve, for then horde tiid i landet ær oc at the swo fyerren reese skule. Dog med her Aaches raad, wppo eder tröst, haffwer jac anameth swo dana forwaring aff them, at the skule sitie widerrede, man aff huse, at affwergie med mine oc her Aaches swener, som her hemme i landet ære, wm noget partij wille arghe in wppo landet. Bider jac eder herredöme, at i ey wilye wænde them eder owilye tiil. Thet ær æcke i theres makt ytermere göre, som her Aache eder herredöme ytermere well kan wnderwise. Kere herre, ær jac bönfallen tiil eder herredöme, ändog jac ey nogen deell aff eder æller riichet tiil thenne tiid forskyllet haffwer, at i wele offwerwæge, hwat skade oc fordarff biscopsstoolen her i Scara haffwer lidit i thenne forliden tiid for Sweriges riges skuld. Swo hopes mich, at eder herredöme och wil sætie fulkomplige troo tiil mich, at jac skall wara eder oc riichet fultröstog til gagn oc bestand. Swo bider jac oc ider herredöme kerlige, at i wilye wethe thenne fatige kyrkies, biscopsstoolens oc mith betzste, at jag maathe faa Kollen och Kinda herad, mich til hielp tiil then swora wtlagning, mich wppo hænger i alle maathe nw med thet förste, besynnerlige tiil at fullfylic then bygning wppo Leckiö, som nw ær then enaste tiilliith, jac haffuer, oc goode men her i landet ær stoort hop tiil haffwe, wm thet fwlboordet kunne

bliffwe. Kan oc eder herredöme well tænckie, at effter thet lænen liggie in wppunder poorthen, oc jac oc mine daglige skulle fara tiil oc fraa, huilket jac eckie kan göre med minne wthen almoogen tiil twnge oc mich oc mine tiil roop oc wgönst, ty kære herre, later mich wara bönhörd med eder, at jac maa nywte then forlæning, som then werdoge fader her biscop Brynnolph for mich haffde, Gud hans nades siell glæde. Jac wil forskyllet med eder oc wara eder oc riichet til bestand, effter min yterste makt, swo at i mich enckte skule skylle. Her wppo begerer jac eder gode oc hugnelige swar i gen. Befellendes eder herredöme her med then almektog Gwd oc alle helige Sweriges patroner. Ex Scaris dominica 3 Trinitatis anno Domini Mdv. Suo sub signeto.

Vincentius,
Electus Scarensis.

Utanskrift:

Erlig oc welbyrdog herre her Swanthe Nielsson, strengie riddere, Sweriges riges forstandere, sin kere herre kerlige tilkomendes.

40.

Uppgifter om den krigsstyrka K. Hans hade samlad i Kalmar och för fredsmötet var ditkommen från Danmark, af den 24 Juni 1505.

Anno Domini Md quinto Sancti Joannis baptiste
nativitatis dag

Thesse efftherschreffne er allth thet folck, som forsamlet er her nw y Kallmaren wdaff Danmark

Erckebyспен aff Lwndt	Her y blandt
Item . . . xcij swennæ	Abethen aff Em kloster viii swenne
Byспен af Sielandt	Jacob Lycke i swen
Item . . . cxii swenne	Byспен af Venssyssel
Her y blandt	It. . . . lix swenne
It. Her Prebyörn xvi swenne	Her y blandt
It. Her Mogens Göyexvi swenne	Proesthen aff Vesterwyg viii swenne
Byспен aff Aarss	Eyler Stygge iii swenne
It. . . . lxxxii swenne	

Erick Stygge ij swenne
Tyge Jenssen i swen

Byspenn af Vyborg
Item . . . lij swenne

Her y blandt
Abbethen aff Vytskölle iiij
swenne

It. Glob i swen
It. Michell Krabbe i swen
It. Niels Mwnck i swen
It. Matz Perssen i swen
It. Erich Eskylssen i swen
It. Niels Eskylssen i swen
It. Tönnes Röödt i swen

Byspen aff Rype
It. . . . xliij swenne

Her y blandt
It. Per Grön }
It. Niels Grön } bodhe i swen

Byspen aff Fyen
It. . . . lxxviii swenne

Her y blandt
It. Anders Thydemandt vi
swenne

It. Frw Ingeborg paa Eske-
berg iiiij swenne

Electus aff Hammer och
Christiernn Bagge

It. Electus . . . xxx swenne
It. Christiern Bagge self xxij
swenne

It. Ip Galle self ij swenne
Margreffwenss folck

It. the ære l'xxiiij swenne
Beffwernesche

It. Han er self xvi swenne
Pedher Lycke

It. . . . lx swenne
Her yblandt haffwer hans fa-
dher en swendh

Her Thönne
It. self tollfthenne

Her Jörgen
It. self xxi swenne

Her Niels Högh
It. . . . xlvij swenne
Her y blandt

It. Prowesthen aff Bwrlwm x
swenne

It. Marqwor Jenssen i swen
It. Thomes Eskylssen i swen

Hans Bylldhe paa Barbare
It. . . . lxi swenne

Her y blandt
Abbethen aff Sooræ xij swenne
Abbethen aff Esszerom och hans
brodher vi swenne

It. Schowklosther v swenne
It. Ebleholtz klosther i j swenne

It. Aghe Anderssen viij swenne
It. Jörgen Wrnæ i swen

It. aff Höryngk v j böndher
wtthen harnysk

It. myn herrys skytther xvj
Her Tyge Krabbæ

It. . . . i'xl swenne
Her y blandt

Her Niels Ericssen xij swenne
It. Jep Krwmpen x swenne

It. Christiern Jwde paa Ny-
borg viij swenne

It. Olwff Hanssen paa Korss-
öör v swenne

It. Oluff Holgerssen x swenne
It. Jörgen Nagell x swenne

It. Jeppe Nielssen paa Fager-
holm self annen

It. Trwedt Anderssen ij swenne
It. Abbethen aff Knarderwp ij
swenne

Jacob Anderssens paa
Köge holck

It. . . . xlvj swenne

Her y blandt	Her y blandt
Item Jacob Anderssen, selff	Pryor aff Dalby ij swenne
xiiij:de	Jörgen Kock paa Kietzen
Item Ebbe Strangessen selff	Jörgen Kock selff xxvij:de
xvj:de	Niels Jenssen paa Snage-
It. Aszer Brock selff iij:de (!)	haffn
It. Chrystiern paa Tryggewelde	It. Niels Jenssen [self] xxv:de
selff trediaë	Stege
It. Karl Bryske selff trediaë	It. . . . xliii mendt
It. Anders Skeel selff, i swen	Kiöge borgere
It. Niels Otssen i swen	It. . . . xlv mendt
It. Christiern Anderssen ij	Melfar och Assens
swenne	It. . . . xxvi mendt
It. Byörn Anderssen x swenne	Otthens
Tornborn Byllde paa the	It. . . . xxxv mendt
Enghellske skyff	Nachtskoo
It. . . . xlij swenne	It. . . . xlvi mendt
Her y blandt er	Her y blandt er
Tornborn Byllde xxiiij swenne	Chrystiern Brwn ij swenne
It. Frw Elsze i Clare ij swenne	Nyköbyng y Falsther
It. Olwff Falsther ij swenne	It. . . . xxv mendt
It. Pryor y Anderskow xiiij	Helsingöör
swenne	It. . . . xxxvij mendt
Eyler Bryskes skyff	Her y blandt
It. Eyler Bryske selff xij:te	It. aff Szöboryg ix mendt
It. aff Kerthemyndhe iij mendt	It. aff Slingerwp vi mendt
It. Gyord Nielssen selff vij:de	Ystedt borgere
Tomes Nielszens skyff	The ære xxij mendt
Thommes Nielssen selff xiiij:te	Malmöö
It. Her Marqwor vj swenne	It. . . . lxxvi mendt
Niels Hacks skyff	Lundt
It. Niels Hack selff xii:te	It. . . . xxi mendt
It. Henrick Agessen self ix:de	Trelleborryg
It. Gregers Ipsen iij swenne	It. . . . x mendt
Her Olwff Stygsens, hans	Landtzkrone
eygett skyb	It. . . . xlvij mendt
It. . . . xxvij swenne.	Roskylde
Her Eskyld Göyes skyff	It. . . . xlix mendt
It. . . . xxiiij swenne	

Nesthwedt	Skaffwen
Item . . . lx mendt	It. . . . xvi mendt
Slaffwelsze	Kiöbenhaffn
It. . . . xxiiij mendt	It. . . . xc mendt
Randerss	Veygle och Bowns bodhe
It. . . . xlviii mendt	ett skyff
Nyköpyng ij Moorss	It. Veygle xij mendt
It. . . . xvj mendt	It. Bowns v mendt
Schiellskyör	Ryngsthedhe och Hed-
It. . . . xii mendt	dyngge bodhe ett skyff
Kalwndborg	It. Ryngstede xij mendt
It. . . . xi mendt	It. Heddyngge vi mendt
It. Per Lawryssen ij swenne	Swynneboryg och Foboryg
Hor[s]ness	och Nyboryg, alle iij ett skyff
It. . . . xl mendt	Swynneboryg xxvii mendt
Holbeck och Nyköbyng ij	Nyboryg ix mendt
Hoodtz [o: Odz] herett bodhe	Foboryg vi mendt
ett skyff	Aars
Holbeck v mendt	It. . . . lx mendt
Nyköpyng vj mendt	Saxekiöbyng och Nystade
Stwbbekiöpyng	bodhe ett skyff
It. . . . xviiij mendt	Saxekiöbyng x mendt
Semmershaffn och Thöm-	Nystadhe xij mendt
merwp, bodhe ett skyff	Her Niels Boson
Thömmerwp vj mendt	It. . . . lxvj swenne
Sömmersshaffn v mendt	Jens Holgerssen
	It. . . . l ^e xl mendt.

Originalt i K. Danske Geh.-Arkivet. Rubr. Danske Samlinger.

41.

Stockholms borgmästare och råd till Hr Svante, med under-
rättelse från de norra landsorterna och begäran att få
veta, huru mötet aflupit, dat. d. 25 Juni (15 Juli?) 1505.
D. G. A.

Wara ödhmywka, veluilige tro och kerlige helse nw och
altijdh forsendh medh Gudh. Kere ærlige herre, schal edher

herredöme vittherligit ware, ath her i thenne landz ända stander alldelis vel til, alth fredeligit och endrechteligit, besynnerlige her inne medh oss, Gud alzmechtich tess loff haffue, ok kom Jon Jonsson nw hem aff Vesterarss prestha moth, och haffuer oss vnderuist, ath thet staar ther til vp i Dalen och i then egnen gantzka wel, huilket Gud tess loff haffue. Aff Findland haffue wij och ingen annen tiende vten the ther gode ære. Gud for sin milde barmhertocheeth vnde oss samma tiende aff edher herredöme medh ware werdige feder och ærlige inrikes herrer, nw medh edher herredöme til hopa samlade ære. Verdighe helge Sweriges patroner ware edher herredömer alle nw behielpeghe och bijstændige, som nw och behoff görs och macht pa ligger. Kere ærlige herre, then deel vij eder herredöme loffuit och sagt haffue, skall wara förwaret til edher herredömes tillkompst, som tilbörlogit ær, ok kera ærlige herre, bede wij edher, ath wij stedse fange edher scriffuelse, hure sich thet mötit forlöpa kan, at wij hade edher vilie ok kerligh scriffuelse, ther wij matte oss epter retta, ok formode wij, ath Jon Jönsson worder edher herredöme tilscriffuende, huat han offuan aff forwarit(!) haffue[r], æn Gud tess loff haffue, ey annat æn got, som wij fornumit haffue aff honum. Hwat wij kunnom ware edher herredöme til vilie, ödmywkt och all kerligh, skole i befijnne oss altijdh velueligh vtinnan. Ey ythermera. Ider herredöme alzmechtigh Gud ewynnelich befalendes. Hasteliga aff wor stadh Stocholm die sancti Daudid abbatis, nostre ciuitatis sub signeto, Anno Domini millesimo D:mo quinto.

Borgamestere och Rader
edher herredömes ödmiwkelige.

Utanskrift:

Wor kere herre och höuitzman her Swante Nielsson i Ekesiö Riddere ok Sweriges Rykes forstandere ödmywklige sendes thette breff.

42.

Matts Kaffe till Hr Svante, klagar, att bönderna i Vedens härad icke vilja gifva honom, deras häradshöfding, den s. k. häradsskäppan oftare än hvarjt fjerde år, dat. Hallerna d. 28 Juni (1505). D. G. A.

Myn ydmyge och velwellige tro tienisthe nw och altiid for senth med vor herre. Kære herre, verdyges ether herredom ath vethe, som i loffwithe oss alle hereshöfdinge her i Skara,*) ath bönderne her i Vestergylland skullæ giffwæ oss aarlige var heritskeppe, tha haffwer jach kraffth henne her i Venn herit, tha haffwæ the giffwit mig for swar, thet the velle icke giffwæ mig henne vthen hwarth fierde aar, forti ath the hade en heretshöfding tiill forne, och torde han icke kraffwæ hennæ vth vthen hwart fierde aar, och ther medh sigher böndernæ, ath the ville icke giffwæ mig hennæ, vthen hwarth fierde aar. Bether ether kære herre, thet i velle vell göre och giffwe mig ethers offne breff tiill them, swa ath the motte giffwæ mig henne hwarth aar. Kære herre, bether jach ethers herredöma, at i ville tiill verdes, ath tencke paa myn lange tro dienst, om nogher deell bleffwe löss her i Vestergylland eller annenstadz, thet i ville verdiges tiill ath tencke paa mig. Her medh ether Gud beffellendes och sancte Erick konung. Datum Hallerne vigilia Petri. Sub signeto.

Mats
Kaffe Ethers tro tienere

Utanskrift:

Erlig och velbyrdig man Her Swanthe Nielsson Sweriges riges forstanderæ ydmy[geli]gæ sendes thette breff.

*) Troligen var den åberopade förklaringen af Hr Svante afgifven i Jan. s. å. *Jfr Nr 27.*

Riksrådets kungörelse till Kalmar län och flere landsorter om orsaken, hvarföre den utsatta fredsunderhandlingen ej blifvit utaf, och försöket att genom tre rådsherrars afsändning till Danmark upptaga densamma, oaktadt de grymheter och förnärmelser i Kalmar blifvit af K. Hans utföfvade, men om fred ej kan ernås, ville man efter yttersta förmåga försvara vårt fädernesrike, och är Hr Sten Kristiernsson nämnd till höfvidsman, (dat. i Juli 1505).

Kære wener, som idher langliga witherligith hawer warith, ath eth mene herremöthe i Kalmarna beramath war i mellan oss, andeliga och werdzliga, innan Radzs, och högborin forsta K. H[ans], Danmarks och Norgis radh, pa thet mene bestha for alla, födda och oföddha, i sa mattho aff oss beleffwadh, ath wij jw willom haffwa fridh eller nagra ara tidz opslagh i mellan rikin, och ther fore hiith kompne rikesens radh oc mene frelsith ower rikith pa dreplig swar, kosth och tærningh, pa en daxledh nær Kalmarna, och gerna för oss hiith benalath, haffdhe börin oss fogath och mædher blæsth, thet warth störstha hop war wtan twiffwill, och medh alle aeth oss winladhom medh myndog budh och breff, bade för wij fore aff Stocholm, och sidan wndher wæghin, til for[scriff]ne K. H[ans], Danmarkis och Norgis rikis radh, bidiandis thöm alla och högliga formanandis, ath om sa hendhe, thet wij nagra fa daga for börlöse skull forhindradis, ath the wille werdas toleligen oss bidha och forwachta. Wij willom dag och nath oss skynda, roo och sigla, som wij nesth giordom in til Bra-wiken, ath jw besökia thet möthe, medh thöm beramath war, pa thet krij, örlig och blodzwtgytilse matthe aff stilles pa badhe sidher, och i thy wij ware kompne i then egn, nesth Kalmarna, thet K. H[ans] och for:ne ij (2) hans rikis radh well forstodhe, loth han reppa sin skip och ankar gansth senth *) moth natta thima och wille ey bidha. I hwath ackth han och hans radh thet giorth haffwa, kwnne i sielffue well merkia, och hwar annar godh man, retth tænkia will. Sa haffwa wij her förtöffwath hendher Patha och Mölstadha ass, owerwægandis**), hwath besth företagandis ware pa thet mene besthes gangn, nyttho och bestandh i alle matthe, och ær nw

*) Följande rader äro här öfverstrukna:

"i mellan lögerdag och sönedag sig medh sin skip w Kalmara hamn
"loffwerade, ær och mangom witherligith, ther forstandh ther opa haffwa,
"ath inghen pleger gerna löpa medh sa dana wedher han aff löp, östhan
"synnan, och besyndherliga moth synedags natthin, tha han ær i godhe
"hamn". Orden: "moth natta tima" äro i stället tillskrifna.

**) Ursprungligen stod i st. f. owerwægandis: swarliga bekymbradhe.

sa ower ens wordhne, ath wij wilom jw lata oss fynna til all ære och rædeligheth, ther fridh och bestandh aff koma kan, sa inghen bryst skulle fynnas hoss oss, och ther fore æn nw beleffwat forsendha in til Danmark erliga herrar och strengha riddara her Sten Twrson, her Twre Jenson och Nielss Eskilson, wepnare, ware kære medh brödher, Swergis rikets radh och men, æn nw pa nyth forhandla och werffwa fridh eller nagra ara opslagh i mellan rikin. Oss hopas aff sadana til bodh, wij för och nw til budith haffwa, altidh wilia wara til swars for alla Cristeliga herrar och förstar, teslikis inrikis for then mene man och almögha, om nager sa favisk fwnnis, sighia wille, ath bristhin skulle fynnas hoss war kære herre höffuitzman eller nagon annan aff oss, innan radz eller wtan. Wij ware well til sinnis med then makth, wij haffdhom, nw strax dragith in i Blekingh och annars stadzs nesth i grensin och widhergorth i thet ytherste, Gudh haffdhe oss giffwith nadhen till, thet önkelige mordh, lifflath, hon och skensell, K. H[ans] moth dectingis breuith, werdog fadher i Gudh biskop Mattis och erlig herre her Benkth Ryningh oss fördhe, sa thet skulle hawa warith en ower talath sak medh allom, æ hwarss medhhallare the haffde warith, i thesse fegdh, thet ey acktat ær, wtan moth alle ære och rædeligheth ware wener stegldhe, halshugne, jemmerlige, badhe quinne och men, pinthe och brendhe, thet Gudh se forklagath och alle helge Swergis patroner, och then mene man ower Swergis rike, ath oss ey mer konunglige ordh, ære, lypthe, beseg[ld]dh breff och handgrep hallas skulle. Sa ære wij och ower ens alle, hwar och en, ath nar wij fa tesse forne war medh brödher och sendebodh igen fra Danmark, och om sa henda kan, thet wij ey fa fridh eller opslag nagor aar, som forscriffwath star, wtan aldelis skall ga i tw til ofridh och fiendzskap, som K. H[ans] i nerwara nagre fremende herrers sendebad nw sisth i Kalmarna medh pipor och basyner i alle gatwmoth till landz och watn wth ropa lath, tha wylie wij alle samfelth medh idhers hielp och thrösth och flere Swergis inbyggjara aluarligha aff wæria warth fedhernis rike, idhers och then mene mans skada och fordarff medh liiff och makth, som aldhra största makth pa ligghe. Oss hopas och inthe twiffjar, ath i ære alle ther til wiliog och redebone, som fadher och förældhra for idher giorth haffwa, och i tesslikis i tessin forliden aar, som ær[lige] thro dandemen bör ath göra. Warin widh godh thrösth, then godhe män och then erlig herra Sten Cristiernson lydogh och hörough, som idher skikkis till forswar och höffuitzman. Wij wiliom alle wite idher besthe, sa lenge wij leffwe, thet altidh

war akth warith hawer ok æn ær, thet Gudh kenne, then wij idher befallom til ewig tidh.

Concept af Hemming Gadds hand i K. Danske Geh.-Arkivet, obetydligt skadadt i vecken. Öfverskrift: "Wærændh och eth annath til Kalmare læn och Möre" samt med annan stil: Östergötlandh.

44.

Promemoria för Svenska ombud till Danmark för upptagande af den underhandling, som skulle hafva egt rum i Kalmar midsommartiden 1505. Troligen uppsatt i Kronobäck i Juli s. å. *Jfr Handl. rör. Skand. Hist. XIX: 121.*

Utrum rex recipi debeat vel non ad regnum?
super hoc vertitur causa.

Melius et commodius, vt conventio fiat in regno Swecie propter(?) habere super huiusmodi negotio recursum ad communitatem pro habendo consensu ipsius, quod facile non fieret, si in Dacia staret.

Quare non venistis ad dietam Calmarnensem?

Respondetur: ventus fuit contrarius ad tot septimanas, nec archiepiscopus noster valuit equitare, si dimissis nauibus venire vellent par terras, et eciam, quia aduenturi sperabantur Rutheni, quibus respondere oportuit, et erat adeo graue negotium ipsis respondere et praticare de pace cum eis, sicut vobiscum, aliasque in futura conuencione declarabitur nullam in nobis culpa[m] fuisse.

Quare dominus Acho non intravit Calmarneam, tractando de pace?

Quia male tractati fuerant ciues Calmarnenses, vnde non immerito formidabatur intrare.

Si conqueruntur, quod non consecuti sunt feuda sub castro Calmarnensi iuxta tractatum.

Quia ipsi Daci primum fregerunt tractatum frangendo municiones, quod intelligentes rustici et communitas eciam dixerunt et iurauerunt non seruare.

Alia quecumque obiciuntur de non seruato contracto illo Hafnie, respondetur, quod in futura conuencione poterit dis-
cuti, ex cuius culpa non fuit seruatus.

Utrum vultis assecurare nos Dacos vel regem quod in futura conuencione terminetur causa per concordiam vel justiciam?

R[espondetur]: Compromittunt domini de Swecia in illos xxiiiij, ratum habituri omnino quidquid dictaverint, quod et speratur facturus dominus rex.

Si petunt, quod aliqui iudices extranei assint.

Respondetur, numquam hoc fuisse consuetum inter regna ista, quin eciam recessus antiquus innuit huiusmodi non fiendum.

Si mentio fit de Imperatore.

Respondetur: Licet eum recognoscimus vt Imperatorem et cui commiserat papa gladium temporalem, idcirco eum et suos nuntios, ubi possumus, honoramus, ipsum tamen vt iudicem in causis nostris negamus, attenta libertate regni, quam habuerat tanto tempore, quod non est memoria hominum in contrarium.

Vtrum ciuitas Calmarnensis possit esse locus pro illa dieta?

Respondetur: quod ibi est locus tutus pro vtraque parte et consuetus adhuc, eciam iuxta antiquum recessum. Eciam propter dominum reuerendissimum, cui non erit tunc possibile ire longiorem viam, nec nisi cum nauigio versus Ludosia[m].

De statu illius loci.

Aut tradatur castrum et ciuitas vni de ambasiatoribus vel Nicolao Boson, vel stet sicut nunc stat castrum in manibus Dacorum et ciuitas in manu nostra, et stet interim pax inter castrum et ciuitatem.

Ista assecuratione facta forte querunt a nobis: quare ergo vltis, quod stent propugnacula et munitiones, et quare vobis non data fuit potestas nunc faciendi ea, que tunc facienda sunt per illos xij, et sic parceretur expensis pro utraque parte.

Respondetur, quod futurum bonum seu pax secutura non est solum in potestate nostra sed eciam vestra, propterea ad omnem euentum stent propugnacula. Item si rumperentur, haberemus statim contra nos communitatem, sicut prius malecontenti erant.

Stockholms borgmästare och råd till Hr Svante, svar å brefvet från Kronobäck om händelserna i Kalmar och försöket att upptaga fredsunderhandlingen, samt försäkningar om trohet, dat. d. 26 Juli 1505. D. G. A. *Jfr Nr 25.*

Wara ödhmywke, veluilige, vnderdanige tro och kerlige helse nw och altijd foresenda medh Gudh. Kere erlige herre, skal edher herredöme vittherligit ware, at wij i afftens vntfinge edhers kerlige scriffuelse, som scriffuen ware wedh Kronabeckx closter henner Calmarne, ther i rörendes om then ömkelige plaghe ok jemmerlige mordh, som kong Hans haffuer latit giort i for[scriff]ne Calmarna stadh, Gudh see tessz fore clagat, tesliges medh the gode dandequinner &c, ok ther offuer haffuer vpblest och vpropat offuer alla gator i Calmarne ofridh, badhe til landh ok watn, ok medh samma böör och wedher edher Gudh fögede tijdh nidh til Kronabeck, i then egen, löp han ok vntfoor sin stracka wegh fran Calmarne medh sit Raadh bade aff Danmarch och Nörgie, swa ath han ey bide wille eder herredömes tilkomelse &c. Ythermera, som eder ærlighet röre, at i nw haffwe eders herredömes fulmyndoge sendebodh til Calmarne, tilbiwdendes æn nw til tet beste om thet æn nw hielpa kan &c. Kera ærlige herre, ware thet zache, ath ther nagre fulmyndoge herrer ware tilstedes aff hans macht eller hans Raadh, som sware kunne, thaa matte Gud föget, at ther matte naget got aff worde, swa at tet komme kunne i dagh och vpslagh til talz, om swa skee kwnne, æn Gud alzmechtich föghe alles edre herredömer eth got samraadh, ath thenne twedrecht matte komme til en godh ænde epter edher herredömes hop och scriffuelse. Item ærlige herre, ware wij til talz medh Jon Jönsson, edher fogit, om thenne fatiga almoghe her i skeren, som i hanum ther om tilscriffuet haffue, i huilkit han sigh beuist haffuer som en ærligh tro dandeman ok dagelige sig beuiser i alle motte, ok hwat wij fatige men honum kunne ware til wilie, kerlig och bestand pa edhres vegna, skal ey til bache bliffue i nagre matte, nest Gudz hielp. All then deel, vij eder herredöme loffuit och sagt haffue, vele wij troliche och manlige fullfölgie och fulkompne i alle motte, som oss til bör. Kere ærlige herre, bede wij eder herredöme fore Gudz scul, att i wilden verdiges medh the gode verdigasta, verdige feder och ærlige, gode herrer, wort kera Rikessens Raadh, berama och besörgie wort federnes rikes besta, gagn och bestandh, epter Gud eder herredöme naden til giffuer ok alle verdige helge patroner, i huilket wij wele vare wijdh

godh tröst, e hwat warda kan i alle matte, edhre herredöme oc oss allom Sweriges rikis inböggjarom til hugnet, gagn och bestandh. Ytermera kera, ærlige herre, haffue wij edher herredöme intet tilscriffue for tinde, vtan ath her i thenne egnen och her inne serdeles medh oss alt fredeliget ok endrechteligith, Gud tess loff haffue. Gud giffue oss samma tijnde aff edre herredömer. Ok tacke wij eder kerlige och ödhywkelige fore eder kerlige tilscriffuise ok bede wij eder, kere herre, jw stedse om tinde, hure eder herredöme for-slyte edre ærende medh ware kere herrer, flere wort kere, ærlige Rikz Raadh, som Gudh alzmechtigh eder alle holle sunne och karske medh lifff och magt, som nw oss allom rikessens inbyggjarom magt pa ligger. Ey ytermera. In Christo valet. Hastelica aff wor stadh Stocholm lögerdagen nest epter Jacobi apostoli anno Domini M:^{mo} D:^{mo} quinto vnder vort stadz signeten. Gudh alsmechtigh eder herredöme beware i alle sunheth til lijff och siel.

Borgamestera och Radhmen
edher herredömes veluilige.

Riksföreståndaren Hr Svantes stadfästelse å Sten Stures förbud för borgarne i Öregrund, Östhammar, Gäfle, Ulfsby och Raumo att drifva handel på utrikes orter af d. 10 Aug. 1502 (jfr Del. IV, s. 350), dat. Stockholm d. 7 Aug. 1505.

Jach Swanthe Nielsson i Ekesiö, riidhere, Sweriges riches forstandbere gör wetherligit medh thette mith nerwarandes opnæ breff, ath jach seet och owerlæsith haffuer en wtscrifft och copie aff eth permentz breff, wndher hengiande indziple her Sten Stwres, Gud hans siel nadhe, tha Sweriges riches forstandere, lydendes ordh fran ordh, som her effter scriffuith standher: Jach Sten Stwre, riidhere, Sweriges riges forstandere — — — — —

Som giffuit ær Stocholms slot, Sancti Laurencii dagh Anno Domini mdii^o. Hwilken copie jach owerwæghit haffuer i alle syne articla och puncther och aff langht samtaal medh nagre godhe men aff Radhet, her hoos mich staddhæ ware, fors[criff]na breffz innehaldilsæ aff the leglighed, nw pa ferde ær, samtycker och medh thette mit opnæ breff stadfester, oc

ytermer samtaal och forhandlingh ther om haffuæ [vil] tiil Stocholms stadz betztæ gangn oc bestandh medh the werdigaste, werdige fædre, erlige herrer och godhe men, mene Richesins Radh, nar Gud fögher, wij samman kommæ. Tiil ytermera wissa later jach hengia mit indziglæ for thetta breff, som scriffuith ock giffuith ær paa Stocholms sloth then torsdagen nesth for Sancti Laurencii dagh Anno Domini mdquinto.

Original å pergament, med vidhängande sigill, i Stockholms Rådhus-Arkiv.

47.

Sten Kristiernsson (Oxenstierna) till Hr Svante; rykten, att Danska skepp gått förlorade; gränsboarne, i Varend, Möre, och Bleking, hade på Hjortsberga landsting förnyat sin öfverenskommelse om fred sins emellan; ett lejdebref af K. Hans var i afskrift sändt honom från Kalmar; dat. Hossmo d. 18 Aug. 1505. D. G. A.

Venlige och kerlige helsse til foren senth med Gud. Ma i vithe, kere herre, broder och besynnerlige godhe ven, ath jag hadhe gerne til forne bwdheth ider til, hadhe jag inghe visse tiændhe, jag kunne ider til biwdhe. Ma i vithe, ath her for wisse tiændhe kongen haffuer miisth ij (2) sin skip. Snakehampn och eth annedh sworth skip ere skiwthen i sankt med eth tall folk, i hoo thet haffuer giorth, thet jag ikke veth, och Langhe Bæren bleff ther borte med, och ær her och rykte, ath Jöns Holgersson skulle och bliffue borthe, huath heller han ær grepen eller slaghen, thet jag ikke veth for wisse ath scriffue. Wore the och til talz sammen Værensbo och Bleghinsfare och Möre vpa Hiordzbergs landztjng, sa ath the sig forbwndith i mellom sa nw som til foren, och er inghen visse tiændhe aff konghen, och naghre dage epther jag skildes fra ider, var jag in for byn och fik jag nakoth fæ från them, wiid eth hwndreth stykke och nakoth mer, och forwndrer mig storlige och tesse gode men, her ere hoss mig, ath i haffue icke bwdhet oss til, hwath i haffuen for tiændhe ther vppe hoss idher. Sa snarh jag fornimmer naghre wesse tiændhe, som makt pa liggher, vil jag eg spare budh och breff til idher. Bidher jag ider kerlige, ath i gören mig teslighis i ghen, och sendher jag ider en vdscriffth aff konghens leygdhe, som the sende mig vd aff Kalmarne, och begeredhe jag sidhen ther epther hoffwidh breffet, ath jag

ville thet forsendhe op til ider, hwilkedh jag inghen swar fik ighen off them. Bider jag ider kerlighe och tesse gode men, her ere hoss mig, ath i ville biwdhe mig til, hwat i haffuen for godhe tiændhe ther vppe &c. Her med ider Gud alzmectig lifft, swnd- och saligheth befalendes. Scriffuit i Hosseme monedag nesth ephther dijre Varfrw dag, meo sub sigillo, anno Domini millesimo quingentesimo quinto.

Sten
Cristiærnsson. riddher

Utanskrift:

Ærligh och welburdigh man her Svanthe Nielsson, Sweriges rige forstandhere, ydmwkelige tilkommandes.

48.

Ture Jönsson (Tre rosor) till Hr Svante, begär att för underhåll af de 30 karlar, som tjent Nils Ragvaldsson, och hvilka han tagit i sin tjenst, få på en tid behålla Kinne häråd, hvilket Hr Trotte Månssons tjenare hade "vederkänts", samt Barne häråd, för betalningen af skulderna efter Nils Ragvaldsson, men fodring och sakören deraf för egen del, dat. Falem d. 18 Aug. (1505). D. G. A.

Min velwillige trotiensth och kerlige helsse altidh forsendh medh Gudh. Kære herre, swager och gode ven. Ma i vidhe, ath jach haffuer lagt til mik vidh xxx (30) godhe karle, som Nils Raulsson tiænthe och haffuer jach forlath mik paa the ordh, i sielffwe loffwedhe mich, thaa jach skildis vedh ider, at jach skulle behollet the lille hereth Kindeheret thetta aar offuer. Nw jach var vppa Dal, kom her Trottes tienere och kendes vidh fornämde hereth. Kære herre, kwnne i vel sielffwe merke, ath jach icke kan vtan min skade holle xxx karle aff fem lester smör, fortij tönnen geller her icke mer en vj (6) mark, oc alth thet jac holler offuer xvj (16) karle, thet ær mik til forderff oc skade. Ther fore ær jach ödhmygelige begerende, ath i vele lathe mich beholle for[scriff]ne Kinde heret nogen tidh, thet vil jach gerne fortiene. Och ligge for:ne mine tienere hoss Olaff Biorsson och vacthe epter Söffrin Skaningh i Viken, at han icke skal göre noggre angrif in vppa Dal, och hopes mik, ath ner han komber, han faar the swar honum ille skal behage. Kære herre, jach vil nödigt offwergeffwe the fattige karlle, oc helsth meden jac skal sielff ferdes iders oc rikissens ærende, oc vtan i vele nw

hjelpe, som min store tro ær til ider, tha vordher jach offuer-
giffwe x (10) eller xii (12) off them. Kære herre, som vii
nw haffue scriffuit ider til, min broder och jach, om Barne-
heret, at betale Nilses geel, saa begerer jac kerlige, at i vele
vnne mik thet, huath skath ther aff gaar vil jach gerne lathe
komme til stæde oc betale hans gel medh, och maa jach nydhe
fodringen oc sakören, thet ær min kerlige bön oc begeren.
Kære herre, ramer mith beste medh eth off tesse for:ne he-
reter, thet vil jach gerne fortiene epter min yterste makt oc
formoge. Her medh ider then alsmechtige Gudh oc Sancte
Erich koningh befelendes. Scriffuit pa Falem mandagen
nesth epter varfrw dagh assumcionis.

Twre   ridder
Jensson.

Utanskrift:

Erligh velboren man oc strengge ridder her Swante
Nilsson, Sueriges rikis forstandere, kerlige tilkommendes
thette breff.

49.

Sten Kristiernsson till Hr Svante, begär att få en gård af
Värend, för att kunna ytterligare befästa en holme vid
Brömsebro, samt föreslår att få med 300 till 400 hästar
till dem han hade göra ett infall i Skåne; erinrar att
tiden för kungsbästars fodring i Kalmar-orten vore nu
inne, dat. Hossmo d. 20 Aug. (1505). D. G. A. *Jfr Nr 47.*

Venlighe och kerlige helsen til forene senth med Gudh.
Kere herre, broder och beswnnerlige godhe wen. Ma i vithe,
ath for nagre daghe sydhen vor jag i Blæghinn, beskanssede
jag en holme liggindes viidh Brymssebro, hwilken holme til
forene bygd haffuer variidh. Tykker sa, ath for:ne holme
vore en godh tilfellige til ath beskerme riketh och thenne
fatighe landzennen her nidhre. Hwar fore bider jag ider, at
i ville vel gøre och giffue mig idhert opne breff, ath Væ-
rensbo motte mig giffue en gingerdh til at bygge och for-
scriffne holme for rikesins fiændhe forsware, epher dy thenne
danne men, som bygge och boo her nidhre i landet, som er
Kalmarnæ læn, haffue och beuiste sig moth mig och Swer[i]edh
som tro danne men bör at gøre. Kære herre, hadhe jag gerne
seeth, ad jag hadhe iij (3) eller iiij (4) hwndreth hæsthe mere

en jag nw haffuer, epther dy Blæghinn haffuer sua bebwn-
dith och besworith sig med thenne landzenne, ville jag drage
in til Skone med same hæsthe, til the stædher, them ad brenne
och skinne, och lathe almoghen her nidhre i landet sytte med
spækth och roligheth, epther dy thidene, som nw lægligt ær,
fordy kongen reser aldrig inghen hær mer aff Danmark eller
Norgie. Haffuer han vilkoredh sig saa til forenne, for herre
daghen bleff vppa bwdhin i Kalmare nw nesth forlydhen,
och görs idher ingen behoff vthermere at biwdhe kong Hans
til, szom forhandhleth var med idher och flere godhe herre och
fædher i then herredag nw senesth for lydhen. Kere herre,
bider jag idher, ath i lather Erik Kwse vare hoos mig med
idbres flere svenne, fordy the göris vel behoff her nidhre i
landit. Kere herre, varen viidh ene godhe trysth. Her bliffuer
allsamen goth. Kare herre, varen her fortenkthe vdi vm for-
scriffne folk, thet for idhert och menige riketh besthe skul.
Kere herre, ma i vithe, at the ij (2) aar er nw forlidhen och
thet tridhie stwnder nw in, som koni[n]kse hæsthe bör ad löpe
her nedhe; thy tykte mig vare radh, ad i lathen for:ne hesthe
komme hiith nidher i thenne landzenne. Her med ider Gwdh
alzmechtig befalendes. Skriffuit snarlege i Hosseme ondens-
dag nest for Sancti Bartolomei dag. Nostro sub sigillo.

Sten riddere
Cristærnsson.

50.

Erik Trolle till Hr Svante, underrättar, hvarföre han ej så
snart kan komma åter; tackar för förläning under gården
(Bergqvara) och hoppas den nu skall kunna försörjas med
proviant, likasom den blifvit försedd med krigsmateriel
och besättning, hvilken alltid står till Hr Svantes tjänst;
förlikning emellan biskopen i Växjö och Hr Nils Ryning;
rykten att riksrådet icke ville hafva Hr Svante till höf-
vidsman, vederlagda på tingen; Peder Påvelssons afsänd-
ning till Danmark för en fredsunderhandling, hvilket är
allmogen i Varend så mycket behagligare, som den två
gångar varit för blindt allarm uppbådad, dat. Bergqvara
d. 22 Aug. (1505). Egenhändigt. D. G. A.

Min ödmwghe helsen oc veluillug trotienisth altidh ker-
ligen forsent medh wor herre. Ma i vethe, ad jag kom hiit
till garden onsdagen nest fore Sancte Maria Magdalene dagh
och hade strax mit budh til min moder, frw Birgitte till
Letlöö, at forhöre, om henne teckis ad komme hiit vp till

garden &c., tha skulle hon vare mig velkommen. Ner budit kom tith, tho var Jöns Holgersson ther oc grip min swen Göstaff sielff annen oc sende them till Köpenhaffn till kungen. Nw var frw Anne, hennes syster, her hoss migh nogre dager, loffuede hon mig, at hon vill haffue sit bud til min moder frw Birgitte, ad forhöre hennes vilie oc legnighether. Ther fore ackter jag her ad töffue her pa garden, ad jag finge vete hennes vilie, ther jag kunne mig epterretthe, beder jag eder, at i vendhe mig icke till ouilie, ad jag töffuer her, Gud vet, i huad matte jag skall bosörghe thenne garden. Her ære monge öde godz, the som ære bositne ære ganske faa, som kunne göre reth for sig. Jag tacker ider kerligen for then vnsetningh, i vnthe mig her om kring garden, huilkit jag vill altid veluillig fortiene medh edert herredöme. For theris skat haffue the loffued mig spannemall. Her til garden er ingen spannemall till renthe, vthen jag skall köpen. Doch hopis migh, ad jag vill swa bostelled, ad garden skall bliffue bospisedh. Bisser, verge oc puluer loot jag komme hiit ned, swa ad ther pa skall ingen bristh id finnas, oc vill leggie her pa garden gode, tro karlle, som mig lenge haffue tient oc min fader, Gudh hans siell nadhe, huilke skulle altidh redbone vare pa edert beste i thenne engn, huar i eller edert visse budh them tilsigendis wordhe. Kere herre, var frw assumptionis Marie virginis forlichte jag oc Per Monsson bispem oc her Niels Rynigh, the haffue loffued och sagt huar annen stadug oc fasth venskap, oc ville almoghen ingelunde, ath the skulle i swadane ouilie bliffue oc taleder ther ganske kort vdinnen, som for thenne legnighet vel bohoff giordis, oc fan jag bispem ganske mig veluillugen i then forlening, eder herredöme mig vnthe, oc war hans nade pa tingit, ner jag anamede heredet, oc tacker jagh the dannemen, ad the swarede mig ganske vell oc ære mig veluillughe i alle matte, swa ad jag them tacker. Kere herre, her haffuer varedh rickthe i bland almogen, ad Riksens Radh eller menige landit ther vppe ville icke haffue eder for herre och hoffuisman, vthen her Eric Tursson eller her Ake Hansson, tha vnderuiste biscopen almogen, och jag teslikis sagde, at riksens radh, bade biscoper, riderskapit, köpstadsmen, bergsmen, menige landit oc Dalene holle eder i ære oc verdughet for theris herre och höuisman oc ære eder hörughe oc lydughe som thro dannemen, e huad i ære aff them bogerendhe. Ytermere vnderuiste jag them, ad the haffue sig forbunded, ad hoo som vill sette sig vp emot eder, then vilie the straffue, oc holle eder vid velmakt, huilken almoge loffuede eder swa her at göre. Sammeledes vnderuiste jag

almogen her pa Albo heredz ting nw i odensdag. Hopis mig, ad i skulle finne her om kring i thenne engn tro, veluillug almoge. Ther fore beder jeg kere herre, at i vele medh Riksens Radh at i (!) scriffue menighe landit till for swadane löngacktigh rickthe skull, thet kommer er til bostandh. Sancte Birgitte dag bliffuer her landztingh i Vexiö, teckis edert herredöme, at jag skall fortöffue her til tess, tha later antworde thetta mit budh eder scriffuelse, tha vill jag gerne underuiset almogen, eder vilie. Peder Pauelszon fich leyde till Lund, oc kom han tidh for viij (8) dager siden. Erchebispn i Lundh var pa Borendeholm om Sancti Laurencii dagh, her Sten Bille, her Oloff Stigsson oc her Oloff Jepsson gaffue Peder Pauelsson theres leyde breff oc screffue kungen till oc [o: at] riksens oc edert budh vare pa vegen, oc the hade giffuit honum leyde, oc skulle budit fortöffue i Lund, til tes the finge vethe kungens vilie. Thette vnderuiste mig bispens swen, som verffde Per Pauelsson leyden nw om Sancti Laurencii dag i Lundh*). Samme bud vnderuiste migh, ad Jöns Holgersson grip mit budh, jag hade til min moder frw Birgitte. Ingen annen sinderligen tidende ære i thenne landzende, vthen almogen ticker vel ganske vare, at i haffue eder budh til Danmarc om fridh oc vpslag. Landit haffuer ij (2) resser vared vpsteth for löngacktig tidende skull, seden the karle bleffue slagne vid landemerkit. Michil Bremss, eder tienthe, han bleff ther slagin, sielff xiiij:de (14) oc ligge alle samme i en mase, oc han var höuisman oc tienthe Otte Rudh pa Bahuss, som i tilforenne vel fornummedt i min scriffuelse, jag screff eder til Cronebeck. Ner Verendh var forsamledh vid Tinxrydh i landemerkidh mot Bleking, tha vore her vtöffuer (1000) gode skötter medh skön armbosth oc skeether oc fuluordughe, vnge karle, for vthen pulyxer oc baspiut. Jag hade thet ingelundhe trot, hade jag icke latidh reknet skötterne, tha var ther icke man aff huss, vthen en karll aff garden. Jag sender eder noger article, som almogen fortelthe i Vexiö om varfrv dagh assumptionis.***) Huar jag kan vare eder til vilie oc tiensth, skulle i finne mig veluillugh. Her med eder alzmettig Gud oc Sancte Sigfrid bofallendis. Scriffuit j Berquara fredagen nest fore Bartolomei.

Erich Trolle, miles

*) I ett bref till Åke Hansson af den 24 Sept. 1505 omtalar Hr Svante, att han "fongit sitt budh igen aff Danmarch, Peder Pavelsson, med en leyde. Skand. Handl. XIX: 100. Det medhafda lejdebrefvet var af K. Hans utfärdadt d. 29 Aug. 1505.

**) Utan tvifvel det dokument, som är efter Hr Svantes brefbok infördt i Skand. Handl. Del. XX: 293—295, näst efter ett bref af d 28 Juli 1510.

Erligh oc welbirdh[ig] oc strenghe riddere her Suanthe Nielsson, Riddere, Sueriges forstendere, ödmiwgeligen.

51.

Axel Nilsson (Posse) till Hr Svante, om den mellan Hr Åke Hansson och Otte Ruth afslutna öfverenskommelsen om fri handel; begär Ale häråd, som affidne Nils Ragvaldsson haft i förläning, dat. Tun mellan den 9—15 Sept. 1505. D. G. A.

[Myn] ydmwke, plectoge tro tiensthe nw ok altidh fore scriffueth meth worom herre. [Kiære] herre, tacker jæk edher kerlige och gerne for mekith goth i mange matthe som [i mik be]wisth haffue, serdhelis meth landh och læn, som i mik wnth och loonth . . . . ch jak aff liff och maeth, troheth och tienesth rikith och edher bewi[se] will swa l]enge jak liffuer Kiære herre, maa i withe, ath her Ake oc Otthe Rwth . . . . och sætt hæ the ther i dagh, swaa ath böndher och köpstadz men pa[a badhe] sidher skolle frith when fare, kiøpe och sælia hwer meth annen, men mellom*) [oss] . . . . oc tesse fryborne men her i landeth ære, och theris folk stande eth opeth örlög . . . . Otte Rwth och them. Sidhen haffue her Akes swena oc myne altidh wareth [meth] edhre moth riksens fyende, epter theris itherste maeth. Kiære herre, som edher well [ti]ll mynne drages, ath jak war eth hæreth begerende aff edher her nedhre, thaa loffuede i mek, nar her bliffue nokoth lösth, taa wille i helppe mek ther meth. Thi ær nw [m]yn store bön till edher, at i wille well giøre oc forlæne mek Ale hæret, som Niels [Ragw]aldsson haffde, Gud hans siæl nade, taa will jak gerne giøre edher tienest ther aff [me]th liff oc maeth, dagh och nath, naar i mek telsegendis warde. Jak wille gerne [holle] folk epter myn itherste maeth, rikith och edher till tienesth, haffde jak fodringh, [men] haffwer icke anneth till fodringh en hemme paa gardhen oc formaa jak thet [icke, th]i bedher jak edher, kiære herre, at i lathe mek nw ware bönhördh meth edher [om Ale] hæreth, forti thet lage mek gantske well beleyligh, ther nedhre ath haffue [mith fo]lk ther moodh riksens fyende. Kiære herre, ær thet swaa, ath i haffwen for:ne

*) Ordet synes vara öfverstruket, kanske ock de tre näst följande, nu felande bokstäfverna.

hæreth nokon godman forlenth, thaa bedher jak edher gerne, at i wille hanom forsee meth anneth læn oc wnnæ mek thet for myn store trangh skwldh wm then fodringh, som for ær rörth. Thet well jak meth edher kierlik aff alle myne makth forskulle, swa lenge jak leffwer. Radher och biwdher offwer mek, som offwer edher tro tænerere. Her meth edher Gud oc Sancte Erik koningh befalandis. Ex Twñ anno Domini Mdv^o infra octava nativitatis Marie virginis.

Axel Nielsson
edher tro man och ween.

Utanskrift:

Erligh och welburdigh man her Swanthe Nielsson, strenge riddare paa Ekessiö och Swerikis rikis höuitzman, kerlige kommendis thette breff.

52.

Olof Jonsson, fogde å Vesterås slott, till Hr Svante, svarar om Hr Åke Hanssons resa; han hade en vecka förut kommit in i Närrike och skulle taga vägen genom Rekarne till Stockholm; hade med sig 100 man, men endast små hästar; att brefskrifvaren skall "väl förvara klinken", derpå behöfde Hr Svante ej tvifla, dat. d. 4 Oct. 1505. D. G. A.

Min ödmyselige troplictoghe tro tænisth för senth med vaer herre. Kere herre, maa i vethe, som ider verdughet skreff mich til om her Aakes til kommelse her igenom Vestræas læn, taa hadhe jak mith bodh vidh Örebro, ok kom thet hem i nath, ok hadhe saa för tiendhe, ath her Aake lagh hem til kwnungh Erik i Nærdhevi i Vibi sokin i mellen syndaghen ok lögerdaghen, ok haffwer han akteth sigh draghe vtöffwer Rekerne aath Stokholm. Maa ider verdughis vethet, thet han haffwer inghe andre hesthe med sigh æn smaa ok vith æn C (100) kara, ok hwar kar medh en armskene ok inthet mer harnesk. Kære herre, bider jak ider, thet i vel gören ok skynner mith bodh fron ider ok skriffwer mich til hwath ider verdughe[t]s vile ær, taa vil jak ther æffther gerne göre. Bider jak ider, kere herre, thet i vel göre ok sender mich noghet legefok ok serdelis en t[un]nebinder, för ty her dör alth folkit fron mich. Maa i vethe kære herre,

Bidr. t. Skandin. Hist. V.

som i skriffwe mich til, ath jak skal vel för vara klinken, taa twiller ther inthet oppo, næsth Gudhs hijælp, jak vill saa för varane, ath hon skal komme ider til nytthe ok ganghs. Her med ider alswordoghen Gudh befallandis ok Sancte Erik kwnungh. Snarlike vtoff Vestraas die Fransissi Anno Domini M^od^o5^o.

Oloff Joensson

Utanskrift:

Erlik och velburdugh men ok strenge riddere her Swanthe Nilson sin kære herre ömykelike sendes.

53.

Svenska riksrådet till borgmästare och råd i Danzig, rekommendation för några skepp, som oaktadt K. Hans' förbud blifvit utskickade, och hvilkas återkomst ännu samma höst väntas, dat. Stockholm d. 9 Oct. 1505.

Vnnsenn vruntlykenn gruth mit irbedinge vnser vterstenn vormoges stetz tho vorenn Ersamen, vorsichtugenn, wolwjsenn, inbsunderen leuen herenn, holden gunre vnd guden vrunde. Alsze wij in dessen vorledenen tijden vorstan hebben, wo de hochgebarenn forste konink Hansz aller vnserer apenbarer wy[t]lyke vijenth hefft en vorboth myth breuen vnd synen sendebaden an jwer ersamen vorsichtighen rade vnd gementhe gedan, dat gene schepe myt kopenscop van den jwen hijr bynnen rykes segelen solden, so ersamen leuen bsunderen vorhape wij vns nicht, dat wij vns so tegen jw vnse guden nabers vnd holden gunres bewesen hebben, dat ydt so schen scall vnd an vns erschynen lathen, in deme wy nu desse vnse schepe, de wy myt vnser guderen an jwe stadt to segelen vtuerdiget hebben, in meninge vnd vorsathe se noch in dessen herueste negeste kamende myt Gades hulpe wedder vmme an vns kamen solden in Sweden ryke, bydden der haluen, gij dessen suluen vnser schepen vorderlich vnd bohulplick wesen wedder vmme in dessen heruest an vns to kamen. Hefft de dorchluchte konink Hanss myt synen breuen itz an jw vorscreuen in etlyken saken edder puncten kryges haluen, wijlle wij vns vnd de vnser vordedingen vnd vorantwerden vor vnser geborlyken vnd temeliken richters wor id in tokamenden tyden van noden ys vnd wij dar to ermant

werden. Der haluen vormenen vns gantzliker to vorsicht vnse vijende bauen gescreuen nenerleije wijsz starken wijllen vnd vns an dessen vnser schepen bohinderlick wesen wyllen, se vnuortogert an vns van dessen heruest kamen mogen wedder vmme vorschulde wij sampt vnde bsunder in sodanen vnd groteren tegen jwe ersamen vorsichticheit. Gade almechtich to seligen sunden langen tijden boualen. Gegeuen tom Stoksholme amme dage Dijonisij Anno xv^e v^{to}

Consiliarii Regni Swecije pronunc
in Stockholmis constituti.

Utanskrift:

Denn Ersamenn Vorsichtugenn vnnde Wolwijsen Borgermeysteren vnd Radtmannen der Stadth Danszke vnnsenn besunderen leuen guden vrunden vnd holden gonneren.

Originalet i Danzigs Arkiv, med lemningar af 7 sigiller.

54.

Nils Bese, slottsfogde och två borgmästare i Stockholm till Hr Svante, att de enligt befallning hade inför stadens råd framställt hans fråga om penningar, men efter Hr Erik Turessons tillstyrkan blott inom lyckta dörrar, och hade dervid icke lyckats finna några tillgångar, dat. d. 29 Oct. 1505. D. G. A. *Jfr N:r 25.*

Wara ödhmywke vnderdaniga kerliga helse nw och al-tijdh forsenda med Gud. Kere ærlige herre, Schal edher herredöme vitherliget ware, ath om then befallning, i oss befalten vnderuise och berette in for Radit om mynth &c., huilket ærende wij vnderuiste och beretthom her Erich Thuresson och radhfraghede medh honom, hwat ther best vt i ware, i huilket han oss for swar gaff swa, ath thet ware vel nyttocht, ath thet hemmelige ware besport in medh radit i radz[stu]ene innen luchte döre. Ware thet zake, ath ther nagre ware som thet betröste bestaa eller vndsetting göre, tha ware thet got och wel. Tha matte man thet framelis forkynne in fore the xxiiij (24) aff menighethin. Vare thet sache, ath ingen ware i Radit, som ther vntsettingh göre kunne, tha schulle ther om intet thales eller behoff giordis ath röre tet for menighetin, vtan plat aldelis tyst och hemmelige inne

medh Radith. Huilket, kera herre, wij nw i dach fore hender hadom ok berettom tet lönlige och hemmelige in fore Radit innen luchta dörer. Tha finge wij fore swar, ath the ther ey macht til hade eller betröste thöm ther med beware, vtan hwar ömdhe ok keredhe sin saar deell, hwar i sin nödh och mothegangh. Ther medh, kere herre, höffuetzman, haff[we] wij tet tyst ok lönlige hafft och haffue innen medh oss, swa ath wij thet ey röre wele for for:ne menichet, som her Erich Thuresson och til radde. Æn hwat edher herredöme ther om göre vele eller ther vthinnen betencke wordhe, thet sette wij eders herredöme medh the gode verdigxte, verdige feder och ærlige gode herrer, wort Rikissens Raadh. Kera ærlige herre, haffue wij eder herredöme nw ingen besunnerlige tiende til scriffue, vtan ath her stander alt vel til, Gudh tess loff haffue, ok vele vij then deel göre och berame. Her medh Gudz tröst, eders besta gagn ok bestandh i hwad matte wij tet göre kunne. Her medh eder Gud alzmechtik befalendis och Sancte Erich konge. Snarlige aff Stocholm stadh odensdagin nest epter apostolorum Symonis & Jude, Anno Domini M:^{mo} D:^{mo} quinto vnder wort stadz signetum.

Niels Beesse,
Erich Jensson,
Anders Swensson.

55.

Erik Jensson och Anders Svensson, borgmästare i Stockhom, till Hr Svante, att de enligt Hr Erik Trolles i Nils Beses närvaro gifna anvisning andra gången förehaft hans fråga om penningar inför rådet, men med lika liten framgång, ehuru alla bedyra sin tjenstvillighet, dat. d. 5 Nov. 1505. D. G. A. *Jfr Nr 25.*

Wara ödhmywke veluiliga vnderdoniga kerliga helse nw och altijd forsenda med Gud. Kera ærlige herre, schal edher herredöme vittherligit wara, ath erligh man her Erick Trolle oss til thaledede edher herredömes werff och ærende i edher fogittes Nielss Besses nerware om myntet, tha vnderuiste wij hanom, hwat swar wij fangit hade til forende aff Radit. Æn hade wij samma verff in for radet annan tijdh epter edhers herredömes befalningh, vppa huilken ærende wij ey ænnen swar aff thöm ey forfare kunne æn som wij idher herredöme i sijstans tilscriffuit hade. Ther med sade wij och vnderuiste

then gode herre, ath ey behoff hade ath röre thetta fremermer in for menighetin, som och vel nytteligit ær, at thet ey fremermer röris eller om thalis. Ok sege the hwar wiidh sikh, hwar the kwnne ware edher herredöme til vilige, ödmywkt och kerligit bestand och withe edhers beste i edhers herredömes fraware som nerware, ther ær the ganzske öffuerbödighe til i alle matte. Edher herredöme her med alzmechtik Gud ewynnelik befalendis ok Sancte Erick kongh. Snarlike aff wor stad Stocholm odensdagen nest epter Omnium Sanctorum vnder vort statz signetum Anno Domini Millesimoquingentesimo q^o

Erich Jensson
Anders Swensson
eders herredömis ödmiuke.

Påvel Kyle till Hr Svante, att som han allt sedan Sten Kristiernsson reste hem i början af September fört befälet och derunder hans sätesgård blifvit af fienden sköflad, begär han någon ersättning af kronan, antingen Albo härad, efter Hr Bengt Ribbing var död, eller Ståkeholms län, dat. Hossmo d. 6 Dec. 1505. D. G. A. Skadadt i kanterna.

Myn ydmygelege tjenste nw och altidh kerlege til foren send med Gud. Kære herre, ma i withe ath ii) (3) weker for S[ancte Mikkels da]gh her Sten redh op fran Hosma, tha befalte han meg, at . . . ge i thenne landzende och loowedhe han megh, ath han sk[ulle komme hit] iggen viii (8) dage effter S. Mikkels dag. Som edher wel witterliget ær om] hans forfal, ath han ecke kwnne komme her nedh oppa for[næm]de . . . matthen wart myn gard skinneth och fick en stor skadhe, som her [for allom wit]therliget ær, oc formodher jak, at her Sten haffwer scriffwet edher ther til om, hwar fore bedher jak edher, kære herre, at i wildhe betenкке megh med nagen deel aff kronenne for myn skade, och waret swa sake at i wele tage Albo herret fra frw Felepe, effther her Benct [ær] död, ta badhe jak edher gerne, at i [wille wnn]e meg thet for myn skadhe och welweligh tjenste, som megh [bör och jak] wil göre edher och riget ther fore. Kære herre, bade jak edher gerne [at i wele w]ithe mit beste i thenne her ærende och haffwer jak hört

at her [Niels Claesson e]r död, Gwdh hans siel nade, warit swa sake at Steg[e]holm w . . . . owet at i wilde wnne megh thet, ta hoppes megh at jak w . . . . och ritig swa god tjeneste for som en annen, och hwat jak kan wa[re edher] til welge och tjenste, ther skole i finne migh altidh welweligh til. Edher her med alsmechtugeste Gwd och Sancte Erik befalendes. Scriffwet pa Hosma Sancte Niclaus dag Anno Domini Mvev.

Pawel
Kyle

Utanskrift:

Erlegh och welbyrdig herre och strenge ridder, her Swante Niclisson, Swerges riges forstandere kerlege sendes thetta breff.

57.

Sten Kristiernsson till Hr Svante, om behovvet af förstärkning, till försvar för Kalmar län, han hade dertill ej hjelp af någon mer än Påvel Kyle, hvars gård (Barkers-torp) blifvit sköflad vid ett Joachim Trolles utfall till Hossmo, någon annan af de gode män, hvilkas hjelp blifvit lofvad, hade ej hörts utaf; får han ej svar före jul och undsättning, vill han aflägsna sig, dat. Hossmo d. 12 Dec. 1505. D. G. A.

Myn ydmygelige kerlege helsen nw och altidh til forn send med Gwdh. Kære herre och besynderlige gode wen. Som edher wel fortenecker, at siest jak war hoss edher och the gode werdogeste, werdoge fædher och herrer rigisens radh, som ta forsamlede ware i Stocholm, ta satte jak in for edher herredöme om thenne her landzende, hwre wij skwlde honum beskerme och forsware for rigesens fiende, ta sade i megh til, at her Niclis Ryningh och bespens folk aff Wexsiöö och flere gode menz tienre skwlde kome hiit nedh, thenne landzende til hielp och bestand, hwilket icke ær en nw sket, men hwilken godh manss tienre och köpstadzmen her ware, the ære alle heden faren, och then tidh jak kom her nedh igen, tha fan jak her ingen annen nedre for meg, the som ware thenne landzende til tröst och bestand, en Pawel Kyle och mit daglege folk, thy bedher jak edher, at i wele ware fortente her wdii medh the werdoge fæder och godhe herre,

flere, at i wildhe gøre megh nagen help och wnsättning med naget folk hiit ned innen jwl, swa framt at thenne landzende skal icke gaa edher och Swergis rige fra henderne och in til kwng Hans igen, for thy almogen ær ganske olydog och twiwelactig, at her komber ingen macht nedh, och kwnne i sielff wel formerket, at jak icke alene formar at forsware tenne landzende for kwng Hans och Danmarkz rige och Kalmarne och Borcholm. Kære herre, [beder] jak edher, thet i scriffwe meg til igen et enkenneliget swar innen jwl hw[ad] jak skal meg effther rette, en far jak ingen wnsättning her for innen, tha fin[ner] jak wel mynne wege med the gode men her nedre ære, och ma i wethe, kære herre, at ten tidh Jachem Trolle slo wdaff Kalmarne med al ten mact han kwnne aff sted komme med her Niclis Bosons folk in til Pawel Kyle gard och hiit til Hosma, haffde tha machten waret til stede, tha skwlde icke et barn haffue kommet aff them til Kalmarna igen, och haffde jak nw wel hafft bade Kalmarne stad och slot igen til Swerges rige, for thy ther war icke ower xx (20) karle bade i byn och vppa slottet ten tid, the sloge wt, och icke helder oppa Borcholm. Ma i och wete, at kwngen störker Kalmarna slot och stad dag wed dag med folk, och formor jak meg fienderne hwar dag aff Skane och aff Bleginge, och haffwe te actet at sla til meg oppa twa sider, hwar fore bedher jak eder, at i skynde et tal folk hiit ned, som for scriffwet stor, och gøre en god riddersman til höffwethman for them, som te ære lydactig; forty thet geldher vart fædernes riige oppa och icke winne megh land eller len i henderne eller forsware Pawel Kyle gard, som the gøre ord wdaff. Ær thet swa sake, i wele forsymmet thenne winter offwer, wil Gwd wnne meg liwet, ta skole i icke i sommer finne meg welwelig til at örlige. Om i thetta forsymme, kære herre, som jak screff edher til i siist om Pawel Kyle, hans gard war skinned och fick stor skade, ta bidher jak edher, at i wele ware ther i fortente, at han finge nagen wederlegning aff kronen for sin skade, edher och rüiget til tjenste, och som jak screff edher til i siist, om Albo herred, om i wele taget fran fru Felpe, ta bade jak edher gerne, thet i wilde wnet Pawel Kyle, ta skole i finne honum welwelig at gøre bade eder och kronan tjenste ther wdaff. Hwar jak kan ware oppa edhert beste, thet wil jak altiid gerne gøre. Edher her med Gud och Sancte Erec beffalendes. Scriffwet pa Hosma Sancte Lucie afften anno Domini mv^v.

Sten
Cristernson ridder

Postscriptum:

Kære herre, som i haffde achtet edher hiit ned, som taled war i Stocholm i thet herre möte om ten Skanske resse, ta radher jak edher, thet i kome med al then macht, ther i kwne aff sted kome, och komer thet folk her ned innen jwl, som jak screff edher til om, tha wil jak drage in i Werend och tale med almogen ther och med tem aff Gydinge herred och i Bleging, swa at ner i kome her ned, at i for wete edher med tem och alt tet i kwnne skynne edher hit ned, ther ligger edher stor macht oppa. Kwngen hawer intte folk annet en aff sit eget land, och kwnne i fa iij (3) eller iiij^c (400) Dale karla med eder for et ryctte skwld. Jack lather ga rycttet swa, thet i kome med xx (20) twsend Dala karla, ther grwger almogen seg ganske fore, och kwnne i fa ij^c (200) folk aff Stocholm och swa aff alle köpsteder, ta hopes meg thet i skole fremie edher welje, som i sielff welge, och sender jak edher et breff, som her Niclis Bosen screff meg til swar oppa et breff, jak screff honom til.

Utanskrift:

Erligh och welbyrdigh herre och strenge riddere her Swanthe Nielsson Sweriges rigess forstandher kerligh sendes thetta breff.

58.

Förslag till instruction för Svenska sändebud som skola afgå till Danmark, med anteckning öfver dithörande frågor för öfverläggning vid ett rådsmöte. (Jfr den slutliga redactionen af Jan. 1506 i Handl. rör. Skandinaviens Historia, Del. XIX: 131—136), hvilken delwis ordagrannat öfverensstämmer.

Primo

Sidan grösinghen ær giordh, göre ware wrsækth, hwi wij ey så hendochth komom til Kalmarna, til thet möthe bera-math war. The werdige fædher och herrer sago sielff bry-sthen, ath wij for börlöse skull ey koma kwnnom, thet oss ey med war, thet Gudh kenne.

Ok ære wij gansth ther aff bekymbradhe nw alle her för-sambladhe, hwath besth foretagas skall, ath thet mene besthe, tesse iij (3) rikenes och inwaneres, jw matthe berames, krij, örlig och blodzwthgylisse aff stilles pa alle sidor, thet war

fulla ackth warith haffwer och æn nw ær, om wij thet nywta mago, til all ære och rædeligheth redebone.

Ok ær oss storth wndher, ath idhers herredöme sa hestuckth sig skynda willen, wtan worth samtall i the drepelige saker oss och riken i emellan ære, medhen so war aff oss beslutith medh första dagx wædher jw benalass til thet möthe oss mellan beramath war, och ware i thet nesthe alle framkompe in hendher Jomfrwn, för æn i aff lupe.

War budh och breff, hopass oss och inthe twiffle, ath i jw finghen aff oss wndher war wægh til ider, i hwilke wij begeradhe at idhers herredöme alle werdes wilia nogeth for-töffwa, om wi för börslöse skulle forhindrades, til hwilkith wij oss aldeles behörde wara forhopades for then mene mans bestha i thenne iij (3) rike, och ey sa sketh ær, aff hwars brysth wij ey æn wetom.

- Tha wppa thet ath all ting æn nw mage i thet mene bestha forslitas och brysthen hoss oss ey finnas, ære wij ther til sa benegdhe och ower ens wordhne ephther lanckth samtall, ath nogre ware kære medbrödher, tesse breffwisare aff oss alle fulmectige æn nw i then acth wthsendhe[s], fridh eller opslag medh idher forhandlandes, om idher sa radh tickes och ær thöm i wærf och ærendhe sa medhgiffwith, som her ephther scriffwith star.

Försth

Medhen wij forfarith haffwom i sannindh, ath Kalmarna slotzs och stadzloffwen i andre matthe och annars forwandladhe ære, æn the oss i dectingis breffwith mellan riken giordh ære, och ythermer medh handh och mwn loffwade och til sagdhe ware, thet wij oss ey forhopandes warom, tha begære wij, ath forne slotzs och stadzloffwen medh tess læn och renthe matthe i sa mattho til högboren förste K. H[ans] och Swergis rikets handh forwandlas, ath the samfelth i ens aff the erlige godhe mens hender, hær epter nempnas, wpletis, som skadhe och forderff dropliga lidith haffwa for hans nadhe i tesse fegdh, antgia her Sten Turesson, her Nielss Boson, her Sten Cristiernsson, her Erik Trolle, Ture Jensson, Cristiern Benktson, Folke Gregerson, Holger Karlson, her Niels Geddha, eller och om sa sker, stillis aff all twisth och thwedrekth mellan oss och hog[bo]ren förste K. H[ans] forlöpa kan. Oss hopas, ath hans nadhe ther ey moth styggis, medhen sa ær, ath blodzs wtgytillse, kri och örlog ther medh betagas kan.

Varith sake, ath sa beslutes, som oss hopas ey bewegris, tha skall thet ske medh sa dana welkor och forordh, ath om

högboren förste K. H[ans] then fridh och endrekt forkrenckthe, til landh eller watn, nw beramas och wth ropas kan, bewisligen ther til forwundhen, tha skulle then slotz- och stadz loffwen medh thess län och rente enskylth ther epher hallas til Swerigis rikes crone handh wtan all hindher eller skotzmall. Ware same lag, forordh och welkor pa war sidhe for:ne Hög[bo]rin forste K. Hans til witherligeth forbruth, om sa synnas kwnne.

Wari sama lag om Her Niels Bason och Borkholm

Om sa sker, skall och forwaras, ath then mene man, som gamalth och forth warith haffwer, ma och skall bruka och haffwa köpslagan i Kalmarna til stadzsens och mene landens wphollilse wtan allan fara.

Om Jochim Trolle forordas inthe, wtan i alle störste mishop til opslag och i thet aldre yterste, nar skilsmessa wara skall.

Om thetta forskriffna ey hielpa kan,
om man skall sedhan framsæthia:

Om Konungh Hansses intagilse eller och then wngge herren. Eller och then andre Franciscus eller och then wedherkennelse. *)

Tha besluthe sa, ath nar the koma til möthes ath ordhe, skall tha beramas och beslutas endrecteligan, hwilkith aff tessom fornempdom styckiom foretagas skall, thet then mene man och riken til mestha nytthe och gangn wara kan.

Om opslag ske kan, och möthe beramas, at tesse ware, ære fulmectige med thöm aff Danmark och Norge, icke(!) berame om stadin och tidhin pa begge parters fordell och beqwemheth i thet ytherste the gissa kwnne.

Ok pa theress herredömes
behagh och förbætringh

Oppa thet en godh endhe jw ske ma hastelig medh fornumpsth pa badhe sidhor wtan swar kosth och tæring, ath noghre fa och fulmectughe i thet möthe forsampnas, ther hug och all wilia haffwa til thet, langligith bestand aff koma kan, som största makth oppa ligggher epher war gissan. Thetta for:na biudhs til i en god act, ath hwar godh man skall kenna, thet bristhen ey skall fynnas hoss oss.

Originalconceptet af Hemming Gadds hand i K. Danska Geh.-Arkivet. Det är skrifvet på ett helt ark, så viket, som hade det varit inlagdt i ett bref, och synes länge hafva burits i fickan.

*) Detta stycke är i handskriften å halfspalt jemte första raden i nästa stycke.

Hemming Gadd till Hr Svante, om en Vadstena-munk, broder Jöns (Nilsson), som rest till Rom; förord för Påvel Kyle; ärnar resa till Vestergötland jämte Bengt Månsson, dat. Vadstena d. 10 Jan. 1506. D. G. A.

Sincerissimis nostris fauore et dilectione premissis. Kere herre fader, werdoges welia wetha, at jak war tiil talss med Confessor i dagh om brodher Jenss, i hwro dana motto han for hædhen aff klostreth. Taa kwnne jak well förmerkie, at thet ær ey alth, som för eder war sagt; thy at thet war med the ypperstæs welie her i klostredh ære, at swaa skwlle skee, oppaa the befallingh, han oppaa klosterzens wegna hade, oc war tiden för korth, at han fik ey tala wiidh edra högbördigheet, för en han for. Framdelis kom her Pawel Kyle tiil mik i dagh oc klagde segh storlege for then stora skadhe, han haffwer faat i thenne landzænde, som edher högbördlegheeth oc well betænckie kan. Beder han eder ödmiwkelege, oc jak tesliges, at eder herredöme och högbördlegheet wille hanom förlæggie oc betænckie noget för för:ne skade. Inghen tiidende ær her hoss oss wtan Benkt Monsson kom hiit tiil mik i dag, och haffwe wij aktet oss tiil Hoff i dag oc morghen tiil Westragötland. Hermed eder högbyrdeleghet then alzme kteg Gudh befalandes medh edre kere förstinne, Frw Mette, Jomfrw Cristin, her Sten oc alle ware kere wener kerlege med war Herre. Scriptum citissime Vastenis Anno Domini 15[0]6° die Pauli, primarii heremite.

Hemmingh Gad,
Electus Lincopensis.

Utanskrift:

Illustrissimo principi, strenuo militi, Domino Swantoni,
regni Swecie gubernatori, preceptoris nostro precipuo(!)

Riksföreståndaren Hr Svantes kungörelse till dem, som äro samlade på landstinget i Skara angående förhållandet till Danmark och friskjutsens afskaffande för andra än dem, som hade hans egna bref derå, dat. Vadstena d. 15 Jan. 1506.

Jach Swanthe Nielsson i Ekesjö, riddare, Sweriges riges forstandare hælsser eder alle andelige och verdzlige, menige klerchrie, friborne frelssismen, köpstadzmen, bönder och menige almwge, som nw forsambledhe ære i Skara, kerlige med war herre. Kære venner ær jach nw kommen hiit till Vastena med mith egith daglige folk och the verdigste verdige fæders bispernes folk aff Vplandh, her forbidandes och forwachendis menige frælsith, ingen vndentagendis then frælse vill haffwe, niwthe och brwkæ, ehvars godh herres och mans thænare och sætheswenæ the wara kunnæ, och nær saa Gudh fögher, ath wii her forsampnadhe ære, acher jak thaa strax giffwe mik nedh moth landemerkith, oc hwar först, störsth och mesth behoff göris kan, moth rigesins och allis voris fijende. Ær dogh mijn fwlkomlige ackth och veliæ, eij saa hastigh her nedræ opresæ æller drage mer almwge och makth till sammens i moth landemerkith, forbidandis æn nw mith egith och menige rigesins raadz sendebudh, vii vtsenth haffue till Danmarcs riges raadh vedh Sancte Birgitte tiidh, i then ackt, ath wij jw gernæ veliæ haffuith till fridh, endræcth, æller vpslag emællom rikin, ath aff stjillæ skade, forderff och blodzvtgiwtillsse paa baadhe syder, saa ath ingen brysth skall fynnes hoss oss i noker motthe, om wij thet niwthæ mogom. Ær thet och saa sake, ath vorth egith sendebudh eij mik möther vnder ögonen med werff och breff till fridh æller vpslag, som forscriffuit staar, thaa oppaa thet i alle och then mene man i rikith skolen vethe mijn gode ackt och veliæ, ath jak eij ær benægdh med hogh æller veliæ till krij æller örlogh, om noger draffwels man med liisth och falskheet mik thet paa före ville nw i mijn fraanware, andeligh æller verdzligh, thaa ær jach æn nw till sijnnæ och menige raadith paa nijth sende nogre vore medbröder till Danmark, godhe Swenske inföddhæ men, fwlmechtige paa mijne, eders och menige Swerigis rigis vegnæ, ath forarbejdæ med all makth till fridh och vpslag i thet menige besthæ, som forscriffuith staar. Kan thet thaa oss inthet hielpæ, saa ath wii skolom jw oss inthet anneth formaage [o: formode], vthan skade och forderff aff them i Danmarch, aff theris herris och konings tilskyndan, thaa kunne i sielfwæ væll merkæ, ath mik och eder alle

driffuer nödh till oss vergiæ och forsware, thet besthæ Gudh giffuer oss nadhen till och alle Swerigis hælge patroner. Kännæ Gudh, ath jak ingelunde vill mödhæ æller betwngæ eder æller nogre andre gode men i rikith, ee hoo the hælst ære, med aa lægning æller vtreser, och ær noget won, trösth æller hop i verdlden till, ath jak thet fördragh haffwa kan, ther om vill jak mik vinlæggæ nath och dagh vthan twiffuill. Wareth och sake, som Gudh forbiwdhe, ath wij jw nödgass till föræ krieg och örlog med koningh Hanss, hanss partij och Danmarchs rike, thaa hopis mik till eder, i dandemen alle och hwar och en för segh, ath i velie eij see paa mijn skadhe och allis eders med then menige manss forderff offuer Swerigis rike, saa ath i mik jw göre vndsætningh i tiidh ok thijmæ, nær jach tillsegandis vorder æller mijne æmbetzmæn paa mijne vegne, them jach ther till skickandis vorder. Kenne Gudh, kære venner, ath mijn kosth och fortæring ær ganske swar, baade till landh och vathn, och ære mijne swenæ och skep æn nw i Tijdzlandh, oppa thet salt, hwmb læ och hwath anneth behoff giörs i rikith eij skall fattes. Jach forlater mik aldels vthan twekan paa edherth hwlskap, manskap och trotianiste, i mik loffueth och tilsagth haffue paa menige Sweriges rigis vegnæ. Jach vill leffwe och döo med edher, och för allis eders bestondh och langlige gagn voge lifft, gotz, makth och alle mijne vælferdh. Framdelis kære venner, nw jak farith haffuer hiith nedh till Vasthenæ, haffuer jach forstondith aff menige almwgen, köpstadzmen, bönder och bookarle, ther jak medh tijngat haffuer, ath the och i alle swarlige klage, som væll mögeligit ær, om the olagæ skiwtzferder medh eders hæster och faarkoster, eder daglige dags aaleges och vederfaarss, mith nampt till segandis, hoo om landith faar, aff hwarior och enom, ee hwem han tilhörer, thaa beder jach och biwder ider alle, ath i engen swarer till noget skiwtzferdh effter thenne dagh, vthan the som paa mijne vegnæ eder tilkreffia medh mijne opne breff, thæm the haffue till eder, om nogen fordenskap i mijne och rigesins ærende vtsende, nær saa behoff göris kan. Kære venner, thet giörs eder till veliæ och lisa i then acth, ath i eij skolæ forsyme eders egith gagn och dagxwerkæ för olage skiwtzreser, och mik paa förth ær med nogith förtæckth, ther jak æller mijne obrwtelige i ære, och skeer miken falskhet och argth in oppaa riket medh saadane olage skiwtzferdh. Tijmonge hestæ saa förföris aff landith till Danmarch medh speyare, och the dandemen hestenæ vthlæne sithiæ medh skade och forderff her i riket igen. Kwne i offuer komme nogre saadane draffwelssmen æller speyare, thet i faa medh

thom, vare ederth, och antvorder mijne fogoter och æmbetzmen karlenæ. Jach vill hollæ eder vedh Sancte Erich konungs lagh och gode gamble sedwenier; hielper sielffue till stôrkiæ lagh och ræth, och thet xij (12) mæn och boken seger paa tijngen, saa vederfarss eder sielffue lagh och reeth. Varer alle vedh gode trösth, beder Gudh om fridh, nader och törffteligen vederlæk, lægger aff eder sware och dijre edher och straffer Gudz vanheeder, saa gaar eder, mik och oss alle væll bode till liff och siæll vthan twekan, nesth Gudz hielp och Sancte Erich konings, thöm jak eder befaler swndhe och sâlige till ewigh tiidh. Scriffuit i Vastena torssdagen nest effter xx:de dagh jwle vnder mith insigle aar mdvj^o.

Original, med spår af sigill, i K. Danska Geh.-Arkivet, der det ligger bland Hr Svantes concepter. Emedan landstinget i Skara börjades samma dag, är sannolikt att det icke i rätt tid framkommit.

61.

Åke Hansson till Hr Svante, erbjuder sig att lemna alla för riket vigtiga underrättelser, han genom sina spejare kan förskaffa, och begär Rumlaborgs län, dat. Ettak d. 23 Jan. 1506. D. G. A. *Jfr Nr 23.*

Venligh och kerligh helssen altid forsent med warum herre. Kere frende och godhe besynnerlige wen. Maa ij widhe, thet her er ingen tyender i thennæ landz endhe, ther jak kan scriffwe edher till, men hwes jak her effther forfarende worder, ther eder och righit macht paa ligger, will jak wfortöffret scriffwe eder till, och haffwer jak myne spegere alle wegne vdhe. Hwes jak ther oc forfarende worder, skulle [i]wfortöffret faæ budh aff, ther skall ingen twiwell wæra vt. Kære frende, beder jak eder gandske gerne, thet i villen göra som en godh herre och wndhe mek the try smaa hæreth, Rwmelborgx län i forlæningh, for hwilke jak will gøre eder herredöme welwilligh troo tiænist, som till börlicht ær at gøre edher oc riget for kronenes län. Raader oc biwder aaffwer mik som aafwer eders wen. Her medh eder herredöme the helli trefoldighed oc Sancte Erich koning befaendes. Scriffuit paa Etag fredagen nest for Sancti Pauli, meo sub sigillo, Anno Domini Md sexto.

Aage riddere,
Hansson.

Stockholms borgmästare och råd till Hr Svante om de i staden inqvarterade Danska fångarne, hvilkas sändebud till hemlandet nyss återkommit, medförande ett försegladt bref af K. Hans, hvilket meddelas, och äro stadens innebyggare obenägna att längre herbergera dem, dat. d. 6 Februari 1506. D. G. A.

Wara ödhmywka, vnderdanige, welluilige, kerlige helse nw och altijdh forsendæ medh Gudh. Kære ærlige herre, mage i vithe, ath her i thenne landzænda stander aldellis vel til, alth fredeligit och endrechteligit, helst her inne medh oss, Gudh tess ewinnelige loff haffue, ok stonder allestadis her om kring, som wij höre allom stadis vel til. Gud giffue och thet swa foge, lenge bliffue wil, ok lata oss swadana tinde aff edher herredöme medh the gode herrer flere medh eder ære altijdh ath spörie. Fremerner, kære ærlige herre, skole i vithe, ath nw fore faa forlidne dagha komo thessa fanga sendebud hem aff Danmarck, som the tijth sendt hade, huilke som hade medh thöm eth breff, lucht, thöm allom til scriffuit aff kongens mwn vnder hans signeth, huilket breff the sade thöm hafft haffue fore eder herredöme, ok i thet ey wilden vpbyta, vtan baden thöm thet hijt haffue til staden, for eder fogit, Niclis Beesze, och oss thet swa vpbyta och lesza i alles theres a höre och nerware &c:ra. Huilket kere ædelle herre, swa giort ær fore oss och thöm oppenbarlica vpbotit och offuerlesit, ludendis ordh fran ord, som vij formode och fastelige withe ath i nw medh Nielz Beses scriffuelse en vtscriffit aff fange &c:ra ludende ord vjdh ordh som samma breff. Ytermere kere herre, schole i withe, ath ware medhborgere her i staden nw fornumit haffue, ath theres sendebodh i gen komme ære ok haue ey medh thöm then deel, ther the kunne betale thera kost medh i theres herberge. Ther medh ære the nw gantzke nödige til ath herberghe thöm, som the her til giort haffue, hwar styggis i sin stadh, swa ath wij kunne thöm ingen stadis in komme, vtan fare rede i heradene. Hwat her vinnan görendes ær, begere wij edert kerlige antwar. Ok kera herre, vele vij then deel her forware i alle matte edher herredöme til gagn och bestandh, som oss aff ære och retta til bör. Ey ytermere æn eder herredöme alzmechtik Gudh och Sancte Eric medh alle Sweriges [patroner] ewynnelige befalendis. Snarlige aff wor stadh Stocholm fredagin nest epter purificationis Marie Anno Domini Millesimo quingentessimo 6°, vnder wort stadz signete.

Borgamestara och Radmen.
eder herredömes tromen.

Hemming Gadd till Hr Svante, om ett tåg till Öland; möte med allmogens fullmäktige och utskrifning af en gård, dat. Algutsrum d. 14 Febr. (1506 *). Egenhändigt, men utan namnteckning. D. G. A.

Verdoge herre fadher, nw jach hulth tingeth, swaradhe alla well, som Renholth hördhe, och sendis idhert folk södher wth, som i screffwe sielffwe thöm til, Erkebispens, Biskop Ottes, Her Trottes och friborne män her waro medh Niels Eskilsson in til Kolstada, for slottith, æn thy the knarkadhe ganst fasth alle saman, som Renholth hördhe. Jach beslöth al tingh medh thet bestha. Gudh weth huadh nödh thet ær wara höffuitzwan for tolke olydhne karla. Jach badh thöm ridha hem til idher igen. Jach will sielff medh mith folk in for slottith, och idhre til södhra odden. Sidhan gingho the pa geta mathin for skam skull och reddis idher hempdh och wredhe. Sa sendher jach idher x (10) men aff Södra Motiths fulmectoge for alla ath höra idher wilie. The aff Norra Motith stodo op och sadhe for almogan, hurw i foro medh thöm, sa aller almoghen tackade idher aff allo hiertha och wilia leffwa och döo medh idher. Werdens fara well medh tesse, som the andhra. The (Norra Moteth **) sadhe for myn almogan, ath the sogo aldrig skönare men æn the hoss idher ære, och sköne byssor. Om then silff skatthen, sæther inte mynne æn iij (3) lodh silff, so man komber til at midlath antigia medh gerdhen eller silffrith. Her medh idher Gudh befallandes och sancte Erik konungh. Scriffwith tha eth slo, medh toman magho, i Algutzrwm Sancti Sigfridi afton.

Andhers Radh
Holsten Abramson
Oloff Hidensson
Pedher Elefson
Holvith Nielsson
Jens Skedingh
Sten Pedherson
Niels Elofsson
Mattis Olsson
Olaff Eriksson

} Tesse ære for Södra Moth
fulmectige

*) Brevet kan icke vara utfärdadt 1507; ty den 14 Febr. detta år var H. Gadd på Kalmar rådhus, der han inför en notarius publicus afgaf sin protest eller appellationsskrift i afseende på Linköpings biskopsstol, Skand. Handl. XX: 17; men i Febr. 1506 har Hr Svante varit i Kalmar-trakten och förehafat något tåg till Öland, såsom hans kungörelse till Dalarne, N:r 65, dat. Växjö d. 26 eller ff. Mars visar.

**) Dessa båda ord tillskrifna ofvan raden.

Verdens wilia giffwa mik swar i nath innan morgon for middagh om the K. H[anses], som æro i Awaskær eller ey, eller om wij skulom holla for slottith, som nw ær beleffwath.

Utanskrift:

Sin kære herre fadher, her Swante Nielsson Sweriges rikes forstandhare ödmyukligen.

64.

Bengt Knutsson till Hr Svante, med underrättelser från Norge, förslag om ett angrepp å Olof Galles gård och anbud att gå som kapare i Vestersjön. Skrifvet i Värmeland d. 25 Mars 1506. D. G. A.

Mina ödmückth och plecktheleke tro och ty[e]nissth nu och altijdh til sænth med Gud. Ma ider werdogheth wetha, ath hær enghen tyande i thenne lanssende, som jek kan ath skriffwa ider til oppa thene tydh, som jek haffver hörth. Framdeles ma ider verdugheth vethe, ath jak var i Norghe, och ligger Olaff Galle oppa sin gardh i Borgha sysla, sylff viii (8:de). Ma ider werdockheth och vetha, ath Gwnnar Finkelsson war i Solör och en föghote, som hördhe her Hændreck til, sælff v (5:te), holketh han vnslappo (!) Olaff Byörsson och meck, och the blewe förwarath. Item wore thet ider werdoxheth vilia, thet i villen sænda eth thall folck in i thenne lanssendhe, tha veliom vi göra wart til, som vi velia göra var tro ty[e]nisth fwlth och thaka ther engen förswmelsæ före, ligger och proassten oppa sin gardh i Oxslo syælff xvi (16:de). Beder jek ider verdogheth, thet i bywder meck til, owm jek skall argha oppa ider fiandhe i thenne lanssendhe eller jek skal komma til ider. Beder jek ider verdogheth, thet i vel göre och helppa meck naakra penninge, jek vil göra ider thyænisth för them, thet myn ödmukleka bön til ider, thet kænne Gud, meck driffwer stor nödh til, ær jek och en nu oppa veghen och see til, owm jek kan förraska Olaff Galle met Oloff Byörssons hyælpp. Ær thet saa, ider velie ær, ath jek skal i Wæstra syön, tha beder jek ider owm iderth oppeth breff, ath jek ma thaka oppa Skotha och Holländer och Engelska och Danska. Thet skal ekki fynnass myn förswmelsse i nokra mottha. Ey mer. Allswalloger

Gud böffallandes och Sancte Erik konungh. Skriffweth i Vermelandh anno Domini mdsexto varfrwdagh.

Bennth Knutsson
Ider swen.

Utanskrift:

Velbördogh herre och strenghe riddhare, her Swante Nigelsson, Swerikes rikes förstandare, met ödmuckth sändes thetta breff.

65.

Utkast till en Riksföreståndaren Hr Svantes kungörelse till Dalarne om den misslyckade fredsunderhandlingen med Danmark, hvarvid de Svenska ombuden blifvit uppehållna i Lund 3 veckor genom förespegling, att K. Hans skulle ditkomma och först vid afresan erhållit del af de vilkor, han fordrar för fred eller stillestånd; emellertid hade krigsföretagen måst inställas, men kost-gärder erhållits både från Öland och från Bleking, dit ett krigståg varit i fråga. Troligen utfärdad i Riksrådets namn och dat. Växjö d. 26 Mars 1506. *)

Kære wener alla, som jach haffwer sielff personliga idher til kenna giffuith nw i wintherss i Westherarss, och sidhan medh myndoge dandemen och sændbodh, Jon Nilson**) myn troman &c, idher til kenna giffuith, ath jach pa nyth medh mene rikesens [radz] radh och samtyeckie, pa stor kosth och tærningh wth sänth haffdhe erlige herra och strenga riddara her Sten Twrsson, her Ture Jenson, her Doctor Hans Brask, domprogust i Linc[öping], och Bänkth Abiörnsson, rikesens radh och men, in til Danmarks rikis radh medh merkelig werff och ar[tij]clar, alle lydandis til fridh, kärlig och sæmio i mellan riken, eller nagra ara opslagh, ath krij, örligh och blodhz wtgyutillsse matthe aff stellis, nw for ögon ær i mellan riken, som myn och alles ware mene rikesens inbyggjara

*) Jfr Arvid Siggessons bref af d. 4 Maj 1506 (N:r 68), som omtalar att riksrådets bref från Växjö om Danskarnes tre vilkor för freden föregående dag blifvit uppläst vid Mora kyrka, samt de i Växjö samlade riksrådets bref till andra rådsherrar om samma ärende, dat. d. 26 Mars 1506. Skand. Handl. XIX: 145. Den 31 Mars var Hr Svante redan i Nydala. Anf. st. s. 152.

**) Namnet är otydligt; men en H. Gadds tjenare af detta namn erhöi d. 6 Jan. 1507 hans förord till Hr Svante att blifva härads höfding i Gullbergs härad (N:r 104).

störste hop och trösth war, sa ske skulle, tha thenne sendebodh a stadh sendis, som for[scriff]uit stor, sa haffwe war sendebodh warith til ordha och talss medh then werdugiste, werdige herre, erkebiskopen aff Lundh och flere Danmarks rikis radh i Skane, och epher lankth samtall i teress wærff och ærendhe kunne tesse ware ey annath forfynna(?) wtan en fortæckth, listelig forhalningh aff koningh Hans ilfunda tilskyndan, ther altidh warith haffwer och æn ær til obestandh i mellan oss Swenske men och Danmarks rike, och giffwe war sendebodh oss til kenna, ath mesta parthen, te besthe och ædeleste i Danmarks rike haffwe aff alle hierta gerna seth, ath opslagh sketh haffdhe, och ther til hulpo epher theress yterste makth och formage, epter thy ware article inne hullo, ath nagre godhe men pa badhe sidor skule koma til mötis medh fulla makth forhandla, hwarss brysth thet ware om thetta örlich, nw beginth ær. Fwnnes war brysth, ga ther om, som the fulmectige pa bade sidhor ther om sadhe, och skulle wara sama lag om K. H[ans] och hans parti och medhall i Danmarks rike, och mang annor stycke, ther ware articular innehullo, thöm jach idher sendher medh en copie aff makth breffuith her innelyckth, ath i mage se myn och mene Radzsens godha ackth til fridh och opslag, sa ath wij wilie wara til swarss for Gudh och alla werldhin, att brysthen ey skall fynnas hoss oss i nagre mattho, nesth Gudhz hielp och alle helge Swergis patroner[s], och oppa thet at nogre aff Danmarks radh matthe til K. H[anses] wilia benegdhe skulle thess bätter medh listh förhala war bodh for winthren skull, tha loto the medh fortæckth ordh ware forsta, ath K. H[ans] skulle personliga koma til Lundh til talss och ordh, och ther oppa lago ware i iij (3) wiker ther och bidde til tess legdhen war nær forlöpin och ey thy sidher sa skedhe, och i thet ythersthe, Danmarks radh sago, ath ware jw wille sig til wæga giffwa, gaffwo the ware bekenna, ath om the wille sægia K. Hans rikith til igen eller hans son intagha eller och giffwa en swmme penningha aff mene rikith, tha wille the oss til sighia opslag til nagon tidh, innan hwilken eth aff these iij (3) forscriffwen skulle fulkompnass, som forscriffwith star, thet war sende badh ey göra wille, wtan skotzmall til baka til rikesens radh och mene man i Swergis rike, som tilbörligith war i alle mattho i tolke wardandhe male. Kære wener, sa ær thet sig forlöpith medh these godhe men i rikesens wærff wthsendhe ære, och ey annars, se Gud forkært och alla helgha Swergis patroner, ath war godhe ackth och wilie, kosth, mödha, arbeide och tærningh wij giorth haffwe, besyndherlige these godhe men warth bodh och wærff

waro, som thro dandemen, ey mer warth wara skulle æn som i höre, göre oss alla til skatta böndher eller honum til herra haffwa oc konung, ther alles ware skade och forderff witha will, andelighe och wærdzliga, ingen wndantaghin, medh böndher, bokarla och mene man ower alth Swergis rike.

Haffwer jach och warith her nidhre wid landamærith wid Kalmara, i Blekingh och en parth wndher Skanis sidho, pa thet inte anfengh ske skulle pa rikesens inbyggjara aff ware fiendhe, ey wiliandes aff radsens samtyckie, nær mik waro, heller nagoth göra in pa Danmarks rike, för war bodh igen komo medh swar, wij oss forhoadis, sa och for thy Blekinghs farara giordhe mik skath och gingærdh til hesth och man, til kosth och tæringh, jach her warith haffwer, teslikis Ölandh, och fick jach en dell aff Nielss Bosons folk och swena til myne och rikesens fonga nw i winther, och nw sidhan badhen kom igen, haffwer jach och tesse godhe men alle, riddere och swena medh mene frelsith, acktath drage in i Blekingh til Rotnaby eller pa annen sidhen in til Awss och Wææ och giorth ther nagoth in pa war och rikesens fiendhe. Tha waro these godhe men i Wærand och mene almoghen aldelis wellwiliogh ath fölgia hwarth jach wille, dog bönfalandis til mik och mene Radith om Rotneby, ath thet ey skulle forstörass, brennas och om inthe görass pa thenne tidh, for thy sidhan Kalmarna gik fra rikith, haffwe the ingen til flyckth i theress nödhtarffth til salth, hwmbla, fisk och klædhe och annath til skattens wthlegningh, wtan til Rotneby, ther om bidhiandis ower alla mattho, sa och fore thet forbundh, landamærith i mellan ær, pa badhe sidhor. Thil hwilkith aff mene radzens samtyckio epher lankt samtall jach lath mik fynna wælwiliogh for theress bön och begær pa thenne tidh, och jemwæll for thy ath winthren war oss forhalath aff thöm i Danmark, som forscriffwith star. Hwar fore, kære wæner, epher thy ath wij ey finge anner swar til fridh eller opslagh, som wij oss forhoadis, kan jach well mærkia, ath konungh Hans och hans medhall ackta i tessen sommar arga och fegdha in pa rikith til landz och watn, hwar han kan och forma, teth jach medh idhers och mene rikesens inbyggjara hielp och thrösth medh liff och godhz affweria will, æ hwar a trengia kan, bidiandis idher alla wara widh godha trösth. Jach wil forst forwara thenne landzendha thet bestha mik Gud giffwer nadhen til och sidhan ofortöffrath koma op til Stocholm och göra myn skip och folk til redho ath fredha siön for wara fiendha, teslikis myn holk, i stæderna ær pa rikesens bestha, then koningh Hans jw acktar forhindhra och all annor skip, hith wilia til rikesens bestha. Hwar jac kan

wetha alles idhers gangn och langlige bestandh gör jach al-
tidh kerlige gerna.

Concept af Hemming Gadds hand i Kongl. Danske Geh.-Arkivet, med
öfverskrift: Koperbergxmen, Silfbergxmen, Jærnbergxmen och mene Dalana.

66.

Sten Kristiernsson till Hr Svante, begär aflöning till hans
svenner i Hosmo och att Per Månsson tillkallas att blifva
deras höfvidsman; fordrar förstärkning, om han skall
kunna försvara landsorten mot två kungariken, samt för-
ordar, att biskopen i Växjö får behålla det härads, som
Erik Trolle tagit ifrån honom; slutligen åberopar han
det broderskap, som Svante honom lofvat, och begär nya
förlänningar, dat. Hosmo d. 8 April 1506. D. G. A.

Wenlegh, kerlege helsen nw och altidh til forn sændh
medh Gwdh. Ma i withe, kære herre, broder och besynderlege
godhe wen, ath the karla, som i ladhe her nedre oppa Hossma
hoss megh, the welle ingelwnde bliffwe her liggendes, wthen
the faa teress klädhe och penninge, och ær Hans Erekson
begerende, thet han komme op til edher, effter thet han fick
then skadhe her nedre, och haffuer han her inthe, thet han
kan behelpe segh medh, och bedher jak edher gerne, thet i
welle hielpe honum noget for hans skadhe, han ligger her
som en tro dandesven och wilde, i ware fortenchte at sende
en annen hiit, ther skal bliffwe höffwetzman for them her
ligga. Welle i och scriffwe Per Mansson til, thet han kom-
mer hiit och bliffwer teress höffwetzman. Kære herre, wildhe
i ware fortenchte ath stôrke thenne landzende medh mere
macht, eller thet ær frychtendhe, at thenne landzende gar
Swergis rige i fra, som jak edher offte haffwer wndherwist,
thet jak icke formar alene forsware thenne landzende for tw
kwnggerike och in pa thet tredie. Kære herre, som edher
wel fortenkker om thet brödherkap, som i megh offte lowet
och sacht haffwer, for en i worde min herre och höffwetzman
och sidhen, och lowedhe i megh, thet i wilde wethe mith
beste i alle hande matte, thet jak skwlde edher takkæ, hwil-
ken del som i haffwe megh loffwet, haffwer jak inttet for-
nommet wdaff til godhet(!). Nw ær jak til achters, siden i
worde min herre och höffwetzman iiij eller v^c (500) marc
wdaff kronenes skat, och legger jak megh al win om edhert
och Swergis rigis beste, dagh och nat, hwar fore bedher jak
edher, at i welle ware her wdij fortenctte och wnne megh

then Börstel soken, som jak bad eder om i sist, hwilket jak wil thet altid gerne fortiene. Tykkes edher wne meg, en, thet i wilde wel göre och güffwe megh edhert breff ther oppa medh thenne myn dreng, och gör jak altidh gerne hwat edher liwfft är. Edher her medh ten alsmechtiigeste Gwdh befallendes. Scriffwet pa Hosma klokke odhensdagh anno Domini Mvcvj.

Sten ridder
Cristernson

Postscriptum å lösa sedlar:

(1) Kære herre, ma i wethe, ath her ligger v (5) sware kwngens skep for Kalmarne for wten sma skep, och wenter jak megh bestalning annen dagh paska, at i wilde, i tenkke (!) til, at sende her noget folk nedh, och wethe grannelege, thet jak är wed kerken, the acte at bestalle megh her inne, och sige mynæ swenne for wist, ath edher holk ligger her med. Hwat sanninghen är, thet jak icke wet.

(2) Kære herre, ma i wethe, thet edre tienre sloge en bonde i hel her i neste byn wed kerken, och lathe bönderne ganske ille, at them är swadant hommot sket. Kære herre, wilde i ware fortenctte sende hit nagre skep med forss [o: forsta] som förde hit salt, klæde, homle och messe win och annet til almogenz behoff. Elless bliwer almogen ganske twiffwelacttegh, at the icke fa then del köpe them behoff görz, som i sielff kwne formerke, hwat bryst thenne landz-ende haffwer.

(3) Item hwilket edher skal veterliget wara, at her Erik Trolle haffwer tagit fran biskopen i Växsiö ten förläningh som i haffwa förlänt honum, som är Kijndewalss hærred. Bidher jak edher kære herre, at i scriffwe her Erik til, at han later bliffwa then förläning, hwilken här är then eniste man i kwnne slaa edher liit til i then landzænde, ok haffwe bönderna kört her Niels Ryning aff Konga hærred, ok worte der slagna nogra aff bönderna ok nogra aff hans swana, ok ligger her Niels plaat wiid sængen.

(4) Item kære herre, bidher jak edher, ad i wille vel göra som en god herre ok unna mijk then tienden, som gaar aff Bringetoffta ok Liwnga, thet är myn kerliga bön til edher.*)

*) De två sista postscripterna äro af en annan hand, och är möjligt, att de höra till ett senare bref.

Åke Hansson till Hr Svante, svar å skrifvelse om 4 till Stockholm inkomna skepp, förord för tvenne qvinliga släktningar, dat. Sköfde d. 22 April 1506. D. G. A.

Venligh helsen nw oc altiid kerlighe send til forne medh Gud. Kere frende, her Svanthe, gode besynnelige wen. Som i mek tilbiwdhe om the iiii (4) skip, som ære an kommen til Stokholm och i förmodhe, ath idher holch ær wentendes medh then förste bör, Alsmektigh Gud giffwe, ath the dande swena komme en nw helbrygdhe heem til idher igen, som mek hoppes medh Gudz hielp, ath them wardher intet ath skadha. Kere frendhe, som i screffwe och, ath i wile withe mit gagn och bestand, paa hwilkidh mek intet twiffler. Mek hoppes, ath jach skal ware then wil forskylle i alle mothe, bidhiendes idher kerlighe, ath i och wile withe och rame mith beste, som min stoore troo ær til idher. Item, kere frende, bleff mek och wnderwiisth, ath i haffwe kenss widh ii (2) qwerner, som hööre myn faders systher til, then eene ligger i Torsselie, och then andre hether Kallefors, hwar fore kere frende, bidher jach idher, ath i wele welgöre och lathe thet bestaa, saa lenge Gudh fögher, hwn kommer sielff hiit wtöffwer igen, formodher jach, ath hwn haffuer then forwaring paa forne qwerner, saa ath hwn er reth kwmmen ath them. Hwn haffwer beetrooth mek til ath see hennes gootz til goodhe, til tess hwn kommer her i landet, ther fore seer jach nödhugth, ath noghet skal forminskes aff hennes, medhen thet ær i myn befallingh. Kere frendhe, ger her wti som min goodhe troo ær thel idher. Hwess jach kan ware idher til wile, kerlig och ödhmykt, thet ger jach altiid gerne, thet Gud kenne, then jach idher befaller medh liiff och siel til ewigh tiidh. Radher och biwdher offwer mek som offwer idher wen och hclsser then erlighe godhe Frw Mette medh monge godhe nether paa myne wegna. Iterum valete ex Skiödhwe in profesto Jeorgii, meo sub signeto, Anno domini Mdsexto.

Aaghe Riddere.
Hansson

Postscriptum å en lös sedel.

Kere frende, her Swanthe, bidher jach idher ganske gerne paa min systers wegne om then sookn, som min swogher, herre Henric Biitz, hwarss siel Gud nadhe, han hadhe aff edher, ath hwn, fatigh qwinne, motte beholle forne sokn.

Wil hwn gerne gere idher och rikidh tienest ther wth aff och forskyllet medh idher i alle mothe, som hwn kan och flere henes wener medh henne teskelikisth. Iterum valete.

Arvid Siggesson till Hr Svante, med underrättelser från Hedemarken i Norge samt om hans samtal med allmogen vid sockenkyrkan, då riksrådets bref från Wäxjö blifvit uppläst, angående Danskarnes fordringar för ingående på fred, dat. Mora d. 4 Maj 1506. D. G. A. *Jfr Nr 37.*

Myne ödmyke kerlige helse oc wæluelig tyensteghet al-tiid sende medh Gwdh. Kære hærre hær Swanthe, wilie i wythe, ath her wppe i thenne landsænde staar alt wæl til, Gud thess loffwet, och haffuer jach ingen tydinge hær förnummet, annen æn ider kan draga til wilia. Som i myk befalade i fyord winters, ath jach skulle haffwa myth bodh offwer in til Norge for the saker skuld, som tha talades, huilchet jach kwnne icke astadh komma, mest for then sykdom, mych til kom strax jach skyldes fran ider, ther fore belægede jach sa ther om, ath nw i fastes hade jach ther myth eygith wissa budh, och loth besporie i thet beste, hwre sig ther forløper. Saa war biscop Karl icke syelf paa Hedemarken. Ingen taal fych jach aff hans nade personlige wythe, män huat han kan göra i thet besta legligheten tilseger, och til frydz kan draga, ther legger han sigh gerna win om, och then almogen ær thenne icke gerna wnder ögenen. Hær Knwtz godz, Gud hans syæl nade, haffuer Gwnnar Fynkelsson i regering, och faar the medh, som han ær ther til byrduger. Gud gyffwe at i annen mathe kwnne skyckas, man och almoge sporde inbyrddes, om Hær Knwtz söner lyffde och önskade them saa stora, oc ath the synne och makt hade til tala om theres faders dödh, ath the motthe komma til theres borna fryhet igen, ther wille the gerna tilhielpa. Ingen annen tydinge kwnne ther höres af almogen än the som behagelige ære. The hade tingat ij ting, och instundade thet tredie i moth slotzherren, och wilie honom icke haffua in tyl sigh medh monge. Biscop Karl och han ære motelige wener; män almogen haller medh biscopen. Kære herre, wilie i ath wytha, ath nw i gaar, helge kors dagh, komme hær til kyrken iders och the gode herrers Rikesens Radz breff, scriffuen i Wäxiö medh flere wtscripiter oc article, som medfylgde, huilche jach lass för thenne almoge, och gjorde them ther wnderuisningh wdhi thet beste

jach kwnde, och serdeles om the tilbwdh, som i gaffue the sändebud in ath wärffwa, sa ath i budhe al deel til frydh, ro- lighet och rædeligh[et] med rethegangh, ath ingen god dädingen kan hyelpe eller draga them tyl frydz, sa ath huat örlug eller blodzgytelse hende kan, är alt i the Danskes walen. Saa loth jach dem yterlige forstonde the Danskes begär om the article tre, som the framsätya, och begärede pa idre wegna swar aff them, om the wele nogen af them samfelle och wnder- gaa. Thet tyckes them ingelunde radh eller lykt wara, epter thet jach them loth forsta huat ther epterfylger. Thet förste och syste loffuade the wilie wara wæluelige medh landith, och göra thet them bör medh ider och riketh, som tro almoge bör ath göra. Gud goffue, ider leglighet ware sa, thet i syälfwæ komme här til tals medh them. Seden behöfde i ey tweka pa at the ware ider s[a höru]ge som [i] syälffue wille. Som jach hade talat medh almogen om thesse ærende, tha sporde the mych til, om jach war kändh medh ider. Jach swarade them ther matelige wppa, som skäl waar. Sedhen sade the, ath the begärede och wille, ath jach skulle scriffua ider til pa alles theres wegna och befaling, ath y for theres ödhmykelige bön och begär, wylle icke wara Jaap i Swider- bodha ansynnogh eller til skadha pa hans persone eller huat honom tilhörer, som nw är sat i forbud, och sagde, ath the nöduge saghe, ath the bergxman, som the pläge haffua syne födhe aff oc godha byttalingh, skulle forderffues, huilchet jach loffuade wilie scriffua och bedya epter theris begär, om huil- chet jach är och ödhmykelige bönfallig til ider, ath ij welie offversse medh honom i thenne tydh, gijffwandes ider ödmy- kelige for raadh, ath al tingh foge och aname mögeligere medh honom och flere andre, theres saker til nadhe, än ræt- sens twang wtwisar, thy lägligheten som nw tilstonder, kräff- wer thet, icke al tyngh sa fulfyllia som haarda radhgiffuare tilskynda wilia, och är tänkendes om, i hwath grwndh och ändhemeningh thet görs. Thy kære herre, warer här om nadelige betänchte medh then fatige man, ther wärffue i myket thenne almoge ider til wilie medh. Ingen annen tydinge är här pa färde, män huar jach kan wara ider til al ödmykt, wilie och tyenste, gör jach altydh gerna. Ider här medh Gud alzmetig medh lyff och syäl och alle idre wenner ewinner- lige befalendes. Scriffuit i Mora mondagen epter crucis anno &c. sexto.

Ider ödmyke capellan
Arwidh Siggesson i Mora.

Sten Kristiernsson till Hr Svante; enär bud kommit, medan han tingade i Njudung, om Jens Holgerssons härjning i Ryssby socken i Möre, måste han tåga dit med dem af almogen, som han kan få med sig, men begär undsättning både till lands och sjös, dat. Långhylta (i Högsby s.) d. 15 Maj 1506. D. G. A. *Jfr Nr 47.*

Wenlegh kerlege helsen til forn send medh Gudh. Ma i wethe, kære herre, brodher och besynderlege gode wen, at jak fick bodh fran Hosma, nw som jak haffde tinget medh almogen i Nydingh, thet Jöns Holgerson skynner och brenner i Möre och haffwer brent aff xv (15) garde i Rysby soken och tog aff kerken hwat ther inne war, och wet jak icke, om han nw haffwer brent al sooknen aff. Kære herre och brodher, resser jak nw almogen i Nydingh, Sewedh, Asboland och Ambyrdh, och drager ther nedh, them til wnsettingh, hwar fore bedher jak edher, kære herre, at i wilde skynne her mach[t] ned bade til land och wan ofortöwet, swa framt at thenne landzende icke kommer i fiende hender, at i wilde tage her alwarlige oppa, och effther thet, at wij ware for blyge, at wij ekki wilde brenne for them i winters, ta ære the icke for blyge at brenne for oss, och ær ther ix (9) kwnn-genz och Jöns Holgersons skep i Kalmar swnd, och wente the flere til sek, at i ware her snarlege fortentte at wnsette thenne landzende, som mach(!) oppa ligger. Her med edher Gwdh och Sancte Erik kwngh befalendes. Scriffwe i Lang-gylto fredagen nest for Sancte Erek kwngs dagh anno Domini mv^ovi.

Sten
Cristernson ridher.

Hemming Gadd till Hr Svante; Jens Holgersson hade mist två skepp i Tjusta skär, sedan bränt Pata och Strömsrum, K. Hans hotas af Lübeckarne, dat. Söderköping d. 21 Maj (1506). Egenhändig. D. G. A.

Werdig herre fadher. Thenne dreng sipher, Jens Holgersson hawer misth ij (2) skip i Tyusta skær, bönder togo. Therfore i harm, tha han kom til baka, hawer han brent

Pata*) och Strömsrwm. Han hawer latith oss se, hurw wij skolom göra i winther. Jach hopas, ath K. H[ans] far æ nagoth göra æn taga war oppa oss, medhan the Lybiske ære honum wndher ögon, som Garpen sadhe hoss mik war. Werdig herre fadher, jach forwænther alla thyma en bath medh klædhe, Mattis Skothe siger hawa bestellth til mith folk. Far jach [thet] fra thöm, för æn the fath, tha ær jach qwith folkith. The loffwa aldrih sa goth, tha en ær ey nær ther hales inte aff. Inghen tidende ære her i war skær aff fiendene, wtan the wilia nw koma medh the espinga xij (12), drengthen sigher wara i Thywsth. Her medh idher alswordig Gudh befellandes och sancte Erik konungh. Scriffwen hasteligen i Swderköpungh die ascensionis.

H. Gadh.

71.

Riksföreståndareu Hr Svante till ridd. Sten Kristiernsson, svar å nyss föregående bref, hvarom han tillskrifvit rådsher-rarne i öfra Sverige samt Dalkarlarne, och väntar han stridskrafter både från Finland och Dalarne. (Dat. Stockholm i slutet af Maj 1506).

Kære her Sten, broder och besönerlige gode ven, fick jach nw strax eder scriffuilse med thennæ eders drengh, i huilke jach forstondet haffuer, hure Jens Holgersson haffuer skjinneth och brenth nogre gaardhe ther i Möre, och ath i ære begærendes, thet jach skulle skynde nogen makth ther nedh bade til land och vaten, ath vndsettie then landzende, saa framth att han icke skal komme i fyende hender. Saa haffuer jach nw scriffuith the verdigiste fæder, erlige herre[r] och gode män, Rigisins Raadh, til her oppææ, ath the ære ther alwarlige fortenchte vdi. Tesliges formoder jach daglige dagx then verdige faders biscop Laurisses i Aabo folk och skep med myn kære broders her Erich Twresson och flere the friborne menss och köpstædz men ther i Finlandh, sameledis och haffuer jach scriffuit op i Dalane. Ty varer vedh gode trösth, ær thet sake, ath han och hans partij icke ære afflöpne, som the altidh tilforenne plæge, och vill han æller hans partij segh ther befeste, vill jach ofortöffuerth komme

*) Dekanen Erik Svenssons bref, dat. Gamla Westervik d. 7 Juni 1506, om-talar, att Pata några dagar förut blifvit brändt af skungens partis. Grönblad, Nya Källor s. 268. Jfr N:r 75.

medh then makth med Guds hielp, ath jagh vill göre eder och then landzende god vndsetning, ath the vore fyender skolæ faa en vederstijgningh, ath the icke altidh skolæ dyrffues saa dijrffuelige at skjinna och brenne, som the her till giorth haffua. Kære broder, som i och screffue, ath [vij vare för blyge] i vinters ath brenne i theres landh, kenne Gudh, ath thet var forlatidh i then acth, ath jach menthe tess bæter fridh, endrecth och semmije skulle haffue kommit richen emellan. Thet Gudh see fore klaget, ath vorth gode tilbudh oss inthet hielpæ kwnnæ, men dogh veliæ vij nest Gudz hielp at vedergiøre in oppaa them igen thette homodh, the nw giorth haffue in oppaa oss och Sueriges almoge i then landzende, medhen the ændelige ju saa weliæ haffueth.

Efter conceptet i K. Danske Geh. Archivet.

Hemming Gadd till Hr Svante, svar å en skrifvelse om soldenärers antagande; han hade haft förfall, men försäkrar om sin tjenstvillighet och begär förord för dekanen Erik Svensson till kapitlet i Linköping, dat. Rönö d. 12 Juni 1506. Egenhändigt. D. G. A.

Myn ödmyuka thro thænsth altidh försændh medh Gudh. Werdig herre fader. Kempe, myn dreng, kom i nath til mik sa haffwer jach wndher standit idhers scriffwilsse om the sollenæra, som i scriffwe, skall och ske medh sadana forordh, i sielffwe til kenne giffwe, man i skule finnath i sannindh the forsambles inthe sa hastokth, om a trenger, som the nw giorde, helsth for thy the andhre sato hema och göre nw leek aff thöm, ath the wte waro och hine sato hema. Jach will winleggia mik om all ærendhe i thy och andhra, som i mik til thro. The wærff, Olaff Jwte til mik haffdhe, ware mik gansth selsyn for saker, i sielffwe well merkia kwunno. Tog ey tess mynne, skall jach göra all then dell, en thro man göra bör sin rettha herra. Jach haffwer för sakh: j[ach] will wara sa fatig och rik, i mik haffwa wilin. Jach hafwer haffth godha mäklare, medhen thet forwænth är, tha jach inthe haffwer giöra thienst medh, sa mykith mynne ær myn makth, ther i mik skikka och hawa wilin. Kenne Gud, jach haffwer hafft san förfall, badhe om the forrædara, fra mik redho, sa om klædislösan til myn swena och ath skikka myn ærendhe i nagre andre mattho æn the her til warith haffwa.

Jach redher mik pa krypa, sa lenge i wilen jach skall gaa. Her med idhers herredöme alswordigh Gudh befellandes til liff och siell. Scriffwith pa Rönöö in crastino corporis Christi Mdvi.

H. Gadh.

Werdens helsa myn frw modher, wnga herra och til lith medh all hopen medh monga godha netther.

Ithem bidher jach idher gansth ödmyukliga, ath i willen werdass scriffwa til capitelith i Linc[öping] for idher cappelan, her Erik Swensson, dækin i Linc[öping], ath the wille latha icke thet mynsta brysta, ath installera honum som honum bör. Thet forskyllar han gerna medh sin thianisth sa lenghe han leffwer, och ath the wille giffwa sig til fridhz, om the gellith, selff och peninga, widh Kalmarna togx*). I wilin fynna nagre foger, thet skall widherlegas i ene mattho eller andhra. Gudh weth huilketh skall, jach stodh ther fore in capitulo. Ther ær erkebisk[op]en och mester Henrich, hædhan rymdhe, pothapanna til. Gudh wne mik her innan och annar ærende hugswalisse.

73.

Bengt Knutsson af Ståflö till Hr Svante om rätt för honom och några bönder att behålla lasten på ett handels skepp, hvilket Danskarne tagit och delat så, att det med den quarvarande lasten fallit på K. Hanses lott, men hvilket sedan stött på grund, hvarifrån Bengt Knutsson tagit det loss, dat. Tuna d. 15 Juni (1506, jfr N:r 75). D. G. A.

Myne ödmyke thro ok thienst Eder nw althit kerlige för sent medh Gwd. Kere herre, haffuer jach wnderstath eder scriffwelsse om thet skepp och goz, som jach och bönderne thoge her i skeren oppa grunden och jach scwllle antwarde them the skepp, men hwilket jach och wilde haffue giort. Eder egen swen well hörde, the willde ekki anamath, wthan the hade fath gosseth medh. Kere here, hoppers mik tiil Gwd och eder, ath i lathe mich ingen oreth ske, thet skepp och goz, jak haffuer thaget, thet toch jak fra konungh Hans och ekki fra the Danske, thet kan eder swen wnder wisse eder,

*) Syftar utan twifvel på det lån från kyrkorna i trakten omkring Kalmar, Hr Svante gjorde våren 1504, för betalning af den till de Tyska ryttarne utfästa summan. Skand. Handl. XX: 87, 262.

hwre theres thall haffuer her wareth, ath thet war byth i thre delle, i dell thoch kongens folk och Jens Holgersson, och i dell her Nils Bosson, och thenne dell, skepp och goz, jack har, thet war kongen til byt, och tha thet hade stöth rodret fra sigh och hwgget masten, tha thoch kongens folk utaff skepped iiii (4) stykke Lwndesk och xxx (30), och skulde skeppedh haffue förs tiil Köpenneham och blyd in oppa Kalmaren sloth. Sa ware theres ordh och theres tall, tha jach fik thöm, och sa war och nu theres tall, ther hörde eder swen oppa. Item wette ma i kere herre, ath the bönder som medh ware ath take skepped, ath the latha ganzka ille, ath the skwllle sa mist thet. Kere herre, will jach förware skepped thet beste jak kan tiil jach far eder scriwelse. Beder jach eder, kere herre, ath i wilde göre som en godh herre, som min gode tro tiil eder er, ath i wile rame mit beste her wthy, som min gode tro tiil eder er, som mich hopes, ath i och göre, och wiill jach gerne för thieneth medh liiff och macht thet yterste jak kan, ther scwllle i fwleggha lithe pa. Item wette ma [i] kere herre, at jach will i dach fare in i Seffwed och Nydingh och Assbolandh och höre, om jach kan fa the alla mesta skytter jach kan fa, tha will jach drage nedh i Möre medh thöm och blywe ther, tiil Gwd will i komme selwe. Eygh mere, en her medh eder Gwd befalende och sancte Erik konungh. Kere herre, helsser min frw, paa mine wegne medh monge gode netther. Screwet oppa Twne mandagen nēst for Sancte Botolff dagh &c.

Benckt
Knutsson.

Postscriptum (kalf):

Item wette ma i, kere herre, ath Jens Holgersson drak bars öll pa Borkholm, tha bars öllet war withe, tha thoch han her Nils Bosson medh wald och förden tiil Danmark, thet hade Öninge sacht i sanningen.

Utanskrift:

Erligh och welbyrdich man her Svante Nilsson Sweries rikes forstondere ödmykeliga sendes thetta breff.

74.

Riksföreståndaren Hr Svante tillåter tvenne krigsfångar att resa till deras herre K. Hans, för att utverka frigifvandet af en svensk student, med skyldighet att om det ej lyckas, vid jultiden eller när det af regeringen fordras återvända i fångenskap, dat. Stockholm d. 24 Juni (1506).

Jach &c. göre alle wetherliget, at jach haffuer wnt och tillatit och nw med thette mit opna breff wner oc tillater, at tesse mynæ och Sweriges riches fanger, Hans Bodeker och Hans fon Salsen, mage och skole drage tiil theris herre konig (!) i Danmark medh sa skiel och wilkor, at kwnna the qwit och löss göre en student, hetendes Jens Andersson, som gripen oc fangen wort på then Lybeske holken nw i wares, huilken student wtsend hade werdog fader i Gud her biscop Mattis i Strengnæs, tha skole the bliffue theris fengelse frij och qwitthe. Om sa icke sker, tho skole the inkomme her i richet ighen om jwle tiid medh the andre fanger, eller ner jach eller Richesens Rad heltzt oppa atesker, wid theres ære och rædelighed, wthan all gensegn och skotzmal i nagre matthe. Giffuit och scriffuit pa Stocholm Sancti Johannis baptiste dag.

Efter Conceptet i K. Danska Geh. Archivet å samma ark som brefvet till dem som komma tillsammans vid prestmötet t. Skara (N:r 75). Senare delen af dokumentet är ännu en gång skrifvet å bladet.

75.

Riksföreståndaren Hr Svante till alla dem som samlas vid prestmötet och landstinget i Skara (d. 6 o. ff. Juli) om fredsunderhandlingen med Danmark, Jens Holgerssons härjningar på sjösidan i Kalmar län och derpå följande motgångar, rustningar till motvärn och förslag till förbund från konungen i Pohlen. (Från midsommartiden 1506).

Jach Swante &c. helsser eder alle andhelica och werdzlige, menige clercherij, fribornæ, frelsesmen, köpstadzmen, kronenis skatskylloge böndher och menige almwge, som nw forsamblade ære i Scaræ om prestemotet kerlige med wor herre. Kere wener, i dannemen allesamman, formoder jach eder wel weterliget wara, hwru jach med Richesens Radz rad och samtyckie nw i winters nest forlidhen sende tiil Danmarc erlige herrer, strenge riddere och gode men, Her Sten

Twresson, Her Twre Jönsson, Her Doctor Hans Brask, domprost i Lincöping, och Bencht Abiorsson, i then acht och mening, ath sämie, kerlig oc endrecht motthe bliffue richen emellan [och] then mannastörtning och blodzwtgijwtlse, som i thenna forlidne ar nog for öghen varit haffuer, motte pa alle sider affstilles, hwilket wort gode tilbwd oss dog engte hielpe kwnne, thet Gud se forclaget, uthen forhalede oss thenna nest forlidnæ winter aff handhen med falske list och fwnd, som the tiit och offthe tiilforn giort haffue, Sveriges riche och oss alle tiil mindre bestand en ellegis wel sket hadhe. Nw om Sancte Erics dag kom Jens Holgersson med kong Hansses parthij, gjorde landgang ved Pathe oc bedreff ther in pa Swensk blod ynkelig mord, roff oc brand, som han blygelige bekend skal wara for Gud och alle christelige herrer, huar thet heltzt sport wordher, alt thet manfolk the kwnna offuer komma, them hwgge the i stycker och kastæde pa eldhen, qwinner och sma barn, som icke formathe wndryma, them kastadhe the leffuandes pa eldhen, som thet metzt bran. Annen daghen droge the for Hosmo kirke och achtade henne skjinnæ, röffua, brenna och i hel sla alle the ther fwntit hadhe, huilket dog Gud for richesens helge patroners bön skuld wille icke tilstædie och lathæ ohempd bliffue. The finge ther xvj döde men, som liggiandes bleffue pa marken, oc flere sore med siig tiil skiipss en the bekende wille wara. Tha the ginge tiil seglss, straffade wor Herre them for sadane öbeqwemlig gerningh, the pa the oskylloge och menlösa barn och qwiner bedriffuit hade, med storm och wädher, sa at thet största skip for gigz med folk, bysser och wärije, och all then del, ther pa war. The som ther ner ware och sage, hwrw thet tiil gig, sigie for wissa tidendhe, at pa thet skip och andre sma bater the rymde med forgingos xx (20) oc iii^o (300) men, et annet skib aff samme selskap fick mijn och richesens troman Bencht Knwtsson pa Steffwelö med alt thet godz oc egedeler ther oppa war. Thij kere wener, loffuar oc blidker almæchtig Gud for sadane welgerning och nadher, han oss wner for richesens helge patroners bön och forskijllen, och warer wederrede medh eder gode wärije alwarlige aff wärije richesins, eders och alles wares skade och forderff, när eder tilsiges oc huar behoff görs, som i her tiil giort haffue som erlige tro dannemen. Jach haffuer myne skiip her alztinges redhe med folk, bysser, wärije och al then del ther tilhörer, forbidandes the gode herrers i Findland tilkomelse oc ather i the helgetrefalloghetz nampn sende them til siöes at wedergöre in pa H[ans] oc hans parthij thet betzsta, Gud wner oss nadhen tiil thet hogmod oc

skadhæ, han lenge bedriffuit haffuer in pa Sweriges riche och tess inbyggare. Kere wenner, sa haffuer högmechtog förste, koning Alexander aff Polen nw sent sin fwlmechtige sennengebudh och begärer wara i forbwnd med Sweriges riche oc wil trolige tilhielp med liff oc macht oc alle honum tilhöre alworlige affwarie Sweriges riches skade och forderff, när wii welie honum tilsigie oc sa kwnne behoff göres. Ty warer vedh en gode tröst. Jach vill eder alle fatige och riche &c.

Efter conceptet i K. Danska Geh. Archivet.

76.

Svenska riksrådets kungörelse till inbyggarna i Möre, som underkastat sig fienden, med uppmaning vara vid godt hopp och hålla sig färdiga med sina vapen, ty Hr Svante vill snart sända ett skönt tal krigsfolk till deras för-svar för framtiden, (dat. Stockholm o. d. 24 Juni 1506).

Vii Jacob med Gudz nade, erchebiscop i Wpsale, Mat-tis med samma nade biscop i Streng[næs], Swanthe Nielsson, Sweriges riges forstandere, Knwt Eskilsson, Sten Twresson, Erich Trolle, Sten Cristierson, Folke Gregersson, Cristiern Benchtsson, riddara, Niels Eskilsson, Bencht Arendsson, wep-nere, Sweriges Riches Rad och men, nw her forsamlade i Stocholm, helser eder alle, andelica och werldslige, menige clerklerij (!), fribornæ, frelsesmen, köpstadzmen, kronenis skat-skylloge bönder, landbor och menige almwe, som byggie och bo i Möre, kerlige med wor herre. Kere wenner, i danne-men alle samman, är oss nw alztinges nylige wetherliget word-het, att richesens och alles ware fiender, kong Hansses par-thij, haffue skjinnnet, röffuit och brent ther vid siö sidhen oc droge saa sidhen in for Hosmo kirke, achtendes henne skjinne, röffua, brenna och i helsla sa mange, the ther kwnno haffue offuer komit, huilket almectog Gud for richesens helge pa-troners forskyllen icke wille tilstædhe, men the matthæ drage thædhen medh dödhe men och sare, Gud tess loff haffwe. Är oss och wnderwisth, at the som sitie nest wid siöen, for sadane fara och redoge skuld haffue giffuit sig in tiil then skadelige oc forderffwelige herre, konig Hans, som eder, oss och menige Sweriges riches almwe achter forderffwe, tiil huilket han nest Gudz hielp aldrig skal macht fa. Tha

kwnne wii wel merkie, at i icke thet giort haffue med god wylie eller beraddo modhe, wthen for sadane fare skwld som for[skriff]uit star. Wij wylie strax ofortöffwrit sende tiil eder et skönt tall folk, som skole städs bliffue ner eder, forsware then kirke och landzende och halle starke strandewacht huar som betzt behoff görs. Kan och sa ske, at the Danske wele offtermer erge eller feygde in pa eder eller annerstedz her in i richet med roff och brand, som the her tiil gjort haffue, tha wele wij alwarlige med Dalene oc menige Sweriges riches inbyggeres hielp och tröst thet wedergöre in pa them med liff och macht, mädhen the wele sig jw nödge oc trengie in pa oss, emot menige Sweriges riches inbyggeres wylie och samtyckie. Thij kere wenner, warer wid en gode tröst och siter wederrede med eder gode wärije, at affwärie eders egen oc eders retta fädernes riches skade och forderff, som fader och foreldre for eder giort haffue, i oc tesliges giort haffue som erlige tro dannemen i alle matthæ.

Efter conceptet i K. Danske Geh. Archivet, ovanligt tydligt.

77.

Riksföreståndaren Hr Svante till Hemming Gadd, att utrusta 24 vapenföra karlar och sända dem till Kalmar, hvarest Peder Magnusson skall öfvertaga befälet öfver de »gode mäns» (frälsemännens) folk, som ditsändes. Troligen lika lydande till en mängd frälsemän och flere städer i Östergötland och Småland, (dat. Stockholm omkr. d. 24 Juni 1506).

Sincerissimis nostris dilectione et salute premissis. Kere Her Electus, brodher och besynnerlige gode wen. Ma i vele wethe, at wi hafwe nw for rigisins merchelige ärende schwldh varith her till tals sammen och owerwägith rigisins och allis wore nytte, gagn och bestandh, och huro then landzende vedh Calmarna schall bewäries och förswaras för wore och rigisins fiender, koning Hans och hans medholdh, ther om radh och tall hafft medh wor kere medbrodher, her Sten Cristiernsson, och tilkrafft honum, diit nedh i gen at drage och ther at blifwe, then fatige almoge och landzende till tröst och bestandh, swa at the ecke for miströst schwldh schwidhe nödgas till at handgange wore fiender, till hwilekit wi honum ingelunde beweke kwnne, och eij medh nogen lempe honum ther till tale. Ty effther thet han ingelunde will, ær ecke radh

ther fore at owergifwe then landzenden, vthen ære wi swa alle samdirectelige till ens, at wi med war breff och scrifwelse hafwe skickedh Peder Magnusson till at wara höfwitzman for the gode mentz folch, som wi nw hafwe tilscrifuit at gøre folch diit nedh, bedhiendes eder och förmanendes, thet i strax vele vthgöre xxiiij:re gode wærafftige karle och strax lathe tøm diit nedh komme. Hafwe wi och tilscrifuit Her Trotte, Swdhercöpingx borgere och alle the gode men, ther nedre boo, at the och strax effther wore breffs ludelse vtgöre schole theris folch. Oppa thet at then landzende oss ecke skall worde framtrengdher, later edher finne velwilige, om the forne edre karle strax at gøre redhe och lathe diit nedh kome, som wij ecke twifwele, i jw gerne gøre.

Efter conceptet i K. Danska Geh. Archivet.

Å samma ark finnes i kanten följande anteckningar, hvilka afse detta uppbåd:

Biscopen i Vexiö	x
Her Electus	xxiiij
Her Trotte	xij
Her Peder Twresson	viii
Bengt Knwtsson	vi ^{te}
Pawel Kyle	vi ^{te}
Matz Pederson	ij
Jens Pedersson	i
Niels Slatte	i
Peder Slatte	i
Gwme Slatte	i
Swdercöpingx stad	xx
Her Niels Ryning	vi
Her Erich Trolle	vi
Wexiö	iii

K. Hans till Stockholms stad, med anledning af de derifrån återkomna drabanternas berättelse, att Stockholmsboarne fordra betalning för underhåll af konungens tjenare, hvilka der ligga som fångar, dat. Köpenhamn d. 5 Juli 1506.

Vij Hans med Gudz nade D. S. N. Vendis Göta kong hertuch i Slezwijck, H. S. och Dethmersken, Greffue i Ol-

denborgh och Delmenhorst, helse eder vore vndersate borgamestere, radh och menigheet vti vor stad Stocholm. Som wij nw forfarit haffwe aff the ware drawantere, her nidh til oss komne ære, at i skullen vare begerendes aff oss bethaling fore then kost och therning, i haffwen forlagt the vare thienæ medh, som hoss eder laghe och æn liggie i vor stadh Stocholm, ther pa föge wij eder ath wijte, nar som i thet sa beskijcket haffue, ath ware kera vndersate vti ware köpsteder her i vort rike Danmarch fange theris bethaling fore then kost och fortherning, som vare whørsammes tienere fortærde siist her i rikit fore then stundh, the lage her i rikit fangne, tha wille wij och lata oss findis weluelige til, saa eder schal til hende komma bethaling fore theris kost. Giffuit pa wort slot Köbenhaffn dominica proxima post visitacionis beate virginis. Aar &c:ra M d 6 vnder vort signete.

Afskrift i K. Danska Geh. Archivet, bilaga till ett Stockholms stads bref till Hr Svante af d. 4 Aug. 1506 N:r 85.

79.

Nils Bese till Hr Svante; enligt Peder Turessons uppgifter hade Danska köpmän blifvit utvisade från Hansestäderna, Nils Boson hade kommit tillbaka, med ovilja skild från K. Hans, och vore ej obenägen att gå öfver; Åke Hansson hade d. 16 Juni ryckt in i Halland, dat. Stockholm d. 11 Juli 1506. D. G. A.

Mine ödhami[wkli]ge helse och vellegh trotiensth nw och altidh forsenth medh Gudh. Kere herre, ma i vethe, ad i gar komme her twa borgere aff Westerwick och vnderwiste mich effther her Peder Thursons ordh, som han hade befaleth them ath vnderuise mich, ath han fick scriffvelse aff Calmara och for visse tidende, ath alle Dantske köpmen ære hem wiisthe aff Städerna, teslikes ath her Niels Boeson waar komen til Borcholm ighen och med owilie skildes for kongen, ath han ene nath löp vtaff, och mener her Peder Thurson saa, ath finge her Niels Boeson noghen scriffuelse fran ider oc flere tesse gode herrer, ath han sculle wel lathe beweke sich. Hade och hörde the for wisse tidinge, ath her Ake drog in i Halland Sancte Botholffs affthen nw nesth forlidhen. Inghen annen tidende ære her nw pa færde, iderss herredöme nw ath scriffwe. Ider Gud och Sancte Erik konungh ewin-

nelige befalandes. Scriffuit pa Stokholm alle Sweriges patrons affthen, Anno Domini M.^{mo} D.^{mo} sexto. Meo sub sigillo.

Niels
Besze.

Erligh och welbyrdigh man her Swanthe Nielson och strenge riddere Sweriges riches forstandare sin kere herre ödmiwglige sendes thetta breff.

80.

Ture Jönsson (lagman i Westergötland) till Hr Svante om en arfstvist mellan Peder Bengtsson (Gylta) och Lindorm Brunsson (af Forstena-slägten), föranledd af en skiljaktighet i handskrifterna af Landslagen, dat. Vadstena d. 13 Juli 1506. D. G. A.

Myn ödhmywglige troo thyanisth ok kerlighe helse al-tiid forsend met war herre. Kere herre, ma i vidhe, at odhensdagen nest epter visitacionis Marie, war jach i saakers-tygen i Scara, i gode menss nærwere, her Aghe Hansson, rid-der, Sigge Larensso, Erich Jenssen, Axel Poose, Axel Matzsson, Niels Classon, Ingemar Pellesson, Matz Kaffe, Bent Bentzsson, væpnare, om en arff, som war fallen epter hustrw Benthe Anderssdotter, Gud henness siel nadhe, hwil-gen arff Lyndorm Brwnsson och Niels Olsson paatale, som ææghe for:de hustrw Bentes broderss dotterdotter, oc vile ærffwe met Peder Bentzsson, som ær henness systemsson, epter ty at gamble lagböger inneholler, at broderbarn skaal ærffwe som brodher, oc systerbarn, som syster, och ther nempnes ey theres barnebarn, vden strax fadherfader och fadhermodher &c:ra. Swmme lagböger vdtrycke, at fyærdhe man skal ærve met syskyne och lyctis samme capitel i alle böger, at ær anner nærmare, taghe alth sammen och giffwe inthet vdi slæchten. Epter thet at bökerne holle icke alle eeth, och mik twifflar met flere gode men, thet fyærdhe man skaal gaa i arff met syskyne, togh sættes thet up tiil edher Ricsens Raadh. Kære herre, beder jach eder ödhmywglige, at i ransaken thetta ganzske granlige met flere godhe herre och vidher honum nagre god swar, hwar som han maa retthe segh epter. Om swaa skaal ske, at Lyndorm komber her tiil arffs, togh (!) gar her manghen arff tiilbaghe i Swarighe. Kære herre, ær for:ne Peder Bentzsson eder och Sweriges

righe en godh, troo man, och haffuer jach befalledh honom nagre ærendhe eder wnderwise, hwad leglighed her paa færdom ær i thenne landz ændhe, och ma i fullelige sætthe troo och liith til honum, hwad han eder wnderwiser. Kære herre, ramer hans betzste, som myn och hans gode troo til eder ær. Kære herre, haffuer myn kære hustrv latet helse eder och alle myne wæner, Gud henness seel nadhe, och war hennes ytersthe begerilse och store troo tiil eder, at i ville vidhe henness fatighe barnss bezsthe, hwilget jach och vil ødhmywglige fortyæne. Kere herre, tæncker och mith bezsthe som myn store troo altiit tiil eder ær. Edher altiit Gud oc Sancte Erich befallandes tiil ewigh tiidh. Helsa myn frw och kere swager paa myne wægnæ. Snarlige i Vazstene anno Domini mdvi mandagh nesth octava visitacionis.

Twre Ridder.
Jensson

Postscriptum å en sedel.

Ma i vide, kere herre, at myn kere modher var i Nyköpingh then tiidh, hon fik tesse sørgeligh tydendhe om myn kere hustrv, och mötthe hon hennes ligh i Vazstene. Beder jach eder, kere herre, at i taghe icke henne eller mik tiil viderwele, at hon følger mik tiil myn gaardh for the fatyge sma barn skuldh, at vidhe therres bezste och haffwe temb up met sigh. Saa fortøfrar jach oc myn capellan, her Erich, tiil tess han følger henne wp. Beder jach edher, at i och vile vidhe hanss bezsthe och forholle the spijttale her i Westergöllandh tiil tess han komber, ath ingen faar ederss samtycke for en han komber, hwilget jach med flere vener vil thet ødmywglige forskille, och skal myn modher oc han met myne smaa barn kome her op ofortøffradh.

81.

Åke Hansson till Hr Svante, svar å bref om det föreslagna förbundet med Pohlen; K. Hans har låtit fasttaga de Tyska liggerne i Danmark, ett af Åke tillämnadt infall i Halland uppskjutet, begär att system Anna efter riksrådets löfte skulle få förlåning å 2 socknar i Tjust, dat. Ettak d. 15 Juli 1506. D. G. A.

Venligh helsen nw och altiit i alzmectigiste Gud kærlige sendes met wor herræ. Mo i vithe, kære her Swante, frende

och gode besöndherligh ven, ath som i scriffuæ mik tiill, lydendes om thet forbwnd, som koninghen aff Polen ather att göre met edher och Sweriges Raadh, Gud see loffuit, att nogre gode men villa indh trede tiill Sweriges rige och tiill oss. Kære frende, for tydende, ath koningh Hans haffuer lateth besettia alle the Tyske liggher, som plege kyöppslage i Danmark, men togh haffwer han inthet taghet fran them. Kære frende, var jak nu i Wesbo for nogre dage forliden met mith folk och acthede mik indh i Halland, ath göre ther noget angripp poo vore och rigessens fyendhe, och bleff jak ther strax bespeyth. Thi aff settia jak then rese och villæ ey indh draghe, ath jak skwlle foo ther nogen skadhe paa mit folk, tiil tess Gud fögher, jak kan framdeles see betthre tiill fellith. Hwad jak kan frandelis forfare for tidendhe, vill jak gernæ bywde idher tiill. Kære frende, som jak baadh idher senisth om myn sösther frv Annæ, her Erik Erikssons, ath i villæ vnde henne the twa sogner i gen, Hannes och Tryservm, som i och rigesens radh sagde henne tiill, tho her Niels Clauson leffidhe, swo bedher jak idher en nw kærlighe, ath i villæ vndhe henne thom i gen, bade hwn och jak wille kærlige forskyllet moth ider. Kære frendhe, bywder mik idert enckende swar tiil her om, hwar effter hwn mo segh effther retthe. Kære frende, her met ider Gud ewindeligt beffallendes bade met liiff och syell. I hwad motte jak kan ware idher tiill villia eller gode bestand, fynde i mik altiid velwilligh tiill, Snarligh aff Etæg feria 4:ta ante Margarete Anno Domini Mdsexto vndher mit signet.

Age Ridder.
Hanson

Utanskrift:

Erligh velbwrdugh man och strenge riddære her Swante Nielsson Sveriges riges forstandare min kære frende kærlige sendes thetta breff.

Peder Månsson till Hr Svante, yrkar, att Hr Sten Kristierns-son åläggas komma ned för att lemna ordentligt från sig Kalmar län, då han af hela länet uppburit all skatt, äfven den Hr Nils Gädde skulle hafva, och en del på förskott; om Hossmo kyrka begäres uttrycklig befallning; den synes icke böra längre hållas besatt. (Juli 1506). D. G. A.

Min ödmyg, trow tenste med Gud. Her som jak fick eder scriffuelse och the wærdugiste, wærduge fæder och herrer rigens radz breff, thet jak scul annamme Calmere læn och kirkien tiil mek, tha scul i wethe, ath thet alth Möress land ær gad Jachim Trolle tiil hande och köpt sin fræd aff honom. Then tiiden, som her Sten Cristersson annammeth Calmer læn aff eder och the wærdugisthe, wærduge fæder och herrer rigzens raad, som forsamleth wore weth Mølstadoss, tha wilkoreth han sek för almogen paa sin ridder ære, thet han wille förswara thöm bode tiil land och watn. Lægger honum stræn[g]elig för, thet han kommer hid nid och antworde för- [næmn]de Calmere læn fraa sek, swa friid och wnbewareth, som han annamethet aff eder och rigzens rad, och haffuer her Sten oppboreth all then skath, jak indholthe eder til hand, epter eder befallning, then her Niels Gædde scul haffue hafth och all annen arss skath, som lenge hade ighen stad, och særdeles en stor del af then skath, som nu tiill stwnder, ther hans swænne haffue inthet anneth giorth, siiden han redh aff, en krafthet wd. Almogen ær ganske owelig för then sware gestning, the hade i winthers. Lader komme en stor machth hiid ned tiil siös, swa framth i wille ekke, ath thenne landz-ende scal gaa eder och rigeth fra. Scriffwer mek til, hwre i wiil för haffuet om then kirkion, for thi her Niels Ryning sade korth, thet ther wiil inggen god mandz thenere læg sek ther oppe. I scul fynneth i saningen, ath then kirkien hon ær thenne landz ænde i inghen motthe til störkelsse eller och bestand. Epter eder scriffuelse och the wærdugiste, wærduge fæders och rigzens radz gör jag epter thet nesthe Gud giffuer mek naden tiil. Her med eder Gud befalandes och Sancte Erik konung.

Peder Mansson.

Utanskrift:

Erlig och högbördige herre, her Swantthe Nielson, höfvidzman i Suerige, med ödmygt sendes thetta.

Ottilia Ottesdotter, Nils Ragvaldssons enka, till Hr Svante, begär att för sitt eget och sina barns underhåll få Barne och Ale häråd som län, eller ock någon annan hjälp, och åberopar ett hans bref, att hon skulle få behålla mannens förlänningar 7 år efter hans död; hon hade mist hvad hon hade i Norge och dertill måst lösa sig ur fångelse, dat. Skara d. 20 Juli 1506. D. G. A.

Myn ödmjwglige ok kerlig helse altid forsend medh var herre. Ma i vide, at jach kom hiid tiil Westergölland fredagen nesth epther visitacionis Marie och menthe at vænthe mik noger godh wnsätningh och hwlsualelse (!) for ten store bebröfvelse och fångelse, jak är vdi kommen epter myn dödhe hwsbondde Nielss Ragwelsson, Gud hans siel nadhe, som han haffuer faath, som[ø:for] sin troo tyænisth och for Sweriges riges skuldh. Thagh ær mik thee læn fraa, som ær Daal, Ale herid och Barne herid, som jach en nw haffuer ederss breff paa, at hee hwad paa komme, jach skwle nywte for:ne læn i vij (7) aar epter myn dödhe husbonddes död och ter til Götale gaardh, som nw haffuer Matz Kafle. Kere herre, vden i vele for Gudz skuldh oc for Gudz retwise skuldh och for then troo tyænisth, som myn dödhe husbondde bewisthe eder och Sweriges riighe, och jach nw for ten tyænist misth haffuer hwar then stagge och lösöore, som iach hade i Norges righe och ter til star i stor fångelse for en swager[s:svar] swm peninghe. Ty beder jach eder ödhmywglige, om i nagen tiidh vele hwgswale eth fatich bedröfth herthe, at i ville for Gudz skuldh och for ten troo tyænisth skuldh, som myn dödhe husbonde eder giorth haffuer oc Sweriges riighe, at wne mik, fatigh, wärnlöss qwinne, Barne hered och Ale hered, som edert breff inneholler, tiil tesse jach matte komme aff mith fångelse och myn fatyge barn tiil seeth gotz i gen, som the wmborid haffwe oc dagh umbäre i Norges riighe for theres faders troo tyænisth skuldh. Tacker jach gerne her Twre Jensson, ath han haffuer en naken deel forswaridh mik tiil handde for myn dödhe husbondde skuldh ter han visthe jac war reth vdi for myn dödhe husbonddes wänner, som Nilss Krwm och flere hans barne vener. Kere herre, hade jach gerne lithet her Twre tiil och her Aaghe, och the skwlle manedh goth for mik fatigh wärnlöss qwinne, tagh hade Her Twre nok at göre met sin kere hustrs liich at felige til sin lägerstadh, Vazstene, och her Aaghe kwne jach ingen hugswalelse aff faa. Kere herre, aal myn troo och lidh, fatigh wärnlöss qwinne, staar nw indh tiil Gud i hymerigh och edher, at jach motthe beholle noget aff for:ne læn, tiil tesse jach

komber aff mith fængelse och tiil mith gotz eller anner hielp aff eder och Sweriges righe. Kære herre, al myn troo och liith ær nw tiil eder, jach ær nw swa fatigh och rich, som i ville mik haffwe, epter thet at værdz machth ær nw i idarth woldh. Eder altiit ödmywglige Gud befallendes och sancte Erich. Snarlige i Scara anno domini Mdv Sancte Margarete dagh.

Ottylye dotter.
Ottes

84.

Ture Jönsson till Hr Svante, om Norska förhållanden. Otte Ruth skall vid d. 29 Sept. lemna Bohus och den unge herren Kristiern mottaga hela Norge, dat. Falem d. 1 Aug. 1506. D. G. A.

Min ödmywglige kerlig helse och tro tjänisth altiit forsænd met wor herre. Ma i vide, kere herre, at jach sændder edher ett breff, som Axel Poose mik fik, som warth framdelis sænd aff Norighe oc indh i Axel Posas lææn paa Dal, Eedz prestegeel. Hwad eder tyckes her, at ther skaal giffwes tiil swar paa, thet staar tiil edher. Kere herre, om then dagh, som i haffwe mik tilscriffwedh om, at jach skal w[p]seeghe mellen Otte Rwth oc mik, tagh haffwer jach seelf taledh tiil her Aage nw i prestemodh, som var iiij (4) dage nesth epter visitacionis Marie, i godhe menss nærware, at nær han viil wpsegie then dagh mellen Per Licke och seegh oc met Otte Rudh tessliges, togh ær mith breff altiit tiil reedhe oc jach tesliges at fulfölye at vpscriffue then dagh och ware paa ware fyendis argesthe, hwar jach kan, epter myn machth. Ma i oc widhe, kere herre, for tydendhe, at Otte Ruth ær dragen nidh at Danmark, oc ær for tydende, at han skal mesthe slottet om Sancte Mikels tidh, och then ungherren skal aname alth Norighe och ligge tiil fyltess met thenne landz ænddhe. Tagh vil jach nesth Gudz hielp forware then landzændhe, som mik ær befalt. Kere herre, eptther thet ær i ederss makt at helpe mik, som i mik altiit loffwed haffwe, begerer jach ödmywglige, at i ville forseer mik met nagre ytermere help aff kroonen, ther jach ware bohulpen medh. Skal thet medh Gudz help ware eder bestanddeligit, æpter myn yterste macht met tyænisth oc troohed, swaa længhe jach leffuer. Gud kenne, jach ather icke annen tiil-

lithe en edher, en ty at andree wændhe mik thet tiil ondhe och awndh, togh skal jach medh Gudz help göre myn ære fulth, hee hwad owilye eller awndh ther epter fylie kan. Her met edher altiit alzmectigh Gud och Sancte Erich konungh befallandes, och helsa myn kære swager oc flere ederss kere barn paa myne wægna med M^c (100,000) gode nøtter. Scriffwid paa myn gaardh Falem anno Domini M^{dvi} Sancte Peders ad vincula.

Twre riidder.
Jensson

Postscriptum:

Kere herre, ma i vide, at myne swene wore met, then tiidh Matz Kaffe anamadhe thet læn i honum forlæntthe. Wille i nw wnsætte mik met Götale gardh, epter thet han haffuer faath forlæningh, ther baadhe jach gerne om, at jach matte faa ederss breff paa, thet baadhe jach gerne om.

85.

Stockholms borgmästare och råd till Hr Svante, med underrettelse, att några Danska skepp ämna sig till Öregrund, och som fara är för de köpmansfartyg, hvilka nu väntas från Norrland, begäres snar befalning, huru den skall förekommas, dat. d. 4 Aug. 1506. D. G. A.

Wara ödmywke kerlige helse nw och altiidh trolige forscreffne medh Gudh. Kere erlige herre, schal edher herredöme vitterligt wara, ath her i thenna landz ända stander aldeles vel til, alt fredeligt och endrechteligt, Gud tes loff hae. Gud giffue, ath swa lenge bliffwe i thenn endrechtelighet. Gud alzmektik giffue oss samma tinde aff eder herredöme och andre flere vare rikes herrer, som vij medh flere rikes ins inböggiera alithande ære pa vort federnes rikes gagn och bestand, ath Gudh thöm och idher holle i all swnheet och kars[k]het, oss och vort rijke til ewight bestand. Framdelis kere herre, schole i vite, ath the sendebudh til Danmark ware och loff gaffuen aff the fanger, huilke nw hem kompne ære medh twa andra köpsuena, huilken en aff thöm nw komber til edher herredöme, ok haffue the varit til orda och tal infor her Electus ok oss vnderuist om en deelz, hwat tinde ther a ferde ære, om kongen och the Lubske &c. ok ytermere rörde fore oss om iij (3) skip kongen haffuer i siön, then Örien, wor

gamble herre gaff vnge kongen, och Snachahampn och en Engelsk kessze, ok segæ the, ath the thöm achtat haffue til Öregrundh, moth ware medhborgere och andre gode men, hijt nw ventande ære aff Norrebotn, och thedan aff the Norlanden, som nw mene rikit makt pa ligger. Hwar fore kera ærlige herre, bede wij edher, at i vilden her vtinnen tenckien-des warde om eth goth raadh, hwat ther til görendis ær ofortöffuet; thy thet ær nw pa thijden, ath the nw komme skole aff then egnen. Siger ok for:ne köpsuen medh the andre, ath Jöns Hollingerson haffuer och ij skijp eller iij medh thöm. Ther medh ær raadh, ath ey lang dwalen ær, hwat her til göres schal medh thet aller förste. Thenne köpsuen war pa samma skijp, then store holken, som i vares thagen vort vnder Borendeholm, som öffuer vintern her i skeren lagh, och veth han beskedh, hure thet waar til ganget ok annat mera, hwat pa ferde vare kan. Kera ærlige herre, begere vij edhers herredömes enckiende swar, hwar epther vij oss retta maghe i ene matte eller andra. Ey ytermera æn edher her medh alzmechtich Gud ewynnelighe befalendis. Hastelica aff wor stad Stocholm Sancti Germani dagh, biskops och martirs, vnder vort signet, Anno Domini M d 6°.

Kera ærlige herre, sende vij edher eth breff, som war medhborgere skypper Rytter oss tilscriffuit haffuer, som styrman var pa then holk, som thagen bleff i vares, ath kan eders herredöme vare honum i nager matte behielpelig, thet ær vor kerlige ödmiwke bön til eder ærlighet. Item sende vij eder och en vtscriff aff kongens breff, som wij och nw finge, lwdende ordh wijdh ordh aff beseglde breffuit.

Borgamestere och
Radmen ibidem eder ödmiwke.

86.

Biskop Ingemar till Hr Svante om besättningen på Hossmo kyrka och Hr Erik Trolles försök att uttränga honom från förläningen af Kinnevals härad, dat. Kronoberg d. 29 Aug. 1506. D. G. A.

Ingemar medh Gudz nad edher capelan.
Bisp i Wexiö

Sincerissimis nostris dileccione, honore, reuerencia et salute semper in Domino premissis. Kære herra bror och be-

synnerligh gode wen, maa i wetha, wii finge eder kerlige scriffwile nw for nogon tidh, lwdandes om then landzændha och kirkio widh Kalmarna, ath ærlig och strenge riddare her Steen Cristiærson wiil enghelwnde sigh tith nedh ighen benala, then fattiga landzændha och the dandeswæno paa kirkion liggia tiil hiælp, tröst och bestandh, som han them loffwade nokodh æffthe paascha, han sig opgaff tiil eder och rikisens raadh, for hwas saker landit endels fraan riket och oss fraangangit ær och i findha hænder och ær frwtandis, ath the dandeswæno paa kirkion æro, wærio, spisning och hwadh deel ther ens ær gaanger thet samma wtaaffwer, wthan ederth herradöme wærdoge fæder och menoga rikesins raadh kwnno ther tiil tænkia them snarlige wndsætning ath göra, spisningen fortæres och intidh ingörs. Ther som altid tagis aaff och intid tiilökis bliffuer fortærth om sidhe. Folket oppaa kirkion forantris och mindskas, somme löpa borth och somliga haffwer Gudh kastad kranedom oppaa, saa ther ær ey mer æn vi (6) karla, som formaa sin eghen arborsth ath spænna. Som eder herradöme scriffwe oss tiil, wii skwldo strax tith waara swæno göra, thaa maa i wetha, wii haffwa haffth ther x (10) waara tiænara sidan i fastis, i thædon drogen, och æn nw ther tiil stædis æro, ii (2) bliffwo aaff them gripne och ii (2) slagne, hwas siæl Gudh naadhe medh alla cristna siælo. Finge wii Hans Öriansons scriffwile, som höwidzman ær paa kirkion, medh waar tiænara iiiii (4) dagho sidhan, begærondis, wii skwldhe them hemkalla for then skwldh, the siwke æro, och sända honum færdoga karla ighen, holkit wii och fwlth göro welie, æffther eder herradömis scriffwile och hans begærilse, saa thet oss hoppas nest Gudz hiælp, bristhen skal ey hoss oss finnas. Wnderwiste och waar tiænare oss, ath her Steens tiænara och the andro herrers och gode mændzs tiænara alwarliga tiilsacth haffwa Hans Örianson, ath the engolwnde wildo ther længer liggia æn tiil som nw war i maandax æller tisdax ath aldra længxsto, thaa scriffwe wii honum strax tiil medh en waar tiænara, som ther skwldo bliffwa i hans stadh, then siwka, som hem kom, ath han skwldo oss wförtöffwadh tiil bywdha om her Steens och the andro godho herras och mændzs tiænara bliffwa tiil stædis, thaa welie wii strax tith færdoga karlar göro och the andro siwka hemkalla, æn göros waare tiænara oss fasth wlydoge och wwelioge tith ath fara och liggia oppaa then kirkion, inne-tæpthe, wthan segya sigh hælder welia waro paa marken hwar som behoff görs, rikisens tiænisth och seya sigh för skolo finna en annan wægh æn ther liggia, och mest for then skwldh, ath andre, som störra haffwo lænith, somlige haffwa

ther faa och somlige engha, och wndra oppaa oss, hwii wii waara tienara saa ther falo haffwa etc. Item kære herra, maa i wetha, ath Joachim Trolle screff oss och her Erich tiil, begæradhe ath wii skwldhom medh ederth herradöme förarbetha, ath iii (3) her Niels Bosons tienara motthe förlossos medh ii (2) waara och en her Erics tienara som han grep tiil Kalmarna, som i forfara i hans eghen scriffwilse, wii eder och honum sændha. Baadhø wii gerna, saa skeep wii paa waara wægha, om eder herradömis kerlige welie saa tiilsægia kwnne. Item enghen annan besynderligh tidande haffwo wii her i thenne landzændha forfaridh wtan iii (3) skeep tok Tyke Krabbe paa Silwisborgh fraan the Tydzske widh Æleholmen. Item war thenne waar tienare wid Laurencii wth i Gydingha hærædh. Hwad tidande han ther forfarade fraan Lwndh, Hælsingborgh och then landz ændha, kan han eder ytermera wnderwisa medh mwnnen æn wii scriffwa kwnne. Ey mer. Ederth hærædh her medh Gudh, sancte Sigfridh och alla werdogisthe Swerigis rikes patroner befalande medh liff och siæl til ewigh tidh. Göro wii altidh gerna hwadh ederth herradöme kan kommo tiil . . . . . och tiil kerligh. Snarlīga scriffuit paa waar gaardh Kronoberg Anno Domini md sexto ipso die decollacionis Sancti Johannis baptiste. Nostro sub Secreto.

Utanskrift:

Illustrissimo principi strennuoque militi Domino Swanthoni Nielszon in Ekesiö regni Swecie gubernatori prouido & sagaci Amico nostro & fautori in Christo sincerissime dilecto &c.

Postscriptum på en sedel:

Kære herra, wærdogis i welia wetha, ath thet hærædh som ederth herradöme oss forlænthē som ær Kindawads hærædh haffwo wii, for thet storth ankrii och owelia aaff her Erich, och sor han, thaa han opredh, ath han skwldhe haffwod igen, innæn thet han ighen her næsth nederkome, och gjorth oss en stor deel aaff hærædet wlydoeth och forbwidit alla syna landbor offwer alth hærædet oss nokra gæstning wtgiffwo som aaterstodh, widh alla högxsto lydno, for æn han her nedh sælff tiil stædis komber. Skolom wii och forbywda waara landbor och kirkionis i hans læn wtgöro honum sin fodringh. Kan ederth herradöme och han wæll betænkia, hwadh welie och bestandh ther æffthe fölya kan. Kære herra, ær waar kerliga bön och godhe troo tiil eder, ath oss holdis the ordh, som i oss loffwedho widh domprosthens bordh i Wexiö i her

Pæders, ederss cancellarii, nærwaro och aahöro, holkit wii gerna medh eder forskwldha welia æffthe waar ythersto machth. Her medh eder Gudh och sancte Sigfridh befalendes medh lifff och siæl til ewigh tiidh.

87.

Riksföreståndaren Hr Svante till fogden på Örebro slott Sander Arendsson att enligt riksrådets begäran hos bönderna i Närrike förorda djeknarne i Arboga stads skola till understöd, dat. Stockholm d. 3 Sept. 1506. D. G. A.

Hælsse forsendh med war herræ. Vethe maa thw Sander, ath tesse verdigste verdige fæder och erlige Rigesens Raadh ere nw her forsamlade och wore the begærendes thet jach ville unna till gode ath the djæckner i Arboge motthe gaa effter Gudz almwssæ i Närickæ, saa ath the skolæ jw bliffue vedh makt i Örebro. Tij vill iach, ath tw vnderuiser bönderne, ath the inthet forfong göre thöm, vthan giffue them Gudz almwse och hielpæ thöm till thet besthæ, togh saa ath then skolæ i Örebro jw bliffuer vedh makth. Rame mith bestæ, som jach tror tigh till. Her med tigh Gudh befalendes. Snarlige aff Stocholm torsdagen nesth effter Sancti Egidii dagh vnder mitt signet anno Domini Mdvj.

Swanthe Riddare.
Nielzen

Utanskrift:

Sin thro thianare Sander Arendsson slotzfogdhe oppaa Örebro sendes.

88.

Hans Örjansson, med de öfriga svenner, som ligga på Hossmo kyrka, till Hemming Gadd, lofva stadna qvar till d. 29 Sept., då provianten tager slut, dat. d. 14 Sept. 1506. D. G. A.

Helso[m] vi idher ödmwkelighe verdoghe verdoghasthe herre, herre Electus. Nw och altidh, som idher nadh haffue

scriffuit ooss til, ath vi skulle göre paa Swerkis ryke venghne ok före vare tro ok tiænisth ath lyghaa paa Hwssemo kirkio, holkit Gudh skal kænna, vi ville thet gerna göra för var tro ok tiænisth thet ythersthe vi för maa. Kommer ekki idher verdoghe nadh för Mikels messo, tha faa i skatthen, heller idher folk. Kommer idher nadhe ekki för, tha ær skatthen i Kalmaren, ok var spijsningh ær nw fortærdh. Til Sancte Mikels dagh, villiom vi lijdha then ene med then andra hwadh nödh vi kunne, seen liighe vi heer ekki. Ther med idher verdoghe nadh Gudh befallandes och Sancte Erik konungh. Scriffuit paa Hwssomo sancte exaltacionis sancte crucis Anno Domini mdvi.

Alle the swenne paa Hwssomo.

Tillägg på en särskild »sedel»:

Kan idher verdoghe nadh komma obory[k]tthet hijth nidh, tha veth jak ther ful skel til, ath vi villiom beslykke then byn aff the boo i by, som gerna sagghet och holpe gerna til med lijff ok makth, ther före lyggher idher nadh stor makth oppo. Jacob Trolle ær til Danmark ephther mera folk, komæ i för en han, thaa fyns heer godh radh.

Hans Öriansson.

89.

Hemming Gadd till Hr Svante; enär svennerna, som ligga på Hossmo kyrka, icke af Hr Sten Kristiernsson fått ut sin lön, medan han haft länet, bör han tillhållas att uppgöra med dem, emedan fara är att de gå öfver till fiender; förordar Peder Månsson, dat. Munkaboda d. 15 Sept. 1506. D. G. A.

Myn ödmiwklig &c. lika med Nr 72. I samme stwndh, jak skwlle gaa til hæsth, kom Per Monsson hiith tiil mik in tiil Munkaboda, och giffwer han mik aldelis bekenna, at thee pa Hosomo kirkio welia ey giffwa siig ther i fraa, för æn thee wetha, haa them skal giffwe thetas klæde oc peninga, oc sighia siig ey haffwa fangit klæde oc peninga nw i ij (2) aar sköth. Ær thet saa i sanningh, som jak well thror, thaa ær mik omögeliget begaa then deell i mik befalt haffwe. Then skatthen och opbyrdhen haft haffwer, honwm bör löna folkit oc ekki jak, inthe haffwa the tiænth mik. Jak screff edert herredöme

ther förr till om, thy jak jäffwade thet nw för ögon ær, oc raader mik Per Monsson ingelwndh giffwa mik tiith nidh, för æn jak forweth mik ok at jak haffwer jw makt medh mik. Hær ær ekki borget i Östra götlandh och inghen roghen (!) saadher. Jak screff eder för tiil med Benkt Abiörnsson, at the skwlle göre mik en kostgiærd tiil at halda folket medh, medhan ey ær tilfælle, at the kwnno wtkomma. Baade jak eder ganst gerna, at i wille giffwa Benct Abiörnsson thet i befallingh. Mith wil jak göre her tiil, saa myket myn makth siger tiil. Jak haffwer sænth ij (2) myn bod tiil kirkione, oc förmoder jak mik swar i dag eller i morghen, them jak eder tilbiwda will. Mik ær onth at liggia ther iblandh almoghen, oc komber jak ekki in pa kirkiona, och ær fare werth, ath thee karane giffwe siig in tiil fiyenderner, om thee ey faa handstrækning för thetas klæde oc peninga. Thy ligger makt oppa, kere herre fader, at i scriffwe Her Sten Cristiernsson tiil, at han forklarar sigh her wdi, at thet skal haldas, thet han loffwat oc eder tiilsagt haffwer. Hermedh eder alzwoldog Gud befalandes tiil liiff oc siæll. Verdens helse myn frw modher, myn wnghe herre och tiilliith, medh monge godhe nætther. Raptim ex Mwnkaboda in octava nativitatis Marie virginis Anno Domini Mdvi, Nostro sub secreto.

Hemingh
Gadh.

Postscriptum å en lös sedel:

Verdøge herre fadher, beder jak ganst kierlige, at i wille wethe thenne breffwisares betzsta, Per Monsson, för sin gamble thro tiænest. Han forskyller thet gerna, saa længe han leffwer, oc jak tesliges paa hans wegna. Gaff han mik wnderwisning, at the Trolle landboarne göre stor wille i then landzændhen. Förnimber jak thet, oc i sanning bewisas kan, jak gör them onth oc inthet got.

Hemming Gadd till Hr Svante, om Jens Holgerssons beskattning af presterna i Möre, hvars innebyggare hållit med Danskarne, men nu ändra sinnelag, Sten Kristiernsson hade der lemnat ett dåligt rykte, hans svenner hade bortfört alla hakebyssor; ej en båt fanns att bruka; Påvel Kyle förordas för sin tjenstvillighet, men icke Peder Magnusson, som gör svårighet i provianteringen, dat. Högsby d. 5 Oct. 1506. Egenhändigt. D. G. A.

Verdig herre fadher, Nw jach kom til Högxby, möte mik tidende, ath Jens Holgerson ær komin i Swndith medh iij (4) skip och ther oppa iij^c (300). Strax han kom i landh, lath han om natthin gripa progusten i Lywngby och tog alth thet han atthe, och fördhe medh sigh, teslikis her Gudmwn i Dödherby och tog w (?) kirken vii (7) t[unnon] smör och alth annath han fa kwnne, och eskiar c (100) yxn aff Lywngby sokn for progusthin och lx (60) for then andhra. The i Möre holla harth medh Kalmara stadh och Jens Holgerson. Han hawer stempt tingh, ath the alle skule koma in til honum i Kalmara. Nw jach ær komin, sigher almoghen ney och will icke ga tith, wtan mena sendha iij (4) aff hwarth hæradh, som skule höra hans wilia. Jens Holgerson leggher sig vin om ath spisa stadhen. Thy beskattar han presterna, æ hwar han kan. Om thenne almoga scriffwa, hwrw slegle the ære och ill hærde och sighia oppenbarth: jach ær komin ætha medh thöm i winther och taga skatthen op, och sidhan fara myn wægh, sidhan waren komber, som the flere hawa giorth her warth haffwe. Her Sten hawer thet ryckte her nidhre, thet mik grwar. Jach tror, the lyuga och æn somph pa honom, the sighia alt for groffth. Jach hawer lxxiiij (74) karla pa kirken, i gar brwgo the sista maltith, iij (3) Kalmara spen och ther epher ix (9) tr ööll, sa hielpe mik Gudh, thet ær santh, ij (2) kör hawer jach til matzs, æ hwar jach far mer. Widh Alem ær kirkmesse sancte Birgitte dagh, tith sendhe jach myn fodhermarsk med lxxx (80) hestha och medh honum Gwdmun Jonsson och Lasse Skrik (?) och andhra borgara, och skreff almogan til, ath jach will leffwa och döo medh thöm och aldrig fara fra thöm, medhan tesse fegdh ær, om the æn tess heller wela latha sig nöya. Her ære ganst onda stemplara inne hoss oss, Gudh skille oss fra thöm. Alla hakabyssor fördhe her Stens swena borth, ther man mesth bruka skall. Item Pawall Kyle ær hoss mik i Högxby och waro sa ower ens, ath far jach ey godh swar nw i Alem, tha ær radh resa her owan fore allth thet wij kwnne. Droge jach fram sielff medh thet folk, jach hawer her hoss mik, tha

wiste the myn makth, och skulle jach sidhan draga til baka, thet sloge almoghen for huffudith och finge stor miströsth, och ware fiendhe storth herta, jach droge til baka. Thet folk jach nw sende till Alem draga strax in till kirkien, in thil thet andhra, ath legre sig i Lywngby i progostegardhen medh all the makth the haffwe. Nar xx (20) karla ær pa kirken, ær thet nogh, the andhre til hesth wanke ther om kringh och skaffa in spisningh pa alla sidhor, och bevisar Powall Kyle sig som en erlig god man medh mik, pa idher och riksesens wegna, och acktar fölgia mik i riksesens thienst ephther hans ythersta makth och formagho. Han ær en af the, ther drepeligiste skadhe hawer fangith for Swerges rike, och gaff han mik bekenne, ath i haffwe wnth och forlenth honum Waxsall haredhe ther oppe, och forhindras hans rettighether ther oppe, han skall göre rikith thiensth fore. Bidher jach idher gansth ödmyklige pa all forthiensth, thet i wile werdes sa skikkath, ath tolgith aff sattis, æ ho thet gör, han ær then thet forth[i]ena skall, och jach medh honom, sa lenge wi leffwe, och ware wæl tæmeligith, ath hans thienst och stor skadha, han fangith haffwer, matthe forbætras medh nagith annat, thet bæther ware; til hylkith mik hopas och inthe tviffar, ath i ære benegdh, ath the her troliga thiena och arbedha for idhers herredöme och rikith, ath the thet nytandis wardhe til godh atherlön, som jach inthe twækar i naghre mattho. Jach tackar idher aff alle ödmyukth for then dell, idhers herredöme mik bevist haffwe, thet forskullar jach gerna ödmyklige medh myn welwiliog thro thienst, sa lenge jach leffwer. Item sades mik nw strax, ath the mena, thet progusthen i Lywngby lath sig med wilia gripa, sidan han hörde, jach koma skulle. Jach sadhe, jach weth hwilken winther jach haffde i fiordh, alle hans howor, gull, silff, peningha och ingedömer haffde han latit koma til Kalmarna, sigher myn fogotte for mik. Jag giffwer mik hädhan till Alem i dagh, ingen skath göra the honum in nw, medhan folketh far sa i skokkom til kirken och jach far sa ephther. The mena, jach hawer iii eller iiij^M (4000) folk medh mik. Almoghen sigher och talar swarlige om then gestningh, the haffde i winters. Haffde jach icke warith sa kendh blandh thöm, thet haffde warith wærr, æn thet ær. Jach skall æn nw sta min ewentyr for ondhe meklara skull. Item verdens wilia skikka hith nagoth salth och humbla, ther fa i well licka fore, the waror idher thiena ther oppe, och nagre læsther jærn medh, giffwer mik eth fath jærn for Gudhz skull, ath skyta en Dæn i hell. Item the aff Madasiöö bodh kom nw strax til mik, och sighia the wela gaa man aff huse medh

mik, och ther the ære, ther ære the aff Bolbodha ass. Ware nw nagor skip redha, ath mötha Jens Holgersson oppe i war Swenske skær, tith hawer han acktath sigh innan fa dagha, ath han matthe fa ena næsa brenna. Han sigher storth aff och trwgas, ingen man tror, hurw han skrepper. Tha han sende folk, gripa progusthen i Lywngby, tog han alt i skipen och stadhen, war widh æ^c (450). Icke torde han pa ij (2) byssoskoth wid kirkien. Han sigher wela haffwa henne, the ther inne sigia ney, nesth Gudz hielp, man the haffwa inghen mathin. Jach hawer then sorgh for folkitz skull. Jach tör icke lata koma thöm alle til hopa, thy the haffwa sidhan inghen roo, ropa och skria om math och theress hestha; æ medhen the ære skilde ath, far nagor nogoth ther och hwar, i wete well sielffwe, hurw then skallen gar, i hördhe wæl i winthers, och sa och til forendhe. Kwnne i naghon wnsætningh göre oss til skips for warss herra dödز skull, bidher jach ider ödmyukliga gerna, annars bespisar Ölandh stadhen. Hær ær ey en bath, man kan bruka til rikesens thiensth, som jw her wara skulle, om thet skall ga well til. Her medh idher alswoldig Gudh befallande till lif och siell. Werdens helsa myn frw modher, myn wnge herra, tillith och allan hopen medh manghe godhe nætther. Scriffwith i Högxby v Octobris Mdvj.

H. Gadh.

Verdig herre fadher. I haffde befalth Pedher Magonsson anama kirkien och fa mik, och alth thet han opbar. Han kom icke lengre æn til Högxby, sielff tridie, ther kwnne han ey beskerma kirkien medh. Han hawer mykith oppurith och til sig tagith i lænith, och jach far inthe, ther thiensthen göra skall. Jach fortænte aldrig annath æn goth aff honum. Illa rönis han mik. Jach talade wid almogan i Nydwng och hylade thöm til idher, och ath göra mik hielp och bistandh, som the och alle loffwadhe. Tha jach for tædhan, sende han sin karll och badh och bödh ingen swara wtan honum. Skall thet sa wara, tha hawer jach onth medh göra. Jach bidher idher ödmyukliga ey sadana til stædhia. Skall jach göra thiensthen och halla folkith, och han skall forbiuda mik rettogethen och haffwa hælfften aff lænith, kan ther land och rike medh beskermas, sæther jach in til idhers herredöme. Mik hopas, thet ær idher ey a moth, jach haffwer then dell, i mik forlænth haffwa. Han skall liggia ther oppe hoss sin hustrw och stempla mik onth oppa, och jach her for bysso och piill, hawer icke lagh aff myn gissan.

Svenska riksrådet till biskopen i Skara, samt riddarne Åke Hansson och Ture Jönsson, tacksägelse för deras vid försvarsanstalter i Vestergötland visade nit, och befallning att hädanefter såsom hittills samverka, så att när Hr Åke hade slutit något stillestånd, det äfven å Hr Tures sida iakttoges, (dat. Stockholm i medlet af October 1506).

Vore venlige och kerlige helse tilforenne sendh med Gudh. Kere gode besynnerlige wenner, ma i wethe, at wi for rigisins merchelige ærende hafwe nw wæridh her till tals samen, owerwegend rigisins och allis wores nytte, gagn och bestandh i moth wore oc rigisins fiender, som oss alle mach oppa ligger, i thenne samme wore samman warelse altidh waridh, förmodendes nogen tidende om then herredagh, nu hollen ær i mellen koning Hans och the Lubesche vdi Kiill,*) vtaff hwilchen wj æn till thenne dagh ingen tidende fangith hafwe, och ær oss ej æn till wetende wordet, huro thet mötidh ændith eller beslutidh ær. I bland anner ærende hafwe wi owerwægit om then landz enden Westhergüllandh, teskeliges om Smalandh och Calmarna len, som dagelige dags behoff hafwer at förwaras for the wore och rigisins fiender, som the landzender med all ach och mach windleggje siig om at forderfwe, tha tacke wij edher kerlige thet i trolige altid eder bewist hafwe j then landzenden Vesthergüllandh i swa mathe, at i med liiff och mach hafwe ther waridh fore, at rigesins fiender ther ingen framgang hafwe haftt, Gudh tess loff hafwe. Swa ær oss ecke twifwell, at i jw swa her effther eder ther trolige bewise, och samdirectelige acthe eders ærende i moth fienderne, swa at nær som i her Ake ju nogen dagh eller opslag holle med fienderne pa eder siide, thet i her Twre och swa sammeledes samme dagh och opslagh hollæ pa edher siide, och nær i her Ake dagen i gen opsigie, edert beste at brwche pa rigisens fiender, thet i her Twre och swa edert beste brwche pa edher siide, och at i saa till samens blifwe ower eeth radh, vthen swa kwnde hende, at i pa nogen side kwnde tillfelle faa nogit ath göre, ther richet och then landzenden kwnde bestandh och gagn effter fölie, dog med allis eders radh och samtyckie. Om swa hende eder noget löst tall lope eller fördes i mellen, tha setther ther ingen ach eller troo till, vthen bewiser edher alle samdirectelige pa rigisins, then landzendes och allis wore nytte, gagn och bestandh, som i altidh hertill giorth haflve, och wij ecke twifwel hafwe, i æn nw altid gerne göre, Gud

*) Mötet i Kiel hölls i Juni 1506.

alswoldugher vare tess lofvedh, ath wij alle endrectelige ower eth ære med en godh trösth moth wore och rigisins fiender, och hopes wij snarlige faa gode tidende aff Lubeke, Högboren forste koningh Alexanders bodh aff Palen hafwer nw varidh her hoss oss om förbwndh och got naberschap at hafwe med Swerges riche, pa hwilche ærende wij alle nw medh for:ne högboren forstes bodh wort fulmyndige bodh hafwe vtskickedh*) richit och oss alle till en bestandelig ændhe. Tij warer vedh gode trösth, och trösther the gode men alle medh menige landit. Hwad gode tidende wij her effter forfare vele wij oforsymedh eder till at scriffwe, och hwar wij kwne vethe allis edert beste &c.

Efter conceptet i K. Danska Geh. Archivet, som har följande öfverskrift: Coniunctim ad episcopum Scarensem, Akonem et Turonem, milites.

92.

Hemming Gadd till Hr Svante, hade hållit ting med Möreboarne och fått deras trohetsförsäkran, ehuru 80 man af besättningen i Kalmar låg i nästa by, begär att salt och humle sändes, dat. Hossmo d. 15 Oct. 1506. Egenhändigt. D. G. A.

Verdigh herre fadher. Sidhan jach idher sisth til skreff hawer jach haffth hiertans sorgh och wedhermödhhe. Thy mik spaddis, ath almoghin i Möre skulle ingelundh koma til tings eller iderth herredöme til handha. Sa hawer jach nw tingath medh thöm in octava sancte Birgitthe, och begintis tingith x (10) sloo och lyctades widh v (5) sloock. Epther lankth tall hawa the mik til sakth hulskap oc manskap, ath wilia leffwa och döo medh mik for Swergis rike, medh sa skell, jach skall bliffwa hoss thöm i nödh och losth, thet jach sworith hawer pa kors kyssilsse, och the mik igen. The aff stadhen och slottith ware i neste by medh lxxx (80) karla och skulle haffwa lysth tingx fridh medh oss, om wij haffdhe skils ath medh owilia, men the finghe hertans sorgh och foro hem. Gud förlate her Sten, han hawer tagith borth bökerne medh sigh, och alth thet her war soldis borth wanwerdis, thet jach inthe skulle hawe göra medh. Jach bidher idher, werdigh herre fadher, ath jach mathe fa the böker igen, thet forskullar

*) Rikrådets bref till konungen af Pohlen, dat. Stockholm d. 2 Oct. 1506, tryckt i Handl. rör. Skandin. Hist. XX: 9. Rådsmötet fortgick till åtminstone den 13 Oct.

jach gerne medh idher, sa lenge jach leffwer. Hwath bönderne tala om honum her, fa i höra framdelis. Han gjorde eth onth testamenth her nidhre. Hawer thet sa wid idher, fa well höra almogens scriffwelse snarth. Nw strax komo iij (3) skip i Swndith, liggia wid Stensöo, om the ære frynth eller fiendhe, fa wij höra. Jach rædz inghen wtan Gudh och idher, myn rettha herra, medhan almogen ær gangen til handha. Pawall Kyle ær hoss mik. Scriffwer honum til, tackandes och loffwandis, thet got ær. Han ær goth wærdh. Thet forsynar ingeledis. Then tidh tingit war hollith, skule myna karla x (10) eller xij (12) lodbyssor lösa och oforwarandes [sköts] karlen genom armen. Ther war ræmen löss. Jach antwardade thöm karlin, som the begæradhe. Annars haffdhe the giorth wndher aff sigh. I dagh finge the mik karlin igen, the sago ath theress man skadar inte til liffweth. Myn bysso borgh, xi stycke pa hywll och kerror, skutos ey aff, for thy jach reddis ath w. . . . the aff stadhin. Her medh idher Gud befallandis, myn frw modher, myn wnge herre, tillith och allan hopen. Ex Hossmo die sequenti post octavam Sancte Birgitte Mdvi.

H. Gadh.

För warss herra dödz skull sendher nagor skip hith i Swndith medh salth och hwmbla, saltidh mest, som i loffwadhin, thet almoghin klagar.

Mik hopas, ath i skolen fa godh tidendhe aff Kalmara stadh. Jag hawer lx (60) karla, til siös skulo i nath och morgen och fiska.

Sten Kristiernsson till Hr Svante, hans svenner hade kommit hem från Hossmo kyrka, hvarå befålet öfvertagits af dekanen i Linköping; Danskarnes förluster till sjös; arfsrätten efter presten Ture i Villstad, dat. Nyköping d. 22 Oct. 1506. D. G. A. *Jfr Nr 57.*

Venlig kerlig helsen altid för send med Gud. Maa i vithe, kere herre brodher och besynnerlige gode ven, ath nu jach kom hiith til Nyköping, kommo mine suene och fraa Husmo kirkio tesligis och lotho mich forsthaa, ath mesther oc dækinen i Lincöping anamadhe then kirken in med xl (40) karla, sollenera, ephther her Electus befallning. Saa maa

i oc vitha för tidhende, ath the Lybesker vore til slagx medh kongens folch och skotho Svanen i sank och jagadhe the annen skep in i Visby haffn, och Nils Bosons folch lopo in i Kalmarna svndh medh hans kraffuel, och then samma nath, ther mine swene gripo Sten Bragde, thaa var eth storth vruedher. Thaa vore ther och vener i blandh, som fore borth til Nils Bosons skep och huggu kabelen vtaff, och sidan kom kraffuelen paa en sten och fick ther eth stort holl och dreff sidan til sjös, och sank medh byssor och vario, som han var. Ythermere, kere herre, som edher vel for-tæncher, ath jach sende edher i siisth eth breff, som Mons Suse, min sven, hade scriffuith edher til, och thet han hade scriffuidh mich til tesliges, om naagher ærinde och serdelis om then del, ath han maathe niutha sine arffmedel epther sin frände, her Ture i Vijelstade, thaa gaffuæ i saa för svar, ath her Electus hade ther inthe medh i then maathe, ty bidher jach edher kerliga, ath i vilde vel göra och giffue för:de min sven Mons Suse edhert opne breff ther vppoo, ath han maa och scall niutha then del, han ær reth vdi epther sin frendes dödh, ath her Electus gör honum inthet förfang ther vtoffuer, eller nagher annær. Her medh edher alzmec-tige Gud befallendis. Huess jach kan vara edher til vilie, kerlig och bestand gör jac altid gerne. Ex castro Nycopie anno ab incarnatione Domini Mdvi, altera die vndecim millia virginum. Meo sub sigillo.

Sten
Cristersson riddere.

94.

Riksföreståndaren Hr Svante till Hemming Gadd, tackar för det han tingat allestädes i Småland, särdeles i Möre, och omvändt den allmogen till Sveriges rike, lofvar laga att salt och humle ditsändes, och så snart han återkommit från Dalarne, vill han komma dit ned; har ålagt frälse- och köpstadsmän att hålla sig redo, men frågar om lämpligaste tiden för ett tåg till Skåne och, om han skall uppåbå någon allmoge, (slutet af October 1506).

Kære broder besynnerlige gode ven. Jach fich nw för nogre dage sedan eders scriffuilsse, i hwilke jach forstondith haffuer, ath i tingeth haffwe allestädes med alnwgen ther i Smalandh, tesliges i Möre, ath i then almwge haffwe om-wenth till eder och Sweriges rike, tess Gudh loff haffue. Mik

hopis, ath the aldrig i eders eller myn tiidh skulle komme i Danske manna hender, som nw sketh war. Jach tackar eder ganske kerlige, ath i saa aluarlige och trolige eder vinlagth haffuæ i alle motte ther till, hwilkit eder bör niwthe till gode, saa lenge i leffwe. Som i och röre om salth, hwmbles och annen dell, som behoff giörs, saa snart the in komme, vill jach thale med borgemestere, raadh och menighet ther om, ath diith nedh skall forsendes salth och hwmbles, then landzende till vndsetning. Jach achter nw strax giffue mik op i Dalane, ther ath bestælle mijne och rigsens ærende, thet snarest jach kan, och seden strax drage nedh aath. Ingenstadz haffuer jach æn nw forelagth ath holle myn jwll, hwarcken paa Vesterars eller Örebro, vthan drage strax neder aath. Jach haffuer scriffuit menige frelsith till her opp[e] ære och köpstadz mennem, ath the alle skola sithie alstinges vederredhe ath komme till mik, strax jach ther oppaa esker, och drage in i Skonæ och vedergöre thet forderff och skadhe K. H[ans] och hans party brwkat haffue in oppaa vorth fædernis riche, meden wi vore gode tilbudh eij niwthe moge, som vii altiidh tilbudith haffue, thet Gudh see foreklagith. Ty beder jach eder ganske kerlige, thet i strax villæ biwdhe mik till, hwadh tiidh besth vore ath drage ther in och om alle lægeligheter, ther opaa ferde ære, tesliges och om jach nogen almwge resæ skall her offwan effter. Eder radh och scriffuilsse retter jach mik altidh gerne effter. Ytermere kan thenne eders swen Jens Larensen eder vnderuise om alle ærende.

Concept i K. Danska Geh.-Arkivet.

95.

Hemming Gadd till Hr Svante; fienderna förstärka sig, men han har ännu blott Möreboar till hjelp och inga frälsemän; väntar dock allmoge från flera delar af Småland och vill med dem tåga in i Bleking; slottet är 2 gånger uppfordradt; stadens tillstånd bedröfligt; behof af fartyg, krut och särdeles lifsmedel, dat. Kalmar d. 3 Nov. 1506. P. S. egenhändig. D. G. A.

Myn ödmiwkelig thro tjänist nw oc altiit försænth medh Gudh. Verdoge herre fader, siidan myn dræng Kæmpe red hædhen, fik jag inghen tiidande aff eder oc ey heller för, wtan alenasta breff, i mik tilbwde om then werdoge herre Electus aff Oxlo, i hwilken breff i beröre, at edert folk skwlle

wara wnder wæghen hiit tiil mik, ther wij inthet æn nw aff hört haffwe. Fiendene förstærkia sig dag wid dag aff Öland, Gotland oc annarstadz, oc wij haffwe inghen tröst, wtan alena thet wij haffwe innan mwrss, oc the dannemæn her i Möre bo, oc komber ey annet wid wtan swenane haffwe wakat hwar nat her tiil æn nw. Thet ær en jæmmerlig ting, at alle friiborne frælsesmæn sitia hema medh trysko oc olydno, som hær skulle wara. I wele ekki haffwa peninge, ther i motte wæll faa them. Her Niels Gædde war pa Ramdal i siist oc holt landzting oc gaff almogen bekenna, at han wille draga tiil siin herre konwng oc komma ighen medh makt, at förswara them i Bleking för alle them aatrængia kan. Jak haffwer stæmpth Siwede hiit tiil mik, hwar tredie man, oc the sigia ey welia gaa wtan man aff hwse, thet mik liwfft ær, tesliges aff Nyding, Ambyrde, Asboland, Nörre Wedbo oc Södra, them iak förmoder innan faa daga. Jak wil flyd, at the skulo faa nog at göre i Bleking innan tess her Niels Gædda komber ighen, hwad heller jak faar edert folk til hiælp eller ey. I skwle hörat, jak wil göre mit ther tiil, oc besynnerliga pa then trækaaken Aweskiær oc Lykia aa oc ther om kring, rækker jak tiil Röttnaby, thaa faar jak see, welien skal wara god. Jak screff eder i siist tiil, om i wele sænda mik naget folk, at i sænde mik inga ryttara för förrædilse skwll*) Ey görs eder oc behoff siælf bemöda eder hiit nid i thenne landzænde, om jak faar folketh, bade för gæsningen skwll oc saa för eder eghen persona skwld, oppa eder egen skön oc behag. Feygder mik ekki mærked, the skwlo faa en traang dör hær pa slottet innan jwlen, nest Gudz hielp. Thee haffwa fört aff slottet all then deel, thee mest kwnno före i fyra skep, ther wte liggia i Swndet. Thet jak kan gitzsa, ær hær ey öffwer xl (40) konwngens skytter paa slottet, thy i gaar hade wij samtal medh them, thaa förslo jak all then makt, the kwnne haffwa. En tiwff lop fran oss i nat tiil slottet, som hade sath fængilse, ther före haffwa swenane sworet at aldrig welie gripa faangar mer i sina daga, oc haffwer jak æskiad pa croneness sloth twaa resar, oc bada resanar haffwer Benct Stwnt warit i baadhen genswaren, tiil thet wersta, oc ey til thet bætzsta, som the mik sigia. Vij ære saa illa belatne, at wij haffwe inga baather eller skep hiælp oss medh at haalda them inne. Jak haffwer pa stapolen ij (2) æspinger, hwar thera tiil lx (60) karla. Wile i göre oss nager wndsætning medh nagra rodarajakter oc æspinger, waare thet ganska nyttogt, oc wtan saa sker, ære wij ganst illa belatne. Her Niels Bosson ær ganst siwk i sanninghen. Han haffwer

*) Jfr brevet af d. 26 Oct. 1506. (Skand. Handl. XX: 60) och P. S.

faat en hiærtans sörg, at wij ære kompne in i Kalmarna stad, at thet ær öffwer alla motto. I dag kom en Kalmarna borgare, som stal sig aff slottet oc aff landet. Han siiger mik vnderlig ting, hwro han græmer siig. Then ympka nw i Kalmarna stad ær, ær græselig ad see, halff stadhen ær affbrændh oc baade kirkian oc klostherreth, oc thee i stadhen ære medh mik haffwa sköt hwaske bitha eller swpa. I loffwade mik en hiælp aff Östragötland, wtan saa skeer, ær fare, at jak trænger tiil naget obestand, thet edert herredöme ekki gerna höra wille, at jak skwll forlöpa stadhen för matlöse skwll. All skatten ær optagen i Nörra häredet oc föge ting staa ighen i thet Södra. Gud wet, hwad bedröwelse jak hadhe, för æn jak kwnne komma landet tiil kronanne ighen, oc hwad omhoxe jak hade, för æn jak kwnne komma öffwer giærdesgardhen, oc in opa toret. Verdoge herre fader, hiælp mik för wars herre död skwll medh thenne spisningen aff Östragötland, at jak skal ekki sætia nyklana i dörenn oc ryma stadhen, at waara fienda skwlo ey faa then glædhen. Och haffwer jak befält her Knwt edert herredöme wnderwisa, hwro all ærende siigh belæglig ære. Verdoge herre fader, bade jak eder ganst gerna, at i wille werdes wara mit bodh tiil then wredoge herren, ærchebiscopen oc tiil biscop Mattis, at hwar thera werdes at sændha mik en t[unn]o polwer hiit i rikesens tiænest. Myn thro ær saa, at om i gaa bodet, thaa hoppes mik, at jak faaret gerna, riket tiil hiælp oc tröst. Her medh edert herredöme alzmechtog Gud befalandes bade tiil liiff oc siell. Verdens helse myn frw moder, myn wnge herre oc tiilliit medh mange gode nætther. Raptim Calmarnie iij die Nouembris Anno Domini MDvj. Nostro sub secreto.

Hemingh
Gadh.

Postscriptum å ett skildt blad:

Verdigh herre, æn thy jach scriffwer ey wilia haffwa mer folk hith, sæther jach thet i idher skön, som idher sielff tyckis och ynnis, man thet ær icke radh sendha thöm hith. The stempla moth och ey med eller the miströsth giffwa och falla i wanhop, otrængdha male. I wite wel sielffwe, hurw thet ær fath och för sketh ær. Her Niels Gedda haffwer en skute widh Rotnaby, full med spisningh. Hiith skall Gud giffwæ, hon kome för æn til frys. Varen widh godh trösth och widh eth glath sin, thienar then owersthe, som i have beginth, i fa lyckesamth regementh i idhre liffs tidh, wtan twækan, æ hwem thet ær lywffth eller leth. Lather mik sörgia, som alle hatha, man jach tagher ther [icke] sa mykith aff mik,

tyckis Gud giffwe mik Gudhz hyllisth och idhre och alla dandemanna, Swergis rike well welia. Jach kan gissa, somme tycke illa wara, jach bor K. H[ans] for nær eller Her Niels Boson. Jach gör likawell, som i mik befelth hawen. Jach will döö K. H[ans] owen och alle hans parti och predica sa fasth moth honum och thöm, som the göra moth mik. Then ther mik will skicka fran Lincöpwngh, han skall och haffwe mith liff med, wtan sa ær idher wile, sa ær(!). Jach will wara sa swag och rik, som i wele.

Påvel Kyle till Hr Svante, om den svårighet, han och Hemming Gadd haft att förmå Möreboarne att återgå under Svensk lydnad, och som hans gård Barkerstorp blifvit af fienden sköflad och bränd, begär han något till sitt underhåll af kronan, dat. Kalmar d. 22 Nov. 1506. D. G. A.

Myn ödmyuka welwilleghe tro tjänist forsend medh Gud. Kære herre, jag formaar, ath her Electus haffwer giffuit idher bekenna, hwrwledes her sig forlopith ær i thenne landzendhe om Möress land och Kalmarna stad, thess Gud loff haffwi, ath saa ner kommith ær, ath thet ær kommith vndher idhers herredömis hendher igæn, thet saa listægha Sweriges rikis crone och idher ifraa gangith ok trænkh war. Her ware godh raad ganske dyr then tidh, her Electus och jagh gaffwe oss in i Möre, halla landztingh medh almogen, thy the wore aldelis riketh i frawendhe, och intil rikensens och idhre fiende, thy saadana foger ok lempe haffde Jachim Trolle medh sin prediken och anner fortecth stykke, som jagh och idher theforende til screff, ath Mörbor alle i thet nestæ waro saa harth medh honum instigne til hulskap och manskap, ath thet var oss ganske omögeligith i thet första kommo thöm aff thet hulskap in til idher ok Swerigis rike. The hadhe ey anneth for hær skrij paa all tingh, vthen her Electus och wi alle ey lengher hoss döm bliffua wiliom æn vinthrin vaare. Sidhen islosningen komme och fienderne, och hestane voro fodredhe, medhen swenane hwilæ, ath wi thaa strax skulle ridhe fraa thöm, sigiandes: sa giordhe thæn ok thæn, medh mangh faafengh ordh, ther lanchth ware aff scriffua paa thenne tidh, och motthe jagh wara godh for her Electus, honum sielff til latendes, liff, ære til panth sæthiandes, medh wite, döm til sköwel giwendes alth thet jagh otthe i Möre och the

myne til hörer, om han fra döm skildes for thenne fegdh en endha haffde. Sidhen finge wi almogens ja och samtykke medh oprecta hendher til hulskap och manskap, thet the och hallith haffwa her til, som tro dande men böre göre. Jagh formaar, i haffua hörth och sporth, ath myn gardh Barkistorp ær aff brenndh, skinneth och röffwat aff Jachim Trolle, alth thet jagh atthe, wthen den drapigha skadha och fordærff, jagh til forende lidhith haffwer, [som] idher herredöme væll vetherliget ær. Baadhe jagh idher ganska ödmykelica gerna, adh i vilden vordes wetha mith bestzta om nagher den deel, jagh faa myn drapelega skadha medh oprettha. Anners bliffwer jagh, myn hustru och barn, forderwedh i grwndh, wthen jagh serdelis nyther idher gönst och wiliæ for min tro tiænisth, jagh idher och riketh beuisa wil, maa ok skall, saa lenghe jagh leffwer. Her medh den almectiste Gud befaendes ok Sancte Erich konungh badhe medh lifff och siæll. Ex Kalmarnia die Sancte Cecilie virginis et martiris gloriose. Anno Domini Mdvj.

Pavel
Kyle.

Utanskrift:

Ærligh och velburdigh herra her Swante Nilsson, Sweriges rikis forstendere ödmykelica sendes thetta breff.

97.

Jakob von Nürenberg, kaptén för de tyska knektarne i Kalmar, till Hr Svante; begär, att emedan stadens borgare voro af brand och härjning utblottade och der var så ondt om lifsmedel, att knektarne måste hemta dem på Öland, de måtte snart utfå sin lön, som var förfallen vid jul, att han måtte sända dem krut och bössor eller kanoner, särskildt hjul till 3, samt en rest på solden för en af knektarne, dat. Kalmar d. 29 Nov. 1506. D. G. A.

Jhesus Maria.

Mynen wyllighen vnde getruwen denst nu vnde tho allen tyden. Wettet Swant Negelschen, vorstendere Sweden ryckes, vr genade solt wetten, dat wyr lyghen samtlichen myt vnsen knechten vor vren eren fyenden, dass lange vnse begert yst gewest, so wettet juwer gnade, dat wyr hir lyghen yn Kalmerstat vnde haben nycht vele tho vorteren, want de

borger synt vorbrant vnde vor hert, dat se nych mer tho vorn hewen, so wir vr wetten, dat her lextus [o:electus] woll by vns doet, der schycket vns hen vor ryches [fy]gent vff Olant, dat wyr waet er weruen schollen, dat wyr waet haen tho vorteren, want dat synt, de juwe fyende stercken. Vort mer, bydde wy vr genade, dat vr gnade vr truwe dener wolde bedencken myt deme gelde, dat se vp wynachten boren schollen, dat se dat vnvortogert mochten krighen, wante des groet behoff ys vnde van noden, des wyr alle tyd juwer gnade vor vren fyenden wyllen weder vordenen. So wettet vr genade, dat vns Per Mansen scholde moten twysschen Kalmer vnde Stockholm, dat nycht geschen en ys, so wettet juwer genade, dat wyr myt truwen vnde myt eren synt gethogen, als wyr juwer genade hewen to gesacht, dat wyr dat vnse mosten vorteren an ettliken enden, dat wyr nycht wolden, dat klaghe vor juwer gnade solde komen. Alder genedegeste her . . . . . isse beger van den D[usschen] knechten, dat vr genade wolde schicken en feneken . . . . . da . . . . . nade gebauet heft . . . . . vff richtig holden vor vren fyenden, so doet vns . . . . . pul[ver] . . . . . vnde buxen dar w[yr] vre fjende mede krencken vnd vns seer van noden doet. Ny[cht mer to] dusser tyd dan wyr beuelen juwe gnade Goed vnd Maria vnd alle Swedesche patrone. Anno M.. vj [am] Sunte Andreas auent.

Jacob van Nurenberch, vr truwe dener,
capyt en auer de Dusschen knechten.

Postscriptum å en lös sedel:

Aldergnedich[s]te her, vr solt wetten, dat sick beklaget Hertich Strale van nastande gelde, iij (4) mark, vnd syn gewant, dat eme woll, woll van noden doet, dat wyll soluen weder vr genade vordenen, dat ick gyn klaghe van den knechten habe. So bydde ick vr gnade, dat vr genade my wyll myt den ersten en antwort weder vmme schriuen. Alder genadeste her, ick bydde vr genade, dat yr myr wolden schicken iij (3) van buessen syn roder, dar wyr mede mochten lope an der schans vnder deme slotte, dat wyll ick alle tyd gerne wedir vr vordenen.

Utanskrift:

An vnser aldergenedesten heren her Swant Negelsen
guberner vnde vofrstender des] Sweden rickes sall dusse
breff vr . . . . .

Borgmästare, råd och menighet i Kalmar till Hr Svante, be-
tyga sin glädje att åter hafva kommit under Sverige
och försäkra, att de skola efter förmåga hålla hvad de
lofvat Hr Electus, men begära att enligt hans löfte er-
hålla understöd till lands och vatten samt ersättning för
hvad de utlagt, särskildt för ryttarnes underhåll, och
lemna Sten Brawidsson uppdrag att framställa sina önsk-
ningar, dat. d. 29 Nov. 1506. D. G. A.

Ware ödmwigga welwelige tro tjänsth och kerliga helse
nw och altidh til foren sent med Gudh. Kære herre, som
os hopas, idher erligheth vel viterligit ær, ath then verduge
herre her Electus ær in komen her i Kalmarna stadh med
væriande hand, oc vy ære alle saman kompne til vorth rette
fædernis landh och rike igen, huilket os alle oc mangan man
gledz, ther til Gudh for sin nadhe gowe, ath sa ma lenge
blifwa, item, som ider erligheth vel viterligit ær, hwre tenne
fatige stadh, kirkia och kloster ær alth brenth och plat for-
darwat aff rikesens fiender, ty ær alles vare och tesse fatige
mentz och borgara store tro och kerliga bön til ider erlighet,
ath i ville nw vare var hielp, beskerm och vnsetningh til
landh och vatn, som her Electus os nw sacht hawer, ath vy
ikke skole ytermera komma fran Swergis rike, tesliges for
then stora skadha tesse fatige men hawa fangit bade til landh
och vatn, och sa then vtlegningh, the hawa vtlacht til rike-
sens behoff, besynnerlige nw med idre ryttara, kringh om
byn lagda ære, til tenne fatige brenda almoga, ath ider er-
lighet ville nw vare tesse fatige men behielpige ther fore,
som alles vare stor tro ær til ider, och tesliges for thet for
vtlacht var, och kære, kære [ø:herre], twiflar inte oppa, ath
al then del, vy hawa tenne verdige herra her Electus sacht
pa idra och Swergis rigis vegna, thet vilie vy ider alle tro-
ligen holle dagh och nath med lifff och macht, effter all vare
yterste formoga, vtan vy varde med macht fran ider trengde
eller bebrewade, som vy vare til foren och then löse degtin-
gen, ther skedde os til æwerdeligh skade, bade andeliga och
verdilige i tenne landzenda, huilket Gud kenne, ath os vor
alle storlige i moth och hawa myket onth noteth ther ath
sedan. Sa hawa vy ytermere geffwit beffel och verff tenne
var medbroder Sten Brawitsson ath vnderwise ider erlighet,
hwlkit i ma fulleliga tro, som vy vare sielwe hos ider. Her
med ider erlighet alzmectigh Gud beffalandes och alth thet
i vel vele. Scriwit i Kalmarna vigilia Sancti Andree apostoli
Anno Domini Mdvj^o vnder vart stadz insegle.

Borgamestara, radh och menigheten
i Kalmarna, idre fatige tro vndersate.

Postscriptum å en liten sedel:

Item kære herre, ath i ville vare behielpige til frv Ingeborg om the lente pæninga, som her Sten lente aff kirkie och kapelle, ath hon ville tenkia ther til, ath Gudz tjänist [icke] skulle bliwa fornidrat eller overgeven. Oc thet ær var kerliga och ödmiwka bön.

Utanskrift:

Erligh och velburdugh herra och strenge riddere her Swanthe Nielsson Svergis riges forstandare vor kære herra ödmiwglige.

99.

Biskop Ingemar till fru Mätta, begär hennes bemedling med afseende på Hr Erik Trolles försök att uttränga honom från Kinnevals härad, hvilket biskopen förut haft, liksom från Allbo härad, hvilket Hr Svante också hade honom lofvat, dat. Kronoberg d. 29 Nov. 1506. D. G. A.

Ingemar &c. *lika med Nr 86.*

Sincerissimis &c. Kære frw Mættha besynnerligh gode wæn, tackom wii eder ödmywleaga gerna for all kerlig, æro och dygdh, som i oss mangfaaldeliga altidh bewisth haffwe. Kære frw Mættha, drager eder wæl til minnis, ath waar kære höwidzman her Swanthe sadhe oss til Albohäradh i Lyongby i fastis medh hand och mwn i edre nærwaro, æn ther wii kommo tiil Wexiö, gick her Erich Trolle oppwnder medh sina wener, thet her Swanthe wnthe honum thet ighen, æn om daghen, som waar kære herra her Swanthe skwlde aaffriidha, thalodho wii till honum, om her Pæder cancelæren skwlde faa oss breffwit, som scriffwit war paa thet hærudet i Lyongby xiiij (14) dagho tiil forena, thaa swaradhe hans herradöme, thet han wilde oss forläna thet litla hærudit, som wii tiil forna hadom, och gaff oss ther breff oppaa, och hwad han oss loffwade hörde her Pæder och wæl tiil minnis drager i prosthens stwffwo i Wexiö, medh hwad welkor han oss thet tiil sagde medh handh och mwn. Æn nw i sitzsten maandaghen næst æffther Sancti Mathiis dagh kom her Erich Trolles fogotthe tiil oss och hade her Swantes breff, som scriffwet war lögherdaghen næst for Sanct Laurencii dagh i Arbogom, lwdandes thet her Swanthe hade honum aather forlænth forscriffna hærudh i moth thet lyffthe, som hans herradöme oss

loffwode i prosthens stwffwo i Wexiö. Item screff war kære höwidzman her Swanthe oss tiil medh waar tiænara nw Sancti Dyonisii dagh, loffwondis oss tiilbörligha och wbrotligha haaldha alth thet han oss loffwodh hadhe och sade waar tiænara tiil medh handh och mwn, ath wii skwldho enghen breff skötha, om the tiil oss kommo, wthan behaaldha och forswara then deel, som han oss forläenth hadhe, tiil tæss wi waarth bodh och scriffwile tiil hans herradöme haffth hade, tiil holkit lyffthe och scriffwile wii fwlkumligha tro tiilsætia och oss fwlkumligha wedherhaaldom, forswarondis thet hæradh for her Erichs Trollis fogottha, tiil tæss Gudh foger, wii faa her Swantes scriffwile i ghen, som hans herradöme oss laath wnderwisa medh waar tiænara. Item kæra frw, wilde eder ædlaheh tiilwördis hiælpa oss medh eth goth ordh tiil waar kæra herra och höwidzman, ath wii mottho nywtha och behaalda waarth læn, som hans herradöme oss loffwodhe, wele wii thet altid kerliga medh eder forskwldha, och framdelis lön takandis aaff alzsmectog Gudh, Sancte Sigfridh och hans wælsignadha sythersöner, holkom wii eder befalondes medh liff och siæl tiil ewig tiidh. Görom wi altidh gerna hwad eder kan wara tiil welia och kerligh och edher capellan wara tiil liff och siæl, saa længe wii leffwom. Snarligha scriffwit paa waar gaardh Kronoberg Anno Domini Md sexto in vigilia Sancti Andree apostoli, wnder waarth secret.

Utanskrift:

Erligh och welbyrdogh quinno frw Mættho. Her Swantes paa Stocholm, waar besynnerligh godha wæn, tiilkommondes thette breff medh ödmyweth och kerligh.

100.

Hemming Gadd till Hr Svante, att han i samråd med Peder Månsson, som säger sig hafva dertill befallning, utskrifvit en kostgård i östra Småland, för underhåll af krigsfolket i Kalmar, och hade de måst sända dem öfver till Öland för att skaffa sig lifsmedel, intill dess att gården hinner inkomma, men utan något slags våld, dat. Kalmar d. 30 Nov. 1506. D. G. A.

Myn ödmyke &c. lika med N:r 72. Inghen synnerlig tiidande haffwe wij her hoss oss, wtan then jak edert herre-

döme senast tilbödh medh myn capelan her Symon. Mæn Peder Monsson oc jach æro saa enss wordne, at wij haffwe lagt en kostgierdh öffwer alt Kalmarna læn til eders herredömes folk, her ligger i stadhen, som han siger sig i befallning aff edert herredöme haffwe, tesligis öffwer Twna læn, Stågeholms læn, Offwidingia hæred, Westra hæredh och Swdra Wedbo, och epter thy at folket fattades kosth oc tæring, ther före sände wij folketh tiil Ölandz, at faa sig noget til bæring, och enketh för then skwll, at bönderne her oppa landet skwlle komma oc dægtinga för siig, at thee motte sitie i friidh oc rolighet oc göre hiit then deel them börde(!) göre Swerigis rikes krona, oc finge thee ther nagot tiil hielp, grytor, kannor, oc hwad medh wille, saa ath thee haffwe naget förtæra tiil tess gierdhen komber wt, som pa lagd ær, man inthe brände thee och ingen aff them hwaske slogo eller drogo. Vij haffwe her allerede saa manga batar, at wi kwne halla them inne, pa slottet ære, bade til land oc waten. Verdige herre fadher, edert herredöme haffwer ther medh en osidh, at nær jak sænder eder myn bodh, thaa skynder edert herredöme them saa senth fran siigh, thet ey nyttogt ær för sanning. Her medh edert herredöme alzmektig Gud befa[lan]-des tiill liiff och siæll. Verdens helse myn frw moder, myn vnge herre oc tiilliit medh mange gode nætter. Raptim Calmarnie die Sancti Andree Anno Domini Mdvj. Nostro sub secreto.

Heming
Gadh.

101.

Hemming Gadd till Hr Svante; en förstärkning af manskapet är kommen, men krigsmaterielen så otillräcklig, att han sjelf måst göra en krutstamp med den lilla tillgång på salpeter han hade och taga jern ur de brända husen till pilar. Om Hr Svante vill göra infall i Skåne i vinter, bör han tåga genom Jönköping eller Vestergötland och ej genom Kalmar læn, som är allt för utblottadt, men kan få understöd af ett infall från den sidan. Vintern afbidas för en stormning af slottet och lyckas det, går Hemming öfver till Öland, dat. Kalmar den 6 Dec. 1506. Egenhändigt. D. G. A.

Myn öd[myuka] &c. lika med N:r 72. Sancte Barbare apton komo st. . . . borgara hiith i Knarra hampn och medh thöm Hans Engilbrekth som war. . . . . ktin och

nogre xx karla medh honum. Inte fördhe the medh sig aff thy Michil(?) . . . . . n mik sændhe wtan byssonar och ij (2) fierdunga poluer, och illa (!) packa . . . . ., och Michil scriffwer en t[unna] wthsænth wara, Se Gudh forkærth, thet skall sa . . . . . föras, Alth mith hop war om thet poluer, mer æn om alth annath. Men jach [ha]ffwer en t[unna] salpether, ther bakar jach nw aff hwath jach kan. Jach hawer latith göra en poluer stampo gansth skön. Aff alle ödmyukth tackar jach idher for alt thet i mik sendhen, æn thy jach fik ther inte aff, wilin gar for al tingh. Thet haffdhe warith mik en godh hielp. Verdig herre fadher, jærnith g[a]r mik nw alla nesth, jach haffwer inghen radh, wtan alth thet jærn jach far i the brenda hus och garda her i byn, ther smidher jach pill tæ . . . . . och annor behoff aff. Thenne ryters ga mik alla nesth, för ja[ch far] . . . gingærdhen in, then jach hopas innan torsdaghen. Ær thet sa . . . . . ækte in i Skane i winther, om wedherleken sig sa besteller, tha . . . . . a thenne landzendhe for Gudhz skull och there store armoth och . . . . . the haffwe nw, te liggie alle her i Möre for skærmana w . . . . . viij medh theress sæk och wærie, och ther ower hielpa the wid . . . . . til hestena her i byn. I fiordh fortærdes alth thet her w . . . . . a redho fortærth i thet nestha her wæxte i aar, och drogh . . . . . nerss her nidh, her bliffwer thet jemmer thet wndher ær. The . . . . ey bade her liggia for skærmana, fortæra sith egith for bysso . . . . ath halla wara hestha, och göra oss hielp til byn. Jach . . . . halla the til komer(?) &c. Ginom Jöneköpfung och Synderboo [och We]sthergötlandh ær inghen landredh warith i lang tidh. Om idherth herredöme sa tæcktes och yntes*). Item ær thet . . . . wilen til Skane genom Jöneköpwngh eller Westhergötlandh, tha scriff[wer mik] til i tidh och thyma. Jach will sendha alth thet folk in i Blek[ing]h, jach kan aff stadh koma pa then tridie sidhen, Wm(?) sa sker [medh] Gudhz forsyn jach far slottith, tha befesther jach thet och g[er] mik strax til Ölandh medh alle makth bestalla her Niells Bosson, pa idhert behag och forlätningh. Han haffwer fangith p[oc]ker[nar] och haffwer febris ther til medh. Thet ær en gansth ondh Swensk man. Han far sa illa medh alla herra landbor och prester thet ær [wn]dher ath.

Jach sendh[e] . . . . . a in i Torrem sokn i nath ath hemta oss nogoth til matz. The . . . . e loffwath bliffva i mith myne och legw for mik, rekke the lenge . . . . fa wij se. Jach bidher epther wintren, ath isen lades kringh om . . . . .

*) Det följande intill styckets slut är skrifvit å brevets tredje sida, men insigneradt.

sidhan skulo i höra, jach will göra thöm eth bondasous til b. . . . ath the aldrig sago makan. Jach ær aldellis redho, dog hem[ligen, ath] her wete ey mange aff byn. Nesth Gudz hielp, the skule wardhe idh[re] fangher, sa mange ther oppe ære. Thet haffwer jach fornumith aff theress tall, ath the ære mykith myukare æn the ware. The haffdhe en skalka mwn medh thet första. Jach haffwer acktath mik in ath bagaregardhen och medh then första sten jach giffwer thöm, will jach wara ther inne i spith [th]eress halss och sidhan hugga op mwrin til syön, genom Bryggia huset, och latha inkoma wara gesther sa manga mik tyckis. Skragen och s[kerm]döra och annor tingh ære redho, sæties skulo in pa mwrin. Wij [tro]dhe ey han kastade aff thornin stene stora som bryggia kar. W[aren] widh god trösth. I skulen medh Gudz hielp fa godh hugswalilsse aff [them] ther oppe ære. Ther hielpe oss til Gudh alswoldigh, Sancte Erik ko[nung och alle] helge Sweriges patroner, them jach idher befaller til liff och [siel. Datum] Kalmarna Sancti Nicolai dagh Mdvj.

. Gadh.

Hemming Gadd till Hr Svante, berättar om tillståndet på Kalmar, likasom på Borgholms slott, tillstyrker ett större krigståg på vintern genom Vestergötland in i Skåne, der folket önskar få fred, han beklagar sig öfver de stämplingar, som förehafvas för den trohet han visat Hr Sten och Svante sjelf, berömmar Jon Jönsson för sin trohet, dat. Kalmar d. 8 Dec. 1506. Egenhändigt. D. G. A.

Verdig herre fadher, nw strax i morgenstwndhen komo myne smaswena fra theress skærm och haffdhe en karll gri-pith wndher skermana, som lop i fran slottith, och hawer han for thierendhe, ath Jachim Trolle ær wisth ther oppe, och hawer the hjertans dröffwelsse, thet wërth ær, swarth som en jord. Ther ær ey mer æn xij (13) flesk oppe, och widh viij (8) oxsafall köth, iij (2½) smör xviii (18) pundh hwmbla, eller ther widh, xxi (21) swin, magher, leffwandes, ij (1½) læst Tysth öll, ij (1½) læst malth; en tunna Tysth öll wilie the haffwa hwar dagh i spith Jachems halss. I gar slogo the i hæll redeswennen Jeppe Töringh, han ey fik thöm öllith. C (100) karla ær ther ferdige oppe, xx (20) ware ther och C medh thet förste, the andre ære aff tolladhe. Widh viii (8) lass

wedh haffwa the oppe, poluer nog och bly, pill ganst föga, inte jernith, ingen kalen, inghen fisk wtan widh iiii t[unnor] Gotnisk fisk, salth nogh &c. Karlin ær wiiss som aff kom, en radman war godh for honum, och terde(!) sig i stadhen som en godh karl, för æn han bestallades. Jachim hawer reth sig en bath och will aff stielandes, man han rædis, the sla honum pa halsen, om han wil fly fra thöm, thy han hawer warith töm godh for theres klædhe och peningha, thet the ey fangith haffwa, och mene, han skall bliffwa i nödh och losth medh thöm. Man han sligher fra thöm, och kan han fynne nagre foger ther til, och sigher karlin, ath the haffwa hop, ath konunghen skall sielff koma thöm til wnsætningh. Sa haffwer Jachim sakh för thöm, medh [o:mæn] thet ær ey werth tænkias, thet jach tror. Thetta hawe wij for thiendhe. Wille thet noget frysa, jach will icke længe bidha medh thy, jach wil försökia hwarth thet will. I skulen spöria, jach wil göra mith ther til, jach lather the Tyske halla til sjöss her ephther, och icke for skansen, om nættherna, ath the skulo taga siön wara, sa ære wij ower ens, och ij rother mith folk. Thetta görss icke wtan sak, som godha karla haffwa the sigh terth, æn nw. Pedher Magonsson kom wth igen, fly nagoth in. Inte kom her æn nw, ey heller Bænkth Knwtson. I aptons kom Kempe igen fra idher. Jach tackar idher aff alle ödmyukth for idhers kerliga til scriffwilsse, och will medh myn ödmyke, wel welie, thro thienst nath och dagh gerna forskullath, hawer ther inte twiffwill wti, æ hwath the mik pa stempla wilia ther oppe. Werdog herre, stædher thet icke til her ephther, ath the mik sa falla ower halsen for myn thro thienst, jach beuisth haffwer Swerges herrar och infödinghar, och her ephther beuisa will, sa lenge jack leffwer. The göra mik ganst owe-lioge her ephther thiena thöm, medhan thet ær thet bestha, jach thienar en och icke thöm. I skule fynath i sannindh, ær jach ær forderffwath, i fare ey thess bæther. Idher görs thienara behoff sa sidhan som för, och kan sakta wara, i saknadhe H. Gadh, sa matteth falla sigh, æn thy i haffwe thöm i idher thienst, ther bæthre kwnno widh alla handha fogor æn jach. Lather Jon Jensson icke och forfaras. Jach loffwar idher pa myn thro, han ær then idher och thienar som en godh man, æ hwar han skall wara. Inghen weth hwath en thro wen ær eller thienare, för han honum sak[n]ar. Om then Skaneske resan, sæther henne ingelundh aff, sa frampt i welie sielff bliffwe wid makth, wtan the Danske fa nagoth göre i winther, fa the idher göra i sommar, mer æn i kwnne taga war. Ginom Westhergötlandh eller Jöne-köpwngh bliffwer idher drekth, haffwer alth frelsith medh

idher, riddherskapith och biskops swena, köpstadhzmen och almogha, sa mykin i thröste, leffrere eth anrennan, om the taga til wärn, thet jach ey thror; thy strax i kome i landhemærith, æn för, thror jach, the haffwe bodh til idher ath fordectinge sigh, och nar i kome i thet nestha, ath i sende bodh och breff in til erkebiskopen och Skanske herrene om opslag til xx aar, och lathe Skanske almoghen forsta, thet i ey begære annath æn roligheth imellan riken, om i thet nyta kwnne. The skulle sidhan sielffwe sa begath medh herrana i Skane, ath the frandelis werffwe opslagh, heller æn the wille forderffwas. Thetta ær mith sin, tagher ther aff sa mykith idher tykis, sendher inte hoff folk hith mer, wtan sa sker mer makth komber. Sa snart jach kan aff Gudhz nadh fa endha her, om sa hendha kan, giffwer jach mik in pa Ölandh, rædhens inte therom. Jach will honum boo sa nær, han skall siga: en bonde dreng ær idher swen. Jach weth nagoth om Borkholm, jach aldrig wiste för. Her Nielss Bosons karla kom til mik, och hans swena ij (2), the haffwa sakt mik wndher aff nagher stycker, xl (40) karla, onth och goth, haffwer han ther oppe. Bøndher haffwe bodh ower bodh til mik, ath jach skall fa thöm C (100) men, the welia halla honum inne medh thöm. Thet trösthær jach ey göra eller will, för jach weth mik bæthre förwarath her, thet snarth ske kan medh Gudhz hielp. Wilin ær godh, arbeydith osparth och lifs faren. Jach sage gerna, jach ware dödh, medhan the ga mik sa epher medh en skardog kniff, thet thöm Gud forlate. I annar landh plege the fara well, thet mene besta wetha wilia mer æn sit egith. Her wilia the icke sa. Myn trösthær til Gudh, idher, myn rettha herra, och mene man i Swerge, ath the ey latha ij eller iij (3) forderffwa mik fatig knæppelskyttha(?) for myn thro thensth. Thet gar all awindhen aff thy jach thienthe her Sten, Gud hans siell nadhe, och nw idher, och for K. H[ans] skull, han ær wth driffwen. Sæther inghelundh then Skanske rese aff, om winthren sig sa stella will. Pa Örebro holler idher jwll och samm[l]e alth folkith i Wastena, om företh ær, annars ær thet ey radh. Dragher sidhan sielff genom Westbergötlandh och haffwer makthin medh idher. I skule se, her Ake fölgher idher, som en ærligh godh man bör ath göra, haffwer ther inthe twiffwell wti. Lather sidan frelsith draga genom Jönköpingh, ath ressa Synderbo, Ösbo, Wesbo medh sigh, och möthens ther leglighethen fynnas kan. Ser jach til felle her hoss mik, jach will koma medh ij^M (2000) skytter til foth och hesth pa then thridie sidhen, om jach ey behindras her for slottith; thy jach kan icke sla her lösth, och ær ey radh,

som i sielfwe merkia kwnne. Her medh idher Gud befallandes til lifff och siell, myn frw modher och allan hopen. Hasteliga skriffwith i Kalmara conceptionis Marie virginis Mdvj.

H. Gadh.

103.

Hemming Gadd till Hr Svante; skepp med förstärkningar till slottet ankomna; de Tyska knektarne i staden äro ej att lita på, om de ej få hvad dem blifvit lofvadt, dat. Kalmar d. 12 Dec. 1506. Egenhändigt. D. G. A.

Verdigh herre fadher, nw i gaar kom then store Priis Her Sten miste, Gudh hans siell nadhe, och ther inne aff gisson och sägn clx (160) karla, sollenera och andhra karla, rythers medh. En parth ware batha ware hoss honum ij (2) wikesiös wtan stadhin, man medhan skipith war forlastath, ther fore kwnne wij inte göra honum til godho. Wid Jomfrwn ære iij (3) skip och hiith skole medh första wædher. Ther aff kwnne i wel tänkia, hwath behoff görss oss, idher fatige thienara, her liggia. Inthe ær oss mer æn sæmian mellan idhre Tyske och oss Swenske. Gudh for sin nadh giffwe oss snille och störk bestridha ware fiendhe, till tess wij fa hielp offwan aff idher, och haffwa sæmio inbyrdes. Ther skall jach mik leggja all win om, som jach weth makt oppa ligger. Wærdig herre fadher, Gudh forbydhe at wij fa nagre slactningh her aff fiendene, for inbyrdes kiiff, thet ware en stor dreplig skade Sweriges inbyggjara. Skikker hiith nagre köpstadzmen aff opstædherne, thet aldra första i kwnne, som i kwnne tenka makt pa ligger. Then almæg[tig]sthe Gudh, han styre for oss och radhe. Thet ær eth selsynth parti, the Tyske, i hawe sænth hiith. The wilia jw radha, som the wilia, och merker myn ordh til godho, fa the icke thet i haffwe thöm til sakh medh thetta bodh; tha ær rædandes, hwath the fore taga wilia, en ondh grwnk sigia alle höra. Lather thetta idher ingelundh bekoma i naghre motho. I wite hwat thet geller. The haffwe dog hertil sigh bevist som godhe karla. I theress ölstwggw haffwe the selsynt tall. Gudh idher beffellandes til lifff och siel. Scrifwith i Kalmara lögerdaghen for Sancte Lucie dagh Mdvi.

H. Gadh.

Hemming Gadd till Hr Svante, förordar till häradshöfding i Gullbergs härad, som hör till hans förläning, en af sina svenner, Johan Nilsson, och lofordar Peder Henriksson, som haft utdelningen af folkets lön om hand, dat. Kalmar d. 6 Jan. 1507. D. G. A. Till en del urblekt.

Myn ödmiwk thro tjänesth nw och altiit försenth medh wor herre. Verdoge herre fadher, werdes edert herredöme welia wetha, ath nw för nogra dagha siidan bleff Giordh Benctsson, myn thianare, dödh, hwars siell Gudh nade, aff gamal soth och siwkdom, han lenge hafft haffwer, och ey aff anneth, hwilken som hade haredzhöffdinge dömeth i förläning aff edert herredöme i Gwlbergz haredh, som jak i förläningh aff edher haffwer, och terde han siigh altiit pa marken moth rikesens fiendher som en hoffman saa lenge han leffde, hwar fore bedher jak edert herredöme ganst ödmiwkelige at i werdes wne för[scriff]ne haredzhöffdinge döme i för:de Gulberg hared myn t[hroma]n och thianare Joan Nielsson, hwilken siig och bewisth [haffwer] i rikesens tjänesth her i Kalmarna som en thro danneswen [bör at]h göre och skal altiit ware edert herredöme redeboen medh sin [wnder]danlig tjänest, ænar i hanom tilsigiandis varda. Bedher jak [eder ödmi]wkelige, at i werdes late honom niwta myn scriwelse tiil godha, ath han motte fa thet breff ther pa lydha skal. Thet förskyller jak ödmiwkelige gerna medh myn thro tjänest, saa lenge iak leffwer. Hermed edert herredöme alzmektig Gudh befalandes sancte Erich konung och alle helige Sweriges patroner bade tiil liiff och siell. Verdens helsa myn frw modher, myn wnge herre och tilliit medh monge gode nætther. Raptim Calmarnie die Epiphanie Domini Anno Domini Md septimo. Nostro sub secreto.

Hemingh
Gadh.

Postscriptum:

Verdoge herre fadher, verdens edert herredöme welia wetha, at Peder Henricsson haffwer bewist siig i thet werff oc ærende, han hiit sänder war, som en thro danneswen, och war bade han oc jak ther öffwer, then tiidh folket fick sin lön, oc hadhe wij stort pladz ther medh, aff thy, at thee ey wille lata nögia siig med thet hwarion tilscriffwit war. Saa fwnne wij bade eth medell ther wdi, som för:ne Peder Henricsson kan eder siælf wnderwisa. Annars hade kommet en

owelie bland folket, om wij thet medell ey fwunnet hade. Bedher jak eder, werdoge herre fadher, at i wele lathe för:ne Per Henricsson thet niwta tiil godho, ath han sig sa troliga bewist haffwer i thetta ærende, och kan han edert herredöme wnderwisa om alla læglighether, her pa færde ære.

105.

Hemming Gadd till Hr Svante; tillstyrker en kungörelse till Kalmar län och Njudung, för att vederlägga skadliga rykten, ett infall i Skåne eller Bleking, der folket går honom gerna tillhanda, och föreslår Bröms att få befälet, samt begär skriftlig anmaning till Linköpings domkapitel att afstå från stämplingar, medan brefskrifvaren är i rikets tjänst, och uppmanar till motstånd mot de hemliga anslagen på sista rådsnöte, dat. Kalmar d. 8 Jan. 1507. Egenhändig. D. G. A.

Verdig herre fadher. Sidan all breff scriffwin wore, fick jach wetha, ath i Högxby sokn haffwe warith ondha meklara, sigandis, ath i plath ware aff satthe aff höffvitzmans dömith, och jach aff biskopsdömith, ther fore ær almoghin sa tryckhardh wordhin i lænith alle stadzs, Gudh se loff, the lywge om idher herredöme, æ hurw mik gar fatig man, skall jach nyta myn thro thiensth sa ath, thet se Gud forkærth, mith hop ær til Gudh och idher ower alss werdz herrer, mik skall aldrig ingen koma til thiensth, sidhan jach slepper idher. Bidher jach idher ödmyukliga scriffwa thöm til i Högxby sokn, Nydwnggh och Kalmarna læn, ath idher sadana ryckte pa förth ær och mik, ath the sætie icke thro til sadana lyngafftigth tall. Her liggher stor makth oppa, ath jw sa sker medh thet aldra förstha. Ther tager ingen forsymbels wti. Item om i achte drage in i grensen moth Danmark, haffwer bodh in i Gydinge hæradh, the fordæ[g]tinga sig medh idher gerna, och koma thöm til i Skåne, the herrer ther boo, och fliath(!) til opslag eller fridh, nesth Gudz hielp, mellan riken. Will icke wintren ställa sig sa, i kwnne kome in i Skåne, tha haffwer folkith liggiandes i Blekingh, wtan for Kalmarna læn. The ga idher gerna til handha och födhe badhe häst och man. Awaskærs kirkia ær eth fast nesth, nar hon til pyntades, ther hawa sith tilhall, och om ower makth kome, haffwa the ey lankth hem igen til Brymsebroo. Sa ære wij förwaradhe her i stadhin och then landendhe i Möre, for brandh och roff, nesth grensen boo, i somer, om

wij ey annat göra kwnno. Lather folkith koma hidh ofortöfrath, hiith skall, wtan alla ylan, thet ær ey radh lengher yla om thetta sloth, hwath heller thet will frysa eller ey. Jach æther mik, innan wij haffwe tilfelle, och icke makthin. Forgæther icke göra beggis ware orsækth for almogan medh idher breff, medh thet aldra forsta, thet folk hiith skall, far thöm en höffuitzman, then forstandh haffwer, medh forordh, ath hwar jach ser til felle nagoth göra i rikesens thienst, pa idher fiendhe, ath the ære lydoge hör[u]ge och folgactige, wtan skotzmall eller knark, som i fiordh skedde oppa Öland. Tolke stemplara thiena icke her pa thenne tidh. Bröms är en then beste, jach weth, om the skule in i Blekwng, eller til Ölandh, han ær en sedig karl och medh alle lempe kan sig wmga medh alla. I skule sökia efther annan makan ower rikith blandh idhre godhe men, han will fram och haffwer ingen myströsth, hwr han skall wara, och alle lydhe honum gerna, och mogen [i] fulkompliga sætia lith ther oppa, han ær idher thro man, æ hwar han kan och forma. Göre i honum nagoth til godho, thet städe i wäll wtan twækan. Verdens ath scriffwa thöm til in capitulo Lincopensi, thet the sætie aff theress stemplingh, mik fore komith ær, the föra alla stadz, medhan jach ær i idhers och rikesens thienst, som mik hopas och inte twifflar, i ære sielff bidhne ther om, om jach reth tenkia kan. Jach will göra idher myn thro thienst full, och acktar inthe hwath the pa mik stempla, nar i bywdhe mik fly, tha ær tidh och inglundh annarss. Peder Henrikson sade mik om nager lönlig ærendhe, stempladis i herredaghen moth idher, thet mik selsynth war höra. Sither i högsätith och byuder ower andra, æ medhan i kwnne bestrida en hæsth. Biudhe the thetta til, medhan i ære höffuitzman och i idhre welmakth, hwath skulo the göra, om i sielffue idher fornidra och lathe annan biudha ower idher. Gud lathe mik aldrig then dag leffwa, sa henda skulle. Her medh idher alswoldig Gudh befellandes til liiff och siell ewinneligh. Helser myn frw modher och allan hopen medh M (1000) godhe netther. Scriffwith hasteligha i Kalmara viij Januari Mdvij.

H. G.

Poluer	} fattes her.
pile	
jærn	

Hemming Gadd till Hr Svante; den utskrifning af manskap, han låtit utgå i Högsby och Ålhems socknar hade ej haft någon påföljd, emedan ett rykte blifvit utspriddt, att så väl Hr Svante som Hemming sjelf voro afsatta; emellertid bereder han sig att så snart förstärkning kommer storma slottet, hvarpå man der ock gör sig beredd, dat. Kalmar d. 8 Jan. 1507. D. G. A.

Myn ödmiwke &c. lika med Nr 104. Nw i samme stwndh kom Pawell Kyle in i stadhen til mik fran Höxby, och hadhe jak giorth wtbodh i Höxby och Alem sokn, at thee skwlle hiit komma til förlosning them her warit haffwe i rikesens tjänesth, och kom ey eth barn, æn siidher meer. Saa sporde jak Pawell Kyle til, hwro ther war om thet wtbodh, medhen thee ey kompne waare, thaa gaff han mik bekenna, ath ther hade warit nager stæmplara, som almogen hade giort oweliogh, och hade giiffwit almogen bekenne, thet edert herredöme skwlle warit sath aff höffwidzmanss dömeth, och jak aff biscoops dömeth. Som jak kwnne märkia, thet rykte hade her Peder Turessons fogute giorth och nagre andre aff frælseth, och hade bideth them sköta hwaske eder herredömes scriwelse eller mith, och ther före ær stor willa komen bland almogan aff sadan stæmplan. Bedher jak edert herredöme ganst ödmiwkelige, at i haffwe thetta saa enlige inne hoss eder siælf, til tess Gudh fögher, at i faa hæmpnes öffwer nagen aff thöm, thetta aff stadh kommeth haffwer, och sændher mik folketh offörtöffrat, som edert herredöme och riketh största makt paa ligggher, at wij motte faa en ænde pa thenne förbannade kaak, wij belagt haffwe. Vile Gudh giiffwe lykken til, at wij matte honom faa, sidan twiler mik inthe, at her Niels Bosson omwändher siigh tiil edert herredöme och Sweriges rike, och haffwe thee i tesse daga thee pa slotteth intageth allt then wed och kyffwenæbber wtan slotteth waare ther nest om kring, aff thy ath thee wnderstodo, thet wij late göre skermdöre oc driffwande werke, och förwænthe, at wij skwlle storma til them, som wij och akte thet snarest frysa wil, oc wij faa. . . . et wij edert herredöme tilbwdeth om haffwe. Verdoge herre fader, tw[i]ffler in[ ]thet ther wdi i faa spörie godh tiidende, saa snart folket komber. . . . eders hielp. Verdoge herre fadher, werdens welia wetha, ath en . . . . . rækte mik sin handh paa thro tjänest paa edert herred[ömes wegne], sade han, at i hadhe taleth til hanom ther för om, thaa han skildis fran eder, och ther före gaff jak honom iiij (4) mark paa edert behag til i sælfwe komme til stæde, iiij (4) andre lönte jak och, som inthe scriffne waare

i registreth, och kan Peder Henricsson edert herredöme herom wnderwisa och om alle leglighether her pa färde ære. Her medh &c. *lika med N:r 104.* Raptim Calmarnie feria sexta infra octavam epiphanie Domini Anno Domini md septimo, nostro sub secreto.

Hemingh
Gadh.

Verdøge herre fader, verdens welia wetha, at senast biscopen i Wexiö screff mik til, tha screff han saa, at her Niels Ryning laa paa sængen maalløs och hade tageth al sin redha, och wiste ey hwadh heller han skwle orka nyta liffwet eller ey. Bedher jak eder ödmiwke[li]ge, verdøge herre fader, om saa skedde, at edert herredöme werdes til at tænkie pa Pawell Kyle, at han motte faat, thy han haffwer liffs breff pa thet hæredh, her Niels hafft haffwer, han haffwer förthiæntheit och her epter gerna förtiæna wil, och jak tesliges, saa lenge wij leffwe. Beder jak eder ödmiw[keli]ge, at i werdes late honom nyte myn scriffwelse got ath, han hawer got fortient som en ærlig danneman.

107.

Hemming Gadd till Hr Svante, begär att få undsättning med det snaraste och vill sedan söka storma slottet, men blir nödgad för brist på proviant gå med folket antingen till Bleking eller ock till Öland, att innestänga Nils Boson, hvilket bönderna derifrån dagligen begärt, och kunde denne väl på det sättet förmås att gå öfver; han tillåter tillförsel från Öland till Kalmar, och endast derigenom hade H. Gadd kunnat hålla sig qvar der, dat. Kalmar d. 9 Jan. 1507. D. G. A.

Myn ödmiwke &c. *lika med N:r 104.* Sidan Pedher Henricsson hädhen for, ær her inthet nyth pa färde. Dog kom her en borgare hem, gripen war til Köpnehaffn, med omyne skildt tædhan, och siigher han, at konwngen ær i Landh to Hols[t]jen, samblar folk och förwænther siigh aff Skotzland mäktiig, drapelig makt, som thee Danske göre rykte. Hwad i sanningen ær, jak ekke weth, wtan som han siigher. I Rötneby ære ij^c (200) saaldenæra och ryttara, och forbida eth tal folk, eptther koma skolo, och skolo hiit, Kalmarna tiil wndsætning. Gudh giffwe, wij faa thet folk, i oss akte, hiit nidh, för en thee komma. Her ær och alsz inthe

tiil spisningh, och kan inthe inkomma för oföre skwldh. Inthe ær æn nw kometh aff thy Per Monsson oss loffwede hiit komma, meer æn ij^e (150) spæn malt, som byttes blandh borgarena, ther folketh liggher, edhre Tyske i stadhen, och haffwe thee faath eth got sæt, at thee thera siig nw som danneswena i alle motto. Bedher jak edher ganst ödmiwkelige, ath i wele wara förtænkte, ath folket kwenne komme oförtöffrat hiit nidh, om i ey sielff personlige komma welia, för thee saker, Per Henricsson eder wnderwiste. Naar thet folk komber, ær ey anner radh i wanom, wtan strax bestorma slottet, och see hwad lykke Gud alzwoldogh oss giffwe will, fatige Swænka mæn. Mik hopes til alle helge Sweriges patroner, at oss skall skee lykka. Kwenne wij oc ey bliffwa wedath, wtan faa hwg oc stiga wtaff, thaa warde wij för kostlöse skwll antigia giffwa oss in ath Ölandh eller Blekingh, och tykte mik pa edert behag wara nyttegest, ath then mästa makt komme in pa Öland, at tæppa her Niels Bosson inne, thy bönderne ære ther wælwelioge til med lifff och makt, och ære dagliga dagz inne hoss mik och bedia för Gudz skwll wndsætia sigh, och aff thy, at han altiit sigher sig ey wara trængdan tiil at giffwa sig til Sweriges rike, ther före skwlle man begynnät, jw förre, jw bätre. Haa veth hwadh sin han finge. Nagot haffwer han i hogen, thet oss obekändt ær, besynnerliga medhan han tilstadde och æn nw toleliga tilstædher böndher aff Ölandh hiit föra gæss, höns, miöll och malth, för then sæmian, thee mik loffwath hawe, och hade ekki then hielp warit, thaa hade jak longo sidan lopeth aff by och sath nyklana i porten. Thy pa myn thro och ære, ær ey kommeth aff alt læneth öffwer xl (40) spæn malt aff skatten i alt thetta aar. Ingen wndsætning kwenne jak och faa aff borgarena, for thy ryttarena liggia inne hoss them. Her med eder alzwoldog Gudh befalandes och alle helge Sweriges patroner bade til lifff och siell. Verdens helsa myn irw modher med allen hopen med mange godha nætter. Snarlige scriffwit i Kalmarna ix Januarii Anno Domini Mdvij. Nostro sub secreto.

Hemingh
Gadh.

Åke Hansson till Hr Svante, sänder sin sven med en, som för bref från Lübeck till Hr Svante och riksrådet; sjelf skall han nu resa till landstinget i Skara, dat. Ettak d. 17 Jan. 1507. D. G. A. *Jfr Nr 81.*

Wenligh ok kerligh helse nw ok alltydh forsendh medh Gudh. Vethe maa i, kære frendhe ok besynnerligh godhe veen, thet ath een myn swen koom i fæardh medh thenne breffuissare, som ær wthsendh aff Lybek medh breff till ederth herredöme ok Sweriges Rikis Råd. Lether jak fylia honum een myn swen i gönom landith for alla handha stykke skull. Ey haffuer jak annar tydhandhe, ther jak kan eder tilbyudha oom wppa thenne her tydh, wthan haffuer jak aktadh mik nw til Scara, till landztynggheth, ok forhöra huro all ærendhe kwunnæ gaa till. For jak nokor annar tydhandhe höra, thaa will jak gerna tilbywdha eder ther oom. Her medh eder Gudh befallandes. Gör jak all tydh gerna hwath eder lywth ær. Ex Etagh dominica prima post octavas Epyphanie, Anno Domini millesimo quingentesimo septimo. Proprio sub signeto.

Ake
Hansson Riddher.

Ake Hansson till Hr Svante, berättar att »den unge herrens» Cristiern har rest till Oslo, der de Norska rådsherrarne skola möta honom, och föreslår unge Anders Eriksson till häradshöfdingdömet i Vartofta härad, dat. Ettak d. 29 Jan. 1507.

Wenligh och kärlich helse nw och altiindh til fornesenth medh Gwdh. Kære frendhe, her Swanthe och besynnerligh godhe wen. Hawer jak inghen besynnerligh tiendhe, swm iak kan bywdhe edherth herredöme tiil nw paa thenne tidh anneth en then wnghe herre her Christhern ær draghen tiil Oxslo, och ther skulle the Norskie herrer möthe haanum. Huadh tidhendhe jak kan forfare tæadhen, wil jak wforthouith bywdhe edherth herredöme til. Kære frendhe, ær myn bön tiil edher, ath efther then godhe man Erich Jenson ær dödh, Gud hanss siel nadhe, togh bedher jak edher, ath i wille wæl ghöre och wne then wnghe Andheress Ericsson hærasshöfdhingx dhömeth i Warthoffthe hæradh, huilkith

swm han wil ware edhert herredhöme och rikith til thænisth, togh alth fordij, ath han hawer ikkie syn hondh i ghen aff her Erich Turesson, kære frendhe, bedher jak edher, ath i wille wne honum theth fornemdhe hæærasshöfdhinx dhömeth for myn bön skwldh, huilket jak gerne forskulle wil medh ederth herredhöme. Kære frendhe, huadh swm jak kan forfare her nedher for tiendhe, wil jak wforthöueth byudhe edherth herredhöme tiil. Kære frendhe, huad jak kan ware til ödhmywkth och kerligh, wil jak altiidh gerne göre. Her medh edherth herredöme alssmektwgan Gud befallendes til ewigh tiidh. Skriuith paa Etach fredaghen nesth efther Sancte Paawelss dhagh Anno Domini millesimo quingentesimo septimo. Meo sub signetho.

Ake
Hansson riddher.

110.

Hemming Gadd till Hr Svante, att som Danskarne ämna göra ett infall i Möre, är så mycket angelägnare han snart kommer, som han bör tåga in i Bleking, och der kan wänta förslag om stillestånd från de Skånske herarne. Förstärkning och proviantering gå trögt, dat. Kalmar d. 1 Febr. 1507. D. G. A.

Myn ödmiwk thro tiænesth nw och altiit försænth medh Gudh. Verdoge herre fader, nu strax samme stwndh kom Sten Brawedzson medh eders herredömes breff, siidan thee andre myne breff scriffwen waaro, saa kan jak ey anneth scriffwa, wtan som thee andre lydha, at i werdes medh thet aldra första skynda eder hiit, som aldra största makt paa liggher. Ær mik och wnderwist nw strax, at Tyke Krabbe ok her Niels Gædda haffwa aktat siig hiit in paa Möres landh, at twinga them en gingerdh aff, saa högt i twingade Bleking i fiordh oc meer, om mera wara kan, och haffwa thee bade tiil hopa, onth och goth, widh sex och xl (40) karla. Thy ær raadh, at i oförtöffrat komme, förswara worth egeth, oc twinga them tiil at föda edher oc thee danneswena, hoss edher ære. I Rötneby ære lx (60) karla, skinnara oc pælssara, thet fegler(!) aldrig, naar i komme tiil Åweskiær, thee komma jw oc fördægtinga siig. Om thet Tyska breff*) ær mik myket behændikt, medhan ther staar ekki, i hwad stadh thet

*) Jfr Handl. rör. Skandinaviens Hist. Del. XX: 91—93.

scriffwet ær. Ær thet och sanneliga scriffwet aff Lybeko, oc medh radzsens welia wtgiffweth, thaa scole i wetha i sannindh, som jak förnimmer aff breffsens innehallelse, at konwnngen oc hans wener haffwa thet latet förwerffwa, oppa thet, at thet motte komma i dagh mellan konwnngen oc edher. Ey kan jak annars tänkia, wtan naar i komme i Blekingh, i faa wel anner sändebodh aff thee Skaniske herrer til dagtingan och opslagh. Och æn thy at wintren ær klen oc weker, komme i ekki længher, thaa komme i jw in i Blekingh. Naar Gud fögher, i komme til Högby, spører them tiil, hwi thee haffwe warit saa trykharde, at the inthet haffwe giorth i rikesens tjänst meer æn viij (8) daga, xii (12) eller xiiii (14) karla. Thet edert herredöme lathe liggia ther hestana ij eller iij daga, kwnne ey skada. Thee skwto siig paa Asboland, ey welia ganga wt för æn thee, saa gör det ena hæredh pa thet andra. Jak screff them tiil ij (2) eller iij resor, thee loffwade got oc höldo inthet aff thy. Ey göre the skatten wth, ey heller hielp til mantalet, oc alle skiwta the sig op til Nydingh, særdeles i thet hæredh, Per Monsson bor. Naar Edert herredöme komber i then ægn, skal antigia Pawel Kyle eller jak eder mötha, wij kwnne ekki bade wara aff stadhen i sändher, at göre edert herredöme wnderwisning aff all thee ærende, wij besinna kwnne.

Alzwoldog Gudh see loff för thee swar, i finge i Dalena. Jak glædz aff alt mith hiærtha, och saa lenge jak leffwer, kan jak aldrig forskwlla, at i verdens welia tala om mik för thee gode män, eder fatige tjänara, thet jak gerna forskylla wil medh myn ödmiwklig thro tjänest, saa lenge jak leffwer. Her medh eder alzwoldogh Gudh befalandes bade till liiff och siäll. Verdens helsa myn frw moder, myn wnge herre och tiilliith medh manga gode nætther. Scriffwit hasteliga i Kalmarna mondagen för purificationis Anno &c. Mdvij. Solito sub secreto.

Hemingh
Gadh.

Postscriptum å en särskild sedel:

Verdoga herre fader, verdens welia wetha, at jak haffwer giort mik redha medh skermörer oc driffwande werk, thet wij brwka motte, om wintren warit(!) wille. Nw æpther thet, at thet wil ey wintras, thaa wete wij ey annar radh, wtan taga Mwnkaholmen in, som wij gjorde tiil förende, oc skerma medh thee samme skermöre, til edert herredöme komber, och ære thee ganst illa til fridhz pa slottith aff thy, ath

ingen swarer them, nær thee til oss ropa. Thy at jak haffwer förbwdet, thet nagor skal tala widh them, epther thet, at thee plægada snakka saa ohöwist på herrer och förster, frwr och jomfrw. Vij haffwe reest en liten slonga. Naar Gud will hon bliffwer redha, thaa wele wij tale widh them och ekki för.

111.

Hemming Gadd till Hr Svante; emedan han sjelf icke för sina förrättningar kan lemna staden, kommer i stället Pável Kyle till mötes; fogden var sänd söderut dels att kunnkapa dels för att falla i ryggen på någon fiendtlig trupp, som ville intränga, dat. Kalmar d. 3 Febr. 1507. D. G. A.

Myn ödmiwke &c. lika med Nr 104. Jak sændher edher til mötes then ærligh gode man, Pawel Kyle, ath wnderwisa eder om all læglighether, her ære i stadhen, tesliges om thenne landzændha Möre, til hwilken i maa fwlko[mli]ge thro liith tilsætia, hwadh han edher tilsigiandes wardher på myna wegna. Bedher jak eder ganst ödmiwkelige, at i ey tage mik mistykkkes, thet jak ey sielff kwnne komma til eder, för thy her ær myketh beställa i byn, och tröste inghen taget oppa siigh i myn franwaren, æn thy jak liteth goth göra kan, myket minne æn myn welie tilsigher. Bedher jak eder, wredoge herre fader, welia wetha Pawel Kyles bätzsta. Han haffwer thet förtiænth som [en] cristen thro danneman. Jak tweker inthe ther wdi, at han niw. . . . . herredöme. Bedher jak och eder ganst ödmiwk[li]ge, at i [ecke tag]e mik til ondo, thet myn fogte ey nw hoss eder ær, för thy han ær söder wth moth Rötaby och Aweskiær, bade för tidande skwl, saa ok för bakhær, om nagher wille dragha her in. Och thet aldra första i kwnnen komma, ther liggher största makt oppa, thet Gudh kenne, then jak edher befaler och alle helge Sweriges patroner badhe tiil liiff och siell. Verdens helse myn frw modher, myn wnge herre och tiilliith med monge gode nætther. Raptim Calmarnie die Blasii episcopi & martiris Anno Domini Md septimo.

Hemmingh
Gadh.

Hemming Gadd till Hr Svante; emedan Påvel Kyle är borta, kan han ej komma till mötes; har haft olycka med en skuta, som skulle sänkas, och en blida, som blifvit färdig, men ingen förstår att rätt sköta; dock hoppas han, att när Hr Svante kommer sjelf med undsättning, slottet skall kapitulera, dat. Kalmar d. 11 Febr. 1507. D. G. A.

Myn ödmiwk &c. lika med Nr 104. Jak fik edher breff medh Bremss, i hwilke i begære mik personlige til mötes paa en dagz ledh wtan byn, thet jak gerna gjorde, om Pawel Kyle waare til stædes then jak edher sænde, at gøre edher wndherwisningh aff all ærendhe. Her ær saa wndherliga fath i byn, nar ingen ær hoss, som i sjelffwe well förstaa, hwro ther om ær. För omak skwll betæ[n]kker (!) jak mik ey, ekki komma welia eller för wanföre, thy mik borde, om jak annars ey förmaatte, krypa pa myn knæ moth myn rætta herra och hosbonda, helst aff thy att i werdes siælf bemödha edher, mik edher fatig tjänara, til wndsætningh, som jak förnimmer, mangen i moth ær, aff Bremsses wnderwisningh. Thet ær dog eth wndherliget ting. Siælfwe welia thee inthe gøre eller kosta pa kronen oc riketh, oc awundh haffwe thee, at nagher annar nagot goth gøre will. Ekke ær thet mith fædherne eller mödherne, jak beskyddher och beskermer, wtan aff edhers befalning och myn thro tjänest gör jak thet bætzsta jak kan och formaa, likerwis i mik betælfth haffwe. Jak tjänar ingen, wtan edher, och aldrig skal ingen man faa myn hand til tjänest, saa lenge jak leffwer, wtan saa lenge jak eder tjänar, oc eder myn tjänest ynes. Om waara granna at scriffwa, her pa slottet ære, waare langt aff sighia. I gaar skwll wij haffwe sænkt en skwta wedh slotteth, som wij och giordhe, man thee som sænkia skullo, waaro ekki fwilhogade, ther före bleff skepeth halff offwan watneth, oc fiendherne wwndoth fran oss, medh kabbel, föge skade war ther aath, wtan eeth förtreth, oc maa well saa hända siigh, nar folket komber in, ath thee faa samma hempdh, som thee fingo pa Stocholm, nar thee togo bomen fran oss. I thre wikor; oc pa then fierda haffwer ingen swareth them eth ordh for hoffmodh skwll thee brwkade sin mwn: gode quinor aff got fódde ære i landeth. Jak förnimmer thet oc i mange hande motte, at nær i sielff komme, ath her bliffwer en anner wændning aff, saa at thee giffwn sigh til dægtingan medh edert herredöme, oc kan well saa hændha, at i faa slottet, ath i skiwte ey en piil til them. Arla oc serla ropa thee: naar komber then gode herre, her Swante, vaare han framme, fwunes her anner radh. Jak mener aldeles, at nar

i komme, thee faa eth anneth sin. Tyste haffwe thee warit swarlige i tessa ij (2) nætther. Om the haffwa nagen spræk, at i ære sa nær, weth jak ey. Mith sin ær aldelis, at i komme oförtöffrat för æn nagher skep komme i siön, thy sedan warda thee storhogade och hopas wndsætningh, oc bliffwer ekki sidan snar dagtingan. Bestøller alla thee baa-thar, smaa och stora, i Aalem sokn och Rysby hiith in för bryggian, saa at i ære flotföre eller edre pilita pa edra wegna in til Ölandh, at henta nagoth i kaalgrythene. Fastan ær long, och ingen ær her mata kosten i warom brända köp-stadh, thy maago piltane ware wte och hänta nagoth. Bremss weth eder wnderwisa, hwadh mith sin ær, och hopes mik, at eder skall thet well behaga. Tweker inthet ther wdi, thee helge thre konwnga oc lökkan bliffwer hoss eder, sa i aar som i fiordh, oc e mer, om mera wara kan. I scole komme til Stocholm ighen nesth Gudz hielp medh glæde oc priuss, ther tweker inthe wdi, thage ehwar thet tags. Her medh eder alzmektog Gudh befallandes til liff oc siæll, myn ödmiwkelige thro tiæneth eder wnd[er]wisandes (!) sa lenge jak leffwer. Hasteliga scriffwet i Kalmarne xi die mensis Februarii Anno Domini Md septimo.

Hemingh
Gadh

Postscriptum å en lös sedel:

Verdøge herre fadher, verdens welia wetha, at wij haffwe her resth en blidha, oc ær alleledes wpsath som hon bör wara, man ther fattas inthe meer wdi, wtan wij raake ekki kasta in til them pa slotteth, för thy then henne giorde, han haffwer well seeth bliidor til förende, men han kan ekki finne pa laget at kasta medh henne. Stadogt staar hon, nar hon slaar löss, saa at foten röris ey aff en stad. Eth kastastade han medh en sten widh xiiij (13½) pund, oc orkade ey længer æn til gropan, nest slotteth, och en sten kastade han widh j (½) skeppund, oc han flög iij (3) faffna op i wædret oc langt öffwer slotteth. Bedher jak eder ödmiw[keli]ge, at i verdens haffwe bod æpter mester Hans, malaren i Swdher-cöpwnge, thet han hiit komme oc komme henne til gang. Ville hon her tiæna, sidan tiænte hon well framdelis for Borcholm.

Erik Trolle och Nils Brems till Hr Svante; de fleste af läns-
männen på Öland hafva varit hos dem och säga sig ej
hafva fått hans bref om gårderna, hvilka dock drifvas
in; men om något skall uträttas mot slottet, fordra både
svennerna och almogen, att Hr Electus skall komma dit,
dat. Kolsta d. 18 Febr. (1507*). D. G. A. Erik Trolles
stil, likasom i de följande N:r 114, 117, 119.

Vare veluillughe trotienisth nw oc altid forzenth medh
war herre. Kere herre, vi haffue i thenne dage haffth meste
partin aff lensmennene her pa landet for oss, oc sege them ingen
scrift haffue faat aff edert herredöme, ludendes pa then gin-
gierdh. Doc haffue vi lagt them fore vid theres velfart, at
then gingierd skall i thenne veke redeligen vtkomme. Epter
vi finge i gar mere folk oc vnsetning, tha haffue vi i dag
senth vt iiii (4) boskedelige swene til huart moted, at the
skulle late redelige vtkomme gierderne oc thenne penninge
hielp. Thyl forenne, epter vi vore icke mere en cxi (111) karlle,
botrösthe vi icke tilforenne at sende folk fran oss, bodhe for
holden, dag oc nat, swa teslikis at the ville altid gerne
vt fran slotted medh hest, en doch thed skal them inthe
hielpe. I gar gik Bent Knutssons swen fran oss, owetendes,
ther fore segie alle andre, ville vtöffver til theris hesthe.
Skulle edre swenne vtöffuer, som hesthe haffue, tha finne i i
sanningen, ad vi kunne ingelunde beholle hoss oss thet andre
folk. The giffue sig alle for theres heste, bofructendis at the
faa icke barning thil them oc karlene skulle köpe oc tiggie
them barning, som liggie hoss hesterne i Vestre Sleet, som
them ær theden bud senth. Thy bedie vi edert herredöme
ville bestelle hiit bater och skuter medh thet aller forsthe,
som kunne hente heden thenne gingierden fran Relle, teslikis
fran Södre Motedh, Kastelöse, the kunne ingelunde her komme
vtöffuer ysen. The bönder ere her pa landet ganske tuck-
harde, vi haffue faat ganske föge at fortære her till folket,
som gode karle vell viterlig ær, oc haffuer jag Niels Brems
plath inthet til mine heste eller karle i Vestre Slet ligiendes.
Beder jag eder kere herre, at i ville late bosorge them, vi
ville leggie os vinning om edert beste, at thenne gingierd
skall redelige utleggies, oc kunne finnis nogre tuckharde her
pa Nordinoted, at then gingierd kommer icke vt i thenne
veken, tha matte the straffes epter edert herredömes tillatelse.

*) Riksrådets bref till Erik Turesson, dat. Kalmar d. 14 April 1507, om-
talar resultatet af företaget mot Borgholm, i enlighet med här införda
bref N:r 117. Skandin. Handl. XX: 124.

Huar vi kunne vare edert herredöme til vilie oc tienisth, skulle i finne oss veluilluge till. Her medh edert herredöme almectug Gudh bofallendes oc Sancte Eric. Scriffuedh i Kolstha torsdagen nest epter Aske Odensdag.

Eric Trolle, miles
Niels Bremss.

Postscriptum å en lös sedel:

Kære herre, tesse verdugste, verduge feder och erlige gode herrers tienere sege, ad them er bofaledh aff theres herrer oc hosbönder at vare eder fölgacktuge medh theres hester huar som rikit oc eder behoff görs oc ingelunde vare fran eder eller theris hester. Kere herre, skall edert herredöme haffue her noget bostandh, tha ere tesse gode men er danneswene, teslikis menige almogen, storligen bogerende, ad edert herredöme vill hiit skicke Her Electus medh bisser oc verger, tha ville the gerne bostalle slottidh oc göre tith spisning oc teres fetalie epter theres formage. Sker thet icke, ad Electus kommer icke hiit, tha faa vi her ingen trösth aff almogen, oc folkit vil her ingelunde bliffue ligiendes.

Utanskrift:

Erlig oc velbirdug man oc strenge riddere Her Swante Nielsson, Sueriges Rikis forstandere, vor kere herre oc höuisman ödmig[lige].

114.

Erik Trolle och öfriga befälet för det Svenska krigsfolket på Öland till Hr Svante, om behof af förstärkning med 100 man samt krigsmateriel: svennerna äro oroliga för sina hästar, dat. Kolsta d. 19 Febr. (1507). Med postscriptum af E. Trolle, enskildt. D. G. A.

Vare veluillughe tro tiensth nw oc altiid forsenth med Gudh. Kiere herre, vi finge nw strax eder scriffuise, at noget folk kom fran Danmarch til Calmarna, begerendes, ad vi skulle haffue almogen til hope, at forwete oss alvarlige med them, om the ville fasth stha med theris federnis rike. Tha fins almogen her mikit mistlig, at spisningen föres heden vtoffuer til Mörebo, fructendis, ad the haffue icke makt fram-

delis göre oss ny gingierd for theris store fatigdom skuld. Ther fore kan eders herredöme formerke, huad trösth vi kunne haffue vtaff almogen, med mindre vi faa C (100) eller mere vtoff edert herredömis folk, teslikis piil, bisser, puluer, bly, som her storligen bohoff görs, oc vi tilforenne ofte bogered haffue oc inthet swar igen faat. Teckis eder herredöme her ville haffue folk longlige ligiendis, eder oc rikit kan bostandeligit vare, tha bedie vi eder, at i vele skicke oss C (100) karle oc then deell, vi kunne forsware oss med, bisser, piil, puluer oc bly, som her storligen nw bohoff görs, som vi tilforenne giort haffue. Ingen trost bohöffue vi sla til bönderne her pa landet, om makt kommer fran Danmark, Gotland eller Calmarna. I gar hade her Niels en feneken, vtslagen pa kernen. Som vi formoge, haffuer han vel faat bud, at folk skall komme honum til vnsetning, i dag vare vi i hestehagen, ville forsee, om her Niels haffde haff[t] nogre bater ned til strandin, tha kunne vi thet inthet fornimme, at noget hans folk haffuer varit ther nedre. Kere herre, eder scriffuelse haffue vi höffuesmenne latid forstha, oc icke then menige man, forthy vi fornimme daglige aff them, ad the seye, ad the ville vtöffuer til theris hester, och vare pa marken med edert herredöme, huar bohoff görs, oc ingelunde bliffue her ligiendes, epter slottid Borcholm skall icke bostallis. Huar vi kunne vare eder til vilie oc tiensth, göre vi altid gerne. Her med ider alzmectig Gudⁿbofellendes. Scriffuet snarligen i Kulstha fredagen nest epter fastelaghen.

Erich Trolle miles
Niels Brems
oc flere hoffuesmen,
nw her ligiendis.

Postscriptum:

Kere herre. Thep tid biskop Mattis swene komme icke(!) hiit vtoffuer med theris hester, tha sende the sine heste til bake tit som vor gickt(?) emot them. Epter jag visthe ingen rad for mine heste oc icke heller kom them hiit vtoffuer, oc her Sten Cristiernsson haffuer latidh gestidh alle myne faders landbor, huas siell Gud nade, om kring Calmarna oc Calmarna len, ther fore sende jag hesterne til mine landbor i Verend, oc vil jag gerne vare her oc legger mig vinning om idert beste, huor min makt oc formoge, swa lengge thetta folk bliffuer her. Mine swene ville oc gerne komme til theris hester, jag teslikis see om mit beste. Kere herre,

beder jag eder, at i ville vete mit besthe. Jag vill thet gerne forskulle oc fortiene. Valete felicissime.

Eric Trolle miles.

115.

Helsinglands innebyggare till Hr Svante, att de icke kunna för den hungersnöd, der i landet är, lemna den begärda hjälpen i lifsmedel, men erbjuda i stället 100 mark penningar, dat. landstinget i Tuna d. 3 Mars 1507. D. G. A.

[Erligh [oc] wælbyrdig man her Swante Nielsson i Eke-siö, Ridder oc Sweriges riges forstandere, sændher menighetin, som byggia och bo i Hælsingalandh ider erlighetz vndersate ödmiwke lydno oc altiid redebotna wæluilighet. Haffuom wij vnderstandet ider erligxhetz tilscriffuile om nagra hielp ok spisningh, tha kungörom wij ider erlighet wort armodh, sult oc hunger, som her ær nw i thennen fatige landzendingin i blandh oss, huilkit wij kunnom for ingom claga, vtan for alzmæctigh Gudh oc ider ærlighet, medh trydzko wiliom vi ingalunde igen sta. Erligh herre, bidhie wij ider erlighet, ad i tagen icke oss til widerwilia om then fatiga hielp, som wij haffuom nw vtgiort æpter wor fatige makt, som ær hundradh mark peninga. Wore makten större, tha wildom wij gerne göra ythermere flere peninga ider erlighet til handa. Befalande ider erlighet alsmæctig Gud oc Sancte Eric konung. Scriffuet pa landztingit i Twnom i Hælsingalandh Odensdagin næst æpter swndagin, som kalles Reminiscere vnder Pedher Rolambs indzige, lagmandzdom haffuande i Hælsingalandh, Anno Domini Mdvij.

116.

Laurens Pæderesson till Hr Svante, om de beswärliga underhandlingar, han haft med allmogen i Östbo, Vestbo och Sunnerbo, för genomdrifvande af den utskrifna gården, emedan det ena häradet icke ville skilja sig från det andra, och kunde de icke förmås till mer än 4 skilling af skattebonden och 2 af landbon, att utgöras i boskap, smör eller penningar, dat. Hå d. 5 Mars 1507. D. G. A.

Mina ödmuka welulioga tro tjänista altiindh tilfforene kerlige for senth med Gud. Kere herre, ma i wethe, som i

meg beffalte, ath jach skulle ridha til Ösbo tingh, ath tinga med almogen om then gengerdh som edert öpna breff inneholler, tha sama dagh jach tingadhe med them i Ösbo hærådhe, tha ginge the pa beraadh twa resor, tha som thet war alth beraath, tha gaffuo the meg for eth suar, ath the wille ecke sitia eder ohöröge eller olydöge i nagre handa matthe, män dog fek jach ingen annen suar then dagen en the will[e] först forhöra, huat som the wille suara til same gerdh i Sönnërbo och Wesbo, sua redh jach strax genast til Wesbo och tingadhe tredie dagen ther nest effter med almogen ther wdi hærædith, sua fek jach och ingen suar for en the haffde iij (3) resor wariith tel beradh, tha thet war och alth beraath, tha wille the ingen suar fran sig giffua for en the haffde hafft the ras radh med Sönnërbo hærædth och telskickadhe och telnemde iij (4) men aff Wesbo och iij aff Ösbo, som skulle wara wedh Sönnërbo tingh, ner jach ther tingade, sua ath the wille alth wara offuer en endrectelighet huat som the wtgöre wille. Sua redh jach fran Wesbo med sadana suar och tel Sönnërbo och tingade med them ther i hærædet och forkinte eder breff och wilia for them. Dog som breffuin ware læsin och jach haffde latiith them eder wilie och begær forsta, sua ginge the tel radz, huat som the her tel suara wille, dog som the haffde tha alth berath thet som the skulle tel the bodh och breff suara, sua kome the ighen med eth almenneligit suar, ath the wille ecke mera wtgöra en ij (2) skilling skattabonden och i (1) skill. landbon, dog jach thera hörde, ath the sua litiith telbudhe, tha suaradhe jach them sua igen: meg forundres pa eder alle dannemen, at i wele sua telbiude moth eder kere herre och höuizman och effter thet ath han haffuer eder sielff personlige wnder rigesens fatatur, och i ecke wele sa göra som andre danemen offuer alth menige Sueriges rike giorth haffue och fructer meg fore, och mage i fulkomelige wara wisse her oppa, at i skole fa her nogen berath, som the motte bæther ware tel suars med, hulkit the och saa giordhe, och then tiidh the ighen kome, tha gaffue the meg for eth suar igen, ath the ingalundh wille mer wtgöra en som telfforene forscriffuat star. Tha suarade jach them annen tiidh saa igen, tha moge i her ware wis oppa, at i haffue min herre, Rigesens radh, menige Dalena, alth Öplandh Östergötlandh och sidhan alth Sueriges rike in oppa halsen pa eder, for eder store dristighet och olydno, som i eder pa taghe moth eder kere herre och höuisman, och bödh jach them tel en tha, ath om the wille huar skattabonde wtgiort viij (8) skill. och huar lanbo iij (4) skill. i fæ och i smör i

somar, hulket the suoro korth neij, ath the wille inthe mera wtgöra, och ther skeldes wi ath med. Framledes skal eder werdighet wethe, ath tha alth saa war offuer enth, saa redh jach en tha tel Wesbo och tingade med almogen en tha pa nyth och samaledes tel Ösbo och mente en tha, ath the skulle then deel wtgöra, som edert breff innehölt, och sadhe jach them theras skadha och fordarff, som them skulle fore sta, om the ecke annen suar wille fran sig giffua en som the haffde giort i Sönerbo. Saa gik Oluff Drake med flere friborna men ther i Wesbo och radde them fulkommeliga tel, ath the skulle giffua sig fran Sönerbo och göra sin kera herra och höuisman, som edert breff wtuiste, hulket the ingelunde kunne them lenger koma en skattabonda wille wtgöra iij skill. och lanbon ij skill. tha bödh jach them en tha, ath om the wille wtgöra viij skill. skattabonde och iij skill. lanbon i somer i fæ, smör och peninga, hulket the sadhe, ath the ingalunda formatte mer wtgöra en som forscriffuat star, och thenne for[näm]de peninga skole ware redhe i Ösbo och i Wesbo om warfrudag nu nest kommendes i fastone. Om eder werdighet tickis, ath jach scal them opbæra pa edra wegna, tha biwder meg tel eder wilia her om, huat jach skal her noget beffatte meg med eller ey. Nw siden Sönerbo haffue fornumet, ath Ösbo och Wesbo haffua thetta wtloffuet, tha fornämmer jach aff dannemen, ath the wilia och göra thet sama, ner som jach haffuer tinget med them en ena reso, och kan thet löpa ccc (300) mark och en mer aff al iij (3) hæreden, om eder tickes, ath jach skal her noget beffatte meg med, her ma eder werdighet betenckia sig wdj. Ma eder werdighet wethe, ath inghen tidende haffuer jach hört tel kongen, anneth en han er pa Köpenham och later föra tel seg alth then gerdh, som er tel hopa giordh i Skone, och stoor taliit, ath han haffuer myket folk och ther wil han tel skepz med. Inghen annor merkelig ærande haffuer jach hört tel honum pa thenne her tiid. Ey mer pa thenne her tiid en eder then alzmechtigste Gud och Sancte Erik koning euinnelig befalandes med liiff och persona tel euig tiidh. Scriffuit i Hoa fredagen nest effter dominicam Reminiscere Anno Domini M^o D^o septimo.

Larens
Pæderson.

Utanskrift:

Erlig och welbyrdig man, strenge ridder her Suante
Nielson Sueriges Rikis forstondare thetta.

Erik Trolle och Holger Karlsson till Hr Svante, om en kostgärd af Öland och en belägring af Borgholms slott, hvarför allmogen mycket välvilligt yttrat sig, dat. Kolsta d. 11 Mars (1507). D. G. A. *Jfr N:r 50.*

Ware ödmiwge helsen oc weluellughe tro tienisth nw oc altidh for senth med war herre. Ma i [wethe], at vi sende eder then köpswen, som i screffue epter. Nils Brems haffuer anamed alle skip oc store bater, som ferduge ære nor pa landit. The ære nw pa vegen til Calmarna med gengierden. Then gengierd i tesse iii (3) hered her nest om kring föris dag vid dag till Röde hell. Oss hopis ad hon skall kome vt innen neste söndag. Kere [herre], ma i wete, ad Eric Huitte kom nw strax igen fra vraked. Electus swene haffue anamed huad som ther war, en part haffue [o:Trave-] ööll haffue the vt-druckidh med bönderne, huad som var i kisterne solde the meste delis bönderne, thet andra hade [the] partet oc förde med sig, som skeperen oc folkit kan eder sielff vnderuisse. Eric Huitte fich ther alz inthet, han taledede med her Electusse swene pa vegen, tha hade the iiij (4) tunner ööll, en tunne miöd oc en skip kisthe med sig. Vraked med takeledh dreff strax till siös. Eric Vitte kenner skeperen oc siger, han er en dugeligen karll, om eder teckis behollen hoss ider. Ther ære nogre bönder röffuede oc skinnede, teslikis quinner oc karller tuingede peninge vt aff, söder pa landit. Ther fore er almogen ganske selsint worden, teslikis haffue vi stort plas med thette folk, oc late ille ad the skulle her ligge oc holle fienderne inne, oc andre fare om kring oc lukthe sig, thet vare best, ad swadane aff settes, meden vi vore her pa landit. Almogen haffuer verit veluillug med alt them borde ad göre ider oc bidie till Gudh, ad i ville haffue edert folk jamlige her for slottidh, the ville gerne bosorge them med fetalie, om the kunne bliffwe oskinnade, oc voge liff oeh hals med them, pa thet ad her matte komme en godh ende pa. Veten thenne fatige mens beste nw, ad the bliffwe oskinnede. Ner eder frandelis görs bohoff hielp aff them, tess villigere bliffue the. Item vi sende eder med Tuffwe Monesson ij (2) fonger, vi finge her pa landit. The haffue loffued at holle theres fengilse vt i ende, som danneswene bör at göre, huart eder teckis them mane. Kere herre, vi finge thet puluer. Gud giffue oss en god storm. Oss hopis, ad then kiffue neeb skall fornimme tidende. Nogre bönder vare pa slottidh med theris skat. Ner vi brende stallerne, tha var elden komen i ij (2) huss i forborgen oc i en hüstak, likevell slekthe the

thet oc boteck[t]e all newertak och hödösen med wat ocledē. Anners hade slottid gat med. For iiij (4) dager siden sende vi budh til alle lensmen söder pa landet, ad the skulle komme til eder oc haffue med sig fult bönder. Ther mage i tale med them bade om thet höö, korn oc anned, huad som i bogere aff them. Teckis eder, at vi skulle tale med them, for en vi fare heden. Scriffuer oss till, ther retthe vi oss altid gerne epter. Innen mandag hopis oss ad gierderne kome vt ned till Röde hal, til Swen Knutsson. Siden wille vi gerne vtoffuer, om ider swa teckis. Her ær stor plass for bater, korned komme the snart aff staadh till eder, höed verdhe the fore ned till stranden. Fare vi heden, for en i late henteed, tha later her Niels brenned eller fored till slot-tidh. Huar vi kunne vara eder till vilie oc tiensth, skulle i finne oss altid veluillighe, thet Gud skall kenne oc alle Swe-riges patroner, huilke vi edert herredöme bofalle til ewig tidh. Scriffued hastelighe i Kolstadha i torsdagx nest fore dominicam Letare.

Erich Trolle
Holger Karlson riddere.

118.

Päder Svenske till Hr Svante; allmogen i Vestra härad och Vedbo har å tingen förklarad sig beredvillig att komma på hans bud, hvart det påfordras, dat. Ekesjö (hofgård) d. 13 Mars 1507. D. G. A.

Myn ödmyuke troo tienisth kerlige forsenst med Gud. Som i mik tilscriffue, thet jach skulle tinge med allmogen i Westra haredh oc Vedbo, hocketh jach oc haffuer giorth, tha swarade the mik som dandemen swa, thet [the] wile gerne vara wedherredho, huar som behoff göras kan, oc nær the faa edhert bodh, oc ridhu her ij (2) karra i gönnem Westre haredh nogre daghe sidhen oc giorde her eth rökte i bland almogen, thet kungen haffde bodhit edher til, thet han wille dragha her in i rikith, bedher jac eder ödmyukelica oc almogen tæslukis, thet i wille giffua os idher scriffuelse ofortöffuath, huar wij skule rette os epter, eller om i wile haffua os til Calmarna eller huar ider görs os behoff, tha wile wij gerna vara til redz. Skule i oc wethe, thet idher hæsta ther sta oppa gorden, the ære sköne oc ma fulwel, oc lath jac sla the hestsco, som i mich befælte, xiiij (14) gange. Huarth

i wile haffua them, tha ær the redz. Her med ider Gud befallandes, Sancte Erik konung oc alle Swerigis patroner. Scriffuith pa Ekesiö lögerdaghen for midfaste sönnedagh m d vij.

Pedher Suenske.

Utanskrift:

Erligh oc högboren herra her Swante Nielsson Suerigis Rikis förstandara ödmjukelige.

119.

Erik Trolle, Holger Karlsson och Nils Brems till Hr Svante, fråga, om de behöfva stadna qvar på Öland, till dess höet och kornet från Södra Motet inkommit, dat. Ryd d. 14 Mars (1507). D. G. A. Jfr Nr: 50.

Ware ödmiwke helse oc veluillige trotienisth altidh forsent medh var herre. Kære herre, vi finge eder scriffuelse, ad vi skulle bliffue her quar pa landit medh alt folkit til tess thet hööd och kornedh er vtkommed aff Södre Mothet. Bispernes folk och the gode mens tienere haffue faat nogre bud, ad theris heste [hafva] plat inthet oc ville endelige vt-offuer til them. Biuder oss till, om vi skulle töffue her quar allene medh edert folk. Vi kunne ingelunde lenger forholled vti Kolstha, effter vi hadhe ther alz inthet nw til beringh. Vi haffue legred folkit ij thenne ij (2) bir, til tess vi faa ider scriffuelse. Wi formode, ad bönderne göre swa vel höed wt, som the gjorde her Electus then forre gingierdh vt. Huar vi kunne vare eder til vilie oc tienisth, skulle i finne oss veluillige till. Her medh eder Gud alzmectug befallendes. Scriffuet i Ryd dominica Letare. Vi sende Swen Knutsson budh i gaar, ad vi ville i morgen vtöffuer, foren vi finge eder scriffuelse.

Erich Trolle
Holger Karsson
Niels Brems.

Hemming Gadd till Hr Svante, föreslår en ny expedition till Öland och vill sända sitt eget folk, 60 man, ditöfver, om han ser tillfälle och får någon undsättning af Hr Svantes egna svenner skrifvet i Ryssby (i medlet af Mars 1507). Egenhändigt. D. G. A. Defekt i högra kanten.

Verdogh herre fadher. Jach kom hith til Rydzby i aptons senth, och haffde jach ackteth mik i dag til idher ganzst bittidha, sa medhan jach ser, thet wil frysa och swndith sterkis, tycker mik radh wara, ath i sendhe nagoth folk ower igen in til Ölandh. Jach ær til sinnis sendha lx (60) karla ower, mith egith folk, om jach far nagoth aff idhert folk medh. Jach sendhe Bröms til her Holger nu strax och badh skikka mik atb sa mykith eller mynne, til ene xxx (30) men, tha skule myne wara redha, sa the komo her innan ij (2) thyma eller iij (3) til mik, och wore thet ganss stor skam sa ryma landith, och idher skadhe, medhen swndith will stærkas. Kenne Gud, thet war mik högeliga moth, sa slæth giffwa sig tædhan, och war warth samtall, her Holgers, Bröms och Benkth Eriksons och mit, i nærware Magons Grens, Swessin, Kristjern Henrickssons, Dyonisii och flere, ath wij skulle forsamblias widh Rælla at (?) . . . ther skikka ower the swarastha hestha, och the lettastha bliffwe igen fo . . . slot-tith til tess gerdhen ware wthe, ower landith. Tha jach kom til Rel[la]. . . tha ware idhre swene alle ower, wtan her Holger och Bröms . . . . . kwnne jach icke bliffwa. Mesth for thy om jach haffdhe b . . . . . bliffwa hoss mik, skulle thet haffwa warith myn skull. Jach will . . . . . föra nogon godh man. Sa weth jach ey æn nw, om jach drag . . . . . igen sielff medh mith egith folk til landith. Jach ær ther æn tw . . . . . dis om, for thy ther jach ær sielff, fölgia the gerna. Mange giffwa . . . . . man klædhe och peningha och sköne hestha, tha the skulo nagoth göra, tha ære the gansth imfötthe. Thetta scriffwar jach i godh ackth, tog ath hwar man ey weth, hwath jach scriffwar idher til i löndhom. Mik sadis i ögon: thesse hestha sta gull och peningha och for-förass the, wij withe ey, ho oss nagoth giffwer igen. Jach swaradhe: then herre i thiæne, han ær thess plictog, och haller thet laghin, om i thöm misthe for hans skull. Thet halp inthe. Thetta hawer medh idher allena. Komber jach ey i dag, tha ær jach ower medh swenana. Teskis [æ:teckis] idher göra mik wnsætningh, som jach weth, i haffwe hug til, wtan twækan, ser jach gansth gerna. Jach will göra mik ther til ath woga halsen, om jach ser ther til felle och far

nogoth folk aff idher nw strax medh mik. Her medh idher Gudh befallandes ewerdeligh. Helser myn fru modher, wnge herra, tillith och all hopin. Aff Rydzby hastelig.

H. G.

Utanskrift:

Sin kære herre fadher her Swante Nielson, Swergis rikes forstandare.

Secrete legatur.

121.

Jon Jönsson (af Gladö) till Hr Svante, hade från Stockholm farit till Svartsjö och haft med sig Mickel pulvermakare, hvilken han der satt i arbete, samt vidare genom Vesterås till Dalarne, der han låtit läsa Hr Svantes öppna bref, hvilket hade gjort ett godt intryck; skall före återresan laga, att Vika grufva blir upptagen, dat. Dormsjö d. 6 April 1507. D. G. A.

Min ödhmywkligh ok wæl wilioghe tro ok tænisth nu ok altidh til forenda senth medh Gudh. Maa i witta, kære herre, ath nu sisth jak foor affh Stokholm, taa foor jak til Swartasyö ok hadhe jak Mickil polffwermakere tith med mik, ok bestælthe jak ther wppa edher weghna suaa, thet han skulde komma til wægha ok göra edher ther nokketh bestandh och gaghn, ok suaa for jak tædhan ok til Wæstheraars, ok war jak ther wppo slotthet ok förnam jak ther inthet annath, wtan edher ærendhe, the æra ther alth wæl bestælthe, ok ther staar alth wæl til wppo edher wæghna, ty bæthre Gudh see loffuath, ok taa som jak haffde warith ther, foor jak strax hith wp, ok strax taa som jak war hith wp kommen, taa fik jak strax edher ærlighetz scriffwelse ok fik jak eth edhert wppit breffh, som i haffue scriffuit til Kopperbærghit ok til menighe Dalarna, ok laath jak strax förkynda thet wppo Kopperberghit, ok framdelis bestælthe jak swaa, ath thet kom wp i Dalarna, ok kære herre fölgher ther eth storth bestandh med ok en stor wilia, ath i nu swa scriffwe fran edher hith til tessa dandemen hær wppe, ath the fingho witha thet i ære widh wælmakth ok widh bestandh, Gudh see loffwath ther förre, ok the förnymma i edher scriffwelse, thet i ære widh ena godha trösth, ath i skulle snarth

faa en godhan ända wppo thet Kalmarna, hulkit Gudh gyffwe, ath i motte siælfue föra the tidhende hem medh edher, ok kære herre giffuer edher wæl til fredz om thenne hær landz-ænda, för ty ath jak fornymer, ath hær ær inthet annath wtan thet som edher ær til huldheth ok til trooheth, ath i moghe tæs bæther bestælla edher ærende ther nidhre, æpther thet ath thet ær swaa belæghit hær wppe, ok kære herre fölgher ther mykket bestandh medh blandh almoghen, ath i scriffue suaa fraan edher, hure edher ærinde ære sigh belæghen, suaa som i nu giorde, ok kære herre, maa i witta, ath nu epther tenne söndagh nesth kommande, taa wil jak wara wppe widh Wyka, ok ther komma the godhe men aaffh Kopperbergit til mik ok noghra wtaffh Selfherberghit, ok taa wil jak læggia mik ther al win om, ath then Wyka gruffwan hon skal blyffua wp taghen igæn, edher til godha ok til bestandh, ok kære herræ, nar som jak haffuer bestælt edher ærende hær wppe, ok jak weth, ath thet ær alth wæl förwarath hær wppe pa edher weghna, taa wil jak strax gyffua mik nidh at til Wæstheraars. Hær medh edher ærlighet alsmektogh Gudh befallandes.

Scriffuit i Dormsyö om tridhie dagh paaska Anno Domini m d vij^o.

Jon Jönsson.

Utanskrift:

Erligh ok wælbwrin herre ok strenghe ridder her Swante Nielsson Swerges rikes förstandere sin kære herre sendhes thetta breffh.

122.

Olof Jonsson till Hr Svante; hans skrifvelse hade framkommit 11 dagar, sedan den var utfärdad, och blifvit läsen för allmogen i hela Vesterås län, hvilken mycket gläder sig deröfver, och hade sedan den utskrifna skeppsskatten till det mesta blifvit utgjord inom länet, men ej i närliggande orter; han tillstyrker att ej sända annat än goda tidningar och söka ärkebiskopens vänskap, samt bifogar en hemlig skrifvelse, dat. Vesterås d. 9 April 1507. D. G. A. *Jfr Nr 52.*

Myn ydmyghe tro tjänisthe altidh tilforenne sent met war herre. Kære herre, fick jach ether mectughedz breff

fran ether met mith budh, swa ad han kom hiid xi (11) da-
 ger effther at breffuet war scriffuet. Tha war Jon Jönsson
 her aff faren en dagh tilforen och indh paa bergeth. Tha
 sände jach mith bud strax annen dagen aff stadh effter ho-
 num met ethert breff paa bergeth, och bleff mith bud ther
 ner honom indtill han haffde lateth læse ethert breff och fick
 screffuet ether ther swar oppo. Gud tess loff haffue, screff
 han migh godhe tidende thædhen paa ethre wægne, huilkid
 migh hopis, at i och wel fornimme i hanss scriffuelse, han
 ether tilscriffuet haffuer, swa at ther star alstinges wel till
 paa ether wægne. Tesligis haffuer jach lathet læse ether
 mectughetz egne breff for alle then menæ almoghe her i
 Vestrearss læn, och wore the alle gladhe aff the tidendher,
 i bwdhe them tiill, och toghe ether scriffuelse ganske tack-
 nemmelige. Och ær thet almogen storligen tiill vilia, at i
 swadant lathe them vithe met ether budh oc scriffuelse, ther
 taghe the stora trösth aff och ether tiill stora tack. Item
 kære herre, war then skipeskatthen kommen i kwarstadhe
 allestatz her oppe i landet, för end ethert breff kom, siden
 the thet hördhe, ginge the villedige tiill at göra honom wth,
 swa at then deel, the skullæ wtgiffue her aff Vestrearss læn,
 ær her mestedelen indkomen tiill slotthet, och the aff Snæff-
 wingen och aff Aakerboo haredhe wilde ingen pacth gaa oppo
 for ænd tetthe ethert breff kom. Siden the thet hördhe,
 ginge the tiill dagtingen ther om ath ville göra met then
 annen, swm the göra annenstadz her i læneth. Och skulle i
 vithe, at skippekatten ær ænd ingenstadz vtgongen her om
 kringh Vestrearss læn, huerken i Rekernæ eller annenstadz,
 vthen her i Vestrearss læn, och som forscriffuet staar i
 Aakerboo hærede. Kære herre, schulle i och verdes at withæ,
 at i haffue misth en edhers gode wæn her aff Vestrearss
 closther, Doctor Oloff. Han ær dödh, Gudh hanss siell
 nadhe, och doo han aff then samme skælfvesotthen, han haffde
 then tiid, i wore her. Kære herre ær archebiscopen icke ænd
 nw hiem kommen aff vistering for ænd nw i thenne maathen(!)
 Han var i Tærpen nw skærtorsdagh, och ær icke læctor,
 brodher Pæder, ænd hiem kommen her tiill closteret fran honom.
 Item kære herre, ær her icke mere ænd inne kommet aff Dala
 jernet ænd wiid xvij (18) lesther och tesligis swa mekid aff
 slotzjærnid. The giffue them ganska suare fore thetta ondha
 föra, som her i vinther haffuer warith, och göra ther skutzmal
 oppo, at thet icke ær vtkommet. Kære herre, offuer alth
 raadher jach ether, ath i scriffue ingen andra tidende fran
 ether, och hiid op ænd the, som gode ære, och ath i giffue
 ether alztinges ind tiill archebiscopen, ther ligger ether

magth oppo. Wore thet swa, at nogen vilde dierffues till at raadhe ether ther noget emodh, tha acther thet inthet, mæn haffue i then man met ether, tha bliffue i well vidh magt, ther haffuer inthet twiffuel oppo. Item sændher jach idher ith breff innelugth i thetta breff, at i thet forwara wæl. Tæckes ether at beholle thet nær ether eller oc sænde mig thet igen, thet sætther jach till ether. Och haffuer jach befaled thenne swend Mogens at vnderwise ether nagra ærende, at sige ether met mwnden, som jach icke han scriffue, ther retther ether effther. Kære herre, staar her alstinges well tiill i thenne landzænde, swa oc her paa slotthet, och ære swännene alle helbreygde, Gud tess loff haffue. Ær her nw ingen annen tidende ænd gode. Her met ether Gud alzmechtug med liff oc siell befaledis. Scriffuet snarligen pa Vestræas fredagen i poske vikw anno &c. Md septimo vnder mit insigle.

Oloff Jonsson.

123.

Stockholms borgmästare och råd till Hr Svante om sjöfarten på Lübeck, Danzig och Reval, med anledning af ett bref om förbud för fartygs utsändande förr än hans skrifvelse derom ankommer, dat. d. 10 April 1507. D. G. A.

Ware ödmywke veluelige tro och helse nw och altiindh forsende medh Gudh. Kera ærlige herre, thacke wij edher gantzke kerlige fore the tinde och scriffuelse, idher herredöme oss til screffue medh the Lyfflenske breff, i oss i gen senden. Gudh ware loff fore the tinde och alle andre, hoppendes til Gud alzmechtich medh alle helge Sueriges rikes patroner, ath wij faam æn ythermera bether tinde, swa ath then landz ænda magh komme cronone och Sueriges riche til bestand och gode snarlige medh Gudz tröst och hielp. Kera ærlige herre, schal edher herredöme wythe, ath i thenne landz ænda stander alldelis vel til, alth frideligit och endrechteligit, hwar man her om kring höre kan, Gud tess loff haffue. Gudh giffue oss the samma tinde aff edher och then egen spörie, at i medh the gode herrer flere Rikesins Radh och men, edher herredöme fölgachtighe ære, altiindh vel mage, huilket wij gerne begerendes ære ath höre och spörie. Ythermera kera ærlige herre, haffue wij ingen tinde her, ther wij

kunne eder herredöme tilscriffue ytermera, [æn] ath Hinric von deme Busken kom fran Lubek hijt offuer landt til Reffle och sidan framdelis hijt, ok haffuer han for tinde, ath en herredagh ware schal medh Stederne nw om pinxdagha nest komendes xiiij (14) dagha fore eller xiiij dagha epter. Hwat ther a ferde ware kan, veth man ey aff seghie. Schip ære her komen aff Reffle, ware egne borgera, ij (2) eller iij (3) tiith warit haffuer, ladne medh salth och intet annat. Ingen tinde vithe the aff segie, ytermera æn, som vij her til forende hade. Framdelis kera ærlige herre, som i screffue, ath ingen skyp hedan vtlöpe skole til Stederne för æn wij faa edher scriffuelse, tha kere herre vele wij gerne holde edert budh och scriffuelse, æn för vij eder scriffuelse vntfinge, ware iij (3) aff wor skyp vtlöpen til Lubek, ok ij (2) til Dansicke, medh thet allerförste i midfastes. Oss hoppes til Gud, at the vel ære ther the vare vilde. Ingen tinde haffue wij anners fornummit, Gud tess loff haffue, æn the skyp her liggie quarre ære rosteret til wij fange eders scriffuelse eller anner vys tinde. Ey ytermera æn eder herredöme her medh almektik Gud ewynnelica befalendes medh lifff och siel. Hastelica aff wor stad Stocholm lögerdagen nest fore Quasimodogeniti Anno Domini M.^{mo} D.^{mo} septimo, under wort stadtz signetum.

Item alth hwat wij rame och bethenckie kunne, edher herredöme kan koma til gode gagn och bestand her i eders fraware, skole i ok edhers fogit fynna oss altiindh veluilig vtinnan medh lifff och macht. In Christo.

Borgamestara och Radmen
ibidem edhers herredömes &c.

Erik Trolle till Hr Svante; har jämte biskop Ingemar på landsting i Växiö förhandlat med allmogen i Varend om en gård och en utskrifning för Kalmar stads försvar, och skulle med afscende på den senare frågan ransakas om mantalet i hvar socken, dat. Bergqvara d. 12 April (1507). D. G. A.

Min ödmwighe helse oc velwillug tro tienisth nw och altiindh forsenth med var herre. Ma i vithe, kere herre, ad jag kom til Vexiö v (5:te) dag pasche oc talede med almogen om the ærendhe oc verff, i mig hade bofaled. Thet försthe

om gierden, vare the bogerendhe ad vare xxiiij (24) skattebönder oc dubelt landbor, klagendes sin fatigdom storligen, teslikis thenne longe feyd, kunne biscoppen eller jac ingelundhe rade med them, för en jag sagde, ad i vele drage her i genom landet oc in i Vestergöllandh. Siden gaffue the sig til fres, ad xii (12) skattebönder bliffue i huar gierd oc xxiii i (24) landbor, görendis all then deell vt, som then skript inneholler, som Per Monsson antwordede i tässe iiij (4) herede, ner som han tingede i huart for:ne iiij herede serdelis. I Albo hered kom han inthet, icke heller hans bud eller hans scriffter om gierden, oc visthe [the] inthet theraff for en mit bud kom ther in i heredet for palmsöndag, tha beddis the dag til landztingit, som nw var iiij (4:de) och v (5) dag passche*), oc ville forhored huad pa lagt var. Ther fore boskreffs i gar i Albo hered, Kinnewaldz hered oc Noruidunge mantalet vid huarge sokn oc gierdemennen lathe komme vth i thenne veken til Calmarna vthen alle skotzmall oc lengre forhalning. Kere herre, then verduge herren, bispenn, och jac begerede, ath the skulle skicke eder it tall folk aff Verendz land, swa ad iiij (4) gjorde then v (5) velferdugh vt, riksens stad Calmarna, Möre landh til hielp oc trösth, som nw aldre storsthe makt pa ligger. Vare swa sake, som Gud forbiude, ath then egn ginge vnden Sweriges krone, tha vngulle Verendz landh thet forsth aat. All then tid thet for:ne, Calmarna stad oc Möres landh, er i Swenskemennes hendher, tha haffuer Verendz land en god bristh[ö:brösth]vern. Tha gaffue the bispenn oc mig pa edre vegne swar, ad the ingelundhe wille ligge for steder eller for sloth, vthan wille verge oc boskerme theris egit land, the haffue offthe vared brende, skinnede oc theris venner slagne, oc inghen haffuer them vnsaath, vthen the sielffue. Tha loth jagh them forstha thet breff, Dalekarlene gaffue eder i vinters, och besvor thet med mange sware eder, ad wille the inghen annen hielp eller vnsetning göre eder, oc then fatige engh, som swa en part er jammerlige skinned, roffued och brenth, folket slaget, kirker, closter oc capelle jammerlige vtrend oc i grundh nederslagne, huilkit som menighe Swerigis inbiggere, edle oc oedle, wille hempnis oc vnsette them medh lifff oc makt, oc i ære neste nabor oc wille sittie hemma, tha kunne i sielff formerke, ad epter Calmarna slot er swa noye bostalled, hampnerne igen-senckthe, medh fasthe skermær bolagt, tha hopis till Gudh, ad the giffue thet snarligen vp for sult oc swar siwkdom

*) Hr Svante hade d. 26 Mars 1507 tillskrifvit Biskop Ingemar att stämman landsting fjerde dag påsk. Handl. rör. Skandin. Hist. Del. XX: 122.

skuldh. Siden kommer makten her vp oc straffer eder, som the haffue giort andhre, ther riksens höffuismen haffue varid öffuerhörughe. Siden ginge the öffuer en side oc sagde, the ville ga vt man aff huse oc alle the xv (15) are gamell vore. Tha sagde jag them, ad the hade ille vdsat thenne landzende, oc kallade bispen och jag nogre merkelige men aff hopen, radendis them vid alles theres velfert, ad the giorde it tal folk aff landit, oss hopedes, ad Verend bleffue likeuell vel beskermed, tha loffuade the bispen oc mig pa edre wegne, ad the ville swa göre. Ingelundé ville the gaa til Calmarna, bliffue ther ligiendis, men komme kungen oc ville bostalle Calmarna stadh, tha skulle ith taall folk komme her aff landit, Sweriges gode men til vnsetningh. Ther fore bogerede jag, adh vethe taled pa folkit, ad edert herredöme viste, huar i skole slaa lith, hulkit bispen eller jag her icke kunne faa vete, men the bade, ad jag skulle tinge i huart hered omkring Verend, tha ville the ransake mantalet i huar sokn oc siden seye migh swa mange skötter aff huart hered, som skulle sitie viderredhe oc komme til Calmarna eller Möresland med ene hast til vnsetningh, ner the finge edert bud. Ther fore ackter jag med Gudz hielp i morgen ad beginne tinge i Albo hered i morgen, pa torsdag i Noruidinge hered, pa lögerdag i Vpvidunge hered, siden omkring med samme fart i the andhre hered. Huad jag tha för enked swar fornimmer, vill jag edert herredöme ofortöffued tilskriffue. Ytermere huru alle tall haffue sig forlupit, kan then verduge fader biscop Ingemar eder vnderuise.*) Huar jag kan vare eder til vilie oc tienisth, finne i mig altid veluillug till. Her med alzmetig Gud oc Sancte Eric kung befallendes. Scriffwed i Berquare mondagen nest quasimodogeniti.

Erich
Trolle miles.

Postscriptum å en särskild sedel.

Ma i vethe, kere herre, ad fogeten i Gidinghe hered haffuer forsambledh noget folk, riktidh gar, ad nar kungen vil drage til Calmarna, tha skal han drage i Sunnerbo eller hiit i Verend, huar best bolegligit vare. Bispen vet ytermere edert herredöme vnderuise, epter tesses vener i Blekind oc Gidinghe hered haffue thenne hemelige bud senth for tidende vere, ad for palmsöndag vore nogre kongens folk i

*) Biskop Ingemar hade lofvat komma till Hr Svante i Kalmar efter påskdagarne 1507. Anf. st. 118.

Rotneby, som følge hans skip sagde, ad the ville vp i Stegeborgs, Nycöpungs oc Stocholms sker, epter i vore her nedre. Mig hopis ad the faa ther hug oc inthet anned. The ackthe ad lure epter the skip, som lupe fran Stocholm, bade wed Ælsnabben oc i siön. Kere herre, verter mith besthe, som jag bad eder senesth, jag vill gerne forskulled.

Utanskrift:

Erlig oc velbwren man oc strenge riddere, her Swante Nielson Suerigis rikis förstandhere ödmw[keli]ge.

125.

Riksföreståndaren Hr Svante till Erik Trolle; svar å ett bref om ett landsting i Växjö, för utskrifning af manskap, och bör allmogen tillsägas att hålla sig färdig, samt Hr Erik sända 16 sina svenner till Kalmar, då han reser upp till Upland, dat. Kalmar d. 13 April 1507.

Wenlighe, kerlige helsse nw och altiid forsendh medh war herræ. Kære her Erich besönerlige gode wen. Som i scriffwe mik till om thet landztingit, som skulle haffue standit i Vexjö fierdhæ eller femptæ dagh poskææ, ath almwgen var ther om inthet tilsagdh, och ath the begærende vare, thet i ville tinge medh tøm i hwarth hæredhe för siig, saa beder jach eder, ath i villæ alwarlige sege thöm, ath the aldelis sethia vederredha, nær thöm tilsagth vorder, som wor atskyllneth var, och nær i haffwe tingath medh thöm, ath i villæ skickæ hiith till Kalmarne xvi (16) gode karle, eders svenæ, tha i eder siellffwe giffwe op til Oplandh. Jach ather nw i tesse dager giffwe mich aff stadh op aath. I hwadh motthe jach kan wethe ederth beste och langlige bestandh, gör jach altiidh gerne. Eder her medh Gudh almectogh befalendis. Scriffuit i Kalmarna tisdagen nest effter dominicam Quasimodogeniti, vnder mith signete, anno domini md septimo. Hwadh tidende och legeligheter her oppa ferdom ære, kan thenne breffuisare eder aldelis vnderuisæ.

Swanthe
Nielsson, riddare.

Utanskrift:

Erligh vælbördogh man och strenge riddare her Erich Trollæ sendis thette breff.

Original, kasseradt, och begagnadt som concept, i K. Danska Geh.-Archivet.

126.

Riksföreståndaren Hr Svante till allmogen i Sunnerbo; emedan deras härads höfding Olof Drake*) underlåtit att hörsamma den flera gånger delgifna kallelsen att inställa sig i riksens tjänst, utnämnes Knut Arwidsson att i hans ställe vara härads höfding, dat. Kalmar d. 14 April 1507.

Jach Swanthæ Nielsson i Ekesiö, riddare, Sweriges riges forstondare, helsser eder alle krononis skatskylloge bönder, landbor och menige almwge, som bygge och boo i Swennerboo, kerlige med war herræ. Kære venner, jach haffuer tiith och ofte scriffuit then gode man Oloff Drage till, som eders heretzhöfdinge hertill varith haffuer, och eskidh honum hiit till mich personlige i rigesins tieniste, huilket ey sketh ær; ty haffuer jach aff swennerlige gwnst och godhveliæ vnth och forlenth och nw med thette mith opne breff vnner och forlæner thenne myn ælskelige thro thienere Knwth Arwidsson forsc[riff]ne ederth heretz höfdingedöme, ath han thet haffwe, niwthe och beholle skall och maa för then væuillioge thro thieniste, han mich och riget her till beuisedh haffuer och æn her effter trolige beuisæ skall och maa, saa lenge han leffwer. Hwar fore beder och oppa rigesins vegna strengelige biwder jach eder alle, ath i anname honum for eders rætthe heretzhöfdinge, görendes honum redelige vth all then renthe och rettogheth, som i eders rætthe heretzhöfdinge aarlige plictogæ ære ath göre, och ther om swarer ingen annen vthan honum. Han skall eder alle, fatige och riche, holle vedh Sueriges lagh och gode gamble sedwenier, som tilbörlogit ær i alle motthæ. Saa forbiwder jach alle, ehoo the hælsth ære æller vara kwnne, som för myne och rigesens skuld veliæ och skole göre och lathe, besønnerlige alle fogoter och krononis æmbetzmenn for[næm]nde Knwth Arwidsson heremoth paa forsc[riff]ne heretzhöfdingedöme ath hindra æller hindra lathe, mödhe, plassze æller i noker motte oforrette, vedh mynæ

*) Jfr N:r 147, der han kallas Olof Galle.

och rigesins strenge hempd och plicth. Scriffuit i Kalmarna Sancti Tiburcii dagh vnder mith insigle Anno Domini Md septimo.

Original å papper, med lemning af sigill å baksidan, uti K. Riks-Archivet.

127.

Hemming Gadd till Hr Svante, om strider med Danskarne utanför Kalmar, om underhandling med Danmark, med anledning af dekanens i Linköping (Erik Svenssons) återkomst derifrån och ett yttrande om Hemming Gadd af ärkebiskop Birger i Lund; bristen på proviant och krut, dat. Kalmar d. 20 April 1507. D. G. A. Utanskriften egenhändig.

Min ödmiwke &c. lika med N:r 104. Siidan i fore aff Kalmarne, haffwe wij warit til wærka tiith och opta medh waara fienda, tess Gud loff haffwe, pa wor siida wtan skada. I gaar slogo thee aff slottet och fran skepen medh ix (9) æspingie, well bemannade oc blank som en spegil, oc giordo landgang in pa Systra holm, oc tændhe iij (3) resor eld pa then Stocholms skwta, ther ligger mith för holmen, oc ey brinna wille. Paa thet siista komma gasterne wth, somme til baatz öffwer strömen oc pa holmen, oc somme öffwer bron, aldrig en som ænner, och sidan x (10) eller xij (12) aff wara karla waaro kompne pa holmen, rympde öffwer c (100) karla aff fiendena til batz ighen, och hwldo wtan holmen til baatts i theras skyttefærdh thet wærth war, wij hade ey annet æn piill sliita pa them oc slongasten, thy swarta konsthen war borto, som i well wethe. Hade hon warit nog thiil, thee skwlle ekki farit wtan ram, som thee oc ey häller giordo. Wii skwte öffwer iii^e (300) arborst tillika til them, then litla skwtan, Sten Brawedsson fortækt hade, togo thee bort, thet war all then priiss, the wunno, och fingo döda män och saara ighen. Thaa thee lado tiilbaka, lado thee til Gadda holmen, oc skwto flogz in pa them, thaa mente wii, at thee skwllö stormat ther tiil, man thee fingo swar. Kæmpe lot see, at han hade bryggio wedh innan mwren, thee motto ro wtan för skæren oc ekki mellan Gadda holmen oc skæren. Nær the foro hem ighen, saa skænkte han them medh bysse och piil. I thy wii waare i manglinghen, kom dækenen fran Danmark, oc liithet ther ephther biscopen i Wexiö. Hade jak thaa vel tilgiffwit örath aff swarta katthen, at i hade sielff

thaa warit tilstædhe, för tesse märkelig ærendhe skwll. Jak bröth op breffwen pa eders herredömes tröst i biscopens nærwaro, som i mik makt gaffwe, thaa aff myn gissan seer jak inghen förbætring, wtan jw at thee harpa pa thet gamble. Komma eder til at gaa til fot oc göre eder til en drawantth, stiga aff hæsthen och latha en annen ridha, mik tykker thet rimer siig illa. Hörer dækenen granth wth, han weth sigia edher mang smaa stycke, hwro rætradog thee ære her i riketh. Förgæther ekki at spöria honom om skola tafflona &c. Om thet möthe the aff Danmarks radh scriffwa, ath sökia i Nyköpwngh i Falsther om Sancte Johannis tiidh nest kommandes, skal jak aldrig raada fran medh minne at i oc riketh haffwer siith bodh ther borto, at förhöra, hwro thet siigh förlöper ther, dog med nagher wærff pa en löss boglina. Han finge jw naget höra och wnderstaa, hwro skallen gaar i bland thee goda mæn, ther församlas. Item i Danmarks radz breff scriffwa thee, om oss ey belæpper thet möthe, at wij thaa wille komma xiiij (14) daga eller iij (3) wikor epther Sancti Johannes tiidh. Ther aff kan jak förmärkia, at han faar inghen makt för æn seenth pa somaren, saa at om wij ekki besökiom nagher aff thee ij (2) möthee, mener han thaa komma medh alle makt at brwka siith bætzsta. Them ær inthe glæppe i Danmark jw faa eth welkor medh oss, at faa skatthen wt, eller thee welia gæsta epther han, som landzfogutha plægha göre. Ære thee beradde ther oppe, som skallet gik her nedre, oc i sigie ney medh them, wtan dörena staa, faa wij höra, haa nest skiwther maalet, folka landzting ær mektykt. I dag wnder höxmæssan löpo all skepen nör wth oc satto i Knarra hampn, thaa mente wij, at the skwll stormat til Gadda holmen, thy the sændo v (5) æspingia til slottet oc komo strax ighen, wedh medaffthens tiidh lopo thee sin wæg inhændher Skæggianæss. Jak sænde lx (60) hæsta epther them i landwærn, wele thee i landh, fwlle sannas thee. Ther ære gode drængia wte, Niels Bremss ær höffwidzman för them. Item edra karla kommo ighen, pa Ölandh waaro ogripne, oc lago alt i skogen viij (8) daga. Alle saaldenærene ære bortlöpne mesta deels, oc höffwidzmännene medh, wtan Willam aff Watzstena. I loffwade mik nagher spisning och befalthen, ther haffwer jak inthet faatt aff. Komber her inghen wndsætning offwan epther, thaa ær storliga jäffwandes, hwro thette folk siig haalda skal, ther warer alwarliga fortænkte wdi, oc ligger stor makt oppa, at jw för jw bather thet skee kwnne. Thet folk, i oss tilsade rido bort, som Benct Ericsson hardeliga klager, och alle saaldenærene bort löpne, oc her nesth fattas spisninghen. Inthe

ær her polweret, som i siælfwe well wiste för æn i hædhen fore. Oss ær ey annet til rada, wtan thet obetænkt ær, wtan wii faa hielp oc wndsætning oförtöffrat. Alzwoldog Gud giffwe, at edher liidher well, saa faar oss inthe skadha, och alle helge Sweriges patroner, thöm jak eder alle befaller bade tiil liiff och siæll. Verdens helse myn frw modher, myn wnge herre och tiilliith med mange godhe nætther. Scriffwit hasteliga i Kalmarna xx Aprilis Anno Domini mdvij. Solito sub secreto.

Heming
Gadh.

Postscriptum:*)

Item ærchebiscopen aff Lwndh sade til dækenen: »Ær thet saka, at her Electus aff Lincöpwnge förer thetta örlog, för siit rætta fædhernes rike skwldh, gör han som en cristen danneman, och ær han inthe straffandes. Wij kwnne well gissa, at saa ær i sanningh, gör han och halda krii och örlog mellan riken, gör han som wnge danne män.» Gud förbarme mik bade til liiff oc siæll, om myn akt ær thet, i wet siælf, hwad jak eder opta sagt haffwer, bade lönlige och oppenbarliga.

128.

Hemming Gadd till Fru Mätta Ivarsdotter, begär enträget hennes medverkan för erhållande af bristande förnödenheter, särdeles krut, så mycket angelägnare, som sju fiendens skepp ligga hardt inne för näsan på dem och de ej annat hafva att värja sig med än sten och pilar, dat. Kalmar d. 21 April 1507. D. G. A.

Myn ödmiwke thro tjänesth nw och altiit forsænth medh wor herre. Verdoge frw modher, aff alle hiertans ödmiwkt takker jak eder för all then ære, kerlig, ynnesth och wæliogheth, i mik bewist haffwa oförskwllandes. Jak wil haffwa hog och welia ther til at fortienat, saa lenge jak leffwer. Verdoga frw modher, nw siist jak skildes fran myn

*) Det är skrifvet å en liten sedel, som numer icke ligger vid brevet, men med samma stil, och om det också icke skulle tillhöra just detta bref, syftar utan twifel innehället på samma person och samma tid, som de i brevet omtalade.

herre fadher her i Kalmarne, weth Gudh, hwad hiertans angher jak hade oc æn nw haffwer för thee storo bryst ære her innen för stadz mwren, besynnerliga om polwer, som jak tiit och opha klagade för myn herre, oc han sielf wel wiste, för æn han aff for. Saa kom her i jafftes iij (3) skep och i dag iiij (4) konwngens oc liggia hart inne för næsen pa oss, oc haffwom nw inthe, wij kwnne göre them til godo medh, thet trængher oss i wort hiarta oc liiff, hwar then god man her i stadhen ær. Slaa thee oc aff slottet til oss, til skermerner, thaa haffwe wij inthet annet brwka, wtan sten och piil, thet Gudh see för kiærth. Vij förmode oss och i alle stwndher thee skep ighen, [medh] Jönss Holghersson hadan löpo, oc kwnnom ey anners wndwika, wtan bida en storm. Gud för sina nade see milleliga til oss, halsen wele wij waga, som oss bör, för wort retta fædhernes rike och wor kere herre. Jak bedher eder ganske ödmiw[keli]ge, at i werdes wnderwiset myn herre, thet wij motte faa nagher wndsætning tiil polwer, om thet ey ær aff stad sænth, som han oss loffwade siist wij aatskildes. Haffwer inthe twiffwel ther wj werdoga frw modher, thet jak eder loffwat haffwer, medh myn ödmiwka thro tjänest skal jak altiit fwlfolia, saa længe jak leffwer. Her medh edher alzwoldog Gudh befalandes bade tiil liiff och siell. Verdens helsa myn kere herre fadher, myn tiillith och myn wnge herre medh mange gode nætter. Raptim Calmarnie xxi die mensis Aprilis anno domini mdvij, solito sub secreto.

Hemingh
Gadh.

Utanskrift:

Ærligh och welbördogh quinne frw Mætte Iwarss dotther, sin kera frw moder ödmiwkelige.

129.

Hemming Gadd till Hr Svante, uppräknar de Danska skepp, som ligga framför Kalmar, och klagar, att han och de göde män, som skulle försvara staden, hafva intet att göra med; han hade sjelf anlitat ärkebiskopen om lån af ett parti krut, och hoppas Hr Svante går i borgen; men skämtar öfver både aktsförklaring och bannlysning, dat. Kalmar d. 22 April 1507. D. G. A.

Myn ödmiwke thro tjänest nw oc altiit forsænth medh wor herre Jhesu Christo. Verdoge herre fadher, aldriit kwnne

wij sigia, hwad harm wij haffwe, för thy thee ro medh iij (4) æspingia bade wt och in, och wij haffwe inthet göre them til godo medh. Her ligger hart för ögonen wid slottet Snaka haffnen, then stora bardsan, her Stens, Gudh hans siäll nade, och iij (3) anner flög skep medh ij (2) smaa jakther; oppa Snakahaffnen konwngens folk oc pa Priüsen, oc en benämpd Rolandh höffwidzman skal wara pa Kalmarna slot, som war konwngens smadræng, nar feygdhen begyntes, oppa then andra sma skep, biscopens aff Sæland, priarens aff Antwardskog, abbatens aff Sora och flere andre gæslige herre, beræknar hwro mange i haffwe aff them her i Sverige ære. Jak och thee gode män æthe bade leffwer och lwnge innan thy, wij haffwe inthet göre medh, oc faræ the skinbarlige fram om næsan pa oss. For wars herre död skwll, warer för-tänkte her wdi, werdoge herre fadher, at wij faa wndsætning pa tessa briiether. Aldrig thror jak annet, at nar then werdigiste, werdige, fadher, her ærchebiscop faar wetha wor briist her oppa, at hans nad jw wndsæther oss medh en girding polwer. Mynnes mik ræth, han halp en tiid her Sten Stwre, som minne behoff giordes. Jak haffwer oc scriffwit hans nadh til myn ödmiwka tjänest, ödmiwglige bediandis, at han oss wille wndsætia medh naghenn dell, wij kwnne hielpa oss moth waara fiendher. I maa well wara god för mik, at wil hans nad wænde sin ynnest til mik, jak wil wara hans nad til welia oc kerlig, hwar jak kan och förmaar, oc late mik ey niwta konwng Hans ilth aath eller her Sten, ey heller thet jak thianar nw eder, werdoge herre fadher. Thee Danske mena, som i see i theras breff, medh keyserens akt koma riketh oc medh ban i theras hændher, thet skal them fænin förbiwda, medh loff at sigia. Her faar inthe skada, kwnne wij i tessen somar forwara thenne stadh, wij skole banne them i winther ighen, saa at hönsen skole [g]ala i them. Verdige herre fader, warer wid god tröst oc öffwer alt görer ekki edher til fot ganghare i jaar. I ære saa ædle oc stalth en herre i sin och haffwe eth helth kronet rike hande mellan, spæler wisliga, eder star inthe til trængiandis, ey heller oss, edre thro tjänare, her nedre ære, om wii faa naget göre medh. Alzwoldog Gud oc riddher Sancte Örian giffwe, i faren well, saa mage wii ekki ille, them jak edher befaler bade medh liiff oc siell. Verdens helsa myn frw modher, myn wnge herre och tiilliith medh mange gode nætther. Raptim Calmarnie xxij die mensis Aprilis anno Domini mdvij. Solito sub secreto.

Heming
Gadh.

Riksföreståndaren Hr Svantes kungörelse till innebyggarne i Dalarne, med underrättelser från Norge, utvisande styrelsens godtycklighet och folkets missnöje, och huru K. Hans försöker att fördrifva Hemming Gadd från Länköpings biskopsstol, men Hr Svante hoppas, att han ej skall få sådan lön för sina trogna tjänster mot riket, och är sjelf nu på väg för att i öfra Sverige utrusta skepp och manskap, för att försvara Kalmar mot Konungen, (troligen dat. Ekesjö omkring d. 21 April 1507*).

Jach Swanthe Nielsson i Ekesjö ridder, Sweriges forstandhere, helse[r] eder alle Koperbergx men, Silfbergx men, Jernbergsmen, bönder och bokarle, som byggia och bo i menige Dalene, kerlige med wor herre. Kere wenner, skal eder alle wetherlighet vara, at fredaghen i paske weken kom Anders Bild och Jens Holgersson medh viii (8) konghens skep i Kalmara swndh med eth tall folk och menthe haffue velet ighen tage Kalmarna stad och bespiset slottet, huilket them ingelundhe lyckædis, men the finge ther vtöffuer manghe degelige men dödhe och sara, som diit nödgadhe och twingadhe vare, som the fanger mich tiil kennæ gaffuæ, som jach grep fra them och vi allæ clarlige se och kennæ kwnnæ.*) Swndagen at affthen, tha jach tii[!] Neshult komen var, kom ther tiil mich her Ture Jønssons bud aff Vestergötlandh, medh bref och vissæ tidendhæ, at the köpmen, som liggia i Berffwin i Norgie aff alle Tyske stæder, slogho nw i winthers then vnge konghens fogitthæ i hell pa koningx gardhen i forne Berffwin, hetandes Henrick Bagge, toge bort huat pa garden var och satthe eld pa gardhen, tör thy han hadhe them olaglige beskattet och bekrencht alles theris priuilegier och friiheter, som framfarna Norges koninge them vnt och giffuit haffue. Tesliges haffuer och then vnge koningen i vinter fortrycht, niderlagt oc tiil engte giort the lag, som Sancte Olaff koning gaff them i Norge, huilke lag the niwtet och forswaret haffue i sa mang hwndrade ar in tiil thenna dagh, och giffuet them nw en ny bescreffuen lag, som them och alt Norges riche ær tiil ewig skade och forderff, och ville haffue twing[et] bisperna, ridderskap och alle andra godhe, erlige, friiborne,

*) Det följande stycket om Norge är hufvudsakligen hemtadt ur Ture Jønssons bref af d. 6 April 1507, men fogdens i Bergen namn förekommer der icke. Brevets mottagande omtalas i Hr Svantes bref till ridd. Erik Turesson, dat. Ekesjö d. 21 April s. å., med nästan samma ord som här ofvan. Jfr Handl. rör. Skandin. Hist. Del. XX: 126—131. Ett concept finnes till ett Hr Svantes bref till Kalmarboarne, der samma berättelser äro upptagna.

inföddhe men at swærie pa them, at the skulle halle them vidh macht, huilket theingelundhe göre vele. The[rfore] haffuer han nw owilie aff lechte oc lerde offwer alt Norgis riche. Han haffuer och fordreffuit then verduge herre bispen aff Opslo, som ær nw her i Westergötlandh, och sat ther en Dansk man för biscop in ighen, hetandis her Anders Mws. Thenna bispen screff mich tiil med her Twris sven jæmerlige och önkelige, beclagendes siig för then store oret och offuer-voldh honum sket ær, bediandis mich för Gudz skuld, at jach ville anname honum fatige, elende, man i myn och richesins beskerm och forswar, sa lenge Gud föger, han matte komma in i landit oc tiil siit biscopsdöme ighen. Huar en bondhe i Norgis riche tyche ylla vara, at han ær fordreffuen for inghen sin brwt, och vele gerna vage liiff oc gotz, at han skal komma til sin domkerke ighen, för thy han ær en infödh man. Haffuer jach och i sanning fornwmnet, at K. H[ans] achter sa forderffue then verduge herren, her Electus aff Lincöpung], om han ther tiil nagre foger eller lemper fynna kwonna och sætie en Tysk in tiil Lincöpungs biscopsdöme ighen, huilket mich hopes tiil eder alle, at i ingelundhe til-stædie vele, at honum skulle sa aterlönes för then tro thie-nist, han Sweriges riche i her Stens tiid och myn tesliges bewist haffuer, som en erlige tro, infödh man i alle matte, huilket honum bör nywthæ tiil godhe, sa lenge han lijffuer. Kere venner, vare i alle vid en god tröst. Jach vil gerne halle eder alle, riche och fatige, vid Sancte Erich koningx lag och goda gamble sidwenior, som tilbörliget ær, i alle matte, ther i alzengte twiffuel udinnan haffue skole. Jach haffuer legt et skönt tal folk aff myt eghet, ær jach nw pa myn rese op tiil Opland, och achter i the helge trefalloghetz nampn at göre myn pram och flere skiip rede med tesse gode herrers folk aff Opland och siden ofortöffuet giffue mich nid til Kalmar, then stad och landzændhe tiil tröst och vnd-setning, sa at han skal icke ga richet oc oss fra handhen, mædhen vij honum nw ighen fange[t] haffue, Gud tess loff haffue. Sa sende jach myt bud, dækenen, ther nidre i Kalmar vid iij^e (300) hesthe och ther tiil fothgengere, sa ath the ære vel sa starke, at the skole forsware och behalle then stad och formene honum trædie i landh, om han vill sig nagenstedz tiilbywdhe, vthen han komber med gantzka sware macht, huilket mich hopes han icke fa innan Sancte Johannis dag. Ther fore (!) aff Lincoping for midfaste tiil Danmarcks riches radh och begærade en nw, ath thet motthe haffua komit i fred eller dag mellom richen och skulle haffue komit tiil mich i Kalmarna viii dage epter paske, huilken the for-

hale och behalle en nw emoth hans egen vilia. Kere wenner i huat matthe &c.

Concept i K. Danska Geh. Archivet.

Kalmar stad jämte ombud från Möre, Asboland och Handbörd till innebyggarna i norra Sverige, som samlas vid Eriksmessan i Upsala, med anledning af de tre alternativer, som K. Hans uppställt såsom vilkor för erhållande af fred, och det bref från Dalarne, som för ett år sedan blifvit dem genom tvenne bofaste män meddeladt, dat. landstinget vid Mortorp d. 3 Maj 1507. D. G. A.

Wij borgamestara, radh och menigheth, böndher, bokarla och mene almoge, som byggia och bo i Kalmarna stad, Asbolandh, Ambyrde och Möres landh helse edher alla werdigste fedher och herrar, biscoper, prelater och mene ridderkapeth medh alle andre andherlige och werldzlige, köpstadz-män, borgamestara och radh i Stocholm, Opsala, Westheraass, Arboga, Koperbærgzmæn, Silffbergzmæn, Jærnbærgzmæn, mene Dalena, Helsingalandh, Gestringalandh, Angermannalandh, Medelpadh och Rodhen, Swdermannalandh, Wesmannalandh, Snewinghen och Fedringalandh, medh then mene man, fatig och riik, nw församblade ære i Opsale Sante Erics dag, kerlige medh Gudh. Kere wener alle, wij waare forsamblade i Moratörp til helge kors högtiidh, hwlth werdigh fadher, her Hemingh Gadh, Electus til Lincöpwng, i fwlmæktig höffwidzmanns stadh her i landeth, i nærware erlige mäness Pawel Kyle och Benct Ericsons, mene landztingh och samtall medh oss, och gaff oss bekenna, ath rikesens sændebodh war kometh fran Danmark medh swar och breff, oppa thee ærende, wor kere herre höffwidzman her Swante Nielsson och flere andre aff riddherskapet innan radz och wtan, her thaa forsamblade waaro, beleffwade scriffwa til Danmarks rikes radh, ath thee willo för thet mene bätzsta skwll förarbeydha medh theras högboren första och herre konwng Hans, ath fredh eller opslag ske motthe riken i mellan och affsætia thenne blodzwtgiwtelse och manna störtning pa bada sidor, saa ath nagre andherlige och werdzlige aff tessen riken faa fwlmæktoge motte saman komma, och medh nagot goth midell aff tala thenne feygdh och örlogh warit haffwer och æn för ögon ær. Saa förstodo wij thee swar, Danmarks radh gifwit haffwe

hiith i riketh medh samme bodh, at the harpa jw pa then strängen, welia haffwa konwng Hans in i riketh ighen, alles waress oc eders heskelighe fiendhe, om fridh eller opslag skal skee riken i mellan. Saa dragher oss til mynnes, ath i gode män alle i mene Dalana medh mesta parten aff all landskap for[schiff]wen staa, ath i oss sände för eth aar siidan edhra myndoga sändebodh, ij (2) bolfasta sanninges män, medh edert breff, wnder Dalakarla insigle, i hwilke wij hördo, sago och förstodo, at i alle haffde loffwat och tilsagt medh ja och oprækta händher wor kere herre höffwidzman her Swante Nielsson hwlskap, manskap och thro tjeneste, och welia medh hanom leffwa och döo och aldrig annan herra haffwa, medhan han liffdhe, medh forordh och welkor, om nagher saa fvnnes her i riketh, andherlig eller werldzlig, ther nagoth obestandh moth hanom eller hans wener, ther riketh welia well, begynna wille, eller konwng Hans oss och eder öffwer hwffwodh in-drage wille, thaa ware i öffwerens, som breffwen lydhe och edher sändebodh oss sworo och sadho, at i wille gaa man aff hwse, och straffa the sa danth begynna och stämpla welia, wtan alla nadhe, ath en anner ther wedh see skwlle. Viidh thee breff och samtall, edher sändebod oss wnder-wiste, halle wii oss widh och thet medh liff och makt störkia och fwlgöra welia, til then ytersta man i Kalmarna stadh, Asboland, Ambyrde och Möre bo, som thro Swänske män bör at göre, saa lenge wij leffwe, och sigher konwng Hans oppenbarlighe, at thet gaar jw aldrig saa illa, han haffwer jw iij (3) hwlla, trygga och thro wener i Sverige, i thenne landzända skwlo the ey finnas, wtan twækan, nesth Gudz hielp. Edher ær well wetherligeth, hwadh armoth oc ysall-beth mene riketh lideth haffwer i konwng Hans regeringh, i oaarom och frömdhe siwkdom, tesliges rikesens räntha wt-fördh medh alth anneth, ther qwikt war, ey sparandes hwaske hesth eller oxsa, hwro han opsatthe Danske men pa sloth, landh och læn öffwer Sweriges edlinga, infödda män, mot hans edh och lyffthe han sworet hade, och medh allo inthe hwlth thet medh hans breff förwarass skwlle, som eder wetherligit ær om Kalmarna stadh, hwro skermer och skragher opbrwtos, brändes och bortfördes moth hans lypthe och Danmarks radz, han loffwade werdug fadher i Gudh biscop Mat-tis, och waare wener, gripne i samma feligh dagh, pinthe, brände, aff skattade alt thet thee aatho, oc sidan stæglde och halshwgne, theras hustrw och barn giordes arflöse, och ga nw om brödh i stor ælendigheth, thet Gud see förkært oc klaget för alle Sweriges inbyggjara, hwroledes han loth siig tildöma swikeliga Kalmarna stadh oc Sweriges rike aff

Danmarks och Norges rad nw sist i Calmarna, tesliges openbarliga förkynna, ropa och wt kriera i alle gatwmwnna, medh piper och basynner wor kere herre höffwidzman, oc eder, godhe herrar, alla Sweriges rikes radh, trobrytara, ordlöse, pa edher ære och skiölmärke talandes, aff thy i ey komme til mötes in i Calmarna, wtan makt, at latha kætha edher inne som swin i stiyo, oc epter hans welia taga aff daga thee han wiste Sweriges rike oc wor kere herre höffwidzman retradoge waaro. Hwad skade oc fordærff til land oc watn wij tagit haffwe aff then falska, sleska dægtingan om Kalmarna stad oc län giordes, som för[scriff]wit staar, haffwe wij fatige mæn alle fwñnet, her bo i thenne landzænda. Thet klage wij för Gud i hymmerike, och eder alle gode Swänske mæn, nw församblade ære, och waare well mycket anneth eder herredöme skwlle tilscriffwas, man oss fattes bade then scriffwa skwlle oc til hopa sætia wor kæremall och bryster, the flere ære oc dræpelige[re] æn thenne for[scriff]ne, oc ær edher wetherligeth, at han war sworin broder pa Sweriges rikes argasta medh thee affskorna, omilda Rysser, thee som mördhe, skynnade, brändhe och i häll slogo eth mektogt tall folk i Finlandh, och loffwade Ryssekonwngen sin dotther, pa thet theras forbwndh oc broderskap skwlle tess bætre hallas æ medhan thee liffo, pa Sweriges rikes skada oc fordærff. För thetta for[scriff]ne oc andre saker styggioms wi alle nagon sin sæthia thro och liith til hanom eller hans affödo, och sigiom alle med ja och oprækta hændher welia leffwa och dö medh wor kere herre höffwidzman, och thee gode herrar, Sweriges rike wäll welia, thy han halder oss wid Sancte Erick konwngs lag och gambla goda sedwænior. Vij weliom wara lydoge, höroge och fölgaktige then werdog herre her Heming Gad, electo tiil Lincöpwng, han oss sath haffwer för höffwidzman i thenne landzænde, lida onth oc got medh hanom. Han haffuer oss loffwat welia liffwa och dö medh oss i marken moth konwng Hans oc hans partij, ther sæthie wij fwlkomlige thro oc liith til. Vij haffwe thet rönth om Kalmarna stad och län, han tog ighen medh wæriande handh fran rikesens fiendhe. Vij bediom eder oc förmanom alwerlige wara förtænkte at tage riketh, edher och oss fatige almoge oc köpstadz-mæn bæther wara, om i degtinge skolen, æn her til dags sket ær, jw saa at i oss aldrig förnæmpne konwng Hans intagelse eller hans afföda, eller oss wndergiffwa andro rike, som skatskyllloge bönder. Riketh haffwer warit frit i edher forfæders tiidh oc waara daga, nödogt sagon wij annars skee skwlle, medhen wij leffdo. Item bedie wij eder ödmiwke[li]ge oc förmane, at i welie och wara alwerliga

förtänkte förstärkia thenne landzænda medh folk, skep oc wæria, ther til hörer, som Gud förbiwde, at Kalmarna stadh och thenne landzænde æn en tiidh riketh fran gangher antigia med makt eller andre förtäkte dægtinger, tha ær jawendes, at riketh hanom aldrig eller senth ighen fangher, oc at thetta skedde medh thet aldra första, offörtöffrat, wtan alla ilan. Wor thro thianest, hwlskap och manskap weliom wij halda obrwtlig sa lenge wij leffwe, epther wor ytersta makt oc förmago. Til tessins breffs ytermera förwaring oc stadfestelse bediom wij werdig faders i Gudh her biscop Inge-mars insigle i Wexiö, medh borgamestares oc radz insigle i Calmarna, at trykkia för thetta breff, medh alle andre erlige, friborna män, her ære i Kalmarna. Her medh eder alla alzwoldog Gudh befalendes til ewig tiidh Sancte Erik konwng och alle helge Sweriges patroner. Scriffwit i Moratorp helge kors dagh anno Domini millesimo quingentesimo septimo.

Original, med lemningar af två större och fem mindre sigiller, af hvilka de tre sista blott innehålla bomärken, förvaradt i K. Danska Geh.-Arkivet.

132.

Hemming Gadd till Hr Svante, om det landsting i Möre, han fått befallning inkalla, och den skrifvelse derifrån under d. 3 Maj utgått, samt det »underliga» förhållandet, att Hr Svante mot sitt löfte kallar sina svenner från Kalmär och alla frälsemän utom en farit derifrån; dessutom är der på alla sidor stor brist å proviant, och hade han sjelf icke fått något af det honom var lofvadt, dat. Kalmar d. 6 Maj 1507. D. G. A.

Myn ödmiwke &c. lika med N:r 104. Siidan Pawell Kyle kom hiit fran edert herredöme, gaff han mik bekenna, at jak skwlle halda landztingh medh then mene man her i Möre oc giffwa eder bekenna, hwad theras welie waare om konwngens intagelse eller hans aff födha eller och om then wedherkänning &c. Saa stämpde jak baadhen hæredhen til samans helge kors dag i Moratorp oc war ther almoge forsamlad aff all landskap, aff Bleking oc nesta grænssen i Skane och Hallandh, Asboland, Ambyrde, Siwede oc Nydingh. Hwad swar jak ther fick fornimme [i] i thee opna breff, jak eder nw sænde antigia medh Bremss eller Kæmpe,

thee hoss eder skwlo wara nest Gudz hielp innan Sancti Erici dagh, och ær nyttogt aff myn gissan för then mene man, ther forsamlas, at thee förkynnas. Thee haffwa hafft en elaken scriffwara, och jak hade saa myketh göre, at jak kwnne ekki alt skötha. Ær ther nageth i förgæteth, thaa ær thet myn skwld och ekki theras, her Mattis i Moratorp war theras canceller och lændzmannen i Madesiö. Vil nagher mistænka mik ther tiil, han maa sigia hwad han wil, han haffwer (!) ekki hwad han wiil. Verdoge herre fader, thetta ær eth wnderliget ærende, at i kalle alle edre swene hædhen, i loffwade her wara skwlle. Her ær inghen ighen aff thee gode friiborne män oc frælset, wtan Benct Ericsson allena, och ær edert folk ganst oweliogt, her ighen ær, aff thy thee friiborne män hædhen farne ære, som i ythermere fornimme i Bencth Ericssons scriffwelse. Benct Knwtsson for strax hædhen i waares aff by, nagra daga ephther Johan Arendsson, Klawas Kyle och alle andre her waaro. Hwad almogens tal ær och theras i stadhen ære, weth Brems eder wnderwisa, naar wij bliffwe slagne wnder rosse fötther, her qwarer bliffwa, som mik tykker, fast til empnes, medhen inghen bliffwer hoss oss, som sagt oc loffwat war, oc wor tröset oc hop war, ther medh haffwe thee ey allen sin wilia, thetta stæmpla. Gudh see förkært, att man skal slaa liith tiil oliith. Hwad harm oc ilwelie wij haffwe, fatige karle her ighen liggia, trængerher oss i worth hierta blodh för thet tall, then mene man haffwer. Her ær pa then annen siidan brysth, dræpelig stor pa fetalia pa alla sidher. Fögha haffwer Bencth, som han siigher, och jak alz inthet aff then dræpelig kost, jak haldeth haffwer alt aar oc æn nw haldher. I loffwade mik nagher fetalia her nidhre oc befalte mik faa henne, jak fik ekki saa myket, jak wille stinge i mith ögha, alle andre, som förlæningher haffwe aff edert herredöme, behölde mest alt saman, och siigher Benct Ericsson sig haffwa befallning at bliffwa her tiil en benæmpdh tiidh, i hanom förelagt haffwe. Jak kan gissa, nar han wil færdes, thaa kwnne ey mina stöfflar heller wara osmorda, medhan alle welia færdas, och inghen wil bliffwa. Verdoge herre fader, mik driffwer stor nödh til at [scriffwa] hwad her pa færde ær, for thy waret saa, at jak förtigdeth, och ther fölgde obestandh aff, gaffwe i mik skwll, ath jak ekki warede eder ther wedh i tiidh och i thima. All konwngens skep ære löpen söder wt, nagre faa til Gotlandh och ære thee formondes ighen, fll aff folk, om han tess empne haffwer. Kwnne wij then törninghen förhalda, om Gudh giffwer oss lykkas, hopes oss bliffwa widh brödh, om wij haffwe naget flæsketh siwda i kaalen innan mwren. Yter-

mera faa i weta om all ærende, hwro her siigh förlöper medh Kæmpa, nar han komber. Her medh eder alzwoldog Gud befalandes bade til liff oc siell, werdens helse myn frw modher, myn wnge herre och tiilliith medh mange gode nætther. Raptim Calmarnie die Johannis ante portam Latinam anno Domini mdvij, nostro sub secreto.

Hemingh
Gadh.

Verdoge herre fadher, som then artichel lydher i thee opna breff, at konwng Hans haffwer iij (3) hylla wener i Swerige, thaa swor biscop Ingemar, ath thet rykthet gaar öffwer mene landeth.

Postscriptum, egenhändigt, å en lös sedel:

Verdogh herre fadher, om thet salpether, frw Margreta hawer, flyer saa wii blifwe delafftige ther aff, om wij skolom behollas. Tenker aluarliga, ath gar thenne landzende fra idher och wij trenghe i fran stadhin, thet bliffwer en stor röre i Swerighe. Wij formoge oss alla daga K. H[ans] skep igen medh folk och wæria. Haffwa wij inte göra medh, tha ær thet ey war skull. Wij wele waga halsen, thet skule i spöria wtan twækan. Warer widh godh thrösth, och i then sama thrösten forgæther icke oss fatige karla. Gudh alswol-dig idher befalandes til liff och siell.

Å baksidan af sjelfva brefvet:

Bröms weth idher wndherwisa om all ærendhe.

133.

Riksföreståndaren Hr Svante till biskop Matthias i Strängnäs, att med flera rådsherrar möta i Upsala d. 18 Maj, då hans begäran, att den nyss aflidne brodern Herr Folkes enka fru Birgitta skulle få behålla de två socknar han haft, kan afgöras, (troligen början af Maj 1507 *).

Sinceris premissis reuerencia, honore, dilectione et salute. Kere nadige herre, gode besynnerlige ven. Jach fiich

*) Hr Folke Gregersson har d. 25 Jan. 1507 med sin hustru Birgitta Hansdotters samtycke utfärdat ett gåfvobref för Strängnäs domkyrka till en »prebenda» för Jungfru Marias psaltareläsning, och af N:r 134 synes att han var död någon tid före d. 10 Maj s. å.; hans sista öden äro i öfrigt obekanta.

her i gar eders nadis scriffuelse med thenna breffuisare, i huilke eder nade rörer, thet alzmechtug Gud haffuer kallet aff thenne syndoge verlden eders nadis kere broder her Folke, offuer hans siel alzmechtug Gud siig forbarmæ, och at jach ville vetha then gode quinnes, hans kere husfrwes, frw Birgittes, bestæ, ath hon matthe beholle the ij (2) sokner, som her Folke i förlåning hadhe. Huar med jach kan vara then gode quinna tiil godo och bestandh, ther skal eder nade och hon altiit fynna mich velwiliog tiil i alle mattha. Jach achter at vara i Upsale om Erichsmesso nw nestkomandes tiil ordhæ och talss med myn herre erchebispem och flere verduge fæder, erlige herrer och gode men aff Radit, som diit pa for[scriff]ne tiit formodendis ære. Sage jach och ganst gerne, ath eder nade ville vara ther pa samme tiit för mange merkelige rigesens ærende skuld, som nw aldra største macht oppa ligger. Huar jach kan vara eder nade tiil all vilie och kerlech gör jach altiit gerne, sa lenge jach leffuer, thet Gud kennæ.

Concept i K. Danska Geh.-Arkivet.

134.

Olof Jönsson till Hr Svante, angående ryktet att den fiendliga flottan vore i Stockholms skären, hvilket var ogrundadt, likaså det att hans holk var borta; ärkebiskopen fägnar sig, att Hr Svante kommer närmare och brefskrifvaren hoppas, det skall icke så gå honom, som hans ovänner menat, utan de »få sådan ändelykt som Hr Folke Gregersson fick», dat. Vesterås d. 10 Maj 1507. D. G. A.

Min ömykelik tilplictoghe tro tjänisth för senth medh vaar herre. Maa i vethe, kære herre, thet her kom Michil Eriksons both fron Stokholm, ok skynnadhe jak thet strax til ider ok fran mich medh the tiendhe ok breff, han haffwer til ider verdughet. Haffwer jak haffth mith both vthe sidhen jak skreff ider verdughet senesth til, til Arboghe, om the skep, the sadhe skulle vara saa monghe i skæren, tha ær thet inthet anneth æn eth förtyffweth sænghn, som the före vth, som saa gerne saaghe, tha fins thet i sanningh, ath ther vaare ikke men iij (3) skep vthe vith Swenske Sandön ok roddhe i landh ther medh nokre æspinghe, ok giordhe the ther inghen skadha, hwaske skynnadhe eller brændhe. Verduges ider vithet kæra herre, thet mesther Libberth kom

hem fran ærkebiskopen ok sadhe, thet hans naadhe hadde faath sadana tiendhe, ath then holken skulle ikke vara borth takin, som rykthet gik, ok ther vaar hans naadhe glaadh aath. Kæra herre, verduges idher vithet, thet hans naadhe ær gladh, thet ider verdughet ær nw saa nær op kommen för monghe handhe saker skyl. Kæra herre, varer vith en godh trösth, thet skal ikke gaa som idre owæner haffwe aktath, men mich hoppis, the skule faa saadana ændelykth som her Folke Gregerson fek. Kæra herra, taker mich ikke til mystykke, thet jak orkar ikke ridhe vth moth ider verdoghet ok vnderwise ider verdughet om al ærandhe. Her medh ider verdughet alswordoghen Gud befallandes ok Sancte Erik konwng. Skriffwith oppo Vestraas maandaghen næsth för helghe torsdag Anno Domini M:º D:º vij.

Oloff Joenson.

Utanskrift:

Erlig velburdugh man ok strenne(!) riddere, her Swanthe Nilsson, sin kæra herre, ömykelike sendis tetthe.

135.

Linköpings domkapitel till Hr Svante; några bref och förmaningar, som tycktes vara utgångna från Påfven och angingo den cardinal, som fått hans befallning på stiftet, hade föregående helgdags morgon funnits anslagna på domkyrkans dörr, men, emedan Hr Svante deri var nämnd, genast blifvit nedtagne, dat. d. 14 Maj 1507. D. G. A.

Cum nostri recommendatione, reuerentiam debitam atque devotam. Kære her Svante, vele i werdoges vetha, at nu helga torsdagx nat worde her hemeligha opslagin a kirkio dörinna nagher breff oc formaninger, som synis wara vt-sændhe aff war helga fadher, pawen, pa then cardinalis wægna, ther Linköpfungx domkirkio oc stiicht siegx haffua i böfalingh, moth her electum, oc epther thet edher herredöme war ther innæn oc personeligh bönempdh, worde forscriffne breff oc formaninger strax aittagin och wndherstvingin, forra en nagher merkelegin forsamningh wart them war aff menighetinne. Kære herre, Gud kenne, wii herinne högeliga bokymrat æra oc altiid warit haffua, fructandis sadana omak oc

plas i rigit komma skula for her electi ylan, sa oss som honum tiil forfangh oc omak, oc haffuom for then skul offtha bidhit oc formanat i godha ackt honum thet stilla och fortagga welia, forra en thet sa nær komme &c. och haffom tha inthe hördhe vordhit. Kære herre, wii scriffue edher herredöme nödogh thenna tidende, tha om wii thet latha, tikkis oss, at vii ey fult göra then tro, i sæthin tiil oss, oc vii edher plictoghe ære, synnerlegga i the ærende, ther rigit oc edher herredömis staat oc helsa pa hengher i andeliga oc werdzliga motta. Breffuen böholla wij inne med oss i the ackt, at wii welie ey komma them edher herredöme pa hender oc ey for andhra saker, tiil thess wii edher herredömis scriffuile fangga, huilkin then alzmectog Gud werdogis böskerma i sina wælmaghe tiil rigesins oc alla waro tröst och langeligha wælfærdh. Ex Lincopia in crastino ascensionis Domini Anno ejusdem Mdseptimo. Nostri capituli sub sigillo.

Devoti oratores, Johannes prepositus
et capitulum Lincopense.

Utanskrift:

Strenuo & nobili militi, domino Suantoni in Ekesiö, incliti regni Svecie gubernatori, cum debitis reuerencia et honore.

136.

Hemming Gadd till Hr Svante; han har hållit ting i Högsby, der intet ting varit på två år, hvarjämte stor villa inkommit bland allmogen genom stämplingar, å hvilka han tror sig gjort slut; fiendens försök i skärgården äro misslyckade; Hr Svante på väg till Blekingegränsen väntas återkomma till förstärkning; brist på krut, dat. Högsby d. 17 Maj 1507. Egenhändigt. D. G. A.

Myn ödmywka thro thiensth altidh forsænth medh Gudh. Verdugh herre fadher. I dagh hölth jach tingh her i Högxby, och fans her stor wille i blandh almogan aff onda tilskyndara och andhra herrar[s] landboo, som thöm til tygade i theress ögon pa tinget. Her Erik Trolles landbor och the, Her Pedher Turson fick epther Her Sten Sture, the mekladhe alth ondth blandh almogen. Nw haffwe wij oss samfelth, ath nar her epther nogon fynnes, ther i bland almogen nagoth meklar eller gör tryskan hema sithia, nar jach til

sigher, thet skall kosta liiff och godhs wtan alla nadhe, och
 wilia the oss koma til hielp man w(!) huse, nar jach komber,
 æ hwart jach will thöm haffwe. Ey wille jach for halff myn
 aga(!), jach haffdhe icke tingath medh thöm sielff, the acta
 inte fogothin. Jach fick thenne breff fra Kalmare nw pa
 tingeth; hwath ther ær [for] tidender, fa i höra. Jach sende
 i gar xij (12) swene til Dödherhultz skær, ther voro iiii (4)
 espinga inne i skæren, ath taga myn jackth borth. The
 tordhe icke in i skæren lengher æn j ($1/2$) fiærdingh, drogo
 wth til Furön, ther togo the ij (2) hesta borth, hörde en
 bonda til. Innen Mitherhultz skær waro the och finge stor
 hwgh, döde men oc sare, thy wille the ey in i Dödherhulth
 skær. Verdig herre fadher, her ær icke tingh hollith i ij (2)
 aar i Högxby, for thy her ær inghen hæredzhöffdinge. Her
 Per Tursson holler bokin och komber aldrig hiith. I loff-
 wade Lass Olson sistens, som i ware i Kalmara, ath han
 skulle fa idher breff. Thet fick han icke och ey kwnne
 ryckta sin ærendhe, thy han la huggen, som i wiste. Ær her
 ingen hæred[z]höffdinge, som skiper lagh och ræth, tha ær
 her stor wille blandh almoghan. Bidher jach idher ödmywk-
 ligen æn nw, han finge idher breff her oppo. Her Pedher
 sither pa Stekeholm, han haffwer annath taga war, æn koma
 thiith til landhztingh, Mølstadaass, Alem, Dödherhulth, Steke-
 holm, Norwidinga hærath och Ösboo; the faa hanom annath
 taga war æn haffwa boken her. Hans fogothe skall fa hwg
 och stemplar han her i landeth her efter som her till. Jach
 tror aldrig thet ær hans wilie, the ga for groffth i konsthen.
 Jach haffwer giorth sielff eth ryckthe, ath her Erik Tursson
 skall koma medh stor makth riketh til hielp och idher. Gudh
 giffwi, jach lywgher icke, swicke honom Gudh i hymerike, om
 han idher swiker, æ ho han ær. I ridher nw sa lankth sö-
 dher, som jach redh, nar in til Brömssabroo och til Awa-
 skær en nath for saka skull. Ska wij lengher fa wij se.
 Wij wilie biuda well til. Verdig herre fadher, jach twifflar
 ther inthe wti; i wnsætie oss jw i forbenempdh tidh, æ medh
 hwath makth K. H[ans] sidhan koma will, ther liggher ingen
 makth oppa. Jach sigher idher for santh, all idher och
 rikenss wælfærdh hengher i thenne landzendha. Gar han
 idher och riketh i fran, thet sker och nogoth annath, obe-
 tænkt ær. Wij welom göra warth fynasthe, til tess i kome.
 Förgæther icke Frw Margrete om thet salpether och swæwil
 hon haffwer. Her er stor brysth pa swarta konsthen. Ware
 borgara stiela sig aff by, æ nar de kwnna. The ersefor-
 rædhara haffwa wij mest hema hoss oss, spelith skulo driffwa,
 om the se makth koma, och haffwa tilfelle, man the skulo

nesth Gudz hielp finna mestarn hema. Ther skall Gudh hielpa oss til medh alle helge Sweriges patroner, thöm jach idher befaller medh liiff och siell, myn frw modher, wnge herra, tillith och allan hopen. Scriffwith i Hösby Sancte Eriks apten Mdvij.

H. Gadh.

137.

Hemming Gadd till Hr Svante, att tillhålla Hr Sten Kristiernsson återställa böcker, rörande Kalmar län, dem han fört med sig, dat. Hösby d. 17 Maj 1507. D. G. A.

Min ödmiwke &c. lika med N:r 104. Edher dragher well tiil mynnes, at iak opta ok tiith haffwer ödmiwke[li]ga bideth edher, at edert herredöme werdes welia saa fliyath medh her Sten Cristiernsson, at thee böker motto komma til retta ighen, han hädhan förde aff lænet, thee hanom inghenstad komma til gagn oc bestandh oc mik motteth wara til en stor rættilse. Beder jak eder æn nw ganst ödmiw[kli]ga, at i wille wärdas forarbeydath i ene motto eller andre, at jak motte faa them, thet forskyller jak gerna medh myne ödmiwke thro tjänest, saa lenge jak leffwer. Vele i alwerliga læggia eder wiin ther om, utan twiffwell faa i them well ighen. Alz-woldog Gudh eder befallandes oc alle helge Sweriges patroner til liiff oc siel. Verdens helse myn frw moder, myn wnge herre och tilliit medh mange gode nætter. Raptim ex Hösby in profesto Sancti Eriци anno Domini Mdvij.

Hemmingus
Gadh.

138.

Hemming Gadd till Fru Mätta Ivarsdotter, begär hennes be-medling, att de Tyska knektarne, som ligga i garnison i Kalmar, inom 14 dagar få ut sin lön, de hota i annat fall lemna staden, och den är då redlös; skämtar öfver rykten om bannlysning, m. m., dat. Kalmar d. 2 Juni 1507. D. G. A. Jfr N:r 127.

Myn ödmiwke thro tjänest nw och althiith försænth medh war herre, Verd . . . . . nw i tessa förledna

dagha haffwe myn herres Tysker haldet tiit och opt[a] me[ne] wndher siigh, siidan tiidhen wtgangen war, at the skwlle haffwa theras peninga. På thet siista kallade the mik och Benct Ericsson in i meneth, och waaro aldellis begærendhe wtan alla nadhe, at thee motto faa pasport oc wægabreff at gaa hwart them tæktis och yntess, epter thy theras tiidh war för-liden viij (8) daga fræmmær mer æn wor kere herre fader, Swe-riges rikes förstandare, them tilsade, at the bidha skwllø, eller oc at jak oc Benct Ericsson skwlle giffwa them theras klædhe, peninga oc lön, the haffwa skwlle nw til pingets-daga innan viij (8) daga. Hwad armod och nödh wij hade i then menhethen medh Tyskerner, för æn wij kwnne kommat ther til, at the gaffwe xiiij (14) daga fresth, at bida epter theras klæde och peninga, kan thenne breffwisare edher ytermera wnderwisa, och waaro thee aldellis saa öffwer enss, at the ingelwndom willo sænth nogen aff theres sælskap at tale theras bæste för myn herre, wtan alena, at jak skwlle be-kostath, oppa thet at the willo jw strax sidan thee xiiij (14) dagana, i samma pwnkt thee förledhne waaro, giffwa sig fran myn herre, hwart them tæktes och yntess. Ther före, werdiga frw moder, sændher jak thetta mith sændhebodh op til myn kere herre fader ödmiwkelige begærendes, at hans herredöme werdes herinnan wara alwarliga fortænkt, at thee motto faa swar medh thetta her samma bod ighen, i[n]nan] xiiij (14) daga dag epter tessens breffs scriffwelse, saa frampt i wele [at the] Tysker ey göre sprether thet obetænkt ær, thet Gud förbiwde, sa [ske] skwlle. Wij ære nog förswagade, dog likawell, för thy thet folk [w]or kere here fader her nedhre lagde, oc oss tilsagde her wara skwlle, ær alt hæden redeth, ther wij wor liith tilslogo, Gud förbiyde, at nogen makt komber för æn wij faa wndsætning, thror jak well at i see oss aldrig meer, för thy wij, her til ståde ære, ærom saa til synnes at welia dö hwar man, för æn thee skolo tage oss stadhen i fran medh heeth öll och smör. Her gaar ryktet her nedre, at archebiscopen wil banna oss för konwng Hans och hans cardinal skwll; wille han komma hiit och banna oss her under skermernar, tha kwnnet bitha nogot, oc haffwa sin konwng oc cardinal medh siigh, welia thee banna oss för konwngens skwll, thaa welia wij slaa them för hans æra skwll, saa thee scolo faa eth M(1000) diwell, medh orloff sagt, verdige frw moder, förlather mik, at jak taler saa grofft, jak haffwer ekki nyliga waret i frwstwiifwen, myn tilliith hawer [ek]ke nyliga agat mik. Jak ær worden saa bwraktig, jak kan inthet tala, wtan som jak aff hiærtat menar. The kwnno ey större bestand göre konwng Hans æn banna them,

riketh och war kere herre höffwidzman thiana. Hwad haffwer jak brutet, annat æn jak tiænte her Sten Sture, oc nw tiæner myn kere herre fadher. Jak haffwer giort mit wedh och appellation til wor helghe fadher pawen*), ther wil jak swara them thet första Gud wil, at thet komber i fredh eller opslag, tess för innan wordher jak ey hwadh thee bannas. Her gaar ryktet nedre, at i (!) Oplænske herrer haffwe wndsat konwngen medh xiiij (14) gödda yxen, hade i sænth them hiit, thet hade warit myket bætre. Vij sagom inga færska nötha klöff i wor mwn kom, sidan wor kere herre höffwidzman for hædan, wtan smaa caprissar, oc nagre faa nagra pisce de rana, wij haffwe fwnnet her i stadz graffwenne, katthen torde wij ikke æta, sidan Hening Gagge ær död, Gud hans siel nade och alle crisna siæla, helst moth heta somaren, thy han ær ikke ti-goger. Verdoge frw moder, alt wort hop oc trösth staar til eder. Velian i mana eth got ordh för oss om thetta förskriffna oc alt annet, thaa far oss inthet skada, thet förskyller jak gerna medh myn thro tiænesth, saa lenge jak leffwer. Her med eder alzwoldog Gud befalendes oc alle helge Sweriges patroner bade til liff oc siæll, verdens helse myn kere herre, myn wnge here oc tillith medh mange godhe nætther, oc werdens skynde bodet strax tilbaka ighen offörtöffrat, at thee Tyske faa swar ighen innan xiiij (14) daga. Raptim Calmarnie 2:a Junij anno Domini mdvij.

Heming
Gadh.

139.

Riksrådets utslag i en arfstvist mellan Peder Bengtsson och Lindorm Brunsson (Jfr Nr 80), att frågan skulle upptagas af ett talrikare besökt herremöte, hvarvid flera friborne frälsemän och några af hvarje lagsaga borde vara tillkallade, och arvet under tiden sättas i qvarstad, dat. Stockholm d. 4 Juni 1507.

Wij Jacob med Gudz naade Erchebiscop i Upsala, Matthias med same naade biscop i Strengenes och Otthe [med] samme naade biscop i Westheraars, Swante Nilsson, Sweriges richis forstandare, Knwth Esskilsson, Sten Twresson, Twre Jönsson,

---

*) Tryckt i Handl. rörande Skandinaviens Historia. Del. XX: 17—26.

Cristiern Benchtsson, Riddare, Niels Eskilsson wepnere, Sweriges riches raadh och men, görom witherlighth, ath aaren ephther Gudz byrdh MD paa siwndhe arenom apthonen ephther helge lychame dagh, tha wij för retthe saathe i graabrüdhre klosther i Stocholm, kommo for oss i retthe welbyrdighe men Pedher Benchtson och Lyndorm Brwnsson om eth arff, som fallith waar ephther hustru Bencthe aaff Tyby, Gudh hennes siel naadhe, hwilchen hustrw Benctha waar for[næmn]de Pedhers Benchtssons modher systher och for:de Lyndorms hustrws modher fadher systher, och sagde for:de Pedher Benchtsson sigh ware nemesth ath erffwa henne, ephther han war en ledh nemere, och thet bewiste han med naghre lagböcher, han thaa för oss i rettha laadhe, swa och med ij (2) lagmanssdome, honom giffne waare i Westbergöslandh, i nerware naghra aff rikesens raadh. Ther swarade Lyndorm til, ath brodherbarn til fempthe man bordhe erffwa slicht som brodher, och thet strax bewisthe med naagra böcher, han thaa i retthe för oss ladhe, teslikes med eth breff honom giffwit waar i hösther(!) i Stocholm aff naaghra aff rikesens raadh, the thet ærendhet ransachat hadde them i mellan, i holcha bewistes, thet hanss hustru bordhe erffwa med for:de Peder Benchtsson. Ther fore baadhe the, at wij skulle aatskilia, holchen lagboch skulle gillas eller ogillas. Tha ephther wij swa faa paa then tiid aff raadhet saman warom, skötz thetta ærendhe vpp til eth menighet herremöte, swa at nagre mesthe friborne och frelsses men och naaghra aff hwaria laghsagw til hoppa komma kwndhe i for:de eller anner mercheligh rikezens ærendhe, och ther fore setthe wij thet arff i qwarstaad, swa ath inghen there ther aff renttha skal vpbera för en thet swa aff menighe raadhit, fryborne och frelszes men och naaghra aff almoghen thet dömt och atskilt bliffwer. Thogh war vppo samme tiid for:de Pedher Benchtsson tilsacht, teth han skulle nywta, brwka och behaalla thee köpe gotz, han hadde köpt aff for:de syne modher systher hustru Benctha, til thess thetta arff swa aatskilt bliffwe, som nw fore sacht ær, och sedhan gaa ther om ephther laghen: Thet retteligha ær köpt, thet bliffwe, och thet ey ær rettelighe vpbudith eller lagliga staandhit löses ephther laghen. Tiil tesses breff ythermera wisso och höghre forwaringh tryckiom wij waar incigle aa rygghen aa thetta breff. Datum anno & loco supra.

Originalet i K. Riks-Arkivet, med lemningar af sju sigiller å baksidan. Pappersmärke: en kanna, med krona; ordet med är på flera ställen utskrifvet.

Riksföreståndaren Hr Svante till ärkebiskop Jakob, fullmagt för kanslern Hr Päder att fortsätta förhandlingar, som varit å bane, då ärkebiskopen sist var i Stockholm, angående utrustning af folk m. m., dat. d. 23 Juni 1507. D. G. A.

Humilimis meis recommendatione, reuerencia, dilectione et honore premissis. Verdigiste fadher, kere nadige herre. Som wor aatskilnedh var nu siisth her i Stocholm, om thed folck och annen ærende wi till sammens förhandleden, swa sender jach nw thenne mijn cancelær her Pedher till eder nadhe, ytherligere at tale och förhandle om the ærendhe æn nw siisth taledh worth och ythermere æn jach nw scriwer, bediendes edher nade ther vdi vele vara alvarlige fortenthe mith och riichesins beste och bestandh ath rama och . . . the, som mich ecke twifwel ær eder nade thet gerne gör. Jach vill thet kerligen med al v[elvil]je och machth forskylle hwar jach kan, then stwndh jach lefwer. Swa hielpe mich Gudh och Sancte Erich koningh, hwilchen jach eder nade befaler swndh och saligh i lyckesamligh velfarth till liiff och siel. Snarlige aff Stocholm pa Sancti Johannis baptiste affthen M:mo D:mo septimo wnder mith signeth.

Swantho Nielsson
in Ekiesio miles.

Utanskrift:

Reuerendissimo in Christo patri et domino, domino Jacobo, miseratione diuina archiepiscopo Vpsalensi fautori suo colendissimo.

Riksföreståndaren Hr Svante till rådsherrarne i Vestergötland att uppsäga stilleståndet, så att fiendens styrka, som han ännar förstärka med Skottar, Engelsmän och Tyskar, icke uteslutande kan användas vid Östersjöns kuster, der han haft 20 skepp, små och stora, utanför Kalmar och nyss bränt på Värmdön. (Troligen dat. Stockhom omkring 24 Juni 1507).

Sinceris in domino semper premissis reuerencia, honore et dilectione. Kere besynnerlige gode venner. Som eder herre-

döme drager vel tiil mynnes, ath the gode men aff Radet som i [Linköping] forsamlade vare med mich om Sancti Pauli tiid conversionis nw nest forledhen,*) ath the med mich samfelt screffwe eder tiil om then dag som ær emellan eder och rigisins fiender Kong H[ans] och hans partij i then egn, at i wille honom opsigie och fa k[ong] H[ans] och hans medhold nagot take vare pa then sidhæ, at han skulle icke sin macht, han aff sted komme kwnne, sende tiil Kalmarna eller hiit i Östra siöen. Sa sende han om fastelagx tiid tiil Kalmarna iiij (4) skep i paske weken, Swanen, med honum sex andre sköne skep, nagre dage ther epter ix (9) skep, sma och store, alle vel bemannade, och haffue the ther altiit her til fanget dödhe men och sara, huar the sig ther tiilbodhet haffue, oss uthen skade, Gud thess loff haffue. Sidhen the bleffue ther affslagne, gaffwe the siig tædhen och haffue nw alzingis nylege i tesse dage brent och röffvit pa Værendöen i Stocholm[s] sker. Tychte mich gantz nyttoget vara, at i en nw snarlige opsagde then dagen, at han skulle icke alt thet folk, han siig förmoder aff England, Skotland och Tysland at sende tiil Kalmarna, i skæren eller och anner stadz, tiil Findlandh eller Alandh, at forhæria och skinna pa then side, som hans acht ær. Her oppa ær jach begærandes edert swar och mening med thet samme bwdh. Vele i lenger halle dagen, tha kan jach icke begära the gode herrers folk med mich nidh tiil Kalmarna, som sitie vid siö sidhen. Huar jah kan [&c]

Concept i K. Danska Geh.-Archivet.

142.

Hemming Gadd till Hr Svante om behovet af förstärkning och särdeles af proviant; alla herremäns tjenare äro bortfarna; den präm han sjelf låtit bygga är nu färdig, dat. Kalmar d. 2 Juli 1507. D. G. A.

Min ödmiwke &c. lika med N:r 104. Jach fick eder scriffwelse i gaar medh myn smaaswen Anders Jeppesson, i hwilke i loffwe welia komma oss til undsætning saa snart

*) Brevet var i sjelfva verket dat. i Linköping, icke S. Pauli (d. 25 Jan.) utan S. Agnete tid (d. 5 Febr. 1507) Jfr Skand. Handl. XX: 94, der det är tryckt efter Hr Svantes Registratur. Att Hr Svante vid midsommar var i Stockholm, men kort derefter rest derifrån, synes af N:r 140 och 143. Jfr ett bref, tryckt hos Grönblad, sid. 324. Ture Jönssons bref af den 19 Aug. 1507 (N:o 152) tyckes syfta å ofvanstående bref, hvars innehåll var känt vid prestmötet i Skara, den 6 Juli.

edher mögeligheth ær, vaar herre oc Sancte Erich konwng giffwe, ath then mögelighethen maatte snart skee. Til förende biwde i oss til, at i wille oss sända wndsætning oförtöfrath wtan all ilan medh thet aldra första. Then möglighethen behagher mik saa hæn saa hæn. Konwngens folk förstærker siig dag wid dag oc fara her ginom swndeth offwan och nedan i spiith war hals, och wi haffwe inthet göre medh them til godo. Hade wi nagra rodher jackther, oc mera folk, the skwlle inthet saa löpa löss om fothen, som thee göra pa Ölandh, Blekwng och i Rötnaby. Ær thet saka at wij faa ekki snart wundsætning, bade medh kost och tæring, som i sielffwe wete, her görs behoff, oc i oss medh hand och mwn tilsaden, taa kwnne i well thro, hwro lenge wij kwnno hær-dath. Benct Ericsson haffwer ekki hafft eth malt korn i longen tiidh, wtan lænth oc köpt för peninga hwar han haffwer kwn-neth faat thet, och weth ederth herredöme sielff, hwadh kost oc tæring han halla skal dag widh dag medh thet folk, han haffwer. Nog lægger han sig win om theras bästa epter hans ytersta makt oc förmaago oförsymath och föder sig mest . . one p . . Ölandh til færsk math och anneth smat plockerij . . . . . thy folket ær myket, arbeydet och wækthen . . . . . waga halsen nath och dag. Haffwer han ekki . . . . . oc drikka, kwnne i wel sielff gissa, hwro . . . . . kwnna nath oc dag naar han them tilsigher . . . . . ærendhe, at alle thee herremæns thianare edert . . . . . Benct Ericsson ære alle hæden fardne mot hans . . . . . ær wnder, at thee skolo haffwe lænen aff edert . . . . . enest göre riketh, wtan i medh edra dagliga swena . . . . . a her innan at the edre tiænare æro, Benct Ericsson . . . . . e flere motto niwtat til godo, at faa the . . . . . wa hædhen kallat haffwa siith folk aff rikesens tiæneth. Thet ær eig bæthre ræknandes æn fæltfly[ktiga] fran riksens baner, medhen thee foro hædan wtan Benctz mynne [och] mik oaatspordan, wtan i haffwe sielffwe befalt saa ske [skulle] . . . wij ingeledis thro, Benct oc jak, aff the [or]d i oss sade i Kal[marna] port, nær i aff foro, ther wij fwkumlige thro oc liit tilsat haff[wom] Benct, jak oc danne swena flere, her wago halsen för eder oc rik[esens] skwll, och wethe i well sielffwe, at then tiiden lenge sidan fram[far]jen ær, viij (8) daga epter pingetsdaga, i oss wnd-sætning loffwade . . . bade til kost och man. Olaffz messan ær s[nart] i hænder, alle fara bort och inghen komber ighen, tesliges spis[ningen] förhindras, wij skolo alle fara well aff. Bedher jak eder gan[ske] ödmiwklige, at i werdens welia alwarliga besee oss medh then dell, i oss tilsagt haffwa, saa

at wij ikke för kostlösa oc hielp- och trösth- ey skolo öffwer-
giffwa thenna bestalning, wij swarlige i bekymbrade ære pa
edra och rikesens wegna, som Gudh förbiwde, saa hændhe,
thaa waare rædandes, at naget obestand ther aff epterfölgia
motte, thet nw obeseeth ær. Myn pram ær redha, jak göra
lath, och ligger inför slotteth bade dag och nath, hwadh hans
ydreth [ær], weth Niels scriffware eder wnderwisa, mik hopes,
han skal e[der] well behaga, nær i faa seen, han kosther well
piil, polwer [och] lodh hwar dag, oc dræpelig swar kost, nath
och dag . . . . . liggia in för slotz porten, saa nær som
scol[e]stuffw[en] . . . . . oc stwndom næmber æ som thee
drikka . . . . . fördo the en skwta fram i bolwærket . . . . .
aff thy, thesligis the tunnor pa bolwerki[t] . . . . . wij faat
tiidande, at konwngen haffw . . . . . eth tall aff Ængeland,
thet han akt . . . . . ær her och rykthe, ath wnge konwng
. . . . . hwad i sanningen ær wethe i bætre . . . . . anner paa
færde, veth thenne breff . . . . . wnderwisa medh mwnnen.
Her medh &c. Scriffwet hasteliga i Kalmarna warffrw dag
visitationis anno Domini MD septimo.

Hemingh
Gadh.

Mätta Ivarsdotter till Hr Svante om hennes förestående resa
till den hel. Ingrids högtid (»skrinläggning») i Skeninge
så snart Nils Beses bröllop är förbi, hvilket hon väntar
att Hr Svante skall kunna öfvervara, då han kommer
tillbaka från Dalarne och innan han reser till Kalmar.
Riksrådets kungörelse hade ej blifvit uppläst i Sträng-
näs, men Ture Jönsson hade omtalat för allmogen, att
Hr Svantes svenner varit ute i skären mot fienden; och
han hade nu rest till prestamot i Skara, dat. Stockholm
d. 8 Juli 1507. D. G. A.

Husfruelig kärlich helsæ nw oc altidh tilforenne sændæ
med wor herræ, Alderkæriste herre och hiærthens godhe
wenn, wærdhens welæ wethæ, at jach epter eder herredömes
befalningh fortöffwer här pa Stocholm til Niels Besszes
brullop, och epter then wærdige högtid, then helghæ frue
Sancte Ingrid ske skal i Skeninge nw om Olssmessæ, maan-
ghen människa til hugnadh oc synderss forlatilse, tha kan
jach her ey længar fortöffuæ æn til tissdagen i brullopeth, thy
epter then vnderwisning, her Holger oc Niels Bessze meg

giort haffwæ, skullæ wij hvar dag reysæ hædhen iij (4) milær om daghen oc nakra reysæ iij (3) miler, ickæ myndræ, oc ther om haffuer jach altredha scriffuit fogoternæ til om al then del, paa then reysæ behoff göres ath bestillæ, epter thet jach formerkiæ kan, at swaadän naadher oc wærdoghet ickæ kan ske i myn och næppelighæ i eders tidh, men willæ jach nödogth thet forsymmæ for maangæ wærdz egædelar skuld, oc som i lothæ megh forsthaa i waar atskilnadh, at i wille giffuæ edher hith til bake til forne brullop, swaa er wel nyttogth, at i hith kommæ om thette slotz forwaringh, thy e huat paa komme kan, thaa fa wæl Wæsteraarss oc the andræ slot wntsetningh, Gud forbiwdhæ, at naaket anfal skeddæ in paa them. Thaa waaræ störræ faræ om thette slot, thy her wel jo fallæ försthæ oc störstæ törningen, om ther til skullæ kommæ. Thy tyckis megh raadh wara pa edert behag, ath i lathæ jo then mesthæ spisning oc fetalæ, malth och rogh kommæ hith til slottidh, göres thet och annerstadz behoff, tha finnes thet wæl hær igen, hwar i welia thet tha haffuæ. Keriste herræ, i wethæ oc wæl, at jach haffuer hær ey wthen ij (2) hesthæ hoss megh, om jac skal færdes. Thy baadhæ jach gærnæ, at the hæsthæ, i then landzændæ staandæ, motthæ kommæ hith til megh i tidhæ, och thet i willæ wærdes alwarlighæ biwdhæ megh til om thessæ, huat eders godhæ tyckæ oc wellæ ær her vdhinnæn, ther wel jach megh altidh gernæ epter ræthæ, hwæ jach skal taghæ then reysæ foræ, ther jach med eders godwelæ oc loff wel jo fult göræ thet löffthæ, jach then helgæ frwen loffuet, och e huat thet kostæ kan, forhopedes thet skullæ kommæ edher, edhers dandeswene oc menighæ riket til heder, godhæ och bestandt och allæ eders fiændæ til nedringh, skadhæ och forskræckilsæ, formiddelsth Gudz naadhæ och then helgæ frues bön och wærd skuld med allæ Sweriges helgæ patroner, them jach edher befalær medh liff och siæl til ewigh tidh, oc wærdhens helsæ edher kere sön, Sthen lillæ, paa myne wegna, oc lather myn dotther Cristinæ medh fleræ tessæ godhæ jomfruer helsæ edher oc honum medh maangæ godhæ nætter. Hastelighæ aff Stocholm torssdaghen næst epter worfrwe dagh visitacionis, vnder myt signete, anno domini mdseptimo.

Mætthæ
Iwerssdotter.

Postscriptum å särskild sedel:

Kærste herræ, beder jach edher kærlighæ, thet i welæ waræ fortænthæ, om her Twre, som eders atskilnet waar.

Jach sich hans scriffuilsæ, swaa han waar i Strengnes, formodhendis, thet eders och Rikesins Raadz breff skullæ ther haffuæ wordet læsidh, som biscop Mattis wort befalædh, hwicket togh ickæ skeddæ, och lysdis ther allssenctæ for almwghen, wten thet her Twre taladhæ medh them oc wnderwistæ them, hwre i hadhæ hafft edhert folk uthæ i skæren moth fiændæn, ther glæddis almwghen wedh och æra edher ganska wæwelioghæ. Oc wille skyndæ seg nedh til thet præstæmotidh, ther at forkynde for almoghen then del, i honum befaledh hadhæ, och sidhen gærna waræ ther i welia honum haffue. Thy tyckis megh raadh waræ, at i scriffwæ epter honum och han kommær til edher. Tyckis edher, at [i] welia haffuæ thenne myn dræng hith nedh til honum, tess ær jach wæl til fridz oc sætther thet alt in til edher siælffuæ, hwæra edher ther om tyckis. Keriste herre, jach baadhæ edher ganskæ gærnæ, thet i welia wærdis betænckia migh med naaken del i then Silffbergx gruffve, som edhers kere modher hadhæ, Gudh hennis siæl naadhæ. Huath thet hælst kan waræ, forstaa i ythermeree æn jach och sætther thet in til Gudh och edher sielffuæ, alssenctæ twifflendis, i welia jo wethæ mijth bæsthæ i tæssæ oc allæ andræ motthæ, som i herthil giorth haffuæ, thet Gudh edher lönæ, och nar i haffuæ ænth edhræ ærendæ medh the godhæ mæn aff Dalænæ, bedher oc raadher jach edher, ath i jo strax giffuæ edher hith fore then reysæ skuld nedh til Kalmarnæ &c.

Utanskrift:

Erligh wælbyrdogh mann och strengæ riddere, her Swanthæ Nielsson, Sweriges rikes herræ oc höffwidzmaan, sin alderkærste herræ oc hwsbonde med all kerlichemet.

Original i K. Danska Geh.-Archivet.

Riksföreståndaren Hr Svantes kungörelse till Dalarne, att han enligt det beslut, som fattats vid sista rådsmöte i Stockholm, med sitt eget folk och Stockholms stads, skall begifva sig till Kalmar, Hr Electus till undsättning, och äro flera gode män förordnade att i hans frånvaro leda försvarsanstalterna, efter hvilkas befallning Dalcarlarne böra rätta sig, om man behöfver kalla dem till hjelp, (troligen Juli 1507).

Jach Swanthe Nielsson i Ekesjö, Riddere, Sveriges riches förstandhere, helsar eder alle, Koperbergsmen, Sijlffbergsmen, Jernbergsmen och menige Dalene, kerlige med wor herræ. Kere wenner skal eder alle wetherligt wara, at om Sancti Johannis midsommers*) tiid nw nestförledhen, tha the verdugste, verduge fæder, erlige herrer och gode men. Richesins Rad och jach varo forsambladhe i Stocholm, owerwægandes merchelige richesins ærende, huat som betzst foretages skulle, epter then leglighed nw pa ferdæ ær, epter langt samtall vordhe wij alle i the helge trefalloghetz namn endrechtelige sa offuer eens med Stocholms stadh, at jach skulle med myt egit folk giffue mich nid tiil Kalmarne her Electus oc thet myt folk ther liggiandis ær oc for:ne Kalmarne stad och then landzendha tiil tröst och vndsetning, som jach them loffuat och tiilsagt haffuer. Thij giffuer jach mich nw strax tiil vægs hædhen nid tiil for:ne Kalmarne epter the ver[doge fæders] och Stocholms stadz rad och samtyckie, forhøpandes tiil Gud och alle richesens helge patroner, at wij skole snarlige fa en god endhæ pa then bestalningh, som ther giord ær. The gode verduge fæder och Stocholms stadh haffue loffuit vele alwarlige med liiff och macht affwærie Sveriges riches skadh och forderff, ther oppa i Stocholms skær eller annerstadz i myn frawarelse, huar som först och betzst behoff göres kan, ther jach och alz engte twiffwel vdiinnan haffuer. Jach haffuer och skicket med them ther oppa godhe men, eder och menige landhet tiil hjelp och tröst, som ær her Erich Trolle, Nils Eskilsson, Bencht Arendson, Sveriges riches rad och men, Jon Jensson, Niels Brymss,

*) Ursprungligen har stått: »helge lechame tid», hvilken år 1506 motsvarade d. 11 Juni, år 1507 d. 3 Juni och år 1508 d. 22 Juni. Af de år, Hemming Gadd hade befälet i Kalmar, passas innehållet af detta bref endast på 1507, då man af andra handlingar känner, att rådsmöte under Juni månad hölls i Stockholm, hvaremot 1508 i början af Juni var rådsmöte i Tälge, och sedan voro flera rådsherrar på ett fredsmöte i Varberg. Nils Eskilsson var dessutom i Juli 1508 höfvidsman på Kastelholm och vistades der. Grönblads Nya Källor till Finlands Historia, s. 365. Midsommartiden 1506 var H. Gadd ej i Kalmar.

Erich Kwsa med flere andra godhæ friborna men i Wplanden ath, som Gud forbywde, noget pa komme i myne franwarelse ath the med alles iders hielp och tröst alwarlige affwærgie ryksens och alles wares skade och forderff, om sa behoff kwnne göres. Och haffuer jach inthet twiffwel ther i, ath nær the gode män, som jach haffuer gyffuet befallning med myn fogte i then landzænde i Dalana ider tilsegia, ath ij jw trolige bewisa [ider], som i altyd gyorth haffwa och forælrer for ider, som ærlige dandemæn och trogne Sweriges inbyggere. Jach wyl och thet med ider forskylle, wiliendis waga lyff och lyffuerne med ider och halla ider alla, fatige och ryke, wyd lagh och ræth &c.

Concept i K. Danska Geh.-Archivet.

Sunnerbo härad till Hr Svante, protest mot hans utnämning af Knut Arvidsson till häradshöfding i Olof Gallés ställe, dat. Hamneda d. 24 Juli (1507. Jfr N:r 125.) D. G. A.

Vara ydmika tienist altid försenth med Gud. Wetha mo i, kere herra hoffvisman, thet velburdug man Oloff Galle, war hereshöfding, gaff sek i retta po Sönnenbo tingh lögerdagen for Sancte Olaffs dag, ok hadhe han thet liust iij (3) vikur til fören, thet han sa ville göra, ath spordhe han menoghetena, om nokor hadhe honum skilla för lagh eller reth, hans skil fans inghen stass, ok ær war sworn höreshöfdinge ephther laghen och gjorde sin edh annan tidh för war dödha herra her Stens Stura, Gud hans siæl haffwe, sist han i Sönnirbo war. Haffwer nokor böförth honum eller oss för then hielpa skath eller annadh, thaa göres oss Gudz oreth. Wi beddoms kerlika dag til faa tidugth wares. (!) Wiliom wii legggha oss alla win po edhar kerligh ephther fölia. Kære herra, haar for:de Oloff Galle sik förbrutedh moth edher eller rykedh, saa han ekki mo vara war hereshöfdinge, thaa ær hær andra godhe män, huem edir tækkis. Bedom wi edher ydmikleka, i takæ oss ekki til owilia, Knuth Aruidson faa aldrigh wora labok. Wi haftwm henne sielffue köpth, ok honum wiliom vii inthe haffwa til höreshöfdinge. Kære herra, wether worth beste i then motthe ok alth annadh. Hær med edher Gud befallandes [o]k Sancte Erik konung til ewig tidh. Göröm

vi altid gerna thet edher liufth ær. Scriffvid vidh H[ammeda] leggherdagen för Sancte Olafs dag vnner worth hæris ensigle.

Menogheten off Sönnenbo.

Utanskrift:

Vor kere herra höffwisman Her Swanthe Nilson Sverikis rikæs förstandare med ödmikth til komed thetta breff.

146.

Bengt Knutsson, fogde i Vestbo och Sunnerbo, till Hr Svante; Henrik Krummedike har kommit med 300 man till Halmstad, hotar Vestbo, och har skrivit till allmogen om de 3 vilkoren och begärt ombud, och K. Hans har sedan i en skrifvelse fordrat 40 oxar för att de skulle få vara i fred; men Herr Åke Hansson har fått brefven, och allmogen har i stället lofvat en gård i oxar, hvilken Bengt skall indrifva så snart möjligt är, dat. d. 3 Aug. 1507. D. G. A.

Mina ödmucht och plechtheleke tro och thænisth nu oc altydh til förth med Gud. Vitha ma ider verdoggheth, ath her Hændreck Krommadike kom til Halmsthada i freedax med iij^c (300) folck och haffver aetheth [sig] in i Vessbo, vthan saa ath ider verdoggheth finder snarleka eth goth radh ther til, thaa ær almoghen snarth tyvitath (!) i then lanssendhe. Ma ider werdoggheth framdelis vetha, ath her Hændreck Krommadike skreff almogonom til iiii (3) vi[l]kor, sedhan var han bögærandes en skath off bodhen hæraden, och sændha segh iiii (4) mündogha mæn, som skolle thala för almoghan, holketh the fwanna saa för eth radh, the sk[r]efwo Krommadike til, ath the velle böradha segh oppa en tydh, och the sænde sa en kar med thet breff, holketh Kromadike, han togh then kar med sig till Köppnahomen (!) til konghen, och skreff konungh Hanniss framdelis almoghan til och ær bögærandhe xl (40) oxsar och kalladhe them sina kæra vndersætthare och sagdhe, ath han vil förswara them för al oræth, och bõth them sa til, ath hanss party skolle e[n]gen fara för mo (!) sigh. Aff the herath var han och bögærandhe eth snarth swar i gen. Ma ider verdoggheth och vetha, ath Oloff Drake sænde her Åke the breff, badhe

kongens breff och Krommadix, the breff voro sänth til honom med thet bodh som var i Köpnahamn. Ma i och vetha, ath thæn almoghe aff thet herath haffuer loffwath meck, oppa idre vegna, hwaria xii (12) skattha bönder ovm en gil oxsa och iiii (4) och xx (20) lanbor vm en gill oxssa, holketh jak kwnne ey komma them nember. Then del loffwa de meck med en godh velie, en thet snarassthe jek kan komma vth then skath, ther læger jek meck all vin ovm. Item beder jek ider verdoghet, thet i ville vel göra och sændha meck kruth, holketh meck görss böhoff hwar dagh. Jek haffwer lod byössor och inthe til kruth. Ey mer. Ider allsvolloger Gud böfallandes och Sancte Erik konungh och vedh en godh tro[s]th, och byuder mich til hwadh ider verdogheths villie ær. Skreffuet i Vesbo Anno Domini Md septimo tiissdagen för Sancte Lorensa dagh.

Bencth Knutsson
ider fatoge tiænare.

Utanskrift:

Erligh och höyboren furstha och strenghe riddhare her Swanthe Nigelsson Sweriges rikes forstandare med ödmwcth sändes thetta breff.

147.

Riksföreståndaren Hr Svante jämte de Rådsherrar, som voro samlade i Vadstena, till andra medlemmar af riksrådet att med det snaraste komma med sitt folk, Kalmar till undsättning, emedan K. Hans ditväntas med stor magt både till lands och sjös, dat. d. 4 Aug. 1507.

Sincerissimis nostris reurencia, honore et salute premissis. Verdugiste, verduge fæder, kere naduge herrer, bröder och gode besynnerlige venner. Teckis edræ nadhe vele vethæ, at nw i affthens sent komma thenna scriffuile fra Stocholm med her Ake Hanssons swen, aff hvilke vij sendhæ edræ nadhe en vtscript aff, her innelychte, i huilke eder nadhe vel fornymmandis vordhæ, at richesins och alle vores hetzske fiendhæ K. H[ans] achter komma tiil Kalmarna med en drapelig swar macht tiil skjips, tesligis och offuer landh, med hestæ och fotgængere etc. Huar fore bedie vij eder nadhe

vele med thet aldra försthæ kommæ oss och then fatige landz-
endha tiil hielp, tröst och vndsetning med alles eders nadis
folk, thet metzstæ edre nadher aff stad komma kwnna, tiil
at aff værie then landz endes, eders alles, vores och menige
Sweriges riches inbyggeres skade och forderff, som nw aldra
störstæ macht oppa ligger. Finge han Kalmarna stadh, ther
wort folk ther(!) inneliggendes ær, och Smalandh fra richet,
ær mekit frychtandis, at han finge vel meer, thet Gud for-
bywde och alle helge richesins patroner, thet sa ske skulle.
Vij haffue befalet vor kere medbrodher her Sten Cristier[n]s-
son ytterligare vndervisa alles eders nadher med mwnnen om
alle ærendhe och legligheter, her nw pa ferdhæ ære. Hwar
vij kwnna vara alles eders nadher til ydmywgt och kerleck,
göre vij altid gern, sa lenge vij liiffua, thet Gud kennæ,
then vij eder nader befale tiil ewig tiid. Citissime ex Vatz-
stenis in crastino inventionis Sancti Stephani prothomartiris
nostris sub sigillis et signetis Anno &c md septimo

Concept i K. Danska Geh.-Arkivet.

Riksföreståndaren Hr Svantes kungörelse till Södra Vedbo
och Vestra härad i Småland att, enligt riksrådets vid
midsommartiden i Stockholm fattade beslut att komma
Kalmar till undsättning, utrusta ett godt tal folk med goda
vapen och en månads kost, som bör infinna sig i Kalmar
d. 12 Aug. (troligen dat. Vadstena i början af Aug. 1507).

Jach &c helsser eder alle kronennis skatskylloge bönder,
landbor och menige almwga, som byggia och boo i Sudra
Vidbo och Vestra herrat kerlige med wor herra. Kere ven-
ner, skal eder alle vetherliget vara, at om Sancti Johannis
midsommers tid nw nest forledhen, tha the verdugiste ver-
doge fæder, erlige herrer och godhe men Richesins Radh och
jach forsamblade vare i Stocholm, owerwagendes richesins
merchelige vordandhe ærendhæ, huat betzt fore tages skulle,
epter then leglighet nw pa ferdha ær, tha haffue the alle
samfelt loffuit vele alwarlige med liiff och macht aff værie
richesins skade och forderff, hwar som betzt och först göris
kan ther oppe i landhet, och radde mich drage nid tiil Kal-
marna, myn broder her electus, myt folk, Kalmarna stad och
then landzende tiil tröst och vndsetning, som jach them loffuit

och tillsagt haffuer och achter nw i morghen i the helge tre-
falloghetz namn giffue mich tiil vægis hædhen nid tiil for:ne
Kalmarna med eth tall folk. Jach sendhe och et gantzske
skönt tall folk nid tiil for:ne Kalmarna med myn spise skip,
som tiil Kalmarna kommo for xiiij (14) daghæ sidhen, Gud
tess loff haffue, huar fföre beder, högelige formaner och
strengelige byuder jach eder, at i vele nw strax vthen all
skotzmall och gensigilse göre vt tiil Kalmarna eth got tall
folk med godhæ varie och en manadhæ kost, sidhen the
kommo in i stadhen, sa at i ære ther at senasthæ annen dagen
nest epter Sancti Laurentii dag nw nest komendis. Mich
hopas tiil Gud och alle richesins helge patroner, at vij vele
nw snarlige fa en god endha pa then bestalning, som ther
giord ær, om en i vele latha fynnæ eder welwilioge ther tiil,
som andre dannemen göre kring om menige Smalandh. Jach
vil iche haffue eder fram i nagen luffzfara, mæn i skole sta
vnder skermana med eder arbost och affhalle med piil the
som blotta vtaff viigskördhen pa slottet, mædhen hoffmen,
ryttre och köpstadzmen storma tiil slottet. Kere venner,
beuiser eder her vdinnan, som fader och foreldra for eder
och i altiid her tiil trolige giort haffue, som erlige tro dande-
men i alle ma[tt]e]

Concept i K. Danska Geh.-Arkivet. På första sidans öfra kant finnes
samtidigt skrifvet: »Sudra Vidbo och Vestra herret», samt derefter följande:
»Förste nattelighet fra Vatzstena i Alwastra, annet i Adellöf, tredje i Syn-
derenge, fierde i Alsidge, fempte i Beckeby, sette i Högxby sokn».

149.

Nils Boson till K. Hans om Hemming Gadds ankomst till
Kalmar med en bondehär; Svensken låter uppbära skatt på
Öland, stor fara för Kalmar slott, och då vintern kommer
äfven för Borgholm, om ej förstärkning fås, dat. Borg-
holm d. 13 Aug. 1507.

Min ydmiwge welwillighe oc beplicktwge troo tænisthe
eder naades högmecktughed nw och altiid tiil foren sendt
kerlige med hwor herre. Högborne förste, kære naadige herre,
werdes eder naade widhe, en dreng kom hiid fraa the Swenske,
han sagde for migh Heming Gad kom tiill Kalmarne viii (8)
daghe sidhen, haffde medh sigh viii eller ix^c [æ: 900] bönder,
som han haffde samlet, och war hans meningh, thet han wiille

storme tiill slo[tte]t. Bönderne wille ingelwnde och icke heller tordhes, och ther medh droghe the sin wegh mæsthe parthen. Pramen han ligger for slotthet wid lönporthen. Eder naade ligger ther altingx stoor mackt oppaa, ath eder naade wille werdes ware ther vdi fortænkte, ath the fatighe karlle motthe fonghe snarlige wndsetning, eller staar thet tiill fare, hwre ther om wiill gaa, och sende jagh then samme drength tiill Anders Biille, tiill Gwlland, ath han skwlle fonghe widhe leyligheden. The Swenske ære her jemlige paa landet och hæntte hæden mæsth hwad the fortære oc beskatte eder naadis almoge saa, ath the forderffwe thetthe landet, om the fonghe ther wilkor tiill. Skatten staar en stoor dell tiill backe, som jagh skall haffwe, och for jagh icke flere sendhe wdh æn the jag wiill misthe, effther thet jagh skall holle oppaa. En part aff almogen wille gerne ware migh lydughe paa eder naades wegne, en del ær ther i bland som ære skalcke och forraadhe the annen dannemænd. Then skatt, som nw tiill stwnder, then formoder jagh migh inthet wtaff, och misther jag hanom, tha formaar jag ingelwndhe ath holle thetthe slotthet thenne vintter wtoffwer, ther maa eder naadhe fwlkommelige rætthe eder effter. Jagh haffuer giortt mith ther tiill i [m]lyn ydersthe mackt och wiill æn gerne göre, och ther tiill tagher jagh en stoor skade. Ther fore beder jagh eder naade ydmiwgelige, och ær mith hoff och trösth saa storlige tiill eder naadhe, ath eder naade wille wærdis betæncke och ramme mith bæsthe, ath jagh och myn fattighe hwstru och barn skwlle icke bliiffwe forderffwet. Kære naadige herre, tæcktes eder naade, ath eder naade wille werdes ath sende hiid eth tall folck, som bliiffwe her liggendis i wintter, migh oc landet tiill hielp och tröst, tha wore thet möghet nöthigt, ath the goffwe theres skatt eder naadis folck æn the goffwe the Swenske. Beder jagh eder naadis högmechtighed, ath eder naade wille werdis ath widhe migh her oppaa eth æncket swar, hwad jagh skall forlade migh oppaa eller rætthe migh effter. Inthet synnerlige wid jagh eder naades högmecktwghed tiill biwde. Hwad eder naadis wærdwghed ær tiill wiilliges, ydmiwg, kerlig oc tjänisthe, skall eder naade altiid finde mig welwiillig vti. Her medh eder naadis högmecktiighed the hellige treefoldiighed befalendes baade tiill liiff oc siæll. Ex Borholm feria sexta proxima ante festum assumcionis Marie virginis Anno Domini M d vij^o

Niels
 Bosson Riidher.

Utanskrift:

Högburne förste och mecktwghe herre, her Hanss medh Gwds naade Danmarchs, Sweriges, Noriges, Wendes och Gottes koningh, hertwg i Slæswiigh, i Holsten, Stormaren och Ditmersken &c greffwe i Oldenburgh och Delmenhorst &c myn kære naaduge herre ydmiwgelige sendis

Original i K. Danska Geh.-Archivet, något sönderskafvet. (Rubr. Danske Kongers Historie).

150.

Hemming Gadd till Herr Svante, att han låtit begära ett samtal mellan höfvidsmannen på slottet och Hr Peder kansler, och sänder Jakob von Nürnberg att derom berätta, men skall sjelf följande dag infinna sig, dat. Kalmar d. 15 Aug. 1507.

Myn ödmiwke thro tjänesth nw och altiith forsænth medh wor herre. Verdoghe herre fadher, werdens welia wetha ath i jafftes(!) loth jak Jacob wan Nörenberg ropa til höffwidzmannen pa slotteth, spöriandes hanom til, om han wille sielff personliga gaa wth oppa graffbacken, sielff färde, och tala wedh her Pedher, eders herredömes cancellær, Jacob wan Nörenberg, Bröms och Mws. Thaa swaradhe han thet gerna göra wille. Saa talades thee wedh i dagh strax ephther maaltiidh. Hwad tall ther war rörth pa bade siidher, kan her Pedher edher aldeles wnderwisa, tesliges Jacob, Bremss oc Mws. Verdoghe herre fadher, bedher jak eder ganst ödmiwke[li]ge, ath edert herredöme ey tagher mik til owelia, ath jak sielff i dag ey kom til edher. Jak hade thet alleledes gerna giort, dog faa wij ey baade [i] sänder wara aff stadhen. I morghen wil jak gerna komma til eder hwart i sielffwe begære, skwille jak æn krypa paa myn knæ. Inghen anner tüdande ære her paa færdhe anner æn Jacob wan Nörenberg kan eder wnderwisa, som jak aldeles her Peder til kenne giffwit haffwer. Her medh eder alzwoldogh Gudh befalandes bade til liiff och siell. Myn thro tjänest eder wnderwisandes saa lenge jak leffwer. Raptim Calmar[ni]e die assumptionis Marie Anno &c Mdvij. Solito sub secreto.

Original, utan namnteckning, skrifvet af samma hand som flera andra H. Gadds bref för denna tiden i K. Danska Geh.-Archivet. Utanskriften: »Sin kære herre fadher Her Swante Nielsson, Sveriges rikets förstandare ödmiwke[li]ge» är likasom tilltalsorden i början af brefvet egendomlig för H. Gadd.

Hemming Gadd till Hr Svante, skall längre fram på dagen komma till mötes, så snart han utfört ett par ärenden; prämen skall efter reparation åter läggas ut, dat. Kalmar d. 18 Aug. 1507. D. G. A. Handstilen och utanskriften den för H. Gadd vanliga; men ej egenhändigt.

Myn ödmiwke thro thianest nw och altiith försænth med wor herre Jehesu Christo. Verdoge herre fadher, Werdens welia wetha, ath i jafftes senth wndfik jak edher breff och scriffwelse, i hwilke i röre, ath jak edher möthe skal wndher wægen i dagh, hwilket jak och gerna göre wil, saa snarth jak haffwer taladh wedh borgamestara och radh om nagre ærendhe, tesliges widh nogra böndher, jak instampdt haffwer aff iiiii (4) eller vi (6) sokner, her nesth om kringh. Siidan wil jak strax giffwe mik til wægs til edher. Inghen tiidande ære her wtan godh, wij late förbætra war praam och lappa honum ther han swnderskotin war. När han ær wæll förwaret, skal han læggias emellan bada lönportana. Hoo siidan wil in pa slotteth eller wth, han skal spöria them til paa pramen ære. Her medh edher alzwoldog Gudh befalandes til liff och siell medh alle helge Sweriges patroner. Myn thro thianesth edher bewisandes saa lenge jak leffwer. Scriffwet snarlige i Calmarna odensdaghen nest epter warfrw dag asswmpcionis. Mdvij. Solito sub secreto.

Ture Jönsson till Hr Svante, stilleståndet på Vestergötlands gräns fortfar, men Nils Bild på Bohus har utanför Lödöse tagit ett skepp, hvarom Hr Åke skrifvit till K. Kristiern; Krummedike har nyss farit med 3 krigsskepp till Norge, dat. Säm d. 19 Aug. 1507. D. G. A.

Myn ödmygligh tro tienesthe nw och altiith for senth med wor herre. Kære herre, ma i vide, ath nw i prestamodh var jagh till ordh medh then verdiigh herre bispen oc her Akæ i Skara om then dagh, som verith haffuer mellom Norie och Vestergötlandh, tho töcthe them ickæ nöttogth vare at scriffwe honum vp, for the hade noeghen visse tijdhende, hwro then herredagh for slithen ær mellom konghen och Stæderna. Kere herre, loth och Niels Biill vppo Bahus taka eth skyp vthen for Lödiilse(!) med sin ladningh, som hadhe hymma i Rostok, och var ther noegoth aff Lödiilse borgare

gotz vppo same skyp ok ær alt gotzseth vpskypath pa slottet. Ther fore haffuer her Akæ nw scriffuit then vnge herre tiill med sit eget bwdh och ighen elskath(!) skyp och gotz, effter thet war taket vppo rigesens ströma i sodan feligh dagh. Yttermera rörær han, om for[næmp]de dagh skall blijwa ston- dandes eller ey. Hwat swar*), han ther vppo for, om jag for ther noegeth ath vithe vtaff, skwll i frandelis foo mith scriffwilse om, item om thet breff, som i och Rigesens raadh screffwe her till landit, töethæ them ickæ nöetegth vare att lesses skvll for then braandh, ther vidh Stocholm skædhe, och thet folch, i her aff landeth begerendhe vore, om fram- deliss behoff giordis. Dogh screffwe vi, bispen, her Akæ oc jagh, Stocholmss borgare tiill eth opeth breff, ath the skolle i alle motthe bewisse sek med edher och rijget, som thro dande men bör ath giöre. Vi ville alle gernæ aff thenne landzendhe komma them tiill hielp oc trösth, om behoff giörss, effter var yterste mach. Var och saa talath aff, breff- wet skulle försth komma eder tiill handa, ellisth skulle ickæ mith signeth komma ther fore. Kære herre. ær mek vnder- wisth, ath the borgare i Varberg och Falkenberg haffwa flitth alth sit gotz till Halmstada, och Kromedikæ var ther nw for xiiij (14) daghe till ordz med Peder Löckæ vppo Varbergh, och lop strax tedhen med iij (3) bemanneth skyp ath Norie. Thy acter jagh mek nw strax in pa Dal ath holle tingh yterste vid landamerkit, daghen nest effther Sancte Olaffz dagh. Hwat jagh kan ther forfara for sanna tydhende, skwll i vfortöffvet fao mith scriffwelse om. Er her oc röctet, ath biscop Mws ær löpen at Danmark, ok then vnge herre ligger vppo Agerhuss, och vare gerna tiill Berwen och be- tröster sek ickæ for the Nordfarere. Hwath rodh han nw foor, sidhen Kromedikæ kommær tiill honum, spørss vel frandeliss. Inghen tijdhende ær hær annen en godh, hwar- ken med Skotter eller anneth örloffz folch, thet jach haffuer spwrt i noogher hande mote. Kære herre, tæncker mith beste, som myn store tro ær till eder. Hwar jag kan vare edher till ödmygth och tienisth, effther myn yterste mach, skwll i altiidh fynna mek redeboen oc velwillogh tiill, soo lenghe jagh liffuer, thet Gud kennæ oc alle Swerigis helge patroner, them jag eder befaler med liff och siel tiill ewigh tiidh. Hastelighe scriffwet vppo Seem Sancte Margareta affton Anno Domini Md septimo.

Ture
Jensson ridder.

*) Kristierns' svar, dat. Agerhus d. 25 Juli 1507, tryckt i Danska Geh.- Archivets Aarsberetn. IV: 333.

Hemming Gadd sänder Hr Svante en gammal handskrift, funnen i Vasmolösa härads kista, hvar af synes, huru farlig inbördes tvedrägt bland de styrande är, dat. Kalmar d. 27 Aug. 1507. D. G. A.

Myn ödmiwke &c. lika med Nr: 104. Werdens welia wetha, at wi fwnne thenne her inslotne copie i Wasmerlösa häredz kisto her i Möre, i hwilke i finne nagra articla, besynnerligo ij (2), som edert herredöme nyttoge äre, som gamble herrer och män saman fögth haffwe, hwilken copie edert herredöme maa lata öffwerläsa och sidan förkynta för mene raadeth, om edert herredöme saa tykkes, pa eders förbättringh. Saa mage i see, hwro fwill medh waada inbyrdes twædrækth är blandh them rikesens besta weta skola, som i aldeles finne i för[scriff]ne copie, then i werdens alwarliga besinne. Her medh edert herredöme alswoldog Gudh befallandes medh lifff och siell til ewig tiidh. Werdens helsa myn frw moder, myn wnga herre och til lith medh monge gode nøtter. Raptim Calmar[ni]e die Ruphi martiris Anno Domini Mdvij. Nostro sub secreto.

Hemming
Gadh.

Blekings Östra härad till Hr Svante, begär forskning från den gengård, som han infortrat, men erbjuder sig att jemte de quarlefvande i Lyckå gifva hvad de kunna åstadkomma, dat. Ramdala d. 29 Aug. 1507. D. G. A.

Wij meneghe almwgæ, som byggæ och boo Östre herræt i Blegingæ, hilssæ eder idmyögelegæ ok kerlegæ medh Gud. Kære her Swante Nilsson, Sweriges riges forstannære, om then genger[d], som i skriuæ oss til om, thet är wss fatigæ män alt for swart, wi kommæ thet aldri aff stad &c. Thet skall Gud i hemerigæ och dannæmen vede, thet wi äre jemlegæ forskattade po allæ sidher, hawum wi ock altiit fatige män gewiit eder genger, bode then tiid her Steen [S]twre rade ok so nw eder &c, hwiket bediæ wi eder for Gud skuld, at i wilde wende eder til at see node til oss fatige män, tho worde thet wor storlegæ och kerligæ böön til edher. Mæn thet som koningens folk hawe giort weed

edrä vndersottæ, thet skall Gud i hemerigæ wede, thet wii fatigæ män kunnæ ther inthet i wolle. Kæræ heræ, sende wii och eder ii (2) dannæ män, som wort bod ock wort breff skal bære for eder, hwad som i welen göræ mood them, thet stor til Gud ock til eder, om i weleien göræ nogræ bedrä node medh oss fatigæ män. Wi welwm gernæ geuæ eder hwat som wii kwunnæ off stæt kommæ, om thet kan kommæ po en mööieleghit. Wiliæ ock the fatigæ män i geen ære i Löökoo aff theres fatigdom gewe for them hwat som the kwunnæ kommæ aff stat. Bediæ wii ock alle the gode herræ i Swerigæ böggæ ock boo, at i wiliæ bediæ for oss fatigæ män. Wii wilum ware eder til weliæ och kerlighet effther wor fatigæ mackt, ther med eder Gud i hemerigæ befalendes. Scriwiit i Ramdala decollacionis Sancti Johannis baptiste Anno Domini MD 7°

155.

Riksföreståndaren Hr Svante till allmogen i Vestbo, med uppmaning till trohet, i anledning af det försök K. Hans gjort att förmå dem till affall (Jfr N:r 146), och anföras färska exempel på hans trolöshet och grymhet samt att allmogen i flera landsorter mangrant »försvurit» honom. (Troligen dat. Kalmar i slutet af Augusti 1507).

Helser eder alle kronennis skatskylloge bönder, landbor och menige almwge, som byggia och boo i Vesbo, kerlige med wor herra. Kere venner, eder skall alle vetherliget vara, at mich är vnderwisth, at richesens och alles wore hedzske fiendhæ, kong Hans haffuer scriffuit eder tiil med eders heredzman Anders Knwtsson i Elxholt och siger honom vara wtsendher tiil Köpenhaffn, fulmechtug seningebud pa alles eders vegna. Kere venner, mich forwndrer, om sa ær i sanninde, som eder offuer scriffues, gantzske storlige, i huat matthe i thet giort haffue, epter thii jach formoder, at i vel sport haffue, at Stocholms stad, Dalekarlarne*) och menige Sweriges riches inbyggare, vnge och gamble, riche och fatige, kringom menige richet, haffue med oprechte hender forsworet honom och alle hans affödhe, och vele aldrig sätie thro eller liith tiil honom, sidan han sa önkelige och oärlige, vthen alle retwisa stymlædhe, pinthe, brendhe, halshwg och steglde the fatige borgare i Kalmarne i then felige dag, han

*) Ordet är genom misskrifning otydligt.

Swenske men med hand och mwn oc med sin breff och insigle loffuade och tiilsaedhe hadhe(!), och scriffuer eder och tiil i sin breff, at han haffuer altiit varit ünkesam over fatige almwgen. Then barmhertughet, han bewist haffuer vtloffuer Swenst blod i thenna sommar, thet se Gud för kert och alle retwisa menniskor. Sa mange skwtor, han haffuer latit tage fra the fatige Fynnær, tha haffuer han lathit hwggæ hand och fot aff folket och kasthet vt for bord, som hwndha*), sadant ünkeliget mord bedreffue aldrig Rytzer eller hedninge nagot sin in pa Swenst blod. Hwarfore rader, högelige formaner och pa richesens vegna strengelige bywder jach eder alle, at i engte loffue eller tiilsigie for[skrif]ne K. H[ans] mere eller och nagot annet än(!) vthan thet som almwgen kringom menige Sweriges riche giort och samtyckt haffuer, sa framt i och eder epterkomande skole icke ther fore lidha skadhe och ewig forderff, thet jach nödugt sage, thet Gud kennæ. Tenker oc pa Olaff Skoning och flere, som fört haffue awug skiöld emot theres rette fädernis riche. Varer vid en god tröst, och warer myn fogitthæ tro och retraduge i alle matthe, bliffuer godhe, trone Swenskemen, som fæder och forelder for eder varit haffue, som mich engte twiffler, at i jw gerna göra, som erlige tro dannemen i all matthe. Jach vil nest Guds hielp forswara eder för K. Hans och alt hans partij, ther haffuer engte twiffuel vdinnen, [och] gerna halle eder alle, riche och fatige, vid Sweriges lag och godha gamble sidwänior oc altiit gerne vetha alles eders betzsta.

Concept i K. Danska Geh.-Archivet.

156.

Svenska riksrådets lejdebref för ridd. Nils Bosson (Grip), för besök i Svenska orter mellan Martini tid och 20:de dag jul, dat. Däfvensösund d. 3 Sept. 1507.

Wij Jacob medh Gudz nadhe erchebiscop i Upsale, Vincentius i Skara, Matthias i Strengenes, Otte i Vestherars och Ingemar i Vexiö medh samma nade biscopar, Johannes

*) Jfr tvenne Erik Turessons bref till riksföreståndaren och till riksrådet, dat. Viborg d. 21 Juli 1507. (Grönblad, s. 322, Skand. Handl. XX: 158, 167.)

Fandher aff Gudz forsyn Electus till Aboo, Swanthe Niels-son, Swerigis richis förstandere, Knwt Eskilsson, lagman i Vplandh, Erich Trolle, Erich Twresson, Sten Cristiernsson, Twre Jensson, Aake Hansson, Trotte Magnsson oc Cristiern Bengtson, Riddere, Johan Magnsson, Bengt Arendsson, Johan Arendsson oc Niels Eskilsson, vepnere, Sweriges riches radh och men, göre alle vetherligith, ath wi for thet menige beste haffwa lejdet och feleth och medh thetta vorth opne breff lejde och fele, erligh och velbyrdigh man, strenge riddere, her Niels Booson, höfwitzman pa Borchholm, hiit in i Swerige, till Stocholm eller annerstadz, hwar han sig till alle eller nogre aff oss benale kan, frij, feledh och lejdet, hiit in at komme, medh sextie personer och ther fornedhen, till landh eller watn nw om Sancti Martini tidh nest kommendis, noget för eller effter, som honum legligheten kan falle, her frij, feledh och lejdet at blifwe in till tiwgende dag jwll ther nest effther, till at owerväge och handle med oss, hwroledis thenna twist, richene i mellen varedh hafwer och ær, motte affstellis och forwendis i batre mothe, sedhen frij, feledh och leydet vdi siit frij behold till Borchholm igen komme medh skep, heste, hoffwor och hwad thet helst ær, han och hans medföliere haffwe medh at fara. Hende oc swa, at ijs oc menføre honom betager, thet han ecke innen for[scri]fne tiidh i siit behold kome kan, skall thenne samma frij leyde och säkerhet honum fast och obrothelighe holles, till tess han i siit frij behold kome kan, fore oss och alle wore, tesligis för Stocholms stadh och alle andre, hwo the helst ære eller vara kwnne, ther fore waare och richesins skuld vele och skole göre och lathe, vthen alt argt, argelisther, nyefwnder oc hielpe-rede, i alle mothe vedh woore ære, sanningh oc gode, criste-lige troo. Tess till större och fastare, wisse fwlbordh oc forwaringh lathe wi endrectelige och samfellige rigesins clemma medh nogre wore secretis och indziple pa allis wore wegna at hengie nedhen fore thenne wore lejde oc säkerhet, som gifwen oc scrifwen ær i Defwensöswndh fredagen, tredie i Septembri manedh, arom effter Gudz byrdh Twsendefem-hwndrade pa thet siwendhe.

Original å pergament, med vidfästa 8 sigillremsor, uti Linköpings Bibliotek. Af sigillen finnas fragmenter af N:r 1, rikssigillet, samt N:r 3 och 4, biskopliga. N:r 6, Erik Trolles, och N:r 8, Trotte Månssons, äro någorlunda behållna.

Ture Jönsson till Hr Svante, om den skrifvelse han och flera rådsherrar erhållit från ärkebiskopen och andra af riksrådet i öfra Sverige, med anledning af Hansestädernas hotelse att afbryta all handelsförbindelse och enligt kejsarens påbud vara på vårt argesta, hvarföre riksrådet uppmanat dem hålla sig färdiga att besöka ett rådsmöte, när derom tillsäges; men som det förekommer honom underligt att sådant möte hålles i Hr Svantes frånvaro, vill han ej resa utan dennes befallning, dat. Falem d. 18 Sept. 1507.
D. G. A.

Myn ödhmygelighe, velwillige, troo tiensth altidh forsendh med var herre. Kere herre, ma i vidhe, ath for noegre dage for mith budh kom fron ider, fik bisskopen, her Aage oc jac then verdige herre, erkebisscopens skriffuelse oc flere aff radet ther vppe i landet oss samfelt tilskriffuit, om budh var kommet aff the Hænsse stæder her i Össtersiön ligge, at the fwlkornlige bede oc radhe til, ath her skal inthet godz eller folk sendis til Stæderne, ti them ær forbudet at sende nocget godz her tiil riket och strengelige budit aff keyseren, ath the skulle vidh theris velferdh vare pa vort argeste, hvar the kwnne noegre offuerkomme her aff riget ær. Ty begærede the verdige fæder oc gode men, at vii skole vare rede, ner budh komme, oc ofortouet besöke thet herremöthe, som oss til buddet vordhe pa tiith oc sted benempd. Nw i dagh sendhe then verdige herre, bescop Vincentius, mich en kopie aff breff, hans node oc oss flere samfelt tilskriffuit, hwilket jac ider sender, tesliges en copie, hans nade besynderlige var tilskriffuet, som i mage rette ider epter. Forwndrar storlige, at swdane herremödhe skal berames i iders fraavaren, oc epter thet i icke skriffwe mich ther tiil om, acter jac ingen herremöthe besöghe, for jac faar idert herredömes skriffuilse. En dog ther følger noegen liden owilye med, tha veth jac for sant, at thet helge ewangelium holler: quod nemo potest duobus dominis seruire. Thy kere herre, skriffwer mik ider vilye tiil, om jac skal söke thet möthe eller huar jac skal mödhe ider, tha vil jac gerne fulfölye ider skriffuelse. Kere herre, thetta skriffuer jac i en godh meningh, storliga befryctendis, at i icke haffwe fonget nylige ider budh eller tidende aff Vplandh, aff tesse forskriffne sager, æpter thet i intet rörde i idert breff, i mich tilskreffwe oc [æ:om] tesse erende. Jac kan dog vel merket, then verdige herre erkebiscoppen haffwer thet i en godh acth oc meningh, vppa thet Gudh alsmectighste ville gifwe oss noegen lempe tiil at aff stille swdana forderff, som riket oc then menige man vpp

henger. Vore vel radliget, at i sielffwe vare vppe i landit for swadana oc andre mer[k]lige sager skyld. Kere herre, skynder thetta mit budh ofortöuet med ider skriffvilse til mik igen, ther retter jac mik gerne epter oc vil altid gerne vare ther i vele haffwe mich, epter myn ytersste makt, thet Gudh kenne oc alle Sweriges helge patroner, them jac eder ewin-nelige befeler med liff oc siel. Hasstelige eff Falem löger-dagen nest for Mattei apostoli dagh. — Kere herre, strax jac fik thenna tidende skreff jac ider kere hustru min swager(!) til, ath hon skulle ther om oförtöuit biudha ider til. Mic hopes, thet er icke forgeth.

Ture
Jensson   ridder.

Utanskrift:

Erlig velbyrdig man oc strenge rider her Swante Nilsson, Sweriges rikets forstandere, sin kere herre och höwisman ödh-mygelige.

158

Staffan länsman i Södra Möre till Hemming Gadd; har genom bud till Ronneby fått underrättelse, att det är K. Hans' hela magt som ligger nu för Kalmar, och utskrifning af folk eller gengård höres ej utaf, dat. Thorsås d. 21 Sept. 1507. Bilaga till H. Gadds bref af d. 22 Sept. D. G. A.

Mina ödmivka tiænisth nw och altidh för sænth medh Gud. Maa edher naadh wetha, ath mith sendhebwdh kom fraan Röthnaby i gaar om nath. Thaa haffdhe the for taal och tydendhe, ath al then makth, konwnghen kunne aastadh koma, thaa ær ther skæpen, som nw lyggja före Kalmarna, och inthet mera folk eller almogha wentha the i aarlankth æn nw ær för Kalmarna och ænghen gengher[d] ær ther wth gyordh eller oppaa lagdh, oc var ærkebeskopenss fogthe aff Lwndh i Lykkyoaa oc lath wth driffwa och borth föra al[t] thet prowasten aathe i Ramdala in til Lwndh. E[n]ghen annar tidenda haffde han, wtan bar op langylde oc saköre oppaa beskopens wagna, æn haffwer jak nw mina speyara in i Wæstra hæredh til thet bondha tyngh oc för höra, hwath

the welya haffwa för raadh. Ey flere tidandhe oppa thenne her tidh æn eder naadh Gud befäländes och sancte Pæder, sancte Paawæl. Scriffwidh i Torssaas in die Mathei apostoli.

Staffan länzman
sönnan skogh.

Utanskrift:

Verdwch herre i Gud, Doctor Hæmingh Gadh, electus i Lynköpwngh, ödmiwklego til komendes thetta breff.

159.

Hemming Gadd till Hr Svante om försvarsanstalterna i Kalmar, hvilka torde hindra honom att komma till ett ting der i närheten, hvarest åtgärd borde vidtagas för anskaffande af hö och några skyttar; han låter slutligen af borgarne förmå sig att stadna, dat. Kalmar d. 22 Sept. 1507. D. G. A.

Myn ödmiwke &c. Inghen tiidande haffwer jak förfarit, siidan edert herredöme wt redh anner æn i see i thetta breff, her inne lykth, thet jak fick nw pa stadhen. Saa weth jak ey werdige herre fadher, om jak faar thom til at komma til tinget i dagh för thee bomer skwll för broændhen slaas skwle, ij (2) bomer lat jak fæsta i nath och ij eller iij (3) fattas æn nw. Twa æspingher hwillo alla nath widh clostret aff fiendene. Hwad thee mente ther medh, wet jak ey, man jak thror, thee hade aktet sig til bron, om thee hade seeth tilfelle ther til; thy ær radh ath the bomer som fattes, at thee slas ther före i nath som komber. Sidan hoppes mik, at wij ære forwaret pa then siidan. Verdige herre fadher, om jak ey komber til tinget, thaa verdens mana pa then fodring til hestana motte inkomma, om thee ey wtlöpa scole, tesliges skatta wedh oc stocker, ath bötha wor pram medh ighen. Miik hoppes, han skal komma æn en tiidh för slottet i jaar, oc göre them mera harm æn han gjorde til förende, han wil wara fampns tiokt offwan för watn ganghen. För-gæther ekki werdige herre fader, at wij fa nagra skytter in til oss. Jöns Holghersson ligger wist nordan Ölandz wdth medh vij (7) skep, thet sade mik progwsten aff Mölstadass nw pa stadhen. Bæst ware, at hæstane lopo wt för kosten

skwll, om skeepen waare borto, man ther ær bære, at stadhen ær forwaret för folket skwll. Thee ma well göre en kost gerdh medh fodringhen, oc ath alle skytter koma in, för wtan thee i strandword ære, sidan kwnne wij skikka hesterna wth hwar först behoff görs. Saa lather jak oc hwgga sex holl pa mwren, iij (3) offwan före waghwsset oc iij nedan före, pa holken sidan fiendane komma welia til bron, skal ther wara för them giorth. Ey anner tiidande ære her pa færdom. Her medh edert herredöme alzwoldog Gudh befaledes bade til lifff och siell. Scriffwet hasteliga i Calmarna Sancti Mauricij dagh anno Domini Md septimo, solito sub secreto,

Heming
Gadh.

Postscriptum på en sedel:

Verdøge herre fadher, som jak war stöfladh och sporader och hæstane waare för dören, kom eth skrij i byn blandh borgara, saa sigiandis, nw wil electus ridha sin færde. Medh thy motte jak bliffwa hemma för thet taleth skwll.

160.

Ake Hansson till Hr Svante tackar för de förläningsbref å Örebro län, han genom kanslern Hr Peder erhållit; i Lidköping, å marknaden d. 29 Sept. har han talat med allmogen, som lofvat trohet i striden mot K. Hans och dennes anhängare, dat. Tuns gård d. 1 Okt. 1507. D. G. A.

Venligh hilssen nw och altiðd fore sendh kerlige medh Gwdh. Kiere herre och frendhe, tackar jag ether kierlige fore ethers godhe skriffwelsæ, i meth her Peder ethers kantzeleer nw skreffwe megh tiil, i hwilcke mothe jag kandh withe ethers och rigissens gangn och bestandh, skwll i fyndhe megh altiðd redebodhen tiil. Swo hawer jag nw kerlige anammeth the breffwe po Örebro och Örebro län. Wil jag gherne ware ether til willige och withe ethers beste, swo met Gwdz hielp i skulle meg tackæ. Hwath deel jag nw haffwer ethers kantzeler her Pether indgiffweth, som han po myne weghne wordher ether yndherwisendes, mwe i wthen alle twekel(!) fwlkommelige ether epher retthæ. Naer Gwt

wil jag self personelige kan komme tiil ether, wil jag tha wnderwisæ ether, hwat deel jag kand forfare ether och righeth maeth wppo liggher. Item kiere frende, war iag nw i Lydeköpping Sancte Mekiils dag och talledhe medh almoghen po ethers wegghen, ath the skulle sto fassthe meth ether, therres retthe herre och höwitzman i moeth kwnggh Hans och hans parti, hwilcketh the alle meth op recthe hendher loffwede sto fasthe [ath] affwerge rigxsens skade och forderff, i naer [i] them tiil sighandes worder, i hwilcketh meth Gwtz hielp i thore inthet twegghæ. Ythermere, hwat jag kandh ware ethers herredöme tiil willige gode och bestandh skulle i fynde meg welwilligh welle alt . . . . . meth ethers herredom. Gwth och sancte Erich kwnggh tiil ewige tiidh befallandes. Snarlige affh Twne gordh fredagen nesth epther Sancte Mekilss dagh anno Domini Md 7:mo.

Aghe
Hansson riddere.

Hemming Gadd till Hr Svante, ryktet om Nils Bosen vill han ej tro, endast de närmast boende, och ej hela Wärend, kunna uppfordras till vakthållning, medan Danska skepen ligga qvar, Uppländingar anmanas att hålla sig redo till vintertåg. Stockholmarne stadna väl qvar, om de fått ut sin lön, dat. Kalmar d. 2 Okt. 1507. D. G. A.

Myn ödmiwke thro tiænesth nw och altiidh forsænth medh wor herre Jehsu Cristo. Verdoge herre fadher, jak fick edher scriffwelse i jafftens medh Hanus Hermansson, i hwilke i röre, ath her Niels Bosen skwlle aff flytia och aff föra aff Borcholm. Thet rykteth giffwer jak alz inghen makt, ey heller wil then tanken i mik för naghenn dell. Wij haffde well nogoth ther aff hört, om saa hade warit i sanningen. Han seer widh Arwedh Trolles færth och her Iwar Axelsons, medh myndre hand wiste sig bæthre förwareth. Som edert herredöme scriffwer, at i akte resa then almoge i Wærendh, oss til hielp och trösth, thaa ær gansth nyttogth, ath saa skeer, thee nest boo i Wærendh, at thee strax resas, hwar anner man eller som them tækkes, och inkomma oförtöffrat medh thet aldra första, her bliffwa scolandes, saa lenge tessen skep her liggia i swndet, saa snart thee skep wara sin færde,

at thee finge thaa hemloff ighen. Ther aff faa i en wælweliog almoga, at saa skeer, som för[scriff]wit staa. Som i scriffwe, at i akte och resa i Niwdung och annerstadz ther i Smaalanh, thaa drager thet alt för langt fram, aff thy at viij (8) daga scole wara aldra minsta til ath tinga medh them, sidan viij daga til ath redha sig, oc saa dwælias viij (8) daga emellan. Therefore dragher thet alt för langt fram, och saa epter thy thee her saa nyliga warit haffwa. Saa ær och ganska radeliget, ath edert herre[döme] scriffwa oförtöffrat til mene Oplandh, ath thee alstingx sithia wedher redha, saa snart thee edert bodh faa, ath then makth thaa hiit dragher i winther wtan all ilan, ath thenne landzænde bliffwer forwaret. Annars faa wij ey frid i thenna winther, ehwad heller winter wara wil eller ey, thaa ær jw radeliget at makten hiid komber, at wij motte faa en fwikomlig ænda paa thetta sloth och frandelis annerstode hwar besth tilfælle ær her nesth omkringh wedh Danmarks sidhe. Jak haffwer och myn bod wte til Öland, ehwad swar jak faar ighen. Om thet breff i finge aff Stocholms borgarana, ær mik ganst siælsynth, ath thee benæmpne eder tiiden saa til prikke. Jak gisser wel, ath nagre ære, the som tykkia illa wara, ath the ære her saa lenge, man ey for thy aff ondom æmpnom slither thet sin tidh, til Alle helgone tidh, om thee kwnne bewekias her bliffwa welia. Haffwa thee sænth them sin lön, ær well troandes, at thee bliffwa qwarre medh en godh welia. Inghen tiidande ær her annor æn godh, tess Gudh loff haffwe. Gudh giffwe oss kerlig och sæmia inbyrdes, thaa bliffwer her inthet skadhe. Her medh eder alzmektig Gudh befa[llan]des til liff och siell. Ex Calmarnia &c sabbato infra octavam angelorum Anno Domini Md 7.

Heming
Gadh.

162.

Hemming Gadd til Hr Svante, gör sig nu bättre hopp af ryktet om Nils Bosen; sänder en fånge från slottet, skall tinga i Norra Möre, dat. Kalmar d. 2 Okt. 1507. (Troligen bilagdt det föregående, heldst utanskrift saknas.)
D. G. A.

Myn ödmiwka thro tiænsth nw och altiith försændh medh wor herre. Verdoge herre fadher, thee tiidande edert herre-

döme bjwder mik tiil om her Niels Bosson, ær jak gladh aath, och hoppes mik, at i sithie snarlige sielff ther i högsateth, nesth Gudz hielp. Saa finge wij nw pa stadhen ij (2) karla fran slottet. Then enæ sænder jak edher för tiidande skwll. Saa hoppes mik, ath aff then tiidande, jak aff them hörde, ær ey saa stor fare pa färde, som ordh gaar aff. Saa haffwer jak och stæmpt tingh i morghon widh Aaby, ath alt Nörra hæredh skal tiith komma, oc akther jak sielff wara ther wiidh messa i morgon, ath biwda them in æn nw, som hemma sithith haffwa medh trysko, thy her kom ey æn nw tridie delen in aff Nörra hæredh. Inghen stocka ære æn nw inkompe, som jak förmodth hade. Edert herre[döme] her medh alzmektog Gudh befalendis bade til liff och siæl. Snarlige aff Calmarna sabbato infra octavam angelorum Anno &c. Mdvij.

Heming
Gadh.

163.

Hemming Gadd till Hr Svante, om rymningar bland besättningen i Kalmar, anskaffning af timmer och bräder till skärmar o. d., ryktet om Nils Bosons öfvergång, — ärkebiskopens och andras fiendtlighet, dat. Åby d. 6 Okt. 1507. D. G. A.

Myn ödmiwke &c. Jak fick edher scriffwelse i nath midnatz tiidh, lydandes om thee Stockolms borgare, sin færdh lopne ære wtan loff och mynne, tesliges biscopens swena aff Wexiö bort redne, edert herredöme oaatporde, thet mik leth ær aff allo hiarta, ath saa ær skedth. I jafftes kom til mik en bonde aff Högxby soken, som hether Oloff Joansson, hemma i Böterwm, oc körde sin swin hiit wth pa aallenskog. Han sade sig haffwa herbærgiat v (5) Stocholms borgara i fredagz aat nat, oc i blandh them war en medh en grön sidh kiortell, oc war skoten medh eth lodh i laareth, och lithet ther epter kom en Opsale borgare til samma mannen, och kom i sælskap medh thee andra v (5). Thee lotho bonden see eth löst falst breff oc insigle före, och sade sigh haffwa orloff aff Bencth Ericsson och Oloff Galle. Then tidh, jak thetta förnam, hade jak strax en myn dreng pa en hest, medh breff til Oloff Bondesson och Lasse Scriffware, at the skwllö taga fath pa them, om drengen kwnne them förhala, ehwar thee hade framfarit. Tha hade the allestadz

sport sig wägen til Wemmerby. Ther före bestälte jak thetta alt samman för æn jak fick eder scriffwelse. Strax jak fick eder scriffwelse om thet samma, thaa skikkade jak strax i morgans bittide eth anneth bodh aff stadh medh en færsk hest oc breff pa nyth til Oloff Bondeson och Lasse Scriffware, saa at kwnne the nogorstadz them bespöria pa thenne sidan Holaweden, taa twiler mik inthet, ath thee komma jw til baka igen, bwndne oc bewarade, som förrädara bör ath wara. Vestra porth staar altiit open, oc ingen haalder honom, ther stiala sig wth, baade saaldenæra och bönder tesliges, thy jak rader ther inhtet wdi, thee welia jw altiith haffwe honom open. Ære nagre andre bort lopne æn the vi (6) för[screff]ne, ther haffwer jak inthet aff hört, hwaske lithet eller myketh. Biscopens werdh aff Wexiö haffwer nöklana til Westra porth, thy war them tilfælle ath ridha wth, nær them lysthe. Væll thror jak, at thet war moth then gode herrens welia, ath thee saa skwille göre. Thee giorde honom eth onth testamenth ther wdi. Saa sændhe jak in i stadhen i gaar xxx (30) ökia medh timber och bræde, mesta delen haffwer jak köpt för penninga, oc sompt lath jak hwgga ther oc hwar jak thet spöria kwnne. I dag wil jak och inskikkia xx (20) eller xxx (30) ökia oc medh timber oc bræde, sompth til bak wærn pa mwren och sompt til skermer, ehwar behoff görs. Ther om dreff mik nöd til ath giffwa mik wth ath lathe thetta komma in, som Johan Monssons, Benet Ericsons och alles waara samtäl war i söndagz, för æn jak wt redh, thy ther war stor jæmber i byn om timber til förænde. Thet rykte Bencth Knwtzsens karl förde fran Ölandh om her Niels Boson, thet giffwer jak inghen makth. Thy ath Trwgels Hemmingzsson war hoss mik i jafftes och sadhe, ath thet ryktet hade Niels Assers[on] i Rydh wtgiffwit, thy then Niels Assors ær then argaste förrädare pa rike[se]ns oc eders herredömes wegna, som han kan wara i eth landh oc gik lenge medh Æbbe Koppe, ther före thror jak thet ey för enghen dell. Saa haffwer jak nw ij (2) myn bodh in pa Ölandh, saa at inthet thera wet aff thet andra, at förhöra hwro ther om ær i sanningen, oc förmoder jak them ighen, för æn jak far aff i dag oc alleledis sanningen faar wetha her om, hwro ther til staar. I gaar talade jak wedh en her Niels Bosons landbo aff Alem. Han siger alt plath twært i moth, at nær konwng Hans haffwer friyath hans fæderne och möderne, han haffwer her i Swerige, skal han faa Borchholm, och thet slot han wil wna honom i Danmark, thet antwarde Otta Rwth. Her faar han inthet wdaff. Hwad i sanningen ær, faa wij snart höra. Item Lasse Tör-

biörnsson ær her hoss mik, sigher sig see iij (3) Stocholms borgara aff rida medh hest i fredagz, oc sade the sig haffwa loff aff Oloff Galle, haffwande jak thet wist til förende, thee skwlle warit longo igen til baka. I bedhie mik tænkia pa ærchebiscopens ordh &c. Ther före lægger jak mik thet saa nær, som hwar danneman ær til sy[n]ne. Hwadh jak haffwer irboteth föra sidan jak for wth, aff alles theras radh och samtykkio, thee öffwerste oc beste ther inne ære, och waaro hoss mik i porten, nær jak for aff oc loffwade wæll welia tilsee i myn franwara. Vil ærchebiscopen taga saa diwpt i sin taska, som jak haffwer giort, han haffwer bætre makt oc lengher hafft cronannes förlæningar och inthet gagn giort ther aff. Faar han raada oc flere hans medhaldh, kan jak wel gissa, at alth mith arbeyde, sware möde, kost oc tæring bliffwer mik om inthet. Noch han well bekenna i siist, i hans scriffwelse oc flere medh honom, om thenne förwaring om Calmarna sloth. En karl maa gladeliga waga halsen oc alle sina wælfærd för sadana goda tilskyndara. Sielffwe welia thee inthet göra, wtan stæmpla alt onth, en annen wnna thee sorgen oc bedröffwelsen, och ingen lönen. Man jak glæder mik medh eth storth hop, förmodendis mik haffwe en gönstogh herre, ther myn thro tiænest, kost och tæring see och skoda kan. Jak haffer ther inthet twiffwel wdi, e hwad thee scriffwa eller stæmpla welia. Her medh eder alzwoldog Gud befa[lan]des, bade til liff och siell. Haste[li]ga aff Aaby in octava angelorum Anno Domini Mdvij. Proprio sub secreto.

Hemingh
Gadh.

164.

Biskop Ingemar till Hr Svante, ursäktar sitt uteblifvande från rådmötet och berättar att K. Hans begär en årlig skatt af Varend för medgifvande af fri handel öfver gränsen äfvensom Varendsboarnes svar till Påvel Kyle med anledning af uppmaningen att deltaga i försvaret, dat. Kronoberg d. 16 Okt. 1507. D. G. A. *Jfr N:r 86.*

Ingemarus Dei gracia.
episcopus Vexionensis.

Sincerissimis nostris dilectione, honore et salute semper in Domino premissis. Kære herra, bror och besynnerlige gode ween. Fingo wij eder herradömis scriffwelse Sancti

Michaelis affthan och the werdogxte fædhers archebispens, Bisp Mattis, Bisp Ottes och flere godhe herrers och mændz scriffwilse, som scriffwit war fredaghen næst æffther Sancti Egidii dagh i Dæwendsöo swndh, lwdandis ath wii skwldho nw Sancte Birgitte dag næst forleden waridh i S[t]ocholm, offwerwægondis medh the werdogxte fæder, herrers och godha mæn nokon merkelig rikesens ærande med the Lybsko och Tydzko stæderss sendebodh, som menogha riket och oss alla störste machth paa ligger. Gudh med sin naade, all hælgon i himmerike och alla hælga werdogxta Sweriges rikes patronor giffwet, the nokodh thet forhandla och samtyckia, som thet menoga rike och oss alla kan kommo till nötho, godo, gagn och laanglicth bestandh, ath thenne feiidh och fordarff, som nw for ögon ær, motthe bestillas och aaffsætias, holket eder herradöme kan betænkia, oss wægen war for laangh och thiden for korth, och for annor merkelig ærande och saker i thenne landzænda paa færdho æra. Item laatho Blekwngx faro och the flere her wthan fore i Skaane oss forstaa, ath kong Hans begæror en skath her wtaaff landet, cc (200) gyllene eller c (100) yxn, ath the mottho och skwldho sidan früith bytha och köpa med them salt, hwmbla och fisk, hwad them behoff giordis, nw som för, holket oss ey tychthe raadlicht wara, och ey hælder kwanno wij formerka landet thet göro wilde, holkit wij formogho welbyrdog man Paawal Kyla eder wæl wnder wisth| haffwer och tæslíkis om the swar, almoghen swarade tiil eders herradömis opno breff, i holko i begærodho folk her wtaaff landet tiil Kalmarna. Thaa swarode landit ther tiil nw, som the altid tiil forna swarodh haffwa, ath the ey welia wtgaa wthan saa med skæl, thet nokon hær wthan aath tiil landzs opdrager, thaa welia the gaa man aaff hwse och aafwæria rikesens och alders waara skado och fordarff, næst Gudz hiælp, æffther thetas ythersto formogh. Thaa næmpdo wij viii (8) beskedna mæn wtaaff landit, kommandis tiil eder herradöme, wnderwisandis all landzeens (!) brist och læglighether. Kære herra, fingo wij eder scriffwilse med wælbyrdog man Paawal Kyla, ath wii skwldo kommo tiil eder, och thet i oss och tiil forna tilbwdit haden i eder scriffwilse med Per Maansson, holkit wij ey fingho, som wij lætho Paawal Kylo och her Anderss, eder capellan, see ederth breff, i oss tiilscreffwo, kære herra, oss nw til eder (!) kommo. Kænne Gudh, wistho wij ther nokodh bestandh æffthefölga, skwldo waar mödha gerna wara eder kerligheth tiil redho nw och altidh. Som i oss och latho bekænna oss opgiffwa til S[t]ocholm, ær ey i waare machth i thenne tidh, och hopos oss, thet i ey begæror æller oss

tiil raaden, thenne landzændha och waar gaardh saa offwer-
giffwa i thenne feiidh, holkit landet och framsatthe for wæl-
bwren man Paawal Kylo. Kære herra, bedio wij gerna om
eder welie saa kwnne waro, ath waare tjänara motthe hem-
kommo, nær the konghens skep aaff waaro lwpen, ær ey i
waar formogho them ther i winther liggiandis haaldha med
all the ræntho, som wij kwnno faa aaff the krononis læn,
som wij nw i forlæning haffwa, kænne Gudh, holkom wij
eder Sancte Sigfridh och alla werdogxte Sweriges rikes pa-
tronor befalondis med liff och siæl tiil ewig [tidh]. Göro wij
altidh gerna hwadh eder herradöme kan wara tiil welia och
tiil kerligh. Raptim citissime ex manerio nostro Kronoberg
Anno Domini Mdvij, Sabbato proximo post festum Sancti
Kalixti pape et martiris. Nostro sub secreto.

Postscriptum på en lös sedel:

Kæra herra och bror, bedio wii ederth herradöme öd-
mywlega gerna, thet i wildo wel göro och wnna wara tjänara
herbærgit früith tiil Per Thosa och latho beskicka the rytther,
som ther legadh haffwo i alth aar, annarstadz i byn, om
waare tjänara skolo ther længe bliffwa. Waare thet them
mykith nöttöcht for maangahaanda saker skwldh, æller froctho
wij, ath flere aff waara tjänara händer, som then waar tä-
nare slaghen bleff, hwars siæl Gudh naadhe. Skal saadanth
stædias inbyrdis medh oss och enghen næff[s]th æffther gaa,
hwad gagn och bestandh ther æffther fölge, kan ederth herra-
döme och flere gode män wæl betænkia. Enghen annon ti-
dande ær her nw paa færdä i thenne landzændha besynner-
liga eder til bywdha, wthan som wii formogho, wælbyrdogh
man Paawal Kyle eder wnderwist haffwer, och tæslikis thenne
waar tjänare eder medh mwnnen bewisa kan. Her medh
eder Gudh och Sancte Sigfrid befalondes.

165.

Hemming Gadd till Hr Svante om tillståndet på Öland, der
han i förlitande på allmogen tillstyrker en landsättning
af krigsfolk; han har nu hållit ting i Norra Möre, men
törs ej komma in till Kalmar af brist på hö, dat. Gösse-
bäck i Förlösa socken d. 24 Okt. 1507. Egenhändig.
D. G. A.

Myn ödmywke thro thiensth altidh forsænth medh Gud,
werdog herre fadher. I aptons widh dagsath war, tha war
tingith försth slitith. Her war sa mykin almoge, som han

her war i x (10) eller xii (12) aar medh merkeligh ærendhe. Nogoth for tingith war wte, tha kom Karll Krok igen och war inne pa Ölandh, i Isagårdhe, sielff annar, och haffwer fangith breffwen fra sigh. Frw Annes ama pa Borkholm sa, ath hon fik breffwen fra sig i gar, æ hwath swar wi fa igen. Aman och hennes bondhe ware om radh i Kroks nærware, ath hon skulle jw fa breffwen, och loffwadhe giffwe swar in pa Skeggenæs, sa snarth the fa swar igen aff Frw Anna. Ther fore badh jach Krok giffwa sigh hem och holla wackth pa swaren och strax koma til idher. Han sigher for tidendhe, ath södher pa landith ære ij (2) rota aff Otte Ruts folk, xii (12) karle i roten, sollenære och hoffmen och Tyske i hwar rote, och the göra alth thet buller, ryckte aff gar, och ære ij (2) swena och iiij (4) bönder i strandwardh hwar nath, och haffwer Otte Rwth xij (12) böndher aff hwarth hærath stemph in pa slottith, som skulo hielpa til bewaka slottith, jach kan gissa forborghin, eller hwrw thet ær fath. Almo ghen lather ganss illa pa Ölandh for then sware beskattningh, sigher och Krok, ath ther ær mynne makth æn ordh gar aff och menar fulkomliga, om the haffde hielp, the wille gerna nw göra allan then dell, i them til biuda willen, the ropa hempd och crucifige i hymmelen. Jach talade widh almogan her pa tingith, ath nar the fa budh aff idhers herredöme, ath the som ære widh strandhen, skule sitta redho widh alles theress bather, ath koma in pa Ölandh, hvilken sidhen i ære begærendis hielpa til ath flytia thöm aff, som aff fara wilia, och alla skoga karla skulo koma in i byn sa lenge pa en dag eller ij (2), the andhre ære wte, ath flytia thöm aff, och sade sa: ær ther salth eller fisk pa landith, at wij matte fa for ware peninga sa mykith oss behöffwes, thess wiligare ære wij hielpa thöm, hwilkith jach thöm loffwade, om i ære sa til sinnes haffwa nagoth folk tith pa landith. Aff myn gissan bordhe the södher wth höra idher till, och æn sa nær medh böndher bewaka slottith, ær throandes, ath thet ær föge folk oppe, och finge the se idhert folk for slottith, the böndher innan mwren ære, ho weth, hwath spell ther aff wardha kwnne. I morgon komber Kroch och Ebbe Laxman in til idher, och the wetha ythermer wndhervisa idher herredöme om all legligheter. Jach haffwer æn nw ower c (100) böndher i Götzbech, som jach skall skilia sakafall ath, om giptemall och andhra saker, ath jach ey kan koma for moth ap-tonen. Her medh iders herredöme alswoldig Gudh befellandes til liff och siell. Scriffweth hasteliga i Götzbech söndagen post Seuerini Anno Domini Mdvij.

H. Gadh.

Item om nogith skall företagas in pa Ölandh, som jw ær aff myn gissan nyttokth, tha skall almogen wetha thet i tidh och thyma, iij (3) daga til förende, ath the redde sig wdh pa kosth och tæring och annath hwath thöm behöffwis.

Jach tör ey koma hem. Thy jach haffwer ey eth stra höö, sa hielpe mik Gudh, thet arma jach köper eller myne swena, thet tagx oss i fran medh wærende hand, som jach idher klagade i gaar, ath ær sketh, sidan jach hædan for. Jach hopas, jach och the fatige dande swena, idher thiena, haffwe giorth war ære sa fulth som en annan och æn sa gerna göro wilia; bade jach ganss gerna, thetta tag motte aff stillas.

166.

Ärkebiskop Jakob till Hr Svante, tillstyrker, att om han sjelf ej kan utan fara komma ifrån, han sänder någon förtroendeman att meddela riksrådet, huru han anser, att man bäst skall skilja de Lübska sändebuden från sig, dat. Stockholm d. 27 Okt. 1509. D. G. A. *Jfr N:r 9.*

Jacobus &c. lika med N:r 9. Som i fornimme aff rigesins radz breff, at the ære begærende [ed]er nærware oc gode radh i the ærende, som nw pa färde ære, som nw alle störste makt pa ligger, swa woret ganze nyttigt, at swa skedde och eder gagnetlig i lengden, om [i] ære wthen drapelig förfal. I behöffue inthe twiffle ther om, at huat i ære [n]ær eller bortha, tha skal med Gudz hielp inthe beslutes eder til förfang, wore saka at i haffue swadane förfal, at i ingalunde kunne komme swa farlost, tha ær nytte, at i sende nagon, ther i sætte tro til, som kan wnderwise tesse gode herrer eder gode radh oc tykkie, hwrw [wi] best kunne skilie thet Lubzke sendebud fra oss wthan lang förtöffuen. Wi göre altiid gerne huat eder ær til gode oc kerlig. Eder her med Gud befalendis. Et Holmis in vigilia Symonis et Jude mdvii.

167.

Jon Jönsson till Hr Svante, om rådmötet, som börjat för några dagar sedan i Gråbrödraklostret i Stockholm och hvartill han å Hr Svantes vägnar varit tillkallad; det kommer att räcka till Mårtensmessan, på det att Hr Svante må hinna att komma tillstädes; derest han det ej kan, bör han skriftligen underrätta om sin mening i afseende på fredsförslaget, och kan han lemna ärkebiskopen fullmagt; magistraten och borgerskapets 48 höras i frågan, dat. Stockholm d. 27 Okt. 1507, D. G. A.

Min ödhmywklich ok weluilioghe tro ok tjänisth nu ok altidh til förrenda senth med Gud. Ma i witta, kære herre, ath nu för noghen dagher sidhan, tha kom then werdugha fadher ærkebyskoppem hith til Stokholm, ok noghen affh the werdughe fæder ok godhe herrar, rikesens radh med, ok nu haffua the godha herrar hafft mik i Graabrödher hos sigh wppo edher weghna, ok haffuer jak inthet annath förnwmmitt affh the godha herrar wtan thet, som edher ok Sweriges rike kan komma til gaghk ok til bestandh, ok haffwa thessa godha herrar öffwerlagth thet swa, ath the hadhe edher gerna hær hoss siigh, om thet waare swaa belæghet med edher, ath i waare wtan förfal, ok ther före taa haffua tessa ghodha herrar förlength tenne herra dagh in til Sancte Martens tidh, ok wille the nu tenne hær tidhen fram til Martens messa öffwerwæghia om fredh ok om wpslagh i mellan kwngnen ok om alth annath, huat som riketh kan komma til nytta ok til bestandh, ok om thet ær swa belæghet, ath i ikke kwne komma hith wp widh then samma förscriffhna tidh, taa wille tessa werdughe fædher ok ærlighe godhe herrar öffwerleggia ok besluta huath som te kwne betenkia ok betrakta thet som edher ok riketh kan komma til nytta, til gaghk ok til bestandh, ok swa willa the scriffua edher til huath som the warda til ens om, ok waare thet swa belæghet, ath i ikke sielffh kwne komma hith wp för förfalz skuldh ok för thet ondha före skuldh, thaa ware thet mykket nyttogth, ath i sende edhert budh med edher scriffuelse hith wp til tessa godha herrar, ok fölgdhe ther en stor wilie med, ok i gaar thaa hadhe the borghamestara ok radh in för sigh, ok waare the swa til ens med thom, ath the skulle kalla til hoga xlviij (48) uthaffh menighethan, ok the skulle talas widh ok öffwerlæggia, huath som the kwne finna til godh radh ther til, ath the kwnde komma i en godh fredh ok i eth wpslagh, ok nw i dagh thaa skwle the komma til hoga ther om, ok taa wil jak ok wara ther hoss wppo edher weghna, ok kære

herre, som edher wel förtenker, ath hure som i wardha til ens hær med borghamestara ok radhet ok teslikes med menighethen, taa som i fore hædhen, ther halde the fasth wppo huath som the haffua loffwath ok sagth edher, ther maa i fullleghan slaa edher liith til. Kære herre, haffwer jak [inhet] ytermæra ath scriffua edher til för tidhende, wtan ath hær star alt wel til, Gud see loffuath, ther för hær med edher ærligheth alsmektogh Gud beffalandes. Scriffuit i Stokholm om Sancti Symonis ok Judas aptan Anno Domini mdvij^o.

Jon Jönsson.

Postscriptum å tvenne lösa sedlar:

1. Ma i witta, kære herre, ath som i screffue mik til i sisth om then fodhringh hær i Stokholms læn ok hær i Wp-landh, ath jak skulde bestella thet swa, ath the skulle gyffua korn ther förre hith til Stokholms sloth, thaa ær thet alth redha swa bestælth, ok ther förre faa i tenkia til ok haffua eder hestar annar stadz, för ty the kwonna ikke badhe halda hestonar ok gyffwa korneth wth.

2. Ma i witta, kære herre, ath then werdugha fadher ærkebyskoppen han hadhe mik behemelighan i tal med sigh, ok förnam jak wtaffh honnom swa, thet i maa fulllegh settia tro ok lith til honnom, ok ær thet swa saka, ath i komme ikke sielffh hith wp, ta scriffuer ærkebyskoppen serdelis til ok gyffuer hannom edher fulla makth, ok nar som i giiffwe hannom swa edher fuller makt, taa weth jak ther skæl til, ath han finner godha radh ther til, ath edher ærende the skulle al komma i en godha motta, ok förnymmer jak inthet annath affh tessa godha herrar, wtan wælwiliogheth ok swa ath the wille alle wara edher til tröst ok til bestandh, ok ma i witta, at her Twre Jönsson han kom nu i dagh hith i byn, ok war jak til tals medh honnom ok wnderwiste han för mik, ath ther staar alth wel til nidher i landhet alla stadz wppo edher weghna, Gud se loffuath ther förre.

Riksföreståndaren Hr Svante stadfäster den af Riksrådet tillförsäkrade lejden för ridd. Nils Boson (N:r 156) dat. Kalmar d. 1 Nov. 1507.

Jach Swanthæ Nielsson i Ekeshio, riddare, Sweriges riges forstandare, gör weterligith, ath som the verdigste verdoge fædher, erlige herrer, strenga riddare och gode men, Rigesens raadh, for thet menige besta och bestondh skuld haffwe leydeth och feleth erligh velbördogh man och strenge riddare her Niels Bosson, höffvidzman oppaa Borcholm, in vdi Sweriges riche, till Stocholm æller annerstedz, ath komme, hwar han kan sigh till nogen aff oss benale, saa aff theres herredömis kerlige begæren och scriffuelse haffuer jach for[næm]nde her Niels Bosson och nw leydeth och felæth och med thette mith opne breff leyder och feler, frij, feligh och leydet till for[næm]nde Stocholm æller anderstedz, hwar han kan sigh till nogen aff oss ath giffwe med sextigie personer æller för næden, till landh æller vaten, nw om Sancti Martini tiidh nesth kommandes, nagith för æller effter, som honum lægelighethen kan falle, her frij, feligh och leydith ath bliffwe in til xx:de dagh jwll ther nesth effter, till ath offwervæge och handlæ med theris herredöme och mich, hureledis thenne twisth, richen emellom warith haffuer och ær, motthe affsettis och förwendis i bæthre motthe, och ther nesth frij feligh och leydet vdi siith frij behold Borcholm igen komme, med skip, hester, haffwer och hwath theth helst ær, som han och hans medhfolgere haffwe med ath fare. Hendit och saa, ath ijs och menføre honum betager, thet han kan icke innan for[næm]nde tiidh i siit behold kommæ, skall thenne frij leyde och säkerheth honum fasth och obrwtelige hollis till tess han i siith frij behold komme kan, för mich och alle, andelige och verdzlige, som för mijne och Sweriges riges skuld velie och skolæ göre och lathe vthan alth argth, argelister, nye fwnder och hælperædhe i alle mothe, vedh myn ære, sanningh och godh kristelige thro. Till tess vitnisbyrdh lather jach henge mith insigle nedhæn för thette breff, som giffuit och scriffuit ær i Kalmarna paa alle Gudz helgone dagh aar &c. Mdvij.

Original å pergament, med vidhängd sigillremsa och spår af sigillet, i Linköpings Bibliotek.

Hans Brask, domprost i Linköping, till Hr Svante, meddelar, att den Romerska konungens bref »på rikets argesta» icke fått kungöras i Danzig, att Lübeckarne hade gått längre i sin eftergifvenhet för K. Hans än de andra städerna medgifvit, jämte flera politiska nyheter från Italien, dat. Linköping d. 5 Nov. 1507. D. G. A.

Humuli mei recommendacione premissa. Kere herre, verdes vele wethe, ath nw for nagre daga kom Mester Eric hem genom Finland oc looth mik forstaa, ath i Danska war en stoor twædrekt mellen raadeth ok menigheten for thet sendebod skul, kung Hans tiid sændt haffde med Romerske kongens breff paa rigesens argeste*), oc fik kungens sendebod ey anneth swar, æn ath the bekænde sig ey for[scriff]na breff velia lyda, vthan thet ware aff theris eyen herres kungen aff Palen befale, ok ath om raadet haffde ther anners til swarat, haffde wordeth eth menigt oloop i staden thera i mellen. Sæger han tæsligis, ath i the stæder, han foor i genom, war eth meent taal, ath the Lybske æra mere intrædne med kongen i rigesens ærende æn the haffua befaling aff andra stæder æller then mene köpman kan wara til nytte. Anners haffuer han engen merkelig tidende, wthan ath pawen haffver twinget then mektige staden Bononiam i Lumbardie til then lydne oc vederkæning, the aafftrædne woro, oc ath kungen i Frankarike haffver bolagt Genuam in i Walland, ther haffuer langliget ørløg ført med them. Aff Fenedie forfaar jag nogen annen merkelig tidende. Wil jag them edert herredøme forkynde med thet aldre forste, holchen then almæchtige Gud verdes beskerma til sine tienst oc rigezens langlige velfærd. Citissime ex Lincopia v Nouembris Mdvij.

E[xcellentia] V[estra] S[eruis]

Johannes decretorum doctor
prepositus Lincopensis.

Utanskrift:

Strenuo ac generoso militi Domino Suantoni Nielsson
de Ekesiöö, gubernatori regni Swecie, domino suo colendo.

*) Intyg, att ett sändebud från K. Hans meddelat rådet i Danzig aktsförklaringen och anslagit densamma å en kyrkodörr i Danzig d. 23 Maj 1507. Danska Geh.-Arch. Aarsberetn. IV: 332.

Hemming Gadd till Hr Svante, om de lejdebref, Hr Otte Ruth begärt och föreslagit, dels för att tala med Grote Kort, på Kalmar slott, dels för en underhandling, vid Sankt Gertruds kyrka; om det af allmogen på Öland lidna förtryck med beskattning och skjutsning, likaså om den skada skärgården lider, hvarvid han erinrar huru fienden plundrat omkring Rönö och bortfört bönderna i träldom och nämner en olycka med prämen, dat. Kalmar d. 7 Nov. 1507. Egenhändigt. D. G. A.

Myn ödmyke &c. I fregedax nath finge wij swar aff Otte Rwth och hans leydhe, sa ath han wil koma til talss i Kalmarna eller widh Sancte Gretrudh [ɔ: Gertrudh], wtan byn, sa ath han will tala wid Grote Korth först och sidan koma oss til ordha. Jach sa, ath leyden war ey sa wtgiffwen, som jach sende honum copian, thy: »Jens Holgerson och for alle the som for K. H[ans] göra och late skulle,» war ey i leydhen, ther fore sende jach pa nyth sama bodh til honum, om han wille giffwa oss leydhen epther war copies inhallilse, skulle gislemenne koma i morgon, som han wille och skreff, the koma skulle, och han oppa tisdagh til Sancta Gertrudh. Jach skreff honum sielff til, sa ath thet war mik behendokth til stædia, ath han skulle fa ware gisell in pa Borkholm försth, och sidan skulle han fara til Kalmarna sloth, bestella i then dag och gisell medh Grote Korth hwat han wille. Will han nagith werff haffwa pa Kalmara sloth, for giselen komber, theth göre och sta sina fara, eller sidhan wij finge ware hem igen, i thy gislen ær och felig dag, wille jach thet ey til stædia medh forordh, ath nar han komber mik til talss, will han haffwa Grote Korth til talss medh bath, sielff anner. will jach thet til stædia, oppa theth ath thet mene bestha skall for then skull ey forsylmas, om ther kan nagoth goth aff födhas for hans til komilssse. I dag far jach swar igen. Sa ær thetta sig forlöpith. Jach tror, ther bliffwer en gramwnk wthaff, medhan han ey wille giffwa leiden, som copien inhaller, jach honum sendhe. Æ som then ene skath och gengærdh ær wte, sa leggher han strax en nye och större oppa, och ridher medh xl (40) skywthesta, æ hwar han ær, och xxx (30) til foth, sa ath then almoge idher til höre pa landith rope i hymelin, ath the ey fa wnsætningh. The tage alla stadz oxasana(!) och sætia for wagnen, ther the ey fa skywthesta, och göra all hærensketh, the kwnno. The loffwa i Blekingh göra en arm gærdh, och fan [i] ther snak fore. Thenne tagher iij (4) eller v (5) och ridher hoss thöm och födher

folkith, til tess thet ær alth wte, och strax en ær wte, leggher han annor oppa. Tenker hwat skade ær skedh idher almoge i skæren. Jach skall inte forgætha, æ hwar jach kan for thet the skinnadhe Alrekian och iij (4) myne andhre lanbor widh Röne i fiordh ath aar och fördhe borth bönderna, och komo ey æn nw hem igen wtan en, the andre ære i Danmark, ga thræla och oppa Gotlandh som Esther och Haka. Item jach haffde reth all ting till ath lata taga then store pramen til klostridh, ath förbæthra honum, tha star han pa bothnen i æwyone wæll en alin och eth j ($\frac{1}{2}$) kvarter, och kan ingelund koma tædhan, thy watnith ær sara wth fallith. Ther will konsth och arbeyth til, nar han skall thædan. Her medh idher alswordig Gudh befallandes til liiff och siell. Hasteliga scriffwith i Kalmara söndaghin infra octavam Omnium Sanctorum Mdvij.

H. Gad.

Ake Hansson till Hr Svante, lofvar med anledning af Svantes yttranden, bref, ständig trohet och oförtruten tjenstvillighet, och då herredagen är om 2, 3 dagar slut, önskar han på återresan få ett personligt möte i Örebro eller annorstädes, dat. Stockholm d. 8 Nov. 1507. D. G. A.

Venlig helse nw oc all tid kerlige forsend med Gud. Kære herre, frende och gode besynnerlig wen. Tackar jak edert herredöme kerlige for eder scriffwelse, edert herredöme mik all tid til wilye oc kerligh. Som i röre, at jak skal wethe edert oc Sweriges riges lon[g]lige bestond, kenne Gud, at ey scal annedt fynnes eller edert herredöme forfares, dag och nath, bode tyme oc stwnd, saa lengiæ mik liffweth recker, oc ther moge i fwlkommelige forlade eder paa. Kære herre, teckes eder wethe, at thenne herredag er æcke en forslitten, men doch i hwat motte jak kan wethe edert oc rigisens gang oc bestand nær thenne gode herrar, skal jak wære weluilyogh til, oc ther edert herrädöme inthet twile wthi. Hoppes mik oc, at then del edert herrädöme haffuer mik loffwet oc tilsacht, bliffwer æcke paa eder side i nogræ motte til ryggæ eller athers, i hwilcketh mik eller ær ingen twile. Wil jach oc nest Gudz hielp med liiff oc machth all tid forskyllath, oc swa kære herre, wore thet gantzka nytttocth oc

gangneligeth, at edert herredömæ oc jak motthe komme til talss om edert herredömes och rigisins lo[n]glige bestond oc anner ærende, som machth paa ligger. Kwnne thet saa wara, at eder herrädöme wille mötte mik wid Örebro. Hwar eder tecktes, lather jak ind til eder, oc efferty, at thette herremöttthe bliffuer i en kort tid besluthet, pa en ij (2) eller iij (3) dage at göre, bode jak gerne, at i wille mik tilbywde, om iak skulle edert herredömæ forbide wid Örebro eller anner stadz ther wid, hwar eder teckis, ty jak acter wfortöffueth drage nid, forwarendes then landzende, med tiidh oc tymæ ær, Ingen annen besynnerlig tydende haffuer jak edert herrädömæ nw tilbywde. Hwat jak kan eder til ödmyweth, wilia oc kærlig wara, gör jak al tid gerne, thet kenne Gud, then jak edert herrädömæ swnd oc salig til ewig tid befaller. Gör jak all tid gerne hwat edert herrädöme lywfft ær. Raptissime ex Holmis ipsa octava Omnium Sanctorum Anno Domini Mdvij:^o solito sub sigillo.

Ache
Hansson riddere.

172.

Svenska Riksrådets dom i arfstvisten mellan Lindorm Brunson och Päder Bengtsson (Jfr Nr 80, 139), hvarigenom tillika förordnas, att hädanefter representationsrättens utsträckning »in till femte man» skall tillämpas, dat. Stockholm d. 10 Nov. 1507.

Wij Jacob med Gudz nåde, erkebiskop i Wpsala, Wincentius i Schara, Mattias i Strängnäs, Otte i Westerårs, med samma nåd biscoapar, Knutt Eskilson, Erich Trolle, Sten Cristeerson*), Åke Hansson, Erich Johanson, Trotte Maenson, Christiern Bengtson, riddare, Niels Eskilson, wäpnare, Sweriges Rijkis rådth och män, Göre witterligit, att nw wij församblade wore i Stocholm, kom för os i rätta en saak emellan welbyrdige män, Lindorm Brunson och Peder Bengtson om ett arff, som fallitt war effter hustru Bängta, huars broders dotterdotter för[näm]da Lindorm i säng hade, och för:da Peder Bengtson samma hustru Bengtas systerson war, hwilckin saack wpskutין war från ärlig och welbyrdig

*) Har ursprungligen stått Cristopherson, men är ändradt.

man, her Twre Jönsson, vår käre medbroder, lagman i Westergötlandh, för ett tuiffwell skuldh, som är, att somme lagböcker, som är wtij then älsta lagen seyias, att sliggt tagi broders barn som broder, och sliggt systerbarn som syster, och icke länger wttryckt i släcktena. Then andre lagen, som man kaller medelste lagen, säger, att sliggt tager broders barn som broder, och sliggt systerbarn som syster, allt in till fempte man, än thå att någott leffuer aff syskanom. Tha wore her för os tu suoren witne, som war her Knutt Eskilsson och Johan Jönson, som både sig så Gud till hielp, att för någor åhr sedan i menige herredag i Calmarna kom ett sliggt ärende i rätte om sådana arff, i närware werdige fäder, ärlige gode herrar, besynnerlige alle lagmän öffuer menige rijkitt, och sade then äldzta lagen, som somme kalla nu Börkelagen, orätta, och stadfäste och fulbordade then medelste lagen, som holler i första och annatt capittell i ärfida balcken, att sliggt tagi broders barn som broder, och sliggt systerbarn som syster, in till fempte man. Dhå döpde wij endrecktelige effter medelste lagen för:ne arff emellan thöm, jämväll stadgandes och welandes, att och hereffter shall dömes effter for:da medelste laag, och icke effter Börkö lagen. dogh hwad till förene haffwer waritt dömppt i sliggt arff effter samma älzta lag, thet wari fastt och giltt. Tess till ytermera wisso, att så dömppt och aff os samdräcktelige stadgatt är, lata wij witterlige hängia ware incigla redan för thetta breff, dat. Stocholm profesto Martini Anno Domini Millesimo quingentesimo septimo.

Efter en afskrift från senare hälften af 16:de seklet å ett försitsblad af pergament i en papperscodex af K. Kristoffers Landslag uti Kongl. Bibliotheket i Stockholm, hvilken tillhört Riksrådet Ture Bjelke, och synes äfven afskriften af detta dombref vara af hans hand. Sign. B. 35*). Beskrifven af Schlyter, Corp. Jur. Sviog. ant. B. I s. xxvii, B. XII s. viii. — Andra afskrifter, men ingen äldre eller bättre, finnas i samma biblioteks laghandskrifter, sign. B. N:r 2, N:r 12, N:r 27 och N:r 31.

*) Å första försitsbladet finnes efter ett utdrag af Ärfda-Balken i »Medelste-lagen» följande släggtafla:

Anders Knutsson till Siögerås		
Hustru Märeta, Bengt Gyltes.	Bengt Andersson.	Hustru Bencta. Effther thenne hustru Bencta föll arffwett.
Päder Benctsson	Hustru Birgitta, Sigge Larssons.	
	Hustru Karin, Lindorm Brunssons.	

Benkt Eriksson till Hr Svante, om provianteringen till hans svenner i Kalmar och allmogens i Varend ovilja mot förslaget om en årlig tribut till K. Hans, dat. Kalmar d. 28 Nov. 1507. D. G. A.

Min ydmyche helsen velueligh trotienisthe eder herredöme nw och altiidh forsendh med Gud. Verdigh herre. Som i aldelis fornwme och klarlighe bekenneligit var, hwadh vij till kosth och spisningh haffdhe, for en i toghe vt aff thenne landzendhe, ock hwadh trösth, hielp och vnsetningh oss loffwedis vt aff Væren och Blekingh, ther vt aff ær oss plath inthet till handha kommedh, och inthet heller formodindis ære, vthen nogith till fisk, vij finghe aff Blekingh, som Thord Bagghe weth eder vnderwise, hure mykit ther var. Haffdhe i ecke swa hastugth giffwidh edher dhædhen och sendh then Lasse Jensson ther in, tha haffdhe i vell fongith vth allen then dell, eder var loffwidh och tilsagth. The sægie i Værendh, ath effther thet the schole sielffue köpe sikh fridh, tha velie the före oss hiit theris gingerdh i polyxer, armborsth och klowahwgh och ingen vnsetning annen at göre, for en the fa vetha, hwem the schole fa for herre och höffuidzman. Thet ær all the swar, vij ther fongith haffwe. Kære herre, sedhen i aff foren och in till nw, haffwer jach köpth, lænth och borgith then dell, swenene skulle lifwa vidh, vthen nogne oxefall, her Electus oss vnsath haffwer medh i blandh, ytermere ær thet nw ecke i myn machth, ther fore haffwer jach sagth her Electus swenene till, ath han skall besörghe them medh kost och thæringh in till jwll. Endels liggia i byn hoss borgerne for theres peninghe. Thess for innen varen fortæncthe, hure i vele forhaffuedh, ath the for math eller öll skole ecke nödgis giffua sikh till noghen annen herre. Thet fortryther hwar i sin stedh, at the fatige karle schole ytermere vare nadebarn æn andra godhe herres tyenere. När the fa then dell thöm bör at haffua til mat och öll &c., vele the gerna bewise sikh emoth eders och rigesens fiender tilbörlige. Swarthe Bærendh veth ytermere then alzmektugh Gudh befallendes och Sancte Erich kwngh till ewigh tiidh. Scriffuidh medh en hast sönnedaghen aduentus md septimo, thali sub signeto.

Bencth Ericsson.

Åke Hansson till Hr Svante, tackar för bref och för allt hvad fogden enligt uppdrag hade lofvat, och ehuru några kunde missunna honom förlåningen af Örebro slott, hoppas han att allt blefve hållet, dat. Örebro d. 2 Dec. 1507. D. G. A.

Venlig helse nw oc all tid kerlige forsend med Gud. Kære herre frende oc gode besynnerlige wen, tackar jak edert herredöme kärilige for eder gode oc kerlige tilscriffuise oc tessliges for all then del, edert herredömis fogthe haffuer mik pa edre wegne bewist, eder mik all tid til troskap, tienisth oc wilije. Kære herre, teckis edert herredöme wethe thet jak haffde gerne waret til orde med edert herredöme her i Örebro om ederth oc Sweriges riges gagn oc lon[g]lige bestand oc tessliges om mangh hande ärendhe oc sagher, som machth pa kan liggie. Haffde edert herredömes fall sa waret, haffde thet oc warit gantske nyttogeth eder oc righet, at saa haffde skeeth. Formerker jak kære herre, at nogre . . . . tyckie nogh then del ederth herredöme haffuer mik loffueth oc med [bre]ff tilsacth om Örebro sloth, hoppes mik nest Gudz hielp, at ære nogre the radgiffuere, som edert herredöme ther om affrade, at i wel holle then del wid machth, som mik til loffued oc til sacth ær. Sker anners, kan edert herredöme wel fortenke, hwat god bestand ther effther kan fylie. Hoppes mik oc nest Gudz hielp, at the[n dee] edert herredöme haffver mik loffveth bliffuer æcke til acthers eller rygge i no[gen mot]the. Thet jak haffuer edert herredöme loffueth, skal oc æcke bliffue for[summet] oc ther skal edert herredöme haffwe ingen twil wppa, thet skal Gud kenne, then jak edert herredöme swnd oc salog til ewig tid befaller. Raptissime ex Örebro feria quinta proxima post Andree Anno Domini mdvij^o. Solito sub signeto.

Ache Riddere.
Hansson

Postscriptum, å en liten sedel:

Item kære herre, som her Peder let mik forstaa, ath edert herredöme ville mik wne halff delen aff skatthen om Sancti Hansse tid, tha bider jak idert herredöme kerlige, at i wnderwisse eder fogoter, ath the göre mik ther ingen hinder uti.

Utanskrift:

Erlig och welbyrdog man oc strenge riddere . . . . .
 Nielsson Sweriges riges forstandere sin kære herre oc f[rende].

175.

Åke Hansson till Hr Svante, svar å skrifvelse med Hr Peder kansler, som skall framställa de skäl, hvarför han icke torde kunna personligen mottaga slottslofven å Örebro, utan måste öfverlåta det åt sina svenner, som ditskickas, dat. Ettak d. 10 Dec. 1507. D. G. A.

Venlig helse nw oc all tid kerlige försend med Gud Kære herre, frende oc gode besynnerlige wen. Teckis edert herredömæ wethe, at i gaar fich jach edert herredömæs kerlighe scriffvilse med eder canceller her Pedher, i hwilke bland annen ærende edert herredömæ er rörendis, om myn erende oc legligheter saa wore, at jak kwnne komme til orde oc tals nw med edert herredömæ, hwilket jak ey göre kan för mangelhande sagher oc merchelig ærende skuld, som pa thenne landzende rörendis ere, hwilke jach haffuer her Peder til kenne giffuet, edert herredöme them frandelis med mwnnen wnderwisendis, oc tesligis haffuer jak honom wnderwist om all ærende, them mik tycktis edert herredömæ oc riget skole ganghneligh oc bestandig wara. Edert herredömæ take ther aff saa myket som eder teckis. Kenne Gud, hwat jak haffuer giort, thet haffwer waret med en god acht, oc ey skal anneth befynnas i nogre motthe. Kære herre, haffuer jak oc giffuet her Peder til kenne, om saa sag ær, at jak haffuer nogen rigesins ærende æller werff pa ierde, saa at jak personelig pa forsagd tid æcke komma kan oc slotzloffuen anamme, ather jak sende tid the gode karle, som thet göre skule pa myne wegne, ligewist som jak personlig til stedz wore. Hoppes mik nest Gudz hielp, ath hwat gode karle, jak tid sendendis warder, skule wethe edert herredömes oc rigesins gangn oc bestond, liguist som the wele wethe mith. Ingen annen besynnerlig tidende haffuer jak edert herredömæ nw tilbyude. Kan jak nogen forfare, som eder oc riget ere rörendis pa, wil jak all tid gerne edert herredöme them wnderwissæ. Hwar jak kan edert herredöme til tienist wilye oc kerlig wara, gör jak all tid gerne, och ther skal edert herredöme inghen twiffwel haffwe wdynnen, thet kenne

Gud, then jak eder swnd oc salig til ewig tid befaller. Raptissime Ex Etåg feria sexta proxima post Anne Anno Domini &c. vij. Solito sub signeto.

Ache Riddare.
Hansson

Nils Bosen till K. Hans, tackar för hans ynnest och förläning och vill ej skiljas från Borgholm, utan hålla det till konungens hand såsom förut, men meddelar afskrift af ett bref från Svenska riksrådet och hoppas, att konungen ej vill, att han med hustru och barn skall komma i evig skada, dat. Hurfva d. 13 Dec. 1507.

Myn ydmyghe welwillighe och beplichtughe throo thienste edher nads högmectughet nw altiidh till foren senth kerlighe medh wor herre. Högborne forste, kære nadighe herre, jagh tackar edher nades högmectughet ydmygelighe och kerlighe foor edher nades wellwilligh, gönsth och förläningh. Sydhen jagh skyldes fran edher nade, thaa haffwer jagh betenckth migh ther wthi, effther som myn leylicheth haffwer segh, er migh icke till börligth ath skylle migh saa aff medh Borholm. Jagh screff edher nadhe inthet till, ath jagh wille ware ther aff medh, jagh screff edher nadhe inthet anneth till en myn brösth och leylichet, effther edher nades skriffwelse och begæren, i godhe troo och loffwen gaff jagh migh lüidh till edher nadhe, och hobes migh, ath edher nadhe werdis icke wille wedhe myn skadhe eller thet migh ær för nær, jagh eller myn hwstrv och barn skwlle icke kome i effwygh skadhe och i forderff, thet wedh Gudh, jagh haffwer toogh lighe well tagyt skadhe nock för edher nade skyldh. Ther foore er myn kerlighe och ydmyghe bön till edher nadhe, ath edher nadhe wille werdis ath lade migh beholle Borholm och i saa godhe troo och loffwen och friiheth komme ther wp ighen, som jagh gaff migh thæden, och naar edher nade will ware ther wthi fortенckte, thaa ær thet icke raadeligth, ath edher nadhe skylle migh ther aff, medh jagh will hollyth till edher nades handh saa her effther som till fooren, och bewise migh saa troelighe ther wthi, som jagh will ware bekendh foor edher nadhe och alle kristne herrer. Jagh sendher edher nadhe nogre breff, som then werdwgsthe

fadher, her erchebyscop Jacop och menighe Rigsens Radh i Swerige haffwer migh till scriffwyth, som eder nadhe fynder i theres scriffwelse,*) hwad theres begæren ær. Hwad edher nadhe töckes ther om, thet sætther jagh till edher nadhe. Inted syndherlighe wed jagh edher nades högmectughet till ath biwdhe. Hwadh edher nades werdughet er till wilighe, ydmygh, kerlighe och tiensthe, skall edher nadhe altidh fynne migh welwilligh wthi. Her medh edher nades högmectugheth thee helligh treefalligheth befalendis bodhe till liff och siæll. Ex Hwrfwæ die sancte Lucie virginis & martiris Anno Domini Mdvij^o.

Niels
Bosson Ridder.

Original med qvarsittande försegling i K. Danska Geh.-Archivet. Rubr. Danske Kongers Hist.

177.

Hemming Gadd till Hr Svante; någon proviant har ej inkommit till Kalmar och törs han derföre ej sjelf fara dit förr än han får skatten med sig, meddelar nyheter från Kalmar och Öland, dat. Mykletorp (i Östra härad) d. 2 Jan. 1508. D. G. A. Egenhändigt. Smärre lakuner i vecken.

Myn ödmyuka &c. lika med Nr 104. Jach fick idhers scriffwelse her i Alsedhe nyaarssdach, scriffwen i Arboga Lucie, i hwilken i bidhen göra thet besta med swenane. Gudh weth, jach hawer sa och giorth och göra skall och will, sa lenghe jach hawer eth stycke brödh, som jach för scriffwith haffwer. Inthe ær æn nw in kometh, sa mykith som en flugw ær wærdh, wtan nogra oxsa aff Twna læn, thöm tog Bænt Erikson. Jach fik ther ey har aff til swenanes behoff. Thet ær icke skæll, jach skall halla allan twngan, och mathen tages fra oss. I scriffwen om Per Swenske och Per Magonsson, ath the skule hielpa til medh kosten, Gudh nadhe oss, heller æn wij fa ther nagoth. Pedher Magonsson haffwer tagith then fierdungen igen, som mik höris, i finge mik. Medhan sa ær sketh, tha ær mik onth göra her i lænith. Saken wete i sielfwe. Jach kan thro, han wardher ryda myne fora, sa wandher jach, han skall holla lænith,

*) Dat. Däwensösund d. 3 Sept 1507. Tr. Danska Geh.-Archivets Aarsberetn. IV: 334.

och jach holla kosten och folketh. Alth theth jach kan fla och kla til hopa, thet fortæres i idhers thienst, och en annan sither hema och ler ther ath och slar saman alth, thet han will. Man ner thet nekar sig sielfft . . . . wtan skell . . . . kiffwa . . . . stegaren och redeswennen medhan inte ær i husin. Per Monsson leth halla mantalith for jwlen och dreff in alth thet han kwnne, seghia the her om kringh boo, medhan jach thienthe idher i Kalmarna, sidhan i aff foren. Sidhan bar han helga domana wth medh skatthen, jach skulle haffwa til swenanas behoff, och bygninghen. Sudhra hærædeth ær och bortha, wij skulle haffwa mesthe ophelle aff, och alla dela kringh om lænith, ther kan man ey mange fõdha aff. Jach hawer bidath hwar dag epher ny tidende aff byn, scriffwa idher til, sa kom Per Skanungh nw strax fra byn, folket forlikes wæll, sigher Jon Nielsson, wtan somme ære skalka och göra buller, togh inghen mær swen, wtan öll hwnda och sollenæra. Jach haffdhe gerna warith hema, och ware mantalith wte. Jwlen kom [mi]k sa hastogth oppa, thy ma jach holla mik her hos presterna [der och] hwar, sa lenge tingith skall holla[s]. Jach tör inte i byn wtan jach far skatthen medh mik. Jach rædhes för lönligh förrædilsse, som i mik tilbudhin, jach skulle mik taga war fore, medhan jach hawer inte giffwa thöm pa bordith. Drenghen sigher, aff byn komb, ath Otte Rwth war sielff pa swndit, nw the slogos annan dag for jwla apthon, sôm i fyne i thenne breff, jach fik aff byn, och war Karll Krach inne pa Öland och sigher for san tidende, ath han fick eth slag aff eth lodh gynom skulran. Nagre böndher haffwa the sath in pa slot-tith i Kalmarna medh arborst, ther ther ware icke wtan ij (2) tilförendhe. Jach hopas, will thet winthras, the skulle fa annan gangh her pa slottith. Haffdhe wi inan mathin i byn, wi kwne herdath wth medh thöm, xiiij (14) lesta öll gingo til i jwla helghen i thet nestha, och war ey mer igen æn iii (3) eller iiij (4) brygningha, til xv (15) tr hwar resan. Rycthe ær storth i byn, ath her Niels Bosons swena haffwe tagith adelslottith in och Rwth ær ey sa myndogh, som han war. Her medh idher alswoldig Gudh befallandes och Sancte Erich konungh. Werdens helsa myn frw modher och allan hopen medh mange godhe nitther. Scriffwith hastelige i Alsede sokn i Mykletorp i Ny[ding]en in octava Sancti Stephani Mdvijj.

Hemming Gadd till Hr Svante, han hade nu i Hr Svantes namn skrifvit en kungörelse om en kostgård till Varend och sändt dit Peder Månsson; sjelf skall han tinga i Vestra härad, och Per Svenske i Södra Vedbo, dat. Myresjö d. 7 Jan. 1508. D. G. A.

Myn ödmiwke thro tjänest nw och altiith försænth medh wor herre. Verdoge herre fadher. Sidan thee andre breffwen scriffwen waaro, förtöffwade jak drenghen hoss mik, Michel Biwgh, ena nath och en dag, oppa thet jak wille edher tilbida, om noghon anner tiidande paa ferde wara kwnne. Then tiidh jak kom til Hwetalande ting, ther mötte mik Per Monsson och Peder Swenske, eders herredömes fogwte, och i blandh anner ærende loth Peder Monsson mik see edher breff, i honom giffwith hade pa Bæcksædhe fierdwng. Jak ær edher tjänare. Jak kan trodh, i maage haffwa mik saa rik oc saa fatig, som i wele, man thet hade jak mik för inghen deell formodt, aff thy mik annet aff eder loffwat war baade medh hand och mwn. Kenne Gudh, jak hade ha[no]m saa well behoff giors som Pedher Monsson. Haffwer jak ekki giorth edher och riketh saa yterliga tjänest pa myn kost, tæring och liiffz fara, som han, thet sætther jak in tiil edher. Saa epther thet jak saa, ath han wisseliga hade eder breff ther oppa, wille jak ther ey staa moth, thet mik Gudh forbiwde, jak nagen tiidh göra skulle, wtan altiit fwlfolgia edher breff och scriffwelse epther myn ytersta makt och förmaaga. Sidhan som wij hade talas widh ther om och alth anneth, baade om then kostgerdh aff Wærendh, saa och om then hielp och tröst, jak skulle mik wantha aff Peder Monssons oc Peder Swenskas tilskyndan, som i them tilbwdit hade, thaa waare thee baade begærandes, at jak skulle giffwa mik in i Westra hæredh och Södra Wedbo, ath tinge medh almogan, om thee wille och hielpa nagra kostgerdher i rike[se]ns tjänesth, som well behoff görs, thet Gudh kenne, och screff jak breff paa nyth in i Wærendh aff edher mwn, bediandes och biwdandes, ath the wille latha finna sig æn nw wæweliog til, ath then kostgerdhen wtkomma motthe oförtöffrat, widh eder och rikesens hempdh och plikt görendes. Hwadh tiidande jak sidan ther aff och om alth annet förnimmer, wil jak biwda edher sidan til medh Kæmpa. Inghen tidande haffue wij her anner wtan all godh, tess Gudh loff haffwe, helst medh thet saa frysa wil. Gudh giffwet thet wille saa framhaalla, som thet begynth ær. Pedher Monsson sændhe jak in i Wærendh at komma thee kostgerdh ther wt til

Calmarne, Peder Swenska tiil Södra Wedbo, och jak tingher her widh Westra hæredh, oc sedan dragher jak hem til Calmarna ighen ginom Sewedhe. Her medh eder alzmektog Gudh befalandes och Sancte Erik konwng baade til lifff och siell. Werdens helsa myn frw modher, myn wnge herre och tillith medh manga godha nætther. Hasteliga scriffwet i Möresiö fredagen nest epter helge iij konwnga dag Anno Domini MDviij.

Hemingh
Gadh.

Bengt Eriksson till Hr Svante, öfver hvars i Kalmar liggende krigsfolk han nu för befålet, begär att enligt löfte blifva aflöst, berättar om tillståndet och K. Hans försök att förmå allmogen i Varend att sända ombud till Hjortsberga landsting, dat. Kalmar d. 9 Jan. 1508. D. G. A

Min ydmyke helse, velueligh trotienisthe edher herredöme nw och altiidh forsendh medh Gudh. Verdugh herre, verdhens vele vetha, ath nw i thesse dagher fek jak ederss breff och scriffwelse medh Hans Scriffwere och nogre breff, her Electus tilscriffne wore, thöm jak strax sendhe honum under öghen. Som i röre i blandh annedh om gerdh och spisningh, her Electus skall anama, ath besörgie folchet medh alth offwer en kosth &c., huilchet vell mögeligith och tilbörlichith ær, helsth for ty han haffwer landhet till hielp, at huess dell honum fattes, tha faar han vnsettingh her vedh handhen. Svenene liggie mestedelss i theres herberghe for peninge, nogre aff sollenerne ga til her Electus bordh, och fa andhre, nær the enkidh fa vetha eders velie, huar i thöm velie haffva, lathe the sig vell atnögia. Ytermera som [i] skriffue, at i sendhe mich medh Swarta Barendh vj^o (600) mark till swänenes lön, tha war thet ecke vthen v^o (500) och xxiiij (24) mark, Hans Scriffwere fördhe mik, lxx (70) mark, ther lönthe jak swänene vtaff, effter som thetta registher inneholler. Formodher jak, eder herredöme well draghe till mynnes, at i loffuedhe velie sendhe hiit Brymss eller en annen godh karll, mich skulle forlossa i thenna jwll, swa bedher jach eder ydmykelige, at swa snarlige ske motthe. I myn mach ær thet ecke længhre thenne kanszen oppeholla, peningene ær plath fortærdhe, och engin haffwer jak

mathen. Nær jak ær forlossadh, huar i sedhen velie mich haffue, vill jak vara offorsymmen till göre myn trotienisthe fulth, som en fatigh karll aff ære och reth bör at göre. Engin vedhen ær her inkomen eller tymber, ey heller nogen blockhws eller andre kiffwanebber opbygdhe, sedhen i hæden fore, for ty her Electus haffuer ecke varidh her sedhen tre vekor for jwll. Engen tijdenhe haffue vij heller, nær han vill komma i byn. Otthe Rwth ær formodhendis, strax swndhet bær, han hafwer wtbudith hvar viij:de bondhe aff Ölandh, som honom schole vara föläfftighe. Vij ære gansche beswagedhe i thenne by, men likewæll vele vij bewise oss emoth edhre och rigesens fiender, som ther till hörer, effther vore ytersthe machth och formaghe. Effther thet vintheren vore sikh forstærckia, tha ær rodh, at i honum engelundhe forsyme, som machth pa ligger. Varen fortæncthe, huad i schole haffue til kosth och thæringh eller huar then skall tages, om i komme hiit medh macht, for ty jach haffwer plath inthet i myn wærgia, och inthet kommer her in. Nw strax kom Joen Gille, her Erich Trolles fogdhe, och en her Ericks landbo, som sægia for wisse tydandhe, thet kwngen haffwer bodhet for sikh till Rwtneby, at han vill vara ther nw om xx:de dagh jwll medh xiiij^c (1400) hesthe och sedhen giffwa sikh hiit for byn, gingerdhen ær moth honum giordh i Rwtneby, iiij (4) böndher aff huart hæredhe i Værendh haffver han stæmpnt til Hiortbære tingh. Huad ther bliffwer forhandleth, fa vij vell framdeles vetha. Varer fortæncthe, at wij bliffue vnsatthe i tiid, som aldra störsthe machth pa ligger. Ytermere om all annen ærindhe veth Swartha Bærendh eder vnderwise. Her medh eder herredöme then almectigh Gud befallindes. Scriffuid i Calmarna sönnedagen nest efter helge tre kwnga dagh md octavo. Tali sub signeto.

Bench
Ericson.

Utanskrift:

Erligh velburdugh herre och strengie riddere, her Swanthe Nielson, Sweriges riges forstandere, sin kere herre ydmy:ge.

Biskop Matthias till Hr Svante, att »för bannsmålets skull» förekomma att biskopens svenner i Kalmar ej komma i i beröring med Hemming Gadd, dat. Strängnäs d. 9 Jan. 1508. D. G. A.

Matthias &c.

Sincerissimis &c. lika med N:r 15. Epther idhers begärilse och alles wore samtall i Eneköpingh war, sendom wij nw idher wore swener, bediandes idher kerlige, at i wilen worduges lathe them idher ware befallit oc weta theres besta. thet wij kerlige fortiane wile med alle goda, och som idher fortenger, huru werdugxte fadher Erchebiscopen och wij flere aandlige i Eneköpingh forsamblade wore idher baade, at i icke skulde lathe wort folch koma i ferdh med her Doctor Hemingh for thet bandzmal skuld &c. och i oss oppo then tiidh stadeligx loffuaden, swa bedie wij idher teslikes en nw, at i icke thet aff them begære, at the skule honom wmganga eller eptherfölgia. Gudh forbiwde thet skedde, tha bliffuee wij besmyttat med honom, kirkione och oss thij werres til skada och ewicht fordarff. Thij haffue wij them forbudhit ath the schole sigh enthe til honom giffua, wthan hwar the kwnne rik[esi]ns tjänist andhers stadens blandh gode herrer och theras tjänare göre som thro dande swene, thaa see wij gerna, ther wij heller then helge kirkie ey skal niwtat til onda, Gud see for kert, ath thet sendebudh wij samtycht hade skulde swa aater kaldis. Hade thet komit aastadh som aff oss allom beleffuat war, oss hoppes, ther hade jw noghet got epther fölghet. Idhers herredöme her med Gudi befallandes och alle Sveriges patroner. Raptissime ex Strengnesia anno Domini Mdvij^o dominica infra octavam epiphanie. Nostro sub sigillo.

Åke Hansson till Hr Svante; emedan han ej sjelf kan komma, har han lemnat uppdrag åt tre sina svenner att emottaga slottslofven å Örebro slott och begär att få lösa med penningar hvad derå finnes, som icke kunde lemnas som inventarium, dat. Ettak d. 10 Jan. 1508.

Wenlig helse nw oc all tid kärilige forsend med Gud. Kære herre, frende oc gode besynnerlige wen. Som jak

senest edert herredöme tilböd, at jak wore gerne till orde oc tale med edert herredöme, hade myne legligheter saa warit, hwilchet jak en nw gerne giorde &c., men effter thet saa er, at jak personlig self ey kan giffwe mik wpp at anamma then del, edert herredöme mik loffwed haffwer om Örebro sloth, for mange merchelige sager skuld, thenne landzende paa rörende, the jak eder til förnen leth forstaa, haffwer jak befelth thenne myne swene, som er Claws Hansson, Cristiern Clawsson, oc Götzstaff Torstensson anamma slotzloffuen oc all del, hwat helst wara kan pa myne wegne, legeuist som jak personelig self til talss wore medh edert herredöme, hoppendes nest Gudz hielp, at thet skal bliffue eder tilhonde holled oc Sweriges rige til gangn oc god bestond, edert herredöme kerlige bediendes, at hwat del eder æcke teckes at wne til inventarium til slotthet, at jak motte thet faa for gul oc peninge til gode rede, edert herredöme wel betalendes oc wethe eder ther med en god kerlig, oc tessliges om skathen, som eder canceller her Peder leth mik forstaa, at i wele unne mik helthen aff honum, hoppes mik at ther bliffwer inthet til athers om. Her om oc alle andre deler setter jak alldeles ind til edert herredöme, beuisendes ederth herredöme moth mik, som myn gode tro er all tid til eder. Thet skal ingen brist paa myn side fynnes i nogre hande motthe, ther ma edert herredöme forlade siig fwellege til. Kære herre, inghen annen tidende haffwer jak eder nw tilbywde, ner Gud befogner, at jak for myn bwd fraa Halland, som ere wentendes dag fran dag, hwat god tidendhe ther kwnne forfares, wil jak bode dag [oc] nath eder them lathe wnderuisse. Hwar jak edert herredöme til ödmyweth, wilye oc kerlig wara kan, fynne i mik all tid weluilyeligh. Thet kenne Gud, then jak eder sund oc salig til ewig tid befaller. Raptissime ex Etagh feria secunda infra octavas Epiphanie Anno Domini Mdvii ipso anno bisextili. Solito sub sigillo.

Ache Riddere.
Hansson

Utanskrift:

Erlig welbyrdog man oc Strenge Riddere Her Swanthe Nielsson, Sweriges Rigx forstender syn kere herre oc frende kerlige.

Original i K. Danske Geh.-Archivet. Rubr. Danske Kongers Historie.

Riksföreståndaren Hr Svante till de rådsherrar, som äro i Kalmar; biskoparne hafva på ett rådsmöte i Enköping kort före jul lofvat utrusta sitt folk, och alla frälsemän i öfra Sverige och Östergötland blifvit uppfordrade, han hade d. 2 Jan. hållit landsting i Dalarne, hvarifrån han fått med sig ett skönt tal folk af bergen, alla till häst, och hoppas han om 8 dagar vara i Jönköping, der han stämt möte med Hr Åke och Vestgötarne, kan derföre ej nu sända någon undsättning (dat. vid medlet af Jan. 1508).

Kere bröder, synnerlige godhe venner. När jach kom op tiil Vestheras, tha war jach i the nesta dagha för jwlen tiil orda och talss i Eneköpfung med the ver:te verduge fäder, erlige herrer och godhe men, Richesins Radh om richesins merchelige ærendhe, huru vij them företage skulle i thenna vinter. Bisperna tiilsagde mich siit folk och ridder-skapat thet metzsta the kwnna aff stad komma kwnna(!) huilket folk her nw rede vid handhen ær alztngis vel vtret med godhe wærie och sköna hestha, som ther tiilhörer. Sa haffuer jak och scriffuit menige frelsit tiil offuer alt Oplanden, Södermanland och Östergötlandh, at alle the, som vele nywtha och behalle theris frelse, skole wara mich, i thenna vordendhe resa fölgachtige med then metzsta macht huar forma och aff stad komma kan, och fyner jach them ther tiil alle gantzke endrechtoge welwilioge vara, Gud tess loff haffue. Nionde dag jule hölt jach landzting i Twna med bergxmennerna och nogra fulmechtuge aff hvarie soken offuer menige Dalena och sporde them tiil, om the ville haffuë K. H[ans] in i richet ighen, hans son eller och giffue honum et stycke peninge huart ar aff richet. Tiil alle tesse iij (3) article sagde the fulkomplige ney och ville ther aldre ga op vnder, sa lenge the kwnna sta och sigie nejf för oreth, och haffue giort mich eth skönt tall folk aff berghen, alle tiil hest gantzke wel utreddhe. Gud gifue, at staden oc s . . . . . forwardh oc jach hade hoss mich alt thet folk som hesta haffue. Ther hade . . . . set.(?) Och achter jach nest [Guds hielp] at wara i dag om vii:te dage aldra senasthe med alt folket i Jöneköpfung. Ther möter mich her Ake med Vestgöterna och wele wara sa wederedhe ath wela heller ætha

*) Det här omtalade rådsmötet i Enköping synes vara det som hölls d. 21 Dec. 1507. Hr Åke Hansson antyder i bref af d. 14 Jan. att han fått del af planen, hvilken gälde anfall i Halland, och d. 30 Jan. 1508 har Hr Svante utfärdat ett adelsbref i Kongssäter, på Halländska gränsen. Skand. Handl. XIX: 177.

med kongen, æn han skal ætha oss, om æn han ær i Sk[ane]. Alzmechtog Gud för alle richesins helge patroners bön vnne o[ss] ther tiil nadh och lycke, medhan vij ingelunde nywta kunna, thet wij sa [ofta] i en god mening tilbudit haffue, ther fore kan jach nu icke sendha eder noget folk till [undsetning], som sagt war. Nar Gud föger, jach haffwuer warit i then engn, jach achter, vil jach vthen alle ylen och forsynmelse komma til eder med allan hopen och nywthe thetta Gud i hemerige och the danneswena alle, at vij tha nest Gudz hielp vele fa pa then bestaling en godh ændha. Beder jach eder, om isen ville bæra kringhom slottet, at i wille tilredhe then dell ther tiilhörer, at vij kwanna komma tiil verka, strax jach komber med folket. Mich hopes tiil Gud och alle richesins helge patroner, at thet skal ga like tiil. Tesligis beder jach eder, ath i ville lægge eder alle vinningh om ath lathe vell forware kringom slottidh till hesth, ath ickæ stiæles nogith fersth folk in oppa slottidh om nattetiidh, thet till vndsetningh, som tilforenne skedde, then tiidh Thyskerne ther lage, och kwanne i forware, ath ingen tijdende æller rychte gånge aff mich till Ölandh, för jach sielff saa ner tillstades komme, ath jagh kwanne thöm göre nogith till godhe.

Utanskrift:

Verdogh fader i Gudh her H[emming] G[adh], aff Gudz forsyn electus till Lyncöpfung, erligh och velbördogh man her Peder Tursson ridder, Johan Monsson och Pauell Kyle, sine besünnerlige gode venner, kerligen senndis.

Concept i K. Danska Geh.-Archivet; något skadadt i öfre kanten.

183.

Åke Hansson till Hr Svante, svar på bref om riksrådets beslut i Enköping om utrustning af krigsfolk och en gård, som skulle uppbåras i Jönköping; en stor Dansk styrka säges vara kommen till Halland, hvilken man borde hindra att den icke komme för långt öfver gränsen, men önskar ett möte med Hr Svante i Vadsbo; Peder Lycke på Varberg har utplundrat en prest i Mark, dat. Ettak d. 14 Jan. 1508. D. G. A.

Venlig helse &c. lika med N:r 175. Teckes ederth herredöme vethe, at i gaar fick jak eder scriffuise saa at edert

herredöme haffwer warit til orde oc tala med verdigste verdige fæder, erlige herrer oc gode menn, Rixxens Raad, som nw nyligest forsamblad war i Enechöpwngh, om mangh merchelige rigxens erende oc sager, oc saa at the gode herrer wele edert herredöme bestondig oc med teris folch behulpig wara nw wtgörendes nid til thenne landzende, er oc gantzke nyttooth alledeles thenne landzende til gangn oc bestond. Kære herre, som i ere rörendes om then uthgerd til Jönechöpu[n]gh, tycker mik alledeles radeligt wara, at hon bleffwe bestondendes mest för eth roop skuld oc fienderne til en forwarelsse, wil jak wel fynna raad annorlwnda, nær saa tid kommer behoff görs, men er thet eder wylje, at saa skee skal, bywder mik ther om wfortöffuit ighen, wil jak bestelled saa, at thet skal gaa lige til. Kære herre, haffwer jak forfarit for tidende, at kongen haffuer lathet offuersat eth tal folch nw her i jwl til thet folch her i Halland tilfören war, oc gaar röcthe, at thet s[ca]l wara wid tw twsende bode til hest oc footh, men thaa kan thet æcke wara, för ty röcted gaar all tid mer än thet ær, formoder jak, at han acher göre nogen angrep i winther in pa thenne landhende(!). Skal saa skee at han warder dragendes her ind, tha tyckes mik alledes radeliget wara, at wy motthe komma til mötes med honum, at han kommæ æcke forlangth ind om landemeret. Haffwer jak myn bwd alledeles om kringh i Halland; hwat tidende jak kan tæden forfare, wil jak eder wfortöffuit tilbywdhe. Kære herre, forstod jak eder wylje, at jak skulle komma til eder i Örebro, hwilchet jak gerne giorde, wore myn leglighet saa faat, jak weth æcke hwilken dag jak for bwd fran Halland, men doch wenther jak all tid oc saa om behoff görs at forsamble mith floch [o:folch] paa en kort tid, huilket som ligger allestedz om kringh wid landemereth. Ner Gud befögier, at i warde dragandes her nid, acher jak göre eder möthe i Watzboo æller hwar edert herredöme warder mik tilbywdendes, om eder bediendes, at i wele biude mik en ii (2) eller iii (3) daga til förren, hwar effter jak skal mik rette, men doch skal mit folch bliffwe wid landemereth til tess jack haffwer waret til talss med eder, oc ingen del acher jak för pasla, för en jak haffuer warit til orde med eder. Teckes eder wethe för tidende, at nogre dage för jwl leth Peder Lycke röffwe en fatigh clerch i Mark alth thet han haffde. Hoppes mik, at honum kan æcke gaa tess bæter, at han begynder röffwe ind paa then helge kyrkes personer. Hade jak bwd til honum nw her i jwl, actendes ware til ordz med honum, at slig erende oc anner som han begynth haffwer motthe aff settes. Doch wille han inthet komma til

ordz eller tale med migh oc inghen dactinge göre, wthen sende mik stark ordh, the ey behoff gyordes, men thet skal Gud kenne, at hade föret pa then tid til wild w[arit] som nw er, med folchit forsambled war, jak skulle giort them noget til gode. Aether jak kære herre forsende thesse Rige-sens Raad breff wfortöffuit med eth wist bwd til ærche-bispen i Lundh, oc hwat god tydende ther forfares v[il] jak eder wfortöffuit tilbywde. Beder jak eder herredöme, at i bliffwe wid en god tröst och hoppes mik nest Gudz hielp thet bliffuer jak wel . . . . Er oc wnghe kongen alt sted-doch paa Agershws, men doch wenthe the honum til Baa-hwss. Saa gaar röctid, men paa hwat tid weth jak æcke for sanningh eder wnderuisse. Inghen annen tydende haffuer jak edert herredöme nw tilbywde. Hwar jak kan edert herre-döme til ödmyweth, wilye oc kerlig wara, gör jak all tid gerne, thet kenne Gud, then jak eder swndh oc salig til ewig tid befaller. Raptissime ex Etagh feria sexta proxima post Epyphaniæ Domini anno Domini Mdviii, ipso anno bisextili. Solito sub signeto.

Ache Riddere.
[Hansson]

184.

Åke Hansson till Hr Svante; har nu fått bud från Halland, att icke något krigsfolk nyligen ditkommit; han reser nu till landstinget i Skara; tillstyrker att Hr Sten och Hr Trotte tåga tyst fram, förmodligen vid ett anfall på Avaskär o. s. v., dat. Ettak d. 14 Jan. 1508. D. G. A.

Wenlig helse &c. lika med Nr 175. Teckes edert herredöme wel wethe, at nw i thenne daga fih jak mit bwd fran Halland, oc er ther inthet folch wtöffuer kommet, som til hest er, meer en thet folch i köpstederne til foren war, oc gar ther inthet röcthe aff edert herredöme. Aether jak paa söndag drage aff garden oc til Scara, saa at jak er ther tidelige om mondagh til Landztinget. Teckes eder at [b]ywde mik til, hwar jak skal eder möthe göre, gör jak gantzke gerne, oc tesliges hwar effter jak mik retthe skal. Ingen annen besynnerlig tidende haffuer jak edert herredöme nw tilbywdendes. Hwar jak kan eder tll ödmyweth, wilye oc kerlig wara, fynne i mik al tid wilye gerne göre. Thet

kenne Gud, then jak eder swnd oc salig til ewig tid befaller.
 Raptim ex Etagh feria sexta proxima post festum epyphanie
 anno &c. viii, solito sub signeto.

Ache Riddere.
 Hansson

Postscriptum å en särskild lapp:

Item tectes edert herredöme at bywde Her Sten oc Her Trotthe til, at the drage gantzke twglige med folchet inthet mer en fot för fot, effter ty at wegen er gantzke korth, oc saa at the droge thet tystelige the kwnne, at ey ginge for mycket buller aff &c. til tess the finge eder scriffuelse, hwar effter the sig retthe skule. Haffuer jak waret til radz med Larens Pedersson oc flere gode men om then wthgerd til Jönecoping, tha tycetes them radeligt wara, at then wthgerd bleffwe bestondhende, effter ty, at the fatige men haffwe giort swar wthgerd til Calmarne, oc her til med almogen bleffwe owilyogh, oc eth stort roop ginge ther aff.

185.

Riksföreståndaren Hr Svante till biskop Otte i Vesterås; kallas till rådmöte i Vadstena d. 5 Mars och att efter dess slut vara beredd att som ombud resa till ett möte med Danska riksrådet, (troligen utfärdadt i Räfteile*) d. 9 Febr. 1508).

Post Salutem. Verdigste fadher. Kere, nadige herre, som edher nadhe fortæncker, ath om Sancti Thome tiidh nest förledhen samtycet vorth i Enecöpingh scrifwelse at besende til Danmarckx riges radh om lejde till the verdige feder oc gode men, vore kere medbröder, som diit nedh skulde med allis vore och rigsens värff och befalinger, swa finge wi nw högboren forstes koningh Hansis lejde, lydendes, at the gode men heden diit kommendes varde skole diit frii och felige komme med iij^c (400) personer om midhfaste söndagh

*) Hr Svante med 9 verdsliga rådsherrar hafva der denna dag utfärdat det nya lejdebrefvet för Nils Boson, som här omtalas, tryckt i K. Danska Geh.-Archivets Aarsberetning IV: 343, hvarest i st. f. k[or]s-messodag, måste läsas kyndilsmessodag. Det åberopade lejdebrefvet af K. Hans för de Svenska ombuden att komma till Köpenhamn d. 2 April, var dateradt Malmö d. 27 Jan. 1508. Tr. af Hadorph, Rimkr. II. 404.

nest komendes, ther frii och felice bliffwe &c. med heste och haffwer och tedhen frij felice hiit in igen i theris frij behold. Ther med finge wi the werdigxte werdige feder, erlige herrars och gode men, Danmarckx richis radz breff, hwilchit wij nw sende eder nade her innelwcht. Teskeliges finge wi vor medbroders her Niels Bosons breff med hans egith bodh, swa thet han begärrar en ny lejide, effter thet tidhen forledhen ær, honum var gifwen i then lejide aff Däwenseswnd, till at komma hiit in i richit eder nade och oss alle till ordhe och tall, ther oss och honum legligest kan wara, hwilkin lejide wi honum, pa eder nades och menige rigsens radz tröst, sende oc sæthie honum tidhen fore at komme till Vastene pa fastelagens söndag nest komendes aldra senest. Wi hafwe sandrectelige for tesse for:ne ærende beramid thet mötid i Vastene, swa thet wi alle med eders nade och the werdige feder och gode men flere rigsens radh komme ther sammens aldra senest pa fastelagens söndag, serdeles om the befalinger, vore medbröder skole hafwe till Danmarcks riches radh om for:ne midfaste tijdh ther nest effter, och swa at höre Her Niels Bossons tall och framsettninger, hwarfore bedhie wi thet eder nadhe werdiges vele taga ider thet omak oppa at benale siig diit ned pa for:ne tiidh, eder gode radh delendes med oss, till rigsins och allis wore nytte, gagn och bestandh, som eder nadhe tenkie kan richit och oss alle alder störste mach oppa ligger, och wara tha sa wederedhe, at eder nadhe wille strax giffue siig täden tiil wegx nid till Danmarck, som sacht och samtycht war i höstis i Stochholm, ey twiffwel haffwendes thet eder nade vil siig jw her udi welwelig finne lathe. Hwar wi &c.

Concept i K. Danska Geh.-Arkivet.

186.

Riksföreståndaren Svante Nilssons med flera rådsherrars kal-
 lelse till en biskop, troligen Jakob Ulfsson, (Jfr N:r 187,
 att komma till rådmöte i Vadstena den 5 Mars, (dat.
 Räfteile prestgård d. 9 Febr. 1508*).

Post debitam reuerenciam humillimam in Domino dilec-
 tionem et salutem. Verdigste fader, kere nadige herre. Nw
 wi komme hiit till Reffule vdi Vesbo, finge wij alle wer-

*) Jfr Danska Geh.-Archivets Aarsberetn. IV. 343, der det rätta datum
 blir d. 9 Febr. i st. f. d. 8 Maj.

digiste, werdige federes, erlige herrærs och gode mentz, Danmarks richis radz breff, vtscreffueth aff Malmö med thet senningebodh, vor kere medbroder, her Ake Hanson, ned sende med eder nades och allis wore breff, hwilchit breff wi nw sende eder nadhe, och giffwe eder ödmychelige til kenne, ath oss tycker nyttigt och radeligit vara, thet eder nade, the werdige feder och gode men ther oppe ære komme alle endrectelighe til tals sammens med oss alder senest oppa fastelagens syndagh nest komendes i Vadzstene, thetta Danmarcks richis radz breff, kongens leijde och her Niels Bossons breff at owerwege, som wi och nw finge i tesse forledne dagher. Bedie wi eder nade, werdiges vele benale edher til for:ne möthe, eders gode radh delendes med oss i the och alle annen rigisens merchelige ærende, swa at wi alle sandrechtelige sammen komme pa for:ne fastelagen sönedag för thet möthe . . . . beramed ær at hol[lis] i [Köpen]hampn.

Concept i K. Danska Geh.-Archivet.

Årkebiskop Jakob till de rådsherrar, som skola samlas i Vadstena, att han för menföres skull icke kan komma dit, utan gifvit två kapitelsledamöter uppdrag att å hans vägnar besegla hvad der beslutes, och tillstyrker på det allvarligaste ett fredsmöte i Köpenhamn, dat. Arnö d. 1 Mars 1508. D. G. A.

Jacobus miseratione diuina
archiepiscopus Vpsalensis etc.

Sincerissimis nostris dilectione et salute premissis. Werdige feder oc besynnerlige gode wenner. Epter mestedelins aff eder heredömis scriffuelse, wii finge för nagre dagher om thet herre möthe nw berammet ær oc staa skal i Wastena, wore wii aldelis widherredhe til thet at besöchie med allis eders heredöme, män sidhen thetta stora menföre pakom, betröste wii ekki giffwe oss til wægs med, ty wii ære ingalunde starke til at rüidhe. Hade wii kunnet brwke släden, skulle thet ingalunde stadt til baka pa ware siidhe. Therföre sende wii nw til eder hederlige men, her doctor Ragnald, war Erchedjekne, oc mester Jon, canik i Vpsale, ther wethe wnderwise eder aldelis om war förfald, med wort ins-

zige. Hwat eder heredöme worde beslutende i rigesins ærende, ther bestand oc menige besta kan affölie, haffue wii them befalt samtykkie oc besegle med edher pa ware wegna. Then werdige fader biskop Mattis oc her Knut Eskilson wore i tesse dagher til tals med oss, the wethe oc med tesse förne wnderwise eder war brist oc förfald. Bidie wii allis eders heredöme kerlige, thet i ekki wændhe oss thet til nagon owilie, at wii ey komme kunne, Gud kenne huat gerne wii hade thet giort för marghe saker skul oc hade thet warit i war makt. Oss tykker högelige rad ware, at i jo endelige lathe besöchie thet herremöthe, som berammet ær i Köpenhaffn, ty wii haffue förnummit, ath städerne akthe tha haffue ther teris fulmectige sendebud. Alzmectig Gud giffwij eder swadane rad, eder, oss alle oc menige Suerigis rigis inwanere ær til gagn oc bestand. Hwar wi kunne ware eder heredöme til gode wilie oc kerlig, göre wii altiid gerne. Edher her med Gud oc Sancte Erich kong ewinnelighe befallendis. Ex Arnö feria quarta post dominicam lx:me anno Domini Mdviii. Nostro sub sigillo.

Utanskrift:

Reuerendis in Christo patribus, strenuis ac generosis uiris, dominis episcopis, militibus et militaribus regni Suetie consiliariis, nunc in opido Vastenensi congregandis, amicis nostris sincerissimis.

188.

Riksföreståndaren Hr Svantes och riksrådets dom om en qvarn, som Fru Anna (Hansdotter), Hr Erik Erikssons enka, låtit bränna för Ingegerd Månsdotter på Äpplaholm (Jfr N:r 67) men ålägges att vid 40 marks böter åter uppbygga, dat. Vadstena d. 6 Mars 1508.

Jach Swanthe &c. Gör allom veterliget, ath ar effther Gudz byrdh Mdvijj torsdagen nest effter hwithe söndagh, thaa jach för reithe sath i Vasthena, närwarendes verdige fæder, her biscop Matz i Strengenes, her bisp Otthe i Vester-aa[rs], erlige herrer och strenge riddare, her Erich Trolle, her Twre Jensson, her Sten Cristiernsson, her Cristiern Benctsson, her Trotthe Monsson, Bencth Abiorsson, Niels

Eskilsson, Benct Arendsson oc flere gode men, i retthe saathæ, kom for retthe velbörddogh qwinne hustrv Ingegerdh Monssædotter paa Appleholm oc sagde siig haffue nagot tiiltall till erligh och velbörddogh qwinne Frw Anne, her Erich Ericssons effterleuerske, om en qwern, som hon loth brennæ för hennæ, hetendis Ekeberge qwern, huilket ærende tesse for[scriff]ne gode men ransakade och saa i sanningh fwinnæ, ath effter thet for:ne Frw Anne icke haffde ther syn vtöffuer effter lagen och lath besee, huadh hon var antinge laglige bygdh æller olaglige; ty dömpde jach med for:ne verdige fæders oc erlige herrers och gode mænss raadh och samtycke, ath for:ne Fru Anne skall then qwern opbygge lathe i saa gode motte igen, som hon tilforenne var, innan neste sex vekor effter paske nest kommendes, vedh hennes xl (40) marcker, och syde[n] næmpne hwardhera sex mæn som thöm baaden atnögis henne athsyne och besee som lagen inneholle; findz tha nagen briijsth, gange ther om, som synemen ther om ransakandes vorde och lagh inneholle. Scriffuit &c.

Concept i K. Danska Geh.-Archivet. Texten är genom utstrykning och tillägg otydlig, Hr Åke Hanssons namn utstruket.

189.

Hemming Gadd till Hr Svante, tillstyrker att skaffa stillestånd på något år, och erinrar om en fråga angående Hr Trotte Månsson, hvilken nyligen haft befäl på ett tåg till Skåne, som aflupit lyckligt, dat. Ljungby (i S. Møre) d. 6 Mars 1508. D. G. A.

Min ödmiwclige tro tienest altid til forende verdogh here fader. Som jag forstod aff Pael Kyle, at hr Niels Boson scal koma tiil thet mûthet nw beramath ær i Vadzstena, beder jag eder för wars herre dödh och pina sculd, at i finde radh och snille tiil at i finge noget aandarwm i tw eller iij (3) aar tiil görandes. I scole befinnat i sanningen, ath thet warder eder, eder barn och alles eder vener tiil longliget gangn och bestand i alla mottha. Tacker jag edert herredöme gansa ödmiw[keli]ga för the gode werff och ærendhe, i mich sænden medh Paval Kyle. I sistens screff jagh eder tiil om her Trotte och ther oppa engen swar æn nw fangit, beder jag eder ödmiwkeliga biuda mik tiil ther om, huru the ærende sig forlopne mellom honum och eder ære. Jag for-

nimmer, ath thet ær i goda motta, medan i skickaden honum för höuidzman för thet folchet i Skaane war, tess Gud loff see, at theras resa giuch vel, oc hurw jag scal forlatha mich paa her Sten Cristiernson, medan han haffuer mich saa openbarlige wndsacth. Engen annar tidende ære her nw pa færde æn som i finne i the andre mine breff, tess Gud loff haffue, then jag edert herredöme medh liiff och siel salig och swnd til ewig tiidh befaler. Snarlige aff Liwngby sexta Marcii anno Domini Md octavo.

Hemingus Gad,
electus Lincopensis.

190.

Hemming Gadd till Hr Svante; han är ute för att skaffa byggnadsvirke, timmermän och lifsmedel, äfven krut, bly och järn fattas, tillstyrker å nyo stillestånd, hade velat möta Hr Trotte i Bleking, dat. Söderåkra d. 10 Mars (1508). Egenhändigt. D. G. A.

Myn ödmyuka thro thiensth försændh med Gudh. Verdigh herre fadher. Nw strax her i Swdheraker fik jach idhert breff, scriffwin i Ekesiö köpstadh, i hwilke i ære begärändhe, ath pramen skall wara redhe. Sa gör jach myn flith ther innan nath och dag epther myn ytherste makth och formagho, och ær her wte om tymbermen, om stocka och skatthen til stadzsens behoff, teslikis til nagon fisk och salth, thet wij als inthe haffwa i byn til thet mykla folk. Jach hade formoth mik, ath then erlig herre her Trotte och [o:medh] sith selskap i Wææ waro skulle haffwa komith om Rothnaby och genom Bleking til Kalmarna, som i scriffwen mik til och mene radith. Ther fore gaf jach mik wth in hendher Awaskær, och wille haffwa möth honom pa then ene sidhe och dragith mith i Blekwnghtil fisk och salth. Nw ær thet aff sath, och feylar mik merkith til kost hallith i fasthe, jach kan gissa thet hwita aff fleskith i kalen, och reffbenen och skinkan for torsken och finska laxen. Wij wardhe jw nagor stadz wth medh thetta folk. Krwth fatas her och bly och jærn. Jach weth mik inghen radh for the swara bolta, genom tymberith sta skule, och andhra kraffwel spika. Her ær bara armodhen. Komer Her Niels Boson til Wast[ena], flyr idher andarum til nagor tidh, om ther ær radh i werden

til. Hawer inte twiffwell, jach will göra myn thro thienisth full nath och dagh, thet ytherste mik giffwer Gudh makthin til, then jach idher befaller medh liff och siell. Werdens helsa myn frw modher och allan hopen medh mange godhe netther. Hastelighe scriffwith aff Swderaker x mensis Marcii.

H. G.

191.

Hemming Gadd till Hr Svante. De Tyskar, som af hans svenner blifvit gripna i Awaskär, hade skaffat honom salt och fisk, och för Hansestädernas skull blifvit frigifna, dat. Söderåkra d. 10 Mars (1508). Egenhändig. D. G. A.

Verdig herre fadher. Nw i sama stwndh fik jach thette breff aff myne swena, ath the lago i natin i Trollaboda i Blekingh, dragandes tillbaka fra Awaskär och in i landamæreth, i nath will jach wara hoss them. The Tyske gripne waro i Awaskär wnsatte mik medh en lesth torsk, aall, siel-spek och salth, tolket giordes mik behoff, och jach gaff them löss for stædherne skull. Nar the v^m (5000) böndher koma fram, will jach se til, om jach kan koma thæm til taga breffuen och lata mik fa swar igen. Her medh idher Gudh alswaldig befellandes. Ex Suderaaker x Marcii.

H. G.

192.

Påvel Kyle till Hemming Gadd; emedan timret som behöfdes till prämen ej inkommit, ville man försöka att af allmogen i Ljungby få deras gillesstuga, att användas i stället, och borde i Awaskär skaffas två ankare och två kablar, så kunde prämen blifva färdig om 8 dagar; på Öland lågo båtar med lifsmedel till slottet, färdiga att komma, så snart isen går bort, dat. Kalmar d. 11 Mars 1508. D. G. A.

Min ödmywke hilsa idher nadh forsendh medh wor herre. Kære herra, her electus, tekkis idher naadh adh vele vethe, adh om det timber, som idher naadhe oppa ladhe i söndag

vedh Lyongby, till pramen skuldhe, thaa ær dher inthet en inkommeth aff, ok ær hær nagre timbermen in kompne aff Södhre hæredh, staa her ok haffwa inthet ath göre for timberlöss skuldh. For den sagh skuldh daa vaare wij Johan Monsson ok Andhers Vestgöthe ok jagh om ens, for en jag fik idher naades scriffuelse, adh Andhers Vestgöthe ok Erik Brems skule vara i morgen vedh Lyongby ok tala vedh almogen om den gildesstwen. Vill jagh ok selff didh op medh, for dy wi vardha endeliga haffwa det timber, for dy adh det ær baadhe nær vedh handen ok ær törth. Skulo wi bidha effter det the hugga aff skogen, daa kommo wi engen vegh dher medh. Fatthess her ok viij (8) stokka, hwar dera xviiij (18) alna langh, iiii (4) stokka, hwar dera xii (12) alna langh, som skall nedh i bodnen paa pramen adh forstörka honum medh. Kære her electus, tektis idher naadhe adh scriffwa Claess Bysseskythe till om den pramen, for dy adh Swarthe Bæringh han tagher sigh nw dher inthet aff ok [ær] ikke heldher welwiligh dher till, som idher naadh kan vell fortenkia, for hwadh sagh dhæt ær. Kære her electus, men idher naadhe vore dher in i dhen egnen vedh Avesker, adh i kundhe oss bestella ij (2) anker ok ii (2) kabler, som til pramen görss behoff. Faa wi timber ok redskap her till, daa skall han bliffwa redho innen viii (8) sögna dagha her effther. Ligggher ok alsom störste mach oppaa, adh wi kunna kommo (!) pramen in for slottet, det snaresthe isen han forlosnar, saa framph adh dhe skulo ikke faa vndsetning aff Ölandh, för dy dhe liggia redho medh alla dhe baata vedh Ölandh, dhe kunno aff stadh kommo ok haffwa actet sigh hidh det snaresthe adh dhe kunne det vedh kommo. Gudh haffwi loff, adh hampnen hon ær all offwer lagd. Vor herra giffwi, adh det vildhe en bæther frysa. Jagh vill legghia megh vin ok mach om paa mina sidha det ythersta jagh kan ok formaa. Gör jagh altidh gerna hwath idher naadh liwffth ær. Her medh idher naad almectigh Gudh befalendes ok Sancte Pedher ok Sancte Pawel. Ex Kalmarna in profesto Sancte Gregorii Anno 1508.

Paawell
Kyle.

Utanskrift:

Reuerendo in Christo patri ac domino Hemingo Gadh,
diuina prouidencia electo alme ecclesie Lincopensis dig-
nissimo, humile.

Hemming Gadd till Hr Svante, klagar öfver svårigheten att, sedan borgarne fått öfvertaga största och bästa delen af uppbörden i länet, proviantera allt det folk, som kommer in till Kalmar och hänvisas till honom. Han måste nu uppbåda folk från norra delen af länet, emedan Otte Rut hotar bränna på kusten, till hvars försvar ej finnes en skuta, dat. Förlösa i N. Möre d. 1 April 1508. Egenhändigt. D. G. A.

Verdig herre fadher. Jach fornam i idhers breff, ath en wij fa ey then dectingen oss behagar, nar sendebodhen koma igen fra Danmark, skulo the alle koma hith til wnsætningh. Medh ware dectinga redher K. H[ans] sig, och strax medh sama farten komber medh alle makth hith til Kalmarna. Hwrw wij kwnne forswara stadhen, kwnne i wæll sielff merkia, medhan i dactinga ther oppe och redhe til, mædhan*) gar han om kirkiogardhen her medh oss och bær wth helgonen. Thet ær radh holla handh i hanke medh. Tenker her aluarliga wti. Alth thet folk her komber lægx in til myn medh thoma buka, hwassa kniffwa och wthrymdhe strupa, thöm klecker icke litith. Her kom aldrig wtan en gærdh aff her Erik Trolles læn, och föge aff the andhra. Hade her Holgher möth mik i Blekingh, som i mik til skreffwe, ske skulle, tha hade wij fangit gærdhen wth ower alth och haftht nog i fasthe. Nw wardhe wi ga på fleske stumpen wtan(?) war tack. Medhan Johan Magonsson hawer köth, flesk och smör, tha bedher jach idher, ath han tage folkith igen til sig. Annars ær myn makth ingelundh halla thöm. Thet ær bortha aff lænet, jach skall holla medh, borgarene siga klarth, i förlente thöm alth thet ther gar aff lænith wtan höö och haffra. Icke war sa sakt, wite i sielffwe. Sa sker mik licawell sma snedher aff thöm, thet jach mik ey haffdhe formoth. All ætende wara sades thöm til, myöll, malth, flesk, fisk, yxn, kör, lamb, far och wedh, thet andhra skulle jach hawa. Wellen i æn nw forklarith medh idher breff medh thet första, bade jach idher ödmyukligen wm och sendher mik thöm. Forskyllar jach gerna medh myn thro thienisth, hwar jach kan. Her medh idher alswoldug Gud befellendes til liff och siell. Scriffwith i Forlösa sabbato Letare Mdviii.

H. Gadh.

Jach skall jw wara wte, thy wij fa inte in, h[v]aske tymber eller wedh och ey en smulo fisk hawe wij nw. Sa

*) Ordet är här utskrifvet.

hawer Otte Ruth sänth wnsægilsse breff hüth in til Alem och Mölstadaass, will brenna och skynna. Ther fore giwer jach mik tith op medh Johan Magonssons samtycke, och alle andre i staden, och haffwer jach scriffwith epther hielp til Nydwng, Asbolandh, Siwede och Högxby sokn. Far then makth her ær nw i Swndith och alle stadz kringh om oss, bade nor och södær, otack haffwin then lyckan wij haffwe. Wy fa aldrigh eth skep til hielp aff mene Swerighe. Her liggia ij (2) och formena badhe nor och södher wth, och haffwe legath nær en manadh, och vi (6) wid Rothneby, hith skulo. Alle sterkie sigh, wij fa inghen thröst, wtan lifwa på hop, och til thet folk her ær, inghen mathin i theth nestha.

194.

Hemming Gadd till Hr Svantes kansler Hr Peter Jakobsson, tackar för hans oförtrutenhet att meddela underrättelser, men beklagar att han ej fått del af instruktionen för sändebuden till Danmark och fruktar, att Kalmar åter skall blifva öfverlemnadt till fienden, hvaröfver också bönderna äro mycket oroliga, begär antingen få proviant sig tillsänd eller ock att slippa ifrån omsorgen om folkets underhåll, dat. Kalmar d. 1 April 1508*). Egenhändigt.
D. G. A.

Inmensas fauentissimo corde salutaciones, frater et amice carissime, inueteratam et conceptam corde sincero captatam amicitiam ad angulum obliuionis numquam reponam &c. et video, quod vos non reponitis, cum labores michi in scribendo tot et tantas literas nouitatibus plenas non recusetis. Scio vos plurimis occupatum negociis perarduis, nichilominus in scribendo mihi ad longum noua occurrentia manum propriam non rethraetis [o:retrahitis]. Refundat Deus et ego me coadiuiam reddo obligatum. Doleo non uidisse vel auduisse articulos, super quibus missi sunt ad Daniam pacem petituri. Non dubito, quin Kalmarnia iterum more solito ad manus Dacorum cum attinentiis deoluatur. Si ita fit, dubito, quod error posterior peyor erit priori. O res crudelis, in ore rusticorum eructata, ubi cum in congregationibus constituti dicere non uerentur: »The skulo bada försth, her ære, som oss koma

*) Årtalet är något otydligt, men det kan med afseende på tiden för fredsmötet ej passa in på något af de andra åren, hvarunder H. Gadd hade befäl i Kalmar.

ather til cronone i Swerige igen. War skath ær opæthin, landith gest wtan nadhe, war dagxwærke for skærmana och pa pramen om inthe, ware wena slagne, aff warom kirkiom gull, silff och peninga wth lænte, och inte igen fangith, och æn skulom wij pa nyth warda Danske. Nw thro dom hete sendhin(!) i helwite». The grwnka ganska illa. Myn herre wil haffwa mik fordarffwath. Han sendher alth folk mik pa halsin och inghen kosth. Alth thet her inkomith ær, hawer myns herra embitzmen walld offwer, och far ey en höna fath aff Westra hæradh och Södra Widboo, wtan aff Wærendh haffwer jach fangit xc (90) pundh smör, thet ær lango for-thærth. Kötith teslikis, thet ær inte wtan som eth skawill. Jach bidher idher for warss herra dödz skull sigia myn herra sanningen her wti. Ær thet saka, jach skall halla thetta folk, ath jach finghe then spisningh. Johan Magonsson haffwer köth och smör och flesk. Thet stoppar æ nagoth, ath jach finghe myns herras breff ther oppa, och eth breff skriffwer honom til ther om. Agite frater in hoc sincere, eller tage folkith fran mik, thet ware mik aldra besth. Thetta breff fik jach nw strax aff lænsmanen synan skogh, fiendene for-stærkia sig, och wij fa inghen hielp, nisi in scriptis. Skulom wij ingen hielp fa hith, för æn war badh koma aff Danmark, om the fa negatiuam. Medhan the fara op til herradagen och göra sig redho hith, mædhan*) slas wij pa nackan, thy medh sama farth the skilias ath, komber K. H[ans] medh alla makth hiith, om the ey concordera, som han will. Deus conseruet vos ac omnes vestros amicas. Hasteliga aff Kal-marne sabbato Letare Mdviii(?)

Utanskrift:

Amantissimo suo fratri, Domino Petro Jacobi, Lincopensi canonico, Domini Gubernatoris sincerissimo delatori.

*) Ordet är här utskrifvet.

195.

Johan Månsson (Natt och Dag) till Hr Svante, om otilräckligheten af den styrka, som nu finnes till Kalmar stads försvar; hade den varit större kunde det nu varit tillfälle att öfverraska Borgholm, innan Otte Rut återkommer med förstärkning. Utom den vanliga besättningen finnes nu blott 28 man från bergslagen och 9 af herremännens svenner i staden, dat. Kalmar d. 11 April (1508). D. G. A.

Min idmygeligha kerligha thro tjänistha nw och altidh til sendh med wor herra. Kære herra, tegkis edher adh wedha, adh her skwla komma folk, och alth righensens radh haffdhe loffwet edherth herredöme och til sacth folk, som her skullæ belyghendis blywa, som wel wore och radelict, adh stadhen wore wed welmacth i thenne tweken, och er dher ganska lydhen macth paa Ölandh nw, men Ottha Rwdh dro til Danmark, och wore wy wedh makth, thaa stodhe ther reth nw radh til adh forraska honum landhith, men nar han kommer til bagha, thaa kommer han med then mesta macth, han kan snarligha fongha med sigh, och tegkis edher adh wedhe, thet promen er kommen til flots, och saa ner redhe, thet wi wilum gerna haffwen for slotthet. Welle Gudh, thet wy kwnnwm bestelle, the som skwlo holla poo honum, och tegkis edher och wedha hwadh folk, som her er viii (8) och xx (20), som kom nw sith, bersmen, och mest siw[k]th folk er sendh aff by ighen, och vi (6) her Erik Trolles swena, iii (3) biskopens swena aff Wexsio, vi (6) her Twra Jenssons swena loghaa her i viii (8) dagha och strax dhroghe aff by hen(?) i ghen. Om the komma ighen, thet wedh jak igka. Inghen herremans folk her er paa thenne tid, flere, och her ilektus er mesth wdhe och skaffwer in och viii (8) aff the bergsmen holle paa hans hol wed broen. Yddhermera wed thenne breffwissere edhert herredöme wndherwissa om al aarendha(!) Her med edher almectwsta Gudh befalende och sancte Siffriidh och Sancte Erigh konungh. Scriffwit i Kalmarna tisdaghen nesth fore palmesondagh anno domini.

Johan
Moensson.

Postscriptum å en större sedel:

Item tegkis ederth herredöme och wedhe, adh her er i (en) ganske del aff edhra swena som her haffwe lengha leggheth, the haffwe hallit sigh selffwe paa sin pwngh al thenne

fasthe, och er theris thro til edher ordh, i wide igka theris skadhe och fordherffh, och mesth alle the besta haffwa hollin(!) sigh selffwa. Kære herre, wedhe i och hwadh del jak haffwer adh holle miffh aff. Kære herra, wedher igke myn skadhe i alla mottha, hwilket jak tagker edherth herredöma for edher godhe scriffwilsse, hwilkit myck och hoppes, adh i wedha myn oprethningh for myn sware foringh, och dhen del, som jak haffdhe, then togh her Oghes fogedhe fron migh, som edher wel til forene wedherlicth er, och lygher edher machth paa, thet i for wedhe edher for warith med thenne Tyska. Theris stemmodagh er snar wdhe.

Johan
Monsson.

Nytt P. S. å en smal remsa:

och haffwer thenne almogha en stor twylactighedh adh konunghens dagthinghen er falsk.

196.

Tyska knektarne i Kalmar, under Jakob von Nürenbergs befäl, till Hr Svante; han hade vid julen lofvat undsättning, men den hade ej kommit, ej heller de 200 bönder. Hr Electus lofvade, då han sist for från staden, och hade de derföre ej kunnat hindra Jens Holgersson, att då han före midfastan (d. 2 April) kom med 7 skepp, undsätta slottet; deras vaktgöring är svår, hvar fjerde, tredje eller hvarannan natt, och anse de sig derföre hafva väl förtjent sin lön, förfallen vid påsken (23 April), då deras tjenstetid också går ut, och Hr Svante hade lofvat personligen infinna sig, förrådare hade ock funnits, som gått öfver till fienden och således minskat deras styrka, dat. d. 11 April 1508. D. G. A.

Wnsenn willigen denst mit erbidunge vnser hogxtenn vormogen tho voren. Genedige leue herre, jwer gnade vnns gewysligk gelauete vppe wynachtenn vorgangen mit volcke tho ensettzende, dat vyllichte jwe gnaden nich heft szo konnen vns bryngen, dar na tho fastellaue[n]th sende wy Jacobb van Nurenbergh, vnser houetman, tho jwen gnaden, denn jwer gnade gelauete, he solde vor syk vynden van jwen gnaden wegen tho Calmar ij (2) hundred man, do wy also sustlange

cleynen trost hewen off ge haet, so quam vor myddefasten Jones Holcker mit sween swaren schippen vnnde entsechte Calmar slaeth, dat wy öme nich weren konden, vnnde Her Electus togh vthe der staeth vnnde gelouet vnse ij (2) hundred bwren in tho sendende, de wy keynen man von vernommen hebben. Erkenne Godt, de vakt ist vns seer swaere an gekommen, wy hebben mwten vmme de verde nach, vmme de drutte, vnnde woll vmme de ander nach, to water vnnde tho lande helden. Erkenne Got vnde jw gnade, dat gelt dat wy geboret hebben vnde noch vppe paschen hebben solden, hebbe wy woll vordinet. Vordermeer ist vnse vlite bede, jwer gn[a]de wille vns dat gelt senden, dat vnse jw gn[a]de scholdigh ist vppe paschenn, na inholdinge jwer guden breue vnde segell. Wy hebben vorteret meyst, dat wy hebbenn vnde syn noket vnnde blöss, hebben vnse cleyder aff geretten vnnde syn den borgeren vill scholdigk, vppe vnse betalunge, nw to paschen. Vordermer ist jwer gnaden woll indechtyk, dat vnse denst tho paschen vmme vthe ist. Efte sigk jemandt von den knechten na der vorschynenden tyde vorsege, so dat he van vnse toge, wyll jwer gnade vns nich vmme schelden. Jwer gnade gelouete vns doch sulwest personelyk vnder der schantzenn tho Kalmar, vnse denst solde vppe paschen vmme syn, ock wette jw gnade, dat vorreders syn van vnse gelopen to deme konige, de alle vnser anslege wetten, vnnde segen. See werden alle dage sterker vppe deme slate vnde wy swecker. Jwer gnade Gode befallen. Gescreuen to Kalmar am dinsdage vor palmarum im jare xv^o viij^o.

Gemeynen Dudeschenn
Knechte isonder to Kalmar.

Postscriptum å två halfva rader till venster om underskriften:

Juw gnade scriue vnss en karte antwort, dat wy vur jwer gnade gerne vorden mit vnser vlitigen denste.

Utanskrift:

Deme genedigenn mechtighenn Herren Herren Swanthe Nilsson vnser genedigenn Herren denslikenn gescreuenn.

K. Hans skänker Otte Ruth alla Nils Bagvaldssons efterlemnade gods i Norge eller annorstädes, hvilka voro dömda förbrutna, dat. Köpenhamn d. 16 April 1508.

Wii Hanss met Gudz nade Danmarckx, Sueriges, Norges, Vendes oc Gotes koningh, hertugh vdi Slessuigh, i Holsten, Stormaren oc Ditmersken, Greffue vdi Oldenborg oc Dellmenhorsth. Giöre alle vitherligt, at wii aff wor synderlige gunst oc nade, swa oc fore troskab oc villige thieniste, som oss ellsk[elige] Otte Rwdt, wor man oc thienere, oss oc riiget her till giortt oc bewiist haffuer oc her effter troligen giöre, bewiisæ maa oc skall, haffue vndt oc giffuit oc met thette wort opne breff vndne oc giffue hanom oc hanss rette arffuinge alle Niels Raffwilsens godz met alle theris ræte tilliggelsæ, ehwadth thet helst er ellis neffnis kan, inthetth vndentaget, ehwardth thet helst liggendis er vdi wort riige Norge eller andherstedz, at haffue, nyde, bruge oc beholde till ewindelige eygendom, eyge skullendes, swa fritt som Niels Raffwilsen thet tillforne haffde, förre ænd han thet forbrödt till oss, oc er ther fore oss tilldömpt met mere godz, fore then vp-ressninge oc affwendz skiold, han i mange maade giörde oc förde emodt oss szyn ræte herre oc koningh oc riiget. Thii forbiwde wii alle, ehwo the helsth ære eller wære kwnne, serdeles wore fogether oc embitzmen, som nw ære eller her efftir komendes worde till ewiige thiidt, her emod forne oss ellsk:e Otte Rwdt eller hanss ræte arffwinge paa forne godz eller noget thess ræte tilliggelsæ at hindre, hindre lade, müde platze, delæ, vmage ellir i nogher maade at wforræthe, vnder wor konghliche heffn oc wrede. Giffuit paa wort slott Kiöpnehaffn palmesöndagh aar &c. mdviiij^o. Vnder wort secret.

Original å pergament i Riks-Arkivet. Sigillremsan med märke efter sigillet behållen.

Biskop Otto och Erik Tolle till Hr Svante, om det med K.
Hans aftalade stilleståndet och ett unionsmöte i Nya
Varberg, dat. Köpenhamn d. 18 och 19 April 1508.

Otto Dei gracia
episcopus Arosiensis.

Sincerissimis &c. Vetha ma i, kere her höffuitzman, at wi haffue her vdi Köpenhaffn varit tiil talss med högboeren förste Kong Hans om then dechtingen oss war befaen och icke vthen stort plassz beweckt honum tiil friidh och opslag, epeter thet at Wææ var brenth oc annen skade in pa Danmarcx riche skedh, dog beleffuade oc beramade han pa thet ytersta eth herremöthe i Nya Warberg nw pa Sancti Botolphi dag nestkommandes. Ther skole forsambles xij (12) aff Sweriges Riches Radh och xij (12) aff Danmarc och Norge, fulmechtige. Daghen skal ga oppa nw om Sanctorum Philippi et Jacobi apostolorum dagh nestkomandes oc standhe viij (8) dage effter Sancti Johannis baptiste dagh ther nest epeterkomandes, oc ther för innan skal en fast, stadig friidh standhe tesse iii (3) riche emellom oc tess inbyggare tiil landh, men the som sigle vele tiil Tyslandh, Kalmarna eller Findlandh, staa theris egin æwentyr oc fara. Och skole affföringe oc tiilföringe staa, som the nw staa. Haffue viij och loffuit högboeren förstha K. H[ans] pa wore ære och rædeligheth, at the for[scriff]ne xij (12) aff Sueriges Riches Radh fulmechtige, som ther tiil skickade vordhe, skole besökie for:ne möte oppa for:ne dag och stadh, hwar fore bede vii eder, at i oförtöffued vele giffue tiil kennæ the verdugxte, verduge fæder, erlige herrer och gode men, Richesens Rad, at the her vdinnan aldellis vara fortente, sa at brysten och skullen skal icke fynnas hoss oss. Her med eder then alzmechtixte Gud befalendes. Ex Haffnia feria 3:a mayoris [h]ebdomade Anno &c mdviiij. Nostris sub signetis.

Item ær sadana leijgd och forwarningh giffuen bade aff Kong Hans oc sa aff Danmarcx Riches Radh, at the xij (12) aff Sweriges Riches Radh, som ther tiil skickade vordhe, mage och skole tryggelige och säkre besöchie thetta for:ne möthe.

Postscriptum af d. 19 April:

Sincerissimis &c. Kere her höffuitzman, sidhen vii hade eder tiilscriffuit thet första breff och vore aldellis redhe at

fara fra Köpenhaffn, komme diit the Tyske stæders senninge-
bud oc begærede, at K. H[ans] ville oss förtöffue tiil tess Mar-
greffuen komme. The Lybske hade nagen verff och befallin-
ger at tale med Kong Hans i Margreffuens och vare nær-
warelse. Ther fore ma vii förbidha hans tilkommelse, for-
modandes, at han komber i morghen. Sende vij eder en copie
aff thette handeling breff, ther oss var befalet. Haffue vii
och sent the gode men i Kalmarne en copie ther vtaff och
scriffuit them tiil om then friidh, som giörd ær. Her med
eder &c. Ex Haffnia feria quarta ebdomade mayoris, nostris
sub signetis, Anno Domini mdoctavo.

Erich Trolle
Riddhare.

Nobili viro strenuoque militi Domino Swantoni regni
Swecie gubernatori &c.

Samtida afskrift i K. Danska Geh.-Archivet. Å samma blad, såsom
bilaga: transumt af traktaten i Köpenhamn, dat. lögerdagen nest efter
dominicam Judica (d. 15 April) 1508. Det hos Hadorph tryckta Danska
exemplaret har: måndagen nest efter Palmesöndag d. 17 April 1508, men
är i hufvudsaken lika lydande.

199.

Rikföreståndaren Hr Svantes kungörelse till Kalmarna län:
på rådmötet i Vadstena hade Hr Nils Boson på lejd
infunnit sig och försäkrat, att sinnesstämningen i Dan-
mark var för fred, och hade derföre tvenne ombud blifvit
ditsända för att söka få slut på kriget, men under en
dyr ed försäkrar Hr Svante, att Svenske undersåtar icke
så länge han lefver genom någon dagtingan skola komma
i Danska händer; ty hvarken K. Hans eller »den unge
herre» håller hvad de lofva, och uppmanar dem derföre till
godt hopp och lydnad för Hr Electus, (dat. Stockholm i
början af Maj 1508).

Jach Swanthe Nielsson i Ekeshio, riddere, Sweriges riches
forstandhere, helser eder alle kronenis skatskyllöge bönder,
landbo och menige almwe, som byggia oc bo offuer alt Kal-
marna len, kerlige med war herre. Kere venner, eder skal
alle vetherligit vara, at om fastelaffuens tid nw nest for-
lidhen, tha the verduge fäder, bisperna, ridderskapet och
meste delen af Richesens Radh vare med mich forsamladhe
i Vatzstena for nagre merchelige richsens ärendhe skuldh,

kom tha ditt her Niels Bosson pa alles vores leygde, epter hans eghin begärilse, then vij honum giffuit hade, i bland annet tall loth han oss forsta, at the i Danmarc, andelige och verdzlige, bisper, prelater, riiddere och swener, köpstadzmen och menige almwge offuer alt Danmarc, ære alle vel benegde tiil friid oc opslag och sage gantzke gerna, at thet kwnne komma i nagen bättre motthe richena emellom än thet her tiil varit haffuer, om en the ther vdinnan med K. H[ans], Jens Holgersson oc nagre fa andre hörde vare, som thette ocristelige örlog före och styrckie, och sagde, at the i Danmarc tage större skade oc beclage sig mer än Sweriges almwge gör för then stora, olaglige skat och gengerdhen, han huart ar pa them legger, i mange motte. Therefore, kere venner, worde vij alle sa endrectelige offuer eens och sende æn nw fierde resa vore fulmechtuge sendebud, verdig fader, her bisp Otte i Vesterass oc her Erich Trolle, riddere,*) tiil Danmares Riches Rad, at the skulle forarbe de med theris herre K. H[ans], at han ville stille och affsätie then store skade och forderff, manna störtning och vskylloge blodz vtgywtilse, pa bade sider her tiil varit haffuer, i then acht och meningh, at Gud skal bäre oss vitnä, ath vij ey före örlog aff nogen vellosth, vthen nödde och trengde tiil at forswara oc värie oss hem tiil vort eghet, och vele ther om vara bekende för Gud, alle cristelige herrer och förster, för huem thet heltzst komma kan. Fintz nogen, som annet för eder före vil en som forscrifuet star, eller och sigie, at i skole med dechtinghiom antwardis i Danske manna hender, son tiil forene sket är, säter ther inghen thro tiil i nagen motte. Jach loffuer eder pa myn ridderlige eed, ære och sanning, at i eller nagen Sweriges almwge skole aldrig nest Gudz hielp antwardes i Danska manna hender, sa lenge jach liiffuer. Förre skal jach ther erlige döo pa marken, sa sannelige hielpen mich Gud och alle helge richesens patroner. Sa sigie och alle the verduge fäder, erlige herrer, gode men, Richesens Rad och menige almwe i Dalene och offuer alt Opland, för thy K. H[ans] loffuar oss aldrig sa got, at han oss thet holler, heller nw en han giorde i siitz. Then vnge herre haffuer icke heller hollet them i Norge then eed, ord, lyffte, breff och insigle, han them sworet, loffuet, bebreffwit och giffuit hade. I vinters grep han ther biscop Karl i Hammar, röffuade oc sköfflede domkirken, canicker och landzprester, slo i hel the betzstæ bönder, han kwnne offuer komme, be-

*) Deras fullmagt utfärdades i Vadstena d. 16 Mars 1508. Danska Geh.-Archivets Aarsberetn. IV: 335, öfverenskommelsen i Köpenhamn d. 17 April s. å. Hadorph, Rimkrön. II: 405.

skatte aff somblige mer en the sielffue atte, somplige ga en nw vid skogen som oskelig dyr. Ther är then jember oc ömke i Norge, ath the haffue icke en god höffuitzman, thet Gud ma sig ther offuer forbarma*). Tij, kere venner, varer i alle ved en god tröst tiil at sigie ney för oret och varer myn broder her electus i myn franwarelse lyduge och hö- ruge, sa her epter, som i altiid her tiil varit haffue, som erlige thro dannemen i alle motte. Mich hopas tiil Gud, at vij skole snarlige fa en god endhe pa thette örlog, mäden alle Städerna vnfalle kongen, för thij han haffuer alzinte hollet thet, han them loffuat haffuer, som jach nw nylege haffuer fanget san tidendhe vtaff. Kere venner, haffue i nw nagen twnge, jach vil altiid her epter gerna letta och lijsa eder och vetha allis eders betzsta, gangn och langlige bestand, sa lenge jach liiffuer, thet Gud kenne, then jach eder alle befaler med liiff &c.

Concept i K. Danska Geh.-Archivet.

200.

Åke Hansson till Hr Svante om biskop Ottes återkomst från Danmark, sammankallande af en herredag och den utskrifning af en kostgård, som för det nya unionsmötet erfordras. — Hans svenner hade varit på Anholt, dit de Halländska städernas borgare fört sina redbarheter, dat. Örebro d. 4 Maj 1508. D. G. A.

Wenlig helse &c. lika med Nr 175. Formoder jak, at edert herredöme haffuer fonget nogre tidende aff verdigh fader biscop Otthe oc her Eric Trolle, doch er mik wnderuist, at hans nad kommer her til byn i dagh. Hwat god tidende hans nad haffuer med fare, warder eder nad framdeles wnderuist, ner Gud fögier, hans nad warder til tals med edert herredöme. Alzmectigxte Gud giffue, ath the moge wara godh. Tycker mik radh wara, at eth herremöthe bleffue be- rameth her wppe, hwar eder tycktes besth belegligt wore, i Enecöpunge eller annerstedz, wfortöffuit, ee för beter, at the verdigxte, verdige feder, erlige herrer, gode men, Ricke- sens Rad komme til sammens, offuer wegendis rigesins ganghn

*) Hvad som angår tillståndet i Norge är hemtadt ur Arvid Siggesons bref, dat. Mora d. 29 Febr. 1508. Tryckt af Allen, De tre nordiske Rigers Hist. Deel II: 576 o. ff.

oc bestond, hwat gode herrer til thet herremöthe scule beskickede wardhe, til Danmarchs Rad. Ther om oc alt annet beder jak eder, wele biude mik alffuarlige til om wfortöfuit, hwar effter jak scal mik retthe, oc at i wele giffue mik edert wppne breff til almogen ther nidre om wtgerd, kost oc tering, oc hwat behoff kan göres til edert herredöme, om saa sker, i warde dragendes tid nid, eller oc hwat andre gode herrer til skickendes warde. Thet er fulcommelige rad, med tid er. Her om waren wel fortenthe. Kere herre, wether for tidende, at myne svenne haffue waarit paa en öö, som hether Anholth, oc then skenedt, oc war ther söloff oc peninge oc alle hande nog, som Wardbergs, Halmstads, Falchenbergs borgare hade tid fört, huilchet myne svenne aff förde med bother, skuther oc espinge. Med [alt] the kwnne bere tha wore the ladhet, oc er thette i sanningh. Hwat framsettningh kongh Hans hade til verdig fader biscop Otthe, ther om oc alt anneth, bliffuer thet eder til kenne giffuit, ner Gud fögier, hans nad warder til talss med eder. Ingen annen besynnerlige tidende haffuer jak eder nw tilbiude. Hwar jak kan wara eder til tienist oc ödmywcth oc kerlig, fynne i migh bode dag oc nat med liiff oc godz wele gerne göre. Thet kenne Gud, then jak eder sund oc salig bode til liif oc siel oc Sancte Erich kong befaller til ewig tid. Helser myn kere frw pa myne wegne med mange gode netther. Raptissime ex Örebro in profesto compassionis beathe Marie virginis anno Md octavo Solito sub signeto.

Ache
Hansson Riddere.

201.

Olof Björnsson till Hr Svante; då han med Hr Electus Thorkel var inne i Sollöer, begärde allmogen undsättning, och blef något folk därför qvarlemnadt, till dess de få Hr Svantes skrifvelse; bönderna i Nordmarken sade sig behöfva en fogde, som kunde försvara dem mot fienden och föreslås den nämnde Hr Electus, dat. i Värmland, d. 4 Maj 1508. D. G. A.

Myn ödmycke tro tyäniste, med skriffwelssæ. Ma i wedhæ kere herre, thet her ellectuss oc jak waræ i Norghe oc tynghede med then almwghæ i Sollögher, wore the alle begherendhe, at eder heredom wylle werdes tiil for Gwdz sköl

göre them nocken wnssettingh med eth tal folck i nocken korth tidh, hoppess migh nesth Gwdz hyelp, effter legligheden oc til felle er ganssæ godh, skal thet wordhe eder oc Swerighess ryghæ til megthen bestandhe. Lodh oc her ellectuss oc jak noghyth folck ther i landith, at betörsstæ almwghen med, tiil dess wij faa eder herredoms skriwelssæ i gyn, war thet megyth gyorth til tacke. Wyl eder herrædöme göre them nw hjelp, ta hawe i alle meninghedhen med eder, oc thet motthe ske med en snarhedh. Kere herre, war oc ner migh nocker bönder hoss megh aff Normarcken, beklaghande sygh, at the hawe megthen anfectingh aff ryckenss fyendhe, oc ware thet meghyt nöttight, at i wyllæ for see thom med en anden fogyth, oc wylle eder herædom forlenæ her electus ther med, i thet wel befynnæ skwlle, at thet blywer eder oc rycke gawnlight. Jak formereker hanss trohedh i alle motthe. Er ther oc sadan leglyghed til i thet heryth, at han gör eder ytermer tyæneste skel(!) en nocken anden, oc hadhe jak tess meræ trösth i thenne lanssendhe. Beder jak eder, kere heræ, at i skriwe mygh til om skatthen, hwor i wylle hawe then, om i wylle hawe thet alth i oxer, ta fanghe i inghe peninghe, i hwadh eder teckis ther om, thet beder jak eder at i skriwe mygh tiil om, wyl jak gernæ ware pa ederth bessthe oc gawn som i tro migh til. Ey mer. Her med eder then almectugstæ Gwdh befalendes. Skriwedh i Wermelandh qwinta feria post festum quasimodogeniti anno domini Mdvijj.

Olleff
Byörnsson eder tyænere.

Utanskrift:

Erlygh oc welbördigh herre her Swantthe Nielsson Swerickess ryckess forstandere ödmöckelighe til komende thette breff.

202.

Thorkel, electus i Oslo, till Hr Svante, om Norska förhållanden; begär Nordmarken som län, dat. Brunnskog d. 4 Maj 1508. D. G. A.

Min ödmyk, kerligh, helse altid forscriwen med wor herre Verdes idher verdighet vitha, kere herre, ath then tid Ola

Biornsson oc jagh komme noghet ner til landemereth, kom
 almvens bodh til oss aff Solöier, begerendes hielp ok tröst
 aff os. Thi effter then begeringh droghe vi in i landeth
 ok tinghede ther meth them. Er theres fulle akt, vilie ok
 begeringh, ath eder herredom ville for Gudz skuld göre them
 noghen hielp, tha wele the gaa man aff hus ok widhergöre
 then store skade ok forderff, them ok flere aff Noriges in-
 bögere giort er, ok efter then velwilighedh, vi ther former[k]te,
 lote vi nogre karle bliwe ner them, til des ythermere hielp
 kunne komme. Kere herre, hafwe wii ok sporth, ath Erche-
 bispen i Trondem lather al longskyp rede i Nordlanden,
 hwath thet wil, idher herredom wel formerker, och loth fare
 sin ordh hwi munne Swenske nw ey opwakne, tilfelle er nw
 ganske storth at skylie the Danske vtaff Norighe, om hielp
 komer med en hast. Then vnge herren drogh in i Tele-
 marken ok ville vidergöre then skade, the bönder giort hade
 for ij (2) hans fogete med alle the med them ware sloge i
 hel, kom han pa ein open sidhe pa them, dogh giorde han
 them föghe skade, men the föste honom sorligh til baghe
 ighen, saa ath han nöghe siel vnkom, ok fenge hans stoor
 skade. Kere herre, som idher herredom Olaf ok megh be-
 faleth ath forhöre om le[g]lighethen, tha er han ganse stor nw
 i then twedrecthighedh ther i landedh er, wille edher herre-
 dom nw wnsettie med hundredt veriende, thet skal nesth Gudz
 hielp gagne oc ecke skade, viij (8) daghe effter Sancte Eri
 dagh skal almwen hafwe swar ighen. Skal ok idher gode
 akt ok meningh her vti ythermere framgongh hawe, tha
 mostedh ey lenghe fortöfwes. Vil jagh bewise megh ther
 vti i alle mothe som jagh wil hafwe idher verdighetz gunst
 och wilie. Kere herre, kunne thet saa ske ok motte ware
 for noghen min ythermere tro tjeneste skul, ath edher ver-
 digheth wille vnne megh Nordmarker, nest Gudz hielp en
 fare skal her ware des minder, jagh skal slage ther radh til,
 almwen i same hereth töckes hafwe lithen bestond nw aff
 theres fogete &c. veth jagh lempe til af the heredh, saa ath
 then akt ok meningh the vti Norige nw pataghet hafwe, skal
 them siel vidherfares, ok som tilbor vil jagh wel forskullet med
 min ytherste makt ok tjeneste. Kere herre, til idher werdig-
 heth ok min kere fru sether jagh al min akt, hop ok tröst
 til, nest Gudh, som jagh idher herredom ok Sweriges rikes
 patroner til ewigh tid befaler. Scriptum Brunskogh crastino
 crucis anno domini 1508, sub signeto.

Thorkildh
 E[lectus] O[sloensis].

Postscriptum å en särskild lapp:

Kere herre, formerte jagh aff almwen, ath the wille gerne, edher herredom ville vnsette them medh then howetzman, som idher verdigheth ok them gagnlig er noghen makt, tha wele the hielpe pa alle sidher, ok gerne ville the ok se her Knwtz börn, om thet [idher] herredom saa töctis. Kere herre, kom her ij (2) idher tienere, som Olof Biornson til foren tiente. Er thet med idher herredoms vilie, ath the bliwe her, nar Gudh wil jagh komme til idher, skule the ok saa. Hwes jagh ythermere forfarer for tidende, vil iagh ydhers herredom gerne til kenne [gifve]. Kenne Gud, jak vil legge al flith til efther min makt at vare idher til vilie ok tienst.

Utanskrift:

Erligh welbördigh ok mectigh herre her Svante Nilsson Riddher Sweriges Rikes forstandere sin kere herre.

203.

Riksföreståndaren Hr Svantes kungörelse till Dalarne om det beslutade stilleståndet och unionsmötet med Danmark, hvarom ett möte skulle hållas i Tälge d. 28 Maj, dit fyra fullmäktige borde sändas. (Från början af Maj 1508).

Jach Swanthe &c. helsser eder alle &c. som bygge och boo i Dalane kerlige med war herre. Kære wener, som jach siust screff eder till aff Vatzstene i fastis nw nest forledith, hureledis the verdige fæder, erlige herrer och gode men, rigisins raadh, med mich ther forsamblade vore, haffde endrectelige skicket och aff stedh sendth vore kære medbröder, verdogh fader her bisp Otthe i Vesteraas och her Erich Trolle, nedh till Danmarcks rigis raadh, begarendes, ath the skulle forarbeyde med theres herre K. H[ans], thet han ville stille och aff setthe thette skadelige och forderffuelige örlogh, som i thenne forledhne aar för ögon varith haffuer &c. saa ære for:ne vore sendebudh igen kommen och haffue thet saa forarbejdet, ath opslagh ær kommeth tesse iij (3) riche emellom, D[anmark] S[verige] Norge, till landh och i skergegaarden, men till siös staar æn nw som her till

varit haffuer, in till otthe dage effter Sancti Johannis bap-
 tiste dag nest kommandis. Tesligis haffue the och samfelth
 med K. H[ans] och Danmarcks rigis raadh berammeth eth
 herremöthe tesse iij (3) richen emellom, stöndendis i Nye
 Vardbergk Sancti Botolphi dagh nw nest kommandis, ther
 xij (12) aff Swerigis rigis raadh och xij (12) aff Danmarks
 och Norges raadh skolæ forsambles och offuerwæge, hurw
 thette örlog betzt skal affsäties, oss oc vare epterkommande
 och menige richet vthan skadhe eller forderff i alle motte,
 huilket möthe wij acthe fulkompne och fult göre, pa then
 dag oc stad, som for[scriff]wit star, ath brijsten skall ej fyn-
 nes hoss oss ther fore i nogen motthe. Dog haffue vij be-
 ramet eth herremöte tiilforen i Telgie thene söndagen nest
 epter Sancti Urbani dag nw nestkommandis, ther inbyrdis
 at offuerwæge richesins, eders och alles vores nytta, gangn
 och langlige bestand, som nw aldra störste macht oppa ligger.
 Jach screff eder oc tiil aff Vatzstena, at jach ville enghen
 fulle dechtingen göre med K. H[ans] æller nagot oppa sla,
 vthen jach ville thet först haffue med alles eders rad, jaa oc
 samtyckie, hwarfore beder jach eder, at i skicke iij (4) ful-
 mechtuge pa alle eders vegna nid tiil for:ne Telgie pa then
 dag som for[scriff]uit star, at dele eders gode radh med mie
 oc the verdugiste, verduge fæder, erlige herrer, gode men,
 Richesins Rad och flere, ther tha forsamblade vorde, huru vii
 betzst thenne vordnade richesins ærendhe skole företage med
 for[skriff]ne K. H[ans], om en eder tyckis haffue honum her
 in i richet igen för herre och k[onung]. Jach forlater mich
 aldelis fulkomplige pa thet, i mich myndelige tillsagt haffue
 iij (3) resser pa Twne landzting. Jach vil gerna halle eder
 alle, riche och fatige, vnge och gamble, vid Sancte Erich
 konungs lag och gode gamble sidwenier, som fader och for-
 eldre for mik giort haffue, i alle motte, sa at i skole mich
 inthe atskille, oc altid gerna vethe alles eders betzsta, gode
 gangn och langlige bestand, sa lenge jach liiffuer, sa sanne-
 lige hielpe mich Gud och Sancte Erich, them jach eder alle
 befaler.

Concept i K. Danska Geh.-Archivet, hvare ett långt stycke är om-
 skrifvet, men den ursprungliga texten ej utstruken.

Hemming Gadd till Hr Svante med Påvel Kyle; Erik Turesson föreslås till ombud vid fredsmötet, det myckna folket som legat i Kalmar under fastan hade gjort bekymmer för provianteringen, Nils Bosen bortför nu sina tillhörigheter från Borgholm, dat. Holtsby, norr om Kalmar, d. 13 Maj (1508). Egenhändigt. D. G. A.

Myn ödmyuke thro thiensth forsændh medh Gudh. Wer-dog herre fadher. Nu i tesse daga gaff Pawall Kyle mik bekenne, ath i honum haffdhin loff giffwith koma til Oplandh, werffwa sin wærff ther oppe til nagor tidh, sa kan han idher wndherwisa om all ærendhe, hwrw her fath ær i alle mottho, thet mik ey behoff görs ath skriffwa. Item til thet möte, nw ske skall, ær Her Erik Tursson ganst nyttog, om thet ware mögeligith honum koma. Han haffwer eth goth och dywpsth brysth radh, thet sigher jach idher i sannindh, som i bæthre forsta æn jach scriffwa kan. Gudh giffwe ider sa dectinga, ath jach far icke flere gesther hiith til Kalmarna, sidhan hon standhen ær, æn jach trösth bestaa. Jwnkar Willem sade for mik, ath om Botolphi skule all K. H[ans] skip wara her i swndith och her forbidha dectinganen. Thet gar fasth pa brodher delen, om wij fa och icke wnsætningh i all then dell her fattas. Gudh weth, hurw jach ær wthsath medh thetta mykla folk, i haffwe mik fangith i hendher. Jach haffwer idher opta til scriffwith ther om och ingen swar eller forlossningh fangith, hwar dag xvij (17) flesk til kaalss til folkith pa pramen och i staden och eth skipund kokött, wtan alth annath, pa the annor holl innan skermen. Jach weth nw ey lengher radh wtan sætia nykelen i dören och lata Gudz wall ga ower alth, medhan inte ær til. xxii (22) tunnor och l (50) læsther öll haffwer jach giffwith allene pa hollen och pramen, sidhan jach fik idher folk och the Tyske, wtan kosth ölith wid bordith. Johan Magonsson wnsatte oss i söndagx medh xxij (22) pund köth och flesk, annars hade wij gangith om brödh. Thet ær all then hielp, jach haffwer aff honom fangith, aff thy her in kom fran Per Magonsson och Per Swenske, aff her Erik Trolles læn iij (3) gærdher in kompne, aff her Pedher Tursons en föge tingh, och alth epher opætith. Then faste, jach hade i aar, then forgæther jach aldrih, aff Tord Bagge ey sa mykith i mith öga kan koma. Jach haffwer warith sa wth sather, som Gud se for-kærth, bade myne swena och jach, for kosth löso skull, och alle ropadhe: wij wilom haffwath i M (1000) &c, och inte war til, sidan thet fortærdes, jach fik i Blekingh. Hade Her Holger möth mik, som i sadhen, tha hade oss inthe skath.

Thetta skriffwer jach i godhe akth, ath i skulen wetha, hwru all tingh her til ganga. The pa slottith hawa æn nw her til hallith sin breff, sa wij pa war sidhe. Hade icke then articel warith, ath inghen skulle löpa til then annan, tha haffdhe idhre Tyske lango skurith bathen senorne(?) aff thöm, medhen the ey strax finge peninga paska tidh. Jacob van Nörenberg hawer plas nog medh thöm, halla til hopa thet igen ær. In pa Ölandh haffwer jach sænth iiij (4) Kalmarna borgara medh köpslagan, fersla(?), hurw the wela halla sin breff. Sker thöm nagoth, tha skall ther ga nepsth epher, medhan the gaffwe mik sin breff, swar oppa myn, som i ma se i thenne breff her innelyckt ære. Andhers Jepson, myn smaswen, war i iij (3) netther pa Borgholm epher swar, och war her Niells Boson pa slotteth och lath aff föra en dag lxxx (80) las til Kuraholm til skips. The pa slottith, Otte Rwtz selskap, stungo hwar annan i sidan och »skall wij Dansk[e] fara medh the Swenske förrädara». Thet ær theress anskrij apton och morgon, och sades for Andhers, ath Andhers Swnth ær medh K. H[ans] och brag thet öll, han skulle mista slotteth. Ey mer. Idher Gudh befallandes och Sancte Erik konungh. Hasteliga aff Hultzby xiii (13) May. Werdens helsa myn frw modher medh allan hopen medh mang gode næther.

H. Gadh.

205.

K. Hans till Hertig Henrik af Meklenburg, som han med anledning af dess bref underrättar, att han nu vore på väg till Danmark, för att den 17 Juni kunna vara i Varberg vid förhandling med de »otrogna och ohörsamma» Svenskarne, men då han åter kommer till sina furstendömen, skall han besöka hertigen, dat. Burg på Femern d. 18 Maj 1508.

Johann van Gots gnadenn to Dennemargken, Sweden, Noruegen, der Wenden vnnnd Gotten Koningk, Hertoch to Slesswigk ock to Holstenn, Stormarn vnd der Dithmersschen, Greue to Oldenborch.

Vnnsen fruntlichen grut vnnnd wes wy mehr leues vnnnd gudes vornogen touornn. Hoch gebornn Furste, leue ohm. Szo J[uwer] l[jebde] schrifft mit vnns etlichen nottorfftigen gewerue haluenn vnnnd handelingne fruntlich to vnderredenn

gewillet wert, begerende wy der suluigen J. l. tydt touor to witlichenn, alssdenne sick by vnns to erfugenn, hebbenn wy nhw vnnsse perde vpp den wech nach Denmarcken vor henn geschickt, vnnd vann dage dati desses breues vns ock ouerfugen willenn vnns vppe den dach to Wartberch, vnns vnnd vnnsen vngetreuwen vngehorsamen den Sweden entwisschern vorramet is acht dage vor Johannis scheirst kamende, forder to benalenn, der haluen wy itzundes, J. l. begeren nha. to desser tydt nicht gedoenn konenn, vnnd wanner wy wilt Got wedderumme nha gehaltenen dage hir in vnnsen furstendomen werden kamen, willen wy J. l. tydt vnnd stede vorwitlichenn, sick by vnns to erfugenn, vnnd war ann wy Jw inn andernn vnnd wehl groternn gedachter J. l. willenn vnnd fruntschopp ertegen mogenn, des synn wy alle wege gantzwilligen geneget. Datum Borch vpp vnnsen lande Vemernn am donredage nha Jubilate. Anno xv^o octavo vnnder vnnssem Signet.

Utanskrift:

Dem Hochgebornn Furstenn Hern Hinrichenn Hertogen tho Mekelenborch Furstenn to Wendenn Greuen to Swerijn Rostock vnnd Stargarde der Lande Hernn vnnssem leuenn Ohm.

Originalet i Storhertiglga Archivet i Schwerin.

206.

Dalslands allmoge till Hr Svante och riksrådet, begär att få två marknader årligen i Dalaborgs å, dat. d. 21 Maj 1508. D. G. A.

Vore ödmyglige tro tieniste kerlige helse nw oc altidh forsent med Gudh. Kære herre och höffwisman och i verdige herrer rigesens radh, ære vi fatige almoge aff menige Dalsslandh ödmyglige begerende, at ij vile vithe worth beste och vnne oss ij (2) mar[k]nads dage om aaret, en om fastelaghens tiidh och annen om Sancti Mattisse dagh om hösthen, her i Dalaborgz aa, helst for tij at al then del vij haffwe, skole vi före nidh i Viken, bade oxer, smör och ost, och vende oss i salth oc fisk, thet ær myket wanwördet for oss och foo ther ickæ halff fore. Vile i verdige herrer vnne oss fatige men tesse ij (2) marnadz dage, tho hoppes oss, ath the dandemen aff Norie förde vel fisk och salth hit til oss, och komme

thy oss fatige men och menige Vestergötlandh til storth gangn och bestandh, som thenne gode herre her Thwre Jensson eder yttermære vnderwisse kan. Kære werdighe herrer, vithen wort beste och giffwen oss her gode swar vppo, thet villom vi ödmyglige fortienæ, soo lengie vi leffwom. Her med eder Gud och Sancte Eric befallen]des. Til yttermære visse tröckæ vi alle vorth hereds insigle for thetta breff. Scriffwit vppo Dal sönedaghin nest epter Sancte Ericss dagh Anno Domini Millisimo quingentesimo octavo.

Original med tvenne sigiller, det ena liknande Sundals (med en plog), det andra Nordals.

207.

Hemming Gadd till Hr Svante, om det med de Danska befälhafvarne i Otte Ruths frånvaro afslutna stilleståndet. *) förhandlingar med de Tyska knektarne i Kalmar, hvilka vilja stadna än ett år, blott de få ut sin lön; brist på lifsmedel, krut, bly och jern, men godt hopp om prämen, dat. Kalmar d. 23 Maj (1508). Egenhändig. D. G. A.

Myn ödmyuke &c. lika med N:r 104. Jach fik idher breff medh her Laurens, myn capellan, nw for nagra daga, tesligis dagen for Sancth Erici apton annat breff medh Per Olsson. Sa fornymer jach, ath i æn tha inte wiste aff thet, som giorth war i Danmark och then dag, beramadh ær riken i mellan, sa formodher jach, ath Kempe ær longo sidhan hoss idher, medh the breff och wærff, wij her staggath haffwa medh K. H[ans] ho[ff]gesinner och capitener, bade pa slottith och her ta i Sundith waro. Nemer kwnne jach ey ga thöm æn jach giordhe i ware dectingan, wij her haffdom. Hwath the godhe men hawa giorth i Danmark, fa i sielff well fornymma. Gudh alzwoldig giffwi all mall en godh enda. Jach hopas, aff theress beginsell ma skee en godh fridh, om wij draga alle medh en line. Her ær inte nyth scriffwa idher til, wtan thet jach idher ta tilskreff medh Kempe, inghen mathin, ey salth, ey hwmbler, och sköth inghen dell, wij skule hielpe oss medh. Komber her icke both oppa, och snar, tha kwnne i sielff well merkia, hurw thet gar her i thenne landzendhe. Jach kan ther inthe mer scriffwa ther om, thy i withen sielffwe, hurw all ærendhe

*) Jfr Archivets Aarsberetn. IV: 336-343, der handlingarne äro tryckta.

sig hawa. Otte Rwth fördhe en bysso hen, ther ginge xij (12) ökie före. Hwart hon skall, thet rönis i thy, daghin gar wth. Onth redes oss, Gud giffwi oss bæthre æn oss spas. Aff Möre och Kalmarna fara ware wener in pa Ölandh, man ey fa the köpa ther thess heller nagoth aff allmogan, wtan aff fogotin och hans swena, alth i thet ythersthe thet nagon sin skickas kan. Thy giffwe wij ower besökia thöm. Otte ær och hall, och wendher sig til alla handa wædher. Jach skreff honum til, wil han icke halla the breff wid makth, wij haffwe oss om samfelth i war dectingan medh K. H[ans] capitener, tha wilie wij ey halla thöm frij, wthen fara och in pa slottith, thet skall ske wisth. Wij haffwe kortath pramen in harth wnder litzla holmen, strax wtan Jens Holgersons holm. I gar war jach pa Gaddaholmen och lath beslaa war fiedell om the kistor sta skule for pramen, tha bær all ting wæll aath, nar sa sker. Kistener sta alth redo, æ hwath akoma kan, om wij fa makth wth sætia thöm. Then pramen bither i skatthin thet wæρθ ær, ther bothnar inthe, hwath icke fortæris kastas i siön, oppa thet the skulo altidh fa ferst och nykokath. Jach kan aldrig sa klaga mik for math lösa skull, och til allt annath behoff görs. Werdens her innan wara aluarliga fortänckthe udi, och görs thet och for then skull, the skulo koma aff by, tha inte komber i stegerhusith. The bruka alla the snedher the kwnno. Her ære och til skyndara, æ the werste. Johan Magonisson hawer loffwath sendhe thöm op til idher, ath skilia thöm hädhan aff byn fran oss. Item idhre Tyske, the hullo men i dagh och kallade mik och Johan Magonsson in i ringhen. The hade marg ordh och snackade mykith, man thöm gensköttis thet besta wij kwnnom, på thet sistha waro the til fridhs, wara her in til pingisdaga dag, ath göra sin ære fulth, som dande swena bör ath göra. Fa the her for innan sina peninga och klædhe. wilia the gerna bliffwa hoss idher thetta aar, sa nw som för, och om icke sa sker, tha wilia the strax sig forsee i the helga daga hwar the kwnne. Doch loffwade the icke fara til idher fiende, och loffwadam wij thöm, pa war ære görandes, thöm ey lengher hindra, wtan giffwa frij pasporth wtan alla gensegn. Thetta motte wij göra, eller the haffdhe alle strax ramath sith synasta. Her innan warin aluarliga fortænckte, the fa then dëll the skulo haffwa innan then dag, om i thöm lengher ære begærandes. Ho op komber til idher aff the Tyska, antingia Jacop van Nürenberg eller scriffwaren, than wnfar thet bestha, thet reknas mykith i bland thöm, nar the koma til samans. Sakin wite i bæthre æn jach. Gud giffwi, i kwnne wara thöm wtan, thet ware nw sköth tidh. Wærdens

æn en tidh owerse the breff, Kempe medh sig fördhe. Jak formo, ath i fynne ther inte annath wtan thet santh ær. All then harm the haffwa pa slottith och i siön, thet ær pa pramen. The sigie jw wilia forraskan, æ hurw the kwno, medh bedrag, medh forræderi, medh dobbel ordh och annar Romara stycke. Per Dio, non sia fatto, the skulo fa eth Mc (5:100,000) dyffwill pa Svensko, medhan wij kunnom icke forsta Welsko. Krwth, byssor, Dalapill, handsten, skipglaffwan, rotaklubba, slagswerdh, polyxer, skall honum forswara nesth Gudz hielp, æ medhan makthen ær til, och jach forma röra twngan pa idher wegna, som en fatig thro thienste man bör ath göra, ther hawer inte twiffwell wthi. Jach hopas, the edle godha Dala karla, Silffbergxmen, Kopperbergxmen, Jærnbergxmen och mene Dalana, Oplandh, Sydhermannalandh, Wesmannalandh, Rodhen, Östhergötlandh och Smalandh, sa idhers herredöme icke weth aff, eller oss, idher och theress fatige thro hwlle, trygge thienara, ath i och the jw koma oss nw til hielp i thenne litzla tidh til ath forwara och forswara stadhen och thenne fagre landendhe. Bliffwe wi slagne, stadhen och landith idher fra thrænkth, thet medh wæriendhe handh idher til wnneth ær, nar wij dödhe ære och wndher ross föther, ser til, hwrw i far igen. Jach wille, the ware nw her, som woro medh Jon Jenson och Stig Hansson, medh flera godhemen aff Dalana, widh Näss kirkio i her Sten Stwres tidh, Gud hans siel nadhe, sidhan wij haffdhe wunnith Stocholm. Dænen, Jwthen, Tysken och dyækelen rædes alla Dalasoken. Wilen i wara wrede, jach skriffwer idher sanningen til aff rettha aluara, tha ær goth, jach ær sa lankth i fra idher, i fa icke strax fath oppa mik. Komber jach til Hörningxholm, jach far well then, som fordæctingar mik, myn wnge herre och til lith skulo wara myne dectingis men. The ære myn störste alith. Her medh idhert herredöme alswoldig Gudh befallandes medh liff och siell och alle helge Swergis patroner. Werdens helsa myn kære frw modher, wnge herre, tillith, och allan hopen medh mange godhe netther. Hasteliga aff Kalnarna xxij May.

H. G.

Poluer, bly, salth, humble, jærn &c. eller salpether och swauell i thet stædh for poluer, pa myn ære och thro thiensth, hawe wij thet göra medh och fa hielp i tidh och thyma, tha skule i spöria war forfall eller stupa alle, for stadhin skal

idher ifra gaa och landith medh. Ær thet icke til, sa ga on oss som scriffwet ær. Jach hawer haffth nagoth til wargerningh wtom stadhen, om jach hade warith i fra threnghd stadhin medh en snarheth, och fiendhene hade komith wtan for byn, ther fore hade jach i Forlösa nogoth poluer, som jach idher sadhe sielff. Nw ær thet all[r]a största hop wnsæthia promen medh, thil tess wij fa wnsætningh, en fierdwnggh och och en halff fierdwnggh. Tha ær ther aff tagit wid lx (60) eller lxxx (80) skoth til hakabyssor och lodbyssor, tha jach war i Awasker i fastelaghen, och nw sisth jach war i Alem sokn och Mølstaass, som jach idher tha til skreff.

Otte Ruth will ingelundh holla the dactingan, K. H[ans] kapitener her giordhe medh oss, som i fa se i the hans eghin breff, wij finge i dagh fra honum. Han ær slægill och her ær ingen honum rædis. Gudh kenne, hwath lænkthan wij haffwom, för wij fa wnsætningh och tidende, hurw wij skule oss haffwa; thy domadag instwndar, och wij haffwe inga godh gerningha beuisa wara fiendhe medh. Hielp for Gudhz skull, hielp, thet ær nw tidh. Otte Rwth hawer sænth mik iij (3) bodh om hesta. Jach hawer swarath honum i nor, thet han begeradhe i södher. Han ær sindoger och kloker. Jach for star mik icke i saken. Dog skall hans gas icke bita myna ræffwe i hæll medh snedigheth wtan medh ower makth, thet honum Gudh forbiude skall och i medh flere Swenske godhe men. Gudh giffwe, the welia koma fram i tidh och thyma, thet ær nw alstingis tidh.

Henrich Misener och longe Herman lupo borth, sidhan the fingo sina peninga, til Otta Ruth. Benkth Brunsson talade wid thöm pa Borchholm och Nielss scriffware, myn swen, thædan komo i dagh. Thetta bodh och breff forhindradis, thy wij wille haffwa enkith swar aff Otta Rwth*).

*) Detta stycket står nederst på tredje sidan, och det näst ofvan stående på den fjerde, men det förra är påtagligen det sist skrifna tillägget.

Hemming Gadd till Hr Svante, med en skrifvelse från honom och Johan Månsson till riksrådet, som bör meddelas endast pålitligt folk, angående Nils Boson, hvilken fått deras lejd; ber att budet snart får komma igen med svar, dat. Kalmar d. 30 Maj 1508. D. G. A.

Myn ödmiwka thro tjänesth nw och altiith försænth medh wor herre. Verdighe herre fadher, verdens welia wetha, ath jak och Johan Monsson haffwom scriffwit edher och mene raadith samfælt til, om nagher ærendhe her Niels Boson paa rörandes ære, bryther i breffwen op först och framsth och lather sidan forkynna them for thöm tryggelige ære i thee saker, thy thet kwnne saa sig hændha, ath nagher them höra motte, som bodh göra wille in til koningens wener pa Ölandh eller annerstadz om tessen ærendhe, och om sa skedde, som Gudh förbiwde, stodhe thet war ære för nær, som for:ne her Niels Boson leygdh tilsagt haffwe medh [hand] och mwn, som edert herredöme ytermeræ betænka kan. Inghen tiidande anner ære her nw oppa färde, wtan thee jak tilförenda bödh edert herredöme til medh her Larens och sidan medh Kæmpa, Mik förwndrar hwar Kæmpe ær, medhan han ey komber. Förlathe edher Gudh i hymmerike, werdige herre fadher, ath edert herredöme ey besinner ighen sændha thee sændebod, jak ider sændher tiith och opta, hwart epter anneth, och inthet thera ighen faar i tiidh och thima, at wij edre fatige thianare motte faa wetha swar ther oppa, och hwad wij göra eller latha skwle, tesliges beklagher sigh Johan Monsson om thet samme. Edert herredöme haldher inghen thro om sændebod, thet ær gamalt och forth medh edert herredöme, thet wethe i wel sielffwe. Thetta ær ekke thet första, jak thet klagat haffwer för edert herredöme. Alzmektig Gudh befalendes och alle helge Sweriges patroner medh lifff och siæll tiil ewigh tiidh. Verdens helsa myn frw moder, myn wngé herre och tilliit medh manga goda nætter. Snarlaga aff Calmarna xxx die May Anno Domini Mdvij.

Hemmingh
Gadh.

Rikföreståndaren Hr Svantes kungörelse till Småland, om den pågående underhandlingen med Danmark och de försäkningar, allmogen gifvit honom såväl på Eriksmessan i Upsala som vid mötet i Tälge d. 1 Juni, hvarifrån ombuden afsändes till Varberg, att derest icke K. Hans vill ingå på fred eller stillestånd, skola de försvara sig såsom våra förfäder gjort, och uppmanas derföre Smålänningarne att hålla sig färdiga att gripa till vapen, när Hr Electus kallar dem till Kalmar eller annorstädes, (dat. i början af Juni 1508).

Jach Swante Nielsson, i Ekesiö, rydder, Sverigis riches forstandhere, helser eder alle, fribornæ, frelsismen, kronnenis skatskylloge bönder och menige almwege, som byggia och bo offuer alt Smaland, kerlige med war herre. Kere venner, jach formoder eder alle vel vetherligt wara. at jach medh Richesins Radhz samtyckie skickade och sendhe fra Vazstena om midfaste tiid nw nestforlidhen verdug fader her Bisp Otte i Vestherars och her Erich Trolle nid til Danmarcx Radh om friid och opslag richen emellan, och beramadhe the var senningebud tha med Danmarcx oc Norgis Rad et venligit herremöthe i Nye Varberg, standendis om Sancti Botolphi dag, nw nestkomendis. Tha tesse vare senningebud vare ighen kompne och gaffue tiil kenna, ath thette möte i forne Ny Warberg beramet var pa samme tiid, som for[skrif]uit star, tha var jach tiil ordhe och talss med then almwe, som forsamblad war aff alle landzskap offuer menige Swerigis riche om Erichzmesso nest forledhen, oc lot them forstaa, at sadant möte emellom tesse iij (3) riche beramet war och sporde them alwarlige tiil, om en the wille haffue K. H[ans] eller hans son för herre och kong i richt ighen, eller och giffue honom nakon skat eller vederkenning aff richt, tha swarade the alle med oprechte hender, och forswore kong Hans och alle hans affödhe och sagde siig aldrig vele skatte K. H[ans] eller hans affödhe annet en som fæder oc föeldre för them giordæ pa Brwnkeberg och Holwedhen och annerstadz, ther Danske hærær haffue sig her in med macht i richt budit. Sa var jach sidhen om helgetorsdag i Telgie*) med the verdigste, verdige fæder, erlige herrer, gode men, richesins radh oc nagre fulmechtige senningebud af Dalen, berghin, Stocholms stad med flere städer och lagsagor offuer menige landhen her oppæ, offuervägandes med them

*) Mötet i Tälge hölls d. 1 Juni 1508, såsom synes af fullmagten för ombuden till fredsmötet i Varberg (Jfr Danske Geh.-Archivets Aarsberetn. IV: 348).

thette richesins vordandhe ærendhe, som nw aldra største macht oppa ligger, och vordhom tha alle endrechtelige offuer eens med the almogens fulmechtuge senningebud, at vij sende strax fro for:ne Telije xii (12) aff Richesens Radh nid tiil thet herremöte, beramet ær i Ny Warberg om Sancti Botolpss tiid, och bywde æn nu tiil så, at vii vele vara bekend för Gud oc alle cristelige herrer, som ret och oret kennæ vele, at brysten skal ey fynnas hoss oss i nagen matthe, om æn vii thet niwte mage. Er thet sake, som Gud förbywde, at K. H[ans] ingelunde vil haffua friid eller sätia i dag richen emellom, med myndre æn han vil haffue richit ighen och hempnes, som han sagt haffuer, offuer ridderskapit, friiborna, frelsismen, köpstadzmen, bönder och bokarle offuer menige richit, som han giordhe i Kalmarna offuer vara fatige infödde men i then felige dag, mot all ære, retwisa och rådelighet, thet han blygelige skal vara bekend för Gud och alle retwisa men, tha ær almwgen endrechtelige sa offuer eens med oss, och vii med them, oc sitie alle alztingis vederredhe med theris godhe wærie och vele möthe honum, thet betzstæ Gud och alle richesins helge patroner vnna oss naden tiil, at forswara och wærie oss hem tiil vort eghit, som fäder och foreldre för oss giort haffue. Kere venner, sa beder oc pa rigisins vegne strengelige bywder jach eder alle, at i oc sitie alztingis vederrede med eders gode wærie, nær myn broder her Electus pa myne oc rigisins vegna eder tiilsegiandis vorder, at affwærie eders oc richesins skade oc forderff, vid Kalmarna eller annerstadz ther nedre, thet betzsta Gud giffuer eder naden tiil, som Dalekarlena göre vele vid Stocholm, om æn k[ongen] vil komma diit, oc sender jac eder en vtscript aff Dalekarlenes breff, som the Stocholms stad tiilscriffuet haffue*). Kere venner, bewiser eder nw trolige her vdinnan som gode infödde Swenske men aff ære oc rette bür æt göre med siit fædernes riche, som i och altid trolige her tiil giort haffue, som erlige tro dannemen i alle motte.

Concept i K. Danska Geh.-Archivet.

*) Brevet var utfärdadt i Tuna lördagen efter S. Eriks dag (d. 20 Maj), såsom synes af Stockholmsboarnes svar, dat. Petri & Pauli apostolorum aftan (d. 28 Juni) 1508. Kröningsvärd o. Lidén, Diplom. Dalekarl. I: 207.

Hemming Gadds och Johan Månssons kontrakt med de Tyska knektarne, under Simon Hases befäl, hvilka på ett år träda i Hr Svantes tjenst mot 24 mark Lübsch och 6 alnar Leidiskt kläde på man, egen krigsrätt, »fritt röfveri» i fiendens land, ersättning för skada, liden i tjensten, och underhåll under sjukdom. dat. Kalmar d. 18 Juni 1508.

Wij Hemingk Gade, von Gades genaden Electus to Lincopen, vnnde ick Johan Manusson bekennen vnnde betugen in dussem vnsseren appenen breue, dat wij mit wolberadem mode hebben gelauet vnnde gudt gesecht den Dutzschen knechten vnder Symon Hase belegen van vnssen genedigen herren wegen Her Swante Nielson en jaer langk denst willen, enen ider knechte xxiiij (24) mark Lübsch unde vi (6) elen Ledisch gewandt geuen, sodane gelt vnde gewandt sollen em[pf]hangen in dussen na gescreuen xiiij (14) dagen na datum dussen breues xij (12) margk Lübsch vnde ne[gst] volgende festum Sancti Jacobi apostoli vi (6) elen Ledisch gewandes. Weret sake vppe de vorgescreuen ty[den] sodane gelt vnde gewandt den vorgemelten knechten nicht to der handt qweme van vnssen g[enedigen] herren, her Swante Nielsson, wyllen wy, Hemingk Gade, Electus to Lincopen, vnde Johan Manuss[on], suluest personlich sodane genommet gelt vnnde gewant geuen, xij (12) margk in xiiij (14) dagen ben[omet] vnde vi (6) [elen] gewandt vppe Jacobi an alle vortogeren edder vorsumen, vnnde denne dat andere nasthende gelt in [sod]anen terminis edder tyden, vppe wynachten vi (6) march Lu[b]isch negest volgende, in mi[t] fasten darna vi (6) mark, de leste botalunge dat sulwigen jares. Vordermere gelaue wy, Hemingk G[ade], Electus to Lincopen, vnnde Johan Manusson, alle dusse na gescreuen puncte vnnde artikell sal vnssse gen[edige] herre her Swante Nielson vaste holden vnnde sodane puncte vnnde artikell vorsegeln vnde breuen. Int erste sollen de knechte vnder Symon Hase bolegen eer eygen recht hebben enes ider x [mark] broke na erem rechte to rychten. Ock sollen de knechte hebben vry rouerye to wat wo en dat gevallen mach in vnsser vynde lande, worde ock jenigk gefangen, widder to quiteren vnde losen vnnde alle synen bewysliken schaden vp rychten, so dar ock jenigk vor Swedenr[i]kes vynden gevundet, geschaten edder gelemet worde, in wedder heylen laten vnnde de tydt sines leuens notdorftige dinge, kost, bier, wes enem Cristen minschen von noden is bosorgen, storuen och jemandt van den knechten, eme syn vordenst loen to geuen, vnnde sodanen negest

vp paschen kommen sal der knechte denst vmme wesen vnd en ende hebben. Weret ock dat vrede worde gemaket edder in bostande queme, sollen ere volle gelt hebben bouen gemelt xxiiij (24) mark Holmisch vnnde vi (6) elen gewandes. Alle vorgemelten puncte vnnde artikell wij faste wyllen holden sunder alle argelist edder insage. Des meer to tugnisse hebbe wy Hemingk Gade vnnde ick Johan Manusson wetentlick doen drucken vnsse ingesegell boneden an spacium dussen breues, de gescreuen ist tho Kalmar am son-dage na Botolphi abbatis im jare vefteyn hundert vnnde viij^o.

Samtida afskrift, af fukt illa medfaren, i K. Danska Geh.-Archivet.

Otte Rudh till K. Hans; begär att få såsom län de gods, den nu till Sverige förrymde Hr Nils Bosson i Danmark ärfvt efter Arvid Trolle, lemnar underrättelser från Kalmar, der en framför slottet liggande präsm hindrar undsättning från sjösidan, och meddelar förhandlingarne om stillestånd, hvilket i hans frånvaro blifvit aftaladt mellan hans svenner på Borgholm m. fl. och Hr Electus, H. Gad, men hvilket han icke tilltrott sig att godkänna, utan begär att få veta konungens vilja, dat. Sölvesborg d. 22 Juni 1508.

Myn ydmygh wnderdanligh, wellwilligh, pligtigh tro-tyeneste. Edher nadis kongelige stormegtugheth alle tider redbon ath ware. Aller nadigxte herre &c. Ma edher nade werdis ath wide, ath her Niels Bossen er römth tiill Suerighe, oc togh han meg fraa klädhe oc andeth, swo goth som tw-sindh gyllen. Jech fordeth och fremmeth honom altingesthe tiill thet besthe, effther edher nadis befallningh, oc giorde han meg aldrig forwaringh enthen meth breffh eller budh, som thenne myn drengh ydhermer kan sighe edhers nadhe. Thy aller nadigxte herre, beder jech eder nade ydmygelig, ath eder nade wille werdis tiill oc wnnæ meg hanss godss wdi forläni[n]gk, som honum faldh tiill arffh her i Danmark meth sin hostrw effther her Arwidh Trolle, for then store skade, som han megh nw giorth hafuer wforwareth. Jech will göra eder nade swa ydherlig tienesthe ther aff, som nogen anden skall göra. Thy bedher jech eder nade, som myn gönstigh herre, ath eder nade wille werdis ath forläne megh thette for:ne godss, ath jech motte haffue thet tiill en opretningh

for then store skade, jach haffwer foth wforwareth, Aller-
 nadigxte herræ, maa edher werdis ath widhe, ath jech haffuer
 hafft mynæ budh oc speyer indhe i Kalmarn by. Tha er
 then pram næden tiill halffdellen giorth meth dwbell eghe-
 bielker, hwer bielke er en fodh breedh, oc er han sex föder
 tyck næden tiill, oc er fylth emellom meth töör eghe wedh
 oc offwen tiill er han tre föder tyck, oc swo forfylth meth
 töör eghe wedh. Aller nadigxte herre, then stundh jech wor
 nedræ hoss eder nadhe, tha screff electus them tiill, som
 stode i slotss logen paa mynæ weynæ, thet breff sendher
 jech eder nade. Sendher jech oc eder nade en copia aff
 thet breffh, som myne swennæ screffwe honom tiill igen.
 Aller nadigxte herræ, Jörghen Kock, Jwncker Williom oc
 Sewerin Norby haffue giorth ny deytingen meth breffh och
 besegllingh meth electus, men jegh wor her nedræ hoss eder
 nadhe, oc haffwe the sath migh ther i meth. Sendher jech
 oc edher nade en copia aff theriss breff, huilken deytingen,
 breff och beseglling jech ey samtycke eller holle willæ, thy
 jech wor ey tiill stæde ther hoss, ther thet wor giorth, och
 ey stodh thet megh ath göre anden deytingen meth breffh oc
 indsegell en som eder nade och eder nadis elsk[eligh]e Radh
 besluttheth i Köpnehaffn meth Sueriges foldmegtighe sende-
 budh. Ther om fek jech electus scriffuelssse, om jech willæ
 samtycke oc hollæ then contracth, som Jörghen Koch &c.
 haffde giorth, sender jech eder nade en copia aff Electus
 breffh ther paa, sender jech oc edher nadhe en copia af thet
 genswar, som jech gaff electus ther paa*). Aller nadigxte
 herre, willæ eder nade werdis ath offwerweyæ alle tesse ar-
 ticklæ oc giffue megh engketh edher nadis willæ her paa,
 hwor effther jech skall retthe megh, oc kan jech ickæ were
 forfareth, en will eder nade wndsette thet sloth, tha maa eder
 nade ware fortength ath wndsettæ thet tiill landeth, oc edher
 nadhe wille sende thet tall folk östen till landeth till en
 haffn heder Cureholm. Jech haffuer befallth thenne myn
 dreng ath sighe eder nade ther ytermere om. Her meth
 eder nades kongelig store megtigheth siell, liiff och swndheth
 the helge trefoldigheth befallendes ewinnelig. Scriffueth i
 Sölisborgh torsdag, som er helge legemæ dagh. Anno &c.
 octavo.

Edher nades ydmygh
 Tienere

Otthe
 Rwdh.

*) Förhandlingarne i detta ärende tryckta i Geh.-Archivets Aarsberetn.
 IV: 336—343.

Postscriptum å en sedel:

Aller nadigxte herræ, om thet sloth jeg scriffuer edher nade tiill, tha er thet Kalmarn sloth, oc stor thet ickiæ well till ath wndsette tiill wandeth, for the pramme ligge swo nær tiill slottet, men till landeth maa edhers nade ware fortength ath wndsette thet. Aller nadigxte herræ, om thet twsindh folk, som edher nadhe wille skicke tiidh, tha skall thenne myn dreng sighe edher nadhe, hwem edher nade maa besth sendhe them medh.

Utanskrift:

Högborne forsthe oc store megtiiste herræ her Hans meth Gudz nade Danmarks Sueriges Norges Wendes oc Gottes koninghertug i Sleswig, Holsten, Stormaren oc Dyttersken greffue i Oldenborg oc Delmenhorsth sin aller nadigxte herræ.

Original i K. Danska Geh.-Archivet.

212.

Svenska rådsherrar, ombud vid fredsmötet i Varberg, till Hr Svante, om det anstånd de lemnat almogen i Sunnerbo häråd, med erläggandet af det antal af oxar, som blifvit dem ålagdt, dat. Varberg d. 28 Juni 1508. D. G. A.

Sincerissimis nostris in Domino dileccione et salute premissis. Kære her Swante, brodher och besynnerlighe gode wen. Som wi nw her forsamlade wore i Vardbergh &c. komme for oss noghre böndher aff Swnerbo och clagadhe theres fatigedom om the vi (6) tiogh oxar, the idher i winthers wtfeste, ath the them paa eth aar til görendes icke formotte astadh at komma, med mynne en the skulde plat fordarffue theres boo oc boskap oc alt thet the skulde haffue theres velferdh aff, oc ath the wilde heldher gaa fra garde oc gotz, hustru oc barn, en at the them paa ith aar wtgiffua wilde &c. Thaa epther thenne twist rikin emellan ær och the swa daglige widh wore fiende hendher boendes æro, och oppa thet at retta oc aarlige cronenis rentta ey schal for then schuld forargas, haffue wij paa idhra tröst och wegna sacht them for swar, ath the schole helfitene aff the oxar giffue wt nw

i jaar och the andhra aat aare. Thij bedie wij idher kerlige, at i wilen laathe them niwta wor scriffuise got aath, och thet i wne them dagh paa the andhra helfftena til aath aare. Swa och at i biwda idher fogete ther wti lenet til, at han fortwngher them icke i thetta aar offuer then helfftena dell som forscriffuit staa. Idher herredöme her med Gudi befallandes. Raptissime ex Vardbergh anno Domini Md octavo in vigilia apostolorum Petri et Pauli, nostris sub sigillis.

Consiliarii Regni Swecie
pronunc Vardbergh constituti.

Utanskrift:

Nobili viro strenuoque militi, Domino Swantoni Niels-son, Regni Swecie gubernatori, fratri et amico nostro in Christo sincerissimo.

Original med lemningar af fem sigiller i K. Danska Geh.-Archivet.

213.

Åke Hansson till Hr Svante; af de från Varberg återkomna rådherrarne var ingen för konungens eller hans sons »intagelse», Nils Bosen är illa lönad af K. Hans, och vore godt. om flera de gode män, som ute äro, också komme åter, dat. Sexdräga d. 5 Juli 1508. D. G. A.

Verdigh helse nw oc altiïdh kerlige forsendt med Gudh. Kære herre frende oc godhe besynnerlige wen. Tackes edert herredöme wele wethe, at the verdige fæder, erlige herrar oc gode men, som thet mötthe besöcthe, ære wpkomne, och haffuer jach ingen annen tidende fornummit en som Richens Raadz breff inneholler*). Som edert herredöme wel kan formerche, haffuer jach forstondit, at the gode herrar ere alle weluilyoge, wethendes edert oc menighe richens gangn oc longlige bestondh, oc forstonder jach, at ingen aff the gode

*) Ett riksrådens bref, med felaktigt ortnamn: Sepdred f. Sexdrega, tryckt i Danska Geh.-Archivets Aarsberetn. IV: 348. Ett dombref af Erik Trolle, Sten Cristiernsson, Per Turesson, Åke Hansson ridd. jämte Tord Björsson i Tordstorp, Tord Björsson i Bragnum och Lasse Skumme, ang. Longerydh, dat. Sexdrege tisd. efter Vårfrud. visitationis (d. 4 Juli 1508), Copia i Riks-Archivet, bekräftar, att namnet skulle varit det här angifna.

herrer ære weluilyoge paa kongens eller hans sons intagelse, wthen segie alle ther kort ne motth. Kære herre, som i rörde om her Niels Boesson, tycker mik wel wara, at han ær igen kommen. Wore thet ganzke nyttogeth, at flere the gode men, som nw wthe ære, komme her indh i richet igen. Er nw kommet til sanning, thet honum bleff sacth i Watzstene, hwre honum skulle bliffue lönth för syn tro tienisth oc beuisningh, han ytermere giorde kongh Hans en flere. Hoppis mik nest Gudz hielp, thet bliffuer alt i gode motthe, waren wid en god trösth. Ingen annen besynnerlige tidende haffuer jach eder nw tilbiude. Ere noger frandelis forfarendes, ather jach eder them wfortöflige tilbiude. Kære herre, gich her för eth stort röcthe, thet eder holch skulle wara bort tagen, huilchet Gud giffue æcke ær, men som jach haffuer forstondet aff eder smaa swen, dogh kan thet inthet wara i sanningh. Hwar jach kan wara edert herredöme til ödmyweth, wilye oc kerlige, fynne i mik wele gerne göre, saa lengie jach liiffuer, thet kenne Gud, then jach eder befaller swnd oc salig til ewig tiid. Helser myn frw, her Sten oc jomfrv Kirstin, med flere wore wener med mange gode netther. Raptissime ex Sæxdregh feria 4:ta infra octavam visitacionis Marie anno domini Md octavo, solito sub signeto.

Ache riddære.
Hansson

Nils Bröms till Hr Svante, undanbeder sig denna gången att fara till Kalmar, emedan han legat så mycket der, senast i vintras sjelf sjette, men om flera »gode män» fara å stad och Hr Svantes egna svenner, vill han ej vara bland de sista, under hopp om ersättning för sin skada, dat. Hedensö d. 6 Juli (1508). D. G. A.

Min ödmiukth och trotianisth nw och altiidh forsenth medh Gudh. Kære herre, ficht jach eder scriffuelse for nogra dagha, swa lydendhe, thet i æren begerendhe, thet jach skulle fara til Kalmarna, holket jach kan ey göra i thenne resso, beder jach eder kære herre, thet i taken mich ey til mystekkes, for thy thet jach nekar eder bodh i thenne resso. I vethe vel kære herre, thet jach lagh ther i fiordh sommar och swa i vinters siälff setthe och fortærdhe ther mina pæninga, och jach ficht inthe i gen, hwar fore, kære herre, bedes

jach ödmiwkelegh fore i thenne resso, æn ær thet swa, kære herre, thet flere godhe men fara aa stadh och edhra dandewena teslikes, thaa hoppas mich tiil Gudh, i skule finna mich medh then förstha och ey medh then siistha, thet kænne Gudh. Kære herre, thet i fiordh swa aars jach for fran heman, ther toch jagh storan skada vthy, ther fore hoppas mich tiil Gudh och edher, thet i æren ey min skadha begærendhe, æn ær thet swa, kere herre, thet flere fara, thaa skule i finne mich i hopen medh æpter min formoghe i alla motthe. Item gör jach eder veterliget, kære herre, thet min swen ligger i Kalmarna en nw, och haffuer han legath ther i alth aar oppo min kosth och min fortæringh. Item gör jach eder och veterliget, kære herre, thet jach togh en tönno polwer aff Paffwal Kyle til Swerikis rike behoff for xliiij (44) march, thet akene [o:kenne] Gudh, adh jach togh thet ey til mith behoff, och for thet sama polwer satte jach Paffwal Kyle min gaardh til panth. Ey mer, kære herre, edher alzmektogh Gudh befallandes. Scriffuet pa min gaardh Hedensöö torsdaghen post visitacionis Marie, vnder mith insigle.

Niels Bröms
oppa Hedensöö.

Utanskrift:

Hederlegh och velboren herre, herr Swanthe Nielson oppa Ekesiö, riddare, Swerikes rikets forstandare sin kære herre ömikelige thetta breff.

215.

Riksföreståndaren Hr Svante till Hemming Gadd; bref från ombuden vid fredsmötet i Varberg, hade på återvägen från Dalarne mött honom vid Brunnbäck d. 13 Juli, men han hade knappt hunnit till Vesterås, då han får bud, att Danskarne härjat och bränt i Stockholmsskären, tvärt emot stilleståndsfördraget, och befaller han derföre hindra all tillförsel till Kalmar slott; då rådherrarne d. 24 Aug. samlas skall han erinra dem om kraftigare åtgärder till den ortens försvar; Hr Svantes och flera rådherrars skepp skola ock vid samma tid under Hr Trotte Månssons befäl afgå med handelsfartygen från Stockholm och andra städer till Danzig. (Efter medlet af Juli 1508).

Kere broder, synnerlige gode ven. Jach screff eder tiil i sützst med edert eghet bud, finge i nokon bud eller scriffuile

fra the verduge fäder, erlige herrer och gode men, som thet möte besöchte med Danmarcx och Norges Rad i Ny Warberg, at i wille haffue lathit besthaa om all ärendhe, sa lenge the gode herrer hade giort mich naghén vnderwisning, huru then dechtingen emellom richen siig forlophen ware, och tha ville jach strax bywde eder til med myth eghit vissa bud och scriffuise, ther i matte eder epter rettha. Tha jach hade varit oppa i Dalena, i Mora, Lixan, Rettwiick, Gangneff och fangit ther pa richesens vegna all the swar, jach aff them begärade, gaff jach mich nidh ighen tiil Vestheras, torsdagen epter Kanuti, tha jach kom tiil Brwnnæbeck, fiich jach the gode herrers scriffuise, som thet möte besöcht hade, aff huilke jach sender eder en copie, her innelychte, tha jach hade varit en nat pa Vestheras, fiich jach bud fra Stocholm, at fienderna hade röffuit, skynnet och brent her i Stocholms skär och giort her stor skade, for thy vii forlotho oss alle pa then felige dag, som oss tilsagt var i Köpenhaffn i fastes, tesliges och pa the gode herrer nw siitzt mich tiilbude med theres scriffuise. Nw i tesse dager sende bisp Mattis mich en copie aff en contract som the hade giort med K. H[ans] i Ny Worberg, aff huilk ejach sender eder en vtschriift her innelychte. Kere broder, epter thet vij altid sa swickna ære aff Danske mannas och theris medhielperes dechtingen, tycker mich inge[lun]de nyttogt vara, at i tilstädhe fienden nagot före in pa Kalmarna slot, om æn i nagerlunde tröste eder them thet formena. Mich hopas tiil Gud och alle richesins helge patroner, at the komma ther icke op epter thenna dag, mædhen pramen ær nw sa wel forwaret. Schole vij altid sætie thro tiil Danskemanna falske dechtingen, vthen twiffwel, tha haffue vii tappat. Her skal sta et herremöte om Bartholmei nestkomande, vele thesse gode herrer icke tha sendhe siith folk och spjisning diit nid, tha vil jach alwarlige antwardhe them i hender Kalmarna stad, i alle the gode mentzs nærwarw, som tiil thette möthe kommandis vordhe, och lathe them förstha, at i och jach allene formage inge[lun]de lengre forswara then landzenda oc menige richet, vthen the gode herrer alle, som kronennis forläninger haffue, ther ythermere vele tilhielpen en the her tiil dagx giort haffue. Jach sender eder nw the peninge, som i oc Johan Monsson the ryttere pa myne vegna loffuade, kledet kan jach her inge[lun]de fa falt fo[r] peninge. All then del, i them pa myne vegne tilsagt haffue, vil jach obröteliget halle, som mit breff jach them ther pa nw giffuit haffuer inneholler. Stocholms stad och alle opstäderna ære sa offwerens, at the vele gö[ra] ena resa i höst tiil städerna, strax epter Bartholomei, tha vil

jach, her Sten Cristiernsson, her Niels Bosson, her Trotte och flere gøre vore skep redhe med them och leggie in jern, koper och lax och hempthe sielffue klede i Dantzke, ther är huar en fatig swen welwiliog tiil. Her Trotte vil bliffue höffuitzman för them. Kere broder, varer vid en god tröst, all then del, jach eder loffuat och tiilsagt haffuer, vil jach eder fast oc obrute[lig holla].

Concept i K. Danska Geh.-Archivet.

Nils Boson till Hr Svante, kan svärligen efterkomma hans kallelse, emedan fienden röfvar och bränner i skärgården samt »undsagt» både hans skepp och Nyköpings stad, en del af sitt folk hade han enligt löfte sändt till Kalmar, dat. Nyköpings slott d. 24 Juli 1508. D. G. A.

Min ödmyselige helssen nu och altiindh kerliga forsenth med Gudh. Maa i wide, kere herre och synnerlige gode wen, ath jach haffuer forstath edher scriffuise, i huilken i röre och vile, ath jach skal komma vp til edher. Kere herre, for æn jach fich eders scriffuelse, thaa vore fienderna her in komne i skeregarden, röffua, skinne och brenne, som vij baade her Sten och jac skreffue eder til begges vore forfal dher vdinnen, och haffue dhe jw visselige vnsacht min skep och thenne fatige stadh Nyc[öping], ath the vile brenna dhen vthen alt hinder, for ty, kere herre, kan jac ecke giffua mich hedhen saa lenge, ath fienderne ligge her i skæregarden, och jac hauer senth mith folch en del til Kalmarna, som jach eder til sadhe och loffuede. Kere herre, ære i enkannelige begerende, ath jach skal komma til edher, thaa scriffuer mich til edher vilie dher vdinnen. Her med eder almektig Gud befalandes. Huar jach kan vara eder til uilæ och kerlig, skole i finne mich veluilig vdinnen. Ex castro Nycopensi anno Domini mdviii in vigilia Jacoby apostoli. Meo sub signeto.

Nils
Boson Ridder.

Riksföreståndaren Hr Svantes kungörelse till städerna i Östergötland om det nyss afslutna stilleståndet och Danska härjningar i Stockholms och Nyköpings skärgård, sedan det var slutet, hvarigenom köpmännen i Stockholm och flerstädes föranlåtits att bemanna sina skepp till den 24 Aug. för en resa till Städerna, hvarvid han med råds herrarnes hjälp skulle låta så många af sina skepp, som möjligt vore åtfölja, och skulle Hr Trotte Månsson (på Stegeborg) derom ytterligare meddela sig med dem. (Slutet af Juli 1508).

Vy epter:ne(!) etc. helser eder borgemestare, radmenn och menigheten i Sudercöpfung, Norcöpfung, Linc[öpfung], Vatzstena oc Skeninge kerlige med war herra. Kere venner, jach formoder, eder alle vel vetherlicht wara, huruledis tesse ver[dugs]te, ver[du]ge fæder, erlige herrer och gode men, Richesins Radh, med mich haffue optha kostwart med swar kost och tæring oc besendt vare fulmechtuge tiil Danmarks Riches Rad, at the skulle haffue forarbedet med theris herre K. H[ans], at thenna blotzwtgwtilse, mannastörtning, skade och forderff, pa bade sider i thenna nest forlidhen ar nog for öghen varit haffuer, matte stilles och komma i nagen bættre motte, richen emellom, æn her til varit haffuer. I fastis, then tiid verdug fader, her bisp Otthe oc her Erich Trolle vore i Köpenhaffn tiil orda oc tals med K. H[ans] oc Danmarks Riches Rad, tha vart ther beleffwet pa bade sidher, at thet skulle haffua stonndhet en felig dag richen emellom, tiil land och i skæriegardhen, viij (8) dage epter midsomers dag nw nest forlidhen, och ther for innan skulle stande eth venliget herremöte i NyWarberg om Botolphi nest forliden emellom tesse iij (3) riche, Sverige, Norge och Danmark, och ther forhandle om yter mere, for lengre dag och opslag emellom richen, tiil huilke möthe xij (12) aff Sueriges Rad skickade vore oc thet besöchte, och ære nw alle vel ighen kompne, Gud tess loff haffue, och vart them ther pa nyt tiilsagt med breff oc indsigle om Sancti Johannis tiid nest forliden, at thet skulle haffue standet vten alle argelijst eller nijefwnder en felig dag richen emellom tiil land, en frii och sæker seglaatz aff Sverige tiil Aland, Findland, Norroboten, Kalmarna stad och alle stadz her innan skæriegarden*). I thenna felig dag haffue k[ongens] partij varit her i Stockholms och Nycöpfungx skær med x (10) skep och giort ther

*) Fördraget i Varberg af d. 30 Juni 1508 efter Danska orig. tryckt af Hadorph, Rimkr. II: 410, det Svenska i Danska Geh. Archivets Aarsberetn. IV: 346.

drapelig stor skade med roff oc brand pa mange herremantz, gode qvinnens, bönders oc skæriekarles garde, alle stadz, huar the kwnna(!) thet bekomma, emot al ære, redelighet, theris egin breff, lyffte och besiglning, for vthen al ærlig forwarning, som them aff ære och rætthe hade oss boort at göre, mæden the sin egin breff, eder oc lyffte ville ey bære vid macht halle, som the oss loffuat oc tillsagt haden. Ther fore ære köpstadzmen her offuer menige Opland med Stocholms stad sa offuer eens vordne, at the vele bemanna theres betzsta skep om Sancti Bartholomei tiid nestkomendes och göre en rese tiil Städerna och hempte then dell, som her görss behoff i richet. Sa vil jach med tesse v[erdugs]te, verduge feders oc erlige herrers hielp vtgöre the metzsta skep oc folk til siöes med köpmantzskepen, at the skole nest Gudz hielp komma frii genom syöen. Ther fore haffuer jach befalet thenne gode man her Trotte göre eder vnderwisning i tesse ærende, ther i ma sætie fulkomlige liit och tro tiil, likerwiiss jach sielff personlige vare tiil orde och talss med eder. Kere venner, varer alle vid en god tröst och retter eder epter huad her Trotte eder foresigiendes varder i thenna motte.

Concept i K. Danska Geh.-Archivet, med några rättelser, men det uppenbara felet i de första orden är förbisedt.

Riksföreståndaren Hr Svante till Johan Månsson, att han får komma upp till herredagen i Stockholm d. 24 Aug., om han kan ställa så, att Kalmar under tiden är fullt betryggadt; tillförsel till slottet bör hindras, emedan Dan-skarne sedan stilleståndet slöts skinnat Hörningsholm m. fl. orter; vid rådmötet vill han göra rådsherrarne föreställningar för den ringa tjenstvillighet de visat för Kalmarortens försvar och om det ej hjälper öfverlåta åt dem omsorgen derom. (Troligen från slutet af Juli 1508).

Venlige hælssa nw och altiidh tilforene sendh kerlige med war herra. Kære Johan, frendhe och besönnerrlige godha ven. Som i offtha tilforene haffue scriffuit mich tiil, begærendis, ath i motthe komme thedan hiit op igen &c., saa var jach frwchthende, om i haffde giffuith eder theden, ath then stadh och landzende haffde kommith richet och oss ifran henderne, ther miket obestandh motthe effterfulgth, som i ytermere sielffue tencke kwnne. Kære frendhe, kwnne i saa

begaath med folket, ath the ville bliffwe i Kalmarna be-
 liggende, om i eder thedhen gaffwe op til thet herremöthe,
 nw stonde skall her i Stocholm Sancti Bartolomei dagh nesth
 kommandes, saage jach ganske gerne, ath i thet möthe be-
 sögte; men kwnnæ i ingelunde thet saa begaa med folket,
 ath the wille ligge ther qwar effter eder, vthan jw giffue sikh
 tiden, beder jach eder ganske kerlige, ath i ickæ lathe thet
 mijnste briste, vthen bliffue jw ther, beuisendhis eder, som i
 hertill giortt haffwæ, saa lenge Gudh föger, thet herremöte
 beslithet ær.

Kære frendhe, nw for nogre dager vore her i skæren
 x (10) kongens skep, och pa thöm alle vedh v^c (500), och
 giordhe ganske stor skadhe, brendhe och skjinnadhe Hör-
 ningxholm, Möcköön och mong anderstedz ther om kringh
 i thenne felige dagh. Jach haffde mich formodith, som och
 the godhe herrer och men, i Nye Varbergh vore, mich til-
 budit haffde, ath en stadogh fridh skulle stonde och bliffue
 in till Sancti Morthens dagh till landh, och en frij seglass
 till Finlandh, Norrebotn, Calmarna och anderstedz i skæren,
 saa langht som rigsens strömar sikh vtstrecke, huilket, Gudh
 see forkerth, ey mere holles skall, hwarfore beder jach edher,
 ath i ingelunde tilstedhie nogen tilförningh till slottidh æller
 aff ath före, vthan lather jw praamen liggie in för porthen.
 I kwne vell sielffue tenckie, ath om slottet skulle nw paa
 nyth bespises baadhe med folk och spisningh, vore thet oss
 eij närmare, vthan som thet aldrigh haffde varith bestallt.

Nær Gudh föger, thette herremöthe stöndendes varder,
 och the verdugste, verduge fæder, erlige herrer och gode men,
 menige rigsens raadh, offuer alth richit, forsamlede vordhe,
 vill jach them alle her vdi alwarlige vnderuise, och skeer ey
 sedan mere veluillighet æn her till sket ær, vill jach them
 antwardhe then stadh och landzende i theris hender och kalle
 mith folk alth samens tedhen. Jach kan dogh ingelunde
 lenger then stad och landzende saa alene besörge, och ther
 till alle anderstadz vara i richet, huar aatrenger, ty moge the
 gode herrer vara fortengte, ath göre aff honum huad thöm
 tyckis. Mich hopis, ath i her vdi jw beuise eder, som i her
 till giort haffue, ath han jw bliffuer till rigsens och myn
 hond till forscriffne tid.

Concept i K. Danska Geh.-Archivet med flera, men tydligt insignerade,
 ändringar.

Riksföreståndaren Hr Svante till Hemming Gadd; tackar för det han förmått allmogen till en kostgård, för underhåll af bådas krigsfolk i Kalmar, ogillar några frälsemäns tilltag att förbjuda sina landboar bidraga, och sänder nu sitt bref derom, förnyar sin uppmaning att så vidt möjligt förhindra fienden få tillträde till slottet, för att förse det med proviant; men i stället för stenkistor vill han för ändamålet använda en stängsel, liknande flottbroarne vid färjorna öfver Dalelfven, belagd med risknippor och torf, till skydd mot skott (början af Aug. 1508).

Kære broder, besynderlige gode ven. Jach fisch nw i tesse dager ederss scriffuise med thenne ederss dreng, i huilke i blandh andra ærende røre, huruledes i haffue thet begongit med almwgen, ath the vele göre en hielpekosth till eders oc mith folk, ther liggende ær, for huilket omak och store throhet jach eder ganske kerlige tacker och i alle motte gerne forskylle vill, men som i och røre, ath nagre gode menss landbor forbudith ær ath suare till saadane hielp, huilket jach formercher wara giorth, vore fyender till bestondh, och oss och vore venner till miströsth, men nær Gudh föger, bæthre læglighet kommer, vill jach gerne ther om aldeles vara tilbørlig fortength. Jach sender eder mith opne breff, som i selfue begærendes ære, Gud giffue, ath thet vare nagot hört för sadane hemlige öndha stemplare. Kære broder, som jach screff eder till fore Sancti Johannis tiidh, ath i skulle latha bestaa om alle ærendhe och beslutninger, saa lenge i ther om finge mith eget visse budh och scriffuise &c. saa screff jach eder nw for nogre dage till med Peder Olsson om alle ærende, ath i ingelunde skullæ tilstedhe fyenderne in oppaa slottidh, om i thet nogerlunde them betage kwnnæ. Saa beder jach eder æn nw, ath i ville alwarlige vara ther vdi fortength, ath thet bliffuer formenth. I kwne dogh sielffue merche, ath vore thet sake, thet slot skulle nw igen bespises paa nyth med folk och spisningh, vore thet alz inthet verth, alth thet ther ær her til paa kostith. Kære broder, mich tycthe raadh vara, ath i lathe göre nogre floter aff tijmber, sadane som the haffue vid færenær op i Dalena. Thenne kan man förtoge pa alle sider, som behoff görss, och kosta myndre en the stora kiister, som skole senknes och fyllas med sten. Pa floterna kan man göre store velter aff riiss sa tyocka, at engte hoffuit stycke skywter ther i genom, oc forware them med torff för fyrpiil pa alle sider. Kære broder, stander nagen rad tiil i verlden, at i kwne formena them bespisa slottet, legger eder ther vin om, som

i sielffue tenckie, at oss nw aldra största macht oppa ligger. Jach vil vara then, som thet forskeylle skall med eder, sa lenge jach leffuer, then [o:thet] kenne Gud, huilken jach eder befaler.

Concept i K. Danska Geh.-Arkivet.

220.

Nils Bröms till Hr Svante; i Knarrahavn hade en skuta från Söderköping tagits af Danskarne, hvarför sedan varit strid med dem 2 å 3 timmar; Otte Ruds begäran om tillförsel till slottet hade derföre hänskjutits till Hr Svante, stilleståndet upphör d. 21 eller så snart budet kan komma igen, alla Svenska i Hr Svantes tjenst skola resa d. 9 och sedan äro ej 200 man qvar i staden, otillräckligt antal för dess försvar; H. Gadd har af allmogen utverkat en liten kostgård, men är illa liden, bäst, att han aflägsnas och Hr Nils Boson får befälet, om han vill åtaga sig det, dat. Kalmar d. 7 Aug (1508*). D. G. A.

Min idmigelighæ thro tjänisthæ nw och altidh til sendh med wor herra. Werdis edherth herredöma at wede, adh os for wndhrer storlighæ, adh i haffwæ igka scriffweth os til, hwar effter wij skwllum os effter rettha, saa lengha sidhen then degtinghen war giordh. Kära herra, mo i och wedhe, thet Sancte Oloffs dagh kom her eth affh koningens skep lopedhendis(!) i genwm swndhet och togh os i (en) stor skwdha ifron i Knarrehamn, som otthe hemma i Swrköpingh, war ladhen med hwmla och salth och cledhe och haffdhe selfh funith sigh i genwm sön och in i en fry hamn, och wy throtdwn paa fridh, men sidhen the haffdhe tagit skwdhen, gaffwa wij os til slags med them i ij (2) eller iij (3) timer, och mista wij ther ij (2) godha karla offwer, men migh hoppes, the sloppe och igka alla mistha. Söndaghen ther nesth effter kom Ottha Rwdh hidh til tals med os och begerede al opföringh och afföringh paa Kalmarna sloth, hwilket wij inghaledis til stedhe willa, for en wy fongha edhers herredömis scriffwilssa. Hwr her er til gonghet med edherth folk, om spisningh och theringh, thet weth Johan Moensson nw, han kommer til edher, wndherwissa och alla the Swenska karla,

*) Emedan Nils Boson föreslås till befälhafvare i Kalmar, kan brevet ej vara tidigare än 1508, och står utan tvifvel i sammanhang med Johan Månssons nyss beviljade tjänstledighet. Nr 218.

som edher tiæne, dhragha op til edher. Senesta Sancte Lawrensses affthen dragha the hedden affh, och sidhen ær her ganska lidhet folk ighen i stadhen, och stor thet igka lengher i dagh i mellann Ottha Rwdh och os en til i dagh om xiiij (14) dagha. Thet aldhra snarastha jak kan fongha dhrenghen ighen, er daghen wdhe, och nw edher folk dragher hedhen, thaa er her igka alth thet folk, her ighen blywer, igka ij^c (200) folk i stadhen. Thet skal Gudh kenna, jagh blywer nödwgh noghen forredhere for thenne stadhz skwldh, kommer thet igka i opslagh, thaa er her inghen machth adh tagha i moth them med. Tegkis edher och wedha, thet jak kom til her ilethus [o:electus] i Hosby, och ladh jak lessa edher breffh ther för almoghen, och war ther en stor forsamlingh til hoba, och ther ladhe her Electus ponon(?) en lidhen kosthgerdh, thet samtychta almoghen alla samen, men strax haffdhe her Per Twrsson sith bodh wdhe, ath ladhe forbywdha sina lanbo ath göra ialectus noghen gerdh, och Benct Knwtsson och thes ligesth sina lanbo flere, och for nwmmr jak, thet ialectus wora besth hedhen, alth er honum illa wegget, som Johan Moensson och flere edhra swena yddhermera wedh en jagh; willa her Niels Bosson tagha sigh thenne landzendha til, thet wora megit gangligheth, och mo i fwlleligha wedhe, thet jagh blywer her igka lengha lighendis. Ydhermera wet dhrenghen edherth herredöme wnderwisa, och skyndher mik honwm snarligha ighen, som al som stors[ta] machth paaligher. Her meth edher almechtwsta Gud beffa[llan]de och Sancte Erik koningh. Hasteliga scriffuit i Kalmarna mondaghen nesth fore Sancte Lawrensses dagh.

Niels
Brems.

Biskop Matthias till Hr Svante, erinrar om stilleståndsbriefvets fullgörande hvad fångarne beträffar, han skall följa biskopen i Skara och Hr Åke Hansson, när de resa upp till herremötet, dat. Strängnäs d. 9 Aug. 1508. D. G. A.

Matthias &c. lika med N:r 15.

Tecktis eder herredöme ath ware förtenkte om thee faangher, her oppe ere, ath thet dekingis breff motte göres

fwlt, swaa ath skwllen schulle ecke i noger motte fynnes paa waare siide. Wii förmode, ath her Aake Hansson haffwer thet aldellis bestelt med thee faangher, ther nedre i Westergölland waare. Tyckte oss och ware raad och gansche nyttigt, ath saa motte skee med them, her oppe ære. Ingen anner besynnerlige tydende haffwe wij eder herredöme nw tilbiwde. Ner then gode, werdigste herre, bispen aff Scara och her Aache Hansson komma hiith op til thet herremöte, nw beramet er, wele wii och gerna göre oss rede och följe them, epter eder scrifuilse. I hwad motte wij kwnne wara eder till wilie och kerligh, skulle i altid finna oss weluillioe. Edher her medh alsmechtig Gud befallindes. Raptissime ex Strengnesia vigilia beati Laurentii Anno Domini millesimo quingentesimo octavo. Nostro sub signeto.

222.

Ture Jönsson till Hr Svante, har samma dag fått kallelse att i Stockholm infinna sig d. 24 Aug. med det största antal väpnade som han kan, berättar om biskop Karl af Hamar och electus af Oslo, och begär efter den senare, som rymt till K. Kristiern, få Götala gård, förordar Axel Mattsson (som varit uppförd på häradsboarnes förslag) till häradshöfdingtjensten i Vadsbo och Nils Claesson på Stola att få häradsgodset i Kinne härad, dat. Falem d. 9 Aug. 1508. D. G. A.

Min velwillige trotiensth och kerlige helsse nw oc altidh forsendh med war herre. Kære herre och swoger, ma i vide, ath jach fik nw i dag ider herredömes skrifuilse, vtskriffuet aff Vesteraas fredagen nest for Magdalene, lydendis ath jach skulle komma vp til eder om Bartolomei medh thet mesthe folk, harnisk oc veye, som jac kan astad komme, huilkit jac gerne göre vil. Dogh skal jac ther fore formoge mich stort tal oc rop i thenne landzende oc eth feyth howidh, som jac idher sielff ytermere vnderuise vil i gode herrers nerwarilsse. Kere herre, er her rycthe, ath biscop Karl aff Hamer, som gripen var pa Bohws, er vtkommen aff fengelsset, oc ingen veth huar han ær. Ytermere ær her san tidende, at electus aff Opslo lot sigh leyde for then vnge kwng oc kom til honom i Vardbergh oc fwlde honom siden til Bohws, oc gar for san rycthe, at han skal haffue Osslo bisscopsdöm igen. Om thet var idert minne, han drog swa aff landit, ingen

var her i thenne landsende atspordh, thet mich vitterligit er. Kere herre, matte jac nydhe Götale gardh, som jac hade, och i vnthe i Vastena for:de electus, er jac kerlige begerende, oc kennes jac vidh honum pa idert tröst, til jach far ider skriffuilsse. Huat ider vilye ær ther om, retter jac mik gerne epter. Kere herre, er ider gamblæ tjänere Bent Bentsson dödh, Gudh hans siel nadhe. Ther fore ær thenne gode man Axel Masson ödmygelige begerende, at i vele vnne honum idert samtycke oc breff pa thenne heredzret i Vassboo*). Han vil thet kerlige fortiane, oc haffwe i ther en godh tro tjänere, ther ma i forlade ider tiil, och begerer jac kerlige, at i vele lathe honum nyde thenne min skriffuilsse goth ath, och veth jac vel, at almogen samtycker honum gerne, ty the haffue for varit honum begerende, om thet vore iders vilye. Her vppa er jac kerlige iders gode swar begerende, oc vil jac thet kerlige fortiane, saa lenge jac liiffwer, thet Gudh kenne oc alle Sweriges helge patroner, them ider med liiff oc siel ewerdelige befelendes, och begerer jac kerlige, at i vele helsse iders kære hustrv oc mit gode barn med M M (tusen, tusen) gode netter. Hastelige skriffuit pa min gardh Falem Sancti Laurencii aften Anno Domini Mdvijj.

Twre
Jensson riddere.

Postscriptum:

Kære herre, ther ligge iij (4) garde i Kinde hæret, som Benth hade oc kalles hæræssgodz. Er ider tjänere Niels Claussion pa Storde them ödmygelige [begerendes], och haffwe i ther stor heder oc priis, ath i hielppe idre gamla tjänere, och skulle i fwlkomlige finne honum altidh. saa lengge han liffwer, pa idert besste, epter sin ytersste makth. Kere herre, forloffwer icke for:de garde for Gudh föger, jac komer til ider. Tha vil jac ytermere vnderuisse ider om al erindhe

*) Axel Mattson har från sin gård »Helghekys», nu Hellekis, tisdagen för S. Laurens d. 8 Aug. 1508 skrifvit en ansökan om häradsrätten i Vadsbo efter afidne Bengt Bengtsson.

Å en liten lös lapp (kalf), som hört till ett bref, hvilket nu torde vara förkommet, läses: Kære herre, skulle i oc weta, ath Beynt Beyntzsson ær död, som hærredshöfdding war i Wadsbo, Gud hans siel node. Haffuer oc almogen i Wadzbo oc jach varith p[a] eth samtal vm i (en) hærishöf[fd]ing oc lach iii (3) i wallith, som Swerigis lag indhä holler, först Axel [Ma]sson, Benth Monsson, Anders Joensson. Haffue the lach Benth Monsson meth sodane skell i vallet, ath han skal komme i Vadzbo oc byggæ oc bo pa sin gardh, ellers willia the engelunde haffue honom, men almogen er Anders J[oen]sson i Ornes ganske mygit begærende for en hærretshöfdding, forti han er eder en god, tro man i alla motto.

vppa Nielses vegna; ty hans troo ær til ingen, vden til Gwdh och ider, oc acfer lifwe oc döo ider tro tænerere, ther ma i forlade ider til. In Cristo [valete].

Utanskrift:

Erligh velbyrdigh man och strengge ridder her Swante Nilsson Sueriges rikets forstandare sin kere herre oc hövisman kerlige sendes thetta.

223.

Kalmar stads borgmästare och råd till Hr Svante, klaga, att borgarne blifva aldeles utblottade, om de skola längre underhålla ryttarne i staden, särdeles de äfven på 14 dagar måst åtaga sig Johan Månssons trupp, då den saknade proviant; deras tillförsel är ringa, hafva svårt få salt och humle; en lastad skuta, som inkommit i deras hamn, hade det lyckats ett Dansk skepp borttaga, emedan de litade på stilleståndet, och de begära enträget sändning af mer folk och proviant, dat. d. 17 Aug. 1508. D. G. A.

Vara ödmiwka tro tænist nw och altiðh för sendh med vare herra. Ær iderth verdugha herradöme vel veterleghet, ath i loffwadhe oss i vinthras, tha wij haffde varth bodh nær ider i Vexsiö om the ryttara, wij holla her i stadhen, ath wij skullom haffua lossan om paska tiidh, hulket ecke skeddhe. Framdeles haffde wij Sten Brauisson tel iderth herradöme oppa Sancte Erikx tiidh oc nagra flere vara medborgara, och lathom vnderuissa ider nadhe van fatigdom, ath wij hafdhe ecke machth adh halla thöm med længher, oc wij fingha inga losningh tes mer. Ther före sendha wij eder nade en nw var vissa bodh och görom ider nadhe föruarningh, ath wij inghalundha förmagom thöm lengre halla, för ty wij fatiigh men sætia vth klædher aff kroppen och grytor oc kannor och sængga klædhe, och borgom och lænom sa, adh wij æra sköth sa fatighe, ath wij haffua ecke för leffua dagen med. Och haffwer Johan Mansson leghath her oppa idra nade vegna oc rijkesens, som en tro dandheman, och the dandeswenna sammaledh, som med honum æra. Ytermere gik the dandeswena kosth och tæring oppa grwn, ath the haffde hwaske ætha eller dricka nagot för tæra, och ville haffua faridh aff by for hwnger oc swal[t] skul. Tha wij thetta förnwmma,

tha togha vij thöm in tel oss oppa en xiiij (14) dagha ath görendhe, oc hallom nw thöm med ryttrana, oppa thet ider stadh och rijkesens skal ecke vardha förraskadh, sa nw som för, i nogra mottha, sa längher vij kwnne haffua var vissa bodh tel iderth herredöme, vnderuissandes ider nadhe var nödh och trangh, vij ära staddhe vtij, hwar före bediom vij iderth herradöme ödmwkelega för Gudz skul, ath vij kwnne fa nagra losningh oppa thet stora kosthaldh, vij haldom innan then tiidh, eller oss driffwer nödh och trangh til adh rymma byn, och the med oss, och lyggia vij her inne som andre fangha, ath vij kwnne hwaske fa salth eller hwmbra eller nagodh thet vij skulle bergha oss med, och kom her en skwtha löpandhe och var frij kommen her i vara hampn, tha kom eth konwngens skep löpandhe och togh henne borth med gos, som hon var, och then haffde vij vel kwinnidh för varadh, och haffde vij ecke troth oppa then felogha dagh, som her ær lysther, ther före haffua vij ena ganska twanna tro tel then daghen. Hwar före bediom vij iderth herradöme vara her betencthe vel vtij, ath sendha oss hijth mera folk och spisningh, ath holla folket med, för vij haffua inga machth ath holla thet lengre med, wthan sa sker, tha varder thenne fatighe stadhen slæth ödhe, och kommer i figendha hendher igen, och kommer her inthe in aff landet, för ty thet föres in i figendha landh, oxa, smör, skjnn oc hwdha, och thet valler, vij haffue inthe bettaladh med. Blijffwer her ecke en godh endhe paa thetta örlog i thenne vinther, tha blijffwer then fatigdom til, var hwss, ighen sta, jw visselegha aff bränth i vinter vthan twiffwel, theth Gudh förbiwdhe, saa ske skulle. Saa loffwades oss och tiith och optha i vintras godh vnssætningh med skwtor, ladna med salt och humbla, oss och thenne fatigha landzændha til hiælp och trösth för the fatigha vara, vij aff stadh komma kwnne, thet eij æn sa sketh ær i nogen mottha, ther vij enkanneliga stor brijsth pa haffue i thenne landzendha. Her med iderth herradöme alzmettogh Gudh befallandes och Sancte Erik konungh. Vilia vij altijdh göra hwadh ider liwft ær. Scriffwet i Calmarna in octava Laurencij anno Domini mdviiij.

Borgamestara
och radh i Calmarna.

Utanskrift:

Ærligh herra och strænghe riddare her Swanthe Nielsson, Swerges rijkes förstandare, var kære herre hówisman ödmiwkligha.

Nils Claesson på Stola till Hr Svante, begär att få härads-
godset i Kinne härad, 5 gårdar, hvilka häradshöfdingen all-
tid haft, och erinrar, att han varit en af ombuden vid
mötet i Varberg, dat. Storda 16—21 Aug. 1508. D. G. A.

Min ydmiwke plictighe tro tjänsth nw oc altid fore-
senth meth Gud. Kære herre, tacker jagh storligh for alth
goth i mik giorth haffue, huilketh jagh gerne met myn
fatigh tjänst forskulle vill, saa længe jak [leffuer]. Kiære
herre, bedher jach edherth herredöme, at i wille wæll göre
och wne mik thet hæretzgodz i Kinde hæret, v (5) garde,
och rænthe vij (7) pund smör, som Bæncth Benetsson haffde,
Gud hans snæll haffue. Thet haffue haffth hwar hæret höff-
dingh epher annan, till her Sten togh thet gotz fra Niels
Lawrentsson oc wntte thet Bæncth, som nw ær sachth, och
ær thet all hæretmendz bön till edher, ath forne gotz maa
komme till theres hærethöffdingh ighen, som för haffwer
wareth. Kiære herre, som jak fik edherth herredömes scriff-
welsse oc flere godh herres fra Tæliæ, ath jak skolle ware
en aff them, som till Wardbærgh skulle, till thet herremöthe,
thaa war jak ther meth the gode herrer och bewiste mik
ther vti thet ytherste, myn makth war. Thi bedher jak
edher kerligh och gerne, at i wille withe myth bætzste i
alle mothe, som myn store tro ær till edher, will jag gerne
göre edher och riketh tjenste epher myn ytherste makt.
Her meth edher Gud oc Sancte Erik konwngh befalandes.
Ex Stordha. Anno Domini Md octavo infra octavam assump-
cionis Marie virginis.

Niels
Claesson.

Utanskrift:

Erligh och welburdugh man her Swante Nielsson i Ekessio,
strengre riddere Swerikes rikets forstandere sin kære herre yd-
mykelig sendes thette breff.

Riksföreståndaren Hr Svante till biskop Matthias om indragning af förlåningen å Rekarne, hvilken han fått för sin beskickning till Danmark, med förnyadt anbud att ersätta hvad ännu kunde återstå obetaladt af resekostnaden. (Troligen slutet af Aug. 1508*).

Verdug fader, jach sich her i gar eders nades scriffuise med thenne eders nades eghin smaswen, ludandes, at eder nade vil beholle kronenis len Rekerne, epter Richesens Radz och mijna breffz ludelse. Jach drager icke tiil mynnes, eder nade haffue nagen breff aff Richesens Rad pa forscriffne Rekerne i nager motte annen, vthen tha eder nade foor til Danmark i richesens ærende, gaffue Richesens Rad eder nade breff, at thenne resa skulle vara eder nade vthen skade. Tha eder nade kom tiil baka igen, sich jach tha eder nade for:ne Rekerne her fra Stocholm, ey for pant eller skadegeld, vthen i god acht och mening, i vile och venskap, och hade formodet, at hade noghen then varit, mich sadant ville giordt haffue, eder nade ville thet icke haffue störcht eller samtycht. Som eder nade rörer och bland annet, at icke ær tilbörligt, at for:ne Reckerne bliffue eder nade ifra trengde, epter eder nade skywter then sack in for Richesens Rad &c. Aff myn gisszan menar jach, at huat en rolige och obeklandrat haffuer vdi sin haffuande værie och tager thet fra siig sielff oc far en god ven med vilia och venskap, oc nær han begærer thet igen, och thet warder honum forwægrat, kan jach ey annet formerkie, vthan thet forhalles honum vellelige ifra. Jach haffuer budit eder nade tiilforene tiil, at jach vil i förste herremöte göre eder nade fyllest epter Richesins Radz sigilse, huadh eder nade ær till acters paa rigesens vegna oc for Rekerne, sa at ingen bryst skal fynnes pa myne side i thenne motte. Eder nade her med almectog &c.

Concept i K. Danske Geh.-Archivet.

*) För angifvandet af tidpunkten då detta skrefs finnas inga andra data än Nils Bosons uppsägelsebref till K. Hans, dat. Kureholm å Ölands östra kust d. 2 Juni 1508 (tryckt i Danske Geh.-Archivets Aarsberetn. IV: 344) och Olof Jonssons bref af d. 7 Sept. (N:r 228), hvaraf synes att frågan redan någon tid förut varit väckt; men i brefvet af d. 9 Aug. nämner biskopen ännu ej derom.

Ärkebiskop Jacob till Hr Svante; vill begifva sig till Stockholm, så snart öfriga rådherrar samlas, men tror att alla hade ännu ej fått kallelse till rådsmötet; pest härjar i Stockholm; Sten Turesson är kommen från Danmark; dat. Almarstäk d. 26 Aug. 1508. D. G. A.

Jacobus &c. lika med Nr 9.

Wi komme nw i tesse dagher hinget til slottiid för thet herremöthe skul, som nw berammet ær i Stocholm, oc epter wii höre inghen ware æn framkommen aff the gode herrer, kunne wii oss ekki tinget giffwe. Bidie wii eder kerligen, at om i haffue nagen tidende aff the gode herrer i Finland oc Westergölland, at i ther om wele biwde oss til, wii wele ther epter skikke oss, som wii förnimme them lidha kan, swa at nær wii första them wara i Stocholm eller nagers ther nær, wele wii strax benale oss tinget. Wii förstodhe aff her Knwt Eskilson i Larensmesse, at han ænthä inghen scriffuile hade fanget aff eder om thet herremöthe. Tesligis wort oc oss wnderwist, at her Cristiern Benktson ey eller ther aff wiste nagot besked. Tektis eder æn nw scriffue them til och sammelides andre, ther i wethe ey haffue fangit scriffuile, at the strax reeddhe siig komme til thet herremöthe, ær mykit nyttigt, pa thet att the gode herrer, som langwæghe kommendis ære, ekki skole bidhe epter them. Thet wore got, at wii sampnedes alle i sender i Stocholm, at wii pa faa dagher oc tæss snarligere kunne ænde rigesins ærende för then pestelencia, som ther nw regerer, oc andre merchelike saker skul. Hwar wii kunne ware eder til gode oc kerlig göre wii altiid gerne, eder her med Gud oc Sancte Erich kong ewinnelige befalendis. Raptissime ex castro nostro Almerstæg sabbato ante Augustini Mdviii. Nostro sub signeto.

Oss ær sagt, at her Sten Turesson schal wara kommen hem til sin gard. Huat i sanningen ær, wethe wii ey. Tæktis eder haffue bud epter honum, at han komme eder til orde, at han wiste seye eder om alle legligheter, han forstandit haffuer i Danmarc, ther i oc wii kunde oss epter rette nw i thenne herredag.

Nils Bröms till Hr Svante, om nödvändigheten af förstärkning till Kalmar, för att besätta Stegelholmen, innan konungens folk kommer, och kunde den odugliga prämen användas att der bygga en förskansning utaf, Hr Electus har blott 60 man, och utom Hr Svantes egna folk, som ej blifver länge qvar, vet Johan Månsson ingen tillgång på manskap, sjelf begär han tillstånd att komma upp till Tälge marknad d. 29 Sept., dat. Kalmar d. 27 Aug. (1508). D. G. A.

Min idmigeligha thro tjänestha nw och altidh kerligha forsendh med wor herra. Werdis edher herradöme adh wedhe, adh myn drenggh kom i fron edher til migh och fornam jak i edher scriffwilssa, thet jak skulla sendhe edher bwdh i ghen, men thaa haffwer jak spörth i sannynghen, thet koninghen redher sigh ofortöffwet hidh och wil tagha Stægylholmen in i ghen, som the haffdhe i fiordh. Thy ligher ther ganska stor machth paa, thet hidh komma snarligha then wnsetningh, som man skal bestoo them med, och wy kwnnwm fongha forscriffna holm in, for en konghenss folk komma her fore, men them töffwer igka lenghæ, och kwnta wy thenne ena ressen for mena them sin framgongh, och her wora eth goth opsoth, thaa wora thet wdhen twyfflen, thet wy haffdwm snarligha Kalmarna sloth, och er promen inthæ dwxsa, wd[en] man ma tagha tymmerith och byge paa holmen med, och als inthe folk heller wdhen ederth herredömys, saa meget, som Johan Moensson wedh, och thet blywer her igka lengher en til sacth er, wdhen her komer annen wnsetningh, och ingheledis for mo och borgerna holla alth folket lengher, och haffwer electus ingheledis mer en lx (60) men, ondh och goth, och en stor twedhregt er och i mellan almoghen och honum, oc ma i wetha i gor lop then nye Engelsmanen ige-nwm swndhet. Ther han kom jemthe slothet, thaa sloo han sin fenekæ wd, och skyöödh han iij (3) skodh affh skepet och gaff han tegn paa slotthet, thet the willa snarth göra honum wnsetningh, och moghe the ganske illa paa slothet, och forwndhrer ther hwar man paa, hwarth saadhan wdhlengningh blywer, som ligher wndher ile[ctus, och er thet saa, thet koninghen komer her med machth, for en her komer annen wnsetningh, thet stor thaa til faare, hwr os gor. Hera waren fortengtha her om, ydher mera en jak edher herredöme til scriffwa kan, och drengghen wedh och nogh edher wndherwissa thet, som i sanyngghen er, och beder jak edher, kære herra, thet jak [ma] komma vp heddhen, i modh Mechilmössen. Alth thet jak skal haffwa til adh slagtha

om hösten, thet skal jak köpa i Telgha Sante Mechils dagh, ther vare(?) wel dhe som bettere haffwen(!) i machthen adh ligha her en jak, bodhe Benth Arensson, Pawell Kyla, som bodhe haffwe nogh aff kronen her nyddhra i landhet och jordha godz nogh ther til med. Jagh haffwer igka saa meghit her, jak fougher en bwe hop eller jagh giffwer tw dobbel legha forreth. Kære herra, wedher myth besta, jach komma hem. Her medh idher herredöme almectwstha Gudh be-falendhe och Sancte Erik koningh. Hasteligha scriffwit i Kalmarna söndaghen nesth effter Sancte Bertelomey dagh.

Niels
Brems.

228.

Olof Jönsson till Hr Svante, om tvisten angående förläningen å Rekarne mellan biskop Matthias och Hr Nils Bosson, hvaraf allmogen föranlåtits sända honom en deputation, för att undgå all bortförläning, dat. Vesterås d. 7 Sept. 1508*). D. G. A.

Min ömykelik tilplictio trotiænsth for senth med Gudh. Maa i vetha, kære herre, ath nw aath vaarfrv aafthen kom til mich iiij (4) men aff Rekarne, en lænsman aff Östherreke ok en aaff Vestherreke, med hwartere en bondhe, ok hadhe för mik stor klaghemaal om biskop Maass ok her Nilss Bosson, ath the ligghya ok prakke them daglike, ok trættis om Re-kerne. Taa næmdhe the vi (6) mæn vtaff tingheth, som skulle fara til idher herredöme ok tala med idher. Taa foldhe the biskop Maats til Tynelsö, ok sidhen vendhe han them om ighen, ok nar the komme hem ighen, taa ville bön-dherne slagith them oppo halssen för thet. Taa sændhe the æn nw iiiij (4) men til idher, ok tala med idher herredöme, thöm hulke jak nw(?) skynar til edher oförtövleke ok ighen tilbake, baadhe dagh ok nath til bönderne ighen. Som tesse lænsmæn seyye för mich, ath the haffwe alle varith saa öffwer enns, ath the vilie i[n]gentera haffwa til sin herre eller hos-

*) Dateringen måste åsyfta Vårfrudagen på hösten, d. 8 Sept., då i Vesterås var en större kyrklig fest (emedan domkyrkan var helgad åt Jungfru Maria) och marknad, som ännu fortfar, med namnet: Mormessan; ty Nils Bosson kom ej hem från Borgholm förr än i Juni. Jfr Nr 211.

bondhe, vthen edher herredöme ighen, likeuiss som her Sten Sture, för ty the vaare aller förlänthe för en biskop Maasse, hwar före, kære herre, varith raadelikith, ath i kendis syælfue vith tem ighen, ok ij (2) utaff tesse kara raakadhe swara oppo tingheth, ath te ville inghen annan herre haffwa æn idher. Taa wille biskop Maass strax slaa i hyöl them. Kære herre, haffwer jak ok sporth, thet i haffwe inghen værre fiendhe æn honom. Taa vareth raadeliket, thet i skunne nu tom til baka ighen til Kuse, ath han kennis vith tem. Eder . . . verdughet Gudh befallandes. Skriffuith oppo Vestraas varfrw afthen Anno Domini M^o d^o viij^o.

Oloff Joensson.

Hemming Gadd till Hr Svante, klagar, att hans svenner i Kalmar, oaktadt alla försök af Nils Bröms och andra, beslutit att fara sin väg, och hade derföre budkaffe blifvit sänd både norr- och söderut, samt ett landsting utsatt, att hållas vid Mortorp d. 14 Sept. för att förmå någon allmoge komma in i stället, och berömmar han mycket Nils Bröms, dat. Kalmar d. 10 Sept. (1508*). Egenhändigt. D. G. A.

Myn ödmiwka thro tjänesth nw och altiith försænth medh wor herre. Verdige herre fader, i dagh haffwer Bremss, Bencth Brwnsson och gode karla flere aff edra thiænara hal leth meen medh alle eders swenæ och begærede, ath the willo bliffwa her nagra daga, till tess Gudh fögdhe, ath her mere makt komma kwnde, och latom them förstaa eders breff och alles waara, wij fangith hadhe. Thaa war inghen aff them behörd, och inthet anneth herrop, wtan ath thee jw wille strax aff by och waaro begærendes edra jakth och spisningh ther til aff edert egit, edert herredöme haffwer her i stadhen. Ther til swarade ærligh, godh man, Niels Bremss, eder thro man, ath han inghen befalning hade flytia eller forda them hædhen, och ath jakthen war thy kommen her, ath hon skwlle

*) Emedan bref finnas af Hr Svante från hösten 1507, hvilka visa, att han med en större styrka då låg i Kalmar, t. ex. brefvet af d. 4 Sept. till Stockholms stad (Skand. Handl. XX: 180), samt ej Nils Bröms, utan Bengt Eriksson den tiden hade befälet öfver hans svenner i Kalmar (Jfr N:r 144, 163, 173, 179), kan detta ej vara af annat år, hvilket också bestyrkes af H. Gadds efterföljande bref af d. 23 Okt., som har tydligt årtal.

bliffwa i rikesens tjänesth, ehwar behoff göras kwnne. Thaa waaro thee begærendes medh store hædzheth(!) och wrede och hadingx ordh thet maktbreff, han hade aff edert herredöme paa hans höffwidzmansdöme, thesliges om then neordh om jakthen och aff thy thee lotho rykte gaa sielffwe lönlige och openbarlige, ath nær thee komme til siöss, wille thee winda siith sigel och fara hwart them tæktis och yntes, ther före wille ekki Brems stædie jakthen wth medh mynne, wthan the öffwer landh ridhe wille, i raadh och daadh waaro medh them, ey bliffwa wille, skwllø rækkia handen och wara godh ther fore, ath jakthen skwllø komma in för Stocholms sloth och folketh tesliges obehindrath, oledige och ofelighe. Thet . . . . . kke bejaka wille. Therföre hwlth Bremss sig ganst . . . . . igh och wille alle edre fatige thro män her i byn, bodhe [Svenske,] Danske och Tyske, som Bencth Brwnsson eder ytermera . . . . . kan. Var herre weth, hwad nödh och dröffwilse, thee hade i dagh badhe Bremss och Bencth Brwnsson och ladho sina twnge saa slæth, ath inghen prædikare i Kartwse orden kwnne mer winlæggia sig æn thee bade giorde, och för gode meklare skwll, i haffwe i gardhen ibland edra swena, kwnne thet alz inthet hielpa, och i store liffz fara waaro medh [t]hem talandes. Ther medh skildes the aath, ath thee willo taga sig sielff en höffwidzman och menthe taga jakthen per fors, thet them G[ud] förbiwde, saa skee skal, thy thet woore oswnth, ath frwer skulle . . . . . [j]ærn hath.

Aff tessom för[scriff]ne stykkiom kwnne i wel sielffwe tænkia, hwro oss mögeligeth ær nogher ny skanss opslaa eller förwegra waara fiendher, som eders största begær ær, alla opföringer och afföringer, som wi adeliss waare beraadde, i gaar jw skee skwllø, och Bremss och Bencth Brwnsson ey anneth förmode, wtan alth helth och sælth skwllø warit i dag, och ey anners ær wtan som i nw hörer. Verdige herre fader, nw mæden thee hædhen fara, bliffwa godh raadh dyr, bade om haldhen, saa och hwro stadhen skal förwaras til tess wij faa wndsætning aff idert herredöme, som i oss nw loffwat haffwe, om her nagher makt komber nordan eller synnan. Ther före haffwer jak nu strax skoreth bodhkaffla och sænth i Norra och Södra hæredh och stæmpt landztingh nw helge korss dagh widh Moratorp, ath resa nâghen almoghe her in i byn, i thet stædh edre swena warith haffwa. Her warda finnas raadh til oraadh. Wij wele ekki æn nw gifwe oss ther om för onda mæklara skwl. Thet ær en siælsyn sædes tiid som saas i thetta aar, ath sædhen bliffwer saa drygh, ath hon ikke förnötas eller optaras kan i ij (2)

sombra och samfælda winthra. Then boman sadana sædh saadde, honom borde sætias aff boleth och gōras ogildh bade paa tingh och stæmpno. Mik dragher til mynnes, ath jak edert herredōme en tijdh för tilscreff om Niels Bremss, eders throman och thianara, thet jak ey anners förnimmer, saa hielpe oss Gudh, baade til lifff och siell, at i skwille rykkia then karlen harth in til edher, liwffwan och beleffwan för hans mandom och nyttigheth i allo thy edert herredōme betenk . . . . nyttogt och gagnligeth wara kwnne, och dragher . . . . well til mynnes, ath then tiidh wij droge til Cal . . . . Stens dōdh, Gudh hans siell nade, ath han medh . . . . gaff sigh aff Calmarna stadh och in til Cronabek til mōtes medh edher i gode akt och mening att giffwa eder bekenna, hwro thet fat war i stadhen, och wete i sielff, ath han ekki oppenbarede eder alle læglighether aff færdom waaro. Hade thet warit myket omōgeliget och obehendt saa komma i byn, som i thaa komme, och war han en godh meklare som i well sielffwe wiste i allo thy eder och riketh thaa behoff giordes, [och war jak thaa myketh waaldandes, ath han skwille rækkia [edher] sin handh thaa strax, som i well hōrdhe, ath han sig [betænkte langhan tiidh, för æn i finge ja ordh och hans handh pa hans thro tienst. Ther före haffwer han op tækth sig för mik, dog lōnliga, ath jak förnimmer, ath han anker pa nogher lyffte och tilsægn, i honom loffwat och sagt haffwe, och mener en dels, ath honom ther wdi förstakkot skeer, ath han bland andra goda mæn, gifte knapar, skal altiit först benæmpnas i rikesens tienst, oc the andre aff slækt och byrd, ther sa hōgt oc mer besitne ære och mer haffwe aff cronen i förlæning, sitia stilla hemma wid sit egit oc gōra sit gagn oc bestand i rolighet medh hwstro oc barn, oc han altid fara skal som en flotstok, och ey thy mera bekennas medh nagen then del, han sig medh behiælp kwnne, wtan hwad han haffwer för öffrad aff sin gambla tienst, och thet hans dannequinna saman dragit haffwer aff hennes arff oc egit, thet förtæres i rikesens tienst, saa ath wtan edert herredōme finder her nager raad til, ær jæffwandes, ath then mannen bliffwer oweliogh och ey saa alwer, som han her til warit haffwer, och hafwer jak förnwmet, dog lōn[li]ga och hemeliga mik sagt, aff thy han wet jak ær eder troman och thianare, om nager ordh i brædzsko, som jak gissar, i honom förkastade i förliden tijdh i Eskilztwna closter, om nager ærende skedh wooro i förliden tiidh som lan[g]liga waaro öffwer talat. Mener han och, ath han i bland bisper oc prelater, ridderskapeth och flere gode mæn innan radz och wtan myketh föraktas . . . . altiit liggher pa fæge-

benken och ekki wil wara hemma hoss [sin dan]ne quinne, som flere gode, friborne män göre, wtan sielffwe[liandes] giffwer sig til sköffwels i thetta örlögh, mer æn andre gode män [göre. Enah]aanda troheth förnimmer jak i honom en dels, som jak fornam i her Trotta. Thet thaa pa færdom war och jak edher tilböd i gode akt, stilte i som en cristelig herre och förste, och haffwer fwntet rön oppa, at i grangaaffwe myn scriffwelse i then akth och meningh, jak eder then tilbödh, ther jak eder ödmiwgelige och tjänestaktelige före takker och medh myne ödmiwke thro tjänest förskylla wil, saa lenge jak leffwer. Saa beder jak edert herredöme æn nw aff innerste hiærtans ödmiw[kth], at i welie ansee tessens edhers thromans eders tjänare Niels Bremsse . . . . thro tjänest oc god welia och honom gönsteli]ge hart in til eder rykkia medh nogher then beleffningh, hanom hendog wara kan til gagn och bestand, thet jak ödmiwkelige gerna förskwlla wil, likerwiss som thet mik sielff paa gwille, och han tesliges wtan twiffwel, saa lenge wij leffwe. Verdige herre fader, her ligger stor makt oppa, at sa sker, anners ære i karlen quith, och sæther sig öffwer en sida, saa at hwaske i, riket eller flere edre wener haffwa hielp eller bestand aff honom, thet hawer jak förnwmmet i sannind, thet jak ingelwndom betækkia kan för eder, wtan scriffwer alwerliga, som jak fornwmet haffwer, och kan jak ey anners weder komma, thy mik tykkes ekki göra myn tjänest fwl, wtan jak warer eder i thet som skadeliget ær. Verdige herre fader, annammer thessen myn scriffwelse för ingen owelia, wtan i gode akt och mening, oc laather edert herredöme inte bekomma, at jak eder her om tilbwdit haffwer. Then man ær mera werd, ther han wil alwerliga bewisa sig æn nager man tænkia kan, thro oc rætraadig, aga fwl öffwer them han rada skal, nar han wil, och haffwer rykt regera som han plægher, som nw aldra största makt oppa lage, helst som nw instwnder aff then scriffwelse, wij finge fran eder medh Benct Brwnsson thenne resa, then wij ganst gerna fwlt oc fast göra wille wtan alth twiffwel, waare ekki thee saker för:ne staa, thet Gud kenne, then jak eder befaler medh liff och siæl til ewig tid. Snar-[li]ga aff Calmarna söndagen nest epter warfrw dag nativitat[is] Md . .

Heming
Gadh.

Erik Bröms till Hr Svante, sedan hans bref med Bengt Brunsson blifvit läst för svennerne, hade de, halfnakna som de voro, aldeles misströstat att få ut sin lön och klädet samt ämnat genast begifva sig bort och söka annan tjenst; men han hade öfvertalat de flesta att vänta ännu i 14 dagar; äfven borgarne hota att lemna staden, om ej besättning kommer att hållas der, dat. Kalmar d. 11 Sept. (1508). Jfr D. G. A.

Min idmigelighha thro tjänista nw och altid til send medh wor herra. Werdis edher herredöma adh wedha, thet Benth Brwnsson kom her i lördax meth edher breffh, som strax lestis for swenæ, hwilket the swaredhe, thet the offtha haffwa fonghet saa dan breffh, och inthe anneth, oc sadis the alla willa giwa sigh affh by, see sigh om tjänistha, hwar the finna kwnna then herre, them wel giwa penningha och cledhe, och ære the negnaa och illa redha i modh koldher vinther, och thet moo wara stor jemmer see, [i] hwad motthe the innen aare saa haffwa the therith affh sigh i madh och ööl for theris thro tjänista skwldh, men i dagh fwl jak paa och saade, thet haffwer jagh leghet her paa thredia aar, jak skal en nw bydhe her effter i xiiii (14) dagha. Ther fwlth strax meste parthen paa och sadhe, adh the willa och saa göra, skwlla the gongha saa arme aff by, thet inghen thera skal haffwa i (1) par sko paa fodh, men thaa mottha jagh loffwa them paa myn thro och danne swens æare, thet jagh wel pa forscriffna tidh fölgha them entigha til landh eller wand, thet wel jagh och obrödeligh holla, hwarth wy thagwm weggen. Jagh haffwer wel for thereth her myn del, bodha paa hesta och karla i alla handha mottha. Wel edher herredömma betengikka migh noghet i ghen, thet stor til Gudh och edher, och sadhe borgherna, nær thesse xiiij (14) dagha æare om gongna, kommer her igka annen wnsetningh, willa the dhragha affh by medh, som theris bestha, och er lethet klær samen affh landet offwer alla mottha, och fattigha borghara holla alth folket, som Benth Brwnsson edhert herredömmæ, hans regherningh, alleledis wndherwisa weth. Her medh edherth herredömma almectwsta Gwdh befallendhe oc Sancte Erik konungh. Hasteligha scriffwet i Kalmarna mondaghen nesth effter worfrv dagh sener mera.

Erik
Brems.

Utanskrift:

Erligh herra och strengha ridhere, her Swanta Nielsson, Sweriges riges forstandere, sin elskeligha herra.

231.

Linköpings borgmästare och råd till Hr Svante, hafva nu som förr utrustat 10 karlar, det bästa de kunde, men stadens ringhet och fattigdom medgifver icke större antal, dat. d. 11 Sept. 1508. D. G. A.

Wor wnderdanich, weluillelige beplicticke tro tieneste eders herredom ödmigelig hellsende. Kere herre, ederth breff haffue wy well wnderstondhet. Gud gaffue, ath thet vare y war macht, saa gerne vy thet gerne göre ville. Nv som för, saa haffue wy tiil sawth x (10) karlle, som vy welle redde wd thet beste, som vor macht seer tiil. Nar Gud fögher, ath eder herredom kommer hiid, tha faa ij at see wort mantall oc vor macht. Wy haffue tiil sawt almenneheet vid lijff oc goss, ath the schulle blyue tiil stedde, som eder tenner eder ödermer berette kan, hwad swar wy fyghe aff almoghen. Her medh eder herredom swnd och sallig Gud och Sancte Erich befallandes tiil liiff och sell. Scriffued y Linköpingh mondaghen nest effther vorfrvdagh anno viij^o.

Borghemester och Raadh y Linköpping
eder ödmighelig venner oc wnderdan.

Utanskrift:

Erlig och höboren her Swanthe Nielsson Ryddere y Eghesöo Sweriges Riges forstander vor here och hoff[vids]-man ödmigelig sendes thette breff.

232.

Otte Rud till Hr Svante, begär att några hans karlar, som blifvit tillfångatagna af Hr Svantes folk, utlemnas, antingen genom utvexling eller mot penningar, och försvrar sig mot Nils Bossons förtal, dat. Borgholm d. 14 Sept. 1508. D. G. A.

Venlig helssenn forsendt met Gud. Kære her Swanthe, maa i wide om the karle, i lode griibæ mig fran, bether jeg

ether gernæ, at i wille giffue meg them igenn. Meg hobess till Gud, thet kommer snarligenn i gode maade rigene emellom, bliffuer thet ey fredt, oc meg tillfaller noger aff etherss swenæ i saa maade, tha loffuer jeg ether paa mynn danne-swendzdomme, at jeg will giffue ether saa mange igenn. Wille i ey saa giffue meg them, at i tha wille settæ them fore en mwelig penning oc skicke saa etherss bud ned till Calmarenn, tha will jeg sende penningen thid till honom, oc giffuer meg nw till kendne i etherss breff, fore hwess penning i wille giffue them lööss. Fremdeles maa i wide, meg er sagt, at then gode mannd her Nielss Booson loder sin mwndt fast löbe paa meg fore ether oc andre gode mend i Suerige, hwilket han gör meg vrætt, thi han giorde mig aldrig forwaring antig met breff eller bud. At han sagde for ether, jeg begærede penninge fore the hanss swenæ slagne bleffue, at the motthe bliffue jordethe, thet lög han meg paa som ingen god mand, thi jeg will betydet met dannemend, at jeg begærede aldrig en smaa penning fore them. Then samme dag the bleffue slagne, tha bleffue the oc jordethe, oc haffuer han sagt, jeg holder ey myne breff eller ordt. Jeg haffuer her till dags huldet baade myne breff oc myne ordt, som jeg will wære bekende, oc will jeg ther wppa sware honom, eller hwo ther will paa tale, fore gode mend hwor the sambless fleest. Om saa skeer, at han oc jeg komme till talss ther om, tha will jeg bewiise met hanss egen breff, han haffuer scriffuit meg till, at han haffuer ey gjort mig slig forwaring, som hanom burde at göre, oc forseer jeg meg, at han skall göre ether slig forwaring, som han giorde meg. Kiære her Swante, bether jeg ether, at i sware for meg, saa lenge then gode mand oc jeg komme till hobe ther om. Jeg haffuer till forenn swarit for ether thet som i icke troo meg till. Her met ether Gud befallendes. Hwess jeg kan wære ether till wilge, thet jeg maa göre met liige oc ære, skulle i finde meg welwillig till. Ex Borckholm hellig korsd dag exaltacionis aar &c. Md octavo.

Otthe
Rwdh.

Utanskrift:

Erlig welborenn mand oc strenge ridder her Swante Nielson, Sueriges marsk oc höwitzmand paa Stockholm &c.

Erik Trolle till Hr Svante, emedan han dagen förut fått veta, att hans slägtinge Måns Pik blifvit på Vesterås' slott ihjelslagen af (Clemens) Hogenskild, fordrar han att gerningsmannen, för den affidnes trogna tjenst samt hans slägtingars och vänners skull, hålles i förvar, och det så mycket mer, som dråpet skett i Hr Svantes närvaro, dat. Stockholm d. 29 Sept. (1508*). D. G. A.

Myn ödmiw[keli]ghe helse oc veluillighe trotienisth altidh forsenth med war herre. Kere herre, i gar fornam [jag] the sorgelige tidende, ad Hogenskild slog myn frende i heell, Mons Piik, huess siell Gud evinnelighe nade. Epter han war hans död vollendis oc bleff gripen vid ferske gerning, beder jag edert herredöme pa alle hans veners oc frenders vegne, at i for Gudz skuld, thes dödes Mons Pik eder fatig trotieneres tyansthe skuld, teslikis for hans veners oc frendes forskvllelse skuld, ville beuisse eder her vdinnen som mig inthet om twiffler, adh edert herredöme gerne gör, adh for:ne Hogenskild bliffuer sua forvaredh, ad han mo stha hans vener til rette for tess gode mans död, epter han bleff gripen vid ferske gerning. Kere herre, then döde war eder herredömes son skilde frende, thet Hogenskild skulle komme til borgen eller icke vel foruares, som tilbörliget oc god tilfelle ær, thet kunde vendes idert herredöme til skuld oc forsumelse, beder jag idert herredöme for Gudz skuld, retuissen[s] skuldh oc for then makt oc velle, i haffue aff Gud, at i ville tencke pa then trotienisth, then fatige döde krop edert herredöme böuisth haffuer oc en her effter giort hadé, om han swa skammelige pa edert herredömis slot oc nerware icke hade slagin warit, ad Hogenskild maa forvares, ad han icke vntkomer, ad hans vener oc jag maa formerke edert herredömes her vdinnen swar, ad mong god man oc danneswen, som edert herredöme tiener, mage see theris spegel ther vdinnen, tess hopis mig, ad alle hans vener vordé thet troligen ner edert herredöme forskullendis oc fortienendis. Huar jag kan vare edert herredöme til vilie oc tienesth, finner edert herredöme mig veluillig ther vdinnen. Her med eder alzmectig Gud

*) Emedan domen i målet är af d. 15 Juni 1509 (N:r 276), är sannolikt att brefvet är af föregående år, ehuru fredagen efter Mauritiü dag år 1508 just inföll på den mer bekanta Michaelisdagen; men i Sept. år 1507 har Hr Svante icke kunnat vara i Vesterås, emedan han hela månaden var i Kalmar, Jfr Skand. Handl. XX: 182 o. ff., hvaremot han d. 22 Sept. 1508, likasom Erik Trolle, var på rådsmöte i Stockholm. Danska Geh.-Arch. Aarsberetn. IV: 350.

befallendes oc Sancte Eric. Skriffued hasteligen i Stocholm fredagen nest ep̄ter Mauricii.

Erich miles.
Trolle

Erlig velburdugh man oc strenghe riddere her Swanthe Nielsson, Sweriges rikis forstandere sin kere herre kerligen.

234.

Årkebiskop Jakob till Hr Svante, svar på anmaning att sända något folk till Kalmar, dit K. Hans väntas vid d. 11 Nov., dat. Almarståk d. 3 Oct. 1508. D. G. A.

Jacobus &c. lika med N:r 9.

Som i nw scriffue, at i förnummet haffue, at kong Hans akther widh Sancti Martens tiid wnsättie oc bespise Calmarna slot, oc therföre ære i begærende wort radh oc sinne &c., swa dragher eder til minnes, at nw siistens i Stocholm war talet oc sagt, at the her oppe bo langt fra salte siön, haffue ey tilfælle at sende något folk til Calmarna anners æn til hæst, oc therföre ær rædendis, at ther med wille drögies langt fram, at the som wtsændis skulle komme ey swa tiidhelige fram, som behoff giordes, med ty, at teris hæste gaa æn nw mestedelis wthe pa græs, oc wæghen til Calmarna ær bade lang oc ond, hwarföre tykker oss radh ware, at i strax oförtöfuat biwde the gode herrer til widh stranden bo, Nyköping, Stekeborg, Ståkeholm oc tesligis Finland, at the med thet alder förste skikke tinget teris folk, then stad oc landzende til beskerm oc wnsætning, som thet oc nw senest i Stocholm talet oc samtykt war. Thet snariste mögeligit ær, skole oc ware swene medh the andre werdige fædres, bisp Matsis oc bisp Ottis, ware widherrede. Hwar wii &c. lika med N:r 226. Raptissime ex Almerstæg in profesto Francisci confessoris anno domini mdviii nostro sub signeto.

---

*) Orden: »till Calmarna» äro här öfverstrukna.

- K. Hans kungörelse till innebyggarne på Laaland (och likaså till andra Danska landsorter), att som Svenska ombud icke infunnit sig på den å mötet i Ny Varberg utsatta nya sammankomsten i Malmö, och krig derföre vore att vänta samt brist i riket var på säd, förbjudes utförel af alla viktualier utom sill och ål,*) dat. Malmö d. 4 Oct. 1508.

Wii Hans [me]t Gudz nade Danmarckis, Suerigis, Norgis, Vendis oc Gotis koningk, hertugh vdi Slessuig, Holsten, [Stor-maren] oc Ditmersken, greffue vdi Oldenborgh oc Delmenhorst. Helsæ ether alle wore k[ære under]satthe, prelater, riddere, riddermendz men, kiöpstede men, böndher oc menige almwge, som bygge oc boendes vdi Laalandh kiärligen met Gudh oc wor nade. Kiære venner viider, at i then dagh, som stodt vdi Ny Wardbiery, wortte imellom oss oc the Swenske om then feyde oc kryg, oss thennom oc rigenæ emellom ære, beslutet oc forrammet en framdeles dagh oc mode at stande i Mallmö nw Michillmössæ oc ther paa giort breff oc indsegle paa begge siider, oc ther efftir at wii met wort ellskelige rigens radh the vbrödeligen holdde villde, haffue wii her vdi Mallmö besöct oc forbidt swadan dagh, oc the Swenske doch icke komme, men som wii formode oc klarligen formærckæ kwinnæ, tha alltingest forsætte the thennom paa swygh oc paa ythermere orlogh oc kryg at indføre her paa rugeth oc thess indbyggere. Oc ther fore oc swa fore then bröst, som her i riiget nw paa korn ær, haffue wii thet swa offuerweiget met wort ellskelige Danmarckis rigis radh her hoss oss forsamblat, at her aff rigeth skall inthet korn eller nogen annen fittaliæ oc ædende waare vdföris, men bliffue ther paa standendis it menigt forbudt, vden paa all eniste sild oc all. Thi bethe wii oc biwde ether alle oc hwær serdelis, at i nw efftir thenne dagh hwarcken till landt ellir vatn vdföre ellir vdföre lade korn ellir nogen annen fitta[lie] oc ædende ware, vdentaget sild oc aall, som forskreffuit staa. Warit swa at nogen villde till dierff[uis] her emodt at göre, tha skulle the haffue forbrudeth hwes the haffue met at fare, oc ther till stande ther o[m] till rætte fore oss oc wort ellskelige radh, och befalle oc fuld macht giffue wii wore fogether oc embit[smen], burgemestre oc radmen her alltingest paa at ware tage, at swadant wort forbudt vbrödeligen holdis, vt

*) I ett bref till sin embetsman på Nykiöpingh, Olaff Holgerdsson, af d. 7 Oct. 1508 säger K. Hans, att han skrifvit derom till landztingene och alle köpsteder, samt befaller honom rätta sig efter samma förbud och tillse, att det efterföljes. Original i K. Danska Geh.-Arkivet.

alle maade fultgiöris. Giffuit vdi wor kiöpstadt Malmö Sancti Francisci dagh aar &c. md octavo v[nder] wort signet.

Original i K. Danska Geh.-Archivet, med följande samtida påskrifter:
Thette breff vart leisd paa Nörreherets ting i Laland Tyesdagen nest effther Sancte Galle dagh anno domini mdvij^o.

Anno Domini mdvij then Onsdagh nesth effter Sancti Galle dagh, ta var thette breff læsth pa Lollandzfars landz tingh.

K. Hans till staden Randers (likasom till flera andra Danska städer) att utrusta 30 man med vapen och proviant och sända dem till Halmstad, der de skulle ligga tiil landvärn mot Sverige intill påsk, dat. Köpenhamn d. 7 Oct. 1508.

Hans met Guds nade Danmarkis, Suerigis, Norgis, &c. konningh, hertwg vti Slessuigh, i Holsthen, Stormarn oc i Ditmerskenn.

Vor gunst tilforne. Vider kere venner, at effter som nw sist vti Nyy Vardberg beslutthet vortte emellom oss och the Swentske, haffue wij besöcth then daghe i Malmö, som then emellom oss oc thennom stande schulle, och the doch icke mötthe, kwnne wij och nw formerke, at the ythermere krig och schade acthe ind at före her paa riiget oc tess indbyggere. Ther fore ere wij nw swa offuer eens vorden met wort elskelige radh her hoss oss tilstedhe, at wij forschicke schulle nogen vore vndersotte, kiöbstedmendh, som thenne winther vdoffuer vti Schone til landwegen (!) legge schulde. Thij bethe wij ether och endeligen vele, at ij vdgöre oss aff ethers by xxx (30) verafftige karle, som dwelige ere oc wij kwnne slaa vor liid till, vell ferdig met harniske oc verge oc met kost oc spisning, indh til paaske nestkommendes, swa at the Sancti Mortens dagh nestkommendes visseligenn ere vti wor köbstædh Halmstedh oc ther at ligge thenne vinther vdoffuer til landwernn met noget annet vortt folk, som met thennom ther inde ligge schulle, landzens schade oc forderff at affwerige, om noget paakome. Wij vele tilskicke een god, dwelig karll aff vore thienere, som for thennom alle höwitzman vere skall, och tillskicker i een godt dweligh karll aff thennom, som ij vdgörendes vorde till höwitzman fore ethers folk, och vnderwiser the andre, at the ere hannom hörige

oc lydyge. Wij haffue och tilscreffuit nogre andre vore købstedher ther hoss ether sameledis tiidt folk at vdgöre. Ther mwe ij vorde met thennom offuer eens om skiib eller annet huess ether best beleyligt er. Tager here ingen forsömmelse fore, swa fremt i ey vele stande oss ther om til rette, oc lader thet ingenlunde. Befalendes ether Gwd. Screffuit pa vort slott Kiöbhehaffuen Sancti Birgitte dag aar &c. md octavo, vnder wort signet.

Utanskrift:

Oss elskelige vore kere vndersotter, borgermesther radmend oc menighied vti vor kiöbsted Randers.

Original i K. Danska Geh.-Archivet.

237.

Bengt Knutsson till Hr Svante om uppbörden af en hjälpe-skatt, hvarför Hr Svante bör utfärda tacksägelsebref, samt af 160 oxar, som lemnats i sakören af Sunnerbo (Jfr N: 212), dat. Vadstena d. 9 Oct. 1508. D. G. A.

Myn ödmyuka oc bepictelig tro tjänist ider nw oc altiid kerlige försent med Gud. Vitha maa ider verdughet, thet jak sende nogra oxa til Vlfasaa(!), æpter ty jak höre thet i skulle drikka ider jwl ther, som mik var vndervist, och arid förlidet var. Framdeles maa i vitta, at jak hade tænkt senda ider verdugheyt vp nagra pæninga med thetta mith bud, hade ikke saa dant rykthe heller tidende her nidre gangit, som thenna myn swen kan ider med mwnnen vnderuisa. Thet snarasta jak kan taga vp vintherskatten innan jwl, akter jak koma vp til [edher] verdugheyt oc göra reda oc räkenskap för then del, jak haffuer varid ider fogote. Bider jak ider verdugheth, i sende mik nagar open breff nid, saa lydandes, thet ider herredöme takker the gode män i Synnerbo för then hielpeskat, the giorde ider. Fik jak ey mer af then saköre, ider var vtloffuad, æn lx (60) oxar oc hundrade, oc then hielpeskat, som the loffuade ider af Ösbo, fik jak föga ting ther aff, ty maa ider verdugheth scriffua thöm tak, som the haffua förtiænt til. Bider ider verdughet, i biude mik til, hwad ider vilie ær vm all ærende. Item tog Niels Kromme nagra landredzpæninga, som var xv (15) marc. Fik jak ider

verdughetz scriffuilse nw för otta daga, jak skulle giffua Niels Krwma then skat i gen. Skal jak beholla nagod inne for the xv (15) mark heller ey, tha biuder mik til. Wil nager belyuga mik för idart herradöme, tho hoppas mik, i late mik koma til swars, som ider verdughet mik loffuade, ther jak satte ider myn tro tjänist. Her med ider verdughet Gud befallandes oc Sancte Erik konwng. Scriffuid i Vastena Anno Domini Mdviii feria 2:a infra octavam Birgitte.

Benkt Knwtsson
ider tro tjänere.

Utanskrift:

Högboren förste oc strenge riddare her Swante Nielsson Sweriges rykes förstandare ödmykelig sendes thetta.

238.

Olof Jonsson till Hr Svante, om oreda med kungsfodringen i vestra delen af Upland, som kunnat leda till uppresning, enär Hr Svantes svenner kommit att utkräfvu den samma, men blifvit afvisade derföre, att den dels var bortförlänad, dels penningar derför uppburne, och i Fjerdhundra påstår man, att tiden icke är inne förr än nästa år, hvarom förre fodermarsken Bengt Eriksson bör tillspörjas; svennerna måste återvända till Vesterås län, dat. Vesterås slott d. 22 Oct. 1508. D. G. A.

Min ödmywcka, weluillugh hwlla, tro tjenisth, helssen tiil förene senth med Gud. Ma i wettha, kere herre, ath som i screffwen mik tiil med Hanss Hermansson och gaffwen mik i beffalningh med edert breff, ath the hestha, bodhe edra och myn frws och swenanness hestha, som loppa her försth i Westerars län, ath jak skulle skjicka them tiil Wolla herradh oppa edra wegna, hulket jak och strax sa giordha, och mellan Westerars län och Wolla herradh ladhe the ij (2) hestha i hwan gordh för landhredh, och sedan the komma i Wolla hered, ladhe [the] iiij (4) hestha hem tiil bondhen för koningz fodryngh, och kommo the försth in i Nora socken, och fore the ther med them, som dandhe men, och war thet strax sporth offuer alth heradet, ath edra hesta waro kompna ther in, och beginthe the bündher strax försambla sigh, sa the restha siig op wiidh iii^o (300) bündher med thetas wergher,

ho som ther war radgiffware tiil thet, jak ycke weth, och
 nempdhe the tiil strax vi (6) myndyghe böndher med lenssmannen
 och sendhe them tiil fodermarskan och tiil them med honom
 ware och lath segia them tiil, ath the wiilla inghaldndh holla
 the hesthe, och wiille the dragha lenghre fram, tha skwlle the
 ycke fare wæl ther offuer, och gaffua the förskiel, ath eder
 fogythe hade tagyth peningha nw om medsomarz tydh nesth
 för lydhen för then gessningh. Ther före wiille the ycke
 holla hesthana, effther thy the hadhe geffuit wth peningha.
 Iblandh annath tal sadhe the och, the wijste siigh aldregh
 ware förlenthe i syna dagha eller för eldra för them, wttan
 haffwa legath tiil Stocholm sloth med sin skath, och sadhe the,
 ath them försmar, ath them skulle ware nw presta drenghia
 och byggia op en tolken mwr, som the haffwa bygth i Opsala,
 som the sielfwe niderriffwe med sin rettha herra och rykessens
 höffuizman. Aff thette för:ne tal ware the strax för screcthe
 och tordhe ijcke lenghre rijdha in i heradet, effther the
 fingha sadana tyendha aff the för[skriff]ne bönder, och the
 böndher i Nora soken holla edhre hesthe en tha ena nath
 ther effther för edra skul, och strax droghe the samma wegh
 tiilbaka ighen, och nar som the koma in i Symetwna heradh,
 tha förbödth strax her Sten Twrsson syna landbo, ath the
 skulle ycke halla edra hestha, och wille the haffua dragijth
 in i Asswnda heradh. Tha mötthe them strax her Erych Trollis
 breff, och loth them första, ath i haffwen geffuith honum
 koningzfodringh i thet heradh, och nw ære the kompe in
 tiil baka ighen i Westherars læn. Kere herre, tycker mik
 radeliigit, at i waren tiil radz med Jon Jenson och her Per
 och med flere gode godha men om thette ærendha, och at
 i haffwen strax tijdh in i Wala heradh en myndygh swen
 oppa edra vegna, och lotthen them första, at i wiisten
 inthe ther aff, ath eder fogetthe hadhe tagit op the peningha
 for then koningz gessningh, eller noghre aff edra swena
 wiiste ther aff, och latther them forstha, ath thet war
 edher i moth, och geffwen then swenen in, ath han leggher
 siigh win om ath fa wettha, hwij the reste siigh so op i
 moth edra swena, eller ho som ther gaff rad tiil, och ær
 thet nw sa kommith i blandh almoghen, ath sa skeddhe.
 och förwndrar almoghen her om kringh, hwij the wendhe
 sa hastijekt tiil baka ighen, och wore thet radh, at i
 forswmmadhe thet inghelwndh, at i haffwe æ jw edhert
 wiissa bodh tiil them, sa thette tal wordhe nidher
 döpth, sa inghen oville eller twedrecth komme i
 blandh almoghen. Kere herre, i wetthen wel, ath
 somblyghe aff herskappyth, kwnne the stingha ther
 nogyth onth oppwndher i blandh almoghen, eder

i moth, ther leggja the siigh win om. Ther[fore] förswmmen thette ingalwndh, och tycker mik sa, ath ther war inghen förnomsth med, ath Jon Persson och edra mesther stalswena drogho sa tiil baka ighen, komma ith tulkyth anskry i landith i blandh almoghen. The motthe wel haffwa dragyth tiil Hr Holngher Karlsson, sa hadhe thet ecke warith sa beroppith offuer landyth. Kere herre, som i wel wetthen, i haffwen förlenth borth al leneth, som liggher om kringh, och nw en del aff koningz fodringhena, sa i skullen sielfff tyggia aff ederth eget, och ware thet nyttyeth, ath sadanth loghe tiil edre sloth edher tiil hielp och . . . . . och nw löppa the offuer Westherars læn. Thet skal Gudh kenna, thet komme betthre eder tiil mottha, ther som i komen sielffwe hiith, och ær her nw en hardh tijdh, sa her warth inghen rogh, alth ther wedertörf, skulle the tagha af kornith, thet lysla the fingha i ar, och nar som the haffwa hollith syna lagha gessning, tha skal inghen komma them tiil, ath holla en hesth offuer sin gessningh, för the harda tydh skol. Kere herre, waren för tienchte om thena hesta, som her löppæ i leneth, hwrw som eder wylie ær, at i wiillen strax bywda mik ther tiil om, sa weth jak sedhen, huar som [jak] retther mik effter. Kere herre, ma i wettha, ath i morgon skal sto tingh i Asswndha heredh, och wiil jak rydha tijdh oppa ena nath ath görendhis. Huath som jak kan för fare i blandh almwgen för tyendhe, ther wiil jak strax oförtöffuith bywdha edher tiil om ighen. Kere herre, beder jak eder, at i wiillen ware for-tiencthe om en annen fogethe i myn stad. Her med eder ærliigheth alzmectiig Gud befallandes. Scriffueth oppa Westherars sloth monedaghen nesth för Symonis et Jude Anno Domini mdvijj^o.

Oloff
Jonsson.

Postscriptum, å en lös sedel:

Ma i wettha, kere herre, at her ær en stor twedrecth i Fiædhringhalandh om then koningz gessningh, sa the segia, ath them bör inthe holla then i thette ar, och skywtha the bönder sin skiel tiil Biencth Erikksson, och segia, han war tha fodermask oppa then sama tijdh, och segia the, ath them bör inthe holla the hestha för en ath are. Tha spørge Biencth Erikksson tiil, huath ther ær i sanningh om, oc at i wiillen bywdha mik ther tiil om med thetta mith bodh, och segher her Erych Trolle, at i haffwen giffwen(1) honum

koningz fodringh i Asswndha heradh. Somma holla hestana, och somme wille slaa them vth. Ther före er her en stor twedreth.

239.

Hemming Gadd, jämte borgmästare, råd och menigheten i Kalmar till Hr Svante, klaga bittert för det Nils Bröms, som fått hans uppdrag att vara höfvidsman för hans folk, icke hvarken af hans förtroende eller deras böner kunde förmås att stadna qvar, och ingen annan af de gode män vill åtaga sig befålet, hvarföre de frukta att efter alla sina prof på trohet och långvariga uppoffringar blifva lemnade till pris åt fienden, och bedja Hr Svante besinna, att om Danskarne en gång till få in staden, den svårligen lærer kunna återtagas, dat. d. 23 Oct. 1508.

Hemingh Gadh,
Electus til Lincöpwngh.

Wor ödmiwke thro tjänesth nw oc altiit forsænth medh wor herre. Verdens welia wetha, kere herre, ath sedan wij förstodhe eders breff och befallningh, i bwdeth och tilscriffwit hade eders thro man och thänare, Niels Bremss, ath han her bliffwa skwlle höffwidzman för edert folk och anama thet stykke læn, i hanom tilbwde, tesliges the spisning, alla handha matligeth, edert herredöme sielff scriffwe, i wtsænth haffwe paa then skwta i wægen ær, saa haffwe wij alle med alle störste hiærtans begær ytermera wtöffwer eders scriffwelse medh alla lempor och fogor och bönfalne warith til förskrif]na Niels Bremss, ath han skwlle bliffwa her i stadhen hoss oss paa eders och rikesens wegna, ath han wille göre then dell fwth, i hanom tilbwdit haffwe, och wij för inghen dell, hwaske för eders breff skwll eller wor kerlige bön, hanom ther til bewekia kwnne, wtan plath kort ney, för æn thet benæmpth war, ath han then deell fwth och fasth göre skwlle, i hanom tilbwde. Ther aff kwnne wij well gissa och förstaa, at wij ære til sköffwels giffne, medh[an] inghen aff edra goda män skal eller wil bliffwa hoss oss, styra och regera edert folk til all ære och rædeligheth, som fordom plægsedh war i Her Sten Stwres tiidh, Gudh hans siæl nadhe, och nw aldra största makt paa ligggher, eder, mene riket och oss, saa nw som thaa. Aff hwars ingiffit sadana skeer, ath alle welia fly, och inghen wil bliffwa, ære wij gansth twiffwel-

aktige, och mædhan edre swena höra, ath inghen aktigh, godh man wil blifwa, taga thee tilfælle aff theras genstörtog-heth ey helder bliffwa welia, wtan plath förlöpa stadhen och slaa oss för skenana, likerwiss wi waare Rysser eller hedninger, eller nagoth förrädelse giorth moth riketh och edher, sidan staden och læneth ighen tageth war medh wæriande handh fran [fien]da hender, och [wi] eder hwlskap, manskap och thro tjänesth tilsagth haffwe, och saa wel i [edert herr]edömes nærwara och franwara oss bewisth, som ærlige thro mæn borde ath göra, thet oss hoppes [at i ey] anneth fwnneth haffwe, och ey anners her eptther finnas skal, nesth Gudz hielp, saa frampt heder herredöme wil halla thee ordh widh makth, i oss tiith och opta tilbwdeth haffwe, och jæmwel personliga medh handh och mwn oss tilsagth haffwe pa edert skiolmerke och iiij (4) aner paa Calmarna radstwffwa. Förswagas wi ther nagoth wdi, och anners sker æn ederth hop och trösth til oss ær, aff thy oss ekki halleth wardher thee eders ridderlig ordh och eder, medh breff och mwn tilsagdh ære, thaa skole(!) brysthen finnas hoss en annen, och ekki hoss oss, thet Gudh kenne. Oss driffwer nödh til giffwa edert herredöme en san wnderuisning och klarlig förwarningh æn nw öffwer thet som skedt ær, bade medh wore bodh och breff. Wij förnimme, ath inghen wil aktha eders breff och anama edert folk och spisning i wærie, ther aff welia edre swena alle aff by, och inghen wil qwar bliffwa. Ther] til haffwa thee æteth och förtærdt hwadh innan mwrs haffwer warith medh fatige oc [rike], nw medhan daghen ær i thet nesta försliten, och feygdhen skal begynnas, slaas wij för ske[nana] wtan alla trösth och förlossingh, oss tiith och optha loffwath och tilsagth ær. Ther aff kwnne i sielffwe wel merkia, hwadh trösth wij kwnne inbyrdes haffwa, medh[an] wij ære plath fördærffwade i grwndhen, kostlösa, manlösa, hwsen opbrändh aff fiendane och waare wener, thet wij sielffwe haffwe worweth medh swor sweth och arbeygde, thet waara fædher och forældra saman dragit haffwe, alth för-tærdth. Haa högre kan waaga och meer giorth haffwer för siith retta fädernes rike æn wij fatige alle her i Calmarna, ær tilbörlikt, ath han högre bescriffs och meer betænckes i rikens cröneka och tænkkebock i tilkomande tiidh, för föddom och oföddom. Wij haffwe giorth wor hustru och barn sköth arflöss, vaare wtlænte peninga oss fran handhen, baade i Her Stens tidh, Gudh hans siel nadhe, och saa sidan, hwilka om wij nw ighen hade, motto oss læra eth goth raadh, aff then stora armodh, wij nw ikompne ære, och ytermera storliga miströstes nw diwpare i komma, medh[an] wij förnimme

inghen trösth eller hielp meer nw æn för, wtan altiit lefwe i hop, som wi her til dags giorth haffwe. Vor armodh kan nw nesth Gudz hielp taga ændha, medhan folketh giffuer sigh aff byn, och stadhen komber i thet lagh i fienda hender, som han för war, maage wij sedan gaa medh almose skaalen, om wij wndkomma kwnne medh liffweth, öffwergiffwa hwstro, barn, arff och egith, och see then sorgeliga syn och harm, androm i hændher giffwas, waare oppenbare fiendher, thet fadher och forældra för oss förswaradh haffwe, och riddare och swena flere saa well som wii wagat halsen för thenna stadh och landzenda. Ther före sigie wij edert herredöme til medh fulle alwara, ath hændher her nagoth ytermere obestandh i thenne stadh och landzenda, för the stora brysther, her ære pa alla sidor, thee edert herredöme och mene rikesens raadh well besörgia kwnne, medhan tiidhen ær, wele wij ther före inge förredara hetha, för the ærlige förwaringer, wij edert herredöme tiit och opta giorth haffwe i förlidhen tiidh, som i sielffwe wel wethe. Ville nagher aff edra goda män wara inne hoss oss, och her waare kosth och tærningh til Tyske och Swenske, eders folks, och meer hielp betæckia skanssen, mwren och stadhen, hwar behoff görs, moth rikesens fiendher, om the storma welia, waare wij æn nw til fridz, gerna welia waga halsen medh the andre, och all then fatigdom, wij ighen haffwe, thet dog föga draga kan, mot thet wij förtærdt och misth haffwe i förlidhen tiidh. Verdige herre, seer och skodher wor armodh, wij sworliga i kompe ære, och verdens ey ytherligare mer begæra aff oss æn wor fatigdom förmaa och draga kan, om edert herredöme anners betæncker. I rette sannindh göre wij eder ærlig förwaring, at i sætie liith tiil oliith, wtan saa hendher, kosthen och folket och hwadh anneth behoff görs snarlige alt følges i sændher til thenne fatige stadzsens och landzsens förwarelse. Hændher sig saa, at wi förrikes för manlösa, spisning och wærie skwll, faa Danske män æn en tiidh hanom ighen, thee bemanna hanom och förwaran saa harth och sterkeliga tess wær, ath edert herredöme och tess epter k[oman]da senth eller aldrig faa glæde eller gagn aff honom, thet Gudh förbiwde, saa hendha skwlle och alle helge Sweriges patroner, them wij ed[ert herre]döme befale medh liff och siell til ewigh tiidh. Scriffwith hasteliga i Calmarna S[ancte S]jeurini dagh, vnder wor insigle, Anno Domini Mdviiij.

Borgamestara, raadh och
menigheth i Calmarna.

Utanskrift:

Ärligh herre och strenge Riddare, Her Swante Nielsson, Sweriges rikis förstandare wor kiere herre höffwidzman ödmiwkelige.

Original med märken efter 5 vaxsigill i K. Danska Geh.-Archivet; på 3 ställen smärre hål i papperet.

240.

Ärkebiskop Jakob till Hr Svante, fordrar frihet från konungsfodring för de landboar, som göra dagsverken till hans sätesgårdar, Tuna och Arnön, dat. Almarstak d. 24 Oct. 1508. D. G. A.

Jacobus &c. lika med N:r 9.

Oss wort wnderwist i gaar, at eder fogde medh nogre andre swene haffuer waret widh Biskopstwna oc wille ther gripe och före til Stocholm war ladwgardz karl ther samme stadz, för thet han ey wille holle eder heste, som ther nw för kongs gästning löpit haffue. Oss hopes, at swadant skal ey ware giort medh eder wilie. Then gard ær then ælste biskops gard wii haffue, oc then ther pa bor gör arlige medh the landbor ther om kring mang daguercke tinget för war boskap skul, ther stadigt ær. Then gard haffuer aff alder warit frii för swadane gästning, oc sammeledis the landbor ther wnderliggie, bidie wii eder kerligen, at i wele wnderwise eder fogde, at han inthe gör wtöffuer thet gamalt och fornt warit haffuer. Haffue wii oc tesliges fornummet, at eder fodermarsk haffuer lagt hæster til the ware landbor, widh Arnön liggie oc aarlige dagswerke göre ther wndher garden. Wii formode at i wæl wethe, huat rigesins stadge ingiffuer om the landbor, som swa liggie wnder gode herrers oc mens garde. Tektis eder ther om wnderwise eder fodermarsk, at han kunde heden aff rette siig ther epter. Hwar wii &c. lika med N:r 226. Ex Almersteg feria 3:a post xi^m (11000) virginum Mdvij. Nostro sub signeto.

241.

Hemming Gadd till Hr Svante, enskildt tillägg till det nyss föregående brefvet af d. 23, tillstyrker att Nils Bröms måtte få hvad som honom blifvit lofvadt, förmodligen en förlänning, och för egen del klagar han, att gifvet löfte ej hållits, dat. Kalmar d. 25 Oct. (1508). Egenhändig. D. G. A.

Myn ödmyuka thro thenst forsændh medh Gudh. Werdigh herre fadher. Aldrig hörde jach mer skrij och rugh, æn thenne fatige men haffwe her i byn aff thy inghen will bliffwa aff idhert folk, som i fa se i the andre breff, alle fatige och rike idher til scriffwa. Nw strax war Bröms hoss mik, och dragss oppa wilia bliffwa, man ingelundh hoffuitzman. Hade han fangit thet i hanum loffuath haffwe, ware han ey sa ostryrog, far han æn thet nw, bliffwer han hwar i wilin. Lather honum fath för Gudz skull. Han sigher, i draghe tid fra tidh. Hær kom æn inghen wnsætningh, hwaske i en motthe eller andhra. Thet i anamade fra mik, fik jach och fra mik medh en god wilia, sadane som i kwnne tænkia, medhan jach haffwer fortærth hwath jach haffwer. Man thet jach hawer loffwath, skall jach holla, wara arm och rik, som i wile, sa hielpe mik Gud och all helgon. Skule i ey holla thet i haffwe loffwath, jach far æ nogre stadz brödh, arme kroppen, sa lenge jach leffwer, myn thro thienst idher görandes, sa jach som flere til Martini, om wij fa wnsætning. Bliffwer jach slaghin, sæther jac til Gud, hwrw jac hawer idher tiænth. Jach hawer mer fara for idherth folk, wtskikade til ewentir aff K. H[ans] vener, æn for fiende[n]. Man jach wil se til pa brædet medh. Her medh ider Gud befallandes til ewig tidh. Hastelig aff Kalmarna xxv Octobris.

H. G.

242.

Olof Jonsson till Hr Svante, med två unga karlar från Norge, hvilka kommit genom Dalarna, och kunna lemna underättelser om den electus (Hr Thorkel) och ställningen i Norge; sjelf hade han varit på Åsunda ting, och har oredan med kungsfodringen (N:r 238) nu blifvit stäld till rätta, och hästarne sända in i Åkerbo härad, dat. Vesterås slott d. 31 Oct. 1508. D. G. A.

Min ödmykelik, tilplictoghe trotiænisth för senth med waar herre. Maa i vethe, kære herre, ath her kom ij (2)

vnghe kare vtaff Norie, som hethe Öduedh Olsson ok Sten Mwr, med Knwtss breff i Gylla nidh ginom Dalana, ok kwnna the vnderuisa ider om electus, her var i landith hoss idher, ok al annen arindhe, som paa færdhom ær i Norgie, hwor före skynnar jak nw them strax oförtöffwath til idher verdugheth, til Swartesyö effther idhers egin begarelse. Kære herre, vaareth raadelik, ath i toghe them öffwer en sidhe ok taladhe hymmelike medh tom ok fraagha them om al beleglikheth, i Norie ær, saa i vithe, hwar effthe i rette idher herredöme. Maa i vithe, kære herre, som idher verdughet skreff mich til om the hesthe, thaa waare the komne in moth Snæwinghen, taa skynna jak them strax aath Aakerbo hæreth, effther idher verdughets skriffuilse. Maa i vethe, kære herre, thet jak var in i Fyædringhe landh oppo en dagh ok nath ok tala vith almoghen oppa Aasne tingh om then kongss gestningh. Taa strax hadhe her Erik biöriath gesth för koninghss gestningh. Ta vare the redhebo ok ville hwghe hanss heshe vth eller slaa karene i hyæl, taa stiltes thet saa, ath thet ikke skedhe, men thaa giordhe jak idher orsekth ther vtinnen, saa ok saadhe, ath idher verdighet visthe ther inthet vtaff, ok sidhen stiltes thet saa, ath fogethen gaff kwninghss fodringhen wtoffwer. Maa i vethe, kære herre, thet her ær ingen annen tidendhe i tenne lansændhe oppo idhre venghne æn godb, Gudh tess loff haffwa; men biskopen ligher alth i læghe, sidhen han kom hem, saa han haffwer inthet warith vthe sidhen. Her med idher verdughet alsuoldoghen Gudh befallandes ok Riddher Sancte Örian. Skriffuit oppo Vesteraas tisdaghen næst effther Simonis & Judhe anno Domini M^o d^o viij^o.

Oloff Joensson.

Postscriptum på en lös sedel:

Maa i vethe, kære herre, thet her Larens i Köpungh ær dödh, ok strax thaa kom Lasse Dansson, biskopssfogothen, ok sethe laass för alth ther vaar, ok ville haffwe tagith tedan strax alth han [o:ther] var; men thaa var ther en brodher vtaff Vestraas kloster, han förmenthe honom, han fik ikke tageth, ok giordhe strax ith hymligith bodh til Ærlandh, ath han skulle komme, ok strax Ærlandh kom, thaa hwgh han biskoppss laass i fran.

Olof Jonsson till Hr Svante; en karl, som legat i 2 år fången dels på Gotland och dels i Danmark, men sluppet lös när Kalmar slott provianterades, berättar att både bönderna och borgarne på Gotland sökt bringa sin egendom i säkerhet, då de hörde, att Hr Svantes skepp lupit ut; ytterligare uppgifter om fodringen i Vestmanland, dat. Vesterås d. 6 Nov. 1508. D. G. A.

Min ömykelik tilplictoghe trotianisth för senth med Gudh. Maa i vethe, kære herre, thet her kom ij (2) kare op fron Kalmaren, som hulke slwppe i fron the Danske, naar som the bespidadhe slotith. Haffuer then ene varith fongith i ij (2) aar baadhe oppa Gullandh och saa i Danmark. Taa veth han idher alth beleglikhet seyde, som ther paa færdom ær, ok segher han för sanningh, ath böndherne paa Gullandh droghe in i by alth the aath[e], ok te vtaff stadhen droghe in pa slotith alth the aathe, sidhen the finghe spörie, idher verdughets skep luppe vth, ok visthe ikke retthere æn the velle göra landgaangh ok bestalla slotith. Kære herre, som idher verdughet sendhe idher verdighets heste in i Akerbo hærath, tha hadhe Erlandh tingath med nokre böndher ok giorth staggha med tem om fodringhen, som hulket illa var giorth. Taa sendhe jak honom bodh, thet han skulle giffue opp then staggha ok læthe hestene löpe ther, til tess han faar idher verdughets skriffwelsse. Haffuer han ok en hop vtaff idhre sekke heste ok læther löpe them i fodringhen, som hulket myket bætre vaare, ath han köpthe iij (3) eller iiij (4) lass hö til tem ok læthe them staa oppo gaardhen, ok ikke læthe förspille fodringhen med tem. Kære herre, vareth goth, ath i skriffwe honom ther til om ok om all annen ærendhe. Kære herre, maa i vethe, thet vj (6) sokne ære olöpne i Vesteraas læn ok Snæwinghen. Ther maa idher verdughet retthe idher effther. Kære herre, haffue the sport her för godh tiendhe, ath skep ære komne i skæren vtaff Lybbeke, Gudh tes loff haffwe. Maa i wethe, kære herre, thet her staar vel til i thenne lansændhe, Gudh tes loff haffue, ok biskopen her i byn liggher alth kwarth. Her med idher verdughet alssuoldoghen Gudh befallandes. Skriffuet oppa Vesteraas maandaghen næsth effther Omnium Sanctorum Anno Domini M^o d^o viij^o.

Oloff Joensson.

Ärkebiskop Jakob till Hr Svante, svarar å skrifvelse om ett rådsmöte i Stockholm för den pågående underhandlingen med Danmark, men emedan is börjar hindra segelfarten och han ej är stark att rida, föreslår han Enköping som mötesplats, dat. Skog kloster d. 8 Nov. 1508. D. G. A.

Jacobus &c. lika med N:r 9.

Wii finge nw strax edher scriffuise, at her Eric scriffuere ær til baka komen fra Danmarc medh the gode herrers breff oc budh, oc therföre ære i begærende, at i wele komme hender Stocholm eller nagerstedz tinget nær. Swa drager eder wæl til minnes, at nær wii wore siistens til tals pa Skefftings holmen, at tha war sagt, at förste her Erich skulle hemkomme, skulle wii sammen komme i Eneköping, oc epter thet sinne screffue wii tha strax werdig fader bisp Mattis til, at han skulle ther rette siig epter. Tiden ær gansze kort, wore got, at wii ofortöffuat komme tilhopa. Tekkis eder, at thet sker i Eneköping, som förre beleffuet war, tha wele wii strax giffue oss tinget, wii fa wethe eder wilie, at fara lengher ær oss ingalunde mögeligit medh ty wii haffue lagt alle ware baathe oc skip i wintherlæghe, och the sma swnd mellem Stakit oc her begynne nw til at læggie, oc laanghen wæg at riidhe ære wii ekki sterke til. The wtsendis skole haffue best redhe siig fra Eneköping. Huat i om thet stæd biwde oss til, rette wii oss gerne epter, swa at inghen skal ther biidhe epter oss, görendis altiid gerne huat eder ær til gode oc kerlig. Eder her med Gud befallendis. Raptissime ex monasterio Skog in octava Omnium Sanctorum Mdviii.

Ärkebiskop Jakob till Hr Svante och de rådsherrar, som äro samlade i Stockholm, om nödvändigheten, att ombud snart resa till Danmark, att ej lejdetiden må gå ut, men skulle förlängning derå begäras, vidhåller han sitt förslag, att rådsmöte skulle hållas i Enköping, dat. Arnö d. 9 Nov. 1508. D. G. A.

Jacobus &c. lika med N:r 187.

Wii finge i gaar i Skogh closter eder her Suantes scriffuise med eth Danmarcx radz breff menige rigesins radh

tilscriffuit, hwarföre i begærede, at wii wille komme til möthe nagerstadz widh Stocholm, ther om bwdhe wii eder til, at thet war oss ingalunde mögeligit, at wii kunde tinget komme med; ty at the sma swnd hær i mellem begynne til at leggie, oc swa laanghen wægh tröste wii ekki til at riidha. Hade thet sket i Eneköpingh, som i sielffue med oss siist beleffde, tha hade wii strax gerne warit ther tilstæde, oc thet stædh hade oc warit the werdige fædre, bisp Mattis oc bisp Otte, belegligit oc tesliges her Erich Trolle, som tædhen strax motte giffuit siig tinget nidh. Epter at i her Suante haffue budhit the gode herrer til, at the suklle komma nagerstedz sammen widh Stocholm, swa bliffuer thet ganzse wilt thet kalle til ryggie oc tidhen ær ganzse kort, och the tinget skole motte ændelige strax giffue siig til wægs. Therföre sende wii nw eders heredöme Danmarcs radz breff tilhande, som wii i gaar förglömde för anner forfal skul, bediendes eder kerlige, at i strax wele skynde the budh asted, at the motte komme Danmarcx radh til orde, för æn then dagh wtgaar, i teres breff benempd, at i oc alffuerlige biwde the gode men til, at the ther om taghe inghen forswilse. The wethe wæl sielffue, hwat them ær medgiffuit at insættie för them i Danmarc. Om eders herredöme tykkis ekki tidhen förlænges, oc eder tektis komme til Eneköping, tha wii fa wethe eders wilie, skole i inthe fortöffue epter oss, at wii jo wele vare ther thet förste i komme kunne. Hwar wii &c. *lika med N:r 187. Raptissime ex Arnö die Theodori martiris mdviii.*

Utanskrift:

Strenuo ac generoso viro domino Suantoni Nielson regni Suetie gubernatori ceterisque regni consiliariis pronunc Holmis congregatis amicis charissimis.

246.

Riksföreståndaren Hr Svante till ärkebiskop Jakob; hindrad att komma till Enköping af undersökning af bref och gods, som funnits på ett skepp tillhörande ärkebiskopen i Lund, föreslår han i stället ett möte på Stäket, för öfverläggning om beskickningen till Danmark, (dat. omkr. d. 10 Nov. 1508).

Sincerissimis &c. Verdigste fader, kere nadige herre och gode besynnerlige ven. Jach fiich her i gar eders nades

scriffuise, i huilke eder nade bland annet rörer, at vii skulle komme tiilsammans i Eneköpfung och strax täden skicke them tiil(!) nid tiil Danmarc skole &c. Kere nadige herre, verdoges eder nade velie vetha, at jach haffuer her en nw mekit obestelt med tesse skep, som nw först komma her in i dag, tesliges och alzenge ransakat om the breff, som vare pa thet skep, som erchebispen i Lund tilhörer. Thet ær nyttogt, at thet bliffuer vel ransakat, huem gotzet tilhörer. Skal jach giffue mich tiil Eneköpingh med skep, och ther med eder nade tale och forhandle richesens ærende, och giffue mich sidhen hijt igen, frychter jach, at the sma swnd skole leggiar, sa at jach kan icke komma med skep hijt igen. Vare eders nades leglighet sa, at eders nade kwnne benale siig tiil Ståket, ther vil jach gerne koma eder nade tiil ordhe och talss antiggen med skep eller nagre sma heste, jach kan fa till lenss aff borgarene her i byen, vid Lössta eller annerstædz, huar thet eder nade beqwemest ær. Sa ma her Erich Trolle strax giffue siig tädhen och tiil vägx, jach haffuer scriffuit honom tiil ther om. Brasken och Bencht Abiorsson*) sitie alstingis vederrede och forbidha hans tiilkomelse. Kere nadige herre i huat matte &c.

Concept i K. Danska Geh.-Archivet.

247.

Riksföreståndaren Hr Svante till en eller flera af Hansestäderna, underrättar att ett skepp, tillhörande ärkebiskopen i Lund i anseende till Danskarnes plundringar och härjningar i Finland och flerstädes under det af talade stilleståndet, blifvit utanför Stockholm taget och seqvestreradt (Medlet af Nov. 1508).

Mynen vruntliken &c. Ersamen vor[sichtigen,] intbesunderen guden vrunde. Isz vntwiuelich jw wol bowust, wo ych myt Swedenrykes reden myt ko[nig] H[ans] to Den[emar]ken nuwlik to vpslegen vnd dechtingen kamen sint in vasten veligen vrede beijder ryke, geleuet itzwelke tijdt to stande, welker sodane veliges dages vrede Swedenrike newerle geholden isz worden, vnse lande vnd dorperen in Vinlanth vnd meninghen anderen enderen gerouet vnde brant, vnse schepe, volk vnd gudt vp

*) Svenska rikrådets fullmägt för ofvannämnda tre ombud, dat. Stockholm d. 22 Sept. 1508, tryckt i Danske Geh.-Arch. Aarsberetn. IV: 350.

vnsen vrygen stromen genamen in sodanen veligen dage, my vnd Swedenrike in menigen enden gebraken. Is all hyr vor Stokholm en schyp gekamen, vnsen apenbaren houetvijende, deme heren erzebisscopen to Lunden nemptlik to kamende, des yck myt der stadt Stokholme warhafftig kunde hebbe, welker schyp dusdanen vnsen apenbaren vijende tohorende, na bauen bororder gelegenhet my vnd Swedenryk in veligen dagen geschen, hebben restert vnd touen laten, in gantzer hope, nach deme my vnd Swedenryke nene veliige dage geholden sint worden, nicht wedder vmme to holden vorplichtet sehe. Alsz yck des wyll bekant bliuen sodanth gelegent yck jwen lefften in allen guden to erkennen geuen, van konig Hansze vnd den synen anders hyr namals bewordet machten werden, dusdant der war[heij]t gestalt ysz. alsz dat mogen erkennen jwe leffte. Gade almechtich to seligen sunden langen tyden beualen. Gegeuen tome Stocholm Anno domini.

Concept i K. Danska Geh.-Archivet, å hvars baksida är ett bref till biskopen i Åbo, hvare omtalas att Josef fått befallning sända skatten hit öfver.

248.

Trotte Månsson till Hr Svante; undsättningen till Kalmar skall snart afsändas; men han yrkar, att äfven biskoparne dervid ihågkommas; ett rykte går, att K. Hans fått 6 å 700 ryttare från Tyskland, dat. Ståkeborg d. 10 Nov. 1508. D. G. A.

Mijn ödmiwke thro tienist nw och altiud forsend met war herre. Kere herre, værdugenss eder herredöme at vithe, at jak nw fik edert breff med Hans Hærmænsson, lydendes om thet folch, ther til Kalmarne skulle, sa ære the nw aldels til redhe, sa at jach akter strax ofortöffuet skickie thöm astadh nijdh til Kalmarn, saa at eder værdughet skal ther ingen twiffuil haffua wdii, at the skule stragx ofortöffuet komma ther nijd til Kalmarna. Kere herre, wore ey gott, ath the bisper skulle wara forgetne, for thy the haffua wæl i makthen bode folch ok spisning. Kere herre, gaar her och for tidande, at konunghen skal haffua faat nogor ryttare, viid vi eller vij^e (700) nylighe vtaff Tytzskland, ær jeffwandes, at thet gelder Kalmarna tiil, om wintren wil wara starch. Tha biwder han til at . . . . sættie, om han kan.

Gotth wore, thet wij wore ther nijdre, bode for at bespiise staden wtoff fiendeland och at göre en ændhæ pa thet slott, for thy altingh liknelse til, ath thet wil warda en starch winter. Kere herre, ingen synnerliige tiidende haffuer jak forfarid i thenne landzænde, utan her staar aldels wæl til. Her med eder alzmektogh Gud och Sancte Erik koningh befallandes. Scriffuit pa Støgeborgh Sancte Morthens affthon, vnder mit insigle anno &c. mdviiij^o.

Trotte
Månsson riddere.

Utanskrift:

Erligh vælbördögh man och strænge riddare, her Swante Nielsson, Sweriges rikets forstandare, sin kere herre ödmiwkelige sendes.

249.

Erik Trolle till Hr Svante, svarar å en skrifvelse om ett råds-möte på Ståket, med afseende på beskickningen till Danmark, och föreslår att Danske ärkebiskopens bud måtte genast återsändas med begäran om en ny lejd, emedan tiden eljest vore för kort*); helst den instruktion, som han och de andra ombuden ville hafva, ännu icke var af riksrådet slutbehandlad, dat. Ekholmen d. 12 Nov. (1508). Egenhändig. D. G. A.

Min ödmiwghe helsen oc weluillug tro tienisth nu oc altidh forsenth med var herre. Kære herre, jac fich eder skriffuelse, ad jag skal giffue mig nw strax til Stekit, til thet möte, oueruegendes riksens ærende oc framdelis til Stocholm, varendes alddelis rede til then rese til Danmarch. Fornimmer jac pa Erchebispens skriffuelse, ad han ville eder ther icke möte annarsstadz en i Eneöpungh. Kere herre, vore swa sake, ad edert herredöme teckis ad skinne Erchebispens budh aff Lundh nw strax nid med edert visse budh om ny leyde, swa ad hans bud mötte, eller edert mötte oss, i Markaridh, vid landemerkit, thet er omögeligit ad ride her emellan mindre en i xiiii (14) dage, helst i swadane före, med mindre ferske heste vore pa huar dagx led. Kere herre, botencker

*) Danske rådsherrarnes lejd var dat. Lund d. 16 Oct. 1508, utsträckt tiden ej längre än d. 25 Nov., inom hvilken ombuden skulle vara i Köpenhamn. Hadorph, s. 414.

eder ganske vell, om i skole sende nagre sendebud fron eder alene(?) he||st i swadane wordende ærende. Gud forbiude, ad ther folde icke bostandh pa i nogre matte, tha er fructendis, ad skullen vendis til ider. Ther fore ticker mig radeligit vare, ad i komme endelige til tals med the nest vid handene ære, helst the yperste, som edert herredöme bättre kan botencke, makt pa ligger, en med ofornumsth. The gode men, ther fare skulle pa allis eder herredömis bogerelse, oc jag teslikis, ville ingelunde fare, med mindre vi haffue alle articler och puncter, bosigle[de] med verdige feders oc erlige gode herrers insigle, her nest vid handen ære. Ther fore er omögliget, ad Doctor Hans Braske, Benct Abiornsson eller jac kunne tit komme, til Danmarc, innen then tid benemd er i leyden, epter ingen article eller article(!) aluarlige en nw icke boleffuede ære. Ther fore, kere herre, scriffuer then verdugste herre, Erchebispen, til, ad hans nade komer endelige til tals med ider innen iiii (4) eller v (5) dage. Jag vill med Gudz hielp vare aldelis viderrede, om jag kan thet ingelunde vntuike. Doctor Hans Braske oc Benct Abiornsson kunne vel mig foruten verffue thet ærende i thenne rese. Jag vil nw strax haffue mit bud til Erchebispen. Pa huad stad eller tid hans nade kommer til tals med eder, vil jag med Guds hielp thet icke forsume. Huar jag kan vare eder herredöme til vilie oc tjensth, finner ider herredöme mig altiid veluillig till. Her med idert herredöme alzmectig Gud bofallendes. Scriffued hastelige i Echolm söndagen nest epter Martini.

Erich miles.
Trolle

250.

Riksföreståndaren Hr Svante till Nils Bosen, svar å ett bref*), hvori han omtalat, att det skepp, hvarå hans och Sten Kristerssons folk varit om bord, hade förlit i Bråviken; de böra laga, att folket så snart som möjligt kommer fram till Kalmar, der de behövas för stadens försvar; förlåningen å Rekarne skall han få, oaktadt Biskop Matts' protest, likaså en fordran efter Hr Nils Gädda. (Efter medlet af Nov. 1508).

Kere her Niels, broder och gode besynnerlige ven. Jach fïch nw her i dag eders scriffuïlse, i huilke i röre, at i och

*) Nils Bosons bref i detta ärende, dat. Bælinge die Briccii (d. 13 Nov.) 1508, finnes qvar i Danska Geh.-Archivet.

myn broder, her Sten Cristiersson, hade skicket edert folk nid til Kalmarna, och the komma pa en blind klippe i Bradwiken, oc miste alt thet the hade med at fare, och ther fore vethe i icke, hwru snerligen i kwnnæ komma them diit nid &c. Kære her Niels, kwnnæ i nagerlunde skyndhe eders folk med thet förste diit nid, thet sage jach gantzke gerna for saker skuld. Gud for bywde, at kongen komber ther med macht, oc ther ær icke folk i staden, som kunne forsware staden, tha gar then stad och landzende oss och richet fra handen, thet Gud forbywde ske skulle. Som i röra om verdug fader Biscop Mattis &c. Jach haffuer offuerlæset hans breff och fornymmet, at han spar sanningen i the synæ scriffuile. Jach stander eder thet myt breff tiil och achter nest Gudz hielp halle thet vid fulla macht. Tha jach giffuer mich hædhen, achter jach sielff tinge pa Rekernæ och latha biscop Mattis forsta, at jach vil halle myt breff vid macht. Jach haffuer scriffuit honom tiil, ær han nagot achters pa kronenis vegna, thet vil jach viderleggia honum i første herremöte. Myt breff, jach eder giffuit haffuer pa forne Reker, achter jach halle vid macht. Som i och röre om her Niels Gedde, at han var eder ij^e (200) marc danske skyldog, at i motte komme tiil eder betaling &c. Jach haffuer scriffuet epter hans broder Ake Öriensson, ner han komber hiit, tha vil jach gerna tilhielpa, at i skole komme til eders peninge. Kere her Niels, i huat motte &c. . . . .

Concept i K. Danska Geh.-Archivet.

251.

Sundals och Valbo härad till Hr Svante; begära att Nils Vestgöte, hvilken »fört deras lagbok» som en rättvis danne-
man, må blifva deras häradshöfding, och icke Nils
Krumme, som derå förskaffat sig herr Svantes bref, men
icke bodde i landet, oakadt han hade 3 härader på Dal
förut, dat. d. 24 Nov. 1508. D. G. A.

Helsen wi edher kerligh, wi fatighe almo ok edhre on-
dherdon, som bygghe ok boo oppa Dall, i Söndalshereth ok
Wardboheret, ewyndeherligh medh Gwdh for senth. Kere
herre Swanthæ, righens forstandher, tha ær oss wordhet til
wetendes, ath Niels Krwme haffwer wereth hoss edher ok
fanghet sik edhers breff, saa lydende, ath han skall bliffwe

wor heretzhöfddingh i för[scriff]ne Söndhal[s]heret ok Wardbo heret. Tha bede wi edher kerligh for Gwdhs skyldh ok retwis skyldh, kere herre, ath i giören well ondhæ oss, edher fatighe almo ok ondherdan, Niels Wæsgöthe til ath bliffwe wore herretzhöfddingh, som haffwer wereth ok holdet oss wedh godhen lagh, sa at ynghen haffwer honum ath skyldæ ok förth wor lagh bogh som en reth wiss danneman, ok Niels Krwmme haffuer iij (3) heretzdome oppa Dall, ok han bodher ikke i landit hoss ooss ok wil giöre oss störe twng en wi haffwom hafft. Thy bede wi edher kerligh, ath i lathæ oss beholde then samme wi haffwom. Her medh edher Gwdh befalendes ok Sancte Erik kongh, at sa i sanningh ær, tha trycke wi worth heredz ynsell for thette breff, som skriffwet war oppa Dall anno Domini mcccce viii^o in vigilia Katrine.

Utanskrift:

Hedherligh ok welbyrdogh man her Swanthæ Nielsson, höffwesman i Swerighe kerligh sendes thette breff.

252.

Hemming Gadd till Hr Svante, med Bengt Brunsson och Erik Bröms, hvilka nu afresa, sedan de väntat i det längsta, att blifva aflösta samt att proviant och ammunition skulle ankomma; han prisar dem båda, särskildt den senare, hvilken hade räddat hans lif vid en folkskockning på torget i Kalmar, och förnyar sina påminnelser i brefvet af d. 23 Oct. (N:r 239) dat. Kalmar d. 25 Nov. (1508*). Egenhändigt. D. G. A.

Myn ödmücke &c. lika med N:r 72. Jach weth inghen tidende idher til biudha wtan the tesse idher thro men och swena Benkth Brwnson och Erik Bröms idher wnderwisa kwnno, teslikes Jens Laur[ensson]. The haffwe her forbidath i thet nesta medh stor forhopen til forlossingh, som idhers breff the haffwa fongith lydha mangom synnom, och mene ey sa sket ær och hawa forbidath ower then dag fran Martins-messo til Sancte Karine, ath fa spisa skipith och forlossingh,

*) Årtalet bestämmes genom jämförelse af brefven, dat. d. 23 Oct. och 28 Nov. 1508.

och ey sa hænth ær, æn nw och medhan alle idhre swena ære aff farne, och inghen bida will eller anama höffuitzmansdömith, forsla idhre swene spisingh, poluer, bisse och wærie, ther fore ære the och til sinnis, koma op til idher, sa the som andhre, medhan the ære ey hær flere. Gudh se for kærth, sa ske skall, ath thenne stad och landzende sa skall besör-gias, — os enom warth han sa ärliga wunnen igen, och idher til ære och wordningh innan landzs och wtan atherfanghin, — medhan ware fiende skule fa tilfelle mörda, bränna och skinna stadhen medh mene landith for hielp löse skull. Tänker ther aluarliga til, æn tha wij ey til ære, her nw waga halsen, wardom wij mörde och slagne, som godh tilfelle nw giffs, medhen alle fly och inghen will bliffwa, i skulen æn tha haffwa swornemæn, thænara och wndersote forses, the som tesse idher nw thiene i thro, idhers syneklwth och baner, then i stoltel[i]ga som en ärlig, högborin herre altidh förth haffwa, forswages om sidher, for thy i fa tha se, hwar the ære, fra idher mördas och slas, han beteckia och forswara skulle. Thenne for:ne ordh tager til sinnis i retta aluarra, thet ære i, jach menar, icke erkebisen i Opsala. Jach menar mik ey göra idher myn thro thienisth full, medh mynne jach gör idher wndheruisningh. hwath brysth her ær aferdhom, æn skall jach bidha och se, hurw thet brindher innan och wtan skermen, medhan the fatige karla her ære pa fleskebenken satte medh mik, medhan inghen wil oss wnsetia. Koma wij aff medh liffueth, goth och wæll, scriffwer oss op, wij hafwe her warith, om i spöre oss dödhe. Thenne dandeswene alle haffue sig her til beuisth nath och dag i idhers thro thiensth osparlighe medh all wilie, nar tilfelle warith hawer, moth rikesens fiendhe, sa ath thöm bör tack och lön for sin thro thiensth, kosth och wedhermüdhe, och tacker jach serdelis Erik Bröms for mith liff. Han war myn sköll pa torgith, ther ij (2) eller iij (3) stodo back mik pa torgith och hade tæncth sla ij (2) eller iij (3) spada wti mik, ther jak inte aff wiste for annan daghin. Kwnne thenne dandeswena nyuta myn scriffwilsse goth ath, forskullar jach gerna, sa lenge jach leffwer, medh myn ödmyuke thro thiensth. Jach war godh sla. Jach war all ena och the ower lxx (70) spenth arborsth kringh om mik. The hade wæll gerna bliffuith qwarre, man medhan inghen wille anama then dell, i thro och lith til satthe, och alle for then skull aff foro, wille the ey eller kwnne for theress bristher göra sin wtwall for the andhre. Her medh idher Gudh befallandes til ewig tidh. Ex Kal-marnia die Katerine.

Postscriptum å samma blad:

Item Her Peder Tursons swena haffua hallit iiii (4) eller v (5) hall och wilia och hædan, sigia sig ey haua befell lenger bliua æn idhre swena, ii (2) halla om natten.

253.

Hemming Gadd till Hr Svante, med Jöns Laurensso, som gerna stadnat qvar, hvilket han icke kunde för kamraterna, och förordas han till det bästa; men de Finnar och andra som förlupit tjensten böra icke sändas tillbaka, dat. Kalmar d. 28 Nov. 1508. D. G. A.

Myn ödmiwke thro tjänesth nw och altiit försænth med Gudh. Verdige herre fadher, thenne eder thro tjänare Jöns Larensso hade gerna bliffwit til stæde och giorth sin thro tjänest fwll i thee andres franwara, som hæden farne ære. Man som jak förnwmmeth haffwer, trwgades thee fast til hans ofærdh, om han sielff her qwar bliffwit hade all ena, sig godh görendes fræmermeer æn thee andre. Ther före badh jak honom sielff giffwa sig op til edert herredöme, medhan ingen aff thee andre qwarre wille bliffwa, wtan han allena. Hans akth war godh, hade makthen saa warit medh. Væll lade han och sig win om, ath thee skwllö alle haffwa bliffweth qwarre, saa mange thee waaro, særdeles ath Brems skwllö haffwa bliffwith i thet skiik, i hanom tilbwdet hade, och inthet hielpa kwne. Bedher jak edher gansth kerliga, at i wele wetha hans besta, för hans thro tjänest, han her bewisth haffwer och æn gerna göra wil her eller annerstadz, hwar i hanom haffwa welia, och framdelis, saa lenge han leffwer. Vij haffwe plath giffwet hanom all owelia til, epther thy jak seeth haffwer, ath han sig saa manliga och wælweliga bewist haffwer i edert gagn och bestandh, wtan alla gensægn, och haffwer han myketh panth sath aff sina ægedelar och clenodia, som han sigher, i thenne Calmarna resan, forhoppandes, at i wele wetha hans besta til wedherlægning för sina hesta och anneth hwad edert herredöme hanom gönstaktelige pliktoge ære. Item thee Finner och andre, hædan lopo, thiæna ingelwndom her i by, ehwadh anneth radh i finne kwne til anneth folk, thy theth baandh thee bwndo her först i Bencth Ericssons tiidh och sidan thee fingo bedzslæth medh tannen, thet slitz a[1]drig wtan mangz manss lifflaath, nær thee komma til samman ighen. Her medh edert herredöme alzwoldog

Gudh befalandes med lifff och siell till ewig tiidh. Werdens
helsa myn wnge herre och tillith medh mange gode nætther.
Raptim Calmarnie dominica post Katerine Anno Domini
Mdvijj.

H. G.

254.

Åke Hansson till Hr Svante, tillstyrker att biskop Matts får
behålla sin förläning, och berättar om K. Hans' under-
handlingar och rustningar samt om kaperier å Norska
sidan, dat. Ettak d. 3 Dec (1508).

Ärligh ok kärlig helse nw ok [al]thit för senth medh
Gudh. Kære hærre ok frændha. Ma y ok wetha, thet här
star än nw vel til i thänne landzändan, Gud thes loff haffue.
Gud vnne mik thet samma til ider ath spöriæ. Kære hærre,
ok om thæn forlæningh, som beskop Mads har aff eder ok
kronon, ær thet nythelig, ath y lathen honom then behalla,
ther kan föllia badha nytthelighet ok bestandh effther. Kære
hærre, ær ther ok kommeth for thydandha, ath kungghen har
syth bodh til then Romiska kung*) at(?) thet ma komma i
dag i mællom the rikka, tha har kvngen akthath sollere folck
til Danmark, ok lather han fore the Juska herrarss folk
vthermer ok til Skane ok syth eghet ok fleres(?) thess likkes,
aktandes ath lægggha ther i landwærn ok fram dellis i vinther
komber draga dragha(!) här in i landeth æller til Kalmarna.
Kære herra, ma y ok vetha, then tith jak var i Stokholm,
thok thæn wnghe hærres folk eth skip fra Lösso borghare
inne for byn, och nokkoth ther æffther tok mynæ svæna iij (3)
skip fra the Nörske, ok thet bythe the sina mællom, ok ær
hær inghen annan thydandha än kungghen vil drika jul pa
Bohus, ok rader ok bydher over mik som eder kære son.
Gör jak althith gärna huath eder liuff ær. Her medh eder
alzmæktig Gud befalandes ok Sancta Erik kunggh. Skriveth
pa Etagh Santhæ Barbro affthon. Kære hærre, bedher jak
eder, ath i helssom myn frw medh mangha gode næther.

Aka Hansson
rydher.

*) Maximilian I hade visserligen redan i Febr. 1508 antagit kejsartiteln,
men den biskop Matthias' förläning som åsyftas kan icke gerna vara
någon annan än Rekarne, hvarom fråga uppstod först sedan Nils Bosen
lemnät Borgholm; Åke Hansson var också på hösten 1508 på rådsmöte
i Stockholm (Geh.-Arch. Aarsberetn. IV: 350), så att innehället väl
synes passa in på detta år.

255.

Erik Trolle till Hr Svante, säger sig d. 30 Nov. hafva kommit till Vadstena-orten och väntar på sina kamrater för resan till Danmark, dat. Alvastra d. 4 Dec. (1508). Egenhändig. D. G. A.

Myn ödmighe helse oc veluillig tro tienesth altidh kerlighe forsenth med var herre. Ma i vethe, kere herre, ad thenne breffuiser Hans Tisk kom fran Vestergöllandh fran Sigge Laurensso, sagde for mig, ad iiij (4) Tisker komme fran Per Likke med omynne oc komme til her Ake pa Edtak, oc sagde, K. Hans ville holle sin jull paa Vardberg. Epter Hanis er tienneste looss, radde jag honum, ad han skulle komme til eder, huilket han mig loffued haffuer. Kere herre, jag kom hinder Vastene om Andree, oc haffuer fortöffued i thenne eygn, efter Doctor Hans Braske oc Bencth Abiornsson. Ner Gud föger, the komme, ville vi skinne oss thet snarest vi kunne. Her er hord tid paa höö oc korn, ther till pestilencie. Alzmectug [Gudh] vende al[t] till thet besthe. Huar jag kan vare eder til tienisth oc vilie, finne i mig veluillug till. Beder jagh, ad i ville vethe her Niels Bossons besthe. Mig hopis, ad han oc flere hans vener troligen thet fortiene skulle. Her med eder Gudh oc Sancte Eric befallendes. Scriffued i Aluasthra die beate Barbare virginis &c. Helser min frw, kere herre, pa mine vegne med mange gode netter.

Erich
Trolle miles.

256.

Erik Kuse, v. härads höfding i Rekarne, till Hr Svante; hade dagen förut hållit ting, hvarvid biskop Matthias låtit förklara att han gaf sig tillfreds med Hr Svantes beslut, och tillstyrkes att Hr Svante sjelf behåller länet till påsk, dat. Almby d. 6 Dec. (1508). D. G. A.

Min ödmiwke trotjänste idherth herredöm altid forsenth med Gud. Kære herre, maa idhert herredöme vitherlighet vare, thet jak nw tingh hulth med almoghen ther oppa Rekerna*) Sancte Nicolai affton, ok var mykyn almoghe

*) Namnet är mycket svårsläsligt. Jfr Nr 250.

forsamnidh ok waare gantzghe ræddhe for idhert heredöme[s] tilkomilse. Tha, kære herre, æpther idherth herredömiss skriffwelse forböd jak tøm bespen i noghen maathe at sware, för æn i siælff med tøm tingad hade, ok bespen sigh ther om til friidz gaaff ok strax hem sin fogdhe ok sina swæna tædhan kalladhe ok sigher thet han ingenstatz i nogle maatte i mooth iderth herredöme ware viil, vtan ider til velia, öd-miwkt ok tiænsthe ware, som honum sin rætta höffwidzman böör ad ware. Tæsse her oordh han mik bwd at til tinged sændhe med ij (2) klærker ok fogdhen Twwe, ad jak framdelis ider thet forkynna skwlle. Ty kære herre, bider jak idhert herredöme, thet i thet forlopna ærende [icke] i nogla motte for nær taghe. Haffwer hanss naadhe noghet idherth herredöme i mooth warid, haffwer han sakth, thet han wiil idhert herredöme saa mykyt med ware. Ey jak nw annat aff honum förnimma kan æn thet han aldelis sigh til fridz giffwit haffwer. Kære herre, ma jak ider for raad til ad skriffwa, thet i jw ændeligha for almoghans skyld thet læn in til ider siælff aname, om ider ekki længher tyktis æn vt-offuer tæna vinther, in til paaska, for maangha hande merkelighe ærende ok saker skyld. Om paaska tiid bör ny skat vt ad gaangha, ok thaa maa i forlænad hwem idherth herredöme tykkess. Kære herre, tagher aff mith raad saa mykyt som idhert herredöme tykkess. Kære herre, hade jak nw väl til idhert herredöme kommith, ok jag ey fwleligha visthe, hwad wægh i vt toghe, ty skwle tæsse mæn fare en wægh mote idherth herredöme, ok jak thenne andre, om Strengness. Kære herre, vither tæsse fatighe böndhers bætzsta. Jak ey annat hörtt haffwer æn ty idher rætraadwghe ære, som tøm bör sin rætta herra ware. Kære herre, ingen tidendhe her ær nw flere ider ad til skriffwa, vtan te [i] i haredzsens breff finna ok æn nogle, jak her Pædhar tilskriffwat. Idherth herredöme her med Gud och Sancte Erik befallandes. Snarligha aff Almby die Nicolai.

Erik
Kwse.

Utanskrift:

Erligh ok vælbyrdogh man ok strenghe riddare her Swante Nielsson, Sweriges rikess forstaandare sin kære herre ok höffuidzman ödmiwkeligh,

Årkebiskop Jacob till Hr Svante, om förlåningen å Rekarne,
till förman för biskop Matthias, dat. Lagga prestgård
d. 1 Jan. 1509. D. G. A.

Jacobus &c. lika med Nr 9.

Wi finge nw för nagre dagher edher scriffuise med war swen Peder Jwte, swar pa thet wii screffue eder til för jwlen, som lydde pa werdig fadher, bisp Mattis oc her Niels Boson om Rekarne etc. wnderwiste oc oss för[scriff]ne war swen oc tesligis her Peder scriffuere, eder capellan, epter eder befaling, at i wele i the oc anner ærende fölie the gode herrer oc wort radh epter och at i wille bewise then werdig fader got broderskap oc wenskap, swa at han skal ekki annet finne pa edre siidhe. Pa hans wæгна twiffler inthe om, at han tesligis gör, æn togh han mener, som wii förnummet haffue, at thet wore honum för nær, at han skulle giffue siig fra sin breff oc besegling. Som wii fornumme af her Peder oc wort eghet bud, tha ær myket fört för eder pa then werdig fader, oc tesligis til ewentyr föres för then gode herre pa eder, huilchet ekki kan finnes i sanning. Wii kunne oc merchie, at hade i wethet, huat the breff ludde, han haffuer aff eder oc rigesins radh pa Rekarne, tha hade swadane twiist wæl warit til baka, ty wii wethe, at i wele swa wæl holle thet ene breff widh makt som thet andre. Tekkis edher scriffue them badhe til, at the förene siig i thet ærende i thet besta, til tæss rigesins radh komber tilhopa. Thet wore ekki got, at nager twiist skulle begynnes, som nw tilstar i riget, the ære badhe eders oc ware medbrödre. Pa eder scriffuise oc pa thet, her Peder Scriffuere haffuer oss tilsagt, haffue wii scriffuit bisp Mattis säkerhet til pa edre wæгна, hopendis at i holle oss ther wtinnen skadelöss, oc haffue wii tesligis alffuerlige scriffuit honum til, at han wille al ærende bestaa lathe til tæss Gud fögher rigesins radh komber tilhopa oc inthe bewise eder annet æn trohet oc broderskap, ther wii inthe twiffler wtinnen, æn togh thet hade ekki giordz behoff, ty wii wethe at han ær sielff wælwilig oc benægin ther til, æ huat andre wille före eller seye. Fa i nagre tidende fra her Erich Trolle oc hans fölgie, bidie wii, at i biwde oss förtöffuat til, at wii maghe skikke ware ærende ther epter. Hwar wii &c. lika med Nr 187. Raptissime ex manso presbiteriali Laggahærede die circumcisionis Domini mdix, nostro sub signeto.

Peder Turesson (Bjelke) till Hr Svante, om en uppresning af en del bönder i Tjust, uppeggade af Nils Sunesson, som kallar sig Hr Nils Bosons tjenare, och begär han derföre att få behålla sina svenner hemma och att Hr Svante måtte komma dit, dat. Stegeholm d. 4 Jan. (1509*). D. G. A.

Min ödmigheleghe thro tjänest altit forskrywen kärliche med war herre. Kære herre, ma ij wedhe, at Nielss Sonesson mig befærdhe sa for eder i Kalmare. Kære herre, eder drager wel thil myness, at han sadhe eder sin thro tjenest, hwlskapp oc manskapp til, kaller her Niels Bosson altit sin herre oc hosbonde, oc beder han almoghen holle sin skat inne oc siger han för dhöm, at her Nielss Bosson skal hawe slottet. Kære her, hawer han gyort iij (3) opresni[n]ge mot mig, sedhen jag war hoss eder i Stogholm, oc for han til tingz oc hadhe med sig mera en c (100) bönder med sin fwlle wærye, och slog ter oppa myn foget. Hadhe jag waryt ter sielff, ta hadhe han gyort mig tet same, oc loth sætze sig ter til hæreshöfdinge, i mot ederth breff oc i mot mijn wilije. Ter war eche wtan ij (2) sogner her i hæredet, som honum sathe ter til, the andre sadhe alle neij till'et. Edre egna skatta bönder i Thrisserum oc i Hanes sogn, dhe ware honum fölgaktege oc fa honum hæresbogen. Jag hawer miget lydit aff honom, jag hade inthe gyorttet, hade jag eckee latetet for ider herredöme skil. Kære herre, jwlle dag ta lagh han i mordstig i sit har[ne]sk for en mijn skattebondhe, som jag hawer aff eder, pa kro[no]ness wegna, oc wille hawe slagit honum i jhæll for mijn skill. Han hade honum inthe anet at skille, en han skwlle ware mædh at bræne her Nijels Bossons gard oc taghe hanss goss. Kære herre, bonden kom hit oc klagede sig for mig, at han matthe eche nyte fred for honum. Ta kwnne jag inte anneth at ghöre ter til, en jag wistē mijne swena dit, for söche, om dhe kwnde fa fat oppa honam. Ta dhe kome til garden, ta hade han samlet ter wtower c (100) bönder med all sin wærije, oc war alt mest her Nielss Bossons landbor, oc fich jag ter stor skae pa mijna swena, som mijn dreng kan edert herredöme wnderwisse. Kære herre, wille edært herredöme drage her ned, twiller ter inthe oppa, at'et gangner jw eder saa got som et twssen mark eller tw. Hawer jag ta eller mijn foget giort nogen bonde ower lag eller ræt, ta ær ij oc rygessens rad mijn rætter kære herre, beder jag eder ödmijgeli[ge], at jag motthe hawe mijna swena hema

*) I nästföljande N:r omtalas, att vid denna tid varit oroligheter i Tjust men på grund af någon annans uppgifter, må hända Nils Boson's.

fran Kalmarna, mædhen her görss sadhone oppresny[n]ger pa meg, oc kwnne dhe oc föge göre ter, medhen ter ær eche flere gode herress tijænere. Tet kænne Gud, jag will gerne fölye eder wilije eppter mijn itersta magt, beder jag eder ödmyge[like], at edert herredöme wille wetthe myt besta, tet will jag gerne fortiane medh eder, sa lenghe jag leffwer. Kære herre, her medh edert herradöme alzmechtoste Gwd befallandes oc Sancte Erich kwng til ewigh tid. Skrywet pa Stegeholm odenssdagen nest eppter nyarss dag.

Peder
Twrsson ridder.

Utanskrift:

Erligh oc welburdig herre her Swante Nijelsson Sweriges rigis forstander ödmigelige.

259.

Ärkebiskop Jakob till Hr Svante; afstyrker honom från att nu draga genom Tjust, utan först ditskicka några gode män, för att i godo stilla allmogens oppresning mot Peder Turesson; skall skicka sina svenner hvar Hr Svante önskar, men icke nu till Kalmar, och afräder från tåg in i Skåne, dat. Arnö d. 17 Jan. 1509. D. G. A.

Jacobus &c. lika med Nr 9.

Wii finge i jafftes eder scriffuise med her Erich Abrahamsson, ludendis om then opresning oc owilie, som kommen ær mellem her Peder Twreson oc almogen i Tiwst, oc at her Peder Twreson ær begærende, at i skole komme tiit at stille then opresning oc neffsa them som brötzlige ære &c. Wii rædis, at om i komme ther strax nw in med makt, at almogen, som then opresning haffuer giort, skulle taghe siig större oradh före, ther mere oc större förderff motte affrese, besynnerlige som wii förnimme, at her Peder Turesson haffuer sielff giffuit tilfælle oc begynnelse ther til. Tektis eder wara förtenkte at sende nagre aktige gode men heden tinget, med eder befaling oc fulle makt til at ransake oc taghe saken i rette oc sættet i gode oc dagh them emellem, til tæss at i kunne medh flere gode herrer rigesins radh fa tiid til at skiliet aat medh rette. Wii haffue ytermere wnderwist her Erich Abrahamson war tykkie ther wtinnen, oc hwem eder tækkis

sende tiit, at thet sker oförtöffrat, oc at i nw strax scriffue her Peder Tureson oc almogen til, at i akthe sende gode aktige men ofortöffuat, som skole i friidzwiis ransake saken oc taghit i godhe. Som i frandelis scriffue oc ære begærende ware swene fölie eder tiit oc annerstadz i landemeret, wii skilde them fra oss i tesse dagher i fodringen, oc somlige finge loff i teris eghin werff. Wii wele nw strax haffue bud epter them, at the skole vare alztingis redhe, nær wii fa edert bud, män ekki tykker oss ware rad at i fare in i Tiwst med makt, för æn the gode men haffue warit ther, som i akthe tinget sende. Hwar eder tekkis haffue ware swene i landwern, skole the ware redhe; män ingelunde tykker oss rad ware, at i draghe nagerstadz in i Skane, som thet skedde i fiord. Wii haffue ofta tilforenne wnderwist eder war leglighet oc briist, at oss star ekki tilgörende at sende ware swene til Calmarna, som nw beleglighet ær, annerstadz skole the ware eder redhe, hwar behoff ær i riget. Hwar wii &c. lika med N:r 187. Raptissime ex manerio nostro Arnö die Anthonii anno Domini mdix, nostro sub signeto.

260.

Riksföreståndaren Hr Svantes kungörelse till Njudungs Vestra härad samt Norra och Södra Vedbo; emedan underhandlingen med Danmark drager ut på tiden och god utsigt är att nu intaga Kalmar slott, har han gifvit sig på väg dit med ett skönt tal folk och befaller dem att utrusta hvar tredje man, med god arborst, 3 eller 4 tolfter pilar och en månads kost, färdiga att d. 13 Febr. följa Per Månsson och Per Svenske, (dat. i slutet af Jan. 1509.)

Jach Swanthe Nielsson &c. helser eder alle kronennis skattskylloge bönder, landbor oc menige almwge, som bygge och bo i Vestra heret, Sudre Vidbo och Norre Vidbo, kerlige med war herre. Kere venner, jac ær nw pa myn rese med eth skönt tall folk och achter drage genom Stegeholms len nid tiil Kalmarna och nest Gudz hielp göre en ende pa then langlige bestalning. Jach sende myt seningebud om Mortinsmessio *) nid tiil Danmarc om friid och endrecht

*) I Nov. 1508 afreste svenska sändebud till Danmark, men underhandlingen räckte till d. 14 Jan. 1509. Den 1 Febr. 1509 har Stockholms magistrat skrifvit ett bref till Hr Svante, som visar att han någon tid förut måtte lemnat staden. Hist. Tidskr. I: 400. Stockh. 1881.

richen emellom, at thenna skade, twnge och forderff matte
 affsæties och stilles pa badhe sidher, som i thenna forlidna
 ar nog for öghen varit haffuer. Nw kan jach vel formerche,
 mædhen var seningebud icke komme ighen i jwle helgen,
 som sagt var, at thet ær giort i en forhalning, som tilforen
 sket ær, at vintern skal ga oss aff handhen, Kalmarna swnd
 sla op, och the Dantske bospisa slottet med ferskt folk och
 spiisning, som the i somers oc altiit tilforen med falske
 dechtingen giort haffue. Jach haffuer och fonget visse bud
 aff Kalmarna, at nw ær sa got tilfelle tiil at fa Kalmarna
 slot, som thet nagot sin var, sidhen thet förste sin blef be-
 stallet i thenna feygd, för thii the Skotter och Tysker, kon-
 gen lagde ther op i höstes, ære mestedelen dödhe och the
 som ighen liffue gantske illa sywke. Huarfore, kere venner,
 beder, pa richesins vegna tilkræffuer och strengelige bywder
 jac eder alle, at i gøre huar tridhie man vt med manadhe
 kost, god arbost och iij (3) eller iiij (4) tölffter piil nid tiil
 Kalmarna, sa at the ære aldelis vederredhe tiisdaghen nest
 for Santi Sigfriidz dag nestkomende, och fölgie tha myne och
 richesins elskelige thromenn Per Monsson och Per Swenske
 tiil mich, tiil forne Kalmarna. Kere venner, bewiser eder
 her vdinnan som erlige tro infödde Swenske men, som i och
 fæder och foreldre altiit for eder giort haffue. Föger Gud,
 at vii fa nw endha pa thenna bestalning, tha vil jach sidhen
 altid gerna letta och liisa eder i alle matthe, sa at i skole
 mich tacke. Hade vii icke sat liit tiil the Danske falske
 dechtingen, tha hade vii længe hafft ende pa thette orlög, i
 varit then sware gestning och twnge for vthen, jach och flere
 godemen thet store omak och sleperii, som i then giort ær.
 Kere venner, i huat motte, jach kan vethe alles eders &c.

Peder Olsson till Hr Svante, har betalt de Tyske rytterne i Kalmar till deras fulla belåtenhet, och af skattepenningar från Sevede och Handbörd också lemnat en del Svenska karlar å sin fordran, med förpligtelse att snart gifva dem återstoden och stadna qvar tills det sker; en del af dem pockade mycket på sin rätt, med anledning af den upprensning, som börjat bland bönderna utanför staden; han hade något nedsatt dessas mod genom ett rykte om den stora styrka, Hr Svante skulle föra med sig, och hade anförarne förklarar, att blott han ville hålla dem vid gammal lag, fria från de svåra gästningar och beskattningar, ville de gå man af huse hvart han ville; det nya stilleståndsföredraget mellan rikena är icke omtyckt, men ett stillestånd mellan staden och slottet är ingången; å provianten är ej mycket i behåll, dat. Kalmar d. 2 Febr. 1509. D. G. A.

Min ydmyke helsen, velweligh throtienisthe eder herredöme nw och altiindh forsendh medh Gud. Ma i vetha, kere herre, ath jach kom vell i tiidh hiit till Calmarna medh the peninge till the rytthers, effter som jach haffdhe thöm loffwidh och tilsagth pa edhra vegna, och ære nw aldeles well till fredz, veliendes vara redebogne nath och dag, swa ytherlighe her effter som hertill, vogha halsen for eder och Swergiss riche, æ hwar som hælst behoff görs. Tesliges haffwer jach skrapedh till hopa nogne skatpeninge aff Sewidhe och Anbyrdh, som the Swensche karle löntis medh, effter registhrens innehollilse, jach nw eder sendher. Jach bödh till, ville giffwe thöm halff lön, effther thet the finge halffdelen med klædhet, tha hothede the och blothede och ville inghelwndhe ther oppa ga, vthen, som i fynne i registhredh nogne, jach kwnne beweche ther till, dog saa med bepictilse, at the schole fa then dell, thöm tillöper, medh thet aldhra försthe, och jach skall sa længie tillstædes bliffwa, at the haffwe theres fwlla lön. Gud kenne, hwad bedröffwelse jach haffdhe, foren jach fech nogin vnsetting till theris behoff. Somme wt aff thöm vore nog storsynnoghe, aff ty ath opresningh her vthen for stadhen var giordh, och fiendher på alla siidher, ath the nw ythermera stodhe i wadhe en tilforenne, ath the skulle ey meer hielp och lön fa en andhra. The fatige karle, nw inge peninge finge, lathe sig vell till fredz, sa længie ederth bwdh komber tilstædes, therefore beder jach edher herredöme ydmykelige, at i ville verdes offorsymed skicke mich the peninge till theres behoff, ath jach snarlige motthe bliffwe forlossedh wt aff thette lyffthe; effter registhred kwnne i eder aldellis effterretha. Jach haffdhe vell strax scriffwidh

eder till om al ærindhe, man jach forbidde at forhōra, hurv thenne opresning ville stille sig. Wt aff thet rycthe jach lath ga, ath eder herredōme var pa fartthen hiit hender medh store machth, finge the bōnder en gansche stor befrwtelse, ath the eckie bedriffwe then dell, the haffdhe i synne. Aff hwes till skyndhen then opresning var giordh, formoder jach eder herredōme snarlige far till kenne, ythermera æn jach nw kan scriffwa. Som jach fornymer, tha var then opresning nogen her nedhre medgiffwid aff nogrom offwan effter &c. Therefore ær thet ganst nytogth och radeligit, at i offortōffwit haffwe eders myndwge bwd hiit till thenne landzendhe, ath enked forwethe eder medh thenne almoghe, hwar i schole forlathe eder till, for ty the haffwe onth öll i theres krwss, the ære opwæcthe till alt thet, som inthet goth dwger. Jach taledhe med nogne aff the yppersthe caputeyner och bonda kwnger, the badhe, jach skulle giffwa eder tilkenna medh bwdh och scriffwelse i swa motthe, at om eder herredōme ville holle thōm vedh Swergis lag och goda gamble sedwænior, at thōm ey hereffther skedde nogen ola[g]ligh gæstning, offwerlasth heller beskatningh, tha velie the vara redhebogne ga man aff hwse emoth edhre och rigesens fiender, hwar som hælsth behoff görss, at thet skal gripa en ændha, hwes dell the pa taghe, och holle eder for theres rettha herre och forsthe, om thetta for[skriff]ne ma thōm vedherfares. The laatess haffwa claga maall store och monghe, thōm haffwe the aff nogrom tilskyndare, huilchen ey bordhe forgætes, tha tiid ware, som sadana stæmpling begynth haffwer. Kwng Hans och hans medholl ffa eth ganscha storth modh herwtaff, vthen thet snarlige stilles i en annen motthe. Jach sendher eder herredōme en vtscriffth aff thet dækingisbreffwit nw emellan richena forhandleth och forwurffweth ær, huilchet them i thenne egen ganscha illa behager, tesliges och eth breff Bryms tilscriffwit, lydendes pa breff och opslag. Dagen haffwe the beleffwet, stha skall stadhen och slottet emellom, effter thet the ære sa beswagedhe, at the ingeledis, badhe for makthen ær alls ingen och stora fatigdomen, betrōsthe enskylth holle ythermera ffeydh æn hertill skedh ær. Hurw edher herredōme vill forhaffwedh medh then stadh, ther varer alwarlighe fortenthe vdi, som machth oppa ligger, tesliges om these Swensche karle, hwad heller the schole her liggia, eller och om i vilie skicke hiith flere, theres holdh och wacth taghe the vara, som godhe karle, till j ($\frac{1}{2}$) mark Svensch löper pa hwar karll om veken. Thenna spising her ær naar ecke nær till bygynna noghen kosth med, malth ær her vedh ij (2) læsther, j (en) lest myöll, ij (2) eller iij (3) skeppundh

gammelth köth, smöred haffwer jach ecke forslaget, forty the taghe ther mästh wt aff till theris kosth, ther kan man sla alsz inghen lith till. Nw i thenne dagh var her Electus folch in pa Ölandh och gripa iij (3) karle i fran Otthe Rwth. Haffdhe her varidh macth, ytermes haffdhe her brwkes in pa fienderne æn skedh ær, ther vij motte haffwe prijs och heder fore. Inthet annet synnerligt. Eder herredöme Gud och Sancte Erich kwng befollindes.

Scriffuid i Calmarna kyndersmesso dagh anno mdix.

Pedher Olsson.

262.

Jon Jönsson till Hr Svante; då han och Hr Sten Kristiernsson föregående dag läto uppläsa Hr Svantes bref på Distingen, svarade allmogen öfverljuddt, att K. Hans ville de aldrig hafva till konung, och skulle blott göra honom skatt med »polyxen», dat. Upsala d. 6 Febr. 1509. D. G. A.

Myne ödmiwke ok veluiligie trotienesthe nw och altiud tiil forenne sænth med Gudh. Ma i wedhe, käre herre, ath her kom nw her Sten Cristiærnsson nw tiil Distingh med edert breff, och lath han och jach kynne thet for almoghen i gaar, och ma i vede, ath thenne almoge swarade som ærlige trodannemen pa eder vegne. Ma i vede, ath the swarede om kwng Hans oppenbarlige, ath waret sake, ath the skulle haffue honum tiil herre och kwng och göre hanom skath, tha swarede the swa offwerliwth, ath the viille göre honom skath med polyxen och allre haffue hanom tiil herre heller kwng nagen tiidh i dheres dage, som the tiil forenne eder tiilsagt och loffueth haffue, ther ma i fwlkmlige lythe oppa. Ingen annen tiende haffuer jach ytermere scriffue eder tiil, annet æn jach besteller eder ærinde her thet bæsthe jach kan, och siden far jach til Vesteraars och bestelle ther the ærende, som jach war til ens med eder. Faar jach nogen the tiende, som magt ligger oppa, tha skole i ofortöffuet faa thet ath vede. Her med eder ærligheth alzmetigh Gudh befalendes och Sancte Erich kwng. Scriffuet i Opsale tiisdagen nesth æpter Blasii dagh Anno Domini Mdix. Meo sub sigillo.

Jon Jönsson.

Riksföreståndaren Hr Svante till rådherrarne, med afskrift af fördraget i Helsingborg; i anseende till det förbehåll, K. Hans dervid i en särskild artikel gjort, att han i afseende på Hr Electus (H. Gadd) deraf icke vill vara bunden, kan Hr Svante icke lemna Kalmar förr än det fått en starkare besättning, men ber rådherrarne bestämma tid och ort för ett rådsmöte, och vill han deretter rätta sig. (Troligen från början af Febr. 1509).

Sincerissimis &c. Verdugiste, verduge fäder, erlige her-
rer, bröder och besynnerlige godhe venner, verdugis eders
verdugheter och herredöme vetha, at jach fiich her sent i aff-
thens bud och scriffuise fra the vore medbröder, som senninge-
bud vare nid tiil Danmarc &c., hwru then dechtingen emel-
lom K. H[ans] och them siig forlophen är, vorden alle eders
verdugheter och herredöme fornymmandes i thenne copia her
innelycht. Som k[onung] H[ans] rörer i then vtskorenn
script, om her Electus ville han icke bliffue vid then recess,
som nw giord ær pa Helsingeborg. Skedde honum något
ther utoffuer eller pa något, thet han i sin värie haffuer, ther
fore skulle icke recessen vare forkrencht i naghenn matthä*).
The Danske fyynnä altiid vel rad, när the se tillfelle at ramme
theris fordell med forraskni[n]g, som the forliden tiid giorde
i Visby och Kalmarna. Epter sadane forwarning betröster
jach icke giffue mich op, för en Kalmarna stad och thenne
landzændhe är bättre forwaret med mera folk en ther nw är.
Epter thesse tidendhe och leglighet, vii nw med var sende-
bud fongit haffue, pa alles eders herredömis behag, tycker
mich jw nyttogt vara, ath eth möthe med thet aldra förste
berames, oc sadane richesins vordnadhe ärendhe offuerwäges,
som aldra störste macht oppa ligger. Huat eder verdugheter
och herredöme tyckes beleffua om stadhen och tidhen, ther
om bywder mich oförtöffueret eders velia tiil, ther vil jach
mich gerna epter rettha. Eder alle her med alzmechtug Gud.

Concept i K. Danska Geh.-Archivet, hvarå orden: ad Vestgotos finnas
skrifna å baksidan.

*) Fördraget i Helsingborg af d. 14 Jan. 1509 är tryckt af Hadorph, II:
415 efter det Danska originalet, som fordom fanns i Riks-Archivet; men
den här omtalade särskilda artikeln af K. Hans synes vara förkommen

Hemming Gadd till Peder Jakobsson, med en berättelse angående Sten Bravidsson, hvilken synes hafva ställt till anförandet af några klagomål från allmogen mot H. Gadd, dat. Kalmar d. 10 Febr. (1509). Egenhändigt.

Fraternam in Domino recommendacionem frater amantissime. Jach sendher myn herre informacionem veram, som thet ær til gangith medh Sten Brawidson*), ath han weth sigh ther om rettha. War herre ware mik sa godh, sa ær thet tilgangith och ey anners. Bidher jach idher wndheruisa myn herre her innan, ath han lather sta then sak i hans egne hendher. Wel ma han, om honum sa tykkes, sendha hiith nagon godh man, saken hörer, dog til baka spöriandes aff myn herra, hwat honom synis om then samblingh och för-rædilsse mik skedde. Jach acktar giffwa mik op til myn herra, nar all tingh ære her stadgath mellan Otte Ruth och mik, medh vij (7) eller viij (8) hesta. Han ær sa hall, Otte Ruth. Jach rædis hans snedher. Al then makth, K. H[ans] hawer, sændis ower in til Lalandh. Hwarth han will, weth jach ey. Pawall Kyle ær i Wærend och komber snarth hem. Han will och op til myn herra och alth(!) myn herre giwer honom befalningh medh then godhe man hiith sændes, höra thenna sak, om honom sa tyckes. Her medh idher Gud befallandes til liiff och siell. Hasteliga scriffwith i Kalmarna die Scolastice virginis.

H. G.

Item her Niells Bosons swena sigia, her Ake Hanson ær dödh. Gud forbiwdhe sa ware, thet wore eth onth slag Sweriges rike.

Ex adverso seorsim ad partem rustici [o:-corum]. Om jach nogonsin hawer gesth eller giorth thöm nagoth i moth, eller ho thetta begeradhe resa, eller ho bodhkafflen skar, eller hwij Sten Brawidsson togh thetta höffvidsmansdöme pa sigh, sa fa i höre saken.

Utanskrift:

Amantissimo suo fratri Domino Petro Jacobi, canonico Lincopensi, Cancellario Domini Gubernatoris Svantonis.

*) Denna berättelse torde nu mera icke finnas i behåll; men de hufvudsakliga klagopunkterna omtalas i N:r 261.

Hemming Gadd till Hr Svante, svar, angående ett förslag, att allmogen i Möre skulle likasom af sig sjelf begära, att han komme dit, för att göra ett försök att befria Öland, hvilket för den svåra missväxt, der varit, särdeles på hö, Otte Ruts stränga uppsigt och isens osäkerhet afstyrkes; besättningen på Kalmar slott var blott 80 stridbara, men brist på materiel hindrar ett anfall; han ogillar förslaget att bryta stilleståndet. (Trol. dat. Kalmar d. 11 Febr. 1509*). Egenhändigt. D. G. A.

Verdig herre fadher, jach fik i aptons gansth senth, vid viii (8) slo, idhers breff, ther jach fornymmer, i begære, ath almogen her i Möre skulle aff sig sielffwom æske idherth herredöme hiith indh för Ölandh skull, om jach thet bestella kwnne, och ther med mene i haffwa tilfelle koma til Ölandh, hielpe almogan aff, och medh sama farth besökia thöm pa slotiith ære, och som thetta idhert bodh sigher, tha wile i icke hawa thenne dagh, nw beramath ær. Verdig herre fadher, skulle thet ske aff almogans jaord, i skulle hiit koma, thet [o:tha] skull thet ske pa eth menth lansstingh, annars sker thet ey, ther will wara iij (3) eller iiij (4) daga til fors (!) och nar the æn saman koma, weth man ey hwath the sigia, for thet stora oaar her war pa fodher i aar och en dels pa kornith medh. Rogh slither sig her i landith. På myn ære och thro thiensth, aldrig wiste jach större nödh om höö æn nw, her ær plath inte medh then mene man. Item aff Sten Brawidsons stemplan sendis nogre böndher op til idher, om

*) För bestämmandet af tiden, hänvisas till N:r 261 och 268, samt följande rader af Hemming Gadds hand till Hr Svantes kansler Peder Sunnanväder af d. 11 Febr. 1509, hvilka troligen varit bilagda ofvanstående bref.

Sincerissima nostri recommendacione premissa, frater amantissime. Mittimus hunc latorem presencium, capitaneum nostre gentis armorum, ad dominum Gubernatorem, cum certis articulis responsalibus super literis nobis ascriptis, secundum quod sua strenuitas se omnino rectificabit. Her ær fast olikth saadan tilfælle nw som i fiordh waaro, ath bestorma Calmarna sloth; ty ther ær alth færst folk oppe, och inghen nödh lideth haffwe æn nu, och alth fattas, man oppa haalda skwle. Non alia. Valet felicitissime. De me semper jubentes. Raptim Calmarnie dominica lx:e (sexagesime) Anno Domini Mdx. Proprio sub secreto.
H. G.

Utanskrift: Venerabili plurimumque circumspecto viro Domino Petro Jacobi, cancellario domini Gubernatoris ac canonico Lincopensi, fratri suo singularissimo.

the hawa i befell idher personlige eskia, fa i sielff höra. Item om Ölandh, the sende bod ower bodh thil mik, ath jach skulle koma hielpa thöm aff, och ath alle sate widher redho pa en nath flytia och $\frac{1}{2}$ dagh. Jach sende mith folk tith med thöm, kome ey ower viij (8) eller x (10) bönder med boskap, hustrw och barn. The sadhe mik goth til. Tha Otte Ruth kom dragandes i stranden medh Norra Moteth, gaff thet Södhra sig til thet Norra. Item om idhert herredöme komer in pa landith, tha skal folkit regera sig epther som isin sig haffwer, thy en dagx töö eller twa gör swndith falsth, ath ingen komber ower, wtan i ære til sinnis bliffwa wid landith, æ hwat a koma kan. Om thet rad wore, mynne, större makth, kan idhert herredöme sielff betenkia. Se Öningana til felle, hwilkin parth försth rymer, then arga the, sa ær förre hænth i myn tiidh. Om slottith her i byn, tha ær ther oppe c (100), onth och goth, lxxx (80) wæraff-tige, thet andra slöseri. I gar ware the pa ysin, man aff huse, the rende spær med ij (2) kelka. Sa sage wi allan hopin, alla starke och swndhe, the haffwe föga twang haffth æn nw, ath biudha nagoth til alvara ey med (?) ware, och folk spiltis; ware bæthre latith æn giorth, for storth tall och rycte skull aff rikesens fiendhe. Isen ær falsk harth wndher slottith, wid stegirhustornith, och her framanfore, ther strömen ær, ey ower fingers thywk, och mellan slottith och bron alens thywk. Borta ære skermdöra, driffwande wærk, och skragar, man skulle i tolka leka bruka, ene vi (6) stegha have wij til redho. Item om then dag giordh ær mellam rikin, om han skall nw brytas eller fremer mer pa arith, the finge mer brysth och twang pa slottith, ther wara wæl i fortente. Her hörer sin til och æn storth. Gansth olempe- ligeth ær thet medh hast beginna obeskikkath, som andre skall wara til ath löge, och almogan til stor misströsth. Idhert herredöme kan thet bethre besina, soffwandis, æn jach wakandis. Item sidhan daghin gik oppa mellan slottith och stadhen, ære borgarene farne aff by til Wexiö*). Hith och dith. Her ære ey ower xx (20) hema wtan ryttane, och jach medh mith folk. Thy kan jagh ey koma aff byn, for the koma hem igen.

Item the ære sa i Blekwngh och Möre forbundne och Værendh aff the resell, the haffue aff idher, ath i skulen thetta hempnas aff Sten Brawisons ingiffth. Om i sielff hiith kome, mene the thet geller thöm til, som ey wndher ær, ath the resa sig wtan twiffill. Her ær oc inte fodher ower alth landith.

*) Troligen för Sigfridsmessan, som hölls d. 15 Febr.

Wele i nogon sendha hōra saken til rettha, wndan tagith i welie sielffue nepsa then brutit hawer ephther laghin, ær radh.

Originalet är skrivvet på ett å vanligt sätt viket ark och å 4 sidor, men största delen af andra bladet och en remsa af öfra kanten af det första hafva på förhand varit bortklippta. Det sista stycket är skrivvet å sista sidan, upp och ned vänd.

266.

Erik Svensson *), decanus i Linköping till Peder Jakobsson, begär, att emedan han icke kan söka Hr Svante i Tjust, Hr Peder ville skaffa honom tillåtelse att resa utrikes; han anser icke rådligt att nu bryta stilleståndet och försöka en storm på slottet, dat. Kalmar d. 12 Febr. 1509. D. G. A.

Sincerissima sui recommendacione premissa, Domine Petre amicorum singularissime. Impeditus hic per Dominum Electum in persona venire non valeo ad Dominum meum gubernatorem, cum intelligo eum in finibus Tiustie constitutum. Rogo igitur sincerissime cum affectione, quatinus ad angelum obliuionis ponere non velitis ea, que nouissime vobis scripsi cum famulo Petri Scriptoris, vt Dominus meus exitui velit meo dare consensum. Scio me venturum hic salvo conductu Dominorum Blekungie regencium, ut in Awasker vel Rotneby nauim ad Lubech conscendere possim et valeo. Rogo igitur atque rogo, quatinus presencium lator cum responsionibus admissionis impetrare celeriter reuertatur.

Som jag fornam i min herres scriffuulse, at han waare tiil sinnes at bryta dagin, mich fructer fore, at thet ware ecke nyttelig badhe for them &c. in Oplandia oc tesliges för almogen, som nw ganst genstörtoger wordin ær. Saa hielpe honum fændin, thet wollet haffuer. Ath storma til slothet i thenne tiidh, ær ey radeliget; ty ther ære oppe offuer lxxx (80) karla, karska oc swnde. Ther wille störte mang man, för æn the gaffue siig, förlate them Gud som aff stördet i höstes eth aar sidan, at thet ecke tha bestormedes. Haffdet tha skedt, tha waar tiidh. Moske then, som tha aff stördet, han störker nw tiil. Raader fulkomligen min herre tiil, at han drager heller nw wp igen oc besteller, medh skip oc skuther med förste opet waten bespisa oc besätia bäter stadin medh

*) Det lilla sigill, hvarmed brefvet varit hopfästadt, visar bokstäfverna: E. S.

folch. Gör han ecke thet, tha ær fructandes, at Möres land gaar kungen til handa, oc saa ære the fatige karla borta, her ligge i stadin. Dilecte frater, lather mich jw faa god swar igen oppa mit ærende, thet forskyller jag altid gerna medh eder. Thet komber mich nw ganst wel viid, medan dagen staar, oc jag faar ecke altiid sadana stalbröder som her Simon i Kudby ær. Valet cum hiis felicissime. De me tamquam fratre speciali jubete. Raptim ex Calmarnia xij Februarii Mdo[no].

Decanus Lincopensis
frater vester indubius.

Utanskrift:

Respectabili plurimumque commendabili viro et domino
D. Petro Jacobi, D. Gubernatoris secretario, Lincopensi cano-
nico, amico sincero.

267.

Östbo härads skattebönder till Hr Svante, begära genom ombud befrielse från tillökning i skatten, som Eggert Krummendike pålagt (6 t:r smör, hvilka de för detta året nyss enligt befallning lemnat i Kalmar), särdeles emedan de så ofta hotas af Danskarne och nu fått ett undsägelsebref af K. Hans. dat. Vernamo d. 24 Febr. 1509. D. G. A.

Vaare ödhmiwkeligha tro tjänisth nw och altidh till fören senth medh waarom herre Jhesu Christo. Wærdoges edherth herredöme ath wethe om the vi (6) t[unn]or smör, wi edher werdogheth loffwedhom wedh Rödheholm, haffwom thet fram senth till Kalmarna effther edher wærdoghetz beffalningh, och skall thet Gud kenne, ath then tidh Romblaborgh war i sin well machth, taa kom thet smör oss oppo medh en hiælp som ænw en gamble dande men i waarth heradh wel wetherligith ær, och sidhen haffwer thet saa waridh, hwar för ær allis waare ödhmiwkeligha bön till edherth herredöme och the godha herrer i rikesens raadh ær, ath i för Gutz skwldh och waare fatige bön skwldh willen oss ther medh lisa, effther thet ath wi och waare förfædher swar twnggha och wnsægningha aff the omilda Danska men altidh tagith haffwom, som bewises skall medh naaghen breff, som

her Ærgiærdh Kraamedike oss paa lagde, som waare sendinge-
 bodh edher wærdogheth ythermera wndherwise kunne, och
 hadhe wi gärna senth flera godhe men aff waarth heradh till
 edher wærdogheth. Nw haffwom vii faath swar unssægningha
 aff kongh Hanss och hans medhhjälpare, saa ath the wilia
 dragha in paa oss, skinna och brenna &c. holkith wi alle
 thet aweria wiliom medh lifff och maeth thet nesta [ø:mesta]
 Gud giffwer oss naadhen till. Her medh idher alzmectogaste
 Gud beffallandes och Sancte Erich kongh. Till ythermera
 wisso bedhoms wi waar hereshöffdinge incigle för thette breff,
 medhan wii ey siälff incigle haffwom. Scriffwadh i Wernamo
 lögherdaghen nest effther aska onsdagh Anno Domini mdix.

Skattaböndherna
 i Össbo, edher fatige wndherssaathe.

Utanskrift:

Erligh och welboren herre her Swante Nielsson Sweri-
 kis rikis forstaandere ödhiwikeliga til komendis thette breff.

268.

Johan Månsson till Hr Svante, han hade nyss haft samtal
 med allmogen i Möre, som lofvat att dag och natt vara
 redo till försvar emot K. Hans, men ej utan svår nöd
 ligga i Kalmar, och hade Hr Svantes bref dervid blifvit
 uppläst; men skatten för året var till stor del redan
 uppburen, och hvad H. Gadd lofvat i Vidby om ammu-
 nition och proviant hade icke blifvit hållet, utan fruktar
 man brist redan vid påsktiden, då han och Nils Bröms
 fått löfte om »förlösnung»; stilleståndet är ej att lita
 på, fienden säges redan vara till sjös, dat. Kalmar d. 27
 Febr. 1509. D. G. A.

Min ydmyche helse, velweligh thro tienisthe eder herre-
 döme nw och altiðh forsendh med Gud. Verdug herre, ver-
 dhens vetha, at nw för noghre dager hölt jach samtall med
 almoghen i Södra och Norra herredhe i Möre, i närvara
 Paffwell Kyle och Niels Bryms, om then leglighet her ær
 pa ferdhe i sa motthe, om noghen maeth komber i Swndhet,
 i then acht och mening, ath the velie forraske stadhen i
 thenne felige dag, som tilforenn skedh ær, eller och arghe
 och feydhe in pa thenne landzændhe, hwad trösth och be-

standh, jach skulle formodha mich vt aff thöm pa edhre vegna. The swaredhe alle endrechtelighe med höghe rösth velie vara her epter ytermera än tillförenne redhebogne nat och dagh, at forswara thenne landzændhes skadhe och forderff for kwng Hans och hans partij; man ganst nöduga velia the in i stadhen, vthen sworlighe pa tränger. Jach loth forkynna eder herredömes breff pa Calmarna læn, giffuet ær i her Electus franwaro, huilchet thöm alla gansche vell beleffwede, doch gaffz thet en dell for senth wth, effter thet skatthen och all annen upbyrd ær i anners mans hændher, mæsthe dells, och gansche fögha formodindes her vt aff læneth for hösthen. Hwes dell her for innen jach kan latha mana och vtræffgia, vill jach leggja mich all vin om, at thet skall redelighe och skälighe medfares. Som eder vel fortæncker, at her Electus loffwede eder herredöme i Vijdby och myndeliga tilsagdhe, byssor, polffwer, bly, for vthen æthindhe vara, han haffde i værgia, skulle ecke föres vt aff stadhen; hwad skedh ær, veth hans nadhe bæsth. Therefore ær thet ganst nyttogt, at i forwethe eder æn nw med hans nadhe, badhe om en dell och annen, flesk och groffmath ær her plath inthet, hwad vnsetting han vill göre edher ther wtaff, till tess i kwnne komme edher ærindhe her nedhre i annen motthe. Thetta folch, i nw hiit sændhe, the biitthe væll i skatthen, her fwunes well godh radh till the karle, nær frambæthre liidher pa aaredh, at her komme nogot in. Tess for innen wordhe the vngella slickth, man kan a stædh komma, for ty fisken ær her alz ingen. När paasche kommer sæges till, hwad i vist hwædth ær, til fersk mat findz vell radh, tha then tiidh komber. For then makth, nw ær pa slotthet och pa Ölandh, haffwe vij engen fare i noghen motthe, man all kwng Hanses akth och mening ær at forrasche thenne stad eller göre notho anfall in pa thenne landzændhe. Varer fortænthe i tiidh, hurv her skall forwares medh folch, spisning och værgia. Skal thet ga till feydhen, tha vore thet bæsth ath göre en ændha her nedhre hoss fienderne, æn the schole omake sigh op i landhet, till vore venner. Mich ær forekommeth, ath the ære alleredhe tiil syös, the som schole vara pa holchen, mæn en fara haffwe the for the Finske herrer, at the schole klæmme thöm. Thet vore got, at i bwdhe thöm till i Finlandh, ath the gyordhe sig till redha och varedhe her oppa, som machth pa ligger. Kære herre, effter som i haffwe Bryms och mich loffwedh forlossing nw om paasche, swa warer alwarlige fortænthe, hwem i vele skicke hiit her for innen i samma stædh, for ty vij vele endelige op till eder pa samma tiidh. När jach haffwer varidh tiil tals med eder om alle ærindhe och

læglighether, vill jach sedhen vara i rigesens tienisthe pa edra vegna, hwar som helst behoff görss. Verdhens bywdhe mich till om the twa fiardinger, Per Monson haffwer i forlæning, hurv i vele ther om forholledh tesliges om all annen ærindhe, ther jach skall mich effter rettha. Eder herredöme then alzmechtig Gud befallendis. Ex opido Calmarnensi feria 3:a proxima post dominicam Invocavit mdix. Meo s[ub] s[igillo].

Johan Monson.

Utanskrift:

Erlig velburdugh herre och strenge riddere her Swanthe Nilsson Sweriges riges forstandere sin kere herre ydmygelige.

269.

Biskop Matthias till Hr Svante, förnyar sin begäran att få behålla länet Rekarne, hvilket han ej förbrutit, jämte tomtören och sakören af kronans hälft i Strängnäs stad, dat. d. 14 Mars 1509. D. G. A.

Matthias &c. lika med N:r 15.

Som oss hoppes idhert herredöme fortæncker, thet wi ofthe i nest forlidne tidher kerlige haffue aff idert herredöme begeradh om thet len Rekerne, paa huilket wij haffwe idhert enskilt oc rigesens radz samfelt breff oppa, och hoppes oss til Gudi och settie thet intill idher sielffue, at wij them aldhre forbrutit haffwe, thij bedie wij kerlige, at idhert herredöme vele sielffue her vtynnan rettha och vnne oss the län ighen, som the breff ther oppa giffwen ære, inneholda. Idhert herredöme scal thet met Gudz hielp i rönde och sanningh fynna, at wij thet forskille och fortiane vilie met alle gode, hoppes oss vij oc ey anners giort haffwe, ner saningh kommer til röne. Kære her Swanthe, om thenne stadhen Strengnes, huilken ther höre helfftena i tompthöre och sachöre Sancte Eskil til, som idhert herredöme veth, och helfftene Cronone, huilkin wij enskilt haffue hafft i forlidhen aar aff her Stwre, Gud hans siel nade, oc swa idhert herredöme, som idhert breff, om oss ret mynnes, i vor lifz tiid ther oppa giffuit inneholdher. Tecktis idhert herredöme vnne oss at niwta och haffwe honom i swa motthe, vij til förende hadde, baadhe wij ganske gerne. Vii wii honom begere, kan thenne

vor Canceler, Mesther Magnus, Knwt Bencthson oc Tuffwe Morthenson edhert herredöme vnderuisa. Idher herredöme her met altiid Gudi befallandes. Raptissime ex Strengnesia Anno Domini Mdix feria 4:ta ante dominicam Letare. Nostro sub signeto.

270.

Biskop Matthias till Hr Svante; svar uppå kallelsen till ett rådsmöte i Arboga, att som han just nu fått veta, att en del andra rådsherrar uteblifva och han har förhinder, sänder han i sitt ställe sin kansler att vara till tjänst med hvad som skall registreras m. m., dat Strängnäs d. 14 Mars 1508. D. G. A

Matthias, &c. lika med N:r 15.

Vij finge nw for noghre dager idhers herredömes scriffwile om thet herremöte, beramet ær i Arboga. Swa haffwe wij och, kenne Gudh, varit tess velwilioge oc aldellis redo. til tess wij nw i apthens bespordhe, at the gode herrer aff Vestergötzlandh, swa och meste parthen her aff Uplandh, ey kompne eller formoendes ære. Thij haffwe wij for tesse och andre flere sacher, som thenne breffuisare, vor canceler Mesther Magnus, kan ytherligere med mwnnen idhert herredöme vnderuisa, thet begiffwit, hoppendes, at idhert herredöme oss icke tagher til owilia. Hwadh del, ther kan och skal nw registreris och paa vore vegne göris, scal for:ne vor Canceler idhert herredöme vidh handhen beredhe och til tjänist vare. Idhert herredöme her met Gudi och Sancte Erich konung befalet met lifff och siæl til ewich tiidh. Raptissime ex Strengnesia Anno Domini Mdix feria 4:ta ante dominicam Letare. Nostro sub signeto.

271.

Jakob Ulfsson till de i Finland bosatta rådsherrarne, med uppmaning att besöka det rådsmöte, som enligt beslutet i Arboga skall hållas i Stockholm d. 20 Maj, dat. Upsala d. 24 Mars 1509. D. G. A.

Jacobus miseratione diuina
archiepiscopus Vpsalensis etc.

Sincerissimis nostris dilectione ac reverentia et salute premissis. Verdige fadher och kære besynnerlige gode wener. War nw i thenne næsthe forlidne dagher berammeth eth herremöte i Arboghe, tiil huilkit vii for menføre ey komme kwnne. Togh hadhe wi ther wart visse budh, och haffue the gode herrer, som ther tha tilstædis vare, beleffueth och beskycket eth nyt herremöthe, stha skolendis i Stocholm sön-daghen næst epter Sancti Erix dagh næstkommendis, huar om the menighe radhet och allis edhers herredöme tiilscriffuit haffue. Bidie vii edher kærliche och fulkomlighe radhe, at i thet möthe ændelige besöchie vilie, vthen alle försymelse och skotzmal, som i merchie nw riget och oss alle störsthe makt pa ligger, at endræchtelighe matthe offuerwægis om rigesins nytte, gagn och bestandh. Anners ær fare, hure om al ærende siig förlöpe wiil. Hwar vii kwnne ware edher herredöme tiil gode och kærlich, göre vii altiid gerne. Edher her med Gud befalendis. Raptissime ex Upsalia sabbato dominice passionis mdix nostro sub signeto.

Utanskrift:

Reuerendo in Christo patri, strenuis ac generosis viris dominis Johanni, Dei gratia episcopo Aboensi, Erico Turesson, castri Viborgh castellano, ceterisque regni Swecie consiliariis Finlandie commorantibus diuisim et conjunctim.

Johan Månsson till Hr Svante; kontraktet med de Tyske knektarne är förlängdt på ett år, förskansningarne äro förfallna, proviant felas, borgarne kunna omöjligt längre än till d. 1 Maj underhålla besättningen, begär undsättning och 2 till 300 mark för inköp af lifsmedel, dat. Kalmar d. 16 April 1509. D. G. A.

Min ydmyche &c. lika med N:r 268. Ma i vetha, kere herre, at the Tyscher finge the peninge, i thöm sendhe medh Jens Larensen, och bleff ther xxx (30) mark vtloffwer altiit till god räkenscap. Swa anamedhe jach thöm i dag pa nyt i thienisthe pa edra vegna med stor beplicking, som mit breff ther pa giffuit ær, inneholler, forhoppes, at i med thet försthe caller mith breff igen medh ederth breff och aldelis fulth göre then dell, jach thöm tilsagth haffwer, som mich inthet twiffwell ær, i gerna göra velie, viij:te dage for pingisdage schall hwar man haffwa xij (12) mark och sedhan hwar tid for sig, som breffwet vtviser. Gud kenne then vellosth, jach haffdhe ther till ath trädhe i swadane lyffthe. Thenne stadhen var beswageder pa alle siidher och fwl med forrædherij, skanserne liggie pa fallendhe foth, byssor och værgie all i en olaglig motthe aff ty, then forrædheren mæster Claws bysse-skythtare haffwer myket forfaridh, badhe bysser och camere, Gud forbiudhe noget anfall skeer her in pa stadhen aff the forræderes tilskyndhen, som lwpo till slottet, som vethe all leglighet, tha ær vij borthe tilforenne, om her komber ecke snarth vnsætning. Mich ær vederwardh, at thenne stadhen bliffwer frestedher. Om eder herredöme ær icke mögeliget at göre oss vnsætning i tiidh, tha bedhie vij alle eder fatige, daglighe thienere, och synnerlige the fatige borgere, at i göre oss en allwarlig forwaring, som i the fatige mæn loffwedhe och tilsagdhe i Vidby i Forlösa soken, the befructhe, at thet ynkelige mordh och brandh schall ga them offwer huffwedh, om Dansche mæn fa theres framgong, som the nw i acth haffwa, thet thöm Gud förmene och Sancte Nicolaus. These fatige borgere haffdhe formodh[et] sigh noghen liisa pa then swore kosth, the langlige haffwe oppeholledh, som them loffweddes nw siist, i her vore, och offtha och tiith tilforenne, tog for then store fara, thenne stadhen tilstwnder, synnerlige nw till thenne pingisdage högtiidh, om kwngen faar ecke the swar honom behager. Haffwe the anamed thöm pa theres kosth intill Valbur[g]messe, och betrösthe tha ingelundhe længer holle thöm pa noghen ytermæra thæring, for ty thet gaar pa grwndhen, som for öghen ær. Hwad rad i sidhen

fynne kwnne med thöm til theres kost och thæring, ther varer alwarlige fortencthe vdinnen, bwdh, breff och synnerligh böen kan for ingen dell hielpa effter then dag, forty thet ær ey i theras mach, æn togh velien ær godh. Tecktes eder sendhe hiit ij eller iij^c (300) mark til at köpe malth, myöll, fisk, fersk math och annedh hwad som behoff giordes, tha vore thet ringa her till köps och drygere till alt maath æn op i landhet. Vpbyrdhen ær her alls ingen, som jach haffwer eder altiit tilkenne giffuid. I myn mach ær thet ingelundhe noghen ytermere vtlægningh, kosth och thæring, i her Electus fraanwarilse, her at oppeholle, och ær mich omögeliget her lenger bliffwe, med myndhre æn jach haffwer varidh till tals med eder om all ærindhe och leglighet och veth mich annerlwndhe forwardh badhe i en motthe och andhre. Ythermera om all ærindhe veth Jens Laurenssoon vnderwisa med mwnnen. Eder herredöme then alsmectig Gud befallendes. Scriffuid i Calmarna in crastino dominicæ quasimodogeniti. mdix. M[_{eo}] s[_{ub}] s[_{igillo}].

Johan
Monsson.

273.

Trotte Månsson till Hr Svante; några karlar som varit fångna hos Jens Holgersson säga, att K. Hans vill ej hafva stillestånd längre än bestämdt, att han mycket rustar sig och säger, han vill hit till riket eller »vill dö derom»; två styrare(?) (lotsar) hafva rymt till Borgholm; en handskrifvare, som fört bref till Kalmar och först nyligen derifrån återkommit, bör straffas; en dansk skeppare, som legat i Söderköping öfver vintern och kunskapat, är ej rådligt att släppa, dat. Ståkeborg d. 19 April (1509). D. G. A.

Mijn ödmiwke troo tienisth nw och altiidh forsend medh var herre. Kere herre, værduges eder værdughet ath withe, ath nw i disse dagha kom nogor karle fran Jens Holinghersson medh omynne, iij (3) swene och ij (2) bönder, som han haffde grippet i Finske skeren, och seijgie the, ath Jöns Holingerson haffuer en nw ingen wiisse tidende fongit af konunghen, vtan han ær wiidh en ganske stora makh och reder siik fasth medh skipp och værie, ath han ingen dagh lenger holda vil en som for sakt ær och seijgher, han wil her til riket heller han wil döö ther om. Kere herre, huar fore wore wæl radeliget, ath huar tænckte til i sin stædh ath tænckæ ther nogoth i moot igen, thet Gudh kenne, ath jach gör gerna

vppa mijn siidha thet ytersthe i min makth ær. Kere herre, the twa stwurare her i Suderköpungh, the ære bortflydde och intil Borcholm. Kere herre, haffuer och then hansscriffuaren varidh niidh wiidh Kalmaren ææ sedhan eder wærdugheth foor fran Linköpfung och kom inthet vpp for en nw om longh fredagh. Gudh kenne, swadanne breffdragare liithet ær vppa eder wærdughetz bætzsta, och en halffwa mijndre vppa mith, som her næsth boor wedh Balgardz siidha. Kære herre, vore wæl gooth, ath swadanne koppane[æ:kompæne] motte bliffue straffadhe, som han och andre flere ære, swa saghe the andra wedh. Thij beder jak eder wærdughet, at i wile scriffue mik eder wærdughetz æncket willie tiil, huilket Gud kenne, ath jack mik gerna epter retter. Item kere herre, haffuer her ok en Dansk skippare ligeth all winttern i Swderköpungh medh sin köpslagan och har forfaredh all ærende og i riket och weth lantzens leglighet ock var nw redhe, wille löpet wth och ær wæl frakthet medh jærn, huilket mik tycker, ath wij nw haffwa bespiiseth koningh Hans. Huat eder wærdughetz wilie ther om ær, tha skal han biidha her for slotthet. Vare sa sake, ath thet vore eder wærdughet icke i motth, tha wille jach löne ther x (10) karle koningh Hans vnder øghenen medh igen. Ey mere. Her medh eder wærdughet alzmektoogh Gudh befallandes och Sancte E[rik] k[onungh] medh liiff och siel til ewigh tiidh. Snarligh scriffuith pa Stægheborgh torsdaghen nesth epter Tiburtii, vnder mith insigle. Anno &c. *)

Trotte riddare.
Mansson

Utanskrift:

Erligh och wælbördogh och strænge riddare her Swante Nilsson, Swerigis rikis forstandare sin kere herre kerlige sendis thetta breff.

*) Ehuru de händelser som i detta bref vidröras icke äro nog tydligt framställda, för att bestämdt kunna identifieras med hvad man af andra källor känner, synes dock hvad som förekommer i början väl passa in på våren 1509, då Jens Holgersson ännu var kvar på Gotland, och ett stillestånd var ingånget. Hr Svantes sista besök i Linköping kunde hafva egt rum vid slutet af Februari eller i början af Mars s. å., då han efter den i N:r 263 och 268 omtalade vistelsen i Kalmar-trakten reste upp till rådsmöte i Arboga, som hölls d. 11 Mars, och den handskrifvaren, hvilken Trotte Mansson utpekar såsom medbrottslig i en hemlig brefvexling med fienden, är troligen densamme, hvilken i N:r 287 förekommer såsom åtalad för något dylikt, men kunnat ställa 1000 mark i borgen, och synes hafva haft ärkebiskop Jakob, Erik Trolle och Nils Boson till beskyddare. Den »Hans Skrifvare af Linköping», för hvilken också Åke Hansson lade sig ut (N:r 288), är väl ej heller någon annan.

Hemming Gadd till Vadstena kloster; svar å dess fordran, att återfå de 500 dukater, som klostret förskjutit, för utverkandet af en korstågsbulla till rikets tjenst mot Ryssarne, medan han var i Rom, hvarom han hade 5 eller 6 Hr Stens och ärkebiskopens bref, ehuru den senare undertryckte densamma, att den icke kom til gagn; han ville likväl enligt löfte laga, att klostrets fordran blefve betald, när det blefve lugnare tider, dat Rönö d. 1 Maj 1509.

Hemingus Gadh, Electus Lincopensis. Sincerissimis nostris favore et salute in Domino præmissis. Verdoge Frw Modher Abbedise, Kere fadher Confessor meth the ärligha, baadhe Systhre och Brödra Convent. Vi finghe i afftens edher scrifwilse medh Pedher Byrghesson, i hwilke i beröre, begärendes af oss the v^c (500) ducata, som paa mene rikenss wegna af waar kere herres, her Sten Stwres, Gudh hans siäll nadhe, befallingh för the Paawesklige bref wtgaafwos, som lyddo moth the omildhe, afskorne Rysser, thet i wäll til förmodhe(!) hörth och förstandeth hafwe, baade af honom sielf i hans lifstidh, och saa sidhan af waar kere herre höfwidhzman, her Swanthe Nielsson, sist wij samen waare i samtaal meth eder, werdig Frw Modher Abedese och nagre af eder ärlighe fölgie, i meth edher hadhe i Abbedise porthen, och thaa meth alle alwara tilkrafde oss, baade förwete sig om thetta ärende, hwar, af hwem eller hwro, eder skwlle fyllest ske om forne summe peninga, Tha wethe i sielfwe, ath badhe meth handh och mun tilsades edher, ath i skwlle aldeles forlathe edher ther oppa, wtan twifwel, thet wij wille förarbeygdat och besörgiat medh mene Raadheth, naar riket komme til annar skick och roligheth, än thet nw är, at i aldeles skulle förnöghias til goda redho och wissa betalningh. Och gaafwe wij edher waar synnerligh opn bref ther oppaa, ath edher saa hendha och wedhirfaras skulle. Vi för oss lofwe widh sannindh och christelige thro, än nw som för, medh all welia och kerligh i alle lämpor och sager saa skickat, jw saa skee skal, wtan twäkan. Som nw tilstaar, fins ey raadh eller snille til sa hastigth the summa astadh komma i gwll innan besagdh dagh, i benämpnä i eder bref och scrifwelse. Forlathe honom thet Gudh, thet afsatte, ath forne pawesklege bref och bwlær ey förkynnades öfwer riken moth Rysserne, sidan the komme hem i riketh. Thet war ey for annor sack skwll, wtan aff thy koningh Hans war ther i benämpdh, ath han war i förbwndh och broderskap meth forne Rysser. Therföre wille ekki werdigiste fadher Archebispen i Vpsala, ath hon skulle förkynnas, konung Hans til welia, thy wnderslogos

brefwen. Ther fore är these eder betalningh försaaakath, och riketh til stor skadha och fördärff. Thet hadhe gagneth x eller xij^m (10,000 å 12,000) mark, meer och ekki mindre, om the hadhe wordith förkynnath. I screfwe: Archebispnen sigher: Rikesens Raadh hafwa ther inthet meth. När wij waare baade til tals, wille wij latha hans nadh see sin eghin bref och Her Stens, v (5) eller vi (6) ther oppa, wij finge till Rom, ath the bref förwärfwas skwlle i rikesens thiänest moth Rysserne. Ther är goth tala, inghen swarar. Kalmare stadh och sloth hafwe förtagith oss no goth förkofras i thetta örlogh, wij alle ena besörigt hafwe paa wor drapeligh kosth och thäringh, som [h]war godh man wetherligt är. Vi hafwe mene Rikesens Raadz bref och wndher rikesens klämma, i hwilke the beplikta sigh haalla oss skadelösth om all kosth och täringh, wij wetherlige göre kunne til rikesens nytto, emoth koning Kristiern, som thaa ankadhe paa riketh, moth Drotning Dorothea om Örebro sloth, och för koning Hans kom til riketh, bestämplade medh sinne modher komma riketh i ban, som the och förwerfwo. Tesliges om Otto Brakall, som qwaldhe Rikesens Raadh om xxxvi^m (36,000) gullen i maangh aar i Rom; för alle these förswarade wij riketh mangh samfäldh aar, som nagre af edhers ärlige brödher well wetherligit är. These ärendhe och eder betalning skal inthet förtigias, naar roligere blifwer, än thet nw är. Skwle wij mödhe oss personliga till Rom, ther om kan sactha skee: thet skal ekki allom komma til godho eller bestandh, the sin knif hwetia och slipa paa waar krokothe, gamble rygh, besynnerliga för hath och nidh, the hafwa till oss, at wi hafwe warit koning Hanis wndher ögon. Här meth edher Alzwoldog Gudh befalandis till lijf och siäl. Hwar wij kwnne wara edher till ödmiwkt och godh welia, finne i oss wälweliogh nath och dagh osparliga, ehwar wij kwnne och förmaage, saa lenghe wij lefwe. Hasteliga af Rönö, die Sanctorum Philippi et Jacobi Apostolorum Anno Domini Mdix. Nostro sub secreto.

Efter en afskrift i Peringskiöldhs Diplomata T. XIX — XXIV (i K. Vitterh. Hist. o. Antiqv. Akad:s förvar), med anteckning i brädden: „Ex orig“.

Peder Svenske till Hr Svante, om förhandlingar i Norra Vedbo om en kostgård samt i Vist och Tveta härad om fodringen; å den senare orten hade Hr Åke Hanssons fogde förklarar sig icke godvilligt gifva vika, emedan Hr Åke skulle hafva fått nytt bref å länet; för svennernas aflöning behöfde han klåde, dat. Markestad (i Södra Vedbo) d. 5 Maj 1509. D. G. A.

Min ödmvicka tjänist nw oc altidh forscriffna med Gudh. Kungör jak idher, thet jak hafuer varith i Norra Vidbo twa resoo oc tingath æffther then kostgårdh, som the loffuadhe edher eller penninga, tha gaffvo the mek ekki annar swar, en the sadhe, ath the ville göra som the giordhe i Yddre oc i Östergötlandh oc Twetha häredh oc Visth, och framdeles taladhe jak them til om konunx hestaa lop, som them bordhe göra i ar, tha gaffue the megh thet for swar, ath nar the faa edher scriffuelse, tha vilia the thet vth göra. Tæslikes var jak i Visth oc Twettha, æffther idher herradöme befalningh, tha fornam jak ath her Akas foithe ville ekki ridha ther uthaff medh minna en vi skullas slaz, bedher jak edher herradöme, ath i biwdhen megh til idher vilia. Faar jak idher scriffuelse oppa thet, tha vill jak væl komma honom ther aff medh almogan, oc haffuer her Aake lathet almogan forstha, ath i haffuen forlänth hanum läneth pa nyth oc mer mædh, oc bedher almoghen edher ganzka gerna, ath i villen vel göra oc skelia them vidh then foithan, for ty han leffuer ganzka hardelika vidh almogan. Bedher jak idher ödmiwkligha, ath i sændher mek thet harnesk, som i haffuen megh offtha loffuath, thet ær min kärligha bön til idher. Ey mer en edher almektogh Gudh befalandes oc Sancte Erik koningh. Scriffueth i Marcastadha lögherdaghen næsth effther Valborgamæssodagh Anno Domini Mdx.

Per Swenske.

Postscriptum:

Kære herra, bedis vi idher alle, ath i ville vel göra oc giffua os nogoth klädhe, for ty hær ær ganzka lithet ath löna swænarne medh en til thenna her tidh, bidher jak oc edher herradöme om, ath i vilin væl göra oc vnne megh thet tunno korn, som i skulin haffua for the hesta, som i finghe aff migh i Ekesio.

Dom af 14 rådsherrar och tvenne väpnare utom rådet, hvarigenom Clemet Hogenskild efter Gårdsrätten frikännes för det dråp å Måns Pik, som å Vesterås slott blifvit begånget af en hans tjenare, men utan hans vetskap, (jfr N:r 233), dat. Stockholm d. 15 Juni 1509.

Wij æfftherscrifna Knut Eskilsson, Sten Tursson, Pedher Tursson, Sten Cristiærnsson, Trotthe Maansson, Cristiærn Bæntzson, Holger Karsson, Akæ Jörensson oc Eric Abrams-son, riddere, Niels Eskilsson, Bænt Abiörsson, Poffuel Kylæ, Niels Clausson, Joghén Jönsson, Niels Bröms oc Oleff Valram, væpnaræ, giöre vetherligit, at aar efftther Gudz byrdh Mdnono fredaghen næst för Botolphi vaar vij telskickade at sithiæ for rättæ paa raadstwn i Stocholm i vaar kiara her- ris oc höffuidzmans her Swante Nielssons nærwara, kom for oss i rättæ erlige oc vælbyrdige män hær Eric Trollæ oc her Niels Boeson med vælbyrdig qwinne hustru Ingegærd, Knut Piks efftherleffuerska, hænnes son oc flera theras slæ- tinga oc talæde till vælbyrdig swæn Clæmæt Hownskildh om for[næmp]de hustru Ingegærdz son, Maans Pick, som slagen bleff paa Væstheraars slaat, hwars siæl Gud naade, oc gaaffue sig ther i rättæ paa baade sider. Thaa vitned vælbyrdige swænæ oc män her Eric Abramsson, Maans Green, Anders Pedersson oc Oleff Jonsson effther theres ord, som nærwaar, thaa skadan skeddæ oc som the tiilførende vetned oc swored haffde for rättæ i Væstheraars, at for:ne Maans Pik bygyn- thæ först trætthen, oc taledé til Hownskildh om hans dræng, teslikis, at han skulle haffue sacth, at han oc Swatzsyn ville slagit Daniel i hiæll paa Eric Kwses gaard. Tel hwkild Hownskild swarade, at thet skulle aller bewises, oc begiærede, at Maans ville vnderwisæ honum sin sagaman. Tha haffde Maans strax bwd med sin swæn effther Swatzsin oc annat bud med sin dræng, oc han icke kom. Thaa stode Maans op oc gick tiil dörræn, ther bygynthes en trætthe i mellan Maans oc Hownskildz swæn, oc sloge strax samen med theres kniffue, oc ther blef Maans strax dödswngen. Hwlkit ærænde vij granliga randzakade effther tiiltal, genswar oc vetnæ, oc æffther lagen holla, giærningen bör randzakas ther hon giörs &c., thoge vij gaardz rætthen for oss, effther som thet förstæ capitell vtwisæ, oc æffther at Hownskild inthet aahaal eller aa- komma giörde paa honum, ickæ var oc heller naget obeqwem- ligt taall them i mellan, icke heller oc at han gaff bud eller befalning tiil then skade eller viisthæ, at hans swæn var ther innæ, för æn the sloges ther innæ, och gaffua sig strax vt för

dörræn. Effther swadana randzaken oc oppenbarlige vetherligit var, hoo som drapit gjorde, bude wij med waar kiære herris tilstædelsæ for[scriff]ne Maans Piks moder &c. trænne reesar tiil eth medell oc voldgiff, paa thet at noget motthæ giöris for then döde, hwkit the ingelund giöra villæ, vthen begiæræde, at vij skulle honum antigen væriæ hællær fællæ. Effther thet the icke villæ efftherföliæ var kiære herres oc vart tilbudh, tha dömdæ vij samdræctilige for:ne Hownskildh qwit, frij, ledug oc lös for for:ne Maans Piks dödh, baade for födde oc for ofödde, for alt ythermera tiil[tal] i nager motthæ, forbiwdendis allom for:ne Hownskild her vtoffuer fæyde, tiiltalæ eller i nagen motthæ oforræthæ mot thetta vaart breff, vedh plict oc næffsth, som lagen vtuiser. Til ythermera visso oc högre forwarning lathe vij for:ne hængiæ war incigla nedhen for thetta breff, som giffuit ær i Stocholm aar oc dag som forscriffuit staar.

Original å pergament med 15 sigiller i Riks-Arkivet.

Johan Månsson till Hr Svante, har börjat kungöra det nyss ankomna brefvet till Kalmar län om den sista herredagen och har fått goda svar, men Jens Munk predikar på sin sida för Möreboarne, och Olof Pedersson låter föra delar af förskansningarne kring staden till slottets förbättring och har skjutit med svåra skott, då han ej genast fick igen en oxe och en björn, som lupit från honom, ehuru de sinsemellan aftalat stillestånd; begär proviant och ammunition samt förstärkning af manskap, pipare och trumslagare; blott två frälsemän och några »knapedrängar» hade kommit, dat. Kalmar d. 28 Juni 1509. D. G. A.

Min ydmyke helsen &c. lika med N:r 268. Verdig herre, nu i monedagx fech jach eders scriffwelse med mith egit bwdh och eth opit breff, menige Calmarna län tiiscriffwith, huru then herredagh i Stocholm ær sigh forlöpen. Strax samma dagh loth jach forkynnedh i Lywngby, ty ther var stor forsambling, och fech ther all the swar, ther mich well behagade pa edra och Swergis krones vegna. I morgen achter jach vara i Söderacher och ju saa fast lysa och predicha for almogen, som Jens Mwnek kan göra pa sin siidhe. Han legger sigh all vin om badhe med trwgh och godh ord velie drage thenne Mörboo in till sigh, æ huru om all tingh kan gaa, huilchit med Gudz hielp honum tymer ey lycke thertill, om her kommer vnsetting offwan effter, som breffwen

utwise. Gud forbiwdhe, at ther kommer nagen forsymbelse ibland, ther aff bliffwe almogen gansche miströsth och twilhaftigh. Mich ær vnderwist, at eder ær forekommeth, thet jach skulle haffwa vpbwridh en ganscha stor och meetigh kostgærdh aff alt Calmarna læn, huilchit ey skall befyndes haffwe vp[lupit] til en höne, vthen nogre atherstæder, som clarlige bescriffwedh ær, ther edert folch ær holledh medh, och naar ingen stædz nær till, som jach daglig fornymendes worder. forty thet var alle stædz grannelige nog vtskrapedh. Jach bödh them till i Sewedhe, Nydwnggh, Asbolandh och Anbyrdh, at the skulle göre hiit en föge hielp till kostgerdh, huilchit the swaradhe och clagedhe, at thet var ey i theres machth for then stora gæstningh, the altiidh haffwe oppeholledh, hwes dell the kronenne plictuge ære, then vele the gerna redelige wt at göra, tha thöm bör &c. Jach screff edher till twenne resor om skepper Göderth, och ingen swar, hwar han skal forholle sig, till wor konst wore om inthe. Edra byssor, och hwad ther tilhörer haffwer han pynthet och laghet i en godh motthe, ty kwnne i honum for ingen dell vmbæra. Polffwer och bly ær her stor bryst oppa, tesliges fisk, salt, hwmble och clædhe. Her görss gansche vell behoff pipere och trwm-slagere, och at her komme folch nedh ofortöffwidh, for almogen och swa for eth rychte skyll ær thet ganst radeligt. Verdhens biwdhe mich till om all ærendhe, thet jach mich gerna effter retter, tesliges, huru jach skall taget fore medh the ryttere om theres kosth &c. Som i scriffue om friborne frelsismæn, hiit skulle komme i rikeses thienisthe, tha ære her ey flere kompne æn Erich Slatte och Benct Slatte och nogre knapedrænger, som ær Hokons i Löffstadhe, Knwt Mansons i Stymble, Per Sonesons, Lasse i Brötestadum, Niels i Lwndby, Mons Perssons i Skænise, Joen Haralson i Husby östre, aff Sudercöpfung xvij (18) karle, aff Lyncöpfung xij (12), af Norköpfung iij (4), aff Skeninge iij (4). Jach formoder, thet Benct Brunson loth eder forsta, huru Oloff Pederson pa Calmarna slot bygynthe oprifwa vore sænckningher och forbættrede sin mwr medh skermdörer och kwpor ved slotzbryggen och annerstedz, hwar behoff giordes, emoth then artichell, som beröres i degtinges breffwed, at en ful, stadug och fast fredh skulle sta och bliffwa in till Sancti Johannis med all afföringer och tilföringer, ligerwis oc i alle motter, som thet nu staar, huruledes vij then dag oss emellan stad-festhe, fornyme i i thenne copie innelycht, badhe pa Swensche och Tysche, och hwad swar. En oxen och en byörn goffwe sig fran honum och in till oss, thet(!) vij eckæ strax finge honum thöm igen, tha brwchede han sine kartoger och andre

swore skoth i en frij, felig dag; och ther utöffwer löpe in på vore skansser, thet vij ey wel liida motthe, vthen viiste thöm in igen, swa the haffwe ingin loff till nw vancke wt for mwren. Oss kommer daglig föke tidendhe fore, thet kwngen skall komma medh stor maeth och falle oss wtoffwer. Her vill jach forbiidha och erlige döo æn skamlighe vnfly then stwnd, thenne stad ær i myn befalling. Mich hopes, at Eder Herredöme vill ecke vetha mich forderffwedh i nogen motthe. Jach vill wara then ther vill woga liff och halss och all myn wellfort for eder skyll. Eder herredöme then alzmechtug Gud befollindes och Sancte Erich kung. Scriffuid i Calmarna vigilia apostolorum Petri et Pauli mdix, meo sub sigillo.

Johan Monson.

278.

Hemming Gadd till Hr Svante, väntar dagligen fienden, särdeles Jens Holgersson, som länge hotat att hemsöka honom, men hoppas med allmogens hjälp slå fienden tillbaka; han har fått ett lejdebref från Riksrådet, som är både onödigt och ovänligt, och har nu sändt bud till Rom, för att få ett slut på sin sak der (jfr N:r 266), dat. Rönö d. 26 Juli 1509. D. G. A.

Myn ödmiwke thro tjänesth altiith forsænth medh wor herre. Verdoge herre fader. Inghen synnerligh tiidande haffwer jak fornwmme nyliga i thenna landzenda, wtan at wij wænthe dagh widh dagh waara fiendher, koning Hans partij, som altiith ognas och trugas welia arga och feygda her in i skæren, til Swdercöpwnggh och ther om kringh, särdelis hiith til myn gardh Rönö, then Jens Holgherson laangliga wndsakth haffwer. Man komme nær them tæckes, jak wil taga Sancte Peder och Sancte Pawel til hielp och thee dannemæn her om kring bo, om the lydoge wara welia, som thee altiith loffwat haffwa, ath thee scole faa wædher hædan, om thee komma, ehwar thee biwda sigh til, ther wij them rækkia kwne. Ekke scole wij faa all hwggen ena, nest Gudz hielp och alle helge Sweriges patroner. Om then leygdh, rikesens raadh mik sændhe senast, ther hade thee gode herer ey behoff giordz öda och spilla siith blæck och papper, mædhan hon ey annerledes lydde æn hon gjorde. Man kwne gissa, som thee wne mik goth til, ther epther lydde leygdhen i sina articula och pwnther. Som edert herredöme bödh

mik til, om jak war begærende edra leygdh, skulle hon wara mik oförsöndh, epther myn egin welia och begär, thaa hoppes mik nesth Gudz hielp, ath jak saa tienth haffwer edert herredöme och her epther troliga tiæna wil, saa ath jak friliga wtan all fara tryggeligæ komma maa til eder, myn retta herre och höffwidzman, nær i biwde, och jak wtan san förfall komma kan. Item i nat lop en förrådare och skalk fran mik och en dannemanss dreng medh honom, togo borth en baath och thet besta bonden aatte, baade selff, klæde och peninga. Then ene hade en rödh paltrock och hwita hosor, fød i Danmark, [het]andes Per Jwte. Verdens ey tagat till wederwelia, ath jak mödher edhert herredöme medh tolken smaa ærende, bediandes ödmiwkelige edert herredöme, at i wille werdass giffwe eder fogwter och æmbetzmæn tilkenne her om, om thee kwnne them förhindra, om saa hända kan, ath thee för theras garn komma kwnne, saa ath thee kwnne oss komma til handha ighen, thet forskyller jak ödmiwkelige gerna medh myn thro tiænesth, saa lenge jak leffwer. Her medh edert herradöme alzwoldog Gudh befalandes medh lifff och siæll til ewigh tiid. Verdens helsa myn frw moder, myn wnge herre och tilliith medh mange gode nætter. Snarliga aff Rönö xxvi die mensis Julii Anno &c. Mdix, proprio sub secreto.

Hemingh Electus Lincopensis.
Gadh

Item myn ærende bestälthe jak medh dækenen och Her Symon til Rom ath weta en ænda ther oppa, nær ther ytermera til göras skal. Kwnne wij förnimma, ath jak sielff war der göre thet swaarasta.

279.

Ture Jönsson till Hr Svante, meddelar underrättelser från Norge, hvarmed stilleståndet ännu fortfar; efter den nyss afidne Sigge Larsson (Sparre) begär han dennes förlåning, Lidköpings stad, och förordar en prest Hr Erik att få ett af hospitalerna i Vestergötland, dat. Falun d. 29 Juli 1509. D. G. A.

Myn ödmywgligh welwillogh thro tienest kerligh helssen altiidh forsenth med Gudh. Kære herre, mo i vide, ath her komme nockre bönder fron Trondhem och sade for tidhindhe, ath then vnge kongh var i Barwen, actedh ath lathe sek ther

kröne, och fiich ther inghe godhe swar annen en, the icke ville haffwe ij (2) konghe i eth rikæ. Hade han ickæ lathet sek ther med nöie, thaa hade han foth verre swar, och sade the, ath Olaff Otszon och flere hans swenna bleffwe slagne ther same tiidh. Var och then verdig herre erchebiispen medh honum och ickæ konghen mikit velwillogh i the motte, som jagh hoppis, ath the ære flere i then lansandhe; var hans nade ickæ en nw om Sancte Johannis tidh hemkomen til Trondhem. Thy war almoghen i then lansende myket fröctactighe, ath honum skulle swa löness, som then verdiigh herre, biscop Karl löntes. Er her och inghen annen tidhendhe en got, Gudh tess loff haffwe, och staar thet i dagh i thenne lansende, en maneth erligh forwariingh pa begge sider, som jagh eder senisth vnderwiste. Kære herre, er och then gode man Siggie Larenszon, Gud hans siel nade, framlidhen. Ther fore begerer jagh ödmywglige, at i ville vnne mik Lieköpingh, som han aff eder hade, thy han ligger hendelige viidh myn gordh och rentter ickæ vthen en tunne smör arlige, thet ær myn kærlige bön til eder, och vil jagh thet kerlige fortienæ i alle motte med liiff och makt, swa lengie jagh liffwer. Kære herre, her pa begerer jagh kerlige eder gode swar, ther jagh mek altiidh gernæ epter retter. Item vore och nötteligt, at ij ville besörie then gode man her Erich, eder capellan, med en af tesse spitaler her i Vestergötlandh, thy han kwnne mykit tale edert beste bade med almoghen och flere; thy her er ganske faa, som leggie sek ther vin om, i thenne lansende. Kære herre, kwnne han nöwte thette mit scriffwilse och sin tienist goth at, thaa vore thet myn kerligh bön til eder. Kære herre, rödher och bywder öffwer mik som öffwer eder dagliigh tienare, thet Gudh kennæ och Sancte Erich koningh, them jagh eder beffaler medh liiff och siel til ewiigh tidh. Hastelige aff myn gordh Fallem Sancte Olaffz dagh anno Domini mdix.

Twre Jensson. riddere.

Hemming Gadd och flere rådsherrar till Hr Svante om det burspråk, de hållit med allmogen, som talrikt varit samlad till Larmsmessan i Söderköping, dat. derst. d. 11 Aug. 1509. D. G. A.

Hemingh Gadh
Electus til Lincöpwng.

Waara ödmiwke thro tjänesth nw och altiindh försænth medh wor herre. Kere herre, werdes eder herredöme welia wetha, at wij för rikesens lægeligheth skwll waaro her tilsamman i Swdercöpwng Sancti Laurentii affton och epther langth samtall och beraadh saa öffwer enss, at wij wille stille thet almenth rop och rykthe i blandh almogen öffwer alth Östragötlandh hemeliga och oppenbarliga nyliga opkommeth ær, saa ath thee i drökkestuffwan her til ey anneth sagth haffwe, tesliges i alla samqwæmdher: Vaara rikesens herrer haalda manga herredaga, och inthet gifwe almogen bekenna, hwadh thee för thet mene besta till roligheth eller fridh sigh i mellan beslwta, vij förnimme, ath thee ære twiffwelaktige om koningens besitning til riket eller ey, medhan wij hörom hwaske breff eller bwrsprak inghenstades i riketh forkynnas, som gamal plægseedh warith haffwer, benæmpnande baade then och then, thaa höffwidzman waare i Swerige, Gudh thera siell nade, och medh almænth herrop sigiandes: wij wetom inga saker koningen gjorde oss i moth, medhan oss inghen tiltaler medh breff eller wnderwisningh och inghin störk eller hielp tilsigs, wete wij ey anner raadh, wtan gaa hanom til handh, största maktena haffwer. För saadana tall skwll hwlle wij her eth menth bwrsprak paa eder herredömes trösth och behag i blandh then almoge her forsambladh war, wæll saa swaar som han waar i mangh aar, och finge all thee swar paa edert och rikesens wegna medh jaordh och oprækta hændher, wiï naghén sin begere wille, som hederligh herre her Erik schriffware eder personliga wnderwisa kan, som kom i samme stwndh, wij ginghe til bwrspraketh, och kom han, som han war kalladh aff Paradijss, och lass sielff breffwen, wij tilhopa sath haffde til edert langliga gagn och bestandh, nesth Gudz hielp. Strax burspraketh haalleth war, gick almogen til hopa paa torgeth och sade hwar til annen: nw wethe wij hwar wij skole rætta oss epther, förr waare wij galne som anner wildiwr, wij wele staa manliga, medhan wij wete oss haffwa höffwidzmæn, hoss oss wara welia paa marken, och ære aldeles well til fredz leffwa och dö för eder och riketh til

then ytersta man i Östregötlandh, man oppenbarlige sade thee oss til i bwrspaketh, om thee fornwmme, ath nagher waara gaaffwe [sig] i fraa thenne landzendha och ekki haalle thee breff widh makth, wij sielffwe forkynnade, städigh welia wara hoss them, thaa aatrenge, ginge oss nagoth oppa sidan eller riketh, skwlle wij inghen thro eller tröst sætia til them, wtan betale medh samme skeppan, wij them wthmæle. Vij komme ey anneth wedh, wtan loffwa them, at wij wilde wara hoss them i nödh och lösth och inghen waara sig befæsta hwaske paa sloth eller gaarda, thet thee ropade öffwer liwth i företiidh skedth wara, förhopandes, ath ederth herredöme anamer saadane waar samtall medh rikesens almoga til gñst och god welia, och til inghen föraktingh i moth ederth herredöme, epther thy wij inghen breff eller synnerlig befallningh ther aff hade. Aff alles waara raadh och sinne tykte oss radh wara, saa skedde, och war och saa i sanningh meer nytta æn edert herredöme nw besinna kan, och sændhe wij eder alle thetta breff*), almogen hördhe, och wnder hwars insigle, kan thenne breffwisare eder ytermera wnderwisa. I tesse ærende och all anner wardnade, eder och riketh paa gælldher, scole i oss finne welwelige medh all tjänesth och ödmiwkt, osparlige medh liff och makth, saa længe wij leffwa, thet Gudh kenne och alle helge Sweriges patroner, them wij edhert herredöme befale medh liff och siæll til ewig tiidh. Scriffwet hasteliga i Swdercöpwng sabbato infra octavas Sancti Laurentii Anno &c. Mdix, nostris sub secretis.

Trotte Monsson	}	riddare,
Holgher Karlsson		
Bench Abiörnsson	}	wepnare,
och Niels Besse		

edert herredömes
thromæn och tjänara.

Utanskrift:

Ærligh herre och strenge riddare Her Swante Nielsson Sweriges rikes förstandare wor kere herre höffwidzman ödmiw[keli]ge.

*) Bilagan är, ty värr, förkommen.

Hemming Gadd till Hr Svante, sänder den kungörelse, som blifvit uppläst för almogen vid Larsmessan, men kan ej komma upp för att möta Hr Svante, emedan han med de andra rådsherrarne på burspraket måst lofva allmogen att stadna hos dem; Kalmar, der hans svenner ligga, behöfver förstärkning; en jernkedja, som han der låtit göra till prämen, fordrar han igen, att begagnas till vindbroar på Rönö, dat. Söderköping d. 13 Aug. 1509. D. G. A.

Myn ödmiwke thro tjänesth nw och altiðh försänt medh Gudh. Verdoge herre fadher, jak haffwer giffwit bekenna thenne edert herredömes thro man och thianare, her Erich Scriffware, alle læglighether i thenne landzendha, som han edert herredöme aldeles wndervisa kan medh mwnnen, och sændher jak edher then membranan ighen, i well aff wethe, bescriffwen som edert herredöme sielff see maa, som ærlig herre, her Trotte Monsson, her Holgher Karsson, Bencth Abiörsson och Nicles Besse, thee medh mik och jak medh them, thetta breff beffwade i alle motto, eder och riketh til langligh gagn och bestandh. Jak kwnne ey bætre gagn och bestandh betænckia medh for:ne membrana æn nw skedt ær. Som edert herredöme scriffwer, ath jak skwlle komma oför-töffrat op til edert herredöme, öffwer widh Tælghe, til Stoc-holm, thaa seer edert herredöme sielff i thenne breff, för-[scriff]ne ærlige gode män och jak eder tilscriffwet samfælt haffwe, myn sanna forfall, hwi jak ey paa thenne tiidh komma kan, som jak aff hiærtath gerna göre wille, om jak ey hadhe welkoradh mik bliffwa personliga hoss thee gode män i thenne landzenda, paa myn ære och cristelige thro, ath bliffwa i marken medh them moth rikesens fiendher, hwar först aat-rengia kwnne. Gaaffwe jak mik nw i fran them, satte the aldrigh thro til nagher godh man i sina daga, helst medhan jak loffwade welia lefwa och dö medh them, paa bwrspraketh, Her Trotte, her Holger och for[scriff]ne gode män tesliges, edher och riketh til stor tjänest, gagn och bestandh. Saa kom och i afftes myn fogwte Mattis Jönsson fran Calmarna och sade samma tiidande om thee Lybske och Städerna moth koningen, likerwiss her Erich Scriffware mik bekenna gaff, och ath ther well behoff giordes mera makt, om nagoth paa komme, aff thy folketh forminkas dagliga och inghen komber til. Myne swene haffwe ther stædigt legath och æn nw liggia paa myn swaara kosth och tærningh, hwilket mik drygth nogh warit haffwer i alle motto, man ey for thy, ekki skal dantzssen falla paa myn sida. Jak will gerna halla them ther thet ytersta mik mögeliget wara kan. Mik höres, ath

jak haaller then kosthen och tæringhen, och en annen thiæna thee. Aldrigh taler myn fogwt Mattis Jönsson snarare til them eth ordh æn thee ære strax i anner manss hægn, saa ath han raadher inthet medh them, hwilketh mik ey tykker radeliget wara, ath jak skal giffwe them klæde och pæninga, och en anner skal hylla them mik i fraan. Saa lath jak och göre en lithen järnkædhe til praamen, nær jak ther war, och pramen ær nw all syndcr riffwen, then jak lath byggia paa myn swaara kost, peninga och tæringh, saa ath kædan ther inthet behoff görs, och mik kome hon alstingz well til nytta for gardhens skwll til windebror och anneth her fattas. Jak haffwer scriffwit v (5) eller vi (6) resar (!) ephther henne, och kan henne ey faa, i hwilket mik tykker skee forstakkoth, medhan jak sielff henne lath göre och bekosta, och hon ther inghenstadz nyttog ær. Baade jak edert herredöme gansth ödmiw-[kelij]ge, at i wille werdes biwda Johan Monsson til, ath saadane smaa boskapsting, ther inthet tiæna, mik ey forhaallas, som her til skedt ær. Her medh edert herredöme alzmektog Gudh befalendes. Werdens helsa myn frw moder och alle waare wener medh mange gode natter. Ex Sudercopia feria 2:a infra octavam Laurentii Mdix.

Hemingh
Gadh.

282.

Riksföreståndaren Hr Svantes lejdebref för Herrman Messman och Berndt Bomhauer, jämte alla dem åtfölja, att komma till Stockholm och fara derifrån med skepp och gods, endast med förbehåll, att de i Svenska skär och hamnar icke skada någon, som ej förgriper sig på dem, dat. Stockholm d. 26 Sept. 1509.

Jach Swanthe Nielsson i Ekesjö ridder Sweriges rikes förstandare gör alle wetherligeth, thet jach med werdigisthe, werdighe fædhers, erlige herrers och godhe mentzs, Swerigis rikes raadz her nw forsamblades ja och samtykkie, haffwer wnth och tilsagth, med thetta mith nærwarende opna breff wwner och tillsigher erlige och welförnwftoge män Her Herman Messman, Her Barendth Bomhower med alle theris medfölgiare, andelige och werdzlige, clerke, capellane, borgare, köpmæn, ryttare, batzmæn och alle andre, eho the helst ære eller ware kwnne, en frij, feligh och sæker leygdh, saa ath the maaghe frij, sæker och felige komma hiith til Stocholm,

her frij, felige och säkre ath bliffwa, och sedan frij, felige och obehindradhe, med folk, personer, skeep, gotz, wærie och alt annath, hwadh thet helsth ær eller næmpnas kan, i theres godhe frij behaldh ighen ath komma, nær them tækkes, för nich och alle them, som för myne och Sweriges rikes skwldh welia och scole göra och latha, dogh saa ath thee paa inghen argha her i Swæniska skæren eller i nagra wara hampner, wtan the förbrytha sikh paa them. Thenne leygdh loffwar jak stadwgh, fasth och obruteligh ath haalle, som förseriwit staar, wtan alth hindher, hielperedhe eller arge listh, widh myn ære, sanningh och godhe, cristelige thro. Scriffwith paa Stocholm, wndher mith insigle, odensdaghen nesth for Sancti Michils dagh Anno Domini M. D. Nono.

Original å pergament, med riksföreståndarens sigill, i Lübecks Rådhus-Archiv.

Laurens Schinkel, höfvidsman på Visborg, till K. Hans; en Lübsk krigsflotta kom d. 22 Sept. till Vestergarn och begärde köpa höns och får, men buden qvarhölls, flottan seglade af till Svenska skæren, hwarvid ett fartyg strandade och togs; kaptenen derå uppgaf besättningens antal och om underhandlingar inledda med Sverige; för stadens försvar behöfs förstärkning, enär der finns ej 30 borgare att påräkna, och malt, emedan det varit missväxt på ön, dat. d. 2 Oct. 1509.

Myn ydmigh, wnderdanligh, plichtoge throo tienesthe. Kiæresthe nadige herre, verdes edhers nade ath vidhe, ath Sancti Mauricii dagh nw nest forledhen kom hiidh i Vesther-Garne xix (19) aff thee Lübske skiib oc laa ther ii (2) netther, oc fick jek tiendhe lenge for thee kom i haffn, oc lodh jek strax forsamle edhers nads folck oc almwe, oc möttes alle vedh Vesther Garne samme afthen, och lodh jek giöre thee flesthe ildhe paa j (½) myll vdh medh strandhen, som jek haffde folck till, oc sendhe thee iiij (4) karle i landhet oc i (en) standere for i bodhen, och finge thee them thet till ærindhe, ath ther skulle wære godh fredh i mellom edhers nade oc them, oc thee ville kiöbe hönss oc lam. Samme karle beholt jek höss mek, oc haffde thee theris bodhe i landeth paa Karlssöö, oc grebe ther v (5) aff edhers nads böndher oc fordhe them borth medh them, oc the andre böndher vndkomme ath landhen. Sidhen hugge thee söndher alt thet thee haffde ther

pa ödhen. Gud haffue loff, annen skadhe giordhe thee ther icke. Sidhen löb the ther aff oc setthe theris koos lighe ath thee Svenske skern, oc vedh jek ey annet end thee komme ther mesthe deel indh. Men annen dagh kom herrernes barck aff Lübeck tilbage ighen i Vesther Garne oc löb hwer dagh aff oc till vnder landhet, men pa Sancti Mickels affthen, tha sendhe Sancti(!) Michel edhers nade samme skib i landh i (en) fieringh veys fraa Vesther Garne, oc var thet inthet annet ladh met end bösser oc verie oc fetalie, thet fick jek strax reddhet oc skibet met oc vanth thet vdh ighen i samme stundh oc kom thet till flödtz, saa thet skadher [ey] mere end masthen er huggen ther oppaa. Ther var skiöne bösser oppaa, them sendhe jek till slotthet. Thet förste bör blesser, thaa vill jek ligghe skiibeth indh for slottet, oc hobes mek at forvare thet saa, ath thee skulle icke mere faa gagn ther vdaff, oc war Mattis Veyner, edher nads tienere, höwitzman oc skipper paa samma skiib, oc war ther xlv (45) karle oppa, oc haffuer jek förhördh hövidzmannen oc thee ther bæsth skulle vidhe thee Lübskes andslaa[g], thaa kunne jek ey annet forfare aff them end thee Suenske, theres budh oc briiff kom till Lübeck oc begeredh hielp, forty edhers nadsz skiiff var them forstereke i siöen, oc sagde thee, ath thee Suenske, theres skiibe, skulle mödhe them i skeren. Men nw iij (3) vgher siidhen thaa kom indh scriffueren aff Suerige met i (en) Vær[ne]mönde bodh till Lübeck met briiff, thaa giordhe thee hastigh theres skiib redhe oc lodh komme them vdh, oc sendhe thee met them Bernit Bommehorn(!) oc her Hermen Messmand, oc gick strax röcthe, ath then fredh oc dawe, som var giordh mellom edhers nadhe oc thee Suenske, skulle ey lengher sthaa, forty edhers nads folck haffde vareth i Aabo, oc ære the paa alle the Lübske skiib ij^m (2000) oc ic (100) rytther, oc ære the met botzmen oc alle sammen offuer howidh ij^m (3000) verindhe, Kære nadige herre, er edhers nade icke fuldh visse oppa, ath then fredh oc dawe, som er giordh mellom edhers nadhe oc thee Suenske, skal icke holds, thaa töckis mek rodeligh være, ath edhers nade sendher hiidh mere folck, forty the sagde i Lübeck obenbarligh, ath bleff edhers nadhe quit vedh these landh, thaa skulle edhers nadhe icke komme saa meghet fetalie aff stedh, ath edhers nades skiff skulle holds i siöen met, oc siidhen haffde thee nöö paa inghen siidhe. Oc maa edhers nade rætthe edher efftir, ath thee Lübske faar altiidh scriffuelse fraa Kiöbnhaffn om eders nads opsettelse, oc acthe skiibene them tilbage ighen indhen Sancti Morthens dagh. Kunne thee Suen-ske oc thee bliffue ower eens, thaa maa edhers nadhe acthe

them hiidh till landhet, oc haffue the Lübske fult Olborigh siildh paa skiibene, them skulle the Suenske sendhe till Reffuel for them. Oc ma edhers nade vidhe, ath jek lodh strax giöre i (en) jacth redhe till Kasper Dancaarth, ther kom han strax i edhers nads ærindhe borth met, oc liggher Vglen her i Viisby haffn ighen till bage. Kiære nadige herre, vill edhers nadhe haffue bartzen till siöes i aar, som edhers nade fick aff Jens Holgersson, thaa bedher jek edhers nade ville verdes till oc biudhe mek till; thii jek maa haffue henne op oc kallafatthen for, oc skal edhers nadhe end thaa vove edhers nads folck och bösser paa henne; thii hwn er twenne ganghe kalle fatthet tilforn, siidhan hun var ny. Siisthe gangh thee kallefatthet henne, thaa slap kalfatiern sommestedz igennem op til handhen, oc skal edhers nade vidhe i sanninghen, ath hun dwer icke til annet end ladhe met tömmer oc ladhe löben till Holland oc selles. Oc ville edhers nade verdes till oc biudhe mek till, hwor edhers nade vill haffuet met thee Lübske fangher, jek haffuer, thii jek ville heller være skildh vedh then tywe hob endh holde them saa lenghe. Oc ville edhers nade verdes till oc biudhe mek til, om jek skal sendhe edhers nadhe then Lübske bark, eller oc edhers nade ville haffue hanom [her] till edhers nads behoff. Kiære nadige herre, sendher edhers nade noghet folck hiidh, ath edhers nade ville verds till oc sende hiidh noghet malt met, ath holle them met, thii her er stor armodh paa landhet, thee finghe inthet korn her i aar, thee skulle faa stor nödh for korn, vdhen thee for korn aff Danmarck, thii her kommer inghen aff stedherne. Kiære nadige herre, kommer her noghet opaa, thaa giörss her vel folch behoff, thii her er i (en) stor begrebeth by oc er her icke xxx (30) borgere, ther jek kand haffue hielp vdaff. Finge the byen, thaa skulle jek haffue tösswer saa meghet folck, ath bemandhe slottet sidhen met, end jek skulle till forn. Oc skal edhers nade inthet twille oppaa, ath jek ey vill giöre myn ære oc throo tienisthe fuldh aff all myn formwe, oc ville edhers nade verdes till oc scriffue mek strax till baghe ighen, hwor effter jek skall rætthe mek efftir edhers nads villie i alle tesse ærindh. Her met edhers nades höymechtighet altiid then alsommectisthe Gud befallendes til ewigh tiidh. Scriffuet paa Viisborigh tiisdagh nest efftir Sancti Michels dagh Anno Domini Mdnono.

Laurens
Schinckel.

Utanskrift:

Hoyborne herre oc mectuge förste Her Hanss, met Gudznade Danmarcks, Sveriges, Norges &c. kongh, syn kiäresthe nadige herre.

Original, med bibehållen försegling, (en springande hjort) i K. Danska Geh.-Archivet. Rubrik: Danske Kongers Historie.

284.

Svenska Riksrådets handelstraktat med Lübeck, dat. Stockholm d. 14 Oct. 1509.

Wij Jacob van Godes gnadenn der kerkenn to Vpsall Ertze Bischoep, Mathias der kerkenn to Strengeniss, Otto der kerkenn to Westerars, der suluen gnadenn Bischoppe, Szwanthe Nyeltzenn, Sweden Rikes vorstender, Knuth Eskylssen, Erick Tursen, Erick Trulle, Sten Turssenn, Sten Cristerssen, Nyelss Boesszen, Ake Hansen, Peter Tursen, Trotte Manssen, Cristerenn Bentze[n], Erick Johansen, Holger Karssen, Rittere, Mester Cristoffer, Domprouest to Vpsall, Mester Hinrick Wenne, Domprouest to Abow, Nyelss Eskylssenn, Clawes Hinricksenn, Johann Arentzen, Benth Aby[o]rsenn vnd Jon Jonsen, Sweden Rikes Redere, itzundes hyr tom Stockesholme vorsammelt, Bokennen vnd betugen openbar in vnde mith dussem breue vor alszweme, dat wy, in städt vnde van wegenn diesses gantzen rikes to Swedenn, vnss mith eyndrechtigen rade ock vnser aller willen vnd fullborde, vor vnss, vnse nakomelinghe. de vnser vnde alle Sweden Rikes inwoner, vndersathen vnde vorwanthenn, Gode van hymnell vnde deme hilligen heren, Sunte Erike, to erenn, vmme bostantnisse dusses rikes vnd der erliken Stadt Lubeke, ok deme gemenen bestenn to gude, des vorsecht hebbenn, so wy vnss ock des vorseggen vor vnss vnde vnse nakomelinge in vnde mit dussem breue, dat wy vth fruntliker naberschop, vnde van oldergebrachter toneginge, so twisken dussem Rike, vnde gemelter Stat Lubek gheholden, den suluen van Lubeck ok gemenem varendem vnde komenden kopmanne vnde alle den oren vnd vorwanthen, ouer duth gantze Rike zekere, frye, velighe, open hauen, ock geleide to water vnde lande togesecht vnd gegeuen hebben, vmme to moghen an vnde in duth rike komen, ock dar inne wesen vnd wedderuth vnbehindert scheden, myt alle oren schepen, volke vnde gu-

deren, wanner vnde so vaken als one, den oren vnde oren vorwanthen des vth nottroft edder sustes einigher anderere mathe to donde is, so wy one insampt vnde besunderen vor vnss, de vnss vnd alle de vnssenthaluen don vnde lathen, ok laten vnd don scholen vnde willen, vnde to donde schullich syn, ok toseggen vnde geuen in krafft vnde macht dusses breues sunder alle geuerde dergelicke, dat de vorschreuen alle in dussem suluen Rike prouande vnde alle andere nottroft, vnde wes se sustes behouen vor temelike beloninge hebben, krighen vnde vnbeft bekomen scholen vnde mogen, so wy vnde alle de vnss weddervmme an, in vnde wedderuth der van Lubek gebede to wather vnde to lande in geliker gestalt hebben scholen. Jodoch scholen de suluen van Lubek vnde de oren neynem varendem offte komendem kopmanne vp vnss stromen edder fryheiden hinderinge, ouerfall edder geualt jenigher mathe don, so ock weddervmme wy vnde de vnss in der van Lubek stromen vnd fryheiden nummande don scholen offte willen; dan eyn ider van vnss beyden delen schal dem anderen wie vnd als na older gewonthe borlick to rechte stan vnde antworten, ok sick in lyke vnd rechte benogen lathen. Dar to willen wy vnser eyn des anderen beste wethen ok teghen malkander nictes donn noch imande to donde mit vnsem willen gunnen vnde vorhengen, dan myt vnderholdinge, priuilegien, gewonthen vnde herlicheiden vor vnrecht vnde ouerfall in dem vnss helpen boschermen na vnsszenn vormoghe. Dusses allenn vorschreuen to merer warheit vnd orkunde hebben wy bouengescreuen dussen breff eyndrechtliken vnd witliken gegeuen, welker geschreuen is tom Stockessholme vorbenomet am dage Calixti, des hilligen pawestes, vnder berorden Rikes klemma och itliker vnser ghewontliken vnd angebornen secreten, segelen vnd signeten, der wy vnss duthmal hyr samptlick to gebruken in deme jare na der geborth Christi, vnss herenn, Dussent viffhunderth neghende.

Original på pergament med alla 12 sigillen bibehållna i staden Lübeck's archiv. Den Lübeck'ska ratifikationen, dat. d. 29 Nov. 1509, finnes i K. Danska Geh.-Archivet och är tryckt i dess Aarsberetn. IV: 354.

285.

Ärkebiskop Jakob till Hr Svante, med ett utkast till ett riksrådets bref om mynnet, och erinran om behovet att mynningen komme i gång igen, dat. Almarstak d. 2 Nov. 1509*). D. G. A.

Jacobus &c. lika med N:r 9.

Wij haffue nw pa edert behagh oc förbättring opkastiid thet bref om mynnet, epter som i finne i thenne scriff, som wij nw eder sende, ær nytte, at swadane breff strax scriffuit bliffue pa perman, oc ther wdi benæmpnis alle the gode herer oc men, som nyligest wore i Stocholm, swa at om swa sake wore, at i i höst wille giffue eder wtöffuer til Finland, som talet gaar, at thet tilförenne bliffue beselgt [o:beseglet] medh edert inszige och sidhen kunde wæl besöries om andre medh herrers inszige. Thet ligger alle störste makt pa, ath mynnet komme aather til gangx igen, oc pa thet at swa snarlige motte ske, wore got, at the ther makthen haffwe wnsætte oc lænthe ther til penninge. Tektis ider ther om besynnerlige scriffwe Stiig Hansson til, at han gör ther til wnsætning. Hwar wij kwnne &c. lika med N:r 226. Ex Almersteg die commemorationis animarum Mdix. Nostro sub signeto.

Skal then somme wtkome, kong Hans skal haffue, tha kunne wij wæl merchie, at hon mest wtgiffs i Danske hwiter. Therför görs storlige behoff, at wij radhe oss pa annet mynt igen, at riket ær ekki penning stælt. Peder Stok, war swen, weth eder oc om nager anner ærende berette medh mwnnen. Bidie wij, at i wele biwde oss til medh honum, besynnerlige om mynnet, Iterum valet.

Postscriptum å en särskild sedel:

Ware got, som wij scriffue eder til i fastens, at mynnet komme pa gang, therför sende wij ider nw en wtscriff at then gamble stadge, som förr giord war om mynnet, ther i maghe förbätte medh, om eder tekkis ware wpkastilse. Wij haffue förnummet, at sidhen wij eder tilscriffue, at om inghen förbättring komme pa mynnet, tha skulle thet mykit hengie pa eder och oss. Her om biwder oss til medh thenne war swen.

*) Båda bilagorna äro förkomna.

Hans Brask, prost i Linköping, och de öfriga sändebuden till Danmark, meddela Hr Svante afskrifter af den lejd, som de nu fått af K. Hans och Danska ridsrådet, och att de genast kunna afresa, dat. Hamneda (i Sunnerbo) d. 30 Nov. 1509. D. G. A.

Sincerissima nostra recommendacione reuerenter premissa. Kere herre, vile i vethe, ath siden wi sende eder thet breff med Benkt Knwdssons swen, ther wi finge aff ærchebispen i Lund oc thet Skaanske raadet, haffwe wi her forbideth the leyder aff kwngen oc Danmarks raad, them wi nw finge i aftens med eder dreng, thenne breffuiszere, oc i (ett) kwngens egeth bodh, oc sende wi eder thenne innelychte copie aff kungens leyde, aff holket edert herredöme formerkendes warder kwn-gens ath oc meningh &c. actande nw strax i daag giffue os til vægs, ath fultgöre thet möthe, swa ath brysten æller forsymelsen skal ey finnes paa waare side, ok swa snarth Gudh föger, wii faa noger endelig swar paa the werff, os medgiffne ære, vele wi ofortöffuet biwde edert herredöme ther om oc alle andre lægligheter, ther paa ferde kwnne wara, holchet then alzmectige werdiges beskerma till langlig tiid. Citissime ex Hamnede [p:Hamnede] Andreae mdix, sub mei Johannis signeto.

Johannes prepositus
Lincopensis cum
collegis.

Utanskrift:

Generoso ac Strenuo Militi, Domino Swanthoni Nielsson, Gubernatori regni Swecie, cum debita reuerentia et honore.

Bengt Eriksson, slottsfogde i Stockholm, till Hr Svante; en skrifvare, som blifvit åtalad och fått ställa borgen å 1000 mark, hade afvikit och sedan varit hos ärkebiskopen, Erik Trolle och Nils Boson, hvarefter dessa alla tre skrifvit till borgmästare och råd, att icke antasta hans borgsmän, utan skulle han stå till rätta inför Riksrådet; den småsven, som ligger i tornet, har så mycket mindre kunnat afrättas, som han ej ännu är dömd, dat Stockholm d. 19 Dec. 1509. D. G. A.

Min ödhmywkligh ok welwilioge tro ok tjänist nu och altidh til förenda sent med war herre. Kære herre, som

edher wærdughet i scriffue mik til om then win mwst, som hær ær kommen, taa seggia te som honom haffwa smakat, ath han dogher inthe. En taa sender jak eder leqwæl eth aam ther wtaffh, swa faa i sielffwe smakan, ok om eder werdughet tykkes, ath i wille haffwa noghet mer aff honnom, taa bywder mik til ther om, taa wil jak gerna senda eder mer &c. Kære herre, tækkes eder werdughet witta, ath som jak screffh ederth herradöme til i sist med her Erik Schriffuere om ten hans scriffuare, ath jak lat honnom til borghan med Jon Jönssons raadh ok samtykkia, ok han wnwek wtaffh ten borgan. Swa haffuer han nw warit hoss ærkebyskoppen ok hoss her Erek Trvlle, ok nu haffuer ærkebyskopen ok her Erik Trvlle ok her Nils Bosson alle iij (3) scriffuit borgamestaranar ok raadet til hær i Stokholm, ath te skulle ingalwndh stædia til, ath te förloffwara, som waare godh för honnom, te skulle noghet swara mik til thet lyffte, wtan han skal komma til swarss ok staa eder til retta för rykesens raadh, ok thetta breff thet war nw i dagh læset hær pa radhstwwone, ok wet her Peder ytermer ath wnderwisa eder, hwre hær om ær belæget, ok om all annar ærende, ok halder jak mik harth pa thet lyffte, som te haffua mik för te m (1000) mark, ath i wille bywda mik til, hwat eder welie ær hær om, ter wil jak [mik] gerna æpter retta. Her med eder werdughet alsmektogh Gud beffalandes. Scriffuet pa Stokholm Odensdaghen för Tome apostoli anno Domini mdix^o.

Benkt
Eriksson.

Postscriptum, å en lös sedel:

Kære herre, werdoges eder herradöme witta, ath som i scriffwe mik til om eder smaswen Per Andersson, som hær ligger i torneth, ath jak skal lata retta honnom. Taa kan jak ikke lata rettan för ten skuldh, thet han ær ikke dönder, ok som edert herradöme wel förtänker, ath taa som i hade honnom för rætta i borgare stwwone, taa gik ther ingen dom wtöffuer honnom, ok ikke wilde te helder döman pa radstwwone, wtan skwtte thet fran seg ok wp i borgara stwwona, ath eder werdugheth wille bywda mik til, hwath jak skal göra affh honnom, ok ma i witta, kære herre, ath ingen tidende haffwer jak en nu wtaff Nils Schriffuare, och haffuer jak mit budh til Wædöön ok wtöffuer til Nils Æskilsson, ath nar som han kommer tith, taa skal [han] strax skynda honnom hit wtöffuer haffwet, ath han als inthet skal töffua tær.

Åke Hansson till Hr Svante, beder honom bortlägga sin ovilja till Hans Skrifvare i Linköping, som blifvit förtalad, och om ej rättgång kan undvikas, vill Hr Åke gå i borgen, att han skall infinna sig, dat. Skara d. 18 Jan. 1510. D. G. A.

Wenlig oc kerlige helsen altiid til foren sent medh wor herre. Kære herre frende oc synnerlig gode wen. Maa i wide, at thenne fatige man, Hans Scriffuere aff Lynköpingh, myn wärd, kom tiil mig medh wärdugeste fadher ärchebispens scriffuelse, sa at jag skulle scriffue for hanom tiil idert herredöme. Sa bider jag ider kerlige, at i wile frawende hanom then owilie, som i til hanom haffwe, som hanom mongehande osannelige ær pa fört for ider. År thet oc sa sake, at i ecke wile giffued offuer medh mynne æn ræthgangh, tha wil jag wara god for hanom oc hans forloffwen i Stockolm, at the oc han skole komme oc sta idert herredöme tiil rette olidig oc ofelogh i thet förste herremöthe. Kære herre, ramer hans oc alle the gode mens beste, som myn gode oc store tro är til ider, oc lather honom oc them nythe myn scriffuelse tiil gode. Thette forskyller jag gerne ighen i alle gode, oc bider jag ider kære herre, at i biwde mig til ider fwlkomlige wilie her wm ighen medh myn swen, sa ath han motte bliffwe wiid hus oc hem, höstru oc bar[n] oc fara epter syn bäring, ofegdheth, ther tiil, Gud wil, jag for ider scriffuelse ighen. Hwar jag kan ware ider til tjänest, wilie, gagn oc bestand, skule i altiid fynne meg welwiliogh wti, thet Gud kenne, hwilken jag ider befaler swnd oc salighed til ewigh tid. Hasteliga aff Scara Sancte Henrici affthen Mdx^o.

Ache Riidder.
Hanssen

Johan Månsson till Hr Svante; hans granne på slottet hade fordrat att få köpa all ved, som inkommer till staden, eller skulle hugga på slottets skogar; Otte Rud har begärt lejd för en resa genom länet till Öland, hwilken ej kan vägras; ortens innebyggare böra ej nu betungas med gästning eller fodring, dat. Kalmar d. 24 Jan. 1510. D. G. A.

Min ödmyke helse wellweligh tro thiennisthe eder herredöme nw ok altiid forsend medh Gud. Werdugh herre, jak

screff eder till nw siisth, hwad for en jak haffwer till granne her pa slotthet. For nogre dagar bleff han myn geest wbodin ok loth siig merkia medh mangt fafængt tall i swa motthe, om hanom tillstaddes ecke kôpa allen then wedh her kom till byn, tha wille han hwgghe the skoger, som høre vnder slotthet, the jak haffwer i befolling pa edra vegna, hwad heller thet war mik leeth eller lywfft, ok hwes dell han brwka eller bygynne wille, thet skulle hengia in pa honom all ena. Gud thess loff, han bekende siig strax skyllogh ok fall till it middell, sedhan han fornam, jak wille ecke lathe Jwther kliffwa mik pa hwffwudhet. Myn bryst eller forsymbelse skall ecke fynnas, at jak will jw se till medh pa brædhet, som makt pa ligger, ok the fatige mæn her i stadhen gör ok sa teskeliges, ok ære nw thess wellwelioger till hwes them bliffwer till sagt, sedhen the finge liisa pa then swora thæringh, the langlige haffwe oppehollet. Nw i söndagx, at affthen gansche seenth, fek jak Otthe Rwdtz myndeligh scriffwelse, i huilche han esker ok begärer en frii søker leyda medh xxiiii (24) personer igenom Calmarna læn hiit in for staden ok framdeles wtoffuer till Ölandh, huilchen jak kan honum ecke forwegra for then leglighet pa ferde ær, ther före betrösthær jak ingelunde giffwa mik i fra staden, helst for dy at jak will enkedh fa at wetha, om the fatige borger och Mörbone ma ok schole fara in pa Öland, hwar till then annen, effter theres beringh, som gammalth ok forth waridh haffwer. Som eder herredöme scriffwer om swenenes lön, swa skall thet Gud kenne, ath thet gör thöm nw alstingx well behoff. The fatige karle scole altiid ware redebogne at woge halsen ythermere en nogre andhre, ok finner jak thöm wellwelige nat ok dag, æ nær jak thöm tilsægindes wordher. Kere herre, jak hopes, at eder herredöme ecke lather twinga thenne landzenda nw pa thenne tiidh medh gestningh eller hestelop. Om swa skeer, tha betröster jak ingelunde forholle mik her nedre, ok almoden ær gansche genstörtigh emot thöm, ther ecke ware hoss, nær om thrængde. Jak hother thöm medh gestning, om jak skall fa noget wt aff skatthen. The swara och sægie ey see monge hoss thöm eller trænges, tha fienderne loge her for dören &c. Kere herre, i all then motthe, jak kan wetha eder herredömes ok Sweriges riges besta, gör jak alstinges gerna, veliendes woge liiff ok halss ok all myn welfarth for edher ok edhre wanner, sa lengie jak leffwer. Inthet annedh synnerliget ær her pa ferde, wthen hwes jak framdeles forfarindes worder schole i fa at wetha oforsymed. Eder herredöme then alsmectiig Gud befollendes ok Sancte Erik kwng.

Scriffwet i Calmarna odensdagen nest for Sancte Paffwell
anno &c. md decimo. Meo sub. signeto.

Johan
Monsson.

Postscriptum å en lös sedel:

Ma i vetha, kere herre, at jak haffwer leesth wt the sywke
karle ok nogre onyttoghe. Hopes mik, at i thet ecke straffa,
æ hwad pa komber, tha haffwer man aff swadana alss inthet
bestandh. Sender jak eder ith viist register pa the swena i
her liggendes haffwe. Jak haffwer tagit twa eller thre gode
karle till mik pa edra vegna i the sywke karles stedh.

Utanskrift:

Erligh welbyrdugh herre och Strengie Ridder her Swanthe
Nielsson Swerges forstandere sin kere herre.

290.

Hemming Gadd till Hr Svante; medan han gjorde sig färdig
till resa upp till Hr Svante, kom bud från Linköping,
att ärkedjeknen hastigt affidit, och att prosten (H. Brask)
genast kändes vid all qvarlätenskapen, hvarföre H. Gadd
på natten reser dit, för att se, hvilkendera af dem skall
blifva arvingen, dat. Söderköping d. 29 Jan. (1510*
Egenhändigt. D. G. A.

Myn ödmyuka thro thiensth. Verdog herre fader. Nw
strax jach war her i byn, aldelis skikkadh myn ærendhe, ath
koma op til idher, nw strax epther idher scriffwilese, som jach
sath och fik mik math, widh ix (9) slo, kom mik budh, ath erke-
dieknen war dödh wtan skæll och skriptamall i Linc[öpinge]
widh eth slo i dagh, och strax stegh progisten in i hans gardh,
kennes widh alth saman, likerwis han wore huffudh och raby

*) I Linköpings domkyrkas papperscodex, nu tillhörande Linköpings biblio-
tek, finnes följande nära samtida anteckning: »Anno Domini 1510, 28
Januarii obiit Mag. Johan Ganzo, archidiaconus subito», hvilket oak-
tadt skillnaden på en dag, så nära öfverensstämmer med detta bref, att
det icke kan vara fråga om någon annan, särdeles af de öfriga upp-
gifterna synes, att författaren velat i ordning uppteckna så många ärke-
djeknars dödsdag, som han kunnat få reda på. Linköpings Bibl. Handl.
Del. I: 94.

ower alla, man jach forswarer thet medh idbert herredöme, hurw jach kan, til myn forwentilsse. Jach giffwer mik uth i nath obobodath, sa jach will wara ther innan dagh, ath se hwath myn lycka ær, hwath heller progisthen skall wara hans arffwinge eller jach, bidiandes idher for warss herra dödh skull ath mik fordragha til en tidh myn frawarilsse. Ma wæll sa hendha, thet kan batha mik en parth til myn confirmationem, i Rom skall forwærffwas. Idhers budh, Jens Engilbrechthson, thenne breffwisare, kom i samma stwndh til mik, som thenne tidende kommo. O, werdoghe herre fadher, nw ær myn oker moghen, om jach haffwer lycka til ath skæran, wtan omyldha fortæcka mæn. Jach waghar halsen, om mik biudhezs olika. Her medh idher Gudh alswoldig befellandes medh lifff och siell ewerdeligh. Hasteliga scriffwith i Sudherköpngh xxix Januarii.

H. Gadh.

291.

Johan Månsson till Hr Svante; Otte Rud har varit hans gäst och velat uppgöra ett särskildt stillestånd mellan Öland och Möre, har begärt att få komma åter och sedan resa till Danmark; allmogen i Kalmar län hade genom ombud klagat öfvar den svåra gästning och annan tunga, de alltid mer än andra hafva af kriget, och begär någon lindring, dat. Kalmar d. 1 Febr. 1510. D. G. A.

Myn ydmyge helsse, welweligh tro thieniste eder herredöme nw och altiidh forsend medh Gudh. Werdiig herre, nw i lögerdagx nest forliidhen war Otte Rwdt myn gest. Jak wnfek honum ok hans medfölgere thet bestha och ytersthe jak formotthe. Ibland anned kwnne jak inthet fornyme, vthen han alstinges gernæ saaghe ok ville, at thet motthe komma i en fasth, stadwgh fredh riighen emellom, om swa ecke skedde, ok jak haffdhe thess fulla makt och befalling, at hwes jak giordhe eller stadfesthe i thenne landzenda pa edra vegna, skulle bliffwa giort, latiid ok stadfesth, ok tha menthe han welie göra ith forbwndh emellen Öland ok Möre, swa at hwar motte wmgæ then annen, ok andre brwke theres synesthe, pa hwad thet ær giort, giissar jak, for then store fara han haffwer for the Lybsche. Nw i dagh holler han it menigt l[ands]ting pa Ö[la]ndh. Hwad thet betyder, formoder jak, thet fa til kenne medh thet snaris[te]. Han sendhe mik bwdh hemlige, thet han wille komma hiit in i byn, mik yter-

mere till ordhe ok tals om all ærindhe, ok strax med sama farthen giffwa siig ather till Danmark, hwes jak fornymentes v[arder] schole i fa at wetha offor[töff]uit. Kere h[er]re, the fatighe mæn her i lænedh, [hu]art hæredhe for siig, wore nw inne hoss mich, klagindes [then] swore twnga ok sto[re] gestni[n]gh, the haffwe hafft i thenne longligh vfred, yter[me]ra en i nogen annen landzendhe ok befrwcthe nw pa thenne tiid faa . . . the mene och sægia: nær andhre sitthia stilla, tha scole the göre wth . . skat, kostgerder, holle swor gæstningh, wtoffuer theres lagligh fodringh, forvthen mang annen palegillse, som them ær offwergongin nw i thenne forliidhne aren, ok sedhen ware redebogne nat ok dag for fienderne, nær thöm tilsægx. Ther fore ære the alle fatige mæn her i lænedh bönfalne in till eder, Eder herredöme ödmykelige bediendes, at i wille werdes liisa thöm medh eders gestningh pa thenne tiid. Skall thet ga till feydhen, tha bliffwe the ythermera tillkraffde om aldhra handha paleghilse en the andra, langt fran handhen. Kere herre, werdhens ramme thenne landzendes besta, som all theres fulchomligh thro ær till edher, badhe i then motthe ok all annen, ok i ville verdes offor[töff]uit biwde mik till medh thenne breffwisare Niels Jenson, hwad the fatige men schole rette siig efter. Jag hopes, nest Gudz hielp, wele ther fara sa medh, at i schole haffwe en hull ok welig almoge i thenne egn, och hwes her ær till wpbyrd, skall wara eder altiid till god rekinscap. The edhre fatige karle, i her liggendes haffwe, stwnda daglighe efter theris lön, at i wille wara fortente, the finge then dell, thöm bör. Inthet annedh synnerlighe ær her pa ferdhe, vthan Eder herredöme wille vara fortencckth i tiid, huat her skall foretages om all erindhe, om thet gaar till feydhen. Ey setter Otthe Rwdt nogen stadugh thro till thenne fredh. När han komber, vill jak medh lempa ythermera fa höra hans grwnd ok synne. Eder herredöme then alsmectig Gud och Sancte Erik kwng beffollindes medh liiff och siel till ewig tidh. I hwadh motthe jak kan som hælst vetha edert gagn ok voga myn halss for eder, scole i ther till fynna mek alstinges redebogin. Scriffwidh i Calmarna kyndersmisse affthen Mdx:mo.

Johan
Monsson.

Riksföreståndaren Hr Svante till ärkebiskop Jakob, begär hans yttrande om ett förslag till myntets förbättring, samt hans fullmägt för sekreteraren Peter Jakobsson (Sunnanväder) som kyrkoherde i Stockholm, dat. Vesterås d. 16 Febr. 1510. D. G. A.

Humilimis in Domino reuerencia, dilectione, honore et salute premissis. Verdugxste fadher, kere besynnerlige gode ven. Som jach flere sinned hafwer gifwit edher till kenne then menige mandz, Tydzsk och Swänsk, innen stedher och vthen, allmannelige tall och klagen, som the hafue, ath ingen vill förarbeijde och acthe rigisins och then menige mandz betzste, swa thet myntid matthe taghas op och komma till gang i gen. Then vägfarende swa væll som then boolfaste man hafwer længe ymptid och taledh ther om och æn nw talar ther mychit om, at gamble ortigen matte lysis op i xii (12) peninge, then nye och i x (10), och fyreken i fem peninge, och sidhen latha slaa swadane mynth, at riched motte blifue förbättradh, swa blefwe myntid qwart i landit, och icke fördis vth, som hertill skeet ær, och kwnde wij ther med drage vort egit gamble mynt in i richit i gen, hwor thet fwennes osmalthe. The i Stocholm talade mich ther till om nw siist i Vpsale, och hade nw theris myndige bodh till mich. Edhers nade och mik giifs then skuld, at richit och thet menige betzste vorder ther vdi forsyled, hwar fore sendher jach nw thenne myn elskelige, hulle, troo secretarium, her Peder Jacobi, till edher nadhe, bediendis edher alwarlige vara hær fortænthe vdi, at swadane tall, roop och clagen ecke hænger eder nade och mich oppa, och bijwdhe mik strax till edher nades gode radh och tycke her vdi. Jach eij kan eller ma swadane tall længer liide eller høre, ecke heller see ther oppa, at richet swa bliuer förlamed med mynted, som thet nw ær. Effther thet then menige man begærer, at gamble ortigen, nye, och fyreken ma komme op, som för berörth ær, tha kan eder nade væll merchie, at mick ecke staa till længre at fördröijed, vthen förfölie theris begær, och tænckie alwarlige till, thet mynted kan komma till gangh och bliffwe ved macht; ty ær jach kerlige begærendis eder nades alwarlige radh och sinne her vdi, som for[scriff]ne her Peder eder nade ythermere veth at underwiisa. Verdugxste fadher, jach förmodher, thet eder nade hafwer förstaat, thet Gud alzmectig hafwer kalled aff thenne syndelige värth her Ingemar, kircheherre i Stocholm. Effter saa ær, tha förlather jach mich till thet tall, wij hadom

till samens och eder nade mich tilsade pa thenne min for-
[næmp]de her Peders Jacobi vegne. The gode men i Stoc-
holm ære honum alle begærende, och jach honum thet gerne
vner, for ty han thet hafuer hwlelige fortienth. Ty beder
jach, at eder nade vill thet forfölie, eder nades collacionem
honum at gifwe ther oppaa, som eder nade pa hans vegne
mich tilsagt hafwer. Hwad eder nade kan komma till gode,
velie och kerlighet, gör jach altid gerne. Eder nadhe her
med alszmechtig Gud befalandes. Aff Vestherars in crastino
Sigfridi Mdx. Meo sub signeto.

Swantho Niclisson
in Ekesiö, miles.

Utanskrift:

Reuerendissimo in Christo patri ac domino Jacobo, mi-
seracione divina archiepiscopo Vpsalensi, amico tamquam
patri colendo, humiliter.

293.

Bjärke härad till Hr Svante; begär att åter få komma under
Brynte Bertilsson (Liljehök), som förut haft häradet i
förläning, för att slippa ifrån Mats Kafe, hvilken icke
håller sig vid lag och rätt, utan låter sina svenner ostra-
fadt våldgästa och mörda, dat. d. 26 Febr. 1510. D. G. A.

Ödmekeligha tro tienisth nu ok altidh forsenth medh
Gudh. Werdughas edherth herredöme ath vitha, thet wij
fatiga skathskyllige böndher edher öndhersata tekkis edher
for alth goth ij alla motha ok særdelis for then godhe man
Brunte Bertilson, sum os hauer hafth ij forläningh aff edher
gönsth ok godvilja. For thy han hauer hollidh os vidh lagh
ok reth ok gamla goda sydväniur, sum os vel medh nöier.
Thy er vor fatigha kerligha bön tyl edhert herredöme, ath
y villia for Gudhz skul ghöra vel ok vnna os vnder Bruntes
hondh yghen, thet vore allas vore veliæ ok begheringh. Item
er ok vor stora bön ok tro tyl edher erlighet, ath y skilian
os vydh then omilla man Mas Kafiæ, for thy han hauer ikkie
hollith os thet han loffvade y her Tuers nervaro, vthan hauer
vool gesth noghra y vorth herrat, ok kom hans suena ena
nath hem y gordhen tyl en kar ena nath ok skuthe x (10) heller
xii (12) skoth in opoo hanum, sum han loo y synn sengh, ok ther

skutthe the bondans dreng y hel, ok ther er ikkie gongith huaska lön heller bön fore en nu, ok thet tökker os vara store vlagh. Item hafde ok bondhen inghen annan sak en han ville ikke holla hanom mera gisningh [o:gestning] en fadher ok forellara hadhe fore hanom ok plæksyth er offver alt i menigha landyth. Thy bedum vy edher godhet, ath y fynnan os yth goth roo her vdy, sum vor fatigha troo er tyl edherth herredöme, ok vylum vy vara edher altydh tijl honda epther vor ythersta makth, thet skal Gudh kenna. Her medh edher verdughet almectoghan Gudh befallandes ok jomfru Maria ok Sancte Erik konung. Scriptum Bierka herat anno domini Mdx feria tercia post festum Sancti Mathie. Scrifvit vndher erlig mandz insigle Biörn Benctsons, effther thy vy ikke sielf insigle hauum.

Meniighytthan
y Bierka heradh.

Utanskrift:

Högboren ok velbyrdugh man, Her Svanthe Nielson, Sverige rikis forstandhara, syn kere herre, thetta breff ödmii-
keligha.

294.

Bengt Eriksson, slottsfogde i Stockholm, till Hr Svante, har jämte tullinspektoren förhört en Tysk handelsbetjent, som legat i Malmö öfver vintern, och meddelar hans berättelser om tillståndet i Danmark och norra Tyskland, dat. Stockholm d. 7 Mars 1510. D. G. A.

Min ödhmywklich welwilioge tro ok tjänist nu ok altidh til förenda sent medh Gud. Kære herre, tæckes eder werdughet witta för tydende, ath hær ær nu kommen i (en) Tysk köpswen hit til Stokholm wp fran Danmark, ok var han i Malmö om fastagangx tidh ok hade han ligget ther nw i winter wtöffuer, ok wilde han gerna haffua farith igenom Danmark ok in till te Tyska stædher, ok han kwnde icke komma ther fram, ok terføre gaff han sigh hit, ok hade jak honom til tals för mik, ok Ærnest Mwggel war ther hoss, ok sade han för wissa tydende, ath thet staar en nw wtan dagh i mellan kwngen ok te Lybbeska, och segher han, ath nu pa tenne hær tidh taa staar ther en herradagh i Kalenborgh, ok ther ær kwngen siælffh ok alt menige Danmarks Radh ok

alth menige frælset i Danmark, te ære ther ok, teslikes ij (2) borgamestara och ij (2) radhmen wtaff hwar köpstad i Danmark, te skulle ok wara ther, för wtan aff Södherjwlandh, te komma inthet tith. Ther haffuer alt menige landet handgaath hærtwgh Frædhrik, ok kwngen ok han, te ære skelaktyga sikh i mellan, ok sægher han, ath ten menige man i Danmark, bade fattige ok rike, te ære begærende, thet te wille haffua en stadygh fred. Wil kwngen ikke haffwa fredh, taa wille te syælff göra sikh fredh, ok segher han, thet almoghen i Skaane haffua stor fara ther före, ath ten dagh skal bliffwa wpsagdh, som ær giordh hær i mellan riken. Ytermer segher han, at al te Lybbeska skep, som waare hær i höstas, te ære al kommen hem, swa nær som ij (2) ok te blyffwe wtan för Danska. Ther bleff folket ok godzet beræddath, ok sægher han, ath ther ær godh tidh allastadz i Tysland, ok mener han, thet wi skwlle faa hith korn, rogh ok malt nogh tædhan, ok ther skal ok blyffua bættre köp wppo, nar som skeppen begynna ath wanka. Hær medh eder ærligheth alsmecktogh Gud beffalandes, ok wil jak leggja winningh om edert gangn, som i tro mik til. Scriffuet pa Stokholm torsdaghen för midfasto söndagh anno Domini mdx^o.

Benkt
Eriksson.

295.

Åke Hansson till Hr Svante, meddelar underrättelser från Hansestäderna och begär att få utan misstanke skriva till K. Hans, för att fordra utlevererandet af två fogdar, hvilka rymt till Danmark med både penningar och räknenskaper, dat. Ettak d. 10 Mars 1510. D. G. A.

Venligh kerligh helse altiðh tilfforenn sænth meth wor herra. Kære herre, teckis edert herredöme wele wethe for tidende, ath nw i tesse forledhne daghe kom eth skiip til Lödise ifra Stralswndh, hwilka for sanne sagde, ath the i Stralswndh skola wthgöre iij (3) skiip, medh spisning, wærie och folk och huad del dher paa behoff görs, och tesligis Rostok och andre stæder ther om kringh skole och wthgöre iij (3) skip aff huar stadh, och wel bemannath, the Lybske til trösth, wnsæthningh och bestandh, och gar ther för almænlig tall i Danmarch, ath kongh H[ans] haffwer achtet besöke eth herremöthe i Calmarna nw om Sancti Johannis tiidh nw næst

kommandes medh edert herredöme och flere gode herrer her i rikith, ath edert herredöme kan siigh dher wdi forwara. Kære herre, som edert herredöme wel fortænker, hwre min fogotthe Olof Pedersson wnflydde tiil Danmarch medh min peninge och rækenskap, och nw i jwlas for och en min fogotthe sa sin wæg tiil Danmarch medh min pæninge-rækenskap och huad dell han aff megh haffde, beder jach eder herredöme kerliigh gerna, at i wille tilstæde, ath jach motthe scriffwe kongen tiil, wthan mystænkilsæ, ath jach kwnne faa hwgswalilse for thet hommoth, megh giort ær. Och ær her ingen annen synnerligh tidende, jach kan edert herredöme tilbiwde paa dhenne her tidh. I huadh motthe, jach kan ware edert herredöme til wilie och kerliigh, gör jach altiðh gerne. Edert herredöme alzmechtigh Gudh, Sancte Erich kungh och alle Sweriges patroner befelendes. Ex Etagh Dominica Letare Anno Domini Mdx.

Ache Ridder.
Hansson

Herman Messman, rådsherre i Lübeck, tiil Hr Svante, tackar honom och Fru Metta för vänligt emottagande och underrättar, att rådet utrustar sina skepp för att angripa K. Hans både tiil lands och vatten, samt att han och Herman Valke fått befalet, att de skola utlöpa inom 8 dagar; och att nu tiden vore inne att hämnas mordet å Knut Alfsson; ber honom skrifva om en jakt, hvilken nu ligger i Danzig, så vill han deri som allt annat rätta sig efter hans önskan, dat. Lübeck d. 30 Mars 1510. D. G. A.

Juwen gnaden fruntlicken groeth myt willighen denste alle tydt boreyt, gnedighe leue here vnd bosunderghe, olde, ghunstighe, ghude vrunt. Ik doe juven genaden danckborheit vor, dat my ju gn[ade] vnd myn genedigeste vrouwe moder, vrou Mette, my bowiseden, Got van hemel gheue, dat ik dat teghen jw gn[ade] vnd den juven vordenen motte. Item forder, so do ik juven gn[aden] gotlick wetten, dat ein ersam radt to Lubek myt sampt eren borgeren vnd eren vorwanten mercklicken vth macken ere scheppes myt knechten vnd volke vnd myt mercklicken geschutte vnd myt houetstucken vthverdighen teghen den konnyneck van Denemarken vmme one antotastende to watter vnd to lande, vnd sint

mestedel alreide vnd werden in viii (8) dagen tom hogesten afflopende, vnd ik vnd noch ein ander Radesledemotte genomp[t] her Hermen Valke sint dar to geuoget van dem ersamen Rade vppe de morghen vor houetlude, de almechtighe Got gheue vns gelucke vnd eventur, so dat de bose tyranne motte gesturt werden. Item sal an my nicht gebrecken myt der hulpe van Gade. Item genedighe leue here, so denne ju genade my wol vormals heft geclagheth vnd boclagheden den gestrenghen ritter, hern Cnut Aluesson, selligher dechnisse, de so jamerlicken van dem leuende to dode in ghuden louen geslagen vnd in stucken gehouwen wort, dat denne jw gn[ade] dachte to wreckende, wante it juwen gn[ade] passen konde, de wylle dat jw gn[ade] ennen warmen blodis dropen in juwen gnaden liue hadde, aldus so duchte my, dat it nw wal de rechte tijdt myt juwen gnaden were, dat ik juwen gnaden sust int beste torkennende gheue, kan ik juwen gn[aden] war ane denst wylle bowisen, dar sal my jw gnade vlittich vnd wyllich vinden sunder allen twiuel. Item genedighe leue here, so jwe gn[ade] vns denne mede deide van dem Holme de jacht, so my juwen genaden dener Hillebrant vnder richtet heft, dat he sodant an jw gnade geuordert hadde in mynen vnd hern Bernt Bomhouwers namen, dat my denne vnbow[us]t is, wo dat dar vmme is, aldus so is myne fruntliche bedde an juwe leue, dat ghy my doch willen schriuen by dusem jegenwardighen, wo dat it dar doch vmme is, wante her Bernt jo nicht to hus gewest in iiij (4) ofte v (5) wecken, vnd ik wet ok nicht wannen, dat he to hus kumpt. Wante ik nw wet, wo dat it dar vmme is, so wyl ik juwen gnaden ofte vrouwe Metten dar vorsenden wat byllich is, wente de jacht de quam nicht hyr, it is noch to Danske. Jw gnade siik hyr inne ghutwillich bowisen, dat ik des ein wettent krighe, dat vordene ik alle tijdt tegen jw gnade vngesparde fittes gans gerne myt der hulpe van Gade, dem ik jw gnade bouelle myt alle juwen gnade slechte vnd ghuden frunden in langhen salligher woluart, vnd grottet my ser vrow Metten vnd erer leuen dochter Cristineken vnd juwen gnaden hern sonne, hern Stene, myt vellen m (1000) guden nacht. Gescreuen in Lubek vnder mynen ingesegel am sonauende in den hellighen passchen anno &c. xv^ex. Juwen genaden ghutwilligen
Herman Messman.

Utanskrift:

Dem eddelen vnd wolgeborn gestrenghen herrn H. Swante Nigelsson gubernator des rickes tho Sweden mynen gnedighen leuen herrn denstlicken geschreuen.

Riksföreståndaren Hr Svante till Åke Hansson; med anledning af hans bref om tvisten mellan biskop Vincentius och Ture Jönsson, hade båda blifvit inkallade till ett rådmöte, som är utsatt att hållas i Tälge d. 1 Maj, och om hans omständigheter det medgifva, bör han ock komma dit; freden med Ryssarne är befästad, och Lybeckarne hafva 7000 man i sjön mot Danskarne. (Troligen dat. Vesterås före medlet af April 1510*).

Kere her Ake, gode, besynnerlige ven. Som i nw scrifwet mich till om then trätte, ther ær begynt emellan verdug fader her biskop Vincentius och her Ture Jensson, swa hafwer jach scrifwit tøm till pa baade siider, at the swadane buller skole vtaff sæthie och tale siigh till rette inne for the verdigeste, verdige feder, erlige herrer och gode men, Rigin Radh, som nw forsambles i Tælgie pa Sanctorum Philippi et Jacobi tiid nestkomendes, och ecke gifwe waare hedzkeilige fiender then glæde oc tröst, at wij swadane buller skole bruka pa hwar annen inbyrdes och styrkie tøm ther med till vort egit forderff. Kwnde eders machth swa vorde, at i formatte gifwe eder op till thette mötid, tha saage jach thet alstinges gerne. Oss laag aldrig swa yterlige machth oppa at tagha vaare ærende alwarlige fore, som thet nw gör. Gud tess loff hafwe, wij hafwe fred med the Rytzer, *) som i skole ytermere faa at höre, nær Gud föger, i komen op, saa thet ær vthen fare pa then sidhe, och the Lybeske ære i siön vij^m (7000) starck och ære nw ved thette pass i kongens land. Forsyme wij oss pa thenne side, tha ær jefwendes, at wij aldrig faa thet tilfelle, wij nw hafwe, till vaare land och sloth i gen at tagha. Beder jach eder och förmaner, at i nw vele alwarlige acthe och betænckie Sweriges richis och then menige mantz betzste, som i kwnne formerchie nw alder störste machth oppa ligger.

Concept i K. Danska Geh.-Archivet.

*) Stilleståndet afslöts i Novgorod i Mars 1510 och redan d. 2 April s. å. kunde slottsfogden i Åbo Josef Pedersson underrätta Hr Svante, att en af sändebuden 3 dagar förut hemkommit till Åbo. Skand. Handl. XX: 279, Grönblad, Nya källor, s. 450. Huru länge det den tiden behöfdes för att komma från Åbo till Stockholm, är ovisst, det berodde naturligtvis hufvudsakligen på väderleken; men Ture Jönsson säger i bref af d. 1 Juni (N:r 303) att den kallelse, han sist erhållit var af d. 25 April och för ett möte d. 19 Maj, men att han dessförinnan fått ett kallelsebref, dat. Vesterås, hvilket ej gerna kunnat vara utfärdadt senare än d. 10 April.

Riksföreståndaren Hr Svante till biskop Vincentius, kallelse att komma till rådmötet i Tälge d. 1 Maj, för att förlika tvisten med Hr Ture Jönsson. (Trol. dat. Vesterås före medlet af April 1510.)

Verduge fader, kere besynnerlige gode ven. Mich är forekomit och til vethendhe vordith, at nogen trätte, splitter och twist är komen emellen eder nade och then erlige, gode man, her Twre Jensson, oc är then saa hedzkelige eder emellen begynt, at i pa ingen side vele lotha eder beweke till at optage swadane splitter pa dagh och stwnder. Vtaff hwilchit eder nade kan tänkie och grannelighe nogh besinne, at vaare och Sweriges richis fiender mychit gledhies och haffue ther aff stoor tröst, til rigesins oc alles vores forderff. Är eder nade beneigd till at vethe Sweriges richis, edert egith och alles vaares bestand, tha är mich icke twifwel, at eder nadhe jw vill tala siig till rette och vtaff sæthie swadane twiist, thet som jach förmoder, eder nade jw vill komma till thet herremöthe beramed är i Tälgie, at holles pa Sanetorum Philippi & Jacobi tiid nest komendes, thet Gud förbijwde, richit nogit andfall finge aff vaare fiender for swadane trätte skuld, tha tencker, hwad forderff ther vill efterfölie, och om i vele liide till tall och swara till then skade och forderff, ther aff kan oprese. Jach hafuer scrifwit her Twre till och bodith honum ved thet hulschap och troscap, han mich pa Sweriges krones vegne plictig är, thet han skall swadane trätte aff sæthie och komma in for tesse gode herrar, Rigisins Rad, at tala sig til rette. Swa raader jach oc vppa rigisens vegne biwder eder nade, thet i och lathe ther om bestaa, till tess i worde med rette aatskilde inne for the gode herrar. Acther her udi Sweriges richis, edert egit och alles vaare gagn, som nw alder störste maeth oppa ligger.

Concept i K. Danska Geh.-Archivet, skrifvet å samma blad som brefvet till Hr Åke Hansson, N:r 297.

Arkebiscop Jakob till Hr Svante, svar å bref om ett tillstundande herremöte, hvilket väl borde hållas före Eriksmesan, men icke i Tälge, utan i Stockholm; en Hr Svantes läkare, som begärt blifva vigd till subdiaconus, hade fått tid utsatt, men ej hörts utaf, dat. Upsala d. 19 April 1510. D. G. A.

Jacobus &c. lika med N:r 9.

Som i scriffue ok tycker alztingis radeliget ware, at wii jo komme tilsamens med thet aldre förste &c., saa wethe wii ecke, hurw wii skolom lage oss ther epter, epter tiden fast forlöper siig, oc wii wethe en nw inthe aff the longwæge herres tilkommen. Ther med waret got, at wii komme til hope i Stokholm mæst for bærningen skuld, ty at i Tælie kwnne wii til sadane föge tillith haffue, synnerlige the som longwæge ære. Wii vele oc gerne saa lage war stykke, at wii ware her i Upsale Erix messe igen. Therföre ware oss Stokholm best beleglig oc tesligis andre flere for for:ne saker skuld. Huad edher teckis her vtinnan, biwder oss til. Som i röre om eder doctor, tha war han inthe hoss oss siden midfaste, oc tha kom han her en dag eller ij (2) förre en wii wigie skulle, lögherdagen for karesöndag, oc war begærende, at wii wilde wigie honum til subdiaconum, inthe bwd eller breff hade wii epter honum, wthan saa fore kom han sielff kreffuendis. Wii swarade honum til hans ærende, at om honum saa tektis, tha skulle han haffue eder scriffuelse til oss, oc wilde han komme med them om paske affthon, tha skulle thet sket epter hans begæren. Epter som i nw scriffue oc wethe ecke, huar han ær, merke wii, at han hade ther föge akt tiil. Siden haffue wii inthe fornummit aff honum, huaske litiit eller mykit. Fornumme wii tog i gaar, at han haffuer stondendis her i byn nogre tingest, som medicine tillyder, hoss en borgare, the han kwardsätte her i distinginne, læste i säcker, huilche wii forbwdit haffue hoss then borgare, at han them ingelunde vtfæa skal förre en han far edert visse bod oc breff. Huar wii &c. lika med N:r 9. Ex Vpsalia feria vj^a ante Georgii mdx, nostro sub signeto.

Saa aars som nw ær oc for then ostadige vederlek ær ecke got liggie pa markin i Tælie, synnerlige gamble men, therfore kan ecke rwmmet wæl ware anners æn i Stokholm. Thet ær gansze nytte, at wii nogerstadz komme til hopa for Ericxmesse. Wii haffue faat noger tiende fra Tydzland, the wii nw ecke kwnne scriffue. Wii formode, at i haffue oc

tesligis faadt tæden tidende. Nær Gud föger, wii komme tilhopa oc faa tiid til at begrwnne oc öffuerwege, huat sanningen ther vtinnen ær pa alle sidher, kwnne wii med the gode herrer öffuerwege, huat rigit oc oss bestandeligt kan wara.

Åke Hansson till Hr Svante, svar å en uppmaning, att han skulle bättre betänka rikets bästa än låta sina landboar undandraga sig skyldigheter till kronan; den gälde hans landboar i Småland, der han icke denna vinter haft någon fogde; men han skulle låta undervisa dem i det hänseendet, dat. Ettak d. 26 April 1510. D. G. A.

Wenliig kerliig helse nw oc altiid tilforenne senth med wor herra. Kære herre. Fiik jach edert herredömis scriffuelse i gaar med eder herredömes swen, Per Scriiffuere, e bland annat rörendes, ath jack skulle betänckia Sweriigs riiges besthzste hvilkiid Gwd i hymmeriiges riige skal kenne, at jack wiil gerne woge liiff och mackt for edert herredöme och Sweriigx riigis besthe skuld, ääner och hwar behoff görs. Som edert herredöme rörer om myne landbor i Smaaland, ath the siithe edert herredöme ohöriige och ecke wele göre then dell, andre dannemen ther i landhet göre, huilkiid meg ecke weterlegt war, oc hade jach ingen fogotthe ther nædre i wynters, wthen nw epter paschaa sende jach myn fogotthe ther neder, och fyns thet ecke, at nager, the meg tilhörer, haffuer giiffwid them tröst eller raad att wara edert herredöme owilige i nager motthe. Man thaa wiil jach lathe wnderuise them, ath the skole göre all dhen dell, andre dannemen ther i landhet göre. År her inge synnerliig tidende edert herredöme tilbiwdendes paa thenne her tiid. I huad motthe jach kan ware edert herredöme tiil welie och kerliig, gör jach altiid gerna. Edert herredöme her med then alzmetig Gwd, Sancte Erik kong altiid befalendes. Ex Etag in crastino Sancte Marci ewangeliste Anno Domini Mdx.^{mo}.

Ache riidder.
Hansson

Hemming Gadd till Hr Svante, tackar för en bjudning, men särdeles för det svar, Hr Svante låtit uppsätta i hans sak till ärkebiskopen, hvars afsigt vore att få en annan i hans ställe i Linköping, som kunde släppa K. Hans in öfver Holaveden; till det utsatta rådsmötet kunde för den korta tiden alla omöjligt komma, och vore intet annat angeläget, än det som stod i bebindningsbrevet*), han hade också fått ett listigt inbjudningsbref af ärkebiskopen, som vill draga honom till sig, dat. Rönö d. 28 April (1510). Egenhändigt. D. G. A.

Myn ödmyuke thro thiensth altidh forsændh medh Gudh. Verdogh herre fadher, om thet mik ware möjligith lifwa i M (1000) aar, kwnne jach aldrigh medh myn ödmyuke thiensth medh lif och makth forthiena then store ære och dygdh, i och myn kære frw modher mik bevisth haffwen, serdeles i nw i the genswar, i haffwe giffwith pa myne wenghna erkebispem i Opsala. The sighia thöm wara snelordada, i Rom haffwa warith, the genswar wara aff stor fornwmsth saman sath aff hiertans grwndh, aff then erlig herra, thöm bebreffwade, sa och aff hans brysth radh, cancelerens, thöm samman satthe. Wars herra dödh ware mik sa godh, ath ther ær hwarth ordh santh wti. Jach kan klarlige fornymma, ath han will jw haffwa mik fran Linc[öping] och en annan ther in, K. H[ans], och honum skulo lata in ower Holawedhen, ther om och alth annath framdeles scriffwandes och talandes, tha sa nær komer. Jach hawer sænth til Stocholm Rawall i Wenge epther kabelgarn, sa ath jach wille haffwa myn barsa til flotzs, ath koma op, som jach idher sadhe. Thet ær omögligh, sa hastoge alle koma til thet möte beramath ær, i sa korth tidh, ey mer æn viij (8) dagha. Myne swene mesth ære pa Hoff, i Linc[öping] och i Tyusth, somme hær och tær. Togh ær ey annath a ferdom forhandlandes, wtan som warth bebindinghe breff*) inne haller. Ho ey will medh ther in, tha withe i och the medh idher intrædha, hwar i ma sla lith til. Epther mik skule i icke bidha medh lif och makth, æ hwar i wilen mik haffwa til thiensth, wtom tith jach sadhe idher sisth. Item erkebispem will jw draga mik in til sin i thet breff jach fik, och skickar jw Doctor Erik Getingh pa mik medh sin listigh breff, ath jach skall giffwe mik in til honum, och wiste han nw the ordh, jach swarade biskop Otte sisth i idher nærware,

*) Hr Svantes, H. Gadds och 5 andra rådsherrars förening, att icke utan Kalmar slotts och Borgholms återställande betala K. Hans den i Malmö utlofvade summan, dat. Vesterås d. 2 Mars 1510. Danska Geh.-Archivets Aarsberetn. IV: 355.

thet fornam jach i hans breff, jach nw fik. Her medh idher Gud befalandes, myn kære frw modher och allan hopen medh mange gode nætther. Hastelig aff Röne, Veneris ante Quasimodogeniti.

H. G.

Hemming Gadd till Hr Svante, tackar för en bjudning till Stockholm och vill komma det snaraste han kan, men har haft svårt att få kabblar till sitt fartyg (Jfr N:r 301), dat. Rönö d. 19 Maj 1510(?). Egenhändigt. D. G. A.

Myn ödmiwke thro tjänesth nw och altiith försænth medh wor herre. Verdoge herre fadher. Sidan jak fick myn drenggh ighen medh eders herredömes breff och scriffwelse, haffwer jak giorth och gör mik redha komma til edert herredöme, thet aldhra hændeligasth jak redha kan wara. See Gudh förkærth, ath her ær saa stor bryst i thenne landzendha i all then dell, wij scolo paa haalla. Jagh haffwer nogh ath göre medh och inghen thet göre kan. Mik fattas ij (2) kabbla, och inghen kan faa them göra kan, wtan nw i gar jak en lath henth fra Nycöpwngh. Thet skal ikke töffwa, nesth Gudz hielp. Takkandes eder ganst ödmiw[keli]ga för eders herredömes gönstelige tilscriffwelse och tilbodh, ath jak maa ætha köth om söndagen paa Stocholms sloth, nær jak komber, och höra messa i capelleth, hwilketh edre thro swena, thaa waare och nw ære, igen togo medh blodoga nægle fran rikesens och edre oppenbare fiendhe, thet ærchebispn i Vpsale thaa myket leet war, och jak nw niwther til godho, saa myketh i hans makth ær. Vnne mik Gudh, Gudz hyllesth, eder och myn kære frw moders, jak wordher ey, hoo wredh eller glad ær. Her medh eder alzwoldogh Gudh befalandes medh lifff och sjell til ewig tidh. Myn welweligh thro thianesth eder herredöme bewisandis altiit saa lenge jak leffuer . . . . . myn kere frw moder, myn wnghe herre och tillith medh mange . . . . . Rönö die pentecostes Mdx.

Hemingus Gadh,
Electus Lincopensis.

Ture Jönsson till Hr Svante, hade d. 17 Maj fått kallelse till rådsötet utfärdad d. 25 April, men när biskop Vincentius ej rest, hade han ej velat komma, emedan han i dennes egen närvaro ville försvara sig för hans förtal, dat. Falem d. 1 Juni 1510. D. G. A.

Min ödmyge velwillighe trotiensth och kerlighe helsse nw och altidh tilforendhe send med var herre. Kere herre och swager. Maa i vidhe, ath nw Sancte Erics afften fick jach idert herredömes, verdigh faders bisscop Masses och her Jören Nilssons breff, vtskriffwen aff Strengeness Sancti Marci ewangelisthe dagh, lydendis, at jach epter begeren besöghe skolle herremöthe i Stocholm om pinsdaghen at senesth medh flere aff tesse gode men aff Vesstergölland. Kere herre, haffwer jac stædes varith til redhe, epter som idert herredömes skriffuilsse lydde, aff Vesteraas tilforende vtskriffuet, forbideth epter thenne verdige herre bisscop Vincencius, och sendh honum myndoge budh medh hans egne tjänere, besynderlige med hanss domprosth oc erkediëkn, at jac sadana breff aff edert herredöme fanget hade, oc thet herremöte besöge ville, ner hans nadhe vpdragen vore til for:ne möthe, tha ville jac i hanss egen personess nerware fortelye for ider h[erredöme], the verdigesthe, verdige fæder, herrer oc erlige godhe men then owilye, oss i mellom er, tesliges vndlädhe mich for then sagh oc tal, han mich pa förth och paskriffuit haffuer, som en fatigh troo man bör at göre. Kære herre, nw haffwer jac formerkt, ath her Anders Ericsson er med breff oc verff til rikessens radh pa hans nades vegna, ther fore begerer jach kerlige, at i icke vele vendhe mich thet til nagen owilye, at jac nw icke komme kan. Gwdh kenne, jach hade gerne kommit, oc hade thenne biscop kommet, som jac idert herredöme tilforendhe tilskriffuit haffuer, dogh vill jach medh alle makt vare pa iderth beste oc bestandh, e hwar jach er i thenne lansendhe eller hoss ider, oc driffwe thet ondhe tal in pa them sielue, mek thet for ider paskriffuet och förth haffue. Kere herre, for thet jac ytermere rider til ider epter iderss begeren en noegen annen, tha heter thet icke anneth en jac beclagher them for idert herredöme. Ty hoppes mich, i ære icke begerende, mich skal sadane tal pa hengge. Ner thenne biscop komer for idert herredöme, vil jac, vden alle forsy-melse, vare ther til stædes, vden döds forfall meck thet for-tage, ther haffwer ingen twil vdi. Kere herre, mich at skriffwe eller rade i sadana rikessens merkelige erende, star litet at göre, men huat idert herredöme medh menige rikessens radh

samtyckie beslute, vil jac med alle makth gerne epter föllghe, epter myn yterste formoge, ödmygelige bogerende, at i vele vethe mit besthe oc icke tro liwgere, som myn store tro er til ider herredöme, oc i mek sielffwe loffuet haffue. Ty vil jac gerna fortiena med liiff och machth, thet Gwd kenne oc Sancte Erich, them jach idert herredöme med liif oc siel befeler til ewig tiidh. Ytermere veth thenne myn tianere vnderuise, huat er ær for tidende i thenne lansendhe. Hasstelige skriffuit aff Falem lögerdaghen nest epter corporis Christi anno Domini Mdx^o. Meo sub signeto.

Twre
Jensson ridder.

Ärkebiskop Jakob till Hr Svante, förord för borgarne i Upsala, att få lindring i utskrifningen, från 18 man till 10, dat. Arnö d. 22 Juni 1510. D. G. A.

Jacobus &c. lika med N:r 9.

Wii finge nw the fatige mens scriffuise aff Vpsala, at the hade fanget eder breff om xviii (18) karle, the wtgöre skole etc. Swa ma i wethe, at ther ær gansze stor fatigdom aa färde, oc the borgare ther ære alle wtselgde(!) epter sine barning oc the ære faa, swa at staden ær mestedelin besat med fatige ænkier, bidie wii eder kerlige, at i wele för ware skul beskode teris stora fatigdom oc benadhe them pa x (10) karle, til at wtgörendes. Teris makt ær ekki mer, oc seent ær them tilsagt. Her wïnnen rammer the fatige mens besta. thet forskulle wii med eder altiif gerne. Hwar wii &c. lika med N:r 9. Ex Arnö die x:^m (10000) militum mdx. Nostro sub signeto.

Bedie wii eder, at i wele biwde oss til med thetta bud, hwrw i wele förhaffuit med the fatige men oc at i wele wnne them tiidher och stwnder til at reedhe siig til med öl, spisning och annen del, ty epter seent ær tilsagt, fattis them alt thetta för:ne, oc kunne thet ekki snart asted komme för teris fat[ig]dom skul. Iterum in Christo feliciter valeatis.

Årkebiskop Birger samt riddarne Sten Bilde och Tönne Parsberger till K. Hans, begära få veta hans vilja i afseende på det svar, de skulle lemna på ett just nyss ankommet bref från Svenska riksrådet, och tillstyrka, att de tagna skeppen återställas och det försingrade godset ersättes, dat. Lund d. 13 Juli 1510.

Wor ydmwge, redebogen oc plictug tjäneste eder nades verdughed altiid forsend met war herræ. Högburen försthe, kære nadige herræ, nw i dag, tha klocken slaa sæx effther middag, finge wi Sweriges Riges Radz scriffvelse, lydende, som thennæ copie innæholder, som beslwthet ær vdi thette wort breff. Kære naduge herræ, bwdeth bliffwer forbidendes her i Lund, om edher nadhe teckes, at ther skall noget scriffwes til Sverige igen. Hwes eder nades vilge ær her om, bedhe wij ydmwglige, at eder nade vilde giffwe oss till kænne met thette wort bwd, at wij encket maa vidhe, hwad wij skwle giffwe the Swenske igen fore swar. Kære nadige herræ, ey kwnne wij ratteligere mercke æn thet ær nötteligt fore eders nadhe och oss met, at the Swenske skib, som nw tagne ære, giffwes igen oc fornöffwes hwes forkommet ær aff godzet, pa thet at brösten skulle ey finnes hoss oss, at recessen skal jw göres fwltd. Her med samme eder nadhes sjæll, lifff och stadt Elmegtigste(!) Gwd befalendes oc Sancto Laurenz. Ex Lundis Anno Domini Md decimo, sabbato intra octavam Kanuti regis et martiris. Meo sub sigillo.

Samme
Eder Nades

Tro Capellan oc tjänere
Byrger ærchebiscob i Lund
Sten Bilde Ridder.
Tönne Parsberger

Utanskrift:

Illustrissimo principi ac potenti Domino, Domino Johanni, Dei gracia Dacie, Suecie, Noruegie, Sclauorum Gothorum-que Regi, Duci Slesuicenci, Holsatie, Stormarie, Ditmartie, Comiti in Oldenburg et Delmenhorst, Domino nostro gratiosissimo.

Original i K. Danska Geh.-Arkivet.

Olof Björnsson, fogde i Värmland, till Hr Svante; har afsändt till Stockholm och Vesterås 210 oxar, meddelar nyheter om Olof Ottessons uppresning i Bergen, dat. d. 25 Juli 1510. D. G. A.

Myn ödmöckæ tro tyænsth med skriwelssæ. Ma i wedhæ, kere herre, at som jak fyck eder skriwelssæ i gordh om nocker oxer, tha sender jak nw eder til Stokholm ij^c (150) oxer oc sender jak til Westerars lx (60) ogxer, effter eder breff och befalingh. Somen aff tessæ oxer fyndes i thenne kalf.

Kære herre, er her for wijssæ tyendhæ, at Oleff Otzsen hawer setth sigh ob modh koninghen oc hawer tagyth konghs gordhen i Berwen oc setth sin fogyth ther pa, oc koninghs fogyth[en] slo han i hyæl, oc nw er han i Westersön med vij (7) kraweler. Hwadh tyende ther er aff, thet kan myn dreng heder wel vnder wyzæ. Kere herre, hade jak gernæ nw komedh op tiil eder, men nw kan jak icke kome aff landyth, for fyendernæ lyge mygh pa hender, som myn dreng kan eder wel vndervisæ. Wyl jak altidh gernæ ware pa ederth besth oc gavn, som i tro mygh om met(?). Her medh eder then almektigste Gud befalendes oc Sancte Erik. Skrivet i Vermelandh die Jacobi Anno Domini mdx.

Olleff
Börnsson eder tiænere.

Postscriptum å en lös sedel (kalf):

Item kere herre, som jak fych ede scriffwelsa, ta hadhe jak for samligh(!) clxx (170) ogxer. The sta i ider obbör iii^c (300) mark lx (60) mark, ij (2) öre. Item som jak fych eder skriwelsæ, at jak skulle köpæ alle the oxser, jak kwndhe ower kome, ta köffte jak xxxx (40) gyllæ oxser Sancte Jacobs dagh aff te dande men for . . . Somen aff tessæ ij^c (200) ogxer oc x (10) ogxer. Item sender jak eder then speghe lax med the Stockholmska fran Köpyng hæ, sa at i skwllæ honom snarlege fa.

307.

Peder Turesson, Johan Månsson och Bengt Abjörnsson till Hr Svante; att intaga holmen så hastigt, som han befalt, är ej möjligt, emedan bönderna äro senkallade under and-tiden; man skall skansa under svennemuren och pröfva deras magt på slottet, dat. Kalmar d. 2 Aug. 1510. D. G. A.

Vore ydmykeligh helse, welueligh throthienisthe, eder herredöme nw ok altiidh tilforenn sendh medh Gudh, werdigh herre. Nw i samme stwndh finge wij eder herredömes scriffwelse, at then holmen skulle intages nw for sönnedaghen. Tha ær thet ecke mögeligh, at thet kan sa hastigth a stedh komma, helst fordy bondh . . . . ær senkalledh till nogen hielp eller wnsetningh i thenne annen &cra Th . . . . . ære wij sa till synnes, at strax i morghen om nath welia wij skanse . . . . . vnder swenemwren och dha försökia theres makth pa slotthet, hwes the oss tillstædhie welie ok sedhen framdeles brwke worth synesthe, ther wij besth fynne tilfelledh. Inthet anned synnerliget, vthen eder herredöme then alsmehtog Gud befollindis. Raptim Calmarnie in crastino ad vincula Petri anno Domini Mdx:^{mo} Meo sub signeto.

Per Turson
Johan Monson
Bench Abiörnson.

Utanskrift:

Erligh herre oc strengie rüddere her Swanthe Nielson,
Sueriges riiges forstandere ödmykelighe.

308.

Johan Månsson till Hr Svante, uppmaning att sända ombud till Hjortsberga landsting, d. 9 Aug., då fullmäktige från Varend, Möre och Göinge härad i Skåne skulle der inträffa, och försöka att göra tydligt, hvem som är skuld till detta krig, dat. Kalmar d. 3 Aug. 1510. D. G. A.

Min ydmykeligh helse welueligh thro thienisthe eder herredöme nw och altiidh kerlige forsendh medh Gudh. Kere herre, verdhens vetha, at nw pa Sancti Laurentii aften ær beramedh ith menigth landztingh vedh Hiortebergha, ok tha

forsambles the besworne hæredhe aff Wærendh, Möre ok Gydinghe i Skaane. Wore thet gansche nyttogth ok aldhre störsthe radh, at i nw i samma stwndh medh the gode herrer ok män hoss idher ære alwarlige offwerwæge, hurw besth thöm skall ingiffwes medh bodh och scriffwelse then opresningh emot kung Hans, nw pa nyth begynth ær, ther the kwnne sig effter rettha, swa at the klarlige finge till kenne, hoss hwem brysthen fynnes, ath vi ther till ære nödde ok twingghede, swadana skadhe ok fordarff wedergöre. Om swa ecke skeer, tha ær frwktendhe, ath the fa nogen annen prædiichere, som mong ærinde och saker thöm fortælgher, oss till alss inthet bestand. Ty ær radh, then kansen forware i tiidh, som aldra största makth pa ligger. Kære herre, lather her ingen forsymbelse fortages i nogen motthe, ath edert bwdh och scriffwelse jw komme till samme tingh ok sa forwardh, ath the ecke bliffwe forteget eller nederlagth, Inthet annet synnerliget. Eder herredöme then alzmektigh Gud beffolendes. Raptim Calmarnie lögerdagen nest ad vincula Petri mdx. M[eo] s[ub] s[igillo].

Johann
Monsson.

309.

Anders Skrifvare till Hr Svante, ett bud som varit sändt till Gotland är återkommet; för utförande af det uppdrag han hade, fordras, att allmogen i Norra Motet får komma hem, dat. Petsnäs d. 4 Aug. 1510. D. G. A.

Min idmyge kerlig helse oc welwelig thro dienst nw oc altid. Kere herre, fic jac nw straxt i Petznes kirkie at vethe, at then breffdragere, som foor her aff landhet oc til Gwtland, kom hid i nat om mynnatts tidh, tha sende jac straxt Swen Jonssons kar oc en aff the bönder, som breffdrageren folde, til eder, oc skicket jac straxt hold, oc gerne vil jac legge all win ommet her, om jac kan faen. Kere herre, ville i lathe almogen komme hem her pa Nörmothet, tha motte jac faa then del, som i haffwen sent mek epter. Eder her medh Gud befalendes oc althet i vell villen. Ex Petznes anno x söndagen nest epter vincula Petri.

Anders
Skriffuer.

Utanskrift:

Erlig oc velbördig man her Swanthe Nielsson i Ekesiö
ridder Sweriges rigis forstander i idmygelige detur hec.

Stockholms borgmästare och råd till Hr Svante; hade d. 5 Aug. mottagit hans skrifvelse med underrättelse om det med Lübecks fullmäktige, höfvidsmän och sändebud, afslutna förbund och en uppmaning att väl försvara slottet och staden, hvarom han icke bör tvifla, dat. d. 10 Aug. 1510. D. G. A.

Wore werskyllige wnderdanige kerlige hilssö och tro tiensth nw ok altiðh försend med Gud. Kiere werduge herre, som wij nw i mondax vntfinge ider herredömes kerlige scriffuelsse, ludendes om thet kerlige förbund idert herredöme med the Lubeske fulmyndige höffuidsmen oc sendebud pa menige Sweriges rikes besta ok bestond samfellelige giort och besluth[et] haffwe, huilke ider herredömes scriffuelse wii strax för menige man her i staden pa Sancte Gertruds gille stuffwe læsæ ok förkynne laathe, swa ath wii meth them saadane tydende ganske wel behagede. Almektigh Gud och alle Suerges helge patroner giffue oss altid godh tydende fra ider och alle idre herredömes medföliere ath spörice. Som i ok scriffue ibland anner ærende, ath wij förware skulle ider herredömes sængerum ok thenne fatigh stadh, som oss allom alle störste makt paa ligger, hulket Gud kenne, thet wii alle endrektelica nesth Gudz hielp meth liiff, makth ok all troskap gerne göre vele, som oss tilbörlogit ær, hulket idert herredöme i nogen motte inthe twile heller befrukthe, swa ære her ingen synnerlig tidende ider herredöme tilscriffue pa thenne tijdh, annen æn her staar aldelis ganske wel til i alle motthe, almektigh Gudh thess loff haffue ok Sancte Erich kongh. Huat god tydendhe, wij kunne framdeles forfare, wele wij oförtöffuet gerne ider herredöme ther om tilbywde, ok bidie wij aff iders herredöme thet samme ighen. Idher werdighet til wilie, tienst ok al ödmykt skule i finne oss altidh welviliege gerne wele göre. Ider herredöme her meth almektig Gud befalendes tiil liif och siel. Snarlige scriffuitt i Stocholm Sancti Laurencii dag, wnder wort stadz signet, anno Domini Mdx:^{mo}.

Borgemestare
och Raadet ibidem.

Söderköpings magistrat till Hr Svante; förord för en Dansk, Claus Pederson, som kommit dit på våren med en skeppslast mjöl och med särskildt tillstånd blifvit inskrifven som borgare, emedan der var stor brist på skepp och få borgare, men just som befallning kom, att skeppet skulle segla till Kalmar sund, för en resa till Städerna, hade Hr Trotte Månsson lagt beslag derå, dat. d. 11 Aug. 1510. D. G. A.

Vor ödmiwke helsen oc trotianiste försände med vor Herre. Kære herre, som ider verdighet scriffe epter tet Danske skip, at tet skulle komma til ider i Kalmarna sundh och flere med, som redha varo til Städerna, tha giorde skiparen Claus Persson sikh stragx redho oc lath byggie pa skipet och ville oförtöfft variidh hos eders herredöme, ij tet samma sende her Trotte sina swena hiit til byn oc lath tagha skipet borth utaff anne, tet wij ecke fornummid haffua i naghon hande motto, huadske med ordh eller gerninge, tet forscriffne Claus haffuer annorlundhe beuist sikh æn erlige som en god man. Then tiid han kom her först i vaaras med mælningh, som landet kom til sthore tarff, tha begærde han vort borger-skap, tha dyrffdes wi ey trösthe honom ther vppa för swadane feygdh, som nw varidh haffuer oc æn ær. Tha gaff han sikh vp til iders herredömme til Stokholm, som Jon Jönsson bödhe os til med sin scriffuelse, epter eder erlighetz befallningh, tet forscriffne Claus rekthe ider handen oc trotianiste för en fast borgare her i Suderköpungh. Ther med toghe wij honom in tiil os, oc förborgadhe han sikh i vi (6) aar, som var lagh inneholler. Hær ær ganst faa borgara i staden, tet Gud kenne, oc görs vel gode män behoff, her ær oc sthore brysth vppa skip. Kære herre, bidie wij kerlige oc ödmiwklige ider erlighetz herredömme, tet i vilde göre för Gudz skulde raama hans besta i thet han ær retther vdi-innan, at han magh faa siidh skip och godz igen, oc teslikes the gode män, som siith gotz hadhe fractadh ther vppa, med hulket wij altiid kerlige gerna förskille vilie epter vor makt, huar ider erlighet liuffth ær. Ider erlighetz herredöme her med alzmektogh Gud befalendis. Scriffuit i Suderköpungh söndagen nest epter Sancte Laurencii dagh, vnder vorth stadz secreth, anno Domini mdx.

Borgemestere i Suderköpfung.
och Radet

Utanskrift:

Erligh högboeren herre oc strenge riddere her Swanthe Niels-son, Sueriges riges forstandere med al ödmiwkt sendes tetta breff.

Jens Munk, embetsman på Lyckå slott, till K. Hans, med underrättelser, som han erhållit från en slägting i tjänst hos Johan Månsson, om tillståndet både på Borgholms och Kalmar slott, samt anstalterna för bådas intagande, och att Blekingsboarne hafva nyss på landsting beslutat ej erlägga skatt, utan de få fred, dat. Aveskär d. 15 Aug. 1510.

Werdes eder nadhe ath widhe, ath ther er en forreder indhe hoss them, som skwder breff wdh til them och skriwer han soo, ath the skolle leghe östen och sönen til slotet, ther store höödöss wden fore then indersthe porth, ther mene the ath komme eldh poo, ock poo then nörre sydhe i stalgarden stor ock i (en) stor höödöss, ij (2) eller iij^c (300) less höö i then, acthe the ock ath sedhe eldh poo. Item hawe the ock ij (2) mysser, som the Lybeske fördhe tijdh, then acthe the ath skjidhe in pa alslotet met, ock haffe the ock aff the Lybskere, som inthet anneth göre en fyre pil och fyre werk, til ath kome ildh paa met, ock hawe the gyord xxx (30) stijger, som the welle stij mwren met, ock hwer stüie kan iij (3) karlle gaa opp til lijghe, ock er hwer stüie met dobelth opslaw, met the stüiger acthe the ath setthe ildh poo stwerne poo slotet, then stwn folket tager ware poo the fyre pill. Skal eder nodhe werdes ath wedhe, sligh oppseth hawe the, ock hawe the hogeth iij^m (4000) less eneriis, som lygher wdhen for slotet, som the acthe ath kome ildh po the höödöss met. Skal eder nodhe wedhe, ath alle thesse artijelle, som her stor, ere al theres fvlkomeligh acth ock welle bedrijwe. Her aff wedhe the inthet po slothet, ath the soo göre welle. Werdes edher nodhe ath wedhe, ath her Swanthe wel haffe Nydingh ock Sewedh ock Asbolan ock syn alth thet han kan aff stedh kome, iij (4) eller v^m (5000) folk, ock acther ther fore viij (8) dage for Sancte Michils dagh.

Ock wel jeg tro, thet han wenter the Lybske tho til baghe igen. Skal eder nadhe werdes ath wedhe, ath foo the icke wnsetni[n]gh her for inden, wyseligh sethe the ildh po them*). Werdes eder nodhe ath wedhe, ath hans acth er, ath han wel sencke dybet met stenkiijster, soo thet ingen skal kome til slotet, ock icke haffuer han mer skansset en fro Mölleholm ock til Monketornith, soo ath ther komer ingen in til landh, ock lyger ther hwer nath vi (6) eller vii (7) espinghe hwer nath (!) saa ath ther komer ingen indh. Item haffuer jeg wereth iij (3) eller iij (4) synwm harth hoss

*) Det följande synes afse anstalterna mot Kalmar slott.

slotet, ok kan jegh ingelwnde kome ter in for the same espinghe lyghe i hol fore megh, ock hadhe jeg xii (12) eller xiiij (13) aff Awesker borger met, ock haffuer en bondhe lowet megh, thet han wel fölghe megh, soo thet jegh skal kome ower skansen om nathen. Item haffde jegh en karl ij (2) daghe for Sancte Lawerse dagh innæ po slotet, ock skode the inthet hwerken for öll eller madh. Item skal eder nodhe werdes ath wedhe, ath all Blegingss land haffuer wereth til lannsdingh ock hawe the wedh taget, ath the welle ingen skath giwe, for en the foo jen stadugh fredh, ock kan jegh intet fonghe aff them, hwercken til slotetz behoff eller til meg selff, icke soo möget som en höne, thet kan eder node selff besyne, hwadh ther hör til ath holle eder nodes skath soo indhe met them selffe, orligh skath. Item alle thesse artickel, som jegh skriwer eder nodhe til, thet skal eder nadhe findhe i sandhen. Item skal eder nodhe werdes ath wedhe, ath far the icke wnsetingh po Boreckholm indhen Sancte Michilss dagh, tha brenne the slotet ower theres howet for the höö dösser skyll. Item skal eder nodhe werdes ath wedhe, ath her Swanthe haffuer wnth the Lybske Gwlin [o:Gotland] til skölingh, ath nar som the welle hyem igen, tha welle the skinde och brenne ock göre ther sleth. Item skal eder node ock werdes ath wedhe, ath alle thesse artickelle, som jegh skriwer eder nodhe til, them hawer en myn frende skriweth megh til, som tien[er] Jehan Mansson, och sendhe megh breffuet met jen Mörbo, ock skal eder nodhe fine i sannen, ath saa er som forskriwet stor. Item weldhe eder nodhe werdes ath sende tiid vi (6) eller viii (8) skyb, tha konne eder nodhe bodhe wnsethe bodhe slothen, ock en finge eder nodhe alle the skyb, som lyger for Kalmaren. Item werdes eder nodhe ath bywdhe megh til igen, ta wel jegh bespeye skyben, soo ath eder nodhe skal wel foo them. Er thet soo, at jegh kan icke kome ind her for inden, ta skole the fine meg poo Wlenigh*), nar skyben komme. Her met eders nods werdighed Gud befalendes. Ex Awesker die ascensionis Marie anno domini Mdx^o.

Jens Monk eder nades tro tiener.

Original i K. Danska Geh.-Archivet.

*) Utlängan, den yttersta klippan i Blekingeska skärgården.

Bengt Knutsson till Hr Svante; berättar att när de gode herrar, som varit i Skåne, kommo tillbaka med Ture Jönsson, blef allmogen i Sunnerbo ganska förtviflad, men i Skåne går ett rykte, att Åke Hansson lever; frågar, om han skall befatta sig med det gods, som Hr Åke hade i värjo af Hr Abraham (Eriksson, Gyllenstjerna), dat. i Sunnerbo d. 4 Sept. 1510. D. G. A.

Myn ydmycheligh och plechteligh troo tjänista nw och altid forsendh med Gudh. Wetha maa eder werdighet. ath siden then tidh, the gode herrer woræ i Skanæ och her Thure kom tilbaghæ igæn, tha wor almogen ganskæ fortwilledh, Woræ thet ganska nytteligh, ath i scriffuæ almogen til hwat som eder wærdughet tycthæ, saa ath almogen finghæ inghæ twegilsæ. Framdelis maa i widhe, thet gaar for eth tal blandh Skoniiskæ böndher, thet her Aaghæ ær i liffuæ. Ooensdaghen för Bartholomei screff jak eder wærduchet till, tha bleff myth sendiighe bodh syk paa wægen. Wth[i] thetta som nw forlopit ær, thet skal Gudh kände, thet ware icke myn skyl, at i icke finge mith breff för om all ærende. Maa i ock withe om thet goz, som her Aghæ hæffde i wære aff her Abram, och [o:om] jak skal befathæ mik nogith ther med æller ey, bedher jak eder ydmycheligh, at i byde mik till, för æn jak ridher till eder werdughet. Ær hær och nogit flesk och fææ igen, som icke nw kom wth, och aared forliden, bydher mig till hwad jak skal göre wtaffuit. Ær her ingen tiende anden æn thetta sendebod kan edher wnderwisæ. Byder mik till, hwææ jak skal mik rettha epher. Ey meræ en eder Gudh befalendes och Erik koningh med liff och siæl til ewegen tidh. Scriffuit i Sönderbo Anno Domini mdx Ooensdagen för natiuitatis Marie virginis.

Benth Edher troo tjänær.
Knutsson

Utanskrift:

Högborendh förstå och strenghe ridder her Swanthe Nielsson, Sweriges riges forständer med ydmycth sendes thetta breff.

Peder Jakobsson till Hr Svante, han skall följande dag begifva sig till Närke och »förbjuda» skatten, (för Åke Hanssons arvingar); Jon Jonsson är i Dalarne för den befalda utskrifningen; men emedan pesten härjar der, bjudes i stället en liten peningsumma, hvilken ej bör mottagas; brefvet om Kalmar slotts intagande hade vid Mormessan (d. 8 Sept.) blifvit kungjordt i Vesterås, till allmogens stora glädje, dat. Stockholm d. 16 Sept. 1510.

Myn ödmijwke plichtoge trothienist altiid tiilforen send med wor herre. Kere herre, teckis eders herredöme vele vetha, at jach fiich her i gar eders herredömes breff, then erlige godhe man Jon Jonsson och mich tiilscriffuith, lydandes, at wi straxt skulle forbywdhe skatthen i Nærkij och Örebro. Sa ma eders herredöme vethe, at Jon Jonsson ær en nw oppa i Dala om thet folk, i begære vtaff them, och gar ther nw swarlige pestilencia, sa at nw i stackot tiid ær wtdödth aff Twna soken vidh ij^m (2000), och bywdhe the Jon pa eders herredömes vegna en föge swmme peninger för thet folk, eders herredöme esker vtaff them, huilket ingelunde radh ær at tage pa thenna tiidh, epter then leglighet nw pa ferdha ær. som jach snarlige vil giffua eder herredöme tiil kenna. Ther fore vil jach i morghen giffue mich hædhen tiil Örebro och Nærkij och haffue Litle Jon Pedersson med mich och sætie honom qwar i Nærky hoss bönderna och strax giffwe mich tædhen tiil eders herredöme, hwar jach them fijnnæ kan. Framdelis kere herre, ma eders herredöme vetha, ath jach loth kynna eders herredömes breff i Westherass om Moremessa nest forledhen, och war almwghen gantske gladh at the tijdendhe, at eders herredöme hadhe fongit Kalmarna slot och storlige forhoppandes, at the snarlige skole och faa godhe tijdendhe om Borkholm, ther til hielpe alzmechtug Gud och alle riche[se]ns helge patroner, them jag eder befaler med liiff och siel tiil ewig tiidh. Snarlige scriffuet i Stocholm then monedaghin nest för Matthei Anno Domini Mdx:mo.

E. V. S.

humilis capellanus
Petrus Jacobi.

Erligh velbyrdugh man och strenge ridder her Swanthe Nielsson Sweriges riches forstandhere sin kere herre med all ödmjwgt sendes.

Original i K. Danska Geh.-Archivet.

Hemming Gadds och fem andra Svenska rådherrars skuldebref till staden Lübeck å 1500 Lübska mark, som de erhållit i Rhenska gulden, dat. Lübeck d. 16 Sept. 1510.

Wy Hennynghus van Gots gnaden gekaren der kerken to Lincopingen, Steen Swantesen, Steen Cristiernszen, Nicolawes Bassen, (!) Ake Joriensen vnde Holgher Karlszen, Rit-tere, Swedenrikes Redere, nw tore tidt to Lubegk wesende, bokennen openbar vor vns, vnse eruen vnd vort (!) alsweme, dat wy van deme ersamen vnde wisen rade gemelter stadt Lubegke an redeme, to geteldem, vulwichtigem Rinsschen golde vnde gelde voffteynhundert marke Lubesch, de se vns in anliggenden vnser nöden gutliken vnde fruntliken gelenet, to vuller genoge vpgeborn vnde entfangen ock in vnserer aller witlike nuth gekart vnde ghewant hebben. Dar vmme szo lauen vnde reden wy samptlick vnde besunderen, vor vns vnde vnse eruen, deme ergemelten Rade to Lubeke de vorgerorden voffteynhundert margk Lubesch mit den aller ersten an gudeme vulwichtigem golde edder ghelde, so darsuluest to Lubeke genghe vnde gheue, woll to dancke vnde vullere genoge vmbehyndert vnde vnuorlettet gutliken vnde fruntliken bynnen ore stadt wedderumme to betalen, sundere alle bohelf, list vnde geuerde. To orkunde myt vnserem heren Hennynges secreth vnde vnseren anderen hijr vnden angehangen ingesegelen witliken vorsegelt. Gegeuen nach Cristi vnser herenn gebort, Dusent vyffhundert im teynden jare ame auende Lamberti Episcopi.

Original å pergament, med sex vidhängda sigiller uti Riks-Archivet, alla väl bibehållna.

Svenska fullmäktige afsluta med staden Lübeck samt ombud från de Wendiska städerna: Hamburg, Rostock, Stralsund, Wismar och Lüneburg, ett försvars- och anfallsförbund; med ömsesidig förpligtelse, att ej utan båda parternas vetskap och samtycke stillestånd eller fred skall ingås med konungen (af Danmark), och göres någon eröfring, skall den genast öfverlätas åt den parten, för hvilken den är lägligast, dat. Lübeck d. 17 Sept. 1510.

Wij Hemingus Gadde, gekoren to Lincopwnggh, Sten Swantesson, Sten Cristiernsson, Niels Boson, Ake Joriensson

wnde Holger Karsson, Rittere, Sweden rikes rederen wnde manne, isswnder wthgeskikketh vulmektige sendeboden an deme erlike keyserlige stath Lybke, Borgameistere, Ratzmanne wnde gantzse gementhe, wnsse syndherlige guden vryndenn, gude gynners wnde trwe nabors, myth allen anderen eren voruanten wnde confederaten in vi (6) Wendiske stederen &c. do personligh biwesende, alzso is Meyster Johan Reyneke wnde meyster Johan Weteke, secretariorum van Hamborgh, Her Arenth Hasselbeke, borgameistere, Here Henrich Geredes, rathman van Rostock, Here Niels Sunneberch, Her Niels Smithelowe van Stralzswndh, Her Herman Maschaw, borgemeistere van Wismar, Here Jacob Skomakare, Here Hartigh Stoterogghe, borgameistere, Her Didrich Walske, ratman wnde meister Johan Koller, secretarii van Lwneborgh &c. don withligh, dath wij in dussen vorleden dagen na lange wnderuisinge hebben in de hilge iij(dre)falligheiths namenn vorsegleth, bebwnden wnde vorsloten lefflich, broderligh vorbwnt vor wns wnde alle de wnsen wpp beden sidhen wnde wnsse nakomlinghen bynnen deme rike tho Sweden, gestligh wnde wertzligh, wnde alle wnsse vrynden wnde voruanten, bynnen rikes wnde bwten, we se nw sinth offte in tho kamendhe tydhen wesen moghen, in sodan wise, tho allen articlen wnde pnwthe, dhe ingescrewen wnde wtgedrwwketh sin in dem likformligh reuersalis permentes brewe, gegewen vorwareth wnde besegelth is wndher wnsse syndherligh gude gynners, leffhebbers wnde vrynders, de keyserlige Lybeke statz ingesegell wnde wns in der vorbonomeden vi (6) Wendischen stedheren rederes wnde sendebadhen vormydlsth eren guden willen mith jaworth wnde vorfordinge to geseckth wass, myth vorbretringe enes wordes vorwanten &c. so dath wij allen vorgescreuen geloffwen wpp wnsse gilde trwe wnde lowen, wpp de makth wnde vorloffwinghe, wns mede gewen is van wnsse gnedigen heren Here Swante Nielsson, vorweser in koningz sthede isswnder gubernatoris der lofflike Sweden rikes Crone &c. wnde alle anderen, gestliken wnde wertzliken, rikes rederen wnde ock vor allen anderen, de nw sinth wnde tokamenden ock dhe gennen vor Sweden rikes Crone wnde der Cronen vorstenders don laten wnde laten wnde don scholen, wnde myth allen sinen bepliktters wnde vorwanten don wnde laten bepliktigh sin, wpp wnsse trwe wnde gude loffwe daths allan fasth wnde voll to hollendhe, ane alle argeliisth wnde gefferde in deme wnsse vorbwnde gescrewen wnde vorsegelth iss, so dath wi, upp wnsse sidhe, mith liff wnde makth to landh wnde vater, na wnsse owersthe vormoge der Cronen to Sweden, willen helpen, sterken wnde vorvordern wnsse

synderlike vrynden in der keiserlike Lybeke stath, borge-
meisterss, ratzmanne wnde menighethen wnde allen anderen
in der vi (6) Wendiske stederen wnde eren beplikters, con-
federaten wnde mit helpers, allen tiidh eres beste to wetende,
wnde dar vore vor enen wy allen den oren liff, hals wnde
alle wnsse wolfart to wogende, wo wnde in wath mathe sigh
sa befallen kan, wnde hir namals gen vorbwndh, wpslag ofte
vrede mith dem koninklige werde to maken ane tosaige wnde
vulborth vorberorden wnsen lewen vrynden, vor wns wnde alle
wnsse nakamlinge, ock gen owerfal en doen, de sig in erer
beskydh wnde beskerm gegewen hebben, dath sylwiste och
so forhopende in allen articlen wnde pwncthen van den wns-
sen söntherlige lewen vrunden ane twiffwel. Vas ock beslothen
van beiden parten to vorbetringe wnses confederaten ock be-
sworèn broders, dath oft Goth gewe wns gnade, dath wij
samptliken ethlike landhe, steder, slothe ofte feste ower win-
nen konden, wnde etlike van dissem wnsen guden, trwen
synderlike vrynden, keiserlike stath to Lybeke, borgemei-
stere, Ratzmanne wnde menighethe bepassiligh were bolegen,
skal man sodanne flws, ane alle insaige opseggen, owergeven
wnde leffueren, wnskedelig in eren henden. Vereth ock so
dath sodane landhe, stede, slote, borge ofte feste wndher
de Crone to Sweden weren ofte in der grensse en pasligh
were, schal man ock wedder wm sodans in eren hendhen
wnskedeligh wp antwardhen ane alle insaige wnde geferdhe.
Diss to mer tygnisse wnde vorwaringh lathe wij alle wnsse
segele wnde secreten witlicken don hangen an dissem breff.
Gewen wnde gescreuen to Lwbech Anno Domini Millesimo
quingentesimo decimo, Die Sancti Lamberti Martiris.

Original på pergament i staden Lübecks arkiv. Alla 6 sigillen bibehållna.

317.

Hemming Gadd till Hr Svante; Klaus Hermelin hade då de utlupo från Kalmar förbudit hans unge herre (Sten Svantesson) att genast utbetala några penningar till de Tyska ryttarne, de hade också både på Låland och i Travemünde betett sig illa, inspärtrat och utplundrat Hr Svantes svenner. (Troligen skrifvet i Lübeck i Sept. 1510).

Werdighe herre fadher, verdens welie wetha, ath then tiidh wij lope fran Calmarna förbödh Klauwes Hermelin myn

wnge herre, ath han ingelwndh skwlle giffwe thee rytters thee peninga, i hanom finge, för æn han saage, hwro thee bewiste sigh i alle motto, och sidan wij saage, ath the bewiste sin förrådara stykke i manga motto baade paa Laalandh och saa i Tramynne medh mordh, slagh och roff paa eders herredömes thiænare, ther fore wart thet raadt myn wnge herre, ath han skwlle them haalla inne medh sigh, och haffwer sielff brwkat them sig til nytto, och dee danneswena medh honom ære. Hadhe edre danneswena hafft piil, som them fattades, nær thee waaro innekættade i eth hwss i Trawmynne, thaa hade ekki mange sloppit medh liffwet aff thee Tyske ryttereforrådare. Man sidan thee gaaffwo sig för piilösa skwll, och thee andre sade them til thro och loffwan, togo thee och gripo them, röffwade theras harnessk, godz och wæria, och satte them sidan i fængelse som andra ogeringx karla. Skwlle myn wnge herre haffwa sidan giffwit them peningha, hadhe thet warith moth thronen i alle motto.

Handskriften, som förvaras i K. Danska Geh.-Archivet, ibland Hemming Gadds öfriga bref är af hans vanliga renskrifvares hand, och utmärkt genom de för honom egendomliga tilltalsorden.

Biskop Vincentius till Hr Svante; på väg för att möta vid Alsheda, har han fått underrättelse, att Danskarne ämna infalla i Kind och Mark samt att Peder Lycke uppsagt stilleståndet med d. 6 Oct., och som Hr Ture Jönsson ej än kommit åter, kan han derföre ej lemna orten, utan ämnar resa till Lidköping, der allmogen samlas d. 29 Sept. på marknad; begär Kinne, Barne och Gudhems härader för egen del, förordar äfven tre andra af ortens frälsemän, samt Knut Håkansson, som följt Hr Åke Hansson, att få häradsrätten i Kind, dat. Jönköping d. 27 Sept. 1510. D. G. A.

Vincentius, Dei gracia
Episcopus Scarensis.

Sinceris nostris recommendacione dilectione et salute premissis. Kere her Swanthe, brooder oc goode, besynnerlige wen. Maa i vetha, at siden wij haffde stoppet tiden her i æggen vid Jönköping i nogre dage, kome wij hith i byn i gaar, acktendes oss efter eder yterste scriffuelse, wij finge, skyndet os tiil eder, tiil Alzsede. Swo löper her noget ryckte, at the Danske ackte göre noget angrip in wppo March oc

17/9
6/10

Kynd oc annerstadz in i landet, huar the mackter oc tillfælle haffue. Torsdagen nest fore Sancti Matthei dag screffue borge- mestare oc raad aff Nylöd[ös]e oc then almoge ther nedre, at Peder Lyckie haffuer budet them tiil, at han æckie wil länger holle dagen än tiil söndagen nest effter Sancti Michels dag, swo at the wisse ære, at han ækter gæste them hemme, vm them bliffuer honum æckie fortaget aff wora pa thenne side. Wore the ther fore begerendes vethe, huat the skulle gripa tiil raade, vm the skulle giffue sig in tiill then wnge herren. Tha scriffue wij tiil them, at the skulle engen dell wppo slaa, for æn wij hade talet wid eder, tha willom wij strax effter edert goode raad scriffuet them tiill med wort eyeth bwd, huar the skulle siig effter rättthe. Swo effter thet ey tiilfælle war, at wij her tiil tals med eder herradöme kunne komme, oc stoor fare wore vm landet, for forskräckning oc twædreckt i bland almogen komen, at baade wij oc her Twre dröga- des baarte aff landet, giffue os strax hem i gen, æktandes wara i Lideköping, ther menige landet tiill hoope kommer pa Sancte Michels dag, oc tröste almogen och landet thet betzste wij kunne, tiil tess wij faange eder scriffuelse, hwrw eder teckes haffuet wm thenne landzænde, oc her Twre igen kommer, oc ær nyttogt, at han strax drager hem wm Kynd och March, oc wm eder herredöme honum med the samme læn æller anner forseandes warder, som os tyckie oc raad oc nyttogt wara. Bede wij eder kerlige, at i wele wnnå os Kynda herad oc ther til Barna herad oc Gudhems herad. Wij vele wethe landzens oc edert betzste, thet yterste wij formoge. Kere brooder, en wor friiboren swen, som heeter Knwth Hoquonson, bleff borthe nw i senast med her Aache oc sigx for sanning, at han ær i liffuert, æn dog han ær ille saar. Bede wij eder kerlige, at i vele wne honum heradz- rættten i Kind. Han ær föd i samme herad, oc almogen ær honum velwiliog. Her Aache hade oc latet honum then wp, for æn the wtføre. Bede wij eder, at i vele raame i thetta oc andre vor ærende wort betzste, thet fortyena wij gerna med eder. Edert herredöme then alzmecktog Gud oc alle Sweriges helge patroner ewinnelige befallendes baaade til liiff oc siell. Raptim ex Jönecopia feria sexta ante Michaelis Anno Mdx, nostro sub signeto.

Postscriptum å en lös sedel:

Kere brooder, ære thenne edre troo oc hulle tjenere, Knwt Lindorson, Niels Clawson oc Lindorm Brwnson, öd- mywgelige bönfalne tiill eder, oc wij kerlige eder bedie pa

theres wegna, at i wele tænkke theres betzste, thet fortyene the gerna, oc wij tesliges kerlige forskylle vilie med eder. Vij ville gerna yterligere talet theres betzste, wm lægligheten swo hade warith, at wij haffde kommeth tiil tals med eder. Iterum valete.

Biskop Ingemar till Hr Svante, om fältslag mellan Lübeckare och Danskar, och ett anbud om en »bifred» från de Skånska herrarne, hvilket tillstyrkes; prestmötet hindrar honom att nu komma till Jönköping, för att confirmera, men han erbjuder sin tjänst hvar som helst i Småland, om han derom blir af flera gode herrar anmodad, dat. Kronoberg d. 30 Sept. 1510. D. G. A.

Ingemarus &c. lika med Nr 164.

Maa i wetha, wij finge eder scriffwilse med eder tjänara i lögerdagx, rörandes, om wij haffwa nokon tidande aaff Danmark fornwmeth æller aff the Lybsko æller waara wener, thaa haffwom wij enghen annon tidande i sannind besport æn the Lybskas rytther forwogade sig och gingo i landh och komo til slagx med kongens folk ij (2) slagh och wordo slagne wed iij^c (400), och bleffwo likoweel wed marchen, och bleff mijkit mer slaget aff kongens folk. Thet her Electus æller the flere godo herra och mæn skwldo waro slagne æller gripne, wij ejj forfaredh haffwa, och ejj skolo i sætia ther troo tiil, ath the sig saa forsaago. Hade thet saa sketh, som Gudh förbiwde, i haden ther en wiss tidande strax aaf-faangit. Item som i begærodo oss tiil Jönoköpwng kommondes nw om Francisci ath færma, kwnno wij thet ejj göro saa braath for san forfal skwldh, som ær prestamotid, ston-dandes i Wexiö nw i thenne daga. Ær thet saa, ath ederth herradöme och flera the godo herra, thet paarörendes ær, æro wara mödo begærondis i thenne maatho, wele wij ther gerna wara betænchthe wthi, framdelis thet snarosta wij kwnno, ther eller annar stadz her nedre i Smaaland oss gerna möda, om wij ther om the godo herrars scriffwilse faangom, næst Gudz hiælp. Item almogans tal och welia, som i gaar forhandladis, scriffwit [o:screfvo] wij och her Erich eder tiil med eder tjänara, holken wij fortöffwadam i gaar, ath höra och merkia almogans tal och welia, holket han eder herradöme wæl wnderwisa kan. Kære herra, biwder oss tiil eder welia fwlkomp-

liga om then befredz bebindning, som wærdoge fader, ærchebispem i Lwnd, Biskop Birge, och flere the godo herra ther i Skaane tilbwdit haffwa. Tykker oss thet næst edert behag mykit nöttelich wara for then menoga man skwldh, paa holket them ær loffwad nw om Birgitte i Wexiö eth enket swar. Tilstædz thet icke, staar thenne landzænda i stor fara och stor brist for fisk, salt, hwmbla, skatpæninge och annan deel, som almoghen tiltrængder ær, ath bytha hwar med annan. Hade icke thette prestamotid warid, hado wij gerna siælwe giffwit oss op til tals med edert herredöme, holket Gudh känne, then wij eder Sancte Sigfrid och alla werdogxte Sweriges rikets patroner befolendes med lifff och siæl ewinnelig. Snarlige aaff waar gaard Kronoberg Anno Domini Mdx, ipso die Sancti Jeronimi presbiteri. Nostro sub signeto.

320.

Olof Björnsson till Hr Svante om ett ströftåg till Sudrem i Norge och sin villighet att försvara sin gränsort m. m. (jfr N:r 306), dat. Lidköping d. 30 Sept. 1510. D. G. A.

Myn ydmiwke plictigh tro tjänst. Ma i withe, kære herre, ath her staar well till i thenne landsænde, men jak haffuer warith till werke medh Knwt Knwtzson, swaa jak haffwer lathet slageth en hanss fogite siælf sætte, nw i fredagx viii (8) dage paa Romerike weth Swdrem. Kiære herre, som i scriffwe mik till om oxe, thaa haffuer jak sænth till Wæsteraars fire synnom tiuge oc till Stockolm xxx (30) oxe och c (100) oxe, och wil jach, meth Gudz help, lægge mik wind om nath och dagh, swaa i skolle haffue thenne landzænde wthen fare, oc ware paa edhert bætste thet yterste jak forma. Huath mere ær, kan mith budh eder wnderuise. Her medh edhert herredöme Gud befalendes oc Sancte Erik kongh. Scriptum Lidekiöpingh Anno Domini mdx^o altere die Michaelis archangeli.

Oloff
Biörnsson.

Lindorm Brunsson (af Forsstena-slågten) till Hr Svante, har enligt befallning skickat det folk, som tjent Åke Hansson upp till Hr Svante; och emedan han hört, att Knut Lindormsson (Vinge) fått hans förra förläning, begär han få Barne härad i stället, dat. Ettak d. 3 Oct. (1510). D. G. A.

Myn ödhmywklighe och veluighe thro tyensth nw och altydh försenth medh Gudh. Kere herre, fygh jak edher beffalnyngh medh Per Mansson, ath jak skulle rydhe til thet folgh, som her Aaghe Hansson tyenthe, Gudh hans syel nadhe, och skykka thet edher herradöme til handha, hulket jak och gyorth haffuer, som jak förmogher edher herradöme venskap och gangh. Kere herre, loth Bencth Gylthe mik forsta vm then förleningh, som jak haffuer aff edher, thet i haffue förlenth herre Knwth Lyndormsson. Kere herre, er myn store thro til edher, thet i vele förlene mik aff kronenes len, ther jak kan göre edher och kronene tyenste vdaff, tykkes edher herradöme förlene mik Barnaheradh, tet er myn ödhmywklighe bön til edher, hopis mik och til, ath jak haffuer beuisth mik i thenne fegdh, som jak vil vere bekendh för edher och hwar danneman. Her medh edher herredöme Gudh beffalendes. Scriffuith paa Etagh vigilia Francisci.

Lyndorm Brwnsson.

Utanskrift:

Erligh och velbyrdwgh herre her Swanthe Nielsson, rikesens förstandere ödmywklige sendis.

Johan Månsson till Hr Svante; unge herr Sten hade återkommit och vill öfver till Öland, Lübeckarne vänta i Sundet, dat. Kalmar d. 6 Oct. 1510. D. G. A.

Min ödmyke helse welueligh throthienisthe eder herredöme nw och altiindh tillforenn sendh kerlige medh Gudh. Verdigh herre, nw i nath kom wor kere wnge herre hiit in i stadhen, ganske well helbrögde, karsch och swndh, Gud thess loff haffwe, ok akther han sielff personlige giffwe siig i dag wtoffwer til Ölandh, och the Lybsche bliffwe beligginde

her i Swndhet, till tess Gud föger eder hiit komma. Therefore, kere herre, ær raadeliget, at i strax giffwe eder till wægx hiit hender, for monge sacher skull, som makth pa ligger. Hurv all ting ære forlöpin, veth thenne breffvisere Cristoffer eder wnderwise. Eder herredöme then alsmektiigh Gud och Sancte Erich kwng ewinnerlige befallendes. Scriffuid pa Calmarna sloth pa Sancte Birgittes affthen mdx:^{mo}. Meo sub signeto.

Johan
Monsson.

323.

Riksföreståndaren Hr Svantes kontrakt med Herman Messman, rådsherre i Lübeck, att han der skall uppköpa tvenne skepp, utrusta dem med bestyckning, krut m. m. och sända dem på våren till Stockholm, och skola de köpmansvaror då medfölja derå vara tullfria; betalning skall sedan fås enligt den värdering, som i Lübeck af commissarier blifvit bestämd; äfven det skepp, hvarpå han nu hemfört Hr Svantes son och rådsherrar, vill Hr Svante förbehålla sig att på samma sätt få inköpa. (Trol. dat. Kalmar i Oct. 1510*).

Ick Swante Nyelsson, gubernator des rickes to Sweden bokenne vnd betughe in dussen mynen appenen breue vor als weme, de one seen ofte horn lesen, so dat ik bin auer ens gekommen myt dem ersamen N. [o: hern?] Hermen Meszman, radtmanne to Lubeke, so dat he sal koppen tho Lubek ij (2) ghude scheppe, hollicke, crauelle, barssen, dat one myt mynen frunden vnd sinen frunden, de he dar to vormach vnd alder best duncket wesen vor segelacyen vnd tor were vnd tom orlighe, so nu vorhanden is, deynt, vnd de solueghen scheppe vth fordighen myt houetstucken, scherppentynen, hackelbussen vnd crude, so sik dat behort, vnd my de soluen scheppe senden int vorjar myt den in Sweden, tom Stockholme, vppe myn vnd des rickes to Sweden auenter, vnd wes de scheppe denne inne hebben van kopmans ghuderen sal allen tolle frigh sin, vnd N. Hermen Meszman vorbonompt, de sal myt sinen frunden to Lubek vppe dusse tydt de fracht tom Holme dar van vnt-

*) Af N:r 321 synes att unge Hr Sten d. 6 Oct. 1510 var inkommen till Kalmar, af Måns Grens bref af d. 28 är sannolikt, att Messman redan var hemrest, sedan han råkat Hr Svante, (jfr N:r 326.)

fangen vor sine vnd siner frunde arbeyt, moyghe vnd vorlach, des sal Hermen vorbenompt myt sinen frunden geuen dem folcke de hure vnd vorunghe vnd botallen alle kost vnd ber, wente dat de scheppe tom Holme gelosset sint vnd my offte den mynen auergegeantwordet sint, vnd wyl denne de scheppe to dancke botallen wes se to Lubeke staen; vnd dat solue gelt wyl ik botallen to Lubek ofte tom Holme, so it de frunde myt mynen frunden to Lubek auersprecken, wyl ik vnd myne eruen gans vnd al trwelicken holden. Item noch so geue ik dem ersamen n. Hermen Meszman vorbonompt vmme ghuder gunst wyllen, vnd dat he mynen her sonne myt sampt vnser rickes reyder heft hem gefolget vnd in ore beholt gekomen sint sin schip, dat nw himath(?) wyld vort ock tolle vrigh dusse soluen reyse vmme de anderen mynen scheppen in hem touolgende, des so hebbe ik my beholden, ofte my dat solue schip deynet to dussem handel, so sal ik it ok beholden vor einen redelicken penning, wat vrome ludde erkennen können, dar sal ik it vor beholden to des rickes beste vnd wyl one ofte den sinen gotlicken botallen. Dat dyt suo gededinget is, dar is an vnd auer gewest de gestrenge hern h. n. h. n. &c. Des to mer tuchnisse der warheytt hebbe wy vnse ingesegel boneden an dussen breff heyten hengen, de gegeuen vnd schreuen is in vnser stadt Calmeren am daghe n. int jar xv^ox.

Concept i K. Dansk. Geh.-Archivet.

324.

Johan Månsson till Hr Svante; han hade på ett sammanträde med allmogen i Möre vid Dörby mottagit böndernas löfte att med den mesta magt de kunna åstadkomma infinna sig hos Hr Svante senast d. 20, för att biträda med Ölands befrielse; två skepp hade samma dag inkommit från Stralsund, hvilka medförde bref från Hemming Gadd och den underrättelsen, att 24 skepp lågo der färdiga att segla öfver till Svenska orter, dat. Kalmar d. 17 Oct. 1510. D. G. A.

Min ödmyke helssen velueligh throthieniste eder herredöme altiid forsendh medh Gud. Werdig herre. Som jach war aldeles till reda ath gifwa mich till wæg, till talss medh almogen ved Döderby, så komma tw skep aff Sthraleswndh hiit in for haffnen, ther vore nogre breff inne, Her Electus eder tilseriffuidh haffwer, thöm jak eder sender medh thenne

breffwisere Lasse Jwthe. Effter thi jak haffde ecke tiid lenger fortöffwa i byn, tha gaff jach Peder Olsson befallningh att forhöre om all ærende. Nw jak kom till talss med almoghen, fornam jak mong skotzmaall, som framsettes, ther inthet kwnne dragha till noget bestandh, eder och riichet till thienisthe eller thet fateghe Ölandh till wnsettingh, som nw mach pa ligger. Dog paa thet siisthe loffwede the wed alle theres vellfarth medh oprækthe hender wele komma eder till vnsettingh med then mesthe makth, the kwnne a stædh komma, ok ware hoss eder aldhre senesthe nw pa sönnedagh &c. Sedhen i affthens jak kom pa slothet, loth Peder Olsson mich forstha, hwed han haffde fornwmmedh aff the Swndische, ath som nw i sönnedagx war, laage xxiiij (24) skep till redho for Straleswndh, som aktedhe siig hiit till Swerige, somlighe hiit, sommæ till Stocholm, till Söderchöpfung eller hwart Gud fögede dhöm försth komma. I samma stwnd kom en karll aff Köpnahafn in i stadhen och gaff for it rykthe, thet kwngen haffde xiiii:ten (14) skep i syön, the skep bliffwe strax förbwde vthen thenne tw skep, the haffde ankeren ombordh ok lope pa ewintyr, inthet fornwme the vthen en liithen jakt kwngen tilhörde. Om sa ær, at the xiiij (14) skep ære i syön, tha hopes mik at thenne stormen haffwer skiilth them aath, och med Gudz hielp schole fynnes igen i stranden. Inthet annedh synnerliget ær her nw pa färde vthen eder herredöme then alsmektig Gud befolindes och Sancte Erich konung. Scriffwid pa Calmarna slot torsdagen nest for xi^m jomfru dag mdx. Meo sub sigillo. Johan Monsson.

325.

Bengt Gylta till Hr Svante; han har d. 21 Oct. af biskop Matts och Tönne Eriksson*) låtit förmå sig att mottaga Örebro slott, dock ej på längre tid än tills Hr Svante kan komma dit; fogden och landsfogdarne stadna på sina poster och besättningen likaledes; inventariet jämte hvad som köpts af fru Birgitta, är aldeles otillräckligt, så att han måste begära befallning till närmaste fogdar om understöd med spanmål och slagtboskap, samt sända till Stockholm för att få salt, humle och fisk, dat. Örebro slott d. 23 Oct. (1510). D. G. A.

Myne ödmiewkelig tro tyenest, send med woress herre. Kere herre, tectis idert herredöme vitha, at xi^m (11000) jom-

*) Jfr dessas bref af d. 22 Oct. 1510, tryckt af Grönblad, Nya källor, s. 497.

frwers dag anammet biscop Mattz oc Tönne Erichszon Örabro slott pa edert herredömes vegnæ. Kwnne jak icke bliffue them qwit med mynne en jak mathæ anamme slottet. Thaa loffuit hanss nade mek, at han ville scriffue edert herredöme till, at edert herredöme ville ware fortentch vdi, at jak schulle thette æmbæthæ icke lenger haffue en Gwd ville, eder herredöme hiit vpp kommæ kwnnæ. Ma och edert herredöme vithæ, ath Göstaff Torstenszon her matte rechthæ [o:reckæ] biscop Mattz handen oc landzfogotene medh, och staa the i samme slottslag och fögdery paa eder herredöme vegnæ, som thee ware till fornæ. Tessligesthe haffue oc alle thee gode karlæ rechth mek handen, som ware pa Örabro, oc pa edert herredömes vegnæ. Kere herre, maa och edert herredöme vithæ, at jag sender eder her enæ script, hwad jak her anammet, inuentarium och thet, som wy köptha her vtavf frw Birgittæ. Tha er thet gansche föge, villæ edert herredöme ware fortentch[t] vdi och scriffue Olaff Biorn[son] till och Per Jwthe i Vasboo om noget fææ till slactning och Anders Karllszon om spannæmoll, och anammer jak nw strax vpp korn for hestelopp oc will lathe komme i mellthæ. Kere herre, staa her och thee graa hesta for slottet, som jak edert herredöme loffuit, och thee ære i gode mathe. Beder jak, eder herredöme gerna villæ vithæ mek eth goth swar igen om then deell, edert herredöme mek loffuit, hwicket jak vill fortyenæ och forskilla, saa lenge jak leffuer. Beder jak oc edert herredöme villæ ware fortentch, ath jak finge swar igen, om edert herredöme villæ scriffue thee fögder till eller hwar edert herredöme tectes. Haffwer jak oc myt bwd aff stad till Stocholm effter humbla, sallt, fiisk, hwad behoff görss. Hwar jak kan mest vithæ edert herredömes besta oc gang, vill jak legge mek wynd oppa. Her med edert herredöme allmectuge Gwd befalindes. Scriffuit snarlig paa edert slott Örabro Sancte Seuerini episcopi et confessoris dag.

Bent Gillthæ.

Utanskrift:

Hederlig velbiwrdug man och strenge ryddare her Swante Niellsson Sweriges riges fforstandere ödmiwgelig sendes thette breff.

326.

Måns Gren till Hr Svante; för att få blidan färdig behöfver
blidmästaren 100 famnar tumstjock lina, ett fat jern och
en god smed med all redskap; dessutom behöfs en fält-
skär för de sårade, m. m., dat. på Öland d. 28 Oct. 1510.
D. G. A.

Myne ödmyke welwilielighe tro tieniste altidh ederth
herredöme forsenth medh war herre. Kere herre, tichkess
ederth herredöme wyle wethe, ath then blydhemesther haffuer
mich wnderwisth och ær begærendes en god smedh medh all
reskap och eth fath jern strax ofortöffweth her wtoffuer och
c (100) fambne trosse, swa tyck som en thwme eller noghet
tickere. Teckess edert herredöme honum thetta skicke, tha
segher han, ath han will haffwe henne her for slotthet nw
om manedagh nesth komendes och göre sith beste medh
henne. Kere herre, ær ther och en tunno pyll pa Christoffer,
skeperen fördhe hedhen, beder jach och edert herredöme, ath
i wyle hith skicken medh thet same bodh och thet Bayye
salth j ($\frac{1}{2}$) lesth, her Hermen Mersman skencthe eder, thet
förde han och hedhen. Jach befalthe honum föredh i landh.
Kere herre, sender jach eder en karll, som löp wtaff slotthet
i gaar, sedhen i fore hedhen. Weth han eder wnderwisse
om all ærendhe. Ey mer. Her medh edert herredöme als-
mectigh Gudh och ridder Sancte Jören befallendes. Scriffut
pa Öland Sancte Symonis et Jude dagh anno Domini mdx.

Manss
Green.

Postscriptum:

Kere herre, wyle ederth herredöme wnne oss en bard-
skerer her hoss slotthet, mester Peter eller mester Hanss, for
thy then annen mester Petter for sin wegh, och ære her
nogle aff swenener skothne, och ær her ingen bardskerer.
Kere herre, beder jach och eder, ath i wyle ware till früidz
om then karll affh kom nogle daghe, swa lenge wy finge
göre ther noghen skalcheth i then brwn, the haffwe i graff-
wen. Kere herre, kwnde i wmbære Hermen Swenske nogle
daghe wthe hoss Erich Abramson, hoss bössener, thet ware
min bön till edert herredöme. Hoppess mich, ath thet far
snarth endhe. Haffde i embne pa noghet flesk och noghet
röcth köth, groff math, for thy her ær encte wthen alth fersth,
och lothe swenener ther ille om. Kere herre, wnsetther oss
medh Lasse Koch, ellers tage i skade vthid, for thy then an-
nen spiller swa michedh.

Arvid Gunnarsson, som af biskop Matthias och Tönne Eriksson (Tott*), blifvit satt till fogde i Vartofta, Gudhems och Redvägs härader, frågar Hr Svante, huru han skall ställa med hushållningen å Ettaks gård, enär husen der blifvit lemnade aldeles tomma och vinterskatten af nämnde härader blefve för uppsättningen otillräcklig, dat d. 2 Nov. (1510). D. G. A.

Min ödhmyke och veluiligh thro tjänisth kerligh försänd medh Gudh. Kære herre, tæckis ider vite, adh then godhe herren bisp Matz och Thyne Ericsson satthe mich her til iders foghete i Vartoffte herith, Gwdhems hereth och Rydwægh huilket Gud skal withe, ad jagh altid gerne vil vare po iderth gangh och bæste effter min bæsthe kunnisth och förmoghe. Kære herre, so lothe the godhe herrer mik försto, ad jagh skwille lægghe mich vin om ad bespise Etachs gordh aff these hereth, thy kære herre, ville jach gerne förwithe iders vilie, hrvledes iders wærdighet thæckis herom, för thy hysen ære al thom och alth fört aff gorden. Kære herre, bider jach iders verdighet, ad i ville biudhe mich thil, hwreledis jag skal bestellet eller hwar jach skal retthe mich effther, om ider tæckis ad lathe bespise gorden i gæn, ad i wille biwdhe the andre fogeter til, hwar i sith föghethy, ad the lothe kome then vinther skatten til gordhen, som gor aff the hereth, för thy her gaar föghe vinther skath aff these hereden och ær her ganske stor bryst po homble i landhet. Kære herre, ingen annen merkelig tidende ær her, ider herredöme til biude po thenne tidh vthen godhe. Eders herredöme her med altzmektig Gudh och Sancte Erich beffellendis. Ex Vartoffthe hereth die animarum.

Aruidh
Gwnnersson.

Utanskrift:

Erligh och velbyrdigh man och stræng hæ riddere her Swanthe Nielsson Suerikes rikes förstondere sin kerre herre ödmiukliga.

*) De samme hade nyss haft befattning med Örebro slotts och läns öfverlemnande af Åke Hanssons svenner, se brefven af d. 17 och 22 Oct. 1510, tryckta i Grönblads Nya källor, ss. 494—498. I det senare säges, att då de varit »der nere» (i Vestergötland), hade de fått uppdrag af biskop Vincentius till Hr Svante om »ett sticke län»; men andra underättelser om deras förrättning i Vestergötland än detta och nästföljande N:r felä.

Peder Svensson, som haft uppdrag till fogden i Mark å Hr Stens vägnar, anmäler för Hr Svante, att sedan han på tinget kungjort sin herres utnämning, och allmogen lofvat trohet, kom Jon Trugotsson dit och fordrade samma fögderi, hvarå han hade Hr Svantes bref, men allmogen »försvor honom», särdeles för det mord, han begått på väpnaren Peder Eriksson (Örnflyckt), dat. Örby d. 11 Nov. 1510. D. G. A.

Mina ödmiwka tjäniste altiid forsend medh Gud. Kære herra, werduges eder at witha, thet jac fatig swen rækthe myn hand werdug fadher i Gudi biscop Mathias medh Gudz nade i Strengenæs oc Tönne Ericzson pa edre kære sons wæгна her Stens Swanthason, min herra, medh forne herra oc werdug faders raadh bescopp Vincentius i Scaræ, her Twre Jönsson oc flere gode men i Væstergötland samtycke, skickadhe mik i Mark til min herres fogthe, her Stens, medh flere dandisswena, som edert herredöme breff wtvisa. Jac tingade medh almogan, oc lath jac lesa edert herrredöme breff, pa min herres wæгна. Almogin swarade mik wæll oc loffuade hulskap oc troskap medh sina wtskyller redhelige wtgiffuandes, som lag tilsigia. Lith ther æpter kom eder swen Jon Trugutson til Mark alhelgona dag oc begerade sama fögthy. Jac swaradhe hanom, at jac wille göra eder herredöme breff fult oc sidhen riidha hedhan aff lænit oc til eder, som breffuet lydde. Jac stæmpde ting, menighetin oc klærkæna komo mästa delin, jac sagde almogen, at Jon Trugutson hadde breff pa eder wæгна, at han skulle wara fogthe, almogin gik til hopa oc försworo hanom oc wille strax slo til honum i een kyrkio. Han tordhe icke til tingit for kærmaall, som i faa höra framdellis, om han komber ofelug pa Marbo ting i edher nærwaro eller min kære herris her Sten[s], oc wndrar almogin, at han biuder sik i geen for swadana gerning, han omanlige gjorde pa i (en) dandeswen Peder Ericsson, Sweriges rikes tro man oc wæpnare, sjelff vij [o:sjunde], oc sigher han, at her Ake bad honum slan i hææl, hwilket han kan ecke bewisa, for thy her Ake tingade nylige tilforene i Mark, for Peder war slagin, oærlige som jac skal oc wil bewisa medh manga dandes swena, presther oc bönder i Mark. Kære herra, hwar i wele mik hawa, ther wil jac wara, oc gör jac gerna hwess eder liufft ær. Kære herra, eder her medh Gud alzmetug medh Swerigis rikes patroner til ewig tiid befallandes. Scriffuat i Mark, Örby arom epter Gudz byrd Mdx Sancte Martins dag, vnder her Nigelss inzigle

i Orby, prowast i Mark, epter thet jac ecke sielff inzigle hawer.

eder kære sons trotiænare
Peder Svensson.

Utanskrift:

Ærlig, velbyrdug oc högmæktug herra her Swante Nilgelson, strenghe ridder oc Sweriges riges forstandare sin kære herre.

329.

Biskop Ingemar till Hr Svante, begär att hans tjenare få komma hem från Kalmar, emedan en svår farsot förorsakat folkbrist; allmogen i Skåne föreslår en dylik fred med Varend, som Blekingsboarne hafva, och har allmogen gått in derpå; biskopen begär Hr Svantes tillstånd, och fruktar, om det vägras, både för Växjö och sin gård; förordar Jäppe Kristiernsson att få behålla några förlänta gods, framför Erik Trolles tjenare, Gustaf, dat. Kronoberg d. 21 Nov. 1510. D. G. A.

Ingemarus &c. lika med N:r 164.

Bedio wij eder gerna, ath waare tiænara mottho hem kommo och see sijna hæsta före och annan deel, som baade oss och them machth paa ligger. Pestilencia gaar her swawerlega. Somme æro döde och somlige siwke, saa wij kwnno eij theras hæsta forsee. Thij bedio wij eder ödmijwclega gerna, ath i wærdens hemloff giffwo. Oss hopos, i wæl fortænke, wij waarth orsæcth giorth haffwe baade nw och nokor aar forleden. Kan thet och eij nw skee saa braath, bedio wij eder gerna wna oss waar fogoth, Matz Nielson, strax hem at kommo, om flere eij loff hem kwnno faa. Kære herra, ær oss tiil wethandes wordit, ath i haffwe forlænth Göstaff, her Eric's tiænara, Paabodanæsa gotzit, nokra gaarda liggiandes i Wærandh, som eder tiænare Jæp Cristiærnson i nokon forleden aar aaff eder i forlæning haffth haffwer paa krononis wægna. Bedio wij edert herradöme ödmijwclega gerna, ath i wele wærdes latho honum thet och framdelis behaalda, holkit wij gerna med eder forskwlda welie, han och tæsliskis göro skall, wara eder tiil tiænist, welia och kerligh æffther sin ijthersto machth. Kæra herra, sætio wij tiil alla goda mæn och dandeswæna, som them baada kænne, holken

thera, som riket mæst tiil tjänist æller i moth wæridh haffwer. Kære herra, wærdes i oss her om eth goth swar giffwondes. Kære herra, maa i wetha, ath almogen i Gydinga hæråd och annan stadz ther omkring i Skaane haffwa hafft hith maang bod, begærondis fredz bebindning i mellen Wærandh och them, som i mællen Blekwng och Wærand ær och warid haffwer, och begærod ther breff paa aaff oss och landit. Thaa the thet eij faa kwnno, wthan med eder tilstædilse, thaa haffwo the likawæl, almogen, fred i mællen seg bebundit, saa hwar maa tiil then andra fara i fred æffther then deel, som hwar behoff giordis, med wærdogx faderss i Gudh, ærchebispens i Lwnd, och flere godo herrars ther i landit tilstædilse och samtycke: Thaa ær oss warad weder ath, the hõtass fast paa then fattiga staden Wexiö och waar gaardh. Aaff Bærqware wæntha the sig inthe kwnna faa wthan onth. Enghen annon tidande ær her i thenne landzænda. Nokod kongens folk ligger i Rotnabij, eij mijket, widh xl (40) karla. Hwad tidande ther wthe æro aaff kongen ælla the Dansko herra, hodos oss Niels Mijra och hans medfölgara ederth herrådöme wæl wnderwist haffwa. Hwad wij kwnno wara ederth herrådöme til welia och kerlig, göro wij altid gerna, kænne Gudh, holkom wij eder Sancte Sigfrid, hans wælsignade systersöner och alla werdogasta Sweriges rikes patronor befalondes med liff och siæl ewinnelig. Raptim citissime ex manerio nostro Kronoberg Anno Domini mdx feria v proxima ante festum Sancti Clementis pape et martiris. Nostro sub sigillo.

330.

Riksföreståndaren Hr Svante underrättar tvenne rådmän i Lübeck, att han d. 24 Nov. personligen intagit Borgholms slott med Öland och der fått 123 knektar jämte några Danska adelsmän till fångar, hwaraf han väntar stor fördel både för Sverige och dess väänner, de Wendiska Städerna, samt hoppas att såväl Lübeck som de andra nästa sommar skola göra K. Hans kraftigt motstånd, dat. Borgholm d. 27 Nov. 1510.

Mynen frunthliken gruth vnde alle guth touornne. Ersamen, vorsichtigen, besunderen guden frunde, voge juwen ersamen lefften fruntliken andacht weten, ich, tolatinge Gades almechtigen, nwlikest vorgangen sondage vor Katherine, virginis hebbe Borcholms sloth sampt Swedenrikes lant Ölant ingenamen, dar vp suluest xxxiiij (33) vnde hundred vthgele-

sener knechte vnde krigeslude samp itliken Dennemarkes ryddermatischen mennin in myne vnde Swedenrikes vencknisse hantstreckynge my dar vp gedan, personlich genomen hebbe, vth welken sodanen Juw kundigen, my vnde Swedenrike ock gemennen Wendeschen Steden, mynen vnde Swedenrikes besunderen guden frunde sunderge nutbarheit aff entstande vorhape. Der haluen, is mynere andechtiger menynghe beghere, Juwe leffte myt inbringende deme ersamen radt, Stadt Lubeke samt anderen Wendischen Stedenn in guden bestande koning Hanse to Dannemarcken ernstliken wedderwere ertegen wil ock mynen vorigen breuen, nuwlikest gedachten rade Stadt Lubeke gesant, vul vnde al myne ernstlike menynghe tokomende somer, Gade helpende, vullenbringen. Dar sick Juwe leffte samt gemynen rade vnde Stadt Lubeke Gade almechtich to zeligen, sunden, langen tyden beualen touorlatende hebben. Gegeuen vp Borcholme des mytwekens na Katherine virginis Anno xv^{cx}.

Swante Nyelssonn, Ryttere,
Swedenrikes vorstendere.

Utanskrift:

Den ersamen, vorsichtigen, wolwisen Heren, Hermen Mesman vnde Bernt Bomhouwer, der Stadt Lubeke radtmanne, mynen besunderen, guden frunden.

Samtida afskrift i Lübecks Rådhus-Archiv.

331.

»Didrik Guldsmeds i Nylödöse» underrättelser om Danskarnes rustningar och plan för infall i sydvestra delen af Sverige. (Från slutet af år 1510). D. G. A.

Item ma i vite for ny tidende, at kwnghen haffuer nw fath i thenne daghen oc skall en nw faa vel hos en iiiij^M (4000) rytthere, hulke han haffuer achthet at spreidhet i alle köpstædher i Skane i landuerne, oc haffuer han nu i samme tiid fath iij (3) skip med gotz oc hwmbles, sa at hwmbles tiid ær bæthre i Köpenhaffn, æn hon var i nogher mans tiid. Item oc ma i vithe, at then wnghe herren, han kommer oc nu ofortöffuet draghendes till Bahus oc med eth tal folk, och ma jag ider i sanningh sigie, at the hafue achthet at drage her in i Vestergölland med iiiij (4) here, then ene her at

Jöneköpingh, then annen fra Varberg gönom Marc oc Kind, then tridie her for Bahus oc her in i landet, then fierde fra Nafleme swnd oc ther wp i landit, oc her öffuer haffue the sadane pacth giort, at al the herreter, som them vile handga, tha (!) vore i friid, en the ecke thet vile, tha skal then grateh i vagghen ligger, oc sigher kwngen Cristiern, at han wil sla sith baner her mit i Westergölland ith syn i winther oc vil hylles for en herre oc kongh, eller han vil ther öffuer dö. Ther ma i sette ider fulle lit vpa ith synne, thet sker i vinther, vthen i oc flere gode herrer kwne thet bestyre, med mach affwerie thenne del, eller i kwne belemp thet med god dagtinghen oc lysteliget tal, oc bider jag ider, at i vel göre oc lather myn herre bispen fa thenne scriffit, at hans nade ma oc vithe, hwar han ma seg oc epter retta &c. Item kere herre tackar jag och — —

Samtida afskrift, med anteckning å baksidan: En copie af Dirig gwlsmetz breff i Nylödöse. Slutet är bortklippt. Det bref, hvartil det varit bilagdt, synes vara förkommet.

Stockholms borgmästare och råd till Hr Svante, tacka för skrifvelsen och de glada nyheterna om återtagande af Borgholms slott; fångarne derifrån äro på bästa sätt herbergerade, men stadens innebyggare begära, att han hos K. Hans måtte utverka, att de borgare och borgaresvenner, som i Danmark hållas fångna, måtte erhålla sin frihet genom utväxling; slottet vilja de efter yttersta förmåga biträda hans fogde försvara och hålla stadsportarne honom öppna, dat. d. 31 Dec. 1510. D. G. A.

War ödmyke werskyllige troo ok kerlige hilse nw ok altid försende med Gud. Kiere her höffuesman, skal idert herredöme viterligit wara, ath wij nw för nogen förliden tid wntfinghe idert herredömis kerlige breff ok scriffuelse meth wor metbrodher Lambrecht Matsson och Anders Olson, wor medborgere, hurw ider herredömis rese och leglighether i then landzända Kalmara sigh förlöpen wore, effter ider ægin wilie aldelis til en godh fulkomen ända, aff hulkin ider kerlige scriffuelse wij almennelige alztinges glade wore, och ytermere nar wij samme tidende framdelis aff Borchholm spörandes oc förmoandes wore, almektig Gud och alle Sweriges helge patroner tess loff haffue, at swa giort och sketh är. Kiereste her höffuesman, swa skal och idert herredöme witerligit wara,

ath her staar aldelis wel til i thenne ægn. Alzmektigh. Gud wne oss tet daglige aff ider och alle idre wenner at spörre. Kiereste herre, som ider herredöme hith nw försende nogra aff the fonga aff Borchholm, sa ære the nw liggendes her i staden och skickade hwar för sigh in i theres herberge, the beste wij kunde them beskicka och förwise late. Kiereste herre, tha ær thet wor och menige mans kerlige ödmiwke bön til ider, ath ider werdigheth wille werduges scriffue konungh H[ans] til om wore fatige borgere och borgere swenne, som ther i landet gripne och fongade ære, ath the motte bliffue forlosadhe aff then sware och longlige twangh, nödh och fengelse, swa ath ther motte giffues fonga mot fonga, effter hwars thera myndelighet pa baade sider. Om swa ske kunde, kiereste herre, tha ære wij och menige man thet ganske gerne aff ider herredömis werdighet bönaktige och begerendhe. Kiere herre, tecktes och ider ærlighet ath göre thenne fatige breffuisere Jacob Gregerson, wor medborgare medh hans partij, som och ther fongade ære, nogen förlösningh, tha ær thet och alles wore kerlige bön til ider, och han ytermere kan ider erlighet wnderwisse, hurw tet ær medh honum och thöm om theres fengelse. Ytermere, kiereste herre, som i ok rörth haffue om idert herredömis sengerums förwarelsse, hulkit Gudh kenne, thet wij medh ider herredömis fogete Benckt Ericsson gerne och aldelis förware wele aff liiff och makt effter wor yterste förmoge, som oss aff retta tilbörlogit ær ath göre, swa at nar Gud föger, idert herredöme her förmoandes ær, skole i finne thet rwm aldeles nest Gudz hielp wel förwareth i en gode motte, och wore stadzporta ider herredöme opne före sta, til all redelighet, som tilbörlogit ær. Ther wdinnan skal idert herredöme inthet twiffel haffue. Almektig Gud och alle Sweriges helige patroner giffwe oss ider swndhet och welfart altidh höre och spörre, hulke wij idre erlighet nw befalendes ære æwerdelige til liiff oc siell. Raader oc biwder altidh offuer oss som wtoffuær idra fatige tromen och wenner. Snarlige scriffuit i Stocholm wnder wor stadz signet om nyars affton anno Domini Mdx.

Borgemestare
och Radmen ibidem.

Bengt Eriksson till Hr Svante, sänder efter befallning åtskil-
liga handelsvaror, samt en apothekare, men kopparen
(fältskärn) är på Hörningsholm, och skall fru Mätta taga
honom med sig; de muntliga helsningarne om indragning
af förlåningar kan han ej rätta sig efter, förrän han får
skriftlig befallning, men då skall han sjelf resa ut för
att kännas vid dem; både svennerna och legofolket på
slottet har han måst lofva att få ut sin lön vid 20: dag
jul, och begär han derföre enträget, att penningar sän-
das, dat. Stockholm d. 1 Jan. 1511. D. G. A.

Min ödhmywkligh welwilioge tro ok tjänisth nu ok altidh
til förenda senth med Gud. Kære herre, teckes eder herra-
döme witta, ath jak fik nu strax edert scriffuelse med min
swen Truels om nogher drycker, om hatter ok ridereskap
ok om noghen Skansk syldh ok om klæde, swa sender jak
eder nu med tenne eder swen Hans Hermansson i (1) aam
Rynsst win, thet besta hær ær i byn, ok ij (2) hatter, te besta
jak kwnde tom faa, ok i (1) fierdyng færsk Skansk syldh, ok
ær hon icke mykin kommen hær nu i aar, ok ær hon hær
wel dyr, swa thet tynnan gelder hær icke en penning mindre
en xv (15) mark ortug, ok sender jak eder viij (8) alna
brwnth klæde til ederth egit behoffh, ok hade jak hær storth
plass, för en som jak kwnde fa thet her, thet som eder ga-
dyng kwnde wara, ok haffuer jak sporss före med alle te
köpswenner, som her ære om noghen ridereskap til ederth
behoffh, taa kan jak ingenstadz faan hær, then som eder tiæ-
ner; ok sender jak edher then abbetekaren, som i scriffue
epter, ok ten Jörjan kopparen, ten war hoss min frw pa
Hörnyngholm, ok sereffh jak min frw strax til, ath hon skulde
haffua honnom strax med sig nid til eder, ok som j scriffue
mik til, ath jak skal ytermer retta mik epter huat tenne min
swen Truels warder mik til segiandes pa eder wegna, taa
seggher [han] mik her om mang ærende, som jak kan inthet fulle-
lighen retta mik æpter, ok haffuer han sagth mik om noghra
förlåningar, som jak skal kennes hær wedh pa eder wegna,
taa kan jak inthet göra ter til, för en som jak far eder breffh
ok eder scriffuelse ter om. Ær thet swa ath eder herradöme
wille, thet jak skal kennes hær widh noghen forlåningar, ta
scriffuer mik til eder wilie ter om, hwar jak skal rette mik
epter, ok huath förlåningar, som jak skal kennes widh, ta wil
jak gerna göra ter epter ok fara siælff wth, kennes widh tom.
Kære herre, teckes eder herradöme witta, ath thetta folk hær
pa slotthet, te ære mik huar dagh om bordh om teres lön, ok
haffuer jak loffuath tom pa tro ok sanning, thet te skulle

faa teras penninga ok teslikes penninga för teras klæde innan xx (20):de dagh jwl, bade swennanar ok teslikes legafolket teras lön, kære herre ath eder herradöme wille wara förtæncth hær wti ath skykkia mik hit wp naghén del ter til nu medh tenne Hans Hermansson, ath jak kwnde halda tom widh ordh, swa framth som jak skal haffua noghet gangn aff tom pa eder wegna, ok ær thet swa saka, at te fa icke teras lön nu om xx (20):de dag jwl, som jak haffuer loffuath tom, ta kommer jak tom icke twærth! wtöffuer en wægh, ok beder jak eder, kære herre, ath i wille oförtöffuat skynda mik thetta budh hit wp igen, ok scriffuer mik til eder wille, hwath jak skal rette mik epter, ok wil jak gerne legge mik al winning om eder besta ok edert gangn ok förwara eder thetta edert sloth, som i tro mik til, ther haffuer inthet twyffuel wppo. Ingen ytermer besynnerligh tidende ære hær eder herredöme nu til bywdendes, annet en hær star alt wel til, ok eder wenner her, te ma alle wel ok late hilse eder med manga gode nætter, en kommer her nogen tidende, som noghen makt pa ligger, ta wil jak gerna offörtöffuath byda eder tom til, ok kan tenne eder swen ytermer wnderwisa eder med mwnnen om al ærende, hwre som her star til ok hwat tidende, som her nu ær pa færdom. Her med eder herradöme alsmektogh Gud beffalandes, ok retter jak mik altid gerna epter eder scriffuelse. Scriffuet pa Stokholm om nyarss dagh anno Domini mdxi^o.

Benkt Eriksson,

334.

Biskop Vincentius till Hr Svante, med ett bud om Danska infallet i orten och den skada hans folk lidit, dat. Brunsbo d. 5 Jan. 1511. D. G. A.

Vincentius, &c. lika med Nr 318.

Ære god radh dyre nw i Vestergötlandh, wtan i kunne fynne thenne landzænde godh rad snarsth, tha ær han borthe i Danske hender. Vij haffwe faath stor skadé pa wort folk. Ytermere, hwre her staar tiil i thenne landzende, kan thenne wor swen eder at wnderuise. Eder almectig Gud befalendes. Hastelighe scrifwet pa wor gord Brynolffzbo helige iij (3) konunghe nath Anno Domini Mdxii, nostro sub signeto.

Ärkebiskop Jakob till Hr Svante, förord för Upsala borgare å frihet från den utrustning af 20 karlar, med hästar och harnesk, hvarom befallning ankommit d. 6 Jan., att de skulle vara i Skara d. 13, och intygar han stadens stora fattigdom, hvilken gjorde det svårt för honom att få ut stadens årliga skatt, dat. Bälunge prestgård d. 8 Jan. 1511. D. G. A.

Jacobus &c. lika med Nr 9.

I gaar nær wii wore redhe fara aff by, komme til oss borgamestere oc radh i Vpsale, wnderwisendis, at the xiiij:de (13) dagh jwle finge eder scriffuise, at the skulle ware wnderredhe med teris hæster och harnisk med xx (20) karle at komme til eder i Schara nw xx:de (20) daghen, til huilchet göre the klaghede siig gansze oc mykit swaghe ware, swa at menigheten, som the oc tha tilstædis hade, betrösta siig ingalunde gaa wndher then twnga oc sade förre wilie öffuergiffue thet the haffue i staden och giffue siig hwar i siit stadh, hwart the kunne pa landzhygden; ty at om the ekki hade then aker, som the hielpe siig med widh staden oc göre affrad oc trydingen aff, tha hade the bæring inghen, lotho oss oc första, at i jaar sidhen distingen wthen teris lagha skat haffue the wtgiort twenne mere, i wtresa oc annet, æn han kan löpe. Wii fornimme nogh pa then skat, wii fange aff staden, at med them ær stor fatigdom, ty wii næppelighe kunne redhelige wtfæa thet wii haffue skole, æn togh the haffwe swa latiud förstadt oss teris armot, oc oss wæl witherligit ær som för:uit staar, gaffue wii them tröst, pa thet the skulle bliffue, at i skulle wethe teris besta oc ware med them mögelige. Bidie wii, at i wele wndraghe med them pa thetta same; ty them ær ingalunde mögeligit at redhe siig innen swa kort tiid, som i begære, the wele altiud ware redhebone hwar som görs behoff i thenne egnen, med teris granner, at affwærie rigesins skade, om behoff giordis, som ty wer frwktendis ær i thenne sommer widh thenne siö siidhe, om war herre thet ekki i en bæthre motte beskiper, tha wele the ware eder oc riget redhebone som fatige wnderasate bör at göre oc siig i inghen motte orsaka. Oss hopis nest Gudz hielp, at i skole wæl begaa eder med the gode mens hielp i stæderne ther nidre, och om thet ware theres makt i Vpsale at wtgöre folk, tha kunne the ingalunde wtredhe siit folk pa swa kort tiidh. Her wtinnen, för war bön skul, wether the fatige mens besta, the wele i ingen motte ware eder ohörige ther them möge-

liget ær. Huar wii kunne &c. lika med N:r 9. Raptissime
ex manso presbiterali Baling die xv*) mdxi^{mo}, nostro sub
signeto.

Jens Torbjörnsson, ä^lK. Kristierns vägnar, till innebyggarne
i Åse härad, uppmaning att skicka 4 eller 6 ombud med
fullmagt att svärja honom trohet, i annat fall sänder
han 6,000 ryttare, att nästa onsdag d. 15 tåga genom
häradet och straffa dem, som ej vilja gå honom till
handa, dat. Gamla Lödöse d. 12 Jan. 1511. D. G. A.

Venlig och kerleg helsen med Gudh. Veter lensman
oc menuge almue, som biigge oc boo i Aasse heret, och myn
kære, nodige herre haffer befalet migh, ath jag skal skriue
eder til och wnderwisse eder alle, om i ville gaa mig til
honde och sye migh hwlskab och manskab tel paa hans na-
des vegne. Hans node vil holde eder alle vedh lagh och
reth, och vel hans naade sialff personlig vare hoss eder, om
nogen ville fordriste sigh til och göre eder skade, thaa vil
han vaage liffh och gots hoss eder och affwæryie eder skaade
och forderve. Om i ville gaa migh til honde paa hans nades
vegne, taa sender til meg iiij (4) eller vi (6) dannemen aff
ederss herret och geffer them fwl macth, at göre oc lade paa
alle eders vægne, at om i kwnne tenke, ath thet ær raadelich
med thet alle förste, och haffer myn kæresste nadige herris (!)
senth hid eder til for sware med vi^m (6000) rywttter, och
komme the nw oppaa onssdagh nu nest kommendes ind vdy
eder herreth och ther vdy gönem ath drage oc refsæ them,
som eke ville gaa myn kæreste naadige herre til hond, ty
beder jag eder, at i komme til mig för en thette for[scriff]ne
folk kommer til eder, ath jag kwnne vnderwisse them, hwat
heller i haffue sacth(?) mig hwlskap oc manskab heller ey.
Her med eder Gud befalendes oc Sancte Erig koningh.
Scriffuet wdi Gamble Löse dominica infra octavas epipha-
niæ Anno &c:ra Mdxii.

Jens Törbiorson.

*) Den ofullständiga dateringen åsyftar utan tvifvel 15:de dag jul, såsom
synes af andra data i början af brevet. (Jfr N:r 391).

Ture Jönsson till Hr Svante, hade ännu ej hört något utaf Hr Holger (Karlsson) och hans folk; sjelf hade han tingat med 8 eller 10(!) härader och hade allmogen lofvat tåga man af huse, när de få Hr Svantes bud; han borde för all del vara i Skara vid landstinget (d. 20 Jan.) och komma med all magt, fienden hotar Kind och Mark med 2,000 hofmän, dat. Sköfde d. 13 Jan. 1511. D. G. A.

Myn ydmyge velvilige tro tjänest altid kerlige forsent met vor herre. Kere herre, som i scriffwe om her Holger oc thet folk hanom föl, haffuer jak inthe fornwmet aff hanom æn nw, vthen jag formoder, the op komme i dag eller morghen in i Vartoffthe hæret. Haffuer jac oc tynghet met almoghen i viij (8) eller x (10) heret. Haffue the sa swarit, at ner Gud fögher, i komme, vile the gerne ga vt, man aff huse, ner the fange idert bod ther om, nat eller dag. Kære herre, vore jag kerlige begerende at vithe, hwat ider lijðhe opa oc jag kwnde komme tiil orde met ider, oc er radeligt, at i ofortöffuit komme, sa at i ere vist i Scara om landztingit met then meste mact i astæd komme, oc tagher met ider aff Vatsbo cc (200) eller iii^e (300) skötter. Sydhen fa i sa mange, som i vile. Ider her met alzmectig Gud befalendes oc Sancte Eric kwngh. Hastelighe aff Sködui xx:de dag jwl anno &c. Mdximo.

Twre Riiddere.
Jensson

Postscriptum på en lös sedel:

Kom en myn dreng til mig, som talede viid presten i Örby oc for tiil Lecköo oc hade for tydende, at the vente ij^m (2000) hommen tiil Vartberg, oc haffue giort bod in Kind oc Mark, at the skolle göre mot them store gård, eller the vile skynne oc brenne; ty er radeligt, at i komme sielff oc haffue idre visse bod vte oc samne alle Swergis machth. Vii vile met Gudz hielp giffue them sadane swar, som the skul ecke vel behaffue, oc er rad, at i komme sielff oc komme almoghen til brothningh oc isnyng, som gamble sydwane er oc nw mact opa ligger.

Ture Jönssons, Axel Posses med menige frälsets och allmogens i Vestergötland kungörelse till riksråden och menigheten i Uplanden om Hertig Kristierns härjningar, med uppmaning att komma dem till undsättning, enligt den avisning, riksförståndaren lemnar, dat. Sköfde efter d. 20 Jan. 1511 *).

Eder werdugeste, werduge fæddr, erlige herrer oc godhe män, alle menighe Sweriges raadh, tesligis bergxmän, köpstäder och menige innebyggere i Wplanden, helsom wij Twre Jönsson, lagman i Westergötland, Axel Posze, med menige frelsit i Westergötland, tesliges wii fatige bönder och menige almoghe samme stadz inbyggere, ödmykelige oc kerlige med waar hærre, werdogis ider werdigheter, herredöme oc gode wenner wilia wytha, ath rykesens och waar hädskelighe fyende, hærtogh Crystiern i Norgie, konung Hanssis son, ær hær indragen i worth landh Westergötland, med een swaar makt, forsamblade aff Danmarks och Norges ryke, med andre ocristelige Skottar oc offuergiffuit örliges folch, och haffuer begynt hær brandh, moordh och roffwerij, oc akter thette landh förödha, och sedhen epter hans yderste makt akter han samme forderff ath föra in pa menige Sweriges inbyggere, æ hwar han sadana skadha och hädzskelighet kan faa makt tyl at bedrieffwa. Nw haffwer waar kære herre och höffwidzman, rykesens forstandere, här Swanthe Nielsson waarit tyl tals med oss hær i Sködwi, och æsket aff oss hyælp oc tröst och godhe raadh, tyl at besökia sadane forscrefne ryksens oc ware fyender, som nw sa nær ære kompne. Tha haffwe wii forslagit samme fyenders makt oc wærgie, saa at wij ingelwnde betröste at raadha waar forrörde hærre och höffuidzman tyl at drabba til slagx med samme fyender, med myndre æn Sweriges frælse och menige wäraktige makt ther om til hyælp tylsagt warder, och thy haffwe wij hanum raad giffuit at gijffua sygh op i landen epter then yterste makt och . . . wærgie, som ther kan astadh kommes, oc at hans elskelige son, wnge här Steen blyffuer hær i landzgränssen mellan Wermeland oc Norgie, tesliges mellan Wplandh och oss, saa at rykessens fyender icke skule forarge, brænna eller forderffua lenger wp æn the kompne ære, hwaar fore werdoge fædre oc gode herrer, Sweriges raad, erlige raadh [oc gode män] oc menige Wplandenes inbyggere, bedyom wii forscriffne Sweriges cronis ödmykelige inbyggere i Westergöt-

*) Enligt en gammal anteckning skedde K. Kristierns infall i Mark d. 20 Jan. 1511 och måste brevet derom vara ett par dagar senare.

land, högelige förmanendes, for then trotyænste, skatskyllen och longlige tyldrækt, som forældre fore oss och wii i waar tydh Sweriges crone bewyst haffue, ath ij nw staa oss ickæ wtaff, wtan for Gudz oc rætwijsen skyl kommer oss til hyelp oc tröst, med raadh och makt, saa at wij skulom icke komme i Danske mænne waaldh, longlige til at blyffua. Som oss inthe tweker, at om sa skeedhe, tha blyffwe wij egne och Eester, som then fatige æ'moge ær, som i Danmarc oc Norgie byggia. Gud see fore ciagett, at sadane omylhet skal ware offuer cristeligen almoge, som Danmarks och Norges almoge dagligha lyder oc wmgellir, och ther fore sændom wij tæsse ware fulmäktige sændebudh wp til ider, med war kære hærre oc höffuidzman at ijder wnderuisa waar nödh ydermere æn wij scriffuæ kwnne, hopendis tyl ider, ath i icke tijlstædia, at wij skule blyffua trængde fraa Sweriges crono och ider, som rykit oc ider jamwæl som oss aller störste makt pa ligger. Huar oc nær i oss tilsegie, tha wilie wij bewyse oss som godhe Swänske mæn, worth fædernissryke oc ider igen tyl hul oc tröst, thet yterste Gud gyffuer oss makten til.

Concept i K. Danska Geh.-Archivet.

339.

Biskop Vincentius till Hr Sten Svantesson, om Danskarnes plundring och brandskattning i Skara; begär att få veta, hvad hopp han har om undsättning, och att prestgården jämte några närliggande i Amnehärad, dit han reser, icke får inqvartering, dat. Torssön d. 28 Jan. 1511. D. G. A.

Vincentius, Dei gracia
Episcopus Scarensis.

Venlige hilse kerlige forsenda met Gud. Kere her Sten, gode besynnerlige wen. War nw her ner oss wor kere broder, domprosten, och her Anders Ericsson, beclagandes graatande och gantzke sorgelige the ömkelige læthe i Schara ær oc i domkirken, ath hennes gömer, kistor, stockar, fathebur, archer, ære vpslagne, och wttaget alt thet the kwnne fynna, och ther vtöffwer wil konunghen haffwe vthen alth hinder och forhalningh, innan fridagh om affthen, en omöglige summe penningar, om han icke skal brenna byn, och haffdhe welat stickat eldhen oppa i jaffthens, om the hade icke stadt paa theras knæ och loffwat, ath the wilde göre hans vilia oc

nöye, epter hans eghen begere. Teckis ider biwda oss til, hwat trösth i giffwe, och vm i formoge noghet snarsth noghen ytherlige maeth aff Vplandhen, thaa vore nyttucht, ath eders och her Tures breff vanckade om kringh landit, ath almogen finge nogen betröstningh. Vij formoge, ath ner the haffwe bestellet(?) theris ærende i Scara, thaa geldher thet sidhen Lecköo och the gode mentz gorder her i landit. Thet snarreste wntsætninghen kwnne komma, wore ganske nyttogt. Ner wij fara hedhen, acthe wij oss til Anpna herede. Om idert folch kommer ther in, for en wij, bedie wij ider, ath prestegardhen bliffwer vgesth met noghre garde ther omkring. Ider Gud alzmectigh befallendes. Ex Torsöön feria 3:a proxima post conuersionis Pauli Anno Domini Mdxii:mo, nostro sub signeto.

Utanskrift:

Erligh och velbirdugh swen strenge riddare Her Sten Swanteson, hõuitzman vppo Örebro vor gode besynnerlige wen.

340.

Sten Svantesson till Hr Svante, tackar för sända penningar; han och Hr Ture hade skrivit till hvart härad att hålla sig färdiga med sina vapen, när de få Hr Svantes bref, dat. Fredsberg d. 29 Jan. 1511. D. G. A.

Sonlig tjänist ödmiwglig seent kerlige med vor herra. Kære fader, tackkar jach edert herredöme ganst kerlige for eders scriffuise, serdelis for dhen dell, edert herredöme meg sende, hopes meg, at jach ecke skall wtgiffue the peninge onyttige i nager motthe. Teckis edert herredöme wele wethe, at these gode men i thenne landzende ære alle widh en god tröst, hopendes, ath edert herredömes rese skall gaa effther eder wele, och hwad tidende her er nedre, oc hwre onille wore fiender ære oc there dhem i Scara, kan thenne breffuisare aldellis edert herredöme wnderuise med munnen. Haffwer oc her Twre oc jach scriffuit menige almogen til her i Westergyllandh serdelis i hwart herad, at the bliffue wid en god tröst och sitthe wederrede med theres warie, ner the fonge edert herredömes scriffuise, thet meg hopes, the gerne göre. Kære fader, sender jach edert herredöme thet breff, min herre bispen bod meg til. Huad tidende, jach kan for-

fare, ther machth oppa ligger, wil jach edert herredöme hastelige tilbiwde. Edert herredöme alzmectig Gud befalendes. Ex Frösberg feria quarta proxima post conuersionis Pauli anno &c. xi.^{mo}. Proprio sub sigillo.

Sthen
Swanthesson ritter.

Utanskrift:

Erlig welbyrdogh man och strengh rüdder her Swanthe Nielsson, Sweriges riiges forstonder, sin kára fader ödmiwglig sendes.

341.

Jönköpings innebyggare till Hr Svante; emedan allmogen i nästliggande härader icke kunnat förmås att hugga brätar och ligga i landvärn vid staden, hafva de ingen annan utväg än en uppgörelse med K. Kristiern, om han kommer och vill bränna staden, hvilket de bedja Hr Svante ej misstycka, dat. d. 29 Jan. 1511. D. G. A.

Wara ödmiuka tro tjänist altiðh telforna kerliga forsænt med Gud. Kere herre, ma edert herradöme wetha, ath nw i dag her i Jönecöpfung tingade tesse gode män, her Holgerdh, Bencth Abiörsson, Per Monsson, Mons Paulsson och flere gode män med them, med almogan i Tuætha, Wist, Södra Widbo och Wæstra häradh, och woro the godho män begærandes aff them epter eder herradömis beffalning ath hugga brotha her widh Jönecöpfung och liggia i landwern med them och oss modh wara och rigisens hedskeliga fiender, tha suaradhe almoghen the godha män, ath the wille for inga brotha liggia, wthan sithia hema ath sin. Nw epter thi ath wi hördom, ath wi hadom ingen hielp eller tröst aff almogantum her i thenna landzenda, och ecke hæller formotthe wij besta wara fiender, epter thi almogan wille ecke halla med oss, thi satthe wi warth radh in tel thenne forscriffna goda män och spordom them om ena goda tröst, huat tel rada wore tagandes, tha epter thi ath almoghen war ecke them bestandoger eller os, thi raddhe the os tel, ath wi skullom forsæmia os med kongen, om han hiit kome och wille thenne fatega by aff brænna. Thi kere herre och kere höuisman, bediom wi edert herradöme for Gudz kerlig skuldh, at i os ecke taghe tel mistickis, fategha män, om wj sæmia skolom, hulket Gud

kenne, wi haffue litla maeth tel i thenna fatiga by, och warom hällær for wthan nogra beskatning aff kongen och hans parthy, om wi nograledis kunne. Eder kere herre erom wi mik storleggha tackandis for al then lisning, edert herradöme haffuer os fatega män giorth och lisat i allo handa mottho, och wiliom wi wara edert herradöme höröghe och lydoghe, som fatega tro wndersattha bör ath wara sin kera herra och höuisman, och wara wedh warth fædernis rike, som tro inföddha män bör ath wara, epter waro fatego formogho. Hermed edert herradöme alzmectogan Gud euinneliga beffalandes och Sancte Erich konung tel euig tiidh. Scriffuit i Jönecöpfung onsdagen næst for Kynnelmæsso dag anno Domini M^od^oxi.

Borgamästara, raadh och mänigheten
i Jönecöpfung.

342.

Biskop Vincentius till Hr Svante, frågar, huru han vill undsätta den landsorten, hvars redan öfvergångna olyckor i korthet omtalas, men icke kunna beskrifvas, dat. Amnehärad d. 1 Febr. 1511. D. G. A.

Vincentius &c. lika med Nr 318.

Then sorgh, scade och bedröffwelse, wij och thenne landzende i stadde ære, kwnne wij icke til fulneth bescriffwe. Vor domkirkie och vort clerckerij ær skynnad och sköfflet och ther vttöffwer beskattat til en omögelige swmma, ath elden icke schulde gaa vtöffwer alth samman, vor gardh Brynolfsboo ær sköfflet och Lecköo ær bestallet, huru ther om wil gaa, ær i Gudz hendher. Bedie wij ider, at i vele biwda os til idher gode radt och trösth, och huru ider teckis vndtsætia thenne fatige landzenda, ther wij os fulkompnelige epttherrettha. Eder her med alzmectugh Gudh ewynerlige befallendes baade til lif och siel. Raptissime ex Ampna herede in profesto purificacionis Marie Anno Domini Mdximo, nostro sub signeto.

Riksrådets kungörelse om fiendens infall i Vestergötland och dervid öfvade våldsgerningar, med befallning att utrusta hvar tredje man, med armborst, pilar och andra goda vapen samt sex veckors kost, för att komma till undsättning. (Efter ett ex. till Gestrikland), dat. Vesterås d. 5 Febr. 1511. D. G. A.

Wii Matthias med Gudz nade biscop i Strengeness, Otte med samme nade biscop i Vesteraars, Swanthæ Nielsson, Sweriges riges forstandere, Sten Tureson, Erich Trolle, Nils Bosson, Sten Cristiernsson, riddara, Bength Arendsson, Johan Arendsson och Joen Jenson, vepnara, Sweriges riges raadh och men, her nw forsambladhe i Vesteraas, hælse eder alle oss ælskelige, friborne, frelssismen, krononis skatskyllogæ böndher och menigæ almwgæ, som bijgge och boo i Gæstringelandh kerlige med war herræ. Kære vænner, i dandemen alle sammen, skall eder veterligt wara, ath nw siden wij hiit til sammen komme, finge wij visse breff, bodh och scriffuilsse fran wore wänner i Vestergötlandh, hure thet rigesins och allis vore hædskelige fjender, kongens makt aff Danmark, är ther indragne i landith, skinnæ kijrker, kloster, brennær godæ mæss gordher, ther vtoffuer omögelige beskatter then fatige almwge och förer eth ocristeligit örlogh, kræncker jomffrur och gode qwinner, thöm thee faa makth vtöffuer, thet sørge- ligt är ath höre och spörjæ. Huar fore ære wij saa öffuer- enss wordhne med menige frælssit, Stocholms stadh, köpstedz- men och bergxmen, menige Dalane och thenne almwge her om kringh, ath wij med liff och makt athæ saadane öffuer- woldh vedergöre, vore egnæ landh ath frie och forsware för saadane hædskelige fjender, thet besthæ Gudh giffuer oss naden till, huilket ej staar till görendes, vthen menige rige- sens inbyggere ther till hielpendes ære, med theris folk och vndsetningh, effter sinæ makth. Tij bedhie och biudhæ wij eder alle paa rigesens vegnæ, ath i strax vordhæ offuer enss ath vnempnæ huar tridhæ mann effter reth mantall i eders lagsagw, saa the ære alstinges redhæ med thet aldra förstæ, gode, vnge och före karle, med armbörst, pill och andre gode verijæ och ther till sex veckne kosth, och ære then gode man Joen Jönsson æller hans fullmyndoge bodh fölgactige diit, vor kære herre och höffuitzman her Swanthe Nielsson thöm eskendes och begærendes ær moth rigesins fjender, som tesse gode men i thennæ landzendæ haffue latiidh fynne sigh veluillioge med theris folk vth at göre, som förse[riff]uit staar, forhopenes, thet i och eder tesliges her vdinnen trolige be-

wisæ velie paa ederth fædernes riges, edert egith och alles, baade föddes och oföddes, bestæ, som nw aldra største makth oppaa ligger, med oss och menige Sueriges riges almwge, och epter thet förscriffne vor kære herre och höffuitzman haffuer igen wunnith rigesens slot och landh, Kalmarne, Borholm och Öland, frij till Sueriges krone igen, som lenge bortthæ haffue varith, kan thenne longlige feijdh, her till varit haffuer, tesshe snarare komme till en godh fulkompneligh ændhe, ther oss tilhielpæ alzmectogh Gudh och alle rigesens hægæ patroner, thöm wij eder alle befale med lifff och siell till ewigh tiidh. Scriffuith i Vesterars odensdagen nest effter Kyndermessæ dagh Anno Domini Mdxj.^{mo} vnder vor insigle och signete.

Original, med 9 sigiller tryckta å baksidan, i K. Danske Geh.-Archivet.

Gustaf Torstensson, slottsfogde i Örebro, till Fru Metta, kan ej nu svara, hvar unge Hr Sten är, men underrättar om K. Kristierns tåg och hotelser samt anstalterna för att möta honom, dat. Örebro slott d. 9 Febr. 1511. D. G. A.

Myn ydmigelig tro tienisth helsse senth med vor herræ. Kære frw, fek jak edhers værdughetz scriffuilse i dagh, swa ath jak skulle bywde ether san tydende tiil, hwar myn herre her Steen skulle ware eller hwre hau maa, men tha kan jek icke seghe ether nw po thenne tiidh, hwar han i landen mwn wara. Haffwer jak myn eghen swendh tiil hanom, oc er jak honom ventendis igen i morghen aldræ senasthe, oc eth visth bwdh tiil Vatzstena, hwilketh jak venter tiil baks i nath ighen, for thi konghen lather sin ordh saa gaa, ath han vil draghe indh offuer Holleweghen, oc haffwer han giffwit tiil sköfflinghe Vatzstena closter oc Sancte Brigittes skrin och alle the köpsteder oc prestegordhe i Östhergöllandh ere, oc ather han ath lygge pa byscopagordhen i Lynköpingh, saa lenghe ath the sköfflæ the stedher uth aff, oc sythen ather han tiil byspens gordh Rönæ oc ligge ther, til opeth vaten komber, oc haffwer Her Holger spurth thet for sandh tydende, ath han komme skuldæ. Thy kom hwer som xv aar gamel war aff Vatzstene oc aff andra smo ste[d]jera hanom tiil bestandh po Holleweghen, oc laa konghen i Jönköping mellum mannedagen och tijsdagen ath nath, oc hwltj jagh landztingh med almogen her i Nærike nw i lögerdagx. Tha swaradhe

the megh po myn herres vegnæ ath ville wara honom bi-
standh oc vegeredhe, hwar som xv aar gamel er, i nar the
hans bwd faar. Men thet förste bwdh jac ighen far, tha
scwllie i ther visse tydende aff faa. Eter verdugheth her med
Gud befalandes. Scriffwet med en snarheth pa Örebro sloth
sönedagen nesth effter Dorothee virginis anno domini M^od^oxi^o.

Götstaff Torstensson.
Slotzfogeth po Örebro.

Utanskrift:

Erligh höibördige qwynna Erw Mätte Iwarsdotther yd-
mygeligh kommendes thette.

Original med sigill tryckt i vax pa en remsa skuren ur brefvet i K.
Danska Geh.-Archivet. Skölden i sex fält eller rutor. Nr: 1, 3, 5 svarta.

345.

Erik Abrahamsson (Lejonhufvud) till Hr Svante, begär till-
stånd att på någon tid resa till öfra Sverige för enskilda
angelägenheter, dat. Högsby d. 13 Febr. 1511. D. G. A.

Myn ödmyge helsen weluelig trothieniste eder herradöme
nw och altiid tilforen sendh med Gud. Werdiig herre, effter
som eder herredöme haffwer mik myndelig loffwiid och til-
sagth welie göre mik förlössningh, swa ær myn ödmykelig
bön til eder herredöme, at i wille nw til gode städie, thet
jak motte gifwe mik ath Opland, at se om mith beste ok
gagn. Alle skrape eldh til sin kake, ok jak wmbær myket
got, som lagnt ær fran handen. Eder herredöme kan alstin-
ges well tenckie, hwad skade jak tager ther vdinnen. När
jak haffwer bestelth myn erinde ther oppe, will jak strax
gerna wara till rede, hwar i mik tilskiicke welie. Cristiern
Henricsson ok Swesszin welie kort ingelwnde fortöffwe, vthen
the fa eders scriffwelse, ther the kwnne sig effter rette. Wer-
dig herre, rammer mith beste, som jak eder herredöme öd-
mykelige tilthror, weliendes forthienedh medh liiff och makth,
sa lenghe jak liffwer. Eder herredöme then almektig [Gud]
och Sancte Erik kwng ewinnelig befallandes. Scriffuid i
Höxby torsdagen nest effter Sancte Sigfredz Anno Domini
Md vndecimo. Meo sub signeto.

Erich
Abramsson.

Utanskrift:

Erligh welbyrdugh herre och strenghe rüddere her Swanthe Nielson Swergis rüges forstandere sin kere herre ödmükelige sendis.

346.

Ture Jönsson till Hr Svante, om K. Kristierns aftåg, och riksrådets bref om en stor utrustning, hvilken borde komma mycket snart, medan vintern varar; sedan båda sätesgårdarne voro afbrände var Ture husvill, och måste begifva sig till Upland, om han ej kunde få Barne härads och Lidköping i förlänning, att dess snarare få gårdarne återupbyggda, dat. Kullings(?) härads d. 16 Febr. (1511). D. G. A.

Myn ydmyge velwelige tro tjänest altiit kerlige forsent met vor herre. Ma i vide, at kwngnen drog aff Seara torsdagen nest for kyndermesse oc at Jönecöpingh oc nid at Vesbo eller Synderbo. Hwru ocristelige the haffue leffuet met fatig almöge, [ther] the framdroge, ther ma Gud siigh offuer forbarme. Hwar han nw er, ther haffuer jag bwd opa, oc ather framdelis ofortöffuit biwde ider tiil om, oc hwat ytermer tydende, jag forfare kan. Nw i gaar, freedagen, fik her Sten oc jag idert breff oc the verduge herrers flere, lydhendis om then opresning, i haffue for hender bestilt met the gode herrer. Hwar som then befalet er, Alzmectug Gud oc Sancte Erik kwng giffue ider nade til at fwlkompnet oc noghet snarlige kommet sadane machth, at thet motte bliffue betalet oc vidergjort, som oss i thenne landzende sket er. Kere herre, er storlige frycthende, oc gar her stort tal, at ther er gjort noghen compacth mellom kwngnen oc the Lybzske, epter thet han er sa mectigh pa thenne syde. Ty er radeligt, at i grannlige besynner om then opresning, i for hender haffue, komme nogit snarlige, epter thet vintren er ganske framlydhen, oc segie tesse fangher, jag nw gripet haffuer, at i skole met forste opit vatn formöge alle tesse fiender, her vore, oc alle Danmarcks oc Norgis machth in i Stocholms sker eller for Stocholm. Ty warer alwarlige fortenet ther om, som mact opa lygger, oc om i tröste tefornen skaffe ider vilie met vore fiender her nidhre, som mig hopes til Gud oc Sancte Eric, ske skal. Kere herre, haffue the opbrent badhe myne sætthegarde oc bortagit alt thet jag ind-sath hade hoss bönderne. Ty haffuer jag nw inghen tilfweth

eller varelse, vtan fare husewil oc nödes in pa en annen, thet Gud kenne, jag nödig gör oc ey tilbörliget er. Epter thet er vdi eders machth, begerer jag kerlige, at i ville vithe mit beste och vnne mig Barne härít oc Lydeköpwngh pa noghen tid for myn store skade, pa thet jag motte tess snarare komme til hws ighen, epter thet ligger mig hendelige vid bolstadhen. Jag vil vare then thet skal forskylle met liff oc mact. Vthen sa sker, nödgas jag her aff oc at Opland, ther jag kan faa hws offuer hwedhet. Haffuer jag oc befalt thenne myn tiænere, Jesper, vnderuise ider, hwat tröst wií haffue her aff landit oc om al anner ærende, ther jag ey scriffue kan, som i moghe sette tro tiil. Vil jag oc altiíd, nat oc dag, vare pa riigesens, idert oc ider sons beste oc bestand, epter myn yterste machth oc formoge i alle motte, thet Gud kenne oc Sancte Eric kwngh, them jag ider befaler swnd oc salighet tiil ewig tiíd. Scriffuit i Kolens herit dominica lxx^{mo} Anno Domini Mdx[i]^{mo} *).

Twre Rüdder.
Jenson

347.

Erik Trolle m. fl. till Hr Svante; efter underrättelsen, att hertig Christiern tågat tillbaka till Danmark, hade de icke uppbådat någon allmoge, men hållit mantalsskrifning i socknarne, och ville allmogen vid behof vara redo, dat. Tröbo ting i Upland d, 17 Febr. (1511). D. G. A. Egenhändigst af E. Trolle.

Vare ödmiwke helse och veluillig tjänisth altidh forsend medh vor herre. Kere herre, ma i vithe, ad vi finge bud, at Staffan, eder fogete i Tierp, vnderuisthe nogre gode men i Asunde hered, ad hertog Cristiern er sin veg dragin fran Vestergölland in i Dannemarc. Ther fore vore [i] icke bogerende nogen almoge reses pa thenne tidh. Bidhie vi eder, at i ville scriffue oss til eder vilie, ther retthe vi oss gerne epter. Her medh eder herredöme alzmectig Gud befallendes. Snarligen scriffuet pa Tröbo ting mondagen nest epter Sigfridi. Doch haffwe vi nw latit scriffue mantaled i alle sokner.

*) Årtalet är oriktigt, skall påtagligen vara icke 1510, utan 1511, emedan den förra vintern var stillestånd och andra källor hänföra de i brevet omtalda händelser till det senare året.

Görs behof, ville the dannemen vare viderrede medh Opleninge huar behoff görs.

Eric Trolle, miles.
Oloff Jonsson.
Eric Person.
Jon Pedersson.

Utanskrift:

Erligh welbyrdugh man her Swante Nielson Sweriges riges forstandere ödmiwkeligen.

348.

Olof Björnsson till Hr Svante, hade jämte Nils Olsson (Vinge) tingat med allmogen, och äro de färdiga att utgå hvar tredje man; sjelfva ville de med några karlar draga till Sarpsborg; kungen har redan tagat in i Danmark igen, skrifvet i Värmland (trol. i Febr. 1511). D. G. A.

Myn ödmöcke tro tyäniste medh skriwelsæ. Ma i wedha, kere heræ, at som i skriwe mygh til, at i hawe ressth then menighæ man ower al Oblandh, sa ma i oc wedhæ, at Nielss Olsson oc jak tynghæ nw medh almwghen sa, at the sedhe alle vedh redhæ hwer trydie man eller sa manghe, som i eræ beghærendhæ, hworth i wylle thom hawe. Kere here, som i skriwe mygh tiil, at jak skwlæ hawe myth bwdh oc for höræ om koninghen &c. tha hawe i wæl fanghet ther skriwelsæ aff, at han er draghen in i Danmarck ighen. Ma i oc wedhæ, at jak oc Nielss Olsson hawe noker karlle oc wyllæ wy dragge tiil Salsborgh, sa i skwllæ snarleghe fanghe ther, medh Gwdz hiælp, gode tyände aff, hwer thet wyl ganghæ. Beder jak eder gernæ, kere herre, at i wel göre oc skriwe mygh eder williæ til om al erendhæ. Wyl jak gernæ wara pa eder gawn oc besthe, som i tro migh om. Ey mer. Her medh eder Gwdh befalendes och Sancte Erik.

Ollef eder tyänere.
Byornsson.

Sunnerbo härads allmoge till Hr Svante; klagar, att Tyke Bragde med ett stort antal ryttare sköflat en del af häradet och bränt Knut Arvidssons gård samt 2 skattegårdar i Berga socken. (Troligen från slutet af Febr. 1511*). D. G. A.

Vore idmikelige hilse for sænth medh Gud. Kære herre ok höffissman her Swanthe Nielsson, Swærigess rigess forstonder, skall edher wytterligith ware, at Tyke Bragdhæ war skickyth her i ginem Sönderbo medh ith storth tall folk ok alle kungenss ritter ok gyordhe gansske stor skadhe, saa with swm the framfore, skenede ok brende Knuth Aruitssons gordh ok ij (2) skatte gorde brende the i Byerge soken, ok sloge the op kyrker ok toge wth peninge, kalk ok dissk, monsttrans ok all thet the offwer komme, ok röffith fra presste ok menigh almoge silff, penninge, kopper, klædhe, sænge, öxen ok hessthe ok otthe op wor math ok forterdhe höö ok korn ok woldhtoghe wore quinne ok woldh fördhe wore barn, ok saawith swm the offwer fore, haffe the saa farith medh wss, at wy ikke forma at göre wor skath æller skildh alle födhe wor husstrw ælle barn wten dannemanss hielp. Kære herre, bidde wy eder for Gudz skildh, at i radhe medh rigessens radh, at sadanth roff ok brandh motthe stilliss, hwilkith wss fattege almoge ær ikke sadanth længer niticht, hwilkith wy nithe oss ikke thet selue, och bidde wy eder serdeliss, ath i medh rigessens radh for swarer oss better epter thenne dagh æn nw sketh ær. Skulle wy annen skatte æn Swærigiss krwne, kenne Gudh, to blyffwe wii nöde ter till, Her medh eder Gudh beffalandes ok Sancte Erich kwningh. Scriffith i Sönderbo wnder worth hæreds insseglle.

Menege almoge
i Sönderboo.

*) I afseende på tiden för detta och följande dokument, kan utom de föregående brefvens tystnad, och i afseende på datum nästföljande Nr, blott anföras, att då K. Kristiern passerade Jönköping, har han d. 5 Febr. 1511 utfärdat en kungörelse till Östbo, hvori han säger sig undra, hvarföre de icke kommit emot honom, för att hylla honom, men om de det ville, skulle de säga till hans faders embetsman Tyge Brade och göra gengärd mot hans folk till 4 uppgifna nattläger. K. Hans hade förut d. 10 Jan. 1511 utfärdat en proklamation till Sunnerbo, hvori han uppmanar dem till att lemna en gengärd för sonen K. Kristiern, hvilken han sänder med något sitt folk till häst och fot in i Sverige, och skulle de om de det gjorde och förhölle sig stilla, icke lida någon skada; men anförarens namn förekommer icke der. Danska Geh.-Arch. Aarsberetn. IV: 361, 362.

Utanskrift:

Erligh ok welbirdh herre her Swanthe Nielsson Swerigess rigessens forstander idmigelege kommendes thette breff.

350.

Knut Arvidsson (Stenbock) till Hr Svante. Kungens folk har bränt hans gård (Toftaholm), och har han ingen fodring till sina hästar, hvarföre han begär något att hjelpa sig med, dat. Berga d. 2 Mars (1511). D. G. A.

Myn ödmykligha tro tyänsth försänth med war herra. Kære herra, skal idher witherligt wara, ath kongens folk skinnadhe och brenndhe myn gaardh, och haffwer jach inghen fodringh til myna hestha. Kære herra, er myn ödmykliga bön til idher, ath i vndsæthen mik med naghon deel, jach kan behelpa mik aaff. Her med idher almectoghgisth Gud befallandis och Sancte Erik konyng. Scriffwith i Bergha fastalagh söndagh.

Knwth
Arffwisson.

Utanskrift:

Erligh och velbyrdogh herra her Swanthe Nisson, Swærigis rigis förstandare ydmykligh sændes thetta breff.

351.

Biskop Otto till Hr Svante, har icke fått kallelse till det herremöte, som nu lærer vara samladt, men vill dock obrottsligt hålla hvad der beslutes; begär att enligt Hr Svantes löfte sist han var i Vesterås, få de län, likasom den del i grufvan, som han länge begärt till ersättning för sin kost och omak i riksens resor. dat. Vesterås d. 21 Mars 1511. D. G. A.

Otto Dei gracia
Episcopus Arosiensis.

Sinceris nostris dilectione et salute premissis. Kere her höuitzszman, besynnerlige gode wen. Wij haffue hört, at i Stocholm paa thenne tiidh skal eth herremöte wara beraa-

medh, huilket wij ecke ankende wethe. Hopes oss, at edher werdoghet ok flere werdogste, werdoge fädher, ärlige herrer ok gode men, ther forsamlade äre, oss ecke wände til nogen owilie, at wi ther ecke til städes äre, effter thet wij ther ecke tilkallade waare. Ythermere kere her höuitzman, som eder wel förtänker, hwru i siist i her waare i Vester[ars], loffuade oss the län, wij misth haffue, tesliges en deell i grwffwonne, som wij länge haffue warit begärend för then kost ok täring, wmsorgh ok omak, wij i rig[ese]ns resor giort ok hafft haffue. Tectis edher werdoghet wna oss för:ne län ok grwffwaskiffte igen, baade wij eder werdoghet ganska kerlige ther wm, begärendes eder skriftelige swar igen, hwar wij skule oss effter rätta. Hwar wij kwnne wara edher werdog[h]et til wilie ok kerlig göre wij altiid gerna, thet Gud känne, then wij eder befale salig ok swnd til ewiigh tid. Ex Arosia Anno Domini Mdx i ipso die Benedicti abbatis. Nostro sub signeto.

Item kere her höuitzman, alt thet eder werdogheter [the gode herrar rigese]ns raadh nw endrectelige beslute, forhandlandes ok ändelige bes[lutandes warde, wele wij] fast oc obrotlige holle.

Utanskrift:

Nobile viro strenuoque militi, Domino Svantoni, regni Svecie gubernatori, amico nostro nobis in Cristo sincerissimo.

352.

Sten Svantesson till Hr Svante; allmogen i Kind har upprest sig mot hans fogde, och kan härom, likasom om mycket annat, Bengt Gylta lemna underrättelse; ärkebiskopen i Lund har skrifvit både till ärkebiskopen i Upsala och biskopen i Skara, hvilken senare Sten nu ämnar besöka på Leckö, dat. Ettak d. 22 Mars 1511. D. G. A.

Sonligh tro tiensthe altiidh tilforenn sent met vor herra. Kære herre fader, ære her ingen synnerlig tidende edert herredöme tilbiwdendes, anner æn en part aff then almoge i Kyndh haffwer giortt opresningh emott min fogottha, och bliffwe iij (3) swæner slaghne, och en aff bönderne. Will jach nest Gwdz hielp fynne rad och synne ath lempet i en god matthe. Kan thenne breffuisare Beneth Gylthe wnderuise edert herre-

döme om thette ærende, och sydhen om all anner ærende, huad här ær tidest nedre, och haffwe tesse eder herredömis tienere fölget megh som danneswane alle sammen, bedindis edert herredöme wele tenke theris bæsthe. Kære herre fader, om then gardh Rybbing och Bencth Hardh tretthe om, haffwer jach besat, at ingen dere befatther siig met honum, innen jach far eder herredömis scriffuise. Skall edert herredöme vethe, at her gar ingen skatt wth i Westergötlandh innen Sancte Oloffs dagh, som Bencth Gylthe kan edert herredöme giffwe till känne. Kære herre fader, screff erchebisen aff Lwnd myn her bisen till aff Scare. Sender jach edert herredöme en copie aff thetta breff, erchebisen aff Opsala tilscreffs aff erchebisen i Lwndh. Acther jach strax i dagh giffwe megh till orde och tals met bisen, till Leckö. Hwad tidende jach kan forfare, ther mach oppa ligger, will jach edert herredöme hastelige tilbiwde. Edert herredöme then almectigh Gud befalendes. Snarlige aff Ettagh then lögerdagen nest epter Sancte Bencths dagh Anno Domini Mdxj.

Sten
Swantesson ridder.

Utanskrift:

Erligh velbyrdogh man och strængh riidder her Swanthe Nielsson Sweriges riges forstandere syn kære herre fader ödmiwgligh.

353.

Johan Månsson till Hr Svante; humle hade utbudits, men för 30 Sv. mark skeppundet, hvilket funnits för dyrt; om något folk sändes dit ned, bör landvägen undvikas, för svårigheten att få lifsmedel, dat. Kalmar slott d. 30 April 1511. D. G. A.

Min ödmyke helsen welwelig tro thienisthe eder herredöme altiid tilforen sendh kerlige medh vor herre. Werdens vele vetha, at jak ok Peder Olson begerede nogen hwmble aff Albrecth Skillingh till edert behoff for skælige peninge ok wara. Effter han fornam, wij haffde then her alstinges vell behoff, setthe han skeppundet paa xxx (30) marc Suen-ske. Tycker mik, eder sker fast forsteckot i then motthe, at eder motte ecke stedes köp, ok the fatige mæn her i staden haffde ok ganske gerne beholled en sek eller twa med; ty

lwpe the fran staden, at hwaske i eller vij motte nyte ther noget aff for wort fyllesth. Peder Jenson pa Ölandh var inthet en nw igen kommen. Jens Larensen haffwer latiid bygt iij (3) jakther gansche sköne, ok fornyme [vij] her ingen tiidende, ther vij kunne oss effter rette. Swa snarth her kommer nogen skeep eller tiidende, schole i oforsymed fa at vetha, bediendes eder herredöme vilje verdes bywde mik till, hwru i velie forholle eder erende, ther jak kwnne mik effter rette. Kere herre, thet ær ingelwnde rad, at i sende folch hiit ned till land, for ty the fa ingen bæring. Inthet anned synnerliget eder herredöme then alsmectug Gud ok Sancte Erik kwng befallendes. Ex castro Calmarnensi vigilia Philippi et Jacobi mdxi. M[co] s[ub] s[igillo].

Johan
Monson.

354.

Laurens Fugel, fogde på Hörningsholm, till Hr Svante; bönderna som hålla strandvärd i Ösmo, Sorunda och på Mörköen hafva hittills blott sett 7 skepp, hvilka d. 28 April inkommo i hamnen vid Hambre (nu Herrhamra) och utlöpte åt Stockholms leden d. 29, men hvarifrån de kommo, visste man ej, dat. Hörning d. 30 April 1511.
D. G. A.

Myn ytmyge vnerdanige tro tienist tiil forn send med Gud. Kere herre, mo eders verdughed viide, at nw i mondagx at affthen komme vii (7) skeep inn i en haffn, som heder Hambre, oc ligger samme haffn iij (4) vige söös po thenne siide Elgsnabben oc po iij (3) vike söös ner Hyrningxholm, oc nw i tiisdagx löpe the vt af forscreffne haffn öster vt po Stocholms leden. Hwad skeep thet vare, kwnne inthet bönderne göre mek rede fore, the som halde stran vard bode i Ösmo, Sorende och her po Mörköen. Aff inge andre skip viide the aff at siige, hwereken seeth eller hört nw i thenne vaar. Kere herre, kommer her antiken skiip eller noger ny merkelige ærinde eller tiender, skall eders herredöme for vthen al forsömmelse fonge ther vesth bud och scriffuelsse aff. Inge andre tiender ere her nw po garden eller her i skergardene vthen alle gode. Eder herredöme her med then alzmegtigheste Gud befolindes tiill ewiig tiid. Ex Hyrningh onsdagen nest fore Philipi et Jacobi anno xi^o.

Laurens Fughell.
eders herredömes fatige tienere.

Erlig oc velburdig herre her Swanthe Nielsson, Sweriges riges forstandere sin kere herre ytmigeligen.

355.

Åkerbo härad (i Vestmanland) till Hr Svante; sedan förra häradshöfdingen Nils Bröms afidit, hade välbördig man Erik Kuse kommit till häradets ting med en Hr Svantes skrifvelse, hvori häradshöfdingdömet honom förlänas, och hade häradet också nöjt sig dermed, blott han bodde dem närmare; men som han icke är vid handen, när det behöfves, sätta de i valet antingen Anders Karlsson, som från barndomen varit i rikets tjenst, eller Tord i Rysta, dat. Ökletta (Eklöta) ting d. 5 Maj (1511*). D. G. A.

Vore ödhmikelighe helsse oc tro tjänisth nu och altidh for sänth mädh Gvdh. Kære herre, som edher werdwghe herredömö väl vetherlighith ær, adh Gudh alsmægtigh haffwar kalladh war hæreshöfdhingh Niells Brömss aff tenne syndoghe wærlid, Gvdh hanss siæl nadhe. Nw war wælbirdugh man Erich Kwse hær oppa war hæridstingh mädh edher herredömös scriwelsse, sa lydhandess, ath edher herredömö haffwer vnt oc forlænth fornæmde Erich Kwse tætte hæreshöfdhingadömö, hwilkidh oss wæl nökt haffde och nöyiör, æpter edher herredömös skriwelsse, bodhe han oss närmare. Kære herre, som edher herredömö väl förstandh vtynnan haffwer, ytörmöra æn vi kwnne edher herredömö til scriwe, adh han ær eyke war gadhingh, for ty han ær oss eyke altidh vödh handen, nær behoff görss, hwar ffor bedhiom vy och begærom ödhmiukelighe aff edher herredömö, adh i wne tær oss ær nittoch, och wi haffwe sælf kesth oc koridh æpter ware nöyiö Anders Karsson, som edher och rikenssens tro tjänare hafwer waridh aff blotte barns ben, for ty behawer oss honum ganska gerna, heller Tord i Rystha. Tese ij (2) haffwom wi sath i waledh, werdwghis edher herredömö adh vnne oss en aff tem, tædh begærom vi ganska ödmiwkelighe och gerna vare edher herredömö tel welia och tjänistactighe fore,

*) Nils Bröms har på Hedensö lörd. före annunciationis (d. 22 Mars) 1511 skrifvit ett bref till Hr Svante, hvori han begär beskydd för sin enka, och d. 25 Mars 1511 har Ingeborg Ragvaldsdotter, såsom enka efter Nils Bröms, från Eskilstuna kloster skrifvit till Hr Svante en begäran att få behålla dennes förlänningar. D. G. A.

nær oss bliwer tel sakh. Hær mædh edher herredömö Gudh beffallendes och Sancte Erich kwng. Scriwit wödh Öklötha mandaghen æpter Sancte Walbwrgh dagh.

Vi menighe almoghe som bigge oc
bo ij Akerbo hæredhe.

Utanskrift:

Erligh wælbirdugh man och strænge riddere hær Swante Nielsson, Sweriess rikess höfwösman, ödhmikelighe sændess thetta breff.

356.

Bengt Abjörnsson (Hård) till Hr Svante; han hade nu öfverallt tingat och kungjort det bref till Östergötland, som kom kort före fastan, och funnit menigheterna villiga att gå man af huse, när det behöfs, särdeles sedan de från Westergötland och Jönköping fått höra, huru hårdt och trolöst fienden farit fram; men de begära, att Hr Holger Karlsson (Gera) måtte få stadna i Östergötland, och klaga, att der finnas inga hofmän (ryttare), som de kunna hafva hjelp utaf, dat. Händelö d. 18 Maj 1511. D. G. A.

Min ödmiwklig tro tiensta nv och althid forsent med Gudh. Kere herre, tekkis idarth herradöme wilia witha, ath jag haffuer nv tingat och kungiort idart opna breff, som i scriffue menige Östergö[t]land til, och jag thet fich lithet for fastalagen. Then deel aff landet, som jag ekche kunne tinga med i fasta, tha haffuer jag nu sidan posco tingat och kwn-giort thet breffuet bode for köpstederna och for landet, och haffuer funnith them ganska wæluilioga til ath gaa mot rigi-sins fienda, om the wilia her til landz leggja widh siö sidan eller wid Holwiden, och haffwa the reth sig paa goda wergia. Thet the nw æro saa vilioge, ther halp mygit til, thet onde rycthet, som the fingo fraa Westergötland och Jöneköpfung, huru illa fiendena lefdhe ther i vinthers, och haffde hertug Cristiern loffwat almogen goth, sidan wordo the skinnade, och miste hwad the hadhe. Item almogen her i Östergötland ær begerande, ath idarth herradöme wille latha her Holger Kars-son bliffwa her nider i Östergötland, them til hielp och trösth, om saa behoff kan göras. Man aff huse, alle the xv (15) aara gamble æro, haffwa loffwat wilia wara vider reda och moth rigisins fienda, nær aatrengia kan, æn ther thala the

myget om, ath her æro inge hommen i Östergötland nw, som the kunna haffwa hielp vtaff. Thy wore thet rodh, ath her Holger komme her nidh, saa maa han trösta almogen, och jag hielper til medh hwadh jag formaa. Haffwer jag och befelt Wernika ider ytermer vnderwisa æn jag nw scriffua kan. Idarth herradöme aldzmetug Gud befalandes medh liiff och siel. Hwar jag kan wara ider til wilia och tienst epter myn yterste machth, ther skule i altid finna mig wæluiliog til. Scriffuet i Hendelö Sancte Erichs dag anno Domini Mdxio.

Bencth
Abyörsson.

Utanskrift:

Erlig och welbyrdog herre strenge riddare her Swante Nielsson, Swergis rikis forstondare syn kera herra.

357.

Nils Skrifvare till Hr Sten Svantesson; Nils Bild är nu kommen till Bohus med förstärkning och väntar hvar dag kungen (Pr. Kristiern), hvilken låtit afmäta Elfsborgs klippa, i afsigt att befästa den, samt vill uppbära skatten, hvarföre Hr Sten i tid bör visa sig der nere bland almogen, särdeles emedan Matts Kaffe utsprider, att Hr Svante är afsatt, och stämplar ondt mot riket i Kind och hvar han kommer, dat. i Kullings härad d. 19 Maj 1511. D. G. A.

Myne ödmyke helse och alle welwilielige troo tienisthe nw och altiidh edert herredöme forsenth med war herre. Kere herre, som i bwdhe mich tiill om all tidhende, tha ær her ingen annen tidhende æn Nilss Byldh ær komen tiil slotthet, med noghet folch, och ære the formodhendes kwngen tiill slottet, dagh wiidh dagh. Haffwer och kwngen latidh taghe merke aff Elffsborgss klippe, och lather han hwgge træwerkedh opp i Norghe, och ather han ath biigghe henne medh en farth, och ær thet hanss aeth ath trenge ederth herredöme fraa skatthen, thy ær thet ederth herredöme radelict, ath i tenke ther tiil i tidhe, och giffwer eder sielffh personlighe nidh tiill almoghen, for thy ther ligger edher sielff machth oppa, och om i wille haffwe noghen fordeell i thenne landzende, och haffwer Mass Kaffe förth för tidhende i blandh almoghen, ath ederth herredömes fader ær sath aff höffwis-

manssdömeth, och haffwer haffth sith bodh i Kijn och stemp-
leth ther riikedh onth och annen stadh, hwar han haffwer
farit; thy ær thet radelieth, ath i giffwe eder ofortöffweth
nidh i thenne landzendhe tiill almoghen medh then mesthe
mach, i kwndhe astadh komme. Ey mer. Her med ederth
herredöme allsmectigh Gudh befallandes. Scriffuit i Kollens
herrith daghen nesth ephther Sancte Ericss dagh anno Domini
mdxi^o.

Nilss
Scriffuere.

Utanskrift:

Erligh welbirdigh man och strenghe riddher her Sten
Swantesson, höffwisman pa Örebro, ödmykelige sendes.

358.

Jöns Laurensen, fogde på Borgholm, till Hr Svante; af be-
sättningen har ej den Svenska men den Tyska nu fått ut
hvad den hade haft att fordra på sin lön; tvenne jakter
äro byggda, föreslår att bestycka dem med 4 st. stenbö-
sor, dat. d. 21 Maj 1511. D. G. A.

Min idmyge kerlig helse oc welwelug thro tienst nw oc
altid. Skal edert herredöme vetterlighet vare, at tesse dande-
swenne, som her ligge, the ere begerende sin lön, men tha goffwe
the sek til fretz til pindsdage. Vile edert herredöme vare
forteneth ther vthi, at the mötte thaa faa sin lön, och en del
aff the Tiske borde sin lön om medfaste, och theres tieust
var vthe om poske, tha haffuer jac nw giffuet them theres
peninge, oc skal edert herredöme vetterlighet vare, at jac
haffuer her lathet bögge ij (2) jachter oc er the nw rede,
hobis mek, at edert herredöme skal thet vel behage. Nar
Gud föger, at edert herredöme vil hiid ned, tha ere the vel
ther til fallen, oc er her iiii (4) sware stenbwsser, ganske
sköne, om edert herredöme teckis at haffwe them ther vppa,
tha var thet ganske nötteligt, oc om the andre bösser, som i
haffwe i Calmarne, ville i oc haffue them ther vppa, tha ma
the vel löpe toldfri. Edert herredöme hermed Gud alzmech-
tig[s]te, jomfrv Maria oc Sancte Erich med liff oc siel befa-
lendes oc al thet i vell villen. Ex Borholm anno xi:^{mo}, odens-
dagen nest epter Erici.

Jöns
Larenson.

Utanskrift:

Erlig och velbördig man her Swanthe Nielson ridder,
Sweriges riges forstandere idmigelig oc kerlig i hand.

359.

Biskop Vincentius till Hr Svante, om ett bref från ärkebiskop
Birger och Knut Håkanssons utvexling mot Per Vgorp
(jfr N:r 318, 388), dat. Brunsbo d. 25 Maj 1511. D. G. A.

Sincerissimis nostris recommendacione, reuerencia et salute premissis. Kere her Swante, brooder och gode besynnerlige ven. Vij fingie nw then werdogste herrens, Erchebispens off Lwnd, scriffuelse, hwilke vij sände nw wp tiil then werdogste herren Erchebispen i Vpsala, formodendis, at hans nade varder eder herredöme vnderwisendes tess lydelse. Effter swo dana vellwylioghe tilbwd, som then werdoge herren off Lwnd gör oc tiilforen giort haffwer, som eder herredöme veterliget ær, [vore] nyttogt och raadeligt træde tiil dagtingen, for thenne almogen her i landet oc flere stadz i rigeth, som fast knarcker oc sticknar off thenne ....e örlig oc görs offwermaathen offwerhörog oc vlydogh, Gwd giffwe siin [nade at thet blätre kwnne bliffwe. Kære her Swanthe, wij scriffue eder herredöme senast ..... en wor swen Knwth Hoquonson, som haffuer lighet fongen i Danmarc, siden Her A[che Hansson bleff] slagen, oc i goffwe os for swar, at i kwnne æcke lathe Per Vgorp löös ..... mooth, som swo good ær baade tiill släckth oc byrd. Siden hade vij vorth [bud tiil Er]chebispen i Lwndh, at han ville forärbedet med kongen, at vij kwnne faa [vor] swen löös for peninger, æller och thet han maathe faa dag och loff hiith hem tiil os pa nogon tiid. Han ær ille skuthen oc stwngen oc maa bliffwe fordarffwet for vanrökt skuld. Tha fich Erchebispen for swar off Kongen, ath vm i vele giffwe Per Vgorp löös for Knwt Hoquonson, tha faa vij honum igen. Vele i oc sætie Per Vgorp [for] peninger, ther effter vil oc Kongen sætie vor swen. Æller i vele oc giffue Per Vgorp dag oc loff tiill Danmarc oc aater i siith fængelse igen, swo long dag i honum giffue, swo for oc vor swen. Tesse vilkor gaff Kongen for swar. Bede wij eder, at i vele bywde os tiill eth enkanth swar, hwar vij kunne os effter rätte. Vij hade æcke sænth honom vth, haffde i æckie formaneth os med eder scriffuelse, som i os oc her

Aache tiilscriffwe, at viij skulle giöre vth then meste mackt, viij kwnne vtsände. Viij haffwe vtspwrt, at for:de vor swen ær swo good till släckt, byrd oc manheeth, som Per Vgorp ær. Sände han oc os bwd, at han är begerande vara löss for samma vor swen. Vm thenne landzändes læglighet veth thenne vor smaaswen eder vnderwise. Eder herredöme then alzmechtog Gwd befallendis tiil liiff oc siell oc alle helge Sweriges patroner. Ex curia nostra Brynolpsboo Anno Domini Mdxī, nostro sub signeto, Dominica Rogacionum.

Vincentius, Dei gracia
Episcopus Scarensis.

360.

Johan Månsson till Hr Svante, om svårigheten att få borgare i Kalmar, som hållas fångna i Danmark, utvexlade; Staffan Sasse är fången och för att få ett bref till Lübeck, tänker han skicka det öfver Riga; både här och på Öland rustas att mottaga fienden, dat. Kalmar d. 6 Juni 1511. D. G. A.

Min ödmyge helsen welueligh trothieniste eder herredöme altiit tilforenn send med Gud. Werdugh herre, som i lathe forsta her pa Calmarna radzstuffwe ederss edelhetz ok erlige gode tycke, ynnest, welie ok kerligh, i haffwe till thenne fatige staden, for then thro ok welwelighet, the fatige men eder och theres retthe federnes riige bewiist haffwe i monge motthe, at i heller wille löse wore fonger igen, fonge for fonge, en tage en swmma gull eller peninger, ther i sa ytherlighe god reth till haffwe, nödge, twinge ok trwgha, som kwnggh Hanss, aff the fonger i edre hender ære, ok therfore wnthe eder herredöme ok till gode stadde, ath nogre fonger skiickedes hiit i then sted, hopindes at forlossa the aff Calmarna, som hardelighe fongne ok grepne ære i Danmark. Swa haffwer jak med the gode män her i staden ok theres fatige wenner ok frender offta ok tiit kostwart med bwd och scriffwelse till Danmark, ath fa worth folch igen for tesse, her leghed haffwe, huilchet oss alss inthet hielpe motthe. Nw i gaar komme her viij (8) her Electus swenner med kungens breff, at the her i staden haffwe leghet, schole giffues löss i theres sted. Effter wij fornyme her ingen trösth vdiinnan, ad borgere eller köpmän mage ingelunde sliippa vthen peningia, tha formage the fatige män her i staden, som her om wordher, ey lengre besörgie tøm med kost ok thæringh.

Therefore kan her inthe besinnes, en the mage skynde sig hedhen, ok the fatige karle bliffwe her till stædes, medhen the kompne ære. Gud tess loff, the vethe inthet anned rykthe före for kung Hanss, en her i thenne landzende ok pa Öland empnes ok till redes byssor, arborst ok andre gode wærgie, göre kung Hanss ok hans partij onth, om the komme welie. Dog wore thet gansche nyttogt, at wij wore sa mektige ok starke, at wij kwnne noget bedriifue, helst fordy ath the Lybsche brwke sig manlige, ther the haffwe tilfelle in i kungens land. Gud se forkærth, thet Staffen Sassze skulle bliffwe grepin, thet ingen man trodt haffde, effther som han war wtred, oc wedret fogede honum i alle motthe, dog ær ecke rad en nw sa offuergiffwed, vthen kostwærgith ith wiist bwdh till Riige ok sedhen framdeles offuer land till Lybke, at the finge nogen tiidende i fran eder, ther the kwnne sig effter rettha. Kere herre, beder jak eder herredöme gansche kerlige ok ödmy[keli]ge, at i ware ecke Mans Holm wgonstig, thet han her sa lengie fortöffwet haffwer. Hans forsymelse haffwer thet ecke warit i nogen motthe. Jak hopedes ok menthe forholle honum, till tess wii skulle fa nogen the tiidende, oss well behage skulle. Nw effter Staffen Sassze ær ecke framkommen, ok kungens skep löpa aff ok till, frwchter jak, at vij fa noget snarlige tiidende aff the Lybsche, wthen her tenckess nogit anned till. Engen annen synnerlige tiidende ære her nw pa thenne tiid, vthen her ok pa Öland star well till ok en gansche weluelig almoge pa bade siider, Gud tess loff ok riidder Sancte Jören, thöm jak eder herredöme befaler karsch ok swnd, medh liiff ok siell, till ewiig tiid. Scriffuid pa Calmarna sloth tiisdagen nest for pingsdagana Anno Domini Md vndecimo. Meo sub signeto.

Johann
Monsson.

361.

Bengt Abjörnsson till Hr Svante; emedan K. Hans enligt hvad de från Danmark hemkomna H. Gadds svenner berättat har 4000 ryttare, och hotat hemsöka Östergötland, tillstyrkes, att Hr Holger Karlsson sändes ned och att Hr Svante förvissat sig om slotten, att de äro väl förvarade, dat. Hendlö d. 15 Juni 1511. D. G. A.

Myn ödmywka tro tyænisth altiidh tiil forende senth med war herre. Tækkes edher herredöme vetha, ad the fangha,

her Electus swæna, som nw kommo fran Danmark, seya for viss tydendhe, ad kwngen er iiij (4) twsand stark ryttara, och wil med thet, aldra första til Swerighe, besinneligh haffuer han vnsakth Östhergötland. Thy tykthe mik radh vara, ad ij sendhen Her Holgher nedh i landhet, ad han vore ner almoghen til störnyng och help, som jak edher senasth til screff. Vare och ganska radheliget, at edørth herredöme visthe, hurw slotthen vare forwaret, æ huat oppa kommer. Inghen annen synneligh tydhende haffuer jak scriffwa pa thenne tydh. Edher herredöme Gud beffalandes och Sancte Erik. Aff Hendelö Sancte Trinitatis dagh anno Domini mdxi.

Benth
Abyörson.

Utanskrift:

Erligh och velbyrdogh herre strenghe riddare her Swanthe Nielsson, Sweriges rykes forstandhare, sin kære herre ömywklich kom .....

362.

Johan Månsson till Hr Svante; beklagar hvad som händt Staffan Sasse, men hoppas att Lübeckarne vakna upp en gång, efter de ej vilja frånträda förbundet; sänder Lasse Laurensen, en af de från Danmark ur fångenskap hemkomna, som kan lemna säkra underrättelser; tillstyrker försigtighet, med afseende på de inhemska stämplingarne, har bekymmer för penningar till svennernas aflöning och grämer sig öfver förlusten af förlåningar i Upland och Vestergötland (jfr Nr 363), men lofvar ospardt nit och möda för Hr Svante och hans vänner, dat. Kalmar d. 16 Juni 1511. D. G. A.

Min ödmyke kerlige helsen weluelighe trothieniste eder herredöme altid till forenn send med Gud. Verdiigh herre, nw i thenne dag kom eder herredömes breff och scriffwelse mik wnder ögen, berörendis om gode tiidende och Steffen Sasse. Jak haffde giffwedh eder bekenne, Gud se for kerth, thet han sa skamlige skulle bliffwe forraden, aff ty ther war ingen liiknelse till. Dog hopess mik till Gud, at the Lybske wakne en gang, sa thet spörss, effter thet the ingelunde welie thræde i fron thet forbundh, eder ok thöm emellom giorth ær. Jak haffwer fornwmid mange ærende aff the fanger, nw hem

komma aff Danmark, ther jak gansche liithet kwnne mik effter retthe, wthen besynnerlige aff thenne breffwisere Lasse Larenson, then i thet neste allting forfarit haffwer. Therföre sender jak honum op till eder, at han giffwer eder bekenne om kungens skep, tesliges och om the Lybsche ok all annen erinde, ther i ma eder fulchomligh effter retthe. Mik tycker vara ganst radeligit, at i förvara eder vell pa alle siidher, ok thet i giffwe eder ecke aff Stocholm, for en i ythermere fa forhøre, huart wt kwngens partij welie taga wägen. Jak befructher, at in rikes med oss findz nogre stemplere, ther kwngen driisther gansche myket oppa, ty ligger makt oppa se well pa brädet, æ hurv all ting kwnne sig forlöpe, nest Guds hielp. En aff then beste, ther mækler ok stempler mik ok riighet skade ok forderff oppa, skall jak taghe vtt aff wägen. Jak haffwer wtoffwer myn makt taget i th..... meste ok beste werafftige gode karle jak kwnnat offuerkomma, i then akth ok mening welie thet yterste, Gud giffuer mik naden till forswara thenne store hop..... he ok alriig se heller höre pa edre oreth, tweker.... inthet, mit syneste ok beste i then motthe will j[jak].....ok bewiisse trolige ok tilbörlike nat ok dag s[a lenge] jak liffwer. Mik hopess till eder herredöme at i [later mi]k ecke forfares wthen heller wetha ok ra[ma mitt] beste. Gud wet, at jak ær gansche bedröffeth ok inthet till radz, hwar jak skall löne myne karle medh, for ty c (100) mark, iij (3) eller iiij (4) welie liithet forsla. The peninge i Opland ok Westergötland mik stode till, haffde mik komed nw alstinges well till motte. Nw ære the i anners mans hender. Jak haffde formodet mik haffwa giort eder ok riiget thienist therefore, som wpburet war, dog ey fordy ær thet alth i edert woldh, en nw hopenedes alth thet beste, liiff ok alth thet jak ægher skall wara wspanth for eder och edre wenner. Her medh eder herredöme Gud ok Sancte Erik kwng ewinrerlig befollendis. Ex castro Calmarnensi in crastino Trinitatis Mdx^{mo}. M[co] s[ub] s[igillo].

Johan
Monsson.

Sten Svantesson till Hr Svante; han hade d. 15 Juni varit till slags med »fienden af Bohus», och om K. Kristiern, såsom han hotat vid S:t Olofs tid (d. 29 Juli) söker att uppbära skatten i Vestergötland, vill Sten våga sitt lif att hindra det, men väntar sig intet bistånd af Hr Ture; förordar Lindorm Brunsson till förläning å Gudhems härad eller Käkind, der allmogen vill hafva någon, som bor i landet, och ej Johan Månsson, dat. Kullings härad d. 22 Juni 1511. D. G. A.

Min ödmigh sonlig tro tjänist altiit forsenh met wor herræ. Kære herre fader. Teckis iderth herredöme wele wethe, at helghe trefalloghetz söndagh war jach till slagx mett fyenden aff Bohws, och hwreledis thet sigh forlop, kan thenne breffuissere edert herredöme wnderuise mett mwnnen, tesliges om all annen ærendhe, bedendis edert herredöme wele setthe tro och liitt till honum. Kære herre fader, som i screffue, at her Erich Twresson ær dödh &c., tha beder jach edert herredöme ödmighligh wele tencke mitt beste, jach haffwer doch lythen opbyrd her i Westergötlandh, och wett jach well, ath wid Sancte Oloffs tiid acher kongh Cristiern opbere skatthen i Westhergötland; men tha skal jach antighe forswaren eller jach skall och bliffwe dher om. Kære herre fader, sender jach eder thet breff, her Twre skreff meg till, och haffwer jach wæl merch[t], at jagh formoder meg inghen bestandh aff honum for rigzens fiender. Kære herre fader, tecktis edert herredöme wna Lindorm Brwnsson Gwdhems härad eller Kokynd. Almogen i for:ne Kokind sagde icke vele haffue Johan Mansson till hosbondhe. The vele haffwe nogen god man her i landet, ther [kan] woge liff och hals, hwar behoff görs. Kære herre fader, haffwer Lindorm Brwnsson warid meg weluilig och altiit till rede met hans swæne pa rigsens tjänist, ty beder jach edert herredöme wele wethe hans bæsthe. Ær her ingen synnerlig tidendhe edert herredöme tilbiwdendes. Edert herredöme her mett alzmectig Gud befolendes. Ex Kolens härad dominica proxima post corporis Christi Anno Domini mdxi. Proprio sub signeto.

Sten riidder.
Swantheson

Erik Kuse till Hr Svante; ett upplopp hade hotat i Rekarne, en följd af det som förut varit i Nyköpings län, men det hade på tinget d. 25 Juni blifvit aldeles stilladt; Sten Kristiernsson hade sedan han kommit hem till Nyköping från herredagen, hållit vapensyn både med sina svenner och borgarne, men kan af allmogen icke vänta medhåll, dat. Strängnäs d. 29 Juni 1511. D. G. A.

Min ödmiwke trotiænsthē altid forsænth med Herranom Gudi. Kære herre, werdoghass idhert herredöme vite, thet jak nw i torssdagx tingadhē med thenne almoghe her oppa Rekarne ok med en(!) stoorth party af Nyköpingx län, mæsth för ty thet tooplop, som te bönder aff Nyköpingx län mik giordhe, för æn jak til idhert herredöme siisth foor, ta maa idhert herredöme i sannindh vita, ad her waar forsamnade offuer vje (600) bönder, ok mæsth med gode wærie, taa sletz thetta tingh i alle gode maatte wæl. Hade jak tøm antwardad igeen teress labook ok sakth mik ifra hæredzhöffdingadömid, oppa thet siistha giik thenne menighe almoghe tiil ok baade mik, thet jak jw skwlle teress book i geen aname ok bliffwe theress hæredzhöffdinge, saa her æpter som her til, ok waar thet saa ad noghre wille ekki i thetta hærede mik min rættoghetth göre, taa wille te alle honom næffsa, som for annen krononass ræntha, ok te som mik thet topplop giorth hade, fwlle mykyt til fögha ok ödmiwkth, sa ad alth hæredith for tom bade, ad jak ekki tom skwlle for ider æller rikesenss raad beklagha, ok the med menighe hæredith mik til sagdhe ok med oprækta hænder loffwade i her Nielss Bossons fogdass aahörelsse, thet te skwlle waare ider hwlle ok rætraadoghe, som tro almoghe boorde sin rætta herre waare, hwikkit jak fwlkomeligh oppa theress veghna sighia wil. Ytermēer jak tom loffwa maatte, om thet saa waare, som Gud förbiwdhe, te skwlle nogherstatz vtgaanga, jak skwlle hooss tøm bliffwa. Te welie med mik oppa idre vægna æller hwad herre, som vtlænskad her ekki wille indragha, oppa marken baade liiffwa ok döö, ok baade mik thet fulkomneligha ider thet til skriffwa. Hwad ytermēer bebwnd ther war oppo idhert herredömiss bætztā, waare laankth aff skriffwa. Troode then gode herren, erkebispēn, mik for en boondha wen, til ewentyr jak wil thet fwlbordha. Ytermere, kære herre, fik jak tydende aff Stokholm, thet Steen Cristiærnsson gaff sigh thædan utan idhert mynne, ther jak min vissæ bwd haffth haffwer, ok æn nw haffwer. Strax han hem kom, kallade han alla sina fogdhar heen aff lænid, ok en dagh var han vthe for slotid ok med stadin ok sina swæna vapensyn hwlth. Ingen

oordh æller tal war ther taa om idhert herredöme, vtan drogh in oppa slottid ok en hoop aff boorgarana med honom. For hwad thet war giorth, thet jak ekki æn [vet], jak faar thet snarth ad witta. Kære herre, aff almoghan faar han inthet vtan onth. I maaghe fwellegiha sætia ider troo ok lith in til tæna landzænda. Kære herre, hade idhert herredöme noghen godh tidende aff idre vener i Stæderna, ok thet waare med idhert breff ooffwer landit kynnad, kwnde thet ingen skade ware. Kære herre, ingen tidende her andre ære æn gode, ty idhert herredöme oppa röre, for ty jak talade ok med almwghen Sancte Johanse tid vid Eskilsstuna ok med en parth her i Pedhers mæssone, ok skenkte tom bægge statz eth par twnner öl. The vilie alle, saa maange jak haffwer hörth oppa, ider ok oppa idher sonss sidha ware, om Gud forbiwde, ider trængde moth vtlænzskan hær æller inlæntzskan, om noghre ville kwnggh Hanses veen vare. Kære herre, ider her med Gud ok alle Sweriges patroner befallandes, baade med liiff ok siæl. Snarligha aff Strængeness Sancte Peders dagh Anno Domini mdxi^o.

Utanskrift:

Erligh ok vælbyrdogh man ok strenge riddare her Swante Nielsson, Sweriges rikess forstandare, sin kære herre ödmiukeligh.

365.

Johan Månsson till Hr Svante; fienderna hafva på Öland bränt 14 socknar, söder om slottet, och hade fordrat brandskatt af Norra Motet, men sedan d. 27 hade de hållit sig stilla på skeppen; vid försök att landstiga både norr och söder om Kalmar hade de blifvit afslagna; allmogen är villig och håller dag och natt vakt vid stranden och understödes af Johan Månssons karlar med sköna bössor; staden är väl förvarad och innebyggarne villiga att försvara sig i det yttersta, ett bud har blifvit sändt öfver till Stralsund med bref till H. Gadd i Lübeck och under rättelse om den jakt, med 24 mans besättning, som Hr Svante förut utsändt, men hvilken blifvit tagen af fienden (jfr N:r 360), dat. Kalmar d. 30 Juni 1511. D. G. A.

Min ödmyke helsen weluelig och redebogin trothieniste eder herredöme altið forsend med Gud. Ma i vetha, kere herre, at fienderne liggie æn nw her i swndet gansche starke

The haffwe bränth aff pa Öland xiiij (14) kyrkesokner, synnen for slothet, i freydagx droge the alle til skeps och haffwe legiid stille alth sedhen. I sönnedagx sende the en bonde, the haffde grepit, till Jens Larenson ok Norra Mothet med breff, ok begære nw brandskath, eller the welie ga landhet slæth offuer, at ther skall inthet lypna. Om the formode sigh flere skep eller hwad the velie pa sla, thet fa wij snart fornyme, the bwde siig i land iij (3) resor wed Hageby her i Möre, tesliges ok wed Skæggenæs, ther brende the en gard wt aff, ok bleffwe sedhen affslagne. Almogen ær gansche weluelig ok sancker sig till hopa nat ok dag emot stranden, sa at mik hopes, fienderne schole icke fa framgong pa thenne siide. Jak haffwer myne karle wthe med almogen bade nor ok södher om Kalmarna med sköne byssor ok wærgie, ok ther emellom haffwer jak giort mik en kyrkiewægh, at skörbywg skall icke forga oss her nedhre. Edre byssor, her loge i byn, mestedels haffwer Peder Olson lathe leggie pa tornen ok kring om mwren, ok sa forwarded pa alle siidher her i staden, at wij ære alstinges till fredz, om fienderne welie for byn. The ære alle till sinnes, fatighe ok riüge, her i staden, at the welie sla fran sig ok affwærgie then draplige skade, mord ok slag, thöm ær for ögen, sa lengie the forma at stha ok en man igen lifwer. Sten Fynne kom nw i for afftens aff Straleswnd, ewentyrlige nogh i genom syön ok hiit in i Möre. Han wardher eder wnderwisendes sin warff ok erinde, han haffwer med fara. Jak haffwer forkynned ok en nw lather forkynne offwer alth, at vij haffwe faat gode tijdende aff wore wanner i Stederne, at almogen skall wara tess trösthære. Nw sedhen almoghen fek wetha om thetta senningebodh, haffwe the oplagt, at hwilchen hem sitther, then welie the hengie i theris egin porth. Effter thet Staffen Sassze bleff grepen, tha forwaagede jak it bwd wt offwer helge Lekeme dag i fran Calmarna ok till her Electus. Thet war well offuer komedh till Stralsswnd, Sten Finne taledede med thöm. Jak skreff her Electus till, at han skulle latha the gode män i Lybeche forsta, at thet war ey eders forsymelse, at the ingen bwd eller tiidende aff Swerge fongit haffde, ther the kwne sig retthe. Then staaltisthe ok beste jakth, ther i haffde wstofferet med byssor och wærgie, wtmönstrede xxiiij (24) gode badzmæn, haffde i wtsend med ederss breff till the Lybske &c. pa thet the skulle löpa frij genom syön. Dog bliffwe fienderne thöm formektige. Ythermera gaff jak oc i samma breff, nw offwer kom, her Electus till kenne, thet i lage alstinges till rede med stora makth ath giffwe eder hiit i Swn-dhet. Wiiste jak edher welie ok hwad fore skulle tages, tha

will jak en kostwærgie ith wiist bwd wtoffuer. Inthet anned synnerligt en jak vill leggie mik all vin om med thenne almoge, nat ok dag, forswara thenne landzende thet yterste, Gud giffwer oss naden till. Ythermera om all erinde ok leglighether i Tydzland ok Danmark veth thenne breffwisere Sten Finne ok Staffen Sassze eder wnderwise med mwnnen. Eder herredöme then alzmektig Gud befalendes ok Sancte Erik kung med liff och siell. Scriffwit i Calmarne in crastino Petri et Pauli apostolorum md vndecimo. M[eo] s[ub] s[igillo].

Johan
Monsson.

366.

Biskop Otto till Hr Svante: då han sände sin fogde att mot- taga Torstuna härad, skref Axel Laurenssons fogde Vä- gen honom till, att biskopen icke borde tillvålla sig Axels län, hvarpå han fick en kort tillrättavisning, dat. Vesterås d. 5 Juli 1511. D. G. A.

Otto &c. lika med N:r 351.

Then tiidh wii nw hemkomme fran Stocholm, sände wij war fogete til Torstwna hærede, thet anamma effther thet breff, wij aff edher werdogheth ther oppa haffue. Tha han ther kom, var skatten ecke æn wthe, swmth hade böndherne inne med segh, ok swmt hade lænsmanen i hændher, ok effther thet han ecke för Sancti Johannis baptiste dag wte war, som sedwänie ær, tha anammade han honom oppa waara wægne. Ther wm skreff strax Waagen oss til ganske korth, at oss ecke behoff giordis wælla oss til Axels län eller röffwa ho- nom nogot i fraa. Effther thet han oss swa kort tilskreff, swarade wij ok honom med waar scriffuilse kort igen, swa lydandes, at Axel hade wællat seg in paa wort län, ok ecke wij oss in oppa honom, effther thet wii hade edert breff ok befalning ther oppa, thet anamma ok beholla, huilket oss hopes, edher werdogheth oss ecke til nogon ogönst eller owilie wända wil. Vil han oss i nogon annan motte för eder be- före, eller thenne sak annerlwnde förtælie, bidher jak edher werdogheth ther ingen troo tilsætia. Hans breff skal bliffue til städz, swa länge Gud föyier wij til hoga komme, tha skal edert herredöme ecke anners finna æn wij nw scriffuit haffue. Hwar wij kwnne wara edher werdogheth til wilie, kerlig ok

tenst, skule i altid fynne oss weluilige til, huilket Gud kenne, then wij eder befale salig ok swnd til ewig tiidh. Citissime ex Arosia Anno Domini Mdxii, sabbato infra octavam Sanctorum Petri et Pauli apostolorum. Nostro sub signeto.

367.

Biskop Otto till Hr Svante, har fått brevet om Danskarnes misslyckade företag mot Öland och Städernas öfverlägsnande till sjös, men varnar honom för att anse den så gifven, att icke det vore farligt att taga sjövägen till Kalmar; han har väl svårt för utrustning af sitt folk, men vill göra sitt yttersta, att ej skilja sig från öfriga rikens råd, dat. Vesterås d. 11 Juli 1511. D. G. A.

Otto &c. lika med Nr 351.

Som eder werdighet scriffuer wm the Städher, tycker oss ganske wäl, at the wed makt äre, ok kwnne, näst Gudz hielp, fordactinge baade segh ok oss, tesliges om kongens folk, at the med aldhra störste makth haffue warit paa Öland ok bliffue ther offslagne, finge skada, döde men ok saara, Gud tess loff haffue, at waare wener swa wed makt waare, at the them bestaa kwnne. Tycker oss radeligit wara, at för än i med flere swa hastelige gaaffue edher nedher til Calmarna, nogon tiid förtöffuade, latendis grannelige bespöras ok förhöras, wm the Lybske wisselige äre i siön eller ey, for tiwffua ok skalka skul, kongens party, som nw segias wara i siön, at ecke aldelis säkert ok trygd är giffua seg tiidh med skep. Äre the Lybske i siön ok akta segh hiith til riiget, är förmodandes, at the swa snart ok snarare giffue seg hiit i Stocholms skär ok Stocholm än til Calmarna för spiäning ok fittalia skul, lax ok annan deel; thy landhet görs ganske wtödt ok förtärt ther nedhre. Som i ok begäre, äske ok tilkräffue oss med wort folk til Calmarna med eder i rigesens reso ok tjänst, kenne Gud, wij thet gerna giorde. Men wij haffue ther til hwaske lathet brygge eller baka, ok thet nw brygges och bakas skal, thet warar ingen stwnd, wthan strax förderffwas. Dogh som flere werdogste, werdoge fäder, herrer ok gode men i rikesens raad göre, rätte wij oss effther ok effther eder scriffuise ok begäre gerna göra effther waar ytherste makt, swa at ingen bryst skal finnas hoss oss i noghre motte näst Gudz hielp, huilken wij eder befale

salig ok swnd til ewig tid. Citissime ex Arosia Anno Domini Mdxī feria 6:ta infra octavam patronorum. Nostro sub signeto.

368.

Årkebiskop Jakob till Hr Svante, begär att få veta hvad som är sant af de stridiga ryktena om Lybeckare och Danskar; han har å Hr Svantes vägnar lofvat Sten Kristierns-son säkerhet och rådt honom strax fara till Nyköping, att försvara slottet, heldst fienden är i Kalmar sund, dat. i Upsala d. 14 Juli 1511. D. G. A.

Jacobus &c. lika med N:r 9.

Wii haffue faat bade bwd oc scriffuilse om tiende, somme seye oc scriffue, at the Lwbsche ære wiid sthore makt ok snarlige hinget formodendis, oc somme, at kongen skole them haffue bestalladh, wele wii gerne wethe, huad ther om ær i sanningen, saa at wii ther epter kwnne skikkæ om wore kirkes clenodier, som wii eder tilforende sakt haffue, bediendes eder kerlige, at i ther om wele biwde oss til med thetta wort bwd, huad santh ær. Epter eder scriffuilse, wii senest finge, sade wii her Sten Cristernson fulkomlige säkerhet til pa edre vegna oc radde honum, at han skulle strax drage til Nycöping, at forware thet slot for fienderne, som wii sporde ware i Calmarnasund. Huar wii &c. lika med N:r 9. Raptissime ex Vpsalia feria secunda infra octauas patronorum mdxi. Nostro sub signeto.

369.

Riksföreståndaren Hr Svantes kungörelse till Östergötland, om Danskarnes härjning på Öland och tvungna återtag, och sin afsigt att med den största makt. han kan åstadkomma, förena sig med Lübeckarne i Kalmar sund, för att förvärfva sig en stadig fred, hvarjämte han varnar för falska rykten och stämplingar, som i hans frånvaro kunna förekomma, dat. Stockholm d. 16 Juli 1511.

J[ach Swanthe Nielsson i] Ekesiö riddare, Sueriges riges forstondare, hælsser eder alle, aandelige och verdzlige, menighe

klercherij, [friborne] frelssesmen, köpstadzmen, krononis skat-
 skylløge bönder och menige almoge, som bijgge och boo i
 Östergötlandh, kerligæ medh war herræ. Kære venner, i
 dandemen alle sammen, skall eder veterligt wara, ath alles
 vore hæskæ fyende kongh Hansses makth kom medsommers
 dagh nest forleden in oppaa Ölandh, ther röffwadhæ, skyn-
 nadhe och brendhæ alth thet the kwnne wtoffuer komme, till
 tess mijne fogoter och thianare reesthe almogen ther oppaa
 landith, grepæ och slogæ i hæll vedh ij^c (150) aff fyenderne
 och jagade thöm till skips igen, och vorthe ickæ grepne paa
 vore siidhæ mere æn ij (2) mijne swennæ och en bonda, v
 (5) bönder gaaffue sigh op paa en kijrkæ, thom feladhe kon-
 gens folk vtoff medh en falsk dagtingen, som theres gamble
 plægsiidh varith haffuer, och strax mördhæ och sloge thöm
 ömckligæ i hæll, i samme leijde och felighet, moth all ære
 och rædelighet, ther Gudh sigh vtoffuer forbarne, ath oss
 Swenske men aff thöm skall holles hwasken ordh eller loff-
 wen, æn hwar fijenderne haffue bodhet sigh i landh sidhen,
 bleffwe the strax allestedz aff slagne till skips igen, och haffwe
 nw plath giffuith sigh tædhen fran landh, Gudh och alle ri-
 gesens hælge patroner thess loff haffwe. Saa maa i och ve-
 the, kere venner, ath jach i föregaar sich mith egit visse
 bodh och scriffuilsse fraa vore venner, the Lijbskæ, saa ath
 the ære vedh en ganskæ swaar makth och ære ofortöffuereth
 formodendes i Kalmarna swndh, ther ath forbiidhæ mich och
 Sweriges makth, och mene nesth Gudz hiælp samfelleligæ,
 the medh oss och wij medh thöm, ath komme thette longlige
 örlogh, varith haffuer, till en godh ændhæ och bestondeligh
 friidh. Ther före acher jach nw medh thet aldra förste giffue
 mich nedh till Kalmarna och Ölandh medh then mesta makth,
 jach aff stadh komme kan, och vinlægge mich medh the for-
 scriffne vore venner, ath fly eder och menige Sweriges rige
 inbijggere en stadigh och ewigh fridh baadhe till landh och
 vaten, thet yterste Gud giffuer mik naden till. Kære venner,
 varer alle vedh en godhæ trösth, jach vill medh alle gode Swen-
 skæ menn, jach ther till drage kan, tilhielpæ ath affwerijæ all
 ederss skade och forderff och altiidh gerna vara mellom fij-
 endherne och edher. Thet Gudh forbiudhæ, nogen aff thöm
 hemme sithæ ville, före æller scriffuæ nogen lygn för eder
 æller stæmplæ noget argth in oppaa mik i mijn fraawarelsse,
 beder och formaner jach eder, paa thet hulskap och manskap,
 i mich tilsagth haffwæ och plictogæ ære, ath i sætthe ther
 ingen thro till æller see oppaa mijn oreth, saa lenge jach i
 rigesins thianiste paa alle ederss bestæ och bestondh stadder
 ær, och varer mijnæ fogeter och æmbetzmenn hörigæ och

lydogæ och rætther eder aldeles effter mijn breff och scriffuilsse, om noget paa kan komme, bewisandes eder troligæ medh ederth fæderniss riche, som erlige godæ throo inföddæ Swanskæ men bör ath göre, och mich dogh inthe twiffler, i jw gerne göre velie. I huadh motthæ jach kan vethe alles ederss och then menigæ manss bæstæ och longlige bestondh, skolæ i finna mich altiidh væluilliogh till gernæ göre, saa lenge jach leffuer. Her medh eder alle Gudh alzmetcogh och Sancte Erich koningh befalendes medh lifff och siell till ewigh tiidh. Scriffuith oppaa Stocholms sloth odensdagen næsth fore Sancte Marie Magdalene dagh anno Domini M.^{mo} D.^{mo} vndecimo, vndher mith insiglæ.

Original med sigill i K. Danske Geh.-Archivet: På baksidan är med samtida hand skrifvet: »Tiil Östergötlandh — »Tiill Vestra hæred och Södre [Vidbo].»

370.

Peder Månsson till Hr Svante, svarar å anmodan att blifva fogde i Sunnerbo och Vestbo, derest Knut Arvidsson icke är i sin välmagt; ingendera är benägen, allmogen är tvehogsen, dels för den skada, dem skedde i vintras, och bör derföre få en skrifvelse med någon utsigt å ersättning för dem, som mest ledo, dels för K. Hans' insända bref, men vill aldrig tro honom, emedan han svikit dem, dels ock för ett rykte, att riksrådet uppsagt Hr Svante trohet, och tänker man derföre att samrådas på ett möte för hela Tiohärads lagsaga vid Rydaholm; en myndig man behöfs till orten, men om Peder sjelf får en god skrifvare för räkenskapen, vill han göra sitt bästa; begär få Hr Abrahams (Gyllenstjerna) gods, i ersättning för Kåkind; dat. i Vestbo d. 16 Juli 1511. D. G. A.

Min ödmiwkelige helse till förene senth medh Gudh. Maa ederth herredöme wethe, ath jak fik ederth scriffuilsse medh Nils Ottsson, lydendes, ath jak skwlle ware edhers herredömes fogete i Syndherbo oc Vesbo, om Knwth Arwidsson waare ekke i sin welmacht, holketh han thy bæther ær; men thet welle will han aldrik haffue, ey ær och jak ther till fallin, for jak ær en bedröffuadh man och ythermer, om jak toge mik tolkith till paa gamals aller. Item, will ederth herredöme sendhe her nedh en myndogh man till thenne lansenden, till hiælp oc trösth, will jak giærne medh wener oc frendher ware hanom behiælpeligh, ath i skwle faa skatthen opp, för almoghen ær ganske twædræcthogh för then store skadhe oc förderff, the i winthers finge, wthan ederth herre-

döme will thöm till biwdha medh edhers godha scriffwilsse, ath naar Gud fögedh, ath i personlige tillstädes komme, wille thom naan godh föræringh latom(!) tem niwthe, som mesth skadhe finge, for the glædis mykit aff godhom ordom. Teslikis gaar her ganska mongh kongens breff, som jach sendher edhert herredöme wthscriffther aff, en annadh tall gaar her lönlige, ath rikesens raadh skulle haffue sacth ederth herredöme op hwlskap oc manskap. För saadana framsætning oc andre flere, ær almoghen saa öffuer ens aff thenne x (10) heradh, ath the haffue oc beramith eth skæligith möthe wedh Rydaholm medh aandelige oc werslige om eth samtall oc bebwndh thom i mellan, som Sweriges rike kan ware bestaandeligit, för the ekki wethe dagh eller stwndher, naar the skwille ware konghen örwæne, effter han ekki faar skatthen, men thet har jak fornwmith, sith retta fædhernis rike wilia the aldrigh wnfalle, aldrigh sætte the oc tro till haanom för then swikacteligheth, han thom giorde &c., hwar före ær min ödmiwkelige bön till edher herredöme oc flere tesse godha män i thenne lansendhen, om edherth herredöme ær naakitt misfell sket, ath i wille biwde oss till, saa ath wi ekki haffwe skwlom twaa fiendher paa halssen, konghen oc warth egit her(!) hærsckap, oc thet iij (tridie) waare taa almoghen, som Gud forbiwde, ath saa skwille ske. Item kan edhert herredöme ekki sende her nedh naan godh man, som thenne lansendhen kan beskerme, sendher mik en godh scriffware, som jak kwne haffue til hiælp, saa lenge skatthen oppbores, oc edhert herredöme giorde ther rækinskap före. Jak wil giæ[rne] ware honom behælpeligh och waaga liff oc machth för edhers herredöme welfærh, som ederth herredöme tror mik till oc en ythermer. Item kære herra, som ederth herredöme well wetherligit ær om Kaakin, ederth herredöme bebreffwede mik i min liffs tidh, som rænther ix (9) tønner smör, wedh jak mik inghen stas haffwe mik förbrwtith i moth ederth herredöme, men jak förnymer, ath jak haffuer hafft onda mæklere(?) Item kære herre, ær min kærlige bön til edher och ederth herredöme, ath i wille wnaa mik ix (9) tunnor smör aff Abrams godz, som ederth herredöme har mik befalthe, oc biwde mik till, hwarth thet andra skwlde, som ederth herredöme förnymer, jak bewisse mik moth iderth herredöme, ær min tro till eder oc eder kære son her Sten, i löne mik till, i oc edhre förældra haffwe mik opföth. Item kære herre, hwat breff ederth herredöme her nedh sendher, lather sætya wthi, ath aandhelige och werslige skwle ware then man till hiælp oc trösth. Hwath breff, her Sten her nedh sendhe, Gud hans siæll naadhe, förglömde han inthet then artikell. Her medh

ederth herredöme Gud befallendes oc Sancte Eric kongh.
 Scriffuedh i Vesbo onsdagen för Sancte Margareta dag Mdxj.

Per Monsson.

Utanskrift:

Erligh oc högboren herre her Swante Nilsson, Sweriges
 rikis förstandere ödmiwkelige till kommandes thette breff.

371.

Örjan Nilsson, (domprost i Strängnäs) till Hr Svante; efter
 aftalet då de skildes vid Valmundsön hade han först på
 väg till Vesterås rest till Svartsjö och träffat biskop Mat-
 thias, som berättat ett rykte bland allmogen om Sten
 Kristiernssons stämplingar och att han hotat innan julen
 utsträcka sin duk 20 alnar, om han ej får hvad honom
 är lofvadt, dat. Svartsjö d. 29 Juli (1511). D. G. A.

Myn ydmykelig oc tilbyrlig trotjänst försänd med war
 herre. Kiere herre, teckis edert herredöme at vethe, at then
 tid jag skildis fraa ider vid Valmasöön, foor jac strax til
 Swarthesiö effter eder befallning och swa tæden oc skulle swa
 til Væsteraars. Swa kom jac tiltals med then verduge herre
 f[ader] biscoppen i Strengenes; ibland annet taall tha rörde hans
 nade for mig, at noget ryckte gaar i blandh almogen om her
 Sten Cristiernsson, at han skule noget argt vile stemple mot
 edert herredöme oc seger, hwrv han vil stræckie sin dwk innen
 jwl xx (20) alne længer, vthen honum varder hollit thet honum
 ær loffuet. Kan idert herredöme vel fortænckie, om thet kan
 vara oppo thet beste. Kiere herre, ingen annen besønnerlig
 tidende haffuer jag skriffue edert herredöme til, vthen frv
 Mætthe oc ider kiere son oc alle jomfruerne mage alle vell,
 huilkæ tidende Gud oc alle Sweriges patroner vnnæ oss til
 edert herredöme at spöria, hwlke jag eder befaller med liff
 oc siell. Scriffuit snarligen oppo Swarthesiö Sancti Olai dag.

Örjan Nielsson,
 eder ydmyke capelan.

Utanskrift:

Erlig oc velbyrdug man oc strenge riddere Her Swanthe
 Nielsson, Swergis rikis forstandere, sin kiere herre med all
 ödmiwcth sendes thette.

Riksrådets kungörelse, hvori inkallas ombud, två gode män af hvart härad, till ett allmänt möte i Strängnäs d. 21 Sept. för öfvervägande af medel att få fred, utfärdadt på ett mindre rådmöte i Bockholms sund. (Troligen i medlet af Aug. 1511).

Vij a, b, c, &c. Sueriges riges radt och men hilse ider alle andlige oc verdzlige, friborne, frelsismen, köpstadtzmen, bönder, bokarla och menige almoge, som bigge oc boo vdi N. kerlige met vor herra. Kere wener, wij haffwe nw her alle varit forsamblade i thenne swore rigesins ærende, ther oss, ider oc alle vore epterkomende, födde och ofödde, anrörande ær, som ær om thenne feigd, scade oc fordærff rikit och tess inbiggare paa henger, at wij motte med noghen god lempe, radt och snijlle henne stijlle oc afstire, at thet vndskilluge(!) oc önckelige blotz vtgitilse, mord och brandh, nw lange for öghen rikin emellan varit haffwer, motte stilles och komma til fredh och opslagh, och epter thy grannelige behoff görs, at wel offwerweges, huruledes sadane scade, fordærff oc rigisins merckelige ærende, som then menige man, fatige och riche, paa henger, besth foretages skulde, at the goden och bestandelighen enda fange motte, thaa haffue wij alle beramet ith almennicht möte, standendis i Strengnes nw om Sancte Mattis tidt nest tilkomendes, hwarfore bedie wij ider alle oc oppa rigesins wegna strengelige biwda, at i paa for:ne tidt skicke tiit ij (2) gode men aff hwart herede, som kunne met oss til samtals komma, at hwat wij thaa vdi the hilge iii (tre)fallughetz namn til ens vorde, i tesse vordande ærende foretages skal, motte thaa grwndelige offuerweges och aff alle samtickes til iders och alles wores nytte, gangn oc langligh bestandt. Til huilchit i oss altdit skole redeboo och veluilioge finne, thet Gud kennæ och alle helge Sueriges patroner, them wij ider alle met lifff och siell befale &c.

Samtida afskrift i K. Danska Geh.-Archivet; ej i vanlig conceptform, och synes hafva varit inlagd uti ett bref.

*) Emedan något annat möte i Strängnäs icke omtalas i tidens handlingar än det som mot riksföreståndarens önskan hölls i slutet af Sept. och början af Oct. 1511, samt var beräknadt på att afsätta honom, och Trotte Månsson i bref af d. 17 Sept. (N:r 378) säger att allmogen i hans län fordrade, att 2 ombud af hvart härad i Östergötland skulle inkallas till herredagen, är troligt, att detta bref blifvit af riksrådet utan riksföreståndarens förmedling (jfr N:r 373) spridt i en del landsorter.

Årkebiskop Jakob till Hr Svante; svar på en skrivelse angående Sten Kristiernsson; riksrådet hade velat förlika dem på nästa rådmöte, men Hr Svante hade nekat att öfverlägga med riksrådet i Hr Stens närvaro, och icke velat besegla det kallelsebref till ett möte i Strängnäs, hvarom beslut fattats på ett möte i Bockholmssund, hvarvid å hans vägnar Hr Holger Karlsson, Jon Jönsson och rådet i Stockholm varit tillstådes; tillstyrker anstånd med all tvist till 14 dagar efter förenämnda möte, och att Hr Svante infinder sig der; samt, om han ändtligen skall till Kalmar, han reser dit förut, dat. Almarstak d. 19 Aug. 1511. D. G. A.

Jacobus &c. lika med N:r 9.

Som i scriffue om the befalinger, rigesins radh oc wii gaffue Jon Jönsson oc radit i Stocholm om her Sten Cristiernson etc. oc at i ære nw som tilforenne öffuerbödige stahonum til rette in för Radit etc., swa wethe i wæl, epter som wii eder offta i thenne næste förlidne tiid tilscriffuit oc tilbudit haffue, at wii gerne hade sedt, thet wii hade kunnet komme tilhopa, mæst för then skul, at wii akthede winlæggie oss, at al twist oc twedrekt skulle affleggis her inbördis, huilchet wæl sket hade nw, tha the gode herrer wore tilsammens, oc hade i ekki wudentaghit, at i ekki wilde ware til tals med the gode herrer oc oss i her Stens Cristiernsons nærware. Haffuer her Sten nagot trædt ther wtaff, som sagt war i Stocholm, thet oss ey witherligit ær, ær mögeligit, at han star til rette. Wii wele nw strax sende honum rigesins radz breff, ther war cantzeler kom hem med i nat fra biscop Mattis, huilchet breff, som liidher at han lather bestad om al tingest til thet herre möthe, som berammet ær i Strängnäs. Tekkis eder pa edre siidhe, lathe staad til gode oc inthe arghe pa honum eller hans innen thet herre möthe oc xiiii (14) dagher epter thet ær slitiid, wii wele med the andre gode herrers hielp alffuerlige strax scriffue her Sten til oc haffue wort bud til honum, at han oc tesligis innen thet herre möthe oc xiiii (14) dagher ther epter inthe argt bedriffuer in pa eder eller eders. Her Holger Karlson, Johan Jönsson oc radit i Stocholm, som wore i Bokkilssund, hade fulle makt ok befaling aff eder at beslute med rigesins radh, ther wore, om al ærende. Nw förnimme [wii] aff the andre edre scriffuelse, at i ekki wile besigle thet the beslutte med oss the breff kring om landit om thet möthe i Strengnäs, ær liqwæl nyttigt, at i öffuergiffue andre radgiffueres rad oc fölier rigesins radz rad epter, som i plictoge ære. Skole i staa her

Sten til rette, som i scriffue, oc han eder, tha motte i ware til tals sammen. Ther pa kunne vi wæl merchie, then ther giffuer swadane rad, at i ikke wele komme til tals ther han ær, han giffuer eder ikke got radh. Therføre ær radeligit, at i thet herremöthe besöchie, som berammet ær i Strengnæs, om i ændelige wele til Calmarne, kunne i med Gudz hielp wæl komme igen, innen then tiid. Hwar wii kunne *&c. lika med Nr 9.* Raptissime ex Stæk feria 3:a infra octavas assumptionis Mdx. Nostro sub signeto.

Staffan Henriksson till Hr Svante; Sten Kristiernsson hade åtföljd af Gustaf Kristiernsson (Vase) varit i Tierp söndagen d. 17 Aug. och sagt, att Riksrådet afsatt Hr Svante, och ville han kännas vid häradet, men bönderna svarade, att de kunde ingenting lofva förr än de hört sig före, och vägrade honom skjuts, hvarefter han med de 60 hästar han haft dit for till Elfkarleby, och tog den lax som tillkom Hr Svante vid laxfisket; han säges hafva sändt Per Ragvaldsson, att kännas vid Gästrikland, och åtföljes af bönder från Börstil, Norunda och Oland, hvilka skola tinga med de andra, (dat. omkring d. 20 Aug. 1511). D. G. A.

Min ödmiwke troo tjänst nw och altidh sænt medh wor hærre. Kære hærre, skal ederth herredöme wethe, thet her Steen Kristiernsson war i Tyiærp sönedagen nästh äpter war fru dagh dyra ok kendis widh Tyiærp hærith, ok sagde han swa, ath rigxssens raadh haffde sath ederth herradöme wtaff höffwitzmans dömeth. Tha swaradhe bönderna honom thet, ath the kwnne honom engen swar giffwe, för æn the haffde bättre besport segh, ok sagde thee, ath the kwnne engen hwl-skap eller manskap segia honom, för æn thee hadhe besport segh, om ederth herradöme wille förswara them, ok strax han haffde fath segh math om sönedagen, tha begerade han skiwtz hästha aff thom, tha swarade the, ath the wille engha skiwtz hästa faa honom, swa togh han strax the sama skiwtz hästa, som han hadhe fran Wändel, lx (60) hästa, ok reedh han strax tel Ælwekarleby ok anamadhe then laxsen ther war til baka, som ederth herradöme til hördhe, ok lath han läsa eth breff i Tyiærp, swa lydande, ath all Rodzlagen ware honom hand gangen, ok haffde han medh segh iiij (4) karle wtaff Börstille hæradh ok iiij (4) wtaff Norundha hereth ok iiij (4) ataff Olandh, ok the bönder honom fuldhe, the skulle tinga

wedh the andre, swa ath the skulle hanganga honom, ok ær mek sagth för sanningh, ath han sænde Per Ragalsson in i Gæstringalandh ok kendes ther wider, oc her Steen thaler ganska illa oppa ederth herradöme, ok Göstaff Kristiærnssoon følger honom alth æpter ok thalar han halffwa wære om eder og oppa myn frw. Tesliges är thet ekki ower taleth i mellan rigxssens radh ok edher, tha annerledes æn sagnar gaa her, tha rader jagh eder, thet i wider gören thet æ förr æ bætre. Item beder jagh eder, thet i scriffuer mek til, om i welen göre nogon wnsætningh eller ey, eller hwar jak skal rættha mek æpter. Ey mera til scriffuat. Eder Gud beffal landis ok Sancte Erik koningh &c.

Staffan Hendriksson,
eder troo tjänare.

Utanskrift:

Erligh ok welburen herre min herre Her Swanthe Nielson i Ekesiö riddare, Sweriges rigx forstondare, sändes thetta breff.

375.

Stockholms stad till innebyggarne i Vesterås biskopsdöme, om Sten Kristiærnssoons uppresning, och stadens nyss ingångna förening med Dalarne att bistå Hr Svante, Tyska städernas framgång till sjös mot K. Hans och deras fartygs förväntade ankomst till Stockholm med allehanda nödiga varor, dat. d. 22 Aug. 1511. D. G. A.

Wii borgemestare, radhmæn och menigheeth i Stocholm helse eder alle, andelighe och wærdzighe, klærkeriith, friborne, frelsesmæn, köpstadmæn, bergxmæn, crononnes skat-skyllloge bönder, landhboor och menighe almoge, som byggia och boo i Westeraars biscopsdöme, kerliga oc ewinneliga medh war herræ. Kære wenner, eder skal alle weterligit wara, ath wij i sanningh sporth haffuæ, thet hær Sten Cri-stiærnssoon haffuer wtan al rådeligh saak sath sigh op i moth alles waare kære herre och höffuidzman hær Swanthe Nielson ok faar i landith, trwger almogen om theres skath, och begärer, ath the skule honum handgaa ok hyllæ for herræ, ok segher mykith for them, som icke fynnes medh sanningh, thær myken skadhe aff komma kwndhe hær inbyrdes i ryketh, som af hans begynnelse til forende skeedth ær, och wtan

twekan hær epter skeep kwndhe, om æn han ther til nogon
 hielp eller trösth aff ider, eller nogon annen fynge. Ther
 fore haffwe wij haffth woorth eigith myndogha bwdh nær
 ware kære sworne bröder, bergxman och menighe man i
 Dalana, och forwethe oss medh them, och the sijgh medh oss,
 saa ath Stocholms stadh och menighe Dala wilie blyffua wydh
 Stockholms sloth och waar kære herre och höffuidzman hær
 Swanthe Nielsson, och wtaff wærgia medh honum rikessens
 och alles iders skadha och förderff, i mooth konigh Hanss
 och alle andre, som nogoth oradh och forderff hær inbyrdes
 i ryketh begynna wijlie, och sændom ider æna wth scriffth
 besyglth wnder wort stadz inszicle aff thet breff, wii nw als-
 tinges nylegha fimghe wtaff Dalana, medh war kære medh-
 broder Anders Henriksson, radman hær i Stockholm, besyl-
 geth (!) wnder Dalanes inszicle. Kære wenner, wij radhe, ker-
 lige bidia och höglighe formane ider alle, ath ij sijtie stille
 och ingen hielp eller trösth göre forscrefne her Steen Cri-
 stiernsson i thenne mathe, i mooth waar kære herræ och
 höffuidzman hær Swanthe Nielson, eller till nogoth inrikess
 örlugh, och tæcker oppa, huath skadha och fordærff, ryke
 och fatighe offuer menigha rikith fongith haffue, medh rooff,
 mordh och brandh, til landh och watn, i manghe mothe, for
 sadana twedræckth, oradh och olydhno, som han nw begynth
 haffuer, och ther medh, tæss war, indrages i riketh alles waar
 hædzskelighe fyendhe, Kongh Hanss, om thet icke stylth
 wardhe. Wij haffue och fangith wijss tydendhe, ath ware
 wenner, the Tydske stæderne, haffua slageth kongens makth
 wtaff syön, och aktha sigh hiith nw i hösth, aff alle stæder,
 medh salth, hwmbia, klædhe, wijn, och alth annath goth, som
 hær storliga behoff görss i rikith, och ther medh hopess oss,
 ath nw, næst Gudz hielp, skole al tingh komma til een godh
 ændha, och til een ewigh frijdh, badhe til landh och watn,
 wtan thet förhindras och fortages medh sadana buller och
 oradh, som hær Steen Cristiernsson nw begynth haffuer, oc
 Stæderne och menighe köpmæn widerstyggess sigla hijth til
 riketh for hans ofredeliga begynnelse skuldh. Thet almek-
 toghste Gudh forbywdhe och alle helghe rykessens patroner,
 them wii ider alle befale medh lyff och syæl til ewigh tijdh.
 Scriffuit i war staadh Stocholm fredagen nesth fore Sancti
 Bartholemei dagh Anno Domini mdxi, wnder worth stadz
 inszicle.

Anders Jönsson till Hr Svante; rykte går att Hr Sten Kristiernsson far omkring och söker uppvigla bönderna, men om han kommer, skall han ej vinna medhåll, dat. Saleberg d. 29 Aug. (1511). D. G. A.

Myn ödhmickelige trothiænessth nu oc . . . . . Item ma i wetthe, kere herre, ad her gar eth storth rökte [om h]er Sten Crisstiærsson, ath han far wm kryng landeth och [söker] hylle bönderne tel sygh wppa eder skada och för darff, en ære the iij (3) eller fyra som honum sware wel, æffther hans wellia, da ære the xx (20) eller xxx (30), som sware honum i moth och segie swa, ath the loffwade honum alre ynthe goth, och intthe goth welle the halle hanum, en the danne men, som ther byge och bo wppa Salleberg, the sege swa, ath ære thet swa, ther komber nogher, som nogher ressnigh welle göre, tha sege the swa, at the welle allre ingen herre sege hwasske hwlskap eller manskap, före en menoge landeth ær tel tel stede oc eder werdogh[et] försth och fremsth, och ær thet och swa, at her Sten Cristersson komber tiil Salle berg, da haffwer jach swa reth i moth honum, ad ecke skal han blyffe myketh ryck aff edre peninge, och weth jach nar jach seger alle grvffwe drenganer tel, da ære the wedh iij och xx (24) kare medh fwlle weriær. Item ma i wetthe, kere here, adh jach förde nw fran Nyge hytthan och tel Westrass xjx (18½) lödhe marker selff. [E]i mer. Her medh eder Gud befallandes och alle hellge Sweriges patroner. Hasthe-lyge scriffwath wpa Salle ber[g] fredagen nesh æfter Sancte Berthelmess dagh &c.

Anders
Jönsson.

Utanskrift:

Ærlygh och welbordogh herre her Swanthe Nilsson,
Swærges ryckis forstandare sendes.

Johan Månsson till Hr Svante; de Hanseatiska skeppen, som legat i Kalmar, hade afseglat, och Danskarne voro starka till sjös; i hela orten var stor efterfråga efter salt, humle och klåde, hvarföre Hr Svante borde laga, att en skeppsladdning komme dit, dat. Kalmar d. 12 Sept. 1511. D. G. A.

Min ödmüge helsen, welueligh trothieniste eder herredöme altiid forsend medh Gud. Werdens wetha, at nw i tiisdagx lwpe the Swndische herrer och the v (5) Lybsche skep, her laage, till syös. Mik hopes till Gud, at the kome well frii igenom syön, kongens partij ær gansche starke i syön. Hwad the welie nw pa sla, meden the Lybsche ære wtaff syön, thet rönes snarligt. Mik tykthe wara rad, at her forwarades nedre med sadana makth, at the ey finge bruke theres hedzkhet ok skade, som the alstinges haffwe i sinne, fordy the leggie sig all vin om, effter thet the haffwe nw in thet anned tage ware. Ingen synnerlig tiidende ære her nu pa ferde, wthen stor jemmer ok rop är her i landhet om salt, klede ok hwmbly, thet eder herredöme wille lathe komme hiit ned ene skwthe med salt ok hwmbly, tha komme thet alstinges well till motthe, ok forsattes mangt tall, som nu alment wankar, at for herrenes trætthe misther man all then dell, the scole fara well wtaf. Verdens, kere herre, bywde mik tiil om all erinde ok huru eder ting ære belægen, thet jak kwnne mik effter[rette] och tencker mit beste ibland med, om i ecke welie haffwe mik plat forderffwed, liiff ok al myn welfart weliendes altiidh gerne woge for eder. Her med eder herredöme then alz[mek]tug Gud ewinnerlige befolldendes. Scriffuid i Calmarne freydagen nest warfru nativitatis Anno Domini Mdvndecimo. Meo sub signeto.

Johann
Monsson.

Utanskrift:

Erlig welbyrdug herre och strenge riiddare her Swanthe Nilson, Sweriges riges forstandere ödmüg[ke]lige.

Trotte Månsson till Hr Svante; bönderna i hans län ville icke svara på hans bref förr än efter herredagens slut och innan dit blifvit kallade två bönder af hvart härad i Östergötland; de fordrade dessutom lindring å fodringen: sjelf hade han för motvind blifvit hindrad att resa till herredagen, men ber Hr Svante att ej försumma den, dat. Ståkeborg d. 17 Sept. 1511. D. G. A.

Myn ödmiwke thro tienist nw ok altiid forsend medh var herre. Kere herre, nu jak kom hem, sende jak the breff i then förlæningh, som eder herredöme hadhe vntt mik, tha vile bönderne inthet sware mich, för en then herre dagh ær aatskild, ok ther komber ij (2) bönder aff thet herret, ock ij (2) aff huartt herret aff Östergötland, ok ær ganske nytteligit och raadheligit, at eder herredöme ingenlund forsymer, at i jw personlighe koma tiil then herredagh sielff för manghe saker skuldh. Kere herre, ære tesse bönder ok tiil sinnes, at vile olagha ock læggie aff ij (2) hæste aff teres hæstälöpp her i iiij (4) eller v (5) herret, thet som gamalt och forrt varid haffuer i hundrede aar, ingen annat vett, huilket nw eij nyttokt vare. Faa the qvitt hestænæ i aar, aatt aare biwde the tiil om skatten. Kere herre, hade jak gerna kommet vpp tiil eder herredöme, tiil thet herremöthet, mæn væderet lagh mik sa hartt vnder ögen, tha jak skulle nijder, at jak ickie formaa so hastokt göre mik redhe, at jak kan komma tiil then herredagh. Huatt eder herredömes vilie ok beggere ær, beder jack, at i wile værdögess at scriffue mik tiil, ther jak mik gerna epter retter. Eder herredöme her medh Gud almektogh befallandes och Sancte Erick koningh. Scriffuet på Stågeborgh odensdagen nest for Sancte Mattess dagh vnder mit insigle. Anno Domini mxxi^o.

Trotte riddere.
Månsson

Utanskrift:

Erligh och wælbördogh man och strenge riddere her Swantte Nielsson, Swærikes rikess forstandere, ödmiwkelige sendes thetta breff.

Staffan Henriksson till Hr Svante, hade nyligen, efter besöket hos Hr Svante, i Flötsund mött Sten Kristiernsson, hvilken då bland annat sagt, att de andra herrarne i riksrådet ville afsätta Hr Svante; för sin del tillstyrker han, att Hr Svante håller sig vid den dagtingan i våras gjordes på Gråmunkeholmen, och erinrar om de 10 à 12000 mark, han måste betala af Sten Stures gäld, då han mottog höfvidsmansdömet, dat. Upsala d. 26 Sept. (1511). D. G. A.

Myna ödmiwcka troo tjänsth nw ok altiid sänth mædh war herra. Kære herre, skal ederth herradöme weterligt wara, ath annan daghen æpther thet, ath jagh for fran ederth herradöme, tha mötthe megh her Steen Cristiærsson i Flöta swndh, ok i bland annath tal ther han haffdhe, tha sadhe han jo thet, ath ederth herradöme skwlle aldrigh bliffwa hans herre æpter thenna dagh, ok sagdhe han thet för wisth, ath thee andra herra i rigessens raadh welia sætia ederth herradöme wtaff höffwidz mans dömeth nw i thenne reesa, oppa thenna herradagh, ok som jagh förmerker, ath thet ær ekke thöm allom welth, ath wngha her Steen skal komma til thetta herra möthe. Item kære herre, rader jagh ederth herradöme, thet i haller edher wiidh then dagtingan ok samtal, som giorth waar i Stokholm oppa Gramwnekaholm i waras næsth förleden. Kære herre, som ederth herradöme drager wel tyl minnes, ath then tiidh thee keesto ederth herradöme til höffwidz man, tha matthe ederth herradöme göra hand knap före x (10) eller xij^m (12000) mark, som waar her Sten Stwra gæll, som ederth herradöme haffwer bethalath, swa ware thet goth, ath ederth herradöme haffdhe ther nakath igen före saddana somma peningha. Item sände jagh ederth herradöme twa karla, som skola bliffwa ther hos eder, beder jagh ederth herradöme, thet i görer wel ok scriffwer mek til om all ærendhe medh then andra karlen ok ath han komber offörtöffwath til bacha, ok then annan karlen skal bliffwa quar ok höre om all ærendh. Ey mer til scriffwath. Eder Gudh befallandis ok Sancte Erich konwnggh. Scriffwit i Wpsala freedagen för Sancte Michels dagh.

Staffan Hendriksson,
eder troo tjänare.

Postscriptum på en lös sedel:

Item ma ederth herradöme wetha, ath jagh fik thet spöria för wisth, ath tiisdagen för Sancte Michels dagh tha lath her

Stens fogothe föra eder lax wthaff Rooden ok til Salsta. Om han wil sægia thet han star til rettha, tha maa i wethe thet, ath thetta ær i sanningh, och ware hans lanbor ther medh xl (40) eller l (50) karla.

380.

Knut Eskilsson till Hr Svante, svarar på en skrifvelse om några ärenden, att han alltid vill stå till tjenst, men har ingenting att skrifva, dat. Strängnäs d. 28 Sept. 1511. D. G. A.

Myn ydmygelikæ och kerlighe hilssen altid forsent medh Gudh. Kære herre brodher och besynderlica gode ven. Som eder verdighet screff megh til om nogher ærendhe paa edre vegnæ göre skolendes, hvichet jegh altid gerne göre vil, och at vare paa edert beste i alle motthe, skulle i alltid finne megh velwilligh til. Inghen besynderlighe tidanne er her, och som jegh kan scriffue eder til om paa thenne her tid, vtan her medh eder verdighet Gud alzmektigste och Sancte Erich koningh befallendes medh lifff och siell. Scriffuet i Strengenes Sancte Michaelis afften 1511, vnder mit insegle.

Knwt Riddere.
Eskilsson

Utanskrift:

Erligh och velbyrdigh man och strenge riddare her Swante Nielson, Sweriges riges forstandere, myn kære herre och höffuitzman, ydmy[ke]lica.

381.

Lasse Andersson till Hr Svante, berättar om en sammanstötning med Sten Kristiernssons anhängare af allmogen från Norunda och Vändel, hvilka blifvit skingrade dels till skogen och dels in på gården (Salesta), men som den är omgifven af djupa vattengrafvar, kunde han icke storma densamma; kommer icke undsättning af 100 man eller mer med skjutvapen, är fara, att Hr Svante ej får upp skatten, (dat. Upsala hösten 1511*). D. G. A.

War ödmiuklighe tro tjänst nw ok altiðh sænth med war hærre. Kære hærre, skal ederth herradöme weterligeth

*) För tidsbestämning saknas andra beröringspunkter än möjligen med N:r 384, hvori omtalas att de andra svennerna väntades från Vesterås och annorstädes, samt N:r 386, der en belägring af Salsta utan tvifvel åsyftas.

wara, thet wii warom i Olandh ok tingadom ther med almo-
ganom nw manedagen nesth förleden, som wi ederth hærre-
döme tilscreffue. Samma dagh finghom wii wethe, thet her
Sten eller hans fogottha trugadhe(?) almogen til hop i Norunda
häreth ok nogra aff Wændel ok aktadhe slaa oppa oss. Tha
wii thet förnummo, tha drogom wii i moth thom, som Gud
gaff oss til lycka, ath wii slogom them wtaff, med engen
skadha oppa wara sidha, wtan en karl bleff skoten med en
pil, och nogra bönder worthe sara oppa therass sidhe, swa
ath the gaffwe flyktena ath skogenom ok somme foldo til
garden, ok foldom wii thom strax oppa foten ogh grepum ij
(2) her Stens swena inför garden, ok hadom wii aktath med
samma farth storma til thom in oppa garden, sedan wii ha-
drom dreffwidh thöm ther in, badhe hoffmen ogh bönder,
och wii kunne eke fwllelegh sökia ther in oppa, för ty ther
war swa mykna bönder inne oppa, ok ther war storth men-
före, för ty ther war diwpa graffwar, tet wii ekki trösta
storma ther til, med mindre æn wii hadom fath stor draplegen
skadha, ok drogom wii strax thedan ok lægradom oss ther strax
opa ena halff mila ther ifra, ok sedan drogom wii til Wp-
sala, ok ther mötte oss ederth herradömess scriffwelse. Swa
haffdom wii aktath ligia quar i Wpsala ena nath eller twa,
swa længe wii fam ederth herradömess scriffwelse. Som wii
haffwm förnwmmith, kære herra, med thenne fegdh ok badhe
med almoganom ok annan del, ath komber her ekki magth,
swa ath the kwnne försware, tha bliffwe i skeldhe fra allen
then skath, i skulle opbære ther offwan Opsale och offwer
alth Oplandh. Kære herre, tyktis ederth herradöme sända
oss c (100) godha karla eller flere, om i kwnne thom aff stadh
komma, thaa willom wii fly thet swa, ath i skolen faa allan
then skath, ther bör wtga aff alth Oplandh, för thy ath skal
her Steen Kristiærsson wara eder fogothe i Oplandh, tha ær
tet ekki för iderth herradömes bestha. Her med eder Gud
befallandes ok Sancte Erich konwng. Scriffuith i Wpsala
die Mercurii &c.

Lasse Andersson
eder tro man.

Postscriptum N:r 1.

Item kære hærre. Tykker ederth herradöme sändha oss
thet folk, som wii eder til scrifwe, tha bediom wii eder, thet
i sender oss ij (2) halffw slanger ok eth dosen hakabysser.
tu dosen lodbyssor, ther til lodh ok kruth ok byssa skytter
ok en tunna pil oc nogra fyrbollar ok fyr piil ok en bard-

skærare ok en kapellan. Hwath mer behoff görs, thet weth Herman Swenske ytermera wnderwisa edher medh mwnnen.

Postscriptum N:r 2.

Item Herman Swenske minner min herre oppa thet opna breff, ath han scriffwer swenana til om therass klädhe, om the fa thet oppa en beskederligen dagh, ath the bliffwa thess weliogare.

Utanskrift:

Ærligh och welburdogh hærre hær Swanthe Nielsson...
förstandare myn herre til komandes thetta breff.

382.

Upsala stads besvärsskrift till riksföreståndaren Hr Svante öfver olaga hamnar och landsköpmän, som äro staden till förfång, så att den, om sådant fortfar, inom kort blir en ödesby, dat. d. 20 Oct. 1511. D. G. A.

Velwilighe kerlighe helsen, ödhmiwklighe forsænth medh var herre. Kære verdighe herre, eders verdigheth haffuer offtha ok tith hörth var nödh ok klagamal, om armodh ok fatigdom, her gaar oppa tessen fatigha stadhen Opsala. Hwath thet ær gardar, bodhar och tompther, tha trængiss thet vndan stadhen, kronone til skada. Ytermere, verdighe herre, om olagha hampner ok landzköp ok landzköpmen, som nw finnas alla stadess, som nw ær her i Bæling vidh Vpsala. Tesse bönder, som ær Per Nilsson i Forkareby, Benkth i Hæmbringhe ok Oloff Eriksson i Sönnanbro, tesse haffua pæninga til sik tagith vthaff them vppa Salabærgith, til ath vpköpa rog ok korn, alth thet the kwnne til hopa komma i alla bygdh ther om kringh, sa ath ganska lithet komber her til stadhen, sa the Örgrundz landzköpare, serdelis then lille Pawell, som haffuer eth skatthegodz i Rasbo, ther han haffwer salth fisk och hwmbra ok andra köpmansvarer, köp ok sæl, sa ath tessen fatighe stadhen Opsala bliffuer innan stækith tiidh en ödesby, vthan her komber booth vpa. Kære verdughe herre, vele ederss verdugheth tænke her til ok vethe varth bædzsta ok bestandh, ther wii gerne lithe til, ok vedhergöre ok nepse sa dana olagh, skadha ok forderff. Her

med ederss verdugheth alzmektig Gudh ok Sancte Erik kong befalendes. Snarlighe aff Vpsala xi^m (11,000) jomfru affton anno Domini mdxi:^{mo}.

Borgemestere, radith
ok menighethen i Vpsala.

Utanskrift:

Ærlig högboren herre ok förste her Swanthe Nielsson, Sweriges rikets forstandere ödmiwkelige thetta breff.

383.

Bengt Laurensen till Hr Svante; då han sände sina svenner till Vändels socken, som han fått i förläning, hade Sten Kristiernssons fogde upprest alla dennes likasom Gustaf Kristiernssons (Vase) landbor, vid 150 man, hvilka med hugg och slag öfverfölo och utplundrade dem. (Efter medlet af Oct. 1511. *) D. G. A.

Min ödmiwkhæ troo tjänsth nw ok altiðh tel förenda sændh med waar herra. Kære herre, thakkar jach ederth herradöme för then Wændel sokn, som i haffwe mech för-lænth. Kære herre, som jagh förmar, ath ederth herradöme wel weterligit ær tet jagh sændhe myna swena til Wændel sokn med ederth herradömes opna breff æpther then skath, som ther bordhe rætligha wth gaa. Tha Peder Ragalsson, her Steens Cristiærnssons fogothe, fik tet spöria, thaa resthe han alla her Steen Cristiærnssons landbor och Göstaffs landbor, swaa ath thee wara wel ij^c (150) karla, och stalas thee in oppa mina swena om nattena, ther thee lagha för theras rættha gæstningh, ok karlana wardho segh swaa længe thee kwnna, ok tha karlana hadhe geffwith segh til theras hænder, thaa slogho thee thom ok hwgha thom alla fordærffwadha och thogho aff thom ederth herradömes breff och latha thee læsa tet ok kastadha tet oppa galffwith, och gaar ryktet, ath thee reffw tet sönder och sagdo thee thet, ath thet skwille ekki bliffwa widh makth i moth then breff, som her Steen haffde ok Göstaff, som förra waro wth geffwen. Æpther thet ath ederth herradöme skal wara rigessens förstandare, thaa tykker mech, ath eder æær skeeth eth ganska storth hoffmodh,

*) I afsende på tiden då detta skrefs, kan blott hänvisas till följande bref af Benkt Eriksson, af d. 25 Oct. 1511.

och mek en stoor skadhe, myna swena ære grepne och illa hugne ok slagne och mistha hæstha oc hærnisk oc sylff oc peningha och alth thet the haffdho. Kære herre, bedher jagh ederth herradöme, thet i lather wedergöra thet oförthöffwath, jagh wil gerna hiælpæ ther til med liiff och makth, ath thet skal bliffwa wedergiorth. Kære herre, warer förthæncthe ther wthi och lather komma meera makth nw oförthöffwath, för æn Bæncth Ericsson gewer segh thædan med thet folk ther æær, ok haffwa bönderna storan fara för thet Salsta och halffwa större fara, ath wij skwlom fara fran thöm, för ty ath thee haffwa thaa engen fredh. Kære herre, lather ekki eder be- dragha med falsketh ogh hærenskeedh, som thee her til dax brukath haffwa, swaa ath thet Salstha maa komma wthaff wæghen, swaa ath her Sten haffwer ther ekki tilflygth, för ty almogen haffwa alle fara för honom. Her med edher Gudh beffallandes.

Bæncth Larensen,
eder troo man.

Utanskrift:

Ærligh ok welbiirdogh man min herre her Swanthe Niels- son, rigessens förstandere, til komandis thetta breff.

384.

Bengt Eriksson till Hr Svante; hade måst lemna Stockholms- trakten af brist på fodring, hans styrka var blott 16 man, behöfver förstärkning med hakebössor och ammuni- tion; Peder Ragvaldsson hade 150, och har tagit både kar- lar och hästar från Bengt Laurensen; ärkebiskopen har nu 40 svenner i Upsala, Bengt vet ej, om de äro vänner eller fiender, dat. vid Danmarks kyrka d. 25 Oct. 1511. D. G. A.

Myn ytnygelige troo tiensthe altiid meth wor herræ. Som eder herradöm screff myg till mett Erigh bonde, thet jach skulde forb[id]e ther næær Stockholm, till jach fick yt- termere eders scriffuelsæ, tha haffde jach ingen foring lengher ther, thy ath the haffde wdfört theres kornn. Nu haffde jach myth budh i afftes i Wpsale, tha sich jach w[iss]e thidende, thet Peder Raffuitsson medh bönder och homen kwnne wære wedh ij^o (o:150), haffue greffuith fraa Benth Laurensen vij (7) karle oc thagith viij (8) heste, oc sloge oc thoge fraa kar-

lene alth the haffde, oc klappede fengsell oc ginghe till Vpsale meth hvide kappæ, och nu will for[skrif]ne Per Raudsson till Benth Laurenssons gard och skinde honum. Jach haffuer ingen landz fogith, som wedh weyen, wden jach selffuer, thy ath han er paa Stægith hoss erchebiscopen, och haffde jach ickæ forbideth eder scriffuelsæ, tha skulle Per Raffuitsson och mestedelin, som meth hannum waare, nu wæret i Stocholm, ethers fanger. Jach haffuer ickæ meræ æn xvi (16) karle hooss mygh. Dogh will jach ingelunde rymmæ till rygghæ. Beder jach eder herradöme, thet i willæ sænde migh nogen fyerpiil og x (10) eller xij (12) gode hagebö-sær, meth krwdh och lodh och flere gode karlæ. Tha will jach mett Gudz hielp fremmæ eders wiliæ. The andræ swennæ ære ickæ komne fraa Westeraars och anderstadz, hwar the skullæ komme, som thalith war. Mæn bliffwer jach om kwldh rygth, thet gæller eder oc flere aff eders. Nu fyra eller sex dage siden war ther ingen i Vpsale aff erchebiscop[en]s swennæ. Nw ær ther komne wedh xl (40) medh theres harnisk. Ja[ch] wedh icke, om jach skall holle them till owenner eller wener, [huilket] i will scriffuæ migh ofortöffueth swar, ath rette myg effther. Intheth langth beraadh ath göre syn fiende wnth! Hær mett eder oc alle eders wennær the helgæ Trefollighet befallendes till ewig tiid. Scriffuith vedh Danmarks kyrka löffuerdagen nesth tore Simonis et Jude apostolorum anno Domini mdxi^o.

Bentt Erigson
eders troo tieneræ.

Utanskrift:

Erligh och welburdigh mann oc strenghe ridder her Swanthæ Nielson, Sweriges riges forstonderæ ydmy[gell]igæ.

385.

Erik Truedsson till Hr Svante; ett K. Hans bref hade inkommit in i Mark, men blifvit undertryckt; lofvar försvara orten till Hr Sten kommer, allmogen är villig och han får dagligen hofmän från Danmark och Norge, Lübeckarne hafva brandskattat Lässö, men ett Sten Kristienssons skepp, med hästar om bord, var taget af Danskarne, dat. Vätile häråd d. 31 Oct. 1511. D. G. A.

Myn ydhmyghe thro thyenesth edher herredöme ydhmygelige forsenth medh war herre. Kere herre, thekess ether

herredöm ath wedhe, ath kwngens breff kaam her indh i Mark, ok fik jek thet saa, ath thet bleff icke leseth for almwgen, hwelketh breff jek ether herredöm nw sendher medh thenne myn swen. Kere herre, er thet saa, ath kwngH Hanss eller hanss folk drager her indh i Westregyllen, för ether sön komer tiil stede i gen, ath the skolle faa hwgh och drage hedhen medh, forthy her er wellegh almwge ok jak far hommen aff Danmark ok Norge dagh aaffwer dagh pa ether söns wegne. Ether herredöm skal ingen twyl haffwe paa, ath jak wel jw lege mek [winn], at [t]het skal gaa lyge tiil, ath ether fyende skal ingen framgongh faa her, ok komber en aff kwngens hoffsyndher op rydende, selff fyerde, fraa kwngH Hanss, wel ferdigh. Han haffwer mik tiil sagth, ath han skal blyffwe hoss ether söön, ok haffwer han wareth höesman pa eth aff kwngens skeb i aar, ok kan han vndherwijse ether herredöm mangh erende, ther fore lodh jek honum rydhe op tiil ether herredöm. Kere herre, thekess ether herredöm, ath wedhe for thydende, ath the Löbske ere her i Westre syön ok haffue thageth branskath aff Läsö ok regere throlege in paa the Danske, ok thoge the Danske eth skeb fraa her Sten Krestersson, fwth medh sköne heste. Thet lyger for Kyöbenhafn. Ingen anen wess thydende er i thenne lanssende, jek kan byde ether herredöm tiil om. Hwar jek kan bewijse myn thro thyenesth, skal ether herredöm fynne mek welwelleg tiil. Ether herredöm Gwdh almegthigste ok Santhe EreK kwngH beffelandes. Skreffweth i Wetle herreth löerdagen for alle helgen &:ra.

EreK
Thrwethson.

Utanskrift:

Höghborne herre ok strenge ridher her Swante Nyelsson, Sweregess rygess forstandere, syn kere herre ydmygelige sendes thette breff.

Ärkebiskop Jakob till Bengt Laurenssohn på Frötuna och Bengt Eriksson; skarpa föreställningar för det de utan riksrådets vetskap och samtycke företagit sig att belägra »gode mäns» gårdar och förbud att gästa klerkeriet, såsom Hr Svantes svenner gjorde i somras, dat. Upsala d. 10 Nov. 1511. D. G. A.

Jacobus miseracione diuina
archiepiscopus Vpsalensis etc.

Sincera nostra dilectione premissa. Wii haffue fornummet, at i haffue her inrikes opslagit eth örlig oc haffue före at bestalle gode mens garder. Wethe wii ecke, hwrw i thet framdelis forsware kunne, epter at i swadant opbegynt haffue wthen rigesins radz wethe oc samtykkie, som i swadane drapelige ærende borde ware aatsporde. Tykthe oss radh ware, at i swadant oraadh oc förderff affsætter oc fördragh haffue, at i, som arff oc eghit haffue i Suerige, ecke wele en tiid ther til sware för swadane obestandige begynnelse. Then herre, i mene wele paskiwte, kan oc ecke eder i the ærende försware, ty at honum bör ecke slik ting pasla wthen rigesins radz minne oc samtykkie, hwars radh han plictig ær at epterfölie i slike drapelike ærende. Epter i ære her oppe stadde i swadane motte, förbiwde wii eder, at i nagot gæster ware clercher eller them twnge med nagon hande del, swa framt at wii skole ecke annet ther til göre. Wii wele ingalunde lidha, at wort clercherii swa nw eller her epter gæstes schal, som thet skedde i sommers næst forliden, nær her Swantis swener her oppe wore. Her wtinnen haffuer eder wiselige, at i ecke en tiid om thet oraadh, i edher företaghit haffue, ecke wele fange eth skarpt tiltal. Ther i maghe eder fullelige epter rette, om i eder her wdi ecke annerlunde betænkje. Eder her med Gud befalendis. Hastelige scriffuit i Vpsale Sancti Martini afften anno domini mdxi:mo. Nostro sub signeto.

Utanskrift:

Welbördige swener Bänkt Larenssohn på Frötuna oc Benkt Ericson, fodermarsk för her Suantes folk.

Peder Moltke, kallad Ugorp, förbinder sig att till riksföreståndaren Hr Svante Nilsson betala 2000 Stockholmska mark örtug, som lösen ur fångenskap, dat. Stockholm d. 11 Nov. 1511.

Jach Pedher Mölticke, som kallis Wgorp, aa wapen, gör veterligith och bekennis med thetta mith opne breff megh med godwelie och beraadhne modhæ haffwe loffwath och vtfæsth erligh, wælbyrdogh man och strengæ riddare her Swanthæ Nielsson, Sweriges riges forstondare, tw twsindhæ marck örtiger æfter Stocholms tall til lösn för thet fångilsse, jach honum och Sweriges richæ plictogh ær, för huilke swmme peninge tæsse effter[scriff]næ godhæ men haffwe racth honden och varith godæ för mich, effter mijn egin begærelse och bön, som ære Axell Larisson, Sander Arendsson, Moenss Gren, Knwth Bengtsson, Fader Nielsson, Erich Rijningh, Karl Knwtsson, Erich Knwtsson, Bength Gylthæ och Sewidh Rijbbingh, med saadane skæll och forordh, ath jach haffuer beplicatedh mich och mijne arffwinge, om mich förstackot vordhæ med thette mith opne breff saadane for:ne peninge swmme redeliga vth ath giffuæ, eth twsinde march Stocholmske innan næste fastelawen, och anneth twsindhe march innan Sancte Johannis dagh till medsomer nw försth komende, och som Gudh forbiwdæ, icke saa skeddæ, beplicther jach megh innæn thenna forbenempde tiidh sielff personlige ath ware her i Stocholm igen och holle mith fængilsse till en fwl endhæ, som en erligh thro dandeswen bör ath göre, vndentagen all dægtingen, friidh æller vpslagh, som her för innæn skee kan richen emellæn, ath tessæ för[scriff]ne peninge togh lekewell vth skolæ giffuis vedh megh æller mijne arffwinge vthan alth hinder, hialpe rædhæ, nye fwnder och argelith, saa thet skall vara for:ne mijne forloffware och theris arffwinge vthan all skade i thee motthæ, vedh mijn ære, sanning och cristelige godhæ throo. Tess till ytermeræ vissæ och högre forwarningh beder jach erligh herre och strenge riddere her Sten Swantesson, Jon Jönsson och Olaff Biörnsson ath hengæ theris insiglæ med mith egith signeth næden för thette breff, som scriffuith ær i Stocholm Sancti Morthens dagh aar &c. M.^{mo} d.^{mo} vndecimo.

Original å pergament med 4 vidhängande sigiller i Riks-Archivet. Det sista otydligt.

Sten Svantesson ridd. gifver sin fru Kristina Nilsdotter (Gyllenstjerna) sätesgården Gäddeholm (nu Tureholm) med flera närliggande gårdar i morgongåfva, dat. Stockholm d. 17 Nov. 1511.

Jach Steenn Swanthesson i Geddeholm riddere gör witterligt met thette mytt opne breff, at jach met kierlighedt och god wilie thessliges met mynn elsk[elig]e kiere faders och myne nesthe weners och frenderss raad och samtycke wntt och giffuit haffuer, och met thette mytt opne breff wnder och giffuer till ewerdelighe eyge erlig, welbyrdug quinnæ, mynn elsk[elig]e, kiære, husfru Kerstine Nielssdatther till hederss, ære och morgengaffuer paa retthenn hinderss dag thesse efft[erskriff]ne mynne gardt och gotz, furst mynn sädegardt Geddeholm, item paa Mörcköo sex gardhe renthe vj (5½) pund kornn, item wdi Trosæ sognen: i Stenæ en gardt renther ii thöner korn, item en gardt i Hwnghe renther iiij thöner kornn, item en gardt i Wesby renther ii thöner kornn, item i Wagnheret sognen: wdi Kwmbles ii gardhe renthe viii thöner kornn, item wdi Keelsta en gardt renther ii thöner kornn, item i Westerlwnges sognen: i Möckleby ii garde renthe vi thöner kornn, item en gardt i Litleby renther iii pund kornn, item wdi Lestringes sognen: i Tuwym ii garde renther vi thöner kornn, item i Hageby en gardt renther iii thöner kornn, item i Drammestades en gardt renther iii thöner kornn, item i Torsackers sognen: i Leggesta en gardt renther iiij thöner kornn, met acker, æng, skowg, öyær, fiskewatenn, torp och torpestæder, querne och querneströme i alle wdweyær och tilliggelse i waatt och thörd, nær by och fierren, altzenckthet wdentaget, som for:ne gardt och gotz nw tilligger eller met retthe tilligge kann i noget motthe. These for:ne morgengaffuer ære giffne met saa skæll, wilkor och forordt, at giffuer altzmectuge Gud oss baade barnn sammen och borne arffue, tha schulle for:ne morgengaffuer ware ware barn for möderne, och icke for fæderne. Skæde thet saa, som Gud forbyude, at wii schyldes at vthen barn och borne arffue, tha schall then aff oss, som lenger leffuer, for:ne morgengaffuer beholde, som Sweriges lag wdwiiser. These xij (12) ware faste at for:ne morgengaffuer: Swanthe Nielson, Sueriges riiges forstandere, Knwt Eskilson, Erick Trolle, Trotthe Mogensson, Cristernn Beintsson, Erick Abramsson, Erick Nielsson riddere, Axel Laurensen, Mogens Green, Johann Arendsson, Knut Beyntsson och Fader Nielsson, wepnere. These ware wederware mend: werdugste, werdughe

fædre met Gud, Her Jacob, ærchebiscop i Vpsale, Her Mathias biscop i Strengenes, hederlig mand mester Cristoffer, domprouest i Vpsale, och mester Jonn Ericksson, canick ther sammestedt. Till these breffues witnesbyrdt, stadfestelse och forwaring beder jach werdugste, werdughe fader met Gud her ærchebiscop Jacob i Vpsale, her Mathias, biscop i Strengenes, mynn elske[lig]e kiere fader Her Swanthe Nielson &c. met flere for:ne gode mend, at the henge theres indcegle met mytt eget indcegle nethen for thette mytt opne breff, som giffuit och scriffuit er i Stockholm anno Domini mdxi^{mo} mandagenn nest effter Sancti Morthenss dag.

Original å pergament i K. Riks-Archivet, med plats för 12 vidhängda sigiller, af hvilka ännu finnas N:r 1, Sten Svantessons, N:r 3, biskop Mathias', N:r 5, Knut Eskilssons, N:r 6, Erik Trolles, N:r 7, Trotte Månssons, N:r 10, Johan Arendssons.

389.

Sander Arendsson (von Bergen) till Hr Svante; biskop Otto for i går till Enköping, der ett herremöte är samladt, först med afseende på ett bud till Rom och den påfliga »legatens» ankomst, troligen ock för att afstyra det möte, Hr Svante sammankallat till Vadstena, frågan om Viborgs slott m. m. och i samråd med Hr Arvid (Siggeson) har han derföre uppsatt utkast till ett bref, Hr Svante kunde skriva dem till, innan de i morgon middag åtskiljas, dat. Vesterås slott d. 21 Dec. 1511. D. G. A.

Myne ödmyke helse och wæluelige trotyænste altydh sænde medh Gudh. Kere herre, werdoges ider herredom wilia wijthe, ath byscop Otthe foor i gaar til Eneköpingh, och ære ther the herrer om kringh formodendes ther tyl eeth snarth samtaal, forst om the buud til Room, saa och om then legath, som formodendes ær gönum Danmarc, och ære hans breff kompne til tæse byscoper, som jach fornummet haffuer, forst om leydhe, saa och ath the skulle Sancte Lucie tydh varith forsamblade i Eneköpingh. Thy ær wæl tænkendes, epter sadane tylfælle, ath the wilia igæn kalle thet möthe, som i haffue beramet i Wastenæ, och forkortha tyden epter theres vijsteringh och anner ærende, som gömde ære wpsatelige i meningh, ee huat man openbarlica scriffuer i breffuen, tesliges om Wyborgs sloth och andre sadane. Thy epter thet the gode herrer ære nu til sammens, och wylie skylies i morgon aath, strax the breff och beslutninge gyorde

ære æpter theres wilie. Ther om haffue herArffuidh och jach warith til tals och meene, ath radeliget ware, thet i strax hadhe iderth budh astadh til Eneköpingh, och tyktes ider herredöme tagha nogot til synnes ath scriffua them til epter thenne vpkastningh, som her Aruidh och jach sendhe idher her innelykt, tha maghe i ther om syelffue besynna, män icke kwnne thet skadha, at i screffue the godhe herrer til sadana ider godha tilbyudelse ok orsækt. Tha kwnne ingen brysth henges in pa ider, och komme tesse ider scriffuile for fram til them, tha hadhe the icke tylfalle ath falla i mooth ider bestaelningh, sa yterlige, som the wilia. Innen morgon myddag wilia the skylias aath, thy skwille her ingen ylen eller forsymbelse for tages, om i wille them sadane scriffuile tylbyude wydh thet synne, samme [skriff]t wtuiser oc . . . . al then scriff æn togh wæl [for]waras for ep[tertal] skuldh. Item ware thet nyttogt, ath ij hadhe noger godhe män aff ryksens . . . medh ider pa sale [Saleberg?] . . . . synnerlige biscopen hær i staden, och flere, som kwnne . . . . ider wnderwisningh til een rath rætgangh mooth them, som ider foraktat haffue, och moth ider breff gyort haffua, tesliges monghe walzwerke brukat, som landzfogten Jan Mykelsson, och Niels mölnare skulle clagha och fulfylgia, thy then lensman, hans broder, och sadane flere akte huaske ider eller nogen godh man, utan myndre æn theres widerlike ider herredom, oc kronan motthe blyffua wydh then makt, som tilbørligit ware epter Swerigis lagh och bergxprivilegier, gamble sydwænia. Ider herredom her medh then alzmetogste Gudh befalendes. Scriffuit pa Westerars sloth söndagen aften fore Sancti Thomas dagh anno &c. xi*).

Szander Arendsson.

Utanskrift:

Erligh och welburdugh strenghe ryddare her Swanthe Nielson, Sweriges rikets forstandare, sin kære herre ödmy[k]lige.

*) Thomas apostelns dag inträffade år 1511 på en söndag, årtalet är dessutom i originalet otydligt, så att det kunde läsas för 1512, innehållet har också till en del likhet med N:r 415, som är ett år senare; men misstag i datering är lätt förklarligt, icke att Svantes namn sattes i utanskriften nära ett år efter hans död, och den s. k. »Påfliche Legaten» kunde lika väl 1511 som 1512 vara nuntien Idzard Gravius; ty han har redan d. 2 Jan. 1511 varit på Bohus, (Dipl. Norv. V: 725) och hans uppdrag att samla penningar i Norden fortfor länge; att rådsmöten höllos i Enköping på vintern, likasom i Vadstena, var också denna tiden ej ovanligt. Det öfriga passar endast in på 1511.

Östbo härad till Riksrådet, begär befrielse från en tillökning i årliga skatten från Eggert Krummedikes tid (jfr N:r 267). 5 tunnor smör, »hvilka ingenstädes stå i summan», och hvaröfver de ofta klagat för förläningsmän och äfven för Hr Sten Sture, sist han tingade i häradet, då han lofvade att med riksrådets samtycke eftergifva den, och beklagar sig häradet öfver den skada, som sista vinter öfvergått dem af K. Hans och hans parti genom de svekfulla bref, han dem tillsände, men tackar riksföreståndaren Hr Svante för eftergift å gästningen, dat. Värnamo d. 21 Dec. 1511. D. G. A.

Vora ödmiewcliga troo tienst nw och altid til förna sænth med wor herra. Wærdoges i ath wetha, wærdoge fæder och gode herrar, rikensens raad, at wii hafua nokera olagliga skatta, som kom pa wort hærad med een hiælp nokor aar sidan förlidhen, then tiid hær Ægger Kromadike hafde Romloborg, som wii læthe eder förstaa med wort witnis breff, wii eder sændhe, hwruledis thet kom oss pa med en hiælp, oc star oss engen stadh i woor arliga skath, wtan lidher swager twnga ther före. För æn hær Ægger Kromodike fik hæradit i wæryo, gik ther aff xvj (16) kör oc vi (6) t:or smör i arlichen skath oc swmeris i pæninga ræntho, nw gifwo wii xi (11) t:or; the v (5) æro oss pa kompna med orætto, som skal finnas i gambla räkenskapin och manga danne mæn wæl wetherlegit ær, oc bæras wora skatta kö rætliga(?) opp framföre the giorddo en stwnd. Hafwo wii oftha klagadh oss för the herra, som hæradith hafua haft i forlæning, oc för her Steen Stwre, Gud hans siæll nade, sist han tingade i wort hærad, hörde han och thenne witne oc her Sten Cristiærsson och her Trotte Mansson. Taa lofwade han oss, at wii skulle blifua aff med then twnga, som oss war pa kommen med oræto oc sade han, at han motte thet ey aflæggia, wthan med rikensens raad samtykke. Gud scall kænna hwat fatidom oss gaar pa för then store skada oss i winthers ofuergik aff wora hadskeliga fianda kong Hans oc hans party for the swikactheligo breff, han oss til screff. Tha takko wii her Swanthæ Nilsson, rikensens förstandare, at han fördrog oss sin gæstninge i thetta ar. Hwar fore ær alles wora ödmiewcliga bön til honum oc alt rikensens raad, at i wille göra för Gudz skyld witha wort bæsta, at wii motto blifua aff med thetta smör, oss engen stadz staar i swmmen, oc wora skatta kö motte bæras op, ther göra skæll före, holket wii wilia gerna förtiæna æpter wore yterste förmogo med wort rætta fædernis rike, hwar behoff görs. Och kan thetta wort sænninga bodh ytermere wnderwisa eder

om all ærende, æn wii kwnno eder til scrifua. Hær med
eder Gud befalandes och Sancte Eric kong. Scriptum Wer-
namo ipso die Sancti Thome apostoli anno Domini mdxi.^{mo},
wnder wor kirkio herres incigle.

Menighethen i Ösbo.

Utanskrift:

Erlige och wælbyrdoge herra och wærdwge fæder ödmiw-
liga til kommandes thetta breff.

Olof Björnsson, fogde på Stockholms slott, till Hr Sten Svantesson, svarar på brevet med anledning af Hr Svantes död, att han vill fullgöra sin slottslofven och icke släppa någon upp på slottet, men då han enligt Hr Svantes anvisning å skatten af Tierp och Helsingland för betalandet af den skuld, han för dennes räkning iklädt sig, sände sitt ombud till Tierp, för att emottaga uppbörden, hade ärkebiskopens och Hr Sten Kristiernssons bud redan varit der och förbjudit skatten, och beder han derföre Hr Sten laga, att han får igen denna förläning, dat. Stockholm d. 8 Jan. 1512. D. G. A.

Min ödmywkligh kerligh hilsa eder alltid til förenda senth medh Gud. Kære her Sten, teckes eder witta, ath som i nu screffue mik til medh tenne eder swen om tesse sorgeligh tidende, ath min kære retta herre, han ær dödh, hwarss siæl Gud sigh wtöffuer forbarne. Item som i ok röre i eder scriffuelse om then store tro, som min kære retta herre han satte till mik, taa hoppas mik, ath jak wil göra henne ful, swa som jak wil wara bekend ok swara för Gud, för eder ok för hwar god man. Kære her Sten, som i ok screffue mik til om thetta her sloth, ath jak skal witta edert besta her medh ok sleppa her ingen wp, i hoo han helst wara kan, hulket jak wil ok swa göra min tro tienist ful ok ten slotzloffuen fulth, som min kære herre, Gud hans siæl nade, han mik befalte ok tilsagde then tidh, han for her wtaf slotthet, swa at thet skal wara eder til gagn ok til bestand. Swa ma i ok witta, kære her Sten, at strax som jak fik tesse sorgelig tidende, ta sende jak strax mit bud in til Helsingalandh ok til Tyerpen epter then skat, ther aff landit, swa som min kære herre, Gud hans siæl nade, han mik honom til sade, ok all annan skat her aff Stokholms læn quit ok fry ath haffua, til at bettala then stora geld ok skuld medh, som jak ær kommen her wti wppo min kære herres wegna, swa som i wittæ wel noghet ter wtaf, ok ta mit bud, thet kom tit wp i Tierpen ok i moth Helsingaland, ta hade ärkebyskopens bud ok her Sten Cristiernssons bud warit ter inne ok latid förbywda allan skatten, swa tet jak ma icke fa ter en penning. Swa beder jak eder, kære her Sten, at i wille wara fortænckt her wti ok witta mit besta om tesse geldh ok i wille fynna radh her til, ath jak kan fa tenne förscriffna förläning her til igen, til ath bettala thenne geld ok skuld medh, som jak ær kommen her wti, swa som min stora tro hon ær til eder. I hwath motta jak kan witta eder besta ok edert gagn, ther skulle i alle tidh fynna mik welweliogh til. Her medh eder ærlighet

alsmektogh Gud befalandes. Scrifuit pa Stokholm om xv
dagh jwl anno Domini mdxij.

Oloff
Byörnsson.

Utanskrift:

Erligh och welbyrdug herra ok streng ridder her Sten
Swantesson, höffwesman pa Örabro, sendes thetta.

392.

Riksråden, samlade i Arboga, lofva Hr Sten Svantesson den
lejd, han begärt, ehuru det icke behöfdes, och bedja ho-
nom att följande dag infinna sig, dat. d. 14 Jan. 1512.

Venlige och kerlige helse forsende medh Gud. Kere her
Sten, goode ven, finge vij nu eder scriffuelse, i huilke i be-
gerande ære vore legde, huilket ecke haffde giortz behoff, for
ty her ær ingen som ackter giöre eder naaget forfaang. Dogh
effter eder eyen begere, at i skulle vethe eder tess friiere oc
sekere, sände vij eder vare cristelige legd, bedendes eder, at
i vele komme hiith tiil oss thet snaraste i kwnne. Eder Gwd
befollendes. Ex Arbogis xiiij die mensis Januarii anno Do-
mini mdxij, nostris sub sigillis et signetis.

At i vele komme i morgen, thet ær vore begere for mange
ærande skuld, her beslitande.

Consiliarii Regni Swecie
pronunc Arbogis congregati.

Original i K. Danska Geh.-Archivet med lemn. af 7 sigiller.

393.

Fru Mätta Ivarsdotter till Hr Sten Svantesson, beklagar sig,
att de 2 par i Sala grufva, Askers härad, Noraskog och
en socken, hvilka hon fått af hr Svante, af Hr Stens
fogdar blifvit henne fräntagna, äfvensom hennes morgon-
gåfva (Hörningsholm), och då hon hör, att han nu reser
till Småland, ber hon att om han kommer till Borgholm,
han ställer så, att hon får sin del i det fatebur (inventar-
ium), der finnes, dat. Hörningsholm d. 14 Mars 1512.
D. G. A.

Wenligh och kerligh helse forsend medh Gud. Mwe i
widæ, kære her Sthen, kære sön, thet jach fich thidendæ fraa

Salgrwen medh myn swend Anders Jenson, at i haffue ladith tage myne tw par bortt, som myn kære herræ och eders fader, Gud hans siell naade, wntte migh medh kerligen, godh williæ, oc jach haffuer hans breff ther vppaa och jach thet i ingen maade wedh migh haffuæ forbrwdith och disligis Askerherat, Noreskowe oc Norberg(?) sogn, som eder fogeder haffuer kenzd vedh, och mig twiffler paa thet ær eders befallingh eller williæ, fordij jach wedh mig ickæ haffuæ migh forbrott, för jach kom wdi eders faders seng oc æy siden eller, nw atth saadan owerwold skall owerjaa, thii haffuer jach inghen annen ath kæreth for æn eder, hobes mig i ære then, oc myn troo ær saa godh till edher, effther eders faders dödh, atth i straffith them, migh göre vretth, thij jak biwder mig effther Sweriges lag, hwilkenn mig will tiltalæ, tha will jach gernæ sware hannom effther Sweriges lag then deell mig bör. Kære sön, her Stheen, saa ær och myn frii mündegha morgængaffue fraa mig thagith, som eders kære fader, Gud hans siell nade, mig giffuæt haffuer effther Suerges lagh, hwilkenn jach wedh mig wdi ingen maade haffuæ forbrott. Kære sön, her Stheen, bader jach eder kerligen, thet i willæ wære fortencckth her wdi oc ickæ lydæ wndæ raadgiffwære, thij mig hobis, att eder infödda dygd ær saa stoor oc thet gode i ære komen aff, att i ecke willæ tilstæde, saa lenghæ skall skeep, for then menige mandz tall innen landz oc wden, æffther mynn kære herres oc eder kære faders dödh. Kære sön, her Stheen, haffuer jach oc thöffuit noghen stwnd paa Swartesö effther eders scriffuelse, hwilkaedis jach skuldæ rette mig effther. Nw war mig sagt, thet i ære farnæ neder atth Smaaland, kende thet Gud, jach haffdæ gernæ wæritt eder till ordz till forne. Kære sön, kommæ i till Borholm, tha hobis mig till Gud, att i willæ wide mytt besta oc the dande swennes, ther oppe ligghæ, saa ath then frij slotzlagh bliffuer mig holden, som myn kære döda herræ oc eders kære fader them antwordith at holdæ till myn och eders handh, saa at jach fa then deell mig bör [i] the fatebur ther oppe ær, som eders kære fader gaff mig oc jak haffuer leuendes vitnæ paa. Kære sön, begærer jack gernæ eder scriffuelse, hwor effther jach skall rette mig effther. Om the tw par i grwen beder jach eder gernæ, thet i wille scriffue eders foged till, thet jack maathe nyde myn deell, saa well som then fattigeste, ther haffuer deel, thij jach will forskylleth medh ytmygelige kerlighet. Her medh eder Gud befallendes. Scriffuet Hörningxholm dominica Oculi mdxij.

Mætta
Iwersdotther.

Utanskrift:

Erligh och welbyrdigh man her Stheenn Swantheson, sin kære sön kerlyghenn.

394.

Olof Björnsson och Peder Jakobsson till Hr Sten Sture om Hr Trotte Månssons död och Knut Ruds önskan att till d. 29 Sept. vara fri från sin fångenskap, dat. Stockholm d. 22 Mars 1512. D. G. A.

Vara ydmywke helse altiid tiilforen sendh medh wor herre. Kere her Sten, teckes eder vele vetha, at Gud kalledhe aff thenne syndoghe werldhen i lögerdagx then godhe man her Trotte Monsson, Gud hans siell nadhe. Huat eder tyckes göre om Sudercöpungh oc Stegeborgx lææn, thet sætie wij tiil eder herredöme. Hwi tette budh war sa lenge for töffweret, weth thenna breffwisare eder medh mwnnen wnderuisa, tesliges och om alle andre ærende, bediandes eder vele then aluarlige tage tyl synnes. Eder herredöme her medh alzmechtwg Gud befalendes medh liiff och siel tiil ewig tiidh. Scriffuit i Stocholm mandagen nest epter söndagen Letare Anno Domini mdxij, vnder sadane signete.

Olaff Björnsson.
Per Jacobsson.

Postscriptum, å en lös sedel:

Item ma i vetha, at Knwt Rwt loth oss se i affthens i bykirken eth breff, som verdug fader, bisp Mattes, screff honum tiil fra Danmarc, lydandes, at han ma fara nidh tiil Danmarcx eller annerstedz, huart honum lysther, och ther frii bliffue in tiil Sancti Michels dag nestkommandes, medh sa skiel, at han skal haffue verdugiste faders, erchebispens, och richesens radz loff och mynne ther tiil. Sa fornomme wij pa honum, at han gerna retter siig epter eder herredömes sigelse i then motte. Iterum valete.

Utanskrift:

Erligh velbyrdug man och strenge ridder, Her Sten Stwre, höffuitzman pa Örebro och i Vestergötland, ydmywelige sendes.

Knut Eskilsson till Hr Sten Svantesson, tillstyrker, att han sluter sig till Rikets Råd, hvilka vid Distingen i Upsala förkunnat för allmogen, att när de herrar, som voro afsända till Danmark, återkomme, skulle de välja höfvidsman, och om han icke rättar sig efter onda rådgifvare, skall det nog gå efter hans önskan, dat. Sigtuna d. 1 April 1512. D. G. A.

Wenligh hilsent kerlighe forsent med Gud. Kære her Steen swoffwer och besyndherlighe gode wen, som edher wel fortæncker, ath tha then werdwghe fadheren och rigesens radh, wii ginghe op paa radstwwfen i Vpsale om Distingen nest fore lidhen, ath lyse ther bwrsprogh för almoghen, som ther tha forsamlat var, tha vithe i vel sælfwe, hwreledes thet sik forkynnadhe ath, nær Gud fögde wore medbrödher heem komme, som til Danmarch ære, och menighe rigesens radh til hope komme, tha vylle the endrektelighe ware till eens om höffwitzman, thet beste Gud giffwer them nadhen till, epter laghen och gamel godh sedwane, saa raadher jagh edher, kære swoffwer, thet i æn nw giffwe edher till rigesens [radh] och sætthe thet obestand aff och icke lydhe ondhe radgiffwere, men effther hwad Gud tha forseet haffwer, hopis megh, at thet skall tha komme eder och flere venner till længligere bestandh, æn nw fore tagit er. Kære swoffwer, haffde i aldeles giffuit ether til rigesens radh, tha haffde thet wel gaat effther edher egen villie, mædhen wedher fares edher nogit annat, tha maaghe i talle hanum till, som edher radgiffwere haffwer warit her till, och sender jagh ether een vscrifft aff ith breff, som rigesens radh haffwer scriffuit her Steen Cristiersson til &c. Hwadh jagh kan vare ether til villie och bestandh, skulle i altid finne megh wel willugh till. Her med eder Gud befallendes och Sancte Erich. Hilser edher kære hösfrw med manghe gode nætther paa mynne vegna. Scriffuit i Sictwna octava die annunsacionis Marie mdxij^o, wndher mit insegle.

Knwt
Eskilsson riddher.

Utanskrift:

Erligh och velbyrdigh man och strenghe riddere her Steen Swantesson, myn kære swoffwer och besynderlighe godhe wen, kerlige til komendes.

Gästriklands innebyggare erkänna, i enlighet med hvad som de hört förut skett i Öster- och Vestergötland, menige Upland och Dalarne, Hr Sten Sture för riksföreståndare och tacka honom för den landsfogde, han dem tillsändt, dat. Ofvansjö d. 4 April 1512. D. G. A.

Wor ödmwkelig ok fatig thro tjänest eder herredöme kerlige sendendes nw ok altyd. Takkom wy eder kiære dödhe fader her Swanthe Nilsson, rykesens forstandere war til forrende, Gud hans siæl nade medh allom godom krisnom siælom, for alle the ere ok dygd, han oss altyd bewiste som en erlig herra, han holt os wed Sancte Erichs kongs lag ok gamble godhe sedweniæ, medhen hann war herre ok höffuesman war her i ryked, ok hawm wii bade hörth ok sporth, ath alle kiöpstadsmen ok Östergöther och Westergödmland ok mynig Opland ok sidan Koperbergs men, Silbergsmen ok mynig Dalekare haffwe eder herredöme kest ok korad for sin retthe herre ok rykesens forstandare ok til sakt eder hwlskap, troskap ok manskap i alle matte. Teslikis tha segiom ok wii fatig Gestringe alle samman endrectelige eder kiære herradöme til holskap ok manskap ok tro tjänest i alle matte, ok setiom wii fatigmen war folelege lyth til edert kiære herradöme igiæn i alle matte, ath edert herredöme wele halle os alle, ryke ok fatige, weth Sancte Erics konungs lag ok gode gamble sedwengia, som erlige herrar haffwe giorth for eder, ok wii mattom fa salt ok homble ok allen ten del, som os fatige menn giörs behoff, thet skal, sa Gud kænne ok Sancte Erich, ath wii haffwm ther hard tyd i landet bade oppa hwmbly ok salth, ok wiliom wii alle endrectelige leffwe ok döo medh eder, sa wii som alles wore medhbröder giöner os til sege[ndes] warder, och takkom wii edert kiære herredöme for then lanzfoogthe, som i haffwen skykad tyth [o:hijth] i landet oppa eder wengna, som er Olof Jwthe. Han haffuer tyngtad medh os som en god man i alle handhe matthe, ath han haffuer flyth os alle, ryke ok fatige, lak ok reth. Ederth kiære herredöme Gud befallandes ok Sancte Erich konung medh lyff ok siæl til euig tid. Til thetta breff mera wisse ok stadfestelse ok til lyt, tha latom wii alle saman weterliget tröckiandes warth lans insigle a ryggiaen a thetta breff, som forscriffuad star. Skriffuad i Gestringeland i Owænsjö sokn viij dagge for poske anno Domini mdxii.

97.

Sander Arendsson och Peter Jakobsson till Hr Sten Sture, tillstyrka, att han tager det mesta folk med sig, han kan åstadkomma, och infinner sig vid Eriksmessan i Upsala, dat. Vesterås d. 8 Maj 1512. D. G. A.

Vara ydmywke helse altið tiilforen sendh medh wor herre. Teckes eder herredöme vetha, at alle eders wenner her oppa sage gerna, at i ware i Vpsala om Ericxmesso for nogre saker skuld, eder alder störste macht oppa ligger. I morghen star en herredag pa Arnöen medh alle the herrer her oppe ære. Taker medh eder thet metzsta folk i aff stadh komma kwnnæ. Kære her Sten, taker her ingen forsymelse eller nagen wantzsegen fore, för eder eghin och alles eders wenners velfart, som i sielffue tenckie kwnnæ, at nu alder störste macht oppa ligger. Her medh eder herredöme alzmechtug Gud befallendes. Scriffuit pa Vesteras lögherdaghen nest epter Johannis ante portam Latinam anno &c. mdxij. Nostris sub signetis.

Szander Arendsson
Peder Jacobsson.

Utanskrift:

Erlig velbyrdug mann ok strenge riidder her Sten Stwre ödmwkelige sendes thetta breff.

398.

Bengt Abjörnsson till Hr Sten Svantesson, berättar om stilleståndet med Danmark och fredsslutet mellan K. Hans och Städerna, samt ursäktar sig för, att han skulle hafva talat något mot Hr Sten för bönderna i Småland, och begär svar, dat. Händelö d. 10 Maj. 1512. D. G. A.

Myn ömywka helso altydh tiil förendhe senth med war herre. Kære her Sten, tækkis edher vilia vetha, ath thet er kommet i dagh mellan rykena til landh och vatn, tha skal dagen sta til Sancte Johans dagh offuer eth ar, tha skal eth möthe besökyas med thenne iij (3) rykessens radh och nogra aff the Vendilska stedher, som i ytermæra fa ad vetha i the breff, rykessens radh æro tiil scriffne. En æwogh fredh er gyord mellan kwngen och Städerna. Item kære her Sten,

er mik vnderuist, ad jak skal vara besa[k]dh for edher wm nogot tal, jak skulle haffwa pa edher i Smalandh, tha skal mik thet ingen beuisa offuer med sanningh, ad jak haffuer annet talet pa edher en som mik bordhe tala pa en erligh god man, en then tydh, the godhe herra och jak foro til Danmark, och vi komo i Vesbo, sporde nogra aff almogen, huem the skulle göra krwnones rantho, epter then gode herre her Swanthe var döth, tha gaffwo wi them for swar, ad hwem rykessens radh vordho ther tiil skykkandhe med sith breff, then skulle the swara. I vethen syælfwe, huath samtykth var i Arbogha, ær mik nogot annet tal oppa förth, tha vil jak thet aff væria med ryddare och swana, som en god man bör ad göra. Ther före bedher jak edher, ad ij venden mik ingen owilia tiil, jak haffuer inthe onth forskyllath aff edher, wm jak ma ræth nywtha, en ma jak vara edher til vilia och godo, tha han far sin lön, mik besakth haffuer. Jak vare gerna begærendes edhert goda swar igen, huar jak skal mik epter rættha, med thetta myth bodh. Her med edher alzmektogh Gud befallandes och Sancte Erik. Aff Hendelö manadagen nesth epter helgha kors Anno Domini mdxij.

Benth Abyörsson.

Utanskrift:

Erligh och velbirdogh man, strænghe ryddhare her Sten Swanthesson ömywklich kommandes thetta breff.

399.

Sten Kristiernsson till Hr Sten Svantesson, gillar hans afsigt att tala med allmogen vid Eriksmessan i Upsala, men anser det ej rådligt att han söker föra sina jakter fram om Stäket; ty ärkebiskopen och Erik Trolle stämpla allt ondt der uppe, likasom Nils Boson på annat håll, och har ärkebiskopens bref blifvit kungjordt i Östergötland. »att allmogen skall ingen svara»; lofvar bistånd af sin fogde i Upland, dat. Nyköping d. 14 Maj 1512. D. G. A.

Venligh kerligh hilse försent med Gud nu och altyd. Kære her Sten, brodher och besynnerlig gode ven, ma i veta, ath jach hawer forstaat ider scriffwelse, som jach fich nu i gaar, thet i vile vara i Vpsala om Erikznesso, holkit mykit ær och nyttokt swa skeer, ath tala med almogan. Hade jach altinges gerna möt ider ther, oc tyden ær mich nu forstakktot.

Jach hawer legod redo och biith effter ider scriffwelse lenge, tha vil jach nu strax fara myn veg til Stokholm, til tals med ider, hwar vij kwnne mötas, och som jach forstod, thet i vile hawa edre jackter fram om Stakit, veth jach icke, om thet är raad; for thy then erkebyskop och her Erik Trolle stempla alt ont ther oppe och her Niels Booson ther nedre pa then annan syde, oc hawer erkebispens breff gangit i Östergylland, ath almogen scal ingen swara, och drogh biscop Matz her i gynom skæren med en skwta i gaar oc til Tælgia, och screff jach myn foget Per Rawalson til, ath han skal tala med almogan ther oppe och styrkian pa then sydha, ther i ære. Her med ider alzmectog Gud och Sancte Erik k[onung] befallandes, gör jach altyd gerna hwad ider till vile kan koma. Datum Nycopie anno Domini mdxij, 6:a feria ante festum Eriçi.

Sten Riddare.
Kristiernson

Utanskrift:

Erligh och velbyrdog man hær Sten Swantason, sin kæra brodher, sændes med kærligh.

400.

Johan Månsson till »riksföreståndaren» Hr Sten Sture; hans skepp Kristoffer hade enligt befallning och Jöns Laurensens begäran blifvit utsändt, för att observera Danska fartyg i Kalmar sund, hvarvid en Stockholmsskeppare, som kom i dess följe, öfverrumplat en kungens bark och lemnat sedan fångarne och några hakebyssor qvar i Kalmar, hvarför Johan fått både bekymmer och kostnad, dat. Kalmar slott d. 20 Maj 1512. D. G. A.

Wenligh helsen kerlige forsend med vor herre. Kære frende och gode besynnerlig wen. Jak haffuer eder offta tilscriffuid, thet Kristoffer haffwer længie leghet till reda med folch, byssor och værgia. Swa fek jach eders scriffwelse, at han skulle wt emot vore fiender eller anner stedz, diit vij kwnne haffue bestand wtaff. I thet samma sende Jens Larenson mik bod, eskede och begarede, at Kriistoffer skulle in for Borcholm effter twa kwngens jakther, ther lwpo strax vthen for landhet och han ville och gøre reda pa sine siide med espinger och jakther, the han kwnne a sted komma, sa

at han var viiss oppa, sama jakter skulle fa höre oss till. Therefore lot jak mit folch strax i sama stwnd in pa skepiid, at the i morgen stwnden skulle löpa effter the jakther. Nat- ten gik oppa, sa ath the betröste ecke löpa, for en the finge theres wæagh, finge the see ith stort sægell i Swndhet. Sedhen förtöffwedhe the sa længie, the komma emot thöm med vore espingher, at forhöre, hwad heller the vore frint eller fygende. Tha sa var forslagit, komma nogra myne i land och sade, skepiid, vare hemma i Stocholm och ville her bliffwe, sa længie dagen skulle ga oppa, effther thet the vore försökte i syön dagen tilforen, och hörde, at kwngens jakther wore fram i wägen for dhöm. Dog pa thet siiste the for- nwme, at Kristoffer skulle strax till seegels effter the jakther, tha ville the med och bliffwe tilhopa sa længie til Sancte Erix dagen. Som the komma till Skæggenæs, sætthe the baaden i sændher, for dy befælthe myne inthe længer löpa fram for en Jens Larensens bwd mötthe thöm vnder ögen igen, vnderwisindes, om the jakther vore bortlopte eller ey, vankede the ther aff och till, tha skulle the sökie thöm thet beste the formotthe och sedhen fölgie thet Holmesche skepiid i siit frii beholdh. I samma pwncten kom Jens Larensens bwd först in till the Holmesche och sade thöm tiidende, at ther laag it skep i Borgehaffn och hörde Klaws Boy till och haffde inthe fornwmedh, hwart the jakter wore bliffne, och for strax thæden med samma tiidende och in i Kriistoffer. The Holmesche riippede theres anker och lwpo in til thet skepiid och meente wara theres wener, for en myn swen Torkell ropade och sade: thet war kwngens bark. Sedhen lwpa the i fwltdwffende in oppa thöm, ath the finge ecke bruke sin skot, som vor herre ville haffwed. Thet bleff snart offwertaled, sa the vændhæ offwer styre ok lwpo hiit in for byn igen, och gjorde mik en stor dygd, bwde mik iij (4) heller vi (6) hakabyssor och there fonger, at besörgie med kost och thæring och god fordenscap her wt aff landhet, thet mik haffwer alla redan staat x (10) eller xii (12) gyllene. Jak meenthe haffwe giort Stocholms stad thet till velie och thie- niste, at the gode karle motte haffwe wiist theres fonger och hakabyssor in pa nogen annen, æn bekymbre mik ther medh, thet the gode karle haffwe mik sa hiigiid och forasskhet(?), finge mek fongerne och lwpo theres wæag med skep och gode byssor och wærgie, hopes thet schall bliffwa wæll lönth. Kere frende, jak woldgiffwer eder thenne erinde grannelige ransaka, om eder heller mik skeer fyllist eller och om eder bör ther nogen partdell vdinnen. Beder jak eder, kere frende, at i

vilie vnderwise borgamestere och raad i Stocholm, huru oærlige the gjorde emot mich med the fonger, the skwthe mik in pa hændher, Gwd forbyude nogen aff thöm bliffue slagen her i byn eller vthen fore, tha hængde all skyllen in pa oss, at vij skulle forbrythe dagen, nær Gud vill, skall jak gøre thöm en gönst igen for sadana dygd, mik ær giord. Kere frende, effther thenne fatig karl Torkel gaff sig i thieniste med mik och ville ecke till edre fiender, tha beder jak eder gansche kerlige, at i wände honum eder venscap till, thet forthiener jak gerne. Om sa ær Söffwerin Smaswen, the Holmesche grepe, haffwer inge wærlige gerninger giorth, tha wner honum til goda, at han klapper fængilse och nyter sama velkor, som andre fonger. Ingen annen tiidendhe ære her nu pa ferde, vthen eder Gud och Sancte Erich kwng ewinnerlige befullindes karsch och swnd med liiff och siell till ewiig tiid. Scriffuid pa Calmarna slot ipso die ascensionis anno Domini mdxij. M[eo] s[ub] s[ignet]o].

Johan
Monson.

Utanskrift:

Erlig velbyrdug herre och strengie riddere vnge her Sten Stwre Sweriges riiges forstandere kerlige.

401.

Sander Arendsson till Hr Sten Sture, har blott fått ett bref, det till Sala berg, sänder 600 mark och råder honom ej spara bläck och papper, dat. Vesterås slott d. 31 Maj 1512.
D. G. A.

Min ödmywka och kerlige helsen nu och altiidh foresenth medh Gudh, Ma ider herredöme viterligit wara, thet Marcus Finne war her ner mik, och fördhe han hiith medh sik eth opith breff, som skulle till Sale bergh. Enghen annwr breff eller budh haffuer jach fath fran ider. Item tha sender jach nu ider medh tettha budh ok myn tjänare medh Lasse Michelsson vi^c (600) mark. Her ær nw ey mer emne vppa. The haffua legath redha som sakth var. Haffde jach forre fath iderth budh eller scriffuelse, tha haffden i them fath. Och ser nw om iderth besthe, som ider sielff ligher makth

vppa, och sparen ecke blæck och papper. Jach vil göre mith ther til ath vara vppa iderth besthe nath och dagh, som i mik til tror. Her medh ider herredöme och alth thet i vel willen alzmektogh Gudh befallandes och alla Sweriges patroner. Som scriffuith ær vppa Vesterars sloth manedagen nesth epter pingelsdaga dagh anno mdxij, vnder mith signeto.

Szander Anderson(!)

Utanskrift:

Strenghe ridder her Sten Stwre medh ödmwkh och kerligh tilkommandes thette breff.

402.

Ture Jönsson till borgmästare och råd i Lübeck, begär lösgifvandet af ett skepp, tillhörigt borgare i Nya Lödöse, hvilket på återvägen från Holland blifvit jämte gods och en del af folket taget nära Marstrand, dat. Falem d. 10 Juni 1512.

Venligh kerligh helssen före senth med worem herre. Kiære wenner, i godhe herrer, borgamästare oc raad i Lybecke, maa i wiithe, ath nekre aff Swerikes wndhersathere fatige borgere i Nya Lödöse seglede fraa Holland, och thaa the komme nokot nær Marstrand, thaa kom ther nekre aff edhere wndersidere ok toghe fraa them skep ok godz oc sompt aff folketh meth. Kiære wenner, ær myn store bön til edher, at i godhe herer wille lathe them faa igen skip ok godz, huad hieldz thet war. The kwnne edher sielfwe wnderwise, huru ther om ær i alle motte, ok i wille lathe them nywta then store tro ok loffwe, som all Swerikis rike haffuer saath till edher oc menige rikesens inbuggere. Thet will jak med edher forskulle i thet jak kan ok ma, med like ok ære giöre, som eder alle kan komme till wilia. Thi the fatige men haffue them ingen stadz modh edher forbruthet. Her medh edher alla samen ok hwen særdelis Gud ok Sancte Erik konungh befalendes. Ex Faalem die corporis Christi Anno Domini Mdxij.

Twre Riddere.
Jensson

Utanskrift:

Erlighe herrer ok godhe men, borgamästare oc raad i Lwbech kerlighe kommende thette breff.

Original i Lübecks Rådhus-Archiv, med samtida anteckning; Recepta Mercurii xi Augusti 1512.

Biskop Vincentius i Skara till rådet i Lubeck; förord för några borgare i Lödöse, att återfå ett dem tillhörigt skepp med gods, som blifvit i Marstrands hamn taget af kapare, hvilka sagt sig vara utsända af Kort König i Lübeck, dat. Leckö d. 11 Juni 1512.

Sincerissima nostra in Cristo recommendacione, reuerencia et salute premissis. Ærlighe herrer, goode venner, maa eder erligheter vethe, ath nogre borgere i Lödöse loghe medh theris skiip och gotz ved Malstrande, oc komme ther inlöpande nogre vtliggare i siön och thoghe them ifraa pa pingxdage dag skiip oc goodz, oc sagde the vtliggere, at the vore aff Lybeche oc vtsände aff Korth Kiönig. Kere herrer oc vener, vm swo ær at samma vtliggere eder erligheter tiilhörer, formoghe vij, at thet ächie var eder vilie aller beffalning, at the skulle taghe pa nogre Sweriges inbyggere. Thy bede vij eder erligheter kerlige, at ner the fatighe men for:de Lödöse borghare komme tiill edre erligheter med theris rätte skiäll oc bewisninger, at the maage faa igen theris skiip oc gootz, oc thet i vele scriffue os tiill, hwar eder erligheter teckis giffwe for gode swar. Eder erligheter Gwd alzmechtog beffallendis. Ex castro nostro Leckio in crastino corporis Cristi Anno eiusdem incarnationis Mdxij; nostro sub secreto.

Vincencius, Dei et apostolice sedis
gracia Episcopus Scarensis.

Original i Lübecks Rådhus-Archiv, med samtida anteckning: R[ecep]tum Mercurii xi Augusti 1512.

Olof Björnsson uppgifver inventarierna, särdeles bestyckningen, som finnas å det skepp, hvilket tillhört Långe Nils, men blifvit taget från K. Hanses folk af några köpsvenner och båtsmän, hvilka derför af honom erhållit 650 mark, och öfverlåter han dem till begagnande för en resa å 4 borgare, hvilka försträckt penningarne, samt förbinder sig, att när de återkomma och öfverlemna hela det uppgifna inventariet oskadadt, skall han betala dem lånet, 550 mark, hvarom icke skall han vara fri från all skuld, dat. d. 11 Juni 1512. D. G. A.

Anno Domini mdxij^o om fredaghen epter helge lyckomma dagh taa köpte jak Oloff Björnsson et skep aff te köpsvennar ok aff te baasmen, som komme hem med longe Nilssas

skep, som te hade tagit fra kong Hansses folk, för vij^e (650) mark örtug, som thet laa medh alla tessa epterscriffna bysser ok wäryar, som först är iii (3) gotten hwffwodh stykke medh vi (6) kamra, item v (5) annar smyd hwffwd stykke medh ix (9) kamra, item iiij (4) sten bysser medh vij (7) kamra, item xij (12) skärpentijner medh lxiiij (64) kamra, item xij (12) hakabyssor, item ij (2) halff tunnor ful medh polffuer, item vi (6) formar, sma ok stora, item iij (3) gotten järnlodh til te största hoffwodh stykke, item xxxij (32) järn lodh, som tiänte till de andra hwffwodstykke ok til halffslangar ok sten byssor, item viij (8) stor bly lodh gotten, item i (1) balya, halff med skerpentyna lod ok haka byssa lodh, item iiij (4) balyar ful medh hwggen sten större ok smärre, item v (4½) dussin fyr piil, item iij (3) fyr lensar, item v (5) fyr ballar, item xiii (13) stykke til hopa sten pykkar ok förslagh, item xi (11) lösa mykkar, item iiij (14) lösa järn bultar, item xi (11) lösa fyskar, item I fangabult, item ij (2) hywl, järnslægghen ok vi (6) sma hywl oijærnat ok I stykke bly för wten thet bly, som stodh bak för te hwffwodhstykke. Item taa paa samma förscrifna tidh lante tesse epterscriffne iiij (4) dande men mik, som är her Anders Swensson, Larens Nilsson, Hans Meybom och Kort Rwth vj^e (550) mark til at bettala tessa för:ne bysser ok wärya medh, ok medh swa danna skæl ok förord, at jak lante tem al ten samma wäria in pa teras skep igen, som her förscriffuit star, ok om, Gud förbyw[de], at swa skedde, thet tenne samma wäria bort komme, ante medh siö eller sand eller medh öffuerwold, swa ath te kwnne icke lebrera mik eller antwarda mik henne swa fult quit ok frij i gen medh al ten del, som för[skriff]uit star, in pa thet samma skep, som te henne wt toge, ta haffue te beplyktad sik, mik inte til tal haffua, icke til en penning, ok jak beplykter mik heller inte til tal haffua til tom om ten samma werya, ok om swa sker som Gud gyffwæ, at teras resa gar wel, ok nær som te komma her til stædes, innan förbomen igen, taa är thet swa talad ok sagt, at te skulle bywda mik al tenne för:ne wärya igen, swa god som hon nu är medh al del, som förscriffuit star, ok jak skal ta gyffua tem igen te vj^e (550) mark, som te mik lant haffua ter pa, wten al gensægen ok skotzmol. Tesse epterscriffne gode män äre wytnes her til, som är Jon Jönsson, her Erik Jönsson, her Per Slatte, Lambrekt Matsson ok Per Mangsson medh flere godhe men, som her icke alle benämpnes kwnne.

405.

Erik Truedsson, höfvidsmannen i Vestergötland Hr Sten Svantessons fogde, till rådet i Lübeck, förordar några borgares i Nylödöse begäran i afseende på det af Lübeckarne tagna skeppet, samt berättar, att då han på pingstdagen besökte sin herre i Stockholm, både stora och små skepp från Städerna kommo in der och blefvo väl mottagna, dat. Ny-Lödöse d. 24 Juni 1512.

Venligh ok kerligh helsen altiidh fore senth med varom herre. Kære vener, i erlighe herrer ok gode men, borgamestare ok raadh i Lwbek, ma i vithe, at naakre aff Swerikes rikes vndersithere, the fatighe borgare i Nylödösse, vore siglde til Hollandh, tha the vore pa theris hemrese i geen ok komme naakot nær Malstrande, komme taa ther til them aff edre vndersithere ok toke fraa them skeep ok gotz ok sompth aff theris folk med. Thy ær myn store bön til eder, pa myn herres vegne, i gode herrer, at i ville lathe them faa theris skip ok gotz igeen, hwat thet heltz ær, som the eder sielffwe vnderwiise kwnne, hwre ther om er i alle motthe. Ok teslikes ma i erlighe herrer vithe, at jak var hoos myn herre nw pingsdag, nw var, taa komme ther in til Stocholm baadhe stoor skeep ok smaa. Skal eder erligheet vel spörie, at han ok menighe Swerigis inbyggere them fordade til thet besthe, thy han ok alle her i riiket forlathe os pa alle then pacth ok contracth, som Städerna ok menighe Sweriges inbyggere mellom giort ær. Thy bedher jak eder erlike herrer, at i vele for myn herres skul ok myne store tro skul, at lathe them nywthe then store troo ok frwntskap, som alle menighe Swerikes rikes inbyggere haffwe sagt eder til, ok alle sammen her epther gerne göre vilie. Thette vil myn herre med eder erligheet ok jak serdelis pa hans vegna forskylla i alle motthe, jak kan ok ma eder til vilie vara, om naakre aff edher, eller eders vndersittere komme ther som jak kan eder til vilie vare. Her med eder alle sammen ok hwar serdelis Gwdh ok Sancte Erik koningh befallendis. Ex Noua Lodosia ipso die Sancti Johannis baptiste, sub signeto proprio.

Erik Truedson, her Steen Swantesons
tjänere, höffuesman öffuer Vestergötlandh.

Utanskrift:

Erlighe ok verdoghe herrer borgamestare ok raadh i Lybek besynnerlighe väner ödmywkkelighe ok kerlighe sendes thette breff medher viliacteligeth.

Original i Lübecks Rådhus-Archiv med anteckning: R[eccep]ta Mercurii xi Augusti 1512.

Sten Sture på Ekesjö till rådet i Lübeck; förord för en stadens inbyggare Berndt Butephage, som råkat ut för ett manslag, men förlikt måleganden, den dödes fränder, och som olyckan ej skett inom staden, utan i Travemünde, hoppas han, att ej med honom förfares efter strängaste rätt, utan han får nu som förut komma och fara i sin handtering, dat. Stockholm d. 3 Juli 1512.

Mynnenn gunstigen grot mith gebedinge alles guden stedes to vornhe. Ersamen vnde vorsichtigen, wiszen herenn. Szo als denne Juwen Ersamheiden ys bowiust, wi dat clagende Gade van hemmel am vorgangen jare eyn juver stadt mede geszelle in schaden vnde dothschlach vnschuldich gekomen was, Bernth Butephage genomt, vnde szo denne alze ick ock soddan van anderen ock eme suluest vorstan hebbe, dat he wo wol mith synen grothen schaden siik mith des doden vrunden vordragen hefft, jodoch noch nicht mith Juwen Ersamheiden, da zuluer hefft vns demotlick angefallen, ick eme der denste my bewiszet wolde lathen geneten, szo is denne, Ersamen Herenn, myn vlitige ernstlike vnde vordenstlike bede, dat gy mith gedachten Bernde angesten, he jo nicht myt schult vnde willen dat dade ock nicht binnen der stadt men to Trauennde schach, juve szo harde vnde strenge recht myt deme suluen vmme myner vorschrift vnde bade willen mogen smydigen, szo dat hir namals wie wor hen juve stadt velich vth vnde in kamen mach vnde syner kopenscopp na gewontliker wisze dar suluest to brukende vnde hanterende, vnde me dar vp to certificeren. Dat bien ick, kenth Goth, im geliken, dat Got aff kere, to jwue(?) plichtich vnd willich. Gade deme heren beuolen. Sich ilende tom Holme anderen dages na visitationis Marie Anno &c. xs[ecundo].

Sten Sture
vp Ekeszo Ritter.

Utanskrift:

Den Ersamenn vnnde vorsichtigen wolwiszen herenn Burgermeisterenn vnde Rathmannen der Stadt Lubeck mynen besonderenn holden heren vnde gudten vrundhenn.

Original i Lübecks Rådhus-Archiv med anteckning: Recepta Veneris xx Augusti 1512.

407.

Gustaf Torstenson till Hr Sten Sture; sänder Holländskt kläde, som är kommet från Erik Truedsson (Ny-Lödöse?) och frågar, hvad han skall svara bönder och bergsmän i afseende på Ture Jönsson, som vid genomresa ådragit sig deras ovilja, dat. Örebro slott d. 26 Juli 1512. D. G. A.

Myn ödmwyke tro tieniste edert herradöme altit forsenth medh var herra. Kere herre, verdes edert herredöme til at vetha, thet jak sender eder xiiij (14) stykker Leysk ok iij (3) stykker Hagensk, som jak fik vp fron Eric Trudsson. Kere herre, ær her inghen tidende eder verdoghet til at bywde, vthen bönder ok bergzmen ære ganzske illa til fredz medh her Twre Jönsson, forty the varo her hooss myk ok sporde, om æn jak ville vara them medhstandig, om æn han drager thetta (!) til bake ighen. Tog gaff jak them for eth swar, at jak strax ville haffua bod til edert herredöme, hwat i ville giffua myk til kenna oppa theras vegna, ty beder jak eder, kere herre, at jak finge eder verdeghez scriffuilsse, at jak framgent kunde læsse for them ighen. Her medh edert herredöme Gud befellandes ok ridder Sancte Jerien. Snarlig scriffuit pa Örebro manedaghen nest for Olau, meo sub signeto, anno &c. xii.

Götzstaff Torstensson,
eder tro tienare.

Utanskrift:

Erlig velbördig herre ok strenge riddare her Sten Stwre,
höffuesman pa Örebro ödmwyklige.

408.

Riksföreståndaren Sten Sture till borgmästare och råd i Lübeck; tackar för all välvilja, som den i dessa dagar med deras skepp hemkomne Hemming (Gadd) electus till Linköping under sin långvariga vistelse i staden åtnjutit, begär biträde för biläggandet af tvisten med konungen af Danmark, hvarför han med andra styrande icke vill spara någon möda, och lofvar efter Hemmings uppmaning, att den skuld å 1500 mark, hvari de båda jämte andra råds-herrar stodo till staden Lübeck (jfr N:r 315) skall betalas, så snart nästa last koppar kommer, och beder om ursäkt för det långa dröjsmålet, likasom för det Rådets i Lübeck Sekreterare Mag. Johan Rode blifvit så länge uppehållen, dat. Stockholm d. 31 Juli 1512.

Mynen gunstiggenn groth mith irbedinge alles gudenn stedes to vorne. Ersamen, vorsichtigen, wolwissen hernn, holdenn

ghunne vnde vrunde. Ick will juwen lefften nicht vorhol-
 den, dat an dusszen jungest vorleden dagen de hochwerdige
 in Godt, Her Heningus, Electus to Lincopen, myn leue bro-
 der, mith juwen schepen to hues gekamen is, des Got ge-
 louet sy. Wath veler vnde mennichfoldiger dogede, gunstlike
 irtoginge, werdicheide, eme dar in synen szo langen legere
 boschen syn, hefft he vor my, gantzen rikes rederenn, in
 velen puncten vnde langen seggende dreplick vortellet, szo
 dat ick, he, vnse vrunde ock gantzen rikes inwanere vnde
 ock nicht alleinen eme, men my suluest personlick, by juw
 wessende bowiszet, plichtich syn an J[uwe] E[rsamheide] den
 juven stedes im groteren, wo wy konen vnde mogen, demot-
 llick to vordenen, de wile wy leuen. Szo dewil noch jegen-
 wordiger twist, orlich vnde veyde twisken my, gantzen rikes
 gementen vnde K. W. to Dennemarken allenthaluen entstan-
 den mogen etwes irhouen werden, des ick my vnde gedachten
 rikes inwanere genslick vorhopen, dat in dusser negest bo-
 stemmeden degedinge alle vnmille, twist vnde schelinge twi-
 sken gemelter K. W. my vnde gantzen rike schole to beteren
 vnde drechliken wegen gebrocht werden, vnde dar by my
 sampt anderen rikes regenten nicht weinich dan magklick
 werde boflitigen ock my nener vnkost, teringe vnde moije
 will vorfelen lathenn, twiuele der haluen nicht men J[uwe]
 L[effde] sick guder vortrossning, hulpe vnde bistan-
 des in dem valle werden gutwillich irtogende. Szo hefft ock vnder
 anderen gedachte, myn leue broder her Electus, my, gantzen
 rikes redere vormant vnde mergklick irfordert vmme dat vor-
 lechte gelt, alze xv^e (1500) marc, dar mede ick mith mer an-
 deren rikesrederen entsettet war, mit den ersten to betalende,
 szo willen J[uwe] L[effde] nicht twiuelen, men dat sulue, szo
 drade de nigge last van copper &c. ankommende wert, schal
 in allen mathen gutwillich werden entrichtet. Bidden der haluen
 hogestes trostes, dat by Juwen Lefften ock gantzen sittende
 rade nicht allenen de sulue lange vortouinge in gunsten vnde
 willen vpgenomen werde, men dat ock des werdigen vnde
 hochlerdenn hernn, magistri Johannes Roden, Juver kerken
 to Lubek domheren vnde Secreter, szo lange leger moge in
 allen mathen entschuldet syn. Ick hebbe vt velen vnde merg-
 klicken szaken vor der tidt, er ick vnde vilgedachte rikesrede
 haluen der gubernation des landes endrechtich weren, [nicht
 konnen] mith eme tor sprake kamen, vnde vorhape my der
 haluen, dat J[uwe] L[effde] dar by nicht anders denn alze myn
 guden vorderern ghunnen vnde vrunde vormergken werden.
 Dat wil ick vmme J[uwe] L[effde], de Got almechtich in gelucke
 vnde lanckwariger regeringe vristen willen, getruwelick vnde

demotlick vordenen. Screuen tom Stockholme under mynen
secrett am auende Vincula Petri anno &c. xij^o.

Sten Sture, Ritter,
Swedenrikess vorstender.

Utanskrift:

Den Ersamenn vnde vorsichtigenn wolwiszenn Hernn
Burgermeisternn vnnde Radtmannen der Stadt Lubeck mynen
besunderen holdenn herenn ghunrenn vnde gudenn vrundhenn.

Original i Lübecks Rådhus-Archiv med anteckning: Recepta xx Augu-
sti 1512.

409.

Riksföreståndaren Hr Sten Stures privilegier och bergsordning
för Salaberg, dat. Vesterås slott d. 8 Aug. 1512.

Jach Sten Stwre i Ekesiö, riddere, Sweriges riches for-
standhere, helser edher allom bergxmannom och almwgha, som
brwka i Salabergx grwffwe, kerlige med war herre. Kere
wenner och dannemen alle, effther thet alzwollogher Gud
haffuer wnt och giffuit thet sölfbergit, när eder i thenna näst
forlidna ar fwnnit är, richet, eder och then menige man, tijl
nytta, gagn och oppehelle; och i her tijl dagx ey haffwen
hafft naghenn lag, privilegia eller annan rettelse, som andra
sölfbergxmen fordhom for eder pa annen sölfberg hafft haffwe,
vthan brwkat thet her til, hwar annen tijl men och forfangh,
som ey lenger tilstädes maa i naghenn mattha: ther fore haff-
wer jach aff synderlige gwnt, med werduge fädhers och gode
mentz aff Radet her nw när mich ære, tesliges och gode
mentz aff Kopperberget och gamble Sölfberget rad och sam-
tyckie och epter eders eghin begärlise, millelige vnth och
tesse privilegia oc frijhether, som her effter scriffna stander.

I Först at hwar man som biltoger vorder i Swerige, huar thet
helzst är i richeno, oc är sa man, at han wil och forma arff-
wodhe for sijt brödh, ma oc skal haffwa frijdh när edher, oc
ther wara med fredh, vthan han see mördare, sins herre for-
rädare, oppenbare tywffwer, eller then freed bryter a qwin-
nom, then sa haffuer giort, skal ey när eder tesse nadh
nywta, worder och noger biltoger när eder a berget, han
skal inghen freedh haffua i Dalum eller a nagot bergh, som
är jernbergh, kopperberg, staalberg, ä hwar the ære, ey och
helder bergana mellan. Huar som oc biltoger worder i na-

- grom androm tessa for[næm]da bergom, ma ey fred när eder
 2 haffua, se ey i Vestheras biscopsdöme. Item Torgxdager skal
 wara om Odensdaghen i hwaria wikw med alle frelse, som
 alle andre köpstedher haffue, tijt mage alle men komma vthan
 allen tol med thy the haffue at sälia, bergxmen köpe frijt huat
 3 tilföris. Item skal hwart halfft staffrwm hweggas tre alna Bret
 oc tre alna högt, som pa Koppaberget, skal gijffue en öre,
 4 then bergxman thet köpa vill. Item skal fogitten med sex
 bergxmen ransake [huru] mange grwffue dreng behoff görss,
 oc huar dag them tijl löne en öre eller twa örtogher oc en
 maltijdh maath, huilket han heller wil, oc inge [flere] dage karle
 eller lösingemen schole städes ther, en grwffwonne behoff
 5 görs, vedh vi (6) marker. Item huar smeltare skal haffue en
 6 halff march om wikona och ther tijl frij kost. Item en örtog
 7 tijl makning skal huar grwffue dreng haffua. Item ingen
 8 bryte mer en sin retta eeldh vedh syna fyretigi march. Item
 ingen skal haffua gruffuona for then annan, när then tijdh
 9 är, han tijl maka skal, vid syna xl (40) march. Item hoo
 som annen trenger fra sin eld, tha honom retteliga bör, böte
 10 ather skaden oc xl (40) march. Item hender naghen forsymma
 sin eldh, tha honom bör, thet par ther nest gar make tijl
 11 sacklööss. Item skal kolaren haffue för huarie xiiij (14)
 fampna mijlo x (10) öre pa sin egin kost, holler bergxman
 12 honom kost gyffue fem öre. Item fints naghen grwffue dreng
 som malm tager, lithet eller storth, laglige tylwunnen, han
 oc alle hans medhielpare oc medvethara, stande en tywffs reth.
 13 Item hoo awerken a annen gör ved grwffuen, haffue forwer-
 kat liiff och gotz, tesliges och the aff Salaberg farandes och
 kommandes äre med bana wapen tyl Vestheras och andre
 nesta köpsteder eller annerstadz, om the naghen woldzwerk
 göre pa men eller qwinner, ware lag samma, tyl lyff och gotz,
 14 som forscriffuit star. Item inghen skal bära wapen, som
 skade kan göres med, och huar ga a syna gerningh och in-
 15 ghen skada göre. Item ber och naghen grwffuedreng bana
 wapen till grwffuen epter thenna dag, haffue them forbrwtit
 16 oc xl (40) mark. Item worder och naghen ostyres man gre-
 pen aff almoganom, som löscker man är, som ey haffuer fult
 wederhetta, antigge sielff eller inna med androm, eller ey far
 borgan for sig, tha man han fangas och i kista sätias, ther
 tijl fogitten haffwer giort om han, epter thy som brwtin tyl-
 17 siger. Item alle som i grwffuen brwke schole haffue ena
 kisto vel förwarit med tylbörlig richens jern, ther ogerningx-
 18 men innä schole forwares, ho the heltz äre, ved huars mantzs
 xl (40) marc innan Moremessa nestkomande. Item ingen
 tage naghen forman, vthen then jach sielff tijlsäther eller myn

fogitte pa myna wegna, hoo anners gör, han äger fangas oc
 sätiäs i kronones jern oc kijsta ther til jach sielff komma kan
 19 eller then myna fulla macht haffuer. Item huat söloff ther görss
 skal inghen stadz sälyas wthen in pa Rych[esi]ns Mynt i Stoc-
 20 holm och Vestherars. Item alle schole drieffua got söloff, och
 sätie sijt eghet bomerke ther oppa, och om annars fwunes
 oc dryffwes til honom, bomerket tylhörer, göre han thet fult,
 21 som tilbörlogit är. Item dörrfues noghen annan att sälyä en
 nw är sacht, in oppa Richens Mynt, haffue forbrwttit grwffue-
 22 delin, sölfrit och (40) marc. Item ingen skal loff haffue no-
 ghen malm sälyä vthen bergxmennen inbyrdes huar annen,
 ved samme plicht för[scriff]uit star, för thy alt [o:all] then malm
 annorstadz säls och förýtres, thet söloffuer komber ecke pa
 23 Myntet, tyl richesins gagn och almenneligit(!) nytta. Item
 dyrffues naghén med tryske, kronennis afradh eller tionda
 bar med sig inneholle, haffue forgiort sin grwffuadell vthen
 24 alla nadhe. Item schole bergxmen sielffue inbyrdes med fo-
 gitten kesa sex men, the med fogitten all ärende och sakemal
 höra, ransaka och slita skole tyl retta, huarom skipa lag
 och rett epter thenna privilegia innehaldilse, och huar the ey
 tyl reckie kwnne, tha epter Sveriges riches lag i all ärendhe
 25 och sachemal. Item ingen dyrffue sig villda noghen deell
 tijl i grwffuonne epter thenna dag, hoo thet gör, miste then
 dell och böte för veldet, som lag inneholle, och the eeldha,
 26 som nw i forbud tagna äre, sta om samma lagh. Item haffuer
 jach befalt min fogitte, att han med the sex om al rympling
 och vatwööst, hwat grwffue behoff görs, skal tylsee tyl al-
 mennelig nytta. Hoo sig ther vndhen dragher, laglige tyl-
 27 kraffdhér, haffue forwerkat grwffuedelin. Item epter Rich[esi]-
 sins Stadga skole alle haffue skog til grwffwones oppehelle,
 som offuan al bergxlagen sydwana är. Thenna oc all an-
 28 nen for[screff]ne stycke skole ewinneliga standha. Item skal
 myn fogitte haffua fulla macht att retta öffuer allom them,
 som forbryta hals och hand, som brwtin äre tyl, oc i al an-
 29 nen ärende, som thenna privilegia inneholler. Item waret
 saka, at noghen dyrffde sig her emot sätie, eller med woldz-
 werke opkasta lönlige eller oppenbarlige emot tesse privi-
 legia oc frijheter, Saleberg nadelige giffna och wntha äre,
 tha schole the eller han, thet begynna, med alle theres med-
 hold forbrwthet haffue sin grwffuadell oc xl (40) marc,
 och om sa saken högre rijste, tijl lijff oc godz, som Ed-
 30 zöres brwt wtijser. Item driffwaren for huart skeppund bly
 skal haffue som Bergxfogitten och Sex honom före sygie.
 Tijl tessa privilegia oc frijheters högre forwarning och stad-

festilse lather jach viterlige hengia mith indsigle for thetta breff, som giffuit oc scriffuit är pa Vestheras slot then söndagen nest för Sancte Laurentii dag Anno &c. Mdxii.

Afskrift i quart från senare hälften af 17:de århundradet, enligt påskrift »ex originali», (som då fanns i Riks-Archivet) nu förvarad i Kongl. Biblioteket i Stockholm. De särskilda punkternas numrering är här tillagd.

410.

Peder Turesson (Bjelke) till Hr Sten Svantesson, klagar att Johan Månsson känts vid Uppvidinge härad, hvilket var den bästa delen af hans förläning och hvilket han haft både i gamle Hr Stens tid och i Hr Svantes tid, tills han blef förtalad, och är oundgängligt, om han skall underhålla det förfallna slottet och besättningen; ty af det öfriga kunde man ej hålla 10 man, och erinrar om förlusten af sina Danska gods, dat. Ståkeholm d. 5 Sept. (1512*).
D. G. A.

Myn ödmigelige kerlige helsa altiidh forscriffuidh med wor herra. Kere her Steen, ma i wetha, ath Johan Monsson haffuer käns vidh Opwidinge hæradh, som jach hade i förlänigh, oc loth han læsee edert breff där, at i hade förlänth honom medh. Kere her Sten, daa jach sadhe edher hulskap oc manskap, da loffuede i mich goth, dhær sath jach fulkomelige tro tiill. Ær edher væl vetterligeth, hwad förlänigh her ligger tiill slottith. Dhet hærredhiit var den bæsthæ förlänigh jach hade. Kere her Steen, jach hade sa godh tro tiil edher, at i hade villeth förbæthrä myn forlänigh oc icke förmynsket, jach haffuer hafft det hærrediith baadhe i her Stens tiidh och i edher kiære fadhers tiidh, Gwd hans siell nadhe, för en jach bleff befördh för bonum, förmaar jach, at jach ær och saa for edher. Dhær skal enghen beuisa migh vt offwer, ath jak haffuer i noghen motthe fortienttet. Kiære her Steen, har oc jach variidh i richesens tjänist saa ydherlige i detta örlögh, som nogen annan oc faath skadha oc förderff baadhe hær i rüchet oc i Danmark, som jach aldrigh

*) Att detta bref är skrifvet kort efter Sten Stures antråde, kan slutas dels af utanskriften, dels deraf, att Johan Månsson år 1511 mist Käkind i Vestergötland samt någon liten förläning i Upland (jfr N:r 362, 363), hvarför han borde få ersättning, både med hänsyn till sina förtjänster i allmänhet och särskildt därför, att han verksamt bidragit till Hr Stens erkännande som riksföreståndare, och dels slutligen deraf, att i Johan Månssons senare bref (N:r 411, 428), någon fråga om ersättning ej förekommer.

faar böther oppo. Skal jach deth intet nythe tiil godha, det sætter jach intil edher. Kiære her Steen, bedher jach eder ödmiwgelige, ath i ville vnne mich det hæredhiit igiæn. Den troheth, jach haffuer sakth edher, twiler der inthe oppo, oc vil jach vare edher til tjänist oc vilie foret, som mik bör at göra. Hörer myn hustrv oc jach edher oc edher kiære hustrv sa nær tiil, tror jach edher saa wæl, at i ville icke vetha wort fordarff. Kiære her Sten, Stægehols læn och Ösbo dher skal man icke kwne haldhe offwer x (10) karra vtaff, dhær kan jach göra edher oc riichiit lithen tjänist medh. Mæstæ delen vtaff det jach skal holdha slottith mædh, deth skal jach kostwærie vtaff mit eghiid, oc ær hær eth nædhfallith sloth. Johan Monssens förlæningh hon war try[sin] saa godh som den förlæning jach hade. Han hade inthe törfft wedh at gaath effther min skadha. Kiære her Sten, bedher jach edher ödmiwgelige, at i ville vetha mit bæste, deth vil jach förtiænæ oc förskylla effther min ytherstæ machth. Hær mædh edher almectoge Gud befalandes oc Sancte Erich kongh tiill ewig tiidh. Scriffuid pa Stægeholm sönnedagen för warfrvge dag natiuitatis.

Pædher Tursson, ridder.

Postscriptum på en lös sedel:

Kære her Sten, beder jach eder kerlige oc ödmiwgelige, at i ville wælgöre oc vnne myn syster Anna dhen ottingen egæn, hon hade i Synnerbo, det wil badhe hon oc henes venner, vii kerlige oc ödmiwgelige förskylla.

Utanskrift:

Erligh oc welbyrdig herre her Steen Swantesson, Sweriges riches forstandere, kerlige, ödmiwgelige sendes thetta.

411.

Johan Månsson till Hr Sten Sture; allt står nu väl till i orten, så att han kan begifva sig upp till sin gård Bro (Brokind) öfver julen, och ber han få veta, hvar han kunde träffa Hr Sten, samt att icke blifva sänd som ombud till Danmark, utan få stadna på sin plats, dat. Kalmar slott d. 1 December 1512. D. G. A.

Min ödmyge och kerlige helsen weluelig och redebogen thro thieniste eder herredöme altiid tilförenne send med wor herre. Werdens velie vetha, at her i thenne landzende, pa Borchholm och Öland, star alstinges well till, Gud tess loff

haffwe, och riidder Sancte Örien. Sa ær jach nw till rede at giffwa mich op i læned och seden framdeles till myn gard Bro, ther at holle myn jwll. Tecktis eder göre mich bwd wnder ögen, hwar jach eder finne kan, mæden jach ær pa fartten, tha ware jach eder gansche gerne till orda och talss om monge erindhe, som stor makt pa ligger. Om sa ær, nogen herredagh schall berames nw i vinther for the senningebud, som schole skiickes till Danmark, tha hopess mich, at i ey samtyckie eller tilstædie velie, thet jach bliffwer en aff thöm, effter thet nogre vntte [mich] gerne till gode, at jach komme diit och alriig thæden. Her i haffwe mich befelædh at wara, vill jach waage halsen och forswara thenne landzende till edre hand thet yterste, Gud giffwer mich naden till, æ hurv all degtingen kwnne sig forløpe. Inthet anned synnerliget, liff och halss och all myn welfarth veliendes altiid waaga for eder och edre wenner, sa lenge jach liffwer. Eder herredöme then alsmechtig Gud ewinnerlige befelendes. Scriffuid pa Calmarna slot in crastino Sancti Andree Mdxij. M[eo] s[ub] s[igneto].

Johan
Monsson.

Utanskrift:

Erlig welbyrdig herre och strengie riddere unge her Sten Stwre, Swerges riges forstandere, sin kere herre.

412.

Årkebiskop Jakob till Hr Sten Svantesson, hade fått hans bref af d. 3 Dec. om ett herremöte i Vadstena, men yrkar med det snaraste en mindre sammankomst af de närmast boende, på 3, 4 timmar, i Enköping, dat. Arnö d. 5 Dec. 1512. D. G. A.

Jacobus &c. lika med Nr 9.

Wii finge nw eder scriffuise, scriffne pa Stocholms slot Sancte Barbare affton om eth herre möthe i Wastena etc. Meden thenne winther swa förfögher siig, hade nyttigt warit, at the gode herrer her nermist bo hade nogerstadz warit tillsammans til orde i thenne ængn med eder, offuerwægendis om swadane almenigt möthe, om tiidh oc stæd. Tha thet stodh wæl til i Suerige i fordom tiid, tha pleghede swadane ærende oc æn the mindre wordedhe ske med the gode herrers

rad oc samtykkie, som widh handen bodde, thet æn nw wæl ske kunne, epter at bisp Mattis, bisp Otte, her Sten Cristierson oc andre snarlige samkallis kunne, hwar eder thet i thenne ængn innen xii (12) eller xiiij (14) dagher alder senest tektis, i stædit wore best i Eneköping för eder oc oss alle, swa at thet skedde innen Tommess messen, at ther komme kunne hwar för siig med vi (6) eller viij (8) hæster, at wii kunne ænde ther war ting pa iij (3) eller iiij (4) thime alder högist. Her om rette wii oss gerne epter eder scriffuise. Hwar wii &c. *lika med N:r 9.* Raptissime ex manerio nostro Arnö dominica 2:a aduentus Domini mdxii. Nostro sub signeto.

Her ære oc nagre tidende fra Rom nylige kompne, hwarföre oss makt pa ligger hastelige sammenkomme.

Utanskrift:

Strenuo oc generoso viro domino Stenoni Swanteson in Ekesiö militi regni Swetie gubernatori amico nobis sincerissime dilecto.

413.

Årkebiskop Jakob till Hr Sten Svantesson, är misslynt för det Hr Sten icke vill komma till ett möte i Enköping, bland annat för frågan om ombuds sändande till det concilium, som påfven utskrifvit, och icke afstå från att hålla ett rådsmöte i Vadstena, dat. Arnön d. 6 Dec. 1512. D. G. A. Utanskriften lika den föregående.

Jacobus &c. *lika med N:r 9.*

Som i nw scriffue eder ærende oc leglighet swa skikkede ware, thet i ecke kunne förwænde thet möthe, i berammet haffue i Wastena, oc ecke eller ware til orde innen jwlen i Eneköping med the werdige fædre oc flere gode herrer, her widh handen bo, at öffuerwæge, huat riget legligest oc nyttigest wore, wii giffue oss her om wæl til friidz paa ware sūdhe, ty wii ære en gamel man, oc kan swa ware, at wii badhe för alldom oc menføre skul ecke kunne pa then tiid giffue oss pa nagon lang reso. War herre giffuit, swa ware företaghit, at thet bliffwij rüiget til bestand, oc tess inwanere til friid oc rolighet, war tiid slitz ringe hæden. Hade wii nagerstadz kommet til samtals, som wor akt war, innen jwlen, som wii screffue betimmelige Jon Jenson oc her Peder til,

ther hade wii kunnet waret öffuer eens bland annet om the ærende, war helgiste fader paffuen förscriffuit haffuer öffuer menige cristenheten, til alle förster oc herrer, andelige oc verdzlige, om eth almennigt möthe, som kalles concilium generale i Rom, huilchet then ene med then annen aff för:ne staadt plictige ære at besöchie lathe, swa motte wii med thet alder förste med the werdige fædre oc andre kirkenes prælater ware til tals, hwar wii ther til tilfælle haffue kunne, hwrw wii skole ther wtinnen holle, och hwo til för:ne concilium i Rom sendis schal, rigesins och kirkenes oc alles ware wrsækt at göre, oc wore nyttigt oc tilbörlogit för riget skul, at i oc wore ther nær, ty thet gæller swa wæl eder pa, som rigesins forstandere ære, som kirkene. I scriffue, at i haffue sat thet herre möthe i Wastena för the gode herrer skul i Westergölland oc annerstadz i then ængn, om thet möthe i Eneköping, wii haffue nw ii (2) resor scriffuit eder til, kan inthe hindre thet möthe i Wastena, ty mellem Westerars oc Eneköping ære ecke mere æn iii (3) myler wægh.(!) I maghe æn nw ware förtænkte, at i oc flere gode herrer her oppe komme tilsammans swa snarest, tektis eder icke i Eneköping, at thet tha skedde nager annerstadz i then ængn, i Swinegarn eller annerstadz ther nær. När wii faa ther om wethe eder wilie, wele wii ther gerne rette oss epter, til mötis komme med eder oc andre gode herrer med vi (6) eller viii (8) hæster. Swadana wort samtal kan ændis pa iij (3) eller (4) thimer. Hade i kommet her til os, meden i her swa nær omfoore, eller at i hade begæret, at wii skulle komme til eder nagerstadz pa eder wægh her nær pa en lithen stwnd, thet hade wii alztingis gerne giort. Hwar wii kunne &c. *lika med N:r 9.* Ex Arnö die Sancti Nicolai episcopi Mdxii. Nostro sub signeto.

Wii haffue förnummet, at badhe i Tydzland oc Danmarc redhe siig andelige oc werdzlige at besökke thet concilium, oc ær ecke twifflendis, om wii ther om inthe tænkie, at om oss bliffuer rört i swadanne möthe i Rom. Therföre ligger makt pa, at wii oss i then del ey förglöme. Iterum valetе feliciter.

Biskop Matthias till Hr Sten Sture, har svårt att komma både på den späda sonens kristning d. 23 Jan. och på herredag i Vadsfena d. 2 Febr. heldst fastlagen och Samtingsmarknad då är så när, hvarföre han tillstyrker ett sammanträde före jul med ärkebiskopen och de närmast boende, dat. Strängnäs d. 10 Dec. 1512. D. G. A.

Matthias Dei gracia
Episcopus Strengensis.

Sincerissimis nostris in Domino dilectione, fauore et salute premissis. Kære her Sten, besynnerlige gode wen. Sedan wij i afftes scriffwe eder tiil med waar erchiediegne, her Jörien Nielsson, ock han fraa oss war farin, finge wij twenne edhre scriffwilse, i huilke i oss tilbiude om thet möthe, i beramet haffwe i Wastena om purificationis, teslikes ock ath wij komma wille til ider i Stocholm sönedaghen för conuersionis Pauli, ath hielpe eder kære wnge son til cristendomen, hwilke twenne tider swa när äre hwar wppa then annen, at oss icke well mögeligit är them baade epter eder begär besökke ock fultgöre, som i sielffue well merkie kunne, när i ther epter rekne. Ær ock taa, om purificationis, fastelawen swa när i henderne, ther all man med anner tingh är bekymbret, at man skall formode sigh i then tijdh föghe goth bestella i riksens ærende. Strax ther epter ær Samtingen här i Strengnes, om wij taa icke här til stædes wara sculle, heller nw æn i fiord, komme oss thet tiil drapelig skada för marge wores oc kirkennes saker skul. För thenne ock andre slike saker, skotzmal och legligheter, som til ewenturs andre gode herrer haffwa, huar i sin stad, wore jw endelige nytugt, at i nw hastogt innen jwle tiid wore til samtals med waar herre erchiebispn ock the aff Radet här nesth wiid handenæ ære, ath oweruæga om thet mene möthe, huat tijd ock stæd thet besth besökas scal, epter som thaa kan finnas, ider ock oss alle kan wara belægeligest. Här med idert herredöme Gud och Sancte Eskil befallandes. Raptissime ex Streng[enes] in crastino beate Anne matris Marie Anno Domini Mdxij. Nostro sub signeto.

Utanskrift:

Nobili viro strenouque militi, Domino Stenoni Stwre, gubernatori regni Swecie, amico nostro sincerissimo.

Riksföreståndaren Hr Sten Sture till några biskopar och prelater, samlade i Enköping, förfrågan om det utskrifna conciliets besökande, samt särdeles om sättet och vilkoren för den snart ankommande »Påfliga legatens» emottagande, (troligen dat. Stockholm d. 19 Dec. 1512).

Myne ödmykelige, kerlige helsa altiid sände med war herræ. Werdugeste, werdoghe fæder, werduges eder werdogheter wilia wijthæ, ath som jach forstandit haffuer aff werdugh faders, biscop Ottes, wnderuisningh, thet idre werdigheter med nagre flere then helighe kyrkes prelater akte nw i dag wara i eeth snarligit samtaal i Enköpingh for nogre merkelig ærendhe skuldh, besynnerlige ther then helghe kyrke och cristendomen pa rörendis ære, bland andre om the sændebudh, som til thet Romske möthe her aff ryket besændes skule &c. Epter thet sadana ærende berörendis ære, som jach fornummet haffuer, in pa rikessens forstandere, ath y sadane offuerwegning och beslutningh til radz och förhandlen wara, och tydhen ær korth, och myn leglighet icke saa ær, at jach pa thenne tiidh kan ther med ider werdigheter personlige til ordhe komme, thy sætter jach thet in tyl ider werdigheters godhe raadh och samtycke, om the erlige prelater och hederlige personer, som thet möthe tilfalne ok beqwæme ære besökia, huat myk bör ther i besyrgia, thet gör jach wtan al. bryst ganske gerna, tesliges at ider werdigheter om sadana article och framsætninghe pa idre sydhe wylle fortænckte wara, til thet menighe herremöthe i Wastene, ath tha offuer alth samtyckes kwnne the ærende, ther kyrkien och cristendomen wphællighe och waarth fæderness rike bestondeghe waare motthe, som nw pa badhe sydher aller största makt pa ligger. Werdigxste, werdege fæder, jach fyk nw i tesse daghe tilbywdelse aff Scara, ath pa wægen hiit til rijket ær wtsændh waar helgeste fader pawens legath, och ær snarlighe formodendes gönwm Danmarc, och ath samme werduge herre icke sygh betröster här in wtan leydhe, huilket Gudh skal kennæ, ath obeqwæmeliget ware, ath sadana Romare kyrkes budh skulle noger for argen widerfares, och som Gud forbyude, ath i noger mathe ske skulle for obegripelig skada och forderff, som ther epter fölgia wijlle, æn togh ær almogen ganske oforstanden, synnerlige med sadana budh, komma gönwm Danmarc, som nw for ij (2) aar skeedhe, som jach fornam i We-

*) Idzardus Gravius kallar sig »Domini Pape ad D. Joannem Regem nuncijs et orator» uti ett bref till K. Kristiern, dat. Laegholm (Laholm) d. 17 Dec. 1512. Tryckt i Danske Magazin B. III: 18.

stergötland, tha hadhe thet budh nöglige bliffuit ther i gönwm forsækrat, män til ath betaghe sadane oradh och forderff, om idre werdigheter saa belefwe, wil jach gerna personlige eller och med godhe fulmäktighe ther om besyrgia ath möthe samme waar helgeste faders sändebudh i gränsszen och latha then werdigh herræ hederlige fram komma hiit in i riket, och om saa belagades(!), thet then werdig herre komme tha til Wastena, til thet menighe möthe, och ther framsætia syne articler och maktelighe befallning, pa ider nades godhe behagh, tykte myk icke oradeliget wara. Wille ider werdigheter thetta sa besynnä och belæghæ, ath then werdeghe herre tilscriffua, tha wil jach mych ther gerna epter rætthe, oforsymelige fwlfulgia, och i huat mathe i tæsse eller andre ærende, wnder den helighe Romerske kyrkes, waar helgeste fader pawens, lydne och budh myk tilseges, tesligis ther worth fädernes ryke ær til bestondh, ther til wil jach lydogh och tylbödigh wara i alle mothe, som myk tilbörliget ær. Werdeghe ider werdigheter wilia forwarat i bland annen scriffuile, ath then werdige herre icke drager Danske män in med sygh, tesliges icke punkter eller befallinger i kongens ærende, eller nagre bandzmaal pa rykessens menighe, eller nogers tess inbyggeres argasthe. Huar jak kan wara ider werdigheter, til al ödmykt oc kerlig, gör jach gerna, thet kennæ then alzmectugste Gudh oc Sancte Erik, huilke jach ider til lyff oc syæl ewynnelige befaler. Scriffuit &c.

Sten Sture
ij Ekesyo riddere.

Utanskrift:

Werdugeste, werdughe fædre och hederlige prelater, som nw i Eneköpngh forsambladhe ære, med al ödmykt kerlighe scrifuet.

Concept eller samtida afskrift i K. Danska Geh.-Archivet.

416.

Årkebiskop Jakob och biskop Matthias till Hr Sten Svanteson; gilla innehållet af hans bref, men anse icke nödigt, att han sjelf reser legaten till mötes vid gränsen, utan sänder ombud, som följa honom till biskopen i Skara, dat. Enköping d. 20 Dec. 1512. D. G. A.

Jacobus miseratione diuina archiepiscopus Vpsalensis
Matthias eadem gratia episcopus Strengnensis.

Sincerissimis nostris in domino dilectione, fauore et salute premissis. Kære her Sten, besynnerlige gode wen. Sedan

wii hade scriffuit the breff, them wii ider sænde med werdig fader biscop Otte, ock hans naade med then gode herre domprowest i Westeraars ther wppa nogra befallninger giffuit, munneliga ider wnderuisendis, finge wii eder breff ludendis om samma æren[de]...., wii eder taa tilscreffue, ock tycker oss ganske r[adeligt] wara at saa skeer, som i sielffue scriffue om th..... ok legat. Tog wppa eder behag tycker oss icke..... wara, at i personlige saa hasteliga mot honum thit neder ider giffue, mæn thet i skicke gode men ther til, som hanum i thet första forda ock främje in i landit, in til then werdug fader, bispen i Scara, och sedan til thet menige herremöthe, tyckte oss wara bequemligit, för huilken ærende och mykit annat, som wii fornimme aff för:ne eder scriffwilse, haffue wii befallit för:ne werdug fader biscop Otte ock then gode herre, domprowesten i Westeraars, eder wor gode mening ther wtinnen wnderuisa. I huat motte wii kunne wara eder til wilie ok kerlig, ther skole i finne oss altiud weluilioga tiil. Eder her med alzmetug Gud befallandis tiil liiff ock siell. Raptissime ex Enecopia mdxii in vigilia Thome apostoli, nostris sub sigillis.

Utanskrift:

Nobili viro strenuoque militi domino Stenoni Swantesson regni Swecie gubernatori amico nostro nobis in Cristo dilecto.

417.

Riksföreståndaren Hr Sten Stures kungörelse till dem som samlas på 20:de dags marknaden i Skara, om hans resa till Finland, särdeles med afseende på förhållandet till Ryssland, hans besök i Dalarne, der han funnit innebyggarna, likasom Norrländingarne alla välvilliga och »sambälliga» till rikets försvar, om det förestående rådsmötet i Vadstena d. 2 Febr. för att öfverwäga om den underhandling om fred mellan rikena, som vid midsommartiden skall egarum i Köpenhamn, samt om Hr Erik Abrahamssons utnämning till höfvidsman, dat. Främby vid Falun d. 7 Jan. 1513.

Jach Sten Stwre i Ekesiö, riiddere, Sweriges riches forstandhere, helser eder alle menige klercherii, friibornæ, frelses-

*) Landsting och marknad hölls i Skara första måndagen efter tjugondaggen, hvilken år 1513 inföll å den 17 Jan., hvarföre det i brefvet anförda datum ej får tagas alldeles bokstafligt.

men, köpstadzmen, kronennis skatskyloge bönder, landbor och menige almwgæ, som nw foramlade [ære] om tywgwndhe dagh jwla i Schara, kerlige och ewinnelige med wor [herra]. Kere venner, eder skal alle vetherligit vara, at sidhen jach seenth i höstes hadhe warit i Findlandh, och ther bestelt om riche[se]ns wordandhe ärendhe, besynnerlige pa christendomp-sins vegnæ, emot the omilde Rytzer, sa haffuer jach och nw warith tiil ordha och taals med thenna almwga her i Dala och vtoffuer all menige Norlanden och fan them alle gantzke welwilioge, endrechtelige och samholduge, tiil riche[se]ns betzsta oc bestandh, sa och tiil at afwärie richesens och alles tess inbyggeres skade och forderff, om nagh inriches eller wtriches ville nagot obestandh her in begynnæ, forhopandes och alzengte tweekandes, at i dannemen alle i eders landzende vele och sa göre pa eders sidhä, om sa behoff giordes och oppa trengie kwnnä, som i och altiid her tiil giort haffue som erlige, gode, thro dannemen i alle mattha. Framdelis schole i och vetha, at jach med the werdugxte, werduge fæder, erlige herrer och godhe men, richesens radh haffwer berammet och beleffuat eth almennelighit herremöthe, stande scholandes i Watzstena om kyndelmessa tiidh nw nestkommandis, ther wii tha alle endrechtelige och samfellelige wele offuerwägä och tiil endhä wtoffuer eens wordhæ, at wii jw endelige besökie vele thet herremöthe, stande skal i Köpenhaffn i Danmarc, emellom tesso trij riche, om midsomars tiid nestkomandes, oc wiliom en tha tiilbywdha all then dell richet, oss och wara epterkomandhe mögeligit är, och som kan drage tiil freedh och sämie richen emellom, sa at nest Gudz hielp brijsthen schole ecke fynnes pa wara sidhä i naghnen mottha, om wii thet nywta magho. Kere wänner, jach bedher och tiilkräffwer eder alle pa Sweriges kronnes vegna, at i, i myn frawarelse, vele wara then erlige godhæ man, her Erich Abramsson hörwge och lydoge, tro och retraduge, liikewiis som i ware her Ache Hansson i gamble her Sten Stwres och myn kere dödhe herre faders tiidh, Gud alles theres siela nadhe. Jach tacker eder alle gantzske kerlige, riche och fatige, vngä oc gamble, för then welioghet, i mich och mynä thienare bewiiste, sa lenghe jach ther städes när eder war, och forlather mich fulkomplige ther oppa, och slar mynä fullä liith tiil eder alle, at i vele jw fasth och obrwtelige holle mich thet hulskap, manskap och troskap, i och menige Sueriges almwgä mich alle loffuat och tiilsagt haffue. Jach vil gerna holle eder alle, riche och fatige, vid Sancti Ericx konungx och Sweriges lagh och godhe gamble siidwänior, som tilbörligh är, i alle mattho, och gerna vethe

alles eders betzsta, godha gangn och langlige bestandh, sa lenge jach liifwer, thet kenne Gud och alle richesins helge patroner, them jach eder alle befaler med liiff och siell til ewigh tiid. Scriffuit pa Koperberghet i Fremendby fiortande dagh jwla, vnder mit indsigle, Anno domini mdxiij.

Original, med lemning af sigill, å baksidan, i Riks-Archivet.

Magister Håkan, abbot i Alvastra, ålägger klostrets landboar att, i likhet med alla andra kloster-landboar, årligen hålla två hästar en natt för biskopen i Linköping eller den hans ränta hafver i värjo och att utgöra denna gästning till två hästar när derom tillsåges, vid 3 marks bot och åfventyr att mista godset, hvaremot biskopens fogde åligger att hjälpa dem vid ting och stämma till lag och rätt samt försvara klostrets ågor, dat. Vadstena d. 13 Febr. 1513.

Jach mesther Haken¹⁾, aboth i Alwastra, helser idher alla landbor, ok clösters varnadh²⁾ vnder Alvastra kerlige med Gudh. Ma i vethe, ath aff langligom stadga ok gamla ordmin[des]³⁾, heffdh haffwer varit aff aller, ath alle closters landbor, aff huat ordön the helsth ære, haffwa arlighe hollet twa hesta ena nath biskopenom i Lyncöping eller them ther bis[cops]byrdens⁴⁾ rentha⁵⁾ haffwer i vergie⁶⁾, vtan alle gensengn, for then tilfweth, forswa[r o]k beskerm, som jak ok i skulom haffwa i clösters ok alles idre trangom til hans nadhe bade i andelige och likammelige mathe⁹⁾, en tha at nagre oskelige vildhe göre naget broth her vth innan, vtan skeel, moth for:de gamble sidhwenia. Hwarfore bidher jach, formanar ok strengelige biwdher idher alle, och hwar ider serdelis for sigh, vidh tree mark¹⁰⁾ saak for olydhnan¹¹⁾ eller treskan¹²⁾, om i annars giordhe, ath i lather biskopsens fogete och æmbites men¹³⁾ faa fornempde gestning til twa hesta, när han ider tilsegande vardher, til godhe redhe¹⁴⁾, saa framt han vil bliffua vi[d closterssens ægher] och egh mistha gosedh¹⁵⁾, och ther med ær for:de biscops fogete [eder allom plict]jager oppa mina vegna, liker vist¹⁶⁾ som jak personlige nær st[adder] vore, vithe idert gangn och aff verghe edher oreth med ordh och gerninga och idher hielpe pa tingh och stæmpna¹⁷⁾ til lagh och rethe, at forswara ider och closters¹⁸⁾ ægher, som han och haffuer

*) Följande varianter förekomma i den åberopade vidimationen, ur hvilken de inklamrade orden måst hemtas: ¹⁾ Haakon, ²⁾ vaardnada, ³⁾ ormyndes, ⁴⁾ biscopsbordsens, ⁵⁾ rentho, ⁶⁾ wario, ⁷⁾ tilflyct, ⁸⁾ closterssens, ⁹⁾ motto, ¹⁰⁾ marcka, ¹¹⁾ olydne, ¹²⁾ trysko, ¹³⁾ embetzman, ¹⁴⁾ goda redo, ¹⁵⁾ godzset, ¹⁶⁾ likerwiis, ¹⁷⁾ stempno, ¹⁸⁾ closterssens.

loffuat alwarli[ga] göre vilia. Vare thet och sa sake nager anderledis giordhe, som jak ey tror, thaa haffwer inthe skotzmal til mik i thenne mathe, æ huat skadhe honum her offwer henda kwnne. Her innan gören, som forscriffwat staar, vtan forswilse, som i vile göre thet mik ær lywfft, ey aktande nager annath¹⁹⁾ breff eller beffeling²⁰⁾ aff hwem thet helsth kwnne vara. Her med idher alle antwardandhe Gwdhi och Sancto Bernardo. Giffwet i Vastene²¹⁾ försthe synnedagen i fasthe anno Domini Mdxij, vnder mith embites insigle, ther jak lather henga for²²⁾ thetta breff.

Efter original å pergament (i Riks-Archivet), hvilket är illa skadadt i midten af brevet och hvars sigill är borta, jämfördt med en vidimation af kanikerna i Linköping, Oloff Clemetsson och Hans Ragvaldsson, dat. Linköping Sancte Knuts dag (d. 10 Juli) 1515, likaledes å pergament. En i hufvudsaken lika lydande kungörelse till Vreta klosters landboar finnes å S. Cecilie afton (d. 21 Nov.) 1515 utfärdad af dåvarande abbedissan Sigrid Botolfsdotter; äfven å pergament i Riks-Archivet.

419.

Erik Trolles utkast till förpligtelse, att med sina vänner alltid arbeta för Linköpings domkapitels och stifts bästa, särdeles i händelse hans son Gustaf blefve dess biskop, hvarom nu fråga var, samt att denne i sådant fall skall »hålla sitt kapitel för ögon» och akta dess råd. (Från våren 1513*).

Jac E. T. i B. r[iddere], lofwar oc tilsæger æhrluge her-
rer, domprosten oc Linköpings capitel, pa min gode tro oc sannind, for then longlig godwilje, ther the mik oc mine wæ-
ner bewist hafwe, skal jac hær æpter allestads wete oc for-
arbete Linköpings stichts, kirkies oc capituli bæste oc bestand,
oc trolige med mine wæner tilhielpe, at kirkiones oc capituli
æger æller frijheter ingenstads warde forkrænckte, synnerlige
om swa af Gudz forsyn skee kan, at min ælskelige son, Gu-
staf Erichsson, komer til for:na stikt oc kyrke, som nu ær
aktat, lofwar jac for:na capitulo fult medstand göra, at then
the orden, thet han war H[elge] F[ader] Pawen oc Linköp[ings]

¹⁹⁾ noghed anned, ²⁰⁾ befallning, ²¹⁾ Vastena, ²²⁾ tryct pa ryggen a.

*) I afseende på tiden för denna handlings uppsättande, kan då dagen för Hans Brasks val icke är känd, blott uppgifvas, att uti en af honom själf föranstaltad copiebok (i Linköpings Bibliotek) f. 46 finnes ett salubref af d. 6 Mars 1513, hvaruti han ännu kallas domprost, men i fullmagten för Svenska ombuden till mötet i Köpenhamn af d. 22 Maj s. å. för han titeln: Electus (N:r 423). Gustaf Trolle var ännu ej 25 år.

capitel ær pliktog göre, skole obrotlige warda fulgiort oc haldne, oförkränkte alla kyrkione oc capituli privilegier, frijheter oc gamble gode sedwænior, paa peninger, godz, sakörer, tijonde oc all annor rænte, swa at olaga gæstninger oc all annen oskælig tunge warde aflagde oc kyrkiones, biskopsbordens eller capituli rænte, hwar hon them oskæligen fragangen ær, them til skadha, skal aterkomma i sin rætte skipelse, thesslikest, at han skall halla sit capitel for ögon och theris rad achte. Waret oc sake, forb[erör]de min ælskelige son forstackot worde i min lifsstund, skal jac oc mine wæner capitulo trolige behiælpige wara, at biskopsbordens eller nagon annan kirkiones ægodöme, garde eller rænte warde them ey nagorledes aftrængde, biskopsbordet eller kyrkione til skade i nagon motte. Alt tætta lofwar jac af en frij wilje, som forscrifwit star, kirkione til bestond alfwarlige tilhielpe, holla oc fullgöra, utan alt argt, pa forsk[rif]ne min ord, gode troo oc sannind, oc til thesse mere wisso [&c.]

Afskrift af Historiogr. Cl. Örnhiälms i hans Kyrko- och Klosterbref, med följande rubrik: »Hær Erich Trolles i Bergwara Riddares löffte och beplich-telse emot Linköpings capitel, om the hans son, Gustaf Erichson Trolle, »wille wælja oc kora til deras bisp. Coll. med orig. pappersbref, doch ounderskrifvit och oseglat.»

420.

Biskop Matthias till Hr Sten Sture, tillstyrker med anledning af ett bref från ärkebiskopen i Lund och K. Hans' död, att han kommer hit upp, för att öfverlägga med ärkebiskopen och flere rådsherrar, om hvad nu skall företagas. dat. Tynnelsö d. 26 April (1513). D. G. A.

Matthias Dei gracia
Episcopus Stregnensis.

Sincerissimis nostris in Domino dilectione et salute premisis. Kære her Sten, fadder ock besynnerlige gode wen. Wij finge i gaar eder h[er]re[dö]mes scriffuise, i huilkin i röre, at höghoren förste konung Hans är framlidin aff thesse wärd. Wij haffue ock förnummit, at saa i sannindh sketh ær, thi at i sönedagx nest förlidin war hoss oss wærdugxte faders, erchiebispens i Lund, senningebudt, med nogen breff ock werff tiil menige rikesens raad, ock sade han för oss thet samma. Thij tyckte oss wara ganske nyttugt, at eder herredöme wille nu med thet första, för æn tiden mera förlöper,

sig hiit wp i landet giffwa, at höra, huat for[skriff]ne breff*) innehalde och tall haffwa med wor naadugxte herre erchebispnen och flere gode herrer i raadit, som wid handena ære, huat nu skal best företages. Oss hopes, at wilie wij Swenske men sij oss wijseliga före med sëmio, endregt och kerlighet, all wor ærende och saker komme tiil en god ænde. Alzuollug Gud giffue eder ok oss ther naadhen tiil. I huad matthe wij kunne wara eder herredöme tiil wilia oc kerlighet, skole i finne oss, Gud kenne, altiid weluilioge tiil, then wij eder befale med liiff och siell tiil ewig tid. Raptissime ex Tynnelsö Mdxij 3:a feria post quartam dominicam pasche. Nostro sub signeto.

Utanskrift:

Nobili viro strenuoque militi Domino Stenoni Stwre Regni Swecie gubernatori amico nostro nobis in Christo charissimo.

421.

Ärkebiskop Jakob till Hr Sten Swantesson, tillstyrker honom att så tidigt komma åter, att ett rådsmöte kunde hållas före eller efter Eriksmessan någonstädes vid Mälaren, dat. Arnö d. 27 April 1513. D. G. A.

Jacobus &c. lika med N:r 9.

Wii finge werdig fader bisp Mattis scriffuelse i dag, at i manedagx nest forliden kom werdigiste faders erchebispens bwd i Lund til Tynnilsöo med högborin förste hertig Cristierns oc Danmarcs rigis radz leyde*), som i oc the werdige fædre oc gode män begærende ware i Wastena, huilche hans nadhe sende oss i dagh med samme bwd. Tesligis hade bwdit nogen lwkthe breff, menige rigesins rad tilscreffne, huilche wii pa edre tröst opbrotiit oc öffuerseeth haffue, aff huilche wii sende edher en beseglde copie, oc the samme leyde breff med the andre sende wii til then gode herre bisp Matz, rigesins canceler, at forware, tiil tess i oc the gode herrer komme tilhope. Nagre aff wore medbrödre haffue scriffuit oss tiil, seden the finge wethe, at kong Hans war

*) De Skånska herrarnes lejdebref, dat. Lund d. 30 Mars 1513, tryckt hos Hadorph, s. 427. Andra danska rådherrar, dock med ärkebiskop Birger i spetsen, utfärdade ett nytt lejdebref d. 15 Juni s. å. Anf. st. s. 428.

dödh, at thet wore nytthe, at i oc wore medbrödher komme nogerstadz pa en belegliig stad tilsammans, at öffuerwæge om rigesins ærende, epter then leglighet nw pa færde ær. Tessligis tycker oss nytteligit ware, therfore screffue wti eder tiil twenne rese, seden wii finge then tidende, at i wele benale eder hiit op. Komme i saa timelig hiit op, at thet kwnde ske innen Erix messe i Dæffwensesund eller annerstadz i Mælaren eller i Enecöping, ther om maa i ofört[öffu]at scriffue the werdige fæder oc gode män til, her wiid handen ære, eder leglighet oc tycke ther vtinnen. Om thet, ecke kan ske for Erix messe, teckis eder tha strax scriffue the gode män til, at thet skeer strax epter Erix messe i Enecöping eller annerstadz, huat eder teckis. Ware mögeligt, at the aff Westergöland oc Östergöland kwnde komme ther tiil med, tha ware thet nyttogt. Huar wii &c. *lika med N:r 9.* Ex Arnö feria quarta ante festum Philippi et Jacobi mdxij. Nostro sub signeto.

Wii haffue screffuit the andre gode herrer tiil her om kring, at nær the faa eder scriffuilse, tha skole the retthe siig ther eptther. Iterum valet.

Utanskrift:

Strenuo oc generoso viro domino Stenoni Swanteson in Ekesiö, militi, regni Swecie gubernatori, et in ejus absentia Johanni Jönson in Gladö, amicis nostris sincerissime dilectis.

422.

Riksföreståndaren Hr Sten Sture frikallar sin trotjenare Jöns Laurensen, fogde på Borgholm, från allt ansvar för fru Mättas del i inventarierna, enär dessa blifvit af 12 der till nämnde män, 4 af frälset, 2 borgare och båda landsfogdarne på Öland samt 4 odalbönder, delade, och Fru Mättas treding under lås och nycklar insatt i Lilla Fataburet, för att till hennes vissa bud när som heldst utlemnas (jfr N:r 393), och åtager han sig allt ansvar inför riksrådet eller annorstädes, för den förvandling i slottslofven, som efter hans faders död blifvit gjord, i hvad Jöns Laurensen kunde derfor åtalas, dat. Borgholm d. 5 Maj 1513.

Jach Sten Sture, Suerikis riches forstandare, göre vetherligit med thetta mith opna breff, ath then tiidh jach var på Borholm nu sith, kom for mech min tro tiæuere Jens La-

renson, fogot pa Borchholm, eskandes och begerendes, ath jach ville halla the föruanlingh i en ræth tro och ære, han fran siig sakth oc loffuat hadhe, tha han anamadhe aff min kære dödhe herre fadher, Suante Nielson, Gud hans siell nade, Borchholms slath oc nykla, bland annar ordh honum sa sigiandes, ath hues dell, frv Metta aff thet fatabur pa Borchholm epter Suerikes lagh haffua skulle, om honum forstackot varde, skulle for:ne Jens Laurensen fult oc fast ath göre, som en dande suen bordhe; ther fore aff hans begær, oppa thet for[skriff]ne frv Mette eller noger annar i till kommandhe tidh ingen makt haffua skulle antigia tala eller nogerledes sighia inrikes eller vtan, at for:ne Jens Laurenson siigh annars i then foruandli[n]gh, som forscriffuith star, haftt hade æn i all ære oc redeligheth, ther fore tha strax till skickadhe her Electus till Linc[öping], erliigh herre her Per Turson oc velburdugh man Pauall Kyle, Lass Torbiörson, borgamestare i Kalmarna, Habram Pedersson, Gudmun Jonsson, radmen och Mattis Biscop, borgara sama stadhz, Peder Suenson och Birge skreddara, fogatar i Norra och Södhra Moth pa Öland, med iiij (4) odelböndher pa Öland, som skulle se och skodha i badhe fataburin, huat ther till senga klæde, lakan, bolsther, hygiandhe, aklæde, ryar, hoffdabolster, tæken oc örnagath vara kunne, tesliikis eldkar, ketzler, kanner, gryther, tenfat, beekin, mullöger, handfath, lyusastaka, brödspet och halster, dretther, hyrninger, malat och sömath, ther inne vare &c., oc badh thöm alle for:ne och höglega formanandes, ath thee ville sadana omak pa siig taga, alth thet for:na med nogor hamp och lin, ther till stedes var, i thre dela parta ath[ö: och] byta, som tillbörligit var pa alle sidhar, huilkith the och i ij (2) daga sa fulkomnade med loth oc lothkaffla, vtan alla veln, som the hullo med sin edh, thet alt sa delandes oc partandes, huart epter annat, i sith verdh, sa latandes vnder lass och nykla then tridie dell, frv Metta haffua borde, i litla fataburith, sa at nor henne vissa bodh tith komber, skall thet henne oplatas oc antuardas vtan alle gensegn i alle matthe, altid mech beplictandes in for the verdigiste, verduge fæder oc erlige herrer, rikesens radh, oc annar stadhz, huar sa behoff giordes, och suara for for:ne Jens Laurenson om the foruandlingh till for:ne slotzloffuen, han i mine hender epter min kære døde herre faders befelningh giort haffuer. Till ytermere visse och högre foruaring later jac hænga mit insegle for thetta breff, som ær giffuit och scriffuith pa Borchholm helga torsdagh Anno Domini Mdxiiij.

Original, på pergament med vidhängande sigill, i K. Riks-Archivet.

Svenska riksrådets fullmägt för 3 andliga och 9 verldsliga ledamöter som ombud vid det till d. 24 Juni utsatta mötet i Köpenhamn mellan de tre rikenas råd, dat. d. 22 Maj 1513.

Wij Jacob med Gudz naade erchebiscop i Vpsala, Vincentius i Scara, Ingemar i Wexiö med samma naade bisper, Sten Stwre, Sweriges rikis förstandere, Doctor Hemming Gad, Mester Cristofer i Vpsala, her Jörren Nielsson i Strengenes, domprowesta, Knwt Eskilsson, Sten Tursson, Sten Cristiernsson, Eric Johansson, riddere, Benct Arendsson, Johan Maansson, Niels Clawesson, Lindorm Brwnsson, Johan Jönsson, Axel Matsson, Henric Erlandsson, wepnare, Sweriges rikes raad och men, göre allom weterliget med thetta wort wpne breff, at wij endrecte[li]ga paa wora och wora kære medbröders, som icke tilstedes ære, teslikes menige Sweriges inbyggjara wegna haffwe befalet ock fwlle mackt giffwit och med thetta wort wpne breff befale och fwlle mackt geffwe werduge feder i Gudi herre Mat[hias] i Strengnes, her Otte i Westeraars, bisper, Doctor Hans Brask, electus i Lincöping, her Eric Trwille, her Twre Jönsson, her Peder Tursson, her Holmger Karlsson, her Cristiern Benctsson, riddere, Johan Arendsson, Benct Abiörsson, Axel Posze, Maans Green, wepnare, at besöka thet möthe, som beramet ær i Köpenhaffn S. Johannis baptiste daag nest komande emellan thesse iij (3) rikes raad, paa alles wore wegna, ath forhandla och dectinge wm all ærende, som för[scriff]ne thesse iij (3) rike anrörendis ære ock kan finnes wara them tiil friid, nytto och langelig bestand, ock huat för[scriff]ne wora kære medbröder hær wtinnen görendes warda i för:ne möthe, loffwe wij paa wora ok wora kære medbröders, som icke til stades ære, och menige Sweriges inbyggjara wegna stadug, fast och obrwsligit holla paa wore san ære och cristelige troo. Tiil tess ytermere wisso och högre forwarning late wij w[eterligen] hengie wor indsigle nedan för thetta breff som giffwit ær anno Domini Millesimo [quingentesimo] tredecimo, vicesima secunda die mensis May.

Original å pergament i K. Danska Geh.-Archivet, sigillatoriskt förbundet med den dithörande traktaten af d. 15 Juli 1513, hvaraf det Danska exemplaret är tryckt af Hadorph II: 429. 21 sigill ännu vidhängande, af hvilka de 6 tillhöra traktaten. Tunnt och illa medfaret.

424.

Årkebiskop Jakob till Hr Sten Svantesson (Sture), meddelar en varning han fått från Lübeck för Holländarne på Kalmarn och Borgholms slott, hvarom befälhafvarne böra underrättas, dat. Arnö d. 8 Juni 1513. D. G. A.

Jacobus &c. lika med N:r 9.

Oss er hemlige nogen ærende tilboden aff Lubeke, som lyde paa Kort Köning, the Hollender oppa Kalmarn oc Borholm sloth, holke ærende wii ecke kunne swa yterlige fran oss scriffue, som wel behoff giordis. Thet ær radeliget, ath Johan Manson oc fogten paa Borholm bliffue forwarade, ath the lathe ingen löss hop komme op paa slotten. Tektes eder sende nogen til oss, ther i setie tro til, kirkeherren, Jon Jönson eller nogen annen, tha vele wii vnderuise honom meningen ther paa. Her med eder alzmectigh Gud befalendis oc Sancte Erich. Göre wii altide gerne huat eder kan komme til bestand. Hastelige screffuet paa Arnö odensdaghen for Sancti Eskilli dagh anno domini mdxiiij^o. Nostro sub signeto.

425.

Johan Månsson till Hr Sten Sture om de för Staffan Sasse och Jakob Gripeklow utfärdade men sedan återkallade kaparbrief och de obehag, honom deraf förorsakats, dat. Kalmarn d. 14 Sept. 1513. D. G. A.

Min ödmywkeligh kerlig helsen welvelig och redebogin tro thieniste eder herredöme forsend med wor herre. Verdens welie vetha, kere herre, at eders breff och befellingher om Staffan Sasse och Griipeklow drager mich well till mynnes, forst angrendes aff eders radgiffwers tilskynden sadana feyd haffwa pa slaghet och begynt med eders fulle maktbreff och myndelige befellingher, thöm giffuid, wnt och tilsagdt war, som oppinbarlige forkynnades for radhet i Lybche, huilche ther strax tilhulpe lönlige med gull och peninge, byssor och wærgye, ath then byggnelsen schulle fa framgongh, och ythermera framdelis wille til hielp och wnsetting komma med hwes behoff giordes, eder och richet till ære och priis. Jach gaff eder til kenne pa Borholm och sedhen i myn scriffwelse, at ther wille föge bestand effter fölgia, hælst for then leglighet tha pa færdom war, som jach endels och

the fatige män her nedre i thenne landzende fwonom rön oppa, at wor skep, som gerne haffde löpit wt effter theris retta barningh, motthe for sadana [wt]liggera stilla beliggendes bliffwa, oss till storen skadha. Kere herre, effter eders scriffuile [och befall]linger haffwer jach altiud gerna retthet mich effther, serdelis i thet breff mich for . . . . . hande om Staffen och Griipeklow, at om the komme her for staden, schulle jach [sendh]e dhöm op till Stocholm och ecke stæde wt till syös igen. Strax Staffen kom, lath jach forsta eders welye, sa at han gaff sig hæden op till eder med sama farthen. Ther nesth effter kom Griipeklow med en Camperman, som her bleff tilstæde effter eder scriffuile, fordy han vil[le in]gelunde . . . . . pa op i Swergie med siit selschap. Ey heller bleff honum thet tilstædt, ty skreff jach eder till och Staffen Sassze, som war theres wtredere, hure ther schulle medfares och ythermera om thenne feydh forholles. Effther sadana begyn . . . . . kwnne ey strax lempelige stilles wthen straff och fortall, tha nogre dager ther effter kom S[taffen Sa]ssze med Oloff Byörnssons breff, begærendes wara honum behielpelig, at Griipeklow m[atte komm]ja i borgen, at sta til swars och retta infor eder for alth thet Staffen haffde . . . . . at tala, huilchet och sa skedde. Sedhen spordhe jach och the danne borgamestere och rad myndelige Staffen Sassze, hwad ythermera wærf han haffde med fara, tha swarede han och sade: jach haffwer her myn herres breff, huilche jach wille brwke in pa myn herres rette fyender, som hans herredöme mich myndelig serdelis loffuid och tilsagt haffwer, huilche jach förmoder i görer ecke omyndwghe. Tha lath jach honum annen tiid höre edert breff, at Griipeklow eller hans partij schulle ingelunde stædes wt till syös igen, tha sade han honum ther till engeledes nyttogh wara, effter then beskatningh och tilltaggh, han haffde brwchet in pa Sueriges wenner, wthen at han jw endelige wille göre effter eders breff och befelningh, och hwem honum thet wille forstyra, schulle honum opfylle och wederleggje sin skada igen och all then dell ther pa war kostwart. Effter sadana eder breff och serdelis then myndelig befelling i honum giffuid och tilsagt haffdhe, och thet han sielff war till orde och talss med eder i Stocholm, war mich och the danne män her [i] stadhen gansche twiffwell her noget emot at sægindes, wthen effter eders breff lothom honum bethæma, thet han forhoper, och mener welie gansche wæll forantwarde. Med thet sama tog han till seeg then Camperman och lot bereden till syös. Tredie dagen ther nest effter han war wtlöpen, kom thet andre edert breff om Griipeklo[w], thet jach strax lath læsa pa radstuffwen, tha worth sa beslwthet,

at Staffen schulle engelunde länger brwche edert breff, se-
dhen the wore igen kompne. Twa dager ther effter komme
the hiit in igen med en ret Hollender, huilchen edert egiid
breff deldhe till at bythe och parta, och ey jach eller the
gode män her i staden. Jach haffwer nog sorgh, wmtanka
och stor bekymber hafft, hure thet schulle stilles. Gud tess
lof haffue, then Camperman bleff well hæden skyldh, som
meest rop och rykte gik wtaff i Köpnehaffn och sedhen in-
byrdes med wore egne herrer, som mich tilscriffwe, at han
endelige schulle igen giffwes, och bleff taget i dag med the
Hollendere pa nyt, effter eder scriffuelse, Paaffwell förde till
Köpnehaffn. Kere herre, effter som i ære begærende, at Hol-
länderen schall och igen giffwas, tha ær thet omögeliget,
fordy thet ær wiit forskingred, the gode män i Lubche mene
och haffwe en part dell ther med, ther fore lade jach wt en
stor summa peninge wdi sama skep, at thet schall ecke wæs-
les eder eller riichet fran handen, haffde ey heller thet be-
gynth. En aff myn tilsettnin[g], thet haffde alth warit wgiort,
Gudh kenne, at jach akther all ting fögie till . . . i alle the
motthe, eder kan a röra, æ hwar och naar i mich tilsæginde
worde. [Eder herred]öme then alsmechtig Gud ewinnerlige
befal[end]e. Schriffuid pa Calmarna slot helge kors dag
Ex[altationis] Mdxij. M[eo] s[ub] s[ecreto].

Johan
Monsson.

Utanskrift:

Erlig, welbyrdug och strenge riiddere Her Sten Stwre,
Sweriges riges forstandere, sin kere herre.

426.

Birger Olsson (landsfogde på Öland) till Johan Månsson, om
några från Öland utflyttade skattebönder, hvilka uppe-
hålla sig i Kalmar län, och emedan de lemnat sina gods
öde, böra de antingen skaffa andra i sitt ställe eller åter-
vända, heldst till nästa mantalsting, som hålles d. 8 Sept.,
dat. Stora Frö d. 19 Sept. 1513. D. G. A.

Venlighe helsse för senth med Gud. Kære Johan Mans-
son, som i vel vethe, ath the bönder, som æro rymdhe aff
Ölandh fra sin skatthe godz och ære i Kalmarne, och som i
nu, kære herre, loffuadhe, ath i enghe londhom heller villia
tiilstædia, ath the annerstadz skolle boo en theras eghen godz,

och holket mik hoppas, ath i ey heller villia göra. Haffue the fatugh men mykin tunghe for theras fraanvare skuld, for thy the æro ganske faa, som her boo. Som edher skal vare vetherligen, ath thenne her era the som rymdhe æro, som her epter skriffne staa: item först Mattis bysven, Anders Jæppasson, Asszer aff Glöminge, Anders Knutzsson, Per Pauelsson aff Smeddiaby, Lasse Mykelsson aff Ysegærdhe, (Han ær hooss Truts Hemingsson(?) oppa Skeggianes), Dyre Per Andersson aff Bech, Per Mansson aff Berkerom. Han ær i Törneby. Thesse ære the för[skriff]ne meen, som haffue rymth sin godz. Som i vel vethe, kære Johan, ath her kan lithet gangn epter föllia, ath godzen skole liggia swa ödhe, och ær thet moth min kære herres villia och bodh. Kære Johan, gören her vthy som edher kan tykkia rethvisth ær, heller kome the dandhe meen hiith och standha her til retthe för the för[skriff]ne godz. Konne the kome en annen i sin stadh ath besitia godzen, tha maghe the*) vare i Kalmarnæ eller huar thöm tykkes. Skal edher vetherligeth vare, kære Johan Mansson, ath her bliffuer mantals tingh dagen nesh effther Sancte Birgitta dagh. Tekkis edher tha lathe thöm kome hiith, tha ær thet besth. The staa och siggia mykit för edher och engin suarer til. Thet ær ey annet en lyngh och hærenskedh. Ther konne i ekki myket retthe edher effther. Tha ær thet besth, ath the kome hiith siælfue tiil suars. Ey mer i thetta sin. Her med edher Gud befolandes och ridder Sancte Jörian. Huadh edher liuffth ær, gör jak thet gerna, ner mik til sakth wardher. Scriffuet i Stora Fröo in profesto vigilie Mattei Anno Domini Mdxiiij.

Birghe
Olsson.

Bilaga. Birger Olssons bref till borgmästare och råd i Kalmarnæ, af samma dag och till största delen samma innehåll som detta, afskrifvet å baksidan.

Venleggha helssa för senth medh Gud. Som i vel vethe, kære borghamästara och radh i Kalmarna stadh, ath then tiid min kære here var oppa rastuffwune, tha loffuadhe i honum, ath alle the som ære rymdhe aff sin skatthe godz her aff Öland, ath the skole engen fredh haffue huaske innan bys eller vtan. Her kan lithet gagn æffther föllia, ath godzen liggia ödhe, The fatighe meen som nw æra oppa landith, haffue mykin tunge, för thy the era ganske faa. The annen

*) Dessa två ord äro skrifna dubbelt.

staa fasth och siggia mykit för eder och engin suarer, thet ær ey anneth en lyngh och hærenskedh. Thy ær thet best ath kome hith och sta her til rettha.

427.

Birger Olsson till Hr Sten Sture, klagar öfver borgarne i Kalmarna, att de hålla allting dyrt, vilja förmena Öländingar, som uppbygga sina afbrända gårdar, att hafva skepp eller låta främmande skepp ligga för landet, likasom att de lemna tillhåll åt de förrymde bönderna, dat. Torslunda d. 28 Sept. 1513. D. G. A.

Myn ödmyuclegha tro och tjänisth nw och altiid. Som i haffue hörth, och i vel vethe, kære herræ, ath thet ær Kalmarna borgarom i moth, ath her skal nogher skeep kome för landith, ath the fatighe meen mathe kome sigh naghet före ighen. Her komber och skeep och anneth, ther . . . tha mycket Kalmarna borgara om, ath the fatighe meen skole faa her tunne myöl för iiij (4) mark g[utnis]ca, thöm skole the giffua för tunne myöl ij (2) mark danske, och fik jak köppa i sist j stykke Legisth til slotzens behoff för iij (2½) och xx (20) mark örtug. I Kalmarna geldher thet vi och xx mark örtug. Fik jak och aff thöm same malth och anneth huath ther giordes behoff, thet konne jak betale med oxer och huad jak ostædh konne koma oppa edra væghna. Then oxer jak gaff her vi (6) mark före eller och bar opp för vi (6) mark i sakefal, then boræ the opp ighen off mik för viij (8) mark, och giordhe the sin toll til Borholm same tiid. Skal och ederth herredöme vitherlegeth vare, ath the fatighe meen, som ær brænth före, och andre flere, æra the mycket fortwelat at byggia, för thy Kalmarna borgara trugha thöm her med, ath the skole ekki haffue skeep, eller nagher gæstha skeep skole liggia her för landet, och æra the och mycket förwilath vthi, ath the som æra rymdhe fraa sin godz, och the skole haffue fredh i Kalmarna, och the haffue storan tunga, the fatighe meen ighen æra, och edher skath och cronona renttha ligger nedher. Som jak edher til skreff i siisth med Swen Mansson om her Erich Abramssons landbündher och andre flere, kære herra, biudher mik ther til om, och om alla andra saker. Ey mer, her med ederth herredöme ödmyuclegha Gud befelandes och Sancte Erich konungh. Scriffuit i Torlundha in profesto Michaelis Anno Domini Mdxiiij.

Birghe
Olsson.

Erligh och velbyrdogh herra her Sten Sture rikensens
forstandare ödmywcligen sendes thetta breff.

428.

Birger Olsson till Hr Sten Sture; med anledning af det förbud Hr Sten kungjort på landstinget vid Råplinge, mot försäljning af oxar, frågas, om Måns Hjort fått bref att köpa så många han vill; bönder som rymt från sina skattegods på Öland, vilja hvarken Johan Månsson eller borgmästare och råd i Kalmar gripa, för att sända tillbaka, de senare tvärt emot det löfte, de gifvit Hr Sten, då han var på deras rådstuga, dat. Torshunda d. 28 Sept. 1513. D. G. A.

Myn ödmyukligha tro och tjänisth nw och altiid. Maa i vetha, kære herre, ath her varth godh tiid i aar med sedh och ær nw med all tingh. Ner Gud fögher, ath idhra personligheth komber hith, tha skal edher vel behaffua. Kære herre, som edher dragher vel til minnes, ath then tiid ederth herredöme hölth landzii[n]gh vedh Råplinghe, tha för bodhe i, ath engin skoldhe köppa eller selia gildha oxer moth sine xl (40) mark för en the haffdhe bo[dhet thöm an]tin Per Jönsson eller eder embetzmen, tha finnes her the, som haffue salth nagre oxer Kalmarna borgarom, som ær Mass Hiorth ath [p:och] andhre flere. The böndher, oxana haffue salth, thöm haffuer jak tagit borgan aff, och sägher then Mass Hiorth, ath han haffuer ederth breff, thet han vel köppe oxer, ææ huem thet ær moth eller medh. Bedher jak edher, kære herre, ath i biudher mik her til om, om i haffue giffuit honum ederth breff, thet han ma köppa swo manghe oxer, som honum tykkis. Jak bedher honum thet han skal latha mik see breffueth. Jak maa aldrech faa sedh i ar. Som i vel vethe, kære herra, ath then tiid i vare oppa Kalmarna [r]adzstoffue, tha [lo]ffuadhe Kalmarna borgamestara och radh, ath the sk[u]ldhe engin fördaktinge thöm, som æra rymdhe fra sin go[dz]. Nw æra her in rymdhe aff landith, sedan ederth herredöme var her . . . rymdhe ey för annen stykts(!) skyldh en the ey villia byggia eller [böö] oppa skatte godz. Swa for Per Jönsson och jak til Kalmarna och [begera]dom, ath wi motthe fath thöm hüth til rettha ighen oppa landith, swaradhe borgamestere och radh och Johan Mansson, ath the ey ville til steddia, ath naghén skoldhe gripas i teras stad &c.,

och skref jak Johan Mansson tiil och borgamestara och radh tiil, ath the skoldhe latha thöm kome hiith til mantals tingh. Som i faa see copigherne, huadh breffuen lyddhe, och huadh swar jak fik ighen, thet skal Finuedh vel seggia edher med munnen. Jak fik engen skriffuise anneth en med minne. Her medh edher ödmiuklegga Gud beffalandes och Sancte Erich konungh. Scriffueth i Torslundhom in profesto Sancti Michaelis Anno Domini Mdxij.

Birghe
Olsson.

Utanskrift:

Erligh och velbyrdogh herre her Sten Sture, Swerges rikes förstandara, ödmwywlegha sendes thetta breff.

Originalen, som är mycket skadadt af fukt, i K. Danske Geh.-Arkivet.

429.

Biskop Hans (Brask) till Hr Sten Sture; i vestra delen af Småland har han funnit många kyrkor och kyrkogårdar af Danskarne oskärade, — tvärt emot Hertig Kristierns bref, så att dessa kunde användas, att svara Danskarne, när de skylla Svenska män för deras bref; i afseende på tvisten med hospitalerna om tionden erinrar han om den svåra gäld, hvori han kommit för kronans skuld, dat. Långared (i Vestbo) d. 12 Jan. 1514*). D. G. A.

Johannes Dei gracia
Episcopus Lincopensis

Sincerissimam in Domino dilectionem, reuerenciam, pariter et salutem. Kere her Steen, besynnerlige gode wen. Wi haffuom nw fwnnidh i thenna landzænda maanga kyrkior oc

*) Slutet af årtalet är otydligt, på så sätt, att det står 5 streck, men blott fyra punkter. Enligt Diarium Vaztenensæ har biskop Brask die S. Joseph nutritii Domini 1514 förrättat sin första invigning af munkar i Vadstena, hvilket om dateringen åsyftade d. 15 Jan., såsom utgifvarne antagit, skulle göra det omöjligt, att han d. 12 Jan. s. å. kunnat vara vid stiftets vestligaste pastorat; men enligt tvenne Vadstena klostres calendarier, förvarade det ena i K. Biblioteket i Stockholm, det andra i Berlin, har denna dag icke varit betecknad med Josefs namn; deremot står för d. 19 Mars: Joseph spons. Marie virg. Följande vintern tycktes biskopen hafva visiterat i sydöstra delen; han var d. 21 Dec. 1514 i Ålhem (Historiska Handl. Del. VIII: 95) och är icke rimligt, att han derifrån skulle rest så hastigt till Långared.

kyrkiogaardher oskira för then wanhedher, the Dantske Gudi giorth haffwe med theris hesta, the haffua ther installadt oc ytermera sig obeqwemliga hafft i the helga kyrkio æn höffwisth waare scriffwa, oc haffuom ther före tillspoor thenna almogan, om Hertug Cristiern haffde them saa loffuad med hans opna breff, som han sænde then almoogan, till holkid the swarada skæliga oc sagde sig ey ytermera naagan tidh wilia sætya troo till hans scriffuile. Ther före, pa edra förbætringh, tyckthe oss raadeligit wara, ath i thet saa wille bestella med edra embetzmen, ath almogen sendæ eder for[næm]da hertug Cristier[n]s breff, ath med them matte swaras them Danska, naar the skylla Swenska men för theres breff. Item kere her Steen, i screffue os till för naagon tidh, ath the i Spetalen wille wara offuerbödugh ath staa os till rætta for kirkiones tianda &c., oc æ wmbæra wi oc kyrkian waart tess för innan, oc kwnnom ey ther med bethala waar swaara gell, wi æræ i kompne, Cronane til bestaad, i thetta forlidna örlig oc kyrkione til skada, baade i henne wissa rentar oc the clenodia, hon wmbwridh haffwer. Bediom wi eder kerliga, ath i ey wille for mykit infalla med them i Spetalen. Os hoppas, ath wi oc waar kyrkia mera haffue fortient med Cronane, oc æn her epher göra wilia, naar saa kan behoff göras, ath wi jw maatte wara nesth ath staa them till rettha i Spetalen, oc alla andra ther os staa til at forswara med lag oc rætt, thet os med rætta oc kyrkione tilhörer aaf the helga lagh oc twænna kwnga opne breff oc tillaatilse, med the Rigesens Raadh thaa leffde. Wether her innan, kære her Steen, waart bæsta för then traangh, i wetha os oc kyrkiona inne wara. Hwar wi thet oc alth annadh gott kwnna med eder förskulla, göre wi altid gerna, thet Gud kenne, then wi eder æwinneliga befalæ. Citissime ex Laangaridh Anno Domini Mdxiiij, die 12 mensis Januarii. Nostro sub signeto.

Utanskrift:

Strenuo oc generoso viro Domino Stenoni Stwre in Eke[siö] militi, regni Sweorum Gotorumque gubernatori, amico nostro sincer[issimo].

Riksföreståndaren Hr Sten Sture till K. Kristiern II, erinrar om de två socknar på Hisingen, som längesedan voro lofvade i vederlag för Skårdal, samt tullfrihet förbi Bohus, för svenska fartyg som passerade stora (södra) grenen af Göta elf, hvilken af embetsmännen dem förmenades, dat. Skara d. 22 Jan. 1514.

Min ödmigh kerligh helsen, forsendt met wor herra. Högboren försthe. Teckis eder nades högmectighet vele the, ath wij ware her forsamlade i dagh i Scara om richesens merchelig wordande ärendhe. Iblandh annen merchelig sacher, berörde erlig, velbyrdig man, her Erich Abramsson, in till oss om the twa sogner paa Hisinghen, som i rätt vederlagh Swerigis riches crone for Skordala langliga till sagdhe och oplathnæ vare, saa ath honum varth vnderuist aff erlig godh man, her Twre Jensson, thaa till stædes, och met myndogh breff tilbudhet aff werdug fader herre bisp Mathias i Strängenes, saa beslutet och dechtinget ware, nw siitst i Köpenhamffns Recess, mellen edher nadhe, Danmarcs Raad och Sweriges rüiche giord och bebreffuat ær*), saa ath tha bland annat for[scriff]ne var sendebud loffuat och tilsacht, paa sannyng, god thro och loffwa, staa i qwarstada obehindret til rætt hæ pa badhe siider, til tess Gud fögade thet med flere andre ärendhe till en fulkomplig ende, richen emellen sagd och aff taled ware, och som wij formerche aff for:ne erligh herre her Erich Abramsson, sachsökaren ær, ecke hollet pa eder nades gode mentz siide, thet skicke och foruare skullæ her i grensen, ey hollit ær, ther fore her Twre till talet nw i tess vare for:ne forsambling, som sig formotte jw aldelis pa baggie parta ræth gangh jw sketh vara skullæ, som atskilnadhen ifra eder nade och Danmarcs Raadh om for:ne ærende och tess flere oss klarlige fortalde; ther före war han begärende, at vi her tilstædes vore, med hans eghin breff oc scriff[uels]e eder nade æn nw tilbiwde ville, ath wij her om matthe oss encket foruethe. Tesliges oc om thetta epterscriffna som for öfwer ens fordragit, sacht och beleffuat var, ath alle op och wth met store ælffwen till Ny Lödise ofortollat, til gotz och man obehindrat, fara skullæ, saa doch, ath hoo then annen siidhen gynom ælffwen nest Bahus fara ville, göre then toll, gammalth och fort warith haffwer, wthen alla genseghn, thet oss vthen trwgh, gotz och lifsfare ey veder-

*) I sjelfva traktaten af d. 15 Juli 1513 finnes ingenting derom (Hadorph II: 529—531), och i händelse derom funnits någon skriftlig öfverenskommelse, synes den vara förlorad.

fares kan aff eder nades embetzmen, lænen hafwa i wærie. Tecktis eder nades högmächtighet oss her om eth encket beslutnijgh till biwda, vele wij oss ther epter gerna rætthe. Eder nades högmächtighet her met Gud befalandes. Scriffuit i Scara Sancti Vincentii martiris dagh, wnder myt insigle, Anno Domini mdxiij.

Sten Stwre
i Ekesiö, Riddere &c.

Utanskrift:

Högboren försthe och mechtig herre, her Cristiern meth Gudz nade vtualdh kongh till Danmarc, reth ærffwa till Norge, ödmiwge[li]ge.

Original, med lemning af försegling, i K. Danska Geh.-Archivet.

431.

Hemming Gadd till riksföreståndaren Hr Sten Sture; klagar, att biskop Brask indragit spetala-skäppan från de fattige i Söderköpings hospital samt Rönö gård från Hemming sjelf, dat. Hofgården, (troligen i slutet af Jan. eller i början af Febr. 1514.) Egenhändigt. D. G. A.

Myn ödmyuka tiensth altidh forsænth medh Gudh. Verdigh herre fadher nw i sisten, i ware i Westheraars, screffue i til her Holger och mene almoghen mellan Wika, ath the skulle inghen swara til spetala skeppan, wtan the fatighe brödher i Crononas häghen och beskerm ære i Sudherköpwnggh, idher fatige dagelige forbiddara nesth Gudhi. Nw hawer Braskin i thesse dagha budith widh baan, ath the skule icke swara thöm i spetalith for inghen dell. Aff Westheraars budhe i honum til, ath han skulle ingelundh göra nagher for-

*) Brevet måste vara utfärdadt kort efter sedan Hans Brask blifvit biskop, och innehållet erinrar om dennes nyss föregående bref N:r 429; det kan således ej vara tidigare än slutet af år 1513; och den Distingsmarknaden (i Upsala), hvilken omtalas såsom förestående, skulle kunna vara den som hölls i Febr. 1514. Sten Sture har också i slutet af Jan. och början af Febr. detta år varit i Vadstena, han har der d. 2 Febr. 1514 utfärdat ett privilegiebref för Jönköpings borgare (Skand. Handl. XXXII: 380), och H. Gadd har sannolikt ännu haft den närbelägna Hofgården, hvarifrån brevet är utfärdadt, i förlänning (jfr N:r 301). Han hade nyss förut d. 6 Jan. 1514 varit med Hr Sten, då han satt för rätta i Viby, Åkerbo h. Vestmanland. Dombref om Valsta sätesgård i Riks-Archivet.

andringh medh then spetala skeppan, för thet möthe, nw i somar beramath, forslitith ware, för mange saker skull. Kere herre, thet ær onth, skulle han driffwa idher breff til ryggia, eller fornidhra thet Cronen til hörer och mene radith stad-festh hawer i idher kere herre fadhers tidh, Gudh hans siel nadhe, thet skulle mik tyckia wndher wara. Werdens wilia wetha theress bestha, och giffwa æn nw eth nyth forbudh, medhen(?) thet lydher Cronen uppa. Ther i göre idherth herredöme thöm fatige stor thiensth, ther syuke ligghia, teslikes them Gudhz thiensth oppeholla skula til ewig tidh. Her medh idher Gudh befallandes medh lifff oeh siell. Hasteligen schrifuith på Hoff &c. Gudh se loff, i finghe goth hissandhe i dag, i fore aff. I fa inte bæthre för i kome til Distinghen eller ther om kringh i then egn.

H. G.

Postscriptum, å en lös sedel:

Item sigher thenne breffuisare, ath i gar eller i dag haffwer bispen kendz. widh Röne och sænth sin fogothe tith och tagith in gardhen. Ær thet sa, tha tycker mik thet well wara, han hawer begynth skinna mik på ny i idher tiensth. Jag far æ nagra hugswalilse ther fore, jach ey annars thror, medh idher hielp och thröst, ath mik reth skall ske. Iterum valete.

Utanskrift:

Sin kere herre fadher, her Sten Stwre, Sweriges rikis forstandhare, ödmyukligen.

432.

Olof Jonsson till Hr Sten Sture, svarar på uppdrag om en spise- (proviant-) släde, och om en qvinna som skulle föras till Stockholm, för att förhöras för något brott, beklagar mycket Abraham Erikssons död, hvilken han tillskrifver den förargelse, den afidne haft af Erik Trugelsson och Karl Knutsson, hvilka hade utdrifvit hans svenner och hästar ur län, som han fått af Hr Sten, dat. Vesterås d. 21 Febr. 1514. D. G. A.

Mina ödmywecka, weluillugh, hulle tro tiensth, helsse tiil förene senth med Gudh. Kere herre, verdiges edhert herredöme wylla wetha, som i sendher mik bodh med Jon Mikellsson, ath jak skulle haffwa bod tiil Örabro effther edher

spyssa sledha ok effther then del, som i haffwen ther med sledan, hulkith bodh som jak sendhe strax astadh, när som then sledhe komer hiith, wyl jak oförtöffuith skyndhen tiil edher. Kere herre, ok som i senden mik bodh medh Jon Mikelsson, ath jak skulle sendha thenna quina tiil edher tiil Stocholm, som her haffuer legiith fanghen effther eder herredömis befalningh, tha sendher jak edher henne medh the twa swena, som henne fördhe hiith, som ær Tomass Scredare ok Jens Matsson, ok haffuer jak sacth them, ath the skulle före henne fram, så framt the skulle ecke sware henne sach, ok sendhe Bæncth Giltha hiith en gra hesth, som han hadhe geffuith ederth herredöme, ok lag Per Jenson her ena nath för slottet med alla edra hestha, tha antwardadhe jak honum then hesth med segh. Ma i wettha, kere herre, ath Per Hansson ær komen in i Akerbo hærådth medh alla hestana. Kere herre, Gudh sy thet för kärth, alh i finghen then onda tijendhe om Abram Erycson, Gud hanss siel nadhe, för thy i mysthen ther en godh wen. Kere herre, war thet ith storth homodh, honum skeddhe i sin sywedom, hadhe honum ecke sketh thet homodh, han hade en leffuith i dag, förthy Erich Trwgelsson högh wth hanss hestha aff then förlening, som i hadhen honum förlänth ok för actadhe ederth herredömiss breff, som i hadhen honum geffuith, ok tess lykkes giorde ok Karl Knwtsson, högh hanss hesta wth ok hög hanss swena ok fogetther alla förthrwadhe aff then förleningh, som i hadhen honum förlenth. Her medh ederth herredömess(!) alsmeetiig Gud befallandes. Scriffuith pa Vesterarss tidsdaghen nest för Sancte Matiass dag anno Domini Mdxiiij.

Oloff
Jonsson.

Utanskrift:

Erlig ok welboren man ok strenghe riddare, her Sten Sture, Sweriges rykes förstandare, ödmyw[k]lig.

Postscriptum å ett särskildt blad:

Kere herre, waren fortiencthe(!) huath modher thet hadhe om then del, som Karl Knwtsson giorde pa Abram Erychson, effther thy thet war hanss modher brodher. Waren ther tiil radz om med K[anzler] P[eder] ok flere edra hemelygia wener. Kere herre, tänker tiil, huath drych, som edher fader drach i dössens stwndh ok tess lykis Abram Erycson i thenna tydh. Kere herre, tänker tiil, om ther ær noghen moder tiil, som eder wil fly owylia oppa aff almoghen i then landzendhe

ther nidre, för thy almoghen ær snarth forwardher. Kere herre, waren för tiencthe, at i fan nogher then förlening ighen, som eder holles betthre pwndher(!) annen en Karl Knwtsson giordhe eller som Erych Trwgelsson haffuer giorth. Kere herre, gören för Gudz skul ok wether thenna fatiig karlss besta, Tömoss sceredara. Han haffuer inthe klede fongyth i ar. Kere herre, ramer hanss besta. Han tienthe lenghe eder fadher, ock han haffuer waritt her som en god karl hoss mik oppa edra vegna.

433.

Riksrådets dom, som frikänner fru Gunhild Johansdotter, Hr Erik Turessons enka, med arfvingar från allt tilltal, för hvad som blifvit Hr Holger Karlsson på hans gård Birkevik (Björkvik) fräntaget, då K. Hans med rof, brand och slag kom hit till riket, dat. Tälge d. 30 Aug. 1514.

Wij Jacob med Gwdz nadhe, erchiebiscop i Vpsala, Hans i Lijne[öping], Vincentius i Skara, Matthias i Streng[nes], Otte i Westheras med same nade biscooper, Sten Stwre, Sweriges riiches forstandere, Sten Cristiernsson, Erich Abramsson, riid-dere, Mons Green, Benct Abiörnsson, Jon Jenson, Niels Claws-son och Henrich Erlandsson, wepnare, Sweriges Riiches Rad och men, nw her i Telgie forsamblade, görom wetherligit, at för oss kom erlig, wälbyrdug man och strenge ridder, wor kere medbroder, her Holger Karlsson och talade til erlig och wäl-byrdug qwinne, Frw Gwnnild, her Erich Turssons efterleffuer-ske, om nogot godz, for:ne her Erich Tursson tog fra honom på Birkewick i thet örlog, tha KwngH Hans med roff, brand och slag kom hijt til riichet. Tha lagde för:ne frw Gwnnild gamble her Stens Stwres breff i rättæ för oss, hwilke som lydde, at han med them tog aff för:ne her Erich Tursson och alle hans thianere then sack och gerninger och beplichtade sig och sijne arffwinge sta ther om til rettæ för alle, när och huar sa behoff göres kwnnæ. Ty dömpde wij for:ne frw Gwnnildh och alle hennes arffwinge quit och alstinges frij för alle, för alt yter-mere tiltal i then matte, forbiwdendes alle, eho the hältzst ære eller ware kwnne, som for ware och richesins skuld vele och skole göre och lathe för:ne fru Gwnnil och hennes arffwinge her emot ath hindre, hindre lathe, möda, qwälie, platzsa, oförrätte, eller i naghén matthe forfong ath göre, ved richesins och alles wore strenge hampd, pliicht och wredhe. Scriffuit och giifuit

i förne Telige odensdagen næst epter Sancti Johannis baptiste decollacionis dag, vnder alles vores secret, indsigle och signet, Anno Domini Mdxiii^o.

Original å pergament i Riks-Archivet med plats för 12 vidhängda sigiller, hvaraf dock numera blott N:r 10 (Liljesparre) finnes, jämte 2 tomma vaxkuper.

434.

Riksföreståndaren Sten Sture till Hr Ture Jönsson om en uppgörelse med Claes Akessons arfvingar, af hvilka Åke Claesson (Tott) nu gått i svensk tjenst, och hvars gods således icke längre kunde behållas i qvarstad; Hr Sten kan ej komma till landstinget i Skara, utan anmodar Hr Ture att afgöra de mål, som förekomma, dat. Örebro d. 7 Jan. 1515. D. G. A.

Wenlig och kerlig helse nw och altiit tiill foren senth med vor herre. Kere her Twre, swoger och besynnerlige gode wen. Maa i wethe, at jach fick eders wenlige skriffwelse nw i tæsse dager, berörendes om thet wpne breff, ther jach eder wtoffwer Clawes Agesons barnes lösöre och gotz gijffuet haffde. Thaa ær her nw en aff for[scriff]ne Claweses sönnner i mijn tjenisth och bröd, och epter thy at han her inrijkes ær, kan jach ej well benempde gotz och lösöre i kwarsthade holda, wthen epter eder begere, som i i eders scriffwelse röre, will jach swa lagha, at i, her Tuke, Tönne och för[näm]de Age Clawesson skole fijnes tiill eth wenliget samtall, och skall thet nesth Gudz hielp wthen for[h]alning eder emellom endath warda, sa at hwar i sijn stad skall thet nythe, som han ær retther wdinnan. Som i och röre, at om jach wille komma ther nid tiill landztinget i Skara, thaa ær thet icke nw swa i mynom fallom, at swa skee kan, och hwath saker och ærende, ther thaa i retthe kommendes worda, tiilltror och beder jach eder, at i them thær aathskylie wele. Hwath jach kan altiit wethe eders besthe, gode gangn och longlige bestandh, ther skole i altiit fynne myk wellwillig tiill, thet Gwd kenne, hwilken jach eder befaler med liiff och siell. Giffuet och scriffuet paa Örebro xiiij dagh jwl Mdxv, vnder mijt signet.

Sten Stwre
ridder.

Utanskrift:

Erlig, welbyrdig man och strenge ridder her Twre Jenson paa Falem, syn kere swager och synnerlige gode wen sendes.

Svenska Riksrådets fullmakt för biskop Otto, ärkedjeknen Werner, riddarne Erik Trolle och Kristiern Bengtsson (Oxenstjerna) samt väpnarne Johan Arendsson (Ulf) och Bengt Abjörnsson såsom ombud vid det möte, som skall hållas i Köpenhamn d. 24 Juni, och förklaras deras åtgöranden lika giltiga, som om alla 12 enligt recessens lydelse närvarande vore, dat. Vadstena d. 16 Febr. 1515.

Vij Jacob med Gudz naade erchiebiscop i Vpsala, Hans i Lincöping, Vincentius i Scara, Matthias i Strengenes, Inge-
marus i Vexiöö, med samma naade bispe, Sten Stwre, Swe-
riges rikis förstondare, Cristoffer, domprowest i för:ne Vpsala,
Sten Tursson, Niels Boosson, Sten Cristiernsson, Peder Turs-
son, Twre Jönsson, Holmger Karlsson, Ake Jöriensson, Eric
Abrahamsson, riddare, Johan Moensson, Moens Green, Lind-
orm Brwnsson och Henric Erlandsson, wepnara, Sweriges
rikes raad oc men, göre allom witerligit med thetta wort wpne
breff, at wij endrecteliga paa wora oc wora kære medbröders,
som icke nu til stædis ære, tesslikis menige Swerigis inbyg-
giara wegna, haffue befalet oc fwlla makt giffuit och med
thetta wort wpne breff befale oc fwlle makt giffue verdug
fader i Gud her Otte, biscop vdi Vesterars, erlige oc velbyr-
dige men, her Verner, erchiediegne i Lincöping, her Eric
Trolle, her Cristiern Benthsson, riddare, Johan Arendsson,
Benc Abiörnsson, wepnara, vora kære medbröder, besöka thet
möthe, som beramat ær i Köpenhaffn Sancti Johannis dag
midsommar nest komendes oc at ther forhandla om all ærende,
som tesse iij (3) rike anrörendes ære och kan finnes wara
them til friidh, nytto ok langeligit bestandh, och hwat för:ne
sex wora kære medbröder görendis worde i för[næmp]de Kö-
penhaffns möte, loffue wij paa wora oc wora kære medbrö-
ders, som icke til stædis ære, och menige Swerigis inbyggiera
wegna stadugt, fast och vbrutzsliga halda paa wora sannend
oc cristeliga troo, likerwist the xii (12) epter recessens ludelse
alle tilstædes wore. Tess til ytermera wisse och högre for-
waring late wij witerliga hengia wor incigell nedan för thetta
breff. Datum Vadstenis Mdxv:to in crastino Sigfridi episcopi
et confessoris.

Original å pergament i K. Danska Geh.-Archivet, medelst sigillremsorna sammanfästadt med traktaten i Köpenhamn af d. 29 Juli 1515, och äro 16 vidhängda sigiller ännu kvar, utom de tre tillstädeskomna svenska om-
budens, biskop Otte »Swynshowet», Kristiern Bengtsson och Bengt Abyörnsson,
hvilka egentligen tillhöra sjelfva traktaten.

Ärkebiskop Johan af Gnesen till Hr Sten Sture, om underhandlingarne mellan Sverige och Polen, allt ifrån K. Alexanders tid, om ett förbund mot Ryssland, samt vigten utaf och sättet för deras fortsättande, dat. Rom d. 3 April 1515.

Magnifice domine, amice honorande. Quod sumus scripturi, agi ceptum est anno (!) eciam superiori, tempore scilicet antecessoris vestre magnificencie ac regnante tunc quidem in Polonia et Lituania serenissimo principe domino Alexandro diue memorie rege, cujus majestas quendam secretarium suum Leonardum tunc miserat ad antecessorem vestre magnificencie, paci utrinque prospicere volens, non sui magis quam regni Swecie (nobis non solum consciis, sed eciam ex magna parte qui tunc cancellarium regni gessimus cooperantibus). Reuersus quoque isthinc idem Leonardus (sed intercepto ipso tunc jam serenissimo domino Alexandro Rege) adduxerat secum dominum Vernerum, honoratissimum hominem, archidiaconum forsan Lincopensem, missum (si recte meminimus) ob conjunctionis aliquo federe utrinque firmandum. Verum postquam suboleuit hec res serenissimo domino Joanni, Dacie regi, nulla mora, et ipse suum nuncium in Poloniam tunc miserat ad serenissimum principem et dominum, dominum Sigismundum, Dei gracia regem Polonie modernum et magnum ducem Lituanie, Russie, Prussieque &c. dominum et heredem. Primo statim sui regiminis tempore per interpositamque procacionem affinitatis cum filio suo domino Cristierno contrahende, nostram cum regno Swecie conjunctionem impediuit. Sed enim illius procacionis effectus non est subsequutus, confederacio tamen illa, jampridem inchoata tractari inter Polonie, Swecie ac Lituanie dominia, neutrobique rejecta est, sed tantummodo intermissa, paruo temporis interjectu, nichilque refert, cur prosequi non debeat, dum adhuc integra sunt omnia, et profecto nunquam commodius terminanda quam nunc, dum communis ille hostis, Moskouitarum tirannus, si non fractus penitus, at certe labefactatus (quod puto, scit vestra magnificencia) attritusque est non mediocriter in robore primorum fere omnium suorum, Deo optimo ita beneuolente, simul et conatibus suis incumbente ad id serenissimo domino nostro regi Polonie moderno et magno duce Lituanie. Voluimus ergo de hiis ammonere Magnificenciam uestram, et si uidebitur illi ex utilitate esse sue reipublice, ut certe est et erit, nostra quidem sentenciam. Nam quis dubitat, magni referre, utrinque sibi inuicem conjuncta esse bina regna et

magnum ducatum Lituaniae, habentia eundem hostem, utrisque eque infestum locorumque vicinitate coherentem. Haud ambigam, quin idem Moschus, quamvis quassanti capite atque auriculis demissis incedat, oportet, aliqua alia ex parte sue fortune successus tentabit, non succedentibus sibi sub manus ab hac parte suis moliminibus, ajunt, qui naturam hominis norunt, nunquam ipsum quieturum. Quare censemus, conueniat de hac re uestra magnificentia serenissimum dominum regem nostrum, cum quotidie affatim fuerit isthic, qui ultro citroque commeant in regnum Swecie ex Prussia, precipueque ex Gedano, ciuitate regia. Speramus preterea et nos redituros ad maiestatem &c. domini nostri regis Augusto mense, ubi (si per nos ridet uestra Magnificencia aliquid in eis aut rebus aliis, sibi illud regnum gubernanti utilibus aut gratis efficere) offerimus vestre Magnificencie beneuolenciam et amicitiam nostram. At in absentia nostra: non dubitaret Magnificencia, uestra eque bene uotis suis apud illam Maiestatem &c. serenissimi domini mei regis succedere uoluntatem et desideria sua significando magnifico domino Cristofero de Schydloniecz, castellano Sandomiriensi regnique Polonie uicecancellario ac terrarum Siradiensis, Sochaczouiensis et Gostinensis capitaneo generali. Verum quia et ille tametsi Maiestati &c. gratissimus et continuus curialis, tamen grauibus negociis euenientibus legacionis extra regnum Polonie obire consueuit et igitur eciam eo absente, perinde reuerendissimus in Cristo pater dominus Petrus, Dei gracia episcopus Premisliensis (atque ego) aut ipse dominus Cristoferus uota ac desideria uestre magnificencie apud maiestatem domini nostri regis promouerent. Cupimus autem magnificenciam uestram sane et feliciter ualere. Urbe Roma die tertia Aprilis 1515.

Johannes, Dei gracia archiepiscopus
Gneznensis et primas Polonie, subscribit.

Utanskrift:

Magnifico domino Stenoni Sture, Gubernatori Regni Swe-
cie, amico honorando.

Original i K. Danska Geh.-Archivet.

Fru Mätta Ivarsdotter förklarar sig tillfredsställd med de 1500 Stockholmska mark, hvilka Hr Sture insatt hos borgmästarne i Stockholm, till ersättning för hennes morgongåfva, och lofvar att återställa de bref derom, som hon af affidne Hr Svante Nilsson erhållit, dat. Stockholm d. 13 Juni 1515.

Jach Mætthæ Iffuerssdotter, erlig, welbördig herre, her Swanthe Nilsson, ridderes, fordom Swerigis rigis forstan[deres] effterleffuerske, alzmektig Gud hans siel nade, kennis ok for alle witerliget gör, ath aar effter Gudz börd Mdxv onsdaghen nest effter helge licame dagh war jag til orde ok tals med erligh welbördige man och strenge riddere, her Sten Stwre, Sweriges riges forstondere, i sacristien i bykirken i Stocholm, i nerware erlig, [wel]bördig och welfornompstig mens, Jon Jensson, wepneres, her Erich Jenssons, her Jens Gudmunts-son, Jens Jonsson, her Laris Nielsson, borgemesteres ther samme stadz. Böd mik för[næmp]de her Sten xv^o (1500) mark Stocholmske, som myn kiere döde herre, hans fader, her Swante Nilsson mik tiil morgongaffue paa reth hinderdagh, effter den dom och forligning, werdugxte, werduge fæder, erlige och [welbördige] män richens raad oss emellom gjorde i Wpsale i Ericxmesse nest förlidhen . . . . . [es]kede pa samme tid aff mik the breff mik aff myn kiere döda herre pa . . . . . ne morgongaffue giffne wore. Tha loffuade jak ok tilsade honum i thesse . . . . . nerware ok nw med thette mith opne breff loffuer och tilsiger mik wele strax . . . . . Danmark, antworde honum the breff, som jagh pa for[næmp]de morgongoffuer och H[örnings]holm haffuer, wtan alle gensigelsse, ytermere skotmall ok hielperæde i nogen mott[he] och the för[næmp]de xv^o (1500) mark Stocholmske, som effter begis wores samtycke til troare hand insat ære, tiil for:de borgamestere, til mik aname. Tiil ytermere wisse skæl och forwaring henger jagh mit signet och beder erlig welbördigx mans insigle, min kere sons Axel Lar[enssons], med mine henges i nedhen för thette breff, som giffuit och scriffuit ær aar och dagh oc stad som forscriffuit ær.

Original å pergament, med plats för två nu bortfallna sigiller, i K. Danska Geh.-Archivet. Ett större och två smärre hål, förorsakade af rättor.

Biskop Matthias till Hr Sten Sture, om den våldsverkan, Hr Erik Johanssons svenner gjort i Eckerö kyrka, hvarför han borde genast hafva bannlyst dem; han begär skydd för socknemännen, hvilka säga sig vara trugade, och har tagit borgen af klockaren, att han skall stå Hr Erik till rätta, dat. Tynnelsö d. 25 Nov. 1515. D. G. A.

Matthias &c. lika med Nr 414.

Kære her Sten, fadder oc gode besynnerlige wen. Som wij screffwe ider herredöme tiil senest om thet waldzwarke, Her Eric Johanssons swenne gjorde i Ækrö kyrke &c., swa haffwe wij nw förstat aff samma her Erics scriffwilse, at han icke will latha komma then deel ighen, som ther wart wtthagin med wald, teslikes förnimme wij, at hans befallning war, at swadana waldzwerkie skee skulle. Tycker oss ganske ilda wara, at then gode man swadant sig företager. Oss hade bort förkynna hans swenna wara i ban strax gerningen war giord, ock hade wij icke för hans skull thet lathid, förhopandes han sielff skulle swadant tilbörligha straffa, huilchit han icke göra will, som ider herredöme kan merka aff then kalf, han sände oss innelucth i sith breff, then wij ock ider herredöme sände her innelucth. Hwarföre nödgas wij nw förkynna för[skrif]ne hans swenna oc hanum teslikes wara i ban, at goda menniskior icke skole besmittas aff them eller i samma ban komma. Bidhie wij kerliga, at ider herredöme ville wara then helge kyrke behielpelig i sin ræth och anamma the fatige men, kyrkeherren, soknemennena oc klockaren i ider herredömes beskærm, thii the seghia sig wara trwgada. Wij haffwa och tagit borghen aff klockaren, at han staa skall her Eric tiil rættha, eenär han paa æskar. Hwar wij kwnne wara ider herre[dö]me til wilia, kerlic och langelig bestand, ther skole i altiud finna oss ganske weluilioga tiil, thet Gud kenne, huilchin wij ider herredöme befale med liiff och siæll. Rap-tissime ex Tynnilsö Mdxv die Katerine virginis et martiris. Nostro sub signeto.

Biskop Matthias till Hr Sten Sture, att förmå Hr Erik Johansson återställa till Eckerö kyrka hvad der af hans svenner uttagits, och att han kommer för att försona brottet, hvilket skett på hans befallning; kyrkan står emellertid utan gudstjenst, dat. Strängnäs d. 10 Dec. 1515. D. G. A.

Matthias &c. lika med Nr 414.

Wij haffwa nw som tiilförende förstat, hurulunda the fatige men aff Ækrö icke ære til friidz, at theris kyrke staa swa lenge wthan tidegård. Kenne Gwd, wij ther wtinnan intit æra wallendes. Oss hade well bort latha forkynna her Eric Johansson wara i ban, som wij ider herredöme senest tilscreffue, epter hans befallning war, woldzwærke skedde i for:ne Ækrö kyrke. Tog lathe wij thet for ider herredömes skull, förmodendes, han sielff skulle sig rettha, huilchit han icke giort haffuer, fruckthe wij oss ther med haffwa mykid forthörnad Gud i himerike. Tecktis ider herredöme biuda hanum alwarliga tiil med ider scriffuise, at wille latha komma then deel ighen, som aff samma Ækrö kyrke wttoqx med wald, ther bade wij ider herredöme ganske kerliga om, oc at han sielff personliga komme hiit, at förlika sig med then helge kyrke, som en cristen man bör at göra, och wij gerna sedan wilie latha finna oss welwilioga at lempa all ting hanum til goda, begære wij kerliga ider herredömes goda swar, teslikis ider gode sinne oc raad, huad ider herredöme tycktis oss her wtinnan görandes. Hwar wij kwenne ider herredöme wara til kerlec och langeliget bestand, teslikes ider wener, ther skole i altiid &c. Ex Strengenes Mdxquinto in crastino Anne matris Marie. Nostro sub signeto.

Item sænde wij ider herredöme nogen pestilencie-kryder, huilche wij finge i thesse daager, bidhie wij kerlige, at ider herredöme icke will forsmaa lithet.

Utanskrift:

Nobili viro strenuoque militi Domino Stenoni Stwre regni Swecie gubernatori amico nostro nobis in Christo sincerissimo.

440.

Riksföreståndaren Sten Sture till borgmästare och råd i Lübeck; svar å anmaning om betalning af skulder, hvarför han sjelf och andra Svenska herrar häftade; särskildt nämnas Hr Hemming Gadd, — åt honom hade han förlänat ett slott och andra gods, — samt Hr Sten Kristiernsson (jfr Nr 415), hvilka derom skola påminnas, dat. d. 25 Febr. 1516.

Fruntliken groet to vorenn Ersamen vnde vorsichtigen guden frunde. Juwe scriffte my itzt behandet, belangende de reste effte nastendigen sculde der teinhundert geledenden gulden, hebbe ik gelesenn, den inholt allenthalbenn woll vormarket, nach dem ik den vonn dem vorsichtigenn juwem mederaidess frunde, herenn Euerde vann Rintellenn, achte-hundert achte vnde vertich mark tor noge entfencck, mede in de summe gereknet, de ik wngeborlik betalet hebbe, na vormeldung der quitancien, szo gy my gesant hebben. Dess ik Jw bedancke, vnde wanner ik vnnnd de sulffuen benomeden der nastendigenn sculde to donde hebbenn to samende komen, also efft Godt will kortz gescheenn scall, will ik upe flitigeste myt den sulffuen reden vnnnd vnderichtenn in meynunge vnde to vorsichte, sze scullen sik wii geborlik na vormeldunge der vorscriuunge wettenn to richtenn. Vorder, gudenn frunde, szo gy in ingelechtenn zedeless berorenn, wii gy clegelik werden berichtet dorch juwe medelemate Herrnn Tomas vann Wickeden, Borgermeister, vnnnd Hernn Euerde vonn Rentellen, etliger nastendiger schulde belangende den erwerdigenn Hernn Heymyngum Gadt eynss deilss vnde den gestrengen Herenn Steen Kristertzen anderss deilss, geuen jw dar up gutlik tor kennen, dat ik den itzgedachten Herrnn Heymyngum hebbe myt eynem slote vnnnd andernn gudernn vorsorget, dat he eynen idernn woll redeligenn betalenn kan, will der halbenn den sulffuen flitich vnderwisenn, in touorsicht Hernn Stein Cristersonn dem sulffuen ok anrichtinge to geuende, szo dat de Borgermeystere obgenanntenn na redenn scall vngetwiuelt vornoget werdenn. Vnnnd wurane ik wo sust willenn vnnnd gunst bewisenn mochte, doe ik alle tide nach vormoge gerne. Datum am mandage Mathie apostoli Anno Domini xv^oxvj.

Stein Stur Ritter.

Utanskrift:

Den ersamenn vnnnd vorsichtigenn der Stadt Lubeke mynenn gudenen frunden.

Original i Lübecks Rådhus-archiv med anteckning: Recepta 27 Martij 1516.

Svenska riksrådet till K. Kristiern; svar å hans förslag, att det fredsmöte, som var utsatt att hållas i Halmstad d. 2 Febr. 1517, i stället skulle samlas i Ny-Varberg d. 24 nästk. Aug. eller d. 29 Sept., hvilket afslås, emedan tiden blir för kort, dat. Tälge d. 31 Juli 1516.

Debitis reuerencia et honore premissis. Högborne förste ok mechtige herre. Oss komme nw i these daagar til hande ider naades högmectighetz credencie breff med nogen wærf ok articler, som hederlig herre, mester Hans Andersson, ider naades Secretarius, hiit i landit förde, i huiuche ider naades högmectighet ibland annan ærende begærer thet herremöthe, beramad war at standa i Halmstada om kyndelmesse tilkomendes, at thet matthe standa och hallas nw om Bartholomei eller Michaelis i Nye Worberg &c. Swa kan ider naades högmectighet wæll mercha, at oss icke mögeligit ær paa swa kortan tiid besöka lathe nogod herremöte, men som recessad wart senest i Köpenhaffn, at om purificationis Marie nest komende staa skall it wenligit herremöte i för[skriff]ne Halmstada, swa wilie wij gerna wara förtænckte paa wora sido thet besöka lathe, ömykeliga begærendes ok bidiendes med thetta wort bud ider naades högmectighetz med Danmarks riches raadz frii, säker oc cristelig leigde för wora sendebud, ther kommandes worda. Ider naades högmectighet then almectugste Gud befalendes med liiff och siell tiil ewiig thiid. Ex Tælgis Mdxvi quinta feria post Olau regis et martiris sub aliquorum nostrum sigillis et signetis.

Consilarii Regni Swecie
pronunc Tælgis constituti.

Utanskrift:

Illustrissimo ac Serenissimo principi et domino, domino Christierno, Dei gracia regnorum Dacie, Norwegie &c. Regi, Duci Sletzwiccensi, Holsacie, Stormarie &c. cum debita reuerencia et honore.

Original, med lemningar eller spår af 12 sigiller, i K. Danska Geh.-Archivet.

442.

Sten Kristiernsson till Hr Sten Sture; afböjer förslaget om ett samtal på Gäddeholm eller Hörningsholm, dat. Nyköping d. 2 Aug. 1516. D. G. A.

Wenlighe, kerlighe helse nw och altið forsend medh Gud. Kære her Sten, broder och besynnerlighe gode wen. Som eder herredöme scriffuer och begärer, ath jagh sculle ware tiill samtals medh eder paa Geddeholm eller och paa Hörningxholm, huilket jag kan icke æn nw vell göre pa thenne her tiidh, vdhen thet motte æn ware framdels, ath thet wore noghet better medh migh, oc annet ær thet for fare skyll, som jag fonger budh offuer bwdh, som thenne breffuissers Mogens, eder tiennere, kan wnderwiisse eder. Som i och sciffue, all then stwnd jag bewiisser mig i modh eder oc mith fædernis riche, huilket mig hoffues, jag haffuer bewiist mig i modh eder och mith fædernis riche, som en troo man bör ath görre her tiill dagx, som jag will ladet tiill Gud oc för gode men, och viill jag en nw görret, om jag maa nydet. Her medh eder Gud beffollendes oc Sancte Erik. Huad jag kan wara eder till viilighe, gör jag gerne. Scriffuet paa Nyköping lögerdagen nest epter Sancte Peders dag ad vincula Anno Domini Mdxvj.

Sten
Cristiernsson, Ridder.

Utanskrift:

Erlig welbördig man oc strenge riddere, Her Sten Stwre paa Echesjö, Sweriges riches forstaandere, sin kære broder oc besynnerlige gode wen kerlige send.

443.

Peder Larsson m. fl. till Hr Sten Sture; då de kommo $\frac{1}{3}$ mil nära Salesta, rymde Bengt Laurensen och Peder Rågvaldsson derifrån, och de intogo gården; äfven Frötuna gård blef derefter intagen, och voro båda nästan tomma; fråga, hvad de vidare hafva att göra, dat. Salesta d. 11 Aug. (1516). D. G. A.

War ymykelighe tro thienstn nw och altið til förendhe kärlighe senth med war herre. Kære herre, skal ederth herredöme ath wiithe, fredaghen ath affthenne nesth för Sancte

Larensse affthen församlades wij oppa samma stadh, som sakh war, nær wii skildes widh ederth herredöme, och tha wii förnwmmme, ath Benkth Larensso och Peder Raffwalsson wore oppa Saliisthe, och tha gaffwe wii oss strags samma nath in för gardhen i daghninghen, och tha wii komme oppa en j ($\frac{1}{2}$) fierdingh wegh nær gardhen, saa rymdhe the och förloppe gardhen, och oppa samme tidh toghe wii gardhen in, och haffwe wii befalth Knwth Andersso ath ware oppa gardhen, til thess ath wii faa ederth herredöme scriffuelsse, och haffwe wii kendes wiidh al then förleningh, som ther logh wndher gardhen oppa ederth herredömes wenghne, och war alth aff förth aff gardhen, saa ther war inthet ighen wthen nogith öl och iij (3) eller iiij (4) lester malth och inghen groff math til fetalningh, och stragx oppa samme tiidh wii hadhe anamadh gardhen, tha droghe wii in til Frötwnä och aktath fwnnith Benkt Larsson ther, och tha wii komme ther, tha war ther inghen oppa gardhen och war alth aff förth, och Benkth Larsson och Peder Raffwalsson wore i skoghen, och Sancte Larensse dag hwle wii samthal med almoghen i Norwndhe herredh, och swaradhe the oss ganska wel och sadhe oss till hwlskap och manskap oppa ederth herredömes wenghne, och saa hoppess mich til Gudh, ath her sthar inghen nödh til treghende i thenne her landhzendhe. Bidiom wii ederth herredömess scriffwilsse, hwrw wii skole the oss med thesse twa gardhe Saliisthe och Frötwnä eller hwre eder tykkes laghat i alle handhe motthe. Ey mer til scriffwendes oppa thenne tidh. Ederth herre[döme] alsmecktiigh Gwdh befallandes och Sancte Erich konwng. Hasteliighe scriffwith oppa Saliisthe daghen nesth epther Sancte Larensse dagh Anno Domini.

Peder Larsson. Knwth Andersso.

Oloff Hansso. Matthes Larsson.

Staffan Hindriksson.

Erlandh Esbyörnsson.

Utanskrift:

Erligh och högh[b]wrin herre min herre her Sthen Stwre Sweriges riigess forsthandare til kommandes thetta breff.

444.

Nils Boson till Hr Sten Sture; begär lejd för att komma till ett samtal, med anledning af något förtal, hvarför han vill urskulda sig, dat. Vinäs d. 17 Aug. 1516. D. G. A.

Wenligh kerligh helsse nw ok al tidh för sent medh Gudh. Kere her Sten, ma i vete, som jak förstar, mik er förth naketh tal oppa för ederth herredöme, som ekki tilbör- ligt er, ther om beder jak ederth herredöme, thet i wille wel göre ok wne mik fri ledningh til ok fra ok i mit fri beholdh ighen, ta wil jak gerne kome för ederth herredöme, hwar edert herredöme paa elske, ok udlede mek för thet same tal. Her medh ederth herredöme Gud befallandes. Skriwet pa Wines söndaghen nesth effther warfrudagh dyre anno Domini mdxvi.

Niels ridder.
Bosson

Utanskrift:

Erligh, welbyrdwgh man her Sten Stwre, Sweriges rikes forstandare, kerlighe sendes thette breff.

445.

Erik Trolle till Hr Sten Sture; vill stå till rätta för sitt upp- förande, komma olejdad, och försäkrar om sin trohet, dat. Ekholmen d. 23 Aug. (1516). D. G. A.

Min ödmiwghe kerlige helsen altidh forsenth med var herre. Kere herre, mig er vnderuisth, ad edert herredöme haffuer ouilie till mig. Kenne Gud, jag vet mig aldrig haffue forskullet, ey heller forskulle vill. Beder jag edert herredöme för Gudz oc retuisen skuldh, at mig sker inthet arigt. Jag beplicter pa myn ære och cristelige tro at komme i rette för edert herredöme, riksens raadh eder egne erlige godhe men, Stocholms raad oc Sweriges adell, danne men, som reet*) ville göre, oleydet, ofelig, lide, wmgelle huad lagen vtuisse, ner edert herredöme pa esker. Kere herre, veter mit beeste her vdinnen oc alth anned. Jag er edert herredöme sa ner pa komen oc haffuer eder kere husfrus faderbroder dotter. Jag hade aldrig nogen herre, then jag hade

*) Dessa båda ord äro skrifna dubbelt.

betre tro till en till eder, saa hielpe mig Gudh oc alle Sweriges patroner, them jag edert herredöme longligh, karsk oc gesunndh befaler. Scriffuet i Egholm vigilia Bartholomei apostoli.

Erich miles.
Trolle

Utanskrift:

Erligh velbördogh man oc strenge riddere Her Sten Sture,
Sueriges rikes forstandere ödmiw[kli]ge.

446.

Bengt Laurensen till Hr Sten Sture; begär lejd intill nästa herredag, då han vill stå till rätta och hoppas icke blifva någon rymmare, emedan han har egendom i riket, dat. Almarstak d. 15 Sept. 1516. D. G. Å.

Mynn ödmwke vnderdanige helse för sendh. Kære herre höffuizman, ær jach en nw som tijll forende ödmwkelige begärendes iders cristelige frij felige leyde in tyll neste tijlkomende herremöthe och ij myth frye, hwar mych tekkes, beholdh igen att komme in för iders herredöme och för menige richzens raadh, ath förklare mych för all tijlltall och ryckte, mych vppa kommit ær, huilkit mych hoppes i mych tyll gode vnne vijlle aff then protesterijng, ider herredöme nw gjorde i Westerars, ath i ingen wylle lathe förarge, ther öffuerbödig ware stande ider tyll swars och retthe, hoppes ingen landfæringhe vara; thy jac haffuer arff oc eygit i riket, jach ey achter fly i fraa. Her paa bider jach, i wijlle wærdes giffue mych eyn gunstlich antwardh. Gud, ridder Sancte Jören ider beuelendes. Scriffuet paa Almerstek in crastino exaltacionis sancte crucis Millesimo quingentesimo decimo vi^o.

Ider vnderdanige Benkt Larensen.

Utanskrift:

Erlige uelbördige herre oc strenge riddare her Sten Sture,
Sweriges rikes forstandare.

Biskop Otto till Hr Sten Sture; enligt Hr Stens anmodan, sist han var i kapitlet, hade han skrivit till ärkebiskop Gustaf om Sten Kristiernssons bekännelse angående det förbund, som de båda m. fl. skulle hafva ingått att indraga i riket K. Kristiern och andra rikets fiender, men fått ett svar, hvori sanningen deraf bestrides, och tillstyrker han derföre, att Hr Erik Trolle inkallas och Sten Kristiernsson förhöres i hans och andra gode mäns närvaro, dat. Vesterås d. 19 Sept. 1516. D. G. A.

Otto Dei gracia
episcopus Arosiensis

Sincerissimis nostris reuerentia et salute premissis. Kære her hö[fui]sman oc besindherligh gode ven. Som eder herredöme vel förtengker, at sist vi vare til talz met eder her i varth capitel, fornome vi aff eder herredöme i hvre motte, at her Steen Cristerson var bekenth for eder och flere gode men, ath then verdogh fader erchiebiscop Göstaff oc nogra flere met honom skulle vare i roodh oc forbonth met för:de Steen C.*) at dragha os her in i riket högborne forste kongh Cristiern, Rytzer och andra riksens fiender, och effter eder herredömes begerelsæ screffue vi hans nood aluarlighe til, som i funne i en copia ther vtaff, deer vi fingge her Peder däkene. Nu haa vi haffth var sende bood til för:de verdogh fader, oc fornima vi, at hans nood göör merkælige sin orssekth, bode for för:de sendebod myndeligæ oc deslikes i thetta breff, han os i gen scriffith hauer, aff hvilket vi eder en copia her inne lycth sende, vtaff hvilken i mage vel formerkæ, at han her Stens Cristerssons ordh i[n]ggghen makt gauer. Hwarfore tykte os vel rodelighet vare, at i lothe kalla her Erich Trolle til eder oc haue her Steen C.*) oc honom til thaalz, ther motte eder herredöme vel formerkia, om her Stens C.*) ordh skule nogra makth haa eller ey. Thykte os oc öueralth rodelighe vare, at then verdogh fader erchiepispem oc i motte komma til taalz til hopa i nogra gode mens nervare, ther kunne nest Gudz hielp noget gooth födes vtaff, oc riksens fiender fingge teste mindre tilfelle ath gledis vtaff var thvödregth her i riket, och er noghen deel, ther vi kunne vare eder herredöme til vilia oc beston meth, ther skal i oss finne altith veluillech til, thet Gud skal känne, then vi eder altith sundh oc saligh befælla. Datum Arosie feria sexta proxima post crucis 1516.

*) Cristiernsson.

Utanskrift:

Strenuo oc magnifico viro Domino Sten Sture generosissimo regni Svetie gubernatori ac principi, amico suo sincerissimo.

448.

Erik Abrahamsson och fem andra rådsherrar i Vestergötland till Hr Sten Sture, om den uppresning Sten Kristiernsson förehafte och ärkebiskop Gustaf tillrustar, dat. Loholm d. 4 Oct. 1516. D. G. A.

Vor ödmiuke kerlige helse nw oc altiid forsend med wor herre. Kære herre, finge wij ider scriffuise, ludandes om thet obestandh, som her Sten Cristiernson företagit haffwer mot ider oc ryget, hwilket Gud se forclaget, ath han eller naghenn annen sadanth obestandh begynne skwle, ider och oss alle oc Sweriges ryge tiil skade oc forderff. Kære herre, som i frandelis röre i ider scriffuise, ath verdigxte fader, erchebiscop Göstaff, reder syk fast tiil vern oc obestandeligheth, sa haffwe wij nw alle scriffwit hans nad tiil, ödmiwkelige begæreth oc radhet, ath hans nad sadane obestandh aldelis afsette wiil oc giffwe syk tiil ord oc talz med ider, som thenne inne-lycte copie inneholler. Kære herre, begære wij alle ödmiwkelige oc kerlige rade, at i po ider sydhe wele wendhe all tyngh tiil thet besta, sa ath rygesens oc alles ware fyende ycke fa naghenn tröst aff sadane twædrect her inbyrdes, som tiil forne sked ær. Kære herre, ær her ingen annen besyn-derligh tidende pa thenne tid; men hwar wij kwnne ware ider tiil vilie, kerligh oc tiensth nat oc dagh, nær i oss tiilsigendes worde, moth iderss oc rygxens fyende, ther skwle i altiid fynne oss wælwiliege tiil, thet then alzmectoge Gud kenne oc Sancte Eric konvng, them wij ider med liiff oc siel befalle tiil ewiigh tid. Scriffwet pa Loholm Sancte Francisci dagh Mdxvj.

Eric Abramsson	} Rydder.
Twre Jenson	
Axel Posse.	
Axel Matsson.	
Niels Clawsson.	
Lindorm Brwnsson.	

Utanskrift:

Erligh vælbyrdigh mand oc strenge ryddere her Sten Stwre, Sweriges ryges forstandare wor kære herre oc höffuismand ödmikelige oc kerlige send.

Original, med lemningar af sex vaxsigiller, hvarmed brevet varit hopfästadt, i K. Danska Geh.-Archivet.

449.

Erik Abrahamsson och 5 andra rådsherrar till ärkebiskopen Gustaf Trolle, om Sten Kristiernssons uppresning och bekännelser, i anledning af hvilka de tillstyrka ärkebiskopen att förklara sig för riksföreståndaren och nästa herredag, dat. Loholm d. 4 Oct. 1516.

Vor ödmiwkelige, kärilige helse nw oc altiid tiil forne sænth med war herre. Verdigste fader, kære nadige herre, verdes ider nade vile widhe, ath wij haffue fonghet vor kære herre och höffuismandz, her Sten Stwres breff, i hwlket han oss tiil kenne giffwer, hwre her Sten Cristiernsson haffwer syk wpsath moth honum, onödh oc otrengt, oc scriffwit breff tiil kwng Cristiern oc begärer honum for herre oc konwng, oss alle tiil fordarff, thet Gud forbiwdhe, sa skwlle ske. Then tiidh wor kære herre oc höffuisman slieth fornam, drogh han för Nyköpungh. Tha ropedes ther öffwer mwren, ath the wille holle slotteth tiil kwngh Cristierns hand, oc drucke hans skal. Then tiidh dectingen gyk mellan war kære herre oc höffuisman oc her Sten Cristiernsson, tha bekendess han tre reyser i sin frii leyde, första pa rostwen for gode mend, annen tiidh i kyrken, tridie pa slottet, som theres breff vtuiser, hwreledes han oc naghre medh honum samfelde offwereniss wore oc wille haffwe kwngh Cristiern in i ryghet. Teslikess benempde han ider nade tiil ath ware i radh medh honum oc om for[nemp]de sak, hwlket wij ijcke satte tro tiil hans tall i sligh motthe, en dogh han thet mangleledes vtförth haffwer. Ther före begære wii alle ödmiwkelige oc högelige rade, ath idher nadh wille giffwe sik tiil tals med for[nemp]de wor kære herre oc höffuismand, görendes ider nades orsecht for honum oc sidhan frandelis i neste tiilkommende herremötte, ath sadana almenneligt tal ycke skwlle henge ider nad öffwer howedh, ther storth obestand kwne epter fylie, om ycke sa skedde, försth pa ider nades vndersatte oc then helge kyrkess vordnet, aff then heskelige almoge, som ider

nadhe ytermere formerke oc begrvne kan, som tiil forne skedh ær. Haffwe oc fornwmeth wor kære herre oc höffuismandh vælwiliogh tiil all then dell, som fredh oc endreth kan draghe med ider nade oc flere inbyrdes, oc alldelis offverbödig tiil rettegangh for these verdogxte, verdige fæder, erlige herrer oc gode mend, Rygxens Radh, oc yeke i naghenn motte företage naget obestandh pa naghenn sidhe, vden han bliffwer ther oppenbarlige nödh oc trengdh tiil. Kære nadige herre, begære wij alle ödmiwkelige oc kärilige, ath ider nadhe wille verdes alth obestandh afsette, som alle störste machth wppa ligggher, oc styrke venskap oc endreth inbyrdes. Alth thet wij kwnne tale tiil thet beste pa alle sydher, skal ider nade fynne oss alle velwelige tiil, thet Gudh kenne, then wij ider nadhe med liif oc siel befalle tiil ewigh tüdh. Scrifwet pa Loholm die Francisei Mdxvj.

Eric Rydder.
Abramsson

Twre Rydder.
Jensson

Axel Posse.

Axel Matsson.

Nils Clawsson.

Lindorm Brwnsson.

Samtida afskrift i K. Danska Geh.-Archivet. Bilaga till N:r 448.

450.

Erik Abramsson och fem andra rådsherrar till biskop Mathias, att jämte biskop Otto söka förlika tvisten mellan ärkebiskopen Gustaf Trolle och riksföreståndaren, dat. Loholm d. 4 Oct. 1516. D. G. A.

Vor ödmikelige kerlige helse altiid forsænt med war herre. Kære nadige herre, verdes ider nade wiile widhe, ath oss ær tiil videndhe vordhet, ath nogher owilie ær kommen mellom verdigxte fader, erchebiscop Göstaff, oc war kære herre oc höffuisman her Sten Stwre, hwilket Gud see forclaget, ath sa ær. Thy haffwe wij nw alle scriffwit for:de, verdigxte fader til, ödmikelige bedhit oc radhit, ath hans nadhe wiille komme sijk tiil ordh oc talz med war herre oc höffuismand och aldelis afsette sadane obestandh, som för öghen ær. Ther om

haffwe wii oc scriffwit the verdige herrer i capitel tiil, tesliges haffwe wij oc kerlige bidhit och radhit for:de war kære herre oc höffuisman i war scriffuulse, ath han oc wiil wændhe all ærinde tiil thet beste, som wii oc i hans scriffuulse befynde honum beneygdh tiil. Ther före begere wij alle kerlige, ath ider nadhe oc biscop Otte wuille her om vinlegge syk, ath the motte komme tiil eth venligh samtall oc ware ther gode mydlare i mellom, ath sadane twist pa badhe sider motte affsettis, som oss alle største maeth oppa liggher. Hwat wij kwnne tale ther got i mellom, badhe nw oc i tiilkomendh herremötte, wille wij altiid gerne wara vælwilige tiil, thet Gud kenne oc Sancte Eric, them wij ider nadhe befalle med liiff oc siel tiil ewigh tiidh. Scriffwit pa Loholm die Francisci Mdxvi.

Eric Abramsson	}	rydder.
Twre Jenson		
Axel Posse.		
Axel Matsson.		
Niels Clawson.		
Lindorm Brwnson.		

Utanskrift:

Reuerendo in Cristo patri ac domino, Domino Matthiæ, Dei gracia ecclesie Strengnensis episcopo, humiliter presentetur.

Original med lemningar af fem sigiller i K. Danska Geh.-Archivet. Ett stycke af papperet har vid brevets öppnande blifvit frånrifvet, men hade fastnat i waxet och derigenom blifvit bevaradt.

451.

Erik Trolle till Hr Sten Sture; klagar öfver fogden på Vesterås slott, Per Månsson, erinrar om de löften han erhållit och begär att få komma för rätta med Hr Sten Kristiernsson, dat. d. 11 Oct. 1516. D. G. A.

Mine ödmiwghe kerlige, h[elsen] altid forsent met.... Kere herre, mig er vnderuisth, at Per Monsson, eder herredömes fogete pa Vesterars, haffuer gripit ij (2) mine swene oc manet them ther i bin, tesliges forhindret mine slactere vxer. Beder jag edert herredöme ödmiwkeligen, at jag ma

nythe then deell, i sagde mig till i Strengenes, tesliges the gode men i Vesterars pa mine vegne. Jag vill thet met Gudz hielp hulleligh oc troligen fortiene oc er redeboden at komme for rette met her Sten Cristiernsson eller andre, ner jagh far edert herredömes bud eller scriffuelse. Huar jag kan vare edert herredöme till tiensth oc vilie, gör jag altiðh gerne. Her met edert herredöme alzmechtig Gud befallandes. Scriffuit i lögerdagen nest efter Sancte Birgitte dag anno Domini Md pa thet xvj.

Erich miles.
Trolle

Utanskrift:

Erlig velbirdigh man oc strenghe riddere her Sten Sture, Sueriges rikis forstandere, ödmiw[keli]gen.

452.

Nils Bosen till Hr Sten Sture, svarar på ett hotande bref med försäkran om sin oskuld, dat. Vinäs d. 13 Oct. 1516.
D. G. A.

Min ödmykelega helsse nw oc altið forsent met wor herre. Kære herre, fick jach idher strengeleg scriffwelsse, at i wille wara oppaa mith argesthe med flere ordh for stemp-lingh, ath jach skulle haffwe met mine methielpere paa edher forderffwe och meneghe ricket. Gwdh segeth forkerth, at jach skwlle saadan scriffwelsse faa aff edher eller naaghen her indbyrdes och helst vtaff edher, som jach skulle formaa megh alt gaath vtaff. Kære herræ, waare thet edher en nw tiill velegh, thaa wille jach gerna biwdhe megh i rætthe, vleygdeth och vfeylegh indh for edher, nær i wille megh tiil seyge, och gerna göre lagh för megh, saa höög och saa lagh, som i wille sætte megh fore medh riddhere och swæne, ath jach wor aldre vileghende eller vaalende i naaghen stemp-lingh paa edher forderffwe eller ricket i naaghen motthe hwer-ken met ordh eller gerningher, och inghen skal kunnæ then megh skal(!) bewissæ vtoffwer met naaghen skiel. Ther fore bedher jach edher herræ döma ganske ödmyckeleg, och for then dööd Gwd toldhe, at i wille vethe mith besthe och ver-des migh segie kerlegh och velegh tiil ok thes liges mine fatighe hwstru och smaa barn, ath wii skolle ickæ fare hwss-wildle(!) eller viildh raadhen. Edhers herræ doms gönsteghe

swar begærer jach ganske gernæ. Ider herrædömæ her med
then helleg treefaaleghet befalendes baadhe met liiff och siæl.
Datum Vienes anno &c. mdxvi in vigilia Sancti [C]alixti pape.

Niels riddher.
Bossou

Utanskrift:

Erlegh velbyrdwgh man ok strenghe riddher her Sten
Stwre, Sweriges riges forstandhere, ödmyckeligen sendes thette
breff.

453.

Måns Gren till Hr Sten Sture om Per Jutes väntade anfall
och Fru Pernille, (Hr Sten Kristiernssons hustru) dat.
Nyköpings slott d. 22 Oct. 1516. D. G. A,

Min ödmiwke helsse altiðh tiill förene sänth medh war
herre. Kære herre, som edher herredöme skreff mik tiill om,
ath jak skulle komme tiill eder, hwilket jagh ganske gerne
will göre, och haffwer jagh mith boodh wthe tiill Gwllandh
om thenne Per Jwthe. Her gaar taledh lönleghe, ath han
skall ligge wedh Gwllandh med iiij^e (400) folk och haffwer
acthet sigh hiith in. Hwath ther om ær santh eller ecke, will
jak gerne komme tiill eder med thet aller försthe jak kan.
Jag haffwer ingen fare företh, ath thette her skall wæll blifwe
for wareth. Kære herre, som edher herredöme skreff mik tiill
om frw Pernille, ath i wisthe ecke, hwarth ederth herredöme
skwlle medh henne, tycker mik ware raadh, ath i skreffwen
op tiill Eneköpingh eller tiill Köpingh eller tiill Wæstheraars,
ther hon kunne ecke ligge nær widh Stokholm, ath hon kwne
ecke komme naagen ondh stämpling aastädh. Kære herre,
tyckess ederth [herre]döme scriffwe mik tiill om medh thetta
bodh, hwre ederth herredömess willie ær her wthi. Will eder
herredöme scriffwe frw Pernille tiill om, tha will jag faa henne
breffweth. Her medh eder herredöme then alssmektig Gwdh
beffallande. Scriffwith paa Nyköpingh onsdagen næsth effther
xi^m (11,000) jomfrv dagh anno Domini Mdxvi.

Maans
Gren.

Utanskrift:

Ärligh och wälbördigh man och stränge ridder her Sten Swre, Swerigess rikess forstandhare, sin kære herre tiill kome thettæ breff.

454.

Leo von Weiblingen, bernstensmästare i Lochstedt, till Tyska Ordens Högmästare, om lasten å ett svenskt skepp som strandat der och hwarå bergning fortgår, dat. d. 20 Nov. 1516.

Hochwerdiger, irlaucher, hochgeborner furst, gnedigster here, ewern furstlichen gnaden sint mein vndertennige gehorsam vnd gantz willige dienst all zeit zu vor berait. Gnedigster here, ich fuege e. f. g. wissent, das vff nesten sontag vorgegangen ein Schwedisch schiff bey Lochstet ist angestrant, vnd hat da von geborgen lxxxv (85) fasser eysen, i stuck kupfer, iij (3) tonnen putter, iij halb thonnen v (5) fiertel, als mit putter, vj (5½) thonnen selspeck, ij halbtonnen lachs, ij (1½) schock beck vnd zijgen fell, iiij (4) elent heytt, ein ancker, segel, vnd tackelwerck zum schiff, als gutt es ist, vnd was weytter zu bergen steet will ich fleysse nit sparen vnd e. f. g. vndereniclich zu erzeugen befunden werden. Geben vff Lochstet dorstag nach Elsbet anno & xvi.

Leo von Waiblingen Teysch ordes
bornsteinmeister zu Lochstet.

Utanskrift:

Dem hochwerdigen irlauchten hochgebornen fursten vnd hern hern Albrecht Teytsch ordes hocmeister vnd margraue zu Brandenburg &c. meinen gnedigen hern vnd obersten.

Original i K. Geh.-Archivet i Königsberg.

455.

Måns Gren till Hr Tyke Krabbe, höfvidsman på Helsingborg, begär, att Bengt Stensson på kort tid får komma hem, för att tillträda arvet efter sin nyss aflidne fader, Hr Sten Kristiernsson, dat. Nyköpings slott d. 11 Dec. 1516.

Wenliigh, kärliigh helse nw och altiid tilforen send med wor herre. Kære hr Tyge, gode besynderliighe wæn, maa i vethe, at hr Sten Cristiernson ær liiden aff thenne syndoge værld, offwer hans siæl alzmechtiigh Gud siig forbarne. Bedher jach edher ganzke kerliige, at i wele giffue hans soon, Benct Steenson, loff och wne til goda, at han oppa en korth tiid motthe komma hiit op. Hans frender och wæner wele gerna vara honom behiælpeliig, at han skal koma tiil siit fæderliige arff, om han nw strax kan op komma, och haffwer mijn herre wnt tiil goda för hans wæner skuld, at hans arff skal stoo aa qwarsthet, om edher teckes nw giiffue honom loff. Kære hr Tyge, beuiser edher her vdinnan, som i wele wetha hans betzsta och langligit bestand, som mich eij twiffler, at i jw gerna göre wele. Edher her med alzmechtiig Gud befalendes. Scriffuit pa Nyköpwng torsdagen nest epther worfrwe dagh conceptionis Marie anno Domini mdxvi, vndher mijt signet.

Mons
Green.

Utanskrift:

Erligh vælbyrdiigh man och strenge ridder hær Tyge Krabbe, höffwetzman oppaa Helsingeborg, sijn besynnerliigh gode wæn, venlighen.

Original i K. Danska Geh.-Archivet.

456.

Riksföreståndaren Hr Sten Stures resolution på Söderköpings borgares besvär, att uppstädernas borgare i deras stad handlade med främmande köpmän, dat. Arboga d. 6 Jan. 1517.

Jach Sten Stwre i Ekesiö, ridder, Sweriges riches förståndare gör alle vett[er]ligett, att riche[se]ns och mina elskeliga tromen och vndersåte, rådet och menigheten i Suder-cöpingh hafue nu waritt her för Rijeksens Rådth och mik, beklagandes siigh, att vpstäders borgare köpslaga i teris stadh med Tyske och andra främende, tilkomande köpmän, huilkid

som är emott teres stadz lagh och privilegia, och må ey well tilstedz i någon måtto. Ther till swarade Vastena, Linc[öpings] och Skeninges borgare, ath the ther vpp[a] haffue menige Riche[se]nes Rådz breff, lydandes, att the för then stora kost och vtlegningh, the haft hafue i tette örlugh, moghe köpslaga friidt med främende köpmen, sidan the hafue legatt ij xiiij (14) daga, så lenge Gud fogher, ath riichet kommer i friid och rolighet igen och ickie lenger, huilked breff menige Riche[se]nes Rådth och jak samtyckte vidt fulla machth att bliffua, saa lenge Gud fogher, richet kommer i rolighet, som för[skrif]uit står, och sådan skall thet vedh ingen macht att bliffua, vtan huar köpstaddt skall thå bliffue vedt theris privilegier, beskrieffue lag, och ingen ther vtöffuer med någon köpslagen göre then annen förfong i nogon motta. Skriffuit och giffuit i Arboga xiiij dagh jwla anno Domini Mdxvij wnder mith insigle.

Afskrift bland Städers Acta i Riks-Archivet med följande påteckning: »Efter een gammall copia ähr detta vidimeratt, emedan sielfue original-breffuen ähre ey tillstedes». Datum Stokholm den 2 Junii Anno 1636.

Knutt Pässe.

457.

Riksföreståndaren Hr Sten Stures svar till Fru Mätta Ivarsdotter, angående ett hans skepp, som blifvit taget utanför Lübeck och hennes morgongåfva, dat. Arboga d. 10 Jan. 1517.

Helse epther forskyllelse &c. Som i scriffue, ath jach haffuer trengt och giort edher owerwold pa eders morgen gaffuer och annen deel, och ther fore haffue i lathet tage mijt skep &c. Jach tror edher eij ther om, och ther fore giordes edher eij behöff besködde och förtäckie anner mantz gerningher. I vetha wæl sielffue, huat i aff mich begæredhe, och Riichesens Radh oss emellom sagt och dömpth haffue. Vele i ecke bliffue ved then dom, teckis edher en nw komma eller haffue edhers vissa fulmectugæ bud hiit tiil mich, tha skal edher wedherfares och fultgöres epther Sweriges lag alt thet edher med ære och rættha bör at haffue. Edher Gud befalendes. Scriffuit i Arboga xvij dagh jwla Anno Domini mdxvij, wndher myt signet.

Steen Stwre
i Ekesiö, riddere.

Utanskrift:

Erligh och vælbyrdug qwinne frw Metta Ywarsdotter tiilkomendes.

Original i K. Danske Geh.-Arkivet.

458.

Johan Månsson till Hr Sten Sture; så snart han kom till Göksholm, sände han sina karlar ned till Kalmar, att styrka och trösta allmogen, tills han kommer efter med mera magt, men har sina bud på alla sidor och hoppas, det är ingen fara; begär att få veta, hvad Hr Sten har att befalla, särskildt om han skrifer till Per Jenson på Borgholm om sillen, dat. Göksholm d. 16 Jan. 1517.
D. G. A.

Min werdskylluge helsen, weluelig och redebogen trothieniste eder werdighet altiid tiilforenn send kerlige med wor herre. Werdes eder herredöme welie wetha, at strax jac kom hiit till Göyxholm, sende jac myne karle ned till Calmarna med sadana befaling, at the schole störeckia och tröste almogen, till tess Gud föger jac sielff kan diit ned effter koma med större och mera machth, en Gud forbiwde pa trengdhe. Dog hopes mich, at ther ær wthen all fara. Jac haffwer myn bwd sa wtsend pa alle siidher, at huad som pa ferde ær, then landzænde ther nedre kan pa röre, worder jac well i tiid fornymmendes. Ty ather jac bestelle min erinde pa myne gardhe nw med en hast och sedhen skynda mich ned igen. Gaffue Gud, jac finge the tiidende ned med mich, at i haffde en god ende pa thet Staket. Sender jac eder myn swen, at i welie werdes bywde mich till, hwad i giffwe for gode tröst, och om i haffwe noget anned synnerliget pa ferde, som machth pa ligger, huar jac kwnne mik effter retta, tesliges oc om i acthe scriffwe Per Jenson till pa Borholm om then sillen oc all annen erinde, huilket jach will gerna for fordra. Jac haffde ganst gerna sielff wared eder til talss, en i thet ære begarindis. En huad som eder wilie ær, will jac altiid gerna effterfölgia med lifff och machth, sa lengie jac lifffwer, thet Gud kenne, then jach eder herredöme befaler, salig och swnd med lifff och siell till ewig tid. Scriffuid pa Göyxholm die Marcelli pape 1517. M[eo] s[ub] s[igillo].

Johan
Monson.

Utanskrift:

Erlig welbyrdug herre och strengie riiddere her Sten Stwre, Swerges riiches forstandare, sin kere herre kerlige.

459.

Erik Larsson till Hr Sten Sture om seqvestrering af Gustaf Trolles biskopstionde, troligen af Medelpad*), samt sinnesstämningen der och uti Jämtland, dat. Näsen d. 6 Febr. 1517. D. G. A.

Min ödhmyche trothiænæsth nu och altidh. Kæære herre, alth menighe landeth worde öffuer ens vordhe(!), at dij begære aff mek, adh jak skal sæthe laas for al dij kirche herber[gen], her i landeth ær, och inne holla biscobens tiendhe, saa lenghe dij faa et wisse bodh heller breff aff eder igen; sæadan staar deth tel eder ærleghe herredömb, om eder ærlighet och herredöme, om i wille staa mæk tel dar om, daa her jak saa giorth, och alth menughe landheth medh mek, dy wille gärna staa wedh liden, then menughe almogha. The sææghe: bispen gör forrædelse nogh, lekvel han torff ekki göre forrædelse medh thy pæninghe, som her i landeth faller, och ekki skal prosthen faa et korn, for en jak faar eder herradöme scriffelse. Wil och eder herredöme geffe mek eder befoln[ng], daa wil jak sælghe almoghen kornet och göre eder ræghenskap for pæningana. Kære her, gören for Gu[d]s skul och lather dij præsthær her i landet faa naan aghe, dij haffe saa mikketh oppaa mwnnen, som inted göres behoff. Wisthe eder herredömö tædh alth, dij finghe wel skel dar for. Jak har och taladh lönlige medh naacher män aff Jæmthelandh, dij sæghe, wille eder herredömö læghe naadhet aff thij olaghe skathter, som dij haffe, daa wille dij gärne gaa edher tel handhe och lidhe wndher Swæries kronne. Wil eder herredöme sændhe dar naadh folk in i landet, daa wil

*) Emedan i sjelfva brevet icke tydligen angifves, hvilken landsort det egentligen är fråga om, anmärkes, att brefskrifvaren troligen är den Erik Larsson i Frösland, hvilken i ett vid Indals skeppslagsting, torsd. före Scolasticæ dagh (d. 9 Febr.) 1520 utfärdadt dombref, kallar sig: lagmans domhafvande i Medelpadh aff ærlig och velboren man myn herra her Sten Sture, Swerges rikets forstandare vegna (biskop Nordins afskrift i Upsala Bibliotek). Näsen, der brevet är skrifvet, är troligen n. v. Östra och Vestra Näset i Borgsjö socken, der landsvägen från det gamla Svenska Norrland framgår. Frösland, der brefskrifvaren bodde, är troligen n. v. Frostland i Bjärträ socken i Ångermanland, der han också synes hafva varit underlagman.

jak gärne wara medh, vaaghe baadhe lifff och hals, saa sææ-
ghe dij och flere godhe men her i landet. Kære herrer, gö-
ren for Guds skul och laater ekki dij præster her i landeth
fordriffe dij fathijge bönder. Kære herre, scriffer mek tel,
hvru jak skal fara medh ten biscobstienden. Alsvollugh Gud
giffe eder styre och raadhe æfter eder eghin villia tel æv[i]k
tidh. Scriffuadh i Næsen fredaen næsth æfter kinelsmæsse
dagh anno Domini mdxvij.

Erech
Larsson.

Utanskrift:

Ærlegh oc höghborne herre her Sten Stwre, Swæries ri-
kes forstaandare, ödmychelegh kärleghe tel ko[mandes] tetthe
breff.

460.

Henrik Krummedike, höfvidsman på Laholms slott, till K.
Kristiern, med underrättelser från Sverige, dat. Vallen d.
7 Febr. 1517.

Minæ ydmyghæ tilplictoghæ vnderdanighæ thro thianista
tilforne sænde ydmyghælighæ met wor herræ. Kære naa-
dighæ herræ, wel edher naadhæ wærdes at widhæ, ath jegh
kan enghen forfaræ æn nw, som ære komne nedh thil lande-
mærkitt aff the Swenskæ, som skullæ mödhæ i Halmstede.
Jegh sændæ nw i onsdags erchebespen eders naades leydhæ,
som her Tyghæ sændæ megh, och waar myth budh hos honum
i Falkenbergh, oc screff han megh thil, at han wil komma
thil Halmstede nw paa fredag eller löwerdagh næsth tilkom-
mendes och scriffuer, at wij tha skullæ mödbæ honum ther.
Kæræ naadoghæ herræ, maa edher naadhe werdhæs wellæ
widhæ, at her ær en swen hos megh, kom nw fra her Sthen,
mynnæ æn xiiij (14) daghæ sidhen. Han siær, at her Sthen
haffuer ickæ offuer v^c (500) karlæ med alt han haffwer, oc
siær han, ath han willæ gernæ haffuæ folk. Her kom och
en annan swen nedh. Han kom fra bespen i Skare, han
sadhæ, at her Sthen hadhæ giorth bespen i Skare oc bespen
i Lynköbingh op thil Steghet oc willæ, ath the skullæ thalet
mellom erchebespen oc honom, oc the sadhæ, at erchebespen
willæ encthæ thalæ met honom. Som rycthæ gaar aff mæsthe,
the nedh komma, tha siæ the, at her Sten siær, at han skal
haffue fyllest for sith skib snarlighæ ænthen til landh eller

watn, oc maangæ wnyttoghe ordh sia the, ath han haffuer. Kære naadoghe herræ, som edher naadhæ scriffuer om then gengærdh, daa staar hwn til redhæ i the lææn, jegh haffuer aff edher naadhæ, lighæ som edher naadhæ haffuer scriffuit megh thil, ath nar i tilsia, tha skal hwn fram kome hwart i wellæ haffweth, saa haffuer almwghen sakth megh thil. Her met edher naadhæ allsmæctigh Gudh befalendes til ewigh tidh. Scriffwit paa Wallen löwerdagen næst effter Sancte Dorothee dagh, vnder mijt signete, anno mdxvij.

Henrich riddere.
Krumedige

Utanskrift:

Högboren försthæ och mæctogxtæ herræ, her Cristhiern met Gudz naade Danmarks, Norges, Wendes oc Getes kong, wdwaldh kongh til Swerige, hertogh vdi Sleswigh, Holsten, Sthormaren och Ditmersken, greffue i Oldenborgh oc Delmenhost, sin naadige herre ydmyglige.

Original i K. Danska Geh.-Archivet.

461.

Biskop Vincentius till Hr Sten Sture; fönyar sin förut i förning med flera gjorda hemställan, att Hr Erik Trolle måtte mot borgen sättas i frihet, och säger sig vilja gerna resa upp, om han kunde något uträtta för en förlikning med Gustaf Trolle, dat. Brunsbo d. 16 Febr. 1517. D. G. A.

Sincerissimis nostris in Cristo recommendacione, reuerencia et salute premissis. Kere her Sten, brooder oc besynnerlige gode ven. Som wij och her Erich Abramson oc flere goode men talade eder tiill, oc begeradhom i Arbooghe, oc wij framdelis i Westeraars, at her Erich Trolle maathe komme i borghan oc tiill sin gord, och i loffwade, at swo skee skulle, tha i haffde kommeth till Stæket, swo haffuer os warith ther om tillscriffueth oc i thesse daghe tilltalath off nogre them som formaaghet, at wij skule wara hörde med eder. Gud giffwe, wij kwnne wara hörde med eder, swo gerna wij ville bidæ oc mana gaath for then goode herren, ath i ville stæden till borghan, oc thet han maathe bliffwa paa sin gord. Wm han skall liggie længer i fænleth pa Stocholm, ær frwectendes, ath thet wil staa wm hans liiff,

han ær en kleen man tiill hans natur. Thet wore dogh ecke nyttogt, at thet skulle swo lycktes med honum. Kiere brooder, wij bede eder ganzcke kerlighe, at i wele for Gudz och wore kierlighe bön skuld ath raama hans betzste, som wor enkorlighe troo staar tiill eder. Gud skall kienne, om wij wiiste, at wii kwnne æn nw nogheth gaath forarbeede i mellen eder oc werdugste wnghe her Erchebispem oc andre, hwess beehoff giordes, swo gerne wij ville wmaka os tiith wp till eder. Ther maathe og dog nogre goode men læggie sigh wti, at thet maatte komme i bætre maathe. Alzwollogh Gud och alle helgeste Sweriges patroner giffue sin nad, at thet kwnne komme tiill friid oc en good kerligh inbyrdes, the eder beskerme swnd oc salig tiill liiff och siell. Ex curia nostra Brynnolphsboo in crastino Sigfridi Anno &c. d[x]vij, nostro sub secreto.

Vincentius Dei gracia
Episcopus Scarensis.

462.

Biskop Matthias med flera rådherrar, ombud vid mötet i Halmstad, till Hr Sten Sture, angående underhandlingen; stillestånd intill påsk, förslag att från båda sidor frikalla vissa städer från att utsättas för krigets olyckor; lejd lofvad Peder Jute, som tjente Hr Sten Kristiernsson; biskopen själf förordar den påfliga legatens ombud att få inkomma i riket med aflat, dat. Halmstad d. 17 Febr. 1517. D. G. A.

Mathias Dei gracia
Episcopus Strengnensis

Sincerissimis nostris in Domino dilectione et salute premissis. Kære fadder ok herre, besynnerlige gode wen. Tæckis ider herredöme wele weta, at dectingen ær sig swa för lupin, at thii wær ær nw kommit tiil wppenbara feigd, ok haffue wij brukad alla lempar, the oss mögeliga wore tiil friid ok wpslag, ok ibland annan hæskeliga swar, wij hær finge, taa war oss ingen wærre æn mester Johan Rodhe paa the Lybeskes wegna, thii han icke alena nekade oss frij hafin för konungen, wtan jæmpwæll tilsagde oss, at the Lybeske ok andra Wendiske stæder wele göra konungen bistand. Swa frucktade wij, nogot angrip sculle nw strax ske ind wppa richest, ther fore fulle wij paa thet tall, at forwetandes oss, om friiden sculle staa ind tiil pascha, at woret saaka, ider herre-

döme innan tess wille sielff komma konungen tiil ordz, taa kunne ther fölgia bestand med, men wij wiste wæll, thet icke mögeliget ær, icke eller i idre herredömes wilia, ther före loffuade wij Danmarks riches raad ther swar wppa innan for:ne pascha. Haffue wij ok tilsagdt Peder Jute, fordom her Stenss Christiernssons swen, frij leigde at komma wþ tiil Swerige, thii han aktar tiæna antinge ider herredöme eller andra ider wenner tiil dödedaaga, bidie wij kerliga samma leigde matte bliffua hanum hallin. Haffue ok erlige men pawens legater, warid hos oss och förmanad oss, Mattis i Strengenes, paa then eed wij Pawen plictoge ære ok swa paa thet siele gangn, som the haffue medföra, at wij wele förwerffua theres besta hoss ider herredöme ok menige Sweriges riches raad, at the motte frije ok säkre komma ind i richet, at bruka the naader med Swenske men, som the med sig haffua. Tycker oss wara raadeliget, at ider herredöme ingelunda nekar them leigda, thii wor största tilfluckt wij haffua nw paa jorderike, epter komet ær til feigd, thet ær wor helgeste fader pawen, epter wij cristne men ære ok ligge daageliga for cristendomens fiender. Om swa wore, at wij töffuade nogot paa wægen, at wij icke swa hasteliga kunne komma til ider herredöme, thii at wægar göres nu onda, bade wij kerliga, at ider herredöme wele biuda oss tiil, huad swar wij skole giffua pawens legater eller Danmarks riches raad om thet tall som förscriffwed staar, om ider herredöme ok konungen. Tecktis ok ider herredöme tilstædia, at the Lødesø borgare motte tinga sig frije med thet, at idert herredöme wille tilsegia Warbærgs borgare frije i thenne feigde, taa ær thet swa medgiffuid aff konungen, at swa manga köpstæder ider herredöme wille giffua frije her i Halland, swa manga will han giffwa friihet i Swerige. Ider herredöme her med then alsmectugste Gud befalendes med liiff ok siell. Citissime ex Halmstadis Mdx septimo 3:a feria post dominicam Sexagesime, nostris sub signetis.

Ceterique Consilarii regni Swecie,
pronunc Halmstadis constituti.

Utanskrift:

Nobili viro strenuoque militi Domino Stenoni Stwre, regni Swecie gubernatori, amico nostro in Christo sincerissimo, presentetur.

Original i K. Danska Geh.-Archivet, med 4 sigiller, tryckta i vax å en medföljande nu mera lös remsa, N:r 1, Lilje, N:r 2, med 3 rosor och bokstäfverna T. I., N:r 3, Liljesparre, N:r 4, Gylta-vapnet med bokst. B. G.?

463.

Peder Turesson till Hr Sten Sture: försäkrar att hans karlar, hvilka varit i Vestervik, för att hemta hans barn, äro oskyldiga i vådelden i pörtet, utanför slottet Stäkeholm, och Johan Arendsson har med orätt lagt beslag på hvad han der hade qvar; tackar för det i öfrigt ej skett honom något öfvervåld, dat. Söderköping d. 20 Febr. 1517. D. G. A.

Min ödmiwklegha kerligh helsa altydh förscriffne ödmiwklegha medh war herra. Kære herre, verdes eder herredöme ath vetha, ath jak hade senth iij (3) eller iiij (4) kara tel Vesteruik epter myn barn. Meden the vore dher, dha bran pörtet vtaff för slotet. Kære herre, det ær bevestlecth, at ellen var löss om daghen, för en deth bran vtaff om nattena. Fek jak vetet i dagh, ath Johan haffuer latit taget borth dhen del, jag har dher, och skyller myna kara företh, at the skulu haffua sath eell oppet. Kære herre, sa mangha kara jak hade der, dha vil jak vara godh för dhem, at te skulu sto tel rettha för dhen saken. Vill han och leggja megh thell, da vil jak göre der reth fore, som en fatigh man bör ath göre. Kære herre, takker jak edert herredöme gerna och ömiwklegha, ath mik ær ynthe offuer woll sketh vtaff nogen dhen edher tel hörer. Beder jak edert herradöme gerna, at i ekki telstedie, ath han gör mik ekki sondt öffuervol för inghen myn broth. Beder jak eder gerna, at i villen vetha mith bestha bodhe i de ärendhe oc al annan, at i ville oc verdes tel och vendha mik eder vilia thell, thet vil jak gerna förtiena, sa lenghe jak leffuer. I huath motha jak kan, beder jak edert herredöme ömiwklegha, at i vile vnna mik eder scriffuelse tel Johan, ath jak motthe fa den del ighen, han haffuer tagit fron mik. Kære herre, her medh edert herradöme alzmectogh Gud beff[allan]de til ewogh tidh. Scriffuit i Sudercöpfung fregedaghen för fastagongs sönedagh.

Pedher ryddare.
Turesson

Postscriptum å en sedel:

Kære herre, sender jak edert herradöme i (en) utscriffth vtaff den inuentarium scriffthen, som her Nigels Clausson loth anamma pa Stegholm. So myket loth och myn moder fru Margretha antuarda mik, dha jak anamadhe Stegholm.

Utanskrift:

Erligh och velbyrdogh herre her Stens(!) Sture, Swerges rikets forstondare, kerligh och öm[iu]klegh.

Biskop Hans Brask till Hr Sten Sture; igenkallar biskopstionde, som Hr Sten förut plägat uppbära af Södra Vedbo o. Vestra härads mot vederlag i smör och fordrar »skadegäld» af kronan. Postscript. till bref, dat. Rönö d. 10 Mars 1517, tryckt af Grönblad ss. 667—669. D. G. A.

Käre her Steen, i haffua faatt aaff waar tienda i Swdra Widbo och Vestra haredæ xxij (23) tönor för hwar tönna smör, oc haffua i aarligæ hafft mera fördeel i then maata, æn skatten löper i Nörra Widboo. Waar kyrkio ær mykit til athers, ey ath enast i for:na maata, vtan jämwæll för thet skadagæll, cronan hennæ longliga plictog haffwer warit, som waar helge fader paaffwen eder och rigesins raad tilscreff, til thet herramöte i Telgæ. Nw stwndher oc feyden til, och æro tha faa i thenna landzændæ naagadh förmaaga honom til beskydding, ther doch nest liggher för dörene, oc æn tha ath wij gerna ville waart fædernis rike hielpa fördægtinga baade eder oc os til goda, kwnnæ i sielffuæ merkia, hwad wi ther til göra kunnæ, naar i taga fraa os thet litla, wi haffua aff eder, oc ther fore kunna wi ey længer wmbæra waar egin rænta, som edert herredöme væl kan merkia. Tækkis eder, som i os offta loffuad haffua, försee os med nagen then deel, wi naaget med waare belaathnæ, vilia vi saa nest Gudz hielp bewiisa os æpter waara ytersta förmaaga thes yterligare eder til bestaand oc goda, ath brysten skal ey finnas paa waara sida. Bywder os, kære her Steen, her om eder wilia, ther wij os gerna æpther rættha. Cum hiis iterum in Domino feliciter valeatis.

Biskop Matthias till Hr Sten Sture; tillstyrker honom att antaga det anbud, K. Kristiern gjorde på mötet i Halmstad att frikalla några städer här i riket från att brännas under kriget mot recipocitet, hvarom en borgare i Lödöse kommit för att tala med Hr Sten, dat. Strängnäs d. 10 Mars 1517. D. G. A.

Matthias &c. lika med N:r 414.

Käre her Sten, fadder ok besynnerlige gode wen. Nu wij wore i Halmstad, bleff oss til kenne giffuid, at konungen ær til friidz at förszæchre nogre städer her i Swerige, at the

icke skole bliffua brände i thenne feigd, om ider herredöme teckis ther emot tilsegia swadana friihet nogra städer liggien- des i Danmark, tycker oss wara raad, at ider herredöme swa gör, och kan thenne Lödesö borgare Lasse Jute ytermera her wtinnan thala med ider herredöme, huilchet wij then alz- meetugxte Gudh ok Sancte Eskill befale salig ok swnd tiil liiff ok siell. Citissime ex Strengnesia Mdxvij 3:a feria post dominicam Reminiscere. Nostro sub signeto.

466.

Ture Jönsson till Hr Sten Sture; förordar enträget den Påf- liga legatens ombud för insamling af aflatspenningar, ehuru biskopen icke är dem mycket benägen, emedan han fruktar inträng i sin insamling för S. Brynolfs skrin, och begär att få Dal i förlänning mot löfte att väl akta på dess försvar, dat. Lindholmen d. 14 Mars 1517. D. G. A.

Venligh och kerlighe helsen nw oc altid tilförende send med vor herre. Kere herre, swoger och besynderlighe ven. Tha jach var i Halmstade [i] rigesens verff, kom ther the gode men, legatens commissarii, til verdig fader, her biscop Matz, ödmygelige oc kerlighe begerende, at hans nadhe ville vare theres bidere til idert herredöme, ath the motthe oc the- res öffwerste komme her in i riiget med then Gudz nadhe oc aflatt, them aff vor helgxste fader pawen medhgiffwen är. Tha loffuede forne verdig fader vele thet forverffwe til thet beste oc vidhe them ther vppa i (ett) swar igen innen paske til Vardbergh. Nw i gaar fik jac twenne theres scriuilsse, kerlighe begerende, at jach ville tale theres beste i forne arende. Ytermere röre the i samme scriffuilse, ath verdigh fader, biscoppen i Skara, skulle giffwe them swar pa iders vegna, oc sende the mich i (en) copie aff thet swar, the fyghe fron hans nade, huilke breff oc copier jac ider nw sender, som i ma merke theres gode tilbud oc beger oc huat swar, them pa ider herredömes vegna giffuit er. Kere herre, epter thet thenne sware pestilencie allestas i riget reger[er], oc saa for thet store orlogh oc openbare feygh tilstwnder rigen mel- lom, ere alle tesse gode men i Radet oc jac i thenne lans- ende kerlighe begerende, at sadane Gudz nade ok aflath mothe komme in i riget, ath alle rigsens inbyggere motthe affskrape synden oc sielen mötthe forwares. Tess gladere oc tryggere ville the, jac oc alle andre, haffwe liiffwet ospart for idert oc

rigsens bestand oc beste, ther i intet skwle twile vdi, ath vii jw alle gerne göre vele, ner oc huar oss tillsex, en dogh then verdige herren i Skare er icke velvillig tiil, sadane nadher skal komme, ty hans nade frycter, icke faa saa myget gwł oc sölf som Sancti Brynolffs skrijn kan fulkomnes med, som nw begynth ær, om the nader komme forsk[riffuijt] star. Jac kan dog veel formerkie, ath the paa ingen side kwnne nödge nogre men giffwe them mer en som honum sielff teckes. Kere herre, acther ederth egeth, vorth, rigsens oc then menige manss besthe oc besynder granlige, huath hielp eller trösth, i haffwe aff the Tyske forster oc herre, tesligis aff the Vendiske städer, som i mest liith haffwe tilsath. Item kere herre, skal nw vor heligste fader powens bider icke komme in i riget, epther hans hellighets beger, tha ær fryctende ogonst &c. thet Gwd forbyde i vor tid ske skulle. Ty beder jac ider ödmy[geli]ge oc alle tesse gode men i Radet ære, ath for:ne afflath oc sendebud motthe i riget komme, at vii alle motte faa sadana Gwdz nadhe, ider oc oss alle til hielp oc trösth, oc lather thet icke forwende for sadane sak, forsk[riffuijt] star. Thet ær alles vore oc then menige mans k[er]lige bön oc begere. Kere herre, tager thenne myn skriffuilsse til thet besste, jac haffwer henne i en god acth oc meningh vtskriff[uijt], sa santh mich Gudh hielppe, oc huar jac kan vare pa idert oc rig[sen]s besste nat oc dagh i alle motthe, skole i fynne mich velvillig til oc myn hals ospar, sa lenge jac liffwer, thet Gud kenne oc Sancte Erich konungh, then jac ider medh liff oc siel til ewig tiid beffaler, oc helsser myn fruge medh M (c:1000) gode netter. Hastelige aff Lindholm lögerdagen nest epther Sancti Gregorii dag Mdxvij vnder mit signete. Her vppa beger jac kerlige ider gode suar, ther jac altid retther mik epter.

Twre ridder.
Jensson

Utanskrift:

Erligh velbyrdugh man oc strenge ridder, her Sten Sture, Sweriges riges forstandere, sin kere herre oc höffuisman kerlige send.

Postscriptum å en lös sedel:

Kere herre, som jac tilförende aff ider begeret haffuer thenne lansende Dal, om thet ær ider vilie, at i vele vnne mich then i forlæningh, tha vil jac nesth Gudz hielp göre ider oc rigeth tiensthe, for ath forwaret i alle motthe, saa i

mich tacke skole. Kere herre, ær thet icke til vilie eller i vele icke sielff vmbereth, tha beder jac ider kerlige, at i vele acthet, at han bliffuer velforuaret, saa han icke gar ider eller riget ifraa, oc vden ther actes tes nogere vppa skwter oc bather, tha haffuer jac oc flere mine granne liden trösth pa thenne side oc skole altid theden venthe Söffrin Skoning oc hans methiel[pere]. Kere herre, om i begere tesse gode men aff Radet vp til ider, begerer jac kerlige, at i vele offwerse met mic, at jac bliffwe heme, oc acthe pa thenne lansende oc idert besste i alle motte, som machth vppa ligger och i mich tiltroth haffwe, oc beger jac gerne oc kerlige iders gode swar, huat ider villie ær.

467.

Staffan Henriksson till Hr Sten Sture; han skall nu begifva sig till Helsingland, att hålla några ting, som återstå, och är allmogen Hr Sten mycket välvillig, men han kan dock låta dem veta något om underhandlingen med Danmark; blir det någon dagtingan med ärkebiskopen, bör denne sätta gode män i borgen; Mickel Eriksson hade mött med 40 karlar i Upsala, å väg till Stäket, men dem har Staffan hemförlofvat; dock äro de villiga att komma, när derom tillsäges, dat. Upsala d. 15 Mars 1517. D. G. A.

Mine ödmiwke thro thianisth altidh kerlighe forsændh medh var herre. Kære herre, ma edhers herredom vetha, ath jak dragher nw i strax i dag aff stadh in ath Helsingelandh, ath tingha the tinglach ther igen stha. Om sa ær edhers herredom tækkiss ath skriffua tith in i landith, hwre the dæktingan sik haffuer i mellom riken, Swerighe ok Danmark, thet star til edher, som jak haffuer hörth ok hörer, ath almoghen i landith ær edherss herredom ganske vælwilig. Æn kere herre, om sa ær nogre godhe herrar lægghe sik vin om nogon godh dæktingan i mellom edherss herredom ok ärkebispem, tha vare thet radh, ath thet faller vthi eth goth midel ok dæktingen, om han sæther godhe men i loffwan for sik, ath han ær edherss herredom ok Sweriges rike for en thro man, som thet sik bör, som mik tykker. Kære herre, komber konunghen, som rykthe gaar, tha ær nogh tænkændiss i moth honum, som edhers herredom bæther fortænker, ok om konunghen komber ok Gud gaffwe nadher til, ath wii kwndhe giffwa honum ok hans eth kwasthe badh, sa thet kwndhe sidhan komma i dag

ok fridh i mellom riken, ok bispen ekki ville vara sa thro ok ræth pa sin sidho, som honum bordhe, tha matthe æn tha finnass radh til ath göre ther nogoth til. Item kære herre, ma i ok sa vetha, ath Mikel Eriksson han möttthe mik her i Vpsala medh en hop, xl (40) lösningha karla, ok hadhe aktath sik til Stækith, ok badh jak them fara hem igen, thet giordhe jak pa ederss trösth, mer æn the sadhe, en annan tiidh, nær the fa bodh, vele gerna vara vedherredho. Her medh ederss herredom Gudh alzmektog och Sancte Erik koning beffallandes. Snarlighe aff Vpsala dominica Oculi i fastonne Anno Domini Mdxvij, vnder mith signeth. Kære herre, var thet ok radh, i lathe holle ederss hesthe pa stal i sommer.

Staffan Henriksson,
ederss embetsman.

Utanskrift:

Ærligh högboren herre ok förste her Sten Stwre strenghe riddere, Sveriges rikess forstandere, sin kære herre.

468.

Nils Bosen till Magnus Gren; tackar för underrättelsen om en angivelse af några bönder från Tjust, hvilka ligga för Stäket, och på det han må kunna ådagalägga sin oskuld, önskar han, att någon sändes ned, att tinga med allmog, dat. Vinäs d. 26 Mars 1517. D. G. A.

Wenligh kerligh helse nw och altiid forsænd medh wor herra. Kære Moghens, synderlegh godhe wen, mo i vethe, her Holger skreff megh tiil, at i haffde honom tiilskriffwit, hwreledis ther skwlle wære naagher böndher aff Tiwsth for Stægeth och sacht for then gode herræ her Steen, at jach skwlle fortallet hans herræ döma och yttermere raadhe ther til, ath jach skwlle giiffwe megh op i landeth tiil mine gaardhe eller andherstedz ther oppe, hwre megh tyctes, och skwlle wære frychtendis, at jach skwlle bliiffwæ forraadhen aff böndher, om jach bleffwe her nedhre. Kære Moghens, jach tacker edher ganske storleghe for edher velweligh, at i welle giiffwe megh saadant tiil kennæ, och bedher jach edher, at i welle biwde hans herræ döma tiil, om hanom tectis at sendhe naagher gode men hiid nedher, som tingedhe med almoghen. Jach wel

gernæ komme ther medh och göre redhe for megh och lægiæ megh saadant tall fraa. Then som haffwer förtt megh saadant oppa, han haffwer lwget megh vtoffwer, som jach wel bewisse med manghen danne man, och effther saadant tall er her vtkommet, thaa bör thet her vtledis. Sidhen vel jach gerna geffwe megh tiidh opp, som jach haffde gærnæ gorth, haffde jach torth. Edher med Gud beffelindes, thet edher er tiil velegh gör jach altiid gernæ. Helsser edher kære hwstro. Datum Vienes anno Domini Mdxvij altera die annunciacionis beate Marie virginis.

Niels riddher.
Bosson

Utanskrift:

Erlegh, velbyrdwgh man, Moghens Green, höffwesman paa Nyköppingh, kerlig sendes thette breffh.

469.

Riksföreståndaren Hr Sten Stures kungörelse till Ståkeborgs län, om det misslyckade försöket att få fred och den förestående ankomsten af en Dansk här, för att undsätta Gustaf Trolle på Ståket, med påminnelse om de olyckor, som föregående ärkebiskopar bragt öfver riket genom att inkalla utländska konungar, och uppmaning till alla att hålla sig färdiga att med vapen möta fienden, när bud derom kommer, dat. Stockholm d. 29 Mars 1517.

Jak Sthen Stwre i Ekesjö, riiddare, Sweriges riches förstandare, helser edher, cronenis skatskyllughe böndher, landbor och menighe almoghe, som bygge och boo i Stekæborgx län, kärilige och ewinnelige med var herre. Kære venner, edher drager væl allæ thil mynnes, ath jak skreff eder thil fra thet herrämöthe, som i Arboga stod om nyaars tid nest förlidhen*), ath jak och Richesins Raad ville en tha haffue vare fulmechtige senningebod tiil konwng Cristiarn och Danmarck Riiches Rad och en tha tilbiwda, som vii altid thiilförende giorth haffue, alt thet som drage kwnne tiil frid, sæmie, endregt och kärlig richen emællan, sa ath thette skadelige, förderuelige och langlige örliigh, som Danske men aff nogre infödde, wrangwise, Swænska tiil skyndare ok medhiælp

*) Riksföreståndaren Sten Stures kungörelse till Lösings häråd, dat. Arboga d. 6 Jan. (1516, tryckfel för) 1517. Hadorph, s. 454.

her in oppa rikit med roff, mord och brand langlige, i mangh aar, önkelige bedriffuit haffue, huilkith oss ey nw eller æn tiil förene nakoth hiælpa kwnne, vthen kwngen vil jw ændelige hiit i sommar med thet aldra första med then aldra mesta makth, han kan aff stad komma, besynnerlige för then skuld, ath han vil vnsætthiæ ærchebispen pa Sthæket, som han honwm med sin breff och insigle loffuat haffwer, och ærchebispen sielff för mik i erlige herrer och gode mentz nerware bekend var then tiisdagen næst för Sancti Gregorii dag nw i fastes, tha jach böd, radde ok badh honum, ath han skulle gaa frii ok szækær aff Stækx slot med alt thet honom, hans swena, Vpsala domkirke, ærlige, gode qwinnor ok faderlösse barn tiil hörer, ok bliffue vid sin domkirke ok bishopsdöme, och om slotthet ville jak haffue sath i rættha för andelige och wartzlige, hoo thet behalla skulle. Thet böd jach tiil i en god acht och meningh, at mannastörtningh och blodz vthgiwtelse, langlig skade ok fördarff skulle nw ey skee pa Swens[k]t blod ok Sueriges riche, som i ærkebiskops Jönssa tiid skeddhe, tha han fördreff högboren försthe, kwnwngh*) Karl, inföddan konwnge, och thog kwnungh Cristiærn med stora falskheth hiit igen, ok ærkebischops Ja[ko]bs tiid, tha han med sine medhiælpere fördreff gamble her Sthen och tog kwningh Hans hiit in, mot menige Sweriges almoges ja ok samtykke, ther Swenske men sidhen sa mykit onth lidit haffue, och en daglige för öghen ær. Alzmechtig Gud ok alla richesins helige patroner affwænde ok forbiwde, ath then wnge ærchebiscop med Stækx slot ok siit partii skwlle macht faa, at draga oss hiit in i riket, vthhoffwer halsen, then kwnwngh(!) Cristiærn, som Swenske men saa myket onth achtat ok loffuadh haffwer, för sin faders ok fader faders ofærdh, som the her i Swerige for therass orætwise farit haffwe. Tha bliffue vii alla fordarwade, riche ok fatige, födde och ofödde, thet oss för Gudi och vara epeterkomande ey swarligit vare. Hwar före, kere vener, beder jach eder alla, och oppa thet hulskap, i mik paa Sweriges chrones vegna loffuad ok tilsacht haffue, tiilkræffuer, rader ok högelige förmaner, at i alle ære wedereda med edhers arbost ok gode verie, nar i min bod eller scriuelse ther om fanghe, eller eders egin husherres ther om vndheruisendis varder, sadane roff, mord, brand, skada och fordarff, som han achther göre her in pa rikith, aff verie, her ner eder och annar stadz, huar thet behoff göres kan, som fader ok forældre for eder, och i thesligis altid giort hafwe, som ærlige, thro dannemen. I mottha försymandes

*) Står : kwnwngh.

thetta ingelunde, saa frampt i göre vile thet, eders fadhernes riche, eder sielffue och then menighe mantz, födde ok ofödde, kan komma tiil goda och langlig bestandh, ther jak alzinthet twekar vdinnan, at i och jw sa gerna göra vile, sa nw som i altid tiilförenne giorth haffue. I huad motthe jach kan vetha alles edhra besta, goda gangh och longliget bestandh, ther skulle i finne mik væluiliogh tiil, sa længe jak leffuer. Edher alla her med alzmechtigh Gud befallandes. Scriffuith paa Stocholm dominica passionis Anno Domini Mdxvij, vnder mit insegle.

Original i Riks-Archivet, med en nära samtida påskrift å baksidan lydande: Stenonis Sture junioris contra archiepiscopum Gostauum de castro Stæk.

470.

Måns Jonsson till Hr Sten Sture; han har efter befallning hållit ting med flera kringliggande härader, och öfverallt lofvade allmogen att dag och natt vara färdiga med »harnesk och värja», hvar det erfordras; en prest i Forsa i Helsingland har låtit slå 20,000 Dalpilar åt Gustaf Trolle, men en hans dräng har gått ifrån honom hellre än att åtaga sig att föra dem till Stäket; Erik Geting har två gånger kommit till Stäket med penningar, dat. Vesterås d. 3 April 1517. D. G. A.

Min ödmiwke tro thianisthe altidh for sænth medh Gudh. Kære herre, som jak fik eder herredömess scriffwillsæ, ath jak skulle tinga medh alle almoghen öffuer Torstuna ok Aswnda, Siende, Norbo, Tiwrbo, Thuhundrass heradh ok Snæwingen, huilket jak ok saa giorth haffuer eppter eder herredömess scriffuillsa ok befallningh, ta swarade all menige allmogen medh en samedh mwndh ok opprækta hender, atth the ville alle vara tiill rede baade dagh ok natth medh the rass harnisk ok wærie, ee huarss som behoff kunne görass for Swæriess krjoness bessta. Framdeliiss ma i vetta, kære herre, atth her kom en dreng fra her Larens i Forss i Helsingelandh ok lotth han mik forsta, atth forne[m]pde her Larens haffuer lotthet sla xx^M (20,000) Dalepiill tiil erkebispens behoff, ok ville han nöda thenne samme dreng till atth föran yn tiill pa Stäket, huilket han ey göra ville. Thii gaff han siigh fra honum medh omyne ok ær han æn nw her i byn tiill stædes. Och ma i vetta, kære herre, atth Getingen haffuer vndsath erkebispem pa Stäket thuua ressor medh pæninga, sedan thet bleff belagdh, tiill atth löna syna

suæna medh. Thetta haffuer samme dreng mik altth vnder-
uissth for fwlle sanningen. Ingen annan synnerligh thiende
haffuer jak biwda eder herredöme tiill paa thenne her tiidh.
Her medh eder herredöme alzmektogh Gud befallandiiss
medh liiff ok syæll. Scriffuid pa Vesterarss slotth compas-
sionis beate Marie virginis anno Domini Mdxvij.

Monss eder tianere.
Jonsson

Utanskrift:

Erligh vælbördogh man och strenge riddare her Sthen
Stwre, Suergiss rikiss forstondare, sin kære herre öd[miukli]ge
sændiss thetta breff.

471.

Peder Turesson till Hr Sten Sture; beklagar sig öfver Hr Erik
Johansson och hans son Gustaf*), med anledning af en
den förstnämndes penningfordran, hvarför gods i Upland
voro af Hr Erik och Gustaf Kristiernsson lemnade i pant,
dat. Ståkeholm d. 4 April 1517. D. G. A.

Min ödmykelige kærlige helsse altith förskrewen medh
war herre. Kære herre, tækess edher haredöme adh wele
vethe, adh jak hadhe mith [bud] i Oplan adh lathe hænthe
mik mith affreth. Kære herre, daa far her Erich Johansson
och Gösste Erichsson, ehvar dhe kwne spörte mith giodhz
[p:godz] och tage borth affredhet. Kære herre, her Erich
Johansson hadhe sith bvdh i aar her med nakre pæninghe,
och dheth var ikke nær saa mygeth, som han ær mik skyligh.
Dher faare wille jak inthe tage dem. Kære herre, Gösste
Ericsson war och hær hoss mik i hösth[es], daa sade jak til ham,
adh jak ville komme til Oplan i sommer och ha dhe breff
op med mik, som lydhe paa den gæl, dheth badh jak honom
sighe sin fadher. Kære herre, jak vil gärne staa ham til
rætthe for ederth haredöme. Han skal aldregth beviseth, adh
jak har giorth honom nagen vræth, dii tykkes mik, ath mik
sker vræth, adh mith skal tagess mik saa wælleligh i fraa.
Kære hære, edher drager væl til miness, adh jak lædh eder
haredöme för staa om xx (20) löde march sölfh, jak hadhe

*) Sannolikt är detta det äldsta nu bevarade dokument, hvori K. Gustaf I.
nämnes.

lænth Gøsthe Kresterson, dhēt godhz han fik mik dher faare, dhēt har och her Erich borthe. Kære hære, bedher jak edher hæredöme ödhmykeligh, adh ville vndhervise dem, adh dhe göre mik ikeke [ö:icke] sadant avervaal. Jak vil gärne staa dem til ræthe, och dhe göre mik dhēt samme i gæn. Kære hære, hvadh jak kan vare edert hæredöme til ödhmydh(!) och tiæniæsth wil jak altith gärne göre. Her med edher hæredöme dæn alsmæktiga Gvdh befalendes och Sancte Erich bode med lifff och siæl til evigkth. Skriveth paa Stækeholm Sancte Ambrosie dagh anno Domini Mdc pa dhēt xvij.

Pædher redher.
Twrson

Utanskrift:

Erligh och wælbyrdigh man hær Sten Stwre, Swærikes righe förstandhere, sin kære hære ödmykelighe.

Original i K. Danska Geh.-Arkivet.

472.

Holger Karlsson till Hr Sten Sture; har fått det bref, som han skall kungöra för allmogen i länet (N:r 469); det nybyggda skeppet har ännu ej fått tackling och segel, men kan nog ligga säkert inom slottets bro och pålar; både biskopen i Linköping, som varit der och vigt skeppet, och Nils Boson hafva försäkrat att vilja bevisa sig mot rikets fiender, som sig bör, dat. Ståkeborg d. 6 April 1517. D. G. A.

Min ödmywklich tro tyænisth nw ok altiid tilförene scriff-
uith medh war herre. Kære herre, teckes edher herredöme wetha, ath jak fiik ederth breff i gaar, hwilkith jak skulle lathe kynne för almoghen hær i Stegeborgx læn, hwilkith jak oc göra wiil medh thet alraförste, som mach oppa liggher. Rörer edhert herredöme och om thetta skeep, hwar thet skulle besth liggia förwarath, eller i skulle senda folk hiith oc hen-
thet tiil Stokholm. Taa kan edhert herredöme wæl sielff för-
märkia, at thet ær ey brath segelredhæ, forty her ær ey takel eller tog tiil, ey eller segel, ey tiæner thet eller wæl at löpe innan skærs medh, men wthan skers weth man ey, hwrw wæ-
dret wiil haffwe siig eller hwad mach i wæghen ær. Hwad edhert herredöme tykkes therom, thet sæther jak in tiil edher. Mæn min mæning war saa, om edhert herredöme saa tiktis,

thaa hade jak aktad læggiat innan Stegeborgx bro oc paalar, oc wiil tilhielpa medh liiff ok macth, ther forswarath thet yterstha myn macth tilsægher. Hopes mik, ath thet skal inthet bliffue skadendes, wthan saa medh skæl, at Stegeborgh bliffuer nagoth langsamth bestallet, som Gud forbywde, at han komme fra Swdherköping och kwnne tæden at faa skep och skwthor, ok göre naghan skade ther in oppaa. Ellis hopes mik, ath thet skal inthet bliffue skadendes. Inghen synnerligh tydende haffuer jak idhert herredöme nw tilbywde annath en then godh herre biispen i Linchöping war her ok wiigde skepet, thaa thet lop aff stapwlen. Sporde jak honum at, om nagoth anfal komme her wppa landet aff rikesens fyande, hwru han wille haffwa siig ther ibland. Tha swarade han, at han wille bewise siig medh Swerikes almoga, som honum borde göræ för siith fædhernes ryke, effther synne ytersta makth. Teslikes war jak hooss her Niels Boson i fastha oc sporde honum at om sammæ ærende. Thaa fik jak samma swar aff honum. Hwad edhert herredöme ær til wilia, ther skwle i altiid finna mik wæluiliog tiil medh liiff oc makth, thet Gud skal kenna, then jak edher beffaler medh liiff och siæl tiil ewigh tid. Scriffuith paa Stegeborgh palmmandagh anno Domini Mdxvij.

Holgher ridder.
Karson

Utanskrift:

Erligh welbyrdogh man och strenghe ridder her Sten Stwre, Swerikes rikes forstandara, ödmywklich tilkomandes thetta breff.

473.

Claes Kyle till Hr Sten Sture; för vining af krisman (den heliga oljan) hafva prester rest från Upsala till Vesterås, presterna i orten vilja icke lemna någon proviant, utan det tages med våld, men de som ligga på Stäket hafva fått sina inkomster seqvestrerade och sålda; han skall ditskaffa proviant fjerde dag påsk, dat. Upsala d. 8 April 1517. D. G. A.

Mine ödhwike thro tjänisth nw ok altiidh. Kære herre, ma edhers herredom vethe om kristmen, tha vare the presther redho, nær jak kom i byn i Vpsala, ok foro strax theres vægh til Vestrearss æffther ath læthe ther kristmen vigia. Item ma

ok edherss herredom vethe, som i mik beffalthe, tala til the presther om nogon spisingh, tha faar jak inghen godh swar aff them, annan æn jak faar inthet, vthan jak skal taga vppa med hardhe handh. Huath i biwdhe mik til her om, ther kan jak rættha mik æffther. Item om the presther, ther ligge pa Stæketh, tha haffuer her Jönss Jonsson, borgemesteren i Stokholm, Mester Larensse deel for pæningha til köpss i Spangha sokn, vtaff Eedh, Solentwna ok Girffälla. Item Mester Jonss deel i Rodhen haffuer en borgere i Öregrundh, ok Oloff Valram haffuer eth skeppund humbla, som Mester Jon tilhörer. Item haffuer jak anamath nogoth miöl her i Mesther Jonss gard, som jak lather baka i brödh, som skal komma til Stæketh innan fa dagha. Kære herre, biwdher mik til om ederss vilia, huilken jak altiidh gerna göre vil. Item vil jak ok lathe komma badhe öl ok brödh til Stæketh, huath [jak] kan aff stadh komma innan fiärdhe dag paska. Her medh ederss herredom alzmektog Gudh ok Sancte Erik konungh beffalandes. Snarlighe aff Vpsala klokke odhensdag Anno Domini Mdxvij.

Klaus
Kyle.

Utanskrift:

Ärlig högboren herre ok försthe her Sten Stwre strenghe riddere, Sweriges rikess forstandere, sin kære herre.

474.

Erik Abrahamsson till Hr Sten Sture; de bref, Hr Sten i Arboga hade lofvat sända till hvart härad, äro ännu ej komna, och kan han derföre ej tinga med allmogen; efter Vadsbo och Vartofta härad rättar sig nog hela landet; men der finnes ock »en skröbelig allmoge», (3 eller 4 bönder, som hafva konungens bref, sedan sist han var der och som tala till hans bästa); det är derföre mycket nödigt att Hr Sten uppmanar dem till trohet och lydriad; tillstyrker för K. Kristierns förestående infall förlikning med G. Trolle, dat. Skara d. 9 April 1517. D. G. A.

Myn weluellige och ydmyge kerlige helssen nw och altidh til foren scriffuedh med wor herre. Kere herre, som i loffued i Arbo[ge], at i skulle haffue scriffuid almogen til i huarth herred her nedre, saa kom her ingen breff til them en nw. Kere herre, saa thycthes meg en nw nyttoeth oc

ganske radelieth ware, at i scriffwe them til aluerlige, at the ware hörege och lydöge, ner jag them til sade pa edre och rigesens weyne, oc at the ekki lade befynde them med nagen oredliched imod sit federnes ryge. Kere herre, maa i wisselige tro, at wden i scriffwe them nw aluerlige til, tha er her en ganske skröbelig almöge neder, som han haffuer til euentyr warith i langh tidh oc er thet ey wndrendes, for thy jag haffuer sport op iij (3) eller iiij (4), som hafue kungens breff, som han gaff them, tha han han var her inne sist, och the samme tale en nw fast paa hans beste, ner the komme thes wid. Kere herre, ware nagen tilfelle til, at erkebespen oc i kunne bliffue forlicthe, kunne wel radelieth ware efter lanssens legleghed, som nw tilstunder. Kere herre, beder jag eder kerlige, at i icke tage meg til mystyckes, at jag scriffuer eder her naged til om, for dhy Gud skal kenned, at jag wil jw saa gerne wide eder welfarth, som jag ware eder eyen kötzlich bror, och weth jag oc wel sielff granth, at Gud forbyde eder ginge anners en wel, tha tuilede mig inthe wdij, at jag matthe inthe thy bedre(?). Kere herre, maa i oc wide, at jag kan inthe tyngde med almögen, for en jag far ederth breff oc huad the suare i Wasbo oc Wartoffthe herred, thet suare the fuller offuer alth Westergöllen. Kere herre, er her ingen besynnerlig tidende, jag kan biude eder till om paa thenne tid, wden alle the fran Danmarch komme sie, at wii fullelige skulle wenthe kungens komme i sommer med thet förste, oc somme sie, at han wil falle in i landet med iij (3) here, en til Stocholm, annen til Kalmarne, iij (trede) in i Vestergölandh, huilked jag inthe tror, at han skyl saa folked at, wden han hade alth for mygen machth. Kere herre, inthe ydermer, men eder at ware til kerlig oc ödmygh tjenesthe, med lif och machth oc lide ont och got med eder, ther skule i fynne megh weluellig til, lige som eder eyen bror, thet alzmetig Gud kenne, huilken jag eder befaller med lif och siel til euig tid. Aff Skare skertorsdag Mdx7^o.

Erich
Abramsson   ridder.

Utanskrift:

Erligh och welbyrdigh herre oc strenge ridder her Sten Sture, Sueriges riges forstander syn kære herre.

475.

Johan Arendsson till Hr Sten Sture; allmogen hade vid tingen, då Hr Stens bref upplästes svarat, att de skulle vara färdiga afvärja rikets förderf; emedan slottet, då han det emottog, var blottadt på lifsmedel, räntan uppuren och af Östbo ännu intet hade influtit, hade han måst skuldsätta sig, och hör derföre med bekymmer, att den socken, han förut haft i förläning, skulle lemnas åt Mickel Erikson, och begär att få behålla den, dat. Ståkeholm d. 17 April 1517. D. G. A.

Myn ödmiwke kerlighe helsen altiindh tilförende sänth medh var herre. Kære herre, verdes ider herredöme vethæ, ath jach fek ider scriwelse nw langhe fredagh næst förliden och idert breff til almoghen, och tingede jach med them efter ider herredöme scriwilse, tha gawe the mich för swar paa ider wægne, ath te gerne ville aldelens redebön vare, ath hielpe affwerge rikessens och iders skade och förderff. Kære herre, som idert herredöme och scriwer, ath jach skal forware Stægholms slot, huilket jach och gerne göre vil efter myn yterste förmoghe, swa ath idert herredöme skal tet spörge, ath myn försymilse eller bristh skal ey findes i noget mate. Kære herre, kom en myn swen aff Oplandh och vnderuiste mich, ath idert herredöme hauer förlänth Mickil Erikson en aff te soknar, som jach hauer haft i förlänigh aff eder. Vare tet ider herredömes villie, tha bade jach ider ter ganske kerlighe om, ath i ville vnne mich then sonk igæn och then förlänigh, som jach hauer för hafth, til thet som idert herredöme hauer mich nw förlänt. Kære herre, vil jach göre ider och riket swaa godh tjeneste, som noghen annen ter aff göre skal. Ær myn tro swa godh til idert herredöme, ath i ekkæ villæ vethæ myn skade heller förderff. Kenne Gud, ath jach hauer seth mich i stor gæl, seden jach fek thetta slot, ti jach fek thet ganske blot, och renthen var al opburin, ter jach skulle löne swennena medh, aff Ösbo fek jak en alzintet. Kære herre, beder jach för Gudz skyl, ath i vethe mith bæste. Jach vil vare then thet förtiene vil medh lif och mach, swaa langhe jach lewer. Her medh ider herredöme alzmetigh Gud befallendes och Sancte Erik kwngh. Scriwet paa Stægholm vi dagh paske anno Domini Mdxvij.

Johan
Arendson.

Utanskrift:

Erligh och vælbyrdigh man her Sten Stwre, Sweriges rikets förstander, sin kære herre ödmiwkeligh tilkome thette breff.

Biskop Matthias till Hr Sten Sture, med anledning af hans bref, att K. Kristiern afsändt en stor truppstyrka, har biskopen uppbadat sina svenner och skall sända dem till Stockholm; tillstyrker utrustning af Hr Stens skepp samt utskrifning af köpstadsmän och bergsmän, dat. Strengnäs d. 19 April 1517. D. G. A.

Matthias &c. lika med N:r 420.

Kere her Sten, fadder ok besynnerlige wen. Som ider herredöme scriffuer sig haffua fath wisse tidende, at konung Christiern fick om Vorfru tijdh Annunciacionis nest förlidhen xiiij^m (13000) rytters, ok nogra daaga ther epeter sände han thöm til siös ok gaff them alt Sweriges riche tiil sköfflingh &c., therfore ær nu ider herredöme begærendes, at wij wele tiil hest sända wort folch tiil Stocholm med fulla wærie, at wara ther wiid handena och rede at affwærie richesens scada. Swa kenne Gudh, kere fadder, tiil at fultgöra ider herredömes begær ære wij ganska wæluilioga, ok haffue nu sænt bud epeter wora swenna, som ære vt fodering, aktendes them skynda tiil för[scriff]ne Stocholm the mæst wij kunne aff stad komma. Tycker oss icke wara oraad, at ider herredöme wele lata betæcke Izaren Henrick och nogre andre smaa skip, tesliches til scriffua the köpstæder her wppe [i] landet ok bergxmen, at the ok komme, alla the, som kunne göre wærie, at förmena rigesens fiender thet första andfall ok awærkan. Wored saaka, ider herredöme wore begærendes worth samtal ock raad om nagen deel, taa wele wij gerna vmaka oss til Stocholm, eenaar wij her wtinnan faa weta ider herredömes wilia. Hwar wij kunne &c. lika med N:r 438. Datum Strengnes dominica Quasimodogeniti, nostro sub signeto, Mdxvij.

Biskop Otto till Hr Sten Sture; uppgiften, att K. Kristiern sände åstad 13,000 ryttare, behöfde man icke sätta någon tro till, ty ingen furste i Tyskland, blott kejsaren och konungen af Frankrike kunde sätta upp så mycket krigsfolk; biskopens svenner hade mestadels sålt sina hästar; men de skola med det första komma; begär få del af märkliga nyheter, dat. Vesterås d. 21 April 1517. D. G. A.

Otto Dei gracia
episcopus Arosiensis.

Sincerissimis nostris dilectione et salute premissis. Ma
i vetha synerlig goda wen, kere her Sten, som i scriffwen oss

tiil, ath Lasse Jonsson sadhe för edher, ath koningh Cristiern senth astadh xiiij^M (13,000) rytther, hulkijth som i behöffwen ec[ke] siæthia ther nogher tro tiil. Then yppersta förstæ, som ær i alth Tyslandh kom[mer] ycke sa mikyth folch astadh, som ær retthe goda criss knechter, wthan kessaren eller koninghen aff Franckarike, men tha ær thet radh ath taga ware oppa, med[an] man skal ecke halla sin fyendhe for fulfal. Som i scriffwen oss tiil, at i wille haffwa ware swena tiil edher tiil hesth, tha haffwa ware swena mesth en delss solth syna hestha ok slaghyth them wth tiil ök ok fath them presther her om kringh, en wij wiliom fynna radh tiil med hesther, sa the skulle komma tiil edher med thet förstha i Opsala eller i Rodhen eller i Stocholm, huar som behoff görs. I skullen fynna oss wæl wiliog til ath aff werga Sweriges ryke skada ok förderff, effther thy Gud giffuer oss nadherna tiil, ther skal edherth herredöme ware wiiss oppo. Kere her Sten, bediom wij edher, ath haffwa i nogher merkelug tyendhe, at i wiillen biwda oss ther til om, ok bywdher oss altyd tiil huath som edher ær til wylia, ther skullen i fynna oss altyd weluiliog tiil gherna göre. Her med ederth herredöme alsmektug Gud befalandes. Ex Arosia 3 feria proxima post Quasimodogeniti anno Domini Mdxvij. Sub nostro signeto.

Utanskrift:

Erlig ok welboren man ok strenghe riddher her Sten Sture, Sweriges rykess forstandare, vare synnerlig goda wen sendes.

478.

Köpings innebyggare till Hr Sten Sture; begära att till en tid få hem sitt folk från Stäket samt nedsättning i afgiften för betesrätt å kronans mark, dat. d. 5 Maj (1517).
D. G. A.

Vara ödmykeliga ok värskyllogh tienisth nw oc altidh till förende senth medh varom herra i Jesu Christo. Kære herre, bidiom vi eder ödmykeliga for Gudz skull, ath i vel vilen göra ath vnne aas varth folk hem ighen fran Stekidh till en tidh, som Gudh eder teckis, ok viliom vi altidh gerna vara eder redhe boge, ner som aas varder till sacth, ephther vara fatigo formago skule i finna aas altidh vel vilio ther till.

Kære her Sthen, skall eder vitterligeth vara, thet Kōpingx by haffuer inghen mwlebeth huaske till hesth eller koo, vthen som vi kunnom nyutha Gud i himmerigh oc ederth herredöme paa kronone vengne, hulkith vi haffuom giffuith i (1) öre for hwarige koo oc ij (2) öre for huar hesth, thet haffuom vi giffuit i nagrom aar. Thet kom oppaa i gamble her Sthens tidh, Gud hans siell nadhe, then tidh herre Iwar Agxilson haffde vall offuer Aakerbo häradh ok Kōpingxby, tha gaffwom vi försth i (1) örtug oc swa j (½) öre. Vill ederth herredöme göra for Gudz skull ok unne aas i then gamble stadgha ighen, som gamalth ok fornth haffuer varith, i Hesthön, thet är war kärliga bön til edher. Her medh eder Gud befallen-des oc Sancte Erig konungh. Skriffuith i Kōpfung om palme sunnedagh. Vndher varth stadz insigle.

Borgamestare, raadh oc menoghit
i Kōpungh.

479.

Sven Hök, fogde på Ulfåsa, till Hr Sten Sture; Aska och Bobergs härad hafva lofvat att vilja lefva och dö med honom, men fråga likasom Vadstena borgare, hvars befäl de skola lyda; allmogen i Bergqvara län misstror Ture Trolle, emedan Jakob Trolle begär lejd att komma dit, dat. Ulfåsa d. 9 Maj 1517. D. G. A.

Ödmiuklega tro tjänare, kære herre, rikens förstandare. Kære herre, vetha maa i, thet jak hauer tingath med Aska hærede oc Bobergh häradhe, thet the velia leua oc dö med edher, thaa töm til sigh[es], thet the æro redhe med sinne væria, tha töm behoff görss. Kære herre, begære tesse dandha men i badhen hæraden oc the dande men i Vastena edher scriuilse, hwem the skwlv æffther lydha, om them behoff görss. Hauer jak ok bosporth aff the dandemen, som bor i B[er]k-kwars læn, thet the sættia ingen lith til Twra Trolle, för ty ther war Jakop Trolle(?) bod inne nar töm, thet han skule legdha oc fel[a] in thil sin frendha paa Bergkwardh, ther swarar almoghen, thet the velia igh geua honum legda oc fel, för en the faa edher herradömmelsa scriuilse, hwar the skule sig effther rettha. Kære herre, ær ther en i Smaland, som hether Jon Gille, var Erik Trolle fogthe i Konga hæradhe. Hauer jak sporth, thet han higher iderth herradöme i moth i

blandh almoghen. Kære herre, hwa jak kan göra oppa edhra gangh, som en fatigdh tyænare, thet vil jak gör[e] nath oc dagh. Egh mer. Edhers herradömmilse Gud befallandes oc Sancte Britha. Scriuit oppa Vlfasa lögerdaghen effther invencione sancte crucis Anno Domini Mdxvij.

Swen
Hök.

Utanskrift:

Velburgdugh herre, her Sten Sture, Swergess rikis forstandare til komandes thetta breff.

480.

Algot Kruse, fogde öfver Dal, till Hr Sten Sture; frågar, huru han skall bete sig med företrädaren, Lasse Vinters, skulder, hvarför han blir kräfd af bönderna, och hvar han skall göra utaf skatten, emedan afsättning till Lödöse genom kriget är afbruten; uppköpa oxar kan han icke utan prompt betalning i penningar eller silfverskedar; Olof Stake, som mist sitt fäderne i Norge, hade af Lasse Vinter fått Holms socken, men törs icke befatta sig dermed, icke heller med de kronobönder, hvilka brefskrifvaren fått befallning att antvarda honom, förr än han får Hr Stens bref derå, dat. d. 24 Maj 1517. D. G. A.

Min ömiwckelig, plictig, weluellig trotyænsth edert herredöme altid kerlig för senth med war herre. Kære herre, tykkes edert herredöme ath wille wetha, ath epter edert herredömess scriwelse, ath jak skulle anamma thet fögderii her pa Dal epter Lasse Winther, Gud hanss siel nade, holkitth jak och giorth haffwer, epter edert herredömess begerælsse, och wil jak gerne wara paa edert besthæ epter min yterstæ makth baadhe i then mathe ok i annan. Kære herre, ær mijn ömiwckelig bön til edert herredöme, ath i wille werdess til ath biude mich til, hwru jak skal bæra mich aath om then del, som jak haffwer i værijæ, som Lasse Winther hörer til. Han ær skillog her bönderne i læneth vi^c (600) marc. The kræffwa alle mich och wil, thet jak skal betala them hanss giæld. Penningena rekke ther inthe til, och inthe kan jak gøre ther til, för Gud föger, ath jak faar ederth herredöme scriwelsse, hwru jak skal retthe mik epter, och sender jak eder hans rekenskap, som i begærede. Tesslikes beder jak

edert herredöme, ath i wille biudhe mich til, hwath jak skal göra aff skatthen, epther thy ath jak kan ekki komma til Lössa, som sidwenia haffwer warit til forende, oc inghen köpman faar jak, som nw wil köpa i sadan wfrid, som nw ær. Som edert herredöme scriffwat, at jak skal bestella eder the meste oxa, som jak kan affstad komma, wil edert herredöme sende mich sælff eller peningæ oc inthet anneth selff, wthen skeder, for thy bönderne wil inthe annath selff haffwa, och faar jak ekki borgæ en oxa, wthan jak wil sætia dobbel panth, för thy Lasse Winther ær them saa mekith skildog. Beder jak eder, at i wille werdess eder til at biudhe mich til om Holm sokn, som Oloff Stakæ haffwer anammath epther Lasse Winther befalling, haffwer han ekki edert herredömess breff ther oppa, och tör han eke fwlelighæ befatthe sik med henne, för æn han faar edert herredömess opne breff, tiiss likess om kronæbönder, som edert herredöme haffwer mich befallith antwardhe Oloff Stakæ, tör han ekki eller ther befatte sig med föræn han faar edert herredömess opne breff ther oppa. Kære herre, tækess eder, at i wille geffwe honum breff ther oppa, hoppas mich til Gud, at han gör eder och Swerriges rige thianesth ther före, epther hans ytersthe makth, och haffwer han fath stor skade för Swerges riges skuld, han haffwer misth alth sith arff oc eege i Norge epther sin fader. Inthe sinderlig haffwer jak edert herredöme til biudhe paa thenne tid annath, som thenne breffwisare kan eder ytermere vnderuisse om al legligheth. Her med edert herredöme then almektugeste Gud befallandes ok Sancte Erik kwnung. Scriffwat pa Dal söndaghen nesth epther helge torssdag anno Domini Mdxvij.

Algwth
Krwse.

Utanskrift:

Erlig, welburdog man oc strengher riddere her Sten Stwre, Sweriges riges forstandare, sin kære herre ödmiwckelig.

481.

Måns Gren till Hr Sten Sture; enligt ett Holger Karlssons bref, som medföljer, hade 20 konungens skepp seglat förbi Håradsskär, men hade ej gjort någon skada, och lofvar han dem motstånd, om de försöka, dat. Nyköping d. 5 Juni 1517. D. G. A.

Min ödmiwge, welwiillige, troo tieneste eder nw och altiid forsend medh Gud. Kære herre, teckes eder wide for viiss tydende, thet jag fik her Holger Karssons breff i dag, lydendes ath i afftens satte ther xx (20) skiip for Hærskar oc er konungens skiip, inghen landgong haffue the æn giortt. Hwad the haffue ackett eller framledes görre(!) thet vedh jag icke, men komme the her i thenne landzende, tha skulle the fonge modbör med Gudz hielp. Jag viill tage wara paa sködt med them och sender jag eder sadane breff, som her Holger screff mig till, at i wide rette eder epter. Komme the och her for skaren, tha viill jag strax biwde eder tiill, inthet annet synderliigt vidh jag eder tiill biwde. Hwad eder herredöme ær tiill wiillighe oc tienesthe, ther skwlle i altiid finde mig welwiillig tiil. Her medh eder Gud oc Sancte Erik konung befallende baade tiill liiff och siel. Snarliighe scriffuet paa Nyköpinghe fredagen nest for Trinitatis Anno Domini Mdxvij.

Monss
Gren.

Utanskrift:

Erllich, welburdog man och strenge riidder her Sten Stwre, Sweriges riiges forstaandare &c. ödmiwgelige och kerlighe send.

482.

Nils Matsson i Hassleby till Hr Sten Sture; om Ståkeholms och Nya Vesterviks afbränning d. 4 Juni, samt hans eget försök att med 80 karlar af Lofta socken undsätta slottet, hvilket misslyckades, emedan fyrbollar så hastigt antände allt det myckna trävirket, hvarjämte han blef säråd och måste »klappa fångelse»; bönderna ligga i strandvärn och begära Hr Nils Bosen till höfvidsman, dat. d. 7 Juni 1517. D. G. A.

Myne ödmyke thro tienist nw oc altid medh wor herre. Werdighe herre, werdighens wilye wete, ath Karl Knwtsson

ær skicket höffwedzman for eth tal aff kongens folk tiil skeps och brende aff Stegeholm oc Nya Westerwik fæmpte dag pingesdaghe, och Johan Arendsson bleff gripen sielff annen, hustrw Agnes och iij (4) hennes barn, theres folk och thet folk aff stadhen tiil slotthet sökte, bleffwe quaffde aff rök, ok brende noghet nær syw synnom tywghw ther i kirkegaarden kommo. I thet samma jach [thet] fornam, oppa en nat ath göre, samblede jac wedh fyre synne tywghu karle i Loffte sogn hoss mig, Johan oc slotthet tiil wndsætning. Somme kome in medh mig oc somme bleffwe wthen fore, oc i then samme pwncten stormede the tiil oc strax brukede fyrebol oc annen skot, ath hade wi warid M (1000):de flere æn wi woro, thet hade inthet helpedh for thet mykle gamble træwerk, ther inne war, och fiik jac eth lodh i mich, hulket æn nw ær qwart. The bönder, mich in folde, somme bleffwe döde, oc somme ille, gemen wigskord eller hool wtsprwng i syön, i baathe, fordarffwede, oc somme swnko. For the sak ath the saagho, jac formotte inte, vore ther nogne gode karle, jac hade tient i gardhe medh, holpe tiil, ath jac bleff æn tiil liffs oc motte klappe oc wisse fængelsse. Hwrw lundhe jac mich bewiste oc then fatige almoghe, thet withe the seghie, som hoss wore som i lifwe ære, oc jac medh them bærom rön aff. Item ligge the her æn nw i syön hart hoss. Almoghen ær edher aldeles welwiliog oc ligger i strandwern och haffwe ingen höffwedsman oc frukte, ath the Danske wile intaghe mwren ighen, oc haffwer almoghen taled tiil her Niels Bosson, ath han bliffwer theres höffwedsman, saa lenge the faa eder herredömes skriffwelse, i then samme strandwern, hulket han göre wil oc siig bewiser innen trolighen, sedhen almoghen taledede honum tiil. Hwarfore ær raadelliget, ath almoghe[n] faar wete ofortöffwet, hwar the mogho rette siig epther, oc wil jac epther myn fatighe formago æn nw i dödden störke, ath almoghen ware oppa thet beste the kwnne, sa lenge the fa ider scriffwelse. Hade myn makt warid, tha skulle jac eller bod longo warid hoss eder. Æn mic hopes til Gud oc eder herredöme æn nw, ath thet bliffwer alt got. Her medh edher alzwoldig Gud, jomfrv Maria, Sancte Erik kwng ok alle Swerges patroner be[fallen]des med alle ödmykt. Scriptum Anno &c. xvij die Trinitatis i Hasleby, wnder myn kirkeprests incigle, her Hansses i Loffta, meden mit togs mic fran.

Niels Matsson i Hasleby.

Utanskrift:

Erlig, welbyrdig man oc strenge riddere her Sten Stwre,
Swerges rikets forstaandere, thetta medh alle ömykth.

483.

Lasse Jönsson till Hr Sten Sture, om Ståkeholms intagande
och dervid föröfvade grymheter, och har Karl Knutsson,
»denne hemfödde vargo», varit anförare, dat. Söderköping
d. 8 Juni 1517. D. G. A.

Myn ödmiwke, thro vilighe tjänisth medh Gud. Kere
herra, önkelligh tidendhe edhert herredöme kungöra ær her
til Sudercöping aff her Nielss Bossons breff kommen, ath
Stekholm ær brenth aff fiendhe, hustrv ok barn ok alle the
siigh tiith goffwe. Sielff worth han*) aff boren medh stoor
dödeligh hug ok gripen, all ene gaff hans litzle son siigh aff
elden, viij (8) hillebard vordhe stunghen genom honum, bleff
martir i Gudh, ok sa monghe i stadhen och vthen funnes,
inthe annath en halsen aff, och sigx swa, ath Karl Knutson
ær höuisman for the misdedhere oc mordhere, sighes inghen
Swensk man gripe til fanghe, ok hwem aff hanss folk noghen
wiidh liff lather, tha slaar han them i heel, ok haffuer swa
listh for alle syne, ath inghen tagx til fanghe, hwaske fatigh
eller riik. Kere herre, verdes eder vithe, ath her komme
nogher trösth, eller thet ær fryctandes om Östergötlandh.
Her medh edert herredöme alzmectig Gud, Sancte Erik kon-
ung ok alle Swerges patroner befalendes medh alle the eder
wel vilie. Ex Sudercopia 1517 feria 2:a Trinitatis.

Lasse Jönsson.

Postscriptum, å en lös sedel:

Item thenne heemfödhe warghe ære Swerges farom till
wersthe. Gud giffue her funnes æcke flere.

Utanskrift:

Erligh ok welbyrdogh herre strenghe ridder her Sten
Stwre, Swerges forstandare, ödmiwklighe sendes thette breff.

*) Johan Arendsson (Ulf), höfvidsman på slottet.

Lindorm Ribbing till Hr Sten Sture; lemnar underrättelser från Danmark, som han fått genom ett särskildt bud; konungen har ännu föga folk, men väntar 8,000 ryttare från Meklenburg; herredag har hållits på Kallundborg; konungen har påbjudit, att hvar tredje bonde skall utskrifvas, men de säga nej; Per Jute, (jfr Nr 462) som blifvit fredlös, säges vara lots på konungens skepp i Svenska skärgården, dat. i Vestbo d. 18 Juni (?) 1517. D. G. A.

Myne idmigellege, plicktege, vellellige tro tyæneste nw och altiid till forn sendt mett waar herra Jhesw Cristo. Werdes edher herredömæ att vetthæ, thett jach haffwer haafft mytt bwd till Danmarck alle stadz ther nedre i landeth metth myn ejend svend ok [o:att] for faare om alle ærende. Taa kan jach inghen annen tijænde spøre end koningen ær formoendes eth tall folck aff hertoghen i Meckelborgæ, som ord gaar aff, vi (6) æller viij (8) twsend rytther, och haffwer han nw föyæ till folck, mend han er segh nw dagellegæ formoendes folck, och hollt koning[en] nw end herredag vdi Kallingborge med menige rijgsens raad, och er ther inghen ord aff gangnæ, hwad han betyer, ok haffwer koningen oppa bwedtt, thet han vill haffwæ hwer tredie bonnæ wd offuer siidtt rijge. Taa swarede the nej, wthen werre for sind ejend dör och giffwæ honom scat och skill. Taa skolle ij vetthæ, thet myn swend han vaar till tallsz med Per Jwthæ, som tyente her Sten Cristierson, och gaff honnom till kennæ, hoar gernæ han haddhe kommett hiidtt i landett till edher, haadhe i ickæ saa ladet lywss[e] honnom frödlöss(!) ock saadde for hannom, ath the ære ickæ end nw beröpthæ, the som mest satthe sind raad till, och skall then sammæ Per Jwthæ were höffwetzmand oppaa en aff koningens jachtther och were ther lödsager i skærgarenæ. Kæræ herræ, bywdher meg till, heller jach giiffwe swennane klede och peninge aff skatthen æller i ville sende meg ther neder. Kære herræ, haar [o:hvar] jach kan vetthæ edher gang[n] naatth æller dag ther vill jach were vforsetmet till. Her med edher herredöme Gwd befallendes och Sancte Erich kong. Scriffwet i Vesbo Sancte Markuss dag.

Lijndorm Ribbing.

Utanskrift:

Erlig och welbördig herræ, her Sten Stwre, Sweriges riiges forstanner, ödmigellege sendes thette breff.

Original i K. Danska Geh.-Archivet.

485.

Riksföreståndaren Hr Sten Stures pass för Danska fångar, hvilka få återvända hem på lika lång tid, som K. Kristiern medgifver de Svenska fångarne i Danmark, dock med skyldighet att, om icke dessa senare strax lösgifvas, återvända i fångenskap, dat. Westerås d. 9 Jan. 1518.

Jach Sten Stwre i Ekesiö, riddere, Sweriiges riiches forstandere, gör alle witerliget, ath tesse myne och riichesens fonger ære nw stadde vdi theras rætta reysa her aff riikit och nedh tiil Danmarc, med swadana förord och wilkor, ath huat fonger, som högboren förste konwnggh Cristiern haffuer nw i Danmarc her aff riikit, skole och nw strax komme hiit vp igen, och sa longen dag, som for[skriff]ne konwnggh Cristiern giuffuer thöm, samma dag skole och thesse myne och riichesens fonger haffue och nywta, bliffuer och sa dägtinget riiken emellom, at alle fonger pa alle siider skole löse giffwes, tha skole och thesse fonger nywta then samma dägtingen. Varet szaka, at the fonger her aff riikit nw i Danmarc ære motthe ey nw strax komma hiit vp, tha skole thesse hær ved theres ære strax at komme her in igeen och holle theres fengelse tiil ande, som gode karla bör at göre. Thy forbiuder jach alle, ehoo the hælst ære eller wara kwnne, som for myne och riichesens skuld wele och skole göre och latha, thesse myne och riichesens fonger i thenne theres rætta reijsa ath hijndra eller hyndra lotha, möde, qwælie, platzsa eller i nogon motthe forfong at göre, ved mijn och riikesens strenge hempd, plüct och wrede. Giuffuit och scriffuit pa Vesteraars xvj:de dag jwla Anno Domini Mdxvii^o, wnder myt indsigle.

Original, med sigill i grönt vax, tryckt å baksidan, i K. Danska Geh.-Archivet.

486.

Johan Arendsson förpligtar sig, att derest icke Hr Sten Sture vill ingå på K. Kristierns förslag om lösgifning af de Danska fångarne i Sverige, skall han inom tre veckor återvända, för att hålla sitt fängelse i Nestved, dat. Köpenhamn d. 22 Febr. 1518*).

Jach Johan Arenson aff vapen veterliget gör med thette mith opne breff, ath efter högborin förste kwngh Cristiern aff

*) K. Kristierns bref för Johan Arendsson, att han reser till Sverige för att besörja om utväxling af fångar eller återkommer 3 veckor efter påsk, dat. Köpenhamn S. Matthe apostoli (d. 24 Febr.) 1518. Suhms N. Saml. III: 157.

synnerligh gynst och nade hauer mich vnth, ath jach ma fare in til Swerghe igan och förhandle med her Sten om the gode män och fanger, ter han hauer her aff Danmark, i swa mathe, ath om her Sten vil geue them theres fengelse löst, tha skal jach och vare lös, vil och her Sten gewe them dagh, ath the moghe komme hiit i landet igan, tha skal och jach nyte swa langh dagh, som the hauer. Ær och sake, ath her Sten ingen aff thenne twenne artikele göre vil, tha beplicter jach mich vidh myn ære och sannindh ath inneholle tet fengelse her i Næstwidh innen tre veker efter paske næst komende, ter jach högborin förste kwngb Cristiern plictigb ær och tilsacth hauer vthen al skozmal och hielperede heller gensægelse i nager mothe. Til sannindh her om trykker jach mith insegel nedden for thette mith opne breff och eghen hanscript. Giwit i Kiöpnehafn catedra Sancti Petri Anno Domini Mdxviij.

Original, med lemningar af sigill, tryckt i vax under texten, i K. Danska Geh.-Archivet.

487.

Leo von Waiblingen, bernstensmästare i Lochstedt, till Tyska Ordens Högmästare, om ett Svenskt fartyg, som stött på grund och måst aflossa 41 st. hästar, men sedan kommit löst och inlupit till Königsberg, hvarom han begär förhållningsordres, dat. d. 13 Sept. 1518.

Hochwerdige irlaughter hochgeborne Furst, gnädigster her E. f. g. sint mein vnderthenig willigen gehorsam vnd dienste all zeit zu vorn bereit. Gnedigster here, es sint zwe Schwedisch schiff in das riefte kommen, das ein ist nach Königsberg geleuffen, das ander ist im Tieff vff sant gelouffen vnd hatt xliij (41) pferst mussen auss spreusen do ist das schiff ab komen vnd auch nach Königsberg geloffen. Nach alter gewonheit weyss ich wol, was ich von pferden nemen salt, aber in disen louften weyss ich nit, wie es e. f. g. kegen in halten will, bitte e. f. g. wollen mich mit kegenwertigen vorstendig machen wie ich mich kegen ine halten soll, wenn ich mich noch e. f. g. will richten vnd in aller vnderthenickeit befunden werden. Geben montag nest nach vnser frauwen anno &c. xvij.

Leo von Waiblingen Teytschen ordens
bornsteinmeister zu Lochstet.

*) Jfr Schubert, Über das Strandrecht im Preussen während des Mittelalters. Beiträge zur Kunde Preussens, B. V. ss. 245 - 270. Königsberg 1822.

Utanskrift:

Dem hochwerdige irlauchte hochgebornen fursten vnd hern heren Albrecht Teytschen ordes hocmeister vnd margraue zu Brandenburg &c. meinen gnedisten hern vnd obersten.

Original i K. Geh.-Archivet i Königsberg.

488.

Johan Månsson till Hr Sten Sture, om Danskarnes härjning på Öland, väntade anfall på Kalmar och behöfvat af snar undsättning, dat. d. 22 Juni 1519.

Min ödmwiche oc kerlige helsen, weluelig tro thienisthe eder verdighet altiidh med wor herre. Werdig herre, i gaar kom myn jact oc Peder Jenssons skwthe hiit for bryggen, som wore i frestilse wthen for Jomfrwn. Gud tess loff, at the wnkoma frii i got behaald. Fijenderne ære in pa Öland, haffwe brænt mer æn halffdelin aff Södræ Mothet oc brænne en nw fot for fot, i Rotneby ær budh, thet kwngen schall kome diit nw i nat med en stor landhær oc will strax med sama fart hiit for Calmarna. Welie i nw göre thenne landzende wnsetting, tha ær nw tiid. Jac haffwer send bud till almogen, at the strax schole gaa hiit ned, alle the wærgie kwnne göre, en jac frwther, the kome inthe wt for en eder herredöme wille werdis sende nogre gode myndiige mæn hiit ned i Smaland, som thöm kwnne koma pa farthen. Slotthet oc staden will jac holle oc forsware, thet beste jac forma oc længxte jach kan emot thenne openbare ilhedsche fiender, thet besta Gud giffuær mich naden till. Bispens folch aff Lync[öping] kome hiit ned med en lithen roder jacth, wed xxii (22) karer, huilche jac formoder, her wele bliffwa pa nogre dager. Fa the theres herres befaling, sa hopes mich, at the fortöffwe her længer. Nogre karer haffwer Casper her i byn, som forbiida effter hans tilchommelse. Ty skynder honum hiit up thet aldra förste oc bywder mich till, hwad i nw wele giffwe for tröst, helst medhen kwngen will siig her befasta. Hure all ting ære siig forlöpen, oc huad beleglighet her ær pa ferde, haffuær jac offta giffuid eder til kenne, ther i motte eder effter retta, synnerlige om thenne almoge, som thenne breffwisere weth eder herredöme ytermere wnderwiisse om all erinde. Inthet anned synnerligit wthen eder verdighet Gud oc Sanete Eric ewinnerlige befallendes. Scriffued med en hast vigilia corporis Cristi Mdxix. S. S.

Johan
Monsson.

Postscriptum (kalf):

Kere herre, skynder Casper strax hiit, fordy hans folch welie sin wag diit the faa dwbbelt saald, thet jac ey forma a sted koma eller wt at giffwa. Almogen her i Möre welie engelwnde göre mich nogen wnssetting, wthen ga kwngen til handen, med myndre stor macht komer offwen effter, och en full snart. Ty lather strax göre sadana opresning, at thenne olyduge almoge, Blekung oc Skaane motthe nw vngella thet ynkelige mord oc brand nu ær for ögen pa Öland, sa framt i bliffwe ecke qwiit thenne landzende oc sedhen frandelis mere till med, som jac tilforenne haffuer eder lathit forsta legligheten i myn scriffwelse.

Utanskrift:

Högbornen herre oc strenge riiddere her Sten Stwre, Sweriges riikes forstandere, sin kære herre ödmiwklige.

Original i K. Danska Geh.-Archivet.

Claes Bille till Villem Vernitz, begär undsättning till slottets försvar mot Svenskarne, dat. Elfsborg d. 15 Juli 1519.

Venlig helse till forne sendt met wor herræ. Mwe i vide, kære jwncker Villem, at her redes fast nw for Elsborgh af the Suenske met yld, tiere oc neffwr. Jeg wed aldrig then tymæ eller stwnd, the willæ stormæ, men jeg haffuer follek nock, thet ær yckæ allt hoffmend, ther fore ær jeg ylde beladhen met them, the wide yckæ hwad the skullæ göre. I gaar war jeg wde met j^e (100) karllæ oc kom jeg tiill en skernyssen met her Erik selff. Thaa mystæ jeg en karll, som dött bleff, oc ij (2) bleffue saær. Jeg fiick en fraa them, som bleff strax dödh, iiij (4) hæstæ bleff strax paa marchen döde oc en karll bleff skwtt, then finge the aff marcken, oc mange andre bleffue saare och ved ycke [huor] mange the wore, thet spörss well i framtijdhen. Kiære Jwnker Villem, gör her wti, som myn gode tro ær tiill eder, oc flyer mig strax wnsetting, ther ligger wor nadigste herræ stor magth paa. Gud forbiwdet, at thet skall anderledis gaa æn well, thaa skal myn skyld ycke fyndis ther wti. Vore thet gode hoffmend, the karlle jeg haffuer, thaa wilde jeg yckæ scriffuæ effter wnssett-

ning. Skullæ i sende meg naghē bwd, thaa lader them komme om natthen. Kære jwnker Willom, lader myn herræ faa thet at vide, sparendis hwerken dag eller natt her offuer. Gör nw saa med mig, som i vilde, jeg skullæ göre emod eder. Laden mig faa ith ænket swar her paa. Then breffuisere skall vnderwisse eder beleyeligheten. Eder Gud befalendes. Ex Elsborge feria sexta post festum Sancti Kanuti regis anno Domini Mdxix.

Claus Bylle
som kalis Norby.(?)

Utanskrift:

Erlig oc welburdig mand Villem Vernitss, höffuitzmand paa Vorbergs [slott] kerlige sendis thette breff.

Original i K. Danska Geh.-Archivet.

490.

Severin Norby till K. Kristiern, om behof af förstärkningar i manskap, victualier och vapen med ammunition, för bibehållandet af herraväldet på Öland och intagandet af Borgholms slott, dat. d. 15 Juli 1519.

Myn ydmyge, plictige och wnderdanlige tro tjeneste ethers nades höffmectighedtt altiid forsendt met Gudh. Keriste nadiige herre, haffuer Karll Knudtsson ledst ethers nades breff for meg, ludendes, at jag met myt folch schulle bliffue liggendes her paa Öland oc bestolle Borchholm, tesligeste haffuer oc mester Dauit befallet meg, at ethers nade haffde sa wnderwist honum &c. Thy bether jeg ydmygelige, at ethers nade wille werdes at sende meg hiidt met thet snarreste iiij^e (400) karlle till hesth oc ther till iiij^e (400) karlle till foott, oc ethers nade wille werdes at giiffue oc lönne(?) forscreffne viij^e (800) for theris tjeneste till posche nw nesth kommandes oc ther till kosth oc fetalie, saa möget ethers nade kand tenche, the kunne [were] berget meth. Her kand icke mynne were end forscreffne viij^e karlle bode till at bestolle slottet met och forsuare landet paa alle siider met for all Sweriges macht oc saa at holle her Steens oc Johan Mogenssons folch inne for Kaelmaren met, oc ethers nade wille werdis at scriffue bönderne oc menige almwge till her paa landet, at the were meg hörüige oc lydiige, som the meg till-

sagtt haffue, liige som ethers nade sielff till stede wore, tesligeste at ethers nade wille werdis at sende meg ethers nades breff, at ethers nade haffuer giiffuet meg fuldmachtt, ath hues jeg giör eller lader mott them [oc] slottet, er ethers nade till fredz meth, om the wille opgiiffuet i framtiden antinge till Sancti Michels dag eller Sancti Mortens dag eller ther effter, tesligeste ethers nades breff till ethers nades folch, som her ere oc ethers nade hiidt sendendes worde, som her met meg schulle bliffue liggendis, schulle were meg hörüige oc lydiige oc were huor jeg them tillsiigendes worder, antingen till landt eller watn, paa ether nades weigne, oc bliffuer her icke wden ith hundrett igen hoess meg aff ether nades folch, som Karll Knudtsson haffuer tillsagtt, wden the som schybene schall forsware. Keriste nadiige herre, beclager samme ethers nades folch them, fetalie, thij, the haffue inther annet en köött, thij bether jeg, at ethers nade wille werdis at sende hiidt ith schijb, fult aff ööll, brödt, saltt oc annen fetalie eller oc miell, malt oc hwmle, tha kwnne the selff lade brigget oc baget her paa landeth. Karll Knudtsson haffuer optaget möget medh. Her er möget affbrendt oc ödelagtt her paa landeth, oc somme aff almugen haffuer en föge ting till forne, saa haffuer rytterne plystredtt them. Keriste, nadiige herre, werdes ethers nade at wide, ath Karll Knudtsson haffuer bortt taget alle ethers nades schödt, som wore i schantzen for slottet vden j (en half) slange, thy bether jegh, at ethers nade wille werdis at sende hiidt ij (2) halff slanger, ij (2) quarter slanger, xl (40) dobiltt scherpentynner, xl (40) hagebösser, iiij (4) schippund bly, vi (6) tönner krudt, en tönne kierne krudt. Jeg sich her icke wden j ($\frac{1}{2}$) tönne krudt aff Karl(?). Keriste, nadiige herre, wille ethers nade werdis at sende hiidt thette forne met thet snarreste, ther ligger ethers nade store machtt paa. Her Steen haffuer liggendes i Kalmarne ith stortt tall folch, oc hand er selff paa wegen fraa Stocholm och saa met möget folch, och haffuer for tydende, at ethers nade schulle were for Kalmarne met alle ethers nades machtt. Strax hand fornimmer oc fonger at wide, at ethers nade er ther icke kommen, tha wedt jeg icke, huicken stundt eller tiid hand kommer her offuer till landet. Tha sether jeg inthet myn lydtt till bönderne, thy the holle met huicken ther medst machtt haffuer. Her gaar well xl (40) schog drijffwer aff them i schogen oc slaar i hiell aff ether nades folch saa mange, the kunne offuer komme. Keriste nadiige herre, strax jeg faar samme folch, will jeg lade ligge for Kalmarne ij (2) schijb och the jachter aff Kalmarne. Icke schulle ethers

nades wndersater faa store schade, som the haffue giortt, oc saa ith schijb mellen Olandt oc Awescher, ath ledsage ethers nades sendebudt hidt i sundet, ath the komme frij fram oc tilbage igen, oc saa bidde begge the annen schijb mellom Borchholm och Suerges landt, saa hobes mig till Gudt, at wij wille forsuare landet oc bestolle slottet oc krencke ethers nades fiender till landt oc waten, huor wij komme. Her met ethers nades höffmechtiijhedtt the hellige trefoldighedt befolandes. Scriffuet paa Ölandt die divisionis apostolorum aar &c. xix.

Ethers nades tro tienere
Söffren Norby.

Utanskrift:

Hogborne furste oc mechtig herre her Cristiern met Gudhs nade, Danmarchs, Norges &c. koningh, wdtualdtt koning till Suerige &c., hertog i Slesuiig &c., greffue i Oldenborg oc Delmenhorst syn alder keraste nadugeste herre ydmygelige tillscriffuet.

Original i K. Danska Geh.-Archivet.

491.

Riksföreståndaren Sten Sture till borgmästare och råd i Danzig; ställer de skepp och varor, hvilka han nu sänder, äfvensom ett skepp, hvilket han köpt af Henrik Neyber, under deras beskydd och erbjuder återtjänst från Sveriges sida, i hopp att de ej låta vilseleda sig af K. Kristierns elakhet, hvilken denna sommar hade med rof, mord och brand anfallit det arma folket på Öland och belägrat Borgholms slott, hvilket af otrohet, utan nöd, blifvit uppgifvet, derefter hade hans Franska hjälptrupper börjat röfva och bränna omkring Kalmar, men Hr Sten hade i rätt tid kommit och slagit dem, och då de lade sig framför staden och besköto den, hade han förjagat dem derifrån; en antågande hjälptrupp hade han tagat till mötes och d. 7 Sept. förskingrat och förföljt 3 mil in i Bleking, hvarvid en stor del blifvit nedgjord eller fången, en mängd bref till Junker Simon visande K. Kristierns grymma sinnelag hade dervid blifvit tagna; Öland vill Hr Sten om möjligt befria, dat. Kalmar d. 17 Sept. 1519.

Meynen freundtlichen grues sampt irbittung viel guttes vnd liebes zuvoren. Erszame, wolweisze heren, beszundere gutte freunde vnd nachpaur. Alhie uberschicke ich, auss szunderlichen, geneigter gutter freuntschafft vnd nachperschafft

kegenwertige diese meyne schiffe sampt der wahre, so dorinnen ist zu Ewer W:t statt, mich derwegen mit anhengende pitte gantzlich vorszehen vnd hoffens seyn wil, E. W. sullen sich dieselbige getrewlich befolhen seyn lassen, vnd sie in E. W. gebiethen vnd gezwengen vor allen anlauff oder anstoss in Ewer W:t frey vnd sicher geleide nemende, freyen vnd vortheidigen, diweile ich ein schiff dem reich vnd myr zu gutte vnd zum pesten bey Heinrich Niebur bestaelt, vnd ime abgekowfft, wie er personlich vnd mundtlich E. W. wol vnderrichten wirt. Hier vmbe ist an E. W:t als an meyne besunder geliebte freunde vnd nachpawr meyn freuntliche pitte, E. W. wolle sich des konynges grymmickeitt vnd vngutlige furnehmen nicht irren vnd hynderen lassenn, den so er sich, das Gott, der Almechtige, vorhuete, begeben wurde, das eyn statt von Dantzig mit widerwillen oder veyendtschaft umbefangen wurde, so sal eyn reich zu Schweden, so es von Ewer W. derhalben ersucht vnd angelanget wurde, mit leyb vnd gutte einer statt von Dantzig widdervmbe zu steiyen vnd hulffe komen. Newe Zeitunge weiss E. W. nicht szunderlichs mitzutheilen, szunder wie Ewer W:t wol bewust, wie das Konigliche Wirde von Dennemarcken vorm jare vnd vnlangst zuorn das reich zu Schweden vnd desselbigen vnderthanen mit bornen, rowben, vnd vorwurgen mannichfaldiglich, ane alle gerechtigkeit, vnd reddeliche vrsach, angetast vnd beschediget hott, welchs ich eyne zeitlang angesehen, hette mich gantzlich vorhofft, diweile das reich ader ich ehgedochten konyng von Dennemarcken nye vrsache dorzu gegeben, er sulle sich bedacht vnd solchs furnemens ferner enthalten habenn. Szo hott mehrgedochter konyng dieszen sommer abermals, Gote geclaget, seyn volck alhieher auff Oelandt geschickt, vnd es mit bernen, rowben vnd zuworwurgen die armen lewte vorterbet vnd zu nichte gemacht, vnd das schloss Borholm bestalt, welchs dieselbige, so dorinne gewest, eher ich her nyeder gekommen als bösewichte vnd vngetrewe lewte, ane noett habenn auffgegeben. Dornoch seynt die Frantzosen, die der konyng aws Franckreich in Dennemarcken geschickt, angekommen, vnd vmbe Calmeren zu burnen, vnd zu rowben angefangen, szo byn ich gleich zu masse sambt den reysyers gekommen, vnd sie mit eynander, die dor gebrandt, aws vorsehunge des Almechtigen erslagenn. Dornoch seynt sie widdervmbe vorsamelt, vnd haben sich vor Calmeren gelegert, fast sere dorinne schissende, so hab ich sie mith der hulff des Almechtigen dorvon geslagen, dornoch ist mir die zeitunge komen, wie das ein etzliche reisigers vast starck von des konynges volcke im lande

vnd nicht weidt von hier weren, als byn ich sampt meynen volcke, in der nacht, auff eyn halb fierteil weges nah, do sie gelegenn zu ihn gezogen, vnd sie des nochfolgendes tages, nemlich am obendt der geburt vnsser Lieben Frawen, aus gnaden des Almechtigen, auff die vlucht geslagen vnd drey meyle weges in Bleecken nacheylen lassen, vnd dieselbige, so vber die grentz entkomen, im rucke holen lessenn. Wil mich genntzlich vorhoffen, se sullen nyt felle dovon entkomen sein, vnder welchen beide rittermessige menner, eddelinge vnd andre reisige knechte zum meisten theil geslagen vnd eyn partt douon gefangen seynt, bey welchen ich och koniglicher wurden brieue von Dennemarck gefunden, auss welchen wie das Huncker [o:Juncker] Symon als eyn vpperster hauptman vom koninge gesatz vnd ihm etzlich befehl dieses ordt landes hebbenn vnd die selbigen vnderthane betreffende, ernstlich mitegegeben, so er seynen willen, das Got vorhuete, alhie behalten hette, vormerckt habe, dor innen ouch obgedachte konig von Dennemarcken als eyn blutgeyriger, vnd grawszamer sich vorlawten lassen. Got der Almechtige wende es zum besten. Derwegen so werde ich, mehr dan furmals gescheen, zur wedderwehre vorvrsacht vnd gezwungen ouch willens meynunge byn das schloss Borchholm von stundt an widdervmb zu belegen vnd bestallen, vnd, wil Gott, nicht doruon zu zyhen, ich habe es dan widder zum reich gebrocht. Welchs ich E. W. als meynen besunderen gutten freunden vnd nachpawr, nicht hab willen bergen, dan E. W. zu wilfaren vnd gutte nachperschaft, so von alters allezeit mit eyinander gehabt, zu laisten byn ich gewilliget. Datum Calmarren ame sonnabent noch der erhebinge der heiligen Crewtzes Anno &c. im xix:sten.

Steyn Sture, Schweden reichs vorweszer.

Efter en samtida, men mindre noggrann, afskrift i Danzigs Rådhus-Arkiv, med den vanliga utanskriften, näst efter Hr Stens namn och titel, främst.

Severin Norhy till K. Kristiern II, berättar om Sten Stures försök att återtaga Öland, och framställer förslag att med Ryska hjälptrupper eller värfvadt folk från Östersjöprovinserna eröfra Finnland, samt att alldeles utplundra Öland och afbränna alltsammans, så framt icke så mycket folk ditsändes, att det kan försvaras mot all Sveriges magt, dat. Kalmar sund d. 25 Sept. 1519.

Myn ydmigh ok plectighe throo thienisthe nw ok altydh til forne sendh medh vaar herre. Vidhe maa edhers nadhe, ath thenne tydh Per Skriffwere ok Jens Matssen loffwe fraa Kalmaren ok til edhers nadhe medh thee thoo slotzloffwere, ther the vare aff loffwen, löff jegh til Borchholm med mynne skiiff. Ther jek kom ther, hadhe her Sten sendh offerer til Ölandh ij^c (200) karle, mesth[dele]n vare forkleddhe i bön-dhers klädher, oc vaar ther en parth aff thee forredhere paa Ölandh offerer hooss her Steen ok svare honom hwlskoff ok mandskoff, saa the ville hielpa hanss folch ath bestolle slot-tidh. Om natthen, som the hadhe aacth ath belegghe slot-tidh, hadhe Kwren sielfferdhe tagith oppa Kwretornith saa mögith fetalligh, at the hadhe nogh i xiiij (14) daghe. Saa komme the Swenskæ for mwren om natthen, ther thee fornwmme thet paa tornith, sloffwe thee nedher paa edhers nades faalch, ath eders nades faalch motthe storme them tornith aff igen. Ther the Swenskæ fornwmme thet, at thee hadhe inghen hielp aff them paa slottith, droghee thee ath skoffwen i geen. Saa ledh edherss nades fogth setthe ij (2) aff them paa steyler. Andhen daghen sendhe her Sten xxiiij (24) skwdher oc jachter offerer til Borkholm ok til Ölandh, fwillæ med faalch ok menthe, ath the foredher hadhe faatt theress frem-gangh. Ther jek saa thet, löff jek strax fraa Borkholm ok tel Kalmeryn ok tencthæ, ath jek skwillæ hadhe formenth, ath thee skwillæ icke alle komme offerer, thaa fick jegh nogher aff them ok somme jaffuith [j]jek paa grwndhen. Saa kom ok myth skeff ok paa grwndhen ok vaar thet ner borthe, eller skwillæ thee ickæ manghæ hadhe kommeth til landhz. Som myth skieff kom aff grwndhen, saa jek vi (6) seygel veedh ij (3) vegessöös fraa oss. Gek jek strax til seeglss ok menthe, thet hadhe varit her Steens skiiff ok flaadhe. Thaa fyck jek nogher fongher. Thee sadhe for megh, ath thet her Steen haffwer xxv (25) skiff i söen ok the villæ vare enthen til Kalmerijn eller til Gwllandh. Thaa giordhe jek alle thee sæghel, jek kwnne, fare effther same skiiff ok menthe thet vaar thee Swenskæ, thaa jogith jek en jacth i landh vedh Awskier, ok thet vaar Weywersthenss goodz ok faalch

paa, ok vesthe thee ickæ andith endh vy vare thee Swenskæ, ok thee sadhe, ath thet vaar edher nades skiiff ok bar megh vner paa, hwy samme skiiff ladh saa jaghe them ok ickæ talle vedh megh eller visthe hwadh skiiff vy vare. Ther jek hördhe, ath thet vaar edhers nades skiiff, ok the hadhe förddh Veywerstedh ower til Ölandh, saa löff jek strax for Kalmer i gen ok sendhe en parth aff myth faalch i landh. Thaa hadhe Veywerstedh slagit med thee Swenskæ, igen vare paa Ölandh, ok fyck han nogher bösser fraa them, ok komme thee samme oth skoffwen ok i gen til Kalmeren om nattethid. Som jek var vedh then ene sidhe vedh Kalmeren, saa fore thee ower vedh then annen sidhe. Jek kwnne ickæ saa taghe vare med ij (2) skiiff, at the fore ey lighewel offwer om natthen. Kæristhe, nadige herre, tacker jegh edhers nadhe ydmyghelegh, ath edhers nadhe wnthe megh nogit vragh, som jek haffwer skriffwit edhers nadhe til om til forne om. Hwadh thet er for then store skadhe, som jek haffwer faath paa myne skiiff, som haffwer loffwit meth edher nades breff ok ærendhe ok til hws ath lære thee godhe karlle, som hooss megh ære paa edhers naades vegne. Hwess edhers nadhe wnthe megh edhers nades qwitanss ther paa, ok myn swendh motthe hynne ickæ faa aff skriffweren, thy bedher jek edhers nadhe ydmygeligh, ath edher nadhe skreff ther til paa Borckholm, thet thee skwille antwordhe megh nogher malth ok fetallich, thaa kwnne jegh inthet faa aff them, sidhen Per Skriffwere löff ther fraa ok haffwer Per Skriffwere myth breff paa hwess fetallich jek haffwer anammith aff Kaarl Knwtsson paa Öland. Thaa maa edhers nadhe vidhe, ath jek haffwer nw hwarken öll eller fetalleggh paa myne skiiff, thy driffwer nödh megh til ath löffwe nw fraa Kalmeren ok hiem, ath fetalleggh mynne skiiff, ok bleff eth myth besthæ ancker borthe i thenne storm, ok maa jek köffwe megh andhre ancker ok twgh för jek kandh faa thet skiiff til sööss i geen for jek vaar meer borthe bodhe til skiff ok mandh.

Kæresthe herre, som edhers nadhe skreff meg til iij (3) breff, thet jek skwllæ föllæ Kaarl Knwtsson til Finlandh, thaa vaar jek altydh redhe til at fölghe honom met thee godhe karlle, jek haffdhe, thaa tyethe megh, ath ther var ickæ manghe, ther villigh vaare til ath löbe til Fijnlandh, aff thee som befallinghen hadhe. Kæristhe, nadigiste herre, vil edhers nadhe skriffwe then grotthe förste til i Ryeslandh, ath han vil lone edher nadhe eeth taal faalch ind i Fijnlandh, thaa vil jek före hanom edhers nades breff ind i Ryeslandh ok taghe medh megh saa mögith faalch jek kandh aff steedh komme ok faare saa ind i Fijnlandh ok bliffwe ther hooss them leff-

wendis ok dödh, saa lengghe vy kunne faa landith til edhers nadis handh. Tycker edhers nadhe, ath the Ryesser villæ ickæ hielpe edhers nadhe medh saa mögith folck, thaa kandh edhers nodhe sendh en edhers nodis skriffwere til hoffmestheren aff Pryssen ok til mestheren aff Lifflandh medh gwldh ok penenghe, saa fly thee edhers nadhe i^m (1000) reijsener til hesth, ok saa fly thee edhers nadhe veel saa mögith andith folch, som edhers nadhe göörs behoff til Fijnlandh. Vildhe edhers nadhe saa haffwith, thaa kandh edhers nadhe sendhe noghre skiiff ok jachter til Reffwel medh myne skiiff, thaa vil jek föllæ them ther offwer, thet er men xii (12) wegheöös owffwer fraa Reffwel ok indh i Fijnlandh, ok flyer mestheren aff Lifflandh edher nadhe vel saa manghe skwdher, thet vij ville setthe them offwer paa en tydh alsammen. Keristhe, nadigiste herre, vil edhers nadhe saa haffwith, thaa motthe edhers nadhe nw sendhe en skriffwere medh noghre penneghe ok eth skiiff, fwth aff syldh, eller thw til Reywell, ok samme skriffwere kwnne köffwe edher miell, malth ok andhre fetaligh, som edhers nadhe kwnne tencke, ath same folch giordis behoff i Fijnlandh, ok er ther en gardh i Reffwell ok en paa landith, som hörer til Romklosther paa Gwllandh, them kandh edhers nadhe taghe til edhers ok ladhe ther indføre miell, malth ok hwess andhen deel edhers nadhe göörss behoff, ok kandh edhers nades skrifwere ladhe brygghe ok baghe i same gardhe. Kæristhe, nadhige herre, vil edhers nadhe haffwe tesse anslagh for hender, thaa skwllæ thet være saa, thet vij vare redhe ath fare i Fijnlandh om poskæ. Viildhe edhers nadhe verdis til ok skriffue megh til, hwar effther jek skaal retthe megh, hwarth edhers nadhe vil haffwe megh, enthen then enæ vegh eller then andhen veij, thaa vil jek vare redebon til bodhe nath ok dagh enthen deer eller andherstedz, hwar edhers nadhe vil haffwe megh. Kæristhe herre, kom ther en Hollendher til edher nades skiiff iiij (4) wghessöös, paa thenne sidhe Reffwel, ther thee hadhe slagits medh thee Swenskæ, ok vaar ther nogith saalth paa, som skwllæ til Reffwel ok betallis ther paa edhers nades vegne. Ther han fornam, thee sloffwiss, löff han til baghe igen wndher Gwllandh, ok tordhe ickæ voghe skiiff ok goos ydhermere paa thenne reyssa, ok sadhe for myn fogith, ath hadhe han loffwith hiem, thaa hadhe thee Swenske haffth hanom borth. Thaa vaar han begerendes aff myn fogeth ok aff thee som i slotzloffwen staar, ath thee skwille anamme samme salth aff hanom paa edher nades vegne, thy bedher jagh edhers nadhe ydmygheligh, ath edhers nadhe ville verdis til ok wndhe mik samme salth til eth andith aar, thaa vil jek betalle edhers

nadhe enthen salth eller peninghe, som lesten geldher i Kōwenhaffn. Thet er storlighe bedeerff paa Gwllandh. Kære herre, maa edhers nadhe vidhe, ath megh tyckte beesth være, ath edhers nadhe lodhe edher nades skeff ok folck löbe til Ölandh ok brenndhe thet aff allsammen ok taghe ther aff koo ok soo, althet ther er medh thet försthe, eller ok edhers nadhe vil sendhe tydh saa mögith foolch, at thee kwnne forswareth for all Swariges maacth, naar thet fryss. Jek haffwer fongher, thee haffwe saacth for megh, ath nar thet fryss, vil her Steen offwer medh all Sweriges maacth ok vil ladhe driiffwe aff iandith allth ther er, brenndhe saa effther landith. Thy tyckthe megh bedher være, ath edhers nadhe hadith endh her Steen skwille faa yth, faar thet er forredher alle thee paa Ölland boer, ther maa edhers nadhe retthe edher effter. Thee holle inghen loffwe. Her medh edhers nades hoffmec-tighet then allsmectesthe Gud beffalendes. Datum Kalmer-swndh dominica die post festum Matthei Anno Domini Mdxix.

Söffrin edher nades thro thianere.
Norby

Original i K. Danska Geh.-Archivet, med vanlig utanskrift.

493.

Riksföreståndaren Sten Sture till borgmästare och råd i Danzig; emedan all utsigt till fred med K. Kristiern af Danmark försvunnit, och han fortsätter att på allt sätt ofreda Sverige, samt äfven dragit preussiska Högmästaren på sin sida; har Sten Sture genom Niklas Sturtz blifvit tillrådd att söka förbund med K. Sigismund i Pohlen, hvarom redan långt förut varit fråga, ehuru det till en del för svårigheter i kommunikationen ej blifvit utaf, och sänder han derföre Hr Petrus Jacobi, att så väl hos konungen som staden Danzig framställa sina önsknigar, dat. Vesterås d. 3 Jan. 1520.

Minen freuntlichen guess vnd was ich liebs vnd guts vormach zuvoren bereit, Ersamen, wolweysen heren, besunderere, gunstige freunde vnd nachpaur. Nach dem ewer E. W:d wol bewust, wie das konigliche werden zu Denmercken das reich zw Schweden vnd desselbigen einwoner mannichfaltighen, wieder Got, ere, billicheit vnd alle form des rechten, mit vorwurgen, bornen, raube, vorterbende angetastet vnd betrubet hot, vnd mannicherhande folck vnd in sunderheit den

hochwirdigen fursten vnd hern Hoemester in Preussen, vmb vnd auf bemelt reich zu Schweden zu vorterber, angehalten vnd aufgereisset hat, welches ich bis anher angesehen, hette mich vorhoft, bemelte Ko. W. zw Denmercken sulle sich bedacht, vnd ferner solchs vnbillichen furnamens enthalten, die weil ich, so es noch mit diessem reiche vnd Ko. W. zw Denmercken in freuntlichen vnd feligen dagen gestanden, vormerckt, dass vielgedochte Ko. W. zw Denmercken mit freuel vnd gantzer gewalt in oftgedocht reich zw Schweden gedachth, hab derhalben S. K. W. zw geschrieben, so seine Wirden diess reichs gunstiger her sein wulle, als sulde sie in einer anderen vnd besseren gestalt ankommen, so wulle ich mich mit des Reichs Raede vnd denn einwoneren alsoz bearbeiten, es sulle zw anderen vnde besseren puncten gereichen, vnd vorgissung viel cristen blots sambt anderem hinder vnd schaden soltten wol vorbleben vm, sunder vielgedochte Ko. W., nicht angesehen solchs mein gutlich vnd freuntlich erbietten, ist in irem furnehmen vorharret, vnd sich meher gedocht reich zw Schweden zw vorterber an vnderlaess thut vben vnd starcken; Derwegen musse ich auch, wo es Got alsoz vorsehen, der Cristenheit zw eyner starckung vnd dem gemeinen kaufman zw einem sunderlichen gedey vnd verbesserung, freunde anzwuffen mich gebrauchen, welche oftgedochte Ko. W. zw Denmercken sambt seinem anhang in diessen vorgangen jaren szeher geschwechet hot, szo ich nw in frischer gedechtnusse enthalten, wie das vor diesser zeit der durchleuchtigster hochgeborner furst vnd her, her Alexander loblicher gedechtnusse etwan konig zw Polen &c. S. K. M. legaten alhier bey meins hern vatters, hern Schwantten Nilssen, szeligers, gezeitten, vmb vorbuntnus vnd voraynung mit vielgedochtem reich zw Schweden zw machen gehabt, derhalben ich nach bemelkten meins heren vatters szeligers gezeitten vnd sein abscheide, so lange ich dem reich vorgestanden, zw bemelkten vorbuntnus vnd voraynung ader freuntliche vorfassung mit egedochter Ko. Mat zw Polen &c. zw machen wol gesinnet, szunder vmb ferlicheit der zeit willen in diessen krieggen vnd orley vrsach ich meine bequeme botzschafft nicht hab konnen vberschicken, bis anher vorbleben ist. Ouch bin ich weiter durch des edlenn vnd gestrengen hern Nicklassen Sturtzen &c. freuntlich vnd zwtetig schreibent myr vormittels meynem folck vor diessen vorgangen weinachten zw gestalt, zw meher gedochten vorbuntnusze angeraitzet vnd bewegth, in welchem schreiben seine gestrengheit myr angezaigt vnd zw erkennen gegeben, wie das der durchleuchtigster, hochgeborner vnd grossmechtigster furst vnd her, Sigismundus

itzt konig zw Polen &c., seiner gestrengheit aller genedigster her, ouch wol zw oftbelmeltte vorbundnus geneigt und gesinnet wehre. Dorumb ich mich S. Ko. Mat:th derhalben zw beschicken fast fürgenomen, domit solche freuntliche vorfassung beiden konigreichen vnd den erszamen stetten des reichs vnd meinen gutten freunden zw nutz, ere vnd gedey ersprissen muchte, vorhoff auch szodane voraynung an bayden seitten nicht vnbequeme vnd vnbelegen sein solde, noch dem gedochter Ko. Mat: zw Polen &c. viel anfechtung von den Reussen habende, die ouch mit diesem reich grenetzen, vnd ein kron zw Schweden dergleichen von vielbelmeltter Ko. W. zw Denmercken mannichfaltiglichen vber alle maesse angefochten vnd angestrenget wirt, doraus zw befurchten sthehet, so seine wriden alhier seinen willen, das Got beware, behaltten als wurde seine wriden den hoemeister kegen ewer E. W. stadth zw starcken nicht vnderlaessen, vnd ouch so mehergedochte Ko. W. zw Denmercken, durch kegenwertig reich gestercket, als wurde sie die stette von der Hensse, so bey der szez kanth gelegen, innen ire priuilegien vnd gerechtigkeit entziehende, sie mit vngewonlichen vnd newen funden ader auflegung beschwerende vnd bedrengende, wie vor augen ist, an alle mittel zw iren merglichen schaden, vnder zw brechen, vnd sich zw eigen nachtrachten, welchs alles vormittels viel belmeltte freuntliche vorfassung mit oftgedochter Kon. Mat: zw Polen &c. den Ersamen Stetten vnd diessem reich zw anderen vnd besseren dingen würde gereichen. Hab derhalben kegenwertigen meinen lieben getrewen, den werdigen hern, Petrum Jacobi, der kirchen zwe Westerarss thumdechent vnd pfarrer zwm Stockholm, die sach vnd artickel vielgedocht vorbuntnusse belangende an meher gedochte Ko. Mat: zw Polen &c. ewer E. W:th aller genedigsten heren vnd an die Ersamenn Stette von der Hensse meine gutten freunde zw tragen abgefertigketh vnd in sunderheit im derhalben an ewer E. W:th befehel gethan, dem ewer E. W:th gleich mir selber auf dis mahel gutten glaubenn vnd getrauwen geben wolten, den was egedochter mein lieber vnd getrewer von diss reichs wegenn auf diss mahel thun, handelen ader zwsagen wirt, dasselbige sal festiglich an alls geuerde vnd met aller macht von myr gehalten werden. Hyr mede wil ewer E. W:th, die der almechtige in glückszeligen regimentten zw langen zeitten gesunt enthaltten, Gotte befolhen haben. Datum auf Westerarss am dinstdage nach circumcisonis Domini Anno Cristi geburt Tausent v^c vnd im zwentzigestenn.

Stenn Sthwer Ritter &c. Schweden
Reiches Vorweser.

Utanskrift:

Den Erszamen vnd wolweisen heren Burgermesteren vnd Raedtmannen der Erszamen Stadt Dantzick meynen besunderen guttenn freunden vnd nachpauren.

Original i Danzigs Rådhus-Archiv.

494.

Hans Brede till K. Kristiern; Kullings, Bjärke, Flundre, Väne, Ale, Vätle och Viste härader hafva gått honom till handa, och erlagt brandskatt i silfver och penningar, en del af de borgare, som bott i Gamla och Nya Lödöse, lofva också trohet och vilja bygga, om det tillåtes, samt hafva handel i konungens riken, och bör derföre Ditlef van Anefeldt på Bohus tillskrifvas, att han låter »de handgångna» borgare och bönder njuta de bref, som de erhållit, proviant behöfs vid första öppna vatten, samt kläde och penningar till den nya garnisonen, dat. Elfsborg d. 5 Febr. 1520.

Myn ydmigelig, wnderdanlige, plictuge troo tienestæ eder naades högbördighet nw oc alltid tiil forne sende met wor kereste naadigste herre. Werdes eder naade at vide, at Collands heret, Bercke heret, Flindre heret, Venne heret, Allæ heret, Vetlæ heret oc Viistæ heret ære meg nw till hande gangnæ paa eder naades vegnæ, oc haffuer jeg taget en mwellig brandskatt aff them, som eder naade screff meg till, söloff oc peninge. Wilde eder naade ydermere haffue gengerd aff them, thaa beder jeg eder naade, at eder naade viill verdis tiil oc scriffue meg tiill ther om. Werdis eder naade at vide, at the borgere, som föör bode wdi Ny Lösse oc wdi Gamble Lösze, en partt aff them, ære meg tiil hande ganghen paa eder naades vegnæ, oc haffue the loffuet oc tiill sagt meg, at the vellæ være eder naade hwld oc troo effter thenne dag oc wilde the giernæ bygge, om eder naade viill tiill stæde, oc wilde the giernæ seglæ oc haffue theris köpma[n]skaff i eder naades riige. Wilde eder naade werdis tiill oc scriffue Ditlöff van Anfeldt paa Bahus tiil, at hand wilde lade them nyde the breff, som jeg haffuer giffuet them paa eder naades vegnæ, baade borgere oc bönder, nar the komme i Bahus læn. Wilde eder naade verdis tiil at sende hiidt strax, met thet förstæ vandet bliffuer obet, xxx (30) lester malt, xvi (16) lester myell, vi (6) skeppund homblæ, ij (2) lester syld, i (1) lest ærther oc gryn, ij (2) fjerdinga körnæ krud. Jeg haffuer

ynghen fiisk wdhen syld. Ynghen haffuer jeg fanget i vinther. Vilde eder naade være fortenckt paa, at her kommer andet folck tiill poskæ, oc paa clæde oc peninge tiill thet folck, som her bliffuer ighen. The tree honde folck tiener her inthet. Tiiskæ oc Danskæ forligges vell samen. Vilde eder naade værdis tiill oc scriffue meg swar yghen her paa met thenne breffuiser. Her met eder naades högbördighet then alsom megtigstæ Gud befallendis. Scriffuet paa eder naades slott Elffsborg Sancte Agatha dag anno Domini mdxx.

Eder naades ydmige tienere
Hans Brede.

Original i K. Danske Geh.-Archivet.

495.

K. Kristiern till Simon zu Essens, att när han kommit in i Sverige och gjort någon eröfring, der förlägga Skottarne, och tåga vidare med knektarne, allvarligt straffa olydiga bönder samt se till, om han kan finna något godt byte i Värmland, dit många af adeln i Vestergötland fört undan sina egodelar, dat. Kallundborg d. 9 Febr. 1520.

Christiernn vonn Gots gnadenn tzw Denmargk, Norwegen,
der Wende vnd Gotten konigh, gekorenn
tzw Swedenn, hertzog tzw Sleswick.

Wnssere besundere gunst tzuuorn. Edler, lieber, getrewer. Wir begerenn szo yr yn Swedenn kumment vnd wasserlangent, das yr denn dy Schotten vorlegent, vnd als furder myt den knechtenn zuehent, vnd ob etlich pawren vngehorsam werendt, dy myt gantz vleys ernstlich straffenn, auch geben wir euch tzw erkennen, das eyn landt ynn Swedenn genant Wermelandt, do etwann, szo wir yn eygner person yn Wester Jutlandt werenn, vill herrenn vnd edellewt yr gwth dar eyn bracht hetten, vnd auch itzundt gros guth auch herren vnd edellewt yn dem selbenn landt vorholt werdenn, als vns yn rechter warheyt vorbracht is, der halbenn begerenn wir, szo ir fvglich macht dar eyenn kunnen, solt ir wol an zweyffel eyn guete bewt vberkommen, hyryn guete kuntschafft vnd speyer brawchen. Auch ist eyner, heyst Herman ynn eyn kloster, heyst Dragsmarck, der tzw dieser kuntschafft gantz nutzlich were, solchs tzw erforschen, welchen yr hyrijn auch andere myt vorteyl mwgt brawchen. Thwt hyr bey

ewre beste, als wir vns gentzlich vorsehen, wol thun werdet, wollen wir ym gnaden erkennen auch yn sunderheyt vmb euch vorschulden. Geben off vnsszen schlos Kalinborgh am tag Appolonie Anno &c. mdxx, vnder vnsserem signet.

Utanskrift:

Dem edlen, wolgebornen vnsseren lieben getrawen Symonn, herrenn tzu Essens vnd Wytmond.

Original i K. Danska Geh.-Archivet.

496.

Ture Jönsson till Fru Kristina Nilsdotter Gyllenstjerna svarar på skrifvelsen om Hr Stens död; kommen öfver Letstigen hade Ture mött en sin tjenare, som varit i slaget på Tiveden, och derföre vändt om till slagfältet, hvarest han tagit 40 karlar från M. Hans Mule och dermed återtagit hela Dal och en del af Värmland, som gått denne till handa å K. Kristierns vägnar, derefter for han att proviantera Öresten och har på sin gård Säm fått kallelse från riksrådet och magistraten i Stockholm, och efter att hafva betryggat Öresten mot den här, som kommer från Halmstad, vill han resa öfver Askersund och Juleta till Stockholm, dat. i medlet af Febr. 1520.

Venlige kerlige helssen nw(?) altid tilforende send med vor herre. Kere frw Kirsten, gode besynderlige ven, om then sørgelige tidendhe, i mik nw tilskriffwet, then alsmechtig Gud oc Sancte Eric konungh sichth [o:sigh] ther offwer forbarne oc see fore klaget, at sa sketh er, oc see mellelige til hans fattige siel medh alle gode cristne siele. Kere frw Kirsten, siden jac i gaar [var] kommen offuer Littestygh, pa ij (1½) mile ner Viby sokn, mötte min swen mik, som hade varit i slaget medh pa Tywiden oc vnderuiste mik then leglighet. Therefore drog jac strax tiilbak tiil slaget medh Mester Hanss Mwle oc grep honum xl (40) karle fra. Vtan the slagne(?) bleffwe oc friidde til Sweriges krone igen alt Dal oc en del aff Vermeland, som honum var handganget pa konung Cristierns vegna. Sedan gaff jac mik til Vestergötland, actendes at bespise Örstens slot oc forwaret. Nw i fredags nest forliden fik jach the verdige fäders oc erlige gode mens rigsens rads, iders oc borgemesteres oc radz i Stocholm skriffwile pa min gard Sem, alle samfelt begerende min tilkomelse til radh oc dadh om thenne forne leglighet, besynderlige beclagende iders store sorgh oc forhopenandes then liit oc godhe tro, min kere döde

herre oc i haffwe tiil mic, begerendes, jach skal rame iders och iders kåre faderlösse barnss beste i alle motthe, huilket Gud(?) oc Sancte Erick skal bere(?) mith vitne, at jach gerne göre vil epter myn ytersta mact oc formaghe, sa lenge jac liiffuer, ther twiler intet vdi, oc saa snarth jac kan pa nogre faa dage ytermer bespiise oc forware cronens slot Örsten oc skicke mith folk til vern moth then omylle hop oc mact, som nw kommen ær til Halmstade, tha vil jac thet hasteligeste mik mögeliget ær giffwe mik vp genom Askesund tiil the verduge fäder oc ider oc tale iders beste i alle motte, kerlige bedendes ider vele late mik finne iders skriffuelsse oc bud i moth mik til Jwletthe closter eller mot Askesund, huilken veg jac säkerligest vdraghe kan. Ther ræter jac mik gerne epter. Ider her med alsmechtig Gud....

Concept, eller samtida afskrift, med mycken brådska skrifvet, i Riks-Archivet.

497.

Otte Krumpen m. fl. befälhafvare öfver den Danska hären till K. Kristiern, om de sista två veckornas händelser, sättet att förmå folket till att underkasta sig, anhängare och motståndare, samt behofvet att med första skepp få lifsmedel, krut och penningar till aflöning samt salt för allmogen; beklaga sig slutligen öfver knektarnes ostyrighet, dat. Strängnäs d. 20 Febr. 1520.

Vor ydmyge, vnderdanige, plictuge tro tienist eders nades högmectighet altid forsend med vor herre. Kere nadige herre, verdes eder nade vide, ad i dag xiiij (14) dawe drowe vy fra Arbo[ge] oc effter de Swenske till Köbingh, oc de droge vnden til Vesterass, dher finge vi först vide til visse, ad her Sten Swantesson var död, sa kom bisp Otthe, Knwd Bentsson oc domprosten aff Strengeness till oss, och ville gerne komed thet i vpslag oc affstilledh med nogen lemppe dhen brand och mord, som vi pa eder nades fiende till denne tid brwged. Dha ville de Dallekarle och menig almowe, som forsambled var, ingeledis dher till, vden sade visth, ad the ville slaa dhem i hell och oss met. Dha forbidde vi dhem i x (10) netter i Vesterass, en dag rycte vy vd till dhem med reijsegety och dhen forloren hob och sloge dhem nogre bönder aff, men inthe komme de till oss. Nw anden dag i gar hade dhe agthet mödt oss her for Strengeness, dher de fornam vij komme, dha toge de flwcthen, oc nogre aff Dalekarlene bleffwe slawen.

I dagh var bisp Matz her hoss oss, ad handled med oss, ad vij skwlle setted i dage med ridderskaped oc geffwe dhem leyde, ad the eth sted her i Vpland motthe forsamless innen fredag viij (8) dage nesth komendes och göred till en ende med oss pao eder nades vegne, oc er bisp Matz oc bisp Ottes fwlle mening sa, ad kommer menige Rigesens Rad till hobe, ad the dha ville samdirectelige gaa eder nade til hande, och hawe vij icke anned fornwmmed end bisp Mattis och her Erich Abramsson hawe jw væred pa eder nades beste, dhet yderste the hawe kwñned, siden her Sten bleff död, dy bede vij och rade eder nade, ad eder nade strax ville skriffwe dhem bade sierdeliss till och loffwe dhem gotth, ad eder nade vill ramme deris och deris venners beste igen, ad the nw dess ydermer lade finde dhem finde(!) vell velligh med oss paa eder naades vegne, och bispen aff Lincköbing desliges, och eder nade och ville skriwe menige rigesins rad i Swerige eth breff till, ad eder nade vill holle dhem alle vid Swerges low och retth och skicke sig mod them som en cristen förste bör ad göre moth sith rad oc riderskoff oc dhen menigh mandh, och ad the fwllelige ma setthe loffwe till, hwess vij dhem tillsige pa eder nades vegne, oc eder nade ville föye dhem vdiij eder nades skriffwelse med thet beste &c. Kere nadige herre, vij ville med Gwdz hielp forbyde eder nade her i landhet, ad eder naade jw ville strax vfortöffwedh skicke nogre skiff strax hid i skeren, dha faa de dher vell vide, hwar dhe skall finde oss, och ligger dher aller mesth magth vppa, ad eder nade strax skicker skiben vdth, dy nw for viij (8) eller x (10) dage kom ind vdiij Stocholm sker vij (7) eller viij (8) skiff aff Stederne, och eder nade jw med the förste skiff ville sende oss penninge till folcked och körne krwdh och fitallie och sallth nog till almowen her i landhet met anden vare, som bade oss och dhem tiener pa dhenne tidh, desliges flere telleröer. Dher som eder nade dhette nw med thet förste saa bestille vill, ad vij faa sligh vndsetning, ad nöd eller bröst icke driffwer oss heden, dha hobess oss met Gwdz hielp at fly eder en ende her vppa. Moenss Gren, her Per Kanseller met nogre anden her Stens partij handle gansche harth mod eder nade met Stocholms borger oc andre met teris lögnafftige skriffwelse, som de lenge giorth hawe, oc skriffwe oc predige, ad eder nade skall icke holle ord eller breff, met megen anden vbetemelig snack, som dhem ey giordes behoff. Kere nadige herre, tencker och rammer i tide nw eder nades gangn och beste och vor vellferd, effter dhen leylichhed her nw pa ferde ær, ad vij jw faa slig vndsetning met thet allder förste, som her forskreffwed staar, dher ligger

eder nade icke liden macth vppa. Vij skreffwe eder nade gerne vor mening ydermere till om mange merckelig ærende, nw ære vij icke viss vppa, om eder nade faar breffwed eller ey. Her gar gansche nw gansche(!) vnderligh till, allmogen ville slaa ij hell alle, de dher handle vppa eder nades beste, dy er dhet radelig, ad eder nade vfortöffwedh skicker oss dhen dell forsk[riffwi]t staar, om eder nade vill hawed till ende. Vij ville altid ramme eder nades gawn dhet yderste i wor formwe ær. Her met eder nades högmectighet de helig Trefollighed befallendis ewindeligh. Skreffwed i Strengenes dhen tisdag nest efter fastlawen söndag ar &c. mdxx.

Eder nades
ydmylige tiener

H. Sottener,	Otthe Krompen.	Keye van Anevelde.
Behem.	Karll Knwdsen.	Sywort van Mellen.

Item eder nade och ville skicke oss groffth skyttth met krwd och klodde nog dher till met hwess dell som dher till hör. Item sende vij eder nade en vdisse aff dhen contract, som er giord i mellen bisp Matz oc oss.

Postscriptum å en lös sedel:

Kere nadige herre, desse landzknecte före eth ganske onth regementhe, adh hwad vij vdloffwe och tilsige almogen oc andre paa eder nades vegne, dhet holles inthet vdaff, och hwercken agte de edh eller artickell breff; dy er dhet till fare, ad thet vill icke gaa vell. Dy bede vij eder nade, ad eder nade ville dhem tillskriffwe, dhen menig hoff, desliges alle höffwidzmend oc dobell sollere, ad the sligth regemente aff stille och göre eder nade deris ed och artickell breff fwlth, oc ad eder nade strax sender dhem peninge. De sige ellerss inthet regemente ville holle, oc regne de eder i (1) maned sold ad være dhem skyllig for dhen slag, paa Tyweyen skedde, effter deres stelle breffs lydelse. Her ma eder nade vare for-tenckth vdij, ville de skicke dhem retth, dha hopess oss, ad thet nw skal komme till en god ende.

Original i K. Danska Geh.-Archivet, har varit hoplagdt i breffform med O. Krumpes sigill och blott orden: »Cristiernus Rex Dascie» som utanskrift. Namnen egenhändig.

Stilleståndsbrief mellan biskop Matthias å Svenska Riksrådets vägnar och Otte Krumpen m. fl. Danska befälhafvare, dat. Strängnäs d. 22 Febr. 1520. (Dansk afskrift af originalet).

Vij Mathias, met Gudz nadhe biscop i Strengnes, göre witterligt, ath wij paa Sweriges Rijges Radtz wagnæ haaffwe i dagh til samtals wæriþ met welbyrdighe mend Otthe Krumpen, Key van Anefelt, Karll Knutzen, Syw[or]t van Mællen Hans Sathemer (!), Beem, Dyrick Bramstat, wæpnere, och fuldmectighe hötzmend (!) for högborne förstes koningh Cristierns &c. folck her vti Swerige paa hanss nades wægne, oppaa thet ath thenne schadellige feygde, som nw paa ferdhe ær, motthæ betages i nogen bætre madhe, thaa ære wij saa offwer ens worddhen, ath mellom oss paa bodhe sier skal standhe i früdt och vpslagh fraa thenne dagh och ind til fredag viij (8) daghe her nest effther kommendhe, i swa motthe, ath ther forindhen skal eth wenligt mödhe aaff for[skrif]ne Sweriges Rijkes Radh standhe her oppe i landit, hwar the beleffwe, och i medel tiid thaa och saa længhæ hænlinghen skeer och siden til hwer i syt beholl igen kommer, skulle the godhe herrer och mendh aff Sweriges Ryges Raadh, alle som i thenne hænlinghen willie besluttes, ware frij, felligh oc ledigh for for:ne höborne förstes konningh Cristierns &c. hötzmend oc hans nades folck, och thee for oss, till personer och hwes thee och wij haffwe meth ath fare, och hwar samme hötzmend och folck, theris formand kesse theris legre eller fram draghe, skulle the ey brwkæ mord eller branth paa them, som til thennem komer i thet oc bywde for segh ræddelligh fordagtingen, men thææ, som thet ey wille göre, skulle ther om staandhe theres faare, och oppaa thet ath for:ne Sweriges riges raadh och menighe almwwen skulle thes yttherligen haffwe tröst til en god bestandelligh ændhe, loffwede for:ne hötzmend paa then fulle mackt, som for:ne höborne förstee (!) koningh Cristiern &c. thennem met giffuit haffwer, ath om hans nadhe worddher aff thennem gönstellig aff annamet och hyllet i rygite fore fuldmectig herre oc konning, thaa skal hans nadhe thennem öffuergiffwe alle mystycke, som the vti kommene ære for then öfwerhörilsse skyld, ther the vti nogen forledhen tiid vti sitthet haffwe, oc holle thennem weyt Sweriges laawff, hwar oc en weyt syn priwelegier oc frihet, som the andellighe och wertzlige bör ath nydhe, och aff ar[i]lt tiid nydit haffwe oc alle andre nyttelighe (?) stycker oc resesser holle, ther the oss hans nades besæglæde breff paa skaffee loffwede. The [til] ytthermer

wissze, ath saa emellom oss forhanlet oc beslutthet er paa wore sidhe, wbrudellighe hollis skal weyt wore ære oc kristelligen troo, tröcke wij wort indzel paa ryggen paa thette breff. Datum Strengnes feria 4:a in carnispruiuo Anno Domini mdxx.^{mo}.

Afskrift i K. Danske Geh.-Archivet, med spår af 5 sigiller, men blott de två, Otte Krumpes och Karl Knutssons, bibehållna; har varit hoplagdt i brefform, med samtida påskrift: Om dagtinghen och fredh mellom... myn herres folck och Sueriges Raadh; bilagdt föregående bref.

499.

Otte Krumpen och Karl Knutsson till K. Kristiern; berömma Gustaf Trolles osparda nit för hans tjenst, och skall svar lennas vid ett möte af biskopar och adeln i Upsala d. 3 Mars; tillstyrka, att konungen alltid skrifver dem vänligt till, och begära krigsförnödenheter, dat, Ståkes län d. 24 Febr. 1520.

Vor ydmyge, vnderdanige ville, plictige tro tienist eder nades högmectig[het] altid forsend met vor herre. Kere nadige herre, nw i dag var dhen vnge erchebisp hos oss och delde rad och dadh med oss, och brwger hans nade sig fitligh nath och dag i eder nades tienisth, hans halss och velferd er vspard for eder nade med alle de vener, hand kand dher till drage, och skall eth herre möde sta i Vpsale i dag viij (8) dage, dher skwlle vij faa endelig swar, bisperne och störste parten aff ridderskaped soge dhet gerne golth paa eder nades vegne, dy bede [vij] eder nade och rade, ad eder nadhe altid skriwer dhem till och föger dhem med dhen beste lemppe och gode ord och eder nade strax skicker oss noger bemanned skib med peninge til knecten och fitalie, salth, krwdth och tellebösser och ij (2) noth slanger med lod och krwd nogh, och anned grofft skytte. Om eder nade vill skicke oss peninge ofertöffwed, dha hobess oss innen kort fly eder nade landhet, dher som de icke faa deris betalningh, dha rette vij inthet vd med them. Her var och er end nw skib i skären aff Stederne. Her Per Kanseler er aff löben med samme skiff med sware peninge och syllff till de Dansker efter folck, och her Stens höstru, Moenss Gren och Stocholms borgere med teris medhangere hawe skreffwed effter kongen aff Polen. Hanom ville de nw hawe for herre och kwng. Kere nadige herre, tencker her et sind till och lader oss faa slig wndsetning, som forsk[reffwe]t staar medh thet allre förste, dher ligger

eder nade nw stor maath vppa. Her med eder nade Gwd
befallendes ewindeligh. Hastelig skriffwet i Stegx leen Sancti
Matei apostoli & ewangeliste(!) afften.

Eder nades tro tienere

Otte Krompen. Karll Kuwtson.

Utanskrift:

Högboren förste koning Cristiern &c. vor kere nadige
herre ydmygelige tillkommendes thette breff.

Original i K. Danska Geh.-Archivet, med båda sigillen tryckta å en
pappersremsa.

500.

Fru Kristina Nilsson (Gyllenstjerna) till rådet i Dantzic;
kreditiv för Hr Petrus Jacobi och Staffan Sasse, med er-
inran, huruledes af hennes affidne man, Hr Sten Sture,
Sveriges rikets föreståndare, Hr Nicklas Sturtz blef före
julen väl emottagen, då han väckte fråga om ett förbund
med K. Sigismund af Pohlen; Hr Petrus Jacobi hade
också af honom fått uppdrag att resa med bref om ett
förbund både med Pohlen och staden Dantzic samt de
Wendiska städerna; men då konungen af Danmark sedan
under vintern inföll i landet med en här, blef Hr Sten
sårad i en träffning och har derefter afidit, och emedan
innebyggarna icke haft någon anförare, drifvas de endast
af nöd att göra något motstånd mot fienden, som ligger
qvar i landet; men då de fått sig en ny höfvidsman,
skola de nog bistå henne; ty jämte förmynderskapet för
barnen vill det tillkomma henne att förestå riket; hon
afsänder derföre jämte Hr Petrus Jacobi också Staffan
Sasse, att öfverföra så väl Hr Stens som hennes egna
bref, och vill hon hålla, hvad de förra innehålla, lika
fast, som vore han i lifvet; särskildt framhålles, att K.
Kristiern, om han komme till väldet i Sverige, skulle un-
derstödjå Högmästaren mot Dantzic och betunga Hanse-
städerna med nya påhitt, dat. Stockholm d. 26 Febr. 1520.

Mynen freuntlichen gruess vnd was ich liebes vnd guts
vormach zuuoren bereit. Erszamen, wolweysen herenn, be-
sundere gunstige, gutten freunde vnd nachpaur. Ich halt noch
in gutter gedechtnus, wie das der edle vnd gestrenge her
Nicklaess Sturtz vor den vorschinnen weynachten meynem
lieben vnd gnedigen hern, hern Stein Sthwrenn, szeligeren
etwan Schweden reiches Vorweseren, sambt S[einer] G[nade]

folcke, als sie von E. W:t stadt gen Stockholm angekomen gantz freuntlichen, mit vielen freuntlichen vnd zwtetigen erbietten, so alhie alles zuvorhalen, nicht von noten zw schreiben hot, aus welchen freuntlichen vnd zwtetigen schreiben meyn lieber vnd g[nediger] h[err] szeliger vormarckt, szo S[eine] G[nade] in bekentnus vnd verbundnus mit dem durchleuchtigsten, hochgeborn vnd grossmechtigesten furstenn vnd hern, hern Sigissmund, konige zw Polen &c. seyner gestrengheit aller genedigsten hern zw komen gesinneth, als wulle seyne gestrengheit, szo viel im muglich vnd zu thun wulle geburen vnd gezynnen gedochten, meynem lieben vnd g. h. szeligeren bey seinem allergenedigsten hern den konig dar zw gerne hulflich vnd furderlich erscheinen, wie wol nw meyn lieber vnd g. h. szeliger zw solchem verbundnus vorlangest wol gesinnet, szunder derwegen in diessen kriegem vnd orley verfolgung zu thun vorhinderth, szo ist mein lieber vnd g. h. szeliger auf diss mahel vormittels gedochten hern Nicklaeszen freuntlich vnd zw thetig schreiben meher vnd heftiger zu meher bemelthen verbundnus angeraitzet vnd bewegth vnd her von stundt an auf bemelte maynung solchs verbundnus vnd freuntliche vorfassung belangende mit meher gedochten Ko. Ma:tt zw Polen &c. E. W:t aller genedigsten heren vnd eyner Erszamen Stadt von Dantzke sambt den vi (6) Wendischen Stetten zw machenn, fertigen vnd bereitten laessen, vnd kegenwertigen seyner genaden vnd auch meinen lieben vnd getrewen, den wirdigen hern Petrum Jacobi, der kirchen zw Westerarss Thumtechent vnd pfarrer zwm Stockholm, derhalbenn auf aller schirst abzwfertigen vorordent, als hot konigliche werden zw Danmercken in mitler zeit abermals sein folck von diessen wintter alhier ins landt abgefertiget, mit welchen, so dieselbige ired hern befehel nach mit gewalt ins landt zw zyhen vnderstanden vnd sich vorgenommen, mein lieber vnd g. h. szeliger ein schirmutzel gehabt, dor vber Gotte geclagt S. g. auss ein sunderlichen vngefahel bis in den doet vorwunt, vnd ein zeit lang dor noch do von sterbende seinen letzten tag beschlossen, des szele Got der almechtige genade vnd barmhertzigkaith erzceygen wulle. Szo nu sint der zeit die vnderthan kaynen anderen heuptman, der innen vorgestanden gehabt, szo liggen die veiende noch alhier im lande viel mutwillens vnd vbermoeth gebrauchende, wie ewer E. W. wol haben ab zw nehmen, was nw die armen vnderthan auf diss pass thwn, werden sie durch noet dor zw gezwungen, szunder als bald sie eynen anderen heuptman vbirkomen, wollen sie in aller vnderthenigkaith dor zw vordacht sein vnd myr mit leib vnd gutte widerumb kegen die

veinde beistaen. Noch dem myr nw von meins lieben vnd
 g. h. szeligers nach gelassenen kinderen wegen dem reich,
 bis lange sie erwachsen, vor zw stehen wil geburen, szo hab
 [ich] meins g. h. szeligers maynung vnd fürnehmen oft berurt
 vorbuntnisse betreffende nicht willen enderen, ader wissen zw
 verbessern, sunder obengedochten heren Petrum Jacobi vnd
 Steffen Sasse, meyne lieben getrewen, brieffs zeigers, meher
 bemelt vorbuntnissen halben an vielgedochte Ko:e Matz zw
 Polen vnd an ein Erszamen Stadt von Dantzick, sambt ein
 Erszamen Stadt von Lubeck vnd die andere Wendische Stette,
 sambt meines g. h. szeligers bud, ouch meynen brieffen abge-
 fertiget, welchen E. W. auf diss mahel yres anbringens gut-
 ten glauben vnd getrawen gleich myr selber, ob ich persson-
 lich zw stette wehre, geben wullen, dan alles wes obenge-
 dachte meine lieben getrewen auf diss mahel von des reiches
 zw Schwedenn wegen thwn, handelen, vnd zwsagen werden,
 dasselbige wil ich in der massen, wie mein lieber vnd g. h.
 in beigestaltten seyner genaden brieffen, an ewer E. W. lau-
 tende worwilliget hot, gleich ob seine genade noch am leben
 wehre, festiglich an alles geuerde, dem nach zw komen gerne
 haltten. Die schloesser, so dem Reich zw gehorich wil auf
 des Grossmechtigen meins g. h. koniges zw Polen &c, vnd
 der Erszamen Stetter, meiner besunderen gutten freunden vnd
 nachpauern gutlich antwort, was sie in diessem fahel auf be-
 meldt mein maynung, wie E. W. bemelthen meine geschickten
 weiter fürbringen werden, bey dem reich vnd myr zw thun
 gesinnet, innen allen zwm besten mit aller macht auffhalten,
 dem nach ein Erszamen Stadt vom Stockholm, so ewer E.
 W. auss beigestaltten Irer Erszamen Weissheiden brieffen
 an einen Ersamen vnd Wolweysen Raedt von Dantzich lau-
 tende wol vorstendiget werden, gerne als gehorsame vnder-
 than sich richten vnd haltten wyllen, die weil es zw befurchten
 ist, szo viel gedochte K:e W. zw Denmercken alhier, das Got
 vorhutte, iren willen behaltten, das seyne wurden dem hoeme-
 ster in Preussen wider ewer E. W. stadt Dantzick hulf thwnn
 vnd innen starcken nicht wurde vnderlaessen, vnd die Ersza-
 men Stette von der Hensse, so bey der see kanth gelegen,
 des Reichs vnd meyne gutten freunde vnd nachpauere innen
 durch vngewonliche newe auffegung vnd fwnde abzwbrechen
 vnd anzwstrengen mit allem fleiss vnder sich zw bringen
 wurde nachtrachten, welches ich vngerne ansehen, das meynen
 besunderen gutten freunden vnd nachpauern, den Stetten, von
 vielgedochter Ko. W. zw Denmercken durch diss Reich etwas
 innen zw merglichen vorderbnus vnd schaden gereichende
 sulle bey gebrocht werden, auss sunderlicher vrsach, das m.

g. h. szeliger in seinem letzttten ernstlich von myr begert, das ich es nach S. g. abgang alszo schicken, damit ich diss Reich den Erszamen Stetten S. G. gutten freunden vnd nachpauren zw vorfange nicht wulle, szo viel myr immer muglich vnd[er] vielgedochte Ko. W. zw Denmercken kommen laessen. Hir mede wil ewer E. W. die der almechtige in gluckseligen regimentten lange gesunt enthaltten wulle, Gotte befolhen haben. Datum auf Stockholm am Sontag Inuocauit Anno &c. v^o vnd im zwentzigesten.

Cristina Niliss dochter, heren Steins Sthwren,
etwan Schweden Reiches vorweszers, nachgelassene widwe.

Originalt i Danzigs Rådhus-Archiv. Utanskriften lika med föreg. bref af d. 2 Jan. (Nr 493). Sigillet, tryckt å en papperslapp, är otydligt, men Gyllenstjernska sköldmärket, en sju-uddig stjerna, dock synbart.

501.

Gustaf Trolle till K. Kristiern; tackar för befrielsen från Sten Svantessons väld, dat. Upsala d. 9 Mars 1520.

Min ödmyke troe tjäniste forscriffwen med warom herra. Högboren förste, kære nadwgste herre, med hwad wællighet oc tiilbörlig tack, gönst oc trohet jag, Wpsale domkirke, myne wenner oc wndersathe schulle eller moghe eders högmechtelige konwngxlige maiestet til ödmykt, willie oc tienste fälle for then mechtig forloszning oc hwghswalen aff then longlig bedröwilse, schade oc owerwoldt, wij wdi warid haffwe oc nw aff eders nadhe oforschuldelige kommen ær, weth then alzmechtig Gud i hymerige, aff hwilken besynnerlig inschutlsze, macht oc nade wtoffwer eders egens konwngxlige maie-statis mildelige oc infödde dygdh oc godhet thet sa betaged ær, besynnerlige meden myn macht emoth eders högmechtige nade oc thes welgerninge szma oc ring ære, tog ligwel nadwggesthe herre, at willien ikke schal fatis, ther machten er swag, takker jag eders nade oc mechtige maiesteth saa ödmyklige som börlige för eders willie, lösszning oc wmsorg för mig oc myne, oc ther jag kan med liff, godtz oc macht eders nade oc mechtige maiestet tiil troetieniste ware, schal jag med alle the myne mig ther tiil gönstig oc willig altiid fynne lathe, tiilsiendes hermed eders nade hulscap, troscap oc manscap, loffwendes oc takkendes alzwollogen Gud ther ofver förmiddelsth eders högmechtige nades macht oc welle sa sterkelige frelst oc lösth haar ifraa thes hidzskelige oc

omilde manss, dödde her Stens Swantessons, welde oc rege-
mente, ther the helige kirke oc cristelige troe sa förtrykt oc
föresist(?) hade i thet nemeste, at hon sznarlighe hade wnder-
ganged, wtan eders nades folk oc macht hade kommid, som
Gudi loff nw scheth ær, thetta fatige rike, kierken, mig oc
thes inwanere tiil tröst oc lösen, then wi personligh migid oc
storlige begerom, werdiges wele kome hiit tiil sidh rike, Swe-
rige, med thet aldher förste, som eders konungxlige nade thet
för sig oc oss alle yterlige kan merke, best och bestendigest
ær, Gud thet kenne, then jag eders konungxlige nade och
maiestet her med befaler til ewig tid. Ex Vpsalia, solita
archiepiscopalí sede et residencia, die Veneris proxima ante
dominicam Oculi anno &c. Millesimo quingentesimo xx:^{mo}.
Solito sub signeto.

E. V.(?) Majestatis
humilimus capellanus

G. inutilis archiepiscopus Vpsalensis Mp.

Utanskrift:

Illustrissimo, Serenissimo ac inuictissimo principi et do-
mino, Domino Cristierno, Dei gracia Dacie, Norwegie, necnon
ad Sweciam Electo Regi, domino meo clementissimo.

Original i K. Danska Geh.-Archivet.

502.

Hemming Gadd till Stockholms stad; försvar mot beskyllning
för förräderi; uppmaning till snar uppgörelse med K. Kri-
stiern, dat. Köpenhamn d. 11 Mars 1520. (Ej afgånget?)

Min ödmiwcke werdskiille helse altiidh foresendh medh
war herre. Werdige herre, her borgmestere och radh siin-
dherlige godhe wenner, then mene man och menehet i Stoc-
holms stadh. Som idher wel fortenkier och klarlige wiither-
ligith ær, hwrw opta och flere sin mijn kære herre, her Sten
Stwre, Gudh hans siell nade, aff Radzens samtickio och sin-
derlich befellingh migh fatig ofornomstig man wt sendhe med
erlige gode men Benckt Arandsson, en aff Rijcksens Radh
och Erick Kwse, Sudhermanna lagman, her Anders Henrick-
son, her Anders Olsson, borgmestare, Anders Karsson och
Anders Rwth, idhers medhbrödhre, i narwara flere riidera oc
swenna, tha tiil fölgis vth skickandis Sweriges edlingar och

thro men, at höra, se oc förmerckia högboren förstes kong Christiern ærligha Radhz oc godhe men aff Danmarks [rike], her Nils Höks, her Mans Göiies, Danmarks riikes marsk &c. her Anders Bille, her Hans Bille, her Albrickt Ipsön, oc iblandh thöm Jwneker Wellan(!) enkanliga, förskreffna högboren förstes sendhabodh, aluarliga tiill thalss om Sweriges rijkes crone &c. swa och war genswar, paa ware side, medh the articula och punctha, the tha diwpliga, merckeliga medh all fornwmsth framsattho pa theris sidhe &c. swa ath förteckia theres thall oc war genswar, ær ey behoff for reppes pa thenne tijdh i naghre matthe. Är noger iblandh idher mich kan haffwa förmerckth tiill thet minsta ordh mich annarss bewijsth haffwe i mijn genswar, thalandes eller scripteliga tiill biwdandes, en som mich bor-dhe myn thro thienesth mich bewijsa, wiill jach gerna lidha och vngella en förrædhare ræth, wthan alle nadhe. Then erlig god man Kwse, han ær well swa snell i sin hwg och hiertha, han och i alle, tha medh wthe ware, hade tha well straffat mith genswar, och æ han öffwer alle, thij han lather eij thet minsta ordh wara obemerckth, æ hwar han i nagra dectinga tiil kallandis wardher. Nw ær mich forkometh, ath öffwer liwdh sägs i Stockholm blandh idher oc tess menighet, ath jach mich bewisthe som en ereste(!) forrædhere bade i the saker, swa ath jach hemmelig forhandling hade med högboren förste kong Christiern, oc lath mich sielffwiliandes woll föra i hans ærliga folgie, med the ærliga dande swenna, i idhers nærwara med mich wtskickadhe waro. For tesse sak oc oerliga tiillegning schall hans nadh i tijd oc tima tiillbörliga mich orsacka, thet hans nadh mich tiillsackt haffuer wtan alla twekan, ho mich thet tiill lægger, ær han ridder, eller ridhermans man, knape, frijboren man eller swen, bischop eller domprosth, dækin, kirkeherre eeller swen, bor[g]mestare, radman eller borgare, bonde, eller hwad staat, grad eller condicie, han ær eller ware kaw, han haffwer thet pa mich lwgit och sparth sanninghen, som inghen dandheman. Jach skiwter thet tiill Gud och högborin förste kong Christiern, swa och alle i mith selskap ware, med hwad gladiskap jach och the fördes tiill for:ne högboren förstes skeep aff flere gode men aff Danmarckes rijke, och hade jach ecke warith krenckelig i mith bristh(!), jach fwll aff en waghen, jach for i jacht med flere gode men aff Kalenborgh, hade jach well sielffwer komith op personliga tiill thals medh idher oc flere gode men, aff hans nades tiill lath[ilse], at forclara mich sielff, hwrw mijn rese gangen ær, i alle matthe, oc hopass, at thet snarliga schall skeep, tha thet mich litith bæther wardher, oc

flere godhe karla medh micht, hans nadh tha förlöff giffwendes wardher. Her for innan ma jach lidha oc hetha forrædhere aff allom owennom, som ej bæther wetha, serdeliss aff thöm thetta spill regerat haffwa, nw for ögon ær medh then fatige mene man, thet Gud see for kæρθ, offwer Sweriges rijke. O, hwrw offtha jach hörde aff idher alla, altid radh giffwa then tribut wth loffwad war altid förnöia, som bebrewat, sackt oc wtloffwat war, oc i alle ther tiill hielpa wille medh en god willie, ho thet tha sægia wille, han motthe ecke leffwa, for glömsko dricka, wij withe. Jach hördhe optha aff mijns herres egin mwn, wara bonegh[en] tiill all then dell, ther god och beqwemlighen war, oc togh aff ondha tiillskindara altiidh betagit war, sigiandes en ryther wara i hwarie stwgv i Swerge, thet affväria skulle. I see nw for ögon ær, hwat the wæria eller göra kwnno eller giorth hawa i thenne litzle forlidhene thima, högborin förstis folck tiill hest oc man inne i riiket warit haffwa, och nw innan pasca tiidh flere inkoma, och dreplegit folck insendes schall, badhe tiill land oc wathn, oc wtan i tage tiil sinnes oc gripa tiill radh i tijdh oc thima, i som hwffudet ære for mene rijke, ær inthe twekandis, tha flere koma nw wndher wæghinn æro, tiill idher koma skwlo, om i sidhan willia gripa tiill raadh oc dectinga, thet idher nw biwdz, wardher tha ecke sa gönstelige wiidherfarandes, som nw well ske matthe, med hans nadh ær benegh[en] tiill alles idhers beste, gangn oc longligit bestond. Jach bidher mich swa Gud tiill hielp, tiill liiff oc siel oc alt thet mich got wara schall i himerike oc jordrike, ej kan jach annat formerckia. æn hans nadhe ær i all sin ærende skælig, digdelig oc gönstelige med allom, tiill nadhe falla willia, wtan argalist eller ny funder. Thet ær ingen mer brutit haffuer en jac i fiende wijss moth hans nades fadher, oc hans nadhe thesslikis, oc jac aff hans nades infödde edelhet latit mich widher fara all then dell tiill kost oc tering, ther god warit haffwer oc dageligie en gör aff sinderlig, personlig befelling. Jac hopas, nar med mich bæther wardha kan, at jach personliga schall koma tiill ordha och talss medh idher alla, oc tha göra hans nades högmectighet orsekt om all ærendhe, hwij wij optagne ware oc foldhe tiill Danmærc &c. oc swa om thet herrop offwer mich feriss, at jach mich forrædeliga bewijst haffwer moth mijn kere herre oc Swergis riike. Jach thror, at Kastelholm, jach opbigt haffwer, oc all then dell, jach atthe i werdhen tiill, ther oppe war, swa oc then fatige dell, jac hade i Stocholm, bade pa slottit oc pa Hellgandsholmen, oc the iij^c (250) marck, jach mijn herre lenthe, tha jac for wt, tiill köpa oxa medh, the haffwa giorth mich tiill en forræderæ, oc menthe mich aldrig

igen koma skwla. Gud se loff oc alle helge Swerges patroner, jach haffwer en gönstelig herre wiidherfar[et]s, som kan sköne onth oc got. Jach tweekar ther inthe wtij, recker jach honom mijn handh oc thro thienest, jach far well swa myket igen, som jach haffwer misth. Jach schall swa flij at thiena en herre, mich ey schall swa löna igen mijn thro thienest, som nw mich wiidherfarid ær. Jach radher oc formaner for Gudz harda död skuldh, tager wiid radh oc griper tiill sinnes i tijd oc thima, sæther ecke lit tiill olith pa the Lybske, the gecke idher nw, som för skedde i her Swantes tijd, oc swa nw sist mijn döde herres tijd, Gud bægges theris siell nadhe. Man nw Romerske konghen wndher wæghin ær oc hit nidher komber i Österlandhen tiill Lybicke oc alle andre Vendiske stæder, faa the annat göræ en löpa tiill siöss oc wnsætie idher. Jach hopass och inthe twifflar, at inghen idher schall sægia eller öffwer tyga mich awag(!) skiöld fört haffua moth mijn rettha herra eller fædhernis rijke, wtan som en fatig kristen karll borde göra. Idher alle ær oc weterligh, hwad jach giordhe for mijn kære herre i hans intagilsse tiill Swergis riike. Her medh idher alzwoldoger Gud befolandes, badhe medh lijff oc siell. Görer jac altiud gerna hwad idher. liwff ær, som mich [med] rætta bör, swa lenge jach leffwer. Hasteligha screffwit i Köpmannehafn, dominica Oculi anno Domini Mcccx.

Hemingh
Gaadh.

Original, med egenhändig namnteckning, i K. Danska Geh.-Archivet.

503.

Biskop Ingemar m. fl. till Hr Joachim (Jakob) Trolle på Lillö; då allmogen af Varend d. 25 sistl. Mars fick höra sig föreläsas K. Kristierns bref, att Rikets Råd erkänt honom, begärdes att Hr Joachim, såsom bördig från deras land och der egande slägt och vänner, skulle anmodas att hos K. Kristiern utverka ett stillestånd för Varend till d. 29 Juli, så att man kunde göra sig underrättad, huru ärendena sig förlupit i Upland, och att derpå förskaffa ett öppet, besegladt bref, dat. Växiö d. 28 Mars 1520.

Vii Ingemar med Gudz naad biscop i Vexiö.

Venleg och kärlig helsæ försent medh Gud. Maa i vethe, kære her Joachim, at nw varfrw dag næst förliden, naar

vii Ingemar, med Gudz naad biscop i Wexiö, medh Thwre Trolle forsamlath her i Wexiö medh noghra almogha her aaff Værendz land, som snarlegha waara hiidh stæmde, och lathom förkynda högborens förste kwngh Cristiærns breff, saa lydandes, at the værdoghe fæder, biscoper, ærlighe och gode herrar i Rikinsens Raad medh meneghe almoga, waara gongne hans naad till handhe oc sacth hans naade hwlskap och manskap, hwilkith denne forsamladhe almoghe ey en weterligit war, hwre der vm ær, och gingo the offuer en sidho paa eth goth beraadh och kommo i gen och vaare begærendes aaff oss, ath vii skulde scriffua eder till, æfther dy ath i ære her en infödh man och haffuer her eder slæcth och goda vener; dy sæther denne almogen stor tro och liith till eder, ath i vilde vethæ deras besthe, ythermera en till naghon annan der vtthe, ath i vilde göra for aldras waara skyld och kærlighe bön och foruerffuat med förnämnda högboren forste kwnung Cristiern. ath vii och denna almoghe her i Wærendh mogho sitthia med fredh och roligheth, hwar veder seth hem, in tiill Sancti Oloffs dagh, her næst komminde, saa ath hans naadh eller hans naades folk ey göra naaghon skade eller fördärff i naagra mottha hær in paa Værend eller her sig inbiwdhe, daa haffuer desse dannemen, meneghe almoge, som forsamlad var, loffueth och till sacth, ath the villiæ ingen opreesningh göra moth hans naad eller moth hans naadz folk her fraan Værendh och till naaghon annan stædz in till den tiidh, ath thenne almoghe aaff meneghe Værendz landh ytermera forsambladh bliffuer, och de segh framdellis bespöria kwnna, hwre vm al ærende och dagtingningh segh förlupith ær i Oplandh. Daa haffuer denne almoghe saa sacth, deslikis vii och göre: kan förnämde högboren förste kwngh Kristiærn all sin vilia fræmia i Oplandh, denne landzændhe faar hans naadh veil vtthan alth kiiff, trætthe eller gensigelse i naagre motthe. Kære her Joachim, ær alles vaare bön till eder, ath i vilde væl göre, för den godhe tro, vii alle sætthie till eder, ath i vilde oss foruerffua eth yppeth beseglath breff paa desse ærendhe aaff den godhe herre kwngh Kristiern, som vii bliffue alle beholpne medh, och som vii sidhen framdellis almogen kwnnæ giffuæ tillkænne, för dhy vii haffuom loffueth ath giffua dhem svar i gen, deth vilia vii alle kærlegha med edher forskyllæ. Her medh eder dhen almæktogosthe Gud befalendes. Scriffuet i Wexiö Anno salutis Mdxix Odensdaghen næsth æffther Varfrwdagh i faste. Nostris sub signetis.

Thwre Trolle, Swen, domprosth i Wexiö,
borghomestara och raadh ther sammastadz,
eder kerlige venner.

Utanskrift:

Velboren man Her Joachim Trolle oppo Lilleö, strenghe riddare, sin kerligh godhe ven.

Original i K. Danska Geh.-Archivet.

504.

Knut Skrifvare till K. Kristiern, med nyheter från Preussen, om Svenska kapare, med Fru Kristinas tillståndsbrief, och Hr Peder Kanslers beskickning m. m., dat. Danzig d. 12 April 1520.

Min ydmyggeste, weluillige, tilplichtuge tro tieneste ethers nades hogmectughet altijt tilforne sent met wor herre. Aller keriste, nadigste herre, werdis ether nade wille vide, ath alle fremede schiib ere her nw lös giffuen at mwe segle. Nw ligge the Swensche her, at wachte pa ethers nades schib oc folk, paa the Hollender tesliges. The hadde taget wedt Heyll tre [Hol]lender schiib, wedderet dreff them poa wigen, Rodet lod hente samme schiib fro them, [Hoch]mesteren loffuit mig i dag, the schulle fonge igien poa en penning, huis the miste, vti . . . . . eluge hadde the taget en Öland schude. Jeg war for burmesteren oc flyde them gotzet igien . . . . . ider(?) met. The haffue Frw Cristine, her Sthens, breff, at thage paa Hollender oc alle ethers . . . . . strömme oc land bruge. Nw poa mandag schall her rettis xiiij (14), som toge en Hollender po . . . . . men meg forwndrer storlig, at engen ether nades schiib törrffue komme soa ner Dansche, at . . . . . seet, the hadde soa got köb som the Suensche. Jeg will giore all mijn flijt, at the Suensce . . . . . bliffue her behindret, the schulle ware for poa mondach. Jeg haffuer begeret, at se theres breff oc wide, met huat schell the tage till söes, effter the haffue engen herre. Her Per Cancellor reyssde affstet i mondagx till Ko:e M:tt aff Polen, han fich hans leyde tiid, han beger help mod E. N. oc will siige hanom landet till. Jeg formoder hanum soa god theden som tiid. Han bruger sin logen (!) frij, kundet noget helpe. Han gjorde eet rychte, för han foor aff, at Dalekarlene hadde slaget E. N. folch alt samen, han bruger sine forredliche stucker huis han kan. Waret ther stedt, jeg kunde bekommet, jeg schulde betage hanum'et, at han icke mer schulde göret. Jeg will enthet apellere met honum her, thet er ey end tiid, for sag schult, jag e. n. sielff siige will. En Suenscher jacht ligger oc bidder, at Her Peder schall scriue

Frw Cristine oc Stocholm stad tidinge, at the schulle fonge snart [und]setting. Her gor stor ord om henne, then gode qwinne will kaste rompe till gorden oc wil verge . . . . Hun achter sende en swar schat vt aff landet, her Peder forwnder (!), han ey kommer, ther warer (?) . . . . paa Horingeholm [c:Hörningsholm] aller mest, nar ether nadt kommer i scheren. Jeg haffuer ofte tald met . . . . . [o]m fetalie oc master, som e. n. screff them till, i morgon, nar viij (8) slar, schall jeg haffue eet . . . . suar paa. Sibret werder at bestyret met the Hollender, hiid löber, at the tage them . . . . siig om e. n. them nw behöuer. Jeg haffuer tald met these Hollender, the wille ey giöret. [Jeg] haffuer tald met Berent van Reysen oc Michel Koseler, nar her kommer schiib . . . . will met ether n. scriuelse, will the sende e. n. master nog, at the fonge theris .. ling i Schone fiischet, man fonger her ingen schiib them förer. Jeg screff e. n. thet til uti . . . . Jeg schulde noget scriue e. n. till, hues tiden oc steden ey metbringe will, ther han . . . . meget for e. n. thet jeg fonger her at widde. Jeg kan ey fange at wide, hure thet hiid kommer. Ider nades högmechtughet then alsomechtichste Gud befalendes tiil ewigh tiit. Scriffuit vti [Dan]sche torsdagen nest effter poschen aar effter Guts burdt Mdx.

Ether Nades
tro tiener

Knut
Scriuer.

Utanskrift:

Hogeboren furste och mechtuge herre her Cristiern met Gutz nadhe, Danmarks, Norges, Wendis oc Gottis koning, utualt koning till Suerige, hertug vti Sleswich, Holsten, Stormarn oc i Dytmerschen, Greffue vdi Oldenburg oe Delmenhorst, min aller keriste nadugste herre.

Original i K. Danska Geh.-Archivet, mycket skadadt.

Borgmästare och råd i Stockholm till rådet i Danzig; såsom förut genom Hr Peter och Staffan Sasse blifvit meddeladt, har en konungens af Danmark här infallit i riket, men hittills ej lyckats fullborda sina onda anslag; på långfredagen (d. 6 April) har en slagtning stått utanför Upsala, hvori fienden förlorade större delen af sin här, bland dem Junker Simon, Keye van Anefeldt och Sivert van Melen, och de som öfverlefde räddade sig i domkyrkan och biskopsgården, man hoppas äfven hädanefter kunna göra fienden motstånd, och vill aldrig erkänna konungen af Danmark; af staden Danzig begäres att med hjälp och goda råd befordra Hr Peter och Staffan Sasse, dat. d. 25 April 1520.

Vnnszenn gantz flitigenn denst vndt fruntlickenn groth sampt erbedinge vele leues vndt gudes vor an bereyt. Erszamen, wolwiszenn herenn, bezunder gude frunde vnde nabor, szo am jungesten hir beforen jw E. W. by vnnszen sendebaden, den werdigen heren her Petter vnde Steffen Sassen, [wij] tho irkennen geuen van der K. W. tho Denemarken vnss, den vnnszen, desses rikes inwaneren, myt roff, mordt, brandt van den synenn tho fote vnde to perde hir int rike geschicket, Gade dem almectigen ewig loff, eres qwaden willen ghen vortgank beth des her hebben fullenkringen konnen. Sint gekamen tho Vpsal, sich dar gelegert, vndt ame negeste Stillefridagh sint wij myt den vnnszen thor slactinge buten der stadt Vpsal in deme apenen felde myt en gekamen, en dar aff geslagen tho fote vnde tho perde dat meistedel eres folkes, dar mede juncker Symon, Keye van Anefelt, Siwert van Melen myt felen anderen houetluden vndt capeteyners bij dem hupen gebleuen vnde geslagen, szo sint de ouerbleuingen nicht fele in Vpsal vp den dom vnde vp des ertz-biscops hoff sich tho vordectinge geslagen, vorhapende tho Gude van den vnnszen noch werden vorsocht vnde angetastet, szo dat erer gar weynich sich scholen in Denemerken wedder benalen. Off Jw E. dorch andere bebodeskapet wurde, dar stellet ghenen louen tho, vnde offt wij hir nash furder van der K. W. to Denemarken eder den synenn angefoctet werden, wille wij myt der genade Gades myt den vnnszen noch wedderstaen, dat sze eres qwaden willen nicht scholen skaffen eder fullenbringen vndt nummer den koningh to Denemarken vor enen heren tho kennen. Hir vmme isz an jw E. W. alsz an vnnszenn besunderen, gunstige heren, guden frunden vnde naburen, vnnsze gantz denstlich vnde demodigh biddent myt hulpe, trost vnde guden rade myt fordringe deme werdigen heren, her Petter vnde Steffen Sassen willen gutwilligh

ane alle fortogringe skinen laten, Jw E. wedderume alle tidt, Jw vndt den Juwen, wor wij konen vnde mogen, tho denste vnde wolgefall zin, den wij gantzligen gerne Gade almectigh befalen. Datum thom Holme vp Sancti Marci ewangeliste dagh anno xv^exx.

Borgermestere vnde
Ratmanne to Stockholm

Originalt, som varit försegladt med stadens stora sigill (S. Eriks bild), i Danzigs Rådhus-Archiv.

Fru Kristina Nilsdotter (Gyllenstjerna) jämte slottslofven samt borgmästare, råd och menighet i Stockholm till allmogen i Södermanland, med underrättelser om ställningen och uppmaning att hålla sig färdiga, att när de från Småland, Östergötland och Dalarne väntade härar komma, också infinna sig till fiendens förjagande och hufvudstadens försvar, dat. d. 6 Maj 1520.

Wi efterscriffue Cristina Nielse dotter paa Stocholm, erliigs herris her Sten Stwres, Sweriges rikis förstandares effterliiffueske, slodsloffwere ther samme stadz, teslikis borgemestere oc raadh och menighe borgere i Stocholm helse med eder cronone skatskyllloge bönder, landbor oc menige almoge, som byge oc boo paa Rekerna oc i Swdermannalandh, kerlige oc ewinnelige med war herre. Kære wanner, maa i wettha, at nw i these daghe finge wi hiit til Stocholm the gode mændhs breff wtaff Dalene, Koperbergsmen, Sylffbergsmen, Jærnbergsmen, bönder oc menighe almoge, som vppaa Twne landstingh wore forsambledhe paa menige landsens wegne, onsdaghen næst epher Quasimodogeniti, saa lydendes, at them tykkis ganske ille oc ynkesamth ware, som wæl oc i sanninghen ær, at ingen godh man aff ridderskap vil siig vppa taghe at hielpe Swärigx almoge oc straffwe sadane fiender, kongens folk, som hiit in i rikit inkomne ære, mörda, bræna oc röffwa, som the thes war en nw daglige göre, Gud förlathe erchiebiskop Gødstaff, biskop Otte oc teriss medhielpere, som thet bestemplet haffwe, oc scriffwe the godhe men aff Dalene oss til iblandh annadh, at the haffwe senth bodh epher her Ture Jönsson, ath han skwlle komme hiit wpp, at ware oss alle tiil hielp oc tröst i moth tesse richesens oc waare fiender. Ther wppa scriffwe vi them swar igen, them vnderwisendes i sanninghen, som wi oc nw for ider vnderwise

oc kungöre, at wi strax epher waar kære herris dödh hadde
 iiij (4) reser myndige bodh oc breff tiil honum, begærendes
 at han wille siigh the for:ne omach oppa tage med Swärigis
 almoge, straffwe the fiender oc hielpe thetsette fatige rike tiil
 en bätre stadge vtaff sadane skade oc förderff, aff vtläncke
 mændss hender, som erchiebiscop Gödstaff med nagre flere
 biskopar oc teris medhielpare thet vtloffwat oc dagtingat
 hafwe, oc biwde vi tiil med förnemdhe her Ture at vtlægge
 oc vage vile then enisthe peninge vi aatte aff Stocholms slot,
 oc Stocholms stadh staa honum oppen före, oc ville honum
 falle tiil mæder*) liiff oc godss, skep, bysser oc varier, med
 then menige man, Stocholms slot oc stad förmaathe omstadh
 [o:astadh] komme, thet förördhe her Thwre ecke acthe wille,
 vthen lath siigh vtaff erchiebiscop Gödstaff oc hans medhiel-
 pere bedrage in i dægtingen med them paa kongens intagelse
 oc beste, oc ær nw en hans man med them. Ther före sættie
 wi inghen tro eller liit tiil honum, oc haffwe wi the godhe
 män i Dalene oc saa aluerlige tiil scriffuit ther vitte [o:rette]
 siigh effther. Saa bedie, raade oc formane wi eder teslikis, at
 om samme her Ture eller hans bodh komber til eder med
 naagen begær, at i honum inthe lyde eller acte, ey heller
 nagen, som i kongens eller erchiebiskopens dægtingen eller
 bestæmplingh ære, tiil tess the opp sæye kongen hwlskap oc
 manskap oc giiffwe siigh in till Swäriges almoge igen oc vare
 scriffwilse mæden fylfölie, saa at baade i [oc] vi vthen swich
 förwaret ære. The gode men aff Dalene scriffwe oc saa, at
 the wile holle thet förwnd mellem them oc Stocholms stadh
 giort ær vid mact, oc vile vi(!) vederrede vare all tiidh, enær
 them varder timelige tiil sact, at aff varie richesens oc alles
 vara förderff, besynnerlige nw viid Erichsmesse tiidh. Thaa
 ather kongen hiit in komme epher tesse biskopers scriff-
 velse, oc vile the honum i Vpsala kröna, mot Swäriges lagh
 oc then menige mans samtyckie oc godwilie, oc ther före vile
 the gode men, almogen vtaff Smaalandh oc Östergötlandh eth
 mäktüicht tall folch hiit op skikke, eder oc then Oplenske
 almoge tiil hielp oc tröst, mot kongen oc hans parthy, at the
 ekki framie teris vilie, som the aastwnda oc begære. Saa
 bedie [vi] eder oc, at i alle vile vare vedherrede, oc nar then
 almoge hiit op kommer, oc gode men aff Dalene drage nider
 paa teris side, at i thaa med then yterste macht oc beste
 værie vtganghe vilie, ath göre en ændhe oc skilie eders fæ-
 dernes riche aff allis vaares fiendernis(!) hender, nar eder tiil
 sacth varder. Vi haffwe oc förnwmmitt, at her Erich Abram-

*) Ordet är utskrifvet.

son oc her Ture Jönson acte siig vtöffuer Tiffön [o:Tiveden] oc in i Næriche med eth tall folch oppa kongens vegne. Om i saadana förnimmendes vaarde, tha tagher mot them, thet beste Gud giffwer edher nadhen tiil. Saa haffwe vi oc faat god tidende aff Finland, ath the gode herrer ære nw hiit komne, richet oc os tiil gode hielp, tröst oc vndsæthningh. Saa finge vi oc vaar visse bodh fraa Tyslandh om gode vndsætningh annan Sancte Johans dagh, at kongen skal ikke befeste sig her i richet, oc skal honum aather lönth vara i hans land innan stacchuth tiid, thet han her bedriffuit haffuer. Kære venner, varen velvilie oc [vid] en god tröst, oc stor faste med edert fædreniss riche, som fædre oc förelldre för eder oc i altiid her til giort haffwe oc seer ikke oppa Stocholms slodz oc stadz förderff, thet vi med eder kerlige vel förskylle vile, thet Gud kenne, then vi eder befalle med liiff oc siel tiil evigh tiid. Scriffwet paa Stocholm söndagen næst ephther hælie cors dagh inuencionis, vnder mit, Cristinis, oc naagris vaare med Stocholms stadz signeth oc insigle paa alles vares vægne, Anno Domini Mdx.

Original i patentformat i K. Danska Geh.-Archivet med lemningar af 6 sigiller å baksidan, af hvilka 3 äro bibehållna, men blott Fru Kristinas och Johan Arendssons någorlunda tydliga.

Biskop Matthias till Gustaf Trolle; emedan bönderna i Fjerdhundra ännu stå under vapen, hade han föregående dag haft ett samtal med dem vid Näs kyrka, dit de på hans kallelse samlat sig, och hade efter uppläsning af K. Kristierns bref lofvat trohet, men uppeggas dagligen af Fru Kristinas utskickade, med falska nyheter och hotelser; de begära dessutom, att G. Trolle, som fått Trögden i förlänning, skaffar dem och deras grannar värdiga fogdar, som ej blott uppbära skatt, utan ock kunna bidraga till försvaret, dat. Ångsö d. 23 Maj 1520.

Humillima sui recommendacione, reuerencia pariter et salute in Domino semper premissis. Reuerendissime pater, propter insultum populi hic in Federundia, qui adhuc in armis se occupat, veni hesterno die ad colloquium cum illis, signanter cum illis de Treugboherede, Aaswnde, Torstwnaherede et Tiwrboherede, qui ad meam vocationem conveniunt circa ecclesiam Nessz, prope Hiwlista, quibus cum insinuassem serenissimi regis nostri voluntatem et erga eos be-

niuolenciam, quam plenissime ex ejusdem sue majestatis literis ad ipsos directis intellexerunt, libenti animo se sub[j]ici ejus majestatis dominio affectauerunt, prout et tunc stiplata manu fecerunt, sincerissimam eidem promittentes fidelitatem, vtinam longeuam, et quidem lamentati sunt quosdam Domine Cristine vasallos apud eos quotidie commorari, qui aliquos simplices rusticos malis Indies perturbant ac falsis nouitatibus et minis, vt a predicta fidelitate eos sequestrent, rogant preterea reuerendissimam Paternitatem vestram, qui Treugden in feudum acceperat, vt velit illis ac eorum vicinis dignos preficere perfectos, qui non solum eorum tributa colligere possint, verum etiam ad eorum defensionem potentes essent opere et sermone. In hoc faceret P. V. R. pro certo serenissimo regi nostro rem vtilem et acceptam ac P. V. R:me sane necessariam. Cum hiis in Christo felicissime valeat longe felix. Ex Enxiö feria 4:ta infra octavam ascensionis Domini Anno &c. Mdx, No:stro sub signeto.

E. R. P. V.

Matthias eadem gracia
Episcopus Strengnensis.

Utanskrift:

Reuerendissimo in Christo patri et domino Domino Gustavo, miseratione Diuina archiepiscopo Vpsalensi, Domino suo in Christo gratiosissimo.

Original i Riks-Archivet.

508.

Biskop Hans Brask till Gustaf Trolle; han hade under näst föregående dagar endast på det vilkor kunnat för sig och sina prester förskaffa trygghet mot den uppresning, som Erik Ryning och andra Fru Kristinas anhängare uppväckt, att han lofvat icke å någöndera sidan blanda sig uti striden, och hvartill han först kommit, sedan flera hans gårdar blifvit sköflade; derest icke Riksråden snart understödja provinsen mot Smäländingar och andra, fruktar han, att också den skall affalla; han kan derföre icke komma till rådmötet, så gerna han det ville, men hoppas det ursäktas; beklagar ärkebiskop Jakobs och biskop Ottes olycka, att råka i fångenskap, och yrkar tillämpning af Telge mötes beslut, samt erinrar om Svenska kyrkans gamla friheter, dat. Linköping d. 26 Maj 1520.

Reuerendissime pater. Post sinceram nostri recommendationem, reuerenciam et salutem. Nosce dignemini, quod

proxime superioribus diebus ad nouam factionem ac sediciosam insurrectionem per Ericum Ryningh ac alios, partes Domine Cristine fouentes, suscitata finaliter pro nostra et tocius cleri nostri euasione minus euadere non potuimus, nisi data fide dicto Erico ac communitati suscite, quod nos quomodolibet de presentibus bellis non ingereremus ex aliqua parte, ad quod difficulter prouenimus, tam clero nostro quam quibusdam curiis nostris spoliatis, et nisi huic patrie [scilicet: provincie], que adhuc in parte anhelat pro pace ac priori concordia, per dominos consiliarios facta, breuiter succurratur, contra Smalandenses ac alios predictam factionem fouentes, veremur eam cum aliis defecturam. Dignetur propterea Roma P. V. apud regiam maiestatem ac dominos consiliarios regni excusationem nostram facere super nostra noncomparacione in hac instanti conuencione, a qua inuiti, Domino teste, abstinemus, ac apud eandem regiam maiestatem efficere, vt per aliqualem subuencionem tantis periculis celeriter occurratur. Insuper ex totis precordiis condolemus aduersitati reuerendissimi patris nostri domini Jacobi ac domini Arosiensis, nec videmus aliquam mayorem occasionem exequendi statutum Telgense de prelatorum captiuitate, quam modo concurrentibus ad hoc fauoribus ac potentia regie maiestatis, credimusque vltiorem dilacionem ecclesie Swecane ad futurum inestimabilia parituram dampna &c. Atque P. V. in mente retineat, vt si ad compositionem perueniatur, quod regia maiestas non euacuet jus aliorum dampnificatorum, nisi sue persone, et quod ecclesia Suecana suis gaudeat priuilegiis, libertatibus ac jurisdictionibus ad ccc (300) annos et vltra prescriptos. Veremur, quod nisi P. V. caute tractauerit hunc articulum cum regia maiestate, ac in tempore preueniatur per miliciam, prout nobis suggeritur in odium ecclesie et ejus libertatum. Valeat cum hiis felix reuerendissima P. V. nobis semper omni honore ac beniuolentia prosequenda. Citissime ex Lincopia 26 mensis Maij Anno Domini Mdx. Nostro sub signeto.

Johannes E. g
episcopus Lincopensis.

Utanskrift:

Reuerendissimo in Cristo patri ac domino Domino Gustavo, Dei et apostolice sedis gracia archiepiscopo Vpsalensi &c. patri et amico nostro obseruandissimo detur.

Original i K. Danska Geh.-Archivet.

509.

Ärkebiskop Jakob anmodar Gustaf Trolle att hos K. Kristiern lägga sig ut för Mariefreds kloster, att det erhåller ett hans skyddsbref, särskildt med afseende på hans truppers begär att få komma dit, att plundra, dat. Mariefred d. 15 Juni 1520.

Sincerissimis nostris dilectione ac reuerentia et salute premissis. Reuerendissime pater, ex veridica relatione accepimus hac hora, quomodo familia Regis anhelat huc veniendi, ad spoliandum boues et alia bona istius loci, de quo plurimum dolemus, vellemus potius, si in tanta essemus abundantia, vti ante certos annos fuimus, omnia perdere, quam quod huic monasterio aliquid mali deberet euenire, maxime cum nos sumus hoc in loco. Quapropter, Reuerendissime pater, affectuose rogamus, quatenus efficere velit P. V. R:ma apud Regem, quod serenissima sua maiestas velit intuitu nostre precationis et vestre P. R:me capere hunc locum in suam piam defensionem et integram protectionem, rogantes etiam majestatem suam, quatenus dare velit desuper huius monasterii procurari literas suas protectoriales. Non dubium, quin hoc remuneretur P. V. R:me et majestati sue ab omnipotenti Deo ejusque genitrice, virgine Maria, hujus loci patrona, in eternam retributionem. Quibus P. V. R. committimus per longeua. Citissime ex monasterio Pacis Marie die Viti et Modesti martirum, Anno Domino Mdx:mo. Nostro sub signeto

Jacobus miseracione diuina
archiepiscopus pridem Vpsalensis.

Utanskrift:

Reuerendissimo in Cristo patri et domino Domino Go-
stauo, Dei gratia archiepiscopo Vpsaliensi, amico nostro sin-
cerissime dilecto. In ejus absentia Decano Lincopensi.

Original i Riks-Archivet.

510.

Biskop Hans Brask till Gustaf Trolle; hela landsorten är upp-
rörd af Fru Kristinas anhängare, men kunde lätt stillas,
om konungen snart ditsände några tusen knektar, i annat
fall fruktar han, att ordningen ej kan uppehållas, dat.
Norsholm d. 19 Juni 1520.

Reuerendissime pater. Post sinceram nostri recommen-
dacionem, reuerenciam et salutem. Quemadmodum alias scrip-

simus V. P. non solum nos, sed et totus iste districtus in graui est periculo propter factiones et rebellionem hic suscitatas per eos, qui partes domine Cirstine(!) fouent. Possent tamen adhuc hujusmodi periculis de facili occurri, antequam morbus iste nimium inualescerit cum communitatis defectione, si regia maiestas aliquod millenarium cum primis huc mitteret pro patrie reformatione ac insolentium refractione. Dignemini igitur eadem Reuerendissima P. V. suis mediis apud eandem regiam maiestatem efficere, ne tanta rei necessitas tradatur oblivioni. Veremur alias nos non posse diu conseruare communitatem istam in ea nouvelle plantacionis fide, in qua eandem vsque modo tenuimus, propter multitudinem eorum, qui per falsa commenta et depredacionem clericorum et rerum ecclesiasticarum populum auertunt, nosque desuper, an aliquem succursum vel quando sperare debeamus, reddere certiores, cui nos iterum sincere recommendamus, optantes eandem per felicia incrementa in Domino diu viuere et valere. Citissime ex curia nostra Noor ipso die Sanctorum Geruasii et Protasii martirum Anno &c. Mdx. Solito nostro sub sig-neto.

Jo[hannes] E[adem] G[racia]
Episcopus Lincopensis.

Utanskrift:

Reuerendissimo in Cristo... Gostauo, Dei et apostolice
[sedis gratia] Episcopo Vpsalensi...

Original i Riks-Archivet.

511.

Bref från en Ture Jönssons tjenare till Nils Olofsson (Vinge),
angående strider med K. Kristierns trupper i Vestergötland,
dat. Tingvalla d. 29 Juni 1520.

Venligh helsæ forsent medh Gud. Maa ij wetha, kiære Nilss Olofsson, at jag fik nw strax myn herris scriwelsse, at jag strax wförtowath skal komma til honum til Lindholmen, oc lyder hanss scriffwelsæ saa, at Bencth Dwn bleff grepen oc sytther paa eth stægel, och bleffwe slægnæ lxxx (80) karle medh honum, och xxxv (35) bleffwæ stæijldhe medh Torsthen Bwrae, som war höffuidzman pa(!) för eth parthij, oc wil jag strax wförtöffwat til Lindholmæn. Tycker mik raadeligh

wæra, at y komma til honum oc talæ medh honum. Tykkiss eder, ath ij willæ wære paa baadh medh mik medh iij (3) eller iiij (4) karla, tha kommer til mik strax ij morghan. Jag wil bydhe edher ij morghen til middagh eller thet længxta jak kan. Wile ij ikke siælfwæ fara tydh, tha kommæ ligewel til talss medh mik föræ mongæ hande ærindhæ skwl, som magth paa liggher. Jagh sendher edher thet samma breff, som myn herræ screff mik til. Kiære Nilss Olsson, sender mich thet ij ghen medh drenghen eller giörær wel oc haftwer thet siælfwa medh eder. Her medh eder Gud befallendes. Scriffuet Pederss messe dag ij Tingwalla anno domini Mdx.

Thetta ær en wtscriffth aff thet som hanss signethe staar före oc be-giæreth (!) han thet ij ghen, thij han wille ey til staa thet, om til talet bliffwer &c.

Thorsten Salmonsson.

Original i K. Danska Geh.-Archivet, med öfverskrift; Olaffs Wesgöte breff, hvilket antingen är brefskrifwarens namn eller möjligen syftar på den som uppsnappat detsamma. Å baksidan är antecknad: Item bar jach stora skatthen aff Snæffwiinghen xl xl (!) mark ok v mark.

Biskop Hans Brask till K. Kristiern; biskopsgården i Linköping hade d. 27 sistl. Juni blifwit belägrad af Erik Ryning m. fl., hvilka dragit halfva Östergötland på sin sida, och borde konungen derföre hylla landet till sig med ett tal folk; tillstyrker i öfrigt, att han intager de öfriga slotten och uppbär skatten, sedan skall nog Stockholm falla till föga, dat. Linköping d. 20 Juli 1520.

Humili mei recommendacione cum debita reuerencia et honore premissis. Högmektig förste, kere naadige herre. Senast jak edher nade tilscreff vm alle legligheter i thenne landzende, var mit rad paa eder nades gode behagh, at edher nade haffde villet skicket nogon makt i thenne landzende, för en han edher nade platt fraagongit haffde. Saa verdes eder nade vilia vethæ, at nw dagen for Sancte Pedhers affthen nest forliden vart myn gord i Linchepung bestalladh i edher nades fraawarw aff Erik Ryning, Suen Höök, Gunnar Wesgöthe, hustru Annes fogte paa Kalmarna, med Smaalenningana ok helfftena aff Östergylland, ther the till sig draged haffde moth then hylling ok degtingan, ther the med edher nadis folk i wintersss giort haffde, i hwlken bestalling jak, myna kyrkior, clerker ok tienera haffwa tagid sworan skada paa alla sidor, som för ögon ær, med brond ok rooff, ok

wordit ther offwer trengdir at sitia, till mit hommod ok scada, saa well som eder nades, stilla, thet Gud kenne mik lett ær, ok nödoget gjorde, huar jak anners bætre kwnne. Ther före bedher jak edher nades högmektighet en nw vilia verdhas förwarad, at landet oppo nyt hyllad worde med i [ærett] tall folk, för en then ene deell med then annen edher nade platt fraa gongber, mik ok flere the gode män til förderff, ther gerna bætre saagw ok till fred ok rolighet benægde ærw, ok tykker mik aff mit föga förstondh paa edher nades förbætring raadeliged, vm edher nad seg ey fulkomblig förwet vm Stokholms stad, at edher nade latær hylla landit ok taga in sloten ok skatten i riked. Edher nade komber altid sedan till med them i Stokholm, ther thaa skulle gerna ther vm bedia, thet them tillbiwdz. Bedher jach edher nade, ville verdiges biwda mik her till om, ther jak mik altid gerna effter retther, thet Gud kenne, then edher nades högmektighet verdes longliga beskerma till alle thenne iij (3) rikesens wellferdh. Citissime ex Lincopia xx mensis Julii Anno &c. Mdx. Meo sub signeto.

Johannes e[adem] g[racia]
Episcopus Lincopensis.

Utanskrift:

Illustrissimo ac serenissimo principi ac domino, domino Cristierno, Dei gracia Dacie, Noruegie, Slauorum Gotorumque regi, Suecie electo, duci Slesuikcensi, Holsatie, Stormarie et Ditmarcie, Comiti in Oldenborg & Delmenhorst, domino meo clementissimo, reuerencia et honore.

Original i K. Danska Geh.-Archivet.

513.

Hans Witing till Otte Krumpen; det manskap som är samladt på Rymningen vid Örsundsbro är högst 3,000, deribland blott 150 man öfvadt krigsfolk; en styrka af 4 eller 500 ryttare och 2 fännikor knektar bör skickas i tysthet öfver Stäket, för att afskåra dem från Vesterås, och 100 ryttare till Upsala, att förekomma det förenämnde skalkehop slår sig ned der, samt om en väpnad styrka nalkas, antänder staden; men för ärkebiskopsgården är ingen fara, dat. Upsala d. 25 Juli 1520.

Myn weluilielige, ödmiwge hilse försend med Gud. Kere Otte, som jag förstodh eder mening oc welie aff ider tienere,

ther i nw hiit sent haffue till at wite for sanning, hurw marge heller huad tet er for folk, ther forsambled är wid Örsundz broo paa Rymningen, swaa mage i wite for all sanning, ath the ære iij (3) twsend aller högste, ont oc got, ij^c (150) ære ther gode wtwalde hoffmen, resenære, teth annit er en prac-kære hoop. Ner ider tyckiss bestelde, witenes then menige manssz beste, at myn herriss nadz kongen wille sende offwer Ståkit, tyst, wtin alt roop oc rychte, med hasticheth in till Rymningen iiij (4) eller v^c (500) gode resenere, med ij (2) heller iij (3) feneker knichter, swaa at the drage dag oc nat igenom Ståches leen oc fram om Hielste i Laagwnd oc nogit ner intil Litzene, swa at the formaage trenge the skalke ifraa Westheraarss, ther the sethe theriss [lit] oc tilflycht till. Thenne weg wet well Larens Swencke raad till, ther tiente Her Eric Trolle. Ath i oc wile skicke hiit i^c (100) gode re-senere paa same tiid, til at möte fornempde skalke med myn herris nadz folk, at the ey faa tilflycht heller wnsetning til skogin, er mykit nyttigt. Haffuer jag oc forstad, at hiit kom-mer ingen wntsetning, for en the komme hiit till byn, thet er for sent. Ner the komme, haffue the syne speyere wte fore byn paa idert folk, ner the ider konne fornimme med macht, sticke the eld pa byn, ryme til skogin, swaa er kyrc-kie byn borthe, oc idert folkss möde oc tilkomilsse om intet. Kere Otte, witer fore all sanning, at bönder allmennilige haffue rychte oc segn, ath myn herris nad kongen haffuer lithen mach, epher tet hanss nad haffuer icke raad till at nidertryckie oc fordriufue skalker, ther swaa forsamlede ære. Hwad sorg, roop, önke, skade oc dageliget forderff, then me-nige man lider allesteds aff then for[skreff]ne hoop, som myn herris nade kongen haffue handgaat, oc gerne wille syn troo oc huldschap holle, er store jemmer at aahöre. Er oc frych-tendiss, om tet swaa lenge bliffuer stondendis moth höstin, reser alt landit [sig] paa nyge, bliffuir stort mord, oc om thetta forswmmis oc foredrögiss, som nw begynt er, epter almogen, ther troo wil holle, seer sig ingen wnsetning, haffue thee stoor tilfelle til at welwelielige rese alle the wergie kwnne röre, oc thet waare ille, ty thaa wmgeldir manger ther wskyld ær. Om gaardin haffue wij ingen fare, om the waare vi (6) heller vij^m (7000). Ider her med alzmechtig Gud befallindes oc Sancte Jacop. Aff Wpsale Sancti Jacobi dagh.

Hans Witing.

Utanskrift:

Velbyrdig oc welfornumstig swen Otte Krwmpen höffuidzman . . . . . for waar nadige herres oc hogborne förstes folch(?)

Original i K. Danska Geh.-Archivet. Utanskriften genom nötning svårsläslig.

514.

Årkebiskop Jakob till K. Kristiern; tackar för kallelsen till Stockholm, men ursäktar sig med ålderdom och sjuklighet; dock vill han när konungen intagit staden, ej utblifva, om han blir kallad, »skulle han ock gå på knän»; tillstyrker, att konungen ej är obenägen för dagtingan med Stockholmsboarne och deras medhållare. dat. Mariefred d. 27 Juli 1520.

Cum humilima mei recommendatione, debita reuerentia et honore premissis. Kære nadigste herre, wnfangede jak i affthen ganzske ödmiwklige oc glädelige eder nades kerlige scriffuelse, i hwilke eder nade begärer min tilkomilse til Stockholm, for nager serdelis merkelige ærende scull. Hwilkit Gud kenne, til at fulfölgie thenne oc andre eder nades rædelige begærilse, jak med alle største ödmiwkt altiid redeboen ær. Nw paa thenne tiid till at giffue mik wth nagen wægh, ær icke mögeligit for min allerdome oc siwkkdom scull, som thenne breffwisere weth eder nade yterligere wnderuise. Jak kan ildhe beredhe mik i hwsen, halffue werre paa markene. Therefore bider jach eder nade ödmiwkelige ecke wele tage till mystykkie, thet jak ecke nw kan komme. Nar Gud föger, eder nad infaa Stocholms stad, ær eder nade tha begærendes min tilkomilse, om Gud swa föger, will jak ingelwnde sitthie eder nades bud [offuerhörig], sculle jak gaa paa knæn. Mik tykkis raad ware, om eder nad swa tykkes, om Stockholms boor(?) oc andre theris medhollere wille haffuet till dactingen, som them ganzske raadeliget ware, at eder nade milledigen wille lathe siig ware ther benegd till for mange merkelige saker skull, hoppendes, thet ware mykit bestandeligit paa eder nades wegna, thet eder nade kan ytherligere betrachte. Eder nade her med alsmectig Gud befalendis, ödmiwkelige, oc Sancte Erich kongh till ewig tiid. Citissime ex monasterio Pacis Marie die xxvij.^{ma} mensis Julii anno Domini Mdxx.^{mo}. Meo sub signeto.

Jacobus archiepiscopus quondam
Vpsalensis Dei gracia.

Utanskrift:

Illustrissimo ac potentissimo Domino Domino Cristierno
 Dei gracia Datie Noruegie &c. Regi ac ad regnum Suetie
 Electo cum debita reuerentia et humilitate.

Original i K. Danske Geh.-Archivet. Namnteckningen med darrande
 hand, nästan oläslig.

515.

Erik Svensson, (decanus i Linköping), till K. Kristiern; hade icke kunnat fullgöra hvad honom var befaldt att uträtta på silfverberget (Sala), emedan Olof Valram ligger der med 400 man och låter smälta allt hvad kan kan; Nils Eskilsson är i Närrike och predikar med ringa framgång; Anders Persson föreslås till fogde i Åkerbo härad; strängare ordning behöfs på slottet, dat. Vesterås slott d. 26 Aug. 1520.

Mine ödmiw[ge]lige, vnderdanlige trotieniste altid med vor herre. Keriste nadighe herre, effter eder nades befallning saa hadhe jag gerne wariit paa Silffberget oc fwltgiordt then deel mik befatat war. Nw ligger Olaff Walram ther oppe med iij^e (400) skalka, baadhe tiil hest oc foth, oc lather smeltha silff al[t] thet han kan, oc haffuer xij (13) smeltara, som inthet annat göre nath oc dagh, wtan silff, oc ær her paa slothet ey sadana machth, ath thet kan wedergöras. Thy wore thet ganska raadelighet, at eder nade skickede hiit lx (60) reszenære. Bönderne her om kring wile gerna hielpa tiil, hwar man aff hwsze, med theras weria at gripa samma Olaff Valram oc hans selschap, om the kwnne faa en god höwidzman oc nagra faa tiil hest med them. Niels Eskilsson ær in i Nereche oc predicar ther innan, ther ære faa honum wile effter fölge. Nadigh kerre, ær raadt, at en god man skickes in vdi Aakerbo herat, med thet aldra förste. Hwat thet haredet gör, ther rætther siich alt landhet effter. Paa eder naades behaag tha weth jag engen bætre ther tiil æn Anders Persson, som ær hoos erchebispen. Gaar her oc ganska sælsynt tiil paa slothet, inthet annat göre nath oc dagh, wtan dricka, oc hwar szin kona. Kort Pening ær god nogh, oc wiil gerna wetha edhers nades bedzsta. Wtan eder nade finner her annar lempa tiil, at sætia her annat folk wp, at her worthe eth annath regementh, tha kan thenne fetalie her ær ey længe staa wiidh. Eder nade then alszomechtigste Gud befallande oc Sancte Eric koningh. Snarlige aff Westeraars

slot söndagen nest effter Bartholomei Mdxix.^{mo}. Sub solito signeto.

Eder nades ödmiwke
capellan M. Eric Swensson.

Item om eder nade tectis skicka hiit nogen fisk oc smör, thet ær her inthet aff paa slothet, oc en slotzscriffwara. Ther ær en paa swarta krawelen, hether Maans Scriffware, som war paa Borchholm, om eder nade tectis skicke honum hiit, tha förmoder jag, han scal wara eder nade nyttogher.

Utanskrift:

Illustrissimo principi ac potentissimo domino, domino Cristierno, Dacie, Norwegie regi &c. ac Swecie electo, domino suo humiliter.

Original i K. Danska Geh.-Archivet.

516.

Nils Eskilsson (Banér) till biskop Matthias; svar å förslaget, att han skulle infinna sig hos K. Kristiern, hvarifrån han hindras af brist på farkost, och möjligen af allmogen, men anmodar biskopen att låna sig en jakt, samt skaffa lejd både för honom sjelf under besöket och för allmogen, under det han är borta; kan han ej komma till tals med konungen, önskar han skicka ett bud till Fru Kristina, dat. Viby socken (i Närke) d. 29 Aug. 1520.

Myne ödmywklig, kärlig, helse altið försænt med wor herra. Werdug fader, nadog herre. Som ider nade rörer i iders scriffuilsæ, ath jach nw strax skulle giffue mich tiil högborne första, kong Cristiærn, tiil orda oc samtal med hans nade, tha kwnne thet icke ske nw strax för then sak, ath wægen ær lang och tidhen ær korth, och haffuer jach bryst wpa jacter eller boother, för thy the stoo icke tiil ath faa her i Mælaren, och wil jach gerna komma tiil hans nadz högmæctoghet thet snarasta mich mögligith ær, wtan swa saka ær, ath thet bliffuer mich förmenth eller betagit wtaff mi[n]a medföliara eller wtaff then menege man heer wp i landit. Kære nadog herre, wil jach och gerna withe mich förwarat her wti, swa ath ingen del skedde in wpa almogan annat thera med breff eller annan stemplingh then tiid jach wore tiil tals med högboren första kong Cristiærn, och begärer jach

hans nadz breff ther wpa, wm ider node tyctis ath forwærffua mich sadana forwarningh der wpa. Kære nadog herre, wm ider nade tyctis at læna mich en jaeth, ath ider nad wille latiit komme henne in tiil Arboga. Kære nadog herre, wm nogen del skedde in wpa högboren förstas kong Cristiærns folk nw, mædan jach wore tiil tals medh hans nadhe, at ider nade wille latith förwarat mich i hans nadz breff, swa ath mich haffde inthet oreth sketh der wtöffuer, ath jach motte nytha hans nadz legdh och komma i mith frii behol igen. Kære nadog herre, kwnne thet icke och ske, ath jach skulle komma tiil tals med högborne första, kong Cristiærn, wtan jach kwnne faa mith bud in tiil then godha frwn, frw Cristin, och the gode män i Stocholms stad, och förscriffne bud motte komma hiit til mich obehindrat ighen wupa(?) then legde, som högborne förste, kong Cristiærn, haffuer giffuit mich. Kære nadog herre, ath thenne min tænarare motte obehindrat komma strax tiil baka igen. Her med ider node alzmetog Gud beffallandis med liiff och siæl tiil ewig tiid, Scriffuit i Wiby sokn decollacionis Sancti Johannis baptiste, Anno Domini Mdx.

Niels
Eskilson.

Utanskrift:

Werdog fader i Gudi och herre her Matz, med Gudz nade biscop i Strängenes, sin synnerlig gode wæn, kärliga sendis thetta breff.

Original i K. Riks-Archivet.

517.

Hemming Gadd till K. Kristiern; om underhandlingen i afseende på Stockholms stads och slotts kapitulation, dat. Stockholm d. 3 Sept. 1520. Egenhändig.

Kereste, nadig herre, högborin förste. Jac hawer befell aff her Thomas, her Persberch, her Erik Abramsson, Johan Arandsson, Erik Ryning &c. idher nadhe til byudha, hwes i dag forarbedath ar, at ware the nw sa ilhördige som forsth oc hullo sig nogoth skeffth med thet, man her Persberch oc her Thomas ware henne*) oc mene radith gansth wel kompne

*) Fru Kristina Nilsdotter.

oc gladdis aff alle hierta. Keriste nadig herre, tha ær beslutninghen, ath i nath göres hennes, slotzloffwares, borgamestara oc radets beslutning pa scripter oc articla, oc skulo i morgon bitida pa gillestwgun för then mene man forkynas och her Thomas oc Persberc(?) befellas, idher nade til handa styras, beleffwa idher nadhe hennes, alles theress articla, the idher sendha, th[a] ær ey twækan, ath jw gar aldelis epter ider nades begær ofortöffuadh, vtan alle ilan oc ythermere forhalingh. The göras i nath aff Kusa och her Arenth &c. och nar jach far se articlana, om jac ær betrodh, tha wil jac wel se, om the ære bestandelighe. Man om Stækit, Arnön oc bispensers fengilsse, ther ropa the aldra mesth om, til alla största, högxta forwaringh. Kereste, nadig herre, idher nade straffar mik, ath jac ey rördhe om idher nades herberge forst ower alla. Kereste nadige herre, thet faller i sig sielfft. The andhre finghe inte ware idher nadhe ower alle som jw betämeligith ær forwaradhe. The swaradhe alle medh en mwn, försth fru Kristin oc mene man her oppe war, ath the wilie ingelundh haua idhers nadhe i stadhin, wtan strax aff kirkien in pa slothith. Thet wore tha en stor skensell theress rettha herre oc k[onung] leggia i borgaleger &c. Sa sadhe alle. Kereste nadig herre, forarbeder med werdig fadher biskop Mattis, ath han haller til stedis rikesins klema, then ropa the om, item ath werdigiste fadher, her erkebiskop Göstaffs insigle ær tilstædis &c. Item pa myn dödh, the breff idher nade mik fik her, til then oc then, waro M (1000) g[yllen] wårdh. Her med idher nadhe Gud befallandes til liff oc siell. Scriffwet pa Stocholm iij Septembris.

H[ast]lige(?)
H. G.

Utanskrift:

Sin aller kæreste nadige herre K. C. Danmarks, Sweriges, Norges konwngh med all ödmyktt.

Original i K. Danska Geh.-Archivet.

Hemming Gadd till K. Kristiern, med afseende på Stockholms borgares bekymmer för de Tyska ryttarnes inqvartering i staden, dat. Stockholm början af Sept. 1520. Egenhändig.

Myn ödmyuk thro thienst altidh försændh med wor herra. Hogborin förste, kæreste nadig herre. Jac fornam i aptons aff borgmestare oc nagre aff radith aldelis benegdhe til idher nades inkomilse, dog ropa then mene man offwer the rytara, sigiandes them ey kwonna hallas, ath the ey inkomma skulo, wtan stuela sig in forklædd, somme til bathz, til watn, oc somme genom porthen. [J]ac swaradhe, ath nar hans nadhe skal inkoma i staden, lather hans nad wt kriera ower all hären, ho sa fins her inkomber moth hans nades vilia, han skal straffas wtan alla nadhe. Tha ware the begærande aff mik sig for wetha wid nampn aff alle Tyske, ath the matthe [fa] betæmelig herberge hwar epther sith sta[n]dh oc welle. Jac sadhe gerna thet for arbeida wilia. Sa bidher jac idher nadhe om thet sama, sa wil jac med thö[m] besörgia herberge strax till godhe nöye, . . . ey skulo the . . . dag for æn the wetha hwar the skulo inga. Jac sadhe . . . . . adh jw wil scriffwa sin breff . . . aff . . . . . warffrw dag nw komendes til Dalakarlanda i Westherors . . . . . ey nekadhe wtan nagre som finge strax swar ther oppa om . . . . . icke godh. Tekkis idher nadhe, ath jac finghe hemeliga her swar oppa, sage jac gerna. Idhers nadhe Gud befallandes til ewig tidh.

Postscriptum å baksidan:

Item jach kastadhe art[i]klana[?]) op . . . idhers godhe men til amynnelse, som sta i thenne skripth inne lyckth: The wel til fridhz med alle Danske men &c.

Om idher nadhe beleffwar herbergh, jac far strax scripthen igen oc alle [h]andhe huadh idher nadhe will.

Utanskrift:

Sin aller kærteste nadige herre her Cristiern, [Danm]arks, Swerigis oc Norgis konwngh &c.

Original, mycket skadadt af fukt, i K. Danske Geh.-Archivet. Acta Christierni II.

Fru Kristina Nilsdotters med Stockholms slotts och stads kapitulation, dat. d. 5 Sept. 1520.

Wii Christina Nielse dotter, Her Sten Stures effterleff-[wes]kja, Benceth Arendsson, Magnus Green, Mikel Nielsson, Erik Kwse &c., Slotzloffware pa Stocholms slott, teslikes borgamestare, radmen ok menigheten i Stocholms stad, göre alle weterliget medh thette worth vpne breff, ath epter thet wi aff Gudz forsyn ære kompne tiill en wenlig ok endeliga ende medh högburin förste ok herre, her Cristiern, Danmarks, Norges, Wendes ok Gotis konu[n]g, wtuald konung tiill Sweriges rike, hertugh i Sleswiik, Holsten &c. för alle the bröster ok försumelsse, wi haffue haffth emodt höguren förste ok Sweriges rikes raad, i thet wi modt hans nade ok the gode herrer haffue samfelleliga saa lengie hollet welleliga Stocholms slott ok stad, teslikes om alle skade ok forderff, som her i riket i thetta longliga örlig vthi koning Cristierns, koning Hansses tiid ok nw i för:ne högburin förstes tiid sketh ær medh mord, brand, roff, fengelsse ok e hwadt motthe thet sketh ær, vthan riket eller innan riket, tiill land eller vaten, swa thet skal wara aldelis en clar, afftalet sack, ok haffuer hans nade loffuad ath holle oss alle fatige ok rike ved lagh, reth, priuilegier, frihether ok nader, som the breff hans nade ther vppa giffuit haffwer ytermera inneholle ok wtuiise; ther fore beplieta wi oss vid wore gode troo, loffwe, ære ok redeligheth ath holle Stocholms slott ok stad tiill hans nades ok Sweriges rikes radz troer hand epter thenne tijma ok samfelleliga offwer antwarde vpp for:ne slott ok stad hans nade ok riksens rad pa freedagh nesth komendes, naar klokken viij (8) slaar, intagendes tha strax for:ne högburin förste medh tilbörlich wördningh ok ære, som oss bör ath göra war retta herre ok vtwald konungh tiill Sweriges rike. Thetta loffwa vij alle samfellelega vnder alles wore gode troo, ære ok redeligheth. Tiill vitnesbyrd haffue vij for:ne latith hengie alles wore ok Stocholms stadz indsigill nedhen for thette worth vpne breff, som giffuit ær aar epter Gudz byrd tusende fem hundrad pa thet tiwgende Odensdagen nesth for warfrwe dag natiiutatis.

Original å pergament i K. Danska Geh.-Archivet, med 5 ännu bibehållna sigiller. N:r 1, vapnet, sjuuddig stjerna med bokst. C. N., N:r 2, Ulf eller panter, med tvårstreck å kroppen, omskr. S. Bent Arentsson, N:r 3 omskr. S. Magnus Gren, N:r 4, half hjort och hjorthorn på hjälmen, omskr. otydlig, Mikel Nielson, N:r 5 felas, N:r 6 Stockholms med S. Eriks bild.

Ort-Register.

Kursiverade sifertal utmärka bref utgångna i kommunens namn.

Aabo	373.	Askers h.	495.
Aaby i Norra Möre	214.	Askersund	615.
Aars, nu Århus	46, 49.	Assens	48.
Aase härad	432.	Asunda, Aasne h. 315, 316, 321 o.	
Adellöf s. Smål.	199.	f., 443, 581, 634.	
Agershus	203, 243.	Awaskær 81, 122, 137, 143, 145, 183,	
Akerbo h. i Westmanl. 160, 321 o.		243, 249, 250 o. f., 274, 349, 406,	
f., 323, 450, 542, 590, 643.		603, 606.	
Alandh	189, 287.	Awes, Awss, nu Åhus	9, 84.
Albo h. i Sm. 63, 69, 71, 128, 163, 164.			
Ale h. VG.	37, 64, 105, 612.	Baahus se Bohus.	
Aleem, nu Ålhem, sokn, Smål. 114,		Balgards sijdha = Svenska skärgården	
139, 147, 183, 215, 253, 274.		358.	
Alesten, i Mälaren, s. om Stäket 10.		Barkerstorp, gård nära Kalmar 70,	
Algutsrum, Öland	80.	124.	
Almarna stæck, Stäket 299, 310, 321,		Barneheret 59, 60, 105, 412 o. f., 416,	
325 o. f., 328, 377, 471, 500 o. f.,		442.	
556, 567, 569, 570, 577, 578, 579		Baye, söder om Loires utlopp ..	421.
o. f., 581, 584 o. f., 589 o. f., 641,		Bech, gård på Öland	534.
646.		Beckeby s. Smål.	199.
Almby, Söderm.	335.	Berga, Byerge, sokn, Smål.	445.
Alrekian, nu Arkö, ÖG.	226.	Bergen, Berffwin, Barwen, Berwen	
Alsedha, Alsidge sokn, Smål. 199,		172, 203, 366, 400.	
233, 412.		Bergqvara, Berqvara, Bergkwardh 6,	
Alvastra kl.	199, 335, 524.	61, 162, 425, 590.	
Ambyrdhs, Anbyrds, nu Handbörds h.		Berkerom, Öland	534.
90, 122, 174, 177, 342, 364.		Bevern, Braunschweig-Beyern ...	47.
Ampnahered, nu Amnehärad, VG. 435,		Birkevik, nu Björkvik, ÖG.	543.
438.		Biskopstuna, Upl.	320.
Angermannaland	174.	Biarka h., VG.	386.
Anholt, ö i Kattegat	262.	Bleking 1, 2, 12, 53, 58, 60, 63, 71,	
Antwardskog, Anderskou, Antvorskov		72, 82, 84, 121, 122, 131, 137, 140,	
kloster på Seland 48, 171.		143, 164, 177, 190, 217, 225, 229,	
Arboga 111, 174, 180, 233, 354, 355,		249, 252, 268, 348, 349, 405 o. f.,	
358 anm., 494, 500, 565 o. f., 570,		424 o. f., 600, 603 o. f.	
579, 615, 645.		Bobergs h., ÖG., ...	590.
Arnö 246, 320, 324, 339, 398, 499,		Bockholms sund i Mälaren 470, 471.	
516, 517, 527, 531, 646.		Bohus 37, 63, 106, 202, 243, 293, 334,	
Asbolands h. 90, 94, 122, 144, 174,		426 o. f., 452, 459, 539, 612.	
177, 253, 364, 405.		Bolbodha aas, S. Möre	116.
Aska h., ÖG	591.		

- Bononia, Bologna ..... 224.
 Borckholm, Borgholm 41, 71, 74, 94.
 100, 132, 134, 147, 150, 154, 199.
 207, 212, 215, 219, 223, 225, 232,
 255, 269, 274, 307, 357 o. f., 395,
 405 o. f., 421, 425 o. f., 427 o. f.,
 440, 453, 495, 501, 515, 528 o. f.,
 531, 535, 567, 601 o. f., 603 o. f.,
 606 o. f.
 Borendeholm, Bornholm ..... 63, 108.
 Borgehamn, Öland ..... 502.
 Borga syssel, N. .... 81.
 Bowns, Bokeness, nu Bogense .. 49.
 Bringetofta sokn, Smål. .... 86.
 Bro, nu Brokind, ÖG., ... 515 o. f.
 Brunkeberg ..... 276.
 Brunbäck ..... 284 o. f.
 Brunnskog ..... 264.
 Bryniölsbo, nu Brunsbo, VG. 430,
 438, 454, 570.
 Bråviken ..... 52, 329.
 Brömsebro ..... 60, 137, 183.
 Burg på Femern ..... 269.
 Burglum, nu Börglum, Jutland 47.
 Bæcksædhe fierdungh, Smål. ... 235.
 Bæling, Upl. ... 329 anm., 431, 481.
 Börstil hæradh ..... 472.
 » sokn ..... 86.
 Böterum i Handbörds h. .... 214.
 (Campen) Camperman ..... 532, 533.
 Cronabæks kloster, se Kronobäck.
 Cureholm hamn, se Kuraholm.
 Dal, Dalsland 8, 59, 105, 106, 203,
 270, 330 o. f., 575, 576, 591, 614.
 Dalaborgs å ..... 270.
 Dalarne (Dalkarlarne) 42, 50, 62, 72,
 80, 82, 85, 91, 98, 120, 121, 144,
 152, 158, 163, 172, 174, 193, 194
 o. f., 205, 240, 261, 266, 273, 276
 o. f., 284 o. f., 290, 408, 439, 473
 o. f., 498, 511, 522 o. f., 615, 629,
 632 o. f., 647.
 Dalby kloster, Sk. .... 48.
 Danmark (Danskarne) 31, 43 o. f.,
 46, 52 o. f., 54, 56, 61, 63, 72, 74,
 76, 77, 79, 81, 82, 83, 84, 88, 89,
 93, 94, 95, 100, 102, 107, 112, 137,
 140, 143, 149, 150, 167, 174, 203,
 212 o. f., 215, 226, 244 o. f., 252,
 253 o. f., 255, 259, 260 o. f., 262
 o. f., 266 o. f., 269, 271 o. f., 276,
 284, 287, 295, 298, 299, 303, 311,
 317 o. f., 323, 324 o. f., 325 o. f.,
 326, 328 o. f., 334, 335, 340 o. f.,
 345, 350, 374, 378, 383 o. f., 387
 o. f., 388, 389, 391, 409 o. f., 412,
 414, 425, 426, 427 o. f., 430, 434
 o. f., 435, 439, 442, 443, 455, 456
 o. f., 463, 464, 465, 466, 476, 484,
 489, 496, 497, 499 o. f., 501 o. f.,
 510, 514, 516, 518, 520, 523, 537
 o. f., 548, 577, 579 o. f., 586, 594,
 596, 597, 599, 613, 618, 626, 631
 o. f., se K. Cristiern II och K.
 Hans samt Riksrådet, danska.
 Danmarks kyrka i Upl. .... 483.
 Danzig 17, 43, 66, 161, 224, 284 o.
 f., 389, 547, 603 o. f., 609 o. f.,
 619, 620 o. f., 629, 631.
 Dormsjö, gård i Dalarne ..... 158.
 Drammestad, by, Söderm. .... 488.
 Dæwensö sund, norr om Färingön 206,
 217, 233 anm., 245, 528.
 Döderby, Dudherby (nu Dörby) sokn,
 Smål. 114, 418.
 Dödherhult ..... 183.
 Ebbelholts, Æbleholts kl. .... 47.
 Eckerö, se Ækrö.
 Eeds sokn, på Dal ..... 106.
 » sokn, Upl. .... 585.
 Elfsnabben, se Ælsnabben.
 Ekeberga qvarn ..... 248.
 Ekesjö, hofgård, Smål. 3, 155, 249.
 Ekholmen, gård i Upl. .... 328, 555.
 Elleholm, Bleking ..... 110.
 Elfkarleby, se Ælwakarleby.
 Elfsborg, Elsborgh 452, 600 o. f.,
 612.
 Eklöta, se Ökletta ting.
 Em, kloster, Jutl. .... 46.
 England (Engelsman) 108, 189, 191,
 300.
 Enköping 238, 240, 241 o. f., 244,
 262, 324, 325, 326, 328, 489 o. f.,
 516 o. f., 517 o. f., 520, 528.
 Enxiö, se Ængsö.
 Eskilstuna kl. .... 304.
 (Estland, Ester (lifegna) .. 226, 435.
 Esrom kl. .... 47.
 Ettak, gård, VG. 36, 78, 102, 142,
 231, 238, 241, 243, 334, 335, 388,
 394, 416, 422, 447.
 Fagerholm, sätesgård, Danm. ... 47.
 Falem, Falun, sätesgård i VG. 59,
 106, 208, 293, 366, 397, 504.

- Falkenberg ..... 203, 263.
 Fjädringalandh, Fedringaland, Fjerd-
 hundraland 174, 314 o. f., 322 o. f.,
 634.
 Fenedit, Venezia, Venedig ..... 224.
 Finland (Finnar) 23, 50, 91, 96, 176,
 189, 206, 224, 259, 287, 289, 299,
 310, 326, 333, 352, 355, 357, 377,
 522, 523, 606 o. f., 634.
 Flindre, Flundre h., VG. .... 612.
 Flötsund, Upl. .... 478.
 Foboryg, Faburgh, nu Fåborg på Fyen
 49.
 Forssa, Helsingland ..... 581.
 Frankrike, Frankarike (Fransmän)
 224, 589, 603 o. f.
 Fremendby, Främby, vid Falun 522.
 Frotorp, Närike ..... 28.
 Frösberg sokn, VG. nu Fredsberg 436.
 Frösländ, Fröstland, gård i Ånger-
 manl 568. anm.
 Frötuna, sätesgård, Upl. ... 553 o. f.
 Furön i Smäl. skärgård ..... 183.
 Fyen ..... 47.
 Förlösa sokn, Smäl. .... 252, 274.
- Gaddaholmen vid Kalmar** 167, 168,
 272.
 Gamla Lödöse ..... 432, 612.
 Gangnæff, Dalarne ..... 285.
 Gedanum, se Danzig.
 Genua ..... 224.
 Girfälla, nu Järfälla s. Upl. ... 585.
 Glöminge sokn, Öland ..... 14, 534.
 Gotland, Gullandh 122, 150, 178, 200,
 226, 323, 402, 406, 563, 606, 609.
 Gråbrödrakloster, Stockholm 15, 221.
 Gramnackaholm, Stockholm ..... 478.
 Gudhems h:d ... 412 o. f., 422, 459.
 Gullbergs h:d ..... 82, 136.
 Gydinge, Gidinghe, nu Göinge h:d
 72, 110, 137, 164, 401 o. f., 425.
 Gæddeholm, nu Tureholm 488, 553.
 Gæfle ..... 57.
 Gæstrikland 174, 439, 472 o. f., 498.
 Göksholm, Göyxholm i Närike 567.
 Götsbech, Gösseback, i Förlösa s.
 218.
 Götala, VG. .... 105, 107, 293 o. f.
 Götha elf ..... 539.
- Haag** ..... 509.
 Hageby i Lestringe sokn, Södermanl.
 488.
- Hageby sokn, Smäl. .... 462.
 Halland 100, 102, 177, 239, 240 anm.,
 241 o. f., 243, 262, 572.
 Hallerne, nu Hallanda, sätesgård VG.
 51.
 Halmstad, Halmsthada 196, 203, 263,
 312, 552, 569, 571, 574, 575, 614 o. f.
 Hambre, nu Herrhamra, Södertörn 449.
 Hamburg ..... 409 o. f.
 Hammer, Hamar i Norge ..... 47.
 Hampnede, Hamneda sokn, Smäl. 195,
 378.
 Handbörds h:d, se Ambyrds h:d.
 Hannes, Hananæs, nu Hannäs sokn i
 Tjust 103, 338.
 Hausestäderna, se Wendiska städerna.
 Hassleby i Loffta sokn, Tjust 594.
 Heddinge på Seland ..... 49.
 Hedemarken i Norge ..... 88.
 Hedensö, Hedhensöö, sätesg. i Söderm.
 283, 450 anm.
 Hellekis, VG. .... 294 anm.
 Hellgandsholmen, Stockholm .... 626.
 Helsingborgh ..... 110, 345.
 Helsingaland ..... 151, 174, 493, 577.
 Helsingöör ..... 48.
 Herrhamra, se Hambre.
 Hesthön, nu Köpingsön, ang. ... 590.
 Heyl, nuvarande Hela utanför Danzig
 629.
 Hielste, Hiælesta, s. Upl. .... 641.
 Hijsinghen ..... 539.
 Hiordzberga, Hiorthare, Hiortebergha
 tingsplats i Bleking 58, 236, 401 o. f.
 Hiulista, gård i Upl. .... 634.
 Hoa, Hå i Hamneda s. .... 151.
 Hoff, nu Hofgården, ÖG. 75, 395, 540.
 Holawidh 215, 276, 395, 440, 451.
 Holbek på Seland ..... 49.
 Holland (Holländare) 81, 374, 504,
 507, 509, 531, 533, 608, 629 o. f.
 Holm, se Stockholm.
 Holm sokn, VG. Dal. .... 591 o. f.
 Holstein ..... 23, 140.
 Holtsby, Hultzby, norr om Kalmar
 268.
 Horsness, nu Horsens ..... 49.
 Hosseme, Husamo, Hosmo kyrka i
 Möre 58, 60, 69, 70, 71, 85, 90, 96,
 97, 104, 108 o. f., 111, 112, 119.
 Hunghe, i Trosa sokn ..... 488.
 Hurffwa, Sk. .... 232.
 Hwetalande, Hwetlanda tingställe,
 Smäl. Östra h. 24, 235.
 Hyrningh, Söderml., Mörkön .... 449.
 Hå, se Hoa.

- Händelö, sätesgård i ÖG. 451, 456, 499.
- Hærskær, Hæradskær, ÖG. .... 593.
- Högaasa gård i Villstad s. .... 24.
- Högsby sockn, Smål. 114, 116, 137, 139, 144, 182 o. f., 199, 214, 253, 292, 441.
- Hörningsholm 273, 288, 429, 449, 494 o. f., 548, 553, 630.
- Höryngk, Hjörning (Danmark) 47.
- Isagærdhe, Ysegærdhe, Öland 219, 534.
- Italien, Valland ..... 224.
- Jomfrun, klippan i Kalmar sund 73, 135, 599.
- Julethta, Juleta, kloster ..... 615.
- Jutland ..... 334.
- Jämtelandh ..... 568.
- Jönköping 130, 133, 134, 240, 241 o. f., 244, 412, 414, 427, 437, 440, 442, 451, 540 anm.
- Kaakind, Kokindh, h. VG. 459, 467, 514 anm.
- Kallefors, qvarn ..... 87.
- Kalmarna län 21, 52, 54, 60, 70, 95, 104, 117, 120, 137, 150, 176, 184, 252, 260, 252, 352, 363 o. f., 383 o. f., 427, 533 o. f.
- Kalmarna slott 1, 2, 28, 38, 41, 71, 73, 94, 122 o. f., 132, 139, 140, 149, 163, 171, 172, 199, 216, 225, 234, 241, 251, 257, 269, 281, 284 o. f., 290, 291, 300, 323, 340 o. f., 347, 349, 352, 358, 359, 363 o. f., 381, 395 anm., 401, 405, 408, 440, 449, 515, 531.
- Kalmarna stad 2, 3, 4 o. f., 6, 7, 11, 13, 18, 19, 21, 23, 26 o. f., 29, 31, 33, 39, 43, 45, 46, 52 o. f., 54, 56, 58, 71, 72, 80 anm., 84, 86, 93, 98, 110, 114 o. f., 118, 123, 124, 125, 127, 150, 154, 162 o. f., 165, 167, 170, 172 o. f., 174, 177 o. f., 189, 194, 197, 198 o. f., 209, 210, 217, 218 o. f., 228, 229, 233 o. f., 236, 238, 240, 252, 253, 255, 256 o. f., 259, 268 o. f., 272, 276 o. f., 280, 283 o. f., 285, 286, 287, 288 o. f., 290, 295, 300, 302 o. f., 306, 308, 310, 317, 321, 327, 329 o. f., 331, 334, 338, 339, 340 o. f., 342, 345, 350, 351 o. f., 356, 359, 363 o. f., 370, 381, 388, 411 o. f., 424, 455, 461 o. f., 464, 471, 501 o. f., 531, 534, 535, 536, 567, 586, 599, 601 o. f., 603 o. f., 606 o. f.
- Kalmarna sund 90, 114, 119, 120, 122, 172, 253, 271, 341, 351, 404, 417, 462, 465, 476, 501, 606.
- Kalundeborgh, Kallingborge 49, 387, 596, 613, 625.
- Karlsö ..... 372.
- Kastelholm ..... 194 anm., 626.
- Kastelöse, Öland ..... 148.
- Keelsta, by i Vagnhæred, s., Söderm. 488.
- Kerthemyndhe, på Fyen ..... 48.
- Kiill, Kiel ..... 117.
- Kind, Kijn hæradh, VG. 412, 427, 433, 447, 452 o. f.
- Kinda, Kynda hærad. VG. 40, 45, 59, 293 o. f., 297, 412 o. f.
- Kindavatz, Kijndewals h., Smål. 86, 108, 128, 163.
- Kiöge ..... 48.
- Knarderup, kl. på Seland ..... 47.
- Knarrahamn vid Kalmar 130, 168, 291.
- Kolands, Kolens h. nu Kullings h. VG. 452, 459, 612.
- Kollen, Kaallen, nu Källands h., VG. 40, 45.
- Kolstada, Öland 80, 148, 149, 154, 156.
- Konga hærad ..... 86, 590.
- Kongsäter, VG., på Hallandsgränsen 240 anm.
- Konigsberg, Königsberg ..... 598.
- Kopparberget 42, 158, 174, 273, 498, 511 o. f.
- Krogerum, Kråkerum, sätesg., Smål. 38.
- Kronobergh, sätesg., Smål. 108, 128, 216, 414, 424.
- Kronobäck, Kronabeck, kl., Smål. 54, 56, 63, 304.
- Kumla, i Vagnhærad sockn, Söderm. 488.
- Kuraholms hamn, Ölands östra kust 269, 280, 298 anm.
- Köpenhamn 9, 21, 49, 62, 94, 140, 153, 196 o. f., 205, 244 anm., 246 o. f., 259 o. f., 280, 287, 373, 426, 485, 522 o. f., 530, 533, 539, 545, 552.
- Köpingh ..... 400, 589, 615.

- Laalandh ..... 311, 346, 411 o. f.
 Lagaholm, Laholms slott ..... 569.
 Laggahæreds prestgård, Upl. .... 337.
 Landtzkrone ..... 48.
 Langarydh, Laangaridt, nu Långared
 i Vestbo h., Smål. 537.
 Langgylto, Långhylla, Högsby sockn,
 Smål. 90.
 Lantoholsen, se Holstein.
 Leckio, Lecköo 40, 45, 433, 436, 438,
 448, 505.
 Leksand ..... 285.
 Leggista, Torsåker s., Söderm. 488.
 Lidköping, Lydeköpungh 211 o. f.,
 366 o. f., 412 o. f., 415, 442.
 Liffland ..... 161, 608.
 Lindholm i VG. .... 575, 638.
 Lincöpings, Lyndköpings domkapitel
 92, 137 o. f., 181, 525.
 » stad 26, 189, 287, 307,
 358, 364, 382 o. f., 440, 566, 639.
 Lincöpings stift (och biskopsstol) 124,
 172 o. f., 395, 524, 525.
 Lithauen ..... 546.
 Littleby i Vesterljunga sockn, Söderm.
 488.
 Littestygh, Letstigen ..... 614.
 Litzene, nu Lislana, Upl. .... 641.
 Liunga sockn, Smål. .... 86.
 Liungby, Lywngby sockn, Smål. 114,
 116, 128, 248, 250 o. f., 363.
 Lofta sockn i Tjust ..... 593 o. f.
 Loholm, nu Gråfsnäs, VG. 558, 559,
 560.
 Longengen vid Upsala ..... 26.
 Longerydh, VG. .... 282 anm.
 Lund 46, 48, 63, 82, 83, 110, 209.
 Lübeck 91, 107, 117, 118, 120, 142,
 144, 161, 217, 220, 224, 260, 323,
 370, 372 o. f., 375 o. f., 383, 387,
 388, 391, 403, 405 o. f., 409, 410
 o. f., 414, 416, 417 o. f., 425 o. f.,
 442, 455 o. f., 457 o. f., 461 o. f.,
 462, 464, 465, 466, 476, 484 o. f.,
 504, 505, 507, 508, 509 o. f., 531,
 551, 571, 627.
 Lüneburg ..... 409 o. f.
 Lyckaa, slott vid Lyckeby i Bleking
 12, 122, 204 o. f., 209, 405.
 Læsö ..... 484 o. f.
 Lödhase, Lödilse, Lösso 35, 202, 334,
 505, 572, 575, 591 o. f., se Ny-
 Lödöse.
 Lösings h:d, ÖG. .... 579 anm.
 Löstha, Upl. .... 326.
 Madasiö sockn ..... 115, 178.
 Malmö ..... 48, 246, 311, 312, 387.
 Mariefreds kl. .... 637, 642.
 Mark, h., VG. 241, 412, 423, 427, 433,
 434 anm., 484 o. f.
 Markaryd ..... 328.
 Markastada, i Södra Vedbo ..... 361.
 Marstrand, Malstrande 504, 505, 507.
 Meckelborge, Mecklenburg 269, 596.
 Medelpadh ..... 174, 568.
 Melfar, nu Middelfart ..... 48.
 Misterhults skär, Smål. .... 183.
 Mora ..... 82, 88, 285.
 Moratorp, nu Mortorp, Smål. 174, 178,
 302 o. f.
 Munkaboda, ÖG. .... 112.
 Munkaholmen vid Kalmar ..... 144.
 Munketornit (Kalmar) ..... 405.
 Mykletorp i Östra h:d, Smål. .... 233.
 Myrisio, Möresiö, Myresjö s., Smål.
 235.
 Mökleby, by i Vesterljunga sockn,
 Söderm. 488.
 Mölleholm, vid Kalmar ..... 405.
 Mölstada-ass, Mönsterås 52, 104, 183,
 210, 253, 274.
 Möre 12, 42, 54, 58, 90, 91, 94,
 97, 104, 114, 118, 120, 121, 124,
 137, 143, 145, 163 o. f., 174, 177,
 204, 272, 347 o. f., 350, 351, 363,
 381, 383, 401 o. f., 418, 462, 600,
 se vidare Norra, Södra Möre.
 Mörebo, innebyggare i M. .... 149.
 Mörkön ..... 289, 449, 488.
 Nachtskov, Naskov ..... 48.
 Nafleeme sund, vid Naglum, VG. 427.
 Neshult, Smål. Östra h. .... 172.
 Nesthvedt, Nestved ..... 49, 597 o. f.
 Noor, nu Norsholm, ÖG. .... 637.
 Nora sockn ..... 314.
 Noraskog ..... 495.
 Norberg, misskr. f. Axaberg? .. 495.
 Norbo h., Vestm. .... 581.
 Nordlanden ..... 265.
 Nordmarken h. .... 263, 264 o. f.
 Norge 31, 52, 56, 61, 74, 81, 88, 105,
 106, 142, 172, 176, 202, 259, 261,
 262, 263, 264 o. f., 266 o. f., 270,
 276, 287, 321 o. f., 334, 366, 415,
 434 o. f., 442, 452, 484 o. f., 592,
 se Riksrådet, norska.
 Norköping ..... 287, 364.
 Norra Mothet, Öland 80, 148, 348,
 402, 461, 529.

- Norra Möre ..... 213, 218, 303.
 Norra Vedbo h. .... 122, 340, 361.
 Norrebotn ..... 108, 207, 289.
 Norlanden, Norrland ..... 108, 523.
 Norunda h., Upl. .... 472, 479, 554.
 Norvidunge h. .... 163 o. f., 183.
 Nya Vestervik ..... 593.
 Nyborg på Fyen ..... 49.
 Nydung, Njudung 90, 94, 116, 122,
 137, 144, 177, 213, 253, 364, 405.
 Nyköping på Falster ..... 48, 168.
 Nyköping i Moors ..... 49.
 Nyköping i Ods härad ..... 49.
 Nyköping i Sverige 102, 119, 165,
 286, 287, 310, 396, 460, 465, 500,
 553, 559, 563, 565, 593.
 Ny-Lödöse 413, 504, 507, 509, 539,
 612.
 Nystade på Laaland ..... 49.
 Ny-Vardbergh 259, 267, 276, 285, 287,
 289, 311, 312, 552 jmf. Wardberg.
 Nærdhevi, gård i Viby s., Närke 65.
 Närke 65, 111, 408, 440, 634, 643.
 Næs, Ness, kyrka nära Enköping 634.
 Næs kyrka, vid Stäket ..... 273.
 Næsen, gård i Medelpad ..... 568.
- Öland h.** ..... 472, 480.
 Olborigh = Ålborg ..... 374.
 Oplanden, Opland, se Uplanden, Up-
 land.
- Opvidinga h., se Upvidinge.
 Ornes, nu Årnäs i Kinne h. VG. 294.
 Otthens = Odense ..... 48.
 Owansjö, Ofvansjö sockn, Gästr. 498.
 Oxlo, Opslo, Oslo 81, 142, 173, 293.
- Paabodanäs, gård i Möre** ..... 424.
 Patha, nu Pataholm, Smål. 52, 90, 96.
 Petsnäs sockn, Öland ..... 402.
 Pohlen 95, 102, 118, 224, 546, 609
 o. f., 619, 620, 629.
 Preussen ... 547, 608, 609 o. f., 629.
- Ramdala sockn, Bleking** 122, 204, 209.
 Randers ..... 49, 312.
 Raumo ..... 57.
 Redvegh h., VG, ... 422.
 Reffwel, Reffle, Reval ..... 161, 608.
 Rekarne 65, 160, 298, 301, 329 o. f.,
 335 o. f., 337, 353, 460, 632.
 Relle, nu Rälla, Öland ..... 148, 157.
 Ribe, Rype ..... 47.
- Riga ..... 455 o. f.
 Rödhen 34, 174, 273, 479, 585, 589.
 Rom 360, 365 o. f., 395, 489, 517,
 518, 520, 546.
 Roma kloster, Gotland ..... 608.
 Romerike, Norge ..... 415.
 Roskyld ..... 48.
 Rostok ..... 202, 388, 409 o. f.
 Rotneby, Ronneby 2, 3, 84, 122, 123,
 140, 143, 145, 165, 190, 209, 237,
 249, 253, 349, 425, 599.
 Rumlaborg, Rwmelborg 78, 350, 491.
 Ryd, Smål. .... 156.
 Rydaholm, Smål. .... 467.
 Rymningen, Upl. skog ..... 641.
 Ryngstede ..... 49.
 Ryssby sockn, Smål. ... 90, 147, 157.
 Ryssland (Ryssar) 54, 176, 391, o. f.,
 206, 359, 522, 546 o. f., 557, 606
 o. f.
 Räftile, Refftile ..... 245 o. f.
 Ræplinge, by, Öland ..... 566.
 Rättwik, Rettwijk ..... 285.
 Rödeholm, se Rydaholm ..... 350.
 Rödehäll, på Öland ..... 154, 155.
 Rönö, s.-gård, ÖG. 23, 92, 225 o. f.,
 359, 361, 365, 370, 395, 440, 540,
 574.
- Saleberget** 475, 481, 490, 494, 503,
 501 o. f., 643.
 Salista, s.-gård i Upl. 479 o. f., 483,
 553 o. f.
 Sanct Gertruds k:ka vid Kalmar 225.
 Sandön, Svenska ..... 180.
 Sarpsborg ..... 444.
 Saxekiöbyng ..... 49.
 Schellskyör, Skelsör ..... 49.
 Schow kloster, Danm. .... 47.
 Sexdræga s., VG. .... 282.
 Siende h., Vestm. .... 581.
 Silfverberget Dal. 159, 174, 193, 273,
 498, 511.
 Siwedhe, Sigwidhe h., Smål. 42, 90,
 94, 122, 177, 236, 253, 342, 364,
 405.
 Sigtuna, Sictwna ..... 497.
 Simtuna, Symtwna häradh ..... 315.
 Sieland, stift ..... 46, 171.
 Skaffwen, Skagen ..... 49.
 Skane 12, 60, 71, 83, 120, 121, 130,
 132, 134, 137, 143, 153, 177, 217,
 241, 248 o. f., 312, 334, 339, 388,
 407, 414, 424 o. f., 426, 600.

- Skara 32, 35, 39, 40, 45, 51, 76, 95,
101, 142, 189, 192, 202, 243, 431,
433, 435, 436, 520, 521, 522, 539,
544.
- Skefftingsholmen i Mälaren ..... 324.
- Skeninge ..... 191, 287, 364, 566.
- Skog kloster, Upl. .... 324.
- Skonings h., nu Skånings, VG. 40.
- Skottland (Skottar) 81, 140, 189, 203,
341, 434, 613.
- Skordala, Skårdal, by gent emot Bo-
hus 539.
- Skæggianæss, vid Kalmar sund 168,
219, 462, 502, 534.
- Sködhve, nu Sköfde ... 87, 433, 434.
- Slaffwelsze, Slagelse ..... 49.
- Slangerwp, Seland ..... 48.
- Smaland 33, 98, 117, 120, 121, 129,
198, 199, 213, 273, 276, 394, 415,
495, 499 o. f., 537, 599, 632 o. f.,
635 o. f.
- Smediaby sokn, Öland ..... 534.
- Snæffwinghen, Snævingia, nu Snäf-
ringe, h., Westm. 160, 174, 322,
323, 581, 639.
- Solentuna sokn, Upland ..... 585.
- Solör, Sollöer, Norge 81, 263 o. f.,
265.
- Sorunda s., Söderm. .... 449.
- Sorö ..... 47, 171.
- Spanga sokn, Upl. .... 585.
- Stege, på Möen ..... 48.
- Stegelholmen vid Kalmar ..... 300.
- Stensöö, Smäl. .... 119.
- Stenæ, by i Trosa socken ..... 488.
- Stockholms stad 15, 21, 22, 26, 39,
42, 49, 52, 56, 58, 65, 67, 68, 70,
72, 79, 84, 87, 97, 99, 107, 117,
146, 158, 161, 165, 174, 180, 187,
191 o. f., 194, 198, 203, 205, 207,
213, 214, 217, 221 o. f., 223, 227,
245, 273, 276, 277, 284 o. f., 287,
288, 293 o. f., 298, 299, 310, 324
o. f., 326 o. f., 355, 363, 371, 375,
377, 378 o. f., 380, 385, 393, 396,
397, 400, 403, 415, 417 o. f., 419
o. f., 427, 439, 442, 447, 449, 458,
464, 471, 473, 474, 483 o. f., 487,
501, 502, 507, 519, 532, 548, 555,
583, 586, 588, 614, 616, 619, 624
o. f., 630, 631, 632 o. f., 639 o. f.,
642, 645 o. f., 647, 648.
- Stockholms slott 57, 222, 315, 396,
474, 493, 648.
- Stora Frö, Öland ..... 533.
- Stordha, nu Stola, VG. .... 297.
- Stralsund 388, 409 o. f., 418 o. f.,
461 o. f.
- Strängenæs 15, 179, 193, 353 o. f.,
470, 471, 519, 562, 615, 618.
- Strömsrum, gård i Smäl, ... 90 o. f.
- Stubbekiöpyng ..... 49.
- Stækeborg 27, 165, 310, 327, 357,
477, 496, 579 o. f., 583 o. f.
- Stækeholm 69, 70, 130, 183, 310, 338,
340, 514 o. f., 573, 582, 587, 593
o. f., 595.
- Stæket, se Almarstæk.
- Sudheraker s., Smäl. 249, 250, 363.
- Sudherköping 19, 26, 91, 99, 287,
291, 357, 364, 365, 368, 404, 419,
496, 540, 565 o. f., 584, 595.
- Sudhermannaland 174, 240, 273, 632
o. f.
- Sudhra hæråd (i Möre) ..... 251.
- Sudhra Mothet, Öland 148, 156, 348,
529, 599.
- Sudhra Möre ..... 303.
- Sudhra Wedbo 122, 130, 198, 234,
235, 254, 340, 437, 467 anm., 574.
- Sudrem, Norge ..... 415.
- Sundals hæråd ..... 271, 330.
- Sunderbo, Synderbo, h., Smäl. 131,
134, 151 o. f., 164, 166, 195, 196,
281, 313, 407, 442, 445, 467 o. f.,
515.
- Swartesiö g. 10, 158, 322, 469, 495.
- Swinagarn s., Upl. .... 518.
- Swynneborg, nu Svendborg på Fyen
49.
- Synderenge i Flisby s. S. Vedbo h. 199.
- Systhra ström, vid Kalmar ..... 14.
- Systhra holm, vid Kalmar ..... 167.
- Sæm s.-gård, VG. .... 202, 614.
- Söboryg, Syöborg, Söborg på Seland
48.
- Sölvesborg, Silvisborgh ... 110, 279.
- Sömmershaffn, Simrishamn ..... 49.
- Sönder-Jutland ..... 388.
- Telemarken N. .... 265.
- Tierp soken, Upl. .... 160, 472, 493.
- Tingwalla ..... 638.
- Tinxrydh, Varend ..... 63.
- Tiiffwedhen ..... 28, 614, 617, 634.
- Tiurbo h., Westm. .... 581, 634.
- Tofftaholm, Smäl. .... 446.
- Torrem, Torrum sokn, Bleking 131.
- Torsaas s. i Möre ..... 209.
- Torsaker sokn, Södermanl. .... 488.
- Torslunda s., Öland ..... 535, 536.

- Torssellie, nu Torshälla ..... 87.
 Torstuna härad ..... 463, 581, 634.
 Torsön, i Vänern ..... 435.
 Travemünde ..... 411 o. f., 508.
 Trelleborryg, Trelleborg ..... 48.
 Trollabodha, Bleking ..... 250.
 Throndhjem ..... 366.
 Tryggevalde, kungsg., Seland ... 48.
 Tryserum sokn, Smål. .... 103, 338.
 Tröbo, Trögdhbo, Trögdh, h. Upl. 443,
 634 o. f.
 Tuhundare h., Vestm. .... 581.
 Tummathorp, Thömmerup, stad i
 Skane 49.
 Tun, sätesg., VG. .... 64, 211.
 Tuna, se Biskopstuna.
 Tuna län, Smål. ... 41, 94, 130, 233.
 Tuna sokn o. tingst., Dalarne 240,
 267, 488, 632.
 Tuna sokn, Helsingl. .... 151.
 Tuwyn, Lestringe sokn, Söderm. 488.
 Tveta h., Smål. .... 361, 437.
 Tynnelsö ..... 301, 527, 549.
 Tyskland (Tyskar) 77, 189, 259, 327,
 387 o. f., 393, 463, 518, 576, 589,
 613, 634.
 Tyska krigsfolket 1, 2, 3, 4 o. f., 6,
 10, 12, 102, 110, 125, 136, 133,
 135, 141, 184 o. f., 219, 250, 256,
 268 o. f., 271 o. f., 278, 303, 319,
 341, 342, 356, 411 o. f., 453, 647.
 Tyska städerna, se Wendiska städerna.
 Tyust, Tiust, Smål. 90, 102, 338, 339
 o. f., 349, 378, 395.
 Tælgia, Tælgie 194 anm., 266 o. f.,
 276 o. f., 297, 300 o. f., 370, 391,
 392, 393, 501, 543, 552, 574, 635 o. f.
 Törneby n. Kalmar ..... 534.
 Ulfasa, Ulfäsa, ÖG. .... 313, 590.
 Ulfaby, stad i Finland ..... 57.
 Upland = Öfre Sverge 76, 173, 208,
 212, 222, 240, 261, 288, 349, 434,
 441, 444, 616.
 Upland = landskapet 152, 165, 222,
 268, 273, 314, 442 o. f., 457 o. f.,
 480, 498, 582, 587, 628, 632.
 Upsala 34, 174, 179, 214, 276, 315,
 344, 385, 398, 431, 480, 481, 483
 o. f., 497, 499, 500, 548, 577 o. f.,
 584, 589, 619, 623, 631 o. f., 640 o. f.
 Upvidinga härad, Smål. 130, 164, 514.
 Vadsbo h., VG. 241 o. f., 293 o. f.,
 420, 433, 585 o. f.
 Vadstena 76 o. f., 102, 105, 134, 197
 o. f., 199, 244 o. f., 245, 246, 247,
 248 o. f., 260, 266 o. f., 283, 287,
 294, 335, 359, 440, 489, 516, 517
 o. f., 519, 520, 521, 522 o. f., 527,
 545, 566, 590.
 Wagnhärad sokn ..... 488.
 Wala, Wolla, h:d, Upl. .... 314 o. f.
 Walland, se Italien.
 Wallen, sätesg. i Halland ..... 569.
 Walmundsön, Djurgården vid Stock-
 holm 469.
 Walstad, sätesg. i Westmanl. 540 anm.
 Wardberg 194 anm., 203, 241, 263,
 269 o. f., 281, 282, 284 o. f., 293,
 297, 335, 427, 433, 572, 575, jmf.
 Nya-Wardberg.
 Wardbo, nu Valbo h., VG. Dal 330.
 Wartopta, Warthofftha h. 142, 422,
 433, 585 o. f.
 Wasmerlösa, Wasmolösa, i Möre 204.
 Waxsala h., Upl. .... 115.
 Wedbo, Widhbo h:d, Smål. 155, jmf.
 Norra W., Sudhra W.
 Wedens h:d, Wenn, VG. .... 51.
 Wendiska hansestäderna 100, 172, 202,
 208, 217, 224, 247, 250, 260, 262,
 287, 326, 370, 387, 388, 404, 410,
 425 o. f., 461, 462, 464, 473 o. f.,
 476, 499 o. f., 507, 571, 576, 616,
 619, 620, 627.
 Wendsyssel, Danm. .... 46.
 Wernamo, Smål. .... 350, 491.
 Wesby i Trosa socken ..... 488.
 Westbo h:d, Smål. 103, 134, 151 o. f.,
 196 o. f., 205, 442, 467, 500, 596.
 Westerars 42, 50, 65, 82, 121, 158,
 159, 160, 174, 180, 192, 240, 284
 o. f., 301 anm., 309, 314 o. f., 322,
 344, 362, 385, 397, 400, 408, 415,
 439, 447, 469, 473 (stift), 475, 484,
 489, 503, 511 o. f., 518, 540, 541,
 556, 562, 570, 584, 615, 640 o. f.,
 643, 647.
 Wester-Garne, Gotland ..... 372 o. f.
 Westergötland 28, 51, 102, 105, 117,
 130, 132, 134, 163, 172, 173, 188,
 202, 240, 270, 293, 299, 397, 426,
 434, 436, 439, 443, 448, 451, 457
 o. f., 485, 498, 499, 518, 521, 528,
 558, 586, 613, 638.
 Westerlunge, nu Westerljung sokn,
 Söderm. 488.
 Westersjön ..... 81, 485.

- Westerwyg, Jutland ..... 46.
 Westervick, jmf. Nya Westervik 100.
 Westmannaland ..... 174, 273, 323.
 Westra h., Njudung 130, 155, 198,
 235, 254, 340, 437, 467 anm., 574.
 Westra h. Bleking, nu Bräkne h. 209.
 Westre Sleet, Öland ..... 148.
 Weygle, Veile ..... 49.
 Wiborg, Danm. .... 47.
 Wiborg, Finland ..... 489.
 Wiby sockn, Närike ..... 65, 644.
 Wiby, Åkerbo h., Vestm. .... 540.
 Widby i Förlösa sockn, Möre 351 o. f.,
 356.
 Wika grufva, Dalarne ..... 158.
 Wiken, Wyghen, N. Bohuslän 8, 59,
 270.
 Willstad, Smål. .... 24, 119.
 Wimarby, Wimmerby ..... 215.
 Winäs, sätesgård i Smål. 555, 562,
 578.
 Wisborg ..... 371.
 Wisby ..... 120, 345, 374.
 Wismar ..... 409 o. f.
 Wist h., Smål. .... 361, 437.
 Wiste, Wijste, h., VG. .... 612.
 Wytskülle, Withskyde, kl. i Jutl. 47.
 Wleningh, Utlängan, Bleking ... 406.
 Wreta kl. .... 525.
 Wæ, Wææ, stad, Sk... 84, 249, 259.
 Wæddö, Vaddö, Upl. .... 379.
 Wændel s., Upl. 472, 479 o. f., 482.
 Wäne, Wenne h., VG. .... 612.
 Wænd 9, 33, 54, 58, 60, 61, 63, 72,
 84, 150, 162, 212, 216, 229, 235,
 236, 254, 346, 348, 401 o. f., 424
 o. f., 627 o. f.
 Wærmaland ..... 434, 613, 614.
 Wændöen, Wærmödö ..... 188 o. f.
 Wærnemönde, Wærnemünde ..... 373.
 Wætle h., Vettle heret, VG. 484, 612.
 Wæxior, Wæxjö 61, 63, 70, 82, 88,
 99, 110, 128, 162 o. f., 165, 295,
 343, 414, 424 o. f., 628.
- Ydre h., Smål. .... 361.
 Ystad ..... 48.
 Ysagarde, se Isagarde.
- Æbleholtz, kl. i Danm. .... 47.
 Ækrö, Ekerö i Mälaren ... 549, 550.
 Æleholmen, Elleholm, Bleking 110.
 Ælsnabben, Elfsnabben ..... 165.
 Ælvekarleby, Elfkarleby ..... 472.
 Ængsö ..... 634.
 Æplaholm, Småland ..... 247.
- Ökletta tingsplats, Åkerbo h., Westm.
 450.
- Öland (Öninge = Öländig) 3, 38, 41,
 80, 82, 94, 116, 122, 125, 129, 130,
 134, 138, 140, 147, 148, 149, 154,
 156, 157, 168, 190, 199, 210, 213,
 215, 218 o. f., 225, 233 o. f., 237,
 241, 250 o. f., 255, 269, 272, 275,
 344, 347, 348, 352, 380 o. f., 383
 o. f., 416, 418 o. f., 421, 425 o. f.,
 440, 449, 455 o. f., 461 o. f., 464,
 465 o. f., 515, 528 o. f., 533, 535,
 536, 599, 600, 601 o. f., 603, 606
 o. f., 629.
- Örby, VG. .... 423, 433.
- Örebro 2, 34, 36, 65, 111, 121, 134,
 211, 226 o. f., 230, 231, 238 o. f.,
 242, 262, 360, 408, 419 o. f., 422
 anm., 440, 509, 541, 544.
- Öregrund ..... 57, 107, 481.
- Öresten ..... 614.
- Örsundsbro, Upl. .... 641.
- Ösmo s., Söderm. .... 449.
- Östbo h., Smål. 134, 151 o. f., 183,
 313, 350, 445 anm., 491, 515, 587.
- Östergötland 54, 98, 113, 123, 152,
 240, 273, 287, 368 o. f., 440, 451,
 456, 465 o. f., 470 anm., 477, 498,
 500 o. f., 528, 595, 632 o. f., 639.
- Östhammar ..... 57.
- Östra h:d, Bleking ..... 204.
- Östra härad, Njudung ..... 24.

Personal-Register.

Kursiverade sifertal utmärka bref, utgångna från den angifna personen.

	Sid.		
Abraham Eriksson (Gyllenstjerna)	31,	Anders Karlsson	420, 450, 624.
	407, 467 o. f., 541.	Anders Knutsson, bonde	534.
Abraham Pedersson, se Habram Pedersson.		Anders Knutsson i Elgshult	205.
Age Anderssen (Tott), D. R. R.	47,	Anders Knutsson till Sjögerås	228 anm.
Age Claesson (Tott)	544.	Anders Månsson, tjenare hos H. Gadd	7.
Agnes Knutsdotter, g. m. R. R. R. Johan Arendsson	594.	Anders Olsson, borgm.	427, 624.
Ake Hansson (Tott) r. R. R.	25, 28,	Anders Pedersson, väpn. af Dansk härkomst	362, 643.
	31, 36, 45, 54, 62 o. f., 64, 65, 78,	Anders Skrifvare	402.
	87, 100, 101, 102, 105, 106, 117,	Anders Svensson, borgm. i Stockholm	30, 68, 506.
	134, 142, 196, 197, 202 o. f. 207,	Anders Vestgöte	251.
	208, 211, 226, 227, 230, 231, 238,	Anevelde, Keye van, dansk befälhåfvare	617, 618, 631.
	240, 241, 243, 246, 248, 256, 262,	Anefeldt, Ditlef van, höfvidsman på Bohus	612.
	282, 292 o. f., 334, 335, 346, 361,	Anna (Trolle), g. m. Nils Boson	219.
	375, 380, 388, 391, 394, 407, 408,	Anna Eriksdotter (Bielke) g. m. Johan Månsson	639.
	412 o. f., 416, 422 anm., 423, 454,	Anna Hansdotter (Tott) g. m. Erik Eriksson	102 o. f., 247 o. f.
	523.	Anna Turesdotter (Bielke)	62, 515.
Ake Jöransson (Örjansson, Tott) r. R. R.	330, 362, 409, 545.	Ärenth, herr, Dansk(?) sekreter.	646.
Albrecht, Högmästare för Tyska Orden	564, 598, 608, 609 o. f.	Arvid Gunnarsson, fogde	422.
Albrecht Ipson (Ravensberg), r. D. R.	R. 625.	Arvid Siggeson, kyrkoherde i Mora	42, 82 anm., 88, 262 anm., 489.
Alexander, K. af Polen	97, 118, 546.	Assar af Glöminge, bonde	534.
Anders, prest hos Svante Nilsson	217.	Axel Laurensen (Tott)	463, 487, 488, 548.
Anders Eriksson, väpn., (Hjorthufvud på Brandstorp?)	31.	Axel Matsson af Vinstorps släkten,	R. R. 101, 293 o. f. 530, 558, 560.
Anders Eriksson, unge, väpn.	142.	Axel Nilsson, se Posse, Axel.	
Anders Eriksson, prest, ledamot af Skara domkap.	397, 435.	Bagge, Cristiern	47.
Anders Henriksson, borgm. i Stockholm	474, 624.	» Henrik, dansk fogde i Bergen	172.
Anders Jensson, sven	495.	» Olof	34.
Anders Jeppeson, småsven hos Hem. Gadd	189, 269.	» Tord	229, 268.
Anders Jeppeson, bonde	534.		
Anders Joensson i Ornes	294 anm.		
Anders Jonsson, borgm. i Strängnäs	16.		
Anders Jönsson	475.		

- Benkt Abjörnsson (Liljesparre) R.
R. 3, 7, 82, 96, 113, 247, 326, 329,
335, 362, 369, 370, 375, 401, 437,
451, 456, 499, 530, 543, 545.
- Benkta Andersdotter af Tyby, 101,
187, 227 o. f.
- Benkt Andersson ..... 228 anm.
- Benkt Arendsson (Ulf el. Panter) väpn.
R. R. 15, 97, 194, 207, 248, 301,
439, 530, 624, 648.
- Benkt Benktsson, väpn. 101, 294, 297.
- Benkt Brunsson 274, 302 o. f., 305,
306, 331, 364.
- Benkt Eriksson (Slatte?), fodermarsk
157, 168, 174, 178, 185, 190, 214
o. f., 229, 233, 236, 302 anm., 314
o. f., 333, 378, 387, 428, 429, 483,
486.
- Benkt i Hwalstadha, kanik i Skara
39.
- Benkt Knutsson, fogde i Vestbo o.
Sunnerbo 81, 196, 313, 376, 407.
- Benkt Knutsson af Ståflö 5, 41, 93,
96, 99, 133, 148, 178, 215, 292.
- Benkt Laurensen på Frötuna 482,
483 o. f., 486, 556.
- Benkt Månsson ..... 75, 294 anm.
- Benkt Stensson (Oxenstierna) ... 565.
- Berendh, Svarte 229, 236 o. f. 251.
- Bese, Nils, slottsfogde i Stockholm
67, 68, 79, 100, 191, 369, 370.
- Biil, Nils ..... 202, 452.
- Bille, Anders r. D. R. R. 200, 625.
- Bild, se Byld.
- Bille, Bylle, Claus, äfven kallad Norby
601.
- » Hans, r. D. R. R. ... 47, 625.
- » Sten, r. D. R. R. ... 63, 399.
- » Torbern, D. R. R. .... 48.
- Biits, Henrik, r. R. R. .... 87.
- Birger, ärkebiskop i Lund 134, 167,
209, 243, 325 o. f., 326 o. f., 328
o. f., 378, 399, 415, 425, 447, 454,
526, 527 anm.
- Birger Olsson, landsfogde på Öland
533, 535, 536.
- Birger Skräddare, trol. dens. ... 529.
- Birgitta (Bielke) till Letlöö g. m. Ar-
vid Trolle 61 o. f.
- Birgitta Benktsdotter g. m. Sigge
Larsson (Sparre) 228 anm.
- Birgitta Hansdotter (Tott) g. m. Folke
Gregersson 179, 419.
- Biscop, Mattis, borg. i Kalmar 529.
- Biugh, Michel ..... 235.
- Björn Andersson ..... 48.
- Björn Benktsson ..... 387.
- Bodeker, Hans ..... 95.
- Bomhauer, Berndt, rådm. i Lübeck
371, 373, 390, 426.
- Boy, Klaus ..... 502.
- Bragde, Sten ..... 120.
- » Tyke ..... 445, 544.
- Brahe (Brade) Axel ..... 1.
- Brakall (Brakel), Otto ..... 360.
- Bramstat, Didrik, dansk befälhafvare
618.
- Brask, Hans, dompr. o. bisk. i Lin-
köping 82, 96, 182, 224, 326, 329,
335, 378, 382, 525 anm. 530, 537,
540, 543, 545, 569, 576, 583 o. f.,
599, 616, 635, 637, 639.
- Brede, Hans ..... 612.
- Brock, Assar ..... 48.
- Brun, Cristiern ..... 48.
- Brynolf, bisk. i Skara 32, 37, 39, 46.
- Brynte Bertilsson (Liljehök) ... 387.
- Bryske, Eyler ..... 48.
- » Karl ..... 48.
- Bröms, Erik ..... 251, 306, 331 o. f.
- » Mikel ..... 37, 63.
- » Nils, 3, 137, 146 o. f., 148,
149, 154, 156, 157, 168, 177, 179,
194, 201, 236, 283, 291, 300, 302
o. f., 317 o. f., 321, 333, 343, 351
o. f., 362.
- Bure, Torsten ..... 638.
- Busken, Henrik v. dem ..... 162.
- Butephage, Berndt, från Lübeck 508.
- Byld, Nils se Biil.
- Bylldhe, Hans, se Bille.
- Byllde, Torbern, se Bille.
- Bæren, Langhe ..... 58.
- Carl V, kejsare ..... 627.
- Casper, Tysk kapten i Kalmar 599,
600.
- Claus Akesson (Tott) ..... 544.
- Claus Bysseskyttare ..... 251, 356.
- Claus Hansson ..... 239.
- Claus Henriksson (Horn) R. R. 375.
- Claus Pedersson, dansk skeppare 404.
- Cristiern, fodermarsk ..... 25.
- Cristiern I. K. af Danmark ... 360.
- Cristiern II, prins, sedan K. af Dan-
mark 106, 142, 202, 260, 265, 282,
293, 368, 427, 432, 434, 435, 437
o. f., 440, 442, 443, 444, 451, 452,
459, 527, 537 o. f., 539, 546, 552,
557, 559, 569, 574, 579 o. f., 586,

- 588, 589, 596, 597, 599, 601, 603
o. f., 606 o. f., 609 o. f., 612, 613,
614, 615, 618, 620 o. f., 625 o. f.,
627 o. f., 631 o. f., 634, 637, 638,
639, 642, 643, 644, 645, 648.
- Cristiern Andersson ..... 48.
Cristiern Benktsson (Oxenstjerna), r.
R. R. 15, 21, 73, 97, 187, 207,
227, 247, 299, 362, 375, 488, 530,
545.
- Cristiern Claussion ..... 239.
Cristiern Henriksson ..... 157, 441.
Cristiern på Tryggevalde ..... 48.
Cristina, jungfru, Svante Nilssons
styfdotter 75, 192, 283, 390.
Cristina Nilsdotter (Gyllenstierna), fru
g. m. Sten Svantesson Sture 488,
614, 619, 620, 629 o. f., 632, 634,
635 o. f., 637 o. f., 644, 646, 648.
- Cristoffer, domprost i Upsala R. R.
375, 489, 530, 545.
- Cristoffer Olsson, bergsfogde vid Kop-
parberget 15.
Cristoffer af Schydloniecz, polsk vice-
kansler 547.
- Dancfarth, Kasper, från Lübeck 374.
Daniel ..... 362.
Danskar, se Danmark.
David, van Koran, mästare ..... 601.
Didrik Guldsmed, borg. i Lödöse 426.
Dionysius ..... 157.
Domkapitlet i Linköping, se Linköping.
Dorothea, drottning ..... 360.
Drake, Olof 153, 166, 195, (jämför
Galle, Olof) 196.
- Dun, Benkt ..... 638.
Dyre Per Andersson, af Bech, bonde
534.
- Dæn = Dansk.
- Ebbe Strangesson, D. R. R. .... 48.
Electus af Hammer, se Karl, ... 47.
Electus af Linköping, se Gadd, Hem-
ming.
Electus af Oslo, se Torkel Jonsson.
Electus af Åbo, se Fadher.
Else, fru, abbedissa i S:t Clare kloster
i Roeskilde 48.
Erik, herr, se Trolle ..... 414.
Erik, bonde ..... 483.
Erik, prest ..... 102, 367 o. f.
Erik, mgr. .... 224.
Erik Abrahamsson (Lejonhufvud) r.
R. R. 339, 362, 421, 441, 488, 522
o. f., 535, 539, 543, 545, 558, 559,
560, 570, 585, 600, 616, 633, 645.
- Erik Eskilsson ..... 47.
Erik Johansson (Vase), r. R. R. 15,
22, 227, 375, 530, 549, 550, 582.
Erik Jönsson, borgm. i Stockholm 30,
68, 506, 548.
Erik Jönsson (Tre Rosor) R. R. 101,
142.
Erik Knutsson (Tre Rosor) ..... 487.
Erik Larsson, underlagman ..... 568.
Erik Nilsson (Gyllenstierna), r. 488.
Erik i Nærdhevi, kallad konung Erik,
bonde i Närike 65.
- Erik Persson ..... 444.
Erik Skrifvare, prest 324, 368, 370,
379.
Erik Svensson, dekan i Linköping 91
anm., 92 o. f., 119, 167, 349, 643.
Erik Truedsson, (fogde i Elfsborgs
län) 484, 507, 509.
Erik Trugelsson, möjl. dens. 541 o. f.
Erik Turesson (Bielke) r. R. R. 22,
62, 67, 68, 91, 143, 172, 206 anm.,
207, 268, 355, 375, 459, 543.
Erland Eshjörnsson, fogde i Åkerbo
h., Vestm. 322, 323, 554.
Essens, Simon zu, i K. Cristierns tjenst
613.
- Fader Nilsson (Sparre) ... 487, 488.
Fadher, Johan, electus o. biskop af
Åbo 207, 355.
Falsther, Oloff ..... 48.
Filippa, fru, g. m. Bengt Ryning 69.
Finne, Marcus ..... 503.
Finne, Sten ..... 462.
Finved ..... 537.
Folke Gregersson (Lilje) r. R. R. 15,
21, 22, 73, 97, 179, 181.
Franciscus, prins af Danmark ... 74.
Fransmän, se Frankrike.
Fredrik, hertig af Holstein ..... 388.
Fugel, Laurens, fogde ..... 449.
- Gadd, Hemming, utvald (electus) bi-
skop i Linköping 1, 4, 6, 7, 13, 18,
19, 21, 23, 26, 54, 74, 75, 80, 85, 90,
92, 98, 99, 107, 111, 112, 114, 118,
119, 120, 121, 124, 127, 129, 130,
132, 135, 136, 137, 139, 140, 143,
145, 146, 148, 149, 154, 157, 167,
169, 170, 172, 174, 176, 177, 181,
182, 184, 189, 194, 198, 199 o. f.,
201, 202, 204, 209, 210, 212, 213,

- 214, 218, 225, 229, 233, 235, 236
o. f., 238, 241, 248, 249, 250, 252,
253, 256 o. f., 268, 271, 275, 276
o. f., 278, 280, 284, 290, 291 o. f.,
300, 302, 317, 321, 331, 333, 344,
345, 346, 347, 349, 351 o. f., 357,
359, 365, 368, 370, 382, 395, 396,
409, 411, 414, 418, 455, 456, 461
o. f., 509 o. f., 529, 530, 540, 551,
624, 645, 647.
- Gagge, Henning, fogde å Örebro slott
34, 186.
- Galle, Ip ..... 47.
- Galle, Olof ..... 195, 214, 216.
» , Olof till Tomb, N. R. R. 81.
- Ganzow, Johan, ärkedjekarne i Linkö-
ping 382, anm.
- Gaute, ärkebisk. i Trondhjem 265, 367.
- Gedda, Nils, r. 18, 19, 20, 21, 23, 24,
29, 33, 38, 73, 104, 122, 123, 143,
330 o. f.
- Geredes, Henrik, rådm. i Rostok 410.
- Gething, Erik, Th. Doktor 395, 581.
- Giermund Jonsson ..... 38.
- Gille, Joen, fogde hos Erik Trolle
237, 590.
- Giordh Benktsson, tjänare hos Hem-
ming Gadd 136.
- Glob, Dansk, v. .... 47.
- Gravins, Idzard, påflig nuntius 490
anm., 520 anm.
- Greger Ipsen, Dansk, v. .... 48.
- Gren, Magnus, R. R. 157, 362, 417
anm., 421, 487, 488, 530, 543, 545,
563, 565, 578, 593, 616, 619.
- Gripeklow, Jakob ..... 531.
- Grön, Nils ..... 47.
» Per ..... 47.
- Gudmund, kyrkoh. i Döderby ... 114.
- Gudmund Jonsson, borg. 2, 114, 529.
- Gunhild Johansdotter, g. m. Erik
Turesson (Bielke) 543.
- Gunnar Finkelsson, Norsk fogde 81,
88.
- Gustaf, se Göstaff.
- Gylta, Benkt, R. R. 416, 419, 447,
487, 542, 572.
- Gyord Nilssen ..... 48.
- Göderth, skeppare ..... 364.
- Göstaff, Erik Trolles tjänare på Berg-
qvara 62, 424.
- Göstaff Cristiernsson (Vase) 472 o. f.,
482, 582 o. f.
- Göstaff i Daglösa ..... 15.
- Göstaff Eriksson, ärkebiskop, se Trolle.
- Göstaff Eriksson (Vase), sedan K. 582.
- Göstaff Törstensson, slottsfogde i Öre-
bro 239, 420, 440, 509.
- Göye, Eskild, r. D. R. R. .... 48.
» Mogens, r. D. R. R. 48, 625.
- Habram Pedersson, rådm. .... 529.
- Hack, Nils, D. R. R. .... 48.
- Hakon, mgr, abbot i Alvastra 524.
- Hakon i Löfstad v. .... 364.
- Hans, bardskärare ..... 421.
- Hans, biskop i Linköping, se Brask.
- Hans, K. af Danmark 4, 11 o. f., 17,
18, 20, 21, 23, 26, 31, 43, 46, 52,
53, 56, 58, 66, 71, 72, 73, 74, 77,
79, 80, 82 o. f., 90 o. f., 93, 95,
97, 98, 99, 100, 102, 117, 121, 124,
134, 140, 153, 164, 170, 172 o. f.,
174 o. f., 179, 183, 185, 189, 196,
197 o. f., 205 o. f., 209, 211 o. f.,
214, 215, 216 o. f., 224, 229, 232,
236 o. f., 240, 244 anm., 252, 254,
258, 259, 260 o. f., 266 o. f., 269,
271 o. f., 276 o. f., 279, 282, 287,
310, 311, 312, 321, 326, 327, 334,
335, 343, 344, 345, 346, 350, 351
o. f., 357 o. f., 359 o. f., 365, 372
o. f., 377, 378, 387, 388, 389, 395,
397, 399, 402, 405, 409 o. f., 419,
425, 427 o. f., 455, 456, 461, 466,
467 o. f., 473 o. f., 484 o. f., 491,
499, 505 o. f., 509 o. f., 526, 527,
543, 546, 580.
- Hans, målare ..... 147.
- Hans Andersson, sekreterare åt kon.
Cristiern 552.
- Hans Engilbrekth[son?] ..... 130.
- Hans Eriksson ..... 85.
- Hans Hermansson, tjänare hos Svante
Nilsson, 212, 314, 327, 429, 430.
- Hans Jeppesson, domare ..... 15.
- Hans Persson, fogde ..... 8.
- Hans Ragvaldsson, kanik i Linköping
525.
- Hans Skrifvare, borg. i Linköping
23, 236, 358 anm., 380.
- Hans Öriansson, sven ..... 109, 111.
- Hardh, Benkt, v. .... 448.
- Hase, Simon, befälh. för Tyskarne i
Kalmar 278.
- Hasselbeke, Arenth, borgm. i Rostock
410.
- Henrik, hertig af Meklenburg... 269.
» mgr ..... 93.
» (Krummedike) r. .... 81.
» Agessen (Sparre) D. R. R. 48.

- Henrik Erlandsson (Båt), R. R. 530,
543, 545.
- Herman ..... 274.
- Hermelink, Klaus ..... 411.
- Hillebrant ..... 390.
- Hiorth, Måns ..... 536.
- Hogenskild, Clemens, väpn. (Hvitfeldt)
5, 309, 362 o. f.
- Holger Karlsson (Gera) r. R. R. 73,
154, 156, 157, 191, 252, 268, 316,
362, 369, 370, 375, 409, 410, 433,
437, 440, 451, 456 o. f., 471, 530,
543, 545, 578, 583, 593.
- Holländare, se Holland.
- Holm, Måns ..... 456.
- Holsten Abramsson ..... 80.
- Holvid Nilsson ..... 80.
- Huitte, Erik ..... 154.
- Hök, Högh, Nils, r. D. R. R. 47, 625.
- Hök, Sven, fogde på Ulfåsa 590, 639.
- Ingeborg, fru på Eskeberg ..... 47.
- Ingeborg Åkesdotter (Tott) g. m. Sten
Sture 10, 15, 128.
- Ingeborg Ragvaldsdotter, g. m. Nils
Bröms 450 anm.
- Ingegerd, g. m. Knut Pik ..... 362.
- Ingegerd Månsdotter på Äppleholm
247 o. f.
- Ingemar, biskop i Växjö 19, 61 o. f.,
85 o. f., 99, 108, 128, 140, 162,
167, 177, 179, 206, 214, 216, 255,
414, 424, 530, 545, 627.
- Ingemar, kyrkoh. i Stockholm 385.
- Ingemar Pelleson v. .... 101.
- Ivar Axelsson (Tott) r. R. R. 212,
590.
- Jaap i Sviderboda ..... 89.
- Jakop Anderssen ..... 47 o. f.
- Jakob Gregersson, borgare ..... 428.
- Jakob Ulfsson, ärkebiskop 10, 15, 21,
22, 39, 80, 93, 97, 123, 160, 170,
180, 186, 188, 206, 208, 216, 217,
220, 221 o. f., 227, 233, 238, 245,
246, 299, 310, 320, 324, 325, 328,
332, 337, 339, 355, 358 anm., 359
o. f., 375, 377, 378 o. f., 380, 385,
393, 395, 396, 398, 431, 447 o. f.,
460, 465, 471, 483 o. f., 486, 489,
493, 496, 500 o. f., 516, 517, 519,
521, 526 o. f., 527, 530, 531, 543,
545, 580, 635 o. f., 637, 642.
- Jens Andersson, svensk student 95.
- Jens Engelbrechtsson ..... 383.
- Jens Gudmundsson, borgm. i Stock-
holm 548.
- Jens Holgerssen (Ulfstand), D. R. R.
12, 49, 58, 62, 63, 90, 91, 94, 95,
108, 114, 116, 170, 172, 210, 225,
256 o. f., 261, 272, 357 o. f., 365,
374.
- Jens Jonsson, borgm. i Stockholm
548, 585.
- Jens Jonsson, mgr, »canceller», före-
slagen till dekanatet i Skara 39 o. f.
- Jens Laurensen, i Hemming Gaddss
tjänst 121, 331, 333, 356 o. f., 449,
453, 462, 501 o. f., 528 o. f.
- Jens Matsson ..... 542, 606.
- Jens Nilsson, munk i Vadstena 75.
- Jens Pedersson ..... 99.
- Jens Torbjörnsson, i K. Cristierns
tjänst 432.
- Jeppe Cristersson ..... 424 o. f.
- Jeppe Nilsson på Fagerholm ... 47.
- Jesper, tjänare hos Ture Jönsson 443.
- Johannes Olavi, biskop af Åbo, se
Fadher.
- Johan, K. se Hans.
- Johan, ärkebiskop af Gnesen ... 546.
- Johan Arendsson (Ulf el. Panter),
väpn. R. R. 21, 178, 207, 375,
439, 488, 530, 545, 573, 587, 594,
595 anm., 597, 634, 645.
- Johan Magnusson (Månsson, Natt och
Dag) R. R. 207, 215, 241, 251, 252,
254, 255, 268, 272, 275, 278, 285
o. f., 288, 291 o. f., 295, 300, 351,
356, 363, 371, 380, 383, 401, 405
o. f., 416, 418, 448, 455, 457, 459,
461, 476, 501, 514 o. f., 515, 530,
531, 533, 536, 545, 567, 599, 601.
- Jon Eriksson, mgr, kanik i Upsala
246, 489, 585.
- Jon Haraldsson i Östra Husby 364.
- Jon Jönsson af Gladö, R. R. 23, 30,
50, 56, 132, 158, 160, 194, 221,
228, 273, 315, 344, 362, 375, 379,
404, 408, 439, 471, 487, 506, 517,
528, 530, 531, 543, 548.
- Jon Mikellsson, landsfogde 490, 541
o. f.
- Jon Nilsson ..... 82, 136, 234.
- Jon Pedersson ..... 408, 444.
- Jon Persson ..... 316.
- Jon Trugotsson ..... 423.
- Josef Pedersson, fogde ... 391 anm.
- Jude, Cristiern, på Nyborg ..... 47.
- Jute, Lasse ..... 419.
- Jute, Lasse, borgare i Lödöse ... 575.

- Jute, Oloff ..... 92, 498.
 Jute, Peder, i ärkebisk. Jakobs tjenst
 337, 366.
 Jute, Per i Vadsbo ..... 420.
 Jute, Per, i Sten Cristiernssons tjenst
 563, 571 o. f., 596.
 Jöns Hollingersson, se Jens Holgerssen.
 Jöns Laurensen, se Jens Larensen.
 Jöran Nilsson, ärkedjekne i Strängnäs
 21, 22, 397, 469, 519, 530.
 Jörgen (Parsberg), r. D. R. R. 47.
 Jörgen, »koppare» ..... 429.
- K**afle, Matts 51, 101, 105, 107, 386, 452.
 Karin Siggesdotter (Sparre), g. m.
 Lindorm Brunsson 228 anm.
 Karl, biskop af Hammer 88, 261, 293
 o. f., 367.
 Karl (Knutsson), K. .... 35.
 Karl Knutsson (Tre Rosor) af Giske
 487, 541 o. f., 593, 595, 601 o. f.,
 607, 617, 618, 619.
 Karl Larsson af Frötuna r. R. R. 15,
 21, 22.
 Kempe, dräng hos Hemming Gadd
 92, 121, 133, 167, 177, 178, 235,
 271, 273, 275.
 Knut Alfsson (Tre Rosor) r. N. R. R.
 88, 266, 389 o. f.
 Knut Andersson ..... 554.
 Knut Arvidsson (Stenbock) 166, 195,
 445, 446, 467.
 Knut Benktsson 354, 487, 488, 615.
 Knut Eskilsson (Banér) r. R. R. 15,
 21, 22, 34, 97, 123, 186, 207, 227
 o. f., 247, 299, 362, 375, 479, 488,
 497, 530.
 Knut i Gylle, fogde i Dalarne 15, 42, 322.
 Knut Håkansson ..... 412 o. f., 454.
 Knut på Högen ..... 42.
 Knut Knutsson (Baad) r. N. R. R. 415.
 Knut Lindormsson (Vinge) R. R. 413,
 416.
 Knut Månsson i Stymble ..... 364.
 Knut Skrifvare ..... 629.
 Kock, Jörgen ..... 48, 280.
 Kock, Lasse ..... 421.
 Koller, Johan, mgr, sekret. från Lüne-
 burg 410.
 Koppe, Ebbe ..... 12, 19, 20, 215.
 Korth, Grote ..... 225.
 Koseler, Mikel ..... 630.
 Krabbe, Mikel ..... 47.
 » Tyge, D. R. R. o. Marsk 47,
 110, 143, 544, 565, 569.
- Krach, Karl, se Krok.
 Kristiern, Kristina, se Cristiern, Cri-
 stina o. s. v.
 Krok, Karl ..... 219, 234.
 Krome (Krumme), Nils 27, 105, 313
 o. f., 330 o. f.
 Krompen, Otte, se Krumpen.
 Krummedike, Eggert, r. R. R. 350 o.
 f., 491.
 » Henrik, r. D. R. R. 81,
 196, 202 o. f., 569.
 Krumpen, Jep ..... 47.
 » Otto, r. D. R. R. 615, 618,
 619, 640.
 Kruse, Algot, fogde öfver Dal 591.
 Kuse, Erik 61, 194, 302, 335, 362,
 450, 460, 624, 646, 648.
 Kyle, Klaus, v. .... 178, 584.
 » Pawel, v. R. R. 8, 69, 70, 71,
 75, 99, 114, 115, 119, 124, 139,
 140, 144, 145, 146, 174, 177, 216
 o. f., 241, 248, 250, 268, 284, 301,
 346, 351 o. f., 362, 529.
 König, Kort, borgm. i Lybeck 505, 531.
- Lambrecht Matsson, borg. 427, 506.
 Larens, mäter ..... 585.
 Lars Nilsson ..... 506, 548.
 Lars Olsson ..... 183.
 Lars Torbjörnsson, borgm. i Kalmar
 38, 215 o. f., 529.
 Lasse Andersson ..... 479.
 Lasse Birgersson v. .... 3.
 Lasse i Brötestadum ..... 364.
 Lasse Dansson, biskopsfogde ... 322.
 Lasse Jensson ..... 229.
 Lasse Jönsson ..... 589, 595.
 Lasse Laurensen ..... 457 o. f.
 Lasse Mikelsson i Isegärde 503, 534.
 Lasse Skrifvare ..... 214 o. f.
 Laurens, biskop i Åbo ..... 91.
 » kaplan hos Hemming Gadd
 271, 275.
 » prest i Forssa sockn, Hel-
 singl. 581.
 » prest i Köping ..... 322.
 Laurens Pedersson ..... 151, 244.
 Laxman, Ebbe ..... 219.
 Leonardus, polskt sändebud ..... 546.
 Libert, mgr i Vesterås domkap. 180.
 Lindorm Brunsson af Forstena-släg-
 ten, R. R. 101, 186 o. f., 227, 413,
 416, 459, 530, 545, 558, 560.
 Linköpings domkapitel se Linköping.
 Lycke, Jakob, D. R. R. .... 46.

- Lycke, Peder, D. R. R. 47, 106, 203, 241, 335, 412 o. f.
- Magnus, mgr, kansler hos bisk. Mathias i Strängnäs 354.
- Markgrefven af Brandenburg 47, 260.
- Margreta, fru, g. m. Nils Claussön till Vik 179, 183, 573.
- Marqwor (Rönnow), dansk ridd. R. R. 48.
- Marqwor Jenssen ..... 47.
- Maschaw, Herman, borgm. i Wismar 410.
- Mathias (Gregersson Lilje), biskop i Strängnäs 6, 9, 14, 16, 18, 20, 21, 22, 53, 95, 97, 123, 150, 175, 179, 186, 193, 206, 217, 227, 238, 247, 285, 292, 298, 301, 310, 324, 325, 329 o. f., 334, 335 o. f., 337, 353, 354, 375, 397, 419 o. f., 422, 423, 439, 469, 471, 489, 496, 501, 517, 519, 521, 526, 527, 529, 530, 539, 543, 545, 549, 550, 560, 571, 574, 575, 588, 616 o. f., 618, 634, 644, 646.
- Mats Nilsson, fogde ..... 424.
- Mats Pedersson ..... 99.
- Mats Perssen ..... 47.
- Mattis, bysven ..... 534.
- Mattis, kyrkoprest i Moratorp... 178.
- Mattis Jönsson, fogde ..... 370 o. f.
- Mattes Larsson ..... 554.
- Mattes Olsson ..... 80.
- Maximilian I, rom. k. .... 208, 334.
- Mellen, Sivert van, dansk befälh. 617, 618, 631 o. f.
- Messman, Herman, rådsh. i Lybeck 371, 372, 389, 417, 421, 426.
- Meybom, Hans ..... 506.
- Michel, pulvermakare ..... 131, 158.
- Michel Eriksson 180, 577 o. f., 587.
- Michel Nilsson ..... 648.
- Mijra, Nils ..... 425.
- Misener, Henrik ..... 274.
- Mogens, i Sten Svantessons tjänst 553.
- Molteke, Peder, kallad Ugorp 454, 487.
- Mons Jonsson, i Sten Sture d. y:s tjänst 581.
- Mons Nilsson ..... 15.
- Mons Persson i Skanise ..... 364.
- Mons Pavelsson ..... 437.
- Mons Skriffvare ..... 644.
- Muggel, Ernst, tullnär ..... 387.
- Mule, Hans, mgr ..... 614.
- Munk, Jens, fogde på Lyckå 363, 405.
- » Nils ..... 47.
- Mur, Sten ..... 322.
- Mus, Anders, biskop i Oslo 173, 201, 203.
- Märeta Andersdotter, g. m. Benkt Gyta 228 anm.
- Mätta Ivarsdotter, g. m. Svante Nilsson 28, 31, 37, 75, 87, 128, 169, 184, 191, 389 o. f., 429, 440, 469, 494, 528 o. f., 548, 566.
- Nagell, Jörgen ..... 47.
- Niebur, Henrik ..... 603 o. f.
- Nigels i Örby, prost i Mark 423, 433.
- Nils Assers[on] i Rydh ..... 215.
- Nils Bosson (Grip), r. R. R. 12, 19, 33, 38, 41, 49, 55, 72, 73, 84, 94, 100, 110, 120, 122, 124, 131, 134, 139, 140, 150, 155, 199, 206, 212, 213, 214 o. f., 223, 232, 234, 244 anm., 245, 246, 248, 249, 260 o. f., 268 o. f., 275, 279, 282 o. f., 286, 291 o. f., 298 anm., 301, 307 o. f., 329 o. f., 335, 337, 338, 346, 358 anm., 362, 375, 378 o. f., 409, 439, 460, 500 o. f., 545, 555, 562, 578, 583 o. f., 593, 595.
- Nils Claesson till Vik, r. R. R. 5, 18, 20, 21, 70, 103, 573.
- Nils Claesson på Stola, R. R. 101, 293 o. f., 297, 362, 413, 530, 543, 558, 560.
- Nils Elofsson ..... 80.
- Nils Eskilsson, Dansk v. .... 47.
- Nils Eskilsson (Banér), v. R. R. 15, 53, 80, 97, 187, 194, 207, 227, 248, 362, 375, 379, 643, 644.
- Nils Eriksson (Gyllenstjerna), r. D. R. R. 47.
- Nils Jensson, Dansk v. .... 48.
- Nils Jensson ..... 384.
- Nils Laurensen ..... 297.
- Nils i Lundby ..... 364.
- Nils, Långe ..... 505.
- Nils Matsson i Hassleby v. .... 593.
- Nils Mölnare ..... 490.
- Nils Olsson (Vinge) 101, 444, 638 o. f.
- Nils Otssen ..... 48.
- Nils Ottsson ..... 467.
- Nils Ragvaldsson (Rawalsson) 8, 32, 37, 59, 64, 105, 258.
- Nils Skriffvare 191, 274, 379, 452.
- Nils Sunesson ..... 338.
- Nils Vestgöte ..... 330 o. f.
- Norby, se Bille, Claus.
- Norby, Severin ..... 280, 601, 606.

- Nürenberg, Jakob von, kapten för de Tyska knektarne i Kalmar 125, 201, 256, 269, 272.
- Olof, doctor, munk i Vesterås 160.
- Olof Arvidsson ..... 8.
- Olof Biörnsson, fogde 8, 59, 81, 263. 264 o. f., 400, 415, 420, 444, 487, 493, 496, 505, 532.
- Olof Bondesson ..... 214 o. f.
- Olof Clemetsson, kanik i Linköping 525.
- Olof Eriksson ..... 80.
- Olof Eriksson i Sönnanbro ..... 481.
- Olof Hanssen på Korsör ..... 47.
- Olof Hansson ..... 554.
- Olof Hidenesson ..... 80.
- Olof Holgersson (Ulfstand) 47, 311.
- Olof Jepsson (Sparre), r. .... 63.
- Olof Johansson i Böterum ..... 214.
- Olof Jönsson, fogde på Vesterås slott 65, 159, 180, 301, 314, 321, 323, 362, 444, 541.
- Olof Ottesson (Römer) ..... 367, 400.
- Olof Pedersson ..... 363 o. f., 389.
- Olof Stigsson (Krognos), r. D. R. R. 48, 63.
- Otte, biskop i Vesterås 15, 21, 22, 80, 186, 206, 217, 227, 244, 247, 259, 261, 262 o. f., 266, 276, 287, 310, 323, 325, 375, 446, 463, 464, 489, 517, 520, 522, 530, 543, 545, 557, 560 o. f., 588, 615 o. f., 632, 635 o. f.
- Ottilia Ottesdotter (Römer), g. m. Nils Ragvaldsson 105.
- Parsberg, Tönne, r. D. R. R. 399, 645 o. f.
- Passow, Hemming, höfvidsman i Kalmar 1, 2, 3, 4, 13, 14.
- Pawell ..... 533.
- Pawel, bonde, landsköpare från Öregrund 481.
- Persberch, se Parsberg.
- Peter, bardskärare ..... 421.
- Petrus, biskop af Przemysl ... 547.
- Peder, munk i Vesterås ..... 160.
- Peder Benktsson (Gylta) 101, 186 o. f., 227.
- Per Andersson, se Dyre.
- Per Andersson, i tjänst hos Svante Nilsson 379.
- Peder Börjesson ..... 359.
- Peder Eriksson, borgm. i Strängnäs 16.
- Peder Eriksson (Örnflycht) v. R. R. 423.
- Peder Elofsson ..... 80.
- Per Hansson ..... 542.
- Peder Henriksson ..... 136, 140, 141.
- Peder Jakobsson (Sunnanväder), kansler hos Svante Nilsson o. Sten Sture d. y, 111, 128, 188, 201, 211, 230, 231, 239, 253, 315, 346, 347 anm., 349, 379, 385 o. f., 408, 496, 499, 517, 542, 557, 609 o. f., 616, 619, 620 o. f., 629 o. f., 631.
- Peder Jensson (Per Jönsson) på Öland 449, 536, 542, 567, 599.
- Peder Larsson ..... 553.
- Per Lawryssen ..... 49.
- Peder Magnusson (Per Monsson, Stjerna) 13, 24, 33, 62, 85, 98, 104, 112, 114, 116, 126, 129, 133, 141, 144, 163, 217, 233 o. f., 235, 268, 340 o. f., 353, 416, 437, 467, 506, 561 o. f.
- Per Mansson, borgm. i Strängnäs 16.
- Per Mansson af Berkerom, bonde 534.
- Peder Matsson ..... 32.
- Per Nilsson i Forkareby ..... 481.
- Pernille, fru, g. m. Sten Cristiernsson 563.
- Peder Olsson 271, 290, 342, 419, 448, 462.
- Peder Pawelsson ..... 61, 63.
- Per Pavelsson af Smediaby ..... 534.
- Per (Peder) Ragvaldsson, i Sten Cristiernssons tjänst 472 o. f., 482, 483 o. f., 501, 553 o. f.
- Peder Skriffvare (Petrus Scriptor), prest 337, 349, 394, 606 o. f.
- Peder Svensson ..... 423, 529.
- Per Sonesson ..... 364.
- Peder Turesson (Bielke), r. R. R. 6, 21, 38, 99, 100, 139, 182, 183, 241, 268, 282 anm., 292, 333, 336, 338, 339 o. f., 362, 375, 401, 514, 529, 530, 545, 575, 582.
- Pening, Kort ..... 643.
- Pik, Knut ..... 362.
- » Mons ..... 309, 362 o. f.
- Posse, Axel, R. R. 64, 101, 106, 434, 530, 558, 560.
- Prebyörn (Putbusch) Dansk r. R. R. 46.
- Påfven 181, 517 o. f., 520 anm., 521, 572, 575.
- Quæde (Quede) Henning, höfvidsman 1, 2, 3, 4.

- Radh, Anders ..... 80.
 Ragvald, d:r, ärkedjekne ... 15, 246.
 Rawal Jonsson, borg. .... 30.
 Rawal i Venge ..... 395.
 Renholth ..... 80.
 Reyneke, Johan, borg. i Hamburg 410.
 Reysen, Berent van ..... 630.
 Ribbing ..... 448.
   » Lindorm ..... 596.
   » Seved ..... 487.
 Riksrådet, Danska 9, 14, 19, 27, 31,
   37, 39, 44, 52, 56, 76, 82, 83, 168,
   173, 174 o. f., 224, 244 o. f., 246,
   259, 261, 263, 266 o. f., 276, 280,
   285, 287, 311, 324 o. f., 328, 378,
   387, 527, 530, 539, 572, 579, 625.
   » Norska 44, 52, 56, 176, 259, 267,
     276, 285, 530.
   » Svenska 6, 9, 10, 11, 15, 17, 18, 21,
   22, 24, 26, 31, 35, 36, 39, 43, 52,
   56 o. f., 62, 63, 66, 68, 70, 82,
   88, 91, 95, 97, 101, 103, 111, 117,
   142, 152, 161, 180, 186, 189, 193,
   194, 197, 198, 203, 206, 208, 216
   o. f., 220, 221, 223, 227, 232 o. f.,
   240, 241 o. f., 244, 246, 247, 255,
   259, 260 o. f., 262, 267, 270, 275,
   276 o. f., 281, 282, 284 o. f., 287,
   289, 298, 324, 326 anm., 328 o. f.,
   337, 353, 355, 359 o. f., 362, 365
   o. f., 375, 378 o. f., 391, 392, 397,
   399, 434, 439, 442, 445, 447, 464,
   468, 470, 471, 472, 478, 486, 491,
   494, 496, 497, 499, 511 o. f., 519,
   523, 526, 527, 529, 530, 538, 543,
   545, 548, 552, 555, 560, 565, 566,
   572, 574, 577, 579, 614, 616, 618,
     624, 628, 635 o. f., 648,
 Rintellu, Everde van ..... 551.
 Rode, Johan, rådets i Lybeck secrete-
   rare 509 o. f., 571.
 Rolamb, Peder ..... 151.
 Roland, höfvidsm. på Kalmar slott 171.
 Rudh, Otte, se Ruth.
 Rudh, Knut ..... 496.
 Ruth, Anders ..... 424.
 Ruth (Rudh), Otte, r. 37, 63, 64, 106,
   215, 219, 225, 234, 237, 252 o. f.,
   255, 258, 269, 271 o. f., 279, 291
   o. f., 307, 344, 346, 347 o. f., 380
     o. f., 383 o. f.
 Ruth, Kort ..... 506.
 Rynning, Benkt, r. R. R. 9, 14, 53, 69.
   » Erik R. R. 487, 635, 639, 645.
   » Nils, r. R. R. 61, 70, 86, 99,
     104, 140.
 Ryssar, se Ryssland.
 Rytter, skeppare ..... 108.
 Röödt, Tönnnes ..... 47.
 Salsen, Hans von ..... 95.
 Sander Arendsson, slottsfogde 27, 111,
   487, 489, 499, 503.
 Sasse, Staffan, skeppshöfvidsm. 455,
   457, 462, 531 o. f., 620 o. f., 631.
 Schinkel, Laurens, höfvidsm. på Vis-
   borg 372.
 Sibret, Sigbrit Villems ..... 630.
 Sigismund, K. i Polen 546, 609 o. f.,
   619, 620 o. f., 629.
 Sigge Laurens (Sparre) R. R. 101,
   335, 366 o. f.
 Sigrid Botolfsdotter, abbedissa i Vreta
   kloster 525.
 Simon, Symon, Junker van Essens
   605, 631 o. f.
 Simon, kyrkoh. i Kudby 130, 350, 366.
 Skedingh, Jens ..... 80.
 Skeel, Anders ..... 48.
 Skoningh, Olof ..... 206.
   » Per ..... 234.
   » Suöryn (Söffrin) 8, 59, 577.
 Skothe, Mattes ..... 91.
 Skrifvare, Anders, Knut, Lasse, Peder
   o. s. v., se Anders Skrifvare o. s. v.
 Skrik, Lasse, borg. .... 114.
 Skillingh, Albrecht ..... 448.
 Skomakare, Jakob, borgm. i Lüneburg
   410.
 Skume, Lasse, väpn. från Kind 31,
   282 anm.
 Slatte, Benkt v. .... 364.
   » Erik v. .... 364.
   » Gume v. .... 99.
   » Nils v. .... 99.
   » Peder (Per) v. .... 99, 506.
 Smithelowe, Nils, borg. från Stralsund
   410.
 Sottener, H., dansk befälh. 617, 618.
 Staffan, länsman i S. Möre ..... 209.
 Staffan Henriksson, fogde i Tierp 443,
   472, 478, 554, 577.
 Stake, Olof ..... 591 o. f.
 Sten Bravidsson 127, 143, 167, 295,
   346, 347, 348.
 Sten Cristiernsson (Oxenstierna) r. R.
   R. 2, 15, 21, 22, 25, 52, 53, 58,
   60, 69, 70, 73, 85, 90, 91, 97, 98,
   104, 109, 112, 114, 118, 119, 150,
   184, 198, 207, 227, 243 o. f., 247,

- 249, 282, 286, 329 o. f., 330, 344,
362, 375, 409, 439, 460, 465, 469,
471, 472, 473 o. f., 475, 478, 479
o. f., 482, 485, 491, 493, 497, 500,
517, 530, 543, 545, 551, 553, 557,
558, 559 o. f., 561 o. f., 565.
- Sten Pedersson ..... 80.
- Sten Svantesson, se Sture, Sten d. y.
- Sten Turesson (Bielke) r. R. R. 15,
21, 22, 53, 73, 82, 95, 97, 186,
299, 315, 362, 375, 439, 530, 545.
- Stig Hansson ..... 15, 273, 377.
- Stok, Peder ..... 377.
- Stoterogge, Hartigh, borgm. i Lüne-
burg 410.
- Strale, Hertigh ..... 126.
- Stunt, Benkt ..... 122.
- Sture, Sten d. ä. r., riksföreståndare
2, 4, 15, 24, 27, 57, 125, 132, 135,
171, 182, 204, 297, 304, 317, 353,
359 o. f., 468, 478, 491, 543, 590.
- Sture Sten d. y., r. riksföreståndare
37, 75, 192, 283, 390, 409, 411 o.
f., 416, 417 anm., 423, 434, 435,
436, 440, 442, 447, 452, 459, 468,
478, 484 o. f., 487, 488, 508, 509,
511, 520, 522, 528, 530, 539, 543,
544, 545, 548, 551, 559 o. f., 560,
565, 566, 569, 578, 579, 585 o. f.,
597, 598, 602, 603, 606 o. f., 609,
614 o. f., 615, 620 o. f., 623 o. f.,
624.
- Sturtz, Niklas... 609 o. f., 620 o. f.
- Stygge, Eyler ..... 46.
- » Erik ..... 47.
- Sundt, Anders..... 269.
- Sunneberch, Nils, borg. i Stralsund
410.
- Suse, Mons, i Sten Cristiernssons tjänst
120.
- Svante Nilsson, r. riksföreståndare 2,
3, 4, 21, 22, 33, 35, 57, 63 anm.,
76, 82, 91, 93 anm., 95, 97, 98, 111,
120, 128, 139, 146, 165, 166, 172,
174 o. f., 179, 181, 182, 186, 188,
194, 197, 198, 205, 207, 223, 240,
241 o. f., 244, 245, 247, 260, 266,
276, 278, 284, 287, 288, 290, 298,
302 anm., 307 o. f., 309 anm., 323,
325, 326, 329, 335 o. f., 340, 345,
349, 358 anm., 359, 362, 371, 375,
385, 391, 392, 406, 410, 417, 425,
434, 439, 452, 461, 465, 471, 472,
473, 478, 486, 488, 491, 493, 529.
- Sven, domprost i Wäxjö ..... 628.
- Sven Jonsson ..... 402.
- Sven Knutsson, fogde 7, 8, 155, 156.
- Sven Monsson ..... 535.
- Svencke, Larens, i Erik Trolles tjänst
641.
- Svenske, Herman ..... 421, 481.
- » Peder 155, 233, 235, 268,
340 o. f., 361.
- Swessin (Swätsyn) v. 157, 362, 441.
- Söffrin, småsven ..... 503.
- Thosa, Per ..... 218.
- Thydemandt, Anders ..... 47.
- Tord Björsson i Bragnum v. 282 anm.
- Tord Björsson i Tordstorp v. 282 anm.
- Tord i Rysta ..... 450.
- Torkel, i Johan Månssons tjänst 502.
- Torkel Jonsson, electus (utvald bi-
skop) af Oslo 121, 263 o. f., 264,
293, 321 o. f.
- Torsten Salmonsson ..... 639.
- Tönne, r., se Parsberg ..... 47.
- Tomas, herr, se nedan ..... 645.
- Tomas Eskilsson ..... 47.
- Tomas Nilsson (Lange) r. D. R. R. 48.
- Tomas Skraddare ..... 542, 543.
- Trolle-slågten ..... 113.
- Trolle, Arvid (Arut!) 1, 19, 212, 279.
- » Erik, r. R. R. 15, 21, 22, 61,
68, 73, 85, 97, 99, 108, 110, 128,
148, 149, 154, 156, 162, 165, 182,
194, 207, 227, 237, 247, 252, 255,
259, 261, 262, 266, 268, 276, 282
anm., 287, 309, 315 o. f., 322, 325,
326, 328, 335, 337, 358 anm., 362,
375, 378 o. f., 439, 443, 488, 500
o. f., 525, 530, 545, 555, 557, 561,
570, 590.
- Trolle, Gustaf, ärkebiskop 525 o.
f., 557, 558, 559, 560, 568, 569,
570, 571, 577 o. f., 579 o. f., 581,
586, 619, 623, 632 o. f., 634, 635,
637, 646.
- Trolle, Joachim (Jaichem) el. Jakob
r. på Lillö 1, 74, 104, 110, 112,
124, 125, 132, 133, 590, 627.
- Trolle Ture ..... 590, 628.
- Trotte Månsson (af Eka) r. R. R. 15,
21, 22, 59, 80, 99, 207, 227, 243
o. f., 247, 248, 249, 284 o. f., 287
o. f., 305, 327, 357, 362, 369, 370,
375, 404, 470 anm., 477, 488, 491,
496.
- Truedt Anderssen ..... 47.
- Truls, Benkt Erikssons tjenare 429.

- Truls (Trugels), Hemmingsson 215, 534. 454, 505, 521 o. f., 530, 547, 545, 569, 570, 575.
- Tuke, se Tyge.
- Ture Eskilsson, prest i Villstad 24, 27, 119.
- Ture Jönsson (Tre rosor) r. R. R. 53, 59, 73, 82, 96, 101, 105, 106, 117, 172, 173, 186, 189, 191 o. f., 202, 207, 208, 223, 228, 247, 255, 271, 293, 366, 386, 391, 392, 397, 407, 412, 423, 433, 434, 436, 442, 459, 504, 509, 530, 539, 544, 545, 558, 560, 572, 575, 614, 632 o. f., 638.
- Tuve Monsson ..... 154.
- Tuve Mortensson, fogde ... 336, 354.
- Tyge (Brahe) r. .... 544.
- Tyge Jenssen ..... 47.
- Tysk, Hans ..... 335.
- Tyska orden ..... 564, 598.
- Tönne Eriksson (Tott) v. 10, 419 o. f., 422, 423, 544.
- Töringh, Jeppe ..... 132.
- Ugorp, Per, se Molteke.
- Urne, Jörgen ..... 47.
- Valke (Falke), Herman, Lybsk rådsh. 389 o. f.
- Vernitz, Willem, Junker Willem, höfvidsman på Varberg 600 o. f.
- Veyner, Mattis, skeppshöfvidsm. 373.
- Vincentius Hemmingsson, biskop i Skara 39, 45, 117, 202, 206, 208, 227, 292 o. f., 391, 392, 397, 412, 422 anm., 423, 430, 435, 438, 448,
- Walram, Olof, v. .... 362, 585, 643.
- Walske, Didrik, rådm. i Lüneburg 410.
- Weiblingen, Leo von, bernstensmästare i Lochstedt 564, 598.
- Wellam, se Willem.
- Wenne, Henrik, domprost i Åbo 375.
- Werner, ärkedjekarne i Linköping 6, 9, 14, 545, 546.
- Wernika ..... 452.
- Westgöte, Anders ..... 251.
- Westgöte, Gunnar ..... 639.
- Westgöte, Nils ..... 330 o. f.
- Westgöte, Oloff ..... 639.
- Weteke, Johan, borgm. i Hamburg 410.
- Weywersthen, Veywerstedh 606 o. f.
- Wickeden, Tomas van, borgm. i Lybeck 557.
- Willem (Williom), junker, jnfr Vernitz, Willem 268, 280, 625.
- Willem af Wadstena, höfvidsm. 168.
- Winther, Lasse, fogde på Dal 591 o. f.
- Witing, Hans ..... 640.
- Witte, Erik, se Huitte.
- Wägen, Axel Laurenssons fogde 463.
- Yrian, se Jöran.
- Ärkebiskopen i Lund, se Birger.
- " i Trondhjem, se Gante.
- " i Upsala, se Jakob Ulfsson, Trolle, se staf.
- Ödved Olsson ..... 322.

Rättelser:

S. 6, r. 10 nedifr.	står: opdag	läs: opslag
" 69, r. 19 (rubriken)	" Ribbing	" Ryning
" 80, r. 12	" höffuitzwan	" höffuitzman
" 106, r. 6, läs: anno domini Mdvj		
" 207, r. 1	står: Fandher	läs: Fadhher
" 213, r. 15	" annerstode	" annerstade
" 534, r. 8	" Truts	" Truls
" 589, r. 9 nedifr.	" 5 Maj	" 5 April
" 603, r. 22 (rubriken)	" Neyber	" Niebur

Pris: 11 kronor.

Sl. nr. 287/49

69 N. 656

